Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθ. εἰς
Ἐξ ἀγορᾶς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΣΚΑΡΤΑΣ Κ.
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΩΝ. Μ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΗΣ
ΦΕΙΔΙΟΥ 6
ΑΘΗΝΑΙ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ

ΤΩΝ

ΡΩΜΑΙΩΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΚΑΘΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΟΛΙΤΕΥΕΤΑΙ

ΥΠΟ

Α. Χ. ΚΡΑΣΣΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1891

Αρ. Εισ. 10017
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ - ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΩΝ. Μ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑΙ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΑΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

§ 1. Ἡ οἰκογένεια ἐν τῷ συστήματι τοῦ δικαίου. — § 2. Ὁρισμὸς τοῦ γάμου. — § 3. Ἡ τέκνωσις δὲν εἶναι σκοπὸς τοῦ γάμου.—§ 4. Ἔννοια τοῦ γάμου.—§ 5. Μονογαμία.—§ 6. Δυαδικὴ τοῦ γάμου φύσις παρὰ Ῥωμαίοις. — § 7. Αὐστηρὸς γάμος. —§ 8. Ἐλεύθερος γάμος.—§ 9. Ἐπίδρασις τοῦ χριστιανισμοῦ.— § 10. Τὰ νῦν κρατοῦντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΙΚΑΝΟΤΗΣ ΠΡΟΣ ΓΑΜΟΝ

§ 11. Ὥριμος ἡλικία.—§ 12. Σωματικὴ ἱκανότης.—§ 13. Ἱκανότης πρὸς βούλησιν.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΚΩΛΥΜΑ ΓΑΜΟΥ

§ 14. Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια κώλυμα γάμου.—§ 15. Κώ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λυμα τῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμήν.—§ 16. Κώλυμα ἐκ πλαγίου ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ.—§ 17. Κώλυμα ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἰσοσκελεῖ γραμμῇ.—§ 18. Μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἐπαύξησις κωλυμάτων. —§ 19. Συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας. — § 20. Κώλυμα γάμου ἐξ ἀγχιστείας ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ.—§ 21. Κώλυμα γάμου ἐξ ἀγχιστείας ἐκ πλαγίου. — § 22. Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας μετὰ Ἰουστινιανὸν ἐν τρίτῳ καὶ τετάρτῳ βαθμῷ. — § 23. Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν πέμπτῳ βαθμῷ —§ 24. Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν ἕκτῳ βαθμῷ.—§ 25. Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν ἑβδόμῳ βαθμῷ. —§ 26. Κώλυμα ἀγχιστείας ἐκ τριγενείας.—§ 27. Τόμος περὶ συνοικεσίων Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'.—§ 28. Κώλυμα ἐκ μνηστείας.— § 29. Κώλυμα ἐκ διαζυγίου.—§ 30 Κώλυμα πνευματικῆς συγγενείας.—§ 31. Κώλυμα ἐκ τῆς υἱοθεσίας.—§ 32. Κώλυμα ἐκ τῆς εἰσποιήσεως.—§ 33. Κώλυμα ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος γάμου.— § 34. Κώλυμα ἐκ μοιχείας.—§ 35. Κώλυμα ἐκ τῆς ἀπαγωγῆς. —§ 36. Πένθιμον ἔτος.—§ 37. Κώλυμα ἐκ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.—§ 38. Κώλυμα ἐκ τῆς χειροτονίας.—§ 39. Ἡ τῆς παρθενίας ὁμολογία.—§ 40. Διαδοχικὴ πολυγαμία.—§ 41. Διαφορὰ θρησκεύματος. — § 42. Γάμος μεθ' ἑτεροδόξων.—§ 43. Τί κρατεῖ παρ' ἡμῖν.—§ 44. Διαφορὰ κοινωνικῆς τάξεως. — § 45. Κώλυμα διοικητικόν. — § 46. Ἐπὶ στρατιωτικῶν ἄδεια τοῦ προϊσταμένου.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΤΕΛΕΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

§ 47. Συναίνεσις. — § 48. Σύγκρουσις βουλήσεως πατρὸς καὶ τέκνων.—§ 49. Περιπτώσεις, καθ' ἃς περιττὴ ἡ συναίνεσις τοῦ πατρός. — § 50. Συναίνεσις ἑτέρων προσώπων.—§ 51. Βία, φόβος.—§ 52. Πλάνη.—§ 53. Δόλος.—§ 54. Πρόστιμα.—§ 55. Τύπος τελέσεως γάμου παρὰ Ῥωμαίοις.—§ 56. Ἱερολογία κατὰ Λέοντα.—§ 57. Ἄδεια ἐπισκόπου κατ' ἐγκύκλιον Ἱερᾶς Συνόδου. —§ 58. Τέλεσις γάμου κατὰ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ Δ'.
ΑΘΕΜΙΤΗ ΓΑΜΟΙ

§ 59. Λόγοι ὧν ἕνεκεν ἄκυρος ὁ γάμος.—§ 60. Ἀκυροτης ἕνεκα κεκωλυμένου γάμου —§ 61. Παράβασις τοῦ πενθίμου ἔτους δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα.—§ 62. Ἀκυρότης ὡς ἐκ τῶν περὶ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου. — § 63. Συνέπειαι ἀθεμίτων γάμων καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις — § 64 Συνέπειαι νομιζομένου γάμου.— § 65. Ἄφεσις κωλύματος πρὸς γάμον. — § 66. Τίς ὁ προσβαλλων τὸν γαμον ὡς ἄκυρον.

ΤΜΗΜΑ Ε'.
ΜΝΗΣΤΕΙΑ

§ 67. Σύστασις μνηστείας κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.— § 68. Ὅ,τι κωλύει τὸν γαμον κωλύει καὶ τὴν μνηστείαν.— § 69. Ἡ μνηστεία συνιστᾶται τῇ ἀμοιβαίᾳ συναινέσει —§ 70. Τὰ ἐκ τῆς μνηστείας ἀποτελέσματα.—§ 71. Ἀρραβών.—§ 72 Ἔκπτωσις δοθέντων, ἀπόδοσις διπλασίου καὶ τἀνάπαλιν. — § 73. Μονομερὴς λύσις ἄνευ ποινῆς —§ 74. Δωρεαὶ μνηστείας —§ 75. Καινοτομία Κωνσταντίνου.—§ 76. Λύσις μνηστείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ ΣΥΖΥΓΩΝ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

§ 77. Ἀμοιβαίως ὀφειλόμενον σέβας καὶ πίστις.—§ 78. Οἰκογενειακὸν ὄνομα, ἐθνικότης. κατοικία, δικαιοδοσία καὶ δικαστικὴ παράστασις γυναικός.—§ 79. Συνοικησις συζύγων.—§ 80. Διατροφὴ καὶ περίθαλψις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α'.
ΠΡΟΙΞ

Α'.
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ, ΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ

§ 81. Κοινοκτημοσύνη καὶ προικῷος θεσμός. — § 82. Προῖξ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον — § 83. Προῖξ κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον.—§ 84. Τὰ τῆς προικὸς λυθέντος τοῦ γάμου.—85. Ἀνάπτυξις τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς — § 86. Ἰδιόρρυθμος διασκευὴ αὐτῆς.—§ 87. Αἱ περὶ προικὸς ἐπερωτήσεις. — § 88. Ὁρισμὸς προικὸς καὶ ἀνάλυσις αὐτοῦ.—§ 89. Τῆς προικὸς προϋπόθεσις νόμιμος γάμος.—§ 90. Ἡ προῖξ δὲν εἶναι δωρεὰ πρὸς τὸν ἄνδρα. — § 91. Ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἀποτελεῖ δωρεὰν πρὸς τὴν γυναῖκα.

Β'.

ΠΡΟΙΚΟΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 92. Τρόποι συστάσεως προικός. — § 93. Δόσει σύστασις προικός.—§ 94. Σύστασις προικὸς ὑποσχέσει. — § 95. Σύστασις προικὸς ἐπαγγελίᾳ. — § 96. Σύστασις προικὸς ἀφέσει. — § 97. Σύστασις προικὸς ἀποποιήσει ἐπαχθείσης κληρονομίας καὶ ἐκχωρήσει.—§ 98. Σύστασις προικὸς διὰ κληροδοσίας.—§ 99. Τρόπος καὶ τύπος συστάσεως προικὸς κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα. — § 100. Προῖξ δὲν συνιστᾶται σιωπηρῶς.—§ 101. Νόμῳ ὑπόχρεοι πρὸς σύστασιν προικός. — § 102. Προσωπικὴ ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις.—§ 103. Προικὸς μέτρον.—§ 104. Προικὸς ἀνασύστασις. — § 105. Ἡ προῖξ δίδοται τῷ ἀνδρί. — § 106. Προικὸς ἀντικείμενον.—§ 107. Ὅροι, ὑφ' οὓς ἡ τῆς προικὸς σύστασις.—§ 108. Προικὸς εἴδη.—§ 109. Διατίμησις προικῴων. — § 110. Διατιμήσεως συνέπειαι. — § 111. Διατίμησις οὐχὶ πωλήσεως ἕνεκεν. — § 112. Ἡ διατίμησις τεκμαίρεται ὡς πωλήσεως ἕνεκα γενομένη. — § 113. Ὁ γάμος ὡς μέλλουσα αἰτία ἢ αἵρεσις τῶν παραδοθέντων.—§ 114. Ὁ γάμος ἀποτελεῖ αἵρεσιν ἐπὶ ὑποσχεθείσης προικός.—§ 115. Ἀλλοία ἡ διατύπωσις ἐπὶ ἀποποιηθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας. — § 116. Πλήρωσις αἱρέσεως ἢ μελλούσης αἰτίας.—§ 117. Ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς συστάσεως τῆς προικός.—§ 118. Εὐεργέτημα εὐπορίας ὑποσχεθέντος καὶ ἀσφάλεια ὑποσχεθείσης προικός.

Γ'.

Η ΠΡΟΙΞ ΣΥΝΕΣΤΩΤΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

§ 119. Ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος. — § 120. Ἀπαγό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρευσις ἀπαλλοτριώσεως ἀκινήτων.—§ 121. Ἄκυρος ἡ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπαλλοτρίωσις.—§ 122. Θέματα, καθ' ἃ κυροῦται ἡ ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις.—§ 123. Ἐναλλαγὴ προικῴων.—§ 124. Ἀντικείμενον ἐναλλαγῆς.—§ 125. Δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως.—§ 126. Ἀπόδοσις προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου —§ 127. Ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν διαχείρισιν ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ἀνδρός.—§ 128. Συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμία προικῴα ἐνοχή.

Δ'.

Η ΠΡΟΙΞ ΛΥΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

α'.

Τὰ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

1.

Τὸ σύστημα τῆς ἐκ τοῦ νόμου προικῴας ἀγωγῆς.

§ 129. Λύσις τοῦ γάμου διαζυγίῳ ἢ θανάτῳ τοῦ ἀνδρός.—§ 130. Ἰδιόρρυθμος σχέσις ὡς ἐκ τῆς ὑπεξουσιότητος τῆς θυγατρός.—§ 131. Λύσις τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός.—§ 132. Ὁ διὰ τῆς προικὸς ἐναγόμενος.—§ 133. Δικαίωμα ἐπισχέσεως ἐναγομένου.

2.

Τὸ σύστημα τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς

§ 134. Ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγή.

β'.

Ἰουστινιάνειον δίκαιον καὶ τὰ παρ' ἡμῖν.

§ 135. Ἡ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἀναπλασθεῖσα ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγή.—§ 136. Τίς ὁ ἐνάγων λυομένου τοῦ γάμου διαζυγίῳ ἢ θανάτῳ τοῦ ἀνδρός.—§ 137. Τίς ὁ ἐνάγων λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός.—§ 138. Πρωτοπραξία, διεκδίκησις καὶ ὑποθήκη ὑπὲρ τῆς προικός.—§ 139. Τὰ νῦν κρατοῦντα.

Ε'.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΠΡΟΙΚΩΙΑΣ ΕΝΟΧΗΣ

§ 140. Ἡ προὶξ ὡς ὁμάς.—§ 141. Ἀπόδοσις διατετιμημένης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἀδιατιμήτου προικός.—§ 142. Ἀπόδοσις καρπῶν.—§ 143. Σύμπτωσις φυσικῶν καὶ πολιτικῶν καρπῶν.—§ 144. Εὐθύνη τοῦ ἀνδρός.—§ 145. Ἀναγκαῖα δαπανήματα.—§ 146. Ἐπωφελεῖς καὶ πολυτελεῖς δαπάναι. — § 147. Χρόνος ἀποδόσεως —§ 148. Εὐεργέτημα εὐπορίας. — § 149. Ἀπόδειξις καταβολῆς προικός.

ΣΤ'.

ΠΡΟΙΚΩΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ

§ 150. Σύμφωνα συζύγων.—§ 151. Σύμφωνα τρίτων.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΕΞΩΠΡΟΙΚΑ

§ 152. Τὰ ἐπὶ τῶν ἐξωπροίκων δικαιώματα τοῦ ἀνδρός.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΠΡΟΓΑΜΟΣ ΔΩΡΕΑ

§ 153. Ἱστορικὴ ἀνάπτυξις. — § 154. Σύστασις δωρεᾶς. — § 155. Ἡ δωρεὰ συνεστῶτος καὶ λυθέντος τοῦ γάμου.—§ 156. Τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἰσαύρων. — § 157. Μεταρρύθμισις Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος καὶ μικτὸν σύστημα Λέοντος —§ 158. Τὰ ἐν Ἀρμενοπούλῳ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν κρατοῦντα.—§ 159. Τύπος συστάσεως.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΔΩΡΕΑΙ ΣΥΖΥΓΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

§ 160. Αἴτια προκαλέσαντα τὴν ἀπαγόρευσιν.—§ 161. Τίς ἡ κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἄκυρος δωρεά. — § 162. Τί κρατεῖ ἐπὶ παραλείψεων.—§ 163. Δωρεαὶ κατ' ἄλλον τρόπον γενόμεναι.— § 164. Ἀπαγορεύονται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί. — § 165. Ἄκυρον δωρεᾶς.—§ 166. Κύρωσις ἀκύρου δωρεᾶς.—§ 167. Μουκιανὸν τεκμήριον.—§ 168. Ὑφαίρεσις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α΄.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΑΛΛΩΣ Η ΔΙΑ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

§ 169. Θάνατος, αἰχμαλωσία καὶ ἐναλλαγὴ καταστάσεως.

ΤΜΗΜΑ Β΄.

ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

§ 170. Τὰ τοῦ διαζυγίου κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.— § 171. Περιορισμοὶ χριστιανῶν αὐτοκρατόρων. — § 172. Λόγοι διαζυγίου κατὰ Ἰουστινιανὸν μέχρις 117ης Νεαρᾶς.—§ 173. Τὰ κατὰ Νεαρὰν 117ην —§ 174. Τὰ κατὰ Ἀρμενόπουλον καὶ τὰ παρ' ἡμῖν. — § 175. Ἡ ἐπὶ τῶν διαζυγίων ἁρμοδιότης τῶν δικαστηρίων.—§ 176. Χωρισμὸς ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης —§ 177. Ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή, ἀπαράδεκτον αὐτῆς, καὶ τὸ ἕνεκα μοιχείας διαζύγιον. — § 178. Ἀνασύστασις λυθέντος γάμου.— § 179. Συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν προῖκα.

ΤΜΗΜΑ Γ΄.

ΠΟΙΝΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

§ 180. Ποιναὶ διαζυγίου κατὰ τὰ πρὸ τῆς 117ης Νεαρᾶς.— § 181. Τὰ κατὰ τὴν Νεαρὰν 117ην 127ην καὶ 134ην —§ 182. Τὰ παρ' ἡμῖν κρατοῦντα.

ΤΜΗΜΑ Δ΄.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΓΑΜΟΥ

§ 183. Κοινὰ δι' ἑκάτερον τῶν συζύγων ἀποτελέσματα.— § 184. Ἀποτελέσματα ὡς πρὸς μόνην τὴν γυναῖκα. — § 185. Πενθίμου ἐνιαυτοῦ παράβασις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ

§ 186. Τὰ ἐκ τῆς ἀμοιβαίας στοργῆς ἐπιβαλλόμενα.—§ 187. Ἀγωγὴ περὶ ἐπιγνώσεως. —§ 188. Ἐξουσία ἀνατροφῆς τέκνων. —§ 189. Ἀμοιβαία διατροφῆς ὑποχρέωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΑΤΡΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΚΤΗΣΙΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Α' ΓΕΝΝΗΣΙΣ

§ 190 Ἠθικὴ διὰ τεκμηρίου ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος.— § 191 Προσδιορισμὸς χρόνου συλλήψεως. —§ 192. Θέματα, καθ' ἃ ἀργεῖ τὸ τεκμήριον.—§ 193. Τέκνα μὴ ἔχοντα ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ τεκμήριον. — § 194 Γνησιότης δηλώσει τοῦ πατρός.— § 195. Ἀγωγὴ περὶ ἐπιγνώσεως τεχθησομένου.—§ 196. Ἔμβρυωρός.—§ 197. Τέκνα φυσικά.

Β'. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ

§ 198. Νομιμοποίησις δι' ἐπιγινομένου γάμου.—§ 199. Νομιμοποίησις διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.—§ 200. Νομιμοποίησις διὰ τῆς εἰς τὴν βουλὴν ἐπιδόσεως.

Γ'. ΥΙΟΘΕΣΙΑ

§ 201. Ὁρισμὸς καὶ εἴδη υἱοθεσίας.—§ 202. Κοιναὶ ἐπὶ υἱο.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θεσίας καὶ εἰσποιήσεως ἀρχαί. — § 203. Ἴδιοι ἐπὶ εἰσποιήσεως κανόνες.—§ 204. Τέλεσις υἱοθεσίας καὶ εἰσποιήσεως.—§ 205. Τὰ ἐκ τῆς υἱοθεσίας δίκαια.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

§ 206. Πατρικὴ ἐξουσία κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον. — § 207. Διάταξις νεωτέρου νόμου.—§ 208. Προστασία πατρικῆς ἐξουσίας.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

§ 209. Ὁ ὑπεξούσιος οὐδὲν ἴδιον ἔχει.—§ 210. Πατρικὸν χρημάτιον. — § 211. Στρατιωτικὸν χρημάτιον. — § 212. Οἰονεὶ στρατιωτικόν. — § 213. Ἀπροσπόριστον χρημάτιον. — § 214. Ἀπροσπόριστον ἔκτακτον.—§ 215. Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον διαχείρισις τῆς περιουσίας τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπίτροπον.—§ 216. Ἱκανότης τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκων.—§ 217. Σχέσεις πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΞΟΥΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ

§ 218. Τὸ ὑπεξούσιον καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρεώσεις.— § 219. Ἀγωγὴ ἐπὶ τοῦ προσπορίσματος.—§ 220. Ἡ τὸ κέρδος διαιροῦσα.—§ 221. Ἡ περὶ τῶν δαπανηθέντων ἀγωγή.—§ 222. Ἡ κατὰ κέλευσιν ἀγωγή.

ΤΜΗΜΑ Ε'.

ΤΕΛΟΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

§ 223. Λύσις πατρικῆς ἐξουσίας ἕνεκα θανάτου, υἱοθεσίας, εἰσποιήσεως, ποινῆς καὶ ἀξιώματος. — § 224. Λύσις πατρικῆς ἐξουσίας διὰ χειραφεσίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΟΡΙΣΜΟΙ

§ 225. Ἀναπλήρωσις πατρικῆς προστασίας.—§ 226. Εἴδη ἐπιμελείας περὶ ἕτερον πρόσωπον κατὰ ῥωμαίους.—§ 227. Διάκρισις ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.—§ 228. Δικαστικὴ ἐπιτροπεία καὶ οἰκογενειακὸν συμβούλιον. — § 229. Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία.—§ 230. Ἀνήλικοι καὶ ἐνήλικες.—§ 231. Ὀργάνωσις ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας καὶ τὰ ἐν ταύτῃ λειτουργοῦντα πρόσωπα.—§ 232. Νόμος, καθ' ὃν κρίνονται τὰ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας —§ 233. Εἴδη ἐπιτροπείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ

§ 234. Προϋποθέσεις, ὑφ' ἃς καλεῖται ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν.—§ 235. Διορισμὸς συμβούλου.—§ 236. Δικαιώματα συμβούλου.—§ 237. Παῦσις λειτουργήματος συμβούλου.—§ 238. Ὑποχρέωσις τῆς μητρὸς δεύτερον συναπτούσης γάμον καὶ συνεπιτροπεία μετὰ τοῦ νέου συζύγου —§ 239. Συνέπειαι ἀθετήσεως τῆς τῇ μητρὶ ἐπιβαλλομένης ὑποχρεώσεως. — § 240. Παῦσις συνεπιτροπείας.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΕΚ ΤΕΛΕΥΤΕΑΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ, ΤΩΝ ΑΝΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΤΗΣ

Α'.

§ 241. Ἐπιτροπεία ἐκ τελευταίας βουλήσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Β'.

§ 242. Ἐπιτροπεία τῶν ἀνιόντων.

Γ'.

§ 243. Δοτὴ ἐπιτροπεία.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΠΑΡΕΠΙΤΡΟΠΟΣ

§ 244. Ἀπαραίτητος ὁ παρεπίτροπος ἐν πάσῃ ἐπιτροπείᾳ.—§ 245. Τίς διορίζεται παρεπίτροπος.—§ 246. Ἐξουσία παρεπιτρόπου.—§ 247. Τέλος παρεπιτροπείας.—§ 348. Εὐθύνη παρεπιτρόπου.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΣΥΓΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

§ 249. Σκοπὸς τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.—§ 250 Σύνθεσις συγγενικοῦ συμβουλίου.—§ 251. Σύγκλησις συμβουλίου καὶ διασκεψις.—§ 252. Ἐπικύρωσις.—§ 253. Ἀκυρότης πράξεων συμβουλίου.—§ 254. Τίς ὁ προσβάλλων τὴν γνωμοδότησιν καὶ διαδικασία.—§ 255. Εὐθύνη τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου.

ΤΜΗΜΑ Ε'.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ, ΠΑΥΣΙΣ, ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

Α'.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΥΣΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

§ 256. Λόγοι ἀνικανότητος καὶ παύσεως.—§ 257. Διαδικασία.

Β'.

ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

§ 258. Διαφορὰ ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως.—§ 259. Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἰδιότητος.—§ 260. Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ἐξ ἑτέρων λόγων.—§ 261. Διαδικασία.

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

§ 262. Ἡ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπιμέλεια κεχωρισμένη τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διαχειρίσεως τῆς περιουσίας.—§ 263. Τίς ἐπιμελεῖται τὰ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνηλίκου.

ΤΜΗΜΑ Ζ'.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Α'.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΑΣΙΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

§ 264. Ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον.—§ 265. Χρόνος ἐνάρξεως ἐπιτροπείας.—§ 266. Ἐπιμέλεια ὀφειλομένη ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου.

Β'.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΟΣ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ

§ 267. Σύνταξις ἀπογραφῆς.—§ 268. Ἐκποίησις κινητῶν.—§ 269. Προσδιορισμὸς ἐτησίας δαπάνης.—§ 270. Ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα.

Γ'.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

1.

Πράξεις, ἃς ἐνεργεῖ μόνος ὁ ἐπίτροπος.

§ 271. Τίνες ἐν γένει αἱ πράξεις αὗται.—§ 272. Πράξεις συντηρήσεως. — § 273. Καταβολὴ καὶ εἴσπραξις ὀφειλομένων.—§ 274. Ἐκχώρησις ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνηλίκου.

2.

Πράξεις, δι' ἃς ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου, δικαστικὴ ἀπόφασις καὶ ἕτεραι διατυπώσεις.

§ 275. Διάθεσις χρημάτων ἀνηλίκου.—§ 276. Ἀπαλλοτρίωσις ἀκινήτων.—§ 277. Ἡ ἐκποίησις ἐνεργεῖται διὰ πλειστηριασμοῦ. —§ 278. Δάνειον. — § 279. Ἐκμίσθωσις ἀκινήτων.—§ 280. Προικὸς σύστασις.—§ 281. Ἀποδοχὴ ἢ ἀποποίησις κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς.

3.

Πράξεις, ἃς δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ ἐπίτροπος.

§ 282. Δωρεὰ καὶ συνυποσχετικόν.—§ 283. Ἀγορὰ ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου. — § 284. Ἐκχώρησις τῷ ἐπιτρόπῳ ἀπαιτήσεων κατὰ τοῦ ἀνηλίκου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

4.

Ἐπιχείρησις δικαστικῶν πράξεων.

§ 285. Ἔγερσις ἀγωγῆς.—§ 286. Διανομή, συναίνεσις εἰς ἀγωγήν, συμβιβασμός.

5.

Εὐθύνη ἀνηλίκου ἐξ ἰδίων πράξεων.

§ 287. Ἐξ ἀθεμίτων πράξεων.—§ 288. Ἐκ θεμιτῶν πράξεων.

Δ'.

ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ.

§ 289. Ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον.—§ 290. Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. —§ 291. Πενταετὴς παραγραφὴ ῥωμαϊκοῦ νόμου.

ΤΜΗΜΑ Η'.

ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

§ 292. Παῦσις ἐπιτροπείας καὶ λειτουργήματος ἐπιτρόπου.— § 293. Παυσάσης τῆς ἐπιτροπείας παύει καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἐπιτρόπου.—§ 294. Διαχείρισις κληρονόμων ἐπιτρόπου.—§ 295. Ὑποχρέωσις πρὸς λογοδοσίαν.—§ 296. Στοιχεῖα λογοδοσίας καὶ δαπάνη.—§ 297. Συνέπειαι λογοδοσίας.—§ 298. Ἄκυρα τὰ πρὸ τῆς λογοδοσίας μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος.—§ 299. Παραγραφὴ τῆς ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀγωγῆς. — § 300. Ἀντιμισθία ἐπιτρόπου.

ΤΜΗΜΑ Θ'.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ

§ 301. Ἐπαγωγὴ ἐπιτροπείας φυσικῶν τέκνων ἀνεγνωρισμένων καὶ μὴ τοιούτων.—§ 302. Ἀνατροφὴ καὶ διαχείρισις περιουσίας φυσικῶν τέκνων.—§ 303. Ἐπιτροπεία θετῶν τέκνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ

§ 304. Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον χειραφεσία. — § 305.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Χειραφεσία ἐκ τοῦ γάμου. — § 306. Χειραφεσία διὰ δηλώσεως τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός. — § 307. Χειραφεσία ἀπὸ γνώμης συμβουλίου.—§ 308. Χειραφεσία φυσικῶν τέκνων.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ

§ 309. Κηδεμονία καὶ ἐπαγωγὴ αὐτῆς. — § 310. Πράξεις ἐπιχειρούμεναι παρὰ μόνου τοῦ χειραφέτου.—§ 311. Περιστολὴ πράξεων χειραφέτου.—§ 312. Πράξεις ἐπιχειρούμεναι συναινέσει τοῦ κηδεμόνος.—§ 313. Πράξεις, καθ' ἃς πρὸς τῇ συναινέσει τηροῦνται οἱαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις.—§ 314. Ἀποδοχὴ καὶ ἀποποίησις κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς. — § 315. Εὐθύνη κηδεμόνος.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΑΝΑΚΛΗΣΙΣ ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑΣ

§ 316. Διατυπώσεις καὶ λόγοι ἀνακλήσεως.—§ 317. Ἀποτελέσματα ἀνακλήσεως. — § 318. Χειράφετος ἐμπορίαν μετερχόμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΠΤΩΡ ΑΣΩΤΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

§ 319. Εἴδη καὶ λόγοι ἀπαγορεύσεως.—§ 320. Αἴτησις ἀπαγορεύσεως. — § 321. Διατυπώσεις αἰτήσεως καὶ διαδικασία. — § 322. Διορισμὸς προσωρινοῦ διαχειριστοῦ. — § 323. Διορισμὸς ἀντιλήπτορος.—§ 324. Δήλωσις συναινέσεως ἀντιλήπτορος.— § 325. Ἀπόφασις ἀπαγορεύσεως καὶ διορισμὸς ἐπιτρόπου.—§ 326. Ἀποτελέσματα ἀπαγορεύσεως.—§ 327. Πράξεις πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως. — § 328. Πράξεις τοῦ ἀποβιώσαντος. — § 329. Διοίκησις περιουσίας ἀπηγορευμένου.—§ 330. Ἄρσις ἀπαγορεύσεως.—§ 331. Νομίμως ἀπηγορευμένοι.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΑΝΤΙΛΗΠΤΩΡ ΑΣΩΤΟΥ

§ 332. Τινι δίδοται ἀντιλήπτωρ.—§ 333. Αἴτησις καὶ διορισμὸς ἀντιλήπτορος. — § 334. Ἔργον ἀντιλήπτορος. — § 335. Ἄρσις ἀντιλήψεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΩΝ. Μ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΗΣ
ΦΕΙΔΙΟΥ 6
ΑΘΗΝΑΙ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΑΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΑΜΟΣ

Ἡ οἰκογένεια ἐν τῷ συστήματι τοῦ δικαίου.

§ 1. Ἐν τῷ συστήματι τοῦ δικαίου τὸ πρόσωπον δὲν ἐμφανίζεται ἀείποτε αὔταρκες καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ὡς ἐν τῷ πραγματικῷ καὶ ἐνοχικῷ, δεσπόζον τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἢ ὑποτάσσον εἰς ἑαυτὸ ἐν ὡρισμένῳ μέτρῳ ἀλλοτρίαν βούλησιν, ἅπερ ἀμφότερα ἀποτελοῦσι τὸ τῆς περιουσίας δίκαιον, ἀλλ' ἀναπαρίσταται καὶ ὡς μέλος τοῦ ὀργανικοῦ ὅλου τῆς ἐν γένει ἀνθρωπότητος. Ὁ πρὸς τὸ ὀργανικὸν ὅλον σύνδεσμος αὐτοῦ ἐκδηλοῦται καὶ πραγματοποιεῖται δι' ὡρισμένων ἀτόμων, οὐ ἕνεκεν ἡ πρὸς ταῦτα κοινωνία ἀποτελεῖ ἰδίαν ὅλως κατηγορίαν ἐννόμων σχέσεων, ἐν αἷς τὸ ἄτομον δὲν παρίσταται αὐτοτελὲς καὶ πλῆρες, ἀλλὰ τοὐναντίον καταδείκνυται ἀτελὲς καὶ χρῄζον συμπληρώσεως διὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ.[1] Ἡ ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ φύλου ἀτέλεια ἀναπληροῦται διὰ τοῦ γάμου, ἡ δ' ἐκ τῆς κατὰ χρόνον περιωρισμένης ὑπάρξεως διὰ τῆς παιδοποιΐας καὶ τοῦ ἐκ ταύτης πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.[2] Ἐκ τοῦ γάμου παράγεται ἡ μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων σχέσις, καταρτίζεται ἡ

---

1) Savigny, System I. §. 53, Unger I. §. 24, Sintenis I. §. 11 Keller, Pand. § 16.

2) Διὸ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνθρωπος ὁ ἄγαμος κατὰ Fichte, Sittenlehre σ. 449.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συγγένεια, ὁ ἐγγύτερος δηλονότι ἢ ἀπώτερος δεσμὸς τῆς κοινῆς καταγωγῆς, δημιουργεῖται ἐν ἑνὶ λόγῳ ἡ οἰκογένεια, ἐν ᾗ τὸ ἄτομον κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας σχέσεις παρίσταται ὡς μέλος τοῦ ὀργανικοῦ ὅλου.

Αἱ οἰκογενειακαὶ αὗται σχέσεις εἰσὶν ὅλως διάφοροι τὴν φύσιν τῶν εἰς τὸ δίκαιον τῆς περιουσίας ἀναγομένων. Τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἐνοχῆς ῥυθμίζει μὲν ὁ νόμος, ἀλλ' ἀνέχεται καὶ τὴν ἰδιοτροπίαν τῶν συμβαλλομένων, δυναμένων νὰ κανονίσωσι τὰς σχέσεις αὐτῶν ἄλλως, ἢ ὡς ὁ νόμος ὥρισεν. Ἡ ἀτομικὴ βούλησις ἔχει ἐλεύθερον τὸ στάδιον καὶ τὰ ἑκάστῳ ἀρέσκοντα προστατεύονται, ἐφ' ὅσον δὲν διαταράττουσι τὴν δημοσίαν τάξιν ἀθετοῦντα ἠθικὸν νόμον, καὶ δὲν ἀντίκεινται εἰς διάταξιν ἐκ γενικωτέρου συμφέροντος ὑπαγορευομένην. Ἡ οἰκογένεια δὲν δημιουργεῖται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δικαίου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ στηριζομένη νόμου ὑπάρχει πρὸ πάσης κοινωνικῆς συνθήκης τελεία καὶ κατὰ πάντα κατηρτισμένη ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν νομοθέτην καὶ ἀναμένουσα ἁπλῶς τὸ κῦρος αὐτοῦ. Μετὰ τοῦ ἠθικοῦ τούτου στοιχείου τῆς οἰκογενείας δὲν δύναται νὰ συμβαδίσῃ ἡ αὐθαιρεσία τῆς ἀτομικῆς βουλήσεως, ἀλλὰ τὰ πάντα ῥυθμίζονται ἀείποτε ὁμοιομόρφως, ὡς ὥρισεν ὁ νόμος, διότι ἄλλως παραλύεται ὁ δεσμὸς ὁ συνέχων τὴν κοινωνικὴν τάξιν. Ὡς ἐκ τοῦ ἠθικοῦ στοιχείου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων, τὰ ἐντεῦθεν δικαιώματα εἰσὶν οὐσιωδῶς ἀλλοῖα πάντων τῶν λοιπῶν, διότι πρωτεύει ἡ ἔννοια τοῦ καθήκοντος χάριν τοῦ ὁποίου τὸ δικαίωμα.[3])

Ἀντικείμενον τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου εἰσὶ κυρίως ἡ σχέσις τοῦ γάμου, ἡ τῆς τῶν γονέων καὶ τέκνων καὶ ἡ συγγένεια,[4]) εἰς ἃς ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς πατρικῆς ἐπιμελείας κατὰ μίμησιν αὐτῆς διαπλασθεῖσα ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία,[5]) διότι αὗται καὶ μόναι εἰσὶν αἱ ἠθικῆς ἐννοίας μετέχουσαι οἰκογενειακαὶ σχέσεις.

---

3) Windscheid I. §. 39. Περὶ σχέσεως δικαίου καὶ ἠθικῆς λίαν ὀρθὰ τὰ παρὰ Δημαρᾷ, Ἱστορ. καὶ Εἰσηγ. τοῦ Ῥωμ. Δικαίου Πρόλ. ια' καὶ § 2.

4) Περὶ ἧς ὅμως παρεμπιπτόντως πραγματευόμεθα ἐν τῷ οἰκογενειακῷ δικαίῳ, διότι ἀλλαχοῦ ἀνήκουσι τὰ κατ' αὐτήν.

5) Ἐφ' ὅσον καὶ μόνον ὁ ἐπίτροπος ἔχει καθῆκον καὶ ἐξουσίαν νὰ μερι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἡ σχέσις ἐν ᾗ διατελεῖ τὸ πρόσωπον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἤτοι ἰδιότης συζύγου, πατρὸς καὶ τέκνου ἀποκαθίσταται ἡ προϋπόθεσις σχέσεων ἐντελῶς ἀναγομένων εἰς τὸ δίκαιον τῆς περιουσίας, ὡς ἡ προίξ, αἱ τῶν συζύγων δωρεαί, καὶ ἡ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ ὑπεξουσίου κτῆσις, αἵτινες ὡσαύτως ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου, οὐ μόνον διότι ὅρος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν εἶναι ἡ οἰκογένεια, ἀλλὰ καὶ διότι τούτων ἕνεκεν περιβάλλεται αὕτη γνήσιον νομικὸν τύπον.

Ὁρισμὸς τοῦ γάμου.

§ 2. Ἐν τῇ ἀντιθέσει τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δύο φύλων ἐνυπάρχει καὶ ἡ ἀμοιβαία ὁρμὴ πρὸς τὴν συνάφειαν, εἰς ἣν κατ' ἔνστικτον φέρεται ἀνὴρ καὶ γυνή. Ἡ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια εἶναι ἡ φυσικὴ τοῦ γάμου βάσις, ἀλλ' αὕτη καὶ μόνη δὲν ἀποτελεῖ πλήρη τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, διότι οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἀπαρνούμενος πᾶν ἠθικὸν καὶ εὐγενὲς καταδείκνυται προσόμοιος τῷ ἀλόγῳ πλάσματι, οὐδὲν πλέον ἢ ἐγωϊστικῶς ἐπιζητῶν τὴν θεραπείαν ὑλικῶν ὀρέξεων. Ὑπερτέρα παντὸς ἄλλου δεσμοῦ εἶναι ἡ ἠθικὴ ἕνωσις, ἤτοι ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ πίστις, δι' ἧς τὸ ἄτομον, ἀποβάλλον τὸ αἴσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ἀφοσιοῦται πρὸς τὸ ἕτερον, καθίσταται κοινωνὸς τοῦ βίου αὐτοῦ συμμετέχον τῆς τούτου εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. Ὁ γάμος λοιπὸν δὲν εἶναι ἡ ἕνωσις πρὸς ἀμοιβαίαν ἀπόλαυσιν τῶν ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους ἰδιοτήτων, ὡς ἐδίδαξεν ὁλόκληρος σχολή,[1]) ἀλλὰ σύνοδος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐπὶ πλήρει καὶ διὰ παντὸς κοινωνίᾳ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου.[2]) Τὴν πρὸς ἀμοιβαίαν συμπλήρωσιν πλήρη τοῦ βίου κοινωνίαν ἔργον θείας προνοίας χαρακτηρίζων ὁ Ἀριστοτέλης[3]) λέγει «οὕτω προῳκονόμηται ὑπὸ τοῦ θείου ἑκατέρου ἡ φύσις, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, πρὸς τὴν κοινωνίαν.»

μνήσῃ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ διατελοῦντος. Windscheid II. §. 432.

1) Kant, metaphysische Anfangsgründe der Rechtslehre §. 24, 25.

2) Ahrens, Naturrecht II. §. 93, Trendelenburg, Naturrecht σ. 277·

3) Οἰκονομ. I. 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἑρρένιος Μοδεστῖνος ὁ τοῦ Οὐλπιανοῦ μαθητὴς τὸν τρίτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα βιώσας, ὥρισε τὸν γάμον ὡς ἕνωσιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντὸς, θείου καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν,[4]) ὁ δ' ὁρισμὸς οὗτος μὴ ἀφιστάμενος τοῦ ἡμετέρου ἄπειρον ἔχει ἀξίαν, διότι ἀποκαλύπτει ὁλόκληρον τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου ἔννοιαν. Ἀλλ' οὗτος δὲν ἦν ὁ γάμος τῆς κοινωνίας, ἐν ᾗ ἐβίου ὁ Μοδεστῖνος, διότι ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς δημοκρατίας καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ἐθνικῶν αὐτοκρατόρων ὁ γάμος μὴ στηριζόμενος ἐπὶ ἠθικῆς ἀρχῆς ἦν ἔρμαιον τῆς φρενοτροπίας ἑκάστου συναινέσει καὶ μόνῃ συνιστάμενος καὶ διὰ ταύτης λυόμενος, αἱμομιξία δὲ καὶ διγαμία ἐλυμαίνοντο τὴν ἀποσυντεθειμένην κοινωνίαν. Ὁ ὁρισμὸς οὗτος ἁρμόζει εἰς γάμον ἄλλης ἐποχῆς, ἂν δ' ὁ Μοδεστῖνος μεμυημένος ἴσως τῶν δογμάτων τῆς νέας θρησκείας δὲν ὑπῆρξεν ὁ προφήτης τοῦ γάμου, ὡς διετύπωσεν αὐτὸν βραδύτερον ὁ ὑποφώσκων ἤδη χριστιανισμὸς, βεβαίως ὅμως ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἥτις πολὺ πρὸ τοῦ νομοδιδασκάλου τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου διαγιγνώσκουσα φύσιν ἀπεκάλεσεν αὐτὸν σύνοδον ἐπὶ πλήρει καὶ διὰ παντὸς τοῦ βίου κοινωνίᾳ.[5])

Ἡ τέκνωσις δὲν εἶναι σκοπὸς τοῦ γάμου.

§ 3. Ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς τὸν ἄτεκνον ἐθεώρησεν ὡς ἀπολειπόμενον τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος, καθὸ μὴ ἀντικαταστήσαντα τῇ χώρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον,[1]) τοὐναντίον δ' ὡς τέλειον οἶκον καὶ βίον ἐτίμησε τὸν μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων,[2]) ἐξ οὗ καὶ τὸ

---

4) «Nuptiæ sunt conjunctio maris et fœminæ, et consortium omnis vitæ, divini et humani juris communicatio.» L. 1. (23, 2), § 1. Inst. (1, 9)

5) Ἰσοκρ. Νικοκλ. § 40. «γυναῖκας λαβόντες καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου.» Πλάτ. περὶ Νόμ. IV. «ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία.» Ἀριστ. παρὰ Στοβ. II. 7. «πολιτεία πρώτη σύνοδος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κατὰ νόμον ἐπὶ τέκνων γενέσει καὶ βίου κοινωνίᾳ.» Πλουτάρ. Ἠθ. 138. B. «ἐπὶ βίου κοινωνίᾳ συνιόντας.» Lassaulx, Geschichte und Philosophie der Ehe bei den Griechen. München (1852) σ. 12.

1) Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς ἐν Στρώματ. II. 23.

2) Στοβαίου, Ἀνθολ. Ἀντιπατρ. περὶ γάμου 67. 25. «Τέλειος οἶκος καὶ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παλαίτατον ἔθος, ὅπως οἱ ἔγγονοι καλῶνται διὰ τοῦ τῶν πάππων ὀνόματος, διότι οὕτω οἱ προαπελθόντες ἀναπαρίστανται ὡς ἀναζήσαντες διὰ τῶν ἐγγόνων.[3]) Διὰ τῆς τῶν τέκνων γεννήσεως, ἅτινα ἀποκαθίστανται κοινὸν τῆς ἀγάπης ἀντικείμενον, ἐπιπροστίθεται εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ γάμου καὶ ἕτερον ἠθικὸν στοιχεῖον. Ἡ πρὸς τὰ τέκνα ἀφοσίωσις καὶ στοργή, ἡ ἐνδελεχὴς μέριμνα περὶ τῆς τούτων ἀνατροφῆς καὶ ὁ δικαιὸς τῶν γονέων πόθος, ὅπως οὗτοι κρείττονα ἑαυτῶν ἀναδείξωσι ταῦτα, μεγάλως συμβάλλονται πρὸς τὴν ἠθικὴν γονέων καὶ τέκνων μόρφωσιν καὶ ἐντελεστέραν διάπλασιν τοῦ ἠθικοῦ τῆς οἰκογενείας βίου, ἐξ ἧς προπέμπονται τὰ μέλη αὐτῆς εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποκομίζοντα, ὅ,τι καλὸν ἢ κακὸν ἐνεστάλαξεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἡ οἰκογενειακὴ ἀνατροφή. Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα, ὅσον κἂν ἡ μέγα ἐν τούτῳ τὸ κοινωνικὸν συμφέρον, οὐδὲν ἧττον ἡ τεκνοποιία εἶναι ἀείποτε φυσικὴ ἐν πολλοῖς δὲ καὶ τυχαία τοῦ γάμου συνέπεια, οὐχὶ δὲ καὶ σκοπὸς αὐτοῦ. Ὁ ἠθικὸς δεσμός, ὃς συνῆψεν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εἰς τὴν διὰ παντὸς τοῦ βίου κοινωνίαν, δὲν ῥήγνυται, διότι ὁ γάμος ὑπῆρξεν ἄκαρπος. Ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις ὑπάρχει αὐτοτελῶς χάριν αὐτῶν τούτων τῶν ἐν γάμῳ βιούντων, καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἀπωτέρου σκοποῦ, διὸ καὶ οὐδεὶς ἠθικὸς νόμος ἀνέχεται, ὅπως χάριν τῆς ἀτεκνίας ἀθετήσωσι τὴν ἐπίσημον ὑπόσχεσιν, ἣν οἱ σύζυγοι ἔδωκαν ἀλλήλοις.

βίος οὐκ ἄλλως δύναται γενέσθαι ἢ μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων.» Ἱεροκλ. αὐτ. περὶ πολυτεκνίας, «οἶκος ἡμιτελὴς μὲν τῷ ὄντι ὁ τοῦ ἀγάμου, τέλειος δὲ καὶ πλήρης ὁ τοῦ γεγαμηκότος.»

3) «ἐγὼ δὲ παῖδα σὸν
«Μενοικέα σοῦ πατρὸς αὐτεπώνυμον
«λαβόντα πέμψον δεῦρο Τειρεσίαν, Κρέον.»
Εὐριπιδ. Φοίνισ. 769. Πινδαρ. Ὀλυμ. IX. 68, Πλάτων Πολιτ. I. Δημοσθ. πρὸς Βοιωτ. περὶ τοῦ ὀνόμ. § 27, πρὸς Μακάρτ. περὶ Ἀγνίου κληρ. § 74, Λουκιαν. ἐν Χάρων. 17. Εὐσταθίου σχολ. Ἰλιάδ. V. στ. 546. Lassaulx σ. 7. 8. Περὶ γάμου ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν μελέτην κατὰ τὸ σύστημα τῆς περὶ τοῦ Κληρονομικοῦ Δικαίου πραγματείας τοῦ Gans συνέγραψεν ὁ Unger, die Ehe in ihrer welthistorischen Entwickelung. Wien. (1850).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἔννοια τοῦ γάμου.

§ 4. Ὁ γάμος, ὡς βίου κοινωνία, πάντως προϋποτίθησι τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀμοιβαίας βουλήσεως τῶν δι' αὐτοῦ συναπτομένων καὶ ἐν τούτῳ παρίσταται κατὰ τύπον ἐν σχήματι συμβάσεως. Ἐλευθερία βουλήσεως καὶ συναίνεσις ἀπηλλαγμένη ἐλαττώματος, ἀξιώματα διέποντα πᾶν οἱονδήποτε συνάλλαγμα, κρατοῦσι καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου, διότι οὕτω κυροῦται ἡ ἀρχὴ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἣν ὁ νομοθέτης ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ, ἀλλὰ δὲν μεταπίπτει καὶ τούτου ἕνεκεν εἰς κοινὴν σύμβασιν, ἐν ᾗ παντὸς ἄλλου ἐπικρατεῖ ξηρὰ καὶ ἐγωϊστικὴ βούλησις περὶ τὸ ἐμὸν καὶ σὸν στρεφομένη.

Ὁ γάμος ὡς κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν πρωτίστως ἠθικὸς θεσμὸς πλήρης ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τέλειος ἀναδείκνυται ἐν τῷ δικαίῳ μὴ δημιουργούμενος τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ νομοθέτου τυπικὸν προσδίδοντος κῦρος καὶ ἀσφαλίζοντος, ὅ,τι πρὸ αὐτοῦ ὑπέρτερος ἠθικὸς νόμος παρεσκεύασεν. Ἡ αὐθαιρεσία ἄρα τῆς ἀτομικῆς βουλήσεως ἀποκλείεται καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τοῦ γάμου μὴ δυναμένη νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τῆς ἠθικῆς τούτου ἐννοίας, διὸ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ῥυθμίζονται ἀείποτε, ὡς ὁ νόμος ὥρισεν. Ἐπὶ τῆς συμβάσεως ὁ νόμος διαγράφει τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελέσματα, ἀνέχεται ὅμως καὶ πᾶσαν παρὰ τὰ νενομοθετημένα συμφωνίαν κατὰ τὴν τῶν συμβαλλομένων ἰδιοτροπίαν οὐδένα ἀντιτάσσων φραγμὸν καὶ ἐξ ἴσης παρέχων τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ ἀτομικὴ βούλησις δὲν συγκρούεται πρὸς τὰ χρηστὰ ἤθη. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ γάμου ἀντιστρόφως πᾶν μὴ κατὰ νόμον εἶναι καὶ ἄρνησις τῆς ἠθικῆς, διότι ἐν τούτῳ ἠθικὴ καὶ δίκαιον συμπίπτουσι καθ' ὁλοκληρίαν.

Μονογαμία.

§ 5. Ἐν τῇ ἀσιατικῇ πολιτείᾳ, ἥτις καὶ νῦν ἔτι ὑπάρχει ἐν πλήρει ἀντιθέσει πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν, ἡ ἔννοια τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας εἶναι ἄγνωστος, τὸ ἄτομον στερεῖται αὐτοτελοῦς ὑπάρξεως, ὁ δ' ἀσθενέστερος ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἰσχυρότερον. Εἰς τὸν νόμον τοῦτον ὑπείκουσα ἡ γυνὴ δὲν εἶναι ὁμοία καὶ ἴση τῷ ἀνδρί, ἀλλὰ κτῆμα καὶ πλοῦτος αὐτοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ πολυγαμία, διότι τοσούτῳ μείζων ὁ πλοῦτος, ὅσῳ πλείονας τούτων ἔχει ὁ ἀνήρ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνακηρύσσεται τὸ ἄτομον ἐλεύθερον ὡς μέλος τῆς ἐλευθέρας πολιτείας, δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ ἡ πολυγαμία. Κέκροψ ὁ αἰγύπτιος πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν βασιλεὺς φέρεται ὡς εἰσαγαγὼν τὴν μονογαμίαν ἐν Ἀθήναις μίαν ἑνὶ ἀνδρὶ ζεύξας, [1]) ἐνῷ πρότερον ὡς ἐκ τῶν ἀνέδην συνόδων καὶ τῶν κοινογαμιῶν τὸ τέκνον ἠγνόει τὸν πατέρα αὐτοῦ, [2]) τὸν δὲ τοιοῦτον μετὰ μιᾶς γυναικὸς γάμον ἐξύμνησαν καὶ οἱ ποιηταὶ ὡς ἑλληνικὸν ἔθος, βάρβαρον ἀποκαλοῦντες τὴν ἐκ πλειόνων γυναικῶν τεκνοποιΐαν. [3]) Ἐν τούτοις, ἂν ἀληθεῖς αἱ τῶν ἀρχαίων μαρτυρίαι, ὑπῆρξαν καὶ παραδείγματα συγχρόνου πολυγαμίας τοῦ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλέως Ἀναξανδρίδου καὶ Διονυσίου τοῦ τυράννου [4]) δύο ἅμα σχόντων γυναῖκας, μῦθος δὲ βεβαίως ἢ καὶ κακοβουλία τῶν ἀρχαίων ἦν τὸ λεχθέν, ὅτι καὶ Εὐριπίδης καὶ Σωκράτης εἰς τὸ αὐτὸ ὑπέπεσον ἁμάρτημα, ὡς ἐπίσης ἀναληθές, ὅτι ψήφισμα τῶν Ἀθηναίων ἐπέτρεψε τὴν πολυγαμίαν πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐκ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐρημωθέντος πληθυσμοῦ. [5])

Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ νομοθεσία ἀνέκαθεν ἐνέμεινεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μονογαμίας τοῦ Ἀθηναίου *μίαν ἀστὴν καὶ ἐγγυητὴν* ἔχοντος, οὐδὲν ἧττον ἡ μετὰ τῶν παλλακῶν συνοίκησις ἀπῴδει πρὸς τὴν αὐστηρὰν τῆς μονογαμίας ἀρχήν. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ γυναικὸς καὶ παλλακῆς ἦν, ὅτι ἐκείνην μὲν εἶχεν ὁ Ἀθηναῖος πρὸς ἀπόκτησιν γνησίων παίδων, ὧν τὰ ἄρρενα εἰσήγοντο εἰς τοὺς φράτορας καὶ δημότας, ταύτην δὲ πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος. [6])

---

1) Ἐν Αἰγύπτῳ ἐκράτει πολυανδρία, ὁ Ἥφαιστος δὲ πρῶτος ἐπέβαλε ταῖς γυναιξὶ τὴν μονανδρίαν, ἀλλὰ περὶ τούτου ἀσύμφωνοι αἱ τοῦ Ἡροδότου II. 92 καὶ Διοδώρου I. 80 μαρτυρίαι, τοῦ δευτέρου λέγοντος «γαμοῦσι δὲ παρ' Αἰγυπτίοις οἱ μὲν ἱερεῖς μίαν, τῶν δ' ἄλλων ὅσας ἂν ἕκαστος προαιρῆται.» Gans, das Erbrecht in weltgeschichtlicher Entwickelung. Berlin (1824). I. σ. 295, Lassaulx σ. 14.

2) Κλεαρχ. παρ' Ἀθην. XIII. 2. Κερδηνὸς I. σ. 1458.

3) Εὐριπ. Ἀνδ. 177, 465. Ὀρ. 881 «κακὸν γ' ἔλεξας ἓν' ἄνδρα δίσσ' ἔχειν λέχη.»

4) Παυσ. III. 3, 7. Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. XIII. 9.

5) Πλουτάρ. βίος Ἀριστ. σ. 335, Διογ. Λαέρτ. II. 26, Ἀθην. XIII. 3, Gell. XV. 20, Lassaulx σ. 15 not. 28, Unger σ. 59.

6) Πιστῶς ἀπεικονίζων τὰ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ συμβαίνοντα λέγει ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν Ῥώμῃ, ἐν ᾗ τὸ ἄτομον μετὰ κρατερὸν ἀγῶνα ἀνακύπτει ἐλεύθερον ὡς τοιοῦτον καὶ οὐχὶ ὡς μέλος τῆς ἐλευθέρας πολιτείας,[7]) ἐναργέστερον ἀναφαίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς μονογαμίας. Οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ μεγάλως ἠραίωσαν τὸν ῥωμαϊκὸν πληθυσμόν, οἱ δὲ γάμοι σπανιώτεροι ἀπέβησαν ὡς ἐκ τῆς τῶν ἠθῶν διαφθορᾶς, οὗ ἕνεκεν ὁ Αὔγουστος διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ ἀνεγνώρισε τὴν σχέσιν τῆς παλλακίας, ἀλλ' αὕτη ὡς ἀτελὴς τοῦ γάμου ἀπομίμησις ἐπιτρέπεται μόνον ἐλλείποντος τοιούτου, διὸ καὶ οὐδεὶς ὁ νόμιμον γυναῖκα ἔχων ἠδύνατο νὰ συζῇ μετὰ παλλακῆς.[8])

Ἐν τῇ μονογαμίᾳ καὶ μόνῃ ὑπάρχει ἰσότης δικαιωμάτων καὶ πληροῦται ὁ ἠθικὸς τοῦ γάμου σκοπός, διότι οὕτω καὶ μόνον διαλάμπει ἐν αὐτῷ ἡ πλήρης ἀφοσίωσις καὶ πίστις τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους. Ἡ πολυγαμία εἶναι ἡ δουλεία τῆς γυναικὸς ὡς τοῦ ἀσθενεστέρου μέρους, δι' αὐτῆς ἀνατρέπεται ἡ ἰσότης, διότι ὁ εἷς προσφέρει ἧττον τοῦ ἑτέρου, χαλαροῦται ὁ δεσμὸς τῆς οἰκογενείας, ἐξ ἑκάστης γυναικὸς νέας καταρτιζομένης, ἀντὶ δὲ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἥτις δέον νὰ βασιλεύῃ, ὑποθάλπεται ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας ἡ διχόνοια καταλήγουσα καὶ εἰς τὸ ἔγκλημα.

Δυαδικὴ τοῦ γάμου φύσις παρὰ ῥωμαίοις.

§. 6. Ἡ πρὸς ἄλληλα σύγκρουσις τῶν δύο ἀντιμαχομένων στοιχείων, αὐστηρᾶς καὶ ἐλευθέρας ἀρχῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν δυαδικὴν φύσιν τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας, ἀναπαρίσταται καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν ᾗ κατοπτρίζεται αὐτὴ ἡ πολιτεία. Ὁ ἀγὼν τοῦ ἀτόμου κατὰ τῆς πολιτείας ἀναφαίνεται καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν ᾗ ὁτὲ μὲν τὸ ἄτομον ἐξαφανίζεται ἀποβάλλον πᾶσαν αὐτοτέλειαν, ὁτὲ δὲ κατισχύει ταύτης ἀποτινάσσον τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς.

δικανικῷ λόγῳ ὁ Δημοσθένης κατὰ Νεαιρ. §. 122 «τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστήν». Gans I. σ. 297, Unger σ. 61. Lassaulx σ. 27, 81.

7) Κληρονομ. Δίκαιον §. 5, 6.

8) Paul. S. R. II. 20. «Eo tempore, quo quis uxorem habet, concubinam habere non potest.» L. 144 (50, 16), L. un. C. (5, 26), L. 3. C. (7, 15).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ῥωμαϊκὴ οἰκογένεια δὲν ἀποτελεῖ ἐναρμόνιον ὀργανισμόν, ἐν ᾧ τὰ μέλη ὑπάρχουσιν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ διὰ τὸ ὅλον, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπολήγουσιν εἰς ξηρὰν καὶ ἀφῃρημένην ἑνότητα, ἧς προΐσταται ὁ οἰκογενειάρχης, καὶ ἐν ᾗ κρατεῖ ἡ ἀπόλυτος αὐθαιρεσία τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς. Ὁ οἰκογενειάρχης εἶναι βασιλεύς, ἱερεύς, δικαστής[1]) καὶ ἰδιοκτήτης, πέριξ δ' αὐτοῦ τὰ πάντα εἰσὶν ἐστερημένα βουλήσεως καὶ νεκρά, αὐτὸν ἐξυπηρετοῦντα καὶ δι' αὐτὸν καὶ μόνον ὑπάρχοντα. Πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, πρόσωπα καὶ πράγματα[2]) ὑπείκουσιν εἰς τὴν βούλησιν τοῦ οἰκογενειάρχου ὡς εἰς ὑπέρτατον νόμον, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ υἱὸς ὁ τὰ ὕπατα τῆς πολιτείας ἀξιώματα ἀνελθὼν διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἔχοντος καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.[3]) Πολλὰ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ τὰ παραδείγματα, καθ' ἃ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀπέκτεινε τὸν υἱόν.

Ὁ γάμος ὡς ἀρχὴ καὶ βάσις τῆς οἰκογενείας ἀναφαίνεται ὑπὸ δύο διαφόρους τύπους παριστῶντας τὰ δύο ἀντίμαχα συστήματα, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν αὐστηρὸν γάμον, ἐν ᾧ τὸ ἄτομον ἀπόλλυσι τὴν αὐθυπαρξίαν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐλεύθερον, ἐν ᾧ κατισχύει τῆς οἰκογενείας καὶ ῥήγνυσι τοὺς δεσμοὺς τῆς κυριαρχικῆς αὐτῆς ἐξουσίας.[4])

Αὐστηρὸς γάμος.

§ 7. Κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον, τῶν Πατρικίων ἴδιον,[1]) τὸ ἄτομον ἐξαφανίζεται ἐν τῇ οἰκογενειακῇ κυριαρχίᾳ, διότι ἡ γυνὴ τὴν

---

1) «Domesticus magistratus.» Senec. de benef. III. 11, Gell. X. 23. Gans I. σ. 22, II. σ. 246, 258, 264, Unger αὐτ. σ. 69, Rossbach, Untersuchungen über die römische Ehe. Stuttgart (1853) σ. 12.

2) Ἅτινα πάντα «familia» ἀποκαλοῦσιν οἱ ῥωμαῖοι. Κληρον. Δίκαιον §. 10, Rossbach σ. 14.

3) Δίων Κάσσ. XXXVII. 36 «συχνοὶ γὰρ . . . οὐχ ὅτι ὕπατοι, ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται, παῖδας σφῶν ἀπέκτειναν.» Διονυσ. II. 27. Gell. V. 19 «Utique ei vitae necisque in eo potestas siet, uti patri endo filio est.» Cic. pro dom. XXIX. 77, L 11 (28, 2).

4) Cic. Top. c. 3. «Genus est uxor, eius duae formae; una materfamilias earum, quae in manum convenerunt, altera earum, quae tantummodo uxores habentur.»

1) Τὴν θεωρίαν τῶν Niebuhr, röm. Geschichte I. σ. 181, 380, Gans II. σ. 248, καὶ Unger σ. 70 φρονούντων, ὅτι ἡ ἀντίθεσις αὐστηροῦ καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροια

ἐλαχίστην τῆς καταστάσεως ἐναλλαγὴν ὑφισταμένη [2]) εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀνδρὸς ῥηγνυμένων πάντων τῶν μετὰ τῆς τοῦ πατρὸς οἰκογενείας ἐξ ἀρρενογονίας δεσμῶν[3]) καὶ εἰς τὴν τούτου ἐξουσίαν ὑποβαλλομένη, θυγατρὸς τάξιν ἐπέχει καὶ ὡς ἀδελφὴ τῶν ἰδίων τέκνων λογίζεται. [4]) Ἡ περιουσία αὐτῆς καθίσταται τοιαύτη τοῦ ἀνδρὸς [5]) οὐδὲν δι' ἑαυτὴν κτωμένη οὐδ' ἐκ δωρεᾶς αὐτοῦ, διότι ὡς ἐκ τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας, ὑφ' ἣν τελεῖ, πρὸς ἑαυτὸν δωρεῖται ὁ ἀνήρ. [6])

Ἡ ἀνδρικὴ ἐξουσία διὰ τριῶν ἐκτᾶτο τρόπων, διὰ θρησκευτικῆς τελετῆς, διὰ συμβολικῆς πράσεως καὶ διὰ χρήσεως. [7]) Ὁ ἱερὸς γάμος εἶναι ὁ πάντων ἀρχαιότατος καὶ τοῦτο δηλοῖ ἡ μαρτυρία τοῦ Διονυσίου [8]) λέγοντος, ὅτι οὕτως εἶχε κατὰ Ῥωμύλου νόμον, διότι γνωστὸν ὅτι οἱ πρῶτοι τῶν ῥωμαίων οἰκογενειακοὶ θεσμοὶ δὲν εἶναι προϊὸν τῆς τοῦ νομοθέτου βουλήσεως, ἀλλὰ τῶν ἐθίμων καὶ τῆς κοινῆς συνειδήσεως. [9]) Ὁ τοιοῦτος γάμος, τῶν Πατρικίων ἴδιος καὶ ῥωμαϊκῇ προσηγορίᾳ «φαρράκια» καλούμενος [10]), ἦν κατ' ἐξοχὴν ἱερὸς τελούμενος διὰ θυσιῶν συμπρατ-

---

ἐλευθέρου γάμου προῆλθεν ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐν Ῥώμῃ συνοικισάντων φυλῶν καὶ ὅτι ὁ μὲν πρῶτος ἦν προνόμιον τῆς ἑτρουσκικῆς τῶν Πατρικίων ἀριστοκρατίας, ὁ δὲ τῶν λατίνων Πληβείων, δὲν ἀποδέχεται Rossbach σ. 40, 162—197.

2) Gaj. I. 162. III. 82, 83, 84, IV. 38, Ulp. XI. 13.

3) Tac. Ann. IV. 16, Gaj. II. 111, Gell. XVIII. 6.

4) Gaj. II. 111, 114, 115, 136, II. 139, III. 14, 24.

5) Cic. Top. 4, Gaj. II. 98.

6) Unger. σ. 70.

7) Gaj. I. 110. Olim itaque tribus modis in manum conveniebant, usu, farreo, coemptione.

8) II. 25.

9) Rossbach σ. 63, 95.

10) Ὡς ἐκ τοῦ «farreus panis» = «φαρὸς ἄρτος», οὗ ἐγίγνετο χρῆσις. Gaj. I. 112. Farreo in manum conveniunt per quoddam genus sacrificii.... in quo farreus panis adhibetur, unde etiam confarreatio dicitur. Διον. II 25. «Ἐκάλουν δὲ τοὺς ἱεροὺς οἱ παλαιοὶ γάμους, Ῥωμαϊκῇ προσηγορίᾳ περιλαμβάνοντες, φαρράκια, ἐπὶ τῆς κοινωνίας τοῦ φαρρός, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζέαν.... Ῥωμαῖοι τιμιότατόν τε καρπὸν καὶ ἀρχαιότατον εἶναι νομίζοντες τὰς ζέας.»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τόντων οἰωνοσκόπων καὶ ἱερέων καὶ ἐνώπιον δέκα μαρτύρων ἐκπροσωπούντων τὰ δέκα τῆς φράτρας γένη.[11])

Διὰ τῆς συμβολικῆς πράσεως ἡ γυνὴ ἐξεποιεῖτο εἰκονικῶς πρὸς τὸν ἄνδρα ἐνώπιον πέντε μαρτύρων ἐφήβων, πολιτῶν Ῥωμαίων, παρόντος τοῦ ζυγοστάτου καὶ αὐτῆς τῆς γυναικός,[12]) διὰ δὲ τῆς χρήσεως ἐκτᾶτο ἡ ἀνδρικὴ ἐξουσία διὰ τῆς ἐπὶ ἐνιαυτὸν ὁλόκληρον διαμονῆς τῆς γυναικὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρός, διότι ἡ ἐπὶ τρεῖς νύκτας τοῦ ἔτους ἀπουσία ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου διέκοπτε τὴν χρησικτησίαν.[13])

Ἀφ' ἧς ἡ ῥωμαϊκὴ κοινωνία ἐξ ἑτέρων ἐμφορουμένη ἰδεῶν ἀδιάφορος ἐδείχθη πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ πανηγυρικὰς διατυπώσεις, τὴν δ' ἀνδρικὴν ἐξουσίαν ἐμίσησεν ὡς ἐπαχθῆ ζυγόν, ὁ ἱερὸς γάμος, ἀποβαλὼν τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα, εἰς ἀχρηστίαν περιέστη κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους παρὰ μόνοις τοῖς τοῦ Διὸς ἱερεῦσιν εὔχρηστος.[14]) Ἡ χρῆσις πρὸ τοῦ Γαΐου ἀπηρχαιώθη τὸ μὲν δι' ἀχρησίας, τὸ δὲ διὰ νόμου καταργηθεῖσα,[15]) ἡ δὲ συμβολικὴ πρᾶσις παρέμεινε μέχρι τοῦ τρίτου χριστιανικοῦ αἰῶνος,[16]) μεθ' ὃν δὲν ἀναφαίνεται πλέον, ἄδηλον δ' ἂν διὰ νόμου κατηργήθη ἢ ἄχρηστος ἀπέβη.

Ἐλεύθερος γάμος.

§ 8. Ἐν τῷ ἐλευθέρῳ γάμῳ τὸ ἄτομον ἀναδείκνυται ὑπέρτερον τῶν ἀξιώσεων τῆς οἰκογενείας. Ἡ γυνὴ δὲν καθίσταται ὑποχείριος τῷ ἀνδρὶ ἀποβάλλουσα τὴν αὐθυπαρξίαν αὐτῆς, ἀλλὰ κατὰ τοσοῦτον μόνον ὑποτάσσεται αὐτῷ, ἐφ' ὅσον ἀπαραίτητον τοῦτο χάριν τοῦ σκοποῦ τοῦ γάμου καὶ τῆς ἐνιαίας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ

11) Κατὰ τὴν μᾶλλον πιθανὴν εἰκασίαν. Rossbach σ. 118 ἔνθα καὶ τὰς ἑτέρων ἑρμηνείας.

12) Varro, Ling. lat. V. 163, Gaj. I. 113, 119, 123, III. 167.

13) Gaj. I. 111, Gell. III. 2, Macrob. satur. I. 3.

14) Tac. Ann. IV. 16.

15) Gaj. I. 111 Sed hoc totum jus partim legibus sublatum est, partim ipsa desuetudine oblitteratum est. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ εἰκασία, ὅτι κατηργήθη διὰ τῶν νόμων τοῦ Αὐγούστου Hugo, röm. Rechtsgeschichte I. σ. 450, Zimmern, röm. Rechtsgeschichte I. σ. 840 Ann. 39

16) Ἤτοι ἐκράτει ἐπὶ τῶν χρόνων Γαΐου, Παπινιανοῦ, Παύλου καὶ Οὐλπιανοῦ Coll. IV. 2, 3, 7.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βουλήσεως. Ἡ γυνὴ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν, διότι οἱ τῆς ἀρρενογονίας δεσμοὶ δὲν ῥήγνυνται διὰ τοῦ γάμου, ἡ δὲ ταύτης περιουσία δὲν μεθίσταται εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ παραμένει ἰδία ἑαυτῆς.[1] Τοιαύτη ἡ κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον ἀνεξαρτησία τῆς γυναικός, ὥστε καὶ ἡ τοῦ Ἀκουϊλίου νόμου ἀγωγὴ χωρεῖ μεταξὺ τῶν συζύγων διὰ τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐπενεχθεῖσαν ζημίαν,[2] ἔτι δ' ἐντελέστερον διατυποῦται αὕτη ἐν τῇ ἀπαγορεύσει τῶν μεταξὺ συζύγων δωρεῶν, ὅπερ οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον ἡ γυνὴ μὴ ἐξαφανιζομένη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἀπολαύει πλήρους τῆς ἱκανότητος, ὅπως κτήσηται δι' ἑαυτήν.[3]

Ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ ὁρίσῃ τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἀνεπτύχθη ὁ ἐλεύθερος γάμος, ἀλλ' οὐχ ἧττον βέβαιον, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν Δωδεκάδελτον ἡ τρὶς τοῦ ἔτους διανυκτερεύουσα ἔξω τοῦ οἴκου τοῦ ἀνδρὸς ἐξέφευγε τὴν ἀνδρικὴν ἐξουσίαν διατελοῦσα ὑπὸ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ βιοῦσα οὕτως ἐν σχήματι ἐλευθέρου γάμου,[4] ἐν δὲ τοῖς μετέπειτα χρόνοις ὁ τοιοῦτος γάμος ὑπῆρχεν αὐτοτελῶς καὶ ἄνευ τῆς διακοπῆς τῆς χρησικτησίας, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Κικέρωνος[5] ἡ γυνὴ δὲν ὑπεβάλλετο εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἐξουσίαν, ἂν μὴ ῥητῶς συνωμολογεῖτο τοῦτο. Ἀπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ὁ ἐλεύθερος γάμος ἀπέβη συνηθέστερος, μέχρις οὗ καὶ κατίσχυσεν ἐν τέλει ὡς ὁ μόνος τύπος.

Ὁ ἐλεύθερος γάμος μόνῃ τῇ συναινέσει καταρτιζόμενος παρίσταται ὡς ὁ θρίαμβος τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, διότι ἡ γυνὴ ἐν τούτῳ βιοῖ ἀπηλλαγμένη τῆς οἰκογενειακῆς κυριαρχίας, ἀλλ' ἐν τῷ γάμῳ τούτῳ, οὗ ὁ δεσμὸς εἶναι ὅλως ἐξωτερικὸς καὶ ἐν ᾧ ἐλλείπει τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον τὸ ἐξαγνίζον αὐτὸν καὶ ἀσφαλίζον τὴν μονιμότητα, ταχέως εἰσεχώρησεν ἡ ἰδιοτέλεια καὶ ὁ ἐγωϊσμός. Ἡ ἀχαλίνωτος ἀκολασία καὶ ἡδυπάθεια, ἥτις ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων κατέκλυσε τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος καὶ ἐθηλητηρίασε

1) Gaj. II. 86—96, III. 163, Ulp. XIX. 18.
2) L. 27 § 30, L. 56 (9. 2).
3) Gans I. σ. 26, Unger σ. 72.
4) Macrob. satur. I. 3, Gell. III. 2, Gaj. I. 111, Ulp. XXVI. 7.
5) Cic. pro Flacc. 34.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάντα τὰ κοινωνικὰ στοιχεῖα, ἐμάρανε τὴν οἰκογένειαν καὶ ἐμίανε τὴν ἁγνότητα τοῦ γάμου. Ὁ γάμος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀποκαθίσταται τὸ ἀγενὲς μέσον, δι' οὗ ἀσυστόλως ἐπιδιώκεται ἡ ἐκπλήρωσις ὑλικῶν ὀρέξεων καὶ ἰδιοτελῶν συμφερόντων, εἰς οὐδένα δ' ἠθικὸν χαλινὸν ὑποτασσόμενος διέπεται ὑπὸ τῆς ἰδιοτροπίας τῶν συζευγνυμένων. Συνέπεια τῆς τοιαύτης πρὸς τὸν γάμον περιφρονήσεως ὑπῆρξαν τὰ ἀπειράριθμα διαζύγια, ἡ μοιχεία[6]) καὶ ἡ διγαμία, τέλος δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἀγαμία, ἣν ὅπως περιστείλῃ ὁ Αὔγουστος, μάτην κατέφυγεν εἰς νομοθετικὰ μέτρα.[7])

Ἐπίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ.

§. 9. Ἡ ῥωμαϊκὴ κοινωνία περιῆλθεν εἰς πλήρη ἀποσύνθεσιν, οἱ οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ παρελύθησαν, ἡ δὲ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου ἔρημος παντὸς ἠθικοῦ αἰσθήματος ἔχρηζεν ἀνακαινίσεως ἐκ βάθρων. Ἡ ἀρχαία θρησκεία ἀπολέσασα τὸ γόητρον αὐτῆς ἦν ἀνίκανος ν' ἀναχαιτίσῃ τὸ ῥεῦμα τῆς διαφθορᾶς. Ἀλλ' ἐπέστη τέλος τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅτε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Καπιτωλίου ἀνεστηλώθη ἡ σημαία τοῦ σταυροῦ καὶ ὁ χριστιανισμὸς ἀνέλαβε τὸ εὐσεβὲς ἔργον νὰ σώσῃ τὴν ἀπεγνωσμένην ἀνθρωπότητα κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀναπλάττων τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὰ νέα καὶ ὑγιᾆ τῆς ἠθικῆς δόγματα.

Πρὸς τὸν ἠθικὸν ἀποτεινόμενος ἄνθρωπον ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ καταπεσόντος φρονήματος ἐπιζητῶν διδάσκει, ὅτι ὁ γάμος δὲν εἶναι ἡ ἕνωσις πρὸς πλήρωσιν ἐγωϊστικῶν ὀρέξεων ἐξωτερικῶς μόνον ὑπάρχουσα, ἀλλ' ὁ ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως ἠθικὸς δεσμός. Τοῦτο δηλοῦσι τὰ ῥήματα, ὅτι «ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ»[1]) καὶ ὅτι «οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς

---

6) Τρεῖς χιλιάδας ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίας ἐγγεγραμμένας ἐν τοῖς δικαστικοῖς βιβλίοις εὗρεν ἐν Ῥώμῃ, ὅτε τὸ ὑπατικὸν ἀνῆλθεν ἀξίωμα Δίων ὁ Κάσσιος LXXVI. 18, 31.

7) Τοιαῦτα ἦσαν ἡ «lex Julia de maritandis ordinibus» τοῦ ἔτους 737 καὶ «lex Julia de adulteriis et de pudicitia» τοῦ ἔτους 736.

1) Ἐφεσ. Ε. 28.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γυναικὸς ἐν Κυρίῳ.» Χάριν τῆς πλήρους καὶ ἀμοιβαίας ἀφοσιώσεως ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ καταλείψῃ πατέρα καὶ μητέρα καὶ νὰ προσκολληθῇ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.»[2])

Ἡ κατὰ τὴν νέαν θρησκείαν ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἦν ἔργον μιᾶς ἡμέρας. Ὁ χριστιανισμὸς ὑπέσκαψε τὰς βάσεις τῆς ἀρχαίας κοινωνίας καὶ ἀνέτρεψε τὸ ἐρειπωμένον οἰκοδόμημα, ἀλλὰ δὲν ἐδημιούργησεν ἀμέσως καὶ νέον ἐξ ἰδίων δυνάμεων. Ὁ ρωμαϊκὸς κόσμος ἀνίσχυρος νὰ καταπνίξῃ τὴν νέαν θρησκείαν, ἦν ἐπίσης ἀνίκανος ὡς ἐκ τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ νὰ κατανοήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἐφαρμόσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ, ἡ δὲ βυζαντιακὴ κοινωνία κληρονομήσασα ἁπάσας τῆς Ῥώμης τὰς κακίας καὶ ἐγγηράσασα ἐν αὐλικαῖς ῥᾳδιουργίαις καὶ θρησκευτικαῖς συζητήσεσι δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ χριστιανισμοῦ ἔννοιαν καὶ νὰ συντελέσῃ τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως. Ἕτεροι λαοὶ διαδεχθέντες τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος μετὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἦγαγον εἰς πέρας ὅ,τι ἡμιτελὲς ἀπέμεινεν.

Ὁ ἁγνὸς καὶ ἱερὸς τῆς Καινῆς Διαθήκης γάμος ἐγένετο τοιοῦτος μετὰ πάροδον πολλῶν ἀπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ αἰώνων. Τοσοῦτον ἰσχυρὰ ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸ παρελθὸν ἀντίδρασις, ὥστε ταχέως ἡ ἀλήθεια παρεξέκλινεν εἰς τὴν ὑπερβολήν. Οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας ἐμίσησαν τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον καὶ ἠγάπησαν τὸν πνευματικὸν ἀμιγῆ πάσης κοσμικῆς σχέσεως καὶ ἐλεύθερον παντὸς πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ δεσμοῦ, διὸ καὶ ἡ ἐκπλήρωσις πάσης σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἐθεωρήθη ὡς ἔργον ἀνίερον μολῦνον τὸν διὰ τὴν θείαν εὐδαιμονίαν προαλειφόμενον. Ὑπὸ τὴν ἀρὰν ταύτην, ὡς σαρκικῆς μετέχον ἐπιθυμίας, διετέλεσε καὶ ὁ γάμος, ὃν οἱ μὲν Γνωστικοὶ ἐντελῶς ἀπεδοκίμασαν, ἕτεροι δ' ἠνέχθησαν, καίτοι ἁμαρτίαν θεωροῦντες αὐτόν, ὥστε μία καὶ μόνη ἀπέμεινεν ὁδὸς εἰς τὴν θείαν ἄγουσα τελειότητα, καὶ τοιαύτη ἦν ἡ ἀγαμία Τὴν ἐνέργειαν καὶ δραστηριότητα χάριν τῆς τοῦ ὅλου εὐημερίας διεδέχθη ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἀδράνεια, τὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ βίον ἡ ἀπομόνωσις τοῦ ἀσκητοῦ καὶ ἀναχωρητοῦ, ἀντὶ δὲ τοῦ γάμου θεάρεστον ὑπελήφθη ἔργον ἡ

---

2) Γεν. Β. 24, Ματθ. ΙΘ. 4, Κορινθ. ΣΤ. 17, Ἐφεσ. Ε'. 31.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπαγγελία τῆς παρθενίας καὶ ἡ ὁμολογιατῆς ἀγαμίας.[3]) Ἐντεῦθεν τὰ τὸν γάμον παρεμποδίζοντα καὶ τὴν ἀγαμίαν ὑποθάλποντα παντοειδῆ κωλύματα, περὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὁποίων τοσαύτην ἔδειξε σπουδὴν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία συμπράξει καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅστις ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ αὐτοῦ διανοίᾳ τὴν πλάνην τῆς Ἐκκλησίας περιέβαλε διὰ τοῦ ἐπιστημοναρχικοῦ κύρους.

Ἂν καὶ πολλαὶ αἱ παρεκτροπαὶ τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ γάμος ἔτυχε τῆς ἐντελεστέρας καὶ τῆς μᾶλλον πρὸς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἔννοιαν ἁρμοζούσης διατυπώσεως. Ὁ χριστιανικὸς γάμος, ὡς ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ χαρακτῆρος, δὲν εἶναι μόνον ἔργον τῆς πολιτείας ἀλλὰ συμπράττει καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπιχέουσα τὴν εὐλογίαν αὐτῆς πρὸς βεβαίωσιν καὶ τελείωσιν αὐτοῦ, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἑνάτου αἰῶνος καὶ νομοθετικῶς ἐκυρώθη.

Τὰ νῦν κρατοῦντα.

§. 10. Ἐνῷ ἐν τῇ Δύσει Αὐτοκράτωρ καὶ Πάπας ἤρισαν περὶ τῆς οἰκουμένης, τοὐναντίον ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, εὐπειθὴς ἀείποτε, ὑπετάγη εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὸν Αὐτοκράτορα ἀποδεχομένη ὡς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν καὶ κοινὸν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιστημονάρχην δὲν ἀντεποιήθη καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν. Πρὶν ἡ ἐκπνεύσῃ ἡ βυζαντιακὴ αὐτοκρατορία, ὅτε τὰ πάντα ἐγένοντο ἀνάστατα καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀπώλεσε πᾶν κῦρος, μετῆλθεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν τοῦ γάμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ πιστοὶ φεύγοντες τὸν ζυγὸν τοῦ ἀλλοθρήσκου κατακτητοῦ συνεσπειρώθησαν ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ τοῦ γένους δυσπραγίᾳ ὁ Πατριάρχης ἐγένετο ἐθνάρχης καὶ δικαστὴς τῶν διαφορῶν τοῦ πληρώματος, οὗ ἕνεκεν καὶ οἱ Ἐπίσκοποι δικαστικὴν ἐκτήσαντο ἐξουσίαν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἑτέρων ζητημάτων.

Ἀλλ' ἕτερος ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον τῆς πολιτείας καὶ ἄλλος ὁ προορισμὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία πνευματικὴν ὅλως ἔχουσα ἀποστολὴν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κοσμικὴν ἐξουσίαν, διότι

3) Unger αὐτ. σ. 93.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὕτως ἀναμίγνυται εἰς ἀλλότρια πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, περὶ ὧν οὔτε ἁρμοδία νὰ κρίνῃ εἶναι, οὐδ' ἡ κρίσις αὐτῆς ἀναμάρτητος. Κοσμικὴν ἀντιποιουμένη ἐξουσίαν ἡ Ἐκκλησία ἀντὶ νὰ διδάξῃ τὴν εἰρήνην, ἐγκατασπείρει τὴν διχόνοιαν ἐν τῇ πολιτείᾳ προκαλοῦσα σύγκρουσιν μειοῦσαν τὸ γόητρον αὐτῆς.

Ἡ ἡμετέρα νομοθεσία ἐν ἐπιγνώσει τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐννοίας τοῦ γάμου ἀκριβῶς διέγραψε τὴν ἐπ' αὐτοῦ δικαιοδοσίαν τῆς πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὴν πολιτικὴν Δικονομίαν καὶ τὸν Καταστατικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου νόμον[1]) ὁ γάμος ὡς θεσμὸς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου διέπεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς μὴ δυναμένης ν' ἀπαρνηθῇ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς καὶ τὴν περὶ τούτου κρίσιν νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς ἑτέραν ἀρχήν, διὸ καὶ περὶ τοῦ γάμου κρίνουσι μόνα τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ἀλλ' ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῆς ἱεροτελεστίας μετέχει πνευματικῆς φύσεως, διὸ καὶ συμπράττει ἡ Ἐκκλησία ἐπιδαψιλεύουσα τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτῆς πρὸς τελείωσιν τοῦ μυστηρίου.[2])

---

1) Ἄρ. ΙΣΤ'. «Τὰ κατὰ τοὺς γάμους, καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ μέρος, ἀνάγονται εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, καθόσον δὲ ἀφορᾷ τὸ πνευματικόν, εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς.»

2) Ὁ Παῦλος πρὸς Ἐφεσ. Ε. 32. ἀποκαλεῖ τὸν γάμον μυστήριον «τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν,» ἄδηλον ὅμως πότε ἀκριβῶς ἐθεωρήθη ὡς κατ' ἐξοχὴν μυστήριον θείας δι' αὐτοῦ μεταδιδομένης χάριτος. Φαρμακίδου, Συνοδ. Τόμος σελ. 552, Zhishman σ. 124.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α.

ΙΚΑΝΟΤΗΣ ΠΡΟΣ ΓΑΜΟΝ

Ὥριμος ἡλικία.

§ 11. Ὁ ἠθικὸς τοῦ γάμου σκοπὸς δὲν πληροῦται, ἂν μὴ οἱ πρὸς ἀλλήλους συναπτόμενοι ὦσι πρὸς τοῦτο ἱκανοὶ οὐ μόνον ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ φυσικῶς.[1]) Ὁ νομοθέτης ἀποβλέπων μᾶλλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος, μεθ' ἧς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαδίζει καὶ ἡ διανοητική, ὥρισεν ὅτι ἡ πρὸς γάμον φυσικὴ ἱκανότης ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἡβης, ὅτε ὑπάρχει καὶ πλήρης σωματικὴ ὡριμότης.[2]) Περὶ τῶν θηλέων οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ ὁμοφώνως ἀπεφήναντο, ὅτι ἡ ἥβη ἄρχεται ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ δωδεκάτου ἔτους[3]) ἐνῷ περὶ τῶν ἀρρένων ἐπὶ μακρὸν συνεζήτησαν ἂν μᾶλλον ἁρμόζον νὰ θεωρήσωσιν αὐτὴν ἀρχομένην, ἀφ' ἧς πράγματι ἐπῆλθε τέλεον ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις, ἢ ἀφ' ἧς συνεπληρώθη ὡρισμένη ἡλικία, ἣν κατὰ πρόληψιν παρακολουθεῖ καὶ ἡ φυσικὴ ὡριμότης. Τὴν τοῦ σώματος ἐξέτασιν ὡς ἀπρεπῆ χαρακτηρίζων ὁ Ἰουστινιανός,[4]) ὥρισεν ὡς

---

1) «Ἀκμάζοντες τοῖς σώμασιν,» ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν Ἀπομν. IV. 4, 23, ὅπερ ἔτι καλλίτερον διετύπωσεν ὁ Οὐμβόλδος λέγων «die Frische der Jugend ist die wahre Grundlage de Ehe. Briefe an eine Freundin II. σ. 176.

2) Ulp. V. 2, pr. Inst. (1, 10). Παρ' Ἀθηναίοις ἡ πρὸς γάμον ἱκανότης ἤρχετο ἐπὶ μὲν ἀρρένων ἀπὸ τοῦ 18ου ἐπὶ δὲ θηλέων ἀπὸ τοῦ 15ου ἔτους. Δημοσθ. πρὸς Βοιωτ. II. § 4, 12, Ξενοφ. Οἰκον. VII. 5.

3) Pr. Inst. (1. 22), L. 3 C. (5, 60).

4) L. 3 C. (5, 60)... ita et mares post excessum quatuordecim annorum puberes existimentur, indagatione corporis inhonesta cessante. Οἱ Ἴσαυροι ἐν τῇ Ἐκλογῇ II. α' λέγοντες, ὅτι ἡ πρὸς γάμον ἡλικία ἄρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ νόμου πρόληψιν ἀρχομένην τὴν ἐφηβότητα ἅμα συμπληρωθέντος τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους.

Ὁ ἐν ἀώρῳ ἡλικίᾳ τελεσθεὶς γάμος εἶναι ἄκυρος,[5]) κυροῦται δὲ παρατεινομένης τῆς συμβιώσεως πέραν τῆς πρὸς γάμον ἡλικίας.[6])

Τὴν τοῦ Ἰουλίου καὶ Π. Π. νόμου ἀπαγόρευσιν, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἀρρένων οἱ τὰ ἑξήκοντα ὑπερβάντες, ἐκ δὲ τῶν θηλέων τὸ πεντηκοστὸν δὲν ἠδύναντο νὰ συναψωσι γάμον ὡς ἐκ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας, κατήργησεν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπιτρέψας τὸν τοιοῦτον γάμον.[7])

Σωματικὴ ἱκανότης.

§ 12. Ἡ ἕνεκεν σωματικοῦ ἐλαττώματος κοίτης ἀπρακτοῦντες δὲν εἶναι ἱκανοὶ πρὸς γάμον, οὐχὶ διότι ἕνεκεν τῆς ἀπραξίας ταύτης δὲν ἐκπληροῦται τὸ θεῖον τῆς παιδοποιίας παράγγελμα, ἀλλὰ διότι ὁ πειρασμὸς τῆς σαρκὸς καθίστησιν ἀδύνατον τὴν ἀμοιβαίαν ἀφοσίωσιν καὶ συναρρωγήν, ἐφ' ὧν κυρίως ἐρείδεται ἡ τοῦ γάμου κοινωνία.[1])

Οἱ ῥωμαῖοι περὶ μόνων τῶν ἐκτετμημένων εὐνούχων[2]) ἀποφαίνονται, ὅτι εἰσὶ πρὸς γάμον ἀνίκανοι, διότι θεωροῦσι καὶ ὑπὸ τῆς ἠθικῆς κατάκριτον τὴν τοιαύτην τεχνικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ σώματος, τοσαύτη δὲ ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποστροφή, ὥστε οὐ μόνον ὁ γάμος αὐτοδικαίως ἄκυρος, ἀλλὰ καὶ ποινικῶς τιμωροῦνται, ὁ

χεται «τοῦ μὲν ἀνδρὸς ἀπὸ τοῦ ιε'ετοῦς χρόνου, τῆς δὲ γυναικὸς ἀπὸ τοῦ ιγ'ετοῦς», δὲν ἐκαινοτόμησαν, ὡς φρονεῖ Zhishman σ. 202, διότι ἔκτοτε ἄρχεται ἡ ἐφηβότης καὶ κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον.

5) L. 9 (23, 1), Βασιλ. XXVIII. 1, 7. Ἀρμ. Δ'. δ', 2.

6) L. 4 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. δ', 4.

7) L. 27 C. (5, 4).

1) Zhishman σ. 207.

2) Οἱ πρὸς παιδοποιΐαν ἀνίκανοι καλοῦνται ἐν γένει εὐνοῦχοι, L. 39 § 1 (23, 3), ὑποδιαιρούμενοι α) εἰς ἐστερημένους τῶν γεννητικῶν μορίων δι' ἐκτομῆς, ἤτοι διὰ σιδήρου ἀκρωτηριασθέντες (castrati) καὶ β) εἰς σπάδωνας, ἤτοι τοὺς ἑτέρῳ τρόπῳ ἀπολέσαντας τὴν πρὸς τὸ παιδοποιεῖν ἱκανότητα, ἐξ ὧν κυρίως μὲν σπάδωνες εἰσὶν οἱ ἐκ γενετῆς τὰ παιδογόνα ἀποβαλόντες μόρια, θλιβίαι δὲ οἱ τούτων ἔκθλιψιν ὑποστάντες τυχαίως ἢ καὶ ἑτέρων συμπράξει. L. 128 (50, 16), Ἀρμ. Β'. η', 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲ συμπράξας ἱερεὺς ἐκπίπτει τῆς ἱερατικῆς ἀξίας.[3]) Τοὐναντίον δὲ σπάδωνες καὶ θλιβίαι εἰσὶν ἱκανοὶ πρὸς γάμον.[4])

Τὸ ζήτημα, ἂν ὁ γάμος εἶναι ἄκυρος ἕνεκεν τῆς κατὰ τὴν τέλεσιν ἀγνώστου τῷ ἑτέρῳ ὧν συζύγων ἀνικανότητος, καὶ νῦν ἔτι συζητεῖται ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς ἐν τῷ νόμῳ διατάξεως τρεῖς ἐδιδάχθησαν θεωρίαι, ἂν καὶ ὁ πρῶτος ὕπατος ἐπιληφθεὶς τοῦ ζητήματος ἐν ταῖς παρὰ τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας συζητήσεσιν οὐδόλως ἐδίστασε νὰ λύσῃ τοῦτο.[5]) Ἐνῷ οἱ μὲν ἀπολύτως ἀποκρούοντες πᾶσαν διάκρισιν δὲν ἀποδέχονται τὴν ἀνικανότητα ὡς λόγον ἀκυρότητος, ἕτεροι διακρίνουσι[6]) τὴν φυσικὴν ἀνικανότητα τὴν προερχομένην ἐκ σωματικῆς ἁπλῶς ἀτονίας ἄνευ καταδήλου ἐξωτερικοῦ ἐλαττώματος τοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς ἐκ δήλης αἰτίας προελθούσης, οἷον ἐγχειρήσεως, περὶ ἧς καὶ μόνης ἀποφαίνονται, ὅτι προϋπάρχουσα τῆς τελέσεως τοῦ γάμου ἀποτελεῖ λόγον ἀκυρότητος, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ φυσικὴ ἀνικανότης, κἂν ἔτι αὕτη αἰτίαν ἔχει ἐξωτερικὸν κατάδηλον τοῦ ὀργανισμοῦ ἐλάττωμα.[7])

Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἐπέρχεται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἂν ὁ σύζυγος, καθ' οὗ προτείνεται ἡ ἀνικανότης, ἀρνεῖται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐμπειροτεχνῶν, ἡ ἄρνησις ἑρμηνεύεται κατ' ἀνάγκην ὡς ὁμολογία τῆς ἀνικανότητος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ κατὰ συναίνεσιν διαζύγιον. Ἡ τρίτη ἡ καὶ ὀρθοτέρα θεωρία ἀναζητεῖ τὴν λύσιν ἐπὶ ἀλλοίου ἐδάφους. Κατ' αὐτὴν ἄνευ διακρίσεως φυσικῆς καὶ ἐκ δήλης αἰτίας ἀνικανότητος, ἡ τοῦ τοιούτου ἐλαττώματος ἄγνοια τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἀποτελεῖ πλάνην περὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ προσώπου, ἥτις ὅμως καθὸ περὶ οὐσιώδεις καὶ σπουδαίας στρεφομένη ἰδιότητας μετατρέπεται εἰς πλάνην περὶ τὸ πρόσωπον ἀποκλείουσαν πᾶσαν πρὸς γάμον συναίνεσιν.[8])

---

3) L. 39 § 1 (23, 3), Νεαρ. Λέοντ. 98.

4) L. 6 § 2, L. 7 (21, 1), L. 39 § 1 (23, 3).

5) Ἀναφωνήσας «la matière du mariage manque alors».

6) Κατὰ τὸ ἄρθρον 313 Γαλ. Κώδ.

7) Toullier et Duvergier I. Nº 525, 526, Duranton II. Nº 67 — 71.

8) Κατὰ τὸ ἄρθρον 180 Γαλ. Κώδ. Demolombe III. Nº 12, 246, 254. Ὁ Ἰταλικὸς Κώδηξ ἐν ἄρθρῳ 107 ὡς λόγον ἀκυρότητος παραδέχεται τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροια

Ἱκανότης πρὸς βούλησιν.

§ 13. Ὁ εἰς γάμον συνερχόμενος δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἔχῃ ἰδίαν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνεγνωρισμένην βούλησιν, ἧς πάντως στεροῦνται οἱ τὴν διάνοιαν βεβλαμμένοι,[1] ἤτοι μεμηνότες καὶ ἠλίθιοι, οἵτινες τούτου ἕνεκεν δὲν δύνανται νὰ συναινέσωσι πρὸς γάμον. [2]

Κωφοί, ἄλαλοι καὶ τυφλοὶ εἰσὶν ἱκανοὶ πρὸς γάμον, διότι ἡ ἀπώλεια ὡρισμένων αἰσθήσεων δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν ἀπόσβεσιν πάσης συνειδήσεως. [3]

ΤΜΗΜΑ Β.

ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΓΑΜΟΥ

Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια κώλυμα γάμου.

§ 14. Ἡ τοῦ προσώπου σχέσις πρὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενα καὶ τὰ ἐξ ὧν τοῦτο κατάγεται, ὡς καὶ πρὸς ἐκεῖνα, μεθ' ὧν τὴν παρὰ τοῦ αὐτοῦ τρίτου καταγωγὴν κοινὴν ἔχει, δὲν εἶναι ἐν τῷ δικαίῳ τυχαῖόν τι καὶ ἄνευ σπουδαιότητος. Ἡ σχέσις αὕτη, ἣν ὁ νόμος ἀποκαλεῖ συγγένειαν, βάσιν ἔχει τοὺς φυσικοὺς τοῦ αἵματος δεσμούς, οὓς ἀνέκαθεν πρὸ τοῦ νομοθέτου ἐσεβάσθη ἡ ἠθική. Κατὰ τοῦ γάμου τῶν οὕτω διὰ τοῦ αἵματος συναπτομένων ἐξανίσταται οὐ μόνον τὸ αἴσθημα τῆς εὐσχημοσύνης, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις, ἥτις ἀπεχθανομένη τὴν τοιαύτην συνάφειαν καὶ ὡσεὶ ὕβριν αὐτῇ προσγενομένην θεωροῦσα, ἐξεῦρεν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῆς

κατάδηλον καὶ διηνεκῆ ἀνικανότητα (manifesta e perpetua), κατὰ δὲ τὸ ἡμέτερον Νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 130 § 6' ὅταν ὁ εἰς γάμον ἐρχόμενος ἀγνοῇ τὴν προϋπάρχουσαν ἕνεκεν ἐξωτερικοῦ ἐλαττώματος ἀπόλυτον ἀνικανότητα, ὑπάρχει πλάνη κωλύουσα τὴν ἐλευθέραν συναίνεσιν.

1) § 8 Inst. (3, 19), L. 40 (50, 17).

2) L. 8 (1, 6), L. 8 (23, 1), L. 16 § 2 (23, 2). Περὶ τῆς πρὸς γάμον ἱκανότητος τῶν κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ἀπηγορευμένων πραγματευόμεθα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ

3) L. 73 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τὴν τιμωρίαν.[1]) Ἡ πρὸς τὰ ἐναντία ἐπιθυμία εἶναι νόμος τῆς φύσεως, τοσούτῳ δὲ μείζων ἡ δύναμις τῆς γονιμότητος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος, ὅσῳ μεγαλειτέρα ἡ ἀντίθεσις τῶν πρὸς ἄλληλα συνερχομένων.[2]) Καὶ ἡ φυσιολογία καὶ ἡ ἱστορία ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὡς ἐπὶ τῆς γῆς συντελεῖ εἰς πολυκαρπίαν τὸ σπείρειν εἰς ἐναντίους τόπους,[3]) οὕτως ἐπί τε ζῴων καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῆς διασταυρώσεως διαφόρων φυλῶν εὐγενέστερον καὶ ῥωμαλεώτερον διαμορφοῦται γένος.

Ἡ Ἀσία, ἥτις ἀείποτε ἀπετέλεσε τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πεπολιτισμένην Εὐρώπην, βεβαίως περιεφρόνησε τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Πέρσαι οὐ μόνον ἀνέχονται, ἀλλὰ καὶ τιμῶσι τὸν τοῦ υἱοῦ μετὰ τῆς μητρὸς γάμον τῶν ἐν τέλει, θεωροῦντες τοὺς ἐκ τῆς αἱμομιξίας ταύτης γεννηθέντας ὡς εὐγενεστάτους.[4]) Οἱ Αἰγύπτιοι τὸν μεταξὺ ἀδελφῶν γάμον ἀπεχθάνονται μέν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σικελιώτου Διοδώρου,[5]) ὡς παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος γινόμενον, ἀνέχονται ὅμως θεωροῦντες αὐτὸν ὡς θρησκευτικὸν τῆς Ἴσιδος παραγγελμα.[6])

Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδείχθησαν ἐν τούτῳ πολὺ ὑπέρτεροι τῶν λοιπῶν τῆς ἀρχαιότητος λαῶν. Οὐδὲν κατ' Ἀριστοτέλην[7]) παράδειγμα, καθ' ὃ ἐπετράπη γάμος ἀνιόντος καὶ κατιόντος, τοὐναντίον μάλιστα ὁ τραγικὸς τοῦ Οἰδίποδος μῦθος ἐπιμαρτυρεῖ τὴν πρὸς πᾶσαν τοιαύτην συνάφειαν ἀποστροφήν. Ὁ γάμος ὅμως μεταξὺ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἦν θεμιτὸς[8]) οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ὁμομητρίων, διότι ὑπελάμβανον, ὅτι οἱ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς εἶναι μᾶλλον ἐξ αἵματος συγγενεῖς ἢ οἱ ἐκ διαφόρων.

---

1) Zhishman σ. 227.

2) Hegel, Philosophie des Rechtes σ. 233.

3) Διδ. Γεωπ. II. 17, 1... εἰς πολυκαρπίαν συντελεῖν τὸ τὰ σπέρματα εἰς τοὺς ἐναντίους τόπους σπείρειν· οἷον τὰ ἐκ τῶν ὀρεινῶν εἰς τὰ πεδία, ἐκ τῶν νοτερῶν εἰς τὰ αὐχμώδη, καὶ ἔμπαλιν. Εἶναι γὰρ τὴν τῶν ἐναντίων ἐπιθυμίαν ἴσην καὶ ἐν τοῖς σπέρμασι καὶ ἐν τῇ γῇ. Buffon, Hist. II. 2 σελ. 104, 105.

4) Πλουταρ. Ἀλεξ. Τύχ. II. 6, Catull. carm. 90.

5) I. 27.

6) Zhishman σ. 224.

7) Πολιτ. II. 3, Πλάτ. νομ. VII.

8) Πλουταρ. Θεμιστ. 32, Cornel. Nep. praef. § 4, vit Cimon. 1,2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα τῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμήν.

§ 15. Καὶ πρὶν ἡ ὁ χριστιανισμὸς ἀνακαινίσῃ τὴν κατερημωθεῖσαν οἰκογένειαν καὶ κατηχήσῃ τὸν νομοθέτην ἐν τοῖς διδάγμασι τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ῥωμαϊκὴ κοινωνία μᾶλλον εὐαίσθητος πάσης ἄλλης ἀπεστράφη τοὺς γάμους τῶν ἐγγὺς γένους. Ὁ Παῦλος [1]) καὶ ὁ Πομπώνιος [2]) διδάσκουσιν, ὅτι τὸ αἴσθημα τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς ἦν ἡ πρώτη πηγή, ἐξ ἧς οἱ ῥωμαῖοι ἐπορίσθησαν τὰς περὶ κωλυμάτων γάμων διατάξεις. [3])

Ἐν τῇ κατ' εὐθεῖαν ἐξ αἵματος γραμμῇ, ἤτοι μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ὑπάρχει κώλυμα γάμου ἐπ' ἄπειρον, [4]) κἂν ἔτι ἐκ μὴ νομίμου κατάγονται συναφείας, διότι ἐν τοῖς γάμοις τὸ φύσει δίκαιον καὶ τὸ εὐπρεπὲς σκοπεῖται. [5])

Κώλυμα τῶν ἐκ πλαγίου ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ.

§ 16. Ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν παραδέχονται οἱ ῥωμαῖοι κώλυμα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπ' ἄπειρον. [1]) Εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι καίτοι μὴ ἀνευρίσκοντες κώλυμα ἐν τῇ ἀπωτέρῳ διακλαδώσει τῆς πλαγίας γραμμῆς, οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ χάριν εὐπρεπείας ἀπαγορεύουσιν ἐπ' ἄπειρον τὸν γάμον, ὁσάκις μεταξὺ τῶν ἐν αὐτῇ ὁ εἷς ἐπέχει ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τάξιν γονέως, πατρὸς ἢ μητρός, [2]) ὅπερ συμβαίνει ὅταν ὁ μὲν εἷς κατάγηται ἀμέσως παρὰ τοῦ κοινοῦ ἀνιόντος ὁ δὲ ἕτερος ἐμμέσως. [3]) Τὸ

---

1) L. 39 § 1 (23, 2).

2) L. 8 (23, 2).

3) Glück, Erl. der Pand. XXIII. σ. 289.

4) § 1 Inst. (1, 10), L. 53, 68 (23, 2), L. 17 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ. 7, 5.

5) L. 14 § 2 (23, 2) Unde nec vulgo quaesitam filiam pater naturalis potest uxorem ducere, quoniam in contrahendis matrimoniis naturale jus et pudor inspiciendus est. Ἀρμ. Δ. 7, 15.

1) § 2. Inst. (1, 10). Inter eas quoque personas, quae ex transverso gradu cognationis iunguntur, est quaedam similis observatio, sed non tanta.

2) § 3, 5. Inst. (1, 10)... quia parentum loco habentur. L. 17 § 2, L. 39 pr. L. 56 (23, 2), L. 17 C. (5, 4).

3) Κωλύεται ἐπομένως ὁ γάμος μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ πατρός, τῆς μητρός, τοῦ πάππου καὶ τῆς μάμμης, ὡς καὶ τἀνάπαλιν μετὰ τῆς θυγατρός, ἐγγόνης καὶ ἐφεξῆς ἀδελφοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κώλυμα τοῦτο, ἐπὶ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ ἔθους στηριζόμενον,[4]) δὲν ἐσεβάσθη ἀείποτε ἡ αὐθαιρεσία τῶν Αὐτοκρατόρων, διότι ὁ Κλαύδιος χάριν τοῦ μετὰ τῆς Ἀγριππίνης γάμου, τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γερμανικοῦ, ἐπίεσε τὴν Σύγκλητον καὶ ἐξέδοτο αὕτη ἐν ἔτει 49 μ. Χ. τὸ ὁμώνυμον αὐτῷ δόγμα, δι' οὗ ἐπετράπη ὁ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ γάμος.[5]) Ὁ Αὐτοκράτωρ Νέρβας, οὗ τὴν βραχεῖαν βασιλείαν ἐχαρακτήρισεν ἡ χρηστότης τῶν ἠθῶν, ἀπηγόρευσε τὸν τοιοῦτον γάμον,[6]) ἀλλ' ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἐφηρμόσθη αὖθις τὸ Κλαυδιανὸν δόγμα, διότι ὁ Γάϊος[7]) καὶ ὁ Οὐλπιανὸς[8]) ἀποδεχονται ὡς θεμιτὸν τὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ γάμον, κεκωλυμένον δὲ μόνον τὸν μετὰ τῆς ἐξ ἀδελφῆς θυγατρός. Πρῶτος ὁ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸς Κωνστάντιος ἐν ἔτει 339 ἀπηγόρευσεν ἐκ νέου ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὸν γάμον μετὰ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς θυγατρός,[9]) ἣν ἀπαγόρευσιν ἐν ἔτει 396 ἐκύρωσε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος[10]) τὴν ποινὴν μόνον μετριάσας, ὅπερ ἀπεδέξατο καὶ ὁ Ἰουστινιανός[11]) καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Αὐτοκράτορες.[12])

---

4) Rudorff, röm. Rechtsg. I. § 46. Ἡ παρατήρησις τοῦ Zhishman σ. 231 ὅτι τοῦτο καθιερώθη τὸ πρῶτον διὰ τῶν Εἰσηγήσεων § 3, 5 (1, 10) δὲν εἶναι ἀκριβής, διότι ἤδη οἱ Αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ἐν ἔτει 295 ἀπηγόρευσαν τὸν γάμον μεταξὺ τῶν ἐν τοιαύτῃ σχέσει διατελούντων προσώπων. L. 17 C. (5. 4).

5) Tacit. Ann. XII. 7. «Claudius Senatum ingressus, decretum postulat, quo justae inter patruos fratrumque filias nuptiae etiam in posterum statuerentur». Suet. Claud. cap. 26.

6) Δίων Κασ. LXVIII. 2, Ζωναρ. ΙΑ'. 20.... «μηδὲ μὴν ἀγάγεσθαι πρὸς γάμον ἀδελφιδῆν.» Ἐσφαλμένως οἱ ἀρχαιότεροι ὑπέλαβον ὅτι ὁ Νέρβας ἐκώλυσε τὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς ἀδελφῆς γάμον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀείποτε ἀπηγορεύθη. Glück αὐτ. σ. 306.

7) Gaj. I, 62. 8) Ulp. V. 6.

9) L. 1 C. Th. (3, 12). Δὲν ἀπηγορεύθη διὰ τῆς ἐν ἔτει 295 διατάξεως τοῦ Διοκλητιανοῦ, διότι ἐν L. 17 C. (5, 4) αἱ λέξεις « cum fratris sui filia et ex ea nepte» εἶναι παρέμβλημα τοῦ Τριβωνιανοῦ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων διατάξεων τῶν χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων. Glück αὐτ. σ. 310.

10) L. 3 C. Th. (3, 12).

11) L. 9 C. (5, 5), § 3 Inst. (1, 10).

12) Ἐκλογ XVII. 33, Προχ. VII. 3, Ἐπαναγ. XVII. 3, Βασ. XXVII. 5, 1, Ἀρμ. Δ. ζ', 10.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἰσοσκελεῖ γραμμῇ.

§ 17. Ἐν τῇ ἰσοσκελεῖ γραμμῇ κωλύεται ὁ γάμος ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ, ἤτοι μεταξὺ ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν ἢ ἑτεροθαλῶν,[1] ἐκ νομίμου γάμου ἢ καὶ μὴ τοιούτου.[2]

Ἐν τῷ τετάρτῳ βαθμῷ κωλύεται ὁ γάμος ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ, ὅταν κατὰ τὰ ἤδη ἐκτεθέντα ὁ εἷς ἐπέχῃ ὡς πρὸς τὸν ἕτερον τάξιν ἀνιόντος.

Ἐν τῇ ἰσοσκελεῖ, ἤτοι μεταξὺ ἐξαδέλφων, ἀρχικῶς δὲν ἐπέτρεπον τὸν γάμον οἱ ῥωμαῖοι,[3] ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 582 ἀπὸ Κ. Ρ. ἀναφαίνονται παραδείγματα τοιούτων γαμων, οὓς οἱ νομοδιδάσκαλοι ἐθεώρησαν ὡς θεμιτούς.[4] Συστηματικῶς ἀπηγορεύθη ὁ γάμος ἐν τῷ τετάρτῳ βαθμῷ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων. Θεοδόσιος ὁ μέγας διὰ τῆς περὶ τὸ ἔτος 384 ἐκδοθείσης διατάξεως[5] ἀπηγόρευσε τὸν μεταξὺ ἐξαδέλφων γάμον ἐπὶ ποινῇ θανάτου διὰ πυρὸς καὶ δημεύσει τῆς περιουσίας, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἀρκάδιος, ἀφοῦ πρῶτον ἐν ἔτει 396[6] ἐμετρίασε τὴν ποινήν, ὀλίγον ὕστερον ἐν ἔτει 400 κατήργησε τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον καὶ ἐκήρυξε διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Αὐτοκρατορίαν νόμιμον τὸν γάμον.[7] Ἐν τῇ Δυτικῇ Αὐτοκρατορίᾳ παρέμεινε τὸ κώλυμα, μέχρις οὗ ὁ Ὀνώριος ἐν ἔτει 409 ἐθέσπισεν, ὅτι ὁ τοιοῦτος γάμος ἐπιτρέπεται μόνον κατὰ συγχώρησιν χορηγουμένην διὰ βασιλικῆς ἀντιφωνήσεως.[8] Ἐκ τῶν διαφόρων τούτων διατάξεων ὁ Ἰουστινια-

---

1) § 2 Inst. (1, 10), L. 35 (45, 1).

2) L. 54 (23, 2), Ἀρμ. Δ. ιζ', 21.

3) Tacit. Ann. XII. 6. Ulp. V. 6.

4) L 3, 67 § 1 (23, 2), L. 23, 24 (28, 7), L. 78 § 8 (36, 1).

5) Τὸ περιεχόμενον τῆς διατάξεως εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς μεταγενεστέρας τοῦ Ἀρκαδίου ἐν L. 3 C. Th. (3, 12) καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν Λιβανίου λόγ. XLIX, Aurel. Vict. epist. 48 καὶ Ambr. ep. VI. 48.

6) L. 3 C. Th. (3, 12).

7) L. 19 C. (5, 4), ἥτις ὡς καὶ ἡ L. 3 C. Th. (3, 12) φέρουσιν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὰ ὀνόματα ἀμφοτέρων τῶν Αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου, ἐνῷ εἶναι διατάξεις μόνον τοῦ Ἀρκαδίου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλεύσαντος. Gothofredus, Comm. ad L. 3 C. Th. de incest. nupt. T. I. σ. 341.

8) L. 1 Th. (3, 10), L. 1 C. (5, 8).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὸς προὐτίμησε τὴν τοῦ ἔτους 400 τοῦ Ἀρκαδίου τὴν ἐπιτρέπουσαν τὸν γάμον. [9])

Μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἐπαύξησις κωλυμάτων.

§ 18. Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον κωλύματα τοῦ γάμου. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἕτερα εἰς ταῦτα προσέθετο, εἴτε διότι ταῦτα ἐνομοθετήθησαν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἣν ἀείποτε ἀνεγνώρισεν ἡ Ἐκκλησία ὡς τὴν ὑπερτάτην ἀρχήν, οὐδέποτε ἀντιποιηθεῖσα ἰδίαν ἐπὶ τῶν τοῦ γάμου δικαιοδοσίαν, [1]) εἴτε διότι τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐγνωσμένα ἐκύρουν καὶ οἱ Αὐτοκράτορες ὡς κατὰ γνώμην αὐτῶν γενόμενα. Ἑπομένως τὴν σήμερον ἐκεῖνα καὶ μόνα τὰ κωλύματα ἀποδεχόμεθα ὡς κῦρος ἔχοντα, ἅτινα καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος ἀνεγνώρισεν. [2])

Ἐν τῇ εὐθείᾳ γραμμῇ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας δὲν ἠδύνατο νὰ προστεθῇ κώλυμα, διότι τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ἀπηγόρευσεν ἐπ' ἄπειρον τὸν γάμον. Ἐν τῇ πλαγίᾳ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔπαυε τὸ κώλυμα, δι' ὃ καὶ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τούτου ἄρχονται αἱ καινοτομίαι.

Πολλαὶ τῶν διατάξεων τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἐθεωρήθησαν ἀπάδουσαι πρὸς τὰς νέας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχάς, ἡ δὲ ἐκκλησία βαρέως ἔφερε τὴν κατάργησιν τῆς διατάξεως τοῦ χριστιανοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ ἀπαγορεύσαντος τὸν γάμον ἐν τῷ τετάρτῳ βαθμῷ. Τούτου ἕνεκεν ἡ ἐν ἔτει 692 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Β' συγκροτηθεῖσα Πενθέκτη οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐπανέφερε τὸ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ κώλυμα, [3]) ὅπερ ἐκύρωσε καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος. [4])

---

9) L. 19 C. (5, 4, § 4 Inst. (1 10). Ἡ ἐν τῇ παραφράσει τοῦ Θεοφίλου Α. ι' § 4 ἄρνησις «οὐ δύνανται» εἶναι παρέμβλημα Ὥρα ἔκδοσιν Ferrini.

1) Συνοδικὸς Τόμος σ. 528.

2) Α. Π. 339 (1863).

3) Κανν. 54... συνείδομεν γυμνότερον τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον... ὑπὸ τὸν τῆς ἑπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου. Σύντ. Β'. σ 432

4) Ἐκλγ. Ἰ. 1, Προχειρ. XXXIX. 72. Βασιλ. XXVIII. 5, 1, Ἀρμ. Δ. ζ', 10

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν τῷ πέμπτῳ βαθμῷ εὗρεν ἤδη ἡ Ἐκκλησία κεκωλυμένον τὸν γάμον, ὁσάκις ὁ εἷς ἐπεῖχε πρὸς τὸν ἕτερον τάξιν ἀνιόντος. [5])

Κατὰ τὸ γράμμα τοῦ συνοδικοῦ κανόνος ὁ ἕκτος βαθμὸς δὲν ἦτο κώλυμα. Ἡ ἐκκλησία ὅμως ἔσπευσε καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ βαθμῷ νὰ εἰσαγάγῃ τοιοῦτον, ὅπερ καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει 740 διὰ τῆς ὑπὸ τῶν εἰκονοκλαστῶν Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἰσαύρων δημοσιευθείσης ἐκλογῆς. [6]) Ἡ δυναστεία τῶν Μακεδόνων καίτοι ἀποστρεφομένη καὶ καταδικάζουσα πᾶν ἐν γένει νομοθετικὸν ἔργον τῶν Ἰσαύρων, οὐδὲν ἧττον ἐκύρωσε τὸ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ κώλυμα, [7]) κἂν ἔτι μεταξὺ τῶν ἐν τῷ βαθμῷ τούτῳ δὲν ὑπάρχῃ ἡ τάξις ἀνιόντων.

Ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τούτου ἡ ἐκκλησία καὶ τὴν τῶν κωλυμάτων ἐπαύξησιν θεάρεστον ὑπολαμβάνουσα ἔργον, κατέγινε καὶ πέραν τοῦ ἕκτου βαθμοῦ νὰ ἀνεύρῃ κώλυμα. Ἡ διάταξις τοῦ Ἰουλίου νόμου, ὅτι ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια περιλαμβάνει καὶ ἐκ τοῦ ἑβδόμου κατ' ἐξαίρεσιν τὸν ἀπὸ δισεξαδέλφου ἢ δισεξαδέλφης τικτόμενον, ἦτο ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα, ὅπως τὴν τοιαύτην ἐπὶ κληρονομιῶν διάταξιν ἐπεκτείνῃ καὶ ἐπὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου. Μᾶλλον εὐπροσώπον ὅμως ἔκρινε τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ κανὼν τοῦ Βασιλείου [8]) κωλύει τὸν γάμον ἅμα ἐπέρχεται σύγχυσις ὀνομάτων, ἐπομένως καὶ ὁ παραλειφθεὶς ἕβδομος βαθμὸς ἀποτελεῖ κώλυμα διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων σύγχυσιν. Ἐπὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξίου τῇ αἰτήσει τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ συγκέλλου Λέοντος δεσποτικὸν γράμμα ἐκώλυσε τὸν ἕβδομον βαθμόν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ μὲν ὄγδοος ἐπιτρέπεται ὁ δὲ ἕκτος ἀπαγορεύεται, ὁ δὲ ἕβδομος ἀποσιωπᾶται. [9]) τὰ αὐτὰ δὲ νομικὰ ἐπιχειρήματα ἐπικαλούμενος καὶ ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος (1043 — 1045) ὁ τοῦ Ἀλεξίου διάδοχος ἀπηγόρευσεν ἐν ἑβδόμῳ βαθμῷ τὸν γάμον. [10])

---

[5]) Βασ. XXVIII. 5, 4, Ἀρμ. Δ. ζ', 10.

[6]) Π. 2.

[7]) Προχ. VII. γ', δ', ε', στ', ιε'. XXXIX. οβ'. Βασ. XXVIII. 5, 1, L 37, 76.

[8]) Κανν. 87. Συντ. Δ'. σ. 263.

[9]) Συντ. Ε'. σ. 37, 55.

[10]) Συντ. Ε'. σ. 40, 41, 47.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ αὖθις ὁ Ἀθηνῶν Μητροπολίτης Νικόλαος ὁ Ἁγιοθεοδωρίτης ἀνεκίνησε τὸ ζήτημα ἀνενεχθεὶς πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Λουκᾶν Χρυσοβέργην (1156—1169) καὶ προβάλλων «ὅτι τοῦ ὑπ' αὐτὸν ποιμνίου κηδόμενος καὶ φροντιστικῶς ἔχων καὶ ἐμμερίμνως, μὴ μόνον τοὺς ἔτι περιόντας τῇ πανευδαίμονι χώρᾳ τῆς Ἀττικῆς καὶ τρεφομένους Ἀθήναζε, ἀγνοὺς παραστῆσαι Θεῷ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας εἰς τὸ εἶναι διὰ γενέσεως ἔρχεσθαι ἐννόμους ἔχειν τὰς ἀπαρχὰς τῆς γεννήσεως, . . . τὸν ἐκ τοῦ ἑβδόμου ἐξ αἵματος βαθμοῦ συναπτόμενον γάμον ἀθέσμως, ζητῶν κωλυθῆναι συνοδικῶς.»

Ἐπὶ τῇ αἰτήσει ταύτῃ τῇ ια' Ἀπριλίου 1166, ἐπινεμήσεως ιδ', προκαθημένου τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Λουκᾶ, συνεδριαζόντων τριάκοντα ἀρχιερέων, [11]) παρισταμένων δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν ἐγένετο σημείωμα συνοδικόν, δι' οὗ ὁ μεταξὺ ἑβδόμου βαθμοῦ συγγενῶν γάμος πάντως ἀπηγορεύθη. [12]) Ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος ἀναγνωρίζοντες τὸν Αὐτοκράτορα ὡς ἔχοντα καὶ τὴν ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἐποπτείαν [13]) ἀπέστειλαν αὐτῷ τὸ συνοδικὸν σημείωμα, ὅπερ ὁ Αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ἐκύρωσε διὰ βασιλικοῦ προστάγματος τῆς 13ης Μαΐου, [14]) περιέλαβε δὲ καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος ἐν τῇ ἰδιωτικῇ αὐτοῦ Συλλογῇ. [15]) Τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην μετριάζουσα ἡ ἐν ἔτει 1611 ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος ἀπεφήνατο ἐν συνοπτικῇ διασκέψει, προκαθημένου τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Β', συμπαρισταμένου δὲ καὶ τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅτι ἐν τῷ ἑβδόμῳ βαθμῷ ἐρωτωμένη ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ τῶν μελλονύμφων ἀρνεῖται τὸν γάμον, γενόμενος ὅμως οὗτος δὲν διασπᾶται. [16])

Οὐδεὶς ὁ ἀμφισβητῶν τὴν ὀρθότητα τῆς διασκέψεως, οἱοιδήποτε κἂν ὑπῆρξαν οἱ λόγοι, εἰς οὓς ἐνδίδουσα ἡ σύνοδος προσέφερε θυσίαν ἕνα βαθμὸν ἐκ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου ἀνατρέπουσα

---

11) Οὐχὶ 29 κατὰ Zhishman σ. 245.

12) Συντ. Ε'. σ. 95.

13) «τὸ ἐπιστημοναρχικὸν τῆς ἡμῶν βασιλείας παραφυλαττόμενοι δίκαιον» λέγει ὁ Μανουήλ. Ὅρα ἑπομ. σημ.

14) Zachariae, Nov. Const. Coll. IV. Nov. LXIX. Συντ. Ε'. σ. 311.

15) Ἀρμ. Δ'. η', 9.

16) Συντ. Ε'. σ. 156.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ἔργον τῆς προτέρας συνόδου. Τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν ἔχῃ παρ' ἡμῖν κῦρος νόμου ἡ τοιαύτη διάσκεψις μὴ κυρωθεῖσα ὑπὸ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος καὶ μὴ περιεχομένη ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου. Τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰσαγόμενα κωλύματα ἐφηρμόζοντο ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐφ' ὅσον ἐκυροῦντο καὶ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ἤτοι τοῦ Αὐτοκράτορος, τοιαύτης δὲ κυρώσεως στερεῖται ἡ συνοδικὴ διάσκεψις γενομένη ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν περιέχεται καὶ ἐν Ἀρμενοπούλῳ τῇ μόνῃ ταύτῃ καὶ γνησίᾳ πηγῇ πάσης νομικῆς σοφίας.[17])

Ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ Αὐτοκράτορες προέβησαν εἰς τὴν ἐκζήτησιν τῶν κωλυμάτων μέχρι τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ, τοὐναντίον ἐπὶ τῆς ἐκ μὴ νομίμου γάμου συναφείας δὲν ὑπερέβησαν τὸν δεύτερον βαθμὸν τῶν ἐκ πλαγίων, ἤτοι μεταξὺ ἀδελφῶν κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου.[18])

Συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας.

§ 19. Ἐκτὸς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας τῆς ἐκ τῆς γεννήσεως παραγομένης οἱ ῥωμαῖοι ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι ἐπίσης παράγονται συγγενικοὶ δεσμοὶ ἐκ τῆς ἐπιγαμίας, ὅταν κατὰ Μοδεστῖνον[1])

---

17) Α. Π. 339 (1863) ἄκυρον ἀπεφήνατο τὸν γάμον. Α. Π. 80 (1885) Αον. τμῆμα ἀνήρεσεν ὑπ' ἀριθ. 475 (1884) ἀπόφασιν τῶν ἐν Ναυπλίῳ Ἐφετῶν ἔγκυρον ἀποφηνάμενον τὸν γάμον καὶ παρέπεμψεν εἰς τὸ Βον Τμῆμα, ὅπερ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 25 (1887) ἀποφάσεως διεφώνησε πρὸς τὸ Αον Τμῆμα καὶ παρέπεμψε τὸ ζήτημα εἰς τὴν ὁλομέλειαν. Μπαλάνου, Ἐφημερὶς Γ. ΣΤ. Τεῦχ. Ζ. σ. 398.

18) Ματθαῖος, ὁ Βλάσταρης, Συντ. ΣΤ' σ. 129 καὶ οἱ συντάξαντες τὴν ἐν Πηδαλίῳ περὶ συνοικεσίων πραγματείαν Πηδαλ. σ 446 φαίνονται ἀποδεχόμενοι καὶ ἐνταῦθα τὰ αὐτά, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας κωλύματα, ἀλλὰ οὔτε νόμον, οὔτε κανόνα ἐπικαλοῦνται. Ὁ Zhishman σ. 368 φρονεῖ, ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατίσχυσεν ἡ αὐστηροτέρα ἀρχή, στηριζόμενος κυρίως εἰς τὴν ἀπόφανσιν Δημητρίου τοῦ Χωματηνοῦ ἀπαγορεύσαντος τὸν γάμον τῆς ἐκ παλλακῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ τῆς παλλακῆς, καθὸ ὑπαρχούσης τετάρτου βαθμοῦ ἀγχιστείας. Ἀλλ' ὁ αὐτὸς μητροπολίτης βραδύτερον ἀπεφήνατο θεμιτὸν τὸν γάμον μετὰ τῆς δισεξαδέλφης τῆς παλλακῆς.

1) L. 4 § 3 (38, 10) Adfines sunt viri et uxoris cognati, dicti ab eo,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δύο ἀλλότριαι συγγένειαι συνάπτωνται διὰ τοῦ γάμου, ὅτε οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων καθίστανται ἀγχιστεῖς τοῦ ἑτέρου.

Τὴν ἀγχιστείαν συνιστῶσιν οἱ σύζυγοι ἅμα τῷ γάμῳ, οἵτινες τούτου ἕνεκέν εἰσιν οἱ γενάρχαι τῆς συγγενείας ταύτης. Ἂν καὶ οἱ σύζυγοι κατὰ νομικὴν ἀκρίβειαν δὲν εἶναι πρὸς ἀλλήλους ἀγχιστεῖς, οὐχ ἧττον οἱ ῥωμαῖοι τὴν ἐκ τοῦ γάμου παραγομένην συγγένειαν ἐπεκτείνουσι καταχρηστικῶς καὶ ἐπ' αὐτῶν τούτων τῶν συζύγων ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς ὡς καὶ τοὺς μεμνηστευμένους ἀγχιστεῖς. [2])

Ἡ ἀγχιστεία βάσιν ἔχει τὸν γάμον καὶ οὐχὶ τὴν γέννησιν, ἑπομένως δὲν δυνάμεθα καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας νὰ ὁρίσωμεν τὸ ἐγγύτερον ἢ ἀπώτερον τῆς συγγενείας διὰ βαθμοῦ, διὸ καὶ ῥητῶς ἀποφαίνεται ὁ Μοδεστῖνος [3]) ὅτι βαθμοὶ ἀγχιστείας δὲν ὑπάρχουσι, χαρακτηρίζων δι' ἰδίου ὀνόματος ἓν ἕκαστον τῶν ἐν τῇ ἀγχιστείᾳ προσώπων. [4]) Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἕτερος τῶν συζύγων διὰ τῆς ἐξ αἵματος αὐτοῦ συγγενείας συνίστησι τὴν ἐξ ἀγχιστείας τοῦ ἑτέρου, τούτου ἕνεκεν ἐθεώρησαν λίαν φυσικὸν οἱ ῥωμαῖοι, ὅπως τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας μετὰ τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων μεταφέρωσιν ἐπὶ τῆς τοῦ ἑτέρου ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Παῦλος [5]) λέγων, ὅτι συμβάλλεται νὰ γινώσκῃ ὁ νομικὸς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ἀγχιστείας

---

quod duae cognationes, quae diversae inter se sunt, per nuptias copulantur, et altera ad alterius cognationis finem accedit. Καὶ εἰ μὲν δύο γένη συνάπτονται δι' ἑνὸς γάμου ὑπάρχει διγένεια, εἰ δὲ τρία διὰ δύο γάμων, τριγένεια.

2) «Adfines» Fragm. Vat. § 218, 262, 302, Paul. R. S. V. 12 § 2, L. 8 (12, 4), L. 84 (23, 3), L. 38 § 1 (22, 1). L. 6 § 1 (38, 10), L. 15 C. (5, 3), L. un. C. (10, 35), L. 5 C. (6, 24).

3) L. 4 § 5 (38, 10). Gradus autem adfinitatis nulli sunt.

4) L. 4 § 4, 5, 6 (38, 10).

5) L. 10 pr. (38, 10). Οἱ Schilling, Inst. und Gesch. II § 43 Not. n καὶ Glück αὐτ. 23 σ. 251 καὶ Zhishman σελ. 299 ὅπως συμβιβάσωσι τὴν ῥῆσιν τοῦ Παύλου πρὸς τὴν τοῦ Μοδεστίνου καταφεύγουσιν ἀσκόπως εἰς τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐν τῇ ῥήσει τοῦ Παύλου ὁ λόγος περὶ γραμμῶν (linea) καὶ οὐχὶ βαθμοῦ, διότι καὶ τὰ Βασιλικὰ LXV. 3, 7 παραφράζουσι «τάξιν».

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συγγενείας. Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι καθ' ὃν βαθμὸν ὡρισμένον πρόσωπον εἶναι ἐξ αἵματος συγγενὲς πρὸς τὸν ἕνα τῶν συζύγων, κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν εἶναι καὶ ἐξ ἀγχιστείας συγγενὲς πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον. Ἡ μεταξὺ τῶν συζύγων σχέσις δὲν ὑπολογίζεται διὰ βαθμῶν, διότι οὗτοι δὲν εἶναι κυρίως ἀγχιστεῖς. [6])

Ἡ ἀγχιστεία προϋποτίθησιν ἔγκυρον γάμον, μὴ παραγομένη ἐξ ἀθεμίτου συναφείας ἢ κεκωλυμένου γάμου. [7]) Αἴρεται δὲ πᾶσα ἡ συγγένεια λυθέντος τοῦ γάμου διὰ θανάτου ἢ διαζυγίου. [8])

Κώλυμα γάμου ἐξ ἀγχιστείας ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ.

§ 20. Οἱ ῥωμαῖοι καὶ μεταξὺ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν ἀνεγνώρισαν ὅτι ὑπάρχει οἰκειότης τις ἀποτελοῦσα ἐπίσης κώλυμα, ὡς καὶ ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια.

Ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ, ἤτοι μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἐξ ἀγχιστείας ὁ γάμος κωλύεται ἐπ' ἄπειρον. [1]) Τὸ κώλυμα τοῦτο ἀναφαίνεται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, διότι συνεστῶτος τούτου ὑπάρχει, ὡς λέγει ὁ Ἰουστινιανός, [2]) τὸ ἰσχυρότερον κώλυμα, ὅτι οὐδεὶς ἀνὴρ δύναται νὰ λάβῃ συγχρόνως δύο γυναῖκας, ἢ ἡ γυνὴ δύο ἄνδρας.

Κώλυμα γάμου ἐξ ἀγχιστείας ἐκ πλαγίου.

§ 21. Ἐκ πλαγίου κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον οὐδὲν ὑπῆρχε κώλυμα, διότι οἱ ῥωμαῖοι ἐνέμειναν εἰς τὸν κανόνα, ὅτι λυθέντος τοῦ γάμου αἴρεται πᾶσα ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια, διὸ καὶ ἐπετρέπετο ὁ γάμος μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἀποβιωσάσης συζύγου καὶ τἀνάπαλιν, [1]) ὡς καὶ μεταξὺ προγόνων. [2])

---

6) Ἐσφαλμένως θεωροῦσι τοὺς συζύγους πρώτου βαθμοῦ ἀγχιστεῖς οἱ Klenze, Zeitschrft für G. R. W. VI. 1, καὶ Schilling αὐτ. § 43.

7) L. 4 § 8 (38, 10).

8) Cic. pro Cluent. 67, Inst. § 6, 7 (1, 10).

1) L 4 § 4 (38, 10), L 14 § 4 (23, 2).

2) § 6, 7 Inst. (1, 10).

1) L. 2 C. Th. (3, 12). Παραδείγματα τοιούτων γάμων ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας παρὰ Πλουτ. Κρασ I. Apulej. Apolog. II. σ. 335.

2) § 8 Inst (1, 10), L. 34, § 2 (23, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τοὺς τοιούτους γάμους ἀνέκαθεν ἐμίσησεν ἡ Ἐκκλησία. Πρώτη ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ Σύνοδος (314—325) ἀπηγόρευσεν αὐτοὺς ἐπὶ ποινῇ,[3]) ὀλίγον δ' ὕστερον ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος ἐν ἔτει 355 ὑπείκων εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ κλήρου ἀπηγόρευσε τὸν γάμον μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἀδελφοῦ ἢ τῆς ἀδελφῆς τῆς συζύγου.[4]) Ἡ διάταξις αὕτη ἴσχυε μόνον διὰ τὸ Δυτικὸν Κράτος, ὥστε ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἐτελοῦντο ἀκωλύτως, μέχρις οὗ Βασίλειος ὁ μέγας[5]) ἐξανέστη κατὰ τῶν τοιούτων γάμων, ὁ δὲ Θεοδόσιος ὁ Α'. διὰ τῆς ἐν ἔτει 384 διατάξεως ἀπηγόρευσεν αὐτούς,[6]) ἐπανέλαβον δὲ πρὸς ἄρσιν πάσης ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἀμφιβολίας οἱ Αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος ἐν ἔτει 396, [7]) Θεοδόσιος ὁ Β'[8]) ἐν ἔτει 415 καὶ Ζήνων[9]) ἐν ἔτει 475.

Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας μετὰ Ἰουστινιανὸν ἐν τρίτῳ καὶ τετάρτῳ βαθμῷ.

§ 22. Πέραν τοῦ δευτέρου βαθμοῦ οὐδὲν ἀναγνωρίζει κώλυμα ὁ ῥωμαϊκὸς νόμος ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας ἐκ πλαγίου, ἂν καὶ ἐπὶ τῆς συγγενείας ταύτης ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ ἐπίσης ἐνδείκνυται ἡ σχέσις ἀνιόντος πρὸς κατιόντα.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας μεγάλως ἐσπούδασεν ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν ἀνεύρεσιν κωλυμάτων. Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εὐρύνουσα τὸν κύκλον τῆς ἀγχιστείας ἐθεώρησεν ἀγχιστεῖς πρὸς ἀλλήλους καὶ τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, δι' ὃ καὶ ἀπηγόρευσε τὸν γάμον ἔν τε τῷ τρίτῳ καὶ τῷ τετάρτῳ βαθμῷ.[1])

---

3) Κ α ν. 2. Συντ. Γ'. 71.

4) L. 2. C. Th. (3, 12) μὴ περιληφθεῖσαν ἐν Ἰ ο υ σ τ ι ν ι α ν. Κώδικι.

5) Ἐ π ι σ τ. 127, Ἀ π ο σ τ ο λ. καν. 87, Συντ. Δ. σ. 261.

6) L. 5 C. (5, 5).

7) L. 3 C. Th. (3, 12).

8) L. 4 C. Th. (3, 12).

9) L. 8. C. (5, 5). Β α σ ι λ. XXVIII. 5, 1, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι κατὰ μείζονα λόγον κωλύεται ὁ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς συζύγου γάμος. Z h i s h m a n σ. 315.

1) Κ α ν. 54 «ἢ δυσὶ κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱόν, ἢ ἀδελφοὺς δύο δυσὶν ἀδελφαῖς.» Ὁ κανὼν ἓν μὲν μόνον θέμα προβλέπει ἐξ ἑκάστου βαθμοῦ, ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις ἐκτείνεται εἰς πάντα τὰ σχήματα τοῦ τρίτου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν πέμπτῳ βαθμῷ.

§ 23. Ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ ταύτῃ ἐπιθυμίᾳ πρὸς ἐπαύξησιν τῶν κωλυμάτων ἐσχημάτισεν ἡ Ἐκκλησία ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Βασιλείου[1]) «ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέονται ὀνόματα ἐν τούτοις ὁ γαμος ἀθέμιτος» ἰδίαν θεωρίαν περὶ συγχύσεως τῶν ὀνομάτων, ἧς καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία δὲν εἶχεν ἀκριβῆ συνείδησιν καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολλάκις περιέπιπτεν εἰς ἀντιφάσεις. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἄρχεται ἡ μεγάλη τῆς Ἐκκλησίας δραστηριότης, ὅπως καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ, ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ τῆς ἀγχιστείας βαθμῷ εἰσαγάγῃ κώλυμα, μὴ ἀνεχομένη ἐπὶ πλέον τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων τοῦ γένους.

Ὁ Πατριάρχης Σισίννιος ὁ ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀνατραφεὶς καὶ τὰ τοῦ γάμου ἐμβριθέστερον παντὸς ἄλλου μελετήσας ἀνέλαβε διὰ τοῦ ἐν ἔτει 997 ὑπὸ τῆς Συνόδου κυρωρωθέντος Τόμου[2]) νὰ διατυπώσῃ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον τὰ περὶ συνοικεσίων. Ὅπως ἐκριζώσῃ τὸ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρεισφρῆσαν ἄτοπον «τὸ τοῦ γάμου σεμνῷ κατοχυρωθὲν καὶ ὑβρίζον τὴν φύσιν» ἐκώλυσεν ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς ἀγχιστείας βαθμῷ τὸν γάμον θείου καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ δύο ἀδελφῶν (3 + 2), ἢ δύο ἀδελφῶν μετὰ θείας καὶ ἀνεψιας (2 + 3)[3]).

Τὰς καινοτομίας τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀπεδέξατο ἀμέσως καὶ ἡ κοσμικὴ δικαιοδοσία, διότι ἐνῷ ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἀπηγόρευσε τὸν γάμον τοῦ πατρὸς μετὰ τῆς πρώτης ἐξαδέλφης τῆς νυμφης αὐτοῦ (1 + 4),[4]) τοὐναντίον ἐκ τῆς *Πείρας*[5]) διδασκόμεθα, ὅτι οἱ δικασταὶ μὴ ἀνευρίσκοντες κώλυμα ἐν τῷ νόμῳ δὲν ἀποφαίνονται ἀθέμιτον τὸν γάμον τοῦ συζύγου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐξαδέλφου τῆς προαποβιωσάσης συζύγου. Ἀλλ'

καὶ τετάρτου βαθμοῦ. Ἐκλογ. Ι. 2, Προχ. XXXIX. 72, Βασιλ. LX. 37, 76. Zhishman σ. 316, 317.

1) Κανν. 87, Συντ. Δ'. σ. 260 — 264.

2) Συντ. Ε'. σ. 11.

3) Συντ. Ε'. σ. 14.

4) Συντ. Ε'. σ. 42.

5) XLIX. 13.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἐγένετο ἀποδεκτὸν καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ νομολογίᾳ τὸ κώλυμα τοῦ πέμπτου βαθμοῦ.[6])

Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν ἕκτῳ βαθμῷ.

§ 24. Ὁ Τόμος τοῦ Σισιννίου εἰσήγαγε κώλυμα καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ βαθμῷ ἀπαγορεύσας τὸν γάμον δύο ἀδελφῶν πρὸς δύο ἐξαδέλφας (2 + 4) καὶ τἀνάπαλιν, διότι καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Πατρὸς συγχέονται τὰ τοῦ γένους ὀνόματα, τῶν μὲν ἀδελφῶν ἀποκαθισταμένων συγγάμβρων, τῶν δὲ ἐξαδέλφων συννύμφων, τῶν δὲ ἐκ τούτων τέκνων ἐκ πατρὸς μὲν ἐξαδέλφων προσαγορευομένων, ἐκ μητρὸς δὲ δισεξαδέλφων.[1])

Ἡ Ἐκκλησία πλημμελῆ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀνεῦρε τὸν Τόμον, καθὸ μὴ κωλύσαντα ῥητῶς τὸν γάμον ἐν τῷ ἕκτῳ βαθμῷ καὶ κατ' ἄλλους συνδυασμούς, ἐν οἷς ἐπίσης συμπίπτουσι τὰ ὀνόματα τοῦ γένους. Ἀμφήριστον ἐπὶ πολὺ ὑπῆρξε τὸ ζήτημα, ὅταν ὁ ἕκτος βαθμὸς ἀποτελῆται ἐκ τριῶν τῆς μιᾶς καὶ τριῶν τῆς ἑτέρας οἰκογενείας (3 + 3). Ἀλέξιος δ' ὁ Κομνηνὸς (1092 — 1107) ἐξ ἰδίου προστάγματος ἐπὶ ὑπομνήσει τοῦ πρωτοπροέδρου Βάρδα τοῦ Ξηροῦ ἀπεφήνατο μὴ κωλυόμενον τὸν γάμον θείου μετ' ἀνεψιᾶς καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ θείας καθὸ μὴ συγχεομένων τῶν ὀνομάτων,[2]) ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος ἀπηγορεύετο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁ γάμος θείου μετ' ἀνεψιᾶς καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ θείας, διότι οὕτως ὁ θεῖος καὶ ἡ θεία γίνονται ἀνεψιὸς καὶ ἀνεψιά, ὁ δὲ ἀνεψιὸς καὶ ἡ ἀνεψιὰ θεῖος καὶ θεία, ὅπερ προδήλως εἶναι σύγχυσις τῶν ὀνομάτων.

---

6) Νόμιμον κατὰ στοιχεῖον (Synop. min.) Σ'. ιδ'. «Ἡ δὲ ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια ἕως τοῦ ε'. βαθμοῦ κωλύεται.»

1) Συντ. Ε'. σ. 14, 15.

2) Συντ. Α'. σ. 284, Nov. const. Coll. IV. Nov. XL. Δύο μετὰ τὸ πρόσταγμα μῆνας ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νικολάου τοῦ Γραμματικοῦ Σύνοδος τῆς 15 Μαΐου ἀνεγνώρισεν ὡς ἰσχυρὸν τὸ πρόσταγμα, διαφωνησάντων μόνον τῶν Κλαυδιουπόλεως, Καρίας καὶ Εὐχανείας, οἵτινες ἐν τῇ ἀμέσως τῇ 14 Ἰουνίου συγκληθείσῃ Συνόδῳ συνετάχθησαν τοῖς πρότερον διεγνωσμένοις. Συντ. Α'. σελ. 284, Ε'. σελ. 58, 59. Ἀλλ' ὁ Βαλσαμὼν ἀπεδοκίμασε τὸ πρόσταγμα ὡς αὐθαιρεσίαν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ μὴ στηριζόμενον οὔτε ἐπὶ κανόνος, οὔτε ἐπὶ τῆς συνηθείας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ Κομνηνός, σεβόμενος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀξίωσιν χαρακτηρίζουσαν τὸ πρόσταγμα ὡς ἀνατροπὴν τοῦ Τόμου καὶ τὸ διάταγμα τοῦ Ἀλεξίου, ἰδίαν ἐξέδοτο Νεαρὰν (1154 — 1175),[3]) δι' ἧς, ὑπολαμβάνων ὅτι ἀμφότερα παραφυλάττει, ἐθέσπισεν, ὅτι ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Τόμου τοῦ Σισιννίου γενόμενος γάμος δὲν διασπᾶται, τῶν οὕτω συναφθέντων ὑποβαλλομένων εἰς τὰ ἐπιτίμια, ὡς ἐπίσης εἰς τὰ αὐτὰ ἐπιτίμια ὑποβάλλονται καὶ οἱ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας πληροφορηθέντες περὶ τῆς κατὰ τὸν Τόμον ἀπαγορεύσεως ἀλλὰ τελέσαντες τὸν γάμον.

Ἐν τούτοις τῶν ὀνομάτων ἡ σύγχυσις νομικὸν ἀποκατέστη δόγμα, ἐξ οὗ καὶ ὁ κανὼν ὅτι ὁ γάμος τῶν ἐκ τριῶν καὶ τριῶν τότε μόνον κωλύεται, ὅταν συμπίπτωσι τὰ ὀνόματα, ὡς ἐπὶ τοῦ γάμου θείου μετὰ ἀνεψιᾶς, καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ θείας, ἐνῷ μὴ ὑπαρχούσης συγχύσεως ἐπιτρέπεται ὁ γάμος θείου μετὰ θείας καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ ἀνεψιᾶς, πάππου καὶ ἐγγόνου μετὰ μεγάλης θείας καὶ ἀνεψιᾶς, διότι ὡς λέγει ὁ Βλασταρης «καὶ μετὰ τοὺς γάμους πάππου καὶ ἐγγόνου ἀποσώζουσι τόπους.»[4])

Τὸν γάμον τὸν ἐξ ἑνὸς καὶ πέντε βαθμῶν, ἤτοι τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ μετὰ ἐξαδέλφης καὶ θυγατρὸς ἐξαδέλφης (1 + 5) ἀρχῆθεν ἐπέτρεψεν ἡ Ἐκκλησία,[5]) ἐνῷ τοὐναντίον εἰς ἀντιλογίαν ἐνέπεσεν, ἂν ἐπιτρέπεται διαδοχικῶς ὁ γάμος τοῦ αὐτοῦ προσώπου μετὰ δύο δισεξαδέλφων.

Τοσοῦτον περισπούδαστον ἀπέβη ζήτημα, ὥστε Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς, ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας Ἀλεξίου Α'. τοῦ Κομνηνοῦ ἀκμάσας, ἰδίαν περὶ τούτου συνέταξε πραγματείαν «Περὶ τοῦ μὴ δεῖν δύο δισεξαδέλφους τὴν αὐτὴν ἀγάγεσθαι πρὸς γάμον,» προβάλλων καὶ ἐνταῦθα τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων. Σφοδρὰ ἐντεῦθεν ἠγέρθη διαμάχη μεταξὺ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς δικαιοδοσίας, ἂν ἐνταῦθα ἔκτος πρόκειται βαθμός, ἢ ἕβδομος, καθ' ὃν δὲν κωλύεται ὁ γάμος. Ὁ Πατριάρχης Νικόλαος ὁ Δ'.

---

3) Nov. const. Coll. IV. Nov. LXXVI.

4) Συντ. Ϛ'. σ. 131, Ἀρμ. Δ'. η, 3, 4. Τὰ αὐτὰ βεβαιοῖ καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου συνταχθεῖσα «Ἔκθεσις». Cod. Hist. gr. Vindob. 24 fol. 374α.

5) Συντ. Ϛ'. σ. 130, Ἔκθεσις αὐτ. 373α.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ Ζωναρᾶ ἐπόμενος ἐκώλυσε συνοδικῶς τὸν γάμον,[6]) οὗ τὴν ἀπόφασιν ἐκύρωσε καὶ Νεαρὰ[7]) τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ (1147—1151) «διὰ τὸ ἑνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ καταντᾶν τὸ συνάλλαγμα εἰς ἕκτον βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας.»

Εἴτε διότι τοῦ Μανουὴλ ἡ Νεαρὰ δὲν κατεστρώθη εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε διότι ἠμφισβητήθη ἡ ὀρθότης τοῦ προστάγματος, ἡ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Αὐτοκράτορος προκαθημένου τοῦ Πατριάρχου Θεοδοσίου Α'. τὴν 30 Ἰουλίου 1179 συνελθοῦσα Σύνοδος ἐπέτρεψε τὸν γάμον, «διὰ τὸ ὑπερβῆναι τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἕκτον βαθμόν.»[8])

Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, ὁ τῆς ὑπάτης ἀπολαύων αὐθεντίας ἐν τοιούτοις ζητήμασι, κατ' οὐδὲν ὑστερῶν τοῦ Ζωναρᾶ, ἅμα Πατριάρχης Ἀντιοχείας γενόμενος (1193) ἐπραγματεύθη διὰ μακρῶν τὸ ζήτημα ἐν διαγνώσει περὶ τοῦ «εἰ χρὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δυσὶ δισεξαδέλφαις συνάπτεσθαι»[9]) κατέληξε δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἕκτος πρόκειται βαθμός, τῶν μὲν συζύγων ἕνα καὶ μόνον πρὸς ἀλλήλους ἀριθμούντων τῶν δὲ δισεξαδέλφων ἕξ, ἐξ οὗ καὶ ἡ μία τούτων ἐν ἕκτῳ βαθμῷ ἀγχιστείας διατελεῖ πρὸς τὸν σύζυγον τῆς ἑτέρας.

Ἂν καὶ ὀρθὸς ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ Βαλσαμῶνος, οὐδὲν ἧττον ἡ γνώμη αὐτοῦ δὲν κατίσχυσεν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Ὁ Καπανδρίτης Ἀλέξιος θανούσης τῆς ἐκ πρώτου γάμου συζύγου συνῆψε δεύτερον

---

6) Συντ. Ϛ'. σ. 132.

7) Nov. Const. Coll. IV. Nov. LXXVIII. Ὡς μὴ ἰσχύουσαν θεωρεῖ τὴν Νεαρὰν καὶ ἡ 187 (1870) ἀπόφασις Α. Π. λύουσα καὶ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ κύρους τοῦ γάμου γυναικὸς λαβούσης εἰς γάμον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τὸν υἱὸν τοῦ πρώτου ἐξαδέλφου.

8) Συντ. Δ'. σ. 223.

9) Συντ. Δ'. σ. 556 — 564. Εἰς τοῦτο προέβη ὁ Βαλσαμών, διότι ὅτε ἐγένετο ἡ ἐπὶ Θεοδοσίου Σύνοδος ἦν νομοφύλαξ καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας, διὸ καὶ οἱ θεμιτὸν θεωροῦντες τὸν γάμον, ἐπηκολούθησαν τὴν αὐθεντίαν τοῦ Βαλσαμῶνος τοῦ συντάξαντος τὸ συνοδικὸν σημείωμα, οὗτος δὲ ἀπολογούμενος διὰ τὰ παρὰ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ πεποίθησιν ὑποστηριχθέντα ἐπιφέρει, ὅτι αὐτὸς ὡς χαρτοφύλαξ «στόμα πατριαρχικὸν λογιζόμενος ἐκεῖνα λέγει καὶ γράφει, ὅσα νεφελώσει καὶ ὑδατώσει τῆς κεφαλῆς ἡ ἀκρώρεια.» Σύντ. Δ'. σ. 563.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετὰ τῆς Εὐδοξίας δισεξαδέλφης τῆς προτέρας, ὃν ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης Γ'. ὁ Καματηρὸς διὰ ψηφίσματος συνοδικοῦ [10]) ἐκήρυξε παράνομον, ἀλλ' ὁ Καπανδρίτης βαρέως φέρων τὴν στέρησιν τῆς Εὐδοξίας ἐξεκάλεσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου ἐνώπιον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου, τὸ δὲ δικαστήριον τοῦ Βήλου ἐκ τεσσάρων συγκείμενον κριτῶν μετὰ πολλὰς τῶν Βασιλικῶν παραθέσεις ἰσχυρὸν ἐκήρυξε τὸν γάμον, διότι τὸ ἐρώτημα «αφορᾷ εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἕβδομον βαθμόν, αἱ γὰρ δεύτεραι ἐξαδέλφαι ἕκτου βαθμοῦ εἰσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ συναπτόμενον πρόσωπον βαθμὸς ἕτερος. καὶ ἀποτείνεται εἰς ἕβδομον ἐξ ἀγχιστείας βαθμόν.» [11])

Ἀλλ' αν καὶ τοιοῦτο τὸ ψήφισμα τῶν πολιτικῶν δικαστῶν, οὐχ ἧττον ἀναμφήριστον ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία κεκωλυμένον ἐθεώρησε τὸν τοιοῦτον γάμον, τὸν ἕκτον ἀείποτε διαβλέπουσα βαθμόν. Τὴν περὶ τούτου Νεαρὰν τοῦ Μανουὴλ περιέλαβε καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ. [12])

Κώλυμα ἐξ ἀγχιστείας ἐν ἑβδόμῳ βαθμῷ.

§. 25. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπαρκεῖται εἰς ταῦτα καὶ μόνα. Ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος (1063—1075) ζηλωτὴς τῆς τοῦ Σισιννίου ἀρετῆς ἀνευρόντος κώλυμα ἐν τῷ ἕκτῳ ἀναζητεῖ τοιοῦτον καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ, τῷ ἀποτελουμένῳ ἐκ δύο τῆς μιᾶς καὶ πέντε τῆς ἑτέρας, ἤτοι δύο ἀδελφῶν μετὰ μικρᾶς θείας καὶ ἀνεψιᾶς, διότι καὶ ἐνταῦθα ἀναφαίνεται τὸ σκάνδαλον τῆς συγχύσεως τῶν ὀνομάτων. [1]) Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Πατριάρχου, ἣν ἐκύρωσε καὶ ἀντιγραφὴ ἀγνώστου Αὐτοκράτορος, δὲν ἐπεδοκιμάσθη οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησιαστικῇ δικαιοδοσίᾳ, διότι Βασίλειος Ἀχριδηνὸς ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος ἐρωτηθεὶς ἐν ἔτει 1161 ἐπὶ ὁμοίου θέματος ἀπεκρίνατο, ὅτι δὲν κωλύεται ὁ γάμος, [2]) τὴν δὲ ἀπόφασιν αὐτοῦ ὑπεστήριξε καὶ ὁ Μητροπολίτης Δημήτριος Χωματηνὸς ἐν ἰδίᾳ διατριβῇ.

---

10) Συντ. Ε'. σ. 103.

11) Συντ. Ε'. σ. 395.

12) Δ'. ζ', 17.

1) Συντ. Ε'. σ. 54.

2) Συντ. Ε'. σ. 389, Βλάσταρης Συντ. Ϛ'. σ. 132. Ἀρμ. Δ'. η', 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸν γάμον ὅμως τὸν ἐξ ἑνὸς καὶ ἓξ βαθμῶν, ἤτοι μητρὸς καὶ θυγατρὸς μετὰ δισεξαδέλφων ἀπηγόρευσε συνοδικὴ ἀπόφασις ἐπὶ Πατριάρχου Εὐστρατίου Γαριδᾶ (1081—1084). [3]) Τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην περιέλαβε καὶ Ἀρμενόπουλος, [4]) καθ' ὃν καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου ἐκ τριῶν καὶ τεσσάρων βαθμῶν, ἤτοι πάππου καὶ δισεγγόνου μετὰ ἐξαδέλφων ὑπάρχει κώλυμα ὡς ἐκ τῆς συγχύσεως, ἐνῷ μὴ ὑπαρχούσης τοιαύτης ἐπιτρέπεται μεταξὺ πάππου καὶ ἐγγόνου μετὰ μεγάλης θείας καὶ ἀνεψιᾶς. [5])

Κώλυμα ἀγχιστείας ἐκ τριγενείας.

§ 26. Ἡ ἀγχιστεία πηγάζει ἐκ τῆς διὰ τοῦ γάμου τῶν γενῶν συμπλοκῆς, καὶ εἰ μὲν δύο διὰ τοῦ γάμου συμπλέκονται γένη ὑπάρχει διγένεια, εἰ δὲ τρία διὰ διττῶν γάμων, τριγένεια, ἐπι-

---

3) Συντ. Ε'. σ. 57. Ϛ'. σ. 131.

4) Δ'. η', 4.

5) Τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστυκοῦ Κώδηκος ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας ἐκ πλαγίου κωλύει τὸν γάμον μέχρις ἕκτου βαθμοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τούτου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ ἀγχιστείας συγγενείας μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἐν τῷ ἕκτῳ τῆς ἀγχιστείας ἐπιτρέπει τὸν γάμον,

α.') δύο ἀδελφῶν μετὰ δύο ἐξαδέλφων (2+4).

β'.) θείου καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ θείας καὶ ἀνεψιᾶς, ἢ θείας καὶ ἀνεψιοῦ μετὰ θείου καὶ ἀνεψιᾶς (3+3), καθὸ μὴ συγχεομένων τῶν ὀνομάτων. Ἄρθρ. 143.

Ἀπαγορεύεται ἑπομένως ὁ γάμος κατὰ τοὺς ἑξῆς δέκα συνδυασμούς,

α'.) πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν δύναται νὰ συζευχθῶσιν, ὁ μὲν πατὴρ τὴν δισεγγόνην, ὁ δὲ υἱὸς τὴν δισμάμμην,

β'.) πατὴρ καὶ υἱός, ὁ μὲν πατὴρ τὴν μικρὰν ἀνεψιάν, ὁ δὲ υἱὸς τὴν μικρὰν θείαν,

γ'.) πατὴρ καὶ υἱός, ὁ μὲν πατὴρ τὴν θυγατέρα τῆς μεγάλης ἀνεψιᾶς (ἢ ἐξ ἀνεψιᾶς), ὁ δὲ υἱὸς τὴν μεγάλην θείαν τῆς μητρὸς αὐτῆς,

δ'.) ὁ πάππος καὶ ὁ ἔγγονος, ὁ μὲν πάππος τὴν ἀπεγγόνην, ὁ δὲ ἔγγονος τὴν ἀπομάμμην,

ε'.) πάππος καὶ ἔγγονος, δύο πρώτας ἐξαδέλφας,

ϛ'.) πάππος καὶ ἔγγονος, ὁ μὲν πάππος τὴν μεγάλην ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἔγγονος τὴν μεγάλην θείαν,

ζ'.) πρόπαππος καὶ προέγγονος, ὁ μὲν πρόπαππος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ προέγγονος τὴν θείαν,

η'.) ἀπόπαππος καὶ ἀπέγγονος δύο ἀδελφάς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προστιθεμένου τρίτου γένους εἰς τὰ προϋπάρχοντα δύο διὰ τοῦ νέου τοῦ ἤδη πρὸς ἕτερον γένος ἐν ἀγχιστείᾳ διατελοῦντος.[1])

Ἡ ἐν τῇ διγενείᾳ διάκρισις τῶν βαθμῶν ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τῆς τριγενείας. Ὁ βαθμὸς ἐξευρίσκεται διὰ τῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ οἰκογενείᾳ προσώπου μέχρι τοῦ ἐν τῇ τρίτῃ, ὧν ἡ ἐκ τριγενείας συγγένεια ζητεῖται, τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐνταῦθα ἕνα ἀποτελούντων βαθμόν.

Οἱ ῥωμαῖοι τὴν εὐπρέπειαν ἐν τοῖς γάμοις περὶ πολλοῦ ποιούμενοι ἐδέχθησαν καὶ ἐκ τριγενείας κώλυμα, ἔνθα ἀναφαίνεται ἡ σχέσις ἀνιόντων καὶ κατιόντων. Ὅθεν κωλύεται ὁ γάμος ἐν πρώτῳ βαθμῷ πατρυιοῦ μετὰ τῆς συζύγου τοῦ προγόνου καὶ τῆς μητρυιᾶς μετὰ τοῦ συζύγου τῆς προγόνης.[2])

Ἀρχομένου τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος ἐπεζήτησεν ὁ ἐπὶ Κανικλείου ἀπερισκέπτως ἐνιστάμενος νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ ἐκ τριγενείας κώλυμα καὶ πέραν τῶν νενομοθετημένων περιπτώσεων, εἰς ὃ ἀντέστη ὁ Κυζίκου Δημήτριος ὁ Σύγκελλος ἐπικρίνων τοὺς ἀντιλέγοντας, ὅτι οὐδόλως «ἑπόμενοι τοῖς κειμένοις νόμοις, ἀλλ' ἕτερα ἐξ οἰκείων παρεισάγοντες νομοθετῶν τάξιν πειρῶνται ἔχειν,» ἐπιφέρων ἐν τέλει, ὅτι καὶ ἐξ ἀμνημονεύτων τῶν χρόνων καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ οὔτε ἡ Ἐκκλησία οὔτε τὰ δικαστήρια ἐδέχθησαν ἕτερον κώλυμα γάμου.

Ἡ Ἐκκλησία παραδόξως ἐνέμεινεν ἐν τούτῳ μὴ ἐπιτείνασα τὴν ἐπαύξησιν τῶν κωλυμάτων, διότι καὶ μεταγενεστέρως δὲν ἐθεωρήθη κώλυμα ὁ γάμος μετὰ τῆς γυναικαδέλφης τοῦ ἀδελφοῦ τῆς προαποβιωσάσης συζύγου,[3]) ἢ δύο ἀδελφῶν μετὰ νύμφης καὶ ἀνδραδέλφης.[4]) Ματθαῖος ὁ Βλάσταρης τὴν κρατοῦσαν

θ'.) δύο ἀδελφοὶ δὲν δύνανται νὰ συζευχθῶσι μεγάλην θείαν καὶ μεγάλην ἀνεψιάν,

ι'.) θεῖος καὶ ἀνεψιός, ὁ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν.

1) Ὡς ὅταν ὁ πατήρ, θανούσης τῆς συζύγου, συνάπτῃ δεύτερον γάμον, τούτου δὲ θανόντος ἡ δευτέρα σύζυγος συνάπτῃ ἕτερον γάμον, ὅτε ὁ δεύτερος αὐτῆς σύζυγος εἶνε ἐκ τριγενείας ἀγχιστεὺς πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ πατρός.

2) L. 15 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. η, 5.

3) Ψήφισμα Πατριάρχου Λέοντος Στυπῆ (1134—1143). Συντ. Ϛ'. σ. 133.

4) Ψήφισμα Πατρ. Ἀρσενίου (1255—1266). Συντ. Ε'. σ. 82. Ἀρμ. Δ'. ζ', 18.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνήθειαν ἐπικαλούμενος ἀνεῦρε κώλυμα καὶ πέραν τοῦ πρώτου βαθμοῦ,[5]) ἀλλ' ὁ ζῆλος αὐτοῦ δὲν ἔπεισε τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νῦν τὰ μόνα ἐκ δισγενείας κωλύματά εἰσι τὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, ἃ εὑρίσκομεν καὶ παρ' Ἀρμενοπούλῳ.[6])

Τόμος περὶ συνοικεσίων Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'.

§ 27. Διεξελθόντες τὰ τρία σπουδαιότερα τῆς συγγενείας κωλύματα δὲν εἶναι ἄπο σκοποῦ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ὁποία ἡ περὶ τούτων τελευταία τῆς Ἐκκλησίας γνώμη. Τὸ πνεῦμα τῆς σχολαστικῆς συζητήσεως, ἰδιάζουσα ἀρετὴ τῆς βυζαντιακῆς σοφίας, δὲν ἀπέμαθε καὶ μετὰ πάροδον πολλῶν αἰώνων ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ ἡμῶν. Πιστῶς ἐμμένουσα εἰς πᾶσαν τῶν προγενεστέρων παρερμηνείαν καὶ ταύτην ὡς σύμβολον πίστεως ὑπολαμβάνουσα δὲν ἐπελήφθη τοῦ θέματος ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὸ Ἰόνιον Κράτος, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1817 συνέταξεν ἴδιον Ἀστυκὸν Κῶδικα, δι' οὗ ἐν τίτλῳ πέμπτῳ ὡρίσθησαν τὰ τοῦ γάμου κωλύματα, καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας ὡς ἔσχατον ὅριον ὡρίσθη ὁ πέμπτος βαθμός, ἐπὶ τῆς ἐξ ἀγχιστείας ὁ τρίτος καὶ ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἐν τῇ κατιούσῃ καὶ μόνῃ ὁ δεύτερος. Οἱ Ἰόνιοι ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πνευματικὸν αὐτῶν πατέρα ἠτήσαντο τὴν Πατριαρχικὴν συγκατάθεσιν ὑπὲρ τῶν θεσπισθέντων μέτρων, ἅτινα, καίτοι ἐν μέρει παρεκκλίνοντα ἀπὸ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδεγμένων, οὐδὲν ἧττον καθὸ εἰς τὴν κοσμικὴν δικαιοδοσίαν ὑπαγόμενα οὔτε τὸ δόγμα οὔτε τὴν πίστιν προσβάλλουσιν,[1]) ἐπικαλούμενοι σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ τοῦ περιορισμοῦ τῶν τοῦ γάμου κωλυμάτων καὶ τὸ σπουδαιότατον ἐπιχείρημα, ὅτι ἐν μικρᾷ κοινωνίᾳ, οἵα ἡ τῆς Ἑπτανήσου, εἶνε δύσκολον νὰ ἐκφύγωσι τὰ ἐκ τῆς βαθμολογίας κωλύματα, διὸ καὶ πολλάκις καταφεύγουσιν εἰς συνοικέσια μεθ' ἑτεροδόξων. Ἡ ἐπὶ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ'. ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα Σύνοδος ἐξέδωκεν ἐπὶ τῇ αἰτήσει ταύτῃ τῶν Ἰονίων τὸν Συνοδικὸν

---

5) Συντ. Ϛ'. σ. 134.

6) Δ'. η', § 5.

1) Τὴν ἀναφορὰν τῆς Ἰονίου Διοικήσεως ὅρα ἐν Συντ. Ε'. σ. 164.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περὶ συνοικεσίων Τόμον τῆς 10 Φεβρουαρίου 1839, δι' οὗ ἐπεξέτεινε τὰ κωλύματα τοῦ γάμου καὶ πέραν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδεγμένων βαθμῶν Ὁ Συνοδικὸς Τόμος μετὰ πολλὰς παρεκβάσεις καὶ ἐπαναλήψεις νόμων ἀνυπάρκτων ὁρίζει, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας ὁ γάμος κωλύεται μέχρι τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ,[2] ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας μέχρι τοῦ ἕκτου,[3] ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ διγενείας μέχρι τοῦ τετάρτου.

Κώλυμα ἐκ μνηστείας.

§ 28. Ὡσεὶ τετελεσμένον ὑπολαμβάνων ὁ νόμος τῶν μεμνηστευμένων τὸν γάμον,[1] δὲν ἀνέχεται εὐπρεπείας χάριν τὴν ἕνωσιν πρός τινας συγγενεῖς αὐτῶν, ὑπαρχούσης καὶ ἐνταῦθα παραπλησίας τῇ ἀγχιστείᾳ σχέσεως.[2]

Ἐκ τῆς μνηστείας κατὰ ῥωμαίους τίκτεται κώλυμα γάμου ἐν μόνῳ τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς κατ' εὐθεῖαν γραμμῆς, ἤτοι μεταξὺ υἱοῦ καὶ μνηστῆς τοῦ πατρός, καὶ πατρὸς μετὰ τῆς μνηστῆς τοῦ υἱοῦ,[3] ὡς καὶ μνηστῆρος μετὰ τῆς μητρὸς τῆς μνηστῆς κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Αὐγούστου.[4]

Οἱ Βυζαντινοὶ[5] προσέλαβον καὶ ἐκ πλαγίου τὸν δεύτερον

---

2) Ἐν τῷ ὀγδόῳ βαθμῷ οὐδέποτε ἐκωλύθη ὁ γάμος. Ἐπιστολὴ Πατριάρχου Κηρουλαρίου «ὁ τῶν τρισεξαδέλφων γάμος, οὐκ ἀπηγόρευται» Συντ. Ε'. σ. 47. Ἐπίσης Δημήτριος ὁ Σύγκελλος Συντ. Ε'. σ. 361, Ματθ. Βλάσταρης Συντ. Γ'. σ. 128, Πηδ. σ. 447.

3) Ὥστε κατὰ τὸ γράμμα τοῦ Τόμου ἐν τῇ ἀπαγορεύσει περιλαμβάνονται καὶ αὐταὶ αἱ περιπτώσεις τῆς μὴ συγχύσεως τῶν ὀνομάτων, ἃς θεωρεῖ ἐξαιρετέας ὁ Zhishman σ. 342.

1) Διὸ καὶ ἀπὸ τῆς μνηστείας ἄρχεται ἡ προσηγορία πενθεροῦ καὶ πενθερᾶς, γαμβροῦ καὶ νύμφης. L. 6 § 1, L. 8 (38, 10).

2) «Quasi adfinitas», ἢ «publicae honestatis justitia» κατὰ τὸ κανονικὸν Δίκαιον. Cap. un. de sponsal. et matrim. in VIto.

3) § 9 Inst. (1, 10), L. 12 § 1 (23, 2).

4) L. 14 § 4 (23, 2).

5) Βασ. XXVIII. 5, 1. «Τὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαμβάνειν, κἂν γαμεταὶ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν.» Ὁ Leunclavius μὴ ἐννοήσας τὴν προσθήκην τῶν Βυζαντινῶν ἀναγιγνώσκει «παιδὸς» ἀντὶ «ἀδελφοῦ». Τὸ ἀκριβὲς τῆς γραφῆς τῶν Βασιλικῶν μαρτυρεῖται καὶ ἐν ὑπομνήματι Εὐσταθίου, ἐν συνοδικῷ σημειώματι Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου. Συντ. Ε'. σ. 347 καὶ 51, Προχ. VII. 10, 10, καὶ Πείρᾳ XLIX. 29.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαθμὸν ἀπαγορεύσαντες τὸν γάμον μετὰ τῆς μνηστῆς τοῦ ἀδελφοῦ, διότι νύμφης τάξιν ἐπέχει.

Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡ μνηστεία ἐτελεῖτο δι' ἱερολογίας, κατ' ἀνάγκην ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ τὰ κωλύματα. Πρῶτον ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα ἡ ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Ξιφιλῖνον σύνοδος ἐν ἔτει 1066 [6]) ἐλλιπῆ ἐλέγχουσα τὸν τοῦ Σισιννίου Τόμον, οὐδὲν διαλαμβάνοντα περὶ μνηστείας, ἀπεφήνατο, ὅτι ἡ μνηστεία ἐπέχει τάξιν γάμου «*μηδὲν εἶναι γάμου τε καὶ μνηστείας διάφορον εἰς σύστασιν τοῦ θεμιτοῦ*», διὸ καὶ ἐκ ταύτης, ὅσα καὶ ἐκ τοῦ γάμου κωλύματα, ἣν ἀπόφασιν ἐκύρωσαν καὶ οἱ αὐτοκράτορες Νικηφόρος Βοτανειάτης καὶ Ἀλέξιος Κομνηνός. [7])

Αἱ μνηστεῖαι κατ' ἔθος ἐπικρατῆσαν συνήπτοντο ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ, τὸ δ' ἄτοπον τοῦτο ἐπιτιμῶν ὁ Λέων [8]) ἀπηγόρευσε τὴν σύστασιν μνηστείας πρὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους θεσπίσας συνάμα ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἱεροτελεστία μνηστείας, πρὶν ἢ συμπληρωθῇ τὸ 12 ἐπὶ θηλέων καὶ τὸ 14 ἔτος ἐπὶ ἀρρένων, ἐκτὸς ἂν ὁ βασιλεὺς ἐπιτρέψῃ πρὸ τοῦ τεταγμένου χρόνου καὶ τὴν σύστασιν τῆς μνηστείας καὶ τὴν ἱερολογίαν. Τὴν οὕτως ἱερολογηθεῖσαν μνηστείαν ἥ τε Ἐκκλησία καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος θεωροῦσιν ὡς *ἰσοδυναμοῦσαν τῷ γάμῳ* καὶ τὰ αὐτὰ συνεπαγομένην κωλύματα, ἐνῷ ἄνευ ἱερολογίας συνιστᾶται μνηστεία πρὸ τοῦ 12ου καὶ 14ου ἔτους, ὅτε ἐφαρμόζεται ὁ πολιτικὸς νόμος ὡς πρὸ τὰ ἐκ ταύτης κωλύματα. [9])

Παρ' ἡμῖν μὴ τελουμένης νῦν τῆς μνηστείας δι' ἱερολογίας τὰ ἐκ ταύτης κωλύματα ἀργοῦσι, κῦρος ἐχόντων μόνον τῶν κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον.

Κώλυμα ἐκ διαζυγίου.

§ 29. Ἐκ τοῦ διαζυγίου τίκτεται οἱονεί τις ἀγχιστεία ἀποτελοῦσα κώλυμα γάμου μεταξὺ τοῦ ἑνὸς τῶν διεζευγμένων καὶ

---

6) Συντ. Ε'. σ. 52.

7) Zach. Nov. Const. Coll. IV Nov. XIII, XXIV, XXXI.

8) Νερ. 74, 109, καὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Zach. αὐτ. III. σ. 359, 376.

9) Zachariae, Gesch. des G. R. Rechts σ. 54, Zhishman σ. 151.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν τοῦ ἑτέρου τέκνων ἐκ νέου γάμου, καὶ τοῦτο διὰ τὸ εὐπρεπές, ὡς λέγει ὁ Ἰουλιανός, καὶ οὐχὶ διότι ἡ ἐκ τοῦ νέου τῆς μητρὸς γάμου θυγάτηρ ἐπέχει τάξιν προγόνης ὡς πρὸς τὸν διεζευγμένον σύζυγον.[1]) Εἰς τοῦτο ἐνέμεινε καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Κώλυμα πνευματικῆς συγγενείας.

§ 30. Ἕτερον εἶδος συγγενείας, ἐξ ἧς τίκτεται κώλυμα γάμου, εἶναι ἡ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πνευματικὴ συγγένεια.[1]) Τὸ ἐκ ταύτης κώλυμα ἀνεπτύχθη ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ, διότι ἀρχικῶς τὸ βάπτισμα ἐγίγνετο ἐν προκεχωρημένῃ ἡλικίᾳ, ὅτε χάριν εὐπρεπείας καὶ οἱ ἀνάδοχοι ἐξελέγοντο ἐκ τοῦ αὐτοῦ φύλου.

Τὸ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κώλυμα ἐθέσπισε πρῶτος ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς[2]) ἐν ἔτει 530 ἐνδίδων εἰς τὴν ἐπίμονον τῆς Ἐκκλησίας αἴτησιν. Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ γάμος κωλύεται ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ, ἤτοι μεταξὺ ἀναδεξαμένου καὶ ἀναδεκτῆς καὶ τἀνάπαλιν, ἀλλ' ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐπεξέτεινε τὸ κώλυμα καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ, μεταξὺ ἀναδόχου καὶ τῆς μητρὸς τοῦ ἀναδεκτοῦ, διότι ἡ ἐκ τοῦ βαπτίσματος *οἰκειότης τοῦ πνεύματος* ἡ συνδέουσα τὸν ἀνάδοχον καὶ τὴν μητέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ δὲν ἀνέχεται τὴν τῆς σαρκὸς συνάφειαν.[3])

Τὸ ἅπαξ ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ παρεισαχθὲν κώλυμα ταχέως ἐπολλαπλασιάσθη, διότι διὰ μὲν τῆς Ἐκλογῆς[4]) τῶν Ἰσαύρων ἀπηγορεύθη ὁ γάμος τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀναδόχου μετὰ τοῦ ἀναδεκτοῦ, διὰ δὲ τοῦ

---

1) § 9 Inst. (1, 10), L. 12 § 3 (2 3, 2), Ἀρμ. Δ'. ζ'. 12.

1) Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Προκοπίου ἐν Ἀνεκδ. κεφ. 1 ἀρχικῶς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐτελεῖτο καὶ υἱοθεσία, ἐξ ἧς κυρίως καὶ ἡ ἐκ τοῦ βαπτίσματος συγγένεια. Μεταγενεστέρως ἡ υἱοθεσία περιέστη εἰς ἀχρηστίαν, ἀλλ' ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι τὸ βάπτισμα «γέννησίς ἐστι θεία καὶ ψυχῆς ἀνακαίνισις» ἀνεπτύχθη τὸ δόγμα, ὅτι ὁ ἀνάδοχος εἶναι πνευματικὸς πατὴρ τοῦ βαπτισθέντος «καὶ μείζων τοῦ γεννήσαντος αὐτὸν σαρκικῶς.» Ἔκθεσις hist. gr. 24 fol. 374 6'. Glück XXIII σ. 415.

2) L. 26 C. (5, 4).

3) Κανν. 53. Συντ. Β', σ. 428.

4) Ἐκλ. I. 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Προχείρου [5]) καὶ τῶν Βασιλικῶν [6]) καὶ ὁ τοῦ ἀναδόχου μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς ἀναδεκτῆς.

Οἱ ἑρμηνευταὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου δὲν ἐνέμειναν εἰς τὰ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς κωλύματα, ἐξ οὗ δύο ἐπεκράτησαν γνῶμαι, τῶν μὲν διδασκόντων ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ πνεῦμα συγγενείας ὁ γάμος κωλύεται μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος, διότι κατὰ τὸν κανόνα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ κατὰ πνεῦμα συγγένεια εἶναι ὑπερτέρα τῆς κατὰ σάρκα, τῶν δὲ ἐμμενόντων εἰς μόνα τὰ ἐν τῷ νόμῳ περιεχόμενα κωλύματα. [7]) Κατὰ τὴν γνώμην τῶν πρώτων ἔλυσε τὸ ζήτημα συνοδικὸν σημείωμα ἐπὶ πατριάρχου Νικολάου Γ'. τοῦ Γραμματικοῦ (1084–1111) ἀποφηνάμενον κεκωλυμένον τὸν γάμον ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς κατ' εὐθεῖαν γραμμῆς πνευματικῆς συγγενείας, [8]) ἐνῷ ὁ Βαλσαμὼν [9]) ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας μέχρι τίνος βαθμοῦ ἐπὶ τῆς κατὰ πνεῦμα συγγενείας κωλύεται ὁ γάμος, παρέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν τοῖς Βασιλικοῖς διάταξιν, ἀλλ' ὑπέδειξε συνάμα καὶ τὸ κατὰ τὸν κανόνα τῆς Οἰκουμενικῆς Σύνοδου σημείωμα τοῦ Πατριάρχου Νικολάου. Ἐπίσης καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρης μνημονεύει ἀμφοτέρων τῶν ἑρμηνειῶν, οὐδεμιᾷ ἀποδίδων τὴν προτίμησιν. [10])

Νῦν μόνα ἰσχύοντα κωλύματά εἰσι τὰ ἐν Βασιλικοῖς καὶ Ἀρμενοπούλῳ ἀναφερόμενα ἓξ, [11]) ἤτοι τοῦ ἀναδόχου α') μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς, β') τῆς μητρὸς, γ') τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀναδόχου, δ') μετὰ τῆς ἀναδεκτῆς, ε') τῆς μητρὸς καὶ ς') τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ διὰ τὰ ἀντίθετα τούτων γένη.

---

5) Προχ. VII. κη'.

6) XXVIII. 5, 14.

7) Συντ. Β'. σ. 429, Ϛ'. σ. 138.

8) Συντ. Β'. σ. 431 ἔνθα τὸ ἀρνητικὸν « οὐκ » ἂν μὴ παρέλκῃ, μετατρεπτέον εἰς « οὖν ».

9) Ἀποκρ. 46. Συντ. Δ'. σ. 482.

10) Συντ. Ϛ'. 138. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ὁ Βλάσταρης καὶ ὁ Βαλσαμὼν ἐπιδοκιμάζουσι μόνα τὰ ἐν Βασιλ. κωλύματα, ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4 § 25.

11) Βασιλ. XXVIII. 5, 14, Ἀρμ. Δ'. 8, 6.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα ἐκ τῆς υἱοθεσίας.

§ 31. Τὴν φυσικῶς διὰ τῶν γεννήσεων παραγομένην συγγένειαν ἀπομιμεῖται ἐν μέρει ἡ υἱοθεσία,[1] ἐξ ἧς ὡσαύτως τίκτονται συγγενικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ υἱοθετουμένου, υἱοθετοῦντος καὶ τῶν τούτου κατ' ἀρρενογονίαν συγγενῶν.[2]

Υἱοθεσίας δύο διακρίνονται εἴδη, ἡ εἰσποίησις αὐτεξουσίου καὶ ἡ κυρίως υἱοθεσία, καθ' ἣν ὁ εἰς θέσιν διδόμενος διατελεῖ ἤδη ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ὑποδιαιρουμένην κατὰ τὴν ἐν Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν[3] εἰς πλήρη καὶ ἀτελῆ υἱοθεσίαν, ὥστε ἀνάγκη πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ἐξετάσωμεν ἐκ τίνος υἱοθεσίας παράγεται κώλυμα γάμου.

Ἐπὶ τῆς πλήρους υἱοθεσίας οὐδεὶς λόγος περὶ κωλύματος γάμου, διότι ὁ υἱοθετῶν εἶναι φυσικὸς ἀνιὼν τοῦ υἱοθετουμένου, ἑπομένως πᾶν ἐκ ταύτης κώλυμα προϋπάρχει ὡς ἐκ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, εἰς ἣν ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ ἐκ τῆς θέσεως, ὥστε, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἰουστινιανός, ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προσώπῳ συμπίπτουσι τά τε φυσικὰ καὶ τὰ τῆς υἱοθεσίας δίκαια.[4] Στασιάζεται ὅμως τὸ ζήτημα, αν καὶ ἐπὶ τῆς ἀτελοῦς υἱοθεσίας τὸ αὐτὸ κρατεῖ. Οἱ καὶ ἐν ταύτῃ κώλυμα γάμου ἀνευρίσκοντες[5] προβάλλουσι τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ κατὰ Ἰουστινιανὸν διάκρισις πλήρους καὶ ἀτελοῦς υἱοθεσίας ἀφορᾷ εἰς μόνα τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα, ὅπως μὴ ὁ εἰς θέσιν διδόμενος χειραφετούμενος ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων στερηθῇ τῶν κληρονομιῶν, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν μὴ καταργηθεισῶν ῥητῶς διὰ τῆς ἐν Κώδικι διατάξεως τῶν ἑτέρων ἐκ τῆς υἱοθεσίας συνεπειῶν, παραμένει τὸ πρὸ ταύτης κώλυμα τοῦ γάμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον ἕπεται ἐκ τῆς διατάξεως

---

1) § 4 Inst. (1, 11).

2) L. 23 (1, 7).

3) L. 10 C. (8, 48).

4) L 10 C. (8, 48). Ὅρα Κληρ. Δίκ. § 283.

5) Τοὺς ἀρχαιοτέρους παρὰ Glück XXIII σ. 395. Ἐκ τῶν νεωτέρων ὁ Καλλιγᾶς 4 § 24 δέχεται κώλυμα, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀναγνωρίζει τὸ ἄτοπον μὴ ἀποδίδων τὴν προσήκουσαν σπουδαιότητα εἰς τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι διὰ τῆς ἀτελοῦς υἱοθεσίας δὲν παύει ἡ πατρικὴ ἐξουσία τοῦ φυσικοῦ πατρός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ Ἰουστινιανοῦ, [6]) ὅστις διακρίνων τὰ δύο τῆς υἱοθεσίας εἴδη ἀποφαίνεται, ὅτι διὰ τῆς ἀτελοῦς δὲν ῥήγνυνται οἱ πρὸς τὸν φυσικὸν πατέρα δεσμοί, οὐδ' ἐξέρχεται τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ὁ υἱοθετηθεὶς ὑποβαλλόμενος εἰς τὴν τοῦ θετοῦ πατρός, ἀλλὰ παραμένει ἀείποτε ἐξωτικὸς πρὸς τὴν θετὴν οἰκογένειαν κατ' ἐξαίρεσιν μόνον κληρονομῶν ἐξ ἀδιαθέτου τὸν θετὸν πατέρα. [7])

Κώλυμα ἐκ τῆς εἰσποιήσεως.

§ 32. Κατὰ ταῦτα διὰ μόνης τῆς εἰσποιήσεως τοῦ αὐτεξουσίου συνάπτονται νέοι πρὸς τὴν θετὴν οἰκογένειαν συγγενικοὶ δεσμοί, ἐξ ὧν καὶ κώλυμα γάμου.

Κωλύεται ἑπομένως ὁ γάμος τοῦ θετοῦ πατρὸς μετὰ τῆς θετῆς θυγατρὸς καὶ ἐγγόνης. [1]) Ἐπίσης καὶ ὁ τοῦ θετοῦ υἱοῦ μετὰ τῆς συζύγου τοῦ θετοῦ πατρός, καὶ ὁ τούτου μετὰ τῆς συζύγου τοῦ θετοῦ υἱοῦ, διότι μεταξὺ τῶν προσώπων τούτων γενναται παραπλησία τῇ ἀγχιστείᾳ σχέσις, τῆς μὲν συζύγου τοῦ θετοῦ πατρὸς ἐπεχούσης πρὸς τὸν θετὸν υἱὸν τάξιν μητρυιᾶς, τῆς δὲ συζύγου τοῦ υἱοθετηθέντος λογιζομένης ὡς προγόνης πρὸς τὸν θετὸν πατέρα. [2]) Ἡ μεταξὺ τῶν εἰρημένων προσώπων ἐκ τῆς υἱοθεσίας σχέσις ἀνιόντος πρὸς κατιόντα εἶναι τοιαύτη, ὥστε παραμένει καὶ μετὰ τὴν λύσιν τῆς υἱοθεσίας ἀποτελοῦσα κώλυμα γάμου, καὶ τοῦτο ἐννοεῖ ὁ Θεόφιλος λέγων « αἰσχυνέσθω γὰρ τὴν νῦν ἡ πάλαι τοῦ πατρὸς ἢ πάππου προσηγορίαν ». [3])

Τοὐναντίον διαρκούσης μόνον τῆς υἱοθεσίας ὑφίσταται κώλυμα μεταξὺ υἱοθετηθέντος καὶ ὁμοπατρίου ἀδελφῆς ἢ πρὸς πατρὸς θείας τοῦ θετοῦ πατρός, ὡς καὶ τοῦ ἐν τάξει ἐγγόνου υἱοθετηθέντος μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ υἱοθετήσαντος, ἥτις τούτου ἕνεκεν καθίσταται θεία τοῦ θετοῦ. [4]) Ἐπίσης κωλύεται ὁ γάμος τοῦ

---

6) L. 10 C pr. (8, 48).

7) Ἐκ τῆς 24ης Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος ἀπαγορεύσαντος ὡς ἐκ τῆς ἱεροπραξίας τὸν γάμον μεταξὺ φυσικῶν καὶ θετῶν ἀδελφῶν, ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐκ τῆς ἀτελοῦς υἱοθεσίας δὲν ἐτίκτετο κώλυμα μεταξὺ αὐτῶν. Glück XXIII σ.397, Zhishman σ. 261, καὶ Παπαρρηγοπούλου Τόμ.3 § 48.

1) § 1 Inst. (1, 10), L. 55 pr. (23, 2).

2) L. 14 pr. § 1 (23 2), Ἀρμ. Δ'. ζ', 15.

3) Θεοφ. Εἰσηγ. § 1 (1, 10).

4) § 5 Inst. (1, 10), L. 17 § 2 (23,2) Συντ. Γ'. σ. 137, Ἀρμ. Δ'. ζ', 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

υἱοθετηθέντος μετὰ τῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων τοῦ θετοῦ πατρός, ἐφόσον διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἧς λυθείσης διὰ τῆς χειραφεσίας τοῦ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν αἴρεται τὸ ἐκ τῆς θέσεως κώλυμα.[5]) Ὡς ἐκ τούτου ὁ πατὴρ ὁ προτιθέμενος νὰ υἱοθετήσῃ τὸν ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἢ τὴν νύμφην αὐτοῦ ὀφείλει πρότερον νὰ χειραφετήσῃ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν υἱόν, διότι ἄλλως εὑρεθήσονται οἱ σύζυγοι ἀδελφοί, ὅτε κατὰ Θεόφιλον οὐδεμία ἄλλη ὑπάρχει διέξοδος, ἢ ἡ λύσις τοῦ γάμου,[6]) ὅπερ φαίνεται ἐπιδοκιμάζων καὶ ὁ Τρυφωνῖνος.[7]) Τὸ ζήτημα οὐδεμίαν ἔχει νῦν πρακτικὴν σπουδαιότητα, διότι κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ὁ γάμος ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν χειραφεσίαν.[8])

Ἐκ τῆς εἰσποιήσεως τίκτεται κώλυμα τοῦ θετοῦ πρὸς οὓς διὰ τῆς θέσεως ἐξ ἀρρενογονίας καθίσταται συγγενής, ὅστις δεσμὸς μόνον διὰ τῶν ἀρρένων συνάπτεται, ἐνῷ τοὐναντίον μεταξὺ υἱοθετηθέντος καὶ τῶν ἐκ θηλυγονίας συγγενῶν τοῦ θετοῦ πατρὸς οὐδεὶς συνάπτεται δεσμὸς καὶ οὐδὲν κατὰ συνέπειαν κώλυμα, διότι ἡ υἱοθεσία μόνον τὴν κατὰ τὸ πολιτικὸν νόμιμον ἐπάγεται συγγένειαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐξ αἵματος.[9]) Ἐπιτρέπεται ἑπομένως ὁ γάμος τῆς θυγατρὸς τῆς θετῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ μετὰ τῆς ὁμομητρίου τοῦ υἱοθετήσαντος ἀδελφῆς[10]) καὶ τῆς θετῆς ἀδελφῆς τῆς μητρός.[11])

---

5) § 2 Inst (1, 10), L. 23 (1, 7), L. 17 pr. L. 55 § 1 (23, 2), L. 9 § 4 (28, 2).

6) Θεοφ. Εἰσηγ. § 2 (1, 10) ... εὑρεθήσονται γὰρ ἀδελφοί, μεταξὺ δὲ ἀδελφῶν, οὐδὲ ἐὰν εἶεν θετοί, συνίσταται γάμος.

7) L. 67 § 3 (23, 2) . . . an perimantur nuptiae, ut in genere adoptato dictum est, an adoptio impediatur? Διὰ περίπτωσιν, καθ' ἣν υἱοθετήθη ὁ γαμβρός, ἐπιδοκιμάζει τὴν λύσιν τοῦ γάμου ὁ νομοδιδάσκαλος, ἐνῷ τοὐναντίον προτιμᾷ τὸ ἄκυρον τῆς υἱοθεσίας μόνον ἐν τῷ θέματι τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου υἱοθεσίας τοῦ συζύγου τῆς ἐπιτροπευομένης ἢ τοῦ πατρὸς τοῦ συζύγου, ἑπομένως δὲν εἶναι ἀκριβές, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Θεοφίλου ἀντικρούεται ὑπὸ τοῦ Παν δέκτου, ὡς λέγει Παπαρρηγόπουλος 3 § 48.

8) Νόμ. 17 Αὐγ. 1864. ἄρθρ. 98.

9) L. 23 pr. (1, 7) . . non jus sanguinis, sed jus agnationis affert.

10) § 3 Inst. (1, 10), L. 12 § 4 (23, 2).

11) Θεοφ. Εἰσηγ. § 5 (1, 10).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἐξαιρετικῶς εὐπρεπείας χάριν κωλύεται ὁ γάμος καὶ πρός τινας τῶν ἐκ θηλυγονίας μόνης συγγενῶν τοῦ υἱοθετοῦντος, ὡς ὁ γάμος μετὰ τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ θετοῦ πατρός, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ υἱοθεσία. [12])

Ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος [13]) κατακρίνοντος τὸν ἀρχαιότερον τρόπον τῆς υἱοθεσίας ὡς *κατὰ λόγον μὴ προσήκοντα* τελουμένης ἐπεκράτησεν, ὅπως αὕτη γίνεται δι' *εὐχῶν καὶ τελετῆς ἱερᾶς*, δι' ὃ καὶ λυθείσης τῆς υἱοθεσίας ἐκώλυσεν ὁ Λέων τὸν γάμον φυσικῶν καὶ θετῶν ἀδελφῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχή, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς υἱοθεσίας τὸ αὐτὸ τηρεῖται κώλυμα ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας. [14]) Ἀλλ' ἡ δι' ἱεροπραξίας τέλεσις τῆς υἱοθεσίας δὲν ἐκυρώθη ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, οὗ ἕνεκεν ἀργούσης νῦν τῆς ἱεροπραξίας τηροῦνται μόνα τὰ ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἐγνωσμένα κωλύματα.

Κώλυμα ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος γάμου.

§ 33. Ὡς ἐκ τῆς μονογαμίας, ἣν πολὺ πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ τὰ ἤθη καὶ ὁ πολιτισμὸς ἀνεγνώρισαν ὡς τὸν μόνον ἁρμόζοντα τρόπον τῆς ἐν γάμῳ κοινωνίας, κατ' ἀνάγκην ἕπεται, ὅτι ὁ προϋπάρχων νόμιμος γάμος ἀποτελεῖ ἀνυπέρβλητον κώλυμα.

Ἐν Ῥώμῃ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ μονογαμία ἐθεωρήθη ὡς θεσμὸς δημοσίας τάξεως, διὸ καὶ ἐτιμωρεῖτο ὑπὸ τοῦ Πραίτωρος διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀτιμίας ὁ νέον συνάπτων γάμον, πρὶν ἢ λυθῇ ὁ προϋπάρχων. [1]) Ὁ Αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς [2]) τὴν μονογαμίαν ὡς γενικῶς ἀνεγνωρισμένην χαρακτηρίζων ἀπηγόρευσεν εἰς πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν τελοῦντας τὴν πολυγαμίαν, ὁ δὲ Θεοδόσιος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους ἀπηγόρευσεν αὐτήν ὡς καὶ τὸν κατὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔθος γάμον. [3])

---

12) L. 23 (1, 7), L. 55 § 1 (23, 2).

13) Νεαρ. 24 καὶ 89.

14) Βαλσαμ. καὶ Βλάστ. Συντ. Β'. σ. 430, Γ'. σ. 136, 138, Ἀρμ. Δ'. η', 6.

1) L. 1, 13 (3, 2), § 7 Inst. (1, 10).

2) L. 2 C. (5, 5).

3) L. 7 (1, 9).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, [4]) ἰδιαζόντως προστατεύουσαι τὴν ἀμοιβαίως παρὰ τῶν συζύγων ὀφειλομένην πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου σχέσιν, διετύπωσαν ἴδιον τῆς διγαμίας ἔγκλημα.

Κώλυμα γάμου ἀποτελεῖ ὁ προϋπάρχων ἔγκυρος γάμος, ὅτε ὁ δεύτερος γαμος εἶναι ἄκυρος. Ἐὰν ὁ γάμος συνάπτεται μεταξὺ ἐγγάμου καὶ ἀγάμου ἀγοοῦντος τὸν ὑπάρχοντα γάμον τοῦ πρώτου, δὲν τιμωρεῖται ὡς δίγαμος ὁ ἐν καλῇ πίστει διατελῶν. [5])

Ἐὰν ὁ πρῶτος γάμος εἶναι ἄκυρος, οὐδὲν ὑπάρχει κώλυμα πρὸς δεύτερον γάμον, οὐδ' ἔγκλημα διγαμίας, ὅπερ παντως προϋποτίθησι δεύτερον γάμον προϋπάρχοντος νομίμου. [6]) Ἀλλὰ τὸ ἄκυρον τοῦ προτέρου γάμου δὲν δύναται νὰ κρίνῃ ἡ Ἐκκλησία, ἥτις μέχρις οὗ δικαστικῶς κηρυχθῇ ἄκυρος, ἀρνεῖται νὰ ἱερολογήσῃ τὸν δεύτερον. [7])

Ἐὰν ὑφισταμένου νομίμου γάμου συναφθῇ δεύτερος, ἀρθῇ δὲ τὸ ἐκ τοῦ πρώτου κώλυμα εἴτε θανάτῳ εἴτε διαζυγίῳ, δὲν κυροῦται τούτου ἕνεκεν ὁ δεύτερος, ὅστις ἦν καὶ παραμένει ἄκυρος, διότι καὶ κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ἡ διγαμία ὑπάρχει οὐχὶ ἐν τῇ τελέσει νομίμου δευτέρου γάμου, ἀλλ' ἐν τῇ χρήσει τῶν πρὸς σύναψιν γάμου διατυπώσεων. [8])

Κώλυμα ἐκ μοιχείας.

§ 34. Τὴν ἀθέτησιν τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως, ὡς ὑποσκαπτουσαν τὴν οἰκογενειακὴν τάξιν, κατεδίκασεν ἀνέκαθεν ἡ ἀρχαιότης. Παρὰ ῥωμαίοις ἡ τοιαύτη ἀθέτησις ἀποτελεῖ ἴδιον ἔγκλημα μοιχείας, οὗ ἔνοχος ἐθεωρεῖτο μόνη ἡ σύζυγος ἡ ἀθετοῦσα τὴν περὶ τὸν γάμον πίστιν, ἐνῷ ἡ τοῦ συζύγου μετ' ἀγάμου γυναικὸς συνάφεια δὲν ἐχαρακτηρίζετο ὡς μοιχεία, ἀλλ' ὡς πορνεία. [1])

---

4) Ἄρθρ. 283.

5) L. 18 C. (9, 9), Βασιλείου καν. 46, Συντ. Δ'. σ. 195, Πενθέκτης καν. 93 Συντ. Β'. σ. 525. Τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν Ποιν. νόμον 284.

6) Περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀκυρότητος τοῦ πρώτου γάμου ὅρα Κωστῆ, Ποινικὸν Δίκαιον Τόμ. 2. σ. 342.

7) Zhishman σ. 383 καὶ 384.

8) Dollmann Risch, Comm. II. Art. 219. σ. 595.

1) L. 6 § 1, L. 34 § 1 (48, 5), L. 101 (50 16).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸν τοιοῦτον τῆς μοιχείας ὁρισμὸν τοῦ πολιτικοῦ νόμου, πόρισμα τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ τήρησις τῆς συζυγικῆς πίστεως εἶναι δικαίωμα ἀνῆκον εἰς μόνον τὸν σύζυγον, ἂν καὶ κατέκριναν οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὡς «νόμον ἄνισον καὶ ἀνώμαλον» μὴ ἀνεχόμενοι τὸ ἀτιμώρητον τοῦ συζύγου,[2]) οὐχ ἧττον ἐνέμεινεν ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἀφ' ἧς μάλιστα Βασίλειος ὁ Μέγας[3]) καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης[4]) κατέδειξαν τὴν ἔλλειψιν κανόνος ὑπάγοντος τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι τὸν μετ' ἐλευθέρας γάμου ἁμαρτάνοντα.

Ἀπὸ τοῦ βασιλέως Νουμᾶ παντοῖαι πρὸς περιστολὴν τῆς μοιχείας ἀπηγγέλθησαν ποιναί, καὶ ἐξορία,[5]) καὶ θάνατος διὰ ξίφους[6]) καὶ δήμευσις τῆς περιουσίας, καθιστῶσαι ἀδύνατον τὸν μεταξὺ τῶν μοιχῶν γάμον, ὅπερ ἐπανέλαβε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς[7]) ῥητῶς ἀποφηνάμενος ἄκυρον τὸν γάμον τῶν ἐνόχων μοιχείας.

Ἤδη ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου Νόμου[8]) ἀπηγορεύθη ὁ γαμος μοιχαλίδος καὶ μοιχοῦ εἴτε ἐγγάμου εἴτε ἀγάμου, ὅπερ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀνεγνώρισεν.[9]) Ἐπίσης κωλύεται καὶ τῆς μοιχαλίδος ὁ γάμος μετὰ παντὸς τρίτου, διότι καὶ ὁ γήμας τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι.[10]) Ὁ γάμος τοῦ μοιχοῦ πρὸς ἑτέραν γυναῖκα ἐκωλύετο ὡς ἐκ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἣν συνεπήγετο ἡ ἐπὶ μοιχείᾳ καταδίκη, ἀλλ' ἀφ' ἧς μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἀντὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς κατεγνώσθη σωματική, ἡ τῆς ῥινὸς ἐκτομή,[11]) ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα, ἂν

---

2) Γρηγ. Ναζιανζ. Ὁμιλ. 31, Χρυσοστ. Ὁμιλ. 19, 26.

3) Κανν. 4 Συντ. Δ'. σ. 149.

4) Κανν. 4 Συντ. Δ'. σ. 309.

5) Paul. S. R. II. 26 § 14, L. 11 pr. (48, 5). L. 5 (48, 18).

6) § 4 Inst. (4, 18), L. 9, 30 C. (9, 9), L. 18 C. (2, 4).

7) Νεαρ. 134 κεφ. 12. Πολλάκις συνήπτετο γάμος μεταξὺ τῶν μοιχῶν εἴτε ἐπανακάμπτοντος τοῦ μοιχοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας L. 17 § 6 (48, 5), εἴτε διαφεύγοντος τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου L. 13 (34, 9), οὗ ἕνεκεν ἐθεώρησε σκόπιμον ὁ Ἰουστινιανὸς νὰ ἀπαγορεύσῃ ῥητῶς τὸν γάμον. Zhishman σ. 586.

8) L. 26 (23, 2), L. 27 C. (9, 9).

9) Φωτ. Νομοκαν. Συντ. Α'. σ. 252, Βαλσαμῶν Συντ. Δ'. σ. 185.

10) L. 1 § 2 (25, 7), L. 11 § 13, L. 29 § 1 (48, 5), Ἀρμ. Δ'. η', 29.

11) Ἐκλογ. XVII. 27, Προχ. XXXIX. 45, 68, Λεοντ. Νεαρ. 32.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποτελεῖ κώλυμα πρὸς γάμον ἡ τοῦ μοιχοῦ συνάφεια μετὰ γυναικὸς ἀγάμου. Ἡ Ἐκκλησία[12]) δὲν ἐδίστασε νὰ κηρύξῃ ἄκυρον τὸν γάμον, ἀλλ' ἐξενίκησεν ἡ γνώμη τοῦ Βασιλείου,[13]) ὅτι μοιχεία καὶ ἐκ ταύτης κώλυμα γάμου ὑπάρχει μόνον ἐν τῇ συναφείᾳ τοῦ συζύγου μετὰ ἐγγάμου, οὐχὶ δὲ καὶ μετ' ἐλευθέρας γάμου.

Αὐτοκρατορικὴ ἀντιγραφὴ[14]) τὰ ἐπὶ τοῦ γάμου ἐπεξέτεινε καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας, ἣν ἐπίσης καθὸ ἐλπίδα γάμου οὐδεὶς δύναται νὰ ἀθετήσῃ. Ὁ μεθ' ἑτέρου γάμος τῆς μνηστῆς δὲν ἀποτελεῖ μοιχείαν.[15])

Μοιχεία διαπράττεται ὑπάρχοντος νομίμου γάμου, ἀλλὰ καὶ ἀκύρου ὄντος τοῦ γάμου μέχρις οὗ δικαστικῶς κηρυχθῇ ἄκυρος, θεωρεῖται νόμιμος καὶ ὑφίσταται τὸ ἐκ τῆς μοιχείας κώλυμα, διότι οἱ σύζυγοι δὲν εἶναι ἁρμόδιοι νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ ἀκύρου τοῦ γάμου αὐτῶν.

Ἡ μοιχεία ἀποτελεῖ κώλυμα, ἀφ' ἧς ἐπῆλθε καταδικαστικὴ ἀπόφασις,[16]) ἀλλὰ καὶ πρὸ ταύτης ἅμα τῇ ἐγέρσει τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίας κωλύεται ὁ γάμος μετὰ τοῦ κατηγορηθέντος.[17]) Ἡ καταδίκη τοῦ ἑνὸς συνεπάγεται ἐπίσης κώλυμα καὶ διὰ τὸν μὴ κατηγορηθέντα συνένοχον τῆς μοιχείας, διὸ καὶ ἄκυρον ἀποφαίνεται τὸν γάμον ὁ Παπινιανός.[18])

Κατὰ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας, ὡς καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον Π. νόμον,[19]) ἔνοχος μοιχείας εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ σύζυγος ἀθετῶν τὴν περὶ τὸν γάμον πίστιν, ὅτε κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ ἐκ τῆς μοιχείας κώλυμα ὑφίσταται κατὰ τὴν εὐρυτέραν ταύτην διατύπωσιν τοῦ νεωτέρου νόμου, διότι ἄλλως ἠθέλομεν περιέλθει εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι ἐνῷ ἀμφότεροι οἱ συνένοχοι κατεδικάσθησαν ἐπὶ μοιχείᾳ, ἐν τούτοις διὰ τὸν ἄνδρα οὐδὲν ὑπάρχει κώλυμα γάμου.[20])

---

12) Βαλσαμὼν Συντ. Δ'. σ. 181.

13) Συντ. Δ'. σ. 181.

14) L. 13 § 3 (48, 5).

15) L. 11 § 7 (48, 5).

16) L. 26 (23, 2), L. 27 C (9, 9).

17) L. 26 (23, 3), Ἀρμ. Δ'. ζ', 28, 29, 30. Δ'. η', 8.

18) L. 13 (34, 9), L. 27 C. (9, 9).

19) Ἀρθρ. 286.

20) Ἄπορον πῶς ὑποστηρίζει τὸ ἐναντίον Παπαρρηγόπουλος 3 § 30 σημ. 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα ἐκ τῆς ἀπαγωγῆς.

§ 35. Οἱ ῥωμαῖοι τὴν ἀπαγωγὴν μείζονα τῆς μοιχείας θεωροῦντες ἐτιμώρουν ἐπίσης αὐστηρῶς καὶ δι' αὐτῆς τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου,[1] τετράκις δ' ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπαναλαμβάνεται διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων ἡ διάταξις αὐτοῦ ἡ ἐπιβάλλουσα τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου διὰ ξίφους εἰς τὸν ἅρπαγα καὶ τοὺς συνεργοὺς αὐτοῦ.[2]

Τὸ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς κώλυμα τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ἀργεῖ τὴν σήμερον, διότι τὰ περὶ τούτου ἐκανόνισεν ὁ Ποινικὸς νόμος[3] ὁρίσας, ὅτι ἡ ἀπαγωγὴ τιμωρεῖται κατ' ἔγκλησιν, ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἐτελέσθη ὁ γάμος, εἴτε ἑκουσίως εἴτε ἀκουσίως ἐγένετο ἡ ἀπαγωγή, ἡ ἀνάκρισις δὲν προβαίνει, ἢ μόνον τῇ αἰτήσει τῶν ἐχόντων δικαίωμα νὰ προσβάλωσι τὸν γάμον καὶ ἀφοῦ οὗτος κηρυχθῇ δικαστικῶς ἄκυρος.

Πένθιμον ἔτος.

§ 36. Ἡ δωδεκάδελτος ἤδη[1] ἀνέγραψε τὴν ἀρχήν, ὅτι δεκάμηνον τὸ ὕστατον τῆς κυοφορίας ὅριον, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῆς γονῆς ἄδηλον,[2] ἂν ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς προβῇ ἀμέσως ἡ γυνὴ εἰς δεύτερον γάμον. Ἀρχικῶς ἐπὶ δέκα μόνον μῆνας ὤφειλεν ἡ χήρα νὰ πενθήσῃ τὸν ἀποβιώσαντα σύζυγον, ἂν καὶ ἀπὸ τοῦ Νουμᾶ Πομπιλίου ὁ ἐνιαυτὸς ἐκ δώδεκα συνέκειτο μηνῶν, κἂν ἔτι ὁ σύζυγος ἦν ἀνάξιος πένθους.[3] Πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου χρόνου δὲν ἠδύνατο νὰ συνάψῃ γάμον ἡ χήρα, ἐκτὸς ἂν ἐπήρχετο ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὁ τοκετός.[4] Θεοδόσιος ὁ Α'. μᾶλλον ἀποβλέπων εἰς τὸν ὑπὸ τῆς συζύγου πρὸς τὸν ἀποβιώ-

---

1) L. 5 § 2 (48, 6), L. 1 § 3, L. 2, 3 C. Th. (9, 24).

2) L. 54 C. (1, 3), L. 1 pr. (9, 13), Νεαρ. 143, Νεαρ. 150, Νεαρ. Λέοντ. 53, Ἀρμ. Δ'. ζ', 34.

3) Ἄρθρ. 331.

1) Noct. Attic. III. c. 16. Quoniam Decemviri in decem mensibus gigni hominem scripsissent. Ovid. Fast. II. v. 27—36.

2) L. 11 § 1 (3, 2), L. 53 § 3 C. (1, 3).

3) L. 11 § 1 (3, 2). Et si talis sit maritus, quem more majorum lugeri non oportet... L. 3 αὐτ.

4) L. 11 § 2 (3, 2), Ἀρμ. Δ'. θ', 26.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σαντα ὀφειλόμενον σεβασμὸν ἐθέσπισεν, ὅτι ἡ χήρα πρὸ τῆς παρελεύσεως δωδεκαμήνου δὲν δύναται ἐπὶ ποινῇ ἀτιμίας δεύτερον νὰ συνάψῃ γάμον, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν ἐγγυμονεῖ ἐκ τοῦ μετὰ τοῦ ἀποβιώσαντος συζύγου γάμου,[5]) ὅπερ ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανός.[6]) Μνηστείας κώλυμα δὲν ἀποτελεῖ ὁ πένθιμος ἐνιαυτός.[7]) Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ἐν περιπτώσει διαζυγίου.[8])

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἠδύνατο καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου ἐνιαυτοῦ νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν γάμον.[9])

Διὰ τὸν ἄνδρα οὐδὲν ὑφίσταται κώλυμα, δυνάμενον νὰ προβῇ πάραυτα εἰς δεύτερον γάμον.[10])

Κώλυμα ἐκ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.

§ 37. Ἡ ἐπιτροπεία καὶ ἡ κηδεμονία, κατὰ τὸ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου συγκλητικὸν δόγμα, ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου, ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ ματαιωθῇ ἡ ἐκ τῆς διαχειρίσεως εὐθύνη τοῦ ἐπιτρόπου.

Κωλύεται ὁ γάμος ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος μετὰ τῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, ὡς καὶ ταύτης μετὰ τοῦ υἱοῦ, ἐγγόνου, πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ τοῦ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου διατελοῦντος πατρικὴν ἐξουσίαν.[1]) Ὁ ὡς δικαστὴς ἐπιληφθεὶς τῆς διαχειρίσεως καὶ ὁ ἐγγυητὴς τοῦ ἐπιτρόπου δὲν κωλύονται,[2]) ἐνῷ τοὐναντίον κωλύεται ὁ τιμητικὸς ἐπίτροπος, διότι εὐθύνεται, ἐφ' ὅσον ἠνέχθη

---

5) L. 1, 2 C. (5, 9), L 4 C. (6, 56).

6) Νεαρ. 22 κεφ. 40. Κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν Βυζαντινῶν καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῷ πενθίμῳ ἐνιαυτῷ τεκοῦσα τὸ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνον δὲν δύναται νὰ προβῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐνιαυτοῦ εἰς δεύτερον γάμον, ἐκτὸς ἂν ὁ σύζυγος ἦν ἀνάξιος πένθους, ὅτε μετὰ τὸν τοκετὸν προβαίνει ἀμέσως εἰς γάμον. Ἀρμ. Δ'. ζ', 32, θ', 2. Ἀνάξιοι πένθους εἰσὶν οἱ ἐχθροί, οἱ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καταδικασθέντες, οἱ ἀπαγχόμενοι καὶ οἱ οὐχὶ μίσει ζωῆς, ἀλλὰ κακῇ συνειδήσει ἐπιβάλλοντες χεῖρας καθ' ἑαυτῶν. L. 11 § 3 (3, 2).

7) L. 10 § 1 (3, 2). Ἀρμ. Δ'. θ', 5.

8) L. 2 § 1 C. Th. (3, 16), L. 8 § 4, L. 9 C. (5, 17), Νεαρ. 22 κεφ. ις'. Ἀρμ. Δ'. θ', 2.

9) L. 10 pr. (3, 2), L. 6 C (5, 6), Ἀρμ. Δ'. θ', § 6.

10) Senec. epist. 63, L. 9 (3, 2), Νεαρ. 22 κεφ. κϐ'.

1) L. 59, L. 67 § 2 (23, 2).

2) L. 60 § 1 (23, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν κακὴν διοίκησιν τοῦ διαχειρισαμένου ἐπιτρόπου, [3]) ὡς ἐπίσης εὐθύνεται διὰ τὴν κακὴν τούτου διαχείρισιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐξωτικὸς αὐτοῦ κληρονόμος, οὗ ἕνεκα καὶ δι' αὐτὸν κώλυμα γάμου. [4])

Τὸ κώλυμα ὑφίσταται διὰ πάντας ἐν γένει τοὺς κατιόντας τοῦ ἐπιτρόπου ὑπεξουσίους αὐτῷ ἢ αὐτεξουσίους, [5]) ὡς καὶ διὰ τὸν ἐνασκοῦντα ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου πατρικὴν ἐξουσίαν, [6]) ἐξακολουθεῖ δ' ὑφιστάμενον καὶ μετὰ τὴν λογοδοσίαν μέχρι παρελεύσεως τῆς ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος πρὸς ἀποκατάστασιν τετραετίας, καὶ ἂν ἔτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ συνῆψεν ἡ ἐπιτροπευομένη γάμον πρὸς ἕτερον καὶ ἀπέκτησε τέκνα. [7]) Τὸ κατὰ τὰ ἐκτεθέντα κώλυμα γάμου ἀποτελεῖ καὶ τοιοῦτο μνηστείας, [8]) ὁ δὲ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν γάμος οὐ μόνον ἄκυρος, ἀλλὰ καὶ ἀτιμίαν καὶ ἑτέρας ἐπάγεται ποινάς. [9])

Οὐδὲν ὑπάρχει κώλυμα, ἂν ὁ πατὴρ ἐν ζωῇ ἐπέτρεψε τὴν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου μνηστείαν τῆς θυγατρός, ἢ διὰ διαθήκης τὴν τοιαύτην ἐξεδήλωσεν ἐπιθυμίαν, [10]) ὡς ἐπίσης συναινοῦντος τοῦ πατρὸς δὲν κωλύεται καὶ ὁ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐπιτρόπου γάμος. [11]) Ἂν ὁ πατὴρ ἐπέτρεψε τῇ μητρὶ νὰ ἐκλέξῃ τὸν σύζυγον τῆς ἐκ τοῦ γάμου αὐτῶν θυγατρός, δὲν τεκμαίρεται ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέβλεψε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐπίτροπον στέργων τὸν μετ' αὐτοῦ γάμον. [12]) Ὁ παππος, ἔχων τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἐκ τοῦ

---

3) L. 60 § 2 (23, 2). Ἐπίσης κωλύεται καὶ ὁ μὴ ὢν ἐπίτροπος, ἀλλ' ὡς ἐπίτροπος εὐθυνόμενος, οἷον ὁ διὰ ψευδῶν λόγων ἀπαλλαγεὶς τῆς ἐπιτροπείας. L. 60 pr. αὐτ.

4) L. 64 § 1. L. 67 § 2 (23, 2).

5) L. 59, L. 60 § 7, L. 67 pr. (23, 2), L. 6 C. (5, 6). Καὶ δι' αὐτὸν τὸν ἀπόκληρον υἱὸν τοῦ ἀποβιώσαντος ἐπιτρόπου ὑφίσταται τὸ κώλυμα, διότι ἡ ἀποκλήρωσις δυνατὸν νὰ ἐγένετο κατὰ τὸ φαινόμενον. L. 67 pr. (23, 2).

6) L. 67 § 2 (23, 2).

7) L. 62 § 2 (23, 2), L. 6 C. (5, 6).

8) L. 60 § 5 (23, 2), L. 15 (23, 1).

9) L. 66 (23, 2), L. 128 de leg. (30), L. 7 (48, 5), L. 32 § 28 (24, 1), L. 17 pr. (25, 2), L. 7 C. (5, 6).

10) L. 36, 66 (23, 2), L. 7 (48, 5), L. 6 C. (5. 6).

11) L. 69 § 5 (23, 2), L. 7 C. (48, 5), ἣν καὶ μόνην περίπτωσιν ἀναφέρει ὁ Βαλσαμὼν Συντ. Α'. σ. 277.

12) L. 62 pr. (23, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χειραφέτου υἱοῦ θυγατρός, ἐκδίδει ταύτην εἰς γάμον πρὸς τὸν ἐξ ἑτέρου υἱοῦ ἔγγονον, διότι ἡ τῆς ἴσης στοργῆς αἰτία αἴρει πᾶσαν ὑπόνοιαν δόλου, ὅπερ ἀργεῖ τὴν σήμερον κωλυομένου ἐν τῷ βαθμῷ τούτῳ τοῦ γάμου.[13]) Ἐὰν ὁ μὴ ἀληθὴς ἐπίτροπος ἢ κηδεμών ὑπὸ τὴν τοιαύτην ψευδῆ ἰδιότητα ἐπιληφθῇ τῆς διαχειρίσεως, δὲν κωλύεται νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ τῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ, ὡς οὐδὲ διὰ τὸν υἱὸν αὐτὸν ὑπάρχει κώλυμα, διότι οὐχὶ πᾶσα πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσις ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐκ τῆς ἀληθοῦς ἐπιτροπείας εὐθύνη.[14]) Θανούσης τῆς ὑπὸ ἐπιμέλειαν πρὸ τῆς λογοδοσίας δὲν κωλύεται ὁ γάμος τῆς θυγατρὸς αὐτῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐπιτρόπου, ἐπέχοντος ἁπλῶς τάξιν ὀφειλέτου τῆς κληρονομίας.[15])

Οὐδὲν κώλυμα γάμου τῆς μητρὸς μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, καὶ τοῦ τούτου υἱοῦ,[16]) ὡς καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος μετὰ τοῦ ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐπιμέλειαν.[17]) Διὰ τὸν θετὸν τοῦ ἐπιτρόπου υἱὸν χειραφετηθέντα ὑπ' αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει κώλυμα, ἐνῷ διὰ τὸν φυσικὸν τοῦ ἐπιτρόπου υἱὸν τὸ κώλυμα δὲν αἴρεται, κἂν ἔτι εἰς πλήρη ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς υἱοθεσίαν.[18]) Ὁ Ἡγεμὼν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν γάμον τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ἢ καὶ τοῦ τούτων υἱοῦ μετὰ τῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν.[19])

Τὸ μετὰ τὸν γάμον ἐπελθὸν κώλυμα αἴρεται χάριν τοῦ κύρους τοῦ γάμου,[20]) διὸ ἂν τυχὸν ὁ σύζυγος διορισθῇ κηδεμὼν τῆς συζύγου αὐτοῦ, διορίζεται ἕτερος ἀντ' αὐτοῦ κηδεμών.[21])

Ἀργούσης τῆς σήμερον τῆς ἀποκαταστάσεως κατὰ τῆς δοθείσης λογοδοσίας τὸ κώλυμα δὲν παρατείνεται καὶ ἐπὶ τετραετίαν.

---

13) L. 67 § 1 (23, 2)... quia par affectionis causa suspicionem fraudis amovet.

14) L. 8 C. (5, 6), L. 1 § 3, L. 2 (23, 2). Glück XXIV. σ. 70.

15) L. 67 § 5 (23, 2).

16) L. 2. 5 C. (5, 6).

17) L. 64 § 2 (23, 2), L. 5 C. (5, 6).

18) L. 60 § 6, 7 (23, 2).

19) L. 7 C. (5, 6).

20) L. 67 § 3 (23, 2).

21) L. 4 C. (5, 62). L. 2 C. (5, 34). Περὶ ἑτέρων περιπτώσεων L. 3 C. (5, 6), L. 17 C. (5, 62), L. 67 § 4 (23. 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κώλυμα ἐκ τῆς χειροτονίας.

§ 38. Ἡ ἐκκλησία ἀνέκαθεν ηὐνόησε τὴν ἀγαμίαν τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπέβαλεν αὐτήν. Οἱ Εὐαγγελισταὶ Παῦλος καὶ Φίλιππος ἦσαν ἔγγαμοι, ἐκ δὲ τῶν ἀρχαιοτάτων ἱερῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων ἐπιμαρτυρεῖται, ὅτι τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν συνοικέσια καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἦσαν ἰσχυρά.[1] ὅπερ ἐπεδοκίμασαν καὶ αὐτοὶ οἱ σπουδαιότεροι τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἑρμηνευταί.[2]

Μέχρι τέλους τοῦ τετάρτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος ὁ γάμος οὐδέποτε ἐθεωρήθη κώλυμα διὰ τὸν τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ἐφιέμενον, διὸ καὶ ὁ Βαλσαμὼν παρατηρεῖ, ὅτι μέχρι τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου « εἶχον ἀπροκριματίστως τὰς οἰκείας γαμετὰς οἱ ἐπίσκοποι ».[3] Ἀρχομένου τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἡ περὶ σωτηρίας τοῦ ποιμνίου μέριμνα καὶ τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος ἐθεωρήθησαν ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰς ἐκ τοῦ γάμου φροντίδας. Ὁ Ἰουστινιανὸς τοῖς θείοις κανόσιν ἑπόμενος ἐθέσπισεν, ὅτι εἰς ἐπίσκοπον προχειρίζεται ὁ μὴ ἔχων σύζυγον, ἢ σχὼν ποτε τοιαύτην παρθένον, οὐχὶ δὲ χήραν ἢ διεζευγμένην ἢ παλλακήν, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ὁ χειροτονηθεὶς ἐκπίπτει τῆς ἱερωσύνης.[4]

Πολὺ πρὸ τῆς πρώτης ἐν Νικαίᾳ Συνόδου πρεσβύτεροι, διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων δεδογμένα καίτοι ἔγγαμοι ἠδύναντο νὰ χειροτονηθῶσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν δὲν ἠδύναντο νὰ συνάψωσι γάμον, ἐνῷ τοὐναντίον ὑπηρέται, πυλωροί, ψάλται καὶ ἀναγνῶσται δὲν κωλύονται καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ συνάψωσι γάμον.[5] Ταῦτα πάντα ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς προσθεὶς ὅτι « τὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσι δοκοῦντα κρατοῦσιν, ὡς ἂν εἰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἐνεγέγραπτο νόμοις ».[6]

---

1) Κανν. Ἀποστ. 5, 26, 40. Συντ. Β'. σ. 7, 33, 55. Κανν. 3 Συνόδ. Νικ. Συντ. Β'. σ. 120, Κανν. 1 Νεοκαισ. Συντ. Γ'. σ. 70, Κανν. 13 τῆς ἐν Τρούλλῳ. Συντ. Β'. σ. 333.

2) Βαλσαμὼν Συντ. Β'. σ. 33.

3) Συντ. Γ'. σ. 483.

4) L. 42 § 1, L. 48 C. (1, 3) Νεαρ. 6 κεφ. α'. § 3, 4, 7, Νεαρ. 123 κεφ. α'. πρ. κεφ. κθ'. 137 κεφ. 6'. Φώτ. Συντ. Α'. σ. 45, 59, 161.

5) Κανν. Ἀποστ. 26, Νεοκαισαρ. 1 Συντ. Β'. σ. 33, Γ'. σ. 70.

6) L. 45 C. (1, 3) καὶ τὰς ἐν σημ. 4 διατάξεις. Κατὰ τὸν 10ον κανόνα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπιτρέπεται ὁ γάμος, προέβη ὁ Βασίλειος[7]) εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμος διασπᾶται ὡς ἄκυρος. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος δὲν ἐκήρυττεν ἄκυρον τὸν γάμον, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν λύσιν αὐτοῦ, διὸ καὶ ἐπὶ πολὺ διάστασις ὑπῆρξεν ἐν τούτῳ μεταξὺ ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοσμικῆς δικαιοδοσίας, μέχρις οὗ ὁ Ἰουστινιανὸς[8]) τὸ κῦρος τῶν θείων κανόνων ἀναγνωρίζων πρὸς τῇ τῆς ἐκπτώσεως ποινῇ ἐκήρυξε καὶ τὸν γάμον ἄκυρον, καὶ ἔκτοτε ἡ χειροτονία ἀνεγνωρίσθη ὡς κώλυμα γάμου.

Ἡ τῆς παρθενίας ὁμολογία.

§ 39. Κώλυμα γάμου ἀποτελεῖ ἡ ὁμολογία ἢ ἐπαγγελία τῆς παρθενίας.

Ἐκ τῶν ἀνδρῶν κωλύονται οἱ ἐγκαταριθμηθέντες τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς παρθενίας δόντες, ἤτοι οἱ μικρόσχημοι ἢ σταυροφόροι, οἱ τὸν δεύτερον ἀποτελοῦντες βαθμόν, καὶ οἱ μεγαλόσχημοι ἢ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος, οἱ τὸν τρίτον, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἀρχάριοι ἢ ῥασοφόροι, οἵτινες λαμβάνουσι μὲν τὴν κουράν, ἀλλὰ δὲν δίδουσι καὶ τὴν ὁμολογίαν.

Κατ' ἔθος ἐπικρατῆσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αἱ ἐν παρθενίᾳ βιώσασαι μέχρι συμπληρώσεως τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους κατετάσσοντο εἰς τὸ τάγμα τῶν χηρῶν διακονισσῶν, μεταγενεστέρως δὲ κατετάσσοντο ἐν αὐτῷ καὶ παρθένοι ἄνευ περιορισμοῦ ἡλικίας, ἐξ ὧν συνήθως ἐχειροτόνει ὁ ἐπίσκοπος διακονίσσας, αἵτινες ἐκαλοῦντο *παρθένοι χῆραι*, καὶ ὧν τὸ τάγμα ἐπροτιμᾶτο τῶν χηρῶν διακονισσῶν.

τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου (314) Συντ. Γ'. σ. 39, ὁ διάκονος ἠδύνατο καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ συνάψῃ γάμον, ἐὰν κατὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἐδήλου, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἄγαμος. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν ἔτυχεν ἐφαρμογῆς ἀποδοκιμασθὲν τὸ μὲν ὡς ἀπᾷδον πρὸς τὸν 26ον ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τὸν 6ον τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου μεταγενεστέρας τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, κατ' ἀμφοτέρους δὲ τοὺς κανόνας τούτους εἰς μόνον τὸν ἀναγνώστην καὶ ψάλτην ἐπιτρέπεται μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁ γάμος. Ζ ω ν. Συντ. Γ'. σ. 40.

7) Κ α ν. 6 Συντ. Δ'. σ. 108 καὶ Ἀ λ ε ξ. Ἀ ρ ι σ τ η ν ὸ ν αὐτ. σ. 109.

8) L. 45 C. (1, 3), Ν ε α ρ. 6, κεφ. ε'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος (861)[1] ὥρισεν, ὅτι οὐδεὶς ἀξιοῦται τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, πρὶν ἢ παρέλθῃ τριετὴς δοκιμασία. Ἐντεῦθεν αἱ δύο τοῦ κανόνος ἑρμηνεῖαι, τῶν μὲν φρονούντων ὅτι τὸ κώλυμα ὑπάρχει, ἀφ' ἧς εἰσῆλθέ τις εἰς τὴν μονὴν καὶ ἐνεδύθη τὰ μοναχικά, τῶν δέ, ὧν καὶ κατίσχυσεν ἡ γνώμη, ὅτι κώλυμα ἀποτελεῖ οὐχὶ ἡ ἐν τῇ μονῇ εἴσοδος, ἀλλ' ἡ τελείωσις διὰ τῆς μοναχικῆς ἀποκάρσεως.[2])

Ἡ ἀθέτησις τῆς ὁμολογίας συνεπήγετο βαρυτάτας ποινάς, καθόσον πλὴν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἀμφοτέρων τῶν συζευχθέντων, ἐπήρχετο καὶ δήμευσις τῆς περιουσίας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Μονῆς, εἰς ἣν ἀνῆκεν ὁ ὡς ἐκ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος κωλυόμενος πρὸς γάμον.[3]) Μεταγενεστέρως αἱ ποιναὶ αὗται ἐμετριάσθησαν, κατὰ δὲ τὰ Βασιλικὰ ὁ τοιοῦτος γάμος ὡς ἀθέμιτος διασπᾶται ἐπιβαλλομένης δημεύσεως, ἐξορίας καὶ μαστιγώσεως.[4])

Διαδοχικὴ πολυγαμία.

§ 40. Τὴν ἐν τῇ χηρείᾳ ἐμμονὴν ὡς ἐπιμαρτυροῦσαν τὴν πρὸς τὸν ἀποβιώσαντα πίστιν καὶ ἀγάπην ὑπερβαλόντως ἐτίμησεν ἡ ἀρχαιότης καὶ ἐθεώρησεν ὡς εὐγενὲς αἴσθημα ἐπιβαλλόμενον οὐ μόνον εἰς τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, οὗ ἡ δευτέρα σύζυγος ἐπικάθηται μητρυιὰ τῶν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνων. Ἡ Ἄλκηστις μὴ ἀνεχομένη μητρυιὰν ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτῆς ἱκετεύει ἐκπνέουσα τὸν Ἄδμητον, ὅπως αὐτὴ καὶ μόνη καὶ μετὰ θάνατον ᾖ ἡ σύζυγος,[1]) ὁ δὲ νομοθέτης Χαρώνδας ἀπέκλεισε τῆς συνελεύσεως τοῦ λαοῦ τοὺς εἰς δεύτερον ἐρχομένους γάμον καὶ παρεισάγοντας οὕτω μητρυιὰν ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς προτέρας κοίτης τέκνων.[2]) Ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ῥωμαϊκῆς κοινωνίας ἦν τοσοῦτον

---

1) Κανν. 5 Συντ. Β'. σ 663.

2) Θεοδ. Στουδ. Epp. II. ep. 164. Βαλσ. Συντ. Β'. σ. 665, 666, Δ'. σ. 146, Βλαστ. Συντ. Ζ'. σ. 383.

3) L. 2 C. Th. (9, 25), L. 5 C. (1, 3), Νεαρ. 6 κεφ. Ζ'. Φωτ. Νομοκ. Συντ. Α'. σ. 210, 211, 258. Πρὸς δὲ ἐγκατακλείεται καὶ εἰς Μοναστήριον Νεαρ. 123 κεφ. ιϐ', μϐ', Λέοντος Νεαρ. 8, Βασ. IV. 1, 14.

4) XXVIII. 6, 1.

1) Εὐρ. Ἄλκ. 347, 340, 377, 384, 479.

2) Διοδ. XII. 12, 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαθέως ἐρριζωμένον τὸ ἀπόφθεγμα, ὅτι *ζηλωτὸς ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δὲ δεύτερος ἀπευκταῖος*,[3]) ὥστε ἡ ἐν τῇ χηρείᾳ ἐμμείνασα ἐτιμᾶτο καὶ μετὰ θάνατον ἀναγραφομένου ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῆς ὅτι ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς ὁμόλεχος ὑπῆρξε.[4])

Καὶ αὐτὸς ὁ χριστιανισμὸς ἀνέκαθεν δυσμενὴς ἐδείχθη πρὸς τὸν δεύτερον γάμον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος[5]) δὲν ἀπεδοκίμασεν αὐτόν, ἀλλ' ἐπῄνεσε τὴν ἐν τῇ χηρείᾳ ἐμμένουσαν ὡς θεάρεστα πράττουσαν. Τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου ἐπικαλούμενοι οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας κατέκριναν τὸν δεύτερον γάμον, ὃν καὶ *εὐπρεπῆ μοιχείαν* ἀπεκάλεσαν[6]) διδάσκοντες εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν ἀποχὴν τοῦ δευτέρου, ὁ δὲ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς[7]) τὸν μὲν πρῶτον ἐθεώρησε νόμον, τὸν δεύτερον συγχώρησιν, τὸν δὲ τρίτον παρανομίαν. Ἡ Ἐκκλησία ἐν τούτοις δὲν ἀπετόλμησε νὰ κηρύξῃ ἄθεσμον τὸν δεύτερον γάμον ἀντιπράττουσα οὕτως εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια.

Ἔτι μᾶλλον ηὔξησε τὸ κατὰ τοῦ δευτέρου γάμου μῖσος, ἀφ' ἧς ὁ χριστιανισμὸς ἀνεγνωρίσθη ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ κράτει ὡς ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία, διὸ καὶ οἱ χριστιανοὶ αὐτοκράτορες ἀπὸ Κωνσταντίνου μέχρις Ἰουστινιανοῦ πολλὰ ἐπεσώρευσαν ἐπίθετα κατὰ τῆς εἰς δεύτερον ἐρχομένης γάμον.[8])

Τὸν δεύτερον γάμον ἠνέχθη ἡ Ἐκκλησία, τὸν τρίτον ὅμως καὶ ἑπόμενον κατεδίκασεν ὡς αὐτόχρημα πολυγαμίαν καὶ πορνείαν κεκολασμένην.[9]) Τὰς περὶ τούτου ἰδέας τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἠσπάσθη ὁ Ἰουστινιανός, ὅστις διὰ τῶν Νεαρῶν αὐτοῦ ἐπῄνεσε μὲν τὴν ἐγκράτειαν, ἀλλὰ δὲν ἐκώλυσε καὶ τὸν τρίτον καὶ ἑπόμενον γάμον,[10]) ὅπερ ἐπεδοκίμασε καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως

---

3) Πλουτ. Ῥωμ. 105.

4) Propert IV. eleg. 12. Tacit Ann. II. 86, de mor. Germ. cap 19. Martial. VI. 7. Glück XXIV. σ. 101.

5) Πρὸς Ῥωμ. Ζ'. 3, Κορινθ. Ζ'. 8, 39, 40, Τιμοθ. Ε. 14.

6) Ἀθηναγόρας, Ἀπολ. (ed. Otto) VII. 172.

7) Λογ. 31

8) L. 22 § 5 C. (5, 37), L. 3 § 1 C. (5, 9), Νεαρ. 2 κεφ. γ', 22 κεφ. κ'. Περὶ ἐπιζημίων συνεπειῶν τοῦ δευτέρου γάμου κατωτέρω.

9) Συντ. Δ'. σ. 102, 203.

10) L. 6 C. (5, 9). Ἡ τῶν κερδῶν ἔκπτωσις τῶν δευτερογαμούντων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πατριάρχης Νικήτας, ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Ε'. μετὰ τὴν Εἰρήνην καὶ Μαρίαν τρίτον μετὰ τῆς Εὐδοξίας συνῆψε γάμον (769). Πρώτη ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἐν ἔτει 800 ἐκώλυσε τὸν τρίτον γάμον ὡς ἀλλότριον τῆς θείας διατάξεως τοῦ ἀποστόλου Παύλου, [11]) κηρύξασα καὶ τὸν γάμον παράνομον καὶ τὰ ἐκ τούτου τέκνα νόθα, ἐνῷ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν τὸν τέταρτον καὶ μόνον ἀπηγόρευσε, περὶ τοῦ τρίτου ὁρίσας ὅτι κρατεῖ, ὅ,τι καὶ περὶ τοῦ δευτέρου, ἤτοι ὁ δευτερόγαμος ὑποπίπτει εἰς μόνα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια. Ὁ τούτου υἱὸς καὶ διάδοχος Λέων ὁ Σοφὸς παρέβη καὶ τὸν ἴδιον καὶ τὸν τοῦ πατρὸς νόμον, διότι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἐπανέλαβε [12]) τὰ ὑπὸ τοῦ Βασιλείου νενομοθετημένα, ἀφ' ἑτέρου τρίγαμος [13]) τέταρτον μετὰ τῆς Ζωῆς Β'. θυγατρὸς τῆς Καρβωνοψίνης συνῆψε γάμον, ὅπως νομιμοποιήσῃ τὸ ἐκ τῆς ἀθεμίτου μετ' αὐτῆς σχέσεως τέκνον καὶ καταλίπῃ οὕτω διάδοχον τοῦ θρόνου. Τὸν γάμον ηὐλόγησεν ἱερεύς τις Θωμᾶς, τοῦ Πατριάρχου οὐ μόνον ἀρνηθέντος τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀφορίσαντος συνοδικῶς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις ἐξοργισθεὶς ἐξηγόρασε συνοδικὴν ἀπόφασιν καθαιροῦσαν τὸν Πατριάρχην τοῦ ἀξιώματος καὶ κυροῦσαν τὸν γάμον αὐτοῦ. Ἐκ τούτου καὶ *σχίσματα καὶ στάσις πολλὴ* ἐν τῷ κλήρῳ, οὗ ἕνεκεν ὁ ἀδελφὸς καὶ διάδοχος τοῦ Λέοντος Ἀλέξανδρος ἅμα τὸν θρόνον ἀνελθὼν συνεκάλεσε σύνοδον ἀποκαταστήσασαν τὸν Νικόλαον εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, ὅστις ἐν ἔτει 921 ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου Ζ'. καὶ Ῥωμανοῦ Β'. συνεκάλεσεν ἑτέραν σύνοδον ἀποφηναμένην διὰ τοῦ *Τόμου* τῆς *Ἑνώσεως* τοῦ καὶ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων κυρωθέντος, ὅτι ὁ μὲν τέταρτος γάμος πάντως κωλύεται, ὁ δὲ τρίτος ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἄτεκνον καὶ ὑπερβάντα τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος. Ἡ διάκρισις αὕτη ὡς πρὸς τὸν τρίτον γάμον, ὡς καὶ ἕτεραί τινες μνημονευό-

---

εἰσήχθη ἐκ προνοίας ὑπὲρ τῶν τοῦ προτέρου γάμου τέκνων, καὶ οὐχὶ ὅπως κωλυθῇ ὁ μετέπειτα γάμος.

11) Zach. Nov. Const. Coll. I. Nov. XXVIII.

12) Νεαρ. 90.

13) Πρώτην σύζυγον ἔσχε τὴν εὐγενῆ ἑλληνίδα Θεοφανώ, δευτέραν τὴν ὡραίαν καὶ πονηρὰν Ζωὴν τοῦ Στυλιανοῦ ἑλληνίδα ὡσαύτως, δηλητηριάσασαν τὸν πρῶτον αὐτῆς σύζυγον καὶ τρίτην τὴν ἐκ Φρυγίας Εὐδοξίαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεναι ἐν τῷ Τόμῳ δὲν ἐπάγονται ἀκυρότητα τοῦ γάμου μὴ τηρηθεῖσαι. [14])

Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἐπῆλθεν ἡ γαλήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διότι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μονάζοντες ἐπολέμησαν τὸν Τόμον τῆς Ἑνώσεως καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Νικολάου σχίσμα παρετάθη μέχρι τοῦ ἔτους 997, ὅτε ὁ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Σισιννίου Τόμος ὁ κυρωθεὶς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Βασιλείου Β'. καὶ Κωνσταντίνου Η'. ἐπεκύρωσε τὰ ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἑνώσεως. [15])

Ὁ Ἰουστινιανὸς περὶ τοῦ ἀναγνώστου ἐθέσπισεν, ὅτι οὗτος εἰς δεύτερον ἐρχόμενος γάμον δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα χρηματίσασαν σύζυγον ἑτέρου, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει οὐδέποτε δύναται νὰ ἀπολαύσῃ μείζονος ἐν τῷ ἱερατείῳ βαθμοῦ, [16]) τὸν δὲ τρίτον ἀπηγόρευσε ῥητῶς ἀρκετὸν θεωρήσας τὸν δεύτερον. [17]) Ἐν τῷ Τόμῳ τῆς ἑνώσεως οὐδεμία περὶ τούτου μνεία, διότι τὸ κώλυμα τοῦ τρίτου γάμου διὰ τὸν ἀναγνώστην ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ νενομοθετημένον οὐδέποτε ἠμφισβητήθη, ὥστε διετηρήθη ἡ ἀπαγόρευσις καὶ μετὰ τὸν Τόμον.

Διαφορὰ θρησκεύματος.

§ 41. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος [1]) συμβουλεύει τοὺς πιστοὺς ν' ἀπέχωσι τῶν μετ' ἀπίστων γάμων, τὸν δὲ ἤδη γενόμενον ἀνέχεται ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι καὶ ὁ ἄπιστος σύζυγος τὴν πλάνην ἀπομνύων θέλει ἀσπασθῇ τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν. Ἡ Ἐκκλησία τοὺς τοιούτους γάμους ἀπεστράφη, ἀλλὰ δὲν ἐκήρυξεν ἀθέσμους ἢ λίαν βραδέως, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ χριστιανισμὸς ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τῆς νομοθεσίας, ἡ δ' ἐν Τρούλλῳ σύνοδος ἀπηγόρευσε τὸν γάμον μετὰ τῶν αἱρετικῶν. [2])

Ἐν τῇ εἰδωλολατρικῇ Ῥώμῃ ἡ τοῦ θρησκεύματος διαφορὰ οὐδεμίαν εἶχε σπουδαιότητα, διότι κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν νομοθεσίαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιγαμίας ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς καταγωγῆς

14) Zach. Nov Const Coll. III. Nov. I. III. σ. 227—233, Συντ. Ε'. σ. 4—10.

15) Συντ. Ε'. σ. 9.

16) Νεαρ. 6 κεφ. ε', 22, κεφ. μβ', 123 κεφ. ιδ'.

17) Νεαρ. 6 κεφ. ε', Φωτ. Νομοκ. Συντ. Α'. σ. 211.

1) Α'. Πρὸς Κορινθ. Ζ'. 14, 39, Β'. πρὸς Κορινθ. Ϛ'. 14.

2) Κανν. 72. Συντ. Β'. 171, Ζωναρᾶς Συντ. Β'. σ. 472.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ οὐχὶ τῆς θρησκείας, ἀφ' ἧς ὅμως ὁ χριστιανισμὸς ἐπεκράτησεν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ αὐτοκρατορίᾳ καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς πολιτείας ὡς ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία, ἡ ἀντίθεσις χριστιανῶν καὶ μὴ τοιούτων κατέστη μᾶλλον ἀπότομος σπουδαίως ἐπιδράσασα καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου.

Τὸν Ἰουδαῖον ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐμίσησεν ὁ χριστινιασμὸς καὶ ἀμείλικτον κατ' αὐτοῦ ἐκήρυξε πόλεμον, οὗ ἕνεκεν καὶ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγόρευσε τὸν μετὰ Ἰουδαίων γάμον,[3]) ὁ δὲ Θεοδόσιος διὰ τῆς ἐν ἔτει 388 διατάξεως αὐτοῦ μοιχείαν ἀπεκάλεσε τὸν τοιοῦτον γάμον,[4]) ἣν διάταξιν ἐπανέλαβε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Κώδηκι.[5]) Τὸν μετὰ τῶν ἐθνικῶν γάμον δὲν ἀπεδοκίμασαν οἱ ῥωμαῖοι, ἐνῷ τοὐναντίον ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγόρευσαν τὸν μετὰ τῶν μὴ ὑπηκόων ῥωμαίων, καθὸ ἐχθρῶν,[6]) κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ νόμιμον γάμον πρὸς ἀλλήλους συνάπτουσι μόνοι οἱ ῥωμαῖοι πολῖται,[7]) τοιοῦτοι δὲ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ἦσαν πάντες οἱ ῥωμαῖοι ὑπήκοοι.

Ἡ Ἐκκλησία καὶ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἐξηκολούθησεν ἀποστρεφομένη τοὺς τοιούτους γάμους μετὰ μὴ χριστιανῶν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ τὴν γνώμην αὐτῆς καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, διότι αἱ θυγατέρες τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων συνῆψαν γάμους καὶ μετὰ Μογγόλων, Σκυθῶν, Τούρκων καὶ Τουρκομάνων.

Γάμος μεθ' ἑτεροδόξων.

§ 42. Ὁ Χριστιανισμὸς κατίσχυσε τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων δὲν παρέμεινεν ἐνιαῖος, διότι κατὰ τὴν ἀτομικὴν ἑκάστου ἀξίωσιν ὅτι ὀρθότερον ἑρμηνεύει τὸ δόγμα τῆς

---

3) L. 6 C. Th. (16, 8).

4) L. 2 C. Th. (3, 7), L. 5 (9, 7).

5) L. 6 C. (1, 9), Βασ. I. 1, 38, Φωτ. Νομοκ καὶ Βλάσταρην Συντ. Α'. σ. 271, Γ'. σ. 175.

6) L. 1 C. Th. (3. 14). Οἱ ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ «barbari» καὶ «gentiles» δὲν εἶναι οἱ ἐθνικοί, ἀλλ' οἱ μὴ ὑπὸ τὰ σκῆπτρα τῶν ῥωμαίων τελοῦντες. Glück αὐτ. σ. 44.

7) pr. Inst. (1, 10).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θρησκείας, πολλαὶ ἐξ αὐτοῦ ἀνεπτύχθησαν παραφυάδες, μέχρις οὗ καὶ διεσπάσθη ἐν τέλει. Ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Χριστιανισμοῦ πλεῖσται ὅσαι ἀνεφύησαν θεμελιώδεις χριστιανικαὶ διδασκαλίαι, παρεκκλίνουσαι τῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καυχηθείσης ἀείποτε ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ αὐτῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τοὺς ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει παρεκβαίνοντας τοῦ ὀρθοδόξου αὐτῆς δόγματος ἀποκαλεῖ αἱρετικοὺς ἐν γένει, ἐξ ὧν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ Βασιλείου [1]) κυρίως αἱρετικοί εἰσιν οἱ τοῦ θεμελιώδους τῆς πίστεως δόγματος παρεκβαίνοντες, σχισματικοὶ δὲ οἱ ἀποτελοῦντες μέλος τῆς ὁλότητος τῶν πιστῶν ἀδελφῶν καὶ ὑγιῶς τὰ δόγματα καὶ τὴν πίστιν ἔχοντες, ἀλλ' ἕνεκα ἰδιαιτέρων τινῶν πλὴν ἀσίμων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀποσχίσαντες. [2]) Ἰδιαιτέραν κατηγορίαν ἀπετέλουν οἱ παρασυνάγωγοι, ἤτοι οἱ τὴν πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον ἀπείθειαν ἐν ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεσιν ἐκδηλοῦντες, [3]) οὓς ἡ ἐν ἔτει 381 Β'. ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικὴ σύνοδος δὲν ἐθεώρησεν ὡς ὑπαγομένους εἰς τὴν ἐν γένει κατηγορίαν τῶν αἱρετικῶν, ἐνῷ ἐκύρωσε κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν διακρισιν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν. [4]) Τὸ ζήτημα, ἂν ὁ πεπλανημένα δοξάζων ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν αἱρετικῶν, ἔκρινον αἱ σύνοδοι, διότι κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἐν ἔτει 381 καὶ 861 ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδων [5]) αἵρεσις ἦν ἡ διδασκαλία ἡ κατεγνωσμένη ὑπὸ τῶν συνόδων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, οἱ δὲ Αὐτοκράτορες τὰ περὶ τούτου ἀνεγνώριζαν ὡς εἰς μόνην τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκοντα. [6])

---

1) Κανν. 1 Συντ. Δ'. 89. Ἐκεῖνο γὰρ ἔκριναν οἱ παλαιοὶ δέχεσθαι βάπτισμα, τὸ μηδὲν τῆς πίστεως παρεκβαῖνον· ὅθεν τὰς μὲν αἱρέσεις ὠνόμαζον, τὰς δὲ σχίσματα, τὰς δὲ παρασυναγωγάς. Ἡ αἵρεσις περὶ αὐτῆς τῆς εἰς Θεὸν πίστεώς ἐστι διαφορὰ . . . αἱρέσεις (ἔκριναν οἱ παλαιοὶ) *τοὺς παντελῶς ἀπερρηγμένους*, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους. Βαλσαμὼν Γ'. σ. 365, Βλάσταρης Σ'. σ. 57.

2) Αὐτ. Σχίσματα δὲ (ἔκριναν οἱ παλαιοὶ) τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας. Ζωναρᾶς Συντ. Γ'. σ. 199. Βαλσαμὼν Β'. σ. 185. Βλάσταρης Δ'. σ. 57, 450.

3) Αὐτ.

4) Κανν. 6, 7 Συντ. Β'. σ. 181, 187.

5) Κανν. 6, Συντ. Β'. σ. 181, Κανν. 15, Συντ. Β'. σ. 963.

6) L. 12 C. (1, 5). Ὁμολογ. πίστεως Ἰουστινιανοῦ Συντ. Ε'. σ. 198.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τοὺς μετὰ τῶν σχισματικῶν γάμους τῶν ὀρθοδόξων οὐδέποτε ἐκώλυσεν ἡ Ἐκκλησία, ἀπεναντίας μάλιστα ὑπέθαλψεν, *ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀκρίβειαν ὀκνηροτέρους αὐτοὺς ποιήσωμεν εἰς τὸ προσέρχεσθαι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.*[7])

Τοὺς μετὰ τῶν αἱρετικῶν γάμους ἀνέκαθεν κατεδίκασεν ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἔπραξε καὶ διὰ τοὺς μετὰ Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν. Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος[8]) (320) ἀπηγόρευσε τὸν γάμον ὀρθοδόξων πρὸς αἱρετικοὺς μὴ ἐπαγγειλαμένους νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἡ δὲ ἐν Καρθαγένῃ[9]) (393) εἰδικῶς ἀπηγόρευσε τὸν πρὸς ἐθνικοὺς καὶ αἱρετικοὺς γάμον τῶν τέκνων τῶν κληρικῶν, ὅπερ συμπληροῦσα ἡ ἐν Χαλκηδόνι (451)[10]) ἀπεφήνατο, ὅτι τὰ τέκνα ψάλτου καὶ ἀναγνώστου δὲν συνάπτουσι γάμον πρὸς αἱρετικόν, Ἰουδαῖον ἢ Ἕλληνα, ἂν μὴ οὗτοι πράγματι ἀναγνωρίσωσι τὴν ὀρθὴν ὁμολογίαν. Ἡ ἐν Τρούλλῳ τέλος σύνοδος[11]) (692) ἐκήρυξεν ἄκυρον καὶ ἄθεσμον πάντα πρὸς αἱρετικὸν γάμον.

Ἡ πολιτικὴ νομοθεσία δὲν ἐκώλυσε τὸν πρὸς αἱρετικοὺς γάμον τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλ' ἐκήρυξε τοὺς πρώτους ἐκπτώτους πολλῶν δικαιωμάτων,[12]) δι' ὃ καὶ ὁ Φώτιος λέγει «ὁ πολιτικὸς νόμος...

---

7) Ζωναρᾶς Συντ. Δ'. σ. 93, Καν. Βασιλείου Συντ. αὐτ. σ. 91, Φωτ. Νομοκ. Συντ. Α'. σ. 273, Βλάσταρης Συντ. Δ'. σ. 59. Κατὰ τὸν κανόνα 12 τῆς ἐν Ἱπποπερεγίῳ συνόδου τοῦ ἔτους 393 ἀπηγορεύθη ὁ γάμος τῶν τέκνων Ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν κληρικῶν οὐ μόνον μετὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ αἱρετικῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν σχισματικῶν «aut schismaticis matrimonio non conjungantur» ἀλλ' ἐν τῷ 21 κανόνι τῆς ἑλληνικῆς συλλογῆς παρελείφθη ἡ λέξις «σχισματικοί». Συντ. Γ'. σ. 364. Zhishman σ. 525.

8) Κ. 10, 31. Συντ. Γ'. σ. 180, 198.

9) Καν. 21. Συντ. Γ'. σ. 364. Ὁ κανὼν οὗτος ἀντίστοιχος τῷ 12ῳ τῆς ἐν σημ. 7 συνόδου.

10) Καν. 14. Συντ. Β'. σ. 251, Ζωναρᾶς αὐτ. σ. 253.

11) Καν. 72. Συντ. Β'. σ. 471.

12) Στεροῦνται τῶν προνομίων, ὧν ἀπολαύουσιν οἱ ὀρθόδοξοι L. 43, 65 C. Th (16, 5), L. 1. C. (1, 5), τῶν στρατιωτικῶν ἀξιωμάτων L 29, 42, 48, 58, 61 C. Th. (16, 5), L. 12 C. (1, 5), τῆς ἱκανότητος τοῦ μαρτυρεῖν L. 21 C. (1, 5), τοῦ δικαιώματος τῆς ἀγορᾶς, ἐμφυτεύσεως καὶ μισθώσεως ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων Νεαρ. 131 κεφ. ιδ', 123 κεφ. ϛ'. τὰ δικαιώματα τῆς συναλλαγῆς L. 40, 65 C Th. (16, 5), L. 5, 14, 20 C.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅμως οἶδε καὶ δέχεται μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ αἱρετικοῦ γάμον»,[13]) ὅπερ θεωρεῖ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν τοῦ Μοδεστίνου ὁρισμὸν τοῦ γάμου, ἐνῷ ὁ Σχολιαστὴς τῶν Βασιλικῶν[14]) ἐκ τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ γάμου ὁρισμοῦ ὁρμώμενος ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, *ὅτι οὐδὲ πρὸς τὸν οἱονδήποτε ἑτερόδοξον συνίσταται γάμος*, ἀφ' ἑτέρου σημειοῖ *πάνυ γὰρ αὐτὸ οἶδα ζητηθέν*.

Ἐν ἔτει 1054 ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ Κηρουλαρίου αἱ θρησκευτικαὶ διενέξεις κατέληξαν εἰς τὸ σχῖσμα, δι' οὗ ἡ Ἐκκλησία ἐδιχάσθη εἰς Ἀνατολικὴν ἢ ὀρθόδοξον καὶ Δυτικήν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σχίσμα οὐδεμία σύνοδος τῶν ὀρθοδόξων ἀπηγόρευσε τὸν γάμον μετὰ τῶν Λατίνων, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς σχισματικοὶ ἁπλῶς καὶ οὐχὶ αἱρετικοί.[15]) Ἡ ἐν τούτῳ ἁρμονία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησεν, ἀφ' ἧς διὰ τῶν σταυροφοριῶν ἐπολλαπλασιάσθη ἡ μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως ἐπιμιξία, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1204 ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων τὸ τούτων δόγμα κατέστη μισητὸν καὶ κατεδικάσθη ὡς νόθον,[16]) μέχρις οὗ ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκηρύχθησαν αἱρετικοί.

Πρὶν ἡ καταπαύσῃ ἡ τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἔρις, ἑτέρα ἀνεφύη, ἡ πρὸς τοὺς Λουθηρανοὺς καὶ Καλουϊνιστὰς διένεξις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Κύριλλος ὁ Λούκαρις[17]) ὁ τὸ δεύτερον ἐν ἔτει 1624 τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνελθὼν θρόνον ἐδημοσίευσεν ἐν ἔτει 1629 κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς τῶν Καλουϊνιστῶν διδασκαλίας τὴν Ἀνατολικὴν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, δι' ἧς ἐκτὸς ἄλλων ἀποκηρύττων πάντα τὰ λοιπὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας δύο καὶ μόνα ἀνεγνώρισεν ὡς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ παραδοθέντα τῷ Εὐαγγελίῳ, τὸ βάπτισμα καὶ τὴν

(1, 5). Τὸ ἐκ τῆς προικὸς προνόμοιον τῆς ὀρθοδόξου προτιμᾶται τῶν κατὰ χρόνον προηγουμένων δανειστῶν Νεαρ. 97 κεφ. 3, Νεαρ. 109 κεφ. α', μόνα δὲ τὰ ὀρθόδοξα τέκνα αἱρετικῶν γονέων κληρονομοῦσιν αὐτοὺς ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου L. 18, 19 C. (1, 5), Νεαρ. 115 κεφ. γ', § 14.

13) Νομοκ. Συντ. Α'. σ. 271.

14) XXVIII. 4, 1 Σχλ.

15) Μάρκου τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐρώτησις 35. Συντ. Δ'. σ. 476.

16) Πραξ. πατριαρχ. Κωνστ. Ι. σ. 431.

17) Βιογραφίαν συνέγραψεν ὁ Μάρκος Ρενιέρης «Κύριλλος Λούκαρις» Ἀθῆναι 1859.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εὐχαριστίαν. Ἡ ἐκ Ῥωσσίας ἐπελθοῦσα κατακραυγὴ προὐκάλεσε τὴν καταδίκην τῶν δογμάτων τοῦ Κυρίλλου γενομένην ἀμέσως μετὰ τὸν φόνον αὐτοῦ διὰ τῶν δύο ἐν ἔτει 1638 καὶ 1642 ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεισῶν συνόδων, αἵτινες τὰ ἄρθρα τοῦ Κυρίλλου κατεδίκασαν ὡς αἱρετικά, ὡς καὶ τὴν τοῦ Λουθήρου καὶ Καλουΐνου διδασκαλίαν, ὥστε οὕτω κατὰ τὸν κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ[18]) καὶ ὁ μετ' αὐτῶν γάμος καθ' ὃ αἱρετικῶν ἀπηγορεύθη.[19])

Ἂν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀποστρέφεται τὸν μετὰ Λατίνων καὶ διαμαρτυρομένων γάμον, οὐχ ἧττον ὁ Βαλσαμὼν[20]) ὁ δοκιμώτερος τῶν τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἑρμηνευτῶν δυσχεραίνει νὰ κηρύξῃ κατ' ἀρχὴν ἄκυρον τὸν μετ' αὐτῶν γάμον, προβάλλων, ὅτι τὰ δόγματα τῶν Λατίνων δὲν κατεδικάσθησαν τυπικῶς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδων ὡς αἱρέσεις, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς ἱστορίας διδασκόμεθα, ὅτι πλεῖστοι ὅσοι ἐγένοντο ἐπίσημοι γάμοι ὀρθοδόξων μετὰ λατίνων συμπραττούσης καὶ τῆς Ἐκκλησίας.[21]) Κατὰ τὰς διατάξεις τέλος τοῦ κανονικοῦ δικαίου, ἰδίως δὲ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Φωτίου,[22]) ὁ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων γάμος δὲν εἶναι ἄκυρος, ἀλλὰ δέον, κατὰ μὲν τὰ ὑπὸ Ἰουστίνου[23]) νενομοθετημένα, τὰ τέκνα νὰ ἀνατραφῶσιν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, κατὰ δὲ τὰ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ, τὰ ἐκ τοῦ γάμου ὀρθοδόξου καὶ αἱρετικοῦ τέκνα δέον ἐπίσης ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ νὰ ἀνατραφῶσι, τούτων καὶ μόνων ἀπολαυόντων τῆς πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἱκανότητος.[24])

Τί κρατεῖ παρ' ἡμῖν.

§ 43. Ἐν Ἑλλάδι ἡ κοινὴ συνείδησις μὴ συμμεριζομένη τὴν ἐχθροπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐθεώρησεν ἐγκύρους τοὺς μικτοὺς

---

18) Σημ. 11.

19) Kimmel, Monum. I. 400, 409. Πραξ. Συνοδ. Ἱεροσολ. Kimmel αὐτ. 325.

20) Συντ. Β'. σ. 695.

21) Zhishman σ. 534.

22) Συντ. Α'. σ. 244, 245, 271.

23) L. 12 C. (1, 5).

24) L. 18 § 1 C. (1, 5), Νεαρ. 115 κεφ. γ'. § 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γάμους ὀλίγον ἐνδιαφερομένη περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν κύρους αὐτῶν. Ἐν ἔτει 1861 τὸ πρῶτον ἐκανονίσθησαν νομοθετικῶς τὰ περὶ μικτῶν γάμων διὰ τοῦ νόμου τῆς 10 Αὐγούστου, ὅστις κατ' ἀρχήν, ἀναγνωρίζων θεμιτοὺς τοὺς μικτοὺς γάμους, κυροῖ τοὺς μέχρι τοῦδε γενομένους μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην χριστιανικὴν θρησκείαν ἀνηκόντων [1]) καὶ νομίμους κηρύττει τοὺς κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ τελεσθησομένους. [2])

Βραχὺς ὑπῆρξε τοῦ νόμου ὁ βίος, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ δυσαρέσκεια τῆς Συνόδου μὴ ἀνεχομένης τοιοῦτον νόμον ἄνευ τῆς συμπράξεως αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ παραστάσεις ξένης ἐπικρατείας φρονούσης, ὅτι διὰ τοῦ νόμου τούτου προσβάλλονται τὰ συμφέροντα τῶν ἐν Ἑλλάδι καθολικῶν, προὐκάλεσαν τὴν κατάργησιν αὐτοῦ, ἥτις ἐγένετο διὰ τοῦ νόμου τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1861, ὅστις ἐπίσης ὡς καὶ ὁ πρῶτος κηρύττει ἐγκύρους τοὺς μέχρι τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ γενομένους γάμους, ἀλλ' ἄνευ τοῦ ὅρου τῆς τελέσεως αὐτῶν παρ' ἱερέως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, περὶ δὲ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποφαίνεται, ὅτι ἐπιτρέπεται ὁ γάμος ὀρθοδόξων πρὸς ἑτεροδόξους χριστιανούς, τηρουμένων τῶν περὶ τούτου ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κεκανονισμένων.

Ὁ συντάκτης τοῦ νόμου τούτου εἴτε διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξαρτήσῃ τὸ κῦρος τῶν μικτῶν γάμων ἐκ τῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ δεδογμένων, εἴτε διότι ὀρθότερον σκεπτόμενος ἐθεώρησεν ἐπιτρεπόμενον ὑπ' αὐτῆς τὸν τοιοῦτον γάμον, λύει κατ' ἀρχὴν τὸ ζήτημα ἀποφαινόμενος, ὅτι ἐπιτρέπονται οἱ μικτοὶ γάμοι, ἀλλὰ δέον νὰ τελεσθῶσι κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Αὐτοκρατόρων Ἰουστίνου καὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὰ ἐν νομοκάνονι τοῦ Φωτίου, [3]) τὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν τέκνα δέον νὰ ἀνατραφῶσιν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ διδασκαλίᾳ. Ἐκτὸς τούτου τὸν γάμον δέον νὰ τελέσῃ ὀρθόδοξος ἱερεύς, διότι κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἄνευ τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου δὲν ὑπάρχει γάμος, μόνον δ' ὀρθόδοξος ἱερεὺς δύναται ἐν τῷ πληρώματι τῶν πιστῶν νὰ

---

1) Ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἐτελέσθησαν παρ' ἱερέως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

2) Νόμος 10 Αὐγούστου 1861.

3) Ὅρα § 42 σημ. 22, 23 καὶ 24.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τελέσῃ τὴν ἱεροπραξίαν. [4]) Καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ῥωσσίᾳ οἱ μικτοὶ γάμοι ἐπιτρέπονται, [5]) ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παρ' ὀρθοδόξου ἱερέως ἱερολογίας καὶ ἐπὶ τῇ ἐγγράφῳ διαβεβαιώσει τῆς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἀνατροφῆς τῶν τέκνων.

Ἐκ τούτων ἕπεται, ὅτι ἡ τήρησις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὁριζομένων διὰ τὸ κῦρος τῶν μικτῶν γάμων ἤρτηται ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ ἁρμοδίου ἐπισκόπου τοῦ τὴν ἄδειαν ἐκδόσοντος. Ἐκδοθείσης τῆς ἀδείας καὶ τελεσθέντος τοῦ γάμου παρ' ἱερέως τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὁ μικτὸς γάμος εἶναι κατὰ πάντα ἔγκυρος. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀπόκειται μόνον νὰ κρίνῃ, ἂν ἐτηρήθησαν αἱ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, οὐχὶ δὲ καὶ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἔκδοσιν ἀδείας, προβάλλων ὅτι κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐπιτρέπονται οἱ μικτοὶ γάμοι, διότι τοῦτο ἔλυσεν ἤδη ὁ τελευταῖος περὶ μικτῶν γάμων νόμος.

Διαφορὰ κοινωνικῆς τάξεως.

§ 44. Ὡς ἐκ τῆς σφοδρᾶς διαμάχης τῶν δύο ἀντιθέτων στοιχείων, Πατρικίων καὶ Πληβείων, ἀπηγορεύετο ὁ μεταξὺ αὐτῶν γάμος κατὰ διάταξιν αὐτῆς τῆς Δωδεκαδέλτου. [1]) Ἀλλ' ἀφ' ἧς κατελύθη ἡ ἐξουσία τῶν Δεκάνδρων ἐπετράπη καὶ τοῖς Πληβείοις τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιγαμίας. [2]) Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἰουλίου καὶ Π. Π. νόμου ὁ γάμος ἐλευθέρων καὶ ἀπελευθέρων ὑπεβλήθη εἰς περιορισμούς, καθόσον οἱ Συγκλητικοὶ καὶ οἱ τούτων κατιόντες συνάπτοντες γάμον μετ' ἀπελευθέρων ἢ σκηνικῶν, [3]) ὡς καὶ ἐλεύθεροι μετὰ γυναικὸς ἀνηθίκου, [4]) ὑπεβάλλοντο εἰς ὡρισμένα μειονεκτήματα, συγκλητικὸν δὲ ἐπὶ Μάρκου Αὐ-

---

4) Zhishman σ. 539.

5) Οὐκάζιον Πέτρου Α'. τῆς 17 Ἀπριλίου 1719 καὶ 18 Αὐγούστου 1721.

1) Διον. Ἁλικ. X. 60, XI. 28, Cicer. de re publ. II. 37, Liv. IV. 4.

2) Ἐν ἔτει 309 ἀπὸ Κ. Ρ. διὰ τῆς «Lex Canuleja» ἐκ τοῦ Tribunus plebis «Canulejus.»

3) Δίων Κασσ. LIV. 16, LVI. 7, L. 49 (23, 2).

4) Ulp. XIII. 1, 2. XVI. 2, L. 42, 44 pr. § 1, 8 (23, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρηλίου δόγμα ἐκήρυξεν ἄκυρον τὸν τοιοῦτον τῶν Συγκλητικῶν καὶ τῶν τούτων κατιόντων γάμον. [5])

Ὁ Ἰουστῖνος [6]) χάριν τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ θετοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἰουστινιανοῦ νυμφευθέντος τὴν Θεοδώραν ἐπέτρεψε τὸν γάμον μετὰ σκηνικῆς ἐγκαταλειπούσης τὸν πρότερον αὐτῆς βίον, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς [7]) καταργῶν πᾶσαν προτέραν ἀπαγόρευσιν ἐπέτρεψε τὸν μετ' ἀπελευθέρας ἀμέμπτου διαγωγῆς γάμον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς συντάξεως γαμικῶν συμβολαίων.

Ἂν καὶ πᾶσαι αἱ διατάξεις αὗται ἀνεγράφησαν ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, ἡ Ἐκκλησία οὐχ ἧττον εἰς τὸ εὐπρεπὲς μᾶλλον ἢ εἰς τὸ θεμιτὸν ἀποβλέπουσα ἐνέμεινεν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου ἀποδοκιμάζουσα τοὺς τοιούτους γάμους, διὸ καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βαλσαμῶνος [8]) ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ Α'. ὁ Κομνηνὸς πολλοὺς γάμους γυναικῶν εὐγενοῦς καταγωγῆς μετ' ἀνδρῶν κατωτέρας τάξεως διέλυσε.

Κώλυμα διοικητικόν.

§ 45. Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης καταχρήσεως δυναμένης νὰ ἐπέλθῃ ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ἀπηγορεύθη διαρκοῦντος τούτου ὁ γάμος παντὸς ἐν ἐπαρχίᾳ ἄρχοντος καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετὰ γυναικὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρχουσιν, [1]) ὁ δὲ Λέων ἀπηγόρευσε καὶ αὐτὴν τὴν μνηστείαν. [2]) Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ὅλως διοικητικὸν ἔχουσα χαρακτῆρα ἀργεῖ τὴν σήμερον.

Ἐπὶ στρατιωτικῶν ἄδεια τοῦ προϊσταμένου.

§ 46. Κατὰ διάταξιν νεωτέρου νόμου παρὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ ἐκπτώσει κηρύττεται καὶ ἄκυρος ὁ γάμος παντὸς στρατιωτικοῦ

---

5) L. 16 pr. (23, 2), L. 3 § 1 (24, 1).

6) L. 23, 29 C. (5, 4).

7) L. 28 C. (5, 4), L. 33 C. (1, 4), Νεαρ. 78 κεφ. γ', 117 κεφ. Ϛ'. Ἀρμ. Δ'. η', 11. Βασ. XXVIII. 4, 47, XXVIII. 5, 6, 9, 16, 24.

8) Καν. Βασιλ. 41. Συντ. Δ'. σ. 189.

1) L. 38 pr. (23. 2), L. 6 C. (5, 4.).

2) Νεαρ. 2ϛ, Ἀρμ. Δ'. 6', 9, 10, 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τελεσθεὶς ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ. [1]) Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται στρατιῶται, ναῦται, ὑπαξιωματικοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ, διαθεσιμότητι, ἀργίᾳ ἢ ἀποστρατείᾳ. [2])

Τὸ περὶ τούτου Διάταγμα οὐδέποτε ἐδημοσιεύθη διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, δι' ὃ καὶ ὁ περιορισμὸς οὗτος τῶν στρατιωτικῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ παρ' ἡμῖν ἢ ὡς ἁπλοῦν διοικητικὸν μέτρον, οὗ ἡ παράβασις δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα τοῦ γάμου, μὴ ἔχοντος τοῦ διατάγματος νομοθετικὸν κῦρος. [3])

ΤΜΗΜΑ Γ.

ΤΕΛΕΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

Συναίνεσις.

§ 47. Ὁ γάμος μὴ ἐπιβαλλόμενος ἔξωθεν, ἀλλὰ βάσιν ἔχων τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως, πάντως προϋποτίθησι τὴν συναίνεσιν τῶν συναπτομένων, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει γάμος. [1])

Μόνη ἡ συναίνεσις τῶν συναπτομένων δὲν ἀρκεῖ, ἂν μὴ συναινέσωσι καὶ οἱ τούτους ὑπεξουσίους ἔχοντες, οὐ μόνον διότι ὁ πρὸς τοὺς γονεῖς σεβασμὸς τῶν τέκνων χαρακτηρίζει τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἠθικὴν σχέσιν, ἀλλὰ καὶ διότι κατὰ τὰς περὶ οἰκογενείας καὶ πατρικῆς ἐξουσίας ἀρχὰς τῶν ῥωμαίων, ὁ ὑπεξούσιος δὲν ἀποχωρίζεται τῶν ἱερῶν, ὧν κοινωνεῖ μετὰ τοῦ πατρός, ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως. [2]) Ὑπεξούσιος ἔγγονος πρὸς τῇ τοῦ

---

1) Διατ. 7/19 Ἰαν 1834 ἀναφερόμενον ἐν δηλοποιήσει Ὑ. Στρατ. 29 Ἰαν. 1834.

2) Περὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἰσχυόντων ὅρα Arreté belge 16 Février 1814, 21 Août 1814.

3) Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ περὶ τούτου Διατάγματα δὲν ἐπάγεται ἀκυρότητα ἡ μὴ τήρησις τῆς διατυπώσεως ταύτης. Demolombe III. 92.

1) L. 2 (23, 2).

2) Ulp. V. 5 pr. Inst. (1, 10), L. 6 (2, 4), L. 2, 3, 35 (23, 2), L. 5, 20 C. (5, 4). Ἀρμ. Δ'. δ', 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάππου συναινέσει δεῖται καὶ τῆς τοῦ πατρός, ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἐγγόνης ἀρκεῖ μόνη ἡ συναίνεσις τοῦ πάππου, ὅπερ τὴν σήμερον κατηργήθη διὰ τῆς ἐκ τοῦ γάμου αὐτοδικαίως ἐπερχομένης χειραφεσίας, ὥστε ὁ ἔγγονος τῷ πατρὶ μόνῳ τελεῖ ὑπεξούσιος.

Τῆς μητρός, μὴ ἐνασκούσης πατρικὴν ἐξουσίαν, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις. Πρῶτοι οἱ Ἴσαυροι διὰ τῆς Ἐκλογῆς [3]) ἐθέσπισαν ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ τῆς μητρὸς ἡ συναίνεσις, ἀλλὰ τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον κατήργησαν οἱ τῆς δυναστείας τῶν Μακεδόνων αὐτοκράτορες. [4]) Ἡ Ἐκκλησία ἐνέμεινεν ἐν ταῖς διατάξεσι τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου. [5])

Περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν δηλοῦται ἡ συναίνεσις τοῦ πατρὸς ὑποδείκνυται διάκρισίς τις ἐν ταῖς Εἰσηγήσεσι, καθόσον ἐπὶ μὲν ὑπεξουσίας θυγατρὸς ὁ πατὴρ μὴ ἐναντιούμενος τεκμαίρεται συναινῶν, [6]) ἐνῷ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἀπαιτεῖται ῥητὴ καὶ πρὸ τοῦ γάμου δήλωσις τοῦ πατρός, ἣν ὁ νόμος καλεῖ «κέλευσιν». [7]) Ἐντεῦθεν ὑπέλαβόν τινες, [8]) ὅτι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον κρατεῖ ὡς κανών, ὅτι ἐπὶ ὑπεξουσίου υἱοῦ ἀπαιτεῖται ῥητὴ καὶ πρὸ τοῦ γάμου ἡ τοῦ πατρὸς συναίνεσις, ὅπερ ἀντίκειται εἰς ῥητὴν τοῦ Κώδικος [9]) διάταξιν, καθ' ἣν ὁ πατὴρ μὴ ἐναντιούμενος τοῖς γάμοις τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ τεκμαίρεται συναινῶν, [10]) ὅπερ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνέκρινεν. [11])

Σύγκρουσις βουλήσεως πατρὸς καὶ τέκνων.

§ 48. Ἂν καὶ ὑπερβάλλουσα ἡ πατρικὴ ἐξουσία, οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ δὲν κατίσχυσεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε

---

3) Β'. 1.

4) Ἐπαναγ. XIV. 3, Προχειρ IV. 4.

5) Φωτ. Νομοκ. Συντ. Α'. σ. 310, Βλάσταρης Συντ. Ϛ'. σ. 184.

6) L. 7 § 1 (23, 1).

7) Pr. Inst. (1, 10). . . . ut jussus parentis praecedere debeat.

8) Glück XXII. σ. 421, XXIII. σ. 17.

9) L. 5 C. (5, 4).

10) Göschen, Vorl. 3α. § 679. Ἀντιδοξῶν φαίνεται Brinz, Pandekten § 42.

11) Βλάσταρης, Συντ. Ϛ'. σ. 184.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ θεωρηθῇ ἀναπληροῦσα τὴν συναίνεσιν τοῦ ὑπεξουσίου, ὅστις καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου οὐδένα τῆς ἀρνήσεως δίδων λόγον. [1]) Ἡ ὑπεξουσία ὅμως θυγάτηρ μὴ ἀντιλέγουσα θεωρεῖται ὡς συναινοῦσα, [2]) δὲν δύναται δὲ ν' ἀρνηθῇ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς, εἰμὴ ὅταν τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προτεινόμενον πρόσωπον εἶναι τοῖς τρόποις ἀνάξιον καὶ αἰσχρόν. [3])

Ὁ πατὴρ δὲν δύναται δίχα εὐλόγου καὶ δικαίας αἰτίας [4]) νὰ κωλύσῃ τὸν γάμον τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ υἱῶν καὶ θυγατέρων, διότι ἂν ἀναιτίως ἀρνῆται τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ, ἀναπληροῦται αὕτη ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ὡς καὶ ὅταν κωλύῃ τὸν γάμον μὴ δίδων προῖκα. [5])

Περιπτώσεις, καθ' ἃς περιττὴ ἡ συναίνεσις τοῦ πατρός.

§ 49. Ὁ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον διάφορος τύπος, καθ' ὃν ἐδήλου ὁ πατὴρ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ διὰ τὸν γάμον ὑπεξουσίου ἢ ὑπεξουσίας, προὐκάλεσε τὴν διχογνωμίαν τῶν ῥωμαίων νομικῶν, ἧς μνημονεύει ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Εἰσηγήσεσι, καὶ ἣν ἔλυσεν ἐν μιᾷ τῶν πεντήκοντα ἀποφάνσεων. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἦν μαινόμενος, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ βούλησιν, ἐντεῦθεν δ' ἡ δυσχέρεια ὡς πρὸς τὸν γάμον ὑπεξουσίου, δι' ὃν ἀπῃτεῖτο ῥητὴ ἡ τοῦ πατρὸς συναίνεσις. Ὁ Ἰουστινιανὸς [1]) ἔλυσε τὸ ζήτημα κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Παύλου καὶ Οὐλπιανοῦ διδασκόντων, ὅτι μὴ δυναμένου τοῦ

---

1) L. 13 (23, 1), L. 12, 14 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. α', 7.

2) L. 11, 12 (23, 1).

3) L. 12 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 6. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δημήτριος Χωματηνὸς ἀπεφήνατο, ὅτι ἡ θυγάτηρ κατὰ τὸ 6'. κεφ. τοῦ δ'. τίτλ. τοῦ κη'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν δύναται νὰ μὴ συναινέσῃ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πεπραγμένα, ἐξ οὗ κατὰ Zhishman σ. 622 εὐλόγως ἀρνεῖται τὴν συναίνεσιν ἡ ὑπεξουσία, ὅταν ὑπερβαλλόντως ἀντιπαθῇ τὸν προτεινόμενον, περὶ οὗ δὲν ἔχομεν ῥητὴν διάταξιν.

4) Οἷον ἀκόλαστος βίος, ἀπορία, ἀσύγγνωστα ἐλαττώματα, μεταδοτικὴ νόσος, δυσανάλογον ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς θέσεως.

5) L. 19 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. δ', 10, 25.

1) pr. Inst. (1, 10). L. 25 C. (5, 4), L. 28 C. (1, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πατρὸς νὰ συναινέσῃ, δὲν κωλύεται τούτου ἕνεκεν ὁ γάμος, ἀλλ' εἰ μὲν ὑπάρχει πάππος, ἀναπληροῖ οὗτος τὸν πατέρα, [2]) μὴ ὑπάρχοντος δὲ πάππου δυναμένου νὰ ἀναπληρώσῃ τὸν πατέρα ἡ τούτου συναίνεσις ἐπί τε υἱοῦ καὶ θυγατρὸς ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς κατὰ τόπον ἐκκλησιαστικῆς ἢ κοσμικῆς ἀρχῆς, ἅμα μετὰ τοῦ κηδεμόνος τοῦ μαινομένου καὶ τῶν ἐγκριτωτέρων συγγενῶν αὐτοῦ, παρ' ὧν ἁπάντων ὁρίζεται ἥ τε προῖξ τῆς θυγατρὸς καὶ ἡ πρόγαμος τοῦ υἱοῦ δωρεά. [3])

Νῦν κατὰ τὸν νεώτερον νόμον καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα τὸν πατέρα κωλυόμενον νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην, [4]) ὅτε διὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων ἀρκεῖ μόνη ἡ συναίνεσις τῆς μητρός, μὴ προσαπαιτουμένης γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου, διότι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μετὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ συγγενικὸν συμβούλιον, ὡς ἐπίσης οὐδ' ἀπόφασις δικαστικὴ ἀπαιτεῖται μὴ διαγράφοντος τοῦτο τοῦ νόμου. [5]) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύστασιν προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς, ἐφαρμόζονται αἱ οἰκεῖαι περὶ τούτου διατάξεις, [6]) καθὸ προκειμένου περὶ διαχειρίσεως περιουσίας.

Περιττὴ ἐπίσης ἡ συναίνεσις τοῦ πατρός, ὅταν οὗτος ἀπουσιάζῃ, εἶναι δὲ ἄγνωστος ὁ τῆς διαμονῆς τόπος, ἢ ἐγένετο αἰχμάλωτος, διότι πάντως ἀδυνατεῖ νὰ διαφωνήσῃ, [7]) ἀλλὰ τὰ τέκνα δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον πρὸ τῆς παρελεύσεως τριετίας, [8]) κατ' ἐξαίρεσιν δὲ καὶ πρὸ ταύτης, ἂν ἡ τοῦ προσώπου ἐκλογὴ εἶναι τοιαύτη, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ παρὼν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδοκιμάσῃ. [9])

---

2) L. 9 § 1 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. δ', 7.

3) L. 25 C. (5, 4).

4) Ἄρθρ. 9 Νόμου 17 Αὐγούστου 1861.

5) Καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ἄρθρον 133 τοῦ νομοσχεδίου δὲν ἀπαιτεῖται ἀπόφασις δικαστική, διότι ἀδυνατοῦντος τοῦ ἑτέρου τῶν γονέων νὰ συναινέσῃ ἀναπληροῦται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου.

6) Ἄρθρ. 4. Ὁ Καλλιγᾶς 4 § 49 φαίνεται παραδεχόμενος, ὅτι καὶ διὰ τὸν γάμον ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις.

7) L. 12 § 3 (49, 15) ... nam utique ne dissentire.

8) L. 9 § 1, L. 10 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. δ', 9.

9) L. 11 (23, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Υἱὸς εἴτε θανάτῳ τοῦ πατρὸς εἴτε χειραφεσίᾳ αὐτεξούσιος γενόμενος οὐδόλως χρήζει τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως. [10]) Θυγάτηρ χειράφετος καὶ ἐνῆλιξ νομίμως συνάπτει γάμον καὶ ἄκοντος τοῦ πατρός, [11]) ἐνῷ ἐνῆλιξ ἀλλὰ μὴ χειράφετος μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ πατὴρ μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἡμέλησε τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῆς, μὴ λογιζομένου τοῦ παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ γονέως γάμου ὡς αἰτίας ἀχαριστίας ἐπαγομένης τὴν ἀποκλήρωσιν. [12]) Ἀνήλικος χειράφετος θυγάτηρ χρήζει τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῆς ταύτης συναινέσεως δὲν συνάπτεται γάμος. [13])

Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ ὅταν ἡ πατρικὴ ἐξουσία κτᾶται ἢ διὰ τῆς τελείας υἱοθεσίας, καθ' ἣν ἀρκεῖ μόνη ἡ τοῦ θετοῦ πατρὸς συναίνεσις μὴ ἀπαιτουμένης τῆς τοῦ φυσικοῦ, ἢ διὰ νομιμοποιήσεως. Τὰ ἐκ νοθείας τέκνα μὴ δυνάμενα νὰ δείξωσι πατέρα, δὲν διατελοῦσιν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἑπομένως διὰ τὸν γάμον αὐτῶν οὐδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἡ συναίνεσις ἀπαιτεῖται. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων ἐθεώρησεν ἀχαριστίαν τὴν σύναψιν γάμου ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν εὐεργετησάντων αὐτὰ δι' ὑποσχέσεως περὶ συστάσεως προικός. [14])

Συναίνεσις ἑτέρων προσώπων.

§ 50. Οἱ ὑπὸ ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα διατελοῦντες ἐγκύρως συνάπτουσι γάμον ἄνευ τῆς τούτων συναινέσεως, διότι τὸ μὲν τοῦ ἐπιτρόπου λειτούργημα διαρκεῖ μέχρι τῆς ἥβης, ἀφ' ἧς ἄρχεται ἡ πρὸς γάμον ἱκανότης, τὰ δὲ τοῦ κηδεμόνος καθήκοντα ἀνάγονται εἰς μόνην τὴν τῆς περιουσίας διαχείρισιν. [1]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀφηλίκου αὐτεξουσίας θυγατρὸς μόνη ἡ συναίνεσις δὲν ἀρκεῖ, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ τῆς μητρὸς καὶ τῶν συγγενῶν συναί-

---

10) L. 25 (23, 2), Ἀρμ. Δ'. δ', 12.

11) L. 10 (23, 1) Ἀρμ. Δ'. δ', 17.

12) Νεαρ. 115 κεφ. γ'. § 11, Ἀρμ. Δ'. δ', 25.

13) L. 18, 20 C. (5, 4).

14) Πρξ. Πατρχ. Κωνστ. I. 17.

1) L. 20 (23, 2) Ad officium curatoris administratio pupillae pertinet, nubere autem pupilla suo arbitrio potest. L. 8 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεσις, ἂν δὲ στερεῖται καὶ μητρὸς *καὶ ἀμφισβήτησίς ἐστι, τίνι μᾶλλον ὤφειλεν ἡ κόρη ζευχθῆναι, καὶ ἡ κόρη ἐρυθριῶσα μὴ λέγει, τίνα βούλεται ἐπιλέξασθαι, τότε τῶν συγγενῶν παρόντων, ὁ ἄρχων κρινέτω.* [2])

Βία, φόβος.

§ 51. Κατὰ τὰ ἐπὶ συμβάσεων, ἅτινα καὶ ἐνταῦθα κρατοῦσιν, ἡ πρὸς γάμον συναίνεσις δέον νὰ ᾖ πάντως ἐλευθέρα καὶ ἀπηλλαγμένη πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως ἀποκλειούσης ἢ ἀλλοιούσης αὐτήν. [1])

Βία καὶ πρὸς γάμον συναίνεσις δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν. Ἐπὶ τῆς ὑλικῆς βίας, ἥτις ὡς ἐκ τῶν διατυπώσεων τοῦ γάμου σπανίως ἐμφιλοχωρεῖ, ἐλλείπει πᾶσα συναίνεσις καὶ οὐδεὶς ὑφίσταται γάμος. Ἄλλως ἔχει ἐπὶ τῆς ψυχολογικῆς βίας, καθ' ἣν ὡς ἐκ τοῦ φόβου, ὃν ἐμποιεῖ τὸ ἀπειλούμενον κακόν, ἀποδέχεταί τις, ὅ,τι ἐλεύθερος ὢν ἤθελεν ἀποκρούσει, ἀλλ' ἐνταῦθα τυπικῶς ὑπάρχει συναίνεσις, διότι πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἑνὸς συναινεῖ τις εἰς τὸ ἕτερον. [2]) Τὴν φύσει ὅμως ἐλευθέραν βούλησιν τοῦ ἀτόμου οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δεσμεύσῃ ὑποβάλλων εἰς τοιαύτην ἠθικὴν πίεσιν, διὸ καὶ ἔγκυρος ὁ γάμος, ἐφ' ὅσον ὁ βιασθεὶς ἀπηλλαγμένος πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως ἀποδέχεται τὸ γενόμενον, τοὐναντίον δ' ἀκυροῦται δικαστικῶς, καὶ κηρύττεται ὡς μὴ ὑπάρχων, ἅμα δηλώσῃ, ὅτι δὲν στέργει τοιοῦτον γάμον. [3])

Τὸ ζήτημα, ὁποία ἡ βία ἡ καθιστῶσα ἀκυρώσιμον τὸν γάμον, ἀπόκειται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ, ἂν καὶ ἐν ταῖς πηγαῖς εὑρηνται εἰδικαί τινες λύσεις, ὅτι τουτέστιν ὁ ὑπεξούσιος, ἄνευ

---

2). L. 20 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 20.

1) Ἡ πρὸς μνηστείαν καὶ γάμον συναίνεσις κατ' οὐσίαν οὐδὲν διαφέρουσι, διότι ὁ εἰς τὸ ἓν συναινῶν συναινεῖ καὶ εἰς τὸ ἕτερον, δι' ὃ καὶ ἐπὶ ἀμφοτέρων τὰ αὐτὰ κρατοῦσι. L. 7 § 1, L. 11 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 1, 6.

2) L. 21 § 5 (4. 2) . . . quia, quamvis si liberum esset, noluissem, tamen coactus volui. L. 21, 22 (23, 2).

3) Scheurl, Das gemeine deutsche Eherecht. Erlangen (1882) σ. 137. Demolombe III. Nº 248.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν συνάπτεται γάμος, ἐνδίδων εἰς τὴν πίεσιν τοῦ πατρὸς καὶ συνάπτων τοιοῦτον, ὃν ἄνευ αὐτῆς ἤθελεν ἀποκρούσει, θεωρεῖται ὡς συναινέσας, [4]) προϋποτιθεμένου ὅμως, ὅτι τὸ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου ἀπειλούμενον κακὸν εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἀδικαιολογήτου αὐτοῦ ἀπειθείας πατρικὴ ἀγανάκτησις. [5])

Ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Παύλου, [6]) ὅτι ἀρνεῖται προστασίαν ὁ Πραίτωρ τῇ ἀπελευθέρᾳ, ἥτις συνειδυῖα τὴν πρὸς τὸν πάτρωνα αὐτῆς ἀχαριστίαν, προσέφερέ τι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν δουλείαν, διότι αὐτὴ ἡ ἀπελευθέρα προὐκάλεσε τὸν φόβον, ἐσχημάτισαν οἱ ἀρχαιότεροι [7]) τὸν κανόνα, ὅτι δὲν καθίσταται ἀκυρώσιμος ὁ γάμος ἕνεκα φόβου, εἰς ὃν περιέστη ὁ βιασθεὶς ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος. [8]) Οὕτως ἀπολύτως διατυπούμενος ὁ κανὼν δὲν εἶναι ἀληθής, διότι ἂν τὰ τὴν ἀπειλὴν ἀποτελοῦντα γεγονότα [9]) ἦσαν συνεπείᾳ τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν ὁ βιασθεὶς περιέστη ἑκουσίως, προδήλως οὐδεὶς ὑπάρχει καταναγκασμός, ἂν ὅμως ἐγένετο χρῆσις ἀπειλῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ, ὅπως ἐκβιασθῇ ἡ συναίνεσις, ὑπάρχει βία. [10])

Πλάνη.

§ 52. Τὸ σπουδαιότερον τῆς βουλήσεως ἐλάττωμα εἶναι ἡ πλάνη, ἐξ ἧς ἐπέρχεται ἀντίφασις τῆς συνειδήσεως πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἀλήθειαν.

Ἐν ἀπορίᾳ εἰδικῶν περὶ γάμου διατάξεων κρατεῖ καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐπὶ τῶν συμβάσεων ἀρχή, καθ' ἣν ἡ περὶ τὰ οὐσιώδη πλάνη ἀποκλείει τὴν συναίνεσιν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ γάμου

---

4) L. 22 (23, 2)... maluisse hoc videtur. L. 23 αὐτ. Οὗτος εἶναι ὁ καλούμενος «metus reverentialis.»

5) Scheurl σ. 138.

6) L. 21 pr. (4, 2) ... cessat edictum, quia hunc sibi metum ipsa infert.

7) Böhmer, pr. eccl. Protenst. IV. 1. § 135, Schott, Eherecht § 88.

8) Ὡς ὅταν καταλαμβάνηται ὑπὸ συγγενοῦς ὁ διαφθορεὺς κόρης καὶ ἐξαναγκάζεται ὑπ' αὐτοῦ νὰ συνάψῃ γάμον μετ' αὐτῆς.

9) Οἷον τὸ κοινὸν σκάνδαλον, πρόκλησις εἰς μονομαχίαν.

10) Toullier I. Nº 509. Duranton II. Nº 50, 51. Demolombe III. Nº 248.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄλλα τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἄλλα τὰ ἐν ταῖς συμβάσεσιν οὐσιώδη. Ἐν τῷ γάμῳ τὸ κύριον καὶ οὐσιῶδες εἶναι τὸ πρόσωπον, διὸ τοῦτο καιμόνον ἐξεταστέον, πότε ἡ περὶ τὸ πρόσωπον πλάνη εἶναι οὐσιώδης.

Ἡ πλάνη περὶ τὴν ταὐτότητα τοῦ φυσικοῦ προσώπου εἶναι ἀναμφισβητήτως οὐσιώδης καὶ οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων, διότι ὅταν ἀντὶ τοῦ ἀπόντος, μεθ' οὗ ἡ συναίνεσις πρὸς γάμον, παρίσταται ἕτερος ἀντ' ἐκείνου, προδήλως ἐλλείπει ἡ συναίνεσις, προβαίνομεν δὲ εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου μετὰ τοῦ ὑποβολιμαίου προσώπου, διότι ἐκλαμβάνομεν ἐκ πλάνης ὡς ἐκεῖνο, δι' ὃ ἐδηλώθη ἡ ἡμετέρα συναίνεσις.[1]) Ἐπίσης πλάνη περὶ τὴν ταὐτότητα τοῦ προσώπου καὶ οὐχὶ περὶ τὰς ἰδιότητας ὑπάρχει, ὅταν τὸ πρόσωπον ὁρίζηται δι' ἀτομικῆς αὐτοῦ ἰδιότητος καὶ οὐχὶ γενικῆς, ἧς μετέχουσι πάντες, καὶ δι' ἧς τὸ ταύτην κεκτημένον πρόσωπον χαρακτηρίζεται.[2])

Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον ἐμφανίζεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ οὐ μόνον ὡς φυσικόν, ἀλλὰ καὶ ὡς περιβεβλημμένον ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἰδιότητας, εἰς ἃς ἴσως μᾶλλον ἀποβλέπει ὁ ἕτερος τῶν συναπτομένων, ὥστε ἐρωτᾶται ἂν ἡ περὶ τὰς τοιαύτας ἰδιότητας πλάνη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναγομένη εἰς τὴν ταὐτότητα τοῦ προσώπου καὶ ὡς τοιαύτη οὐσιώδης. Ἐὰν ἐξετάσωμεν αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς τὰς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἰδιότητας[3]) εἶναι δύσκολον ν' ἀποφανθῶμεν κατὰ νομικὸν κανόνα, ὅτι πᾶσα περὶ ταύτας πλάνη ἀφορᾷ τὴν ταὐτότητα τοῦ προσώπου, διὸ καὶ ὀρθῶς οἱ πλεῖστοι παραδέχονται, ὅτι ἐνταῦθα πραγματικὸν πρόκειται ζήτημα ἀποκείμενον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ ἀποφαινομένου ἐν ἑκάστῃ συγκεκριμένῃ περιπτώσει, ἂν αἱ κατὰ πλάνην ἐκληφθεῖσαι ἰδιότητες ἐπεζητήθησαν ὡς τρόπος προσδιορισμοῦ τῆς ταὐτότητος τοῦ προσώπου, ὅτε καὶ μόνον ἀποτελοῦσιν οὐσιώδη πλάνην.[4]) Οὕτως ἐὰν ἐν ἀγνοίᾳ ἐτελέσθη γάμος μετὰ προσώπου

---

1) Εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Γρατιανοῦ προβλεπόμενον θέμα. C. 14, 15, 28 X. de spensal. (4, 1).

2) Ὡς ὁ πρωτότοκος υἱὸς ὡρισμένου πατρός. Scheurl αὐτ. σ. 141.

3) Οἷαι εἰσὶν ἡ ἀριστοκρατικὴ τάξις, ἡ εὐφυΐα, χήρα ἢ παρθένος, ὑγιὴς ἢ ἀσθενής, ἐνάρετος ἢ κακόβουλος.

4) Locré, Legisl. civ. IV. σ. 440, Demolombe III. Nº 253.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑποστάντος ἐγκληματικὴν ποινήν, ὑπάρχει πλάνη περὶ τὴν ταὐτότητα τοῦ προσώπου. [5])

Ἡ περὶ τὴν ταὐτότητα τοῦ προσώπου πλάνη εἶναι κατὰ τὰ ἐκτεθέντα οὐσιώδης, ἀλλὰ θεωρεῖται ὡς στρεφομένη περὶ τὴν παραίτιον σκέψιν, οὗ ἕνεκεν ἀκυρώσιμος ἀποβαίνει ὁ γάμος, οὐχὶ δὲ ἄκυρος καὶ μὴ ὑπάρχων, ὅτε ἂν τὸ τελευταῖον, καὶ παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ πλανηθέντος ἠδύνατο ὁ ἕτερος σύζυγος νὰ ζητήσῃ νὰ κηρυχθῇ δικαστικῶς ἄκυρος. [6])

Δόλος.

§ 53. Καθ' ἃς περιπτώσεις ὑπάρχει κατὰ νόμον οὐσιώδης πλάνη, εἶναι ἀδιάφορον ἂν αὕτη παρήχθη τυχαίως ἄνευ ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως, ἢ εἶναι προϊὸν δόλου ἀποσπάσαντος τὴν συναίνεσιν.

Ἂν ὅμως πλάνην περὶ τὰ ἐπουσιώδη προὐκάλεσεν ὁ δόλος, γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἂν ὁ τοιοῦτος δόλος αὐτοτελῶς ἐξεταζόμενος ἔχῃ ἐπιρροήν. Οὐ μόνον ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ νόμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κανονικῷ δικαίῳ τῆς τε ἡμετέρας καὶ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας οὐδεμία ἀπαντᾷ λύσις, ὥστε κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οὐχὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ δόλος ἀλλ' ἡ ἐκ τούτου παραχθεῖσα πλάνη, ἐφ' ὅσον αὕτη στρέφεται περὶ τὰ οὐσιώδη, καθίστησι πλημμελῆ τὴν συναίνεσιν. [1])

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ μετὰ μακρὰς συζητήσεις εἰς τὸ αὐτὸ κατέληξαν, διότι ἄλλως ἠνοίγετο εὐρὺ τὸ στάδιον εἰς πᾶσαν κατάχρησιν. [2])

---

5) Duranton II. Nº 62, Demolombe III. Nº 253. Τὴν ἐναντίαν λύσιν παρὰ Dalloz, Mariage Nº 74. Κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἔλυσε τὸ ζήτημα καὶ τὸ νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 130 § 3.

6) Scheurl αὐτ. σ. 139. Ἀκυρώσιμον θεωρεῖ τὸν τοιοῦτον γάμον καὶ τὸ νομοσχέδιον. Ἄρθρ. 185. Ἐὰν ἐδηλώθη συναίνεσις πρὸς γάμον, ἀλλ' αὕτη φέρει τὸ ἐλάττωμα τῆς πλάνης καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁ γάμος εἶναι ἀκυρώσιμος, ἂν ὅμως οὐδεμία ὑπῆρξε συναίνεσις, διότι ὁ γάμος ἐγένετο ἐν καταστάσει ἀποκλειούσῃ τὴν συνείδησιν τῶν πραττομένων, οἷον μανίας ἢ μέθης, ὁ γάμος εἶναι ἄκυρος καὶ μὴ ὑπάρχων. Demolombe III. Nº 246.

1) Scheurl αὐτ. σ. 145.

2) Ducaurroy, Bonnier et Roustain, Commentaire du Code civil I. Nº 317, Valette, Cours de Code civil I. σ. 225.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πρόστιμα.

§ 54. Ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄτοπον καὶ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ γάμου ἀπᾴδον ἐθεωρήθη, ὅπως ἐξαναγκάζηται ἡ τέλεσις αὐτοῦ διὰ ποινικῆς ῥήτρας,[1] ἥτις καθὸ περιορίζουσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκλογῆς εἶναι πάντη ἀνίσχυρος.[2] Μεταγενεστέρως ὅμως καὶ πολὺ πρὸ Λέοντος τοῦ σοφοῦ κατ' ἔθος ἰσχυρὰ ἀπέβη ἡ ἐπερώτησις ποινικῆς ῥήτρας ἐν περιπτώσει λύσεως τῆς μνηστείας, τοῦτο δὲ τὸ ἀπὸ συνηθείας πραττόμενον ἀνήγαγεν εἰς νόμου διάταξιν ὁ Λέων[3] προτιμήσας τῆς λύσεως τῆς μνηστείας τὸν ἀναγκαστὸν γάμον.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Λέοντα μεγάλη ἐπεκράτησε διαφωνία καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τοῦ Ἱπποδρόμου περὶ τοῦ κύρους τῶν συνομολογηθέντων προστίμων. Ἡ ἐν ἔτει 1084 Νεαρὰ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησε τὴν σύγχυσιν, οὗ ἕνεκεν ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ διὰ τῆς ἐν ἔτει 1092[4] ἐκδοθείσης συνορῶν ὅτι αἱ πρότερον ἄνευ ἱερολογίας μνηστεῖαι, αἵτινες διὰ προστίμων μόνον ἐκρατύνοντο, διὰ τῆς τούτων δόσεως ἐξησθένουν καὶ διελύοντο, νῦν δὲ ἱερολογουμένων τῶν μνηστειῶν οὐδέποτε αὗται αἱ κυρίως μνηστεῖαι δύνανται νὰ διαλυθῶσι διὰ τῆς δόσεως τῶν προστίμων, ἀπηγόρευσε πᾶσαν συνομολόγησιν προστίμου ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν μνηστευομένων συνταττομένοις συμβολαίοις.

Καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ κανονικοῦ δικαίου ἑρμηνευταὶ διίστανται, καθόσον ἐνῷ πάντες ἐν οἷς καὶ ὁ Φώτιος ἀποδέχονται τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ νενομοθετημένα ἀποδοκιμάζοντες ὡς ἄτοπον καὶ ἀσύμφορον τὴν ἐπικρατήσασαν ποινήν,[5] τοὐναντίον ὁ Βαλσαμών[6] θεωρεῖ ἰσχυρὰ μόνα τὰ παρὰ τῶν γονέων ἢ πατρικὴν ἐπὶ τῶν μνηστευομένων ἐνασκούντων ἐξουσίαν συνομολογηθέντα πρόστιμα, τοὐναντίον δὲ ἄκυρα τὰ παρ' αὐτῶν τῶν μνηστευομένων ἐπερωτηθέντα.

---

1) L. 19, 134 (45, 1), L. 2 C. (8, 39).
2) L. 71 § 1 (35, 1), L. 1, 5 C. (5, 1), L. 14 C. (5, 8).
3) Νεαρ. 18, Ἀρμ. Δ'. α', 24.
4) Zachariae, Nov. Const. Coll. IV. Nov. XXIV. XXXI.
5) Συντ. Α'. σ. 299.
6) Συντ. Α'. σ. 300.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ Νεαρὰ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ μὴ περιεχομένη ἐν τῷ Ἁρμενοπούλῳ δὲν ἔχει κῦρος νόμου παρ' ἡμῖν, ὥστε τὰ περὶ τούτου διέπονται ὑπὸ τῆς νεωτέρας τοῦ Λέοντος ἐγκαταστρωθείσης ἐν Ἁρμενοπούλῳ. [7])

Τύπος τελέσεως γάμου παρὰ Ῥωμαίοις.

§ 55. Τὰ ἐκ τῆς πάλης Πατρικίων καὶ Πληβείων δύο ἀντίθετα συστήματα, ὁ αὐστηρὸς δηλονότι καὶ ὁ ἐλεύθερος γάμος, βαίνουσι βαθμηδὸν συμφιλιούμενα, ἀποτινάσσοντα ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων τὰς συμβολικὰς παραστάσεις, ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων κατίσχυσεν ὁ ἐλεύθερος γάμος, ὡς διετυπώθη ἐν τῷ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ.

Ὁ γάμος οὗτος ἀπηλλαγμένος ἀπηρχαιωμένων καὶ ἐπαχθῶν τύπων βασίζεται ἐπὶ μόνης τῆς ἀμοιβαίας διαθέσεως [1]) ἐκδηλουμένης διὰ παντοίων τρόπων, οἷοι ἦσαν ἡ πανηγυρικὴ δήλωσις τοῦ συζύγου ἐνώπιον τῶν προσκεκλημένων οἰκογενειακῶν φίλων [2]) ἡ συμβολικὴ σύζευξις, [3]) ἡ κατὰ τὴν ἑσπέραν εἰσαγωγὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς [4]) καὶ ἡ εἴσοδος αὐτῆς εἰς τὸν κοιτῶνα. [5])

Πάντα ταῦτα, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τελεταί, ὧν μνημονεύουσιν

---

7) Δ'. α', 24. Οἱ γάλλοι συγγραφεῖς θεωροῦσιν ἀνίσχυρον τὴν ποινικὴν ῥήτραν, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀφοῦ ἡ κυρία ἐνοχὴ περὶ συνάψεως γάμου εἶναι ἄκυρος, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ παρεπομένη περὶ ποινικῆς ῥήτρας. Ἀλλ' ὁ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ἀθετῶν τὴν περὶ γάμου ὑπόσχεσιν ὀφείλει ἀποζημίωσιν ὡς ὑπαίτιος οἱονεὶ ἀδικήματος. Demolombe III. Nº 31—33.

1) «Maritalis honor et affectio» L. 31 pr. (39, 5).

2) Ἤτοι ὁ τύπος «se liberorum quaerendorum causa uxorem ducere» Gell. IV. 3, XVII. 21, Festus v. quaeso, Ulp. III. 3, Gaj. I. 29, L. 220 § 3 (50, 16), L. 3 C. (5, 9), ἡ ἐπίκλησις τῆς μαρτυρίας τῶν φίλων (fides amicorum), L. 22 C. (5, 4).

3) «Iugum impositum,» Serv. ad Aen. IV. 16, Isidor. IX. 8, «dexterae junctae,» M. Seneca, Controv. III. 21.

4) «Demum deductio» Festus v. rapi, Servius ad eclog. VIII 29, L. 66 § 1 (24, 1).

5) Festus v. genialis, pronubae.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἱ ἱστορικοί,[6]) εἶχον ἁπλῶς τὴν ἀξίαν ἐθιμοτυπίας, οὐχὶ δὲ καὶ νομικὴν σπουδαιότητα, διότι καὶ πάντων τούτων παραλειπομένων ὁ γάμος ἦν ἔγκυρος, ἅμα ὑπῆρχεν ἡ συναίνεσις,[7]) διὸ καὶ κατὰ Μοδεστῖνον μόνη ἡ συνοίκησις μετ' ἐλευθέρας γυναικὸς θεωρεῖται ὡς γάμος, ἐφόσον δὲν ἀποδειχθῇ, ὅτι ὑπῆρχεν ἁπλῶς πορνικὴ σχέσις.[8])

Ἡ οὕτως ἄτυπος τοῦ γάμου τέλεσις, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκύρωσε,[9]) καὶ ἡ ἐκ τῆς κοινωνικῆς διαφθορᾶς ἀποσύνθεσις τῆς οἰκογενείας προὐκάλεσαν σκανδαλώδη ἄτοπα, ὧν καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ, κατὰ τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν, πεῖραν ἔλαβεν. Οὐ μόνον πλεῖσται ὅσαι ἠγέρθησαν ἕνεκα τούτου δίκαι, ἀλλὰ τὸ πάντων χείριστον, *γεγοθευμένων ἐντεῦθεν συναλλαγμάτων ἐπλήσθη τὸ πολίτευμα, καὶ παρίασι μάρτυρες ἀκινδύνως ψευδόμενοι, καὶ ὅτι κυρίαν ἐκάλει τὴν συνοικοῦσαν ὁ ἀνήρ, κἀκείνη τοῦτον ὁμοίως ὠνόμαζε, καὶ οὕτως αὐτοῖς πλάττεται συνοικέσια καὶ μὴ ταῖς ἀληθείαις συστάντα, τοῦτο ᾠήθημεν χρῆναι κατὰ τοὺς φυσικοὺς διορῖσαι νόμους.*[10]) Τούτων ἕνεκα νέον εἰσήγαγε τύπον ὁ Ἰουστινιανὸς θεσπίσας, ὅτι οἱ μὲν τῶν μειζόνων ἀξιωμάτων μέχρι συγκλητικῶν καὶ οἱ ἰλλούστριοι δὲν συνάπτονται εἰς γάμον, ἂν μὴ συντάξωσι γαμικὰ συμβόλαια περὶ προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς, τηρήσωσι δὲ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τὰ ἐμπρέποντα εἰς τὰ σεμνὰ αὐτῶν ὀνόματα, οἱ δὲ τῶν ὑποδεεστέρων ἀξιωμάτων, ἂν δὲν προτιμῶσι νὰ συντάξωσι γαμικὰ συμβόλαια, ὀφείλουσι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ δηλώσωσι

---

6) Varro de ling. lat. V. 61, Festus v. acqua, facem, Πλουταρχ. Ῥωμ. 29, 30, 31, Servius ad Aen. IV. 458, Plinius hist. nat. XXVIII. 37, Varro ap. Non. Marc. XII. 50.

7) L. 66 pr. (24, 1), L. 15 (35, 1), L. 22 C. (5, 4). Ὁ Πομπώνιος περὶ ἀπούσης γυναικὸς λέγει, ὅτι δι' ἐπιστολῆς ἢ ἀγγέλου δὲν νυμφεύεται, διότι ἀπαιτεῖται ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὸν οἶκον τοῦ συζύγου, ἀλλὰ τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ὅλως ἰδιορρύθμου περιπτώσεως, ἣν πραγματεύεται ὁ νομοδιδάσκαλος. Walter, Gesch. des röm. Rechts II. § 519 N. 21.

8) L. 24 (23, 2), L. 3 pr. (25, 7) . . . vel uxorem eam habere, vel hoc recusantem stuprum cum ea committere.

9) Νεαρ. 22 κεφ. γ'.

10) Νεαρ. 74 κεφ. δ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῷ ἐκδίκῳ αὐτῆς τὴν τοῦ γάμου πρόθεσιν, ἐφ' ᾧ συνταχθήσεται παρ' αὐτοῦ ἐνώπιον τριῶν ἢ τεσσάρων κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ τόπου ἔγγραφον βεβαιοῦν, ὅτι οἱ ἐμφανισθέντες συνηρμόσθησαν ἀλλήλοις. Πάντες δ' οἱ τῆς κατωτάτης τάξεως, οἷον στρατιῶται, γεωργοὶ καὶ λοιποί εἰσιν ἀπηλλαγμένοι τῶν τοιούτων διατυπώσεων.[11]) Ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον ἐτροποποίησε ταῦτα ὁ Ἰουστινιανός, καθόσον καὶ εἰς τοὺς τῶν ὑποδεεστέρων ἀξιωμάτων ἐπέτρεψε τὸν ἀπὸ μόνης τῆς διαθέσεως γάμον, ἄνευ τῆς συντάξεως ἐγγράφου.[12])

Ἱερολογία κατὰ Λέοντα.

§ 56. Καὶ αὐτὸς ὁ Χριστιανισμός, ὅστις τοσοῦτον ἀνύψωσε τὸν γάμον, ἐπεζήτησε πανηγυρικόν τινα τύπον ἁρμόζοντα εἰς τὸ ἐπίσημον τῆς πράξεως. Τὴν χρῆσιν στεφάνων, τοσοῦτον συνήθη παρὰ ῥωμαίοις[1]) κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, ἐτήρησε καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ συνέδεσε μετὰ τῆς ἱερολογίας ὡς τῆς μόνης εἰς τὸν χριστιανικὸν γάμον ἐμπρεπούσης τελετῆς, καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου αἰῶνος γενικὸν ἐπεκράτησεν ἔθος, ὅπως οἱ γάμοι τελῶνται τῇ συμπράξει τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ δύσει ἀρχομένου τοῦ ἑνάτου αἰῶνος πρῶτοι οἱ Φράγκοι βασιλεῖς ἐνομοθέτησαν, ὅτι πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, δέον οὗτος νὰ προκηρυχθῇ δημοσίᾳ, καὶ εἶτα νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἱερολογία,[2]) ὀλίγον δ' ὕστερον καὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ αὐτοκρατορίᾳ Λέων ὁ σοφὸς διὰ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 893 ἐκδοθείσης Νεαρᾶς,[3]) ἐθέσπισεν, ὅτι γάμος δὲν δύναται

---

11) Νεαρ. 74 κεφ. δ'.

12) Νεαρ. 117 κεφ. δ'.

1) Apulej. Met. IV. I. p. 189, Sid. Apollin. I. ep. 5. Claudian. Epithal. Pall. et Geler. v. 116—125, Epithal. Aug. et Mar. v. 202. Tu festas Hymenaee faces; tu Gratia, flores elige; tu geminas, Concordia, necte coronas.

2) Cap. Car. M. (802) c. 35 . . . conjunctiones facere non praesumant, ante quam episcopi, presbyteri cum senioribus populi consaguinitatem conjugentium diligenter exquirant, et tunc benedictione jungantur. — Cap. Reg. Fr. VII. 179, 389, 463.

3) Νεαρ. 89. Πρὸ ταύτης ὁ Πρόχειρος Νόμος ἀπηγόρευσε τὴν μυστικὴν ἱερολογίαν, ἀλλὰ δὲν ἀνέγραψεν αὐτὴν καὶ ὡς ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ὑπάρξεως τοῦ γάμου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ ὑπάρξῃ ἄλλως ἢ μόνον *τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἱερᾶς εὐλογίας*.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν διάταξιν τοῦ Λέοντος οἱ γάμοι τῶν δούλων ἐτελοῦντο ὡς καὶ πρότερον ἄνευ ἱερολογίας, διότι οἱ τούτων κύριοι ὑπελάμβανον, ὅτι ἡ τοῦ γάμου εὐλογία συνεπήγετο καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν. Τὸ ἄτοπον τῆς τοιαύτης διακρίσεως ἀπήλειψεν Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐν ἔτει 1095 διὰ γενικοῦ διατάγματος πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον τὸν Γραμματικὸν καὶ ἀντιγραφῆς πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Ἀρχιεπίσκοπον Θεόδουλον, ὁρίσας τὰ αὐτὰ καὶ διὰ τὸν γάμον τῶν δούλων, ἀνακτώντων τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἂν οἱ κύριοι παρακωλύσωσι τὴν ἱερολογίαν. [4])

Οὕτω λοιπὸν ὁ γάμος καὶ πνευματικὸν προσελάβετο χαρακτῆρα διεπόμενος ἐν τούτῳ ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ καταστατικὸν τῆς Ἰ. Συνόδου. [5])

Ἄδεια ἐπισκόπου κατ' ἐγκύκλιον Ἱερᾶς Συνόδου.

§ 57. Ἄνευ ἱεροπραξίας δὲν ὑπάρχει γάμος, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐπελθούσης ἐπίσης δὲν ὑπάρχει, ἂν δὲν εἶναι τέλειος κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον καὶ δὲν συντρέχωσιν οἱ ὅροι ἐγκύρου συστάσεως γάμου, διὸ ἀνάγκη πρὸ τῆς ἱεροτελεστίας νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἀνεπίληπτος, ἰδίᾳ δ' ὅτι οὐδὲν ἐμφιλοχωρεῖ κώλυμα, μεθ' ὃ ἐπιτρέπει ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τὴν ἱερολογίαν. Τούτου ἕνεκεν ἡ ἱερὰ Σύνοδος [1]) ἀπηγόρευσε τὴν ὑπὸ παντὸς πρεσβυτέρου εὐλογίαν γάμου ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τοῦ γάμου καὶ καθαιρέσει τοῦ παραβάτου ἱερέως.

Ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων ἡ τοῦ γάμου τελετὴ ἐθεωρήθη ὡς ἴδιον τοῦ Ἀρχιερέως ἔργον, ὅπερ οὔτε διάκονος οὔτε πρεσβύτερος ἠδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ, [2])

---

4) Συντ. Β'. σ. 500, Γ'. σ. 508, Ε'. σ. 371, 443, Δ'. σ. 67, Zachariae, Nov. Const. Coll. IV. Nov. XXV.

5) Ἄρθ. ις'.

1) Δι' ἐγκυκλίου τῆς 2 Ἀπριλίου 1835, ἐχούσης τάξιν νόμου καθὸ κυρωθείσης ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ δημοσιευθείσης διὰ τῆς Ἐφημερίδος αὐτῆς.

2) Κ α ν. ἀποστ. 39. Συντ. Β'. σ. 54. Πηδάλιον σ. 25.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βραδύτερον δ' ἐκράτησεν ἡ συνήθεια, ὅπως οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι στεφανῶσι μόνον τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰ ἐξέχοντα πρόσωπα, ἐπιτρέπωσι δὲ τὴν τέλεσιν τῶν λοιπῶν γάμων εἰς τὸν ἱερέα. [3]) Κατὰ κανόνα εἰδικὴ ἑκάστοτε ἐδίδετο ἄδεια ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου (ἔνταλμα, ἐνταλτήριον, προτροπή), [4]) κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἐπὶ τῶν μακρὰν τῆς ἐπισκοπικῆς ἕδρας κοινοτήτων ἐδίδετο εἰς τὸν ἱερέα γενικὴ ἐντολή, εἴτε ἐγγράφως εἴτε προφορικῶς. [5])

Ἡ ἱερολογία ἀνετίθετο ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἀρχῆς εἰς τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας, παρ' ᾗ ἐκκλησιάζοντο οἱ εἰς γάμον συναπτόμενοι. [6])

Κατὰ τὴν συνοδικὴν ἐγκύκλιον ὁ πρεσβύτερος δὲν δύναται νὰ εὐλογήσῃ γάμον ἄνευ ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, καὶ τοιοῦτος εἶναι οὐχὶ ὁ τῆς κατοικίας τῶν μελλονύμφων, ἀλλ' ὁ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ὅστις χάριν τῆς ἀκριβοῦς διαγνώσεως ὅτι οὐδὲν ἐμφιλοχωρεῖ κώλυμα, δύναται νὰ ζητήσῃ πληροφορίας καὶ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου τῆς κατοικίας, ἂν ὁ γάμος τελῆται ἐν ἑτέρᾳ ἐπισκοπικῇ δικαιοδοσίᾳ. Τὴν αὐτὴν ἐπάγεται ἀκυρότητα τοῦ γάμου οὐ μόνον ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἀδείας, ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ τοῦ μὴ ἁρμοδίου Ἐπισκόπου ἐκδοθεῖσα ἄδεια, διότι ὁ μὴ ἁρμόδιος Ἐπίσκοπος δὲν δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐνταλτήριον πρὸς τὸν πρεσβύτερον, ὅπως ἱερολογήσῃ τὸν γάμον.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰθισμένα ἡ ἄδεια ἐδίδετο καὶ

---

3) Θεοδωρ. Στουδ. Ἐπιστ. Βιβλ. Α'. Ἐπιστ. 22. Clem. Alex. Paedag. III. 1, Sym. Thessal. σ. 255.

4) Sym. Thessal. σ. 255.

5) Πηδ. σ. 25. Τὰ ἐν Συντ. Ε'. σ. 573, 575, 576, 577, 578 μνημονευόμενα εἶναι γενικὰ ἐνταλτήρια διορισμοῦ πνευματικοῦ, τοιούτων δὲ γενικῶν πρὸς τέλεσιν γάμων στερούμεθα. Ἡ εἰδικὴ ἐντολὴ πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου ἐδίδετο ὁτὲ μὲν διὰ μόνης τῆς λέξεως «στεφάνωσον» γραφομένης ὄπισθεν τῆς αἰτήσεως, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, ἦτο κατὰ πάντα ἑτοίμη καὶ ἐτίθετο μόνον τὸ ὄνομα τοῦ πρὸς ὃν ἀπεστέλλετο ἱερέως. Καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ ἐν Συντ. Ε'. σ. 588 «Θεοφιλέστατε πρεσβύτερε κὺρ δεῖνα, ποίησον εὐχὴν μνηστείας, καὶ τελείας ἱερουργίας γάμου ἐπὶ τῷ, καὶ τῇ, ἄνευ συγγενείας, τριγαμίας, μοιχοζευξίας τε καὶ ἀνηθότητος, καὶ παντὸς ἄλλου τοῦ παρὰ τῶν φιλευσεβῶν νόμων ἀπηγορευμένου· εἰ γὰρ τοιοῦτον ποιήσεις, μέλλεις κινδυνεύειν εἰς τὴν ἱερωσύνην σου, περιουσίᾳ τοῦ δεῖνος ἄρχοντος τῆς Ἐκκλησίας. Μηνί, Ἰνδικτιῶνος.»

6) Συντ. Ε'. σ. 126. Zachariae, Coll. Const. Coll. V. Nov. XXVI.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προφορικῶς, ἂν δ' ὁ γάμος ἐτελεῖτο παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου οὐδεὶς περὶ ἀδείας λόγος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐγκύκλιον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου παρόντος καὶ εὐλογοῦντος ἀπαιτεῖται ἄδεια καὶ γραπτή, διότι ῥητῶς κατ' αὐτὴν ἀπαγορεύεται ἡ εὐλογία ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας.

Ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τελουμένων γάμων κρατεῖ μὲν ὁ κανών, ὅτι αἱ ἐξωτερικαὶ διατυπώσεις κρίνονται κατὰ τὸν νόμον τοῦ τόπου ἔνθα τελεῖται, ἀλλ' ἡ ἱεροτελεστία δὲν εἶναι ἁπλῶς ἐξωτερικὴ διατύπωσις, δυναμένη νὰ παραλειφθῇ, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ὑπάρξεως γάμου. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γάμων ἀπαιτεῖται πάντως ἡ ἱεροτελεστία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἔγγραφος ἄδεια Ἐπισκόπου, διότι οἱ ἐν τῇ Βαρβαρικῇ ἢ ἐν τῇ διασπορᾷ Ἕλληνες δὲν ὑπάγονται εἰς οὐδεμίαν ἐγχώριον ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν πνευματικῶς ἐξαρτώμενοι, κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δεδογμένα, ἐκ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει τὸ ἔτι σπουδαιότερον ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ ἐγκύκλιος ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ἐπικράτειαν μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, ἑπομένως διὰ μόνους τοὺς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τελουμένους γάμους ἔχει ἰσχὺν νόμου. [7])

Τέλεσις γάμου κατὰ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας.

§ 58. Ἕτερον ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου εἰσήγαγον σύστημα αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ὃ ἠκολούθησε καὶ ὁ πάντων νεώτατος περὶ γάμου νόμος. [1]) Ἡ ἱεροτελεστία δὲν ἀποκρούεται, ἀλλὰ παραμενεῖ ὡς προαιρετικὴ διατύπωσις μὴ ἀποτελοῦσα ἀναγκαῖον ὅρον τῆς ὑπάρξεως τοῦ γάμου, ἤτοι κατ' οὐσίαν κρατεῖ καὶ νῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καθ' ὃ «*γάμον ἀμοιβαία διάθεσις ποιεῖ*.» Οὕτως ἐν μόνῃ τῇ ἀμοιβαίᾳ συναινέσει ἔχων τὴν ὕπαρξιν καὶ τὸ κῦρος αὐτοῦ ὁ γάμος παρίσταται κατὰ πάντα ὡς σχέσις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἢ πολιτικὸν συνάλλαγμα, ὡς

---

7) Δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ παρὰ Καλλιγᾷ Δ'. § 55 ὅτι καὶ διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ Κράτους γάμους ἀπαιτεῖται ἄδεια, καὶ ὅτι ἁρμόδιος πρὸς ἔκδοσιν εἶναι πᾶς Ἐπίσκοπος.

1) Reichsgesetz vom 6 Februar 1875.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐχαρακτήρισεν αὐτὴν τὸ σύνταγμα τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως,[2]) ἥτις πρώτη ἀφήρπασεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου καὶ διεσκεύασεν αὐτὸν κατὰ τὰς ἐντελεστέρας ἀρχὰς τῆς ἀστικῆς νομοθεσίας.

Οἱ νεώτεροι νομοθέται ἀνακηρύξαντες τὸν γάμον πολιτικὸν συνάλλαγμα καταρτιζόμενον διὰ μόνης τῆς συναινέσεως, δὲν παρεῖδον ἐν τούτοις, ὅτι διὰ τοῦ γάμου καταρτίζεται ἡ οἰκογένεια, ἐξ αὐτοῦ ἡ γνησιότης τῶν τέκνων, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ χρηματικὰ συμφέροντα τρίτων, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ δημοσία τάξις δὲν ἀνέχονται τὴν διὰ παντὸς οἱουδήποτε τρόπου ἀπόδειξιν τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι πρᾶξιν δημοσίου ὑπαλλήλου βεβαιοῦσαν τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν καὶ ἀποτελοῦσαν τίτλον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς συζυγικῆς καταστάσεως καὶ ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν ὑπέρ τε τῶν συζύγων καὶ ὑπὲρ παντὸς ἄλλου ἔλκοντος δικαιώματα ἐκ τοῦ γάμου.

Ὁ ληξίαρχος εἶναι ὁ δημόσιος ὑπάλληλος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐμφανίζονται οἱ μέλλοντες νὰ συνάψωσι γάμον, καὶ ὅστις ἐπὶ τῇ δηλώσει ἀμφοτέρων ὅτι συναινοῦσι νὰ συζευχθῶσι, κηρύττει ἐνώπιον τῶν μαρτύρων ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου,[3]) ὅτι ἡνώθησαν εἰς γάμου κοινωνίαν καὶ συντάττει πάραυτα τὴν περὶ τούτου πρᾶξιν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸν γάμον συνίστησι μόνη ἡ συναίνεσις, ἀλλ' ἡ δηλωθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ληξιάρχου, ἄνευ δὲ ληξιαρχικῆς πράξεως οὐδεὶς περὶ γάμου λόγος.

Ἐνῷ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἡ ληξιαρχικὴ πρᾶξις εἶναι συστατικὴ τοῦ γάμου, παρ' ἡμῖν αὕτη ἔχει ἁπλῶς ἀποδεικτικὴν σπουδαιότητα, βεβαιοῦσα τετελεσμένον ἤδη γάμον. Ἐντὸς ἡμερῶν δέκα ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου ὁ τὸν γάμον τελέσας ἱερεὺς καὶ οἱ σύζυγοι ὀφείλουσι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ληξίαρχον, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου ἐτελέσθη καὶ νὰ δηλώσωσι τὸν τελεσθέντα γάμον, ὁ δὲ ληξίαρχος, παρόντων τῶν συζύγων, τοῦ τὸν γάμον τελέσαντος ἱερέως καὶ ἐνώπιον δύο μαρτύρων, εἰ δυνατόν, ἐκ τῶν παρευρεθέντων εἰς τὴν

---

2) Const. du 3 Septembre 1791. Titre II. art. 7. «La loi ne considère le mariage que comme c o n t r a t c i v i l.»

3) Cod. civ. art. 75.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τέλεσιν τοῦ γάμου συντάττει τὴν περὶ τούτου ληξιαρχικὴν πρᾶξιν. [4])

Ἀφοῦ ἅπαξ ἠθετήθη ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων συστήματος καὶ μετετράπη αὕτη εἰς ἁπλῆν βεβαίωσιν παρῳχημένου γεγονότος, κατ' ἀνάγκην περιέπεσεν ὁ νομοθέτης καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἄτοπον μὴ ἀποδιδοὺς εἰς αὐτὴν καὶ μόνην ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, ἀλλ' ἐπιτρέψας κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ καὶ τὴν χρῆσιν ἑτέρων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἰδίως δὲ τὸ τῶν μαρτύρων, ἐὰν ὁ γάμος δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως. [5])

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΑΘΕΜΙΤΟΙ ΓΑΜΟΙ

Λόγοι ὧν ἕνεκεν ἄκυρος ὁ γάμος.

§ 59. Κατὰ τὰ ἐκτεθέντα [1]) νόμιμος ὁ γάμος, ἐὰν ὑπάρχῃ ἡ πρὸς τοῦτο ἱκανότης, δὲν ἐμφιλοχωρῇ τι ἐκ τῶν κυρίως πρὸς γάμον κωλυμάτων, τηρηθῶσι δ' ἅμα καὶ τὰ διὰ τὴν τέλεσιν ἀπαιτούμενα, ὅτε ἔννομος ὑπάρχει γάμος κατ' ἀντίθεσιν τῶν παρανόμων ἢ ἀθέσμων, παρ' οἷς δὲν ἐτηρήθησαν τὰ πρὸς ἔγκυρον σύστασιν διατεταγμένα. [2])

---

4) Κατὰ τὰς ἐν ἄρθρῳ 75 διατυπώσεις.

5) Ἄρθρ. 61.

1) Ἐν τοῖς τρισὶ προηγουμένοις Τμήμασιν Α'. Β'. Γ'.

2) Κατὰ Βαλσαμῶνα εἰς τρία διαιροῦνται οἱ κεκωλυμένοι γάμοι, «εἰς νεφάριον τὸν λεγόμενον παράνομον, ὡς ὅτε λάβῃ τις εἰς γάμον τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν παρ' αὐτοῦ, ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἢ τὴν οὖσαν ὑπὸ τὴν πρακτορικὴν ἐξουσίαν τούτου, ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἰς δαμνάτον τὸν λεγόμενον κατάκριτον, ὅς ἐστιν ὁ μετὰ μοναχῆς ἢ ἑτέρας ἀνατεθειμένης τῷ Θεῷ γάμος, εἰς τὸν ἰγκέστον, τὸν καὶ ἀθέμιτον λεγόμενον, δηλονότι τὸν μετὰ συγγενικοῦ προσώπου κεκωλυμένου προβάντα. Συντ. Δ'. σ. 162. Ἄλλην διαίρεσιν παραδέχεται Ἀρμ. Δ'. η', 11. Ἀλλὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν διὰ πάντων τῶν ὅρων τούτων δηλοῦνται οἱ αἱμομικτικοὶ γάμοι. Κληρ. Δίκαιον § 292 σημ. 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ νεώτεροι κώλυμα ἀποκαλοῦντες τὴν ἔλλειψιν παντὸς οἱουδήποτε τῶν διὰ τὴν νόμιμον τοῦ γάμου σύστασιν ἀπαιτουμένων διακρίνουσι κωλύματα, ὧν ἕνεκεν ἀκυροῦται ὁ γενόμενος γάμος καὶ τοιαῦτα ἁπλῶς τὴν σύστασιν παρακωλύοντα.[3]) Ἡ παρὰ ῥωμαίοις ἄγνωστος αὕτη διαστολὴ στερεῖται παρ' ἡμῖν σπουδαιότητος, καθὸ προϊὸν τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῶν καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου καὶ νέα ἐπεσώρευσε κωλύματα τῆς τελευταίας κατηγορίας, τινὰ δὲ ἐκ τῶν κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἀκύρωσιν τοῦ γάμου ἐπαγομένων μετέτρεψεν εἰς τὰ τὴν σύστασιν ἁπλῶς παρακωλύοντα.[4])

Τρεῖς αἱ κατηγορίαι τῶν λόγων, ὧν ἕνεκεν ἄκυρος ὁ γάμος, ἤτοι ἔλλειψις τῆς πρὸς γάμον ἱκανότητος, ὕπαρξις κωλύματος καὶ μὴ τήρησις τῶν διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἀπαιτουμένων,[5]) κατὰ δὲ τὰς διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ὡς καὶ τῶν περὶ τελέσεως γάμου νεωτέρων ἡ ἀθέτησις οἱουδήποτε ὅρου ἐπάγεται κατὰ κανόνα ἀκυρότητα τοῦ γάμου, ἐκτὸς εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων, καθ' ἃς ὁ νόμος ῥητῶς ἀντὶ ἀκυρότητος ἀπαγγέλλει ἑτέρας ποινὰς ἢ ἐπιτίμια.

Ἀκυρότης ἕνεκα κεκωλυμένου γάμου.

§ 60. Ἐὰν ἐλλείπῃ ἡ πρὸς γάμον ἱκανότης ἄκυρος ὁ γάμος ἐκ τούτου καὶ μόνου τοῦ λόγου.[1])

Ὁ παρὰ τὸ τῆς συγγενείας κώλυμα γενόμενος γάμος αὐτοδικαίως ἄκυρος, διότι ὁ μεταξὺ κεκωλυμένων προσώπων γάμος καταδικάζεται ὑπὸ τῶν ῥωμαίων ὡς αἱμομικτικός,[2]) διὸ καὶ τὰ

---

3) «Impedimenta dirimentia» τὰ πρῶτα καὶ «impedimenta impedientia» τὰ δεύτερα. Τὰ πρῶτα ὑποδιαιροῦσιν εἰς ἀπόλυτα, ὡς τὸ κώλυμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς ἰθαγενείας, ἢ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρικὴν ἐνασκοῦντος ἐξουσίαν, καὶ σχετικά, ἐφόσον κωλύεται ὁ γάμος μεθ' ὡρισμένου προσώπου, ὡς τὸ ἐκ τῆς συγγενείας κώλυμα.

4) Ὡς τὸ τῆς συναινέσεως τοῦ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐνασκοῦντος.

5) Περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν τοῖς τρισὶ προηγουμένοις Τμήμασιν.

1) Τμῆμα Α'.

2) «Incestum, nefarium, damnatum» Gaj. I. 59—64, § 1, 12 Inst. (1, 10), L. 5 § 1 (12. 7), L. 39 § 1, L. 68 (23, 2), L. 38 pr. § 1, 2 (48, 5), L. 6 C. (5, 5).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπὸ τῶν τοιούτων γάμων τέκνα οὐδὲ τῆς τῶν νόθων προσηγορίας ἀξιοῦνται, [3]) ἀλλ' ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν κατηγορίαν, τῶν ἐξ αἱμομιξίας. [4])

Τὸ ἐκ τῆς μνηστείας καὶ τοῦ διαζυγίου κώλυμα ἐπάγεται ἀκυρότητα τοῦ γάμου, καθὸ κεκωλυμένου. [5])

Ὁ προϋπάρχων γάμος οὐ μόνον ἀκυρότητα ἀλλὰ καὶ ἀτιμίαν ἐπήγετο ἀρχικῶς διὰ μόνον τὸν ἄνδρα, [6]) εἶτα δὲ καὶ διὰ τὴν γυναῖκα. [7]) Ἡ διγαμία ἴδιον κατὰ τὸν ἡμέτερον Ποινικὸν νόμον [8]) ἀποτελεῖ ἔγκλημα ἐξ ἐπαγγέλματος καταδιωκόμενον.

Τὸ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας κώλυμα ἐκτὸς τῆς ἀκυρότητος ἐπάγεται ὡς πρὸς τὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα καὶ τὴν τῆς μοιχείας καὶ ἀτιμίας ποινήν, [9]) ὅπερ τὴν σήμερον ἀργεῖ· Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων οἱ τοιοῦτον συνάψαντες γάμον καθίστανται ἀνίκανοι ν' ἀποκτήσωσιν ἐκ τῆς διαθήκης τῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, ἐνῷ αὕτη κτᾶται ἐκ τῆς ἐκείνων, [10]) ἡ δοθεῖσα προῖξ ἀναλαμβάνεται ὡς ἀχρεώστητος, ἂν ὁ μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ἢ τοῦ τούτων υἱοῦ γάμος ἐγένετο ἄνευ αὐτοκρατορικῆς ἀδείας, [11]) τὰ δὲ δωρηθέντα ὡσεὶ παρ' ἀναξίων ἐκδικοῦνται παρὰ τοῦ δημοσίου, [12]) ὅπερ νῦν ἀργεῖ καταργηθείσης τῆς δημεύσεως, ὥστε μόνη ἡ ἀκυρότης τῆς δωρεᾶς παραμένει.

Ὁ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμος πρεσβυτέρου, διακόνου καὶ ὑποδιακόνου οὐ μόνον ἄκυρος κατὰ Ἰουστινιανόν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τούτου τέκνα οὐδὲ νόθα θεωροῦνται, τιθέμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐξ αἱμομιξίας, οὗ ἕνεκεν καὶ τοὺς γονεῖς νὰ δια-

---

3) «spurii» ὡς ἐκαλοῦτο πρότερον L. 2 C. Th. (3, 12), L. 23 (1, 5)· L. 6 pr. (50, 2).

4) L. 3 C. Th. (3, 12), L. 6 C. (5. 5), Νεαρ. 12, κεφ. α', γ', 74' κεφ. ς', 89, κεφ, ιε', Ἀρμ. Δ'. ζ', 8. Ὅρα Κληρ. Δίκ. § 292.

5) Ὅρα §. §. 28, 29.

6) L. 1 (3, 2), L. 2 C. (5, 5).

7) L. 13 § 3 (3, 2), L. 11 § 12 (48, 5).

8) Ἄρθρ. 283—285.

9) L. 66 (23, 2), L. 7 (48, 5), L. 7 C. (5, 6).

10) L. 128 de leg. (30), L. 2 § 1, 2 (34. 9).

11) L. 7 C. (5, 6).

12) L. 32 § 28 (24, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δεχθῶσιν ἀνάξια καὶ δωρεὰν παρ' αὐτῶν νὰ λάβωσι. [13])

Ἡ ἐν ἔτει 314 τοπικὴ ἐν Ἀγκύρᾳ σύνοδος [14]) ὥρισεν, ὅτι ὁ διάκονος πρὸ τῆς χειροτονίας ὀφείλει ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τοῦ ἐπισκόπου νὰ δηλώσῃ, ἂν δύναται νὰ βιώσῃ ἄνευ νομίμου γαμετῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ δόξα, ὅτι ὁ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμος τοῦ διακόνου δὲν εἶναι ἄκυρος, ἀλλ' ὁ τοιοῦτον συνάψας ἐκπίπτει τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Τὴν ἐντεῦθεν προκύψασαν συζήτησιν τῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἑρμηνευτῶν κατέλυσεν ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος [15]) ἀπαγορεύσασα τὸν μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμον.

Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων διὰ προτέρας μὲν διατάξεως [16]) κατεδίκασε τὸ κρατῆσαν ἔθος, καθ' ὃ ὁ κληρικὸς δύο μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔτη ἀκωλύτως προβαίνει εἰς γάμον, δι' ὑστέρας δὲ [17]) μετριάζων τὴν κατὰ Ἰουστινιανὸν [18]) ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐθέσπισεν, ὅτι διὰ τοῦ γάμου δὲν ἐκπίπτει πάντως τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ μεταπίπτει εἰς ὃν πρὸ τοῦ γάμου ἐκέκτητο βαθμόν. Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι καὶ κατήργησε τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ [19]) κηρύττοντος ἄκυρον καὶ ἀθέμιτον τὸν μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμον. [20])

Περὶ τοῦ κωλύματος ἐκ τῆς μοιχείας, τῆς ἀπαγωγῆς, τῆς διαδοχικῆς πολυγαμίας, τῆς τοῦ θρησκεύματος διαφορᾶς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπραγματεύθημεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. [21])

Παράβασις τοῦ πενθίμου ἔτους δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα.

§ 61. Ὁ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ νομίμου χρόνου γάμος

---

13) L. 45 C. (1 3) ... Τοιούτους γὰρ αὐτοὺς τίθεμεν, οἱοίους μηδὲ φυσικοὺς ἢ νόθους νοεῖσθαι, ἀλλὰ πανταχόθεν ἀπηγορευμένους, καὶ διαδοχῆς γονέων ἀναξίους, οὔτε δωρεὰν λαμβάνειν παρ' αὐτῶν δυναμένους, οὐδὲ αὐτούς, οὐδὲ τὰς τούτων μητέρας, οὐδὲ παρενθέτων προσώπων ... Ὅπερ γὰρ οἱ ἱεροὶ κανόνες κωλύουσι, τοῦτο καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν ἡμετέρων εἴργομεν νόμων.

14) Κ α ν. 10, Συντ. Γ'. σ. 39.

15) Κ α ν. 3 καὶ 6 Συντ. Β'. σελ. 313, 318.

16) Ν ε α ρ. 3.

17) Ν ε α ρ. 79.

18) Ν ε α ρ. 6 κεφ. ε'.

19) Ὅρα σημ. 13.

20) Z h i s h m a n σ. 480.

21) Ὅρα §. §. 34, 35, 40, 41, 42.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς χήρας ἡ διεζευγμένης δὲν εἶναι τούτου ἕνεκεν ἄκυρος, ἀτιμίαν μόνον ἐπαγόμενος.[1]) Πρὸς δὲ ἡ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου ἔτους συνάψασα γάμον δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ περιποιήσῃ τῷ δευτέρῳ συζύγῳ ὑπὲρ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῆς, καθίσταται ἀνίκανος ν' ἀποκτήσῃ ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἢ αἰτίᾳ θανάτου παρ' ἐξωτικοῦ, τῶν οὕτω καταλειφθέντων περιερχομένων εἰς τοὺς ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος, ἐξ ἀδιαθέτου δὲ δὲν κληρονομεῖ τοὺς πέραν τοῦ τρίτου βαθμοῦ συγγενεῖς. Ἐκπίπτει δὲ καὶ πάντων τῶν ὑπὸ τοῦ πρώτου συζύγου καταλειφθέντων, ἅτινα περιέρχονται εἰς τὰ κατὰ τὸ ἔδικτον τοῦ πραίτωρος δέκα πρόσωπα τῆς τοῦ ἀνδρὸς συγγενείας,[2]) καὶ ὧν μὴ ὑπόντων εἰς τὸ δημόσιον.[3])

Ἡ μὴ ἔχουσα τέκνα ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς τῆς ἀτιμίας διαταγῇ τοῦ βασιλέως, ἐνῷ ἡ ἔχουσα παῖδας αἰτεῖται ὡσαύτως τὴν διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς ἀτιμίας, ἀλλὰ τῶν ἄλλων ποινῶν δὲν ἀπαλλάσσεται, ἂν μὴ τοῖς ἐκ τοῦ προτέρου γάμου παισὶ δωρήσηται τὸ ἥμισυ τῆς ἰδίας κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου περιουσίας, ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ καὶ οὐδὲ τὴν ἐπικαρπίαν παρακρατοῦσα.[4])

Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ διὰ τὴν πρὸ τοῦ πενθίμου ἔτους πρὸς τὸ πέρας αὐτοῦ τεκοῦσαν, ὅτε ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ τεχθὲν δὲν εἶναι προϊὸν τοῦ προτέρου γάμου.[5])

Ἀκυρότης ὡς ἐκ τῶν περὶ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου.

§ 62. Ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς ἔγκυρον τέλεσιν τοῦ γάμου εἶναι ἡ συναίνεσις τῶν συναπτομένων, δι' ὃ καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ

---

1) L. 1 (3, 2), L. 15 C. (2, 12), L. 2 C. (5, 9), L. 2 § 1 C. Th. (3, 16), L. 8. § 4, L. 9 (5, 17), Ἀρμ. Δ'. 6', 2.

2) Ἤτοι κατιόντες, υἱοί, θυγάτηρ, ἔγγονος καὶ ἐγγόνη ἀπὸ υἱοῦ ἢ θυγατρός, ἀνιόντες, πατήρ, μήτηρ, πάππος, μάμμη πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρός, καὶ ἐκ τῶν ἐκ πλαγίου, ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή.

3) L. 1 C. (5, 9), L. 4 C. (6, 56), Νεαρ. 22 κεφ. κβ'

4) Νεαρ. 22, κεφ. κβ'.

5) Νεαρ. 39, κεφ. 6'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τόπῳ ἐπραγματεύθημεν τὰ κατ' αὐτήν, ὡς καὶ τὰ περὶ βίας, πλάνης καὶ δόλου. [1])

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς συναινέσεως τῶν εἰς γάμον συνερχομένων ἀπαιτεῖται καὶ ἡ τῶν πατρικὴν ἐπὶ τούτων ἐνασκούντων ἐξουσίαν, κατὰ ῥητὴν δὲ τοῦ νόμου διάταξιν ἄκυρος ὁ γάμος ὁ ἄνευ τῆς τούτων συναινέσεως τελεσθείς, [2]) ὡς ἐπίσης οὐδ' αὐτὸς ὁ τῇ πατρικῇ συναινέσει γενόμενος καὶ διαλυθεὶς ἀνανεοῦται μεταξὺ τῶν αὐτῶν προσώπων ἄνευ τῆς τῶν γονέων συναινέσεως. [3])

Τὸ ἕνεκεν τούτου ἄκυρον τοῦ γάμου δὲν αἴρεται διὰ τοῦ θανάτου ἢ διὰ τῆς ὕστερον ἐπερχομένης συναινέσεως. [4]) Βραδύτερον ἐκράτησεν ἐπιεικεστέρα ἀρχή, καθ' ἣν κυροῦται ὁ γάμος διὰ τῆς μετ' αὐτὸν ῥητῆς ἢ σιωπηρᾶς συναινέσεως, ἀλλ' ἔκτοτε καὶ οὐχὶ ἀναδρομικῶς ἀπὸ τῆς συστάσεως, διὸ καὶ τὰ πρὸ ταύτης τέκνα δὲν ἐθεωροῦντο ὡς γνήσια. [5])

Κατὰ τὰς νεωτέρας τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν Κώδικι διατάξεις [6]) ἡ ἔγκρισις ἐνεργεῖ ἀναδρομικῶς ἐπὶ τῆς δικαιοπραξίας, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην δὲν ἐπεξέτεινε καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου, διότι ὁ αὐτοκράτωρ ἐν Εἰσηγήσεσιν, αἵτινες εἶναι πολὺ μεταγενέστεραι τοῦ Κώδικος, ῥητῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ τοῦ πατρὸς συναίνεσις δέον νὰ προηγῆται, [7]) εἰς ὃ ἐνέμειναν οἵ τε τῶν Βασιλικῶν σχολιασταὶ [8]) καὶ ἡ Ἐκκλησία. [9])

---

1) Ὅρα Τμῆμα Γ'. §. §. III. 47—53.

2) L. 2 (23, 2). Nuptiae consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est, qui coeunt, quorumque in potestate sunt. L. 18, 25, 35 αὐτ. pr. Inst. (1, 10), L. 13 § 6 (48, 5), L. 7, 12 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 3. Οὐδ' αὐτὸς ὁ στρατιώτης ἐξαιρεῖται. L. 35 (23, 2).

3) L. 18 (23, 2), L. 7 C. (5, 4).

4) L. 11 (1, 5) ... licet post mortem avi natus sit, justum filium ei, ex quo conceptus est, esse non videri.

5) L. 68 (23, 3), L. 7 C. (5, 4). Ὡς ἐκ τοῦ ἀκύρου τοῦ γάμου οὐδ' ἐπὶ μοιχείᾳ ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ ἡ γυνή. L. 13 § 6 (48, 5).

6) L. 25 C. (5, 16). L. 7 pr. C. (4, 28).

7) pr. Inst. (1, 10) ... ut jussus parentis praecedere debeat. Glück XXIII. σ. 35 παρ' ᾧ καὶ τὰς διαφόρους γνώμας, Zhishman σ. 626.

8) B. XXVIII. 4, 2 ... Εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον ὁ πατὴρ συναινέσει, ἀπὸ τότε καὶ οὐκ ἄνωθεν ὁ γάμος βεβαιοῦται.

9) Ἐκ τῶν κανόνων Βασιλείου 22, 28 Συντ. Δ'. σ. 151, 182 καὶ ἐκ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἄνευ ἱερολογίας δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ γάμος, ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα, ἂν καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν συναίνεσιν δέον νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἱερολογία, καὶ ἐπὶ μικρὸν ἐκράτησεν ἡ γνώμη, ὅτι μέχρις οὗ ἐπαναληφθῇ αὕτη, δὲν θεωροῦνται γνήσια τὰ τέκνα. Ὁ Βαλσαμὼν ὅμως διὰ τὸ πρὸς τὴν ἱερολογίαν σέβας ἀπεδοκίμασε τὴν ἐπανάληψιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι, μὴ ἐπιτρεπομένης καὶ δεύτερον τῆς ἱερολογίας, μόνη ἡ συναίνεσις ἐπάγεται τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἄνωθεν βεβαιουμένου τοῦ γάμου.[10])

Ἀλλὰ τὸ τῇ Ἐκκλησίᾳ δοκοῦν μὴ κυρωθὲν καὶ ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας στερεῖται παρ' ἡμῖν κύρους, διὸ κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου ὡς τὴν μόνην νομοθετικὸν κῦρος ἔχουσαν, καὶ καθ' ἣν διὰ τῆς ὕστερον ἐπερχομένης συναινέσεως ἔκτοτε καὶ οὐχὶ ἄνωθεν κυροῦται ὁ γάμος, καίτοι μὴ προσαπαιτουμένης καὶ αὖθις τῆς ἱερολογίας.[11])

Συνέπειαι ἀθεμίτων γάμων καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις.

§ 63. Ὁ ἔκ τινος οἱουδήποτε λόγου ἀθέμιτος γάμος καθὸ ἄκυρος οὐδὲν ἐπάγεται ἀποτέλεσμα. Ἐκ τοῦ κεκωλυμένου γάμου δὲν καταρτίζεται οἰκογένεια οὐδὲ παράγονται αἱ ἐκ νομίμου γάμου σχέσεις, καθόσον οἱ οὕτω συναφθέντες δὲν προσαγορεύονται σύζυγοι, προῖξ δὲν ὑφίσταται, οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν γεννηθέντες δὲν διατελοῦσιν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ νόθοι ἀποκαλοῦνται.[1])

τούτων ἑρμηνευτῶν Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος καν. 42 καὶ 38 Συντ. Δ'. σ. 189, 183, οὐδὲν ἕτερον ἀποδείκνυται, ἢ ὅτι διὰ τῆς ὕστερον συναινέσεως βεβαιοῦται ὁ γάμος, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι κυροῦται ἄνωθεν, οὐδ' ὅτι τὰ πρὸ ταύτης τέκνα ἀποκαθίστανται γνήσια.

10) Βαλσαμὼν καν. 38 Βασιλ. Συντ. Δ'. σ. 184.

11) Ἡ τοῦ Βαλσαμῶνος γνώμη εἶναι ὀρθοτέρα καὶ ἐπιεικεστέρα, διὸ καὶ ἀνενδοιάστως ἀποδέχονται αὐτὴν οἱ Καλλιγᾶς 4 § 48 καὶ Παπαρρηγόπουλος 3. § 15.

1) § 12 Inst. (1, 10). Si adversus ea, quae diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiae, nec matrimonium, nec dos intelligitur. Itaque ii, qui ex eo coitu nascuntur, in potestate patris non sunt, sed

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸν συγγενείας ἕνεκεν κεκωλυμένον γάμον αὐστηρότερον ἐτιμώρησεν ὁ Ἰουστινιανὸς μὴ φεισθεὶς οὐδ' αὐτῶν τῶν τέκνων, ἅτινα οὐ μόνον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν κατηγορίαν τῶν αἱμομικτικῶν [2]) κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς διατροφῆς δικαιώματος ἀπεστέρησεν. [3]) Ὁ αὐτὸς ἐθέσπισεν ὅτι τὰ ἐκ τοιούτου παρανόμου γάμου τέκνα ἀποπέμπονται τῆς τε πατρικῆς καὶ μητρικῆς κληρονομίας, ἡ δὲ τούτων περιουσία, μὴ ὑπόντων τέκνων ἐκ προτέρων ἀμέμπτων γάμων, περιέρχεται εἰς τὸ δημόσιον. [4])

Ἡ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἐπισκοπικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ ἀστικῶν διαφορῶν διετηρήθη καὶ μετ' αὐτὸν ἐν τῇ βυζαντιακῇ αὐτοκρατορίᾳ. [5]) Ἐπὶ τοιούτων διαφορῶν μεταξὺ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐὰν ὁ τελευταῖος ἦν ἐναγόμενος, ἡ ἀγωγὴ ἐφέρετο ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, διότι ἡ ἁρμοδιότης ἐκανονίζετο ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐναγομένου, ἐκτὸς ἂν ὁ λαϊκὸς συνήνει νὰ δικασθῇ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, [6]) ὅτε ἡ τούτου ἀπόφασις ὡς διαιτητικὴ μᾶλλον ἐθεωρεῖτο. Ἀλλὰ βραδύτερον ἡ διαιτητικὴ αὕτη ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου μετετράπη εἰς πράγματι δικαιοδοσίαν, καθόσον πάντα τὰ τοῦ γάμου, ἰδίως δὲ τὰ τῶν κωλυμάτων, τῆς τελέσεως καὶ τὰ τοῦ διαζυγίου, ἐκρίνοντο ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ὡς τῆς μόνης ἁρμοδίας ἀρχῆς, [7]) ὅπερ διετηρήθη καὶ καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς Ὀθωμανικῆς κυριαρχίας.

Ἀφ' ἧς ἡ Ἐκκλησία ἐκτήσατο δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν τοῦ γάμου, ἐκράτησεν ὁ κανών, ὅπως τὸ τοῦ γάμου ἄκυρον ἀπαγγέλλῃ ἡ ἐπισκοπικὴ ἀρχὴ ἐν διαγνώσει ἐκδιδομένῃ κατὰ τύπον ἀπο-

---

tales sunt, quantum ad patriam potestatem pertinet, quales sunt ii, quos mater vulgo concepit . . . . unde solent filii spurii appellari . . . Sequitur ergo, ut dissoluto tali coitu nec dotis exactioni locus sit Qui autem prohibitas nuptias contrahunt, et alias poenas patiuntur, quae sacris constitutionibus continentur. L. 4 § 8 (38 10).

2) Ὅρα § 60.

3) Νεαρ. 74, κεφ. ς', 89, κεφ. ιε', Βασ. XXXII. 2, 4, Ἁρμ. Δ'. ζ', 8.

4) Νεαρ. 12 κεφ. α', β', γ'. Ὅρα Κληρ. Δίκ. § 292.

5) Νεαρ. 79, 83, 123 κεφ. θ', κα'—κγ'.

6) Ἀλεξ. Κομνήνοῦ Νεαρ. 18.

7) Ἀλεξ. Κομνηνοῦ Νεαρ. 27, κεφ. δ'. Zachariae, Geschichte des G. R. Rechts σ. 357.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φάσεως καταχωριζομένης ἐν τῷ τῆς στέψεως πρωτοκόλλῳ, ὅπερ καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποδεκτὸν ἐγένετο.[8])

Ἡ τοιαύτη κατὰ τὴν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν λύσις ἁρμόζει καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν. Ὡς ἐκ τῆς ἱεροπραξίας ὁ γάμος ἐξωτερικῶς καὶ κατὰ τύπον παρίσταται κατὰ πάντα νόμιμος, ἡ δ' Ἐκκλησία συμπράττουσα καὶ αὕτη ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ φύσεως, δὲν δύναται νὰ κηρύξῃ καὶ πνευματικῶς ἄκυρον τὸν γάμον, ἂν μὴ πρότερον ἀμετάκλητος δικαστικὴ ἀπόφασις κηρύξῃ ἄκυρον αὐτόν.[9]) Ἀπαραίτητον ἄρα, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἀκύρου τοῦ γάμου ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἥτις βεβαιοῖ καὶ ἀπαγγέλλει τὸ ἐξ ὑπαρχῆς ἀνύπαρκτον.[10])

Συνέπειαι νομιζομένου γάμου.

§ 64. Ἀλλ' ἂν καὶ τοιαύτη ἡ αὐστηρὰ τοῦ νόμου ἀρχὴ ἀποκρούοντος πᾶσαν ἐκ κεκωλυμένου γάμου συνέπειαν, ἐν τούτοις εὑρηνται καὶ παραδείγματα ἐπιεικοῦς ἐφαρμογῆς ὡς ἐκ τῆς καλῆς πίστεως τῶν συναπτομένων διατελούντων ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κωλύματος. Ὁ Μάρκος Αὐρήλιος τὰ ἐκ θείου καὶ ἀνεψιᾶς τέκνα ἐκήρυξε δι' ἀντιγραφῆς γνήσια ὡσεὶ ἐν νομίμῳ γάμῳ συνειλημμένα, διότι καὶ ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν διήρκεσεν ὁ γάμος καὶ ἐν καλῇ πίστει ἦν ἡ μήτηρ.[1]) Κατ' ἄλλην πάλιν μαρτυρίαν ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συναπτομένων ἀθέμιτος γάμος συγγιγνώσκεται[2]) καὶ αἱ ἐκ τούτου ποιναὶ ἀργοῦσιν, ἂν οἱ οὕτω συναφθέντες ἅμα τῇ γνώσει τοῦ κωλύματος ἀποστῶσι τῆς τοιαύτης συναφείας.[3])

Ἐντεῦθεν τὸ περὶ νομιζομένου γάμου δόγμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καθὸ ὁ κεκωλυμένος γάμος, μέχρις οὗ δικαστικῶς κηρυχθῇ ἄκυρος, ἐπάγεται πάντα τὰ ἐκ νομίμου ἀποτελέσματα καὶ ὡς πρὸς τοὺς συζύγους πρὸς ἀλλήλους καὶ ὡς πρὸς τὰ τέκνα,

---

8) Zhishman σ. 699, Scheurl σ. 350.

9) Κατ. Ἱερ. Συν. Ἀρθρ. ΙϚ'.

10) Scheurl σ. 351, Valette, Cod. civ. σ. 222, Demolombe III. Nº 240.

1) L. 57 § 1 (23, 2).

2) L. 38 § 7 (48, 5).

3) L. 4 C. (5, 5).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἂν ὁ ἕτερος μόνον τῶν συζύγων ἐν καλῇ διατελῇ πίστει. [4])

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι δὲν ἐπέτειναν τὴν αὐστηρότητα, οὐδ' ἐπεζήτησαν τὴν τιμωρίαν τῶν ἀθώων, ἐν αἷς περιπτώσεσιν ὡς ἐκ τῆς καλῆς πίστεως ἐλλείπει ἡ ἐκ δολίας βουλήσεως παράβασις τοῦ νόμου, διὸ καὶ ἀνέγραψαν τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ κηρυχθεὶς ἄκυρος γάμος ἀλλὰ καλῇ τῇ πίστει γενόμενος, ἐπάγεται ἔννομα ἀποτελέσματα ὡς πρός τε τοὺς συζύγους, τὰ τέκνα καὶ τὰς εἰς τὴν περιουσίαν ἀναγομένας σχέσεις. Ἐὰν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων ἦν ἐν καλῇ πίστει, ὡς πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον ἐπέρχονται αἱ ἐκ τοῦ γάμου συνέπειαι μὴ ἐπωφελουμένου τοῦ ἐν κακῇ πίστει. [5])

Ἄφεσις κωλύματος πρὸς γάμον.

§ 65. Ἡ Ἐκκλησία κωλύματα ἐπὶ κωλυμάτων ἐπισωρεύουσα καὶ τὴν τούτων ἐπαύξησιν σπουδαῖον ἔχουσα μέλημα ἀνέκαθεν ἠρνήθη ἄφεσιν κωλυμάτων. Ὁ Πατριάρχης Θεοδόσιος Α'. Βορρανδιότης ἠρνήθη νὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμον τῆς Εἰρήνης νόθου θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Α'. Κομνηνοῦ μετὰ τοῦ Ἀλεξίου νόθου υἱοῦ τοῦ Μανουήλ, ἕκτου βαθμοῦ συγγενῶν, διὸ καὶ προὐτίμησε τὴν ἐξορίαν, τὸν γάμον εὐλογήσαντος ἀντ' αὐτοῦ τοῦ τῶν Βουλγάρων ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος, [1]) ὁ δὲ Νικόλαος καθηρέθη μὴ ἐπιτρέψας εἰς Λέοντα τὸν σοφὸν τὸν μετὰ τῆς Ζωῆς γάμον, τέταρτον ἤδη. [2]) Ἐπίσης μάτην ἡ Ἄννα ἐξελιπάρησε Πατριάρχην Ἰωάννην τὸν ΙΒ'. ὅπως ἐπιτρέψῃ ἐν ἕκτῳ βαθμῷ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἰσθαμάρης μετὰ τοῦ Μιχαὴλ υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. [3])

Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία παρακολουθοῦσα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κυροῦσα ἐν τοῖς πλείστοις τὰ ταύτῃ δοκοῦντα δὲν ἀντεποιήθη δικαίωμα ἀφέσεως, ἀλλ' ἐνέμεινεν εἰς τὰ κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον

---

4) «Matrimonium putativum» C. 2, 8, 14, 15, X. Qui filii sint legitimi. (IV. 17).

5) Γαλλ. Κωδ. Ἄρθρ. 201, 202, Ἰταλ. 116. Καὶ αὐτὰ τὰ πρὸ τοῦ γάμου τέκνα νομιμοποιοῦνται διὰ τοῦ τοιούτου γάμου. Demolombe III. Nº 366.

1) Νικήτα Χωνιάτου, Βασιλ. Ἀλεξ. Πορφυρ. κεφ. 15.

2) Ὅρα § 40.

3) Παχυμέρη, Ἀνδρον. Παλαιολ. Γ'. κεφ. 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δίκαιον ἐξαιρετικὰ ἐκεῖνα θέματα, καθ' ἃ ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἠδύνατο ὁ αὐτοκράτωρ κατ' οἰκονομίαν παρὰ τὸ ὑπάρχον κώλυμα νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν γάμον, ὡς ἐπὶ τοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἔτους γάμου χήρας ἢ διεζευγμένης, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸ τῆς λογοδοσίας γάμου τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος μετὰ τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν. [4])

Τίς ὁ προσβάλλων τὸν γάμον ὡς ἄκυρον.

§ 66. Καὶ ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς διατάξεως περὶ τῶν προσώπων τῶν δυναμένων νὰ ζητήσωσι τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου, οὐδὲν ἧττον βέβαιον, ὅτι τὴν ἐπὶ ἀκυρώσει ἀγωγὴν μετέρχεται ἑκάτερος τῶν συναψάντων τὸν γάμον, οἱ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπιμέλειαν ἐπ' αὐτῶν ἐνασκοῦντες, καὶ πᾶς ὁ ἔννομον ἐν τούτῳ συμφέρον ἔχων.

Ἀλλ' ὁ ἀθέμιτος γάμος ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ διαταράττει τὴν δημοσίαν τάξιν, ἑπομένως καὶ ἂν ἀνέχωνται αὐτὸν πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ προσβάλωσιν ὡς ἄκυρον, ἡ εἰσαγγελικὴ ὅμως ἀρχή, ἥτις τέτακται φρουρὸς τοῦ δημοσίου συμφέροντος, δὲν δύναται νὰ ἀνεχθῇ τὸ κοινὸν σκάνδαλον, διὸ καὶ κατὰ τὰς νεωτέρας τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν νομοθεσίας ὁ εἰσαγγελεὺς οὐ μόνον τὴν τέλεσιν μέλλοντος γάμου κεκωλυμένου δύναται ν' ἀνακόψῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἤδη τελεσθέντα προσβάλλει ὡς ἄκυρον. Παρ' ἡμῖν ὅμως νομοθετικὸν χάσμα ὑπάρχει ἐν τούτῳ, διότι οὔτε ὁ πολιτικὸς νόμος, ὑφ' οὗ διέπονται τὰ τοῦ γάμου, ἰδίως δὲ τὰ περὶ κωλυμάτων, οὔτε ἡ Πολιτικὴ Δικονομία ἀπονέμει εἰς τὸν εἰσαγγελέα τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἀκύρωσιν γάμου παρὰ τὸν νόμον συναφθέντος. Κατὰ τὸ καταστατικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου [1]) ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, πληροφορηθεῖσα τὴν τέλεσιν παρανόμου γάμου, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς πολιτικῆς, ὅπως ἐνεργηθῶσιν ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ ὁριζόμενα, ὅπερ προϋποτίθησιν,

---

4) Ὅρα § § 36, 37. Τὰ θέματα τοῦ γάμου προσώπων διαφόρου κοινωνικῆς τάξεως καὶ τῆς κατὰ Νεαρὰν Λέοντος 109 μνηστείας ἀνήβων δι' ἱερολογίας ἀργοῦσι παρ' ἡμῖν.

1) Ἄρθρ. 1Ϛ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ὁ πολιτικὸς νόμος ἐπιτρέπει εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν τὴν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπέμβασιν διαγράφων ἅμα καὶ τὴν πρὸς τοῦτο διαδικασίαν, ἀλλ' ὁ πολιτικὸς νόμος, εἰς ὃν παραπέμπει τὸ καταστατικὸν τῆς συνόδου, οὐδαμοῦ οὐδὲν περὶ τούτου ὁρίζει. [2])

Ἐπὶ γάμου κεκωλυμένου ὡς ἐκ τοῦ προϋπάρχοντος ἐγκύρου ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ προβαίνει εἰς τὴν καταδίωξιν, οὐχὶ διότι ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ πολιτικὸς νόμος, ἀλλὰ διότι ὑπάρχουσι τὰ στοιχεῖα τῆς διγαμίας, ἤτοι ἀδικήματος ἐξ ἐπαγγέλματος καταδιωκομένου, [3]) ὅτε καὶ μόνον ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς πολιτικῆς τὴν ἐνέργειαν τῶν κατὰ νόμον.

Ὁ αἱμομικτικὸς γάμος, καίτοι κατάκριτος κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον εὐρύτερον διαγράφοντα τὰ τούτου ὅρια, [4]) δὲν ἀποτελεῖ ὅμως καὶ ἴδιον ἀδίκημα κατὰ τὸν ποινικόν, καθ' ὃν τοιοῦτον εἶναι ἡ αἱμομιξία, ἀλλ' ἥτις ὑπάρχει μόνον μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων καὶ μεταξὺ γνησίων ἀμφιθαλῶν ἢ ἑτεροθαλῶν ἀδελφῶν. [5]) Ὅθεν μόνον ἕνεκα γάμου τοιούτων προσώπων, καθὸ αἱμομιξίας διαπραττομένης, δύναται νὰ ζητήσῃ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ὅ,τι καὶ ἀνωτέρω, ἐνῷ πέραν τούτων δὲν ὑπάρχει κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον αἱμομιξία.

ΤΜΗΜΑ Ε'.

ΜΝΗΣΤΕΙΑ

Σύστασις μνηστείας κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.

§ 67. Κατὰ παλαίτατον ἐν Ῥώμῃ ἔθος τοῦ γάμου προηγεῖτο ἡ μνηστεία, ἤτοι ἡ ἀμοιβαία τοῦ μέλλοντος γάμου ὑπόσχεσις, ἣν

2) Καλλιγᾶς 4 §. 39. Ἄπορον πῶς Παπαρρηγόπουλος 3 § 60 ἀνευρίσκει τὸ τοιοῦτο δικαίωμα τοῦ εἰσαγγελέως ἐν ἄρθρῳ ΙϚ'. τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἱερ. Συνόδου.

3) Ποιν. Νομ. Ἄρθρ. 283—285.

4) Ὅρα § 63.

5) Ποιν. Νομ. Ἄρθρ. 281.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ μνήμην καὶ ἐπαγγελίαν τῶν μελλόντων γάμων ἀποκαλοῦσιν. [1])

Ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἐποχῇ ἡ μνηστεία ἐγίγνετο κατὰ τύπον ἐπερωτήσεως, [2]) ἥτις καὶ συμβολικῶς ἐπεσφραγίζετο διὰ τοῦ παρὰ τοῦ μνηστῆρος εἰς τὴν νύμφην διδομένου σιδηροῦ δακτυλίου καὶ τοῦ ἐναλλασσομένου ἀσπασμοῦ. [3]) Ἡ κατ' ἐπερώτησιν σύστασις τῆς μνηστείας ἐκράτησε μέχρι τοῦ ἔτους 664 ἀπὸ Κ. Ρ. [4]), μεθ' ὃ ἀντὶ τοῦ πανηγυρικοῦ τύπου τῆς ἐπερωτήσεως μᾶλλον εὔχρηστος ἀπέβη ἡ δι' ἁπλῆς συναινέσεως σύστασις.

Ὅ,τι κωλύει τὸν γάμον κωλύει καὶ τὴν μνηστείαν.

§ 68. Ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς μνηστείας, τὸν γάμον παρασκευαζούσης, ἕπεται κατὰ κανόνα, ὅτι μόνον οἱ τῆς πρὸς γάμον ἱκανότητος ἀπολαύοντες συνάπτονται διὰ μνηστείας. [1])

Ἀλλ' ἐπὶ τῆς μνηστείας, μὴ οὔσης ὡρισμένης τῆς πρὸς ταύτην ἡλικίας ὡς ἐπὶ τοῦ γάμου, οὐδὲν ἐκ τῆς ἀνηβότητος κώλυμα, ἅμα ὑπάρχει συνείδησις τῶν πραττομένων, διὸ καὶ ἐπιτρέπεται ἅμα συμπληρωθέντος τοῦ ἑβδόμου ἔτους, διαρκούσης δὲ τῆς ἀνηβότητος δὲν λύεται οὐδ' ἀμφοτέρων συναινούντων. [2]) Ὁ πένθιμος

---

1) L. 1 (23, 1). Sponsalia sunt mentio et repromissio futurarum nuptiarum. L. 2, 3 αὐτ. Ἀρμ. Δ'. α', 1, 2. Ἐπίσης καὶ ἐλπίδα γάμου (nuptiarum spem) καλοῦσι. L. 6 (23, 1), L. 13 § 3 (48, 5).

2) «sponsio» L. 2, 3 (23, 1), ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα «sponsus» καὶ «sponsa» ὡς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως τοῦ μνηστῆρος καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ὑποσχέσεως. Παραδείγματα τοιαύτης μνηστείας παρὰ Plaut. Aulul. I. 4, Curcul. act. V. 2.

3) Juven. Sat. VI. «et digito pignus fortasse dedisti.» Plin. Hist. nat. XXXIII. 6.

4) Κατὰ τὴν τοῦ Γελλίου N. A. IV. 4, μαρτυρίαν ἡ διὰ τῆς ἐπερωτήσεως μνηστεία ἦν συνήθης ἐν Λατίῳ, ἐκ ταύτης δ' ἐτίκτετο καὶ κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἀγωγὴ πρὸς ἀπότισιν τοῦ διαφέροντος. Varro de ling. lat. VI. 70, 71.

1) L. 60 § 5 (23, 2)... nam cum qua nuptiae contrahi non possunt, haec plerumque ne quidem desponderi potest, nam quae duci potest, jure despondetur.

2) L. 14 (23, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - ΤΑΜΕΙΟΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ένὸς ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου, οὐχὶ δὲ καὶ μνηστείας, [3]) ἐνῷ τὸ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας. [4])

Ἡ μνηστεία συνιστᾶται τῇ ἀμοιβαίᾳ συναινέσει.

§ 69. Ἡ μνηστεία κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον συνιστᾶται, ὡς καὶ ὁ γάμος, τῇ ἀμοιβαίᾳ τῶν συναπτομένων συναινέσει, [1]) ὡς καὶ τῇ τοιαύτῃ τῶν ἐχόντων αὐτοὺς ὑπεξουσίους. [2]) Διχογνωμοῦντος τοῦ ὑπεξουσίου οὐδὲν πράττεται, μὴ ἀναπληρούσης τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως καὶ τὴν τοῦ ὑπεξουσίου, ὅστις οὐδὲ λόγον τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ ὀφείλει, [3]) ἐνῷ ἐπὶ ὑπεξουσίας, ἧς ὡσαύτως ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, [4]) ἡ σιωπὴ αὐτῆς ὡς συναίνεσις ἑρμηνεύεται [5]) καὶ ἥτις δὲν δύναται ν' ἀντείπῃ, εἰμὴ ὅταν τὸ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προτεινόμενον πρόσωπον εἶναι ἀνάξιον καὶ αἰσχρόν. [6])

Ἐπὶ ἀνήβων ὑπὸ ἐπίτροπον διατελούντων καὶ ὑπερβάντων τὸ ἕβδομον ἔτος ἀπαραίτητος καὶ ἡ τοῦ ἐπιτρόπου συναίνεσις, [7]) ὅστις ὅμως οὔτε ἄκοντος τοῦ ἀνήβου συνίστησι μνηστείαν, οὔτε τὴν συσταθεῖσαν αὐτοβούλως διαλύει, [8]) κατ' εἰδικὴν δὲ περὶ ἀνήβου θυγατρὸς διάταξιν ἀπαιτεῖται πρὸς τῇ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἡ τῆς μητρὸς καὶ τῶν συγγενῶν γνώμη, ὧν διαφωνούντων ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον. [9])

Οἱ τὴν ἥβην ὑπερβάντες διατελοῦσιν ὑπὸ κηδεμόνα, οὗ φροντὶς ἡ τῆς περιουσίας διοίκησις, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τῆς μνηστείας καὶ γάμου, διὸ καὶ ὁ ἀφῆλιξ οἰκείᾳ γνώμῃ τὴν μνηστείαν συνίστη-

---

3) L. 10 § 1 (3, 2).
4) L. 60 § 5 (23, 2), L. 16 (23, 1).
1) L. 11, 13 (23, 1).
2) L. 7 § 1 (23. 1) L. 2 (23, 2).
3) L. 12, 14 C. (5, 4).
4) L. 11 (23, 1).
5) L. 12 (23, 1).
6) L. 12 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α'. 6.
7) L. 1 § 2 (26, 7).
8) L. 6 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 4.
9). L. 1 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν,[10]) ἐνῷ κατὰ νεωτέραν ἐν Κώδικι διάταξιν περὶ τῆς μνηστείας ἀφηλίκου θηγατρὸς κρατεῖ, ὅ,τι καὶ περὶ γάμου. [11])

Ἡ συναίνεσις δηλοῦται παντὶ οἱῳδήποτε τρόπῳ καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως, καὶ παρόντων τῶν συναπτομένων καὶ ἀπόντων δι' ἀγγέλου ἢ δι' ἐπιστολῆς [12]) ἢ καὶ διὰ παρενθέτου προσώπου, ὅπερ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Οὐλπιανοῦ ἦν τὸ μᾶλλον σύνηθες. [13]) Εἰδικῶς περὶ τοῦ προξενοῦντος γάμον ὥρισεν ὁ νόμος, ὅτι εἰ καὶ ὅλως ἀνάρμοστον τὸ λαμβάνειν προξενητικὰ «ἑρμηνευτικόν» οὐδὲν ἧττον, προϋπαρχούσης περὶ ἀμοιβῆς συμφωνίας, ὀφείλεται τοιαύτη, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἐὰν ἡ προὶξ δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς διακοσίας λίτρας χρυσοῦ, οὐδ' ὑπὲρ τὰς δέκα λίτρας, ὁσηδήποτε κἂν ᾖ ἡ προίξ [14]).

Περὶ τῆς βίᾳ, πλάνῃ καὶ δόλῳ συναινέσεως, κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ γάμου. [15])

Τὰ ἐκ τῆς μνηστείας ἀποτελέσματα.

§ 70. Ἐκ τῆς μνηστείας δὲν τίκτεται ἀγωγὴ ἐπὶ τελέσει γάμου μὴ ἀνεχομένου ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ τοιοῦτον καταναγκασμόν, διὸ καὶ ἑκάτερος μονομερῶς ἀφίσταται. [1]) Δευτέρα μνηστεία μήπω τῆς προτέρας λυθείσης, ἢ γάμος μεθ' ἑτέρου προσώπου συνεπήγετο ἀτιμίαν, [2]) ἡ δ' ἀθέτησις τῆς πρὸς τὸν μνη-

---

10) L. 20 (23, 2), L. 8 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 11.

11) L. 20 C. (5, 4), Ἀρμ. Δ'. δ', 20. Ὅρα §. 50.

12) L. 4 § 1, L. 7 pr. 18 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 2, 19, 20.

13) L. 18 (23, 1).

14) L. 3 (50, 14), L. 6 C. (5, 1), Ἀρμ. Δ'. γ', 12.

15) Ὅρα §. 51, 52, 53.

1) L. 1 C. (5, 1), L. 2 C. (5, 17). Οὐ μόνον ὁ γάμος ἄκυρος, ἀλλὰ καὶ ἐτιμωρεῖτο ὁ δι' ἐπικλήσεως τοῦ αὐτοκράτορος ἐξαναγκάσας τὸν ἕτερον εἰς γάμον. L. 1 C. (5, 8). Ἀρμ. Δ'. δ', 16. Κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῶν Δυτικῶν (c. 10, 17, 22 X. de spons. 4, 11) τίκτεται ἀγωγὴ (actio matrimonialis, condictio ex sponsu) κατὰ τοῦ ἀρνουμένου τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου καταδικαζομένου εἰς ἀποζημίωσιν. Glück XXIII. σ. 90. Richter, Kirchenrecht § 289 Not. 20, Jagemann, die Daraufgabe σ. 78.

2) L. 1, 13 § 1—4 (3, 2), Ἀρμ. Δ'. α', 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στῆρα πίστεως τὴν περὶ μοιχείας δίκην, καθὸ ματαιοῦσα τὴν ἐλπίδα τοῦ γάμου. [3])

Ὁ μνηστὴρ ἔχει τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν ἕνεκα προσβολῆς κατὰ τῆς μνηστῆς, [4]) ὅπερ δὲν κατηργήθη διὰ τοῦ ἡμετέρου Ποινικοῦ νόμου [5]) ὁρίζοντος, ὅτι αἱ κατὰ τῆς τιμῆς προσβολαὶ μόνον τῇ αἰτήσει τοῦ παθόντος ὑποβάλλονται εἰς ἀνάκρισιν καὶ τιμωροῦνται, διότι ὁ μνηστὴρ εἶναι παθών. [6])

Ἀρραβών. *)

§ 71. Ἀρχαιοτάτη, πιθανῶς δὲ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου γέννημα, ἡ τῶν ἀρραβώνων χρῆσις ἐπακολουθοῦσα δίκην συμβολικῆς παραστάσεως τὴν μνηστείαν, συνήθως μὲν ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μνηστῆς διδόμενος.

Ὁ ἀρραβὼν [1]) εἰς ἔνδειξιν συναφθείσης μνηστείας διδόμενος [2]) εἶνε ἅμα καὶ ποινὴ [3]) τοῦ προπετῶς ἀφισταμένου, [4]) καθόσον ἢ ἐκπίπτει τῶν δοθέντων, ἢ διπλάσια τὰ ληφθέντα ἀποδίδωσι. [5])

---

3) **L. 13 § 3 (48, 5).**

4) L. 15 § 24 (47, 10).

5) Νόμος περὶ ἐξυβρίσεων καὶ περὶ τύπου. Ἄρθρ. 36.

6) Τὸ ἐναντίον ἀπεφήνατο Α. Π. 5 (1858).

*) **von Jagemann, die Daraufgabe (Arrha). 1873.**

1) «Sponsalia» συνήθως κατὰ Θεοδοσίειον Κώδικα . . . Sponsalia, hoc est, arrarum nomine data. 1 C. Th. (3, 10), ἐν δὲ τῷ Ἰουστινιανείῳ Κώδικι «arrha sponsalitia» C. Lib. 5. tit. 1.

2) **L. 9 C. Th.** (3, 5). Multa ad nuptias sponsaliorum nomine pro **solemnitate traduntur.**

3) Ὁ νόμος ἀποδοκιμάζων τὸ πρόστιμον ἀσυνεπὴς καταδείκνυται ἐπιζητῶν οὕτω διὰ τοῦ ἀρραβῶνος τὴν ἐπίρρωσιν τῆς μνηστείας, διὸ καὶ πιθανὴ ἡ εἰκασία, ὅτι τοῦτο ἐκράτησεν οὐχὶ κατ' ἔθος, ἀλλὰ κατὰ διάταξιν τῶν χρόνων τῶν αὐτοκρατόρων, οἵτινες ἐν τῇ αὐθαιρεσίᾳ αὐτῶν ἐπεζήτησαν διὰ ποινῆς νὰ παρακωλύσωσι τὴν λύσιν τῆς μνηστείας, ἐξ ἧς οὐδεμία ἐπὶ ἐκτελέσει τῆς τοῦ γάμου ἐπαγγελίας ἐτίκτετο ἀγωγή. **Jagemann** αὐτ. 69.

4) **L. 3, 5 C.** (5, 1), L. 56 pr. **C.** (1, 3), L. 16 C. (1, 4). **Windscheid** II. § 489 Not. 3, **Jagemann** αὐτ. σ. 69, 76. Ὁ ἀρραβὼν δὲν εἶναι κατὰ τὸν τελευταῖον σ. 73 καὶ 169 ἐπιτίμιον μεταμελείας (arrha poenitentialis), διότι τὸ μὴ δι' ἀγωγῆς ἐξαναγκαστὸν τῆς μνηστείας δὲν εἶναι συνέπεια τοῦ ἀρραβῶνος, ἀλλ' ἐνυπάρχει ἐν τῇ φύσει αὐτῆς.

5) **L. 3, 5 C.** (5, 1), Ἀρμ. Δ'. 6', 1. Ὁ ἀρραβὼν φύσιν ἔχει τοιαύτην,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς πρόσθετόν τι καὶ παρεπόμενον ὁ ἀρραβὼν προϋποτίθησιν ἔγκυρον μνηστείαν, διότι, ἂν ἄκυρος αὕτη, [6]) ἢ κεκωλυμένος ὁ γάμος, ὡς καὶ λυομένης τῆς μνηστείας ἄνευ ὑπαιτιότητος [7]) ἁπλῶς ἀναλαμβάνεται ὁ ἀρραβὼν ὡς ἄνευ αἰτίας δοθείς. [8])

Τελεσθέντος τοῦ γάμου κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ τῶν συμβάσεων, [9]) ἤτοι ἀναλαμβάνεται ὁ ἀρραβὼν μὴ μεταμορφούμενος ἄνευ ῥητῆς συμφωνίας εἰς πρόγαμον δωρεάν. [10]).

Ὁ ἀρραβὼν διάφορος τῆς δωρεᾶς μνηστείας καὶ ἀλλοῖα ἐπάγεται ἀποτελέσματα, καθόσον δὲν διατελεῖ ὡς ἐκείνη ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, τῶν δ' ἐνσωμάτων ἡ κυριότης μετατίθεται πάραυτα εἰς τὸν λήπτην ὀφείλοντα τὴν ἀπόδοσιν τελεσθέντος τοῦ γάμου, τοῦ ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος πρὸς τὴν μνηστὴν ἀσπασμοῦ οὐδεμίαν ἐνταῦθα ἔχοντος ἐπιρροήν. [11])

Ἔκπτωσις δοθέντων, ἀπόδοσις διπλασίου καὶ τἀνάπαλιν.

§ 72. Ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀρραβῶνος ἕπεται, ὅτι ὁ αὐτοβούλως δίχα εὐλόγου αἰτίας ἀφιστάμενος τῆς μνηστείας ὑφίστα-

---

ἵνα, εἰ μὲν ὁ λαβὼν τὸν ἀρραβῶνα παραιτήσηται, διπλάσιον, ὅπερ ἔλαβεν, ἀποδῶ, εἰ δὲ ὁ δεδωκώς, ἵνα ἐκπέσῃ τῶν ἀρραβώνων.

6) Jagemann σ. 34, 74.

7) Κατὰ ἐν ἑπομένῃ §.

8) L. 5 C. (5, 1) ... Quae ita custodiri censemus, si non propter personam, vel conditionem, vel aliam causam legibus vel generalibus constitutionibus interdictam, futurum matrimonium constare prohibetur, tunc enim quasi nullo facto, utpote sine causa easdem arrhas praestitas, tantummodo reddi consequens esse praecipimus. Νεαρ. 123 κεφ. λθ'. Ἀρμ. Δ'. 6', 7. «Μνηστείας κατὰ τὸν νόμον γινομένης.»

9) Καθ' ἃς λυθείσης τῆς κυρίας ἐνοχῆς αἴρεται καὶ ἡ παρεπομένη. L. 11 § 6 (19, 1), L. 15 § 5 (14, 3), L. 8 (18, 3).

10) Sanchez, de matrimonio. disp. 36. Nº 1, Glück XXIV. σ. 393, Göschen § 671, Jagemann αὐτ. σ. 73, Παπαρρηγόπουλος 3 § 73. Οἱ Mollenbec, thes. jur. civ. σ. 976, Dig. 23, 1, Löhr, Arch. f. civ. P. XV. σ. 450, Seuffert. Pand. § 446 ταὐτὸν τὸν ἀρραβῶνα μετὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς χαρακτηρίζοντες παραδέχονται τὴν τοιαύτην μετατροπήν. Ὅρα περὶ τούτου καὶ Vering, Gesch. und Inst. des röm, Rechts § 216 καὶ 221, ὡς καὶ Sintenis, Civilrecht II. § 99 Not. 10.

11) Jagemann σ. 73.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται τὴν ποινήν, εἴτε τῆς ἐκπτώσεως τῶν δοθέντων, εἴτε τῆς τοῦ διπλασίου ἀποδόσεως τῶν ληφθέντων, τῆς κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ἀποδόσεως τοῦ τετραπλοῦ καταργηθείσης, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς τοῦτο ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων ὡρίσθη.[1])

Λυθείσης θανάτῳ τῆς μνηστείας, καθίσταται ἀδύνατος ἐκ γεγονότος ὕστερον ἐπελθόντος ἡ τέλεσις τοῦ γάμου, διὸ οὐδεμία ὑπάρχει ὑπαιτιότης καὶ ἁπλῶς ἀποδίδοται ὁ ἀρραβών, ἂν μὴ ὁ τελευτήσας ἐγένετο πρὸ τοῦ θανάτου παραίτιος τῆς μὴ τελέσεως τοῦ γάμου.[2])

Τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ὁ θάνατος ἐπάγεται ἀποτελέσματα, ἐὰν μετὰ τὴν μνηστείαν ὁ μνηστὴρ ἢ ἡ μνηστὴ τὸν μονήρη ἀσπασθῶσι βίον, ὅτε συγχωρουμένης ἑκατέρῳ τῆς ποινῆς, ὁ μὲν ἀναλαμβάνει τὸ δοθέν, ἡ δὲ ἀποδίδωσιν ἁπλῶς τὸ ληφθέν.[3])

Ταὐτὸ κρατεῖ καὶ ὅταν μετὰ τὴν μνηστείαν ἀνακύπτῃ κώλυμα γάμου,[4]) ἢ κατὰ τὴν σύναψιν αὐτῆς ἐμφιλοχωρῇ εὔλογος αἰτία μονομεροῦς λύσεως,[5]) ἀλλ' ἄγνωστος τῷ παραιτουμένῳ.

Κατ' ἐξαίρεσιν ἀνήλικος μὴ τυχοῦσα συγγνώμης ἡλικίας, εἴτε παρθένος εἴτε χήρα, λύουσα μονομερῶς τὴν μνηστείαν ἄνευ εὐλόγου αἰτίας δὲν ὑφίσταται τὴν ποινὴν ἁπλῶς ἀποδίδουσα τὸ ληφθέν, εἴτε αὐτή, εἴτε ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν ἔλαβε τὸν ἀρραβῶνα.[6]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου μνηστῆρος.[7])

Τῆς μνηστῆς ὑπεξουσίας οὔσης ὁ γονεὺς ὑφίσταται τὴν ποινὴν

---

1) L. 5 C. (5, 1) ... quadrupli videlicet poena, quae in anterioribus legibus definita erat, in qua et arrharum quantitas imputatur, cessante, nisi specialiter aliud ex communi consensu inter contrahentes de eadem quadrupli ratione placuerit.

2) L. 3 C. (5, 1) ... nisi causam, ut nuptiae non celebrarentur, defuncta persona jam praebuit.

3) L. 56 C. (1, 3), Νεαρὰ 133. κεφ. λθ', Ἀρμ. Δ'. ϛ', 11.

4) L. 5 C. (5, 1), Ἀρμ. Δ'. ϛ', 7, 8.

5) Περὶ ὧν ἐν ἑπομένῃ §.

6) L. 5 C. (5, 1) ... In simplum autem, id est, tautummodo in id, quod accepit, si minoris aetatis est, sive virgo sive vidua sit, sive per se, sive per tutorem, aut curatorem, vel aliam personam easdem arrhas acceperat. Κατὰ τὴν ἐν Ἀρμ. Δ'. ϛ', 5 προσθήκην ἐκ σχολίου τῶν Βασιλικῶν παραληφθεῖσαν ὁ ἀρραβὼν ἀποδίδοται, ἐφόσον σώζεται «φαινόμενον εἶναι παρ' αὐτῇ».

7) Ὡς δείκνυται ἐκ τῶν λέξεων τῆς παρατεθείσης διατάξεως «Quae omnia simili modo etiam de sponsis custodiri censemus».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ διπλασίου παρακωλύων ἄνευ λόγου τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, προϋποτιθεμένου ὅτι ὁ γονεὺς εἶναι ἐνήλικος. [8])

Μονομερὴς λύσις ἄνευ ποινῆς.

§ 73. Ἀλλὰ καὶ μονομερῶς ἄνευ ποινῆς λύεται ἡ μνηστεία ἐξ εὐλόγου αἰτίας, ἧς ἕνεκεν ὁ ἀποχωρῶν δὲν ἐκπίπτει τῶν δοθέντων, ἢ ἁπλῶς ἀποδίδωσιν, ὅ,τι ἔλαβε. Τοιοῦτοι δὲ λόγοι εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

α') Ἄσωτος τοῦ μνηστοῦ ἀναστροφή. [1])

β') Ἀνικανότης τοῦ μνηστοῦ πρὸς γάμον. [2])

γ') Διαφορὰ θρησκείας ἢ δόγματος. [3])

δ') Ἀθέτησις τῆς πρὸς τὸν μνηστῆρα πίστεως τῆς μνηστῆς. [4])

ε') Ἡ ὑπὲρ διετίαν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ, ἢ τριετίαν ἐπὶ τῶν ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις διαμενόντων ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας ὑπέρθεσις τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἂν μὴ ὥρισται χρόνος πρὸς τοῦτο, [5]) ἐξ εὐλόγου δ' αἰτίας, ὡς νόσου, θανάτου τῶν γονέων, κεφαλικοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀποδημίας ἐξ ἀνάγκης ἀναβάλλεται ἐπὶ τριετίαν ὁ γάμος, [6]) τοῦ χρόνου ὑπολογιζομένου ἀείποτε ἀπὸ τῆς κατὰ νόμον πρὸς γάμον ἡλικίας. [7])

Ἐν ταῖς τρισὶ πρώταις περιπτώσεσι προϋποτίθεται, ὅτι ὁ ἀποχωρῶν ἠγνόει τὴν αἰτίαν τῆς μεταμελείας, ἢ ὅτι αὕτη μετὰ

---

8) L. 5 C. (5, 1)... Patrem vero vel matrem, legitimae videlicet aetatis constitutos, sive simul sive separatim arrhas pro filia susceperint, avum autem vel proavum, si pro nepte vel pronepote, in duplum convenit teneri.

1) L. 5 C. (5, 1)... post arrhas autem sponsalitias sponsa conjugium sponsi propter turpem vel impudicam conversationem . . . recusaverit. Ἀρμ. Δ'. 6', 8.

2) L. 5 C. (5, 1)... quod quasi vir coitum, ex quo spes sobolis oritur, facere non potuerit. Δ'. 6', 8.

3) L. 5 C. (5, 1)... aut religionis vel sectae diversitatem... Ἀρμ. Δ'. 6', 8.

4) Νεαρ. Λέοντος 93, Ἀρμ. Δ'. α', 25... εἰ ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων ἐγγάστριος ἡ γυνὴ πεφώραται.

5) L. 2 C. (5, 1), L. 2 C. (5, 17), Ἀρμ. Δ'. α', 17.

6) L. 17 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 18.

7) Πετρα XLIX κστ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν μνηστείαν ἐπῆλθε, διότι ἂν ἐγίγνωσκε ταύτην, ἑαυτὸν δέον νὰ αἰτιᾶται μὴ ἀπαλλαττόμενος τῆς ποινῆς. [8])

Ἡ παραφροσύνη, ὡς ὁρίζει ὁ νόμος, κωλύει τὴν σύστασιν μνηστείας, ἐνῷ ἐπιγενομένη δὲν ἐπάγεται τὴν λύσιν, [9]) ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ταύτης ἕνεκεν δὲν λύεται αὐτοδικαίως ἡ μνηστεία, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ὁ ἕτερος δὲν δύναται ἄνευ ποινῆς ν' ἀποστῇ, διότι ἡ παραφροσύνη κωλύει τὸν γάμον, [10]) κατὰ δὲ τὸ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δίκαιον ἦν καὶ λόγος λύσεως. [11])

Οἱ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν ἑρμηνευταὶ καὶ συλλογῶν συντάκται συμπληροῦντες τὴν ἀόριστον τοῦ νόμου ἔκφρασιν « ἢ δι' ἄλλην εὔλογον παραιτήσεως αἰτίαν » [12]) καὶ ἑτέρους προσέθεντο λόγους λύσεως τῆς μνηστείας ἄνευ ποινῆς, οἷον νόσον χρονίαν, θάνατον τῶν γονέων καὶ τύχης ἐναλλαγὴν ἀπόρου καθισταμένου τοῦ ἑνὸς ἢ καὶ ἀμφοτέρων, [13]) ἀλλ' ἐν Ἁρμενοπούλῳ [14]) περιλαμβάνεται μόνον ἡ μετὰ τὴν μνηστείαν τύχης ἐναλλαγή, ὡς καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ περιουσία εἶναι βεβαρημένη ἢ ὑπέγγυος πρὸς τὸ δημόσιον ἕνεκα χρεῶν.

Δωρεαὶ μνηστείας. *)

§ 74. Αἱ τῆς μνηστείας δωρεαὶ ἀρχικῶς οὐδὲν διέφερον τῶν

---

8) L. 5 C. (5, 1)...si quidem probatum fuerit, ante datas easdem arrhas sponsalitias hoc idem mulierem vel parentes ejus cognovisse, sibi debeant imputare. Sin vero horum ignari sponsalitias arrhas lusceperint, vel post arrhas datas aliqua justa causa poeni tentiae inserecesserit, iisdem tantummodo redditis, super alterius simpli poena liberi custodiantur. L. 16 C. (1, 4), Ἁρμ. Δ'. 6', 8.

9) L. 8 (23, 1). Furor quin sponsalibus impedimento sit, plus quam manifestum est, sed postea interveniens sponsalia non infirmat. Ἁρμ. Δ'. α', 14.

10) L. 16 § 2 (23, 2).

11) L. 22 § 7 (24, 3). Glück XXIII. σ. 108 Not. 86.

12) L. 5 C. (5, 1)...vel ob aliam justam excusationis causam.... Ἁρμ. Δ'. 6', 8.

13) Ζωναρᾶς, Συντ. Β'. σ. 539, 540. Βλάσταρης, Ϛ'. σ. 183, Πεῖρα XLIX κϛ'.

14) Δ'. α', 25...ἢ τύχης ἐναλλαγήν...ἢ διὰ τὸ ὑποκεῖσθαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἔνοχον εὑρεθῆναι.

*) Glück, Erläuterung der Pandekten XXIV. σ. 392, Zimmern

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοινῶν δωρεῶν,[1]) διὸ καὶ μὴ ἐπακολουθήσαντος τοῦ γάμου ἀμετάκλητοι παρέμενον, ὡς ἐκ φιλοδωρίας γενόμεναι,[2]) ἐνῷ ἄλλοι κρατοῦσι κανόνες ἐπὶ τῶν οὐχὶ ἁπλῶς, ἀλλ' ὑπὸ ὅρον δωρηθέντων, ἰδίως δὲ τῶν τοῦ μέλλοντος γάμου. Ὁ ἀναβλητικὸς ὅρος, ὅτε προβῇ ὁ γάμος, καθίστησιν ἄκυρον τὴν δωρεάν, καθὸ μετάγων αὐτὴν εἰς χρόνον, καθ' ὃν ὡς ἐκ τοῦ γάμου ἀπαγορεύονται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί,[3]) ἐνῷ τοὐναντίον ἐπετρέπετο ὁ διαλυτικὸς ὅρος, ἂν μὴ γένηται ὁ γάμος, καὶ ὡς ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον ἐθεωρεῖτο διατελοῦσα ἡ δωρεὰ ἡ περιέχουσα ῥητὴν τὴν δήλωσιν, ὅτι γίνεται χάριν τοῦ μέλλοντος γάμου,[4]) οὗ μὴ τελεσθέντος ἀναλαμβάνονται τὰ δωρηθέντα διὰ προσωπικῆς ἀγωγῆς λόγῳ τῆς μὴ ἐπακολουθησάσης αἰτίας,[5]) προϋποτιθεμένου ἀείποτε ὅτι τοῦτο προῆλθεν ἐξ εὐλόγου ἀφορμῆς καὶ οὐχὶ ἐκ πταίσματος τοῦ δωρητοῦ.[6])

Geschichte des röm. Privatrechts I. § 146, Löhr, Archiv. f. civ. P. XV. σ. 445, Erxleben, Condictiones sine causa II. σ. 152.

1) Ἦσαν ὅμως ἀπηλλαγμέναι τῶν περιορισμῶν τοῦ Κιγκίου νόμου, διότι καὶ οἱ μεμνηστευμένοι καθὸ ἐξῃρημένα πρόσωπα (personae exeptae) ἀπήλαυον πλήρους ἐν τούτῳ ἐλευθερίας. Vat. frg. § 302, 310.

2) Vat. frg. § 262. Sponsae res simpliciter donatae non insecutis nuptius non repetuntur. L. 1 § 1 (39, 5). Igitur quum dicimus inter sponsum et sponsam donationem valere, propria appellatione utimur, et factum demonstramus, quod ab eo proficiscictur, qui liberalitatis causa aliquid dat, ut confestim faciet accipientis, nec unquam ullo facto ad se reverti velit. L. 2. C. Th. (3, 5), L. 15 C. (5, 3).

3) L. 4 C. (5, 3) Quod sponsae ea lege donatur, ut tunc dominium adipiscatur, quum nuptiae fuerint secutae sine effectu est. Ἀρμ. Δ'. γ', 3.

4) Vat. fragm. § 262...Sed etsi adfinitatis contrahendae causa donationes factae sunt, et nuntium sponsus culpa sua remiserit, aeque non repetuntur. Quod ita intelligi oportet, si revocandae donationis conditio non conjuncti matrimonii, comprehendatur, non perficiendi contractus. L. 1 § 1 (39, 5)...Quum vero dicimus, si hac mente donat sponsus sponsae, ut nuptiis non secutis res auferatur, posse repeti, non contrarium priori dicimus, sed concedimus, inter eas personas fieri donationem eam, quae sub conditione solvatur.

5) Erxleben αὐτ. σ. 153.

6) Vat. fragm. § 262.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἄνευ τοῦ διαλυτικοῦ τούτου ὅρου ἡ δωρεὰ καὶ κατὰ τὰς μέχρι Κωνσταντίνου διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων[7]) δὲν ἀνεκαλεῖτο. Οὐδὲν δὲ τὸ κωλῦον, ὅπως τὰ δωρηθέντα δεχθῇ ὁ μνηστὴρ παρὰ τῆς μνηστῆς ὡς προῖκα.[8])

Καινοτομίαι Κωνσταντίνου.

§ 75. Ἀντίθετον ὅλως ἐκράτησε σύστημα ἀπὸ τῶν χρόνων Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὅστις τὴν ἀρχαιοτέραν γνώμην ἀποδοκιμάζων καὶ τὴν κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἐξαίρεσιν εἰς κανόνα ἀναγορεύων ἐθέσπισεν, ὅτι αἱ τῆς μνηστείας δωρεαὶ θεωροῦνται ὡς γενόμεναι οὐχὶ ἐξ ἁπλῆς ἐλευθεριότητος, ἀλλ' ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς τοῦ γάμου τελέσεως,[1]) οὗ ἐπακολουθήσαντος καθίστανται ἀμετάκλητος. Ἐφαρμόζων δὲ καὶ ἐνταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ ἐν μέρει τὰ περὶ ἀρραβώνων κρατοῦντα προσέθετο, ὅτι μὴ προβάντος τοῦ γάμου ἐξ ὑπαιτιότητος εἴτε αὐτοῦ τούτου τοῦ μεμνηστευμένου εἴτε τῶν τὴν πατρικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐνασκούντων ἐξουσίαν, ἃ μὲν οὗτος ἔδωκε, δὲν ἀναλαμβάνει, ἃ δ' ὑπεσχέθη, ἐκζητοῦνται παρὰ τοῦ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις ἢ τῶν τούτου κληρονόμων, τὰ δὲ πρὸς αὐτὸν δωρηθέντα εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀποδίδωσι. Τὸ πρὸς τοῦτο ἔνδικον μέσον εἶναι προσωπικὴ ἀπαίτησις ἢ πραγματικὴ ἀγωγή.[2])

Ἐὰν ἡ τοῦ γάμου ἐλπὶς ματαιωθῇ ἕνεκα θανάτου τινὸς τῶν μεμνηστευμένων, τὰ δωρηθέντα ἐκζητοῦνται οὐχὶ ὑπὸ πάντων τῶν κληρονόμων, ἀλλ' ὑπὸ μόνων τῶν γονέων καὶ τῶν τυχὸν ἐκ προτέρου γάμου τέκνων, ὧν μὴ ὑπόντων, ἀναζῇ ἡ δωρεά.[3]) Ἀλλ' ὀλίγῳ ὕστερον ἐπὶ ταὐτὸ ἐπανερχόμενος ὁ αὐτοκράτωρ

---

7) Ἀποφαινομένων ὁτὲ μὲν ὅτι εἶναι τελεία καὶ ἀμετάκλητος (perfecta) L. 9 C. (5, 3), ὁτὲ δὲ ὅτι ἐγένετο «liberalitatis ratione» L. 10, 11 C. αὐτ. ἢ «sine ulla repetendi lege» L. 12 C. αὐτ.

8) L. 1 C. (5, 3).

1) L. 2 C. Th. (3, 5), L. 15 C. (5, 3)...tanquam futuri causa matrimonii...

2) L. 15 C. (5, 3)...id, quod abeo donatum fuerit, nec repetatur traditum, et si quid apud donatorem resedit, ad sponsam et heredes ejus submotis ambagibus transferatur. Quod si sponsa vel is, in cujus agit potestate, causam non contrahendi matrimonii praebuerit, tunc sponso ejusque heredibus sine aliqua deminutione per condictionem aut per utilem in rem actionem redhibeantur.

3) L. 2 C. Th. (3, 5)...Quod beneficium usque ad personam patris aut matris, filiorum etiam, si qui de priore matrimonio fuerint, stare

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς καινοφανῆ καὶ δυσεξήγητον ἐν πολλοῖς προέβη διάκρισιν. Κατὰ τὴν νέαν αὐτοῦ διάταξιν, ματαιωθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου οἱουδήποτε τῶν μεμνηστευμένων, ἐὰν ἡ μνηστεία δὲν ἐπεσφραγίσθη διὰ φιλήματος τοῦ μνηστῆρος πρὸς τὴν μνηστήν, τὰ δοθέντα ἀναλαμβάνονται ἑκατέρωθεν καὶ ὑπὸ τῶν τούτων κληρονόμων ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ βαθμοῦ,[4]) ἐνῷ γενομένου φιλήματος τῶν μὲν ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος δωρηθέντων τὸ ἥμισυ παρακρατεῖ ἡ μνηστὴ ἢ οἱ ταύτης κληρονόμοι, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως ἀποδιδομένου εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ,[5]) τὰ δ' ὑπὸ τῆς μνηστῆς δωρηθέντα ἄνευ διακρίσεως ἀποδίδονται αὐτῇ τε καὶ τοῖς αὐτῆς κληρονόμοις.[6])

Λύσις μνηστείας.

§ 76. Ἡ μνηστεία λύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἑτέρου τῶν μεμνηστευμένων, διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀμφοτέρων συναινέσεως, καὶ ἕνεκεν ἐπελθόντος πρὸς γάμον κωλύματος.

---

decernimus, si quocunque modo ex his persona aliqua defuncto extiterit. Quodsi ex his nulla persona defuncti heres habetur, sed ex reliquis gradibus quisquam succedat, donationes convenit etiam non insecutis ex causa mortis nuptiis convalescere, quoniam illis tantum personis credimus consulendum.

4) L. 5 C. Th. (3, 5), L. 16 C. (5, 3)... osculo vero non interveniente, sive sponsus sive sponsa abierit, totam infirmari donationem, et donatori sponso, vel heredibus ejus restitui. Δὲν ἐνόησε τὴν διάταξιν ὁ συντάκτης τῆς ἐν Θέμιδ. 1 σ. 31 διατριβῆς λέγων ὅτι «ἂν δὲν ἐδίδετο φίλημα, ἡ δωρεὰ τοῦ ἑνὸς τῶν μνηστευθέντων ἀπολύετο».

5) Περὶ τοῦ λόγου, οὗ ἕνεκα τοσοῦτον ὑπέρογκον τὸ τίμημα τοῦ ἀσπασμοῦ, πολλαὶ αἱ ἑρμηνεῖαι. Κατὰ τοὺς μέν, διότι ὑπὸ τῶν ῥωμαίων, ἰδίως δ' ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, τὸ φίλημα ἐθεωρεῖτο ὡς συμβολικὴ ὑφαρπαγὴ τῆς παρθενίας (Jac. Gothofredus, ad L. 5 C. Th. III. 5 de sponsal. καὶ ἑτέρους παρὰ Glück XXIV. σ. 396), κατ' ἄλλους δ' ἡ διάταξις προῆλθεν ἐκ τοπικοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Κορδούῃ κρατοῦντος ἐθίμου (Spangenberg, Arch. f. civ. Pr. XII. σ. 269), ὑπὲρ οὗ ἐπικαλοῦνται τὴν ἐπιγραφὴν τῆς διατάξεως ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν Tiberianum, vicarium Hispaniarum καὶ τεμάχιόν τι ἀπολεσθέντος συγγράμματος τοῦ Σενέκα ἀναφερόμενον ὑπὸ Arnoldus Ferronius, consuetudines Burdigalensium σ. 111. Ἄλλως δὲ Klenze, Zeitschr. f. gesch. R. W. VI. σ. 72, καὶ Erxleben αὐτ. σ. 156 Not. 19.

6) L. 16 C. (5, 3). Ἁρμ. Δ'. γ', 9.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ ἐκ μόνης τῆς τοῦ ἑτέρου μεταμελείας λύεται ἡ μνηστεία διὰ μηνύσεως συντασσομένης κατὰ τὸν αὐτόν, ὡς καὶ ἐπὶ διαζυγίου, τύπον.[1]) Ὑπεξουσίας θυγατρὸς τὴν μνηστείαν διαλύει μόνος ὁ πατήρ,[2]) αὐτεξουσίας δὲ οὔτε πατὴρ οὔτε ἐπίτροπος.[3])

Ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν χρόνων ἠλλοιώθη ὁ ἀρχικὸς τῆς μνηστείας χαρακτὴρ θρησκευτικὴν προσλαβούσης σπουδαιότητα, ἡ δ' Ἐκκλησία ἐπόθησε καὶ ταύτην διὰ τῆς ἱερολογίας εἰς γάμου τάξιν ν' ἀναβιβάσῃ καὶ τὴν αὐθαίρετον νὰ παρακωλύσῃ λύσιν. Ἡ ἕκτη σύνοδος τὴν ἀθέτησιν τῆς περὶ τὴν μνηστείαν πίστεως ἀφομοιοῦσα πρὸς τὴν τοιαύτην τοῦ γάμου ὡς μοιχείας ἔνοχον ἐχαρακτήρισε τὸν συνάπτοντα γάμον μετὰ τῆς τοῦ ἑτέρου μνηστῆς ἐν ζωῇ αὐτοῦ.[4]) Ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν μνηστείαν ἱερολογία πολὺ ἤδη πρὸ τοῦ Λέοντος ἦν ἐν χρήσει, καὶ ἐντεῦθεν οὐ μόνον πολλὰ τὰ ἄτοπα, ὡς ἐκ τῶν ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ συναπτομένων μνηστειῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ συνοδικοῦ κανόνος καὶ πολιτικοῦ νόμου ἀντίθεσις, τοῦ μὲν ἔγκλημα ἀποκαλοῦντος τὴν μεθ' ἑτέρου μνηστείαν, τοῦ δὲ ἐπιτρέποντος τὴν λύσιν καὶ αὐτῆς τῆς ἱερολογηθείσης ἐπὶ μόνῃ τῇ τῶν ἀρραβώνων καὶ τῶν προστιμημάτων ποινῇ. Τὴν τοιαύτην ἐναντιότητα καταπαύων ὁ Λέων ἀπηγόρευσε τὴν πρὸ τῆς νομίμου πρὸς γάμον ἡλικίας ἱερολογίαν τῆς μνηστείας, τὴν δὲ μετὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἱερολογηθεῖσαν ἄρρηκτον ἐκήρυξε, μὴ ἄλλως, ἢ ὡς καὶ ὁ γάμος, λυομένην.[5]) Κατὰ βασιλικὴν δ' οἰκονομίαν καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐπέτρεψε τὴν ἱερολογίαν μετὰ τὸ ἕβδομον ἔτος.[6])

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἐπιδοκιμάζων τὰ ὑπὸ Λέοντος νενομοθετημένα μόνας τὰς ἱερολογηθείσας κατὰ τὴν νόμιμον πρὸς γάμον ἡλικίαν καλεῖ *κυρίως μνηστείας καὶ ἰσοδυναμούσας τῷ γάμῳ*, ἐνῷ περὶ τῶν ἄνευ ἱερολογίας γενομένων ἀπο-

1) «conditione tua non utor» «τῇ μνηστείᾳ σου οὐ κέχρημαι». L. 2 §. 2 (24, 2), L. 1 C. (5, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 9.

2) L. 10 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 5, 16.

3) L. 6 (23, 1), Ἀρμ. Δ'. α', 4, 16.

4) Κανὼν 98 τῆς ἐν Τρούλλῳ. Συντ. Β'. σ. 538, ὃς τροποποιημένος παρελήφθη ἐν Ἐκλογῇ XVII. 32, Προχείρῳ XXXIX. 68, Ἐπαναγωγῇ XL. 55, καὶ Βασιλικοῖς XL. 37, 83.

5) Νεαρ. 74.

6) Νεαρ. 109. Ἀρμ. Δ'. α', 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φαίνεται, ὅτι αὗται δὲν εἶναι ἀληθεῖς μνηστεῖαι, ἀλλ' ἁπλῶς *ἀρέσκεια ἀνθρώπων*, περὶ ὧν τὸ ἀρχαιότερον κρατεῖ δίκαιον, ἐνῷ ἀποδοκιμάζων τὴν ταὐτοχρόνως ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἢ καὶ ὥρᾳ ἱερολογίαν μνηστείας καὶ γάμου ὥρισεν, ὅτι δέον νὰ παρεμπίπτῃ μεταξὺ αὐτῶν χρονικόν τι διάστημα *βραχέος ἢ πλείονος καιροῦ, ὡς ἂν δόξῃ τοῖς συναλλάττουσιν.*[7])

Ἀλλ' ὅ,τι ὁ αὐτοκράτωρ ἐθέσπισεν εἰς ἐπιθυμίαν τῆς Ἐκκλησίας μᾶλλον ἐνδίδων ἢ εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, δὲν ἔπεισε καὶ πάντας, ὅτι ὁ ἀποτίνων τὴν ποινικὴν ῥήτραν δὲν ἀφίσταται μονομερῶς τῆς μνηστείας. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τοῦ Ἱπποδρόμου διέστησαν οἱ δικασταὶ τῶν μὲν ἄρρηκτον τὴν μνηστείαν ἀποφαινομένων καὶ μὴ ὡς τὸ πρότερον λυομένην διὰ τῆς τῶν προστίμων καταβολῆς, τῶν δὲ τοὐναντίον. Ταῦτα πάντα ὑπέμνησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὁ τῆς βίγλης μέγας δρουγγάριος Ἰωάννης ὁ Θρᾳκήσιος ὑποβαλὼν καὶ τὴν εὐχὴν ἅμα, ὅπως διάφορος ὁρισθῇ μνηστείας ἡλικία, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ συμπίπτῃ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ γάμου καὶ ἡ τῆς μνηστείας, ὁ δ' Ἀλέξιος ἐπικυρῶν καὶ αὖθις τὰ προνενομοθετημένα τὰ μὲν πρόστιμα πάντως ἀπηγόρευσεν ὡς ἀπάδοντα πρὸς τὴν ἱερολογημένην μνηστείαν,[8]) ταύτην δὲ ἀδιάρρηκτον ἐκήρυξε καὶ μὴ ἄλλως, ἢ ὡς καὶ ὁ γάμος, λυομένην.[9])

Ἡ μεθ' ἱερολογίας μνηστεία ἐπὶ πολὺ καὶ παρ' ἡμῖν ἐκράτησε, μέχρις οὗ ἡ ἱερὰ Σύνοδος κατανοήσασα τὰ ἐκ τούτου ἄτοπα ἀπηγόρευσε ταύτην τελουμένης τῆς ταύτης ἱερολογίας μετὰ τῆς τοῦ γάμου.[10])

---

7) Νεαρὰ μηνὸς Ἰουνίου 1084. Zachariae, Nov. Const. Coll. IV. Nov. XXIV. σ. 359.

8) Ὅρα ἀνωτέρω § 54.

9) Νεαρὰ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἔτους 1092. Zachariae αὐτ. σ. 378 καὶ ἐν σ. 376 ὑπόμνησιν Θρᾳκησίου. Συντ. Ε'. σ. 286. Zhismhan σ. 144 ἐπ. Zachariae, Gesch. des G. R. Rehts σ. 54.

10) Ἐγκύκλιος τῆς 7 Φεβρουαρίου 1834 καὶ 28 Ἀπριλίου 1835. Δ. Χριστοπούλου Συλλογὴ σ. 63 καὶ 88.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ ΣΥΖΥΓΩΝ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Ἀμοιβαίως ὀφειλόμενον σέβας καὶ πίστις.

§ 77. Ἁπλᾶ καὶ εὐάριθμα τὰ περὶ τῆς προσωπικῆς τῶν συζύγων σχέσεως ἀξιώματα τῶν ῥωμαίων, οὐχὶ δι' ἀτέλειαν τῆς νομοθεσίας, ἀλλὰ διότι ἐφρόνουν, ὅτι τὰ περὶ τούτου διέπονται μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας ἢ ὑπὸ διατάξεων τοῦ θετικοῦ δικαίου. Τὸ κανονικὸν τῶν δυτικῶν Δίκαιον τὴν ἐναντίαν βαδίσαν ὁδὸν δὲν ἐδίστασε ν' ἀναγράψῃ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἐκεῖ, ἔνθα τοιαῦτα δὲν ὑπάρχουσι καὶ προσκροῦον εἰς πᾶν αἴσθημα εὐσχημοσύνης νὰ φέρῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὰ ἀπόκρυφα τῶν συζύγων καὶ νὰ κηρύξῃ δι' ἀγωγῆς ἐξαναγκαστικὴν τὴν μετ' ἀλλήλων συνάφειαν. [1])

Ἡ γυνὴ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀναγνωρίζουσα ὀφείλει σέβας καὶ ὑποταγὴν πρὸς αὐτόν. Τὸ τοιοῦτο δὲν ἀρνοῦνται οἱ ῥωμαῖοι, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀναγράφουσιν ὡς παράγγελμα δικαίου, ὅ,τι ἁπλῶς παρέπεται ἐκ τῆς ἠθικῆς τοῦ γάμου σχέσεως, μὴ ἔξωθεν ἐπιβαλλόμενον. [2])

Τὸ ἀμοιβαίως ὑπὸ τῶν συζύγων ὀφειλόμενον σέβας καταδείκνυται ἐν τῇ ἀπαγορεύσει τῆς κατ' ἀλλήλων, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἐνασκήσεως ποινικῆς ἢ ἀτιμωτικῆς ἀγωγῆς, ἀναπληρουμένης δι' ἑτέρων ἐπιεικεστέρων ἀγωγῶν. [3]) Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν

---

1) «Debitum conjugale ἢ carnale» c. 3 C. XXII. qu. 2. c. 5 C. XXXIII. qu. 5.

2) Διὸ καὶ παρεμπιπτόντως μόνον ἀποφαίνονται περὶ τούτου ἐν L. 14 § 1 (24, 3), L. 12 § 1 C. (8, 18)...Quis enim earum non misereatur propter obsequia, quae maritis praestant...

3) L. 2 (25, 2), L. 1 C. (5, 12), L. 2 C. (5, 21), L. 22 § 4 C. (6, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡμέτερον ποινικὸν νόμον ἡ μεταξὺ συζύγων κλοπή, ὑφαίρεσις χαρακτηρίζεται, ἐλαφρότερον τιμωρουμένη καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτήσει τοῦ παθόντος. [4])

Συνέπεια τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι, ὅτι οἱ σύζυγοι ἀμοιβαίως ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας,[5]) ἀνισχύρου κηρυττομένης τῆς τοῦ ἐναντίου συμφωνίας. [6])

Ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῆς μοιχείας ἔγκειται ἡ ἔννοια, ὅτι οἱ σύζυγοι ὀφείλουσιν ἀλλήλοις ἀμοιβαίαν πίστιν. [7])

Οἰκογενειακὸν ὄνομα, ἐθνικότης, κατοικία, δικαιοδοσία καὶ δικαστικὴ παράστασις γυναικός.

§ 78. Ὡς ἐκ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ὑπεροχῆς ἡ γυνὴ συμμετέχει τῆς τούτου κοινωνικῆς τάξεως καὶ φέρει τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα καὶ μετὰ θάνατον, ἐφόσον ἐμμένει ἐν τῇ χηρείᾳ, [1]) συνακολουθοῦσα προσέτι καὶ τὴν κατὰ τὸν χρόνον τοῦ γάμου ἐθνικότητα τοῦ ἀνδρός, [2]) ὡς καὶ τὴν τούτου κατοικίαν καὶ δικαιοδοσίαν. [3])

Ἡ κατὰ τῆς συζύγου προσβολὴ ἀποτελεῖ τοιαύτην καὶ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἔχοντος τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγήν. [4]) Τῆς ὕβρεως νῦν καταδιωκομένης τῇ αἰτήσει τοῦ παθόντος ἀπαιτεῖται ἔγκλησις αὐτῆς, ἢ καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐξ ἰδίου προσώπου ὡς παθόντος. [5])

Ὡς κατὰ τεκμήριον ἐπίτροπος τῆς γυναικὸς παρίστησιν αὐτὴν ἐπὶ δικαστηρίου ὁ ἀνήρ, ἀλλά, καθὸ ἄνευ ῥητῆς ἐντολῆς πράτ-

---

4) Ἄρθρ. 377.

5) § 37 Inst. (4, 6), L. 35 (3, 2), L. 27, 28 (24, 3), L. 17, 20 (42. 1), L. un. § 7 C. (5. 13). Κατὰ τὸ ἄρθρ. 211 τῆς Πολ. Δικονομίας ἐπὶ διαφορῶν μεταξὺ συζύγων ἐπιτρέπεται συμψηφισμὸς τῶν δικαστικῶν ἐξόδων ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει.

6) L. 14 § 1 (24, 3).

7) L. 6 § 1 (48, 5), L. 1 C. (9, 9). Περὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὸν ρωμαϊκὸν καὶ τὸν ἡμέτερον Ποινικὸν νόμον ὅρα §. 34.

1) L. 8 (1, 9), L. 38 § 3 (50, 1), L. 13 C. (12, 1).

2) Ἀστ. Νομ. Ἄρθ. 21, 24, 25.

3) L. 5 (23, 2), L. 65 (5, 1), L. 38 § 3 (50, 1), L. 9 C. (10. 30), L. 13 C. (12, 1), Ἀστ. Νομ. Ἄρθρ. 94, Πολ. Δικον. Ἄρθρ. 18 § 1.

4) § 2 Inst. (4, 4), L. 1 § 3, 9, L. 2, 18 § 2 (47, 10).

5) Faustin Helie, Instr. Crimin. II. σ. 352.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

των τοῦτο, ὀφείλει ἐγγύησιν περὶ τῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐγκρίσεως τῶν πεπραγμένων.[6]) Κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολ. Δικονομίαν[7]) ἄνευ τῆς κατὰ νόμον πληρεξουσιότητος δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκπροσώπησις τῶν ἐχόντων ἐλευθέραν τὴν διαχείρισιν, διὸ καὶ ὁ σύζυγος ἄνευ τοιαύτης δὲν παρίστησι τὴν σύζυγον, ἐνῷ ἔχων τὴν κατὰ νόμον πληρεξουσιότητα ἐπιχειρεῖ πᾶσαν δικαστικὴν πρᾶξιν καὶ παρίσταται ἀντ' αὐτῆς ἐπὶ δικαστηρίου καίτοι μὴ ὢν δικηγόρος.

Συνοίκησις συζύγων.

§ 79. Ἂν καὶ στερούμεθα ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως, ἀναμφισβήτητον οὐχ ἧττον, ὅτι ἡ σύζυγος ὀφείλει νὰ συνοικῇ μετὰ τοῦ ἀνδρός, διότι ἄλλως δὲν ἐκπληροῦται ὁ σκοπὸς τοῦ γάμου καὶ ἡ τοῦ βίου συγκλήρωσις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀμοιβαία ὑποχρέωσις, τῆς μὲν γυναικὸς νὰ συνοικῇ μετὰ τοῦ ἀνδρός, ἐφόσον παρέχει αὐτῇ οἴκησιν ἀνάλογον πρὸς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ τάξιν καὶ τὸ δυνατὸν αὐτῷ,[1]) τοῦ δὲ ἀνδρὸς νὰ δεχθῇ ταύτην ἐν τῷ οἴκῳ.

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Γαλλικὸς νόμος ἀνέγραψε τὰ ἀμοιβαῖα ταῦτα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἑκατέρου τῶν συζύγων, οὐδὲν ἐν τούτοις ἀπεφήνατο περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν ἐκβιάζεται ἡ τούτων ὑποχρέωσις, διὸ καὶ ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἑρμηνευταὶ καὶ νομολογία τὰ πάντα ἐθεώρησαν ἐπιτρεπόμενα. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ σύζυγος, ἡ ἄνευ λόγου ἐγκαταλείψασα τὴν συζυγικὴν οἰκίαν, στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς διατροφῆς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι καὶ τὸ δραστικώτερον φάρμακον τὸ δυνάμενον νὰ μεταπείσῃ τὴν δραπέτιδα καὶ διεγείρῃ εἰς αὐτὴν τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος, οὗ ἕνεκεν ἐθεώρησαν ἐπιτρεπομένην καὶ τὴν

---

6) L. 21 C. (2, 13).

7) Ἄρθρ. 91.

1) Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ἄρθρ. 214 ὀφείλει καὶ νὰ παρακολουθῇ τὸν σύζυγον, ἔνθα οὗτος ἤθελεν ἐγκρίνει νὰ ἐγκατασταθῇ. Κατὰ τὴν ἀρχικὴν τοῦ ἄρθρου σύνταξιν ἐξηρέθη ἡ περίπτωσις τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταβάσεως τοῦ συζύγου, ὅπερ ἀπηλείφθη, παρατηρήσαντος τοῦ πρώτου Ὑπάτου, ὅτι ἡ τοιαύτη τῆς συζύγου ὑποχρέωσις εἶναι γενικὴ καὶ ἀπόλυτος, διὸ καὶ πάντες ἐν Γαλλίᾳ ἀποδέχονται, ὅτι καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ τὸν σύζυγον ἡ γυνή. Fenet IX. σ. 72, Demolombe IV. Nº 90.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατάσχεσιν τῶν προσόδων τῆς περιουσίας, ἧς τὴν κάρπωσιν ἔχει ἡ σύζυγος, ἐν ἀνάγκῃ δὲ τὴν ἐπιδίκασιν ὅλου ἢ μέρους τούτων εἰς τὸν σύζυγον, ὡς καὶ τὴν καταδίκην εἰς ἀποζημίωσιν, εἰς ἣν ἐπίσης καταδικάζεται καὶ ὁ ἀνὴρ ἀρνούμενος τὴν συνοίκησιν εἰς τὴν σύζυγον. [2]) Ὕστατον πάντων εἶναι ἡ χρῆσις τῆς ἐνόπλου δυνάμεως, δι' ἧς οὐ μόνον βίᾳ ἡ γυνὴ ὁδηγεῖται εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ σύζυγος ἐξαναγκάζεται νὰ δεχθῇ ἐν τῷ οἴκῳ τὴν γυναῖκα. [3]) Ἀλλ' ἐὰν διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπάνοδος τῆς συζύγου, δὲν ἐπανέρχεται ὅμως καὶ ἡ γαλήνη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, οὐδὲ δύναται πλέον ὁ σύζυγος ν' ἀπαιτήσῃ σέβας καὶ ἀγάπην παρ' ἐκείνης, ἣν τοσοῦτον σκανδαλωδῶς ἐξηυτέλισεν. Ἐὰν ἡ ἀθέτησις τῆς ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἐνοχῆς ἀναλύεται εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, διατὶ ἄρα δὲν ἐπαρκεῖ αὕτη καὶ ἐνταῦθα; Τοιοῦτος περιορισμὸς τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ νομικῶς ἀδικαιολόγητος ἀπάδει εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου, διὸ καὶ συγγραφεῖς [4]) καὶ νομοθεσίαι ἀπεδοκίμασαν αὐτόν. [5]) Ἐπελθόντος χωρισμοῦ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης παύει καὶ ἡ πρὸς συνοίκησιν ὑποχρέωσις, ἡ δὲ γυνὴ δὲν συμμεταβάλλει μετὰ τοῦ ἀνδρὸς κατοικίαν. [6])

---

2) Demolombe IV. Nº 105, 106, 110, Dalloz, Mariage 738 καὶ ἐπ. Aubry et Rau IV. § 471 σ. 120 Not. 4. Ὁ Duranton II. Nº 438, 439 δὲν ἀποδέχεται τὴν κατάσχεσιν, καθὸ ἐπιτρεπομένην ὡς μέσον ἐκτελέσεως κατὰ τοῦ ἀρνουμένου τὴν πληρωμήν, ἐνῷ ἐνταῦθα οὔτε ὁ ἀνὴρ εἶναι δανειστὴς οὔτε ἡ γυνὴ ὀφειλέτις.

3) Du Caurroy I. Nº 367, Toullier XIII. Nº 109, Valette sur Proudhon I. σ. 435 Not. a, Marcadé sur l' art. 214 Nº 2, Demolombe IV. Nº 107, 110, Aubry et Rau IV. § 471, Valette, Code Civil I. σ. 326. Dalloz, Mariage 762, Ἰωαννίδου Εὐρετ. Ε'. σ. 425, Ἀπόφ. Ἐφετ. Ἀθηνῶν 694 (1838).

4) Duvergier, sur Toullier I. II. Part. Nº 646 Not. 1, Delvincourt I. σ. 75 Not. 4, Duranton II. Nº 440, Ἰωαννίδου Εὐρετ. Ε'. σ. 423, Ἀπόφ. Πρωτοδ. Σύρου 237 (1843).

5) Ὁ Ἰταλ. Κώδ. ἐν ἄρθρῳ 133 ἐπιτρέπει μόνην τὴν μεσεγγύησιν μέρους τῶν προσόδων τῆς ἐξωπροίκου περιουσίας ὑπὲρ τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων, τὸ δ' ἡμέτερον νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 216 καὶ ἐπιδίκασιν τούτων εἰς τὸν ἄνδρα.

6) Aubry et Rau I. § 143 Not. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ τοὺς ῥωμαίους ἔχει παράγγελμα ὁ σύζυγος κατὰ παντὸς παρακρατοῦντος ἄκουσαν τὴν γυναῖκα, οὐδὲ τῶν γονέων αὐτῆς ἐξαιρουμένων, [7]) ὅπερ τὴν σήμερον ἀργεῖ, ἄλλως προστατευομένης ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

Διατροφὴ καὶ περίθαλψις.

§ 80. Ὁ ἀνήρ, τὰ βάρη τοῦ γάμου φέρων, [1]) ὀφείλει καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτῷ νὰ συντηρῇ τὴν γυναῖκα, [2]) ὅπερ ἀρνητικῶς διατυποῦντες οἱ ῥωμαῖοι ἀποφαίνονται, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς δαπανηθέντα χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς γυναικὸς δὲν λογίζονται ὡς δωρεά. [3])

Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς παρέπεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς διατροφήν, θεραπείαν καὶ περίθαλψιν τῆς εἰς μανίαν περιπεσούσης γυναικός, ὅπερ δύνανται νὰ ζητήσωσιν οὐ μόνον ὁ κηδεμών, ἀλλὰ καὶ πᾶς συγγενὴς τῆς γυναικός, ἐπιτρεπομένης ἅμα καὶ τῆς μεσεγγυήσεως τῆς προικός, ἐφόσον ἀπαιτεῖται πρὸς συντήρησιν καὶ περίθαλψιν αὐτῆς. [4]) Καὶ αὐτὰ τὰ τῆς κηδείας ἀναλώματα, ἀπορουῦντος τοῦ πατρός, βαρύνουσι τὸν σύζυγον, καίτοι μὴ λαβόντα προῖκα. [5])

Κατὰ διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ γυνὴ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου διεκδικεῖ κατὰ τρίτων τὰ ὑπὲρ τῆς προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς ὑποτεθέντα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἀναλίσκουσα

---

7) «Interdictum de uxore exhibenda et ducenda». L. 2 (43, 30), L. 11 C (5, 4). Glück XXIV. σ. 392, XXVI. σ. 258, Sintenis III. § 131 Not. 13, Windsheid § 490.

1) L. 7 pr. (23, 3), L. 65 § 16 (17, 2), L. 20 C. (5, 12).

2) Ὅπερ ὡς πόρισμα τῆς ἐν τῷ κειμένῳ ἀρχῆς χαρακτηρίζοντες οἱ ῥωμαῖοι δὲν ἀναγράφουσιν ὡς γενικὸν κανόνα, ἀλλ' ἐπιμαρτυρεῖται ἐν πολλαῖς ῥήσεσι. L. 20 pr. 21 (15, 3), L. 21 pr. § 1 (24, 1) L. 13 C. (2, 19).

3)...non enim donat, qui necessariis oneribus succurrit. L. 21 pr. § 1, L. 28 § 6, 7, L. 31 § 8, 9, 10 (24, 1), L. 11 C. (5, 16).

4) L. 22 § 8 (24, 3), ἔνθα ἡ μεσεγγύησις τῆς προικὸς προϋποτίθησι σπατάλην ἀήθη πρὸς ἐπιμελῆ «Sin vero dotem ita dissipaturus manifestus est, ut non hominem frugi oportet». L. 13 C. (2, 19).

5) L. 28 (11, 7).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰς τούτων προσόδους ὑπὲρ ἑαυτῆς, τοῦ πενομένου συζύγου καὶ τῶν τέκνων, [6]) ἐξ οὗ ὑπέλαβόν τινες, ὅτι καὶ ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τὸν ἄνδρα, [7]) ἐνῷ οὐδεμία περὶ τούτου μαρτυρία. [8])

---

6) L. 29 C. (5, 12).

7) Glück XXIV. σ. 392.

8) Sintenis III. § 131 Not. 14, Windscheid II. § 491 Not. 2. Ἀντιδοξεῖ Παπαρρηγόπουλος 3. § 93 ἑπόμενος τῷ Zhishman σ. 721, καίτοι συνομολογῶν, ὅτι οὐδεὶς νόμος ἐπιβάλλει τῇ γυναικὶ τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΠΡΟΙΞ*)

Α'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ

Κοινοκτημοσύνη καὶ προικῷος θεσμός.

§ 81. Ἡ τὸν γάμον διέπουσα ἀρχὴ ἀποτυποῦται καὶ ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν περιουσίαν σχέσεων. Ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ δὲν βασιλεύει ἡ ἰσότης, οὐδ' ἀμοιβαίως ἀναγνωρίζονται δικαιώματα, ἀλλὰ τὰ πάντα προσφέρονται θυσία εἰς τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν τῆς οἰκογενειακῆς ἑνότητος, τὸ τραχὺ καὶ ἐγωϊστικὸν σύστημα τῆς ἀνδρικῆς κυριαρχίας δὲν ἀνέχεται ἕτερον κοινωνὸν τῆς περιουσίας, ἐνῷ τοὐναντίον καθόσον ἡ γυνὴ ἀπελευθεροῦται τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ αὐθύπαρκτος παρίσταται, κατὰ τοσοῦτον καὶ αἱ πρὸς τὴν περιουσίαν σχέσεις ὁμαλώτεραι ἀνακύπτουσι προσλαμβάνουσαι χαρακτῆρα μᾶλλον ἁρμόζοντα πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ γάμου.

Ὁ Μοδεστῖνος πιστῶς ἀπεικόνισε τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου φύσιν χαρακτηρίσας αὐτὸν συγκλήρωσιν διὰ βίου παντὸς καὶ δικαίου κοινωνίαν, ἀλλ' ὁ τρόπος, καθ' ὃν ῥυθμίζονται αἱ ἐπὶ τῆς περιουσίας σχέσεις, δὲν εἶναι ἀπαύγασμα τοιαύτης ἠθικῆς ἐννοίας. Κατὰ τὸν ὁρισμὸν προϋποτίθεται ταυτότης δικαιωμάτων, ἐξ ὧν ἕπεται

*) Hasse, das Gütterrecht der Ehegatten nach römischem Recht (1824), Tigerström, das römische Dotalrecht, (1831—1832), Bechmann, das römische Dotalrecht, (1863—1867), Czyhlarz, das römische Dotalrecht, (1870), Scheurl, krit. V. J. Schrift VI. (1864), XI. (1869), Voigt, Lex Maenia de dote vom Jahr 568 der Stadt. (1866).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ταυτότης συμφερόντων καὶ τῶν ἀγαθῶν κοινωνία, ἐνῷ ὁ κατὰ τὸν προικῷον θεσμὸν χωρισμὸς τῆς περιουσίας καὶ τὸ ἀξίωμα, ὅτι τὰ βάρη τοῦ γάμου φέρει ὁ ἀνήρ, εἶναι ἄλλης ἀρχῆς πορίσματα ἀπάδοντα πρὸς τὴν τοῦ βίου συγκλήρωσιν. Πρὸς ταύτην ἁρμόζει ἡ ἀντίθετος ἀρχή, καθ' ἣν ἕκαστος διατηρεῖ ἀπαραμείωτα τὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ δίκαια, ἐκ δὲ τῶν παρ' ἑκατέρου εἰσκομιζομένων καταρτίζεται κοινὴ περιουσία, τὰ δὲ βάρη τοῦ γάμου δὲν φέρει ὁ εἷς, ἀλλ' ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι. Τὸ σύστημα τῆς κοινοκτημοσύνης ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ταυτότητος τῶν συμφερόντων τῶν διὰ τοῦ ἠθικοῦ δεσμοῦ συναπτομένων ἐξυπηρετεῖ κάλλιον τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου. Ἀλλὰ τοιαύτη ἀρχὴ δὲν ἠδύνατο νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τοῦ αὐστηροῦ τύπου τοῦ ἀρχικοῦ γάμου, οὐδὲ νὰ καρποφορήσῃ ἐν τῇ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων οἰκογενείᾳ, ἧς τὸν ὀργανισμὸν ἐδηλητηρίασεν ἀχαλίνωτος ἀκολασία καὶ διαφθορὰ τῶν ἠθῶν. Ἡ κοινοκτημοσύνη καὶ ἂν ἐνωρὶς ἴσως ἀνεπτύχθη, βραδέως ὅμως διεμορφώθη, καὶ ἀφοῦ πρότερον ὁ χριστιανισμὸς ἐπὶ ὅλως νέων βάσεων ἔταξε τὴν οἰκογένειαν, εἰσήγαγε καὶ ἐν αὐτῇ τὴν ἰσότητα, τὴν δὲ γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ ὁμότιμον ἀνέδειξε.

Προῖξ κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον.

§ 82. Καὶ οἱ ῥωμαῖοι, ὡς τὸ πλεῖστον τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, τὴν τεκνοποιΐαν ἐθεώρησαν ὡς τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον παντὸς νομίμου γάμου,[1]) διὸ καὶ ὁ τέκνα σχὼν ὡς ἀποτίνων τὸν πρὸς τοὺς προγόνους φόρον καὶ ἀντικαταλείπων τῶν θεῶν θεραπευτήν, πολλῶν ἀπέλαυε τιμῶν.[2]) Τὴν τεκνοποιΐαν ἐτίμησαν οἱ ῥωμαῖοι οὐχὶ ὡς ἐξυπηρετοῦσαν τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀτόμου, ἀλλ' ὡς κολακεύουσαν τὴν ἀλαζονείαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ διαιωνίζουσαν τὸ γένος καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ,[3]) διότι οὕτως ἐπιτελεῖται ὕπατον

1) Καὶ τοῦτο δηλοῖ ἡ τοῦ τιμητοῦ πρὸς τὸν πολίτην ἐρώτησις «tu ex animi sententia uxorem liberum quaesundum gratia habes»...quod jurare a censoribus coactus erat, uxorem se liberum quaerendorum gratia habiturum. Gell. IV. 3, XVII. 21, 44, Valer. Max. VII. 7, 4, Tacit. Ann. XI. 27, Ulp. III. 3, Gaj. I. 29.

2) Valer. Max. II. 9, 1.

3) Rossbach, Untersuchungen über die römische Ehe. Stuttgart. 1853. σ. 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν καθῆκον τοῦ ῥωμαίου πολίτου. Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τῆς ὅλως ἰδιορρύθμου πρὸς τὸν ἄνδρα σχέσεως τῆς γυναικὸς τὸ οἰκοθεν ἐξυπακουόμενον τῶν ῥωμαίων ἀξίωμα, ὅτι τὰ βάρη τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ ἐξ ἰδίων φέρει. [4])

Κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον ἡ γυνή, τῷ ἀνδρὶ ὑποχείριος, δὲν εἶναι ὑποκείμενον τῆς ἰδίας περιουσίας, ἥτις τούτου ἕνεκεν καθίσταται ἰδία τοῦ ἀνδρός, [5]) ὥστε τὸ ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἀνὴρ φέρει τὰ βάρη τοῦ γάμου, εἶναι ἄμεσον πόρισμα τῆς τοιαύτης πρὸς αὐτὸν νομικῆς σχέσεως τῆς γυναικός. Ἐπὶ αὐτεξουσίας τέλειον καταδείκνυται τὸ σύστημα καὶ τὰ πάντα ἁρμονικῶς βαίνουσι, διότι ἐνῷ ὁ σύζυγος διὰ τοῦ γάμου ἀναλαμβάνει τὰ ἐκ τούτου βάρη, ἐπαυξάνει ἀφ' ἑτέρου καὶ τὴν ἰδίαν περιουσίαν, διότι εἰς αὐτὸν περιέρχονται καὶ πάντα τὰ τῆς συζύγου. Ἀλλ' ἐάν, ὅπερ καὶ τὸ μᾶλλον σύνηθες, ἡ γυνὴ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ γάμου ἦν ὑπεξουσία, μετέπιπτεν ἀπὸ τὴν τοῦ πατρὸς εἰς τὴν τοῦ συζύγου ἐξουσίαν οὐδὲν εἰσκομίζουσα, διότι καὶ οὐδὲν ὡς ὑπεξουσία ἐκέκτητο, ὅτε ἐπήρχετο τὸ ἄτοπον, ὅτι ὁ σύζυγος ἔφερε τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπαυξήσεως τῆς περιουσίας.

Ἡ τῆς προικὸς [6]) σύστασις βραδέως καὶ ἐπὶ Αὐγούστου τὸ πρῶτον ἀνεκηρύχθη ὡς ὑποχρέωσις ἐκ τοῦ νόμου, [7]) ἀλλ' ἀρχῆθεν ὁ ῥωμαῖος πατὴρ καὶ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου ἕνεκεν καὶ τὴν εὐ-

4) L. 20 § 2, L. 46 (10, 2), L. 65 § 16 (17, 2), L 56 § 1, 2 (23, 3), L. 16 pr. (49, 17). Czyhlarz σ. 10.

5) Cic. Top. IV. 23, Gaj. II. 86, 96, 98, III. 83, 84, 163, IV. 80, Ulp. XIX. 18, L. 6 § 2 (7, 1).

6) «Dos» ταυτόσημον τῇ «Δώς» ἀμφότερα δὲ ἐκ τῆς Σανσκριτικῆς ῥίζης «dâs». Τὴν ἐκ τοῦ «δίδωμι» ἐτυμολογίαν παρὰ Festus IV. h. v. «dote manifestum est ex graeco esse, nam διδόναι dicitur apud eos dare». Κατὰ δὲ Varro de ling. lat. IV. 48 Dos erit pecunia, si nuptiarum causa data, haec graece δωτίνη, ita enim haec Siculi, ab eodem donum. Nam graece δῶρον, et ut alii δόμα, et ut Attici δόσιν. Tigerström I. σ. 3 Not. 2. Czyhlarz. σ. 11 Not. 10.

7) Ἐν ἔτει 757 ἀπὸ Κ. Ρ. διὰ τοῦ Ἰουλίου καὶ Π. Π. νόμου. L. 19 (23, 2). Οἱ Voigt, Lex Maenia καὶ Arndts, Zeitschr. f. R. G. VII. σ. 1—44, φρονοῦσιν, ὅτι ἴδιος ἐν ἔτει 568 ἀπὸ Κ. Ρ. νόμος «Lex Maenia de dote» ἐκανόνισε συστηματικῶς τὰ περὶ προικὸς συμπεριλαβὼν καὶ τὰς προτέρας περὶ τοῦ θέματος τούτου διατάξεις. Τὸ ἀβάσιμον τῆς εἰκασίας ταύτης κατέδειξεν ὁ Czyhlarz σ. 1—6, Dernburg, Pand. III. § 14 Not. 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρέπειαν καὶ τὸ ἔθος σεβόμενος δὲν ἐξέδιδεν ἄπροικον τὴν κόρην, οὐδ' ἠνείχετο νὰ ἴδῃ αὐτὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς παλλακῆς μᾶλλον ἢ συζύγου τάξιν ἐπέχουσαν. [8]) Ὁ πατὴρ ἐπομένως, ὑπεξουσίαν ἔχων τὴν θυγατέρα, ὤφειλεν οὐχὶ κατὰ νόμου διάταξιν, ἀλλὰ χάριν ὑπάτου ἠθικοῦ καθήκοντος [9]) νὰ συστήσῃ προῖκα, ὅπερ δι' ἔτι μείζονα λόγον ἐπεβάλλετο, καθόσον διὰ τοῦ γάμου, ῥηγνυμένων τῶν πρὸς τὴν πατρικὴν οἰκογένειαν δεσμῶν τῆς ὑπεξουσιότητος, ἀπέβαλλεν ἡ θυγάτηρ καὶ πᾶν κληρονομικὸν δικαίωμα, ὥστε ἡ προῖξ εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὁ κλῆρος τῆς πατρικῆς οὐσίας, [10]) ὃς ἐκ τοῦ νόμου ἤθελε περιέλθει τῇ θυγατρί, ἂν μέχρι θανάτου τοῦ πατρὸς παρέμενεν ὑπεξουσία, καὶ ὃν ὁ πατὴρ ἐν ζωῇ παραχωρεῖ νῦν αὐτῇ ὑπείκων εἰς τὸ αἴσθημα τῆς στοργῆς, ὅπερ, ὑπέρτερον τῆς τραχείας καὶ σκανδαλώδους τοῦ νόμου διακρίσεως τῶν ἐξ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας, ἀποκρούει ὡς ἄδικον πᾶσαν ἀνισότητα μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας. [11])

Προῖξ κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον.

§ 83. Διὰ τοῦ ἐλευθέρου γάμου, γνωστοῦ καὶ ἐπὶ τῆς Δωδεκαδέλτου, ἀλλ' ἐπικρατήσαντος περὶ τὰ τέλη τῆς δημοκρατίας, [1]) οὐδόλως ἀλλοιοῦνται αἱ πρὸς τὴν οἰκογένειαν σχέσεις καὶ τὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας δίκαια τῆς συζύγου, διότι ἡ μὲν ὑπεξουσία παρέμενε καὶ μετὰ τὸν γάμον τοιαύτη τῷ πατρί, [2]) ἡ δ' αὐτε-

---

8) «In concubinatum tibi sic sine dote dedisse,
Magis quam in matrimonium».
Plaut. Trinumm. III. 2. 63, Aulul. II. 2, 13. Καὶ οἱ λοιποὶ σατυρικοὶ διακωμῳδοῦσι καὶ τὴν πρὸς τὴν ἄπροικον περιφρόνησιν καὶ τὰς τῆς ἐπιπροίκου ἰδιοτροπίας (uxor dotata). Juvenal. VI. 460, Martial. XIII. 12, Horat. I. IV. 49, Epist. I. VI. 36. Gans II. σ. 279, Bechmann I. σ. 35, Czyhlarz σ. 12, Benech, Etudes sur les classiques latins. Paris. 1853, σ. 32, 174.

9) Τοσοῦτον ἱερὸν καθῆκον ἐθεωρεῖτο, ὥστε ἀπορουῦντος τοῦ πατρὸς ὤφειλον οἱ πελάται (clientes) νὰ συστήσωσι προῖκα. Διον. Ἁλικ. II. 25, Czyhlarz σ. 12.

10) «patrimonium filiae» L. 3 § 5 (4, 4), L. 16 (11, 7).

11) Schenk das Recht der Dos σ. 17, Bechmann I. σ. 41, Czyhlarz σ. 13.

1) Rossbach σ. 43.

2) L. 1 § 5 (43, 30).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ξουσία μὴ καθισταμένη ὑποχείριος τῷ ἀνδρὶ διετήρει ὡς καὶ πρότερον τὴν ἰδίαν περιουσίαν. Ἀλλ' ἐνῷ κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον αὐτοδικαίως ἐπηύξανεν ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, τοὐναντίον ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου οὐδὲν ἀπέκτα ἐκ τοῦ νόμου, τὸ δὲ ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἀνὴρ φέρει τὰ βάρη, διετηρήθη ἀναλλοίωτον καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου γάμου. Ἡ ἐντεῦθεν ἀνωμαλία καὶ αἱ ἐξ ἑκατέρων τῶν γάμων ἀντίθετοι συνέπειαι ἐν πολλοῖς ἐξέλιπον, διότι καὶ ἐνταῦθα κατ' ἔθος ἐκράτησεν, ὅπως ἀντὶ τῆς αὐτοδικαίως χωρούσης ἐπέλθῃ, χάριν τῶν γαμικῶν βαρῶν, ἡ διὰ τῆς προικὸς [3]) οἰκεία βουλήσει ἐπαύξησις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, εἰς ἣν κυρίως ἀποβλέπων ὁ Κικέρων καὶ θέλων νὰ καταδείξῃ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ταὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα ἀποφαίνεται, ὅτι πάντα τὰ τῆς ὑποχειρίου μεθίστανται εἰς τὸν ἄνδρα προικὸς αἰτίᾳ. [4]) Ὁ ἐλεύθερος λοιπὸν γάμος ὑπῆρξε κυρίως τὸ ἔδαφος, ἐξ οὗ ἐβλάστησε καὶ ἀνεπτύχθη ὁ θεσμὸς τῆς προικός, ἐν ᾗ κατ' ἀντίθεσιν τοῦ αὐστηροῦ καταδείκνυται ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ αὐθύπαρκτον τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς περιουσίας. [5])

3) Δὲν εἶναι ἀπίθανος ἡ εἰκασία, ὅτι ἀρχικῶς κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον ἅπασα ἡ τῆς γυναικὸς περιουσία ἐδίδετο ὡς προίξ. Schenk σ. 68, Bechmann I. σ. 44, Czyhlarz σ 13. Not. 15, ἐνῷ μεταγενεστέρως ὡς ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν αἱ γυναῖκες χάριν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν παρεκράτουν μέρος τῆς ἰδίας περιουσίας, ὅπερ ὅμως ὁ Czyhlarz αὐτ. δὲν φρονεῖ, ὅτι ἀποδείκνυται ἐκ τοῦ ὅρου «pecunia receptitia» παρὰ Gellius N. A. XVII. 6, ἑρμηνεύων τὸν ὅρον, ὡς δηλοῦντα οὐχὶ ἰδίως τὴν παρακράτησιν ἀλλὰ τὴν ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς μὴ δόσεως συνέπειαν.

4) Τομ. IV. 23. Quum mulier viro in manum convenit ommnia quae mulieris fuerunt, viri fiunt dotis nomine. Bechmann I. σ. 40, Czyhlarz σ. 13 Not. 15. Δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ἑρμηνεία τοῦ Gans II. σ. 279, ὅτι τὸ θέμα περὶ προικὸς κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, πάντη δ' ἐσφαλμένη ἡ τοῦ Glück XXIV. σ. 426, XXVII. σ. 111.

5) Παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς ἡ προὶξ ἐνυπῆρχεν ἐν τῷ τιμήματι, ἀνθ' οὗ ὁ ἀνὴρ ἠγόραζε τὴν γυναῖκα. Γεν. XXXI 14, XXXIV. 12, Ἡροδοτ. I. 196, Αἰλιαν. IV. 1, Στράβων. Γεωγρ. 15, Διοδωρ. Σικελ. XII. καθ' ὃν οἱ Ἰνδοὶ εἰς τὸ κάλλος μᾶλλον ἢ τὴν προῖκα ἀπέβλεπον. Νεαρ. 21 πρ. Ἐν Ἑλλάδι ἡ προὶξ ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ γνώρισμα τῆς νομίμου γαμετῆς ἀπὸ τῆς παλλακῆς, διὸ καὶ ἐν Ἀθήναις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ γάμος ἄνευ προικός. Ἰσαῖος, περὶ Πύρρου κληρ. Δημοσθεν. κατὰ Νέαιρ. κατὰ Ἀφόβου, κατὰ Βοιωτ. Petitus, Leg. Atticae σ. 451, Bunsen, de jure heredit. σ. 43, Gans I. σ. 297, 302, 404—406.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ τῆς προικὸς λυθέντος τοῦ γάμου.

§ 84. Οἱ ῥωμαῖοι, μὴ ὁρμώμενοι ἐκ γενικῆς ἀρχῆς συστηματικῶς τὰ πάντα περιλαμβανούσης, μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἐμπειρικῶς βαίνοντες κατήρτισαν προικῶον σύστημα. Προσηλωμένοι εἰς τὸ ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἀνὴρ φέρει τὰ βάρη τοῦ γάμου, τούτου κυρίως ἐπεζήτησαν ἀντίσταθμον ὡς ἐκ τοῦ κρατήσαντος τύπου τοῦ ἐλευθέρου γάμου, καὶ τοιοῦτον ὑπῆρξεν ἡ τῆς προικὸς σύστασις. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ θεσμὸς ἀτελὴς κατεδεικνύετο, διότι ἐν ἐλλείψει ἐπιστημονικῆς διασκευῆς δὲν ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ τῆς ἀποδόσεως, διὸ ἡ προίξ, καὶ τοῦ γάμου λυθέντος, παρέμενεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸν ἄνδρα ὡς στοιχεῖον τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας, ἤ, ὅπερ ταὐτόν, ἡ προίξ ἦν διὰ τὸν ἄνδρα τρόπος κτήσεως. Ἀλλ' ἀφ' ἧς κατὰ τὸν ἕκτον ἀπὸ Κ. Χ. αἰῶνα ἀνεπτύχθη ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ καὶ αἱ περὶ ἀποδόσεως ἐπερωτήσεις, ἔκτοτε καὶ ἡ προίξ ἤρξατο ἴδιον περιβαλλομένη νομικὸν τύπον καὶ ἀνακύπτουσα ἐν τῷ δικαίῳ ὡς αὐτοτελὴς θεσμὸς ὑπὸ ἰδίων διεπόμενος κανόνων. [1])

Ἀρχικῶς ὡς ἐκ τοῦ αὐστηροῦ γάμου κατὰ νομικὴν συνέπειαν ἡ προίξ, ὡς καὶ πάντα τὰ τῆς συζύγου, καὶ μετὰ θάνατον παρέμενον εἰς τὸν ἄνδρα, ὡς ἰδία αὐτοῦ περιουσία. [2]) Λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς τὰ πάντα περιήρχοντο εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, τῆς ὑποχειρίου συζύγου προστατευομένης ἐπί τε τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς καὶ κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ συζύγου ὡς ἡ ὑπεξουσία θυγάτηρ. [3])

Ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου γάμου ἡ σύζυγος, καθὸ μὴ ὑποχείριος, δὲν ἐκαλεῖτο καὶ ἐξ ἀδιαθέτου κατὰ τὸ πολιτικὸν νόμιμον εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀνδρός, ἀτελῶς δὲ μόνον ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ Πραίτωρος διὰ τῆς διακατοχῆς τῶν συζύγων καλουμένη μετὰ πάντας τοὺς συγγενεῖς, ὥστε ἂν μὴ κατέλειπέ τι εἰς αὐτὴν

---

1) Bechmann I. σ. 47, Czyhlarz σ. 32.

2) Caj. II. 90, 98, III. 82. Ulp. XIX. 18. Voigt. σ. 32.

3) Gaj. III. 3, 40, II. 139, 159, Ulp. XXII. 14, XXIII. 3, XXIX. 1. Ἐξ ἀδιαθέτου μὲν συγκληρονομοῦσα μετὰ τῶν τέκνων ἐν τάξει ὑπεξουσίας· κατὰ δὲ τῆς διαθήκης συντρέχουσα μετὰ τῶν γεγραμμένων, ἐναντιουμένη ἢ μεμφομένη τὴν διαθήκην. Κληρονομ. Δίκαιον §§ 257, 73, 81.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ ἀνὴρ διὰ διαθήκης,[4]) ἐστερεῖτο τῆς προικὸς ἀναμένουσα προστασίαν ἐκ μόνης τῆς πρὸς αὐτὴν στοργῆς τῶν τέκνων, ἐὰν ὑπῆρχον τοιαῦτα.

Ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἐποχῇ τὰ διαζύγια καὶ σπανιώτερα ἦσαν καὶ εἰς διατυπώσεις ὑπεβάλλοντο, διότι κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον ὁ ἀνὴρ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποπέμψῃ τὴν σύζυγον αὐθαιρέτως, ἀλλὰ κατ' ἀπόφασιν τοῦ οἰκιακοῦ δικαστηρίου,[5]) ἣν ἐπηκολούθει ἡ χειραφεσία, δι' ἧς ἐλύετο ἡ ἀνδρικὴ ἐξουσία καὶ πάντες οἱ μετὰ τῆς τοῦ ἀνδρὸς οἰκογενείας δεσμοί. Καὶ ἐπὶ τῆς τοιαύτης διὰ διαζυγίου λύσεως τοῦ γάμου ἡ προῖξ ὡς καὶ πᾶσα ἡ τῆς συζύγου περιουσία παρέμενεν εἰς τὸν ἄνδρα, ἡ δὲ γυνὴ ὤφειλε ν' ἀρκεσθῇ εἰς ὅ,τι ὁ σύζυγος ἔδιδεν αὐτῇ κατὰ τὴν ἠθικὸν μᾶλλον ἢ νομικὸν κῦρος ἔχουσαν διάγνωσιν τοῦ οἰκιακοῦ δικαστηρίου.[6]) Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀρχομένου τοῦ ἕκτου ἀπὸ Κ. Ρ. αἰῶνος ἐπληθύνθησαν τὰ διαζύγια, ὁ δὲ γάμος ἐλύετο ἐξ ἁπλῆς ἰδιοτροπίας, καὶ αὐτὴ ἡ ἄνευ λόγου ἀποπεμπομένη γυνὴ ἐστερεῖτο τῆς προικὸς καὶ τῆς περιουσίας, ἅπερ πάντα παρεκράτει ὁ σύζυγος. Σκανδαλωδέστερον ἀπέβη τὸ ἄτοπον καὶ κατεδείχθη ἡ ἀτέλεια τῆς νομοθεσίας ἐγκαταλειπούσης ἀπροστάτευτον τὴν γυναῖκα, ἀφ' ἧς ὁ εὐπατρίδης Σπούριος Καρβίλιος ὁ Ῥοῦγας διεζεύχθη τὴν σύζυγον ἀπαιδίαν αἰτιασάμενος, διὸ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἐπιστήμη καὶ οὐχὶ ὁ νόμος ἐπελάβετο τῆς διορθώσεως

---

4) Ὅπερ συνήθως ἐγίγνετο ἢ ἀντικληροδοτουμένης τῆς προικὸς (dos praelegata) ἢ ἑτέρου ἀντὶ προικὸς κληροδοτουμένου (pro dote legatum). L. 2 pr. L. 6 § 1 (33, 4), L. 8 § 6 (37, 5), L. 53 pr. de leg. (31). Buchholtz, Prälegate σ. 19 Not. 85, Bechmann I. σ. 419, Czyhlarz § 135, 136.

5) Tacit. Ann. XIII. 32, Liv. XXXIX. 28, Gell. N. A. XVIII. 21, 44, Val. Max. II. 9. § 2, καθ' ὃν ἐν ἔτει 446 ἀπὸ Κ. Ρ. ...censores...L. Antonium a senatu moverunt, quod, quam virginem duxerat, repudiasset, nullo amicorum in consilium adhibito. Πλείονα ἐν τῷ περὶ διαζυγίου.

6) Gell. N. A. X. 23. M. Cato non solum existimatas, sed et multatas a judice mulieres refert,..vir inquit, cum divortium fecit, mulieri judex pro censore est. Rudorff, Rechtsg. II. σ. 381, Rossbach σ. 19 Not. 64. Κατὰ Voigt σ. 24 Anm. 37, οὐ τὴν γνώμην ἀποδέχεται καὶ Czyhlarz σ. 37 Anm. 16 τὸ «vir» ταὐτόσημον τῷ «judex» εἰς ὃ ἀντίκειται ἡ ἀρκτικὴ περίοδος. Dernburg, Pand. III. § 14 Anm. 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν κακῶς κειμένων. Κατ' ἀξιοπίστους μαρτυρίας γραμματικῶν καὶ νομικῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνεπτύχθη διὰ τῆς τῶν νομοδιδασκάλων ἑρμηνείας [7]) καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν δυαδικὸν ἐμορφώθη σύστημα ἀποδόσεως τῆς προικός, τὸ μὲν ἡ ἐκ τοῦ νόμου περὶ προικὸς ἀγωγή, [8]) τὸ δὲ ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ὀφειλομένη ἀπόδοσις, [9]) ἅπερ ἀμφότερα μακρὰν διήνυσαν πορείαν μέχρις Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἀπήλειψε τὸν δυαδικὸν χαρακτῆρα καὶ ἑνιαῖον κατηρτίσατο σύστημα, καὶ ὧν διὰ βραχέων ἐκτίθεμεν ἐνταῦθα τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν χάριν τῆς νομικῆς τοῦ θεσμοῦ διασκευῆς, διότι ἡ λεπτομερὴς ἀνάλυσις προσήκει ἐν τῷ οἰκείῳ περὶ ἀναλήψεως προικὸς τόπῳ.

---

7) Οὐχὶ διὰ νόμου, οὐδὲ διὰ τοῦ Πραίτωρος κατὰ Glück XXXVII. σ. 119, Bechmann I. σ. 72, Czyhlarz σ. 39, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ Voigt σ. 38 ἀνομολογεῖ.

8) Ὁ ἐλεύθερος γάμος συνηθέστερος ἀπέβη κατὰ τὰ τέλη τῆς δημοκρατίας, ἐξ οὗ καὶ τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ κατ' αὐστηρὸν γάμον διαζύγιον ὑπῆρξε τὸ ἐνδόσιμον τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς, διότι ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου καὶ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου ἐπερχομένης τῆς λύσεως, ἐστερεῖτο τῆς προικὸς ἡ γυνή, ἐπομένως καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὑπῆρχε περίπτωσις, καθ' ἣν ἔχρῃζε προστασίας ἡ σύζυγος, καὶ ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ἡ περὶ προικὸς ἀγωγή, ὅπερ ὅμως δὲν ἐγένετο. Czyhlarz σ. 39 καὶ Anm. 5α.

9) « Actio rei uxoriae, cautiones uxoriae ». Κατὰ τὸν ἐν ἔτει 703 ὑπατεύσαντα νομικὸν Σέρβιον Σουλπίκιον Ῥοῦφον, ὃν ἐπιμαρτύρεται ὁ ἐπὶ Ἀντωνίνων ἀκμάσας Gellius ἐν N. A. XVII. 21, 44. «Memoriae traditum est, quingentis fere annis post Romam conditam, nullas rei uxoriae neque actiones neque cautiones in urbe Romana aut in Latio fuisse: quia profecto nihil desiderabantur, nullis etiam tunc matrimoniis divertentibus. Servius quoque Sulpicius in libro, quem composuit de dotibus, tum primum cautiones rei uxoriae necessarias esse visas scripsit, quum Spurius Carvilius, cui Ruga cognomentum fuit, vir nobilis, divortium cum uxore fecit, quia liberi ex ea, corporis vitio, non gignerentur, anno urbis conditae DXXIII. M. Atilio, P. Valerio conss. Glück XXVII. σ. 113, Hasse σ. 135, Voigt σ. 36, Bechmann I. σ. 69, Czyhlarz σ. 38. Πολλὰ τὰ κατὰ τῆς δόξης, ὅτι ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ προΰκυψεν ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων περὶ ἀποδόσεως προικὸς ἐπερωτήσεων (Hasse σ. 211, Glück αὐτ. σ. 112) διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γελλίου συγχρόνως εἰσήχθησαν, καὶ διότι ὡς ἐκ τοῦ αὐστηροῦ γάμου οὐδὲ δι' ὑποβολιμαίων προσώπων ἠδύνατο ἡ ὑποχείριος γυνὴ ν' ἀποκτήσῃ δικαιώματα ἐκ τοιούτων ἐπερωτήσεων. Bechmann

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀνάπτυξις τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

§ 85. Τὸ πλημμελὲς τοῦ θεσμοῦ ἐνυπῆρχε κυρίως ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον σύζυγος ἐν περιπτώσει διαζυγίου ἐστερεῖτο πάντων τῶν ἑαυτῆς, διὸ καὶ κατὰ τὸν τοιοῦτον γάμον ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ ἐπετράπη μόνον ἐν περιπτώσει διαζυγίου, ἐνῷ προαποβιοῦντος τοῦ ἀνδρὸς ἐπροστατεύετο ἀπολαύουσα τῶν αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ οἰκεῖοι, δικαιωμάτων.[1]) Ὅθεν ἀρχικῶς τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν μετήρχετο ἡ προπετῶς ἀποπεμπομένη ὑποχείριος, τῶν τῆς ἀποδόσεως κανονιζομένων κατὰ τὸ ἐπιεικέστερον,[2]) πᾶσα δὲ τυχὸν περὶ προικὸς διάγνωσις τοῦ οἰκιακοῦ δικαστηρίου δὲν ἀπετέλει πρόκριμα τῆς ἀγωγῆς ταύτης.[3]) Ἀλλ' ἀφ' ἧς καὶ ἡ γυνὴ ἠδύνατο νὰ διαζευχθῇ τὸν ἄνδρα, ἐπετράπη ἡ ἀγωγὴ καὶ ἐν περιπτώσει διαζυγίου ἕνεκεν ὑπαιτιότητος τοῦ ἀνδρός, ὡς ἐπίσης οὐδ' αὐτὴ ἡ εὔλογον διαζυγίου ἀφορμὴν παρασχοῦσα ἐστερεῖτο τοῦ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς δικαιώματος. Διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης εὐρύτερον καὶ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς

σ. 48, Czyhlarz σ. 39. Ὁ Bechmann σ. 72 ἐν τῷ τοῦ ὑπομνηματιστοῦ Boëthius ad Cic. Top. XXVII. 66. «Quae quidem dos interdum his conditionibus dari solebat, ut si inter virum uxoremque divortium contigisset, quod melius aequius esset, apud virum maneret, reliquam dotis restitueretur uxori» διαβλέπει ἰδιόρρυθμον ἐπερώτησιν οὐχὶ περὶ ἀποδόσεως προικός, ἀλλὰ περὶ ὑποχρεώσεως τοῦ συζύγου, ὅπως ἐν περιπτώσει διαζυγίου τὰ τῆς προικὸς κριθῶσι κατὰ τὸ ἐπιεικέστερον, ἐξ ἧς ἐπερωτήσεως μεταγενεστέρως ἀνεπτύχθη ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ αὐτοτελῶς καὶ ἄνευ αὐτῆς ὑπάρχουσα, ἐνῷ κατ' ἄλλην ὀρθοτέραν ἑρμηνείαν ὁ Boëthius οὐδὲν ἀφηγεῖται περὶ τοιαύτης ἐπερωτήσεως, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ τύπῳ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς «melius aequius» δικαιολογεῖ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν συμβαλλομένων προθέσεως ἐνυπαρχούσης ἐν αὐτῇ τῇ τῆς προικὸς συστάσει. Czyhlarz σ. 40.

1) Ὅρα § 84 καὶ σημ. 3 Bechmann I. σ. 104. Czyhlarz σ. 42.

2) Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ ἀπέκειτο νὰ καταδικάσῃ ἢ ν' ἀποδικάσῃ τὸν σύζυγον, ὡς καὶ νὰ ὁρίσῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀποδοτέας προικός. Cic. Top. XVII. 66 «...in arbitrio rei uxoriae in quo est, quid aequius melius» de Offic. III. 15 § 61, pro Rosc. Com. IV. 41, L. 66 § 7 (24, 3), L. 82 (46, 3). Dernburg, Compensation σ. 101 ἐπ. Pand. § 14 Anm. 9.

3) Czyhlarz σ. 41. Ἀντιδοξοῦσι Voigt σ. 24 ἐπ. καὶ Arndts σ. 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διατυπουμένης ἐπεδικάζετο οὐ μόνον ἡ τῆς προικὸς ἀνάληψις, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὡς ἐκ τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας περιελθοῦσα τῷ ἀνδρὶ περιουσία τῆς γυναικός.[4])

Τὰ ἐπὶ τοῦ αὐστηροῦ γάμου ἐν περιπτώσει διαζυγίου κρατοῦντα ἐφηρμόσθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου, ἐνῷ λυομένου τούτου διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ σύζυγος δὲν ἐπροστατεύετο ὡς ἡ ὑποχείριος, διότι, ἂν μὴ ἐν διαθήκῃ προυνόει ὑπὲρ αὐτῆς ὁ ἀνήρ, ἐστερεῖτο πάντως τῆς προικός. Ἡ ἀνάγκη τῆς προστασίας τῆς συζύγου ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἔτι μᾶλλον κατεδείχθη, ἀφ' ἧς τοῦ χρόνου προϊόντος ὁ ἐλεύθερος γάμος ἀπέβη ὁ μᾶλλον συνήθης, οὗ ἕνεκεν ἀρχομένου τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν εἶχεν ἡ σύζυγος καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρός,[5]) ἀλλ' ἐπικουρικῶς καὶ ὡς ἔκτακτον βοήθημα, διότι ἂν ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ ἔθος καὶ τὴν εὐπρέπειαν ὑπείκων διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως κατέλιπέ τι εἰς τὴν σύζυγον, δὲν ἠδύνατο αὕτη νὰ ζητήσῃ ἀμφότερα, ἀλλὰ κατ' ἐπιλογὴν τὸ ἕτερον μόνον καὶ ἄνευ ἐναλλαγῆς γνώμης.[6]) Ἡ ἀγωγὴ αὕτη ἦν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου.[7])

---

4) Cic. Top. IV. 23, frag. Vat. § 115. Bechmann I. σ. 103 ἐπ. Czyhlarz σ. 41.

5) L. 66 pr. (24, 3) .... Servius ait: ea sententia Publii Mucii est, nam is in Licinia Grachi uxore statuit, quod res dotales in ea seditione, qua Grachus occisus erat, periissent, ait, quia Grachi culpa ea seditio facta esset, Liciniae praestari oportere. Voigt σ. 60 καὶ Anm. 97, ἔνθα λεπτομερῆ τῆς διατάξεως ἀνάλυσιν.

6) Κατὰ τὸ «edictum de alterutro» L. 7 C. Th. (4, 4), L. un § 3 C. (5, 13) ἐφαρμογὴν ἔχον ἐπὶ μόνης τῆς ἐκ διαθήκης οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς (Voigt σ. 61) ὡς καὶ ἐπὶ πάντωνἐν γένει τῶν τελευταίᾳ βουλήσει οὐχὶ δ' ἐπὶ μόνων τῶν ἀντὶ τῆς προικὸς ἢ ταύτης ἕνεκεν ῥητῶς καταλειπομένων τῇ συζύγῳ, διότι καὶ ἐλλειπούσης τῆς τοιαύτης δηλώσεως τοῦ διαθέτου, τεκμαίρεται ὅτι ἡ βούλησις αὐτοῦ ἦν, ὅπως ἡ σύζυγος τὸ ἕτερον λάβῃ, οὐχὶ δ' ἀμφότερα. Bechmann σ. 57, Czyhlarz σ. 477, Dernburg III. § 14 Anm. 7. Ταῦτα πάντα κατήργησεν ὁ Ἰουστινιανὸς θεσπίσας, ὅτι ἀμφότερα ἀπαιτεῖ ἡ γυνή, ἂν μὴ τοὐναντίον ἀποδείκνυται ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ διαθέτου. L. un. § 3 C. (5, 13).

7) Scheurl, krit. V. J. Schrf. VI. σ. 15, Czyhlarz σ. 6, 42, Voigt σ. 59. καθ' ὃν ἡ ἀγωγὴ τῆς συζύγου ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ἀνδρὸς εἰσήχθη διὰ τῆς lex Maenia, ἐνῷ κατὰ Bechmann σ. 59 ἐπ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἰδιόρρυθμος διασκευὴ αὐτῆς.

§ 86. Κατὰ τὴν πρώτην τῆς ἀγωγῆς ἀνάπτυξιν πάντα ἐν γένει τὰ τῆς ἀποδόσεως ἤρτηντο ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ, διότι ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ καὶ κατὰ τύπον[1]) καὶ κατ' οὐσίαν ἦν διάφορος τῶν τῆς καλῆς πίστεως.[2]) Ἐπὶ τούτων ὁ ἐνάγων εἶχεν ἤδη ἐκ τῶν προτέρων ἀνεγνωρισμένον δικαίωμα κατὰ τοὺς ὅρους τῆς καλῆς πίστεως, ἐνῷ ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ ὑφισταμένου ἤδη δικαιώματος, διὸ καὶ ἡ ἐνάγουσα ἐζήτει παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ὅπως νῦν τὸ πρῶτον οὗτος κυρώσῃ χάριν αὐτῆς κανόνα δικαίου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν διετηρήθη ἐπὶ πολύ, διότι ἐπὶ Κικέρωνος ἤδη, καὶ ὡς ἐκ τῶν πληθυνομένων διαζυγίων καὶ ὡς ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας ἐν τῇ συντηρήσει τῆς προικός, δι' ἧς κατὰ τὴν τῶν ῥωμαίων ἀντίληψιν ὑποθάλπεται ὁ γάμος καὶ ἡ παιδογονία,[3]) περιωρίσθη ἡ ἐξουσία τοῦ δικαστοῦ καὶ, πάσης διακρίσεως ἀπαλειφθείσης, ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ διείπετο ὑπὸ ὡρισμένων κανόνων, οὓς ὤφειλε νὰ τηρήσῃ ὁ δικάζων.[4])

ἐν μὲν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι τοῦ πραιτωρικοῦ, ἐν δὲ τῇ τοῦ διαζυγίου, τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, κατὰ δὲ Glück XXVII. σ. 119 ἄνευ διακρίσεως πραιτωρία, καθὸ καλῆς πίστεως.

1) Ἐν τῷ ἰδιορρύθμῳ αὐτῆς τύπῳ ἀντὶ «ex fide bona» ὑπῆρχεν «aequis melius». Ὅρα σημ. 2. Ὁ τύπος εἶχε πιθανῶς οὕτω: «Quidquid Nm. Nm. dotis nomine uxori reddere oportere aequius melius esse parebit, ejus Nm. Nm. uxori condemna, nisi restituat. Si non paret, absolve». Gzyhlarz σ. 365, Bechmann II. σ. 349 μὴ ἀποδεχόμενον τὸ «oportere» ἐν τῷ τύπῳ, διότι οὕτω προϋποτίθεται ἀνεγνωρισμένη ἀπαίτησις, ἐνῷ ἡ ἐξουσία τοῦ δικαστοῦ ἦν ἐλευθέρα τοιούτου περιορισμοῦ. Sternberg, Restitution der dos nach aufgelöster Ehe. Beitr. 7 die Formel der act. rei uxoriae. Ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ ἦν σύννομος, ἀόριστος κατὰ τὸν τύπον «dare facere» ἢ ὀρθότερον «reddere» L. 22 § 9 (24, 3) καὶ διαιτητικὴ (actio arbitraria) καίτοι μὴ κατονομαζομένη ἐν § 31 Inst. (4, 6). Gzyhlarz. σ. 362, Sternberg αὐτ. Bechmann αὐτ.

2) Διὸ καὶ οὐχὶ κατὰ κυριολεξίαν κατατάσσει αὐτὴν ἐν ταῖς τῆς καλῆς πίστεως ὁ Οὐλπιανός. L. 36 (15, 1), L. 21 (24, 3). Savigny V. σ. 401.

3) L. 2 (23, 3) L. 1 (24, 3). Bechmann I σ. 78, Gzyhlarz σ. 45.

4) Frg. Vat. § 112. Apud magistratus de plano L. Titius his verbis a marito repetit. Anicius Vitalis dixit: «Quoniam praesto est. Fl. Vetus junior, peto rei uxoriae actione ab eodem ex legibus et edictis dotem et peculium.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ ῥωμαῖοι παρορῶντες τὴν ἐν τῇ φύσει τῆς ἀγωγῆς ἐνυπάρχουσαν νομικὴν βάσιν διεσκεύασαν αὐτὴν ἀποβλέψαντες μᾶλλον εἰς τὰ ἱστορικὰ αἴτια τὰ τὴν γένεσιν αὐτῆς προκαλέσαντα. Ἐνῷ πρώτιστος καὶ ἀπαραίτητος τῆς ἀγωγῆς ὅρος εἶναι ἡ προίξ, ἐν τούτοις τὸ πρὸς ἀνάληψιν δικαίωμα δὲν στηρίζεται ἐπ' αὐτῆς, ἀλλὰ βάσιν ἔχει τὴν κατὰ τὸ κοινὸν αἴσθημα ἐπιεικῆ ἐκτίμησιν καὶ ἀτομικὴν τῆς διεζευγμένης θεραπείαν,[5]) ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀντίθεσις, ὅτι ἐνῷ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπιδιώκεται δικαίωμα περιουσίας, δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοιαύτης βάσεως,[6]) ἀλλὰ δίδεται ἕνεκεν λόγων ὅλως προσωπικῶν καὶ χάριν ἀτομικοῦ τῆς γυναικὸς συμφέροντος[7]) φέρουσα χαρακτῆρα οἰκογενειακῆς ἀγωγῆς.

Ἐντεῦθεν αἱ ἀνωμαλίαι καὶ αἱ ὅλως ἰδιόρρυθμοι λύσεις ἐπὶ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς, ἥτις, τῆς γυναικὸς ἕνεκεν ὑπάρχουσα ὡς ἔκτακτον καὶ ὅλως προσωπικὸν δικαίωμα, δὲν μεταβαίνει κατὰ κανόνα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ ἐκθέσομεν τόπῳ.

Αἱ περὶ προικὸς ἐπερωτήσεις.

§ 87. Κατὰ τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν[1]) τὰ ἐπιπολάζοντα διαζύγια ὑπῆρξαν καὶ τῶν προικῴων ἐπερωτήσεων ἀφορμή, πιθανῶς δὲ καὶ προηγήθησαν τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς. Ἀλυσιτελεῖς ἐν τοῖς πλείστοις ἐπὶ τοῦ αὐστηροῦ γάμου, ὡς ἐκ τῆς ἀνδρικῆς ἐξου-

---

[5]) Διὸ καὶ ὁ Γάϊος ἐν L. 8 (4, 5) κατατάσσει αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἐνοχῶν «quae naturalem praestationem habere intelliguntur». Savigny, System II. σ. 116, Bechmann σ. 82.

[6]) Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἰδιορρύθμων λύσεων ἐπὶ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς ἐλέγχεται τὸ ἀβάσιμον τῆς θεωρίας τῶν Bachofen, Ausgew. Lehren σ. 90, Erxleben, Condict. II. σ. 140, Puchta, Institut. III. § 292 χαρακτηριζόντων αὐτὴν ὡς εἶδος τῆς «condictio sine causa». Bechmann I. σ. 83, Gzyhlarz σ. 34, 45.

[7]) Bechmann I. σ. 82 ἐπ. Czyhlarz σ. 45, ὅστις ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι ἕνεκα τῶν λόγων τούτων προσομοιάζει ἡ περὶ προικὸς τῇ περὶ ὕβρεως καὶ τῇ μέμψει τῆς διαθήκης, ἀλλὰ διαφέρει ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ, ἐκείνης μὲν ἐπιζητούσης τὴν τῆς γυναικὸς συντήρησιν, τούτων δὲ τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικοῦ ἀδικήματος.

[1]) Ὅρα § 84 καὶ σημ. 9.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σίας, ὑφ' ἣν διετέλει ἡ γυνή, μᾶλλον εὔχρηστοι ἀπέβησαν ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου συνομολογούμεναι χάριν ἀτομικῆς τῆς γυναικὸς προστασίας τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ διαζυγίου, εἶτα δὲ καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ἀνδρός. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς, δι' ἧς ἐπροστατεύετο καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον γυνὴ ἐν περιπτώσει διαζυγίου, δὲν περιέστησαν τούτου ἕνεκεν εἰς ἀχρηστίαν αἱ περὶ ἀποδόσεως προικὸς ἐπερωτήσεις, ἀλλ' ἔτι σπουδαιότεραι ἐγένοντο, διότι δι' αὐτῶν τὸ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς δικαίωμα ἀποβαλὸν τὸν ὅλως προσωπικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα ἀνεγνωρίσθη ὡς στηριζόμενον ἐπὶ συμβάσεως, ἧς νόμος ἐστὶν οὐχὶ ἡ κατὰ τὸ ἐπιεικέστερον διάγνωσις τοῦ δικαστοῦ, ἀλλ' αὐτὴ ἡ βούλησις τῶν συμβαλλομένων.

Οὕτω διὰ τῆς ἐπερωτήσεως ἡ γυνὴ ἀνέκτα τὴν προῖκα αὐτῆς οὐ μόνον ὁπωσδήποτε λυθέντος τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦ θανάτου αὐτῆς,[2]) ἀλλὰ καὶ καθ' ἃς περιπτώσεις ἐστερεῖτο ταύτης κατὰ νόμον, ὡς ἐπὶ τῆς ἀπροσποριστου προικὸς προαποβιούσης τῆς γυναικός.[3]) Ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ μὴ φέρουσα τὸν ὅλως προσωπικὸν καὶ οἰκογενειακὸν χαρακτῆρα τῆς περὶ προικός, ἀλλὰ βάσιν τὴν σύμβασιν ἔχουσα καὶ δίκαιον περιουσίας ἐπιδιώκουσα, ἣν ἀπηλλαγμένη τῶν ἰδιοτρόπων ἐκείνης περιορισμῶν μεταβαίνουσα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός, διὸ καὶ τὸ σύστημα τῆς ἐπερωτήσεως ὡς μᾶλλον ἄνετον καὶ κάλλιον ἐξυπηρετοῦν τὸ συμφέρον τῆς γυναικὸς συνηθέστερον ἀπέβη καὶ κατίσχυσε τῆς ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγῆς.[4])

Ὁρισμὸς προικὸς καὶ ἀνάλυσις αὐτοῦ.

§ 88. Ἡ ἀπὸ τῆς γυναικὸς τῶν βαρῶν τοῦ γάμου ἕνεκεν ἐπαύξησις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς καλεῖται προίξ.

Ἡ προίξ, ἣν εἰσκομίζει ἡ γυνὴ συμπράττουσα οὕτως εἰς τὴν τοῦ οἴκου συγκρότησιν, πολλὰ ἐξυπηρετεῖ ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ συμ-

---

[2]) L. 240 (50, 16), L. 29 § 1 (24, 3), L. 37 § 4, L. 41 § 7 de leg. (32), L. 31 § 2 (39, 6).

[3]) Ulp. VI. § 5.

[4]) Bechmann I. σ. 118, Czyhlarz σ. 51.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φέροντα καὶ ἐντεῦθεν τῶν νεωτέρων ἡ ἔρις ἀναζητούντων τὴν αἰτίαν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Μέγα τῆς γυναικὸς τὸ συμφέρον, ὅπως κατὰ τὸ κοινωνικὸν καθῆκον καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐπίπροικος εἰσέλθῃ ἐν τῷ οἴκῳ καταλαμβάνουσα τὴν ἐμπρέπουσαν ἐν αὐτῷ καὶ παρὰ τῷ ἀνδρὶ θέσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς προικὸς ὁ σκοπός,[1]) διότι προέχει τὸ συμφέρον τοῦ ἀνδρός, οὐ τὴν περιουσίαν, ὡς ἐκ τῆς θέσεως ἣν ἐπέχει ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ὀφείλει νὰ ἐπαυξήσῃ ἡ γυνὴ εἰς κοινωνικὸν ὑπείκουσα νόμον, μεθ' ὃ τὸ δευτερεῦον αὐτῆς συμφέρον, ὅτι τοιοῦτον ἐπιτελέσασα καθῆκον ἀποκαθίστατο ἐν τῷ οἴκῳ οἰκοδέσποινα καὶ τῷ ἀνδρὶ ὁμότιμος.[2])

Οἱ τὰ βάρη τοῦ γάμου ἀποτροπιαζόμενοι καὶ ἐξοβελίζοντες ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς προικὸς ἀνεζήτησαν τὸν σκοπὸν αὐτῆς εἰς ἐξωτερικὰ αἴτια καὶ συμφέροντα τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων τυχαίως δι' αὐτῆς ἐξυπηρετούμενα. Ἡ ἀπὸ πατρὸς προικὶ τῆς ἀπολυομένης τῆς τούτου ἐξουσίας καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀνδρὸς ὑποβαλλομένης εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὁ ἐκ προκαταβολῆς κλῆρος τῆς πατρικῆς οὐσίας, ὡς ἐπίσης διὰ τῆς προικός, περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς καθισταμένης, κατορθοῦται, ὅπως τούτου θανόντος, περιέλθῃ ἡ μητρικὴ περιουσία εἰς τὰ τέκνα, ἅτινα ἐπὶ πολὺν χρόνον μέχρις ἐκδόσεως τοῦ Ὀρφιτιανοῦ δόγματος ἀπεπέμποντο τῆς μητρικῆς κληρονομίας, καλούμενα ὑπὸ τοῦ πραίτωρος ἐν τῇ τάξει τῆς συγγενικῆς διαδοχῆς.[3]) Οὐδέτερον ὅμως τούτων ἐνδείκνυται καὶ ὡς ὁ τῆς προικὸς σκοπός, τὸ μὲν πρῶτον διότι ἐπετυγχάνετο κάλλιον καὶ ἀμέσως διὰ διαθήκης καὶ οὐχὶ διὰ τῆς προικός, μὴ παραμενούσης εἰς τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ καθισταμένης περιουσίας τοῦ ἀνδρός, τὸ δὲ δεύτερον οὐ μόνον ὡς τυχαῖον, δυναμένου τοῦ πατρὸς καὶ τὰ τέκνα ν' ἀποκληρώσῃ καὶ τὰ προικῶα κατὰ βούλησιν νὰ διαθέσῃ,[4]) ἀλλὰ καὶ διότι μέχρις αὐτῶν τῶν μεταγενεστέρων

---

1) Bechmann I. σ. 33.

2) Arndts, Pand. § 395 Anm. 2, Scheurl αὐτ IV. σ. 4, Brinz, Pand. § 262, Windscheid II. § 492 Anm. 1. Τὸν τοιοῦτον τῆς προικὸς σκοπόν, ὡς ἐν αὐτῇ ἐνυπάρχοντα, οὐδ' αὐτὴ ἡ βούλησις τοῦ συνιστῶντος προῖκα χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς δύναται νὰ μεταβάλῃ. Czyhlarz σ. 29.

3) Bechmann I. σ. 41, 54.

4) Πλὴν τῶν ἀκινήτων. L. 13 § 4 (23, 5), L. 16 (29, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ὅτε τέλεον διεμορφώθη ἡ τῆς προικὸς ἔννοια, τὰ τέκνα ἐστεροῦντο παντὸς ἐπὶ τῶν προικῴων κληρονομικοῦ δικαιώματος, ὥστε ἀπίθανος ἡ δόξα, ὅτι ἡ προὶξ ὑπῆρξεν ἡ γέφυρα, ὅπως περιέλθῃ ἐμμέσως εἰς τὰ τέκνα μητρικὴ περιουσία καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἐπεζήτησαν οἱ ῥωμαῖοι νὰ κολάσωσι τὸ ἄτοπον τοῦ νόμου ἀποκλείοντος τὰ τέκνα τῆς μητρικῆς κληρονομίας. [5])

Ὁ νομικὸς τῆς προικὸς λόγος κατὰ τὴν ἀνέκαθεν κρατήσασαν θεωρίαν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων ἐνυπάρχει εἰς τὰ βάρη, ἅτινα πάντως ἐπάγεται ὁ γάμος,[6]) καὶ ἃ κατὰ τὸ ἀξίωμα τῶν ῥωμαίων ὁ ἀνὴρ μόνος φέρει, τοσοῦτον δ' ἀναποσπάστως συνδέεται ὁ κατ' οὐσίαν τῆς προικὸς σκοπὸς πρὸς τὰ βάρη τοῦ γάμου, ὥστε ὁ Τρυφωνῖνος διδάσκει ὅτι « *οὐκ ἔστι προὶξ ἡ τῷ βάρει τοῦ γάμου μὴ δουλεύουσα* ». [7]) Εἰς τὴν διὰ τῆς προικὸς ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας προσέχοντες κυρίως οἱ ῥωμαῖοι καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐκ ταύτης πρόσοδον [8]) ἔγκυρον ἀποφαίνονται τὸ σύμφωνον περὶ μὴ ἀπαιτήσεως τῆς προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου, [9]) ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ προὶξ δίδοται ἁπλῶς χάριν τοῦ γάμου καὶ οὐχὶ διὰ τὰ ἐκ τούτου βάρη. [10]) Ἐντεῦθεν καὶ τὸ πόρισμα, ἀφ' ἑνὸς μὲν

---

5) Czyhlarz σ. 31, Windscheid II. § 492 Anm. 1. Ὁ Bechmann I. σ. 54 ὑπὲρ τῆς γνώμης αὐτοῦ παρατίθησι τὸν Παπινιανὸν λέγοντα ἐν L. 16 pr. (49, 17) «...dos...matrimonio cohaerens oneribus ejus ac liberis communibus,...confertur» καὶ ὃν παρίστησιν ὡς δύο τῆς προικὸς λειτουργίας διακρίνοντα τὴν μὲν χάριν τῶν γαμικῶν βαρῶν, τὴν δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν τέκνων, ἐνῷ τὸ δεύτερον οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἓν ἐκ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ὡς ἐξ ἄλλων ἀποδείκνυται ῥήσεων. L. 56 § 2 (23, 3). L. 46 (10, 2).

6) L. 46, (10, 2), L. 65 § 16 (17, 2), L. 8 § 13 (20, 6), L 56 § 1 (23, 3), L. 11 (23, 4), L. 20 C. (5, 12).

7) L. 76 (23, 3). Czyhlarz σ. 15, Windscheid II. § 492 Anm. 1.

8) Μὴ ἀποτελοῦσαν ὅρον ὑπάρξεως τῆς προικός, ὡς κατωτέρω ἐκθέσομεν. Czyhlarz σ. 90.

9) L. 20, 76 (23, 3). Ἴσως καὶ διότι διὰ τοῦ τοιούτου συμφώνου ἀποτέμνονται ἀπεχθεῖς δίκαι μεταξὺ συζύγου, πενθεροῦ καὶ γυναικός. Dernburg III. § 13.

10) Τοιαύτη ἡ θεωρία, ἣν πρῶτος ἐδίδαξεν ὁ Bechmann I σ. 22-32,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ἄκυρον τὸ τῶν συζύγων σύμφωνον, δι' οὗ τὰ βάρη μετατίθενται ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν γυναῖκα, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι καὶ μετὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν δὲν ἐπικάθηνται ἐπ' αὐτῆς ταῦτα, ἀλλὰ φέρει ἀείποτε ἐξ ἰδίων ὁ ἀνήρ, διότι ἡ προὶξ δίδοται μὲν τούτων ἕνεκεν, ἀλλ' ὅπως ἐμμέσως χρησιμεύσῃ πρὸς τοῦτο ἐπαυξάνουσα τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ οὐχὶ ὅπως ἰδία δι' αὐτῆς καταρτισθῇ περιουσία, τὰ βάρη τοῦ γάμου ὑπηρετοῦσα.[11])

Ἡ προὶξ κατὰ ταῦτα ὑπάρχει τῶν βαρῶν τοῦ γάμου ἕνεκεν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς προικὸς εἶναι κατὰ χρόνον περιωρισμένος, ἐφόσον τουτέστιν ὑφίσταται ὁ γάμος τοσοῦτον καὶ τὰ βάρη καὶ ὅτι τούτου λυθέντος ἐκλείπει ἡ τῆς προικὸς αἰτία. Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Παύλου,[12]) ὅτι διηνεκὴς ἡ αἰτία τῆς προικὸς ἐσαεὶ τῷ ἀνδρὶ παραμενούσης, διότι τοιοῦτος ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ ἡ τοῦ συνιστῶντος βούλησις, ἀπήρεσεν εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην, ἥτις παρὰ τὸ ῥητὸν γράμμα τὸ διηνεκὲς ἑρμηνεύει ὡς εἰς μόνα τὰ βάρη ἀναφερόμενον, ὧν ἐκλιπόντων ἄνευ αἰτίας παραμένει ἡ προὶξ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός,[13]) διότι οὕτω κατ' αὐτὴν μετὰ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς προικὸς συμβαδίζει ἀπροσκόπτως καὶ ἡ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρέωσις, ἐνῷ ὁ νομοδιδάσκαλος ἀποτόμως ἄνευ ἐμμέσων συλλογισμῶν ἀναγορεύων τὸ δόγμα αὐτοῦ οὐδὲν ἕτερον διδάσκει, ἢ ὅτι διὰ τοῦ γάμου, ἀφ' οὗ τὰ βάρη, πληροῦται ἐσαεὶ καὶ ὁριστικῶς ἡ αἰτία, δι' ἣν ἡ προίξ, ἥτις ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη, κἂν ἔτι μεταγενεστέρως ἐκλείψωσι

ὅστις ἄλλως συνομολογεῖ, ὅτι γάμος καὶ γαμικὰ βάρη εἰσὶν ἔννοιαι ταὐταί, διότι ὅπου γάμος ἐκεῖ καὶ βάρη, ἀλλὰ μὴ παραδεχόμενος ὡς κατ' ἀνάγκην καὶ ἐκ τοῦ νόμου ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν τῆς προικὸς τὴν ἐκ τῶν βαρῶν ἀνακούφισιν συντίθησι τὸν ὁρισμὸν «δόσις τοῦ γάμου ἕνεκεν» αὐτ. σ. 22, οὗ τὸ σφαλερὸν κατέδειξαν οἱ μετ' αὐτόν. Czyhlarz αὐτ· Windscheid αὐτ. Brinz II. σ. 1228. Dernburg III. § 13.

11) Puchta, Pand. § 414, Czyhlarz σ. 15 Not. 16. Οὐχὶ ἄρα ἀκριβὴς ἡ ἀντίθετος διατύπωσις τῶν Scheurl αὐτ. VI. σ. 4 καὶ Dernburg III. § 13.

12) L. 1 (23, 3). Dotis causa perpetua est, et cum voto ejus, qui dat, ita contrahitur, ut semper apud maritum sit.

13) Tigerström I. σ. 23 Not. 16. Τοὺς ἀρχαιοτέρους παρὰ Czyhlarz σ. 21 Not. 4 καὶ Bechmann I. σ. 19, 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ταῦτα.[14]) Ἡ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρέωσις ἀναμφισβήτητος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ στοιχεῖον οὐδ' ἄμεσος νομικὴ συνέπεια ἐνυπάρχουσα ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῆς προικός, διότι, καὶ ταύτης ἀργούσης, οὐδόλως ἀλλοιοῦται ἡ τῆς προικὸς ἔννοια, διὸ καὶ οἱ ῥωμαῖοι δὲν ἐδίστασαν ν' ἀποδεχθῶσι τὴν ὕπαρξιν προικός, ἐνῷ τὰ τῆς ἀποδόσεως αὐτῆς κατὰ νόμου διάταξιν ἢ κατὰ τὴν τῶν συμβαλλομένων βούλησιν ἐκανονίσθησαν πολὺ βραδύτερον. Μεσοῦντος τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος ἦν ἤδη ἀνεγνωρισμένη ἡ τοιαύτη μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρός, ὥστε ὁ Παῦλος ἐν γνώσει τούτου ἐδογμάτισεν, ὅτι ἡ προὶξ ἀπὸ τοῦ γάμου ὁριστικῶς παραμένει τῷ ἀνδρί.[15])

Καθ' ἕτερον ἀξίωμα αὐτοῦ τούτου τοῦ Παύλου[16]) ἐκεῖ ἡ προίξ, ὅπου καὶ τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς πρὸς ταῦτα σχέσεως τῆς προικός, ἂν τουτέστιν εἶναι παρακολούθημα τούτων κατ' ἀνάγκην μετ' αὐτῶν συμμετατιθεμένη, ὅταν τὰ βάρη εἰς ἕτερον μεθίστανται πρόσωπον. Ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς συνεστῶτος τοῦ γάμου μετατιθεμένων τῶν βαρῶν ἀπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς εἰς τὴν τοῦ ἑτέρου περιουσίαν, παρακολουθεῖ ταῦτα καὶ ἡ προίξ, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἕνεκεν ὅλως εἰδικῶν λόγων ἐπιεικείας καὶ ἰσότητος δικαιωμάτων,[17]) δὲν εἶναι δὲ κανὼν διέπων τὰ τῆς προικὸς οὐδὲ νομικὴ συνέπεια ἀφ' ἑαυτῆς χωροῦσα ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῆς προικός.

---

[14]) Bechmann σ. 21, Czyhlarz σ. 20, Windscheid II. § 492 Anm. 1.

[15]) Bechmann I. σ. 17, 22, 52, 207, Czyhlarz σ. 21, 32, 62, Windscheid αὐτ. Mandry I. σ. 318. Οὔτε ὁ Παῦλος εἶπεν, οὔτε ὁ Bechmann ἑρμηνεύει τὴν τούτου ῥῆσιν ὡς δηλοῦσαν, ὅτι ἡ προὶξ μένει παρὰ τῷ ἀνδρὶ καὶ λυομένου τοῦ γάμου, ἑπομένως οὐχὶ ἀκριβῆ τὰ ὑπὸ Παπαρρηγοπούλου 3. σ. 152 σημ. 1.

[16]) L. 56 § 1 (23, 3). Ibi dos esse debet, ubi onera matrimonii sunt.

[17]) Οὕτως ἐπὶ καθολικῆς ἑταιρίας, καθ' ἣν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ προὶξ τοῦ ἑταίρου, ἐπελθούσης διαλύσεως συνεστῶτος τοῦ γάμου, λαμβάνει κατ' ἐξαίρετον τὴν προῖκα ὁ ἑταῖρος, διότι λυθείσης τῆς ἑταιρίας αὐτὸς νῦν καὶ οὐχὶ ἐκείνη φέρει τὰ βάρη τοῦ γάμου. L. 65 § 16, L. 66 (17, 2). Ἐπίσης θανόντος τοῦ πατρός, ὅστις ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας φέρων τὰ βάρη τοῦ γάμου τοῦ ὑπεξουσίου εἶχε καὶ τὴν προῖκα, ὑπεξαιρεῖ ὁ υἱὸς ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλήρου τὴν προῖκα, διότι εἰς αὐτὸν νῦν μετατίθενται καὶ τὰ βάρη τοῦ γάμου. L. 20 § 2, L. 46, 51 pr. (10, 2), L. 56 § 2 (23, 3). Bechmann I. σ. 27, Czyhlarz. σ. 23.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς προικὸς ὅρος εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπαύξησις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι οὐ μόνον παρ' αὐτῆς τῆς γυναικός, ἀλλὰ καὶ παρ' οἱουδήποτε δίδοται προίξ, διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῆς γυναικὸς ἕνεκεν δίδοται καὶ ἀπὸ ταύτης ἡ ἐπαύξησις τῆς περιουσίας. [18])

Οἱ ῥωμαῖοι τέλος καὶ εἰς θεσμὸν δημοσίας τάξεως ἀνήγαγον τὰ τῆς προικός, καθόσον δι' αὐτῆς ὑποθάλπεται ὁ γάμος καὶ ἡ τοῦ πληθυσμοῦ ἐπαύξησις, ἐξ οὗ οὐ μόνον ἡ πρόνοια τοῦ νόμου περὶ συντηρήσεως τῆς προικὸς καὶ τὰ χάριν ταύτης προνόμια τῆς γυναικὸς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκη, [19]) ἀλλὰ καὶ τὸ ἀξίωμα, ὅτι ἐν ἀμφιβόλοις κρεῖττον ὑπὲρ τῆς προικός. [20])

Τῆς προικὸς προϋπόθεσις νόμιμος γάμος.

§ 89. Ἡ προὶξ τῶν γαμικῶν βαρῶν ἕνεκεν διδομένη προϋποτίθησι πάντως τὴν ὕπαρξιν γάμου, οὗ ἄνευ οὐδεὶς περὶ προικὸς λόγος, [1]) διὸ καὶ ὁποτεδήποτε γενομένης τῆς περὶ ταύτης πράξεως, οὔτε πρὸ τοῦ γάμου [2]) οὔτε μετὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ καταρτίζεται προίξ, διότι κατ' ἀμφότερα τὰ χρονικὰ διαστήματα ἐλλείπουσι τὰ βάρη.

Ἐκ τῆς τοιαύτης προικὸς καὶ γάμου σχέσεως ἕπεται, ὅτι μόνον ἐπὶ νομίμου γάμου δύναται νὰ ὑπάρξῃ προίξ, [3]) διότι ὁ νομιζόμενος γάμος κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ. [4])

---

18) Ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα ἀδιάφορον τὸ πρόσωπον, παρ' οὗ ἡ προίξ, «quoniam et alio pro ea offerente dotem, ipsa eam pro se videtur affere». L. 9 C. (5, 14).

19) L. 2 (23, 3), L. 1 (24, 3), L. 17 § 1, L. 18 (42, 5).

20) L. 70 (23, 3), L. 85 pr. (50, 17).

1)...neque enim dos sine matrimonio esse potest. L. 3 (23, 3). L. 39, 76 αὐτ. L. 10 (23, 1).

2) Ἄλλο τὸ ζήτημα περὶ τῆς πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου δοθείσης ἢ ὑποσχεθείσης προικός, περὶ οὗ κατωτέρω.

3) Dotis appellatio non refertur ad ea matrimonia, quae consistere non possunt ... ubicumque igitur matrimonii nomen non est, nec dos est. L. 3 (23, 3), L. 7 § 2, L. 8, 9 αὐτ. L. 10 (23, 1), L. 6, (12, 4).

4)...et si putavit maritus esse sibi matrimonium, quum non esset, usucapere eum non posse, quia nulla dos sit, quae sententia habet rationem. L. 1 § 4 (41, 9) Ἱστορικὴν ἁπλῶς ἀξίαν ἔχει ἡ συζήτησις, ἂν τὰ περὶ προικὸς ταῦτα κρατοῦσιν ἐπὶ μόνου τοῦ κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον γάμου, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ ἐθνικόν. Bechmann II. σ. 6, Czyhlarz σ. 80.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ γάμος τῶν ἀνήβων ἄκυρος ὡς ἐλλειπούσης τῆς νομίμου ἡλικίας, ἑπομένως οὐδὲ προῖξ ὑφίσταται, τὰ δὲ τοιαύτῃ αἰτίᾳ δοθέντα ἀναζητοῦνται, [5]) ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ἕνεκεν συγγενείας κεκωλυμένου γάμου, καθὸ αἱμομικτικοῦ, τὰ προικὸς αἰτίᾳ δοθέντα πρὸ μὲν τῆς τελέσεως ἀποδίδονται ὡς ἄνευ αἰτίας, [6]) μετ' αὐτὴν δὲ ὡς ἐκπεπτωκότα περιέρχονται τῷ Δημοσίῳ, [7]) ὅπερ ἀργεῖ τὴν σήμερον. Ἐπίσης ἄκυρος ὁ γάμος ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος μετὰ τῆ ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν τῆς προικὸς ἀναζητουμένης διὰ τῆς τοῦ ἄνευ αἰτίας. [8])

Ἐκλιπόντος τοῦ λόγου τῆς ἀκυρότητος καὶ κυρουμένου τοῦ γάμου, ἔκτοτε καὶ τὰ σωζόμενα ἐκ τῶν ἐπιδοθέντων σιωπηρῶς μετατρέπονται εἰς προῖκα. [9])

Ἡ προῖξ δὲν εἶναι δωρεὰ πρὸς τὸν ἄνδρα.

§ 90. Ἡ τῆς περιουσίας ἐπαύξησις εἶναι τὸ κοινὸν ἔδαφος, ἐφ' οὗ συναντῶνται ἡ προῖξ μετὰ τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ κατ' οὐσίαν διίστανται ἀλλήλων, ἡ δὲ ἀόριστος καὶ ἀσαφὴς τοῦ Ἰουστινιανοῦ μαρτυρία, ὅτι κατὰ τὴν τῶν ἀρχαιοτέρων γνώμην ἐν ταῖς δωρεαῖς καὶ ἡ προῖξ κατατάσσεται, [1]) οὐδένα ἔπεισε, διότι ἐξ αὐτῶν τῶν κειμένων ἀποδείκνυται, ὅτι οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ ἐν ἐπιγνώσει τῶν οὐσιωδῶν διαφορῶν προικὸς καὶ δωρεᾶς ἄλλως τὴν μίαν καὶ ἄλλως τὴν ἑτέραν μεθοδεύονται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ.

Ἡ προῖξ δὲν εἶναι δωρεὰ διὰ τὸν ἄνδρα, διότι ἡ ἐπαύξησις

---

5) L. 17 § 1, L. 18, 19 (42, 5). Καὶ τοῦτο διότι «interest reipublicae, et hanc solidum consequi, ut aetate permittente nubere possit». Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου τῶν ἐκτετμημένων εὐνούχων L. 39 § 1 (23, 3).

6) L. 5 (12, 7). Παρὰ τὴν ἀρχὴν «in delicto pari potiorem esse possessorem» διότι λογίζονται δοθέντα τοῦ γάμου ἕνεκεν καὶ οὐχὶ χάριν τῆς ἀθεμίτου συναφείας (stupri).

7) L. 52, 61 (23, 2), L. 4, 6 C. (5, 5).

8)...et dos data per condictionem repeti potest. L. 7 C. (5, 6), L. 63, 66 (23, 2).

9)...tacite in dotem conversa...L. 39, 67, 68 (23, 3). Bechmann II. σ. 7.

1) L. 20 C. (5, 3). Ideo enim et antiqui juris conditores inter donationes etiam dotes connumerant. Bechmann I. σ. 201, Czyhlarz σ. 55 Not. 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς περιουσίας τελεῖται ὑπὸ ἀλλοίους ὅρους ἀπαλείφοντας τὸν κύριον καὶ οὐσιώδη τῆς δωρεᾶς χαρακτῆρα. Ἡ δωρεὰ δίδοται ἐκ προθέσεως χωρὶς ἀνάγκης, ἀμφοτέρων συμπραττόντων ἐν συνειδήσει ὅτι ἐξ ἁπλῆς ἐλευθεριότητος καὶ οὐχὶ πρὸς ἐκτέλεσιν ὑποχρεώσεως χωρεῖ ἡ ἐπαύξησις τῆς περιουσίας, ὅπερ ἐλλείπει ἐπὶ τῆς προικός, διότι καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἀγωγὴν ὁ ἀνὴρ κατὰ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πρὸς σύστασιν προικός, οὐδὲν ἧττον ἠθικὴ ἀμφοτέρων ὑφίσταται ὑποχρέωσις,[2] ἧς ἕνεκεν ὁ καταβαλὼν ἐκ πλάνης, ὅτι τοιαύτην κατὰ νόμον φέρει ὑποχρέωσιν, δὲν ἀναλαμβάνει τὸ καταβληθὲν ὡς ἀχρεώστητον.[3]

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς παρ' ἐξωτικοῦ προικός, διότι καὶ αὕτη τῆς γυναικὸς χαριν δίδοται, ἤτοι πρὸς ἐκτέλεσιν ἰδίας αὐτῆς ὑποχρεώσεως, καθόσον ἄπροικον δὲν ἤθελε συζευχθῇ ταύτην ὁ ἀνήρ.[4]

Ἑτέρα ἀνακύπτει διαφορὰ ἐν τῇ αἰτίᾳ, ἧς ἕνεκεν ἡ τῆς περιουσίας ἐπαύξησις, διότι ἐπὶ τῆς δωρεᾶς ὁ λαμβάνων καθίσταται πλουσιώτερος ἁπλῶς καὶ μόνον τούτου ἕνεκεν, ἐνῷ ἐπὶ τῆς προικὸς ὁ ἀνὴρ καθίσταται τοιοῦτος ἕνεκα τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ἡ προὶξ

---

2) L. 32 § 2 (12, 6). Mulier si in ea opinione sit, ut credat se pro dote obligatam, quidquid dotis nomine dederit, non repetet. Sublata enim falsa opinione relinquitur pietatis causa. Κατὰ Savigny Obligationenrecht I. σ. 100 Not a καὶ Czyhlarz σ. 56 Not. 5 οὐχὶ κυρίως διὰ τὸ τῆς αἰτίας εὐσεβὲς (pietatis causa), ἀλλὰ διότι καίτοι μὴ ὑπὸ τοῦ νόμου κατονομαζομένη, οὐδὲν ἧττον φυσικὴ ὑπολανθάνει ἐνοχὴ Windscheid II. § 289 Anm. 6, § 492 Anm. 4, Dernburg, Pand. II. § 5, ἐνῷ ὁ Bechmann I. σ. 196 ἀμφισβητεῖ τὴν ὕπαρξιν φυσικῆς ἐνοχῆς, ὅπως οὕτω περιέλθῃ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ ἡ προὶξ χωρὶς ἀνάγκης δίδοται.

3) Ὅπερ κρατεῖ οὐ μόνον διὰ τὴν ὑπὸ τῆς γυναικός, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα καταβληθεῖσαν προῖκα· Windscheid αὐτ. Dernburg αὐτ. κατὰ δὲ Erxleben, Condictiones I. σ. 150 τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὡς πρὸς τὴν μητέρα, διότι ἡ τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαίτησις ἀργεῖ ἐπὶ πάσης καταβολῆς γενομένης χάριν τοῦ ἠθικοῦ καθήκοντος τῆς στοργῆς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

4) In maritum autem, qui ignoraverit, non dandam actionem.... quum is indotatam uxorem ducturus non fuerit. L. 25 § 1 (42, 8), L. 5 § 5 (44, 4), L. 9 § 1 (12, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑπομένως δι' ὡρισμένην αἰτίαν διδομένη δὲν εἶναι χαριστικὴ πρᾶξις, ὡς ἡ δωρεά.[5])

Ὡς ἐκ τῆς ἐν τούτῳ οὐσιώδους ἀμφοτέρων διαφορᾶς ἀλλοῖαι καὶ αἱ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον λύσεις, ἐξ ὧν δηλοῦται ἡ ὡς ἐκ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου προικὸς καὶ δωρεᾶς διάστασις, ἧς ἕνεκα ὡς πρὸς τὰς ἐκ τῆς προικὸς σχέσεις ὅπου μὲν ὡς δανειστής,[6]) ὅπου δὲ ὡς ἀγοραστὴς χαρακτηρίζεται ὁ ἀνήρ. Ἐντεῦθεν ἡ πρὸς τὴν φύσιν τῆς προικὸς ἰδιάζουσα λύσις, καθ' ἣν, ἐπιδούσης τῆς γυναικὸς τῷ συζύγῳ προῖκα τὸ ἀπὸ τῆς ἐγγύης ὀφειλόμενον αὐτῇ, ὁ ἀνὴρ μετέρχεται πάραυτα κατὰ τοῦ ὀφειλέτου τὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀγωγήν, διότι τὴν ἐκ τῆς ἐγγυήσεως ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ ἐξηγόρασεν ἀντὶ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου,[7]) ἐνῷ κατ' ἄλλην λεπτολόγον τοῦ Μαρκιανοῦ διάκρισιν πρὸς ἀγοραστὴν ἀφομοιοῦται ὁ σύζυγος,[8]) οὗ ἕνεκεν ἀποσβέννυται τὸ πραγματικὸν τοῦ ἐνεχύρου καὶ τῆς ὑποθήκης δικαίωμα, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης, ἀντὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ὑποτεθέν, ὡς ἐπέτρεψεν ὁ δανειστής, δώσῃ εἰς προῖκα, διότι *ὁ ἐπιδιδοὺς ἐν προικὶ πεπρακέναι πιστεύεται διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου.*

---

5) Windscheid II. § 492 Anm. 4, Czyhlarz σ. 55. Ὁ Bechmann I. σ. 194 ὁρμώμενος καὶ ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς, ὅτι ἡ προῖξ δίδοται χάριν τοῦ γάμου καὶ οὐχὶ διὰ τὰ ἐκ τούτου βάρη, περιπίπτει κατ' ἀνάγκην εἰς ἕτερον ἁμάρτημα ἀποδεχόμενος καὶ ἐπὶ τῆς προικὸς τὴν τῆς περιουσίας ἐπαύξησιν ὡς δίχως ἀνάγκης καὶ ἐκ χαριστικῆς αἰτίας ἐπερχομένην, ὅπως δ' ἀνεύρῃ διαφορὰν μεταξὺ αὐτῶν τὴν μὲν προῖκα χαρακτηρίζει ὡς ἐπὶ σκοπῷ διδομένην, ἤτοι χάριν τοῦ γάμου, τὴν δὲ δωρεὰν ὡς ἀπαλλοτρίωσιν, οὐχὶ πρὸς σκοπόν, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον γενομένην, ὅπως γίνῃ, ὅτε κατὰ τὸ θεώρημα τοῦτο καὶ ἡ ἐγκατάλειψις εἶναι αὐτόχρημα δωρεά, διότι καὶ τὰ ἐγκαταλελειμμένα ῥίπτονται ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅπως μὴ ἔχῃ ταῦτα ὁ ἀπορρίπτων Scheurl, krit. V. J. Schrift VI. σ. 36.

6) Ὅρα σημ. 4 καὶ L. 43 § 1 (26, 7), L. 41 (42, 1), L. 19 (44, 7).

7) L. 47 pr. (17, 1)...nuptiis secutis confestim mandati adversus debitorem agere eum posse, quia intelligitur abesse ei pecunia eo, quod onera matrimonii sustineret.

8) L 8 § 13 (20, 6)...Quodsi in dotem dederit vendidisse in hoc casu recte videtur, propter onera matrimonii. Gesterding, Pfandrecht § 37, Glück XIX. σ. 423, Dernburg, Pfandrecht II. σ. 555, Windscheid I. § 248 Anm. 6.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴν ἀντίθεσιν δωρεὰς καὶ προικὸς ἐναργεστέραν καθίστησι τὸ μέν, ὅτι ἐπὶ ταύτης ἀργεῖ ὁ κανών, ὅτι οὐδεὶς τὸ αὐτὸ ἐκ δύο ἐπικερδῶν αἰτιῶν ἀπαιτεῖ, διότι ἡ προῖξ δὲν εἶναι ἐπικερδὴς αἰτία,[9]) τὸ δ' ὅτι κατὰ τοῦ λαβόντος προῖκα καὶ ἐν καλῇ πίστει διατελοῦντος δὲν χωρεῖ ἡ Παυλιανὴ ἀγωγή,[10]) ἐκτὸς ἂν αὐτὴ ἡ γυνὴ συνίστησι προῖκα ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν.[11])

Οἱ τὴν διάκρισιν δωρεὰς καὶ προικὸς ἀνευρίσκοντες[12]) ἐν μόνῃ τῇ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρεώσει οὐδόλως δυσχεραίνουσιν, ὡς δωρεὰν νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν προῖκα, καθ' ἃς περιπτώσεις ἀργεῖ ἡ περὶ ταύτης ἀγωγή. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἡμῶν διηνεκὴς ἡ τῆς προικὸς αἰτία, ἡ δὲ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρέωσις οὐχὶ στοιχεῖον οὐδ' ἄμεσος συνέπεια ἐν τῇ φύσει καὶ τῷ σκοπῷ αὐτῆς ἐνυπάρχουσα, οὗ ἕνεκεν δὲν ἀλλοιοῦται ἐκ τῶν ὑστέρων ὁ ἀρχικὸς τῆς προικὸς χαρακτήρ, οὐδ' ἀναδρομικῶς μετατρέπεται εἰς δωρεάν, διότι δὲν δίδοται ἡ περὶ προικὸς ἀγωγή,[13]) διὸ καὶ οὐδεμία μαρτυρία ὅτι ἡ προῖξ εἰς δωρεὰν μετατρέπεται, καθ' ἃς περιπτώσεις ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα κατὰ νόμου διάταξιν.[14])

---

9) L. 19 (44, 7). Ἐκτὸς ἂν εἰδικῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ λόγῳ προικὸς ὑποσχεθὲν κληροδοτηθῇ, ὅτε κατὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῆς ὑποσχεθείσης προικὸς ἢ τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς διαθήκης ἀντιτάσσει ὁ κληρονόμος τὴν ἔνστασιν τοῦ δόλου, διότι τῇ ἑτέρᾳ τῶν ἀγωγῶν δέον ν' ἀρκεσθῶσιν οἱ σύζυγοι. L. 84 § 6 de leg. (30), ὡς καὶ ὅταν ὁ πατὴρ τὸ διὰ διαθήκης κληροδοτηθὲν ἐν ζωῇ ἤδη ἔδωκεν ὕστερον εἰς προῖκα. L. 11 C. (6, 37).

10) L 25 § 1, 2 (42, 8) «quum is indotatam uxorem ducturus non fuerit».

11) Ὁ Οὐλπιανὸς ἐν L. 10 § 14 (42, 8) οὐδόλως θίγει τὸ ζήτημα τῆς γνώσεως τοῦ συζύγου, καὶ τοῦτο πιθανῶς διότι ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ βίου τεκμαίρεται ὡς ἐν γνώσει τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς διατελῶν. Czyhlarz σ. 61 Not. 10. Κατὰ Bechmann I. σ. 204 Not. 4 ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ἡ γνῶσις τοῦ ἀνδρός, τὸ τοιοῦτο δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τοῦ συμφέροντος, ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγος ἔχει ἐν τῇ συστάσει τῆς προικός.

12) Meyerfeld, Schenkung I. σ. 52, 73, Arndts, Pand. § 395, 400.

13) Ὡς δὲν ἀλλοιοῦται ὁ ἀρχικὸς τῆς δωρεᾶς χαρακτὴρ ὡς ἐκ τῆς ἐπακολουθησάσης ἀνακλήσεως λόγῳ ἀχαριστίας, καὶ ὡς ἐπίσης ἀγορασίας τίτλῳ καὶ οὐχὶ δωρεᾶς κατέχει ὁ ἀγοραστής, παραιτηθέντος τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς τῆς ἐπὶ καταβολῇ τοῦ τιμήματος ἀπαιτήσεως. Bechmann I. σ. 207, Czyhlarz σ. 62 Not. 2, Windscheid II. § 492 Anm. 1.

14) Ὡς τὴν παρ' ἐξωτικοῦ κατὰ τὸ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δίκαιον. Ulp. VI. § 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' οὐδὲ δι' αὐτῶν τῶν συμφώνων, τῶν συναπτομένων κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν τῆς προικὸς σύστασιν καὶ ἐν γένει πρὶν ἢ γεννηθῇ τὸ πρὸς ἀνάληψιν δικαίωμα καὶ κανονιζόντων ἄλλως τὰ τῆς ἀποδόσεως, μεταποιεῖται εἰς δωρεὰν ἡ προίξ. Ὁ πατὴρ παραιτούμενος τοῦ πρὸς ἀνάληψιν δικαιώματος τῆς ὑπ' αὐτοῦ συσταθείσης πατρικῆς προικὸς[15]) δὲν δωρεῖται, διότι τοῦτο καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπεξουσίαν ἔχοντος τὴν γυναῖκα ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ γενόμενον διαφεύγει τὴν περὶ δωρεῶν ἀπαγόρευσιν,[16]) ὡς ἐπίσης δὲν ὑπάρχει δωρεά, ὅταν τρίτος συνίστησι προῖκα ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅτι τέκνων ὑπόντων καὶ θανούσης τῆς γυναικὸς ἢ ἐπελθόντος διαζυγίου ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνήρ,[17]) διότι καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου δὲν ἤθελεν ἐπαναστρέψει ἡ προὶξ εἰς τὸν συστήσαντα. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον παραίτησις τῆς μελλούσης περὶ προικὸς ἀγωγῆς δὲν εἶναι δωρεά,[18]) διότι τὸ τοιοῦτο σύμφωνον ἔρρωται μόνον ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τέκνων, ἐπομένως εἰς τὸ ἐκ τούτου κέρδος ἀντίστοιχα τὰ βάρη τῶν ἐκ τοῦ γάμου κοινῶν τέκνων.[19])

Ἡ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου διὰ συμφώνου ἀφέσεως ἢ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς παραίτησις τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς ἀποτελεῖ τοιαύτην ἐνυπάρχουσαν ἐν τῇ παραιτήσει κεκτημένου ἤδη δικαιώματος.

Ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἀποτελεῖ δωρεὰν πρὸς τὴν γυναῖκα.

§ 91. Ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα πρόδηλον, ὅτι δωρεὰν ἀποτελεῖ πᾶν τὸ ἐκ τοιαύτης προθέσεως διδόμενον αὐτῇ, ὅπως χρησιμεύσῃ

---

15) L. 12 pr. (23, 4).

16) Λίαν πιθανῶς διότι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα ἔχει ὁ πατὴρ ὡς εὐεργέτημα μᾶλλον πρὸς παραμυθίαν τῆς ἀποβιωσάσης θυγατρός. L. 6 pr. (23, 3), ἐπομένως διὰ τῆς τοιαύτης παραιτήσεως δὲν ἐπέρχεται, ἀκριβῶς εἰπεῖν, μείωσις τῆς περιουσίας. Czyhlarz σ. 64.

17) Frag. Vat. § 106, 120, L. 24, 26 § 1 (23, 4), L. 3 C. (5, 14).

18) Διὸ καὶ δὲν κρατοῦσιν ἐπ' αὐτῆς αἱ τοῦ Κιγκίου νόμου καὶ περὶ ἐμφανίσεως διατάξεις, ὡς καὶ τὰ περὶ ἀνακλήσεως ἕνεκεν ἀχαριστίας. Bechmann I. σ. 209.

19) Meyerfeld σ. 74 Not. 170. Czyhlarz σ. 64.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς προίξ, ὅτε ἀδιάφορον τίνα ἐποιήσατο χρῆσιν, διότι ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν τὸ δοθέν, εἰς τὸ συμφέρον τῆς γυναικὸς ἀφορῶντος, δὲν ἀλλοιοῦται ἡ ἔννοια τῆς δωρεᾶς, ἧς ἕνεκεν ἐπιδοθείσης τῆς προικὸς καὶ μὴ ἐπακολουθήσαντος τοῦ γάμου ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὰ δοθέντα καὶ οὐχὶ ὁ τρίτος.[1])

Ἄλλως ὅμως ἔχει, ὅταν ἕτερος μὴ νόμῳ ὑπόχρεως[2]) συνίστησι μετὰ τοῦ ἀνδρὸς προῖκα ὑπὲρ τῆς γυναικός,[3]) ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα ἂν μόνη ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἄνευ ἑτέρας δηλώσεως ἀποτελῇ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα δωρεὰν καὶ πληροῦνται οἱ ταύτης ὅροι. Προφανὴς καὶ ἀναμφισβήτητος ἡ ἐλευθεριότης, διότι οὐδεμία ὑφίσταται ὑποχρέωσις,[4]) ἐνῷ ἀμφήριστον ἂν ἐπαυξάνῃ ἐκ ταύτης καὶ ἡ τῆς γυναικὸς περιουσία, ὅπερ ἀπαραίτητον τῆς δωρεᾶς στοιχεῖον. Οἱ μὴ ἀνευρίσκοντες τὴν σχέσιν αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος μεταξὺ συστάσεως προικὸς καὶ τῆς περὶ ταύτης μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἀγωγῆς ἀποτάσσονται καὶ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα τῇ περὶ δωρεᾶς θεωρίᾳ. Ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀνάληψιν δικαίωμα ὁποτεδήποτε θεωρηθῇ κτηθέν, εἴτε ἅμα ἐπιδοθείσης τῆς προικὸς εἴτε μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, τὴν ἀρχὴν καὶ γένεσιν ἔχει ἐν τῇ συστάσει τῆς προικός, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀποτελεῖ πάντως ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας τῆς γυναικός, ἀφ' ἧς μάλιστα κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ διάπλασιν αὐτοῦ ἀκριβέστερον διετυπώθη καὶ ὁριστικὸν προσελάβετο χαρακτῆρα, διὸ καὶ ὁ Πομπώνιος ἄκυρον ἀποφαίνεται παν μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς προικὸς σύμφωνον ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρός, διότι μετὰ τὴν ἐπίδοσιν *εὐθέως αὐτῇ προσπορίζεται ἡ προίξ*.[5]) Ὀρθοτέρα ἑπομένως ἡ θεωρία,[6]) καθ'

---

1) L. 6 (23, 3), L. 7 pr. 9 pr. (12, 4). Bechmann I. σ. 211. Czyhlarz σ. 65.

2) Ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικὸς οὐδεὶς περὶ δωρεᾶς λόγος ὡς ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ὑποχρεώσεως τοῦ πατρός. L. 19 (23, 2).

3) Ἀδιάφορον ἂν τῷ ἀνδρὶ ἀμέσως δίδοται L. 6 pr. (12, 4), ἢ τῇ γυναικὶ ὑπὸ τὸν ὅρον συστάσεως προικὸς L. 9 pr. (23, 3).

4) L. 43 § 1 (26, 7), L. 33 (23, 3), L. 1 § 13 C. (5, 13).

5) L. 7 (23, 4), ἢ «dos ipsius filiae proprium patrimonium est» L. 3 § 5 (4, 4). Πρὸς δὲ καὶ L. 75 (23, 3), L. 71 (21, 2).

6) Savigny, System IV. σ. 123, Meyerfeld σ. 76, Scheurl αὐτ. σ. 35, Czyhlarz σ. 65. Ἀντιδοξεῖ Bechmann I. 213 II. σ. 63 Not 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἦν ἡ ὑπὸ τοιούτους ὅρους σύστασις προικὸς ἀποτελεῖ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα δωρεὰν ὑπάρχουσαν ἅμα τῇ συστάσει καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου καὶ μὴ ἀλλοιουμένην ὡς ἐκ τοῦ ὕστερον ἕνεκεν οἱουδήποτε λόγου ματαιωθέντος δικαιώματος πρὸς ἀνάληψιν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς τοιαύτης προικὸς ἐν πολλοῖς ἐφαρμογὴ τῶν περὶ δωρεῶν κρατούντων, καθόσον καὶ ἐν καλῇ πίστει διατελοῦσα ἡ γυνὴ ἐνάγεται διὰ τῆς Παυλιανῆς ἀγωγῆς, διότι ὡσεὶ ἐκ δωρεας λογίζεται ἔχουσα τὴν προῖκα, [7]) ἐνῷ τοὐναντίον κρατεῖ ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα.

Ἀλλ' ἄλλως ἡ προῖξ καὶ ἄλλως ἡ δωρεὰ καταρτίζεται, διότι

---

7) L. 25 § 1 (42, 8)...quidam existimant, nihilominus in filiam dandam actionem quia intelligitur, quasi ex donatione aliquid ad eam pervenisse. Τὸ σπουδαιότερον ἐκ τῆς διατάξεως ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐγείρεται κατὰ τῆς γυναικὸς ἡ Παυλιανή, ὅπερ προϋποτίθησιν ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας ἐκ μόνης τῆς συστάσεως τῆς προικὸς καὶ τοῦ ἐντεῦθεν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἀναμενομένου δικαιώματος πρὸς ἀνάληψιν. Czyhlarz σ. 65, ὅστις ὅμως μὴ ἀποδεχόμενος δωρεὰν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικὸς δὲν θεωρεῖ ἀποδεδειγμένον ἐκ τοῦ παρατεθέντος νόμου, ὅτι δωρεὰ ἡ προῖξ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα, καθὸ μὴ σαφῶς δηλουμένου, ὅτι ἡ Παυλιανὴ ἐγείρεται κατὰ τῆς γυναικὸς μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ προῖξ συνέστη συναινούσης ταύτης. Ἀλλ' αἱ ἐν τῷ νόμῳ ὡς ἐκ τῆς γνώσεως ἢ ἀγνοίας διακρίσεις ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς τὸ ἀφερέγγυον τοῦ συνιστῶντος ἢ εἰς τὴν σύστασιν τῆς προικός. Ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ συνηγορεῖ καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι καὶ ἡ παρὰ μὴ ἐξῃρημένων προσώπων ὑπὲρ τὸ μέτρον σύστασις προικὸς διαφεύγει τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Κιγκίου νόμου Frg. Vat. § 305, 306, ὅπερ πάντως προϋποτίθησιν, ὅτι ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα δωρεὰν ἀποτελεῖ ἡ προίξ, ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης ὁρμώμενος καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα δὲν χρῄζει ἐμφανίσεως ἡ προίξ. L. 31 pr. C. (5, 12). Κατὰ τὸν ἀντιδοξοῦντα Bechmann I. σ. 63 καὶ 215 ἐνταῦθα οὐχὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀγωγῆς, ἣν ἐκ τοῦ νόμου ἔχει ἡ γυνὴ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικός, ἀλλὰ περὶ ἐπερωτηθείσης ἀποδόσεως αὐτῆς θανόντος τοῦ συζύγου, ὅτε ὑπάρχει δωρεά, διότι ὡς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως τοιαύτη ἦν ἡ βούλησις τοῦ συνιστῶντος. Ἀλλὰ τοῦτο ἀνατρέπει αὐτὴ ἡ διάταξις περιλαμβάνουσα οὐ μόνον τὴν περίπτωσιν τῆς ἐπερωτήσεως, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἐν γένει θέμα, καθὸ πρὸς παραμυθίαν τῆς γυναικὸς δίδοται αὐτῇ ἐκ τοῦ νόμου ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ «in aliis omnibus casibus, in quibus ipse non est stipulatus, tristitiae suae mulier hoc proprium habeat solatium per actionem dotis» L. 31 pr. C. (5, 12). Czyhlarz σ. 70.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ προῖξ συνιστᾶται παρὰ τρίτου καὶ μὴ συμπραττούσης καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικός, ἐνῷ ἡ δωρεὰ παρὰ πλείστων[8]) ὡς σύμβασις χαρακτηρίζεται μὴ τελειουμένη ἄνευ τῆς τοῦ ἑτέρου ἀποδοχῆς, διὸ καὶ οἱ τοῦτο ἀποδεχόμενοι ἀρνοῦνται, ὅτι ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα δωρεὰ ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτῆς.[9])

Ἂν ἀληθὴς ἡ ἀρχή, ὅτι δωρεὰν ἀποτελεῖ ἡ προῖξ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα, ἄμεσος συνέπεια ταύτης εἶναι, ὅτι κατὰ τῆς γυναικὸς χωρεῖ ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου,[10]) περὶ οὗ καὶ ῥητὴν ἔχομεν μαρτυρίαν, ἐνῷ στερούμεθα τοιαύτης περὶ τῆς ἕνεκεν ἀχαριστίας ἀνακλήσεως,[11]) διὸ ἐκ μόνου τοῦ λόγου ὅτι δωρεὰ πρόκειται, δύναται νὰ δικαιολογηθῇ ἡ ἕνεκεν ἀχαριστίας ἀνάκλησις.

Β'.

ΠΡΟΙΚΟΣ ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

Τρόποι συστάσεως προικός.

§ 92. Ἐν τῇ ἐπαυξήσει τῆς περιουσίας συναντᾶται προῖξ καὶ δωρεά, ἑπομένως διὰ τῶν αὐτῶν πράξεων, δι' ὧν δωρεά, συνιστᾶται καὶ προίξ,[1]) μὴ ἐξαιρουμένων οὐδ' αὐτῶν τῶν συμμίκτων.[2]) Ἡ τὴν

---

8) Ὅρα Windscheid II. § 365 Nº 5 καὶ Dernburg, Pand. II. § 106 Not. 14.

9) Czyhlarz σ. 66, καθ' ὃν καὶ τεκμαίρεται ἡ συναίνεσις, ἂν γνῶσιν λαβοῦσα ἡ γυνὴ δὲν ἀντιλέγῃ.

10) Ὅτε ὑποτίθεται, ὅτι παρεῖχεν ἀσφάλειαν περὶ ἀποδόσεως τοῦ περιελευσομένου αὐτῇ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.

11) Ἐν L. 24 C. (5, 12) ὁ λόγος μόνον περὶ τοῦ ἀνδρός, καθ' οὗ δὲν χωρεῖ ἡ περὶ ἀνακλήσεως ἀγωγὴ «penes maritum remansisse constitit, licet eam ingratam circa vos fuisse ostenderitis». Czyhlarz σ. 73.

1) Οὐχὶ δὲ δι' ὧν προῖξ καὶ δωρεά, διότι προῖξ συνιστᾶται διὰ κληροδοσίας, οὐχὶ δὲ καὶ δωρεά, ἐνῷ καὶ ἡ κληροδοσία κατ' οὐσίαν δύναται νὰ ᾖ, ὡς καὶ ἡ δωρεά, πρᾶξις ἐλευθεριότητος «Legatum est donatio testamento relicta» L. 36 de leg. (31).

2) Bechmann II. σ. 55, Czyhlarz σ. 93.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας ἐπαγομένη δικαιοπραξία εἰς οὐδὲν συμβάλλεται, ἂν μὴ ἐνέχῃ τὴν πρόθεσιν προικοδοτήσεως. Κατὰ τὴν δι' ἐπαγγελίας σύστασιν προικὸς ἡ πρόθεσις ἐνυπάρχει ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ἐπαγγελίᾳ, ὡς ἰδίῳ πρὸς σύστασιν προικὸς τύπῳ ἀποκλείοντι πάντα ἄλλον σκοπόν, ἐνῷ ἐπὶ τῆς καθ' ἕτερον τρόπον συστάσεως δέον ὁπωσδήποτε νὰ δηλῶται, ὅτι ἀπὸ τοιαύτης προθέσεως ἡ τῆς περιουσίας ἐπαύξησις. [3])

Εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι διὰ πάσης πράξεως ἐπαύξησιν περιουσίας ἐπαγομένης συνιστᾶται προίξ, δὲν ἀντίκειται ἡ μαρτυρία τοῦ Οὐλπιανοῦ [4]) διδάσκοντος, ὅτι τριχῶς συνιστᾶται προίξ, δόσει, ἐπαγγελίᾳ καὶ ὑποσχέσει, διότι ὁ νομοδιδάσκαλος τούτους καὶ μόνους ἀπηρίθμησεν ὡς τοὺς μᾶλλον εὐχρήστους, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται, οὔτε ὅτι ἡ παράδοσις κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἑτέρων δύο περιλαμβάνει πάντα ἄλλον τρόπον μὴ ὑπαγόμενον εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἐπαγγελίας καὶ ὑποσχέσεως, [5]) οὔτε ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης τριχοτομίας ἀποκλείεται ἡ δι' ἀθωώσεως, ἐκχωρήσεως καὶ κληροδοσίας ἀπαιτήσεως σύστασις προικός. [6])

Δόσει σύστασις προικός.

§ 93. Δόσει συνιστᾶται προὶξ διὰ τῆς ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ μεταθέσεως τῆς κυριότητος γενομένης κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον διὰ παραδόσεως, ἀφ' ἧς εἰς ἀχρηστίαν περιέστησαν οἱ συμβολικοὶ τύποι. [1]) Ἐὰν ὁ τὴν προῖκα συνιστῶν δὲν εἶναι κύριος, δὲν μετα-

---

3) Δὲν ἀπαιτοῦνται τυπικὰ καὶ πανηγυρικὰ ῥήματα, ἂν καὶ κατ' ἔθος εὐχρηστοι ἀπέβησαν αἱ ἐκφράσεις «dotis causa», ἢ «in dotem dare, promittere». Ἐπίσης δὲν ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ῥητὴ μνεία, ὅτι προικὸς αἰτίᾳ ἡ δικαιοπραξία «Quia autem in stipulatione non est necessaria dotis adiectio, etiam in datione tantundem dicimus» L. 23 (23, 3). Καὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ ἡ μαρτυρία L. 9 § 2 (23, 3), καὶ τοῦ Κέλσου ἐν L. 97 § 2 (45, 1), καθ' ὃν οὐδεμία δίδοται ἀγωγή, ἂν μὴ περὶ προικὸς ἡ ἐπερώτησις, ἀποδείκνυσιν, ὅτι δὲν ἀπητεῖτο ἡ κατ' ἴδιον τύπον δήλωσις, διότι ἄλλως δὲν θὰ ὑπῆρχε ζήτημα, ἂν περὶ προικὸς ἡ ἐπερώτησις. Bechmann II. σ. 132, Czyhlarz σ. 95 καὶ Not. 15.

4) Dos aut datur, aut dicitur, aut promittitur. Ulp VI. 1, XI 20.

5) Tigerström I. σ. 95.

6) Bechmann II. σ. 50, Czyhlarz σ. 92.

1) Gaj. II. 63.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βιβάζεται κυριότης, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὑφίσταται προῖξ, ἐὰν ὑπάρχωσι παρὰ τῷ συζύγῳ τὰ στοιχεῖα τῆς χρησικτησίας, ὅτε ὡς πρὸς αὐτὸν ἡ προῖξ ὑπάρχει ἀπὸ τῆς συστάσεως καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς συμπληρωθείσης χρησικτησίας. [2])

Ἀντικείμενον τῆς δόσει συνισταμένης προικὸς εἶναι οὐ μόνον ἡ μεταβίβασις κυριότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπικαρπία, καθόσον ἡ τοιαύτη αἰτία συνιστᾶται ἐπικαρπία, ἣν ὁ τὴν προῖκα συνιστῶν παραιτεῖται τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πραγμάτων ὑφισταμένης ἐπικαρπίας, [3]) ὅτε ὁ σύζυγος τὴν πλήρη κτᾶται κυριότητα δι' ἐπικτήσεως.

Ἀλλ' ἂν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικαρπίας, οὐδὲν ὅμως κωλύει, ὅπως παρακρατῶν τοῦτο ὁ συνιστῶν τὴν προῖκα παραχωρήσῃ ὡς τοιαύτην τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος, [4]) ἧς ἕνεκα καὶ ὡς ὠφέλιμον μετέρχεται ὁ ἀνὴρ κατὰ παντὸς τρίτου τὴν περὶ ὁμολογήσεως ἀγωγήν. [5])

Ἄλλως ἔχει τὸ ζήτημα, ὅταν προικὸς ἀντικείμενον καθίστανται αὐτοὶ οὗτοι οἱ καρποί. Ὁ Μάρκελλος διαστέλλων διδάσκει, ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει προῖξ δίδοται αὐτὸ τὸ πραγμα ἢ ἡ ἐπικαρπία, ἄκυρον τὸ σύμφωνον, δι' οὗ καὶ οἱ καρποὶ καθίστανται προικῷοι, διότι οὕτως οὐδὲν συνεισφέρει ἡ γυνὴ διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐνῷ τοὐναντίον ἰσχυρὸν τὸ σύμφωνον, δι' οὗ προῖξ καθίστανται μόνοι οἱ καρποί, οἵτινες μετατρέπονται εἰς κεφάλαιον, ὅπως οἱ ἀπὸ τοῦ τιμήματος τῶν καρπῶν τόκοι καταναλίσκωνται διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου. [6])

---

2) D. (41, 9) L. 12 pr. (6, 2), L. 6 § 1, L. 7 § 3 (23, 3). Bechmann II. σ. 58, Czyhlarz σ. 96 Not. 2.

3) L. 78 pr. § 2 (23, 3), L. 57 (24, 3).

4) L. 12 § 2, L. 38, 39, 40, 67 (7, 1).

5) L. 11 § 2 (20, 1). Czyhlarz σ. 97, ἐνῷ κατ' ἄλλους τὴν ἀγωγὴν ταύτην καθὸ πραγματικὴν ἔχει καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐπικαρπωτοῦ. Dernburg, Pfandrecht I. σ. 486, Pand. I. § 246, Windscheid I. § 205 Anm. 4, Kohler, pfandr. Forschungen σ. 191 Anm. 1.

6) L. 4 (23, 4). . quod si convenisset de fructibus reddendis, hoc est, ut in dote essent fructus, quosquos percepisset, et fundus vel ususfructus in hoc traditus est, non ut fundus vel fructus fieret dotalis, sed ut fructus perciperet dotis futuros, cogendum de dote actione fructus reddere; erunt igitur in dote fructus, et fruetur iste usuris,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ τῆς ἐπικαρπίας, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἐπιτρέπεται ἡ ἑτέρῳ ἐκχώρησις τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαιώματος, ἐνῷ ἐπὶ τῆς χρήσεως καὶ τῶν πραγματικῶν δουλειῶν οὐδὲ τοῦτο δυνατόν,[7]) διὸ ἡ σύστασις τοιαύτης δουλείας ἢ ἡ παραίτησις ὑφισταμένης δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον προικός, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἐνάσκησις δικαιώματος συσταθείσης ἤδη. Ἀλλ' ἐνῷ οὐδὲν ἐκ τοῦ νόμου κωλύει τὴν προικὸς αἰτίᾳ σύστασιν δουλείας ἢ παραίτησιν, ἀνέφικτος οὐχ ἧττον ἀποβαίνει ἡ ἀπόδοσις μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, καθ' ἣν περίπτωσιν οὐχὶ ἡ γυνὴ ἀλλὰ τρίτος συνέστησε τοιαύτην ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς δουλείαν,[8]) διότι οὐ μόνον αὐτὸ τὸ δικαίωμα δὲν ἐκχωρεῖται ἑτέρῳ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἡ τούτου ἐνάσκησις, ὅτε οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται ἢ ἡ εἰς χρήματα ἀποτίμησις τοῦ δικαιώματος καὶ ἡ ταύτης ἀπόδοσις ὑπὸ τοῦ συζύγου.[9])

Ἐμφύτευσις καὶ ἐπιφάνεια κατὰ πάντα τρόπον δίδονται ὡς προίξ, καθὸ ἀπαλλοτριωτὰ δικαιώματα.

Σύστασις προικὸς ὑποσχέσει.

§ 94. Προὶξ συνιστᾶται καὶ δι' ὑποσχέσεως κατὰ τὸν συνήθη τῆς ἐπερωτήσεως τύπον,[1]) ἧς ἕνεκεν καὶ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ προθεσμίαν ἐπιτρέπεται ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις.[2]) Ἡ προίξ, ἂν οὐδεμία τέτακται προθεσμία καταβολῆς, ἀπαιτεῖται πάραυτα.[3])

---

quae ex fructibus collectis et in sortem redactis percipi possunt. Τὴν τοῦ Μαρκέλλου λύσιν ἀποδέχεται ὡς πρὸς τοῦτο ἀδιστάκτως καὶ ὁ Οὐλπιανός, ἐνῷ διαφωνεῖ ὡς πρὸς τὴν πρώτην περίπτωσιν. Ὅρα καὶ L. 7 § 2 (23, 3). Ἡ παρατήρησις τῶν Bechmann σ. 60 καὶ Czyhlarz σ. 67, ὅτι τότε μόνον οἱ καρποὶ λογίζονται ὡς ἀντικείμενον τῆς προικός, ἂν ἀποδεδειγμένως τοιαύτη ἦν ἡ βούλησις τῶν συμβαλλομένων, στερεῖται σπουδαιότητος, διότι ζήτημα ἑρμηνείας εἶναι, ἂν τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον προυτίθεντο οἱ συμβαλλόμενοι.

7) L. 44 (19, 2), L. 36 (8, 3).

8) Ἐκτὸς ἂν κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου ἡ γυνὴ γίνῃ κυρία τοῦ δουλεύοντος κτήματος.

9) Bechmann II. σ. 60, Czyhlarz σ. 98.

1) L. 48 pr. (23, 3), L. 108 (45, 1).

2) L. 76 (23, 3), L. 108 (45, 1).

3) L. 31 § 2 C. (5, 12). Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον, ἂν μὴ συνωμολογεῖτο προθεσμία καταβολῆς, τὰ μὲν ἀντικαταττατὰ ἐδίδοντο διὰ τριῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑπόσχεσις προικός, ἀλλ' ἀόριστος κατ' ἀντικείμενον ἢ κατὰ ποσόν, εἶναι ἰσχυρὰ παρὰ πατρὸς ἢ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος γενομένη, διότι ἐπὶ τῆς προικὸς ἡ κατὰ τὸ ἀντικείμενον ἀοριστία ἀναπληροῦται κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κρίσιν.[4]) Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος λόγος, δι' ὃν ἰσχυρὰ ἡ τοιαύτη ἐπερώτησις, συνηγορεῖ καὶ ὑπὲρ πάσης παρὰ γυναικὸς καὶ ἐξωτικοῦ ὑποσχεθείσης προικός, εἰς ἣν δὲν ἀντίκειται ἡ τοῦ Γορδιανοῦ ἀντιγραφή,[5]) καθ' ἣν ἡ παρ' ἐξωτικοῦ ὑπόσχεσις ἔρρωται, διότι ὁ κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ ὑποσχεθέντος κρίσιν προσδιορισμὸς μετατρέπεται εἰς τοιαύτην τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς οὐδόλως προκύπτει, ὅτι εἰς τὴν φιλάγαθον ἑρμηνείαν προέβη ὁ αὐτοκράτωρ ὡς ἐκ τῆς ἐπιφυλάξεως τοῦ ὑποσχεθέντος, ὅπως δώσῃ προῖκα, ὅσην ἂν δοκιμάσῃ, οὐδ' ἐντεῦθεν ὡς πόρισμα ἕπεται, ὅτι ἀνίσχυρος ἡ ἐπερώτησις, ἂν μὴ ῥητῶς ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ ὁ συνιστῶν τὸν κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν προσδιορισμὸν τοῦ ἀντικειμένου, διότι ἡ τοιαύτη ἐπιφύλαξις εἴτε παρ' ἀνιόντος εἴτε παρ' ἐξωτικοῦ γενομένη εἶναι ἀείποτε αὐθαίρετος, ἂν δὲ κατὰ τὸν Παπινιανὸν καὶ περιαιρουμένης τῆς τοῦ πατρὸς δοκιμασίας ἰσχυρὰ ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις, οὐδεὶς λόγος ὅπως μὴ

ἐνιαυτῶν, ἐκ δὲ τῶν μὴ τοιούτων τὰ μὲν ἀκίνητα πάραυτα, τὰ δὲ κινητὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους. Voigt, Lex Maenia σ. 67.

4) L. 69 § 4 (23, 3). Gener a socero dotem arbitratu soceri certo die dari, non demonstrata re vel quantitate stipulatus fuerat: arbitrio quoque detracto stipulationem valere placuit, ... dotis enim quantitas pro modo facultatum patris et dignitate mariti constitui potest. Ὅρα καὶ Σχολ. Βασ. XXIX. 1. 65 Ὁ συλλογισμὸς τοῦ Παπινιανοῦ εἶναι, ὅτι ἔρρωται ἡ ἐπερώτησις, εἰ καὶ μὴ προσέθηκεν ὁ πενθερὸς «δοκιμασίᾳ ἐμῇ» διότι ἐπὶ προικὸς κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς εὐπορίαν καὶ τὴν τοῦ συζύγου ἀξίαν ἐξευρίσκεται τὸ μέτρον τῆς ὀφειλομένης, ἐνῷ ἄχρηστος κατὰ τὸν αὐτὸν ἡ ἀόριστος κληροδοσία καὶ ἡ ἐπερώτησις ἀγροῦ.

5) L. 3 C. (5, 11)... non adita quantitate, sed quodcunque arbitratus fuisset pro ea daturum se rite promisit... competentibus actionibus usus ad repromissi emolumentum jure judiciorum pervenies Videtur enim boni viri arbitrium stipulationi insertum esse Οὐχὶ πατὴρ ὡς φρονεῖ Tigerström I. σ. 183 Not. 38, ἀλλ' ἐξωτικὸς εἶναι ὁ ὑποσχεθείς. Bechmann II. σ. 68, Gzyhlarz σ. 102 Not. 6.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον θεωρηθῇ ἰσχυρὰ καὶ ἡ παρ' ἐξωτικοῦ.[6]) Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁλόκληρος ἡ θεωρία αὕτη προσκόπτει τῇ ἑτέρᾳ ἀντιγραφῇ,[7]) καθ' ἣν μάτην ὁ ἀνὴρ ἀπαιτεῖ παρὰ τῆς γυναικὸς τὴν προῖκα, διότι οὔτε περὶ πράγματος οὔτε περὶ ποσότητος ἐγένετο ὑπόσχεσις, ὅτε ἐρωτᾶται τίνος ἕνεκεν ἰσχυρὰ ἡ παρ' ἐξωτικοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν ὑπόσχεσις προικός, ἀνίσχυρος δὲ ἡ παρὰ γυναικός, ἂν μὴ ῥητῶς δηλωθῇ τὸ εἶδος ἢ τὸ ποσόν, ἐνῷ ὑπὲρ τῆς φιλαγάθου καὶ ἐνταῦθα ἑρμηνείας μείζονες συνηγοροῦσι λόγοι, διότι καὶ συμφέρον ἡ γυνὴ ἔχει ἐν τῇ συστάσει τῆς προικὸς καὶ ἠθικὴν πρὸς τοῦτο φέρει ὑποχρέωσιν.[8])

Ἂν ἀληθῶς ἀντίθετον ἐν τῇ ἀντιγραφῇ ἀναγορεύεται δόγμα, ὑπάρχει προφανὴς ταύτης πρὸς τὴν ῥῆσιν τοῦ Παπινιανοῦ ἀντινομία,[9]) ὅτε ἀμοιβαίως συναναιρουμένων τῶν διατάξεων προβαίνομεν εἰς τὴν λύσιν καθ' ὑπόδειγμα τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ Γορδιανοῦ, ὡς τῆς μᾶλλον πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν τῆς προικὸς ἔννοιαν ἁρμοζούσης. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου δὲν στερεῖται πιθανότητος, καθὸ καὶ ὑπὸ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ὑποστηριζομένη, ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν ὁ σύζυγος στερεῖται ἀγωγῆς, οὐχὶ διὰ τὸ ἀόριστον τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλὰ διότι οὐδεμία περὶ προικὸς ἐγένετο ὑπόσχεσις, ἁπλῶς δὲ μόνον ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ λάθρα παρεισέφρησεν ἡ μνεία περὶ ἀνυπάρκτου ὑποσχέσεως,[10]) ἧς ἕνεκεν ὑπέλαβεν ὁ σύζυγος, ὅτι ἔχει ἀγωγήν.[11])

---

6) Bechmann II. σ. 69, Czyhlarz σ. 102. Κατὰ Glück XXV. σ. 171 ἰσχυρὰ μόνον ἡ κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κρίσιν ὑπόσχεσις, κατὰ δὲ Sintenis III. Anm. 37 ἡ ἐν L. 69 § 4 (23, 3) λύσις εἶναι ὅλως ἐξαιρετική, διότι ὁ κατὰ τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς προσδιορισμὸς τῆς προικὸς δὲν ἐξομοιοῦται καὶ πρὸς τὴν παντὸς τρίτου εὐπορίαν. Ἐν τοῖς ἀντιδοξοῦσι καὶ Dernburg, Pand. III. § 16 Anm. 12.

7) L. 1 C. (5, 11). Frustra existimas actionem tibi competere, quasi promissa dos tibi, nec praestita sit, quum neque species ulla neque quantitas promissa sit, sed hactenus nuptiali instrumento adscriptum, quod ea, quae nubebat, dotem dare promiserit.

8) Ὁ Σχολ. τῶν Βασ. XXIX. 1, 81 ὑποδείκνυσι τὴν ἀντίφασιν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Παπινιανοῦ, ἀλλὰ θεωρεῖ τοῦτο ὡς ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τῆς γυναικός.

9) Windscheid II. §. 495 Anm. 4.

10) Διὸ καὶ ἐν τῇ ἀντιγραφῇ φέρεται «quasi promissa dos tibi».

11) Bechmann II. σ. 70, Czyhlarz σ. 103.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις δίδοται παρ' αὐτοῦ τοῦ συνιστῶντος, ἢ καὶ παρ' ἑτέρου κατ' ἔκταξιν, ὅτε ποικίλαι ὡς ἐκ τῶν συμπραττόντων προσώπων ἐξυφαίνονται σχέσεις. Ἡ πρὸς τὸν ἐκτάττοντα σχέσις ἑκατέρου εἶναι πάντη διάφορος, διότι ὁ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις ἀποδέχεται ταύτην ὡς προικὸς αἰτίᾳ γενομένην καὶ ἐκ ταύτης ἡ τούτου πρὸς τὸν ἐκτάττοντα νομικὴ σχέσις,[12]) ἐνῷ ὁ ἐκταττόμενος ὑπόσχεται δωρεὰν πρὸς τὸν ἐκτάττοντα προτιθέμενος,[13]) ἢ ἀπόσβεσιν ὑφισταμένης ὀφειλῆς[14]) ἢ καὶ ὅ,τι δήποτε ἕτερον.

Ἡ ἐκ τῆς γενομένης ὑποσχέσεως σχέσις ἐκταττομένου καὶ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις εἶναι ὅλως ἀνεξάρτητος τῆς μεταξὺ ἐκταχθέντος καὶ ἐντειλαμένου, διὸ καὶ ὁ ὑποσχεθεὶς ὀφείλει νὰ καταβάλῃ μὴ δυνάμενος ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις, ἃς κατὰ τοῦ ἐντέλλοντος ἠδύνατο νὰ προτείνῃ ἐνστάσεις,[15]) οὐδ' εἰσακούεται προβάλλων, ὅτι ἐκ πλάνης ὑπολαμβάνων ἑαυτὸν ὀφειλέτην πρὸς τὸν ἐντέλλοντα ὑπεσχέθη,[16]) ὡς οὐδ' ἐνίσταται δόλον τοῦ ἐκτάξαντος[17]) ἐπικαλούμενος. Ἡ ἀντίθετος παρέπεται λύσις, ἐὰν

---

12) Ἀπλῆ πρόκειται ἀντίδοσις, καθ' ἣν οὔτε ὁ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις συμπλέκεται πρὸς τὴν μεταξὺ ἐκτάττοντος καὶ ἐκταττομένου σχέσιν, οὔτε ὁ ἐκταττόμενος πρὸς τὴν μεταξὺ ἐκτάττοντος καὶ ὑπὲρ οὗ ἡ ἔκταξις. Salpius, Novation σ. 77.

13) L 41 pr. (42. 1), L. 5 § 2 (23, 3).

14) L. 36, L. 41 § 4, L. 45 § 1 (23, 3).

15) L. 12, 13, 19 (46, 2), L. 9 § 1 (12, 4), L. 78 § 5 (23, 3), L. 4 § 20, 21 (44, 4). Οὐδ' ὅτι ἡ δωρεά, ἣν προὐτίθετο πρὸς τὸν ἐκτάξαντα διὰ τῆς πρὸς τὸν σύζυγον ὑποσχέσεως ὑπερβαίνει τὸ κατὰ νόμον μέτρον. L. 5 § 5 (44, 4).

16) Καθ' οὗ μετέρχεται τὴν ἐπὶ ἐλευθερώσει ἀπὸ ἀχρεωστήτου ἀπαιτήσεως, ἣ ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ, ἐν περιπτώσει καταβολῆς, ὅ,τι ἀχρεωστήτως κατέβαλε. L. 9 § 1 (12. 4). Bechmann II. σ. 82.

17) L. 4 § 21 (44, 4), ἐνῷ ἐν ἑπομένῃ § 22 ὁ Οὐλπιανὸς συμπληρῶν καὶ τὸ ἕτερον θέμα, ὅπερ ἐν σιγῇ παρῆλθεν ὁ Ἰουλιανός, ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τοῦ δόλου τῆς γυναικὸς ἀποκρούεται διὰ τῆς περὶ τούτου ἐνστάσεως ὑπὸ τῶν συγκληρονόμων τοῦ τὴν προῖκα ὑποσχεθέντος πενθεροῦ. Κατὰ τοὺς μὲν αἴρεται ἡ ἀντινομία, ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποσχέσεως ζητεῖται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου (Bechmann σ. 84 ἑπόμενος τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν ἀρχαιοτέρων Γλωσσογράφων), κατὰ τοὺς δέ, διότι ἐνταῦθα τὸ θέμα περὶ προικὸς οὐχὶ ὑπὸ τῆς γυναικός, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ ὑπόσχεσις ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἐντέλλοντα σχέσεως τοῦ ἐκταττομένου ὑποσχεθέντος ὅ,τι ὀφείλει τῷ ἐντέλλοντι, ἢ τῆς ὑποσχέσεως αὐτοῦ γενομένης ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ὑπάρξεως ὀφειλῆς.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὑπόσχεσις εἶναι διακεκριμένη ὡς προικὸς αἰτία γενομένη,[18]) ὁ ἐκταττόμενος ἀντιτάσσει κατὰ τοῦ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις ἁπάσας τὰς ἐκ τῆς προικῴας σχέσεως ἐνστάσεις,[19]) ἂν δὲ λυθέντος τοῦ γάμου τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν ἔχει αὐτὸς ὁ ἐκτάξας πατὴρ ἢ γυνή, κατὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ συζύγου ἀπαιτοῦντος τὴν ὑποσχεθεῖσαν προῖκα ὁ ἐκταττόμενος προτείνει πᾶσαν ἐκ τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐκτάξαντος πατρὸς ἢ γυναικὸς νομικῆς σχέσεως ἔνστασιν, ἣν ὀφείλει νὰ ἀνεχθῇ ὁ σύζυγος ὡς τὸν ἐντειλάμενον ἐν τούτῳ ἐκπροσωπῶν,[20]) ἐπομένως κατὰ τοῦ συζύγου ἀντιτάσσεται ἡ μὴ ὕπαρξις τοῦ χρέους, ὁ δόλος τῆς γυναικός,[21]) ὡς καὶ τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας, ἂν δωρεὰν πρὸς τὴν γυναῖκα προτιθέμενος ὑπεσχέθη προῖκα.[22]) Καθ' ὃ μέρος ὁ σύζυγος δὲν ἀποδίδωσι τὴν προῖκα εἰς τὴν σύζυγον, ἀλλὰ παρακρατεῖ δι' ἑαυτὸν ὡς ἔχων δικαίωμα ἐπισχέσεως, ἀργεῖ πᾶσα ἔνστασις.[23])

Ἂν ἀντιστρόφως αὐτὸς ὁ τὴν προῖκα συνιστῶν ἐκτάσσεται

πενθεροῦ συσταθείσης (Mühlenbruch, Cession σ. 125 Not. 253), ἐνῷ κατ' ἄλλην ὀρθοτέραν ἑρμηνείαν τὴν προῖκα συνίστησιν αὐτὸς οὗτος ὁ πενθερός, καὶ οὐχὶ ἡ γυνὴ ἐκτάξασα αὐτόν, ὁ δὲ δόλος δὲν ἐμφιλοχωρεῖ, ὡς ἐν § 21, ἐν τῇ σχέσει ἐκτάττοντος καὶ ἐκταττομένου, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ συστάσει τῆς προικός, ἐν ᾗ συμπλέκεται ἡ σύζυγος ὡς ἐντελλομένη καὶ ὁ σύζυγος, ὑπὲρ οὗ ἡ ὑπόσχεσις. Czyhlarz σ. 109 Not. 8.

18) Ὅπερ ἀρχικῶς περιελαμβάνετο ἐν αὐτῷ τῷ τύπῳ τῆς ἐπερωτήσεως L. 20, 48 pr. (23, 3), L. 108 (45, 1), μεταγενέστερον δὲ ἤρκει μόνη ἡ τῶν συμβαλλομένων περὶ τούτου συναίνεσις L. 23 (23, 3)...in stipulatione non est necessaria dotis adjectio.

19) Thöl, Handelsr. I. § 131 Not. 2, Salpius σ. 124, Czyhlarz σελ. 110.

20) Bechmann II. σ. 82 Not. 4, Czyhlarz. σ. 110.

21) L. 9 § 1 (12, 4), L. 5 § 5 (44, 4).

22) L. 41 pr. (42, 1). Et quid de eo, qui pro muliere, cui donare volebat, marito ejus dotem promiserit? Respondit, nulla creditor exceptione summoveretur...

23) L. 9 § 1 (12, 4)...Sed si soluto matrimonio maritus peteret, in eo duntaxat exceptionem obstare debere, quod mulier receptura esset.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπὸ τοῦ συζύγου, ὅπως ὑποσχεθῇ τρίτῳ, εἰ μὲν ὁ ἐκταττόμενος εἶναι ἤδη ὀφειλέτης τοῦ συζύγου ὡς ἐκ προϋπαρχούσης ὑποσχέσεως προικός, προδήλως δὲν πρόκειται ἐνταῦθα σύστασις προικὸς δι' ἀντιδόσεως, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκτέλεσις ὑποχρεώσεως γενομένη κελεύσει τοῦ δανειστοῦ πρὸς ἕτερον, ἐνῷ τοὐναντίον προικὸς σύστασις ἀντιδόσει ὑπάρχει, ἂν ὁ ἐκταττόμενος οὐδεμιᾶς ὑφισταμένης ὑποχρεώσεως ἐπιτελῇ τὴν ἐντολὴν τοῦ συζύγου ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ, ὅτε ἡ τοῦ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις καὶ τοῦ ἐκταττομένου σχέσις εἶναι πάντη ἄσχετος τῆς μεταξὺ τούτου καὶ ἐκτάττοντος.[24])

Σύστασις προικὸς ἐπαγγελία.*)

§ 95. Ἕτερος ὅλως ἰδιόρρυθμος καὶ τῷ προικῴῳ θεσμῷ ἰδιάζων τύπος συστάσεως προικὸς εἶναι ἡ ἐπαγγελία, ἥτις, ἐξ ἔθους κρατήσασα, συνεδέετο ἀρχικῶς μετὰ τῆς μνηστείας ὡς πρόσθετος αὐτῇ ὅρος[1]) περὶ τῶν πρὸς τὴν περιουσίαν σχέσεων,[2]) ὅπερ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα διετηρήθη ἐπίσης προστατευομένης δι' ἀγωγῆς τῆς περὶ προικὸς ἐπαγγελίας, ἂν καὶ οὐδεμία τοιαύτη ἐδίδετο κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἐποχὴν ἐπὶ ἐκτελέσει τῆς μνηστείας.

Διὰ τῆς ἐπαγγελίας, διαφόρου τῆς ἐπερωτήσεως καὶ παραδόσεως κατὰ τύπον τῆς δὲ τελευταίας καὶ κατὰ τὰ ἀποτελέσματα, συνιστᾶται προῖξ οὐχὶ παρ' οἱουδήποτε, ἀλλὰ μόνον παρὰ τοῦ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος, τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ παρ' αὐτῆς

---

24) L. 59 pr. (23, 3), L. 22 § 12 (24, 3). Czyhlarz σ. 111.

*) Meykow, de Diktion der röm. Brautgabe. Dorpat 1850. Arnim, dotis dictio utrum certis ac solennibus verbis facta sit necne. Halle 1854. Bernstein, zur Lehre von der dotis dictio. Berlin 1884. Kohler, Zeitschr. für Handelsr. XXXIII. σ. 135, Czyhlarz, Ztschr. für Rectsgeschichte VII. σ. 243, Jahrb. f. Dogm. XIII. σ. 23. Karlowa, Rechtsgeschäft σ. 272.

1) Terent. Andria V. 4 v. 48, 49, Heautontimorumenos V. 1. 5. Plaut. Aulul. II. 2. 61, Trinumm. V. 2. 33—36.

2) Ὅθεν λίαν πιθανόν, ὅτι ἀρχαιότερον ἐδίδετο ἀγωγὴ ἐπὶ ἐκτελέσει τῆς μνηστείας (actio ex sponsu), διότι ἄλλως ὁ Σουλπίκιος (Gell. N. A. IV. 4) δὲν ἤθελε μνημονεύσει τοῦ παραλλάσσοντος τῶν Λατίνων δικαίου, ἂν μὴ τὸ τούτων δίκαιον, καθ' ὃ ἐναγώγιμος ἡ μνηστεία, ἦν ἀρχικῶς ταυτὸν πρὸς τὸ τῶν ῥωμαίων. Huschke, Zetschrf. für G. R. W. X. σ. 336. Ἐν ἀθετήσει τῆς μνηστείας ἡ ἐπαγγελθεῖσα προῖξ ἐχρησίμευεν ὡς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐντελλομένου ὀφειλέτου[3]) διὰ προφορικῆς δηλώσεως ἐν μέλλοντι χρόνῳ καὶ ἀπροσώπως ἄνευ πανηγυρικῶν τύπων.[4])

Ἡ ἐπαγγελία καθὸ τὰ στοιχεῖα συμβάσεως φέρουσα χρήζει ἀποδοχῆς, ἧς ἄνευ οὐδὲν ἐπάγεται ἀποτέλεσμα,[5]) ὡς δ' ἐκ τοῦ τύπου αὐτῆς δηλοῦται ἐγίγνετο πρὸ τοῦ γάμου, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς τούτου τελέσεως διατελοῦσα, μεθ' ἣν καθίστατο τελεία,[6]) καὶ ἐξ ἧς δὲν ἐπήρχετο ἀμέσως μετάθεσις πραγματικοῦ δικαιώματος, ὡς ἐπὶ τῆς δόσεως, ἀλλ' ἐτίκτετο ἐνοχὴ κατὰ τὸ πολιτικὸν νόμιμον προστατευομένη δι' ἀγωγῆς τοῦ αὐστηροῦ δικαίου[7]) χωροῦσα καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἐπαγγειλαμένου.[8])

Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν δοκίμων νομοθῶν οὐδεμία ἐδίδετο ἀγωγὴ ἐπὶ ἐκτελέσει τῆς μνηστείας, ἡ ἐπαγγελία κατ' ἀνάγκην ἀπὸ προσθέτου εἰς ἴδιον καὶ αὐθύπαρκτον μετετράπη σύμφωνον, καθὸ δὲ νῦν ἀφ' ἑαυτῆς κῦρος ἔχουσα καὶ τῆς

τὸ μέτρον τῆς κατὰ τὸ διαφέρον ἐπιδικαστέας ἀποζημιώσεως Bechmann II. σ. 91 Not. 2, Czyhlarz σ. 117 Not. 7.

3) Gaj. Epitom. II 9 § 3, Ulp. VI. § 2, Frg. Vat. § 100.

4) «Dos tibi erit» καὶ οὐχὶ «dotem tibi dico», Plaut. Aulul. II. 2. 61, Trinumm. V. 2. 33- 36, ἔνθα ἡ «dictio» ὡς ἐκ τοῦ ἀτύπου αὐτῆς ἐναλλάσσεται μετὰ τῶν ὅρων «spondeo» καὶ «do» ἐνῷ οὔτε δόσεως οὔτε ἐπερωτήσεως θέμα ὑπάρχει. Πρὸς δὲ καὶ παρὰ νομικοῖς L. 25, L. 44 § 1, L. 46 § 1, L. 57 (23, 3), L. 125 (50 16). Bechmann II. σ. 99, Czyhlarz σ. 115.

5) Tigerström I. σ. 114, Bechmann II. σ. 98, Czyhlarz σ. 114. Ἀνεστραμμένη ἄρα ἐπερώτησις, διότι ὁ ὀφείλων κατάρχεται δηλῶν, ἐνῷ ἐπ' ἐκείνης ὁ πρὸς ὃν ἡ παροχή

6) Διὸ καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος χρόνου χρῆσις. Ulp. VI. 2. Dotem dicere potest mulier, quae nuptura est, et debitor mulieris si jussu ejus dicat, item parens mulieris virilis sexus per virilem sexum cognatione junctus, velut pater, avus paternus. Dare, promittere dotem omnes possunt. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι ἡ ὕπανδρος δὲν ἐπαγγέλλεται προῖκα, τὰ δὲ ἐν Gaj. Epit. II. 9 § 3 «mulier sive» καὶ «sive jam marito» εἶναι προδήλως παρείσακτα. Hugo, Rechtsgeschichte σ. 625, Bechmann II. σ. 93 καὶ Not. 3.

7) Gaj. Epit. II. 9 § 3, L. 125 (50, 16), L. 46 § 1 (23, 3), L. 1 C. (5, 12), ἔνθα «dictio» ἀντὶ «pollicitatio». Bechmann II. σ. 109.

8) L. 44 pr. (23, 3), L. 1 § 8 (37, 7) περὶ ἐπαγγελίας ἀρχικῶς πραγματευόμενα, διότι ἐπὶ τῆς ὑποσχεθείσης προικὸς οὐδέποτε ἠμφισβητήθη τοῦτο. Czyhlarz σ. 116 Not. 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μνηστείας ἀνεξάρτητος συνωμολογεῖτο καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου. Ὅθεν οὐχὶ ἀδόκιμος ἡ θεωρία, ὅτι τούτων ἕνεκα τυπικοῦ συμφώνου χαρακτῆρα προσελάβετο ἡ ἐπαγγελία [9]) τῆς συναινέσεως μόνης μὴ ἐπαρκούσης, διὸ καὶ δὲν κατονομάζεται καὶ αὕτη ἐν ταῖς συμβάσεσιν, ἐξ ὧν ἁπλῇ συναινέσει τίκτεται ἀγωγὴ κατὰ τὸ πολιτικὸν νόμιμον.

Τοῦ χρόνου ὅμως προϊόντος καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἀδιαλείπτως ἐξοικειουμένης πρὸς τὰ ἄτυπα σύμφωνα σπουδαῖος ἐπῆλθε νεωτερισμὸς διὰ τῆς ἐν ἔτει 428 διατάξεως [10]) τῶν Θεοδοσίου καὶ Οὐαλεντινιανοῦ, καθ' ἣν προῖξ συνιστᾶται καὶ διὰ πάσης ἀτύπου ὑποσχέσεως καὶ παρ' οἱωνδήποτε προσώπων, οὐχὶ δὲ παρὰ μόνης τῆς γυναικὸς καὶ τῶν πρὸς πατρὸς ἀνιόντων αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τῆς ἐπαγγελίας. Οἱ προϋπάρχοντες τύποι συστάσεως προικὸς δι' ὑποσχέσεως καὶ ἐπαγγελίας δὲν ἀπεδοκιμάσθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων οὐδὲ κατηργήθησαν, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ ἐπαγγελία ὡς ὅλως ἰδιόρρυθμον ἐθίμων προϊὸν μὴ δυναμένη νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τοῦ ἁπλουστέρου καὶ μᾶλλον ἀνέτου τούτου τρόπου ταχέως περιέστη ἀφ' ἑαυτῆς εἰς ἀχρηστίαν, ἐν δὲ τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἐντελῶς ἐξηφανίσθη, οὐδ' ἴχνους περισωθέντος, ἐνῷ ἡ ὑπόσχεσις παρέμεινε, τῆς ἐπερωτήσεως κῦρος ἐχούσης καθ' οἱονδήποτε γενομένης τρόπον, καὶ οὐχὶ διὰ τῶν πανηγυρικῶν καὶ ἀμέσων ῥημάτων, [11]) ὥστε κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον διττῶς συνιστᾶται προῖξ δι' ὑποσχέσεως, ἢ διὰ τοιαύτης κατὰ τὸν τύπον ἐπερωτήσεως, ἢ καὶ ἀτύπως [12]) περὶ ἧς κρατεῖ, ὅ,τι καὶ ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως. [13])

---

9) L. 4 C. Th. (3, 13). Ad exactionem dotis, quam semel praestari placuit, qualiacumque sufficere verba censemus, etiam si dictio vel stipulatio in pollicitatione rerum dotalium minime fuerit subsecuta. L. 6 C. (5, 11). Ἐν τούτοις δηλοῦται ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον, καθ' ὃ ἡ ἐπαγγελία δὲν ἦν ἀπηλλαγμένη ἐπισήμων ῥημάτων. Czyhlarz σ. 118 Not. 9 ἔνθα καὶ τοὺς ὁμοδόξους αὐτῷ, ἐνῷ τοὐναντίον Bechmann II. σ. 97, 104.

10) Ἵν ὅρα ἐν σημ. 9.

11) L. 10 C. (8, 38), § 14 Inst. (3, 19).

12) Ἥτις κατ' ἀντίθεσιν τῆς «dictio» «pollicitatio» ἐκλήθη. C. (5, 11). De dotis promissione et nuda pollicitatione. L. 6 C. (5, 11), L. 25 C. (4, 29), L. 1 C. (5, 12).

13) Ἐν L. 31 § 2 C. (23, 3) διὰ τοῦ ὅρου «promiserit» δηλοῦται ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ὅρου, ὃν φέρει ὁ νέος οὗτος τρόπος συστάσεως προικός, δηλοῦντος ἐν νομικῇ κυριολεξίᾳ καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν σύμβασιν τὴν ἐκ μονομεροῦς δηλώσεως ἐνοχὴν[14]) ὑπέλαβόν τινες,[15]) ὅτι μονομερῶς ἄνευ ἀποδοχῆς συνιστᾶται προίξ, ἐνῷ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀλληλουχίας οὐδεὶς τοιοῦτος νεωτερισμὸς ἀποδείκνυται, καθόσον οἱ αὐτοκράτορες τὴν τῶν ἐπισήμων ῥημάτων χρῆσιν ἐπί τε τῆς ἐπαγγελίας καὶ ἐπερωτήσεως ὡς ἄσκοπον κατεδίκασαν, οὐδόλως ὅμως ἠλλοίωσαν κατ' οὐσίαν τὴν φύσιν τῆς ἐπαγγελίας μετατρέψαντες αὐτὴν ἀπὸ συμβάσεως κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε κρατοῦντα εἰς μονομερῆ δήλωσιν,[16]) οὐδ' ἠδύναντο νὰ κηρύξωσι τοιαύτην τὴν ἐπαγγελίαν, διότι ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἐπάγεται καὶ διὰ τὸν ἄνδρα ὑποχρεώσεις.[17])

Σύστασις προικὸς ἀφέσει.

§ 96. Ἕτερος μὴ ὑπὸ τοῦ Οὐλπιανοῦ κατονομαζόμενος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀσυνήθης τρόπος συστάσεως προικός, εἶναι ἡ παρὰ τοῦ συνιστῶντος ἄφεσις τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλῆς τοῦ συζύγου, ἢ τοῦ ὑπε-

---

ἄτυπος ὑπόσχεσις. Bechmann II. σ. 109, ἐν δὲ L. unic. § 1 C. (5, 13) μόνον περὶ τῆς ὑποσχεθείσης προικὸς ἀποφαίνεται ὁ Ἰουστινιανός, ὅτι χωρεῖ ἡ ἐκ τοῦ νόμου ὑποθήκη, ἀλλὰ ταὐτὸ ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἀτύπως συσταθείσης. Czyhlarz σ. 125 Not. 9.

14) L. 3 pr. (50, 12). Pactum est duorum consensus...pollicitatio vero offerentis solius promissum. Ἐπίσης καὶ τὴν ἀποδοχῆς χρῄζουσαν δήλωσιν ὡς ἐν L. 43 § 1 (18, 1), L. 10 (34, 9), L 19 § 2 (21, 1), L. 5 C (8, 38) εἰδικῶς δὲ περὶ προικὸς «dotem pollicitus» L. 11 (23, 4). Bechmann II. σ. 107 Not. 1.

15) Löhr, Zeitschr. f. Civ. u. Pr. I. σ. 227, Puchta, Pand. § 415 Not. 6. Sintenis III. § 132 Not. 33.

16) Tigerström I. σ. 118. Arndts, Pand. § 397 Anm. 2, Bechmann II. σ. 104, Czyhlarz σ. 124, Jahrb. f. Dogm. XIII. 23, Windscheid § 495 Anm. 2, 3, Dernburg, Pand. § 16 Anm. 11.

17) Διὸ καὶ ἡ ἐν ταῖς νεαραῖς διατάξεσι κατ' ἀντίθεσιν συμπαράθεσις «pollicitatio» καὶ «promissio» τῆς μὲν ὡς ἀτύπως τῆς δὲ ὡς δι' ἐπερωτήσεως καταρτιζομένης, οὐχὶ δὲ ὡς τῆς μὲν μονομερῶς τῆς δὲ δι' ἀποδοχῆς. L. 6 C. (5, 11) «stipulatio—pollicitatio» L. 1 C. (5, 12) «pollicitatio—promissio» L. 13 C. αὐτ. «pollicitatio—stipulatio» L. 25 C. (4, 29) «pollicitus—spoponderit».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ξούσιον αὐτὸν ἔχοντος, κατὰ τρεῖς γιγνομένη τύπους δι' ἀθωώσεως, ἐπαγγελίας καὶ δι' ἁπλοῦ συμφώνου.

Παρὰ παντὸς δανειστοῦ συνιστᾶται προῖξ δι' ἀθωώσεως, ἀλλ' ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι μόνη ἡ ἀπαλλαγὴ καὶ οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς ὀφειλῆς ἀντικείμενον, οὗ ἕνεκεν καὶ πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικὸς αἴρεται ἡ ἐκ τῆς ἀθωώσεως ἀπαλλαγὴ ἀναβιούσης τῆς ἀποσβεσθείσης ἐνοχῆς. Ἡ διάκρισις αὕτη δὲν εἶναι ἁπλῆ τῶν νομικῶν λεπτολογία, ἀλλ' ἔχει σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικός, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς ὀφειλῆς δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀντικαταστατῶν ἀλλ' εἶδος. Ἐπὶ ἄνευ αἱρέσεως ἢ προθεσμίας ὀφειλῆς ἀντικαταστατῶν ἰδίως δὲ χρηματικῆς ποσότητος τὸ ζήτημα στερεῖται πάσης σπουδαιότητος, διὸ ἁπλούστερον εἶναι, ὅπως διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς ἀντὶ τῆς ἀναβιώσεως τῆς ὀφειλῆς ἐπιδιωχθῇ ἀμέσως αὐτὸ τοῦτο τὸ ὀφειλόμενον ἀντικαταστατόν, ἐνῷ καταφανεῖς αἱ ἐκ τῆς διακρίσεως ταύτης συνέπειαι, ὅταν εἶδος ὀφείλεται, ὅτε ἡ ἕνεκεν καταστροφῆς ἢ ἀπωλείας εὐθύνη τοῦ ἀνδρὸς κρίνεται οὐχὶ κατὰ τὰ ἐπὶ τῆς ἀποσβεσθείσης ἐνοχῆς, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐπὶ προικὸς κρατοῦντα, ἤτοι ἐνέχεται, ἐφ' ὅσον δὲν κατέβαλε τὴν ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιμέλειαν, οἱοσδήποτε κἂν ἦν ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιμελείας, ἣν ὤφειλεν ἐκ τῆς προτέρας ἐνοχῆς. [1]) Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἐν τῇ ἀθωώσει ἡ προῖξ, παρέπεται, ὅτι δὲν λογίζονται προικῷα καὶ τὰ παρακολουθήματα, διὸ καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ τοσοῦτον ἀποδίδοται, ἐφόσον ὑφίσταται ὑποχρέωσις πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς προτέρας ἐνοχῆς.

Ἐὰν ἡ ἐνοχὴ διατελεῖ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν μήπω κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως τῆς προικὸς διεξελθοῦσαν, ἡ ἀπαλλαγή, ἥτις ἦν τῆς προικὸς ἀντικείμενον, αἴρεται ἀναβιούσης τῆς ἐνοχῆς [2]) ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς περιορισμούς, [3]) ἐνῷ ἂν τοὐναντίον αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον πρᾶγμα καὶ οὐχὶ ἡ ἀπαλλαγὴ προικὸς ἀν-

---

1) Czyhlarz σ. 127. Ἄλλως διακρίνει ὁ Bechmann II. σ. 111.

2) Ἀλλ' ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ὡς μόνης δικαιουμένης, καὶ ἂν ἄλλος ἦν δανειστὴς ἐν τῇ διὰ τῆς ἀθωώσεως καταργηθείσῃ ἐνοχῇ. Czyhlarz σ. 126.

3) L. 43 § 1 (23, 3)...Sin vero obligatio in diem sit, nec ante matrimonium solutum dies obligationis praeteriit, restauranda est in diem pristinum obligatio...Similique modo et si conditionalis fuerit obligatio...L. 12 (46, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τικείμενον, ἡ τύχη τῆς νῦν μετεώρου αἱρέσεως, εἴτε δηλονότι αὕτη μεταγενεστέρως πληρωθῇ ἢ ἀτονήσῃ, οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐν πολλοῖς ἐπιζήμιον ἀποβαίνει εἰς τὸν σύζυγον. Ἀτονούσης τῆς αἱρέσεως συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμία ὑπάρχει προίξ. [4])

Ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀθωώσεως ἡ ἐνοχὴ δὲν διατελεῖ ὑπὸ ὅρον, ἢ ἡ αἵρεσις ἢ ἡ προθεσμία διεξῆλθε συνεστῶτος τοῦ γάμου, προίξ ἀποκαθίσταται αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον πρᾶγμα ἀντικαταστατὸν ἢ ἀναντικατάστατον, ὅπερ καὶ ἀποδίδωσιν ὁ σύζυγος ἀπολαύων τῶν πρὸς ἀπόδοσιν προθεσμιῶν, ἐφόσον παρέχονται τοιαῦται. [5])

Ἄφεσις προικὸς ἕνεκεν τελεῖται καὶ κατ' ἐπαγγελίας τύπον, ἀλλὰ παρὰ μόνης τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος, δι' ἧς ἐξαφανίζεται ἡ ἤδη ὑφισταμένη ἐνοχὴ ὡσεὶ καταβολῆς γενομένης, ἀντὶ προικὸς δ' ἔχεται αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον μετὰ τῶν ληξιπροθέσμων τόκων. [6]) Ἐὰν ἀναντικατάστατον τὸ τῆς ἐνοχῆς ἀντικείμενον, ἐν προικὶ εἶναι αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον, ἐὰν ὁ σύζυγος ἦν κύριος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπαγγελίας, [7]) διότι ἄλλως προικὸς ἀντικείμενον εἶναι ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἀθωώσεως ἡ ἀπαλλαγή, ἀντικαθισταμένη διὰ τοῦ πράγματος, ἅμα ἀποκτήσῃ τοῦτο ὁ σύζυγος, [8]) ὅπερ καθὸ προικῶον μετὰ τῶν παρακολουθημάτων συναποδίδοται. [9])

Ἀφεθείσης δι' ἐπαγγελίας διαζευκτικῆς ἐνοχῆς διὰ τῆς ἐπιλο-

---

4) Bechmann II. σ. 110.

5) L. 43 § 1 (23, 3).

6) L. 77 (23, 3)...quia illa obligatio tota tolleretur, perinde ac si solutum debitum mulieri in dotem ab ea datum esset. L. 25 αὐτ. ἐνῷ τὸ ἐναντίον κατὰ Ἰουλιανὸν L. 44 § 1 (23, 3) διδάσκοντα, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ συμφώνου ἔνστασις ἀντιτάσσεται κατὰ τῆς ἀγωγῆς, διὸ πρὸς ἄρσιν τῆς ἀντινομίας οἱ μὲν (Bechmann II. σ. 116) προβάλλουσι τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ θέματος, καθ' ὃ τὸν διὰ τὸ χρέος τοῦ ὑπεξουσίου συνενεχόμενον πατέρα δύναται ὁ δανειστὴς αὐτὸν καὶ μόνον ν' ἀπαλλάξῃ τῆς ἐνοχῆς τηρουμένης τῆς κυρίας ὀφειλῆς, οἱ δὲ φρονοῦσιν, ὅτι ἡ ἐπαγγελία ἐγένετο πρὸ τοῦ γάμου, οὗ μήπω ἐπακολουθήσαντος δὲν εἶναι τελεία, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἔνστασις. Gzyhlarz σ. 130.

7) L. 58 § 1 (23, 3).

8) L. 14 § 2 (23, 5).

9) L. 58 § 1 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γῆς, γενομένης παρὰ τοῦ ταύτην ἔχοντος, ὁρίζεται ὑποῖον τὸ προικῷον,[10]) ἐπὶ διαζευκτικῆς δὲ ἐπαγγελίας[11]) αἴρεται μὲν ἡ ἐνοχή, ἀλλ' αἱ ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς συνέπειαι ἀνατρέπονται, ἐὰν ἡ γυνὴ τὸ ἕτερον τῶν κατὰ διάζευξιν ἐπιλέξηται, ὥστε εἰ μὲν τὸ χρέος ὡς προῖκα ἐξελέξατο, ἐνίσταται κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἀγρὸν ἀπαιτοῦντος, εἰ δὲ τὸν ἀγρόν, ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ συζύγου τὸ χρέος διὰ τῆς τοῦ ἄνευ αἰτίας.[12])

Ἐὰν πρὸς ὑπεξούσιον ἐπαγγέλλεται προῖξ τὸ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενον εἰς τὸν συνιστῶντα, ὁ υἱὸς ἐνέχεται διὰ τῆς περὶ προικός, ὁ δὲ πατὴρ διὰ τῆς περὶ χρηματίου,[13]) ἐνῷ ἂν πρὸς τὸν πατέρα ἡ ἐπαγγελία, προῖξ εἶναι μόνη ἡ ἐκ τοῦ χρηματίου εὐθύνη τοῦ πατρὸς[14]) κατὰ τὴν κρατήσασαν ἐπιεικεστέραν ἑρμηνείαν, ἀποδικασθείσης τῆς ἑτέρας,[15]) καθ' ἣν, ἂν μὴ ῥητῶς ἐδηλοῦτο, ὅτι ἡ προῖξ δὲν ὑπερβαίνει τὴν ἐκ τοῦ χρηματίου ἐνοχήν, ἅπαν τὸ τοῦ ὑπεξουσίου χρέος ἐλογίζετο ὡς ἐπαγγελθεῖσα προῖξ.

Ἁπλούστερος ἀφέσεως τύπος εἶναι τὸ περὶ ταύτης σύμφωνον ἐπαγόμενον τὴν οὐχὶ αὐτοδικαίως, ἀλλὰ κατ' ἔνστασιν ἄρσιν τῆς ἐνοχῆς.[16])

---

10) L. 9, 10 (23, 5).

11) Ὡς «ἔστω σοι ἐν προικί, εἴ τι χρεωστεῖς μοι, ἢ ὁ ἀγρός».

12) L. 46 § 1 (23, 3)...et si quidem debitum maluisset dotis nomine apud virum remanere, potest ea exceptione se tueri adversus petentem fundum, quod si fundum dedisset, pecuniam marito condicet. Ὅρα καὶ Βασ. XXIX. 1, 42. Σχολ. Ἐναντιοφανοῦς, ἐξ οὗ οὐδόλως ἐμφαίνεται, ὅτι κατὰ τὸν Σχολιαστὴν ὁ κονδικτίκιος εἶναι ἡ ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγή, ὡς φρονεῖ Bechmann II. σ. 120 Not 1.

13) L 53 (24, 3).

14) L. 44 § 1 (23, 3) καὶ L. 45 pr. αὐτ. ἐξ ἧς ὅμως οὐχὶ βέβαιον, ἂν πρὸς τὸν πατέρα ἡ ἐπαγγελία, ὡς ἑρμηνεύει Gzyhlarz σ. 132.

15) L. 57 (23, 3) καθ' ἣν τὸ ἄτοπον, ὅτι ὁ πατὴρ ἠνείχετο διὰ μεῖζον προικὸς ποσόν, ἢ ὅσον κατέστη πλουσιώτερος ἀπαλλαγεὶς διὰ τῆς ἐπαγγελίας τῆς ἐκ τοῦ χρηματίου ἐνοχῆς. Czyhlarz σ. 132.

16) L. 12 § 2 (23, 3)...licet enim ipso jure priore debito liberatus non sit, sed tamen exceptionem habere posse. Κατὰ Bechmann II. σ. 122 εἶναι ἁπλοῦν ἀποχῆς σύμφωνον, ἐνῷ κατὰ Gzyhlarz σ. 132 ταὐτὸν τῇ δι' ἐπαγγελίας ἀφέσει, ἧς κατὰ τύπον μόνον διάφορον, διὸ κατὰ τὸν μὲν ἐν προικὶ εἶναι οὐχὶ αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον, ἀλλ' ἡ κατ' ἔνστασιν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ χρέους, κατὰ τὸν δὲ αὐτὸ τὸ ὀφειλόμενον, διὸ καὶ λυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἐπαγγελία μὴ περισωθεῖσα ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἀργεῖ καὶ ὡς τρόπος συστάσεως προικὸς δι' ἀφέσεως, τὰ δὲ περὶ ταύτης ἐν ταῖς συλλογαῖς κείμενα πραγματεύονται περὶ μόνης τῆς ἀτύπου συμβάσεως ἀφέσεως, ἥτις κατ' οὐσίαν δὲν διέπεται ὑπὸ τῶν ἀξιωμάτων τῆς κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ἐπαγγελίας, διὸ καὶ αὐθαίρετος ἡ διαστολή,[17]) καθ' ἣν καὶ κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον διὰ μόνης τῆς παρὰ γυναικὸς ἢ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος γενομένης ἀτύπου ἀφέσεως αἴρεται αὐτοδικαίως ἡ ἐνοχή, διὰ δὲ τῆς παρ' ἐξωτικοῦ κατ' ἔνστασιν. Ἡ ἄτυπος σύμβασις ἀφέσεως ἐπάγεται ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ τὰ αὐτά, οἷα καὶ τὸ περὶ ἀφέσεως σύμφωνον ἀποτελέσματα, ἤτοι ἡ ἐνοχὴ ἀναιρεῖται κατ' ἔνστασιν καὶ οὐχὶ αὐτοδικαίως παρ' οἱουδήποτε γενομένη, ἐνῷ τὸ δεύτερον τοῦτο ἐπέρχεται διὰ μόνης τῆς ἀθωώσεως. Ἐπίσης ἐπὶ μὲν τῆς ἀθωώσεως προικὸς ἀντικείμενον εἶναι ἡ ἀπαλλαγή, ἐπὶ δὲ τῆς ἀτύπου ἀφέσεως ἀντικαταστησάσης νῦν τὴν δι' ἐπαγγελίας καὶ συμφώνου ἀπαλλαγὴν κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ αὐτῶν.[18])

Σύστασις προικὸς ἀποποιήσει ἐπαχθείσης κληρονομίας καὶ ἐκχωρήσει.

§ 97. Προῖξ συνιστᾶται παρ' οἱουδήποτε δι' ἀποποιήσεως ἐπαχθείσης κληρονομίας, ἐὰν ὡς ἐκ ταύτης καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν ὁ ἀνὴρ ὡς ὑποκατάστατος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος.[1]) Ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς ἀποποιήσεως δὲν συνιστᾶται μονομερῶς προῖξ, διότι ὁ σύζυγος δὲν ἐξαναγκάζεται, ὅπως τὸ κατὰ νόμου διάταξιν περιερχόμενον αὐτῷ ὡς προῖκα ἀποδεχθῇ, ὅθεν ἀπαραίτητος καὶ ἡ τοῦ συζύγου συναίνεσις, ὅπως ἐκ συμβάσεως ἡ ἀποποιηθεῖσα κληρονομία καταστῇ προῖξ.[2]) Ὁ σύζυγος ὡς

θέντος τοῦ γάμου οὐχὶ ἡ ἐκ τῆς συμβάσεως, ἀλλ' ἡ περὶ προικὸς ἐγείρεται. Ἀλλ' ἐκ τοῦ νόμου οὐδὲν σχεδὸν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας.

17) Bechmann II. σ. 122.

18) Czyhlarz σ. 134.

1) L 14 § 3 (23, 5). Ὡς τοιοῦτος κτᾶται ὁ σύζυγος προικὸς ἕνεκεν τὴν ἀποποιηθεῖσαν κληρονομίαν, ἤτοι ὁ εἰς ὃν τὸ πρῶτον ἐπήχθη δὲν λογίζεται ὡς ἀποκτήσας τὴν κληρονομίαν καὶ εἶτα ἀποδιδοὺς τῷ συζύγῳ, ὅστις οὕτως εἰδικοῦ διαδόχου τάξιν ἤθελεν ἐπέχει. L. 5 § 5 (23, 3). Bechmann II. σ. 124.

2) Bechmann II. σ. 125, Czyhlarz σ. 135.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κληρονόμος καθόλου ἀποκαθίσταται διάδοχος, ἐνῷ προῖξ εἶναι οὐχὶ ἡ κληρονομικὴ ὁμάς, ἀλλ' ἡ χρεῶν ἐλευθέρα οὐσία, τὰ δὲ ἀκίνητα καθίστανται προικῶα καὶ ἀναπαλλοτρίωτα, ἀφ' ἧς ἐκκαθαρισθῇ ἡ κληρονομία.

Ἐπὶ ἀποποιηθείσης κληροδοσίας[3]) προῖξ εἶναι τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τετάρτου καὶ λοιπῶν βαρῶν κατάλοιπον. Καὶ ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται σύμβασις μεταξὺ τοῦ ἀποποιουμένου καὶ τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃν ὡς ἐκ τῆς ἀποποιήσεως περιέρχεται ἡ κληροδοσία.

Καὶ δι' ἐκχωρήσεως συνιστᾶται προῖξ, ἐξ ἧς ὁ σύζυγος τὰ αὐτά, ὡς καὶ πᾶς ἀγοραστὴς ἀπαιτήσεως, ἔχει δικαιώματα ὡς ὠφέλιμον καὶ ἄνευ προηγουμένης ἀντιδόσεως καὶ κατάρξεως τῆς δίκης μετερχόμενος τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀγωγήν.[4])

Σύστασις προικὸς διὰ κληροδοσίας.

§ 98. Ἐκ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως συνιστᾶται προῖξ διὰ κληροδοσίας. Ἐὰν προικὸς ἕνεκεν κληροδοτῆται γυναικὶ ἀγάμῳ, δὲν δηλοῦται δέ, ὅτι εἰς ὡρισμένον ἀπέβλεψε γάμον ὁ διαθέτης, ἁπλῆ ὑπάρχει εὐχή, οὗ ἕνεκεν οὔτε ὑπὸ αἵρεσιν οὔτε ὑπὸ τρόπον διατελούσης τῆς κληροδοσίας οὐδεμίαν φέρει ἡ γυνὴ ὑποχρέωσιν πρὸς ὡρισμένην αὐτῆς χρῆσιν,[1]) ἐνῷ ἡ πρὸς ἔγγαμον ἢ ἄγαμον ἀλλὰ διὰ τὴν τέλεσιν ὡρισμένου γάμου διατελεῖ ὑπὸ τρόπον, ὃν ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ ἡ γυνή.[2])

Ἀλλὰ κληροδοσία πρὸς σύστασιν προικὸς ὑπάρχει κυρίως, ὅταν εἰς τὸν ἄνδρα κληροδοτῆται ἡ προῖξ. Ἡ τῆς κληροδοσίας ἀπόκτησις χωρεῖ αὐτοδικαίως ἄνευ οὐδεμιᾶς δηλώσεως καὶ ἀγνοοῦντος μάλιστα τοῦ κληροδόχου, δυναμένου ν' ἀποποιηθῇ ταύτην,[3]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι, γάμου ὑπάρχοντος, ἐν τῇ κτήσει τῆς κληρο-

---

3) Εἴτε διότι εἶναι ὑποκατάστατος, εἴτε διότι ὡς κληρονόμος βεβάρηται κληροδοσίᾳ ὁ ἀνήρ, ὁ δὲ τετιμημένος παραιτεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός. L. 14 § 3 (23, 5).

4) L. 49 pr. (24, 3), L. 2 C. (4, 10).

1) L. 2 § 7, L. 3 (39, 5). Glück IV. σ. 462 Not. 98, Unger, österr. Privatr. VI. § 75, Czyhlarz σ. 137.

2) L. 77 § 9 de leg. (31), L. 84 § 6 de leg. (30), L. 29 (23, 3). Τὸ κατὰ τὸ περιεχόμενον ἀόριστον τῆς κληροδοσίας ἀναπληροῦται κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κρίσιν. L. 43 de leg. (32).

3) Κληρονομ. Δίκαιον § 426.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δοσίας καὶ ἡ τῆς προικὸς σύστασις, διότι ἡ κληροδοσία ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς παρίσταται ὡς αἰτία κτήσεως, ἀφ'ἑτέρου λειτουργεῖ καὶ ὡς νομικὸς τύπος συστάσεως προικός, προϋποτιθεμένου ἀείποτε ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν ἀποποιεῖται τὴν κληροδοσίαν, διότι ναὶ μὲν ἡ κληροδοσία ἀποκτᾶται αὐτοδικαίως, ἀλλὰ προῒξ ἄκοντος τοῦ ἀνδρὸς δὲν συνιστᾶται.[4])

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης κληροδοσίας σπουδαῖον ἀποβαίνει τὸ ζήτημα, ἂν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ὁ κληροδόχος, περὶ οὗ ἤρισαν οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ δυσχεραίνοντες ν' ἀποδεχθῶσιν, ὅτι ἡ τῆς προικὸς αἰτία καὶ ἡ κληροδοσία δύνανται ἀπρόσκοπτα νὰ συμβαδίσωσιν. Ὁ Γάϊος ἀμηχανῶν λύσεως δυναμένης τὰ πάντα νὰ συμβιβάσῃ, θεωρεῖ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα γενομένην τὴν κληροδοσίαν, διότι οὕτω πληροῦται καὶ τοῦ διαθέτου ἡ βούλησις πρὸς τὴν γυναῖκα ἀποβλέψαντος,[5]) διὸ καὶ κατὰ τὴν λύσιν ταύτην οὐδὲν ἐκ τῆς κληροδοσίας κτᾶται ὁ ἀνὴρ δικαίωμα, ἀλλὰ δέον νὰ καταβληθῇ ἡ κληροδοσία εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶτα συστηθῇ ἡ προίξ, ἐνῷ κατὰ τὴν ὅλως ἀντίθετον τοῦ Πρόκλου[6]) γνώμην, μείζονα εἰς τὸν τύπον ἀποδίδοντος σπουδαιότητα, ὁ ἀνὴρ εἶναι κληροδόχος, ὅστις καὶ μόνος ἀπαιτεῖ τὸ κληροδοτηθέν. Τὰ διεστῶτα συνέρραψαν οἱ Ἰουλιανὸς καὶ Παπινιανός,[7]) οἵτινες τὴν μέσην βαίνοντες ὁδὸν ἐδίδαξαν, ὅτι ἀμφότεροι ἥ τε γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ εἰσὶ κληροδόχοι, διότι καὶ εἰς τὸν ἄνδρα ἀπέβλεψεν ὁ διαθέτης διατάττων τὴν κληροδοσίαν, καὶ ὧν ἡ γνώμη κατίσχυσεν ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ.[8])

---

4) Czyhlarz σ. 138, Dernburg, Pand. § 16 Anm. 6.

5) L. 69 § 2 de leg. (30)...non enim gener aut sponsus, sed filia habet actionem, cujus maxime interest. Ὁ Γάϊος τὸ θέμα τοῦτο συμπαρατίθησι πρὸς ἐκεῖνο, καθ' ὃ ὁ διαθέτης εἰς τινας μόνον τῶν κληρονόμων ἐπέβαλε τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν, ὅτε αὐχὶ οἱ δανεισταί, ἀλλ' οἱ λοιποὶ κληρονόμοι ἔχουσιν ἀγωγήν, καθὸ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος αὐτῶν ἡ τοιαύτη διάταξις.

6) L. 48 § 1 (23, 3), ἣν καὶ ὁ Οὐλπιανὸς φαίνεται ἀσπαζόμενος κατὰ τὴν ἐν L. 29 (23, 3) λύσιν. Czyhlarz σ. 139.

7) L. 48 § 1 (23, 3), L. 71 § 3 (35, 1), ἥτις πιθανῶς ἦν καὶ τοῦ Σαβίνου. Bechmann II. σ. 128, Czyhlarz αὐτ.

8) L. 71 § 3 (35, 1)...Sed quoniam ambo legati petitionem habuerunt...L. 48 § 1 (23, 3)...imo nec filiae, si voluerit, deneganda est hujusmodi actio.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἀμφότεροι τετιμημένοι ἔπεται, ὅτι εἰς ἀμφοτέρους ταυτοχρόνως ἐπάγεται ἡ κληροδοσία, διὸ καὶ ἀμφότεροι ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκτέλεσιν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ βεβαρημένος ἅπαξ ὀφείλει νὰ καταβάλῃ. Ὁ ἀνὴρ ὡς κληροδόχος μετέρχεται τὴν ἐκ τῆς κληροδοσίας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κληρονόμου, παραλείπων δὲ τὴν ἀπαίτησιν τῆς κληροδοσίας, ἣν δὲν ἀπεποιήθη, ἐκ προικῴας εὐθύνεται αἰτίας, γενομένης δ' ἅπαξ πρὸς τὸν ἄνδρα καταβολῆς καταναλίσκεται καὶ ἡ τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς κληροδοσίας ἀγωγή.[9]) Συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ ἀκούσης τῆς γυναικὸς ἔγκυρος ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα καταβολή, τούτου δὲ λυθέντος, ἐφ' ὅσον καὶ μόνον ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνήρ.[10])

Ὁ ἀνὴρ κτᾶται αὐτοδικαίως τὴν κληροδοσίαν, ἐκ ταύτης δέ, μὴ ἀποποιηθείσης παρὰ τοῦ ἀνδρός, ὠφελεῖται καὶ ἡ γυνή, ἥτις τούτου ἕνεκεν οὐδένα ἔχει λόγον ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον καθὸ καὶ αὕτη κληροδόχος μετέρχεται τὴν ἐκ τῆς κληροδοσίας ἀγωγήν, κἂν ἔτι ὁ ἀνὴρ δὲν ἀπεποιήθη αὐτήν, ὅτε ὅμως ὀφείλει ν' ἀσφαλίσῃ τὸν κληρονόμον κατὰ τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνδρός, διότι ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα καταβολὴ δὲν μετατρέπεται εἰς προῖκα ὡς ἐν τῇ προεκτεθείσῃ περιπτώσει, ἐπομένως μὴ ὠφελουμένου ἐντεῦθεν τοῦ ἀνδρὸς δὲν καταναλίσκεται καὶ ἡ ἀγωγὴ αὐτοῦ ὡς κληροδόχου,[11]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς εἰς τὴν γυναῖκα καταβολῆς ἀπαλλάσσεται πάσης ὡς ἐκ τῆς προικὸς εὐθύνης. Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἂν καὶ ἀμφότεροι κληροδόχοι ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, δὲν εἶναι ἐν τούτοις καὶ ἐκ συνενοχῆς δανεισταί, διότι ἡ τῆς προικὸς καταβολὴ δέον πάντως εἰς ἀμφοτέρους ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος.[12])

Ἠττηθεὶς ὁ ἀνὴρ ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος ἐν τῇ περὶ ἐκτελέσεως τῆς κληροδοσίας δίκῃ, εὐθύνεται ὡς ἐκ τῆς προικῴας σχέσεως πρὸς τὴν γυναῖκα, ἥτις, ἀναξιοχρέου ὄντος τοῦ ἀνδρός, προστατεύεται μετερχομένη κατὰ τοῦ κληρονόμου τὴν ἐκ τῆς κληροδο-

---

9) L. 71 § 3 (35, 1)...quoniam in dotem solutio convertitur.

10) Czyhlarz σ. 140 Not. 13.

11) L. 71 § 3 (35, 1). Nam et si quis ipsam quoque petitionem habere responderit, eaque pecuniam petat, neque dotis fieri velit, non dubie doli summovebitur exceptione. L. 29 (23, 3).

12) Bechmann II. σ 131, Czyhlarz σ. 140 Not. 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σίας ἀγωγήν, ὅστις ὀφείλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κληροδοσίας ἄνευ προηγουμένης ἀσφαλείας, διότι οὐδεμίαν πλέον κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν ἔχει ὁ ἀνήρ.[13])

Τρόπος καὶ τύπος συστάσεως προικὸς κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα.

§ 99. Παρὰ ῥωμαίοις ἡ τῆς προικὸς σύστασις δὲν ὑπεβάλλετο εἰς ἴδιον τύπον, ἀπητεῖτο δὲ μόνον ἡ τήρησις τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένων διατυπώσεων διὰ τὴν δικαιοπραξίαν, ἣν οἱ συμβαλλόμενοι ἐξελέξαντο πρὸς σύστασιν τῆς προικός. Ἐπίσης οὐδεὶς νόμος ἐπέβαλλε τὴν σύνταξιν ἐγγράφου, ἂν καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐκράτησεν ἐξ ἔθους ἡ σύνταξις ἐγγράφων[1]) βεβαιούντων καὶ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν καὶ τὰ ἰδιαιτέρως περὶ ταύτης συνομολογούμενα.[2]) Ἀλλ' ἀφ' ἧς ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι ὅπως ἡ ἔγκυρος ὁ γάμος ὡρισμένων προσώπων ὑψηλὰ κατεχόντων ἀξιώματα, ἀπαιτεῖται ἡ σύνταξις γαμικῶν συμβολαίων,[3]) κατ' ἀνάγκην ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης διατάξεως ἔδει καὶ ἡ προῖξ νὰ συσταθῇ ἐγγράφως, ἀκύρου ὄντος τοῦ γάμου τῶν τοιούτων προσώπων ἄνευ γαμικοῦ συμβολαίου.

Ὡς ἐκ τῶν νεωτέρων νόμων ἄλλαι νῦν κρατοῦσιν ἀρχαὶ καὶ ὡς πρὸς τὸν τύπον καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συστάσεως προικός. Ἐκ τῆς διατάξεως, ὅτι «τὰ *προικοσύμφωνα* συντάττονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἐπισήμως ἐνώπιον συμβολαιογράφου»[4]) δύο ἐνδέχονται, ἢ τουτέστιν ἄκυρον μόνον τὸ περὶ προικὸς ἔγγραφον καθ' οἱονδήποτε ἕτερον ἢ ἐπισήμως γενόμενον τύπον, ὅτε ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἀποδείκνυται καὶ δι' ἑτέρων ἀποδεικτικῶν μέσων, οἷον ὅρκου, ἢ τοὐναντίον τὸ συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον

---

13) L. 71 § 3 (35, 1).

1) Καλουμένων «tabulae dotales» L. 29 pr. (23, 4), ἁπλῶς «tabulae» ἢ «tabulae dotis» L. 11 § 1 (45, 2), L. 66 pr. (24, 1), «dotis instrumenta» L. 3 C. Th. (3, 7). L. 22 C. (5, 4), § 15 Inst. (2, 20), «instrumenta nuptialia» L. 49 (24, 3), L. 43 § 1 (26, 7), L. 11 C. (2, 3), L. 1 § 15 C. (5, 13). Tigerström I. § 15.

2) L. 45 pr. (24, 3).

3) Ὅρα § 55.

4) Ἄρθρ. 42. Ν. Χαρτ. καὶ 48 Ν. ΑΧΚΕ'. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι συστατικὴ τῆς προικὸς ἰδιότης, οὐ ἐλλείποντος ἄκυρος αὐτὴ αὕτη ἡ δικαιοπραξία, ἤτοι ἡ περὶ προικὸς σύμβασις, ἀπολύτως ἀπαγορευομένου παντὸς ἑτέρου μέσου πρὸς ἀπόδειξιν. Τὸ δεύτερον ἀναντιρρήτως ὀρθότερον, διότι ὁ νόμος κηρύττει ἄκυρον οὐχὶ τὸ περὶ προικὸς ἔγγραφον, ἀλλὰ τὸ περὶ ταύτης σύμφωνον, ἤτοι αὐτὴν τὴν περὶ προικὸς σύμβασιν, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὰς δωρεάς, περὶ ὧν ὁρίζει, ὅτι ἄκυρον μόνον τὸ τῆς δωρήσεως ἔγγραφον. Περὶ συστάσεως, μεταθέσεως, ἀλλοιώσεως πραγματικῶν ἐπὶ ἀκινήτων δικαιωμάτων καὶ μεταβολῆς τῆς νομῆς αὐτῶν ἔτι σαφεστέρα ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου [5]) ῥητῶς κηρύττοντος ἄκυρον πᾶσαν τοιοῦτον ἀντικείμενον ἔχουσαν σύμβασιν, ἂν μὴ ἐγένετο ἐπισήμως, ἑπομένως ἂν τοιοῦτο τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον καὶ τούτου ἕνεκεν ἀπαραίτητος πρὸς σύστασιν ὁ ἐπίσημος τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου τύπος.

Ἐκ τῆς αὐτῆς διατάξεως δῆλον, ὅτι οὐ μόνον καθ' ἕνα τύπον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα τρόπον συνιστᾶται ἐν ζωῇ προίξ, ἤτοι διὰ συμβάσεως, ἀλλὰ κατ' ἐπίσημον τύπον καταρτιζομένης. Ἡ διὰ τῆς ἐπαγγελίας σύστασις πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ περιέστη εἰς ἀχρηστίαν, ἡ διὰ δόσεως ἀργεῖ νῦν, καθὸ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἀπαιτουμένου, ἑπομένως τῆς συμβάσεως παραμεινάσης ὡς μοναδικοῦ συστάσεως προικὸς τρόπου κατ' ἀνάγκην ἅπασα ἡ τῆς προικὸς σχέσις διέπεται ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῆς ὑποσχέσει συνισταμένης κρατούντων.

Ἂν τῆς προικὸς ἀντικείμενον μετάθεσις κυριότητος ἀκινήτου ἡ σύστασις πραγματικοῦ ἐπὶ τοιούτου δικαιώματος, ἡ τοῦ προικιμαίου ἰδιότης ἄρχεται ἀπὸ τῆς μεταγραφῆς τοῦ προικώου συμβολαίου, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, διότι διὰ ταύτης καὶ μόνης μετατίθεται ἡ κυριότης, πρὸ ταύτης δὲ ἀποτελεῖ τὸ πράγμα ἀναπόσπαστον εἰσέτι μέρος τῆς ὑπεγγύου τοῦ ὀφείλοντος περιουσίας. [6])

Ἐκ τῆς προικὸς τίκτονται καὶ διὰ τὸν ἄνδρα ὑποχρεώσεις, διὸ καὶ ἡ ἐνώπιον συμβολαιογράφου μονομερὴς δήλωσις οὐδὲν ἐπάγε-

---

5) Ὁ ἀρχαιότερος εἶχε τὸν ὅρον «συμβόλαια» ἐνῷ ὁ νεώτερος λέγει «σύμβασις».

6) Ν. Μεταγρ. Ἄρθρ. 1 καὶ 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται ἀποτέλεσμα, ἂν μὴ ἐπίσης κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποδεχθῇ ταύτην καὶ ὁ ἀνήρ, ὅτε καὶ μόνον καταρτίζεται ἡ σύμβασις. Ἐκ τοῦ ἐπιγενομένου γάμου δὲν τεκμαίρεται ἀποδοχή, διότι καὶ ἄνευ προικὸς ὑπάρχει ὁ γάμος.[7])

Ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὸ συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον τῆς προικὸς συστατικόν, παρέπεται, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόσχεσις περὶ μελλούσης συστάσεως προικὸς ἀνίσχυρος μὴ κατὰ τοιοῦτον γενομένη τύπον, διότι ἄλλως ἐκβιαζομένης τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς δι' ἀγωγῆς ἐπέρχεται, ὅ,τι ἐπιτακτικῶς ὁ νόμος ἀπηγόρευσεν ἀναιρουμένης οὕτω θεμελιώδους ἀρχῆς.[8])

Ἐπὶ τῆς ἐπὶ προικὶ κληροδοσίας τῇ γυναικὶ καταλειπομένης διὰ τῆς εἰς τὴν γυναῖκα καταβολῆς δὲν συνιστᾶται καὶ προίξ, ἂν μὴ πρὸς τοιοῦτον χρησιμοποιηθῇ σκοπὸν τὸ κληροδοτηθέν, διὸ οὐδεμία ἐκ ταύτης προίξ, ἂν μὴ συνταχθῇ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον.

Διὰ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα κληροδοσίας συνιστᾶται προίξ, ἂν μὴ ὁ ἀνὴρ ἀποποιηθῇ αὐτήν, διότι ἡ κτῆσις χωρεῖ αὐτοδικαίως, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι διττῶς λειτουργεῖ ἡ κληροδοσία καὶ ὡς αἰτία κτήσεως προικὸς ἕνεκεν καὶ ὡς τύπος συστάσεως αὐτῆς,[9]) ὃν δὲν κατήργησεν ὁ νεώτερος νόμος εἰς μόνας τὰς ἐν ζωῇ πράξεις ἀφορῶν.[10]) Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ μὴ ἀποποίησις τῆς κληροδοσίας εἶναι πρᾶξις ἐν ζωῇ, ἀλλ' ἡ μονομερῶς καὶ καθ' οἱονδήποτε τρόπον γενομένη δήλωσις περὶ μὴ ἀποποιήσεως τῆς αὐτοδικαίως κτηθείσης κληροδοσίας δὲν εἶναι ἡ συστατικὴ τῆς προικὸς πρᾶξις, διότι αὕτη ἐνυπάρχει ἐν τῇ κληροδοσίᾳ αἰτίᾳ τε καὶ τύπῳ.

Προὶξ δὲν συνιστᾶται σιωπηρῶς.

§ 100. Ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ, ὡς ἰδιάζοντι τῇ προικὶ τύπῳ, ἐνυπῆρχε καὶ ἡ πρὸς σύστασιν πρόθεσις, ἀλλὰ ταύτης ἀργούσης νῦν δέον ὅπως ἐκ τῆς συμβάσεως ἐμφανὲς καταστῇ, ὅτι ἀπὸ τοιαύτης προθέσεως ἡ τῆς περιουσίας ἐπαύξησις, διότι αὐτοδικαίως δὲν

---

7) Ἄλλως Καλλιγᾶς 4. § 78.

8) Ἀντιδοξεῖ Καλλιγᾶς 4 § 78, ὁμοφρονῶν ἄλλως ἐν τῷ θέματι μεταθέσεως κυριότητος καὶ νομῆς ἀκινήτων. 3 § 218.

9) Ὅρα § 98.

10) Παπαρρηγόπουλος 3 § 140.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνιστᾶται προίξ.[1]) Ἡ περὶ συστάσεως προικὸς πρόθεσις, τοῦ νόμου μὴ ἴδιον τύπον δηλώσεως διαγράφοντος, δύναται νὰ ᾖ οὐ μόνον ῥητή, ἀλλὰ καὶ σιωπηρά, ἐὰν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστον γεγονότων τοιαύτη κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν δηλοῦται πρόθεσις τοῦ δίδοντος. Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι καὶ πάντα τὰ ἀπὸ τῆς γυναικὸς περιερχόμενα τῷ ἀνδρί, περὶ ὧν οὐδεμία ἐγένετο δήλωσις, τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν κατὰ τεκμήριον τοῦ νόμου ὡς προικὸς αἰτίᾳ λογίζονται δοθέντα,[2]) διότι μόνη ἡ παράδοσις δὲν μετατίθησι τὴν κυριότητα, ἂν μὴ ἀμφοτέρων συντρέχῃ ἡ βούλησις ἀποδεχομένων ταύτην ὡς ἀπὸ τοιούτου γενομένην σκοποῦ, περὶ οὗ οὐδὲν ἐκ τοῦ νόμου τεκμήριον, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου καὶ ἀληθὲς ἂν θεωρηθῇ, ὅτι κατὰ τοιοῦτο τεκμήριον μετατίθεται ἡ κυριότης, δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι μὴ δηλωθείσης αἰτίας, προικὸς ἕνεκεν ἡ μεταβίβασις, καὶ οὐχὶ αἰτίᾳ δωρεᾶς ἢ ἁπλῶς ὅπως διαχειρίζηται ὁ ἀνὴρ ὡς ἐξώπροικα τὰ παραδοθέντα.[3])

Ἐάν, λυθέντος διὰ διαζυγίου τοῦ πρώτου γάμου καὶ μήπω τῶν προικῴων ἀνακληθέντων, εἰς τὸν αὐτὸν ὑποστρέψῃ γάμον ἡ γυνή, ἀνασυνιστᾶται ἡ ἐκ τοῦ πρώτου προίξ, ἂν μὴ τὸ ἐναντίον συνεφωνήθη,[4]) καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι κατ' ἐξαίρεσιν ἐνταῦθα σιωπηρῶς συνιστᾶται προίξ, ἀλλὰ διότι ἡ προϋπάρχουσα καὶ ἤδη ὑφισταμένη προικῷα ἰδιότης τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς κατεχομένων δὲν κατηργήθη.[5]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ δούλης, ἐὰν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς ἡ μέχρι τοῦδε ἁπλῆ συνάφεια μετατραπῇ εἰς γάμον, ὅτε τὰ πρὸ τοῦ γάμου ὡσανεὶ προῖκα ἐπιδοθέντα παραμένουσι τῷ ἀνδρὶ καὶ μετ' αὐτὸν τοιαῦτα, ἂν μὴ ἀνακαλέσῃ ταῦτα ἡ γυνή, διότι ἂν καὶ δὲν ὑπῆρχε γάμος, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ αὐτὸς ὁ νόμος ἀναγνωρίζει, ὅτι ὡσεὶ προικὸς ἕνεκεν ἐδόθησαν.[6])

---

1) Ὅρα § 92.

2) Ὅτε κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν νεωτέρων ὑπάρχει σιωπηρὰ σύστασις προικὸς (dos tacita). Glück XXV. σ. 224, XXVII. σ. 434. ἔνθα καὶ τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων γνώμας.

3) Bechmann II. σ. 137, καὶ ἐν Bekker und Muther's Jahrb. des G. R. V. σ. 271. Ἀντιδοξεῖ Sintenis III. § 132 Not. 71.

4) L. 13, 30, 40, 64, 69 § 2 (23, 3), L. 19, 66 § 5 (24, 3).

5) Bechmann II. σ. 138.

6) L. 39 pr. (23, 3). Czyhlarz σ. 78, 165.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Νόμῳ ὑπόχρεοι πρὸς σύστασιν προικός.

§ 101. Προῖξ συνιστᾶται παρὰ παντὸς ἀπολαύοντος τῆς πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητος.

Ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις τίκτεται οὐ μόνον ἐκ συμβάσεως καὶ ἐκ κληροδοσίας, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἐκ τοῦ νόμου[1]) ὡς ἐκ τῆς σχέσεως, δι' ἧς συνάπτονται ὡρισμένα πρόσωπα, ὅπερ κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς.

Ὁ πατὴρ ἀνέκαθεν τὴν ὑπεξουσίαν αὐτῷ θυγατέρα εἰς κοινωνικὸν ὑπείκων καθῆκον δὲν ἐξέδιδεν ἄπροικον, ἀλλὰ καὶ οὐδεμίαν εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσιν νὰ προικίσῃ. Πρῶτον ὁ ἐπὶ Αὐγούστου Ἰούλιος νόμος[2]) ἐπέτρεψε τὴν τῶν ἀρχόντων παρέμβασιν κατὰ τῶν δυστροπούντων γονέων καὶ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας παρακωλυόντων τὸν γάμον τῶν τέκνων, ἐξ οὗ ἐθεμάτισεν ἡ ἑρμηνεία, ὅτι δυστροπῶν λογίζεται καὶ ὁ μὴ ἀνάλογον παρέχων προῖκα πατήρ, ὅπερ ἐκύρωσε καὶ ἡ διάταξις[3]) τῶν αὐτοκρατόρων Σεουήρου καὶ Καρακάλλα.[4])

Κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ὁ πατὴρ ὀφείλει νὰ προικίσῃ τὴν ὑπεξουσίαν αὐτῷ ἐκ νομίμου γάμου ἢ θετὴν θυγατέρα,[5]) προϋποτιθεμένου ἀείποτε, ὅτι ἡ θυγατηρ στερεῖται ἰδίας ἐπαρκοῦς πρὸς σύστασιν προικὸς περιουσίας.[6]) Ὑπεξουσίου,[7]) ἀπόρου ὄντος τοῦ πατρός, ἢ ἀποβιώσαντος τούτου βαρεῖται ὁ κατὰ βαθμὸν προπορευόμενος πρὸς πατρὸς ἀνιὼν ὁ πατρικὴν ἐνασκῶν ἐξου-

1) Καὶ αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν νεωτέρων «ἀναγκαία προῖξ» κατ' ἀντίθεσιν τῆς «ἑκουσίας».

2) Ἡ τοῦ ἔτους 757 ἀπὸ Κ. Ρ. «Lex Iulia de maritandis ordinibus» ἐν κεφ. 35.

3) L. 19 (33, 2).

4) Dernburg III. § 15 Anm. 3. Οἱ Glück XXV. σ. 57, Schenk σ. 86 καὶ Czyhlarz σ. 172 φρονοῦσιν, ὅτι διὰ τοῦ Ἰουλίου νόμου ἐπεβλήθη τῷ πατρὶ ἡ ὑποχρέωσις. Ὅρα καὶ Tigerström I. σ. 67, καὶ Mandry, Familiengüterrecht I. σ. 235 μὴ ἀποδεχόμενον, ὅτι ῥητῶς ὁ Ἰούλ. νόμος τοιαύτην ἐπέβαλε τῷ πατρὶ ὑποχρέωσιν.

5) L. 19 (23, 2), L. 7 C. (5, 11) L. 5 § 13 (23, 3).

6) L. 7 C. (5, 11), ὑπὲρ οὗ κατ' ἀνάλογον ἐφαρμογὴν συνηγορεῖ καὶ ἡ λύσις ἐν L. 5. § 7 (25, 3). Sintenis III. § 132 Anm. 43, Windscheid II. § 493 Anm. 5.

7) Ὅπερ ἀργεῖ τὴν σήμερον, καθὸ αὐτοδικαίως διὰ τοῦ γάμου χωρούσης τῆς χειραφεσίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σίαν.[8]) Τὴν τῶν ἀρχαιοτέρων νομικῶν ἔριν καταπαύων ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν ἐν ἀποφάνσει, ὅτι, καὶ ἰδίαν τῆς θυγατρὸς κεκτημένης περιουσίαν, οὐδὲν ἧττον ἐν ἀμφιβολίᾳ ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς συσταθεῖσα προῖξ ἐκ τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ διαχειριζομένης περιουσίας τῆς θυγατρὸς λογίζεται δοθεῖσα, ἐνῷ ἂν ἐδήλωσεν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἐκ τῶν τῆς θυγατρὸς ἡ προῖξ, εἰ μὲν ἄπορος ὁ πατήρ, ἐκ τῆς τῆς θυγατρὸς περιουσίας δίδοται ἡ προῖξ, τοὐναντίον δὲ ἂν εὔπορος.[9]) Ὡς δικαίου παρατροπὴν καταδικάζων τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπόφανσιν ὁ Λέων[10]) κατήργησε ῥητῶς θεσπίσας ὅτι, ἂν μόνος ὁ πατὴρ ὑπεσχέθη, παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου ἀπαιτεῖται ἡ προῖξ, παρ' ἀμφοτέρων δέ, ἐὰν καὶ μετὰ τῆς θυγατρὸς ἡ ὑπόσχεσις, ἐξ ἴσης παρ' ἑκατέρου λαμβανομένης ἂν οὐδὲν ὤρισται. Ἀλλ' ἡ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος μὴ περιληφθεῖσα ἐν Ἀρμενοπούλῳ στερεῖται κύρους.

Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ὁ πατὴρ ὤφειλε νὰ συστήσῃ προῖκα ὑπὲρ μόνης τῆς ὑπεξουσίας, ἥτις ὡς τοιαύτη δὲν εἶχεν ἰδίαν περιουσίαν οὐδὲ δι' ἑαυτὴν ἀπέκτα, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς τάσεως τῆς νομοθεσίας, ὅπως τὴν πρὸς προικοδοσίαν ὑποχρέωσιν ἀναγράψῃ ὡς ἐκ τῶν συγγενικῶν ἐπιβαλλομένην δεσμῶν ἀνεξαρτήτως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, κατίσχυσε, καὶ ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς μαρτυρίας, ἡ δόξα,[11]) ὅτι ταὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῆς αὐτεξουσίας, διότι ἀπὸ πατρὸς προῖξ εἶναι καὶ ἡ παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν δοθεῖσα.[12])

---

8) L. 6 (37, 6).

9) L. 7 C. (5, 11), L. 5 § 12 (23, 3), B. XXIX. 1, 87, Ἀρμ. Δ'. ι'. § 43. Ἐνῷ ἡ ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ μάμμης διαχειριζομένης τὴν τῶν τέκνων περιουσίαν σύστασις προικὸς τεκμαίρεται ὡς ἐκ τῆς τῶν παίδων περιουσίας ἐπιδοθεῖσα. Βασ. XXIX. 1, 5, § 12 Σχολ.

10) Νεαρ. 21.

11) Glück XXV. σ. 62, Göschen Vorl. III. § 685, Sintenis III. § 132, Czyhlarz σ. 173, Baron, Pand. § 329, Dernburg III. § 15, Παπαρρηγόπουλος 3. § 122.

12) Ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ὁμοδοξῶν Windscheid II. § 493 Anm. 4, ὅτι οὔτε ἐκ L. 6 (37, 6), οὔτε ἐκ τῆς ἐν L. 7 C. (5, 11) γενικῆς ἐκφράσεως «omnino paternum esse officium dotes ... pro sua dare progenie» προκύπτει ἡ τοιαύτη ὑπὲρ τῆς αὐτεξουσίας ἐπέκτασις, οὗ ἕνεκεν ἀντιδοξοῦσι Tigerström I. σ. 72, Καλλιγᾶς 4. § 76.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ τοῦ πατρὸς πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις ὑφίσταται καὶ μετὰ τὸν γάμον μὴ ἐκ τούτου καὶ μόνου τεκμαιρομένης παραιτήσεως, διότι ἀπὸ τοῦ γάμου τὰ βάρη, δι' ἃ ἡ προίξ. [13])

Ἡ μήτηρ κατ' ἐξαίρεσιν ὑποχρεοῦται νὰ συστήσῃ προῖκα «ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης ἢ νόμῳ εἰδικῶς εἰρημένης αἰτίας». [14]) Εἰς τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν ἀπόκειται τὸ εὔλογον τῆς αἰτίας, μὴ θεωρουμένης τοιαύτης [15]) μόνης τῆς ἀπορίας τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ ἀνιόντος, ἢ καὶ τῆς ἐλλείψεως τούτου. [16])

Ὑπαρχούσης εὐλόγου αἰτίας ἡ μήτηρ ὀφείλει νὰ συστήσῃ προῖκα καὶ ὑπὲρ τῆς μὴ γνησίας θυγατρὸς αὐτῆς. [17])

Ὁ ἀδελφὸς οὐδεμίαν ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ συστήσῃ προῖκα ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς, ἀδόκιμον δὲ τὸ ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἐπιχείρημα, ὅτι ὀφείλει τοιαύτην πρὸς τὴν ὁμοπάτριον, διότι ὁ νόμος [18]) μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ὑπὲρ τῆς ὁμομητρίου σύστασιν προικὸς ἀπαγορεύει ὡς πρᾶξιν ἐλευθεριότητος. Εἰς τὸν ἐπιζητοῦντα πάντως ν' ἀνεύρῃ τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἐλευθεριότητος, οὐδεμία ἄλλη ὑπολείπεται λύσις, ἢ ὅτι ἡ τῆς ὁμοπατρίου προίκισις εἶναι ἁπλοῦν καθῆκον ἐκ τῆς εὐπρεπείας ἐπιβαλλόμενον καὶ οὐχὶ ὑποχρέωσις ἐκ τοῦ νόμου. [19])

Ἡ γυνὴ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ συστήσῃ προῖκα, ἀλλ' ἂν ἐκ πλάνης ὑπολαμβάνουσα ἑαυτὴν ὑπόχρεων συστήσῃ τοιαύτην, δὲν ἔχει τὴν περὶ ἀχρεωστήτου, διότι ἠθικὸν ἐξετέλεσε καθῆκον. [20])

---

13) Glück XXV. σ. 76, Czyhlarz σ. 177 Anm. 16.

14) L. 14 C. (5, 12). Νόμῳ ἐγνωσμένῃ αἰτίᾳ ὀφείλει προῖκα ἡ αἱρετικὴ μήτηρ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου θυγατρός. L. 19 § 1 C. (1, 5).

15) Ὡς φρονοῦσι Glück XXV. σ. 97, Sintenis III. § 132. Anm. 44.

16) Windscheid III. § 493 Anm. 6, Czyhlarz σ. 174. Τούτου ἕνεκεν καὶ ὁ τῶν Βασιλικῶν Σχολιαστὴς ἐν XXIX. 1, 101 μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ παρατιθέμενον παράδειγμα ἐπιφέρει «ἢ ὡς ἐὰν δύνασαι, θεμάτισον εὔλογον αἰτίαν».

17) Czyhlarz σ. 175, Mandry I. σ. 238.

18) L. 12 § 3 (26, 7).

19) Tigerström I. σ. 81, Vangerow I. § 216, Sintenis III. § 132 Anm. 44, Czyhlarz σ. 175.

20) L. 32 § 2 (12, 6). Ἡ διάταξις ἐν L. 1 C. § 1 (9, 13), καθ' ἣν πᾶσα ἡ κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τοῦ ἀπαγωγέως καὶ τῶν συνεργῶν αὐτοῦ καθίσταται ἰδία τῆς ἀπαχθείσης, δυναμένης, ἂν ᾖ ἄγαμος, καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μετὰ τοῦ ἀνδρός, πρὸς ὃν καὶ δίδοται, συνιστᾶται ἡ προῖξ, καθ' ὃν ὁ νόμος ὁρίζει τρόπον, ἀλλὰ τὴν περὶ τούτου ἀγωγήν, ἂν μὴ ἐξεχωρήθη αὕτη τῷ ἀνδρί, ἔχει μόνη ἡ γυνή.[21])

Προσωπικὴ ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις.

§ 102. Ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις ὅλως προσωπικὴ δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν ἐκ τοῦ νόμου τὴν τοιαύτην ἐχόντων ὑποχρέωσιν, ὡς ἐπίσης οὐδ' οἱ τῆς γυναικὸς κληρονόμοι δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι τὴν προῖκα, ἣν ὁ ἐκ τοῦ νόμου ὑπόχρεως ὤφειλε νὰ συστήσῃ ὑπὲρ αὐτῆς.[1])

Ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι διὰ τῆς προικὸς προκαταβάλλεται τὸ τῇ θυγατρὶ προσῆκον ἐκ τοῦ πατρικοῦ κλήρου, δὲν ἕπεται, ὅτι ὑπαρχούσης νομίμου αἰτίας ἀποκληρώσεως παύει καὶ ἡ πρὸς προικοδοσίαν ὑποχρέωσις[2]) ὡς ἐκ τοῦ ἑρμηνευτικοῦ κανόνος «ᾧτινι τὸ πλέον καὶ τὸ ἧττον ἔξεστι», διότι ὅλως διαφορος ὁ λόγος, ἐξ οὗ ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις, ἐνῷ τοὐναντίον ὡς ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἠθικοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν αὕτη, ἀποδεκτὴ ἡ γνώμη, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πατήρ, ἐὰν ἡ θυγάτηρ προβαίνῃ εἰς γάμον παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἀρνουμένου ταύτην.[3])

Προικὸς μέτρον.

§ 103. Τὸ ποσὸν τῆς ὀφειλομένης προικὸς ὁρίζεται κατὰ λόγον τῆς κοινωνικῆς τάξεως, τῆς εὐπορίας καὶ τῶν τέκνων τοῦ ὀφείλοντος ταύτην, μὴ παραβλεπομένης καὶ τῆς τοιαύτης τοῦ ἀνδρός.[1]) Ἂν κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν ἀνδρὸς καὶ ὀφείλοντος ὡρίσθη τὸ τῆς προικὸς μέτρον, ἀλλ' ὑπέλαττον τοῦ προσήκοντος,

---

προῖκα διὰ ταύτης νὰ συστήσῃ, οὐδεμίαν νῦν ἔχει ἐφαρμογὴν ἀργοῦσα ὡς ὅλως ποινική.

21) Czyhlarz σ. 177, Dernburg III. § 15 Anm. 2.

1) Unterholzner, Schuldverh. II. σ. 432, Sintenis III. § 132. Anm. 46, Czyhlarz αὐτ. Dernburg αὐτ. Anm. 7.

2) Ὡς φρονοῦσιν οἱ Gothofredus ad L. 19 de ritu nupt. Seuffert, Pand. § 452 Not. 11, Strippelmann, N. S. von Entscheid. IV. 1. σ. 4.

3) Glück XXV. σ. 78, Mandry I. σ. 241.

1) L. 60, 69 § 4, 5 (23, 3), L. 43 de leg. (32).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στερεῖται πάσης ἐπὶ ἀποπληρώσει ἀγωγῆς ἡ γυνή, διότι ἄκοντος τοῦ ἀνδρὸς ἀδύνατος ἡ τῆς προικὸς ἐπαύξησις.[2])

Προικὸς ἀνασύστασις.

§ 104. Ὁ συστήσας ἅπαξ προῖκα ἐξετέλεσεν ὅ,τι ἐκ τοῦ νόμου ὤφειλε, διὸ καὶ δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀνασυστήσῃ τοιαύτην, κἂν ἔτι ἐκ τύχης ἀπώλετο ἢ ἐμειώθη ἡ συσταθεῖσα,[1]) τὰ δὲ περὶ διατροφῆς κρατοῦντα δὲν ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ τῆς προικός, διότι ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι περιοδικὴ παροχή.[2]) Ὁ πατήρ, εἰς ὃν λυθέντος τοῦ γάμου ὑπέστρεψεν ἡ προίξ, ὀφείλει καὶ αὖθις αὐτὴν ταύτην νὰ συστήσῃ εἰς δεύτερον γάμον ἐρχομένης τῆς θυγατρός, ἂν μὴ ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ ἠλαττώθη ἡ περιουσία τοῦ πατρός.[3]) Ἂν τοὐναντίον ἡ θυγάτηρ ἀνέλαβε τὴν προῖκα, ἀπαλλάσσεται πάσης ὑποχρεώσεως ὁ πατὴρ καθὸ ἐπαρκῆ τῆς θυγατρὸς κεκτημένης περιουσίαν,[4]) ἐκτὸς ἂν ἐκ τύχης ἀπώλετο αὕτη.[5])

Ἡ προὶξ δίδοται τῷ ἀνδρί.

§ 105. Εἰς τὸν ἄνδρα, τὰ βάρη τοῦ γάμου φέροντα, δίδοται ἡ προίξ.[1]) Τοῦ γάμου νῦν ἐπαγομένου αὐτοδικαίως τὴν χειρα-

---

2) Czyhlarz σ. 177.

1) L. 71 (21, 2), καθ' ἣν οὐδ' ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως ὀφείλεται ἀνασύστασις.

2) Vangerow I. § 216 Anm. 2, Czyhlarz σ. 178, Mandry I. σ. 243.

3) Νεαρ. 97 κεφ. ε'.

4) Ὅπερ κρατεῖ καὶ ἂν ἐξ ἰδίου δόλου ἢ ὑπαιτιότητος ἀπώλεσε ταύτην·

5) Sintenis III. § 132 Anm. 47, Czyhlarz σ. 178, Dernburg III. § 15 Anm. 7.

1) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶναι ὑπεξούσιος δίδοται εἰς τὸν πατέρα L. 22 § 12 (24, 3), L. 57 (23, 3), ὅστις ἐπίσης κτᾶται καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τὸν ὑπεξούσιον παραδοθεῖσαν προῖκα L. 22 § 12 (23, 3), L. 53 (24, 3), L. 20 § 2, L. 46, 51 (10, 2), L. 1 § 9 (33, 4), φέρων τούτου ἕνεκεν καὶ τὰ βάρη τοῦ γάμου τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ L. 20 § 2, L. 46 (10, 2), L. 16 (49, 17), L. 45 (1, 7). Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀνεπτύχθησαν τὰ ἀπροσπόριστα χρηματία ἢ τῷ ὑπεξουσίῳ δοθεῖσα προὶξ καθίστατο ἀπροσπόριστον αὐτοῦ, ἐφ' οὗ εἶχε τὴν ἐπικαρπίαν ὁ πατήρ. Bechmann II. σ. 45, 283, Czyhlarz σ. 19, Brinz, Pand. II. σ. 283, Dernburg III. § 16 Anm. 1

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φεσίαν ἀργοῦσιν αἱ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου διακρίσεις, ἂν ἡ προὶξ αὐτῷ τῷ ὑπεξουσίῳ ἢ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐδόθη, διὸ νῦν καὶ ἡ πρὸ τοῦ γάμου παραδοθεῖσα τῷ πατρὶ τοῦ ἀχειραφέτου ἀνηλίκου προίξ, ἅμα τελεσθέντος τούτου ἀποδίδοται τῷ υἱῷ, οὐδὲν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα ἔχοντος τοῦ πατρός.

Τῷ ἀνδρὶ λογίζεται δοθεῖσα ἡ προὶξ καὶ ὅταν συναινοῦντος τούτου ἑτέρῳ καταβάλλεται. [2])

Ἡ προίξ, ὡς ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπαύξησις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς χάριν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, δὲν δίδοται τῇ γυναικί, ἥτις καὶ δὲν φέρει τὰ βάρη, τὸ δὲ ταύτῃ δοθὲν ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς προίξ, ἀποτελεῖ δωρεὰν ὑπὸ τρόπον, ἧς ἕνεκεν ὀφείλει νὰ συστήσῃ προῖκα διὰ τῶν δοθέντων, διότι ἄλλως ὁ δοὺς ἀναλαμβάνει ταῦτα ὡς μὴ πληρωθείσης τῆς αἰτίας. [3]) Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ σύζυγος, ἐὰν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐδόθη τι τῇ συζύγῳ πρὸς σύστασιν προικός, ἔχει ἀγωγὴν ἐπὶ ἐκτελέσει τοῦ τρόπου, διότι κατὰ φιλάγαθον ἑρμηνείαν ὡς ὠφέλιμον μετέρχεται ταύτην καὶ ὁ ὑπὲρ οὗ ὁ τρόπος, [4]) ἐπομένως καὶ ὁ ἀνὴρ ὠφέλειαν ἀναμένων ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὅρου.

Ἐπίσης οὐδ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, ὅταν ἡ προὶξ δὲν συνιστᾶται παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ. [5])

Προικὸς ἀντικείμενον.

§ 106. Ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς προικὸς ἕπεται, ὅτι ἀντικείμενον αὐτῆς δύναται νὰ ᾖ πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν συναλλαγῆς δεκτικῶν ἐπάγεται αὔξησιν περιουσίας, [1]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ ἐπαύξησις ἀντίστοιχον ἔχῃ, ὡς ἐπὶ δωρεᾶς, μείωσιν τῆς τοῦ δίδοντος, διότι προὶξ συνιστᾶται καὶ διὰ παραιτήσεως τῆς ἐπαχθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας ὑπὲρ τοῦ ὑποκαταστάτου ἀνδρός. [2])

---

2) L. 22 § 12 (24, 3), L. 19, 59 (23, 3).

3) L. 5 § 9, L. 9 pr. (23, 3).

4) L. 3 C. (8, 55), L. 2 C. (6, 45). Bechmann II. σ. 42, Czyhlarz σ. 180.

5) Περὶ τῆς ἐν Frg. Vat. § 269 ἐσφαλμένης ἀντικαταστάσεως «maritus» διὰ «mater» ὅρα Bechmann II. σ. 38, Czyhlarz σ. 181.

1) L. 6, 7, 8, 9 (23, 3), L. 4 (48, 15).

2) L. 5 § 5 (23, 3), L. 14 § 3 (23, 5). Δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις πρὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι διηνεκὴς ἡ τῆς προικὸς αἰτία μὴ ὑπάρχουσα ἐφ' ὅσον καὶ τὰ βάρη τοῦ γάμου,[3]) δὲν ἔπεται, ὅτι δέον νὰ ᾖ διηνεκὲς καὶ τὸ δικαίωμα, ὅπερ τῆς προικὸς ἀντικείμενον, διότι ἡ ἐπικαρπία, καίτοι δικαίωμα κατὰ χρόνον περιωρισμένον, δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον προικός, ἂν δ' εἰς τὸν ἄνδρα ἐδόθη προῖξ μόνη ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος, δῆλον ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς ἀποσβέννυται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἔχοντος τὴν ἐπικαρπίαν, ὡς ἐπίσης οὐδὲν κωλύει, ὅπως ἀντικείμενον προικὸς ᾖ ἡ ἐπικαρπία, οὐ μόνον ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ γάμος, ἀλλὰ καὶ διὰ βραχύτερον χρόνον.[4])

Πραγματικὰ δίκαια καὶ ἐνοχαὶ δύναται καθ' οἱονδήποτε τρόπον νὰ ὦσιν ἀντικείμενον προικός,[5]) ἐνῷ ἄχρηστον τὸ ἐνέχυρον, ἡ ἐγγύησις καὶ ἡ ὑποθήκη[6]) καθὸ μὴ ἐπαυξάνοντα τὴν περιουσίαν, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ χρησιδάνειον καὶ τὸ κατὰ παράκλησιν διδόμενον.[7]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῆς οἰκήσεως κατὰ παράκλησιν παραχωρουμένης καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν τύπον προσωπικῆς δουλείας.[8])

Ἀντικείμενον προικὸς δύνανται νὰ ᾖ καὶ σύνολον δικαιωμάτων περιουσίας, ὡς ἡ κεκτημένη ἤδη κληρονομία καὶ ἅπασα συλλήβδην ἡ περιουσία τοῦ συνιστῶντος,[9]) ὅτε κατ' ἀμφοτέρας τὰς

τὴν πρώτην «non esse profectum id de bonis, quia nihil erogavit de suo pater, sed non acquisivit» διότι ὁ Οὐλπιανὸς ἀρνεῖται τούτου ἕνεκεν οὐχὶ τὴν ὕπαρξιν προικός, ἀλλὰ πατρικῆς τοιαύτης. Savigny, System IV. σ. 30 Not. 55, Czyhlarz σ. 86 Anm. 11.

3) Ὅρα § 88.

4) Bechmann II. σ. 56, Czyhlarz σ. 85.

5) Καὶ αὐτὸ τὸ κακῇ τῇ πίστει κατεχόμενον ἀρχομένης τῆς χρησικτησίας ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα παραδόσεως L. 6 § 1 (23, 3), καθ' ἣν ἀπαιτεῖται ἡ καλὴ τοῦ δίδοντος πίστις, διότι τὸ θέμα εἶναι περὶ πατρικῆς προικός. L. 12 pr. (6, 2), καθ' ἣν ὡσαύτως ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ θέματος ἀπαιτεῖται ἡ καλὴ πίστις. Czyhlarz σ. 87 Anm. 12.

6) L. 1 § 1 (20, 6), L. 11 C. (4, 29).

7) Οὐχὶ διότι ἀντίκεινται εἰς τὴν διηνεκῆ τῆς προικὸς αἰτίαν κατὰ Bechmann II. σ 54.

8) Bechmann II. σ. 54, Czyhlarz αὐτ. Anm. 7.

9) L. 72 pr. (23, 3), L. 1 § 1 (41, 9), L. 9 § 1 (4, 4), L. 4 C. (5, 12), L. un. C. (2, 34), L. un. C. (3, 30). Ὅρα Κληρονομ. Δίκαιον § 378 καὶ ἐπ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περιπτώσεις κρατοῦσι τὰ περὶ ἐκποιήσεως τῆς κληρονομίας, τοῦ ἀνδρὸς ἀείποτε εἰδικοῦ καὶ οὐχὶ καθολικοῦ διαδόχου τάξιν ἐπέχοντος καὶ ὡς ὠφελίμου ἐγειρομένης κατ' αὐτοῦ τῆς περὶ κλήρου.[10]) Προῖξ εἶναι ὅ,τι μετὰ τὰ χρέη καθαρὸν ὑπολείπεται.[11])

Οἷα ἐπὶ τῆς δωρεᾶς, τοιαύτη καὶ ἐνταῦθα ἁρμόζει ἡ λύσις ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν οὐ μόνον ἡ ἐνεστῶσα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μέλλουσα περιουσία δύναται, ἐὰν τοιαύτη τῶν συμβαλλομένων ἡ βούλησις, νὰ ᾖ ἀντικείμενον προικός. Οἱ ἀνίσχυρον τὴν τοιαύτην δωρεὰν ἀποφαινόμενοι ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς ἀπαγορεύσεως προβάλλουσι τὸν λόγον, ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπολανθάνει τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καταδικαζόμενον σύμφωνον περὶ κληρονομίας.[12]) Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν χωρεῖ καθόλου διαδοχή, τὰ δὲ δωρηθέντα κτῶνται οὐχὶ ὡς ὁμάς, ἀλλ' ὡς καθ' ἕκαστον, ἐκτὸς δὲ τούτου, σιγῶντος τοῦ νόμου, οὐδεὶς δύναται τὴν ἰδίαν ὑποκαθιστῶν αὐθαιρεσίαν νὰ ὁρίσῃ τὸ μέτρον τῆς τοιαύτης δωρεᾶς, διότι ὁ δυνάμενος νὰ δωρήσηται, ὅ,τι ἤθελεν ἀποκτήσει ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου, δύναται τὸ αὐτὸ νὰ πράξῃ καὶ διὰ πᾶσαν μέχρι θανάτου κτῆσιν.[13])

Προικὸς ἀντικείμενον εἶναι καὶ τὰ ἀπρόσοδα, οἷον κόσμοι, ἱματισμός, οἰκοσκευὴ[14]) καὶ τὰ τούτοις ὅμοια,[15]) ὡς ἐπίσης καὶ αὐτὴ ἡ ψιλὴ κυριότης, ὅτε τὸ ἀκίνητον εἶναι προικιμιαῖον ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς προικὸς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐπικτήσεως.[16])

Ὅροι, ὑφ' οὓς ἡ τῆς προικὸς σύστασις.

§ 107. Ἡ προῖξ, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη δικαιοπραξία, συνιστᾶ-

---

10) L. 13 § 10 (5, 3). Κληρονομ. Δίκαιον § 360.

11) L. 72 pr. (23, 3).

12) Savigny, System IV. σ. 142, Schilling, Gesch. und Institut. § 354 Not. XX. Παπαρρηγόπουλος, Ἐνοχ. Δίκαιον Β. § 298, Καλλιγᾶς 3. § 130.

13) Meyerfeld, die Lehre von den Schenkungen II. σ. 16, Puchta, Vorles. I. § 71, Hartmann, Erbverträge σ. 14, Köppen, Erbrecht σ. 196, Bechmann II. σ. 30, Czyhlarz σ. 136, Windscheid II. § 368, Dernburg II. § 106 Anm. 7.

14) L. 10 pr. L. 34 (23, 3), L. 31 § 2 C. (5, 12).

15) Ἄτινα καθὸ εἰς ἀποκλειστικὴν τῆς γυναικὸς χρῆσιν προωρισμένα ἄχρηστα πρὸς σύστασιν προικὸς θεωροῦσιν οἱ Glück XXIV. σ. 434 καὶ Sintenis III. § 132 Not. 12.

16) L. 4 (23, 3). Czyhlarz σ. 87.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται ὑπὸ αἵρεσιν ἡ προθεσμίαν, ἐφόσον δι' αὐτῶν δὲν ἀλλοιοῦται ὁ τῆς προικὸς σκοπός, διότι ἄλλως ἄκυρος ἡ σύστασις.[1]) Ὅθεν καλῶς ὁμολογεῖται προῖξ ὑπὸ προθεσμίαν, μεθ' ἣν παύει ἡ ἀπαίτησις,[2]) καὶ ὑπὸ τοιαύτην, μεθ' ἣν ἄρχεται, ἀλλ' ἐφόσον ἡ ἀπαίτησις δὲν ὑπερτίθεται ῥητῶς εἰς χρόνον μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, οὗ ἕνεκεν ἀνίσχυρος ἡ τῆς γυναικὸς ὑπόσχεσις μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, διότι ἡ προῖξ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐνῷ καλῶς ὁμολογεῖ τοιαύτην ὁ πατήρ, ὅταν ἀποθάνῃ, διότι δυνατὸν καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου νὰ τελευτήσῃ.[3])

Παρορῶν τὸ ἀποτέλεσμα καὶ εἰς τὴν διατύπωσιν μᾶλλον προσηλούμενος ὁ Παῦλος[4]) ἰσχυρὰν ἀποφαίνεται τὴν ὑπέρθεσιν τῆς ἀπαιτήσεως τῆς προικὸς οὐ μόνον ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅσον ζῇ ἡ γυνή, ἀνίσχυρον δὲ τὴν ἐπερώτησιν, δι' ἧς ἡ τῆς προικὸς σύστασις ἀναφέρεται εἰς τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον, ἐνῷ ταὐτὸν κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα τὸ ἀποτέλεσμα, διότι συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμίαν ἐκ τῆς προικὸς ἔχει ὠφέλειαν ὁ ἀνήρ.[5]) Λόγον τούτου ἐν συναυλίᾳ μετὰ τῶν λοιπῶν νομικῶν προβάλλει ὁ Παῦλος, ὅτι ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἡ προῖξ ὑπάρχει συνεστῶτος τοῦ γάμου, τῆς ἀπαιτήσεως μόνης ὑπερτιθεμένης μέχρι τελευτῆς, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἡ προῖξ συνιστᾶται ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν ὡς ἐκ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, δὲν δουλεύει τῷ βάρει.

Ἐὰν ὁ πατὴρ συνιστῶν προῖκα συνεφώνησεν, ὅπως μὴ ἀπαιτηθῇ αὕτη ζῶντος αὐτοῦ, οὐδὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου,[6]) κατ' ἀντιγραφὴν Σευήρου τὸ «ἐμοῦ ζῶντος» ἑρμηνεύεται ὡς καὶ ἐν τῷ

---

1) Sintenis III. § 132 σ. 22, Bechmann II. σ. 56, 80.

2) Ἰδίως ὅταν τῆς προικὸς ἀντικείμενον περιοδικαὶ παροχαί.

3) L. 76 (23, 3).

4) L. 20 (23, 3). Ἀποδοκιμάζων τὸν Ἰουλιανὸν ἔγκυρον ἄνευ διακρίσεως κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἀποφαίνεται τὴν ἐπερώτησιν. Καὶ Βασιλ. XXIX. 1. 16 Σχολ.

5) Francke, Arch. f. civ. Pr. XVII. σ. 467, Bechmann II. σ. 80, Czyhlarz σ. 88, ὅστις ἐκ τούτου ἀρύεται ἐπιχείρημα, ὅτι καὶ τὰ ἀπρόσοδα εἶναι ἀντικείμενον προικός.

6) L. 11 (23, 4). Quum pater dotem pollicitus fuerit, et paciscatur, ne se vivo petatur, neve constante matrimonio dos petatur, ita pactum interpretandum Divus Severus constituit, quasi adjectum esset «se vivo». Βασ. XXIX. 5, 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δευτέρῳ ἐξυπακουόμενον θέματι,[7]) ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι θανόντος τοῦ πατρὸς ἀπαιτεῖται ἡ προῖξ καὶ συνεστῶτος ἔτι τοῦ γάμου. Εἰς τὴν λύσιν ταύτην προέβησαν οἱ ῥωμαῖοι, οὐχὶ διότι ἡ συμφωνία περὶ μὴ ἀπαιτήσεως τῆς προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀντίκειται εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προικός,[8]) ἀλλὰ διότι πρόκειται ζήτημα ἑρμηνείας, ὅτε προτιμητέα ἡ πρὸς τὴν προῖκα εὐνοϊκωτέρα.[9])

Καταργηθείσης τῆς περὶ κακοτροπίας δίκης καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνδρός, ὅπως ἐν περιπτώσει ἀποδόσεως τῆς προικὸς παρακρατήσῃ μέρος αὐτῆς χάριν τῶν ὑπαρχόντων τέκνων, ἡ τοιαύτη τῆς προικὸς σύστασις κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον κατὰ τοσοῦτον μόνον δύναται νὰ ἔχῃ σπουδαιότητα, ἐφ' ὅσον ἕνεκεν μονομεροῦς ἢ ὑπαιτίου διαζυγίου ἀποκερδαίνει ταύτην ὁ ἀνήρ, ἢ τὰ τέκνα.

Ὁ ὑποσχεθεὶς προῖκα «ὅτε λυσιτελὲς ἔσται» κατὰ τοσοῦτον καταδικάζεται, ἐφόσον καταβάλλων δὲν καθίσταται ἄπορος,[10]) ἀνίσχυρος δὲ ἡ ἐπερώτησις ὑπὸ τὴν αἵρεσιν «ἂν βουληθῇ».[11])

Ἐὰν πρὸ τοῦ γάμου ἐγένετο ὑπόσχεσις προικὸς καταβλητέας εἴσω ὡρισμένου χρόνου, ἡ προθεσμία, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται, ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, διότι, ἂν θεωρηθῇ ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως, παρέπεται τὸ ἄτοπον, ὅτι παρελθούσης τῆς προθεσμίας ἀπαιτεῖται ἡ προῖξ καὶ μὴ τελεσθέντος ἔτι τοῦ γάμου.[12])

---

7) Ἤτοι «neve constante matrimonio se vivo dos petatur».

8) Ὡς φρονεῖ ὁ Glück XXV. σ. 353.

9) Francke αὐτ. Bechmann I. σ. 28, II. σ. 395, Czyhlarz σ. 89.

10) L. 79 § 1 (23, 3) L. 125 (50, 16), Βασ. XXIX. 1, 79 Σχολ.

11) L. 46 § 3 (45, 1).

12) L. 48 pr. (23, 3) . . . ne, si aliter observaremus, si intra annum nuptiae factae non sint, videri possit dos ex ea obligatione deberi. Ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινὴν γραφὴν παρεμβάλλουσαν «non» μετὰ «obligatione» ἡ ἔννοια τοῦ Ἰουλιανοῦ εἶναι, ὅτι ἂν ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως ἡ ἔναρξις τῆς προθεσμίας, τότε αὕτη ἀποτελεῖ διαλυτικὸν ὅρον, οὗ ἕνεκεν παρελθούσης ταύτης καὶ μὴ τελεσθέντος ἔτι τοῦ γάμου ἀνίσχυρος ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις. Ὑπὲρ τῆς φλορεντινῆς γραφῆς συνηγορεῖ καὶ τὸ Σχόλιον ἐν Βασ. XXIX. 1, 48. Bechmann II. σ. 80.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Προικὸς εἴδη.

§ 108. Ὡς ἐκ τῶν προσώπων τῶν συνιστώντων τὴν προῖκα παρέπονται καὶ τὰ διάφορα αὐτῆς εἴδη καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀπόδοσιν διάφοροι συνέπειαι.

Ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν πρὸς πατρὸς ἀνιόντων συσταθεῖσα καὶ ἐκ τῆς τούτων περιουσίας ἐκπορευομένη προῖξ προσονομάζεται πατρική,[1]) εἴτε τούτοις ὑπεξουσία ἡ προικιζομένη, εἴτε καὶ αὐτεξουσία.[2]) Τοιαύτη καὶ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ ἀνιόντος ὑπὲρ τῆς εἰς θέσιν δοθείσης θυγατρός, ὡς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς συσταθεῖσα διαρκούσης τῆς ἐπὶ τῆς θετῆς ἐξουσίας, διότι λυθείσης ταύτης ῥήγνυται καὶ πᾶς συγγενικὸς δεσμός.[3])

Μόνη ἡ παρὰ τῶν εἰρημένων προσώπων σύστασις προικὸς δὲν καθίστησιν αὐτὴν καὶ πατρικήν, ἂν μὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοιούτου καθήκοντος ἡ σύστασις, διὸ καὶ δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς πατρικῆς ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς συσταθεῖσα, ἀλλ' ἐκ δωρεᾶς γενομένης πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον, διότι ὁ πατὴρ ὡς ἐκ τῆς αἱρέσεως, ὑφ' ἣν ἡ δωρεά, ἐξαναγκάζεται νὰ συστήσῃ προῖκα,[4]) ὡς καὶ ὅταν ὁ πατὴρ καταβάλῃ τῇ θυγατρὶ οὐχὶ ὡς τοιοῦτος, ἀλλὰ διότι ἐγγυήθη διὰ τὴν παρὰ τρίτου τῇ θυγατρὶ ὑποσχεθεῖσαν προῖκα, καὶ ἂν ἔτι στερεῖται ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος,[5]) ἐνῷ τοὐναντίον πατρικὴ ἡ προίξ, ἂν ὁ πατὴρ πρωτοτύπως ὑποσχεθῇ καὶ παράσχῃ ἐγγυητὴν ἢ ὀφειλέτην, διότι ἀρκεῖ, ὅτι ἐνέχεται τούτοις ὁ πατήρ.[6])

Ὁ πατὴρ κληρονομῶν τὸν ὑποσχεθέντα καὶ καταβάλλων δὲν συνίστησι πατρικὴν προῖκα, διότι ἐξετέλεσε προϋπάρχουσαν ἤδη ὑποχρέωσιν, προϋποτιθεμένου ὅμως ὅτι ἐτελέσθη ἤδη ὁ γάμος, καθ' ὃν χρόνον κληρονομεῖ τὸν ὑποσχεθέντα,[7]) διότι ἄλλως πα-

---

1) Ulp. Frg. VI. § 3, L. 5 pr. (23, 3).

2) L. 5 § 11 (23, 3)... quia non jus potestatis, sed parentis nomen dotem profectitiam facit. L. 5 (24, 2).

3) L. 5 § 13 (23, 3). Czyhlarz σ. 314 Anm. 2.

4) L. 5 § 9 (23, 3)... si non dederit, condictione tenetur.

5) L. 5 § 6 (23, 3).

6) L. 5 § 7 (23, 3)... sufficit enim, quod pater sit obligatus sive reo, sive fidejussori.

7) L. 5 § 9 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τρικὴ ἡ προίξ, ἂν ἡ θυγάτηρ εἶναι ἔτι ὑπεξουσία, καθόσον ὁ πατὴρ ὡς ἐκ τῆς ἐξουσίας ἔχει τὸ δικαίωμα ἀρνούμενος τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ νὰ ματαιώσῃ τὸν γάμον, ἐκ τῆς τελέσεως τοῦ ὁποίου ἤρτηται καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ.[8])

Καὶ ἡ παρ' ἑτέρου συσταθεῖσα προικὶ ὡς ἀπὸ πατρὸς λογίζεται, ἐὰν εἰς αὐτὸν ἐπαναστρέψῃ ἡ ἐκ ταύτης ὑποχρέωσις, ὡς ὅταν ἐγκρίνῃ τὴν παρ' ἄλλου ὡς διαχειριστοῦ ἀλλοτρίων σύστασιν προικός, ἣ ἐντέλλεται τοιαύτην.[9]) Πατρικὴ εἶναι καὶ ἡ ἐπιδιδομένη παρὰ τοῦ κηδεμόνος μαινομένου καὶ ἀσώτου ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν, ὡς καὶ ἡ κατὰ ψῆφον δικαστοῦ δοθεῖσα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ αἰχμαλώτου πατρός.[10]) Πατρικὴ τέλος λογίζεται καὶ ἡ προίξ, ἣν ὁ πατὴρ ὑπεξούσιος ὢν ὑπεσχέθη τῇ ἰδίᾳ θυγατρί, κατέβαλε δὲ αὐτεξούσιος γενόμενος, διότι ἴδιον ἀπέτισε χρέος καὶ οὐχὶ κληρονομιαῖον.[11])

Ὁ πατὴρ τὴν ἰδίαν κηδεμονεύων θυγατέρα καὶ προῖκα ἐπιδιδὼν τεκμαίρεται, ὅτι ταύτην συνίστησιν ὡς πατὴρ καὶ οὐχὶ ὡς κηδεμών.[12])

Ὅπως ὑπάρξῃ ἀπὸ πατρὸς προίξ, ἐπιπροστίθεται καὶ ἕτερος ὅρος, ἡ μείωσις τῆς τούτου περιουσίας. Ἀπροσπόριστος ἑπομένως καὶ οὐχὶ πατρικὴ ἡ προίξ, ὅταν ἀπὸ τοιαύτης προθέσεως παραιτῆται ὁ πατὴρ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἐπαχθείσης αὐτῷ κληρονομίας ἢ κληροδοσίας, διότι δὲν ἐπηύξησε μέν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐμείωσε τὴν ἰδίαν περιουσίαν,[13]) ἐνῷ τοὐναντίον πατρική, ἂν ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς πρὸς τὸν πατέρα συνέστη προὶξ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.[14])

Κατ' ἀντίθεσιν τῆς πατρικῆς ἀπροσπόριστός ἐστι πᾶσα ἄλλη προὶξ μὴ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν πρὸς πατρὸς ἀνιόντων καὶ ἐκ

---

8) L. 5 § 14 (23, 3).

9) L. 5 § 1, 8 (23, 3).

10) L. 5 § 3, 4 (23, 3).

11) L. 5 § 10 (23, 3).

12) Τοιοῦτος ὁ ἐν L. 5 § 12 (23, 3) ἑρμηνευτικὸς κανών, ὃν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπεξέτεινε διὰ τῆς L. 7 C. (5, 11). Ὅρα § 101. Bechmann II. σ. 425 Anm. 2, Czyhlarz σ. 314 Anm. 3.

13) L. 5 § 5 (23, 3). Ὅρα § 97.

14) L. 5 § 2 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς τούτων περιουσίας ἐπιδιδομένη,[15]) τοιαύτη δὲ καὶ ἡ παρὰ τῆς γυναικός.[16])

Τῆς ἀπροσπορίστου ἰδιαίτερον εἶδος ἀποτελεῖ ἡ ἀναληπτέα, καὶ τοιαύτη ἐστὶν ἡ κατ' ἰδίαν συμφωνίαν ἐπαναστρέφουσα εἰς τὸν συστήσαντα λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός.[17])

Διατίμησις προικῴων.

§ 109. Τὸ ἐν προικὶ ἐπιδοθὲν δὲν εἶναι κατὰ νομικὴν ἀνάγκην ἀείποτε καὶ τῆς προικὸς ἀντικείμενον, ὅπερ δυνατὸν νὰ ᾖ καὶ ἀλλοῖον τοῦ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς δοθέντος. Ἡ αὐτούσιος τῶν προικῴων ἀπόδοσις ἰδίως δὲ τῶν κινητῶν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, μακρὸν διαρκέσαντος χρόνον, πολλὰς παρεῖχε δυσχερείας, διότι καὶ ἡ ταὐτότης δυσαπόδεικτος, καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀξίας ἐν περιπτώσει καταστροφῆς ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ συζύγου δυσχερής, ἔτι δὲ δυσχερεστέρα ἡ ἀπόδειξις, ἂν πταίσματι τοῦ ἀνδρὸς ἢ τύχῃ ἡ ἀπώλεια.

Ἐὰν χρηματικὸν ποσὸν τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον οὐδεμία κατὰ τὴν ἀπόδοσιν ἡ δυσχέρεια, διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς ἀπετέμνετο πᾶσα ἔρις περὶ ἐπαυξημάτων προικός, περὶ ταὐτότητος καὶ περὶ τῆς τύχῃ ἢ πταίσματι τοῦ ἀνδρὸς ἀπωλείας τῶν προικῴων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην προσβλέπουσα καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἀπεκδεχομένη πλεονεκτήματα ἐπεζήτησεν ἡ νομολογία[1]) καὶ πᾶσαν ἄλλην οἱονδήποτε ἀντικείμενον ἔχουσαν προῖκα εἰς ἐκείνην ν' ἀναγάγῃ, διὸ καὶ αὐθεντίᾳ τοῦ Λαβέωνος καὶ ἑτέρων

---

15) Ulp. Frg. VI. § 3 Dos adventitia est, quae a quovis alio, quam a patre mulieris, data est.

16) L. 5 § 11 (23, 3). Ἦν ἐσφαλμένως ἐξαιρεῖ ὁ Tigerström I. σ. 45, διότι ἐν ταῖς Πηγαῖς καλεῖται ἁπλῶς «dos» ἡ παρὰ τῆς γυναικός. Czyhlarz σ. 315.

17) Ulp. Frg. VI. § 5. Adventitia . . . praeterquam si is, qui dedit, ut sibi redderetur, stipulatus fuit, quae dos specialiter receptitia dicitur. L. 31 § 2 (39, 6). Czyhlarz σ. 374, Bechmann II. σ. 151.

1) Ἀπίθανον, ὡς φρονεῖ Bechmann II. σ. 215, ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα ὑπῆρξεν ἡ διατίμησις τῶν προικῴων καὶ ἡ ἀπόδοσις ἑτέρων τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς κατὰ τὴν διατίμησιν ἀξίας, ὡς τὰ θέματα ἐν L. 18 (23, 3), L. 66 § 3 (24, 3), διότι τὸ τοιοῦτον εἶναι μᾶλλον περίπλοκον ἢ ἡ συνήθης διατίμησις. Czyhlarz σ. 162 Anm. 6.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νομικῶν[2]) ἐπεδοκιμάσθη ἡ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς συμφωνία, καθ' ἣν ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι οὐχὶ τὰ ἐπιδιδόμενα, ἀλλ' ἡ συνομολογηθεῖσα ἀποτίμησις,[3]) καὶ ἣν ἡ νομολογία περιέβαλεν ὑπὸ τὸν νομικὸν τύπον τῆς πωλήσεως.[4])

Ἡ πρᾶσις εἶναι ὁ νομικὸς τύπος, ὑφ' ὃν ἀνακύπτει ἐν τῷ δικαίῳ ἡ διατίμησις, ἀλλὰ καὶ δὲν καλύπτεται καθ' ὁλοκληρίαν ὑπ' αὐτῆς ἀπαλειφομένης τῆς ἀρχικῆς καὶ κυρίας αἰτίας, ἥτις εἶναι ἡ τῆς προικὸς σύστασις, διότι ἀναλύοντες τὸ σύμπλεγμα διαβλέπομεν οὐχὶ πώλησιν τῶν παραδοθέντων, ὅπως συστηθῇ προῖξ διὰ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἀφέσεως τοῦ τιμήματος, ἀλλὰ τοὐναντίον προικὸς αἰτίᾳ ἐπίδοσιν σὺν τῷ ἰδιαιτέρῳ ὅρῳ, ὅτι ἡ διατίμησις τὸ ἀντικείμενον τῆς προικός, οὗ ἕνεκεν καὶ προσομοιάζει τῇ πράσει.[5]) Ἐνῷ δύο οὕτω συνυφαίνονται θεσμοί, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ πρωτεύων καὶ κύριος, ἡ τῆς προικὸς αἰτία, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πώλησις τροποποιοῦσα τὰς ἐκ τῆς νομικῆς ἐκείνης φύσεως συνεπείας, ἐν τούτοις ἀμφότεροι ἁρμονικῶς λειτουργοῦσι, τῶν ἐπὶ πωλήσεως κανόνων χωρούντων ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὸν θεμελιώδη τῆς προικὸς χαρακτῆρα, διὸ καὶ ὁ Οὐλπιανὸς[6]) ἐν ἐπιγνώσει τῆς σχέσεως ἀμφοτέρων ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν εἶναι ἁπλῆ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἡ πρᾶσις, ἀλλὰ προικὸς αἰτίᾳ.

Διατιμήσεως συνέπειαι.

§ 110. Ἐκ τῆς διατιμήσεως καὶ μόνης ἁπλῶς διότι ὡρίσθη, ὅτι αὕτη καὶ οὐχὶ τὰ διατετιμημένα τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον,

---

2) L. 32 (23, 4), L. 66 § 3 (24, 3), L. 12 § 3 (23, 4), L. 15 (23, 3).

3) Ἐν ταῖς Πηγαῖς καλουμένη «dos aestimata» L. 10 C. (5, 12), συνηθέστερον δὲ «res, fundus, praedium aestimatum» L. 10 pr. L. 18, L. 52 (23, 3), L. 1 C. (5, 23), L. 30 C. (5, 12), L. 52 § 1 (19, 1). Περὶ τῆς τοιαύτης προικὸς παρὰ Glück XXV σ. 15, Tigerström I. σ. 138, Czyhlarz, Zeitschr. f. C. und P. N. F. XX. σ. 1, Dotalrecht σ. 151, Bechmann II. σ. 212, Sternberg, Beiträge § 2.

4) L. 10 § 4, 5 (23, 3) . . . quia aestimatio venditio est. Ἐντεῦθεν οἱ νεώτεροι ἀπεκάλεσαν ταύτην «aestimatio dotis venditionis causa» κατ' ἀντίθεσιν τῆς «taxationis causa» καθ' ἣν ἀργοῦσιν αἱ ἐκ τῆς πρώτης συνέπειαι. Ἄπορον πῶς Παπαρρηγόπουλος 3 § 143 σημ. 5 τὸν πρῶτον τῶν ὅρων τούτων ἀνευρίσκει ἐν ταῖς συλλογαῖς ἀναφερόμενον καὶ ἐπικαλεῖται τὰ δύο παρατεθέντα κείμενα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔπεται ὅτι ἀργεῖ ἡ περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀπαγόρευσις,[1]) καὶ ὅτι τῶν διατετιμημένων τὰ προσαυξήματα οὐχὶ προικῶα, ἀλλὰ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία,[2]) τῆς αὐτῆς δὲ ἀλλ' ὡς πωλήσεως ταξιν ἐπεχούσης εἶναι ἡ συνέπεια, ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἀγορασίας ἀγωγὴ ἁρμόζει κατὰ τοῦ συστήσαντος οὐ μόνον ἕνεκεν ἐκνικήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην ὑποχρέωσιν, ἣν διὰ τῆς τοιαύτης διατιμήσεως ἀνέλαβε,[3]) καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα μεθίσταται ὁ κίνδυνος τῶν διατετιμημένων,[4]) καθὸ χρηματικῆς ποσότητος ὀφειλέτην.[5]) Ἂν ἀλλότρια τὰ διατετιμημένα ἡ χρησικτησία χωρεῖ τίτλῳ ἀγορασίας καὶ οὐχὶ προικός.[6])

Ὡς ἐκ τῆς προικῴας αἰτίας μὴ ἀλλοιουμένης διὰ τῆς διατιμήσεως ἀργοῦσι τὰ ἐπὶ τῆς πράσεως καὶ παρέπονται αἱ ταύτῃ προσιδιάζουσαι συνέπειαι, διὸ καὶ ἡ διατίμησις ἤρτηται ἐκ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, μεθ' ὃν ἀληθὴς ἀποκαθίσταται πρᾶσις, ἐνῷ πρὸ τούτου διατελεῖ ὑπὸ αἵρεσιν, ἧς ἕνεκεν, ἠρτημένης ταύτης, οὐδεμία χωρεῖ χρησικτησία,[7]) ὡς ἐπίσης καὶ οἱ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καρποὶ καὶ προσαυξήματα καθίστανται προικῶα ἐπαυξάνοντα τὴν προῖκα ἀποτελουμένην ἐκ τούτων καὶ τῆς διατιμήσεως.[8])

Ἐπὶ ἁπλῆς πράσεως ὁ κίνδυνος ὁρᾷ τὸν ἀγοραστὴν ἅμα τῇ τελειώσει αὐτῆς, ἐνῷ ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῆς προικῴας αἰτίας τὸν κίνδυνον

---

5) Czyhlarz σ. 153.

6) L. 16 (23, 3) . . . quia non simplex venditio sit, sed dotis causa.

1) L. 3 § 1 L. 11 (23, 5), L. 1 C. (5, 23), L. 6 C. (3, 33), L. un. § 15 (5, 13).

2) L. 10 § 1 (23, 3), L. 1, 10 C. (5, 12), L. 66 § 3 (24, 3), L. un. § 9 C. (5, 13).

3) Frg. Vat. § 105, L. 1, 10 C. (5, 12), L. 16 (23, 3), L. 52 § 1 (19, 1), L. 11 C. (2, 3).

4) L. 10, 12 § 1, L. 15, 69 § 8 (23, 3), L. 10 C. (5, 12), L. 53 § 1 (24, 1), L. 51 (24 3).

5) L. 5 C. (5, 12).

6) Frg. Vat. § 111, L. 2 (41, 9).

7) Οὔτε «pro emptore» οὔτε «pro suo» Frg. Vat. § 111, L. 2 (41, 9).

8) Frg. Vat. § 111, L. 18, 47 (23, 3), L. 66 § 3 (24, 3). Δὲν κρατεῖ ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ προσαυξημάτων μὴ ἐχόντων ὡς πρὸ τὸ κύριον πρᾶγμα αὐτοτελῆ ὕπαρξιν, ὡς ἐπὶ προσχώσεως. Czyhlarz σ. 157 Anm. 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φέρει ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἀφ' οὗ καθίσταται ὁριστικὴ ἡ διατίμησις, ἐνῷ ὁ τῆς χειροτερεύσεως, τελεσθέντος τοῦ γάμου, ὁρᾷ τὸν ἄνδρα καὶ διὰ τὸν πρὸ τούτου χρόνον, διότι μόνον ἐπὶ ὁλοσχεροῦς καταστροφῆς καὶ πληρωθείσης τῆς αἱρέσεως δὲν καθίσταται τελεία ἡ πώλησις.[9]) Ὡς ἐκ τῆς αἱρέσεως τοῦ γάμου, ὑφ' ἣν διατελεῖ ἡ διατίμησις, τὴν τῶν διατετιμημένων κυριότητα κτᾶται ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἂν καὶ οὐδὲν κωλύει, ὅπως τούτων ὡς καὶ τῶν ἀδιατιμήτων ἡ κυριότης μεταβιβασθῇ τῷ ἀνδρὶ πρὸ τοῦ γάμου, οὗ ἀπολειπομένου δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα διεκδικοῦνται, διότι ὁ γάμος καὶ οὐδὲν ἕτερον ἡ μόνη τῆς διατιμήσεως αἰτία.[10])

Ἐπικρατεστέρα καταδείκνυται ἡ τῆς προικὸς αἰτία ἐν τῇ αὐστηρότητι τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος πλήρη ἰσότητα διατιμήσεως καὶ ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων ἀξίας, καθ' ὃν χρόνον διετιμήθησαν,[11]) ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἁπλῆς πωλήσεως βραδέως ἡ νομοθεσία ἐκόλασε τὸ ἐκ τῆς ἀνισότητος ἄτοπον ἐπιτρέψασα τὴν διάρρηξιν καὶ τοῦτο ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ διαφορὰ ἀξίας καὶ τιμήματος πᾶσαν ὑπερέβαινεν ἀναλογίαν. Ἀνίσου οὔσης τῆς διατιμήσεως πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος τούτου μόνου ἕνεκεν καὶ οὐδενὸς ὑπάρχοντος δόλου[12]) ἐξ ἴσης ἑκάτερος προστατεύεται καταλυομένης τῆς ἀποτιμήσεως, οὗ ἕνεκεν ζημιουμένη ἡ γυνή, διότι τὸ πλεῖονος ἄξιον ἐλάσσονος διετιμήθη, ἔχει τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν[13]) ἐπὶ ἀναλήψει τῶν διατετιμημένων, ἂν μὴ ὁ τὴν ἐπιλογὴν ἔχων ἀνὴρ

---

9) L. 8 pr. L. 10 pr. L. 18 pr. (18, 6), L. 10 § 5 (23, 3).

10) L. 17 § 1 (23, 3), Βασ. XXIX. 1, 13 Σχολ. Czyhlarz σ. 156, καὶ Zeitschr. f. C. und. P. αὐτ. σ. 14, καθ' ὃν καὶ ἡ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἐπιτρέπεται, ἐνῷ κατὰ Bechmann II. σ. 219 δὲν διεκδικοῦνται, ἀλλὰ χωρεῖ «condictio», διότι μόνη ἡ διατίμησις ἦν ἡ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ γάμου, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ «datio» οὗ ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ δὲν ἐγένετο κύριος ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ὑπὲρ τῆς τοῦ πρώτου γνώμης συνηγορεῖ μᾶλλον καὶ ἡ λύσις ἐν L. 2 (41, 9).

11) Bechmann II. σ. 220. Czyhlarz σ. 157, Sternberg Beiträge § 4.

12) Κατὰ τὰ ἐν L. 12 § 1 (23, 3) καὶ L. 16 § 4 (4, 4), L. 22 § 3, L. 23 (19, 2). Czyhlarz σ. 158, Sternberg αὐτ. § 4.

13) Μὴ χωρούσης τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως, ἐκτὸς ἂν προσβάλληται αὐτὴ ἡ τῆς προικὸς σύστασις. Czyhlarz σ. 159.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προτιμᾷ ἀντὶ τούτων[14]) τὴν δικαίαν νὰ παράσχῃ ἀποτίμησιν,[15]) προϋποτιθεμένου ὅτι τὰ διατετιμημένα σώζονται παρὰ τῷ ἀνδρί, διότι ἂν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐκ τύχης ἡ καταστροφή, ἡ γυνὴ ὀφείλει ν' ἀρκεσθῇ εἰς μόνην τὴν γενομένην διατίμησιν, ἧς ἄνευ οὐδὲν ἤθελε λάβει, ἐνῷ ἂν ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἀπώλεια, ἡ εὐθύνη αὐτοῦ ἀνέρχεται μέχρι τῆς ἀληθοῦς ἀξίας.[16]) Κατ' ἐξαίρεσιν ἀφῃλιξ γυνὴ καὶ μὴ ὑπαρχούσης ὑπαιτιότητος τὴν ἀληθῆ ἀπαιτεῖ ἀξίαν ἀποδεικνύουσα, ὅτι εἶχε τὸν ἀγοράζοντα δικαίῳ τιμήματι.[17])

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὁ ζημιούμενος, διότι τὸ ἐλάσσονος ἄξιον πλεῖον διετιμήθη, ἔχει τὴν ἐπιλογὴν ἢ τὴν δικαίαν νὰ παράσχῃ ἀποτίμησιν, ἢ τὰ διατετιμημένα, ὧν μὴ σωζομένων καταβάλλεται τὸ ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ δηλωθὲν τίμημα,[18]) ἂν ἀδύνατος ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀληθοῦς ἀξίας.[19])

Ταῦτα πάντα κρατοῦσιν ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς συσταθείσης προικός, διότι ἂν παρ' ἑτέρου ἡ τῆς προικὸς σύστασις, εἰ μὲν τὸ μεῖζονος ἄξιον ἔλαττον διετιμήθη, ὠφελεῖται ἐκ τούτου ὁ ἀνήρ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῆς γυναικός, ἥτις τούτου ἕνεκεν δὲν δύναται νὰ μεμφθῇ τὴν διατίμησιν, εἰ δὲ τοὐναντίον, ὠφελεῖται ἡ γυνὴ ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἀνδρός, ὅπερ δὲν ἀνέχεται ὁ νόμος,

---

14) Ἂν τοῦ πράγματος τὴν ἀπόδοσιν προτιμήσῃ ὁ ἀνήρ, τότε τοῦτο λογίζεται ἐν προικὶ ἐπιδοθὲν καὶ ἀφαιροῦνται τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα. L. 7 § 5 (24, 1).

15) L. 12 § 1 (23, 3), L. 7 § 5 (24, 1). Ἂν εἰς αὐτὸ τὸ δοῦναι περιεγράφη ἡ γυνή, διότι ἔδωκεν, ὅ,τι δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ, ἀναλαμβάνει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. L. 12 § 1 αὐτ. . . . quod servum dedit . . . in eo acturam, ut servus sibi restituatur.

16) L. 12 § 1 (23, 3).

17) L. 12 § 1 αὐτ. Bechmann II. σ. 221 Anm. 3, Czyhlarz σ. 158 Anm. 21, Sternberg § 4.

18) L. 6 C. (5, 18).

19) Ἐν τῇ παρατεθείσῃ διατάξει L. 6 C. αὐτ. ἀπολύτως ὁρίζεται «Si tamen extinctae sint, pretium, quod dotali instrumento inditum sit, id considerabitur» ὅπερ ἄδικον διὰ τὸν ἄνδρα, διὸ οἱ ἑρμηνευταὶ φρονοῦσιν, ὅτι ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως εἶναι, ὅτι τὸ δηλωθὲν ἀποδίδοται τίμημα, μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ἀδύνατος ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθοῦς ἀξίας. Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 16. Dotalrecht σ. 158, Sternberg § 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διὸ καὶ μέμφεται ταύτην ὁ ἀνὴρ κατὰ τὰ ἤδη ἐκτεθέντα.[20])

Ἡ διατίμησις ὁρίζεται οὐ μόνον ἐξ ὑπαρχῆς ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ ἐμμέσως, ὡς ὅταν ἐκποιηθῇ τὸ διατετιμημένον, ὅτε τὸ τίμημα εἶναι ἐν προικί, ἢ ὅταν συνομολογῆται, ὅτι ἐν προικὶ εἶναι ἡ διαφορὰ τοῦ τιμήματος πρὸς ὡρισμένον ποσόν, ὅτε, ἥττονος ἐκποιουμένου τοῦ πράγματος, χρεωστεῖ ἡ γυνή.[21]) Ἂν ὁ ἀνὴρ δὲν ἐκποιήσῃ, ἡ διατίμησις ὁρίζεται κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος ἀξίαν.[22])

Ἑτέρα συνέπεια τῆς προικῴας αἰτίας εἶναι, ὅτι τὴν ἀποτίμησιν ἀπαιτεῖ ἡ γυνὴ διὰ τῆς περὶ προικὸς καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἐκ τῆς πωλήσεως ἀγωγῆς,[23]) εἰ δ' ἡ γυνή, ἐκνικηθέντων τῶν διατετιμημένων, κατέβαλεν εἰς τὸν ἄνδρα τὸ διπλοῦν ἢ τὸ διαφέρον καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖται διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς, διότι ὡς ἐκ τῆς αἰτίας τῆς προικὸς οὐδενὶ τῶν συζύγων οὐδὲν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἑτέρου ἐπιτρέπεται κέρδος.[24]) Ἀλλὰ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδέτερον ἀπαιτεῖται παρὰ τῆς γυναικός, ἐὰν πατὴρ ἢ ἐξωτικὸς ὁ συστήσας διατετιμημένην προῖκα καὶ καταβαλὼν ὡς ἐκ τῆς ἐκνικήσεως, διότι ἐνταῦθα τὸ τοῦ ἀνδρὸς κέρδος δὲν εἶναι ἐκ ζημίας τῆς γυναικός.[25])

Ἡ διατίμησις συνομολογεῖται εἴτε πρό, εἴτε καὶ ἅμα τῇ συστάσει τῆς προικός, οὐχὶ δὲ καὶ μετ' αὐτήν, διότι συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ εἶναι κύριος τῶν προικῴων καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ τὸ ἴδιον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπάρχει ἐναλλαγὴ προικῴων ὑπὸ ἑτέρων διεπομένη ἀρχῶν.[26])

Διατίμησις οὐχὶ πωλήσεως ἕνεκεν.

§ 111. Ἐνδέχονται ὅμως καὶ θέματα διατιμήσεως, καθ' ἃ ὡς

---

20) Frg. Vat. § 94. Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 17, 18. Dotalrecht σ. 159.

21) L. 12 § 3, 4 (23, 4).

22) L. 13 (23, 4).

23) Frg. Vat. § 94, L. 16 (23, 3), L. 49 § 1 (24, 3).

24) L. 16 (23, 3).

25) Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 20, Dotalrecht σ. 157, Sternberg § 4.

26) Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 4, 5, Dotalrecht σ. 161, Bechmann II. σ. 224.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκ τοῦ σκοποῦ δι' ὃν αὕτη, ἀργοῦσιν αἱ ἐκ ταύτης ὡς πωλήσεως συνέπειαι.

Ἐὰν τῆς ἀποδόσεως ἀντικείμενον ἢ αὐτὰ τὰ διατετιμημένα ἢ ἡ ἀξία αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει πώλησις, ἀλλὰ διαζευκτικὴ ἐνοχή, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ[1]) φέρει τὸν κίνδυνον τῆς καταστροφῆς, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν τῆς χειροτερεύσεως, διότι μὴ ὑπάρχοντος δόλου ἀποδίδων τὰ διατετιμημένα, ὡς εὑρίσκονται, ἀπαλλάσσεται πάσης ὑποχρεώσεως, ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ ἔχῃ τὴν ἐπιλογήν, ὅτε καὶ τοῦτον τὸν κίνδυνον φέρει ὁ ἀνήρ.[2]) Ὁ ἀνὴρ καθὸ τὸν κίνδυνον τῆς καταστροφῆς φέρων ἔχει καὶ πᾶν ὠφέλημα ἐκ τοῦ πράγματος, τοῦτο καὶ μόνον ἀποδίδων.[3]) Ἐὰν ἡ γυνὴ ἐπεφυλάξατο ἑαυτῇ τὴν ἐπιλογήν, στερεῖται τούτου ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως.[4])

Οὐδὲν κωλύει, ὅπως διὰ τῆς διατιμήσεως τὰ καθ' ἑαυτὰ ἀναντικατάστατα μετατραπῶσιν εἰς ἀντικαταστά, ὡς ὅταν συνεφωνήθη, ὅτι ἀποδοθήσονται οὐχὶ τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα, ἀλλ' ἕτερα τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς ἀξίας,[5]) ὅτε ὁ ἀνὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως φέρων τὸν κίνδυνον καὶ ἔχων καὶ πᾶν ὠφέλημα. Ἡ χρησικτησία ἐνταῦθα χωρεῖ οὐχὶ τίτλῳ ἀγορασίας, ἀλλὰ προικός.

Ἐκ τῶν δυσχερῶν κατὰ τὴν ἀπόδοσιν ζητημάτων εἶναι καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῆς ἀξίας τῶν προικῴων, ἅτινα ἕνεκεν ὑπαιτιότητος τοῦ ἀνδρὸς κατεστράφησαν ἢ χείρω κατέστησαν. Πᾶσαι αἱ ἐντεῦθεν ἔριδες καταπαύουσιν, ἐὰν ἐκ προοιμίων ὁρισθῇ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως, ἀπαλλασσομένης τῆς γυναικὸς τοῦ βάρους τῆς περὶ τούτου ἀποδείξεως, ἀλλὰ διὰ τῆς τοιαύτης διατιμήσεως τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα δὲν ἀποβάλλουσι τὴν τῶν προικῴων ἰδιότητα τοιαῦτα ἀείποτε παραμένοντα, οὐδὲ τὸν κίνδυνον ἀναλαμβάνει ὁ ἀνήρ,[6]) διότι δι' αὐτῆς οὐδὲν ἕτερον σκοπεῖται, ἢ ἡ

---

1) Ὅστις ἔχει καὶ τὴν ἐπιλογήν, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται.
2) L. 10 § 6, L. 11 (23, 3).
3) Frg. Vat. § 114, L. 66 § 3 (24, 3), L. 48 pr. de leg. (31).
4) L. 11 (23, 5), L. 1 C. (5, 23).
5) L. 18 (23, 3), L. 66 § 3 (24, 3), L. 32 (23, 4).
6) L. 66 § 3 (24, 3), L. 21 C. (5, 12).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βεβαίωσις τῆς ἀξίας καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ὀφειλομένη ἀποζημίωσις.[7])

Ἡ διατίμησις τεκμαίρεται ὡς πωλήσεως ἕνεκεν γενομένη.

§ 112. Ὡς ἐκ τῶν πολυειδῶν σκοπῶν τῶν διὰ τῆς διατιμήσεως ἐξυπηρετουμένων καὶ τὸ ἑκάστοτε ζήτημα τίνος ἕνεκεν αὕτη, ἂν ἁπλῶς πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας, ἢ ὅπως ἐπέλθωσιν αἱ ἐκ ταύτης ὡς ἐκ πωλήσεως συνέπειαι. Ἐσφαλμένη τῶν ἀρχαιοτέρων ἡ θεωρία,[1]) ὅτι τὸ πρῶτον ἐν ἀμφιβολίᾳ τεκμαίρεται, διότι ἐκ τῶν κειμένων καταδείκνυται,[2]) ὅτι ἐκ μόνης τῆς διατιμήσεως παρέπονται αἱ τῆς πράσεως συνέπειαι οὐδεμιᾶς ἑτέρας προσθήκης ἢ δηλώσεως ἀπαιτουμένης, ἐνῷ κατὰ ῥητὴν μαρτυρίαν ἰδία τῶν συμβαλλομένων ἀπαιτεῖται δήλωσις, ὅπως θεωρηθῇ γενομένη πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας,[3]) ἐξ οὗ καὶ τὸ πόρισμα, ὅτι ἡ διατίμησις, ἂν μὴ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἕτερος αὐτῆς δηλοῦται σκοπός,[4]) τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν τεκμαίρεται ὡς πωλήσεως ἕνεκα γενομένη.[5])

---

7) Ταύτην τὴν διατίμησιν οἱ νεώτεροι κατ' ἀντίθεσιν τῆς πωλήσεως ἕνεκα γενομένης ἀπεκάλεσαν «aestimatio taxationis causa».

1) Οὓς παρὰ Glück XXV. σ. 32 Not. 83.

2) L. 3 (19, 2), L. 4 C. (5, 12), L. 1 C. (5, 18). Τὰ ἐν L. 66 § 3 (24, 3), L. 18 (23, 3), L. 32 pr. (23, 4) δὲν ἀφορῶσιν εἰς συνήθη διατίμησιν. Glück αὐτ. σ. 32, Bechmann II. σ. 226 Anm. 2.

3) L. 69 § 7 (23, 3). Quum res in dotem aestimatas soluto matrimonio reddi placuit, summa declaratur, non venditio contrahitur. L. 21 C. (5, 12).

4) Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν L. 31 § 2 C. (5, 12) κατήργησε τὰ πρὸ αὐτοῦ κρατήσαντα ὡς διὰ τὴν ἄγαν λεπτότητα ὀλέθρια μὴ ἀνεχόμενος τὴν διάκρισιν, καθ' ἣν πωλήσεως ἕνεκεν ἐλογίζετο γενομένη, ὅταν μετὰ τὰς καθ' ἕκαστον διατιμήσεις ἐπηκολούθει καὶ ἄθροισμα πάσης τῆς ψήφου, οὗ μὴ γενομένου ἐθεωρεῖτο χάριν προσδιορισμοῦ τῆς ἀξίας γενομένη ... et non esse expectandam post singulas aestimationes unam coadunationem totius calculi, quod satis scrupulosum et per nimiam subtilitatem perniciosum est. Τὸ κείμενον τοῦτο παρανοήσας ὁ Σχολ. ἐν Βασ. XXIX 1, 118 ὑπέλαβεν, ὅτι ὁ τόκος ὀφείλεται ἀπὸ τῆς διατιμήσεως ἑκάστου εἴδους, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ὁμάδος πάσης τῆς ψήφου. Bechmann II. σ. 226 Anm. 3.

5) Glück αὐτ. σ. 30, Sintenis III. § 132 Anm. 74, Bechmann II. σ. 225, Czyhlarz σ. 261, Dernburg III. § 16.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς ἐκ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἀπαιτεῖται πάντως πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ προσήκοντος ἐνσήμου χάρτου ἡ δήλωσις τῆς ἀξίας τῶν προικῴων, οὐ ἕνεκεν νέα ἐπιπροστίθεται περίπτωσις διατιμήσεως ἕτερον ἢ πώλησιν σκοπούσης, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον, διὸ καὶ νῦν ἡ διατίμησις, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ ἐκτίμησιν δὲν ἀποδείκνυται, ὅτι τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἐγένετο, λογίζεται ἀείποτε ὡς πωλήσεως ἕνεκεν ὑπάρχουσα.[6])

Ὁ γάμος ὡς μέλλουσα αἰτία ἢ αἵρεσις τῶν παραδοθέντων.

§ 113. Ἡ τῆς προικὸς σύστασις καὶ πρὸ τοῦ γάμου γενομένη ἤρτηται ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἐκ τῆς τούτου τελέσεως διαφοροτρόπως διατυπουμένης, ὁτὲ μὲν ὡς σιωπηρᾶς αἱρέσεως,[1]) ὁτὲ δὲ ὡς τῆς μελλούσης αἰτίας, δι' ἣν τὰ δοθέντα. Ἀλλ' εἰς τὸ ἀξίωμα, ὅτι οὐδεμία προὶξ ἄνευ γάμου,[2]) οὐδόλως ἀντίκειται, ὅπως προδοθῶσι τῷ ἀνδρὶ τὰ ὡς προικῷα προωρισμένα, ὅτε πολλὰ κατὰ τὴν τῶν συμβαλλομένων ἰδιοτροπίαν ἐνδέχονται.

Ἐὰν τοιαύτη τῶν συμβαλλομένων ἡ βούλησις, ὅπως ἀμέσως περιέλθωσι τῷ ἀνδρὶ τὰ προικῷα κατὰ κυριότητα, ἡ τοῦ γάμου τέλεσις δὲν εἶναι αἵρεσις, ἀλλ' ἡ μέλλουσα αἰτία τῶν δίχως αἱρέσεως δοθέντων, ἧς μὴ πληρωθείσης χωρεῖ ἡ τῶν δοθέντων δι' αἰτίαν μὴ ἐπακολουθήσασαν ἀπαίτησις,[3]) ἣν ἔχει ὁ συστήσας τὴν προῖκα, καὶ οὐχὶ ἡ γυνή, ἐκτὸς ἂν προφανὴς τοῦ συστήσαντος ἡ πρόθεσις, ὅπως πάντως καὶ τοῦ γάμου μὴ προβάντος τῇ γυναικὶ παραμείνωσι τὰ δοθέντα οὐ μόνον ὡς προὶξ ἐν περιπτώσει γάμου, ἀλλὰ καὶ ὡς δωρεά.[4])

Ἂν μὴ κύριος ὁ παραδιδούς, ἡ χρησικτησία καὶ ἄρχεται καὶ

6) A. Π. 21 (1872).

1) Ἐπὶ τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς παρίσταται ὡς δικαίου αἵρεσις, διότι αὕτη δὲν καθίσταται τελεία πρὸ τοῦ γάμου. Czyhlarz σ. 115, 150.

2) L. 3 (23, 3).

3) L. 7 § 3, L. 8, 9 pr. (23, 3), L. 6 pr. § 1 (12, 4).

4) L. 9 pr. L. 6 § 1 (12, 4) . . . nisi forte evidentissimis probationibus mulier ostenderit, hoc eum ideo fecisse, ut ipsi magis mulieri, quam sibi prospiceret.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμπληροῦται πρὸ τοῦ γάμου, τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἴδια καὶ οὐχὶ ὡς προικῶα χρησιδεσπόζοντος τὰ δοθέντα. Πληρωθείσης τῆς αἰτίας τὰ ὡς ἴδια κτηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰς προικῶα μετατρέπονται,[5]) ἂν δέ, συμπληρωθείσης τῆς χρησικτησίας, δὲν προβαίνει ὁ γάμος, ἀποδίδοται ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ κτηθεῖσα κυριότης.[6])

Μὴ πληρωθείσης τῆς αἰτίας ἀποδίδοται τὸ δοθὲν μετὰ τῶν προσαυξημάτων καὶ τῶν καρπῶν, ἀπὸ ὑπερθέσεως δὲ καὶ τῶν συλλεκτέων, ἐνῷ πρὸ ταύτης εὐθύνη ὑφίσταται, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς μὴ γενομένης καλλιεργείας προσεγένετο ζημία εἰς τὸ πρᾶγμα,[7]) ἐνῷ ἂν ἡ γυνὴ ἔχει τὴν ἐπὶ ἀναλήψει ἀπαίτησιν ἕτερον τὸ μέτρον τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνδρὸς ἐνεχομένου ἐφ' ὅσον παρέλειψε τὴν ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιμέλειαν.[8])

Ἂν τοὐναντίον ἡ μέλλουσα αἰτία διατυπωθῇ ὡς αἵρεσις, ἀπὸ τοῦ γάμου μεθίσταται τῷ ἀνδρὶ ἡ κυριότης[9]) κρατούντων τῶν αὐτῶν ὡς ἐπὶ πάσης ὑπὸ αἵρεσιν μεταθέσεως τῆς κυριότητος, διὸ καὶ ἠρτημένης τῆς αἱρέσεως οὐδεμία χωρεῖ χρησικτησία οὔτε λόγῳ προικὸς οὔτε ὡς τῶν ἰδίων,[10]) ὁ δὲ παραδιδοὺς καθὸ κύριος διεκδικεῖ τὰ δοθέντα κατὰ παντὸς τρίτου καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς προστατευομένου διὰ τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως καθὸ ἀντικειμένης τῆς διεκδικήσεως εἰς τὰ συντεθειμένα,[11]) ἐκτὸς ἂν ἀτονήσῃ ἡ αἵρεσις, ὅτε ἀργεῖ ἡ ἔνστασις.

Ἀτονούσης τῆς αἱρέσεως ἀποδίδοται τὸ πρᾶγμα μετὰ τῶν παρακολουθημάτων, τοῦ ἀνδρὸς πρὸς κακῆς πίστεως κάτοχον ἀφομοιουμένου, διότι ἐξ ὑπαρχῆς ἐγίνωσκε τὴν ἐνδεχομένην αὐτοῦ ὑποχρέωσιν πρὸς ἀπόδοσιν, ἂν δὲ τὴν διεκδίκησιν τῶν ἐπιδοθέντων ἔχει ἡ γυνή, ἡ ἕνεκα πταίσματος εὐθύνη τοῦ ἀνδρὸς δὲν

---

5) Ὅπερ ἀρνεῖται Bechmann II. σ. 9 μὴ προσέχων, ὅτι ἡ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ συστήσαντος σχέσις δὲν ἀλλοιοῦται ἐκ τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς ἡ κατὰ τοῦ μέχρι τοῦδε κυρίου ἀντιτασσομένη χρησικτησία. Czyhlarz σ. 144, Anm. 11.

6) L. 15 § 1 (12, 6), L. 13 pr. (39, 6).

7) L. 6 § 1 (12, 4), L. 38 § 1 (22, 1).

8) Czyhlarz σ. 143, Witte, Bereicherungsklagen σ. 158.

9) L. 7 § 3, L. 8, 9 (23, 3).

10) Frg. Vat. § 111, L. 1 § 2 (41, 9).

11) L. 7 § 3, L. 9 pr. (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλ' ἐφ' ὅσον δὲν κατέβαλε τὴν ἐν τοῖς ἰδίοις συνήθη ἐπιμέλειαν, διότι καὶ τοῦ γάμου ἐπακολουθήσαντος δὲν ἠδύνατο ἡ γυνὴ ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς μείζονα ἐπιμελείας βαθμόν.[12])

Ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ αἱρέσει ἐνυπαρχούσης προθεσμίας οὐδ' ἡ ἀπαίτησις καθίσταται ληξιπρόθεσμος οὐδ' ὑπερημερία ἐπέρχεται, πρὶν ἢ πληρωθῇ ἡ αἵρεσις, οὗ ἕνεκεν καὶ οἱ τοῦ μέσου χρόνου καρποὶ παραμένουσιν εἰς τὸν ὀφείλοντα πληρωθείσης τῆς αἱρέσεως, εἴτε ἀναδρομικῶς αὕτη χωρεῖ, εἴτε καὶ τοὐναντίον.[13]) Τὸ αὐτό, ἐπακολουθήσαντος τοῦ γάμου, κρατεῖ καὶ περὶ τῶν μέχρι τῆς τελέσεως αὐτοῦ καρπῶν, οἵτινες παραμένουσιν εἰς τὸν ὑπὸ αἵρεσιν παραδιδόντα μὴ ἐπαυξάνοντες τὴν προῖκα, διότι ἀπὸ τοῦ γάμου κύριος ὁ ἀνήρ.[14])

Κατὰ τὴν τῶν συμβαλλομένων βούλησιν καὶ ἡ λύσις πότερον ἑκάστοτε σκοπεῖται, ἐν ἀμφιβολίᾳ δὲ τεκμαίρεται, ὅτι τούτων ἡ πρόθεσις ἦν, ὅπως πάραυτα τῶν παραδοθέντων ἡ κυριότης μετατεθῇ εἰς τὸν ἄνδρα χάριν τοῦ μέλλοντος γάμου.[15])

Τὰ παραδοθέντα ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἀποκαθίστανται προικῷα πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου.[16])

Ὁ γάμος ἀποτελεῖ αἵρεσιν ἐπὶ ὑποσχεθείσης προικός.

§ 114. Ἐνῷ ἐπὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων ἡ ἑρμηνεία προετίμησε τὴν ἄμεσον μετάθεσιν τῆς κυριότητος ἀποφεύγουσα οὕτω τὴν ἠρτημένης τῆς αἱρέσεως μετέωρον κατάστασιν, ἐπὶ τῆς ὑπο-

---

12) Czyhlarz σ. 142.

13) Κληρον. Δίκαιον § 211.

14) L. 7 § 3 (23, 3)... sine dubio dicemus, tunc ejus fieri, quum nuptiae fuerint secutae. L. 9 pr. αὐτ. Bechmann II. σ. 10, ᾧ ὁμόδοξος καὶ Czyhlarz σ. 151 καὶ 142 μὴ ἀποδεχόμενος ἀναδρομικὴν δύναμιν τῆς πληρωθείσης αἱρέσεως, ἐνῷ περὶ τῶν καρπῶν ἀποφαίνεται, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἄνδρα, διότι τοιαύτη τοῦ παραδίδοντος ἡ πρόθεσις.

15) L. 8 (23, 3)... sed nisi hoc evidenter actum fuerit, credendum est, hoc agi, ut statim res sponsi fiant, et nisi nuptiae secutae fuerint, reddantur. L. 1 § 2 (41, 9). Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν πραγματικῶν δικαιωμάτων. Bechmann II. σ. 11, Czyhlarz σ. 144.

16) L. 3 (23, 3), L. 1 § 2, 3 (41, 9).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεθείσης προικὸς τοὐναντίον ἁπλούστερον διετύπωσε τὸ πρᾶγμα ἀποδεξαμένη, ὅτι ἡ πρὸ τοῦ γάμου περὶ προικὸς ὑπόσχεσις διατελεῖ ἀείποτε ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τούτου τελέσεως, κἂν μὴ ῥητῶς ἐδηλώθη τοῦτο.[1]) Ἡ τοιαύτη αἵρεσις εἶναι γνησία μὴ ὑπαγομένη εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐν τῇ δικαιοπραξίᾳ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς συμφυῶν αἱρέσεων.[2]) Ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις εἶναι τελεία καθ' ἑαυτὴν μὴ ἔχουσα ἐκ τοῦ νόμου ἀπαραίτητον ὅρον τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, ἂν δὲ πρὸ ταύτης δὲν καθίσταται τελεία, τὸ τοιοῦτο δὲν ἐνυπάρχει ἐν τῇ αἰτίᾳ τῆς δικαιοπραξίας, ἀλλὰ λόγον ἔχει τὴν σιωπηρῶς ἐξυπακουομένην βούλησιν τῶν συμβαλλομένων, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ ἀποκλειομένης τῆς τοιαύτης αἱρέσεως κατ' οὐδὲν ἀλλοιοῦται ἐντεῦθεν ἡ δικαιοπραξία.

Ἐὰν δι' ἀντιδόσεως ἡ τῆς προικὸς σύστασις, ἀπὸ τοῦ γάμου ἡ ὑποχρέωσις τοῦ πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποσχεθέντος ὀφειλέτου, διότι πρὸ τούτου παραμένει ἡ προτέρα σχέσις, ἀλλὰ κατὰ τῆς τοῦ ἐντείλαντος ἀγωγῆς προστατεύεται ὁ ὀφειλέτης ἀντιτάσσων τὴν ἔνστασιν τοῦ δόλου.[3]) Καταβαλὼν ὁ ὀφειλέτης πρὸς τὸν ἄνδρα ἠρτημένης τῆς αἱρέσεως δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς πρὸς τὸν ἐντέλλοντα ὑποχρεώσεως, διὸ καὶ ἀπαιτεῖ ὡς ἀχρεώστητον τὸ καταβληθέν, ἂν δ' ἀτονούσης τῆς αἱρέσεως ἐνάγεται ὁ ὀφειλέτης ὑπὸ τῆς ἐντειλαμένης γυναικός, εἰς οὐδὲν ἕτερον ὑποχρεοῦται ἢ μόνην τὴν ἐκχώρησιν τῆς περὶ ἀχρεωστήτου.[4])

Καὶ ἂν ἐκ πλάνης ὁ ἐκταττόμενος ὑπολαμβάνων ἑαυτὸν ὀφειλέτην τοῦ ἐντέλλοντος ὑπεσχέθη καὶ κατέβαλεν, ἀτονούσης τῆς αἱρέσεως ἔχει τὴν τοῦ ἀχρεωστήτου, ἐνῷ ἂν κατέβαλεν ἐν γνώσει, ὅτι οὐδὲν ὀφείλει, ὁ ἐντειλάμενος ἀπαιτεῖ τὸ καταβληθὲν ὡς ἀχρεώστητον, διότι ἡ τοιαύτη καταβολὴ θεωρεῖται ὡς δωρεὰ πρὸς αὐτὸν γενομένη.[5])

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς προικὸς ἕνεκεν ἀφέσεως τοῦ χρέους,

---

1) L. 21, 41 § 1, L. 68 (23, 3), L. 4 § 2 (2, 14).

2) «quae tacite insunt» καὶ ἃς οἱ νεώτεροι «δικαίου αἱρέσεις» (cond. juris) ἀπεκάλεσαν. Czyhlarz σ. 150.

3) L. 36, 37, 80, 83 (23, 3), L. 7 pr. (12, 4).

4) L. 7 pr. (12, 4).

5) L. 7 pr. (12, 4). Bechmann II. σ. 13, Czyhlarz σ. 145.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διατελούσης καὶ ταύτης ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τελέσεως,[6]) ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐκχωρήσεως, ἂν καὶ στερούμεθα πάσης περὶ ταύτης μαρτυρίας.

Ἄλλοία ἡ διατύπωσις ἐπὶ ἀποπειηθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας.

§ 115. Ἡ προικὸς ἕνεκεν ἀποποίησις ἐπαχθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας ἀνίσχυρος ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν γενομένη,[1]) διὸ καὶ οὐδ' ἀπαίτησις ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐπακολουθησάσης αἰτίας ἐπιτρέπεται, διότι οὐδὲν ἐκ τῆς τοῦ παραιτηθέντος περιουσίας περιῆλθε τῷ ἀνδρί. Ἂν ἑπομένως ὁ ἀνὴρ δὲν ἠσφάλισε τὸν παραιτηθέντα ἐν περιπτώσει μὴ τελέσεως τοῦ γάμου παρέχων ἐγγύησιν, χωρεῖ μόνη ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἀγωγή.[2]) Ἂν ὁ εἰς ὃν ἐπήχθη ἡ κληρονομία ἢ ἡ κληροδοσία παρητήθη, διότι ῥητῶς τοιαύτην πρὸς τὸν ἄνδρα ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν, ὑπάρχει προικὸς ὑπόσχεσις, ἧς ἀντικείμενον ἡ ἀξία τῆς κληρονομίας ἢ κληροδοσίας.

Ἂν τῆς προικὸς ἀντικείμενον κεκτημένη ἤδη κληρονομία ἢ ὁλόκληρος περιουσία, ἡ περὶ προικὸς ὑπόσχεσις διατελεῖ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἧς μεταλαμβάνει καὶ ἡ τὴν ὑπόσχεσιν ἐπακολουθοῦσα παράδοσις, ἥτις τούτου ἕνεκεν δὲν λογίζεται ὡς ἄνευ αἱρέσεως διὰ μέλλουσαν αἰτίαν.

Ἡ προικὸς ἕνεκεν κληροδοσία, ἂν μὴ ῥητῶς ὁ διαθέτης διέταξεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ γάμου, δὲν διατελεῖ ὡς ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις ὑπὸ ταύτην, διότι οὕτως αἴρονται πᾶσαι

---

6) Καὶ αὐτὴ ἡ ἀθώωσις διατελεῖ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ γάμου L. 43 pr. (23, 3), ἂν καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δικαιοπραξιῶν τῶν μὴ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν καταρτιζομένων L. 4, 5 (46, 4), οὗ ἕνεκα καθ' ἑτέραν μαρτυρίαν ἐν L. 10 (12, 4) διὰ τῆς ἀθωώσεως ἐπέρχεται πάραυτα ἡ ἐκ τοῦ χρέους ἀπαλλαγή, χωρούσης, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς δόσεως, τῆς ἀπαιτήσεως ἕνεκα μὴ ἐπακολουθησάσης αἰτίας, ἂν μὴ τελεσθῇ ὁ γάμος. Ἡ πρώτη λύσις προτιμητέα, διότι ἡ ἀθώωσις δὲν ἀνέχεται τὴν ῥητῶς ἐπιβαλλομένην αἵρεσιν, οὐχὶ δὲ τὴν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς δικαιοπραξίας σιωπηρῶς ἐγκειμένην αὐτῇ. Bechmann II. σ. 14, Czyhlarz σ. 146.

1) Κληρονομ. Δίκαιον § 310, 377.

2) Bechmann II. σ. 16, Czyhlarz σ. 147.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αἱ ἐντεῦθεν προκύπτουσαι δυσχέρειαι.[3]) Ὅθεν ἅμα κτηθείσης τῆς κληροδοσίας καὶ πρὸ τοῦ γάμου καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ μετέρχονται τὴν ἐκ ταύτης ἀγωγήν, ἀλλ' ἐπὶ προηγουμένῃ ἀσφαλείᾳ τοῦ κληρονόμου περὶ ἀποδόσεως, ἂν ἕνεκα θανάτου ἢ ἀρνήσεως τοῦ ἑτέρου ματαιωθῇ ὁ γάμος,[4]) διότι ἂν ὁ κληρονόμος ἐκτελέσῃ τὴν κληροδοσίαν ἄνευ ἀσφαλείας καὶ ματαιωθῇ ὁ γάμος, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπαίτησις τῶν δοθέντων, καθόσον ἡ κληροδοσία ὡς τοιαύτη δὲν λογίζεται ἄνευ αἰτίας περιελθοῦσα τῷ ἀνδρί. Ἐὰν ὁ γάμος ἐματαιώθη ἤδη πρὸ τῆς ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς εἴτε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἑτέρου, εἴτε καὶ ἕνεκεν ἄλλης αἰτίας, δὲν ἀκυροῦται αὐτοδικαίως ἡ κληροδοσία, ἀλλ' ἡ ἀγωγὴ ἀποκρούεται διὰ τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως.[5])

Πλήρωσις αἱρέσεως ἢ μελλούσης αἰτίας.

§ 116. Ἡ τε αἵρεσις καὶ ἡ μέλλουσα αἰτία, ὑφ' ἣν διατυποῦται ἡ τέλεσις τοῦ γάμου, λογίζονται πληρωθεῖσαι, ἅμα ὁ ἀνὴρ προβῇ εἰς γάμον μεθ' οἱουδήποτε προσώπου, τοὐναντίον δ' ἀτονήσασαι, ἐὰν ἐπέλθωσι τοιαῦτα γεγονότα, ὧν ἕνεκεν ἀδύνατον νὰ συνάψῃ γάμον ὁ ἀνήρ.[1])

Ἀλλ' ἂν οἱ συμβαλλόμενοι ἀπέβλεψαν οὐχὶ ἐν γένει εἰς γάμον, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον μεθ' ὡρισμένου προσώπου, ἀμφότερα πληροῦνται ἅμα τῇ τελέσει τοῦ γάμου μετὰ τοῦ ὑποδειχθέντος προ-

---

3) Ἰδίως ἐὰν ἡ γυνὴ ὁ κληροδόχος, ἐκ δὲ τῆς διαθήκης προκύπτει, ὅτι ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου ἦν, ὅπως πάντως περιέλθῃ τῇ γυναικὶ τὸ καταλειφθὲν καὶ ματαιουμένου ἔτι τοῦ γάμου ἕνεκεν ἀρνήσεως τοῦ ἀνδρός, ὅτε δυοῖν θάτερον, ἢ δέον ν' ἀκυρωθῇ ἡ κληροδοσία καὶ νὰ ματαιωθῇ ἡ πρόθεσις τοῦ διαθέτου, ἤ, ὅπως πληρωθῇ αὕτη, δέον ἡ τοῦ γάμου αἵρεσις νὰ ἑρμηνευθῇ ἄλλως, ἢ ὡς ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως. Bechmann II. σ. 128, Czyhlarz σ. 149.

4) Ὁ ἀνὴρ παρέχει τῷ κληρονόμῳ ἀσφάλειαν, ὅτι τῇ γυναικὶ θ' ἀποδώσῃ τὴν προῖκα, ἂν ἕνεκεν ἀρνήσεως αὐτοῦ ματαιωθῇ ὁ γάμος. L. 71 § 3 (35, 1) . . . quod si nolit eam uxorem ducere . . . quia purum legatum est, peti potest, cautio: mulieri pecuniam reddi, necesria erit.

5) L. 71 § 3 (35, 1). Ante nuptias vero Titio vel muliere defunctis legatum apud heredem manet. Bechmann II. σ. 129.

1) Οἷον θάνατος, ἢ ἐναλλαγὴ καταστάσεως. L. 108 (45, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σώπου, προϋποτιθεμένου, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς συστάσεως τῆς προικὸς οὐδέτερος διατελεῖ ἐν γάμῳ ἢ μνηστείᾳ μεθ' ἑτέρου προσώπου, διότι τοῦ συνιστῶντος ἡ πρόθεσις εἶναι νὰ συστήσῃ προῖκα, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ συναφθῇ γάμος μεταξὺ ὡρισμένων προσώπων ἄνευ ἀνατροπῆς προϋπάρχοντος τοιούτου ἢ μνηστείας. Ὅθεν ἂν τοῦτο, ἀμφότερα ἀτονοῦσι, μὴ ἀναβιούσης τῆς συσταθείσης κἂν βραδύτερον συναφθῇ γάμος μεταξὺ τῶν ὑποδειχθέντων προσώπων.[2])

Ἂν κατὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν ὁ ἀνὴρ εἶναι ἤδη μεμνηστευμένος μετὰ τοῦ ὑποδειχθέντος προσώπου, ἀμφότερα πληροῦνται, ἅμα τὴν μνηστείαν ἐπακολουθήσῃ ὁ γάμος, ἐνῷ τοὐναντίον, ἂν λυθῇ ἡ μνηστεία ἐξ οἱουδήποτε λόγου, κἂν ἔτι αὐτὴ ἡ γυνὴ ἔλυσε τὴν μνηστείαν, διότι καὶ ἐνταῦθα κρατοῦσι τὰ αὐτά,[3]) ὡς καὶ ἐπὶ προικὸς συσταθείσης διὰ τὸν γάμον ἀνήβου.[4])

Ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς συστάσεως τῆς προικός.

§ 117. Ἡ τῆς προικὸς σύστασις τελειοῦται ἅμα καταρτισθείσης τῆς περὶ ταύτης δικαιοπραξίας,[1]) ἀφ' ἧς καὶ ἡ τῆς περιουσίας ἐπαύξησις ἐνυπάρχουσα ἐν τῷ δικαιώματι τοῦ ἀνδρός, ὅπως ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων, εἰς ἃς καθυπεβλήθη ὁ συστήσας.

Ἂν πρὸ τοῦ γάμου ἡ τῆς προικὸς σύστασις, ἀπὸ τῆς τούτου τελέσεως,[2]) ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς ὅπως ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, καταργηθεισῶν[3]) τῶν κατὰ τὸ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δίκαιον προθεσμιῶν καταβολῆς.[4]) Τὸ πρὸς τοῦτο

---

2) L. 58, 68 (23, 3), L. 8 (12, 4), ἅτινα πραγματεύονται περὶ γάμου μεθ' ἑτέρου προσώπου, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ μνηστείας. Bechmann II. σ. 18 Not. 1. Czyhlarz σ. 149, Anm. 3.

3) L. 7 § 3, L. 9 pr. L. 21 (23, 3), L. 8 (12, 4), L. 38 § 1 (22, 1).

4) L. 8 (12, 4), L. 68 (23, 3), L. 9 (23, 1), L. 32 § 27 (24, 1).

1) Ὅρα §§ 99, 100.

2) L. 4 § 2 (2, 14).

3) L. 31 § 2 C. (5, 12).

4) Κατ' ἔθος ἐκράτησεν, ὅπως ἡ ἐξ ἀντικαταστατῶν προῖξ καταβάλληται ἐντὸς τριῶν δεκαμήνων ἐνιαυτῶν (annua, bima, trima die), ἐνῷ ἐκ τῶν μὴ τοιούτων τὰ μὲν κινητὰ ἐντὸς ἔτους, τὰ δὲ ἀκίνητα ἀμέσως παρεδίδοντο. Πολυβ. XXXII. 13 . . . δέον ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἀποδιδόναι τὰ προσ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔνδικον μέσον ἦν ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ ἢ ἐκ τοῦ νόμου ἀπαίτησις ἐπὶ τῆς ἀτύπου ὑποσχέσεως,[5]) ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ τοῦ νόμου ὀφειλομένης προικὸς ἡ ἔκτακτος ἐκβίασις.[6])

Ἐπὶ ὑποσχεθείσης προικός, ὑπερτιθεμένης τῆς καταβολῆς ἐπὶ διετίαν, ὀφείλονται ὑπὸ τοῦ ὑποσχεθέντος ἐκ τούτου καὶ μόνου ἄνευ ὀχλήσεως τόκοι 4 %, ἐὰν χρήματα ἢ ἀποτίμησις τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, καρποὶ δέ, ἐὰν καρποφόρον πρᾶγμα,[7]) ἐνῷ ἂν μὴ χρηματικὸν ποσὸν ἢ μὴ διατετιμημένον τὸ προικῷον, ὀφείλεται ὅ,τι ἀπὸ καταρξεως τῆς δίκης.[8]) Αἱ συνέπειαι αὗται χωροῦσιν οἱοσδήποτε ὁ τὴν προῖκα ὑποσχεθεὶς ἐξωτικός, πατὴρ ἢ γυνή, διότι ὁ νόμος ἄνευ διακρίσεως ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην.[9])

Ἐὰν πρὸ ἢ ἅμα τῷ γάμῳ ἡ τῆς προικὸς ὑπόσχεσις, ῥητὴ ἡ διάταξις ὅτι ἡ διετία, μεθ' ἣν αἱ συνέπειαι αὗται, ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἀφ' οὗ καὶ καθίσταται ἀπαιτητὴ ἡ προίξ. Ἐπὶ τῆς μετὰ τὸν γάμον ὁποτεδήποτε γενομένης ὑποσχέσεως ἡ διετία ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς τούτου τελέσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως, ἀφ' ἧς καὶ ἀπαιτητὴ ἡ προίξ, διότι ὡς ἐκ τῆς ἰδιαζούσης πρὸς τὴν προῖκα εὐνοίας ἐκ τοῦ νόμου ἄνευ ὀχλήσεως ὀφείλονται τόκοι, ἐὰν ὑπὲρ διετίαν ἀναβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὑποσχεθέντων, τοιαύτη δ' ἀναβολὴ ὑπάρχει ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως.[10])

ὀφειλόμενα χρήματα τῆς φερνῆς ταῖς γυναιξί, προδοθέντων πρότερον τῶν ἐπίπλων εἰς δέκα μῆνας κατὰ τὸ παρ' ἐκείνοις ἔθος. Cic. ad Att. XI. 2. 2, 4. 2, 25. 3, 23, 22. Voigt, Lex Maenia σ. 67.

5) Κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐν L. 1 C. (5, 12) ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως τῶν προικῴων. Glück XXV. σ. 180, Tigerström I. σ. 157.

6) «extraordinaria cognitio» L. 19 (23, 2), ἣν οἱ νεώτεροι ὡσαύτως ἀπεκάλεσαν «condictio ex lege». Glück XIII. σ. 249, XXV. σ. 180 Not. 30, Tigerström I. σ. 156. Πάντη διάφορος ταύτης ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ ἐν L. un. C. (5, 13). Arndts, Pand. § 396 Anm. 5.

7) L. 31 pr. (12, 1), L. 40 pr. (5, 3), L. 17 § 1, 2 (6, 1), L. 35, 75 (50, 16). Bechmann II. σ. 74, Czyhlarz σ. 106.

8) L. 31 § 2 (5, 12).

9) Glück αὐτ. σ. 182, Sintenis III. § 132, Anm. 68, Bechmann II. σ. 75, Czyhlarz σ. 107. Ἀντιδοξεῖ Mommsen, Beitr. z. Obligationenr echt. III. σ. 128.

10) Περὶ τούτου σιωπᾷ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν L. 31 § 2 C. (5, 12) ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ δήλωσις τοῦ Ἰουστινιανοῦ[11]) ἐπιλέγοντος ὅτι, καὶ μήπω τῆς διετίας ἐξιούσης οὐδόλως κωλύεται ὁ ἀνὴρ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα καὶ ἐπέλθωσιν αἱ τῆς ὑπερημερίας συνέπειαι, κατ' οὐδὲν ὠφέλησε, διότι πολλοὶ οἱ ὑπολαβόντες, ὅτι καρποὶ καὶ τόκοι ὀφείλονται ἀείποτε ἀπὸ διετίας, διότι ἔκτοτε καὶ τὰ ἐκ τῆς κατάρξεως τῆς δίκης ἀποτελέσματα, καίτοι ταύτης πρὸ τῆς διετίας γενομένης.[12]) Μετὰ διετίαν ὀφείλονται καρποὶ καὶ τόκοι, ἐφ' ὅσον δὲν κατέστη πρὸ ταύτης ὑπερήμερος ὁ τὴν προῖκα ὑποσχεθείς, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι δίδοται αὐτῷ ἐκ τοῦ νόμου διετὴς προθεσμία καταβολῆς, διότι οὐδεὶς λόγος ὅπως ὁ ἀνὴρ μειονεκτῇ τῶν λοιπῶν δανειστῶν. Ὅθεν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς διετίας ἀπαιτεῖ τὴν προῖκα ὁ ἀνὴρ καὶ ἐπέρχονται πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς ὑπερημερίας συνέπειαι[13]) τοῦ ὑποσχεθέντος ὀφείλοντος τόκους ὑπερημερίας καὶ ἂν ἔτι τῆς προικὸς ἀντικείμενον εἶναι χρηματικὴ ποσότης, διότι τὴν σήμερον ἀργεῖ ἡ τοῦ αὐστηροῦ δικαίου[14]) καὶ καλῆς πίστεως ἀγωγῶν διάκρισις. Ὁ νεώτερος

βλέψας εἰς μόνην τὴν περίπτωσιν τῆς πρὸ τοῦ γάμου ὑποσχέσεως ὡς συνηθεστέρας, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐν τῷ κειμένῳ λύσις ὀρθοτέρα καὶ διὰ τὴν ἑτέραν περίπτωσιν ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τῶν Βασιλ. XXIX. 1, 118. Σχολ. . . . εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον γέγονεν ἡ διατίμησις, πάντως ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς διατιμήσεως τὴν διετίαν ἀναμένομεν . . . καλῶς ἔχει τὸ λέγειν, ὅτι μετὰ διετίαν τῶν γάμων δίδοται ὁ τόκος, εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον γέγονεν ἡ διατίμησις, μετὰ δύο ἐνιαυτοὺς τῆς διατιμήσεως. Παρὰ τὴν κοινῶς παραδεδεγμένην γνώμην τὸ ἐναντίον διδάσκει Bechmann II. σ. 73.

11) L. 31 § 2 C. (5, 12) ... ne is, qui debet, putet sibi licentiam esse, reditus, vel pensiones, vel usuras, vel alias accessiones solventi, dotis solutionem proletare, sed sive ante biennium sive postea voluerit, dotem pars mariti petere queat, et secundum leges eam exigere.

12) Glück XXV. σ. 183, Puchta, Pand. § 415. Ὁ Arndts, Pand. § 397 Anm. 4 (Ἔκδοσις 8η) ἀνεκάλεσε τὴν προτέραν αὐτοῦ γνώμην.

13) Bechmann II. σ. 75.

14) Ἐφ' ὧν ὁ δικαστὴς ὡς ἐκ τοῦ τύπου μὴ δυνάμενος νὰ παρεκκλίνῃ τούτου δὲν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ ἐπιδικάσῃ τόκους ἀπὸ ὑπερθέσεως. Madai, Mora σ. 369, Sintenis III. § 132 Anm. 8, Bechmann II. σ. 71 καὶ Czyhlarz σ. 107 Anm. 8, ὅστις ἐπίσης ἀποφαίνεται, ὅτι ἂν χρηματικὸν ποσὸν ἡ προῖξ ὡς ἐκ τοῦ δήλου ποσοῦ δὲν ὀφείλονται τόκοι ὑπερημερίας πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς διετίας καίτοι ὑπερημέρου ὄντος τοῦ ὑποσχεθέντος ὡς ἐκ τῆς ἐγερθείσης ἀγωγῆς, ἀλλὰ δὲν ἐξηγεῖ διατί τότε ὀφείλονται τοιοῦτοι μόνον μετὰ διετίαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νόμος ἀπήλειψε πᾶσαν κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον διάκρισιν ἐνιαῖον ὁρίσας μέτρον τόκου 8 ἐπὶ τοῖς 100 ἐπί τε τοῦ νομίμου καὶ τοῦ ἀπὸ ὑπερθέσεως,[15]) ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ὁ προῖκα ὑποσχεθεὶς καὶ ἄνευ ἀγωγῆς τοιοῦτον ὀφείλει μετὰ διετίαν τόκον, τὸν αὐτὸν δ' ὡσαύτως ὀφείλει καὶ ὁποτεδήποτε ὑπερήμερος γενόμενος. Τὸ ζήτημα, ἂν ὁ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τόκος 4 τοῖς 100 εἶναι ἐπιεικέστερα συνέπεια ὑπερθέσεως χωρούσης ἄνευ ὀχλήσεως, ἢ ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσις,[16]) στερεῖται νῦν σπουδαιότητος, διότι ὁ νόμος περὶ ἀμφοτέρων διέλαβε καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὑπήγαγε μέτρον, προσθεὶς σύναμα ὅτι εἰς τὸν ἀπὸ τῆς ὑπερθέσεως ὀφειλόμενον τόκον ἀναλύεται καὶ πᾶσα ἀποζημίωσις ἕνεκεν μὴ ἐγκαίρου ἐκτελέσεως ὀφειλῆς χρηματικοῦ ποσοῦ.[17])

Ἡ ἀγωγὴ τοῦ ἀνδρὸς περὶ καταβολῆς τόκων ἀπὸ διετίας οὐχὶ δ' ἀπὸ ὑπερθέσεως ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου, ἐὰν ὁ τὴν προῖκα ὑποσχεθεὶς ἔφερε καὶ τὰ βάρη τοῦ γάμου, δι' ὃν χρόνον ἀπαιτοῦνται τόκοι.[18]) Τῶν ἀπὸ διετίας τόκων δύναται καὶ νὰ παραιτηθῇ ὁ ἀνήρ, ὅτε ὑπάρχει δωρεὰ πρὸς τὸν ὑποσχεθέντα, ἂν ὅμως ἡ γυνὴ ὑπεσχέθη τὴν προῖκα, ἡ τοῦ ἀνδρὸς παραίτησις, εἴτε ἐκ συμβάσεως οἱ τόκοι, εἴτε ἐκ τοῦ νόμου μετὰ παρέλευσιν διετίας, ὑποκρύπτει ἀπηγορευμένην πρὸς τὴν γυναῖκα δωρεάν, ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ ἑαυτὴν καὶ τοὺς ἰδίους διέθρεψεν, ὅτε, ὡς ἐκ τοῦ χωροῦντος συμψηφισμοῦ, οὐδεμία ὑπάρχει δωρεά.[19])

---

15) ΦΞΕ'. 22 Μαΐου 1882 Ἄρθρ. 1, καθ' ὃ ὁ πρὸς τὸν ἐξ ὑπερημερίας ἀντιτιθέμενος νόμιμος βεβαίως δὲν εἶναι ὁ συμβατικός.

16) Windscheid II. § 278 καὶ Anm. 13.

17) Ἄρθρ. 2, ἔνθα ἀντὶ «νόμιμον τόκον» ὤφειλε νὰ εἴπῃ «τόκον 8 τοῖς 100».

18) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἂν συνεφωνήθησαν τόκοι. L. 42 § 2 (24, 3.) Bechmann II. σ. 76, 79, Sintenis III. § 132 Anm. 68, ὃν ἀποδοκιμάζει ὁ πρῶτος ὡς ἀποφαινόμενον ἄκυρον τὴν περὶ τόκων ὑπόσχεσιν, ἐφ' ὅσον ὁ πατὴρ διέθρεψε τὴν θυγατέρα.

19) L. 21 § 1 (24, 1) . . . idcirco passus est eam dote sua frui, ut se suosque aleret, expeditum erit, puto enim non posse ab ea peti quasi donatum, quod compensatum est (ἔνθα περὶ τόκων ἐκ συμβάσεως, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῶν ἐκ τοῦ νόμου ὀφειλομένων) L. 42 § 2 (24, 3), L. 69 § 3 (23, 3). Sintenis III. § 132 σ. 31, Bechmann II. σ. 79, Czyhlarz σ. 108. Προδήλως οὐχὶ ὀρθὸν τὸ παρὰ Παπαρρηγοπούλῳ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ταῦτα κρατοῦσιν ἐπὶ μόνων τῶν ἐκ τοῦ νόμου ἀπὸ διετίας ὀφειλομένων τόκων, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπὸ ὑπερθέσεως.[20])

Ὁ τὴν προῖκα συστήσας ἐνέχεται ἕνεκα δόλου καὶ ἀμελείας ἀήθους ἐν τοῖς ἰδίοις.[21])

Εὐεργέτημα εὐπορίας ὑποσχεθέντος καὶ ἀσφάλεια ὑποσχεθείσης προικός.

§ 118. Ὁ τὴν προῖκα ὑποσχεθείς, οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις προσωπικῆς σχέσεως ἀπολαύει τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, διὸ ἡ μὲν γυνὴ ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ καταδικάζεται ἀείποτε μέχρις εὐπορίας, ὁ δὲ πρὸς πατρὸς ἀνιὼν ἐναγόμενος συνεστῶτος τοῦ γάμου,[1]) διότι μετὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ ἐγειρομένης τῆς ἀγωγῆς ἀπόκειται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ νὰ διατάξῃ τὴν μέχρις εὐπορίας ἐκτέλεσιν, ἐὰν οὐδεὶς ὑπάρχῃ δόλος.[2]) Ὡς ἐκ τῶν ὅλως προσωπικῶν λόγων, ὧν ἕνεκα τὸ εὐεργέτημα, δὲν μετέχουσι τούτου οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος.[3])

Ἐκτὸς τούτων οὐδεὶς ἕτερος ἀπολαύει τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, ἐκτὸς ἂν ὁ τοῦτο ἐπικαλούμενος εἶναι ἐκ τῶν προσώπων, ἅτινα ἀπολύτως καταδικάζονται μέχρις εὐπορίας.[4])

---

3 § 129. σημ. 1, ὅτι ἂν ἡ γυνὴ ἡ τὴν προῖκα ὑποσχεθεῖσα καρποὶ καὶ τόκοι δοθήσονται ἀπὸ τοῦ γάμου, διότι ἄλλως δωρεὰ ὡς πρὸς αὐτούς, διότι ἡ διάταξις τέτακται ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἐξαιρετικῶς ἀπαιτοῦντος τόκους ἀπὸ διετίας ἄνευ ὀχλήσεως, ἑπομένως δὲν ὑπάρχει δωρεὰ ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἠδύνατο καὶ πρὸ διετίας νὰ καταστήσῃ ὑπερήμερον τὴν γυναῖκα καὶ δὲν ἔπραξε τοῦτο.

20) Bechmann II. σ. 79 Anm. 3.

21) Μὴ ὑπέχων μείζονα τῆς τοῦ ἀνδρὸς εὐθύνης, μεθ' ἧς συμβαδίζει καὶ αὕτη. L. un. § 1, 7 C. (5, 13), L. 31 § 2 C. (5, 12). Windscheid II. § 495 Anm. 9.

1) L. 17 pr. § 1 (24, 3), L. 21, 22 (42, 1), L. 32 (24, 3).

2) L. 84 (23, 3) . . . μετὰ δὲ τὴν λύσιν ἐκ τῆς αἰτίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦτο τὸ δίκαιον ἔχει. Τί γάρ, ὅτι γινώσκων, μὴ εὐπορῶν τὸν γαμβρὸν ἠπάτησεν.

3) Bechmann II. σ. 70, Czyhlarz σ. 112 Anm. 2.

4) Παρὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν ῥωμαίων νομικῶν κατὰ τὰ ἐν σημ. 1 κείμενα ὁ Οὐλπιανὸς ἐν L. 33 (23, 3) διδάσκει τὸ ἐναντίον ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀνίσχυρος ἡ ἀπὸ τοῦ εὐεργετήματος παραίτησις, διότι ὡς ἐκ τῆς ὑφισταμένης σχέσεως ἀπρεπὲς θεωρεῖται, ὅπως ἡ γυνὴ καὶ ὁ πρὸς πατρὸς ἀνιὼν καταδικασθῶσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις αὐτῶν.[5])

Ἀντίστοιχον τῆς ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκης διὰ τὴν ὀφειλομένην ἀπόδοσιν τῆς προικὸς εἶναι ἡ ἐκ τοῦ νόμου ὑποθήκη τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοῦ ὑπεξούσιον αὐτὸν ἔχοντος καὶ τῶν τούτων κληρονόμων ἐφ' ἁπάσης τῆς ἐνεστώσης καὶ μελλούσης περιουσίας τοῦ ὑποσχεθέντος τὴν προῖκα πατρός, γυναικός, ἢ ἐξωτικοῦ.[6]) Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ ἀνδρὸς προϋποτίθησι συσταθεῖσαν ἤδη δι' ὑποσχέσεως προῖκα, διὸ καὶ ἀργεῖ ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ νόμου ὀφειλομένης.[7])

Διὰ τῶν νεωτέρων περὶ ἐνεχύρου καὶ ὑποθήκης νόμων κατηργήθησαν πᾶσαι αἱ περὶ τούτου διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου τῆς περὶ προικὸς συμβάσεως μὴ ἀποτελούσης νόμιμον τίτλον ἐγγραφῆς ὑποθήκης, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐδὲν κωλύει, ὅπως ἐξ ἰδιωτικῆς βουλήσεως παραχωρηθῇ τῷ ἀνδρὶ τὸ δικαίωμα ἐγγραφῆς ὑποθήκης, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἀσφάλεια.

Ἐκ τοπικῶν τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐθίμων ἐπεκράτησε καὶ ὡς ὑποχρέωσις ἐπεβλήθη τῷ ἀνδρί, ὅπως παράσχῃ ἐγγύησιν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικός, ἀλλὰ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοκρατορικοὺς χρόνους κατηργήθη τὸ πρῶτον μὲν ἡ πρὸς ἐγγυοδοσίαν ὑποχρέωσις,[8]) εἶτα δὲ καὶ ἡ ἑκουσίως παρεχομένη τοιαύτη,[9]) ἅπερ ἀμφότερα ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς[10]) ἀπαγορεύσας καὶ

φαινόμενος, ὅτι καὶ ὁ ἐξωτικὸς ἀπολαύει τοῦ εὐεργετήματος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἑρμηνείαν τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως «quemque in id, quod facere posset, si convenisset condemnaverat» εἶναι οὐχὶ ὁ ἀνήρ, ἀλλ' ἡ γυνή, πρὸς ἣν καὶ μόνην λογίζεται γενομένη ἡ δωρεά, ὅτε ἀντὶ «condemnaverat» γραπτέον «condemnatura erat». Τοιαύτη ἡ παρὰ Gujacius, Oservat. XII. 17 ἑρμηνεία, ᾗ συνετάχθησαν Glück XXIV. σ. 440 Not. 30, Vangerow I. § 174 Anm. 2, Bechmann II. σ. 85, Czyhlarz σ. 112. Καὶ ὁ Windscheid II. § 268 Anm. 13 ἀποκρούει τὴν ὑπὲρ τοῦ ἐξωτικοῦ ἐπέκτασιν.

5) Ὁ αὐτὸς λόγος, οἷος καὶ ἐν L. 14 § 1 (24, 3). Czyhlarz σ. 113.

6) L. un. § 1 C. (5, 13).

7) Dernburg, Pfandrecht I. σ. 395.

8) L. 1 C. (5, 20).

9) L. 1 C. Th. (3, 15).

10) L. 2 C. (5, 20), Βασ. XXIX. 1, 48 Σχολ. ἐξ οὗ ἀποδείκνυται, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἑκουσίως παρεχομένη ἐγγύησις εἶναι ἄκυρος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτὴν τὴν πρὸς δανεισμὸν ἐντολήν, ἐφ' ὅσον ὑπὲρ τῆς γυναικός, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἑτέρων συνομολογεῖται ἐγγύησις.[11]) Λυθέντος τοῦ γάμου ἰσχυρὰ πᾶσα οἱαδήποτε ἐγγύησις πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐκ τῆς προικὸς ὑποχρεώσεων τοῦ ἀνδρός.[12])

Ἐνῷ ἀνίσχυρος ἡ ἐγγύησις, ἰσχυρὸν τοὐναντίον τὸ σύμφωνον, δι' οὗ παραχωρεῖται τῇ γυναικὶ δικαίωμα ὑποθήκης πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικός.[13])

Γ'.

Η ΠΡΟΙΞ ΣΥΝΕΣΤΩΤΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος.

§ 119. Ἡ προίξ, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἅμα τῇ συστάσει ἀποτελεῖ μέρος τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας,[1]) τὰ δὲ δικαιώματα, ἅτινα κατὰ τὴν τῶν συμβαλλομένων βούλησιν τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, μεθίστανται εἰς τὸν ἄνδρα προικὸς αἰτίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἀλλοιοῦται ἐκ τούτου καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, διότι ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑπάρχουσιν ὡσεὶ ἡ τῆς κτήσεως αὐτῶν αἰτία ἦν καὶ οἱαδήποτε ἄλλη, ἢ ἡ τῆς προικός.[2])

Ἀπὸ τῶν γλωσσογράφων[3]) ἀμφήριστον τὸ ζήτημα, τίς ὁ τῶν προικῴων κύριος συνεστῶτος τοῦ γάμου. Ἂν μὴ περὶ λέξεων ἡ ἔρις,

---

11) Czyhlarz σ. 404.

12) L. 7 (44, 1).

13) Ἡ πρόσληψις ἐγγυητοῦ ἐλέγχει δυσπιστίαν τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅπερ δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ὑποθήκης. Cujacius, Recit. tit. 20. Lib. 5. C. (IX. σ. 545), Czyhlarz σ. 405.

1) Ὅ,τι διὰ τὸν ἄνδρα, τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἂν ἡ προὶξ συνέστη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

2) Ὅθεν ἂν ἐπικαρπία ἢ ἐκχωρηθεῖσα ἀπαίτησις τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, τὰ ἐκ τῆς προικὸς δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὰ τοῦ ἐπικαρπωτοῦ ἢ τοῦ δανειστοῦ. Sintenis III. § 133 Anm. 1, Czyhlarz σ. 185.

3) Haenel, dissens. dominor. σ. 436.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βέβαιον οὐχ ἧττον, ὅτι θεωρητικὴν μόνον ἀξίαν ἔχει ἡ συζήτησις, διότι ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ ἀναγράφονται καὶ οὐδεὶς ὁ ἀμφισβητῶν τὰ καθ' ἕκαστον ἐπὶ τῶν προικῴων δικαιώματα τοῦ ἀνδρός, ἅτινα καὶ ἀμέσως διεξερχόμεθα, ὅπως οὕτως ἐν ἐπιγνώσει ἀναζητήσωμεν τὴν ἀρχήν, πρὸς ἣν μᾶλλον ἁρμόζουσιν αἱ ἐν τῷ νόμῳ μαρτυρούμεναι λύσεις.

Ἡ τῆς προικὸς αἰτία δὲν εἶναι ἀτελὲς καὶ ἄτεχνον τοῦ νόμου κατασκεύασμα, χρήσιμον ἁπλῶς καὶ μόνον ὅπως περιέλθωσι τῷ ἀνδρὶ τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα ἄνευ περαιτέρω ἀποτελεσμάτων, ἀλλ' ἰδία νόμιμος αἰτία χρησικτησίας καὶ κτήσεως κυριότητος ἐξ ἴσης συμπαρατιθεμένη μετὰ τῆς ἀγορασίας, τῆς κληροδοσίας, τῆς δωρεᾶς καὶ τῶν λοιπῶν τίτλων.[4]) Ὅθεν ἂν ὁ παραδιδοὺς δὲν ἦν κύριος, προῒξ ὁ νόμιμος λόγος, ἐξ οὗ χρησιδεσπόζει ὁ ἀνὴρ τὰ ἐπιδοθέντα, ἀλλ' ὡς προικιμαῖα, διότι τοιαύτη καὶ ἡ αἰτία. Τὸ ἐκάστοτε ἐπαναλαμβανόμενον « ἐν προικὶ ἐπιδιδόναι » [5]) δὲν εἶναι ἁπλῆ καὶ κενὴ σημασίας φρασεολογία, ἀλλ' ἴδιος τεχνικὸς ὅρος πλήρη κατὰ τὸν δόκιμον νομικὸν ἐνέχων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔννοιαν τῆς προικὸς αἰτίᾳ μεταθέσεως τῆς κουϊριτικῆς κυριότητος, οὗ ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ ὡς ὁ τῶν προικῴων κύριος χαρακτηρίζεται,[6]) ὁ δὲ Οὐλπιανὸς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸν περιορισμὸν καθορίζων διδάσκει, *προικιμαῖον ἐστὶ τὸ τῆς δεσποτείας τοῦ ἀνδρὸς γινόμενον καὶ τότε κωλύεται ἐκποιεῖσθαι.*[7]) Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἀκινήτου, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι ὁ ἀνὴρ εἶναι κύριος τούτου. Τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν ἑπομένων.

Ὁ ἀνὴρ μόνος συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐνασκεῖ τὴν ἐκδικητικήν,[8]) τὴν πουβλικιανήν,[9]) τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν καὶ τὴν τῶν κλο-

4) Quae diximus in emtore et venditore, eadem sunt et si alio quovis genere dominium mutatum sit, ut legato, dotis datione .... L. 47 § 6 (15, 1), L. 3 § 1 (6, 2), L. 4, 7 § 3, L. 9 § 1 (23, 3), L. 1 pr. (41, 9), L. 1 § 5, 6 (15, 2), § 41 Inst. (2, 1).

5) «in dotem dare» «datio dotis».

6) Gaj. II. 63, Frg. Vat. § 269, L. 7 § 3, L. 9 § 1 (23, 3) L. 23 C. (5, 12). Bechmann I. σ. 129, Czyhlarz σ. 187.

7) L. 13 § 2 (23, 5).

8) L. 24 (25, 2), L. 63 (42, 1), L. 9 C. (3, 32)

9) L. 3 § 1 (6, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πιμαίων ἀπαίτησιν,[10]) πᾶσαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ αὗται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος προστατεύουσαι πρὸς τὸν κύριον ἁρμόζουσιν. Ὡς τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐν ζωῇ ἀπαλλοτριώσεως,[11]) ἐξαιρέσει τῶν ἀκινήτων, ἥτις ἐξαίρεσις ἔτι μᾶλλον ἐπικυροῖ τὸν κανόνα, τὰ δ' ἐπὶ τῶν προικῴων ὑφιστάμενα ἤδη πραγματικὰ τοῦ ἀνδρὸς δικαιώματα ἀποσβέννυνται διὰ συγχύσεως καὶ ἐπικτήσεως, ὡς καὶ τὰ βαρύνοντα τὰ ἴδια τοῦ ἀνδρὸς ὑπὲρ τῶν προικιμαίων.[12]) Τὰ προικῷα ὡς τὴν τοῦ ἀνδρὸς συναποτελοῦντα περιουσίαν περιέρχονται σὺν αὐτῇ εἰς τοὺς τούτου κληρονόμους διὰ τῆς καθόλου διαδοχῆς.[13])

Τὴν χρῆσιν καὶ κάρπωσιν τῶν προικῴων ἔχει ὁ ἀνὴρ ἰδίῳ δικαίῳ καὶ οὐχὶ ὡς ἐνασκῶν δικαίωμα ἐκ τοῦ νόμου εἰς τὴν γυναῖκα ἀνῆκον, διὸ καὶ ὁ ἀνὴρ κύριος τῶν καρπῶν[14]) ἅμα τῇ ἀποχωρήσει, ὡς ἐπίσης καὶ πάσης τῶν προικῴων ἐπαυξήσεως.[15]) Ὡσαύτως αὐτοδικαίως κτᾶται τὴν ἐκ τῆς προσκλύσεως ἐπαύξησιν καὶ τὸν τοκετὸν τῆς δούλης.[16]) Τοῦ ἐν τῷ προικιμαίῳ ἀνευρεθέντος θησαυροῦ τὸ ἥμισυ λαμβάνει ὁ ἀνὴρ ὡς εὑρετής, ἐὰν οὗτος ὁ ἀνευρών, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ κτᾶται ὡς κύριος τοῦ προι-

---

10) L. 49 § 1 (47, 2), L. 11 C. (5, 12), L. 24 (25, 2), L. 1, 7 § 1 (13, 1). Ἐπίσης καὶ τὴν τοῦ Ἀκουϊλίου νόμου. L. 18 § 1 (24, 3), L. 2 pr. L. 27 § 5 (9, 2).

11) Καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικός. Bechmann l. c. 130, Czyhlarz c. 187 Anm. 19.

12) L. 7 (23, 5).

13) L. 62 (41, 1), L. 2 (23, 5).

14) L. 7 pr. (23, 3). Dotis fructum ad maritum pertinere debere aequitas suggerit, quum enim ipse onera matrimonii subeat, aequum est ad eum etiam fructus pertinere. L. 10 § 3, L. 78 pr. (23, 3).

15) Οὗ ἕνεκα δοθείσης ὡς προῖκα τῆς ψιλῆς κυριότητος ἀκολούθως δὲ ἀποσβεσθείσης τῆς ἐπικαρπίας δὲν ὑπάρχει νέα προίξ (non alia dos), ἀλλ' ἐπαύξησις τῆς ἀρχικῆς ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνδρὸς ἐπικτήσεως. L. 4 (23, 3).

16) L. 4, 10 § 2, L. 69 § 9 (23, 3). Αὐτὸ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Σχολ. ἐν Βασ. XXIX. 1. 71 «κἂν συνισταμένων ἔτι τῶν γάμων προστεθῇ τι τῷ ἀγρῷ, τυχὸν ἐξ ἀλλουβίονος, κἂν τὰ μάλιστα δεσπότης ἐστὶν τοῦ ἀγροῦ ὁ ἀνήρ, ὅμως νενόμισται τὴν τοιαύτην προσθήκην τε καὶ ἐπαύξησιν εἶναι τῆς γυναικός».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κιμαίου, ὅπερ ὅμως ὡς ἐπαύξησις τῆς προικὸς καὶ οὐχὶ καρπὸς [17]) συναποδίδοται, εἰ δ' ἕτερος ὁ εὑρετής, ὁ ἀνὴρ λαμβάνει μόνον τὸ ἥμισυ ὡς κύριος τοῦ προικιμαίου, ἐν ᾧ εὑρέθη, ὅπερ καὶ προικῷον τούτου ἕνεκεν.[18])

Πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα εἶναι πορίσματα μιᾶς καὶ μόνης ἀρχῆς, μεθ' ἧς καὶ ἁρμονικῶς συμβαδίζουσιν, ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος, καὶ τοιαύτη ἡ νομικὴ διασκευὴ τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ, ὅπερ ὡς ἐκ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς ἐν πολλοῖς καὶ κατ' οὐσίαν περιορίζεται,[19]) οὐδόλως ὅμως ἀλλοιοῦται μεταπίπτον εἰς ἁπλοῦν καρπώσεως δικαίωμα ἢ διαχείρισιν ἀλλοτρίων ἰδίῳ ὀνόματι.[20])

Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα προσέκοψαν οἱ ἑρμηνευταὶ πρὸς ἑτέρας ῥήσεις καὶ τὴν ἄτεχνον τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ὀλιγωρήσαντος εἰς τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν θεμελιώδη τοῦ θεσμοῦ ἀρχήν. Δύο ἐπὶ ταὐτὸ κυριότης εἰς ὁλόκληρον εἶναι ἔννοια ἄγνωστος ἐν τῷ δι-

---

17) Ἀμφότερα κτᾶται ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ τοὺς μὲν καρποὺς ἀποκερδαίνει, τὴν δ' ἐπαύξησιν ἀποδίδωσι μετὰ τῆς προικός, καθὰ εἰδικῶς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

18) L. 7 § 12 (24, 3) . . . non magis, quam si thesaurus fuerit inventus, in fructum enim non computabitur, sed pars ejus dimidia restitueretur, quasi in alieno inventi. Οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ παρὰ Bechmann II. σ. 187 Anm. 4, ὅτι ἂν μὴ ὁ ἀνὴρ ὁ εὑρετὴς ἅπας ὁ θησαυρὸς προικῷος, διότι ὁ ἀνὴρ πάντως ἔχει τὸ ἥμισυ ὡς κύριος τοῦ προικιμαίου. Czyhlarz σ. 231 Anm 7, Windscheid II. §498 Anm. 2, Wächter, Pand. § 237 σ. 570. Τὸ «quasi in alieno inventi» δὲν δηλοῖ, ὅτι κύριος τοῦ προικῴου ἡ γυνή, ἀλλ' εἶναι ἁπλῆ παραβολή, ὅτι τουτέστι τὸ εἰς τὸν σύζυγον ὡς κύριον τοῦ προικιμαίου ἀνῆκον ἥμισυ συναποδίδοται λυθέντος τοῦ γάμου μετὰ τῆς προικός, ὡς ἀποδίδοται τὸ ἥμισυ τοῦ ἐν ἀλλοτρίῳ εὑρεθέντος. Bechmann I. σ. 144, Czyhlarz σ. 194 Anm. 14, 231 Anm. 7. Ἡμαρτημένον καὶ τὸ κατὰ Παπαρρηγόπουλον 3 § 142, ὅτι τὸ ἥμισυ παραμένει τῷ ἀνδρὶ κατ' ἀμετάκλητον κυριότητα ὡς θησαυρὸς εὑρεθεὶς in alieno fundo, ἐνῷ ἀκριβῶς τούτου ἕνεκεν δὲν παραμένει, ἀλλ' ἀποδίδοται quasi in alieno inventi.

19) Προσομοιάζουσα τῇ τοῦ ἀποκαταστάσει βεβαρημένου κληρονόμου. Dernburg III. § 18 Anm. 2.

20) Donellus, Comm. jur. civ. Lib. XIV. cap. 4. § 10, καθ' ὃν ὁ ἀνὴρ οὐχὶ κύριος, ἀλλ' ὡρισμένα μόνον δικαιώματα ἔχει, ὡς τὸ τῆς καρπώσεως, διεκδικήσεως καὶ τὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ Tigerström I. σ. 202, ᾧ συνετάχθη καὶ Brinz, Pand. II. σ. 1236.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καίῳ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ περὶ συγκυριότητος τῶν συζύγων ὁ λόγος, οὗ ἕνεκεν οἱ μὲν ἀπολεπτύνοντες τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος προέβησαν εἰς ἀλόγους διακρίσεις,[21]) ἐνῷ ἕτεροι εἰς ἀκριβέστερον τὰ κείμενα ὑποβαλόντες ἔλεγχον ἀπηρνήθησαν τῇ γυναικὶ τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν τὸν ἄνδρα καὶ μόνον ἀναγνωρίζοντες ὡς τὸν κατὰ νόμον κύριον τῶν προικῴων, καὶ ὧν ἡ γνώμη ὡς ἀληθεστέρα ἐπεκράτησεν.[22])

Ἐπὶ τῆς προικὸς συνυφαίνονται δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός, οὗ ἕνεκα καὶ ἡ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον λύσις δὲν εἶναι μονομερής, ἀλλὰ σύμφωνος πρὸς τὰ ἑκατέρων δίκαια, διότι τῆς γυναικὸς τὸ συμφέρον δὲν προσφέρεται θυσία εἰς νομικὸν θεώρημα. Καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὸ δικαίωμα ἀνεγνώρισαν καὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἐπροστάτευσαν οἱ ῥωμαῖοι καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἐκ τῆς παρερμηνείας τῶν κειμένων θεωρία, ὅτι ἡ γυνὴ μόνη ἔχει τὴν τῶν προικῴων κυριότητα.

Περὶ λεπτὸν ἠσχολήθη ὁ Τρυφωνῖνος[23]) ζήτημα, ἂν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ μετὰ τὴν λύσιν ἐγείρει ἡ γυνὴ τὴν ἕνεκεν ἐκνικήσεως ἀγωγὴν διὰ τὸν ἐπιδοθέντα ἀγρόν, δι' ὃν ἐπηρώτησε τὴν τοῦ διπλασίου τιμήν. Οὐδετέρου τὸ συμφέρον παρορῶν, ἀλλ' ἐπιμελῶς ἀνατέμνων τὴν σχέσιν ὁ νομοδιδάσκαλος ἀποφαίνεται,

---

21) Κυριότητα μετὰ διαχειρίσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἄνευ τοιαύτης τῆς γυναικός, ἢ πολιτικὴν καὶ φυσικὴν δεσποτείαν. Glück XXV. σ. 127 ἔνθα καὶ τοὺς λοιπούς.

22) Πρῶτος ὁ Löhr, ἐν τῷ ἰδίῳ καὶ Grolman 's Magazin IV. σ. 57 ἐκ τῶν νεωτέρων κατεπολέμησε τὰς ἐναντίας θεωρίας. Περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ τῆς γλώσσης Glück αὐτ. σ. 128 Anm. 12, Czyhlarz σ. 186 Anm. 7, ἔνθα καὶ ὁ Κουϊάκιος συμπαρατίθεται ὡς ὀπαδὸς τῆς θεωρίας, ὅτι ὁ ἀνὴρ ὁ κύριος, ἐνῷ οὗτος ἀποφαίνεται ἐν Observat. Lib. X. c. 32 «mulier jure naturali est domina dotis, maritus fictione juris civilis. Duo igitur dotis domini unus verus, alter fictitius, ut alibi unus bonitarius alter quiritarius. Τὴν τοῦ Löhr δόξαν ἠκολούθησαν οἱ πλεῖστοι καὶ δοκιμώτεροι τῶν νεωτέρων. Puchta, Pand. § 416, 417, Sintenis III. § 133 Anm. 2, Arndts, Pand. § 404, Vangerow I. § 218 Anm. 1, Windscheid II. § 496, 497, Bechmann I. σ. 127, Czyhlarz σ. 185, Dernburg, Pand. § 18.

23) L. 75 (23, 3). Περὶ τῆς γραφῆς ἀντὶ «porro» τῆς φλορεντινῆς «pro eo» ὑπὲρ ἧς καὶ τὸ Σχολ. ἐν Βασ. XXIX. 1, 79 ὅρα Glück αὐτ. σ. 86 Anm. 15.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι εἰ καὶ τῶν προικῶν ὁ ἀνὴρ κύριος, οὐδὲν ἧττον τὸ συμφέρον τῆς γυναικός, ὅπως ἐγείρῃ τὴν περὶ ἐκνικήσεως κατὰ τοῦ προκτήτορος, ὑφίσταται νῦν συνεστῶτος καὶ οὐχὶ λυθέντος τοῦ γάμου, διότι ἡ προὶξ αὐτῆς ἐνυπάρχει ἐν τῷ δικαιώματι τῆς κυριότητος τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιδοθέντος ἀγροῦ, οὗ ἐκνικηθέντος τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ζημιοῦται ἡ γυνή, καίτοι οὐδεμίαν ἐκ τῆς ἐκνικήσεως ὑπέχουσα εὐθύνην πρὸς τὸν ἄνδρα. Τὸ ἄμεσον τοῦτο συμφέρον καὶ τὴν πρὸς τὴν προῖκα σχέσιν τῆς γυναικὸς διατυπῶν ὁ Τρυφωνῖνος διδάσκει «εἰ καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἡ προίξ, ὅμως τῆς γυναικός ἐστιν.» Ἀλλὰ διὰ τούτου δὲν ἀπαρνεῖται, τοὐναντίον ἀνομολογεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρός.[24])

Ἔτι περαιτέρω προβαίνων ὁ Παῦλος[25]) διδάσκει, ὅτι ὁ πατὴρ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐγείρει τὴν ἐπὶ ἀποζημιώσει κατὰ τοῦ προκτήτορος ἀγωγὴν ἐκνικηθέντος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἐπιδοθέντος. Ὁ νομοδιδάσκαλος πολὺ ἐβασάνισε τὸ ζήτημα καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀντιρρήσεως, ὅτι ἄλλη ἡ πρὸς τὴν προῖκα σχέσις τῆς θυγατρὸς καὶ ἄλλη ἡ τοῦ πατρός, ὀρθοτέραν ἔκρινε τὴν λύσιν ταύτην, διότι ἂν οὐχὶ ἄμεσον ὡς ἡ γυνή, ἔμμεσον ὅμως ἔχει καὶ οὗτος συμφέρον, ὅπως ἐπίπροικος ᾖ ἡ θυγάτηρ.[26]) Πλέον τούτου οὐδὲν μαρτυρεῖται, πολλῷ δ' ἧττον κυριότης τῆς γυναικός, ἧς ἁπλῶς ἡ πρὸς τὴν προῖκα σχέσις παραβάλλεται πρὸς τὴν τοῦ πατρός.[27]) Ἕτερος νομικὸς ἐξετάζων τὴν πρὸς τὴν πατρικὴν προῖκα σχέσιν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ὑπεξουσίας θυγατρὸς χαρακτηρίζει ταύτην κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ χρημάτιον ὡς ἰδίαν αὐτῆς περιουσίαν,[28]) ἀποχωρισθεῖσαν τῆς τοῦ πατρὸς καὶ μὴ παρ'

24) Καὶ ἕτερον ἐπιφέρει ἐπιχείρημα «cujus etiam constante matrimonio, quamvis apud maritum dominium sit, emolumenti potestatem esse creditur, cujus etiam matrimonii onera maritus sustinet,» ὅπερ βεβαίως δὲν δηλοῖ κατὰ Bechmann I. σ. 136, ὅτι ὁ σύζυγος μόνον χάριν τῆς προικὸς ζῇ ἐν γάμῳ καὶ φέρει τὰ τούτου βάρη. Czyhlarz σ. 190 Anm. 4.

25) L. 71 (21, 2).

26) Non enim, sicut mulieris dos est, ita patris esse dici potest... interest enim patris, filiam dotatam habere, et spem quandoque recipiendae dotis.

27) Bechmann I. σ. 136, Czyhlarz σ. 191.

28) L. 3 § 5 (4, 4)... quoniam dos ipsius filiae proprium patrimonium est.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτοῦ ἐξαρτωμένην. Ἀλλ' ἄλλο τοῦτο καὶ ἕτερον ἡ ἐπὶ τῶν προικῴων κυριότης,[29]) περὶ ἧς οὐδεὶς ἐν τῇ διατάξει λόγος.

Ἐκ τούτων καὶ τῆς ἱστορικῆς τοῦ θεσμοῦ ἀναπτύξεως δῆλον, ὅτι ὁλόκληρον τὸ προικῷον σύστημα ἐρείδεται ἐπὶ τῆς συμφυοῦς αὐτῷ ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος, τὸ δὲ δικαίωμα τοῦτο δὲν εἶναι ἁπλῆ νομικὴ διατύπωσις, ὅπως ἔχῃ τὴν τούτων κάρπωσιν, ἀλλ' ὅπως ἔχῃ ταῦτα κατ' οὐσίαν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, εἰς ὃ οὐδόλως ἀντίκειται ἡ κατὰ νόμον ἀπόδοσις μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Τούτου ἀπόδειξις, ὅτι καίτοι πρόχειρος ὁ θεσμὸς τῆς ἐπικαρπίας, ἐν τούτοις τὰ ἐπὶ τῆς προικὸς δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἀφωμοιώθησαν πρὸς τὰ τοῦ ἐπικαρπωτοῦ, διότι ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ῥωμαίου νομικοῦ ὁ ἀνὴρ δὲν εἶχε τοιοῦτο συνεσταλμένον δικαίωμα, ἀλλὰ τὸ πολὺ πληρέστερον τῆς κυριότητος, ἐξαιρετικῶς ὑποβαλλόμενον εἰς περιορισμόν.[30])

Ὁ Ἰουστινιανὸς[31]) πρῶτος, ἐπ' οὐδῷ νομοθετικῆς καινοτομίας ἱστάμενος καὶ ἐξ ἑτέρων ἴσως ὁρμώμενος ἀρχῶν, ἀπηρνήθη τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν καὶ προήγαγε τὴν ἀντίθεσιν[32]) ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς τοῦ νόμου ἀκριβείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀληθείας, καθ' ἣν καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆς γυναικὸς ἦσαν τὰ προικῷα

---

29). Εἰς ὃ ἀντίκειται καὶ ὁ ὅρος «patrimonium». Bechmann I. σ. 132, Czyhlarz σ. 191, Dernburg III. § 19 Anm. 1. Περὶ ἑρμηνείας L. 4 (37, 6), ἔνθα ἐπίσης πρόκειται σχέσις πατρὸς καὶ θυγατρὸς καὶ L. 15 § 3 (2, 8), καθ' ἣν ἡ γυνὴ δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς κάτοχος τοῦ προικιμαίου, ἀλλὰ θεωρεῖται ὡς κατέχουσα ἁπλῶς, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς πραγματικῆς ἀσφαλείας, παρὰ Bechmann I. σ. 139 ἑπ. Czyhlarz σ. 192 ἑπ.

30) Bechmann I. σ. 148, Czyhlarz σ. 195

31) L. 30 C. (5, 12) . . . quum eaedem res et ab initio uxoris fuerant et naturaliter in ejus permanserunt dominio. Non enim quod legum subtilitate transitus earum in patrimonium mariti videtur fieri, ideo rei veritas deleta vel confusa est. Volumus itaque . . . ut, sive ex naturali jure ejusdem mulieris res esse intelligantur, vel secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse, per utramque viam, sive in rem sive hypothecariam, ei plenissime consulatur.

32) Ἣν ἀντίθεσιν οἱ Scheurl αὐτ. VI. σ. 28 καὶ Windscheid II. § 496 Anm. 3 ἀνευρίσκουσι καὶ ἐν τῷ προγενεστέρῳ δικαίῳ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἐν τῇ ταύτης δεσποτείᾳ παρέμειναν. Χάριν τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος, δι' οὗ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπροστάτευσε τὴν γυναῖκα ἀπονείμας αὐτῇ τὴν προνομίαν τῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐκδικητικῆς τῶν προικῴων ἢ ὑποθηκικῆς, ἀπεκάλυψε τὴν ἀντίθεσιν ταύτην, ὅπως δικαιολογήσῃ τὴν καινοτομίαν αὐτοῦ ὡς ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ δικαιώματι, ὅπερ ἡ γυνὴ εἶχε καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ πέραν τούτου δὲν προέβη, οὐδ' ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων τὸ ἀρχαῖον οἰκοδόμημα εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος τοῦ ἀνδρὸς ὑποκαθιστῶν τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ ὡς συζύγου.[33]) Ἀλλ' ἂν καὶ δὲν ἔπραξε τοῦτο ὁ Ἰουστινιανός, βέβαιον ὅμως ἀφ' ἑτέρου, ὅτι τὸ θεμελιῶδες ἀξίωμα τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου ἀπώλεσε τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα καὶ νέαι ἐπεκράτησαν ἀρχαὶ ἀποκλίνουσαι μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν ἢ τὴν αὐστηρὰν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς ἁπλῆ λεπτολογία, ἡ δ' ἐν Κώδικι διάταξις ὑπῆρξε τὸ προανάκρουσμα νομοθετικῆς μεταρρυθμίσεως, ἣν ὅμως ἕνεκα λόγων ἀγνώστων ἡμῖν καὶ δὲν συνετέλεσεν ὁ αὐτοκράτωρ, οὐδ' οἱ τούτου διάδοχοι, διότι ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἀπότομος ἐπηκολούθησε παρακμὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἀδράνεια πολλῶν αἰώνων.

Ἀπαγόρευσις ἀπαλλοτριώσεως ἀκινήτων.

§ 120. Ὁ ἀνὴρ ὡς ὁ τῶν προικῴων κύριος ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἀλλ' ἡ ἀπόλυτος αὕτη ἐξουσία ἐν πολλοῖς ἀπέβαινεν ἐπιζήμιος εἰς τὴν γυναῖκα, διότι τὸ δικαίωμα αὐτῆς ὅπως μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικός, ἧς ἡ ἀσφάλεια καὶ συντήρησις ἀνεγνωρίσθη ὡς δημόσιον συμφέρον, μετετρέπετο εἰς ζήτημα φερεγγυότητος τοῦ ἀνδρός. Τῶν ἀκινήτων ἡ συντήρησις ἐθεωρήθη ὑπὲρ πᾶν ἕτερον ἀναγκαιοτέρα καὶ πρῶτος ὁ ἐπὶ Αὐγούστου Ἰούλιος νόμος[1]) ἀπη-

33) Bechmann I. σ. 145, Czyhlarz σ. 195, Dernburg III. § 19 Anm. 1.

1) «Lex Julia de adulteriis» καὶ οὐχὶ ἴδιος νόμος «de fundo dotali» ὡς ἀπαντᾷ ἐν L. 1 (23, 5), ὅπερ εἶναι κατὰ συγκοπὴν τῆς ἐν L. 4 καὶ 16 (23, 5) ἐκφράσεως «L. Julia, quae de dotali praedio prospexit». Czyhlarz σ. 196 Anm. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γόρευσε τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τοῦ ἀκινήτου ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικὸς καὶ ὑπεξουσίας οὔσης, τὴν δὲ παραχώρησιν ὑποθήκης καὶ ταύτης συναινούσης δὲν ἐπέτρεψε,[2]) ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς μὴ ἀνεχόμενος ὅπως τὸ δικαίωμα τῆς ὑποθήκης τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς προικώων ἀκινήτων καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ νόμου προστασία ματαιοῦται διὰ τῆς συναινέσει αὐτῆς ἀπαλλοτριώσεως κατήργησεν ὡς πρὸς τοῦτο τὴν προτέραν τοῦ Ἀναστασίου διάταξιν[3]) θεσπίσας, ὅτι ὁ ἀνὴρ καὶ συναινούσης τῆς γυναικὸς στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ προικιμαίου ἀκινήτου.[4])

Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως προϋποτίθησι προικιμαῖον ἀκίνητον, ἤτοι τοιοῦτον, ὅπερ ἐγένετο τῆς δεσποτείας τοῦ ἀνδρός, ἀφ' οὗ καὶ κωλύεται ἡ ἀπαλλοτρίωσις,[5]) ἐκτείνεται δὲ καὶ ἐπὶ πάσης τοῦ προικιμαίου ἐπαυξήσεως,[6]) ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν προέρχεται ἐκ πράξεως τοῦ ἀνδρὸς ἢ δικαστικῆς κατακυρώσεως.[7]) Ἀργεῖ ἑπομένως ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἀπαλλοτριοῦται τὸ ἀκίνητον, ἐὰν τῆς προικὸς ἀντικείμενον εἶναι τὸ δικαίωμα ἐπικαρπίας, ἐμφυτεύσεως καὶ ἐπιφανείας.[8]) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἔχῃ ἁπλῶς χρησικτησίας νομήν, ἀπαλλοτριοῖ τὸ ἀκίνητον πρὸ τῆς συμπληρώσεως αὐτῆς, ἐνῷ συμπληρωθείσης ταύτης ἀπαγορεύεται ὡς ἐκ τῆς κτηθείσης κυριότητος.[9])

Ἡ ἀπαλλοτρίωσις ἀπαγορεύεται οὐ μόνον ὅταν προικὸς αἰτίᾳ

---

2) Paul. S. R. II. 21. B. § 2. Gaj. II. 63, pr. Inst. (2, 8), L. 12 § 1 (23, 5), L. un. § 15 C. (5, 13).

3) L. 21 C. (4, 29).

4) L. un. § 15 C. (5, 13), περιλαβοῦσαν οὐ μόνον τὰ ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀκίνητα. pr. Inst. (2, 8).

5) Gaj. II. 63, L. 13 § 2 (23, 5). Dotale praedium sic accipimus, quum dominium marito quaesitum est, ut tunc demum alienatio prohibeatur.

6) L. 65 (23, 3), L. 3 pr. (23, 5).

7) L. 78 § 4 (23, 3). Bechmann II. σ. 449.

8) L. 13 § 2 (23, 5), L. 78 § 2 (23, 3) καὶ L. 25 pr. (50, 16) καθ' ἣν «ususfructus non dominii pars, sed servitutis sit». Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 409 Anm. 11.

9) Gaj. II. 63, L. 13 § 2 (23, 5). Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 412. Ἀντιδοξεῖ Bachofen, Ausg. Lehren σ. 102.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐγένετο κύριος ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐκ τοιαύτης αἰτίας παρέμεινε κύριος, ὡς ἀφεθείσης αὐτῷ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ παραδώσῃ τὸ ἀκίνητον,[10]) διότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς. Διὰ τῆς καθόλου διαδοχῆς τὸ προικιμαῖον μεθίσταται μετὰ τῆς ὁμάδος εἰς τὸν κληρονόμον, ἀλλ' ὡς τοιοῦτον ἀποκομίζον καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀναπαλλοτριώτου.[11])

Ἡ ἑρμηνεία τὴν τοῦ Ἰουλίου νόμου ἀπαγόρευσιν ἐπεξέτεινε καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸν μνηστῆρα δοθέντων προικὸς αἰτίᾳ, ἐὰν ἡ μνηστὴ ἔχῃ τὴν ἀπαίτησιν τῶν δοθέντων ἕνεκα τοῦ μὴ ἐπακολουθήσαντος γάμου,[12]) ὡς ἐπίσης δὲν ἀπαλλοτριοῦνται καὶ τὰ δοθέντα διὰ τὸν γάμον ἀνήβου γυναικός,[13]) ἐνῷ τοὐναντίον κρατεῖ ἐπὶ κεκωλυμένου γάμου.[14])

Ἡ ἀπαγόρευσις, χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς ὑπάρχουσα, ἀργεῖ, ἐὰν λυθέντος τοῦ γάμου τὸ προικιμαῖον δὲν ἀποδίδωται[15]) εἰς τὴν γυναῖκα,[16]) ὡς ἐπὶ ἀναληπτέας καὶ διατεμιμημένης προικὸς λόγῳ πωλήσεως,[17]) ὡς καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ἔχῃ τὴν ἐπιλογὴν διαζευκτικῶς ὀφειλομένου ἀκινήτου καὶ ἑτέρου πράγματος,[18]) ἐνῷ τοὐναντίον καταστραφέντος τούτου καὶ τοῦ ἀκινήτου ὡς μόνου ἀποδοτέου ἀντικειμένου ἐναπομείναντος ἀπαγορεύεται ἡ ἀπαλλοτρίωσις.[19]) Ἐὰν ἀκίνητα ἅπαντα, ὧν διαζευκτικῶς ὀφείλεται ἡ ἀπόδοσις κατ' ἐπιλογὴν τῆς γυναικός, οὐδὲν ἀπαλλοτριοῦται,

---

10) L. 9, 14 § 2 (23, 5). Καὶ ἂν ἔτι μετὰ τὴν ἄφεσιν ἀπέκτησεν ὁ ἀνὴρ τὸ ἀκίνητον.

11) . . . cum suo jure, ut alienari non possit. L. 1 § 1, L. 2 pr. (23, 5).

12) L. 4 (23, 5).

13) L. 74 (23, 3). Czyhlarz σ. 200 Anm. 22, καθ' ὃν, ἂν καὶ ἄκυρος ὁ γάμος ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἡλικίας, οὐχ ἧττον θεωρεῖται ὡς μνηστεία. Ἀντιδοξεῖ Bachofen σ. 94, ὃν ἠκολούθησε πρότερον ὁ Czyhlarz ἐν Zeitschr. αὐτ. σ. 413 Anm. 21.

14) L. 5 (12, 7).

15) Διότι στερεῖται τῆς περὶ προικός, ἢ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς. Bechmann II. σ. 448, Czyhlarz σ. 199.

16) L. 3 § 1 (23, 5). Toties autem non potest alienari fundus, quoties mulieri actio de dote competit, aut omnino competitura est.

17) L. 11 (23, 5), L. 1 C. (5, 23).

18) L. 9 § 1, 2 (23, 5). «Stichum aut fundum».

19) L. 9 § 2 (23, 5) . . . Sticho mortuo fundum in dotem esse.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐνῷ ἂν ὁ ἀνὴρ ἔχῃ τὴν ἐπιλογήν, ἅμα τῇ ἐκποιήσει τοῦ ἑνὸς ἀναπαλλοτρίωτον καθίσταται τὸ ἕτερον, ἐπανακτήσαντος δὲ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἐκποιηθὲν ἀναζῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς αὐτοῦ.[20]) Ἀργεῖ ἐπίσης ἡ ἀπαγόρευσις, ὅταν ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνῃ τὴν προῖκα.[21])

Ἐφ' ὅσον προικιμαῖον τὸ ἀκίνητον καὶ ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν προῖκα, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον, τοὐναντίον δ' ἀποβάλλει τὴν τοιαύτην ἰδιότητα καὶ ἀπαλλοτριοῦται, ἐὰν ἀντηλλάγη,[22]) ἢ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπεστράφη εἰς τὴν γυναῖκα,[23]) καθ' ἃς περιπτώσεις ἐπιτρέπεται τοῦτο ἐκ τοῦ νόμου, ὡς καὶ ὅταν ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις ἀνήκῃ εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός.[24]) Καὶ τοῦ γάμου λυθέντος παραμένει τὸ ἀκίνητον προικιμαῖον καὶ ἀναπαλλοτρίωτον, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπεδόθη καὶ ὑφίσταται τὸ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς προικὸς δικαίωμα τῆς γυναικός.[25])

Ἡ ἀπαλλοτρίωσις ἐν εὐρυτάτῃ ἐνταῦθα ἐννοίᾳ περιλαμβάνει πᾶσαν οἱανδήποτε πρᾶξιν τοῦ ἀνδρὸς ἐπαγομένην καθόλου ἢ ἐν μέρει μετάθεσιν τῆς κυριότητος,[26]) διὸ στερεῖται καὶ τῆς περὶ διαιρέσεως κοινοῦ, χωροῦσαν ἄλλως κατ' αὐτοῦ.[27]) Ἐπίσης ὡς

---

20) L. 9 § 3 (23, 5) . . . alterum alienari non posse, si tamen alienum rursus redimat, adhuc in ejus potestate est, an eum, quem retinuisset, alienare velit.

21) L. 17 (23, 5).

22) L. 18, 26, 27 (23, 3), L. 32 (23, 4).

23) L. 85 (23, 3). Ὡς καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνῃ τὴν προῖκα. L. 17 (23, 5).

24) Δὲν ἀντίκειται L. 13 § 3 (23, 5), καθ' ἣν καὶ οἱ τῆς γυναικὸς κληρονόμοι προστατεύονται ἐξ ἴσης, ὡς καὶ ἐκείνη, διότι ἐν τῇ διατάξει ὁ λόγος περὶ τοῦ δικαιώματος τῶν κληρονόμων ὡς ἐκ τῆς συνεστῶτος τοῦ γάμου παρὰ τὸν νόμον ἀπαλλοτριώσεως. Czyhlarz σ. 200 Anm. 20.

25) L. 12 pr. (23, 5) . . . etiamsi diremto matrimonio dotale praedium esse intelligitur.

26) L. 1 C. (5, 23). Est enim alienatio omnis actus per quem dominium transfertur. Ἐπομένως ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις, ἡ δωρεὰ L. 4 C. (5, 71), L. 15 C. (5, 12), καὶ ἡ κληροδοσία L. 16 (29, 1), L. 13 § 4 (23, 5).

27) L. 78 § 4 (23, 3), L. 2 C. (5, 23), Βασ. XXIX. 1, 74 Σχολ. Στερεῖται ταύτης, διότι ὁ δικαστὴς τῆς διανομῆς ἐνδέχεται νὰ ἐπιδικάσῃ τῷ ἑτέρῳ συγκυρίῳ τὸ προικιμαῖον ἐπὶ χρηματικῇ ἀποζημιώσει, ἢ καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκποίησιν τοῦ ὅλου ὡς ἀνεφίκτου διανομῆς. Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 415, Dotalr. σ. 201 Anm. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μερικὴ ἀπαλλοτρίωσις ἀπαγορεύεται ἡ παραχώρησις ὑποθήκης, ἡ σύστασις δουλείας ἐπὶ τοῦ προικιμαίου ἀκινήτου,[28]) καὶ παντὸς ἑτέρου πραγματικοῦ δικαιώματος ὡς ἐμφυτεύσεως καὶ ἐπιφανείας,[29]) ὡς καὶ ἡ παραίτησις ἀπὸ τοιούτου ἢ ἡ ἀπόσβεσις διὰ παραγραφῆς.[30]) Ἐκ τῆς περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀπαγορεύσεως παρέπεται προσέτι, ὅτι καὶ οὐδεμία χωρεῖ χρησικτησία, ἀφ' ἧς προικιμαῖον τὸ ἀκίνητον,[31]) διότι ὁ κατέχων δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τίτλον ἐκ πράξεως ἀπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ νόμου, παρ' οἱουδήποτε καὶ ἂν ἐγένετο ἡ ἀπαλλοτρίωσις, [32]) ὡς ἐπίσης οὐδὲ δουλεία ἐπὶ τούτου ἀποκτᾶται διὰ χρησικτησίας.[33]) Ἡ ἤδη πρὸ τῆς προικῴας ἰδιότητος ἀρξαμένη χρησικτησία ἐξακολουθεῖ καὶ συμπληροῦται [34]) κατ' οὐδὲν κωλυομένης τῆς ἐπικτήσεως τῆς κυριότητος, καθὸ ἐκ προγενεστέρας αἰτίας ὑπαρχούσης.[35]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς

---

28) L. 5, 6 (23, 5), L. 3 § 5 (27, 9). Διὰ προσωπικῆς δουλείας βαρεῖται τὸ προικιμαῖον, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν παρατείνεται πέραν τοῦ πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικὸς χρόνου. Bechmann II. σ. 454 Anm. 3, Czyhlarz σ. 201 Anm. 4.

29) Περὶ ὧν περὶ προικὸς στερούμεθα ῥητῆς μαρτυρίας, ἀλλὰ ταὐτὸ κρατεῖ, διότι καὶ αὗται ἀπαλλοτρίωσις λογίζονται. L. 7 C. (4, 51).

30) L. 5, 6 (23, 5), L. 28 (50, 16).

31) L. 16 (23, 5), L. 28 pr. (50, 16). Windscheid I. § 183 Anm. 14.

32) Κατὰ Savigny, System IV σ. 565, ὃν ἠκολούθησε καὶ Fitting, Arch. f. C. P. XLVII. σ. 140 τὸ κώλυμα δὲν εἶναι ἀπόλυτον ἀλλὰ σχετικόν, ἤτοι κωλύεται ἡ χρησικτησία, ἐφ' ὅσον αὕτη στηρίζεται εἰς πρᾶξιν τοῦ ἀνδρός, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν ἐπὶ πράξεως τρίτων δυναμένης νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς κυριότητος ἄνευ θετικῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐνεργείας. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἀπεδοκίμασαν πάντες σχεδόν, διότι οὕτω ματαιοῦται ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀντίκειται καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι «ἐκποιεῖ πρᾶγμα καὶ ὁ ἀνεχόμενος αὐτὸ ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι» L. 28 pr. αὐτ. Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 419, Dotalrecht σ. 201, Bechmann II. σ. 451.

33) L. 5, 6 (23, 5), L. 28 pr. (50, 16).

34) Διότι καὶ τὰ καλῇ τῇ πίστει νεμόμενα ἐν τῇ περιουσίᾳ λογίζονται L. 49 (50, 16), L. 7 § 6 (6, 2), L. 1 § 1, L. 3 (41, 6), D. pro dote (41, 9), L. 5 § 2 (27, 9), § 12 Inst. (2, 6), L. 2 § 18, 19 (41, 4).

35) L. 16 (23, 5), ἔνθα προδήλως ὑπάρχει παρέμβλημα, διότι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβιβασθῇ ἡ κυριότης ἐν ζωῇ ἄνευ παραδόσεως τῆς νομῆς, ἑπομένως οὐδ' ἄνευ διακοπῆς τῆς ἤδη ἀρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἤδη ἀρξαμένης ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ δουλείας ὑφισταμένης ὑπὲρ ἀκινήτου, ὅπερ ὕστερον ἐγένετο προικῷον, ἐνῷ ἐπὶ ἀχρησίας ἡ ἀπαλλοτρίωσις δὲν χωρεῖ ἐκ προγενεστέρας αἰτίας καὶ ἐκ θετικῆς πράξεως, ἀλλ' ὑπάρχει ἀρνητικῶς ἐν τῇ μὴ ἐνασκήσει τῆς δουλείας παρατεινομένη καὶ ἀφ' ἧς τό, ὑπὲρ οὗ ἡ δουλεία, κτῆμα τὴν προικῴαν προσελάβετο ἰδιότητα, οὗ ἕνεκεν ὡς ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀργοῦσιν αἱ ἐκ τῆς ἀχρησίας συνέπειαι.[35])

Οὐδεμίαν ἔχει ἐφαρμογὴν ἡ ἀπαγόρευσις ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεων γενομένων ὡς ἐκ πραγματικῶν δικαιωμάτων κεκτημένων, πρὶν ἡ τὸ ἀκίνητον καταστῇ προικιμαῖον,[36]) ὡς καὶ ὅταν ἡ ἀπαλλοτρίωσις χωρῇ κατὰ διάταξιν νόμου,[37]) ἢ δικαστικὴν ἀπόφασιν.[38])

Ἄκυρος ἡ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπαλλοτρίωσις.

§ 121. Παν τὸ παρὰ τὴν τοιαύτην ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου γενόμενον εἶναι ἀπολύτως ἄκυρον, ἤτοι οὐ μόνον ἡ ἀπαλλοτρίωσις τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος,[1]) ἀλλὰ καὶ ἡ δικαιοπραξία, ἐξ ἧς αὕτη,[2]) διότι οὕτω καὶ μόνον προστατεύεται τὸ συμφέρον τῆς

ξαμένης χρησικτησίας. Arndts, Pand. § 402 Anm. 2, Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 422 Anm. 44, Bechmann II. σ. 451 Anm. 1. Ἀδιάφορον ὁπόσος διέρρευσε χρόνος μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν τὸ ἀκίνητον ἐγένετο προικιμαῖον, τὸ δὲ «si paucissimi dies ad perficiendam longi temporis possessionem superfuerunt» ἔχει σπουδαιότητα ὡς πρὸς μόνην τὴν εὐθύνην τοῦ ἀνδρὸς παραλείψαντος νὰ ἐκδικήσῃ τὸ προικιμαῖον. Czyhlarz σ. 204 Anm. 6.

35) Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 424, Dotalrecht σ. 204.

36) Ὡς ἐπὶ ὑποθήκης. L. 11 (20, 6), L. 1 § 2 (27, 9), διότι ἡ ἐκποίησις, ὡς ἐκ τοῦ νόμου συνέπεια τῆς ἀπαιτήσεως, χωρεῖ ἀνεξαρτήτως τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνδρός.

37) Ὡς ὅταν ὁ ἀνὴρ κτήσηται τὸ ἀκίνητον τὸ δουλεῦον τῷ προικιμαίῳ, ὅτε ἀποσβέννυνται αἱ ὑπὲρ τούτου δουλεῖαι διὰ συγχύσεως. L. 7 pr. (23, 5).

38) Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐκ δευτέρου ψηφίσματος παραπομπὴ εἰς τὴν νομὴν διὰ τὴν μὴ ἀσφάλειαν κατ' ἐπικειμένης βλάβης, ὅτε ὁ παραπεμφθεὶς καθίσταται πράγματι νομεύς. L. 1 pr. (23, 5), L. 7 pr. L. 15, 16 (39, 2).

1) L. 3 § 10 (24, 1), L. 16 (29, 1), L. 6 (23, 5).

2) L. 42 (41, 3). Quum vir praedium dotale vendidit scienti vel ignoranti rem dotis esse, venditio non valet. L. 77 § 5 de leg. (31). Bechmann II. σ. 457, 461, Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 428,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γυναικός.[3]) Ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ ἀνὴρ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου διεκδικεῖ τὸ προικιμαῖον, διότι ὡς ἐκ τοῦ ἀκύρου τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀκέραιον παρέμεινεν αὐτῷ τὸ πραγματικὸν δικαίωμα,[4]) ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἡ εἰς τὴν δικαιοπραξίαν, ἐξ ἧς ἡ ἀπαλλοτρίωσις, ἁρμόζουσα ἔνστασις ἀντιτάσσεται κατὰ τοῦ διεκδικοῦντος, διότι καὶ αὐτὴ ἡ δικαιοπραξία ἄκυρος ὡς ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικός, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ ἀπόδοσις.

Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἔχει τὴν διεκδίκησιν ὁ ἀνήρ, διότι ἀκύρου οὔσης τῆς ἀπαλλοτριώσεως αὐτὸς ὁ τοῦ προικιμαίου κύριος,[5]) οὗ ἕνεκεν οὐδεμία προτείνεται ἔνστασις,[6]) οὐδ' ἡ ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δόλου, διότι ὑπὲρ τῆς γυναικὸς καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως.[7])

Dotalrecht σ. 204. Ὁ Mommsen, Beitr. I. σ. 25 φρονεῖ, ὅτι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον παραμένει ἰσχυρὰ ἐνοχὴ ὡς πρὸς μόνα τὰ προικιμαῖα καὶ τὰ τῶν ἀνήβων, ἐνῷ ὁ Schröder, Veräusserungsverbote σ. 26, 61 ἀποδέχεται καὶ τὸ ἄκυρον τῆς ἐνοχῆς, ἀλλ' οὐχὶ ὡς πρὸς τὸν καλῇ τῇ πίστει ἀποκτήσαντα, ὅστις διὰ τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγῆς ἀπαιτεῖ τὸ διαφέρον.

3) Ἂν ἡ αἰτία τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ὡς ἡ σύμβασις τῆς ἀγοραπωλησίας, παρέμενεν ἰσχυρά, ἡ διεκδίκησις τοῦ ἀνδρὸς ἐματαιοῦτο διὰ τῆς ἐκ ταύτης ἐνστάσεως τῆς ἀγορασίας.

4) L. 17 (23, 5).

5) Ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἀντιδοξοῦντες Thibaut, System I § 341, Puchta, Vorl. II. § 416, 417, Bachofen, Ausgew. Lehren σ. 108, Brinz, Pand. § 52, ὧν τὸ ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι οὐδεὶς προσβάλλει ὡς ἀκύρους τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις, ἀλλὰ τὸ τετριμμένον τοῦτο ἀξίωμα δὲν δύναται νὰ κατισχύσῃ τῆς ὡς ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ νόμου ἀπολύτου ἀκυρότητος, διὸ καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν νεωτέρων ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ γνώμης ἐτάχθησαν. Glück XXV. σ. 402, Brandis, Zeitschr. f. C. u. P. N. F. VII. σ. 191, Vangerow, Pand. § 217 Anm. 3, Arndts, Pand. § 402, Windscheid II. § 497, Sintenis III. § 133 σ. 37, Bechmann II. σ. 459, Czyhlarz σ. 204, Dernburg III. § 18 Anm. 11, Καλλιγᾶς 4 § 90, Παπαρρηγόπουλος 3 § 149.

6) Ὡς ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, οἷον ἡ τῆς ἀγορασίας, διότι καὶ αὐτὴ ἡ σύμβασις τῆς ἀγοραπωλησίας ἄκυρος, ἐπομένως ἀργεῖ καὶ ἡ γενικὴ τοῦ δόλου ἔνστασις ἡ βάσιν ἔχουσα, ὅτι παρὰ τὸ δίκαιον ἡ ἀγωγή. Czyhlarz, Zeischr. αὐτ. σ. 430.

7) Δυνατὸν ἐν τῷ μέλλοντι ν' ἀναβιώσῃ ἡ ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι κατ' ἀναλογίαν τῆς ὑπὸ αἵρεσιν παραδόσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἂν καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἄκυρος ἡ ἀπαλλοτρίωσις, οὐδὲν ἧττον ἐν περιπτώσει πωλήσεως τοῦ προικιμαίου ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τοῦ δόλου, ὃν μετῆλθεν, ὀφείλει ν' ἀποζημιώσῃ τὸν ἀγοραστήν, ἐφ' ὅσον οὗτος εἶχε συμφέρον, ὅπως μὴ ἀπατηθῇ, ἡ δὲ πρὸς τοῦτο ἀγωγὴ εἶναι οὐχὶ ἡ τοῦ δόλου, ἀλλ' ἡ τῆς ἀγορασίας, καίτοι ἀκύρου τῆς συμβάσεως.[8]) Δικαίωμα ἐπισχέσεως ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπαιτήσεως δὲν ἔχει ὁ ἐναγόμενος,[9]) διότι οὕτω ματαιοῦται ὁ σκοπὸς τῆς ἀπαγορεύσεως ὑπαρχούσης χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικός, ὅπερ εἶναι ὑπέρτερον παντὸς ἄλλου καὶ οὐ ἕνεκα καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου διεκδικεῖ ὁ ἀνὴρ τὸ ἀκίνητον.[10]) Περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ ἐπωφελῶν δαπανημάτων κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ παντὸς διὰ τῆς ἐκδικητικῆς ἐναγομένου, διότι κατὰ τὴν κρατήσασαν παρὰ τοῖς ῥωμαίοις νομικοῖς ἀρχὴν καὶ ἐπὶ τῶν μεταξὺ συζύγων ἀνισχύρων δωρεῶν χωρεῖ ἡ ἔνστασις τοῦ δόλου.[11])

Καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ διεκδικεῖ τὸ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπαλ-

ἀποκρούεται κατ' ἔνστασιν ἡ ἀγωγὴ τοῦ ἀνδρός, διότι ἐπὶ ταύτης καὶ πρὸ τῆς πληρώσεως τῆς αἱρέσεως ἰσχυρὰ ἡ δικαιοπραξία, ἐνῷ ἡ ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις ἦν καὶ παραμένει τοιαύτη μὴ καθισταμένη μετέωρος ἐκ τῆς τυχὸν ἀναβιώσεως αὐτῆς. Τοιαύτη ἡ γνώμη τοῦ Puchta αὐτ. ὃν ἀνεσκεύασαν Czyhlarz αὐτ. καὶ Bechmann II. σ. 459.

8) § 5 Inst. (2, 23). Loca sacra vel religiosa, item publica veluti forum, basilicam, frustra quis sciens emit, quae tamen si pro profanis vel privatis deceptus a venditore emerit, habebit actionem ex emto, quod non habere ei liceat, ut consequatur, quod sua interest deceptum non esse. L. 4, 5, 6, 62 § 1 (18, 1). Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 430 Anm. 63, σ. 432, Dotalrecht σ. 205, Schröder σ. 26.

9) Dernburg III. § 18 Anm. 11.

10) Ὑπὲρ τῆς ἐπισχέσεως Sintenis, Pfandr. σ. 71, Civilr. III. § 133 Anm. 9, Vangerow I. § 217 Anm. 3, Arndts § 402 Anm. 4. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδ' ἕνεκεν τῆς μὴ ἀποδόσεως τοῦ τιμήματος ἐπιτρέπεται ἡ ἔνστασις τοῦ δόλου, ἡ δ' ἀναλογία τῶν ἐπὶ ἀνήβου κρατούντων ἐν L. 16 C. (5, 71), ἣν ἐπικαλεῖται ὁ Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 435, Dotalr. σ. 205 Anm. 5 δὲν εἶναι ἐπιτυχής, διότι κατὰ τοῦ διεκδικοῦντος ἀκίνητον ἐκποιηθὲν ἐν τῇ ἀνηβότητι ἀντιτάσσεται ἡ ἔνστασις τοῦ δόλου, ἐφ' ὅσον ὁ ἄνηβος ἐκ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος κατέστη πλουσιώτερος. Rudorff, Vormundschaft. II. σ. 431.

11) L. 10 (44, 4). Quum vir aut uxor in area sibi donata aliquid aedificasset, plerisque placet, doli mali exceptione posita rem servari posse.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λοτριωθὲν ἀκίνητον, ἀλλὰ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἀφ' ἧς καὶ ἡ περὶ ἀποδόσεως τῆς προικὸς ἀγωγή. Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον τὴν ἐκδικητικὴν μετήρχετο ἡ γυνὴ εἴτε ὡς ἐκχωρηθεῖσαν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, εἴτε διότι τὴν ἐκ τῆς ἀκύρου ἀπαλλοτριώσεως παραμείνασαν αὐτῷ κυριότητα μετέθετεν εἰς τὴν γυναῖκα ὁ ἀνήρ,[12]) ἀλλὰ μεταγενέστερον καὶ ἄνευ τούτου ὡς ὠφέλιμον εἶχεν ἡ γυνὴ τὴν ἐκδικητικήν, ἄγνωστον ὅμως κατὰ τίνα διατύπωσιν,[13]) διότι στερούμεθα ἀκριβεστέρων περὶ τούτου εἰδήσεων.

Ὁ Ἰουστινιανὸς[14]) σαφέστερον ταῦτα διατυπῶν ἐθέσπισεν, ὅτι ἡ γυνή, λυθέντος τοῦ γάμου, διεκδικεῖ κατὰ παντὸς τρίτου τὸ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπαλλοτριωθὲν ἀκίνητον,[15]) οὐδεμιᾶς κατ' αὐτῆς ἀντιτασσομένης χρησικτησίας, οὐδὲ τριακονταετοῦς ἢ τεσσαρακονταετοῦς παραγραφῆς, ἢ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγήν.[16]) Διεκδικοῦσα ἡ γυνὴ οὐδεμίαν ὀφείλει ἀποζημίωσιν, κἂν ἔτι συνεστῶτος τοῦ γάμου συνήνεσεν εἰς τὴν ἀπαλλοτρίωσιν, διότι αὕτη ἀπολύτως ἄκυρος καὶ συναινέσει τῆς γυναικὸς γενομένη, κατὰ τοσοῦτον δὲ μόνον ὑπόκειται εἰς ἀπαίτησιν, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ καταβληθέντος τιμήματος εὐπορωτέρα κατέστη.[17])

Θέματα, καθ' ἃ κυροῦται ἡ ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις.

§ 122. Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀργεῖ, ἅμα τὸ

---

12) Ὅπερ κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον ἐγίγνετο καὶ ἄνευ παραδόσεως τῆς κατοχῆς ἁπλῶς κληροδοτουμένου τῇ γυναικὶ τοῦ προικιμαίου. L. 16 (23, 5). Czyhlarz σ. 205 Anm. 7.

13) L. 7 pr. (23, 5) . . . utiles actiones adversus Titium mulieri ad restaurandam servitutem dantur. L. 77 § 5 de leg. (31), ἧς ἀνάλυσιν παρὰ Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 429, καὶ Bechmann II. σ. 461. Καὶ τὸ ἐν L. 13 § 3 (23, 5) «auxilium» ἀποδείκνυσιν, ὅτι τοῦτο ὑπὸ τοῦ Πραίτορος ἐγένετο καὶ πιθανῶς ἐπὶ τῷ πλάσματι ὡσεὶ ἐκχωρηθείσης τῆς ἀγωγῆς. Czyhlarz, Dotalr. σ. 206.

14) L. 30 C. (5, 12).

15) Bechmann II. 468, 484, Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 437, Dotalr. σ. 421 Anm. 9ᵃ.

16) Περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικὸς ἔχουσι τὴν πραγματικὴν ἀγωγὴν κατωτέρω.

17) Τὴν διεκδίκησιν ἔχει κἂν ἠδύνατο ἐντελῶς ν' ἀποζημιωθῇ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός. Glück XXV. σ. 401.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀκίνητον ἀποβάλῃ τὴν τοῦ προικιμαίου ἰδιότητα, οὗ γενομένου κυροῦται καὶ ἡ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπαγορεύσεως ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις, διότι ἄλλως ἡ χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς καὶ μόνης ὑπάρχουσα ἀκυρότης ἤθελεν ἀποβῆ ὠφέλημα τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἑτέρων προσώπων. Τοῦτο συμβαίνει, καθ' ἣν περίπτωσιν ἐναλλάσσεται τὸ προικιμαῖον ἀκίνητον, ἢ ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνήρ,[1]) ὡς καὶ ὅταν ἐκ δύο διαζευκτικῶς ὀφειλομένων ἀκινήτων καὶ ἀμφοτέρων ἐκποιηθέντων ἠγόρασε τὸ ἓν ὁ ἀνήρ, ὅτε κυροῦται ἡ τοῦ ἑτέρου ἐκποίησις.[2]) Διὰ τῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου συναινέσεως τῆς γυναικὸς δὲν κυροῦται ἡ ἀπαλλοτρίωσις, διότι αὕτη παρατείνεται καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ ἐκ τῆς προικὸς ἀπαίτησις, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀποδεχθείσης τῆς γυναικὸς τὸ ἀντάξιον τοῦ ἀκινήτου κυροῦται ἡ πρᾶσις οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς ἐπιγενομένης συναινέσεως, ἀλλὰ διότι αὕτη ἠρκέσθη εἰς τὴν τοιαύτην τῆς ἐκ προικὸς ἀπαιτήσεως ἱκανοποίησιν, ἧς ἕνεκεν ἡ διεκδίκησις αὐτῆς ἀπωθεῖται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου.[3])

Ἡ κυρωθεῖσα ἀπαλλοτρίωσις ὑπάρχει οὐχὶ ἀναδρομικῶς, ἀφ' ἧς ἐγένετο, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡ ἀναβίωσις,[4]) μὴ ἐπαγομένη ἄμεσον μετάβασιν τῆς κυριότητος, διότι ὁ ἐκδικῶν ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως ἐνστάσεως, ἰδίως δὲ τῆς ἀγορασίας.[5])

Ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ συναινέσει τῆς γυναικὸς γενομένη ἀπαλλοτρίωσις δὲν κυροῦται ἐπαναλαμβανομένης τῆς συ-

---

1) L. 42 (41, 3). Ταὐτὸ ἐπέρχεται ἀποτέλεσμα καὶ ὁπωσδήποτε ἀποζημιουμένης τῆς γυναικός. Bechmann II. σ. 495 Anm. 1.

2) L. 9 § 3, L. 10 (23, 5). Προϋποτίθεται, ὅτι ὁ ἀνὴρ ὁ ὀφείλων τὸ ἀκίνητον, ὅπερ ὑπεσχέθη αὐτῷ ὡς προῖκα ἡ γυνή, ἔχει καὶ τὴν ἐπιλογήν. Glück XXV. σ. 396, Tigerström I. σ. 287.

3) L. 77 § 5 de leg. (31), L. 13 § 4 (23, 5). Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 449.

4) Czyhlarz αὐτ. σ. 448. Ἀντιδοξεῖ Savigny, System IV. σ. 559 Not. bb. cc.

5) L. 17 (23, 5) ἔνθα ἔνστασις κατὰ τῆς διεκδικήσεως ὑποδείκνυται, L. 42 (41, 3) ἔνθα συμπαρατίθεται πρὸς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ κλοπιμαῖον πωλήσας ἀπέκτησεν ὕστερον τὴν κυριότητα. Bechmann II. σ. 458 Anm. 3, Czyhlarz σ. 208.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ναινέσεως μετὰ διετίαν,[6]) διότι ἡ διάταξις ἀφορᾷ εἰς τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἀκίνητα, ὧν τὴν ἀπαλλοτρίωσιν θέλων νὰ παρακωλύσῃ ὁ Ἰουστινιανὸς ἰδίας διέγραψε διατυπώσεις ἀποφηνάμενος ἅμα, ὅτι τὰ ἐπὶ τούτων νενομοθετημένα δι' ἔτι μείζονα λόγον κρατοῦσιν ἐπὶ τῆς προικός,[7]) ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι καινοτομῶν κατήργησε τὴν περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῶν ἀκινήτων ἀπαγόρευσιν.

Ἐναλλαγὴ προικῴων.

§ 123. Συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐναλλάσσεται ἐξ ἀμοιβαίας τῶν συζύγων συναινέσεως τὸ τῆς προικὸς ἀντικείμενον ἑτέρου ἀντὶ τοῦ ἀρχικῶς ἐπιδοθέντος ἀντικαθισταμένου.[1]) Χάριν τοῦ ἐκ τῆς προικῴας ἐνοχῆς δικαιώματος τῆς γυναικὸς κρατεῖ καὶ ἐνταῦθα, ὅ,τι καὶ περὶ πάντων τῶν ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ συμφώνων,[2]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ ἡ ἐναλλαγὴ κατὰ τοσοῦτον ἰσχυρά, ἐφ' ὅσον δὲν ζημιοῦται ἐκ ταύτης ἡ γυνή, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀπαιτεῖται καὶ θετικὴ ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ὠφέλεια,[3]) διότι οὕτως ἡ ἐναλλαγὴ μετατρέπεται εἰς κεκωλυμένην μεταξὺ συζύγων δωρεάν.[4]) Ἡ ἐπὶ ζημίᾳ τῆς γυναικὸς ἀνταλλαγὴ ἄκυρος ὡς καὶ

---

6) Ὡς ὑπέλαβόν τινες ἐκ παρερμηνείας τῆς Νεαρᾶς 61. κεφ. α'. § 3.. καὶ πολλῷ μᾶλλον τούτου ἐπὶ τῆς προικὸς κρατεῖν, εἴπερ τινὰ τῆς προικὸς ἢ ἐκποιήσειεν ἢ ὑπόθοιτο· ἤδη γὰρ τὰ τοιαῦτα ἱκανῶς περιείργασται καὶ νενομοθέτηται. Ἀρμ. Δ'. ια'. 19. καὶ Α'. ιγ'. 20, ἔνθα σχόλιον, καθ' ὃ ἐξ ἔθους πολιτεύεται ἡ συναινοῦντος καὶ τοῦ ἀνδρὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐκποίησις προικιμαίου ἀκινήτου, ἀλλὰ διὰ δημοσίου ἐγγράφου καὶ ἕνεκα δήλης καὶ ἐπειγούσης αἰτίας.

7) Καὶ τοῦτο δηλοῖ ἡ παρατεθεῖσα τῆς Νεαρᾶς περικοπή. Glück XXV. σ. 412, Tigerström I. σ. 298, Puchta, Pand. § 417 Not. m. Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 407, Dotalr. σ. 197 Anm. 6, Καλλιγᾶς 4. § 87, σημ. 2, Παπαρρηγόπουλος 3. § 148.

1) L. 21, 25, 26, 27, 50 (23, 3), L. 32 (23, 4).

2) Ἄτινα ἀνίσχυρα, ἐφ' ὅσον χείρων δι' αὐτῶν καθίσταται ἡ αἵρεσις τῆς γυναικός. Frg. Vat. § 120, L. 14, 17, 29 pr. (23, 4), L. 48 § 2 (4, 4).

3) Οὐδ' ἐννοεῖ τοιαύτην ὁ Μοδεστῖνος λέγων «si hoc mulieri utile sit» L. 26 (23, 3), καὶ ὁ Ἰουλιανὸς «quum mulieri prodest». L. 21 (23, 4).

4) Glück XXV. σ. 42, Bechmann II. σ. 227, Czyhlarz σ. 291 Anm. 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πᾶσα τοιαύτη διατίμησις τῶν προικῴων,[5]) οὐ ἕνεκα καὶ οὐδεμίαν ἐπάγεται ἀντικατάστασιν τοῦ ἀρχικῶς ἐπιδοθέντος,[6]) τὸ αὐτὸ δέ, καίτοι σιωπῶντος τοῦ νόμου, κρατεῖ καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ὁ ζημιούμενος, διότι καὶ ἐνταῦθα τὰ αὐτὰ κατ' ἀναλογίαν τῶν περὶ διατιμήσεως.[7]) Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἐπιβλαβὴς τῇ γυναικὶ ἡ ἀνταλλαγή, σκοπεῖται ἀείποτε ὁ χρόνος, καθ' ὃν αὕτη ἐγένετο. Ἡ γενομένη ἀνταλλαγὴ δὲν ἐνεργεῖ ἀναδρομικῶς, ἑπομένως τὰ μέχρι τῆς τελέσεως αὐτῆς προσαυξήματα παραμένουσι προικῷα,[8]) ἐκτὸς ἂν καὶ ταῦτα ἀντηλλάγησαν.

Ἡ ἐναλλαγὴ ὡς σύμβασις καταρτίζεται διὰ τῆς συναινέσεως ἀμφοτέρων τῶν συζύγων, ἑπομένως καὶ τῆς γυναικός,[9]) διὰ δὲ τῶν μονομερῶς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς πεπραγμένων δὲν ἀλλοιοῦται τὸ ἀρχικὸν τῆς προικὸς ἀντικείμενον. Ἐν περιπτώσει ἐκποιήσεως τῶν προικῴων[10]) ἄνευ συναινέσεως τῆς γυναικὸς ῥητὴ ὑπάρχει διάταξις, καθ' ἣν τῆς προικὸς ἀντικείμενον εἶναι αὐτὰ τὰ ἀρχικῶς ἐπιδοθέντα, διὸ λυθέντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δὲν ἀπαλλάσσεται προσφέρων τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τίμημα, ἀλλ' ὀφείλει ἢ αὐτὰ ταῦτα ἢ τὸ διαφέρον.[11]) Ἂν ὅμως συνήνεσεν ἡ γυνὴ εἰς τὴν ἐκποίησιν, ὑπάρχει ἐναλλαγὴ πράγματος ἀντὶ χρημάτων, ἅτινα εἶναι καὶ τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον.[12])

---

5) Ὅρα § 110

6) L. 25, 26 (23, 3). Bechmann αὐτ.

7) Ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ ὅτι «οὐ συνᾴδει τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ δικαίῳ τινὰ κερδαίνειν ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας». L. 6 § 2 (23,3). Bechmann II. σ. 227, Czyhlarz σ. 291.

8) L. 27 (23, 3). quod si fuerit factum, fundus vel res dotalis efficitur. Bechmann II. σ. 228, Czyhlarz σ. 292.

9) Μὴ προσαπαιτουμένης καὶ τῆς συναινέσεως τοῦ τὴν πατρικὴν ἔχοντος ἐξουσίαν, ἂν ὑπεξουσία ἡ γυνή, διότι τὰ ὑπὸ τῆς ὑπεξουσίας συνεστῶτος τοῦ γάμου σύμφωνα ὑποχρεοῦσι καὶ τὸν μετ' αὐτῆς συνενάγοντα πατέρα. L. 7 (23, 4). Czyhlarz σ. 293.

10) Ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπεται τοιαύτη.

11) L. 32 (23, 4), L. 50 (24, 3).

12) L. 12 § 4, L. 13 (23, 4). Δυνατὸν ὅμως ἡ συναίνεσις τῆς γυναικὸς νὰ ἑρμηνευθῇ ὡς δήλωσις, ὅτι ἀντὶ τῶν πραγμάτων ἀρκεῖται εἰς τὸ τίμημα, ὅτε λυθέντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ ἔχει τὴν ἐπιλογὴν νὰ παράσχῃ τὸ πρᾶγμα ἢ τὸ τίμημα, ἐνῷ ἡ γυνὴ δὲν ἀπαιτεῖ ἀμφότερα διαζευκτικῶς, ἀλλὰ μόνον τὰ πράγματα. L. 32 pr. (23, 4) . . . Labeo putat, viro po-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ διὰ προικῴων χρημάτων ἀγορασθέντα δὲν καθίστανται προικῷα ἐναλλασσομένου οὕτως ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικὸς τοῦ τῆς προικὸς ἀντικειμένου, διότι ἀνατρέπεται ἡ θεμελιώδης ἀρχή,[13]) ὅτι ἀνίσχυρος ἡ παρὰ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς ἐναλλαγή, τὸ δὲ συμφέρον τῆς γυναικός, ὅπερ τοσοῦτον εὐλαβούμενος ὁ νόμος ὥρισεν, ὅτι τὸ κῦρος τῆς ἀνταλλαγῆς ἤρτηται ἐκ τῆς εἰς τὴν γυναῖκα προσγιγνομένης ὠφελείας, προσφέρεται θυσία εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν ἢ τὸν δόλον τοῦ ἀνδρός.[14]) Παρὰ ταῦτα ἐναντία ὅλως ὁ Γάϊος[15]) διδάσκει λέγων «τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων

testatem fieri debere, utrum velit ducenta, vel fundum reddere, neque ei pactum conventum remitti oportere. Id circo puto hoc Labeonem respondisse, quoniam voluntate mulieris fundus veniit, alioquin omnimodo fundus erat restituendus. Czyhlarz σ. 293.

13) Ἡ ἐκ ῥητῶν διατάξεων μαρτυρουμένη. L. 50 (24, 3) . . . res, quae extant, si neque volente neque ratum habente muliere veniissent, perinde reddendas, atque si nulla aestimatio intervenisset. Ὅρα καὶ τὰ ἐν σημ. 11 κείμενα. Bechmann II. σ. 231, Czyhlarz σ. 294, Dernburg III. § 16 Anm. 22. Ἀντιδοξεῖ Brinz, Pand. I. σ. 1252. Δὲν ἀντίκειται ἡ ἀντιγραφὴ ἐν L. 12 C. (5, 12), «fundus a marito tuo comparatus non tibi quaeritur, ... ac dotis tantum actio tibi competat» ἣν ἐσφαλμένως ἑρμηνεύει Tigerström I. σ. 257, διότι οἱ αὐτοκράτορες ἀποφαίνονται, ὅτι τὸ διὰ προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθὲν δὲν καθίσταται ἴδιον τῆς γυναικὸς ἀναλλοίωτον ὡς καὶ πρότερον ἐχούσης τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν. Bechmann II. σ. 233, Czyhlarz σ. 294 Anm. 16, Windscheid II. § 500 Anm. 1.

14) Εἰς ταῦτα δὲν ἀντίκειται ἡ μαρτυρία τοῦ Οὐλπιανοῦ ἐν L. 22 § 13 (24, 3) «in his tantum rebus, quae vel in dotem datae sunt, vel ex dote comparatae, quasi et hae dotales sint» χαρακτηρίζοντος καὶ ταῦτα ὡσανεὶ προικιμαῖα, διότι τὸ θέμα περὶ τοῦ προνομίου τῆς πρωτοπραξίας τῆς γυναικὸς ὡς πρὸς τὴν προῖκα αὐτῆς, οὗ ἕνεκα τὰ ἐκ προικιμαίων κτηθέντα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ χρηματίου τοῦ δούλου, μεθ' οὗ συνῆψε γάμον ἡ γυνὴ ἐκ πλάνης ἐλεύθερον αὐτὸν ὑπολαβοῦσα, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων τίμημα ἀνήκει εἰς τὴν γυναῖκα πρὸς ἐξόφλησιν τῆς ἐκ τῆς προικὸς ἀπαιτήσεως αὐτῆς, κατ' ἐξαίρεσιν προτιμωμένην (quasi privilegium) ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα πράγματα καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ δούλου δανειστῶν καὶ τοῦ κυρίου. Czyhlarz σ. 409 ἀποκρούοντα τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Bechmann II. σ. 464—466 διδάσκοντος, ὅτι κατὰ τὸ κλασικὸν δίκαιον ἡ γυνὴ ὡς ἐκ τοῦ προνομίου τῆς πρωτοπραξίας προλαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα ὡς καὶ τὰ ἐκ προικιμαίων χρημάτων κτηθέντα.

15) L. 54 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαῖά εἰσι» ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εἰς εἰδικὸν ἀρχικῶς ἀναγομένη θέμα τῆς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν διαδικασίας,[16]) εἰς ἀλλοίαν μετέπεσεν ἔννοιαν ἐν τῷ νεωτέρῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ, ἔνθα παρελήφθη, συμβαδίζουσα μετὰ τοῦ νέου συστήματος τῆς ἐκδικητικῆς τῆς γυναικὸς ἀγωγῆς ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου σωζομένων καὶ ἐκ τῆς προικὸς καὶ προικιμαίων χρημάτων κτηθέντων,[17]) ἅτινα τούτου καὶ μόνου ἕνεκα θεωροῦνται ὡς προικῷα.[18])

Ἡ ἀνταλλαγὴ γίγνεται εἴτε πράγματι, ἐναλλασσομένων ἀντὶ ἑτέρων τῶν προικιμαίων,[19]) ὅτε αὕτη τελειοῦται διὰ τῆς παραδόσεως, τοῦ μὲν καθισταμένου πάραυτα προικῴου, τοῦ δὲ ἀποβάλλοντος τὴν τοιαύτην ἰδιότητα,[20]) εἴτε διὰ συμβάσεως[21]) ἑτέρου πράγματος τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ ἰδίου τῆς γυναικὸς ἐν προικὶ λογιζομένου, ὅτε ἅμα τῇ συμβάσει ἐπακολουθεῖ ἡ ἐναλλαγή, τοῦ μὲν παραμέ-

---

16) Ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐλήφθη ἐκ τῆς τούτου ἑρμηνείας «ad Edictum Praetoris urbani de praediatoribus» ἤτοι ἐκποιηθέντων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἕνεκα χρέους πρὸς αὐτὸ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνδρὸς ἠγέρθη τὸ ζήτημα, ἂν ὡς ἐκ τῆς ἀφερεγγυότητος τούτου δύναται ἡ γυνὴ νὰ πληρωθῇ ἐκ τῶν διὰ προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθέντων, ὅπερ ὁ Γάϊος καταφατικῶς ἔλυσε. Czyhlarz σ. 410, Bechmann II. σ. 233, 466, καθ' ὃν καὶ ἐνταῦθα προλαμβάνει ταῦτα ἡ γυνή. Περὶ ἑτέρων ἑρμηνείαν Glück VIII. σ. 169—186.

17) Ὅπερ κατήργησεν ὁ νόμος περὶ μεταγραφῆς. Ἄρθρ. 12 § 1.

18) L. 30 C. (5, 12) καὶ L. 12 § 1 C. (8, 18) . . . licet res dotales vel ex his aliae comparatae non extent. Bechmann II. σ. 470, Czyhlarz σ. 414. Ὅτι τοιαύτη ἡ ἔννοια τοῦ ἐν L. 54 (23, 3) ἀφορισμοῦ τοῦ Γαΐου ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ἐν Βασ. XXIX. 1, 50. Σχολ. «ὅτι τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαῖα εἶναι δοκεῖ. πρὸς τοῦτο ὁρᾷ, ἵνα διαλυομένου τοῦ γάμου καὶ ἀπόρου ὄντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ μὴ εὐπορουῦντος τὴν ἐπιδοθεῖσαν αὐτῷ τῶν χρημάτων ποσότητα τῇ γυναικὶ ἀποδοῦναι, δυνηθῇ τὴν ἐν ῥέμ ἡ γυνὴ κατὰ τῶν ἀγορασθέντων πραγμάτων κινεῖν, ὡς καὶ αὐτῶν προικιμαίων εἶναι νομιζομένων» ἐν τέλει δὲ παρατιθέμενος καὶ τὴν τοῦ Οὐλπιανοῦ ῥῆσιν ἐν L. 22 § 13 (24, 3) ἐπιφέρει «ὥστε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν θεματισμὸν προβαίνει παραδιδόναι τὸ νόμιμον».

19) L. 50 (23, 3), L. 21 (23, 4), L. 66 § 5 (24, 3).

20) Οὗ ἕνεκα καὶ ἀπαιτεῖται διὰ τῆς τοῦ ἄνευ αἰτίας. L. 50 pr. (23, 3).

21) L. 25 (23, 3), L. 21 (23, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νοντος τῷ ἀνδρί, τοῦ δὲ καθισταμένου προικώου[22]) καὶ ὑπὸ τῶν περὶ προικὸς ὁρισμῶν διεπομένου.

Παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῶν νεωτέρων περὶ χαρτοσήμου καὶ μεταγραφῆς νόμων ἡ τῶν προικιμαίων ἐναλλαγὴ συνισταται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ ἡ προίξ, διότι ὡς πρὸς τὰ κατ' ἀντικατάστασιν διδόμενα ὑπάρχει προικὸς σύστασις, ἂν δ' ἀκίνητον τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τῆς μεταγραφῆς μετατρέπεται εἰς προικῷον.

Ἀντικείμενον ἐναλλαγῆς.

§ 124. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐναλλαγῆς κρατεῖ ὁ κανών, ὅτι καὶ χρῆμα ἀντὶ πράγματος καὶ τἀνάπαλιν, ὡς καὶ πρᾶγμα πρὸς ἕτερον τοιοῦτον ἐναλλάσσεται.[1])

Ἀλλ' ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Μοδεστίνου διδάσκοντος ὅτι «καταλλάσσεται ἡ προίξ, ἐὰν συμφέρῃ τῇ γυναικί, καὶ ἀπὸ χρημάτων εἰς πραγμα καὶ ἀπὸ πράγματος εἰς χρήματα» σπουδαῖον ἀναφαίνεται ζήτημα, ἂν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπιτρέπεται συναινούσης τῆς γυναικὸς ἡ μετατροπὴ τοῦ ἀδιατιμήτου ἀκινήτου εἰς διατετιμημένον, ἧς ἕνεκα τῆς προικὸς ἀντικείμενον ἀποκαθίσταται ἡ διατίμησις, τὸ δὲ ἀκίνητον ἀποβάλλον ὡς ἐκ ταύτης τὴν τοῦ προικιμαίου ἰδιότητα διαφεύγει τὴν τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀπαγόρευσιν.

Δύο οἱ θεμελιώδεις ὁρισμοὶ οἱ διέποντες τὰς ἐπὶ τῆς προικὸς σχέσεις συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ ἀμοιβαίως συμπληρούμενοι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ κανών, ὅτι ὁ ἀνὴρ τῆς προικὸς κύριος, ὅστις ὡς τοιοῦτος ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπίσης σπουδαία ὡς καὶ ὁ κανὼν ἐξαίρεσις, καθ' ἣν τὸ ἀδιατίμητον ἀκίνητον δὲν ἀπαλλοτριοῦται δι' εἰδικῆς διαδοχῆς κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἀνδρός. Τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην διὰ τοῦ Ἰουλίου νόμου τὸ πρῶτον εἰσαχθεῖσαν ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε διὰ τῆς νεωτάτης ἐν Κώδικι διατάξεως ὁ Ἰουστινιανός,[2]) ὅστις καταργήσας

---

[22]) L. 26, 27 (23, 3). Bechmann II. σ. 227, Czyhlarz σ. 292.

[1]) L. 26, 27 (23, 3). Itaque constante matrimonio permutari dotem posse dicimus, si hoc mulieri utile sit, si ex pecunia in rem, aut ex re in pecuniam, idque probatum est—quod si fuerit factum, fundus vel res dotalis efficitur.

[2]) L. un. § 15 C. (5, 13)... Sed ne ex consensu mulieris hypothecae

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐν τούτῳ τὸν τοῦ Ἀναστασίου νόμον,[3]) καθ' ὃν ἡ γυνὴ παραιτουμένη τῆς ὑποθήκης αὐτῆς χάριν ἑτέρων δανειστῶν δὲν προσέκοπτεν εἰς τὸ Βελλειάνειον δόγμα, ἐθέσπισεν, ὅτι οὐδὲ συναινούσης τῆς γυναικὸς ἀπαλλοτριοῦται τὸ προικῷον ἀκίνητον, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀπώκνησε καταδεικνύων τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ διατετιμημένου καὶ ἀδιατιμήτου νὰ δηλώσῃ, ὅτι ὡς πρὸς τὸ ἀδιατίμητον, τὸ καὶ κατ' ἐξοχὴν προικιμαῖον, κρατοῦσιν ἀπαραμείωτα τὰ πρότερον νενομοθετημένα περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου, τὰ δὲ κατὰ τὸν Ἰούλιον νόμον ἀτελῆ συνεπλήρωσε διὰ τῆς νέας αὐτοῦ διατάξεως ἀπαγορεύσας τὴν ἀπαλλοτρίωσιν καὶ συναινούσης τῆς γυναικός.

Ἡ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ ἀποτίμησις τοῦ προικιμαίου εἶναι αὐτόχρημα ἀπαλλοτρίωσις, ἥτις κατ' εὐφημισμὸν ἀνταλλαγὴ ἀποκαλεῖται, διότι ὁ ἀνήρ, ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι αὐτὸς τῆς προικὸς ὁ κύριος, δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ τὸ ἴδιον.[4]) Ἂν ἑπομένως κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Μοδεστίνου ἐπιτρέπεται ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀποτίμησις τοῦ ἀκινήτου, προφανὴς καὶ ἀδιάλλακτος πρόκειται ἡ ἀντίφασις πρὸς τὴν νεωτέραν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν. Οἱ τὴν τοιαύτην ἀποτίμησιν[5]) ἀποδεχόμενοι παρακάμπτουσι τὴν

---

ejus minuantur, necessarium est et in hac parte mulieribus subvenire hoc tantummodo addito, ut fundum dotalem non solum hypothecae titulo dare ne consentiente muliere maritus possit, sed nec alienare, ne fragilitate naturae suae in repentinam deducatur inopiam. Licet enim Anastasiana lex de consentientibus mulieribus vel suo juri renuntiantibus loquitur, tamen eam intelligi oportet in rebus mariti vel dotis quidem aestimatis, in quibus dominium et periculum mariti est. In fundo autem inaestimato, qui et dotalis proprie nuncupatur, maneat jus intactum, ex lege quidem Julia imperfectum, ex nostra autem auctoritate plenum, atque in omnibus terris effusum.

3) L. 21 C. (4, 29).

4) Czyhlarz, Dotalrecht σ. 161

5) Ὁ Czyhlarz, Zeitschr. αὐτ. σ. 440 φρονεῖ, ὅτι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀργεῖ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἐὰν τὸ ἀκίνητον διατιμηθῇ πωλήσεως ἕνεκεν. Ἐν L. 12 pr. (23, 3), ἣν ἐπικαλεῖται, ὁ Οὐλπιανὸς ἀποφαίνεται ἀνίσχυρον καὶ τὴν πρὸ καὶ τὴν μετὰ τὸν γάμον δωρεᾶς αἰτίᾳ διατίμησιν, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι ἰσχυρὰ ἡ μετὰ τὸν γάμον ἀπὸ μὴ τοιαύτης αἰτίας διατίμησις τοῦ ἀκινήτου. Ἐν τῇ νεω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀντίφασιν ἐπιχείρημα προβάλλοντες, ὅτι ὁ νομοδιδάσκαλος ἐπιτρέπει τὴν ἐναλλαγὴν ἄνευ διακρίσεως, παρορῶντες δὲ τὴν νομικὴν ἀνάγκην, ἧς ἕνεκεν ἡ ἐκποίησις ἀναβαπτίζεται εἰς ἀνταλλαγήν, διάφορον ταύτης ὑπολαμβάνουσιν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη διατίμησις, ὁπωσδήποτε ἀποκαλέσωμεν αὐτὴν ἐκποίησιν ἢ ἀνταλλαγήν, δὲν δύναται νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τοῦ προικῴου συστήματος, ὡς τοῦτο διετυπώθη ἐν τῷ νεωτέρῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ, διαταράττουσα ὁλόκληρον τὴν ἁρμονίαν τοῦ θεσμοῦ. Ἀφ' ἧς ἡ προῖξ ἐντελέστερον προσελάβετο τύπον καὶ ἡ νομοθεσία ἐπελήφθη νὰ κανονίσῃ τὰ κατ' αὐτήν, ἡ τῆς προικὸς συντήρησις, ἰδίως δ' ἡ τοῦ ἀκινήτου, ὡς ὑπὲρ πᾶν ἕτερον ἐξασφαλίζοντος τὴν γυναῖκα, ἀνεβιβάσθη εἰς ζήτημα δημοσίας τάξεως καὶ ἐντεῦθεν ἡ τοῦ Ἰουλίου νόμου ἀπαγόρευσις, ἣν ἀτελῆ ἀνευρίσκων ὁ αὐτοκράτωρ ὡς ἐπιτρεπομένης τῆς ἀπαλλοτριώσεως συναινέσει τῆς γυναικός, ἀπηγόρευσεν αὐτὴν καὶ ταύτης συναινούσης, τοῦτο δ' ἵνα μή, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ, ἕνεκα τῆς τοῦ φύλου ἀσθενείας ἐξαίφνης εἰς πενίαν περιστῇ. Τίς λοιπὸν ἡ προστασία τῆς γυναικὸς καὶ τὶς ἡ ἔννοια καὶ ἡ ἀξία τῆς διατάξεως, ἐν ᾗ εἰδικῶς τοῦ ἀδιατιμήτου ἀκινήτου μνημονεύων ἀνακηρύττει, ὅτι ἐπὶ τούτου κρατεῖ ὅ,τι καὶ πρότερον, ἀτελὲς μὲν κατὰ τὸν Ἰούλιον πλῆρες δὲ κατὰ τὸν ἑαυτοῦ νόμον, ἐὰν κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Μοδεστίνου ἐπιτρέπεται ἡ διατίμησις καὶ πάντα τὰ ταύτην ἑπακολουθοῦντα; Ὕφανε τάχα τὸν ἱστὸν τῆς Πηνελόπης, ἢ ὑπῆρξεν ἁπλῆ παιδιὰ ὁλόκληρος ἡ διάταξις τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν ἀκαρεῖ ἀνατρέψαντος, ὅ,τι τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐξεπόνησεν ἐν Κώδικι, ὅπως τελειότερον καταρτίσῃ τὸν νόμον;

Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἀκινήτου καὶ δι' ὃν ἐνομοθετήθη σκοπὸν καὶ ὡς διετυπώθη ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ εἶναι θεμελιώδης ὁρισμὸς διέπων τὰς ἐπὶ τῆς προικὸς σχέσεις συνεστῶτος τοῦ γάμου, ὡς ἐξαίρεσις δὲ τοῦ κανόνος, ὅτι ὁ ἀνὴρ ὡς ὁ τῆς προικὸς κύριος ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως,

---

τέρᾳ ὅμως αὐτοῦ μονογραφίᾳ Dotalrecht σ. 200, ἐν ᾗ πολλὰ τῶν ἐν τῇ προτέρᾳ ἀπεκήρυξεν ὡς ἡμαρτημένα, δὲν κατατάσσει καὶ τὴν περίπτωσιν ταύτην μεταξὺ τῶν λόγων, ὧν ἕνεκεν αἴρεται ἡ τοῦ προικῴου ἰδιότης καὶ ἀργεῖ ἡ τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀπαγόρευσις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δι' ἔτι μείζονα λόγον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ σιωπηρῶς ἢ ἐμμέσως οὔτε τροποποιηθεῖσα οὔτε καταργηθεῖσα, διότι οὐδεὶς ἑρμηνευτικὸς κανὼν ἐπιτρέπει τοῦτο.

Ἀλλὰ παραμένει τὸ ζήτημα, τί ἐννοεῖ ὁ Μοδεστῖνος λέγων, ὅτι καταλλάσσεται ἡ προῖξ ἀπὸ χρηματων εἰς πρᾶγμα καὶ ἀπὸ πράγματος εἰς χρήματα;

Τὸ κείμενον εἶναι ὕποπτον, καθὸ προερχόμενον ἐκ νομοδιδασκάλου ἀκμάσαντος ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν συναινούσης τῆς γυναικὸς ἀπηλλοτριοῦτο τὸ ροικιμαῖον,[6]) ἐνῷ ἐν Κώδικι διατυποῦται ἡ νεωτέρα τοῦ θεσμοῦ διάπλασις καὶ ἄρχεται συστηματικὴ ἐπεξεργασία, διότι τὰ μὲν ἀπηρχαιωμένα καταδικάζονται ὡς ἄχρηστα, τὰ δὲ ἀτελῆ συμπληροῦνται. Ἐν τούτοις ἀμφότερα τὰ κείμενα συμπαρατίθενται, ἐπομένως καὶ συμπολιτεύονται, διὸ καὶ σεβόμενοι τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπαγγελίαν, καθ' ἣν πᾶν τὸ ἐν ταῖς συλλογαῖς ὡς ἀπὸ στόματος αὐτοῦ ἐξεφωνήθη, δὲν δυνάμεθα ν' ἀπονείμωμεν τὴν προτίμησιν εἰς τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν ὡς νεωτέραν καὶ πάσης ἄλλης ἐπικρατεστέραν.

Ὅθεν ἂν οὐδεμία ὑπάρχει ἀντίφασις, ἀλλ' ἀμφότερα ἁρμονικῶς συμβαδίζουσι, κατ' ἀναγκην ἕπεται, ὅτι ἡ τῶν προικῴων ἐν γένει ἀνταλλαγὴ κατὰ τοσοῦτον ἐπιτρέπεται, ἐφ' ὅσον δὲν προσκρούει εἰς τὴν ἐξαίρεσιν τῆς μὴ ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἀκινήτου, δι' ὃν δὲ λόγον κωλύεται ἡ ἐκποίησις, διὰ τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἀντὶ χρημάτων ἐναλλαγή, ἥτις εἶναι αὐτόχρημα ἐκποίησις.

Διὰ τῆς περὶ ἐναλλαγῆς συμβάσεως, ἐν ᾗ τὸ ἀδιατίμητον εἰς διατετιμημένον μετατρέπεται, πλῆρες καὶ ἀπεριόριστον κτᾶται ὁ ἀνὴρ τὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως δικαίωμα, ὅπερ ἔχει νῦν ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι συνήνεσεν εἰς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν ἡ γυνή, ἀλλ' ἡ τοιαύτη τῆς γυναικὸς συναίνεσις ἀντίκειται εἰς τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν ἀπαγορεύοντος πᾶσαν ἐν γένει ἀπαλλοτρίωσιν καὶ συναινούσης τῆς γυναικός.[7]) Τίς λοιπὸν ἡ ἔννοια τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ὅταν ἡ γυνὴ δύναται συναινοῦσα εἰς τοιαύτην διατίμησιν νὰ παρέξῃ εἰς τὸν

---

6) Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ Bechmann II. σ. 450 Anm. 4 περὶ τῆς L. 32 (23, 4).

7) L. un. C. § 15 (5, 13), ἣν ὅρα ἐν σημ. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄνδρα παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τὸ πρὸς ἀπαλλοτρίωσιν δικαίωμα ματαιουμένου οὕτως ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου; Οὐδεὶς ἐνεπιγνώσει τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπεδίωξεν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τῆς νομικῆς τῶν διατάξεων ἀλληλουχίας δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι ἄκυρος ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκποίησις τοῦ προικῴου ἀκινήτου, διότι δὲν συνήνεσεν ἡ γυνή, ἔγκυρος δ' ἐκείνη, ἧς προηγήθη ἡ συναίνεσις τῆς γυναικός, ὅπως τὸ ἀδιατίμητον διατιμηθῇ καὶ οὕτως ἄνευ περιορισμοῦ κύριος τούτου ὁ σύζυγος ἀπαλλοτριώσῃ, ὅ,τι ὁ νόμος ἀναπαλλοτρίωτον ἐκήρυξε χάριν δημοσίου συμφέροντος. Οὐδὲν ἀλογώτερον ἢ ὅτι ὁ Ἰουστινιανός, ὅστις τοσοῦτον ἐσπούδασε νὰ συντηρήσῃ τὸ ἀδιατίμητον ἀκίνητον, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν προικιμαῖον καὶ τοσαῦτα μεγαλαυχῶν ἐπηγγείλατο ἐν Κώδικι, ἀπέβλεψε μᾶλλον εἰς τὰς λέξεις ἢ εἰς τὸ πρᾶγμα καὶ ἠνέχθη νὰ ἴδῃ ματαιούμενον κατ' ἄλλον τρόπον, ὅ,τι τοσοῦτον ἀπολύτως καὶ αὐστηρῶς ἀπηγόρευσεν. Ἀληθὲς ὅτι τὸ κῦρος τῆς ἐναλλαγῆς ἤρτηται ἐκ τῆς ὠφελείας τῆς γυναικός,[8]) ἀλλ' ἀκριβῶς τούτου ἕνεκεν ἀπηγορεύθη ἡ ἀπαλλοτρίωσις τοῦ ἀδιατιμήτου ἀκινήτου, διότι οὐδὲν λυσιτελέστερον ἢ ἡ τούτου συντήρησις, δι' ἧς καὶ μόνης ἐξασφαλίζεται τὸ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου δικαίωμα τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἀναλήψει τῆς προικὸς μὴ μετατρεπόμενον εἰς ἁπλοῦν ζήτημα φερεγγυότητος τοῦ ἀνδρός.[9])

Ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Μοδεστῖνος εἶπεν, ὅτι ἀδιατίμητον ἀκί-

---

8) Κατὰ τὰ ἐν § 123 σημ. 3 περὶ τῆς ἐννοίας τῆς ὠφελείας. Οὐχὶ ὀρθῶς ὁ Καλλιγᾶς 3. § 89 διδάσκει, ὅτι ἀνίσχυρος ἡ εἰς διατετιμημένον ἐναλλαγή, ἐὰν ἐγένετο ἐπὶ σκοπῷ ἀπαλλοτριώσεως καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γυναικός. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ μετατροπὴ εἰς διατετιμημένον εἶναι ἀπαλλοτρίωσις, τὸ δὲ συμφέρον τῆς γυναικός, οὗ ἕνεκεν ἡ ἀπαγόρευσις, ἐνυπάρχει ἐν τῇ μὴ μετατροπῇ τοῦ ἀκινήτου, ὅπερ δέον ἐς ἀεὶ νὰ παραμένῃ ἀναλλοίωτον τῆς προικὸς ἀντικείμενον, διότι οὕτω καὶ μόνον ἀσφαλίζεται τὸ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου δικαίωμα τῆς γυναικός. Ἐκ τῆς αὐτῆς προκαταλήψεως κατεχόμενος καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος 3 § 144 καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐπικρατεστέραν τῆς ἐξαιρέσεως ὑπολαμβάνων, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μετὰ τὸν γάμον ἀποτίμησιν ὀρθῶς χαρακτηρίζει ὡς ἐκποίησιν ὑποκειμένην εἰς τοὺς νομίμους περιορισμούς, ἀφ' ἑτέρου προστίθησιν, ὅτι ἡ σύμβασις ὑπόκειται εἰς ἀκυρότητα, ἂν δὲν ὠφελήθη ἡ γυνή.

9) Ὁ Tigerström I. σ. 299 δὲν ἀποφαίνεται ῥητῶς, παρατηρεῖ ὅμως, ὅτι τὸ τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ ἀπαλλοτριώσεως δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς δια-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νητον ἐναλλασσεται ἀντὶ χρημάτων, ὡς καταδείκνυται ἐξ αὐτῆς τῆς διατάξεως εἰς ἀκριβεστέραν ὑποβαλλομένης ἀνάλυσιν. Ὁ νομοδιδάσκαλος δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνον τὸν ἀφορισμόν, ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου καταλλάσσεται ἡ προίξ, ἐὰν συμφέρῃ τῇ γυναικί, ἀλλὰ περαιτέρω προβαίνων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ προστίθησιν, ὅτι αὕτη γίνεται ἀπὸ χρημάτων εἰς πρᾶγμα καὶ ἀπὸ πράγματος εἰς χρήματα. Ἀλλὰ «πρᾶγμα» καὶ «προικιμαῖον ἀκίνητον»[10] εἶναι δύο ὅλως διάφορα, διότι ἡ λέξις «πρᾶγμα» κατὰ πᾶσαν ἄλλην ἀντίθεσιν περιλαμβάνει καὶ τὸ ἀκίνητον, οὐδέποτε ὅμως ἐνταῦθα καὶ τὸ προικιμαῖον, διότι «προικιμαῖον ἀκίνητον» εἶναι ἴδιος τεχνικὸς ὅρος,[11] ὃν οὐδεὶς ῥωμαῖος νομικὸς ἠδύνατο νὰ παρίδῃ πολλῷ δὲ μᾶλλον ὁ τοσοῦτον περὶ τοὺς ὁρισμοὺς καὶ τὴν κυριολεξίαν ἀκριβολογῶν Μοδεστῖνος, καὶ ἀπόδειξις τούτου ἡ ἀμέσως ὡς συμπλήρωμα ἑπομένη ῥῆσις τοῦ Οὐλπιανοῦ, ἐν ᾗ ἀντιτίθενται πρᾶγμα καὶ προικιμαῖον ἀκίνητον.[12] Ἐκ τῆς συμπαραβολῆς τῶν δύο διατάξεων ἐκτὸς τῆς ἀντιθέσεως ταύτης ποριζόμεθα καὶ ἕτερον σπουδαιότερον ἐπιχείρημα, ὅτι τουτέστιν ἐνῷ ἐν αὐταῖς ἀπαριθμοῦνται πάντες οἱ δυνατοὶ συνδυασμοὶ ἐναλλαγῆς τοῦ προικῴου ἀντικειμένου, δὲν συμπαρατίθεται ἐν τούτοις καὶ τὸ ἀντίστροφον, οὐδαμοῦ δὲ τοῦ οἰκείου τίτλου ἢ ἀλλαχοῦ[13])

τελεῖ ὑπὸ τὸν περιορισμόν, ὅτι τὸ προικιμαῖον ἀκίνητον οὐδέποτε ἀπαλλοτριοῦται ἄνευ διακρίσεως, ἂν ὠφελεῖται ἐκ τούτου ἡ γυνή.

10) «res» «fundus dotalis.»

11) Ὡς δηλοῦται καὶ ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ τίτλου καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς D. de fundo dotali (23, 5), Cod. (5, 23), Paul. Rec. Sent. II. 22 § 1. «προικιμαῖος ἀγρὸς» κατὰ Βυζαντινούς. Ἐπίσης ἀπαντᾷ καὶ ὅρος «dotale praedium» ὡς ἐν Paul. αὐτ. II. 21 B. § 2, L. 13 pr. § 1 (23, 5). Ὑπὸ τὴν λέξιν «fundus» περιλαμβάνεται πᾶν ἀκίνητον κτῖσμα ἢ ἀγρός. L. 60, 115, 211 (50, 16). Μόνον ὑπὸ τὸν περιληπτικὸν ὅρον «res dotales» περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἀκίνητα ὡς ἐν L. 30 C. (5, 12). Ἡ ἀντίθεσις «res» καὶ «fundus» ἀναφαίνεται καὶ ἐν τῇ νεωτάτῃ τοῦ Κώδικος διατάξει L. un. § 15 C. (5, 13)... in rebus mariti vel dotis... In fundo autem inaestimato...

12) L. 27 (23, 3) quod si fuerit factum, fundus vel res dotalis efficitur. Τοιαῦται καὶ αἱ σκέψεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1337 (1878) ἀποφάσεως Ἐφ. Ἀθηνῶν.

13) Οὕτω σκέπτεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 5 (1886) ἀπόφ. Α. Π. ἂν καὶ ἡ νομο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπαντᾷ ἐναλλαγὴ ἀδιατιμήτου ἀκινήτου ἀντὶ χρημάτων.[14])

Δικαιώματα τοῦ ἀνδρὸς ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως. *)

§ 125. Ἐκ τοῦ τρόπου τῆς συστάσεως τῆς προικὸς καὶ τοῦ εἴδους αὐτῆς ἤρτηται καὶ ἡ λύσις τοῦ ζητήματος, ἂν ὁ ἀνὴρ ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως τῶν προικιμαίων.

Ἐπὶ τῆς ἐπερωτήσει ἡ ἐπαγγελίᾳ συσταθείσης προικὸς ἡ ὑπόσχεσις ἐπάγεται καὶ τὴν πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ὑποχρέωσιν, οὗ ἕνεκεν ἡ ἐκνίκησις ἀποτελεῖ ἀθέτησιν ταύτης,[1]) ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγὴ τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος βάσιν ἔχουσα μόνην τὴν ὑπόσχεσιν, οὐχὶ δὲ τὴν ἐκνίκησιν οὖσαν ἁπλῶς αἰτίαν τῆς μὴ ἐκπληρωθείσης ὑποσχέσεως.[2]) Διὰ

λογία τοῦ δικαστηρίου τούτου ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ἀντίθετον λύσιν ἐπικαλουμένη ἀείποτε τὴν διάταξιν ἐν L. 26 (23, 3), καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ἡ ἐναλλαγή, ἧς ἐντελῶς παρενόησε καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν πρὸς τὸ ὅλον σύστημα σχέσιν.

14) Ἐν L. 85 (23, 3) προέχει τὸ ζήτημα τῆς ἀποδόσεως τοῦ προικῴου ἀκινήτου συνεστῶτος τοῦ γάμου, τῆς γυναικὸς προτιμώσης πρὸς ἀποπλημμὴν τῶν κληρονομιαίων δανειστῶν νὰ πωλήσῃ τὸ προικῷον καὶ νὰ διατηρήσῃ τὰ κληρονομιαῖα ἀκίνητα τὰ καὶ μᾶλλον προσοδοφόρα. Bechmann II. σ. 162. Οἱ ἀρχαιότεροι ὡς ἐκ τῶν λέξεων «si nulla in ea re captio sit futura» φρονοῦσιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ συνῄνεσεν εἰς τὴν ἐκποίησιν τοῦ προικῴου καθὸ ἀντικατασταθέντος ὑπὸ τῆς γυναικὸς δι' ἑτέρου μᾶλλον προσοδοφόρου. Glück XXVII. σ. 252. Κατὰ τὸ ἐν L. 32 (23, 4) θέμα τὸ ἀκίνητον ἐδόθη διατετιμημένον πρὸ τοῦ γάμου.

*) Glück, Erläut. der Pand. XX. σ. 198, XXV. σ. 80, Tigerström I. σ. 83. Unterholzner II. σ. 434, Sintenis III. § 132 Anm. 80, Arndts, Pand. § 403, Arch. f. civ. Pr. L. σ. 149, Vangerow I. § 217 Anm. 2, Windscheid II. § 495, Bechmann II. σ. 229, Czyhlarz σ. 208, Dernburg, Pand. III. § 16, Cogliolo, Arch. giurid. XXIX. σ. 153, Falda αὐτ. XXXI. σ. 359.

1) L. 23 (21, 2), L. 98 pr. (46, 3), L. 1 C. (5, 12). Evicta re, quae fuerat in dotem data, si pollicitatio vel promissio fuerit interposita, gener contra socerum vel mulierem seu heredes eorum condictione vel ex stipulatione agere potest. Τὴν θεωρίαν τῶν Tigerström I. σ 83 καὶ Unterholzner II. σ. 434, καθ' ἣν αἱ λέξεις «si pollicitatio vel promissio» ὑποδηλοῦσιν ἰδίαν ἕνεκεν ἐκνικήσεως ὑπόσχεσιν, ἀπεδοκίμασαν οἱ νεώτεροι. Vangerow I. § 217 Anm. 2, Sintenis III. § 132 Anm. 80, Czyhlarz σ. 209. Anm. 7.

2) Arndts αὐτ. Bechmann σ. 299, Czyhlarz σ. 210.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ἀγωγῆς αἰτεῖται ὁ ἀνὴρ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸ διαφέρον, ἐκτὸς ἂν τὰ ἐκνικηθέντα ἦσαν κατὰ γένος ὡρισμένα, ὅτε ὀφείλονται ἕτερα τοῦ αὐτοῦ εἴδους, οὐχὶ ὅμως καὶ ἰσάξια πρὸς τὰ ἐκνικηθέντα, ἀλλὰ τοιαῦτα, οἷα ἐξ ὑπαρχῆς ἠδύναντο νὰ δοθῶσι καὶ ὤφειλον νὰ γίνωσιν ἀποδεκτὰ ὡς νομίμως δι' αὐτῶν ἐκτελουμένης τῆς ὑποχρεώσεως. Ἐὰν ἐγένετο ὑπόσχεσις προικὸς κατὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ κρίσιν, ὁ ἀνὴρ ἀπαιτεῖ ἁπλῶς ἀνάλογον προῖκα καὶ οὐχὶ ἀποζημίωσιν κατὰ τὸ διαφέρον ἢ τὴν ἀξίαν τῶν ἐκνικηθέντων.[3]) Ἐὰν δόσει συνέστη προὶξ διατετιμημένη, ὁ ἀνὴρ ἀγοραστοῦ τάξιν ἐπέχει κρατοῦντος καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ ἐπὶ ἀγορασίας.[4]) Ἂν δόσει ἀδιατίμητος συνέστη προίξ, οὐδεμίαν ἕνεκεν ἐκνικήσεως ὑπέχει εὐθύνην ὁ παραδιδούς, ὅστις ἁπλῶς μετεβίβασεν ἣν ὑπελάμβανεν ὅτι ἔχει κυριότητα, οὐδεμίαν περαιτέρω ἀναλαβὼν ὑποχρέωσιν.[5]) Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ παραδιδοὺς ἐνέχεται ἕνεκεν ἐκνικήσεως μόνον ἐξ ἰδίου δόλου ἢ κατ' ἰδίαν περὶ τούτου ῥήτραν,[6]) ὅτε ὁ ἀνὴρ ἔχει τὴν τοῦ δόλου ἀγωγὴν κατὰ τοῦ συστήσαντος τὴν προῖκα, ἢ τὴν ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, ἐὰν ἡ γυνὴ ἐναγομένη, καθὸ μὴ χωρούσης κατ' αὐτῆς τῆς τοῦ δόλου, ὡς ἀτιμωτικῆς.[7]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῶν προσώπων, εἰς ἃ ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται ἡ ὑποχρέωσις νὰ συστήσωσι προῖκα, ἰδίως δὲ τοῦ πατρός, μὴ εὐθυνομένου ἕνεκεν ἐκνικήσεως.[8])

---

3) Arndts, Arch. αὐτ. σ. 151, Czyhlarz σ. 210.

4) Frg. Vat. § 105, L. 16 (23, 3), L. 1 C. (5, 12) . . . Sin autem nulla pollicitatio vel promissio intercesserit, post evictionem ejus, si quidem res aestimata fuerit, ex emto competit actio.

5) Διὸ καὶ πλημμελὲς τὸ κατὰ Windscheid II. § 495 Anm. 5 σχῆμα, ὅτι ὁ προικὸς λόγῳ παραδίδων ἀναλαμβάνει τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ὑποχρέωσιν, διότι ἡ δήλωσις, ὅτι ἐπὶ προικίσει δίδονται, περιέχει μόνον τὴν τῆς παραδόσεως αἰτίαν καὶ οὐδὲν πλέον. Arndts αὐτ. σ. 152, Czyhlarz σ. 208.

6) L. 52, 75 (23, 3), L. 1 C. (5, 12).

7) L. 69 § 7 (23, 3), L. 1 C. (5, 12) . . . ne famosa actio adversus eam detur, in factum actio competit.

8) Ὁ Καλλίστρατος ἐν L. 71 (24, 2) ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ πατὴρ ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ δοθέντων ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ προκτήτορος, διότι ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς στοργῆς ἔχει συμ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ προῖξ νῦν καταρτίζεται διὰ συμβάσεως ἐπιτακτικῶς τοῦ νόμου[9]) συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον ἀπαιτοῦντος πρὸς σύστασιν τοιαύτης, διὸ καὶ ὁ συστήσας προῖκα εὐθύνεται ἀείποτε ἕνεκεν ἐκνικήσεως, κρατοῦντος ὅ,τι καὶ κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἐπὶ τῆς ὑποσχέσει συνισταμένης προικός.

Ἀπόδοσις προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου.

§ 126. Χάριν τοῦ ἐν τῇ συντηρήσει τῆς προικὸς ἐνυπάρχοντος συμφέροντος τῆς γυναικὸς ἀπαγορεύεται ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπόδοσις αὐτῆς εἰς τὴν γυναῖκα.[1]) Συνέπεια τῆς ἀπαγορεύσεως εἶναι, ὅτι λυθέντος τοῦ γάμου παραμένει ἀείποτε ὁ ἀνὴρ ὀφειλέτης τῆς προικός, ὡς εἰ οὐδεμία ἐγένετο καταβολή,[2]) κατὰ δὲ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς ἔχει ὁ ἀνὴρ τὴν τοῦ δόλου ἔνστασιν, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον σώζεται νῦν ἡ ἀποδοθεῖσα προῖξ.[3])

Παρὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ τοῦ νόμου καὶ τῆς ἑρμηνείας εἰσήχθησαν ἐξαιρέσεις[4]) δικαιολογούμεναι εἴτε ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς ἐν τῇ ἀποδόσει τῆς προικός, εἴτε ἐκ καθήκοντος στοργῆς.

φέρον, ὅπως ἐπίπροικος ᾖ ἡ θυγάτηρ, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἡ θυγάτηρ στερεῖται ἀγωγῆς κατὰ τοῦ πατρός, διότι ἄλλως ὁ νομοδιδάσκαλος ἀντὶ τοῦ ἠθικοῦ συμφέροντος ὡς νόμιμον τῆς ἀγωγῆς αἰτίαν ἤθελε προβάλει τὴν εὐθύνην τοῦ πατρὸς ἀπέναντι τῆς θυγατρός. Sintenis αὐτ. Anm. 80, Vangerow αὐτ. Anm. 2, Czyhlarz σ. 241, Glück XXV. σ. 90, ἀνακαλέσαντα τὴν ἐναντίαν γνώμην ἐν XX. σ. 209. Ἀντιδοξεῖ Arndts αὐτ. σ. 154.

9) Ἄρθρ. 48 Ν. Χ. Ὅρα ἀνωτ. § 199.

1) Κατὰ Bechmann I. σ. 170, II. σ. 153 διότι μὴ ὑπαρχούσης ἐνοχῆς δὲν χωρεῖ καὶ ἐκτέλεσις, κατ' ἄλλους δὲ (Glück XXVII. σ. 248, Tigerström II. σ. 64, Windscheid II. § 502) διότι ἡ τοιαύτη ἀπόδοσις ἀποτελεῖ δωρεὰν μεταξὺ συζύγων. Λίαν πιθανῶς ἥ τε ἀπαγόρευσις καὶ αἱ ταύτης ἐξαιρέσεις εἰσήχθησαν διὰ τοῦ Ἰουλίου καὶ Π. Π. νόμου. Francke, Arch. f. civ. Pr. XVIII. σ. 14, Czyhlarz σ. 492, Dernburg III. § 19 Anm. 5.

2) L. 27 § 1 (11, 7), L. 1 § 5 (33, 4), L. un. C. (5, 19), Νεαρ. 22 κεφ. 39.

3) L. 21 (24, 3). Bechmann I. σ. 172.

4) L. 73 § 1 (23, 3), L. 20 (24, 3).

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς ἐκ τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς ἀποδίδοται ἡ προίξ, ὅπως αὕτη πληρώσῃ ἴδια αὐτῆς χρέη,[5]) κἂν ἔτι ἡ γυνὴ ἑτέραν κέκτηται περιουσίαν, ἣν δύναται πρὸς τοιοῦτον νὰ διαθέσῃ σκοπόν.[6]) Κατὰ ῥητὴν μαρτυρίαν δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ἀνὴρ ἁπλῶς καὶ μόνον, διότι πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀπέδωκε τὴν προῖκα, ἂν μὴ πράγματι ἐπέλθῃ καὶ καταβολὴ πρὸς τοὺς δανειστάς,[7]) ἐνῷ κατὰ Παῦλον[8]) ἡ προὶξ ἀποδίδοται *τῇ μὴ ἀπολλυούσῃ γαμετῇ*. Ἀλλ' ἀμφότερα δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι, διότι ἂν μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰς τοὺς δανειστὰς καταβολῆς ἀποδίδοται νομίμως ἡ προίξ, ἡ ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γυναικὸς ἐγγύησις περὶ τῆς καλῆς χρήσεως τῆς ἀποδιδομένης προικὸς εἶναι ὅλως περιττή, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν ἐπὶ μὲν πληρωμῆς χρεῶν ἡ προὶξ νομίμως ἀποδίδοται, ἐὰν πράγματι πληρωθῶσιν οἱ δανεισταί, κατὰ πάντα δὲ τὰ λοιπὰ θέματα ἡ ἀπόδοσις νόμιμος γενομένη πρὸς μὴ ἄσωτον γυναῖκα, περὶ ἧς πλήρη πεποίθησιν ἔχει ὁ ἀνήρ, ὅτι θέλει πραγματοποιήσει τόν, δι' ὃν ἡ ἀπόδοσις, σκοπόν.[9])

Ἐπίσης χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς γυναικὸς ἀποδίδοται ἡ προίξ, ὅπως ἐπιτήδειον προσκτήσηται αὕτη ἀκίνητον. Δι' ὃν ἐν τῷ προηγουμένῳ θέματι, διὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα λόγον ὁ ἀνὴρ ἀπαλλάσσεται, ἐὰν προσκτήσηται ἡ γυνὴ ἀκίνητον, καὶ ἐὰν ἡ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀπόδοσις ἐγένετο οὐχὶ τῇ ἀπολλυού-

5) L. 20 (24, 3) . . . ut aes alienum solvat.

6) L. 85 (23, 3). Ὁ Francke αὐτ. σ. 17 καὶ ἕτεροι ὑπέλαβον, ὅτι εἰς τοῦτο ἀντίκειται ἡ ῥῆσις τοῦ Παύλου ἐν L. 28 (23, 4), καθ' ἣν ἄκυρον τὸ σύμφωνον, ὅπως οἱ τῆς προικὸς καρποὶ ἀναλωθῶσιν εἰς ἔκτισιν χρεῶν, ἀλλ' ἄλλο καρποὶ καὶ ἄλλο αὐτὸ τοῦτο τὸ κεφάλαιον τῆς προικός. Czyhlarz σ. 494 Anm. 4. Κατὰ Bechmann II. σ. 162 ἐν L. 85 (23, 3) προϋποτίθεται, ὅτι ἡ γυνὴ στερεῖται ἑτέρας περιουσίας.

7) L. 85 αὐτ. . . . si pretium creditori solvatur, recte solutum.

8) L. 73 § 1 (23, 3) . . . non perditurae uxori ob has causas dos reddi potest, ut se suosque alat, ut fundum idoneum emat, ut in exilium, ut in insulam relegato parenti praestet alimonia, aut ut egentem virum, fratrem sororemve sustineat.

9) Ὑπὲρ τούτου συνηγορεῖ ἡ παρατήρησις, ὅτι ἐν L. 73 § 1 αὐτ. ἔνθα ὡς προϋπόθεσις τῆς ἀποδόσεως ἀναφέρεται «non perditurae uxori» δὲν καταλέγεται ἡ περίπτωσις τῆς πληρωμῆς τῶν χρεῶν, ἥτις συμπαρατίθεται μετὰ τῶν ἑτέρων ἐν L. 20 (24, 3) θεμάτων. Czyhlarz, σ. 494. Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 162.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σῃ,[10]) ἀλλὰ τῇ παρεχούσῃ ἐχέγγυα, ὅτι θέλει διατηρήσει τὸ ἀκίνητον μὴ ἐκποιοῦσα τοῦτο βραδύτερον ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῆς ἢ ματαιοῦσα ἄλλως πᾶσαν ἐκ τούτου ὠφέλειαν. Ἡ ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ ἀπόδοσις δὲν ἀποτελεῖ ἐναλλαγὴν προικός, οὐδὲ μεταξὺ τῶν ταύτης θεμάτων συναριθμεῖται, ἀλλ' ἀποτελεῖ ὅλως ἰδιαίτερον θέμα, καθ' ὃ ἀποδιδομένης τῆς προικὸς λύεται πᾶσα ἐκ ταύτης ἐνοχή, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ τὸ οὕτω κτηθὲν ἀκίνητον δὲν ἀποκαθίσταται προικιμαῖον.[11])

Ὡς ἐκ καθήκοντος στοργῆς ἀποδίδοται ἡ προίξ, ὅπως περιθάλψῃ ἡ γυνὴ πενομένους συγγενεῖς, ἤτοι τέκνα ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀνιόντας καὶ ἀδελφούς, ἢ ἀπολυτρώσῃ αὐτοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας.[12]) Τοὺς ἑρμηνευτὰς ἐτάραξεν ἡ ἐν τῷ νόμῳ περίπτωσις ἀποδόσεως χάριν συντηρήσεως τοῦ πενομένου συζύγου, διὸ καὶ πολλοὶ ὑπέλαβον,[13]) ὅτι ὑπεξούσιος ὑπονοεῖται σύζυγος, ὅτε ἡ προὶξ ἀποδίδοται ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀνεῦρον παρέμβλημα τοῦ Ἰουστινιανοῦ συναναμιχθείσης καὶ τῆς κατ' ἀνάγκην ἀποδόσεως ὡς ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ ἀνδρὸς μεταξὺ τῶν θεμάτων τῆς ἑκουσίας.[14]) Δοκιμοτέρα ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν μὴ ἐπαρκουσῶν τῶν προσόδων ἀποδίδοται ἡ προίξ, ὅπως ἢ μετατραπῇ εἰς χρῆμα, ἂν εἶναι ἀκίνητον, ἢ ἀπαλλαγῇ ὁ ἀνὴρ τῆς πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρεώσεως καταναλισκομένης τῆς προικὸς ὑπὲρ αὐτοῦ πενομένου.[15])

Εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἐπιπροστίθεται καὶ τετάρτη περίπτωσις

---

10) L. 73 § 1 (23, 3). Czyhlarz σ. 495.

11) Francke αὐτ. σ. 21, Vangerow I. § 218 Anm. 2, Bechmann II. σ. 164, Czyhlarz σ. 495 Anm. 7.

12) L. 73 § 1 (23, 3), L. 20 (24, 3). Βασ. 29. 1. 69 Σχολ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένων προσώπων, ὁ αὐτὸς ὑπάρχει λόγος, ἤτοι «justa et honesta causa» καὶ ὑπὲρ συντηρήσεως τέκνου ἐξ ἀδελφοῦ τῆς γυναικὸς ὀρφανοῦ γονέων, ὡς καὶ ἐπιπάτορος. Francke αὐτ. σ. 18, Czyhlarz σ. 496. Κατὰ Α. Π. 230 (1853) καὶ 255 (1856) ἐν τῷ «ut liberis consuleret» περιλαμβάνεται καὶ ἡ προίκισις θυγατρός. Ἡ διατροφὴ ἀναφέρεται ὡς παράδειγμα τῆς ὑπὲρ τῶν συγγενῶν προνοίας, διὸ καὶ κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ ἐκτίμησιν δύναται καὶ ἡ προίκισις νὰ θεωρωθῇ ὡς εὔλογος αἰτία ἀποδόσεως τῆς προικός.

13) Francke σ. 22.

14) Bechmann II. σ. 166, Czyhlarz σ. 497.

15) Vangerow I. § 218 Anm. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποδόσεως τῆς προικός, ὅπως ἡ γυνὴ ἑαυτὴν καὶ τοὺς δούλους διαθρέψῃ.[16])

Ἡ κατὰ τὰς ἐξαιρετικὰς ταύτας περιπτώσεις ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ ἀπόδοσις τῆς προικὸς δὲν εἶναι δικαίωμα τῆς γυναικός,[17]) ἀλλ' ἤρτηται ἐκ τῆς τοῦ ἀνδρὸς βουλήσεως.[18])

Ἐπὶ ἀποδοτέας προικός, ἐὰν αὕτη λυθέντος τοῦ γάμου ἀποδίδοται εἰς ἕτερον ἢ τὴν γυναῖκα, πρόδηλον ὅτι ὡς ἐκ τῆς ὑποχρεώσεως, ἣν ἀνέλαβε πρὸς τὸν τρίτον ὁ ἀνήρ, δὲν δύναται μονομερῶς ἀφιστάμενος ταύτης νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν προῖκα οὐδὲ κατ' αὐτὰς τὰς ἐξαιρετικὰς τῆς ἀποδόσεως περιπτώσεις, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀποδίδοται αὕτη πρὸς τὸν τρίτον καθὸ μὴ ἐμφιλοχωρούσης δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων, οὐδ' ἀναμενούσης τῆς γυναικὸς δικαίωμα ἐπὶ τῆς τοιαύτης προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Ἂν τοὐναντίον ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν προῖκα, ἡ ἀπόδοσις ἐπιτρέπεται ἐν μόναις ταῖς ἐξαιρετικαῖς περιπτώσεσιν.[19])

Διὰ τῆς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ ἀποδόσεως αἴρεται[20]) πᾶσα ἡ ἐκ τῆς προικὸς σχέσις, διὸ καὶ λυομένου τοῦ γάμου οὐδ' ἡ γυνὴ ἔχει τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, οὐδ' ὁ ἀνὴρ ἀναζητεῖ αὐτὴν προβάλλων, ὅτι ὡς ἐκ τοῦ λόγου τοῦ διαζυγίου αὐτὸς ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα.[21]) Ἀποδίδοται δέ, ὅ,τι νῦν ὑφίσταται πράγματι ὡς προίξ.[22])

Κατὰ τὰς ἐκτεθείσας τέσσαρας ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἡ προὶξ

---

16) L. 73 § 1 (23, 3) . . . ut sese suosque alat. Καὶ τοῦτο ὡς παρέμβλημα καταδικάζει ὁ Bechmann II. σ. 168.

17) Ὡς φρονεῖ ὁ Tigerström I. σ. 358, II. σ. 64.

18) Ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν ἐκφράσεων τοῦ νόμου «reddi potest» L. 73 § 1 (23, 3), «non male accipere» L. 20 (24, 3), «permissum est» L. 21 § 1 (11, 7). Glück XXVII. σ. 246, Czyhlarz σ. 496 Anm. 20.

19) Vangerow I. § 218 Anm. 2 Francke αὐτ. σ. 26, Czyhlarz σ. 504.

20) Ἅμα τῇ ἀποδόσει ἐξαιρέσει τῶν μνημονευθεισῶν δύο περιπτώσεων, καθ' ἃς δέον νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ ὁ, δι' ὃν ἡ ἀπόδοσις, σκοπός. Bechmann II. σ. 162, Czyhlarz σ. 501.

21) Bechmann II. σ. 159 Anm. 3, Czyhlarz σ. 500.

22) Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπεξουσίαν ἀποδίδοται μὴ προσαπαιτουμένης καὶ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς L. 20 (24, 3), ὅπερ παρ' ἡμῖν στερεῖται σπουδαιότητος, ὡς ἐκ τῆς διὰ τοῦ γάμου χωρούσης χειραφεσίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποδίδοται εἰς τὴν γυναῖκα συναινοῦσαν ν' ἀναλάβῃ ταύτην, ἀλλ' ἐρωτᾶται, ἂν καὶ ὁ ἀνὴρ δύναται, μὴ ἀποδίδων πράγματι τὴν προῖκα, νὰ δαπανήσῃ μονομερῶς ἅπασαν ἢ μέρος αὐτῆς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν, ὅτε δὲν αἴρεται ἀμέσως ἡ ἐκ τῆς προικὸς σχέσις, ἀλλ' ἐμμέσως προστατεύεται ὁ ἀνὴρ κατὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς διὰ τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως. Κατὰ ῥητὴν μαρτυρίαν ἀποσβέννυται ἡ περὶ προικὸς ἀγωγή, ἐφ' ὅσον ὁ ἀνὴρ ἐδαπάνησεν ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἢ ἐν δεσμοῖς διατελούντων συγγενῶν τῆς γυναικός.[23]) Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ταὐτὸν πρὸς τὰς ἐξαιρετικὰς τῆς ἀποδόσεως περιπτώσεις, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι καθ' ἁπάσας ταύτας μονομερῶς διατίθησι τὴν προῖκα ὁ ἀνήρ,[24]) διότι ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπόκτησις ἀκινήτου δὲν δύναται ἄλλως νὰ θεωρηθῇ, ἢ ὡς ἐναλλαγή, δι' ἣν πάντως ἀπαιτεῖται καὶ ἡ τῆς γυναικὸς συναίνεσις. Ἡ καταβολὴ πρὸς τοὺς δανειστὰς τῆς γυναικὸς[25]) καὶ παρὰ μόνου τοῦ ἀνδρὸς γενομένη ὑποχρεοῖ τὴν γυναῖκα, οὐ μόνον ὡς ἐκ τῆς ἐντεῦθεν ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ διότι χάριν ἀξιοπρεπείας ἐπιβάλλεται τῇ γυναικὶ ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν καὶ ἀκούσης ταύτης γενομένην πληρωμὴν τῶν χρεῶν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ κατηνάλωσεν ἅπασαν τὴν προῖκα ἢ μέρος αὐτῆς καταβαλὼν εἰς δανειστὰς τοῦ πενθεροῦ, εἰ μὲν οὗτος ὁ ἐνάγων διὰ τῆς περὶ προικός, βοηθεῖται ὁ ἀνὴρ τῇ τοῦ δόλου ἐνστάσει, εἰ δ' ἡ γυνή, ἐὰν συναινούσης ταύτης κατέβαλεν.[26])

Ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν διαχείρισιν ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ἀνδρός.

§ 127. Συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδὲν δικαίωμα ἐπὶ τῆς προικὸς καὶ τῶν καρπῶν αὐτῆς ἔχει ἡ γυνή, οὐδ' ἀγωγὴν ἐπὶ ἀναλήψει ταύτης. Πολλὰ ἐντεῦθεν τὰ ἐπιζήμια ἀποτελέσματα διὰ τὴν γυναῖκα, ἥτις, ἀφερεγγύου καθισταμένου τοῦ ἀνδρός, μόνην ἀσφά-

---

23) L. 21 (24, 3). Τὰ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ θέματα ὁ Tigerström κατατάσσει μεταξὺ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν.

24) Κατὰ Bechmann II. σ. 157 δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ὁ ἀνήρ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐνάσκησις τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς ἀντίκειται εἰς τὸ ἐπιεικές.

25) Ἡ περίπτωσις τῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῶν δούλων συντηρήσεως προϋποτίθησι συνήθως τὴν πράγματι εἰς τὴν γυναῖκα ἀπόδοσιν.

26) L. 21 (24, 3). Czyhlarz σ. 503.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λειαν ὑπὲρ τῆς προικὸς αὐτῆς εἶχε τὴν τοῦ νόμου ἀπαγόρευσιν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἀκινήτου.[1]) Ὅθεν ὅπως δυνηθῇ ἡ γυνὴ νὰ διασώσῃ τὴν προῖκα, ἐπετράπη αὐτῇ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὡσεὶ διεζευγμένη ἡ ἐνάσκησις τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς,[2]) ἐὰν προφανές, ὅτι ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς περίσωσιν τῆς προικός.[3]) Ὡς ἐκ τοῦ πλάσματος τοῦ διαζυγίου ἡ γυνὴ οὐχὶ προσκαίρως, ἀλλ' ὁριστικῶς ἀνελάμβανε τὴν προῖκα ἀναιρουμένης πάσης ἐκ ταύτης σχέσεως.[4])

Ἀφ' ἧς ὅμως κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον καὶ προνόμια καὶ ἀσφάλειαι ἀπενεμήθησαν εἰς τὴν γυναῖκα πρὸς συντήρησιν τῆς προικός, ἔκτοτε ἡ λύσις τῆς ἐκ ταύτης σχέσεως ἐθεωρήθη λίαν αὐστηρὰ ὡς ὑπερακοντίσασα τὸν σκοπὸν αὐτῆς, διὸ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς πρόρριζα ἀνατρέπων τὸ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον πλάσμα τοῦ διαζυγίου[5]) ἐθέσπισεν, ὅτι ἀποροῦντος τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν προῖκα, ὅπως ἔχῃ τὴν διαχείρισιν καὶ κάρπωσιν πρὸς διατροφὴν τῆς οἰκογενείας, ἀναλλοιώτου παραμενούσης τῆς ἐκ τῆς προικὸς σχέσεως ὡς καὶ πάντων τῶν δικαιωμάτων, ὧν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου εἴτε κατ' ἰδιαιτέραν συμφωνίαν ἀπολαύει ἑκάτερος τῶν συζύγων ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου.

Ἐκ τούτων ἕπεται, ὅτι ἡ γυνή, καθὸ τὴν προῖκα διαχειριζομένη, διεκδικεῖ τὰ παρὰ τρίτων κατεχόμενα προικιμαῖα διὰ τῶν αὐτῶν ἐνδίκων μέσων, δι' ὧν, λυθέντος τοῦ γάμου, ἀπαιτεῖ τὴν προῖκα,[6]) ἔχουσα ἅμα καὶ τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν ἐκνικωμένων τῶν προικῴων,[7]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως, καθὸ τὴν κάρπωσιν μόνην τῆς προικὸς

---

1) Οὐδὲ διὰ τοῦ εὐεργετήματος τῆς πρωτοπραξίας ἐπροστατεύετο, διότι τοῦτο προϋποτίθησιν ἀπαίτησιν τῆς γυναικὸς μὴ ὑπάρχουσαν συνεστῶτος τοῦ γάμου. Bechmann II. σ. 488. Czyhlarz σ. 483.

2) L. 24 pr. § 1 (24, 3), L. 10 § 1 (37, 5), L. 29, 30 C. (5, 12).

3) L. 24 pr. (24, 3)... ex quo evidentissime apparuerit, mariti facultates ad dotis exactionem non sufficere. L. 23 C (5, 12), Νεαρ. 97. κεφ. στ'.

4) Bechmann II. σ. 489, Czyhlarz σ. 485.

5) L. 29, 30 C. (5, 12)... ficti divortii falsa simulatione, in hujusmodi causa, quam nostra lex amplexa est, stirpitus eruenda.

6) L. 29 C. (5, 12). Farncke αὐτ. σ. 461.

7) L. 75 (23, 3). Windscheid II § 498 Anm. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχουσα καὶ οὐχὶ κυριότητα.[8]) Ἀφ' ἧς ἡ γυνὴ ἀνέλαβε τὴν διαχείρισιν, χωρεῖ κατ' αὐτῆς ἡ χρησικτησία τῶν ὑπὸ τρίτων κατεχομένων προικιμαίων.

Οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ Ἰουστινιανὸς περὶ τῆς ἀναληπτέας προικός, ἀλλὰ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου ἡ αὐτὴ καὶ περὶ ταύτης ἁρμόζει λύσις, διότι ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ γάμος, δέον τούτου καὶ μόνου ἕνεκα νὰ περισωθῇ ἡ προίξ. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς τοιαύτης προικὸς ἡ γυνὴ μὴ ἰδίαν ἔχουσα ἀγωγὴν μετέρχεται ὡς ὠφελίμους, ἃς λυομένου τοῦ γάμου ἔχει ὁ εἰς ὃν παλινοστεῖ ἡ προίξ.[9])

Κατὰ τὴν Πολ. Δικονομίαν ἰδία ἐπ' ἀναφορᾷ διαγράφεται διαδικασία περὶ χωρισμοῦ κτημάτων.[10])

Συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμία προικῴα ἐνοχή.

§ 128. Λυθέντος τοῦ γάμου ἀναμφισβήτητον τὸ δικαίωμα τῆς γυναικός, ὅπως ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα διὰ τῆς περὶ ταύτης ἀγωγῆς, ἀλλ' οἱ νεώτεροι ἐρίζουσι καὶ περὶ ὅλως θεωρητικὴν σπουδαιότητα ἔχοντος ζητήματος, ἂν τοὐτέστι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὑφίσταται ἡ προικῴα ἐνοχή, ἧς ἕνεκεν ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ ἐνυπάρχει ἐν αὐτῇ τῇ συστάσει τῆς ἐνασκήσεως μόνης ἀναστελλομένης μέχρι λύσεως τοῦ γάμου.[1]) Ἂν ἀληθὲς τὸ δόγμα, ὅτι διηνεκὴς καὶ οὐχὶ κατὰ χρόνον περιωρισμένη ἡ τῆς προικὸς αἰτία, καὶ ὅτι ἡ τῆς προικὸς ἀπόδοσις δὲν εἶναι στοιχεῖον οὐδ' ἄμεσος συνέπεια ἐν τῇ φύσει αὐτῆς ἐνυπάρχουσα,[2]) μᾶλλον ἁρμόζουσα πρὸς τὴν τῆς προικὸς ἔννοιαν ἡ θεωρία, καθ' ἣν συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδ' ὑπὸ αἵρεσιν οὐδ' ὑπὸ προθεσμίαν ὑφίσταται ἡ ἐκ τῆς προικὸς ἐνοχὴ ἀρχομένη τὸ πρῶτον ἅμα τῇ λύσει τοῦ γάμου. Ἡ

---

8) L. 29, 30 C. (5, 12), Νεαρ. 97. κεφ. στ'.

9) Francke αὐτ. σ. 463, Vangerow I. § 218 Anm. 2, Czyhlarz σ. 486.

10) Ἐν ἄρθρ. 676, 677.

1) Tigerström I. σ. 64, Puchta, Pand. § 420, Scheurl, V. J. Schr. VI. σ. 31, Brinz, Pand. σ. 1265, ὅστις διδάσκει, ὅτι ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις δὲν κτᾶται τῇ λύσει τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀπόλλυται ὑπὸ ὡρισμένας προϋποθέσεις.

2) § 88 σ. 132.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς προικὸς ἀπόδοσις λυθέντος τοῦ γάμου κατ' ἀνάγκην προϋποτίθησι τὴν ὕπαρξιν προικός, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ἀναστρεφομένων τῶν ὅρων, ὅτι στοιχεῖον ταύτης ἡ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρέωσις,[3]) ἐφ' ὅσον δὲ δὲν ὑφίσταται ἐνοχὴ πρὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, οὐδ' ὑπὸ αἵρεσιν ὑπάρχει τοιαύτη.

Ἀπόδειξις τούτου καὶ ὅτι οὐδαμοῦ τῶν Πηγῶν, ἔνθα συστηματικῶς ἐκτίθενται τὰ περὶ προικός, ὑποδηλοῦται ἡ ἔννοια προικῴας ἐνοχῆς συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἂν δ' ἐν καταχρήσει τοῦ ὅρου σύμβασις τοιαύτη κατονομάζεται καὶ ἡ προίξ,[4]) τοῦτο προέρχεται ὡς ἐκ τῆς γενικῆς κατηγορίας, εἰς ἣν κατατάσσονται πάντες οἱ λόγοι ἐνοχῆς οἱ μὴ φέροντες τὸν χαρακτῆρα ἀδικήματος,[5]) οὗ ἕνεκα καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιτροπεία καὶ ἡ διαχείρισις σύμβασις ἀποκαλεῖται.[6])

---

3) Εἶναι ἀληθές, ὅτι στερούμεθα ῥητῆς περὶ τούτου μαρτυρίας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ θεωρίας πολλὰ συνηγοροῦσιν, ἰδίως δ' ἡ ῥῆσις τοῦ Παύλου ἐν L. 43 § 1 (26, 7), ὅστις ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἂν ὁ κηδεμὼν τῆς γυναικὸς ὁ ὑποσχεθεὶς προῖκα ἀνωτέραν τῆς περιουσίας αὐτῆς καὶ τούτου ἕνεκεν ἀτομικῶς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑπεύθυνος ἔχῃ ἀναγωγὴν κατὰ τῆς γυναικός, διακρίνει τὰ δύο τῆς προικὸς στάδια, συνεστῶτος καὶ λυθέντος τοῦ γάμου, καὶ ἐνῷ διὰ τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον ἀναμφισβήτητον ἀνακηρύττει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς γυναικὸς καθὸ ἐχούσης νῦν ἀπαίτησιν (certe post divortium), τοὐναντίον διὰ τὸν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐνδοιάζων ἀποδέχεται τὴν ὑποχρέωσιν τῆς γυναικός, καὶ τοῦτο οὐχὶ διότι ἠύξησεν ἡ περιουσία αὐτῆς ὡς ἐκ τῆς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον διότι ἔχει προῖκα «et poterit dici, etiam manente matrimonio eam teneri, quia habet dotem». Bechmann I. σ. 180, II. σ. 146, Czyhlarz σ. 217. Ἐν L. 21 (40, 1) ὁ ἀνὴρ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου θεωρεῖται ὡς ὀφειλέτης τῆς προικὸς καὶ κατὰ συνέπειαν ἄκυρος ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ δούλου, ἀλλὰ τοῦτο κατ' ἐξαίρεσιν ὡς ἐκ τοῦ ἀφερεγγύου τοῦ ἀνδρός. Ἐκ τῆς νεωτέρας τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεως ἐν L. un. C. (5, 13) τοῦτο καὶ μόνον διδασκόμεθα, ὅτι λυθέντος τοῦ γάμου χωρεῖ ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ ἐπὶ τῷ πλάσματι ὡσεὶ ἐγένετο ἐπερώτησις, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου εἶναι γεγεννημένη ὡς ἐκ τοῦ πλάσματος ἡ τῆς γυναικὸς ἀγωγή. Bechmann I. σ. 190, Czyhlarz, σ. 218.

4) L. 5 § 2 (13, 6), L. 1 § 6 (13, 5), L. 23 (50, 17).

5) Διὸ καὶ κατὰ Γάϊον III. 88 «omnis obligatio vel ex contractu nascitur, vel ex delicto».

6) L. 23 (50, 17). Contractus ... recipiunt ... dolum et culpam...

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ προῖξ ἑπομένως εἶναι ἁπλῶς αἰτία ἐνοχῆς τικτομένης μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἐν δὲ τῷ ἀρνητικῷ τῶν ῥωμαίων περὶ τῶν οἱονεὶ συμβάσεων ὁρισμῷ, καθ' ὃν τοιαῦταί εἰσιν αἱ μὴ ἐκ συμβάσεως καὶ ἀδικήματος παραγόμεναι, προδήλως χωρεῖ καὶ ἡ λυθέντος τοῦ γάμου προικῴα ἐνοχή.[7])

Δ'.

Η ΠΡΟΙΞ ΛΥΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Α'.

Τὰ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

1.

Τὸ σύστημα τῆς ἐκ τοῦ νόμου προικῴας ἀγωγῆς.

Λύσις τοῦ γάμου διαζυγίῳ ἢ θανάτῳ τοῦ ἀνδρός.

§ 129. Λυθέντος τοῦ γάμου διὰ διαζυγίου ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τὴν προῖκα πατρικὴν ἢ ἀπροσπόριστον, ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον

item dotis datio, tutela, negotia gesta. Τὸ τῶν ἀντιδοξούντων ἐπιχείρημα ὅτι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου εὐθύνεται ὁ ἀνὴρ ἕνεκα δόλου καὶ συγκεκριμένου πταίσματος στερεῖται σπουδαιότητος, διότι τὴν εὐθύνην ὑπέχει χάριν τῆς μελλούσης αὐτοῦ ὑποχρεώσεως, ὡς καὶ ὁ κακῇ πίστει κατέχων εὐθύνεται ἕνεκα δόλου καὶ ἀμελείας καὶ διὰ τὸν πρὸ τῆς κατάρξεως τῆς δίκης χρόνον, καθ' ὃν ἐν οὐδενὶ ἐνοχικῷ συνδέσμῳ διατελεῖ πρὸς τὸν κύριον, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ χειράφετος διὰ τὸν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς χρόνον εὐθύνεται διὰ τὰ συνεισενεκτέα. Ἕτερον ἐπιχείρημα ἀντιτάσσεται, ὅτι καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀσφαλίζεται ἡ προῖξ δι' ὑποθήκης, ἀλλὰ καὶ διὰ μέλλουσαν ἐνοχὴν μὴ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν παραχωρεῖται ὑποθήκη, ἐὰν τοιοῦτος μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ὁ δεσμός, ὥστε οὐδεὶς μονομερῶς δύναται νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ὕπαρξιν τῆς ἐνοχῆς. L. 4 (20, 3), L. 1, 11 (20, 4), Bechmann I. σ. 185, Czyhlarz, σ. 221, Dernburg, Pfandr. I. σ. 530, Windscheid I. § 242 Anm. 8.

7) Ἐν L. 23 (50, 17) πραγματευόμενος ὁ Οὐλπιανὸς τὰ τῆς εὐθύνης ἕνεκα δόλου καὶ πταίσματος συμπαρατίθησι καὶ τὴν τῆς προικὸς δόσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς λύσεως τοῦ γάμου εἶναι αὐτεξουσία μὴ προσαπαιτουμένης καὶ τῆς κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς αὐτεξουσιότητος.[1]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός.[2])

Τὸ πρὸς τοῦτο ἔνδικον μέσον εἶναι ἡ ὅλως ἰδιόρρυθμος περὶ προικὸς ἀγωγή,[3]) ἥτις, μὴ συναφὴς τῷ προικῴῳ θεσμῷ οὐδ' ὑπάρχουσα τούτου καὶ μόνου ἕνεκα, διότι συνέστη προίξ, ἐξυπηρετεῖ προσωπικὸν τῆς γυναικὸς συμφέρον συναποσβεννυμένη ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτῆς καὶ μὴ μεταβαίνουσα εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἀλλὰ καίτοι ὅλως προσωπικὴ ἡ ἀγωγή, οὐδὲν ἧττον μὴ ἀνεχόμενος ὁ νόμος ἄδικον τοῦ ἀνδρὸς κέρδος ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων χορηγεῖ καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικὸς ἀγωγὴν ἐπὶ ἀναλήψει τῆς προικός, ἐὰν ἐν ζωῇ ταύτης ἐγένετο ὑπερήμερος ὁ ἀνήρ,[4]) ὅτε ἡ

μετὰ τῶν οἱονεὶ συμβάσεων τῆς ἐπιτροπείας καὶ αὐτοκλήτου διαχειρίσεως. Bechmann I. σ. 153, Czyhlarz σ. 220.

1) Ulp. Frg. VI. § 6, Frg. Vat. § 269, L. 2 pr. L. 22 (24, 3), L. 1 C. (5, 17).

2) L. 44 (24, 3), L. 9 C. (5, 18). Ὁ Bechmann I. σ. 62 ὡς ἐκ τῶν λέξεων ἐν L. 3 C. Th. (3, 13). «Si constante matrimonio maritus fuerit fatali sorte consumptus, dos quae data dicitur vel promissa ex ejus uxoris facultatibus, ad feminam revertatur» δογματίζει, ὅτι μόνη ἡ ἀπὸ πατρὸς καὶ ἐξ ἰδίας τῆς γυναικὸς περιουσίας προὶξ ἐπαναστρέφει εἰς τὴν γυναῖκα θανόντος τοῦ ἀνδρός, οὐχὶ δὲ καὶ πᾶσα ἄλλη προίξ. Ἀλλ' ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης, ἥτις εἶναι ἀπόσπασμα τῆς τῶν αὐτοκρατόρων Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου περὶ τῶν γαμικῶν σχέσεων διατάξεως, οὐδὲν ἀποδείκνυται, διότι ὡς ἐκ τῶν λέξεων «ex uxoris facultatibus» ἀποκλείεται καὶ αὐτὴ ἡ πατρικὴ μὴ ἐπαναστρέφουσα εἰς τὴν γυναῖκα, ἐνῷ τοὐναντίον κρατεῖ κατὰ νόμον ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Bechmann ἀποδέχεται, ἐνῷ ἄλλως καὶ ἀνεξήγητος ἡ παρεισακτος αὕτη διάκρισις ἀποβαίνει οὐδόλως δικαιολογουμένου τίνος ἕνεκα μειονεκτεῖ ἡ γυνὴ κατέναντι τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρὸς λυθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου, ἐνῷ ἐπὶ διαζυγίου διατηρεῖ ἀκέραια τὰ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς δικαιώματα αὐτῆς. Scheurl, krit. V. J. Schr. VI. σ. 17, Czyhlarz σ. 297 Anm. 3, Sternberg σ. 39.

3) Ὅρα ἀνωτέρω § 85, 86.

4) Ulp. Frg. VI. § 7. Post divortium defuncta muliere heredi ejus actio non aliter datur, quam si moram in dote mulieri reddenda maritus fecerit. Frg. Vat. §§ 95, 97, 112, 334, L. 57 (24, 3), ὡς καὶ διὰ κατάρξεως τῆς δίκης L. 87, 139 (50, 17), L. 58 (44, 7), L. 42 (24, 3), L. 10 pr. (48, 20). Czyhlarz σ. 298 Anm. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀγωγὴ αὕτη συμπίπτει μὲν κατ' ἀντικείμενον[5]) πρὸς τὴν περὶ προικός, ἀλλὰ βάσιν ἔχει τὴν ὑπερημερίαν τοῦ ἀνδρός, ἐξ ἧς οὐδὲν ἐπιτρέπεται νὰ πορισθῇ κέρδος.[6])

Τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα τῆς γυναικὸς ὑπάρχει ἅμα λυθέντος τοῦ γάμου, ἀποκρουομένης ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς διακρίσεως,[7]) καθ' ἣν διὰ τῆς λύσεως τοῦ γάμου ἐπάγεται ἁπλῶς τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα, ὅπερ κτᾶται διὰ τῆς ἐν τῇ ὀχλήσει ἐνυπαρχούσης δηλώσεως τῆς γυναικός, ὅτι προτίθεται νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἀγωγήν. Ἡ ὑπέρθεσις ἔχει σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα, διότι ὡς ἐκ ταύτης ἀπαιτοῦσι τὴν προῖκα οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικός, τὸ δικαίωμα ὅμως τῆς γυναικὸς ὑπάρχει ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ δημιουργούμενον διὰ τῆς ὑπερθέσεως τὸ πρῶτον.[8])

Ἰδιόρρυθμος σχέσις ὡς ἐκ τῆς ὑπεξουσιότητος τῆς θυγατρός.

§ 130. Ἐὰν ὑπεξουσία ἡ θυγάτηρ κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου, εἴτε διὰ διαζυγίου εἴτε διὰ θανάτου ἐπελθούσης, τίκτεται ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἡ ὅλως ἰδιόρρυθμος μεταξὺ πατρὸς καὶ θυγατρὸς σχέσις,[1]) καθ' ἣν τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν ἔχει ὁ πατὴρ σὺν τῇ θυγατρί.[2])

---

5) L. 27 (24, 3), καθ' ἣν εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικὸς ἀποδίδοται ὅ,τι καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην ἐνάγουσαν διὰ τῆς περὶ προικός.

6) Ὡς ἐκ τῆς ταὐτότητος τοῦ ἀντικειμένου καὶ ἡ ἀνακριβὴς ἔκφρασις «ad heredes ejus rei uxoriae actio transierit» «actionem r. u. perpetuari» Frg. Vat. § 95, 112. Czyhlarz σ. 300, Sternberg σ. 39 Anm. 33.

7) Bechmann I. σ. 80, II. σ. 295.

8) Τὴν τοιαύτην τοῦ Bechmann θεωρίαν ἀνεσκεύασαν οἱ μετ' αὐτὸν ὡς ἀντικειμένην εἰς τὸν νόμον. Ulp. VI. § 6, Frg. Vat § 95, 97. Czyhlarz σ. 301, Sternberg σ. 39.

1) Ἡ περὶ τούτου τῶν Πηγῶν ἔκφρασις εἶναι, ὅτι κοινὴ καθίσταται ἡ προῖξ «communis est patris et filiae» L. 3 (24, 3) «communem dotem consumat» L. 22 § 1 (24, 3) «particeps et quasi socia filia» L. 34 § 6 (46, 3), ἢ «ipsius et filiae dos est» L. 2 § 1 (24, 3). Ἐπὶ τῆς ἀτέχνου τῶν Πηγῶν ἐκφράσεως σαθρὸν ἐθεμελίωσεν οἰκοδόμημα ὁ Baron, Gesammtrechtsverhältnisse σ. 394 τὴν τῶν κειμένων ἔκφρασιν ὑπολαμβάνων οὐχὶ ὡς ἁπλῆν φράσιν, ἀλλ' ὡς ὅρον πλήρη ἐνέχοντα νομικὴν ἔννοιαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πόρισμα αὐτοῦ, ὅτι πατὴρ καὶ θυγάτηρ ἐν τῇ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴν ἀγωγὴν ἔχει ὁ πατὴρ ἰδίῳ δικαίῳ καὶ οὐχὶ ὡς ἐνασκῶν αὐτὴν ἐκ δικαιώματος τῆς ὑπεξουσίας θυγατρός, διότι εἰς τὸν πατέρα ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἀνήκει ἡ τῆς προικὸς ἀπαίτησις καὶ ἰδία αὐτοῦ περιουσία ἀποκαθίσταται ἀποδιδομένη ἡ προίξ.[3]) Ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἐν ᾗ ἐμφωλεύει τὸ δικαίωμα τοῦ πατρός, ἔπεται, ὅτι οὗτος ἔχει τὴν ἀγωγὴν ἐπί τε τῆς πατρικῆς

προικὸς ἀπαιτήσει διατελοῦσιν ἐν σχέσει συνενοχῆς, ἥτις ὅμως εἶναι διάφορος τῆς συνήθους, καθόσον διὰ τῆς εἰς τὸν ἕνα καταβολῆς δὲν καθίσταται χείρων ἡ τοῦ ἑτέρου θέσις. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἀνεσκεύασαν οἱ Bechmann II. σ. 309 Anm. 2, Sternberg σ. 43 Anm. 10, Mandry, Familiengüterrecht I. σ. 317 Anm. 4. Ἡ πατρὸς καὶ θυγατρὸς κοινωνία ὑπάρχει ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ, καθόσον ὁ πατὴρ δὲν διατίθησι κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν προικῴαν ἀπαίτησιν ἐγείρων ἀγωγήν, δεχόμενος καταβολὴν ἢ προβαίνων εἰς ἀνανέωσιν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρός, ἐνῷ αὐτὴ ἡ ἀπαίτησις εἶναι ἀδιαίρετος καὶ οὔτε ἐν ὡρισμένῳ ποσοστῷ οὔτε εἰς ὁλόκληρον μετέχουσι ταύτης ἀμφότεροι. Czyhlarz σ. 303.

2) «actio adjuncta ἢ adjecta filiae persona» Ulp. Frg. VI. § 6, Frg. Vat. § 269, L. 2 § 1, L. 22 § 1, L. 34 (24, 3), L. 7 (23, 4), L. 34 § 5 de leg. (31), L. 14 (35, 2), L. 10 C. (5, 18), ἔνθα ἡ λύσις τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρός. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη εἶναι πιθανῶς σύγχρονος τῇ περὶ προικὸς κατὰ τὸν ἐλεύθερον γάμον, διότι ἐπὶ τοῦ αὐστηροῦ, μὴ οὔσης τῆς θυγατρὸς τῷ πατρὶ ὑπεξουσίας, οὐδεὶς περὶ ταύτης λόγος. Czyhlarz σ. 304 Anm. 16, Mandry I. σ. 329 Anm. 11.

3) Ulp. VI. § 6 «Pater . . . habet actionem» Frg. Vat. § 269, L. 2 § 1 (24, 3). Περὶ τούτου ἐρίζουσιν οἱ νεώτεροι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ γνώμης, καθ' ἣν ὁ πατὴρ τὸ τῆς ἀγωγῆς ὑποκείμενον, πολλὰ συνηγοροῦσιν, ἰδίως δ' ὅτι εἰς τὸν πατέρα καταβάλλεται ἡ προίξ, ὅστις καὶ ἀνανεοῖ τὴν προικῴαν ἀπαίτησιν. L. 2 § 1, 2, L. 4, L. 22 § 3, 5, 9, L. 31 § 2, L. 34, 37, L. 66 § 2 (24, 3). Πρὸς δὲ ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι ἐν τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ καὶ μέμψει τῆς διαθήκης ῥητῶς ἀναφέρεται ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἡ ἀγωγὴ ἀνήκει εἰς τὸ τέκνον. L. 39 § 4 (3, 3), L. 30 pr. (2, 14), L. 9 (44, 7), L. 8 pr. L. 22 pr. (5, 2). Τὴν θεωρίαν ταύτην ἀτελῶς διατυπωθεῖσαν ὑπὸ Glück XXVII. σ. 214, Fein, Coll. σ. 149, Keller, Inst. σ. 181, Voigt, Lex Maenia σ. 78, Arndts, Zeitschr. f. G. R. W. VII. σ. 42, Sternberg σ. 42 ἀνέπτυξε Mandry I. σ. 311. Κατὰ Czyhlarz σ. 302 ἡ θυγάτηρ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀγωγῆς ἐνασκουμένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἀδόκιμον τὸ ἐπιχείρημα αὐτοῦ, ὅτι διὰ τῆς αὐτεξουσιότητος εἰς τὴν θυγατέρα μεθίσταται τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα. Κατ' ἄλλην θεωρίαν καὶ πατὴρ καὶ θυγάτηρ ὑποκείμενον τῆς ἀγωγῆς Cujacius, Op. Omn. V σ. 1022, Baron σ. 396, Brinz σ. 1245.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἀπροσπορίστου προικός,[4]) καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ πατρικὴ ἐξουσία, διότι λυθείσης ταύτης ἡ ἀγωγὴ μεθίσταται εἰς τὴν θυγατέρα,[5]) ἢ εἰς υἱοθεσίαν ταύτης ἐκδιδομένης εἰς τὸν θετὸν πατέρα. Κατ' ἐξαίρεσιν ἐνάγει ἡ θυγάτηρ ἀποδημοῦντος τοῦ πατρὸς ἢ ἐν παραφροσύνῃ διατελοῦντος καὶ μὴ ὑπάρχοντος κηδεμόνος, ὅτε κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὀφείλει ἡ θυγάτηρ ἐγγύησιν περὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀποδοχῆς τῶν πεπραγμένων.[6])

Ἀλλ' ἂν καὶ ἰδία τοῦ πατρὸς ἡ ἀπαίτησις καὶ τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα, ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἀγωγὴν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρός, δι' ἧς καὶ μόνης νομιμοποιεῖται ὡς ἐνάγων.[7]) Ἡ τῆς θυγατρὸς συναίνεσις ἀπαιτεῖται καὶ διὰ πᾶσαν τοῦ πατρὸς πρᾶξιν, δι' ἧς οὗτος διατίθησι τὴν προῖκα,[8]) τῆς συναινέσεως διδομένης οὐχὶ πρότερον, ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ἐπιχειρεῖται ἡ τοιαύτη πρᾶξις, διότι ἡ πρότερον διδομένη καὶ ἀνακαλεῖται καὶ ματαιοῦται αὐτεξουσίας γενομένης τῆς θυγατρὸς πρὸ τῆς πράξεως.[9]) Καταρξαμένης τῆς δίκης συναινέσει τῆς θυγατρὸς ὁ πατὴρ ἔχει τὴν ἐκ τοῦ δεδικασμένου ἀγωγὴν μεταβαίνουσαν καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ θανόντος μετὰ τὴν κάταρξιν καὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς δίκης.[10])

Τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς παρὰ γνώμην τῆς θυγατρὸς πραττόμενα

---

4) Ulp. VI. § 6. Δὲν ἀντίκειται L. 2 § 1 (24, 3) ἔνθα μόνον περὶ πατρικῆς ὁ λόγος, διότι ἐκ τῶν λοιπῶν κειμένων ἀποκρούεται ἡ διάκρισις αὕτη, διὸ καὶ αἱ λέξεις «et dos ab eo profecta sit» θεωροῦνται ὡς παρέμβλημα. Czyhlarz σ. 302 Anm. 6, Sternberg σ. 42 Anm. 36.

5) L. 66 § 2 (24, 3), L. 34 § 5 de leg. (31), L. 14 pr. (35, 2), L. 42 pr. (24, 3), L. 8 § 4, L. 10 § 1 (48, 20), L. 2 § 1 (24, 3), L. 7 (23, 4), L. 8, 9 (4, 5).

6) L. 22 § 4, 10, 11 (24, 3).

7) Ἡ συναίνεσις δηλοῦται ὅπως δήποτε, διὸ καὶ συναινοῦσα λογίζεται, ἡ μὴ ἀντιλέγουσα. L. 2 § 2 (24, 3).

8) Ἐν τῷ νόμῳ ῥητῶς ἀναφέρεται ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς, ἡ ἀποδοχὴ καταβολῆς, ἡ ἀντίδοσις καὶ ἡ ἀνανέωσις. Frg. Vat. § 116, 119. L. 2 § 1, 2, L. 22 § 3, 5, 9, L. 31 § 2, L. 37, L. 66 § 2 (24, 3).

9) Ῥητὴ περὶ τούτου ἡ μαρτυρία ἐπὶ κατάρξεως δίκης. L. 22 § 5, L. 42 pr. (24, 3). Καὶ διὰ μεταγενεστέρας ἐγκρίσεως τῆς θυγατρὸς κυροῦνται τὰ ἄνευ συναινέσεως αὐτῆς γενόμενα. L. 34 § 6 (46, 3).

10) L. 42 pr. (24, 3), L. 8 § 4, L. 10 § 1 (48, 20). Κατὰ τὸ ἐν L. 10 § 1 (48, 20) θέμα ἐξαιρετικῶς μεταβαίνει εἰς τὴν θυγατέρα ἡ ἀγωγή,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν ὑποχρεοῦσιν αὐτήν, ἥτις αὐτεξουσία γενομένη μετέρχεται τὴν περὶ προικός,[11]) οὐδ' ὁ ἀνὴρ ἀπαλλάσσεται καταβάλλων τῷ πατρί, διὸ καὶ ἀναλαμβάνει τὸ καταβληθὲν οὐχὶ ὡς ἀχρεώστητον, ἀλλ' ὡς μὴ ἐπακολουθησάσης τὴν καταβολὴν τῆς ἀπαλλαγῆς.[12]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ διὰ τὰ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς ἄνευ τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως γενόμενα, ὅτε ἡ μὲν θυγάτηρ ἀπόλλυσι τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, ὁ δὲ πατὴρ μετέρχεται ταύτην καὶ παραδόξως σὺν τῇ θυγατρί,[13]) ἐκτὸς ἂν ἡ προὶξ συνέστη ἐξ ἰδίου τῆς θυγατρὸς χρηματίου, ὅτε αὕτη καὶ μόνη ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἐνάγει καὶ αὐτῇ καταβάλλεται.[14]) Ἡ θυγάτηρ δὲν δύναται ἄνευ εὐλόγου αἰτίας νὰ ἀρνηθῇ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς, διότι ἄλλως ὁ πατὴρ μόνος ἐνάγει καὶ ἐπιχειρεῖ πᾶσαν πρᾶξιν.[15])

Ἡ τῷ πατρὶ κατὰ γνώμην τῆς θυγατρὸς καταβληθεῖσα προὶξ δὲν εἶναι κοινὴ αὐτοῦ οὐδὲ χρημάτιον τῆς θυγατρός, ἀλλ' ἰδία αὐτοῦ περιουσία, διότι κατὰ τὰ ἀξιώματα τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου τὰ ὑπεξούσια τέκνα δὲν ἠδύναντο ν' ἀποκτήσωσι δι' ἑαυτά. Τούτου συνέπεια εἶναι, ὅτι ὁ πατὴρ ὀφείλει καὶ αὖθις νὰ συστήσῃ προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς εἰς δεύτερον ἐρχομένης γάμον,[16])

καθὸ συναινέσασαν εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ διεξαγαγόντος τὴν δίκην ἐπιτρόπου. Czyhlarz, σ. 307.

11) L. 2 § 1 (24, 3).

12) condictio caus. dat. caus. n. secuta. L. 34 § 6 (46, 3).

13) L. 2 § 1, L. 3, L. 22 § 1 (24, 3). Czyhlarz σ. 311.

14) L. 24 (23, 3).

15) L. 37, 22 § 6 (24, 3). Ἀντιδοξεῖ Czyhlarz σ. 309 μὴ ἀνευρίσκων ἐν τῇ πρώτῃ τῶν διατάξεων ἀντίρρησιν, ἀλλὰ σιωπὴν ἑρμηνευομένην ὡς συναίνεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Οὐλπιανὸν κατὰ γνώμην τῆς θυγατρὸς κατεβλήθη τῷ πατρὶ ἡ προίξ, διότι δὲν εἶχεν αὕτη εὔλογον ἀντίρρησιν, ἐν δὲ Βασ. XXVIII. 8, 37 Σχολ. ῥητῶς λέγεται, ὅτι καὶ παρὰ γνώμην θυγατρὸς καταβάλλεται τῷ πατρί, ἂν μὴ ἔχῃ εὔλογον αἰτίαν, πρὸς τὸ ἀντειπεῖν τῷ πατρί, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἀντεῖπεν ἡ θυγάτηρ. Ἐκ τῆς δευτέρας, ἣν μετὰ Bechmann II. σ. 310 καταδικάζει ἐπὶ παραφθορᾷ τοῦ κειμένου, δηλοῦται, ὅτι ἡ θυγάτηρ ἀποκρύπτει ἑαυτήν, ὅπως μὴ συναινέσῃ, ὅτε μετὰ διάγνωσιν ἐπιτρέπει ὁ δικαστὴς τῷ πατρὶ τὴν ἀγωγήν, καθὸ μὴ ἐχούσης τῆς θυγατρὸς εὔλογον αἰτίαν ἀντιρρήσεως, ὡς δείκνυται καὶ ἐν Βασ. XXVIII. 8, 22. Σχολ. Περὶ τῶν ἀνωτέρω Mandry I. σ. 320, Sternberg σ. 47.

16) L. 19 (23, 2), L. 81 (17, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ὅτι θανόντος τοῦ πατρὸς ἡ ἀποδοθεῖσα προῖξ σὺν τῇ λοιπῇ περιουσίᾳ μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.[17])

Ἀποβιούσης τῆς θυγατρὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἀφ' ἧς τίκτεται ἡ ἀγωγή, ἀλλὰ πρὶν ἢ δηλώσῃ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς, τῷ πατρὶ παραμένει ἡ ἀγωγὴ ἐνασκοῦντι αὐτὴν ἄνευ περιορισμοῦ,[18]) ὅπερ καὶ μόνον παρέπεται ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τῆς θυγατρὸς κατ' οὐδὲν ἀλλοιουμένης τῆς φύσεως τῆς ἀγωγῆς. Τούτου ἕνεκα τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα τοῦ πατρὸς δὲν εἶναι ταὐτὸν πρὸς τὸ ἐπὶ ἀναλήψει τῆς προικὸς ἀποβιούσης τῆς θυγατρὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου, διότι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα ἔχει ὁ πατὴρ ἐπὶ μόνης τῆς πατρικῆς προικὸς ἀσχέτως πρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἐνῷ ἐν τῷ θέματι τούτῳ τὸ δικαίωμα τοῦ πατρὸς ἐνυπάρχει ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ καὶ ἐπὶ πάσης οἱασδήποτε προικὸς πατρικῆς ἢ ἀπροσπορίστου.[19]) Ἡ ἀγωγὴ μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ πατρός, ἐὰν ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐγένετο ὑπερήμερος ὁ ἀνήρ.[20])

Λύσις τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός.

§ 131. Λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς ἐξηφανίζετο τὸ πρόσωπον, χάριν ἀτομικῆς τοῦ ὁποίου προστασίας ἐβλέπετο ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ καὶ ἀνέκυπτε τὸ συμφέρον τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἀνεχόμενον τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός.[1]) Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα παρορῶντες οἱ ῥωμαῖοι τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν καὶ ἐκ λόγων ἐπιεικείας ὁρμώμενοι ἐπροστάτευσαν τὸν τὴν προῖκα συστήσαντα πρὸς πατρὸς ἀνιόντα, διὸ καὶ κατὰ τοὺς δημοκρατικοὺς χρόνους[2]) κατ' ἐξαίρεσιν ἐπὶ μόνης τῆς πατρικῆς προικὸς ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχή, ὅτι αὕτη ἐπαναστρέφει εἰς τὸν συστήσαντα αὐτὴν ἀνιόντα πρὸς παραμυθίαν τῆς ἐν ζωῇ

17) L. 66 § 2 (24, 3), L. 14 pr. (35, 2). Czyhlarz σ. 311, Mandry I. σ. 317.

18) L. 25 pr. (46, 8), L. 20 pr. (24, 3), L. 5 § 1 (48, 20).

19) L. 25 pr. (46, 8), L. 22 § 1 (24, 3), L. 7 (23, 4). Διὸ καὶ δὲν χωρεῖ ἡ τοῦ πέμπτου παρακράτησις, ἀλλ' ἡ ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ ἡ ἕνεκα κακοτροπίας. Bechmann II. σ. 313, Czyhlarz σ. 312.

20) Bechmann II. σ. 314, Czyhlarz σ. 313.

1) Cic. p. Flacco c. 34, Val. Max. VII. 7, 4.

2) Καὶ πρὸ τοῦ Σερβίου Σουλπικίου μνημονεύοντος τούτου ἐν L. 79 (23, 3). Czyhlarz σ. 48.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὸν συστήσαντα ἀνιόντα πρὸς παραμυθίαν αὐτοῦ ὡς ἐκ τῆς ἀποβιωσάσης θυγατρός.[3]) Μὴ ἐπιζῶντος τούτου κατὰ τὸν χρόνον τῆς διὰ τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς λύσεως τοῦ γάμου ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνὴρ ἀποκλειομένων τῶν κληρονόμων τῆς γυναικός.[4])

Τὸ ἐπὶ ἀναλήψει τῆς πατρικῆς προικὸς δικαίωμα ἔχει ὁ συστήσας αὐτὴν ἀνιὼν ἅμα τῷ θανάτῳ τῆς θυγατρὸς[5]) εἴτε ὡς αὐτεξουσίας εἴτε ὡς ὑπεξουσίας,[6]) ὡς ὅλως δὲ προσωπικὸν συναποσβέννυται μετὰ τοῦ θανάτου μὴ μεταβαῖνον εἰς τοὺς κληρονόμους,[7]) ἐκτὸς ἂν ἐγένετο ὑπερήμερος ὁ ἀνήρ.

Ἐὰν προῖκα συνέστησεν ἀπώτερος ἀνιών, ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἂν προτελευτησάσης τῆς γυναικὸς τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα ἀποσβέννειται ἢ μεταβαίνει εἰς τὸν ἀμέσως ἑπόμενον ἀνιόντα.[8]) Οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ διεφώνησαν, διότι οἱ μὲν σταθερῶς ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι εἰς μόνον τὸν συστήσαντα ὑποστρέφει ἡ ἀπὸ πατρὸς προίξ, ἀποφαίνονται, ὅτι ὁ ἀμέσως ἑπόμενος οὐδεμίαν ἔχει ἀπαίτησιν,[9]) ἐνῷ τοὐναντίον διδάσκουσιν ἕτεροι,[10]) ἐξ οὗ καὶ τῶν νεωτέρων ἡ ἔρις, τῶν μὲν μετὰ τῆς αὐστηροτέρας τῶν δὲ μετὰ τῆς ἐπιεικεστέρας ἀρχῆς συνταττομένων. Ὁ οὐδὲν ἔχων ἴδιον ἐκ τῶν ἐν προικὶ ἐπιδοθέντων δὲν λογίζεται καὶ πατρικὴν συστήσας προῖκα,[11]) διὸ καὶ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὴν οἰκονομίαν τοῦ θε-

---

3) L. 6 pr. (23, 3). Jure succursum est patri, ut filia amissa solatii loco cederet, si redderetur ei dos ab ipso profecta, ne et filiae amissae et pecuniae damnum sentiret.

4) Ulp. VI. § 4 . . . quod si pater non sit, apud maritum remanet. L. 5 pr. (48, 20), L. 10 pr. (24, 3).

5) Ulp. VI. § 4, Frg. Vat. § 108, L. 17 (14, 6), L. 10 pr. (24, 3), L. 4 C. (5, 18), L. 6 C. (5, 12).

6) L. 5 § 1 (23, 3), L. 5 (24, 2), L. 10 pr. L. 59 (24, 3), L. 71 (21, 2), L. 9, 12 pr. L. 25, 26 (23, 4), L. 78 § 1 (23, 3). Bechmann II. σ. 424, Czyhlarz σ. 316.

7) L. 6 (37, 6), L. 8 § 4 (48, 20), L. 6 C. (5, 12).

8) Ὡς ὅταν, κατὰ τὸ ἐν τῷ νόμῳ θέματι, ὁ πάππος ὁ καὶ τὴν προῖκα συστήσας προαπεβίωσε τῆς ἐγγόνης ἐπιζῶντος κατὰ τὸν θάνατον αὐτῆς τοῦ πατρός.

9) Οὕτω Λαβεὼν καὶ Σέρβιος L. 79 pr. (23, 3).

10) Οὕτω Κέλσος L. 6 (37, 6).

11) L. 79 pr. (23, 3) . . . quia non potest videri ab eo profecta, quia nihil ex his sui habuisset.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμοῦ ἡ λύσις, καθ' ἣν ὁ ἑπόμενος ἀνιὼν στερεῖται ἀγωγῆς,[12]) ἐνῷ ἡ ἀντίθετος κατ' ἐπιεικῆ ἐκτίμησιν ἀποδέχεται, ὅτι ἐκ στοργῆς πρὸς τὸν υἱὸν ἐπροίκισε τὴν ἐγγόνην ὁ πάππος.[13])

Ἐὰν ὑπάρχωσι τέκνα ἐκ τοῦ γάμου, ὁ πατὴρ ἐναγόμενος παρακρατεῖ χάριν περιθάλψεως τούτων ἓν πέμπτον τῆς προικὸς δι' ἕκαστον τέκνον, πέντε δ' ἢ πλειοτέρων ὑπόντων οὐδὲν ἀποδίδοται,[14]) πᾶν δ' ὅ,τι τούτου ἕνεκεν ὁ πατὴρ παρακρατεῖ εἶναι ἰδία αὐτοῦ περιουσία. Ὡς ἐκ τοῦ δικαιώματος τούτου τοῦ πατρὸς ἡ προῖξ μειοῦται αὐτοδικαίως, οὗ ἕνεκεν ὁ ἀνιὼν δὲν ἔχει ἀπαίτησιν ἐφ' ἁπάσης τῆς προικός, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πέμπτων ὑπολειπομένης.[15])

Τὴν ἀπροσπόριστον προῖκα ἀποκερδαίνει ὁ ἀνὴρ διὰ τοῦ θανάτου τῆς γυναικός, κἂν ἔτι ἐπιζῇ ὁ ταύτην συστήσας.[16]) Τὸ κέρδος τοῦτο ἔχει ὁ ἀνὴρ ἐκ τοῦ νόμου καὶ οὐχὶ ὡς ἐκ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως, διὸ καὶ κληρονόμος ὡς πρὸς τοῦτο γραφόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς δὲν βαρεῖται δι' ἀποκαταστάσεων, οὐδὲ τὸ καταλειφθὲν ὑποβάλλεται εἰς τὸ Φαλκίδιον καὶ Τρεβελλιανὸν τέταρτον.[17])

---

12) Czyhlarz σ. 317. Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 428 τῷ Κέλσῳ συνταττόμενος.

13) L. 6 (37, 6) . . . quippe officium avi circa neptem ex officio patris erga filium pendet.

14) Frg. Vat. § 108 . . . . deductis quintis singulorum liberorum nomine. Ulp. VI. 4.

15) Ἐνῷ ταύτην τὴν λύσιν ὡς ὀρθὴν καὶ πρὸς τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου συνᾴδουσαν ἀναγνωρίζει ὁ Czyhlarz σ. 318, ἐν τούτοις ἀποδέχεται τὴν ἑτέραν, καθ' ἣν ὁ μὲν ἀνιὼν ἅπασαν τὴν προῖκα ἀπαιτεῖ, ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς τῶν πέμπτων παρακρατήσεως. Εἰς τοῦτο προβαίνει, διότι δυσχεραίνει ν' ἀποδεχθῇ, ὅτι ὡς πρὸς τὰ πέμπτα σκοπεῖται ὁ ἀριθμὸς τῶν τέκνων ὑπαρχόντων κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τῆς μητρός, καὶ οὐχὶ τῆς καταδίκης τοῦ πατρὸς πρὸς ἀπόδοσιν. Sternberg σ. 54.

16) Ulp. VI. 5 . . . semper penes maritum remanet, ἢ «lucro mariti cedit» ἢ «maritus dotem lucrifacit». L. 18 § 1 (36, 3), L. 17 (23, 5), L. 10 § 1 (24, 3), L. 11 § 4 (27, 6), L. 2 pr. (33, 4), L. 6 (35, 2), L. 42 (41, 3). Czyhlarz σ. 319 Anm. 1.

17) L. 6 (35, 2), L. 95 (46, 3). Ἄλλως ἐν περιπτώσει ἀναξιότητος L. 20 (34, 9), L. 27 (49, 14).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἐναγόμενος.

§ 132. Ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ ἀπευθύνεται κατ' ἐκείνου, πρὸς ὃν συνέστη ἡ προίξ, ὅστις συνήθως εἶναι ὁ ἀνήρ, διὸ οὗτος ὁ ἐναγόμενος καὶ οἱ τούτου κληρονόμοι.[1]) Ἀλλ' ἂν ὑπεξούσιος ὁ ἀνήρ, ἡ ἀγωγὴ χωρεῖ κατὰ μόνου τοῦ πατρός, πρὸς ὃν ἡ τῆς προικὸς σύστασις, καὶ τῶν τούτου κληρονόμων, ὅπερ κρατεῖ καὶ ὅταν κελεύσει τοῦ πατρὸς ἐδόθη ἡ προὶξ εἰς τὸν ὑπεξούσιον,[2]) ἐνῷ ἂν μὴ κελεύσει τοῦ πατρὸς ἐγένετο τοῦτο, ὁ σύζυγος μόνος ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ προικός, ὁ δὲ πατὴρ διὰ τῶν ἐπιβοηθητικῶν ἀγωγῶν κατὰ τὸ περιελθὸν αὐτῷ.[3])

Ἀποβιοῦντος συνεστῶτος ἔτι τοῦ γάμου τοῦ πατρός, εἰ μὲν ὁ ὑπεξούσιος ἐγράφετο κληρονόμος ἐφ' ἁπάσης τῆς περιουσίας, οὐδεμία ἡ δυσχέρεια, διότι ὁ υἱὸς ὑπεισερχόμενος καὶ εἰς τὰς ἐκ τῆς προικὸς σχέσεις ἐνήγετο διὰ τῆς περὶ ταύτης ἀγωγῆς,[4]) ἐνῷ, ἂν ἐπὶ μέρους ἐγράφετο κληρονόμος, ἐπήρχετο τὸ ἄτοπον, ὅτι τῆς προικὸς κληρονομικῷ δικαίῳ συμμετεῖχον καὶ οἱ λοιποὶ συγκληρονόμοι κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μοίρας, τὰ δὲ βάρη τοῦ γάμου ἔφερε μόνος ὁ υἱός. Ἡ ἐπιείκεια ἐκόλασε καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῆς αὐστηρᾶς τοῦ νόμου ἐφαρμογῆς ἀνισότητα, διότι ἐν τῇ περὶ κλήρου δίκῃ ὁ υἱὸς ἐλάμβανε κατ' ἐξαίρετον τὴν προῖκα οὐ μόνον ἐκ διαθήκης, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀδιαθέτου προσερχόμενος εἰς τὴν κληρονομίαν,[5]) ὅτε λυομένου τοῦ γάμου κατὰ τοῦ υἱοῦ ὡς μόνου ὀφειλέτου χωρεῖ ἡ περὶ προικός.[6])

Ἀποκληρουμένου τοῦ υἱοῦ ἀλλὰ προκληροδοτουμένης αὐτῷ

---

1) L. 22 § 12, L. 38, 44 pr. (24, 3), L. 2, 9 C. (5, 18).

2) L. 22 § 12 (24, 3), L. 10 C. (5, 18).

3) Διὰ τῆς «actio de peculio» ἢ «de in rem verso». L. 22 § 12, L. 25 pr. L. 53 (24, 3), L. 36, 38 § 1 (15, 1). Czyhlarz σ. 321.

4) L. 22 § 12 (24, 3), L. 85 (35, 2).

5) L. 20 § 1, 2, L. 46, 51 (10, 2), L. 1 § 9, 13 (33, 4). Ἀδιάφορον ἂν κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανομῆς ὑφίσταται, ἢ ἐλύθη ὁ γάμος. L. 7 § 3 (33, 4), L. 46 (10, 2), ὡς καὶ ἂν κατὰ τὰς περὶ προικὸς διατάξεις ὀφείλῃ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς ὁ υἱός. L. 2 pr. (33, 4). Czyhlarz σ. 26, 323.

6) L. 85 (35, 2) L. 20 § 2 (10, 2). Bechmann II. σ. 283, Czyhlarz σ. 324 καὶ 321 Anm. 8 ἀνασκευάζοντα τὸν Voigt σ. 62, 64

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς προικὸς οἱ κληρονόμοι ἐνάγονται καὶ οὐχὶ ὁ υἱός, ὅστις τὴν τίτλῳ κληροδοσίας καταλειφθεῖσαν προῖκα λαμβάνει ἐπὶ τῇ ἐγγύῃ, ὅτι αὐτὸς θέλει ἀναλάβει τὴν κατὰ τῶν κληρονόμων δίκην ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ τῆς γυναικὸς ἀπαιτούσης τὴν προῖκα κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.[7]) Ἀλλ' ἂν ὁ κληρονόμος παραλιπὼν τὴν ἐγγύησιν καταστῇ ἀναξιόχρεως, ἄδικον εἶναι ν' ἀπολέσῃ τὴν προῖκα ἡ γυνή, διὸ καὶ κατὰ πλάσμα θεωρεῖται ὡσεὶ δοθεῖσα ἡ ἐγγύη παρὰ τοῦ ἀνδρός, καθ' οὗ ὡς ὠφέλιμον ἔχει ἡ γυνὴ τὴν περὶ προικός.[8])

Ἡ γυνὴ ἀπόλλυσι πασαν κατὰ τῶν κληρονόμων ἀπαίτησιν, ἂν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ὅτε καὶ εἰς αὐτὴν νομίμως ἀποδίδοται ἡ προίξ, συναινέσῃ, ὅπως εἰς τὸν ἄνδρα καταβληθῇ ἡ κληροδοσία, ἐνῷ τοὐναντίον παρέπεται, ἐὰν ἡ γυνὴ συναινῇ, καθ' ὃν χρόνον δὲν ἀποδίδοται αὐτῇ ἡ προίξ.[9])

Ἀποκληρουμένου τοῦ υἱοῦ καὶ οὐδὲν κληροδοτουμένου αὐτῷ, ὠφέλιμον ἔχει οὗτος ἀγωγήν,[10]) δι' ἧς κατ' ἐξαίρετον λαμβάνει τὴν προῖκα,[11]) ὅστις καὶ μόνος ἐνάγεται, ὡς ἐν τῷ θέματι, καθ' ὃ ἐπὶ μέρους γράφεται ὁ υἱὸς κληρονόμος.[12])

Περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν συνεστῶτος τοῦ γάμου λύεται

φρονοῦντα, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τίκτεται ἅμα αὐτεξουσίου γενομένου τοῦ υἱοῦ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς καὶ οὐχὶ ἅμα τῇ λύσει τοῦ γάμου.

7) L. 1 § 10 (33, 4) . . . sed non alias eum legatum consecuturum, quam si caverit, heredes adversus mulierem defensum iri. L. 7 pr. αὐτ. Bechmann II. σ. 288, Czyhlarz σ. 326.

8) L. 7 § 5 (33, 4).

9) Bechmann II. σ. 289, Sternberg σ. 61 Anm. 57. Ὁ Czyhlarz σ. 317 Anm. 5 τὸ ἐν L. 7 § 2 (33, 4) «retinuerit» μετατρέπων εἰς «restituerit» φρονεῖ, ὅτι ἡ γυνὴ ὡς ὠφέλιμον ἔχει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τὴν περὶ προικός, ἐὰν συναινέσει ταύτης καταβληθῇ τῷ ἀνδρὶ ἡ κληροδοσία. Ἀλλ' ἡ τῆς γυναικὸς συναίνεσις μόνον ὡς πρὸς τὸν κληρονόμον δύναται νὰ ἔχῃ συνεπείας, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα χωρούσης κατ' αὐτοῦ ὡς ὠφελίμου τῆς ἀγωγῆς.

10) Τὴν τῆς κληροδοσίας. Arndts αὐτ. VII. σ. 29, Czyhlarz σ. 329. Κατὰ Bechmann II. σ. 291 τὴν τῆς τοῦ κοινοῦ κλήρου διανομῆς.

11) L. 1 § 9 (33, 4).

12) Bechmann II. σ. 292, Sternberg σ. 63, ἐνῷ κατὰ Czyhlarz σ. 328 οἱ κληρονόμοι ἐνάγονται τοῦ υἱοῦ παρέχοντος ἐγγύησιν ὡς ἐν θέματι σημ. 7.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ πατρικὴ ἐξουσία χειραφετουμένου ἢ εἰς θέσιν διδομένου τοῦ συζύγου, οὐδεμία εὕρηται λύσις, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὀρθοτέρα ἡ δόξα, ὅτι αἱ τῆς προικὸς σχέσεις παραμένουσιν ἀναλλοίωτοι ὡς καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς τῆς προικὸς συστάσεως τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος πατρός, ὅστις, λυθέντος τοῦ γάμου, ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς, ὡς καὶ οἱ τούτου κληρονόμοι.[13]) Ἂν ὁ αὐτεξούσιος σύζυγος ὑποβληθῇ ὑπὸ ἑτέρου ἐξουσίαν εἰσποιούμενος, ἡ περὶ προικὸς ἀγωγὴ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χωρεῖ κατὰ μόνου τοῦ νῦν ὑπεξουσίου συζύγου, τοῦ πατρὸς εὐθυνομένου κατὰ τὸ περιελθὸν αὐτῷ.[14])

Δικαίωμα ἐπισχέσεως ἐναγομένου.

§ 133. Ὁ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἐναγόμενος εἶχε δικαίωμα παρακρατήσεως εἴτε ἕνεκα λόγων ἐκ χρηματικῆς αἰτίας,[1]) ἤτοι διὰ τὰ δαπανηθέντα περὶ τὰ προικιῶα, διὰ τὰ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀποσυληθέντα καὶ διὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς δωρηθέντα αὐτῇ, εἴτε ἕνεκα λόγων ἐξ ἠθικῆς αἰτίας, ὡς ἕνεκεν κακοτροπίας καὶ ὑπαιτίου διαζυγίου ὑπόντων τέκνων.[2])

Ἐπὶ διαζυγίου ἕνεκεν ὑπαιτιότητος τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ παρεκράτει τὸ ἔκτον ἢ ὄγδοον τῆς προικός,[3]) διὸ καὶ μὴ γενομένης παρακρατήσεως εἶχεν ἀγωγὴν ὁ ἀνὴρ κατὰ τῆς γυναικός.[4])

---

13) Οὐδὲ διάταξις ἀπαντᾷ ἐπιβάλλουσα τῷ χειραφετοῦντι νὰ ἀποδώσῃ τὴν προῖκα τῷ χειραφετουμένῳ.

14) Bechmann II. σ. 293, Czyhlarz σ. 329.

1) L. 15 § 1 (24, 3)... retentiones, quae ad pecuniariam causam respiciunt.

2) Ulp. VI. § 9. Retentiones ex dote fiunt aut propter liberos, aut propter mores, aut propter impensas, aut propter res donatas, aut propter res amotas.

3) L. 39, 47 (24, 3), L. 11 § 3, 13 (48, 5), L. 8 (49, 15), L. 19 (45, 1). Τὸ ἔκτον ἕνεκεν ἐλαφροτέρων, τὸ ὄγδοον ἕνεκα βαρυτέρων παραπτωμάτων (mores leviores, ἢ graviores). Βαρύτερον εἶναι ἡ μοιχεία, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐλαφρότερα. Ulp. VI. § 12. Ἡ παρακράτησις ἐγίγνετο πρὸς ποινήν. Ulp. VI. § 12, 13, L. 15 § 1 (24, 3), L. 5 pr. (23, 4).

4) «judicium de moribus» Ulp. VI. § 10, L. 11 § 2 C. (5, 17). Tigerström II. σ. 244, Czyhlarz σ. 338. Περὶ ἄλλων θεωριῶν Sternberg σ. 71.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παραπλησία ταύτῃ εἶναι ἡ παρακράτησις ἕνεκα διαζυγίου ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς γυναικὸς τέκνων ὑπόντων, ὅτε ὁ ἀνὴρ παρακρατεῖ ἓν ἕκτον δι' ἕκαστον ἐκ τοῦ γάμου τέκνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς προικός.[5]) Αἱ παρακρατήσεις αὗται ἀπηλείφθησαν ἐκ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου.[6])

Ἐπίσης δικαίωμα ἐπισχέσεως τῆς προικὸς εἶχεν ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ συνεστῶτος τοῦ γαμου ὑφαιρεθέντα παρὰ τῆς γυναικός, ὡς καὶ διὰ τὰ δωρηθέντα αὐτῇ, καθὸ ἀκύρου οὔσης τῆς δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνεκα τούτων παρακράτησιν κατήργησεν ὁ Ἰουστινιανός, τῶν ἐντεῦθεν δικαιωμάτων προστατευομένων διὰ τῶν οἰκείων ἀγωγῶν.[7])

2.

Τὸ σύστημα τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς.

Ἡ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγή.

§ 134. Τὰ τῆς προικὸς διὰ τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γαμου χρόνον ἐρρυθμίζοντο καὶ δι' ἰδιαιτέρας πρὸ ἢ ἅμα τῇ συστασει τῆς προικὸς συμφωνίας ὑπὸ τὸν τύπον ἐπερωτήσεως,[1]) ἐξ ἧς ὡς ἐξ ἐνοχικοῦ δεσμοῦ ἡ πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικὸς ὑποχρέωσις διὰ

5) Ulp. VI. 10. Ἡ παρακράτησις δὲν εἶναι πρὸς ποινήν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃν ἐξ ἐπιεικείας δέον νὰ παραμείνῃ μέρος τῆς προικὸς χάριν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου καὶ τῆς τῶν τέκνων ἀνατροφῆς. Cic. Top. c. 4, L. un. § 5 C. (5, 13), διὸ καὶ ἂν ἀμφοτέρων τῶν παρακρατήσεων συντρέχωσιν αἱ προϋποθέσεις, ἀμφοτέρας ἐνασκεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν ἕνεκα κακοτροπίας καὶ τὴν ὡς ἐκ τῶν ὑπόντων παίδων. Bechmann I. σ. 99, Czyhlarz, σ. 343.

6) L. 1 C. Th. (3, 16), L. 2 C. Th. (3, 13), L. 2 C. Th. (3, 16), L. un. § 5 C. (5. 13).

7) L. un. § 5 C. (5, 13). Περὶ δαπανημάτων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

1) § 87. Τῆς τοιαύτης ἐπερωτήσεως δύο διακρίνει εἴδη ὁ Θαλέλαιος ἐν Σχολ. Βασ. XXIX. 1, 119, τὴν κοινὴν «ὁμολογεῖς λυομένου τοῦ γάμου τὴν προῖκα ἐπιδιδόναι μοι,» ἥτις καὶ καθὸ ἁπλουστέρα τεκμαίρεται, ἂν μὴ ἑτέρα ἐνδείκνυται, καὶ τὴν διακεκριμένην «ὁμολογεῖς, ἐὰν διαλυθῇ ὁ γάμος, ἀναδιδόναι μοι τὴν προῖκα, ὡς ἂν εἰ ἔδωκας αὐτὴν κινοῦντι πατρὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς, ἥτις εἶναι τοῦ αὐστηροῦ δικαίου,[2]) κατ' ἀντίθεσιν δὲ τῆς ἐκ τοῦ νόμου, οἰκογενειακὸν μᾶλλον φερούσης χαρακτῆρα, εἶναι ἀγωγὴ περιουσίας διώκουσα συμφέρον. Ἡ τῆς προικὸς ἀπόδοσις συνωμολογεῖτο οὐ μόνον δι' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις λύσεως τοῦ γάμου διὰ θανάτου ἢ διαζυγίου, ἀλλὰ διὰ τὴν ἑτέραν τούτων.[3])

Τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν ἔχει ὁ εἰς ἑαυτὸν τὴν τῆς προικὸς ἀπόδοσιν ἐπερωτήσας πατὴρ ἢ θυγάτηρ. Ἐὰν ὑπεξουσία ἡ θυγάτηρ κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου, δὲν τίκτεται ἡ ἰδιόρρυθμος μεταξὺ πατρὸς καὶ θυγατρὸς σχέσις, καθ' ἣν ὁ πατὴρ σὺν τῇ θυγατρὶ ἐνασκεῖ τὴν ἀγωγήν,[4]) ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἔχει μόνος ὁ πατὴρ εἴτε αὐτὸς εἴτε ἡ θυγάτηρ συνῆψε τὴν ἐπερώτησιν, ἀποβιοῦντος δὲ τοῦ πατρὸς ἡ ἀγωγὴ μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ[5]) μὴ προσαπαιτουμένης τῆς τοῦ ἀνδρὸς ὑπερημερίας.[6])

τὴν rem uxoriam». Ἐπὶ τῆς πρώτης κρατοῦσι τὰ περὶ προικὸς ἀξιώματα, διὸ καὶ ἀποδίδοται αὕτη μεθ' ὅλων τῶν προσαυξημάτων καὶ κατὰ τὸ ὑπολειπόμενον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν, ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐν τῷ τύπῳ τῆς ἐπερωτήσεως ἐγκλείεται ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς προικῴας ἀγωγῆς, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἕτερος τρόπος ἐπερωτήσεως εἶναι, ὅταν συνομολογῆται ἡ ἀπόδοσις τῶν εἰς προῖκα δοθέντων «ἀναδίδως μοι τὰ εἰς προῖκα δοθέντα» ἄνευ τῆς τῶν καθ' ἕκαστον μνείας. L. 8 C. (5, 12), L. 41 § 1 de leg. (31), L. 3, 5 C. (6, 44), ὅτε ἡ ἐπερώτησις ἔρρωται, ἂν πράγματι ἐδόθη προίξ, ἡ δὲ δοθεῖσα ἀποδίδοται ἄνευ μειώσεων καὶ ἄνευ προσαυξημάτων. L. 75 § 1 de leg. (30), L. 3 C. (6, 44), ἐνῷ γενομένης ἐν τῇ ἐπερωτήσει μνείας τῶν προικιμαίων ἰσχυρὰ αὕτη, κἂν οὐδεμία συνέστη προίξ. L. 21 (45, 1). Czyhlarz σ. 367. Ὁ Bechmann II σ. 348, 357 οὐχὶ ὀρθῶς τὸν τελευταῖον τοῦτον τρόπον τῆς ἐπερωτήσεως θεωρεῖ ὡς τὴν κοινήν.

2) L. 21 (24, 3), L. un. § 2 C. (5, 13).

3) L. 240 (50, 16), L. 29 § 1 (24, 3), L. 37 § 4 de leg. (32), Frg. Vat. § 98, L. 29 § 1 (23, 4), L. 22 pr. L. 45 (24, 3), L. 9 § 3 (34, 5), L. 25 C. (5, 12), L. 4 C. (8, 38). Ἐπίσης καὶ μέρους τῆς προικὸς L. 2 C. (5, 12).

4) L. un. § 11, 14 C. (5, 13).

5) L. 29 pr. (24, 3). Ὅτε ἡ θυγάτηρ μετέχει τῆς προικός, ἐφ' ὅσον καὶ κληρονομεῖ.

6) L. 6 C. (5 12), L. un. § 4 C. (5, 13).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως κρατεῖ ὁ κανών, ὅτι ἀργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως, ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς ταύτης, καθὸ τοῦ αὐστηροῦ δικαίου, ἡ παρακράτησις δὲν διατάσσεται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἀλλ' ἐνασκεῖται κατ' ἔνστασιν διὰ συμψηφισμοῦ.[7]) Ἐὰν διὰ τῆς ἐπερωτήσεως ὡρίσθη, ὅτι ἀποδοθήσεται, ὅ,τι ἤθελε περιέλθει τῇ γυναικὶ μετερχομένῃ τὴν περὶ προικός, προδήλως χωρεῖ ἡ παρακράτησις, διότι ἐν τῇ ἐπερωτήσει μετηνέχθη αὐτὴ ἡ ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγή.[8])

Αἱ ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγῆς προθεσμίαι ἀποδόσεως τῆς προικὸς ὡς καὶ τὸ τῆς εὐπορίας εὐεργέτημα ἀργοῦσιν ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως.[9])

Τὴν ἐξ ἐπερωτήσεως ἀπόδοσιν τῆς προικὸς συνομολογεῖ οὐ μόνον ἡ θυγάτηρ ἢ ὁ πατήρ, ἀλλὰ καὶ πᾶς πρὸς πατρὸς ἀνιὼν ὡς καὶ πᾶς ἐξωτικός.[10]) Ἂν ἡ τῆς προικὸς ἀπόδοσις συνομολογῆται παρ' ἐξωτικοῦ μόνον διὰ τὴν ἕνεκα θανάτου λύσιν τοῦ γάμου, ὑπάρχει ἡ τεχνικῶς καλουμένη ἀναληπτέα προίξ, ἣν ὡς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως δὲν ἀποκερδαίνει ὁ ἀνὴρ καθὸ ἀπροσπόριστον.[11])

Β'.

Ἰουστινιάνειον Δίκαιον καὶ τὰ παρ' ἡμῖν.

Ἡ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἀναπλασθεῖσα ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγή.

§ 135. Τὰ δύο ἀντίθετα συστήματα, ὑφ' ὧν διέπεται ἡ τύχη τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐκ τοῦ

---

7) Bechmann II. σ. 346, Czyhlarz, σ. 373. Τὸ τοιοῦτον ἀναμφίβολον ἐπὶ τῶν ἐκ χρηματικῆς αἰτίας παρακρατήσεων, κατὰ Czyhlarz δὲ καὶ Keller, Inst. σ. 191 καὶ ἐπὶ τῶν ἕνεκα κακοτροπίας, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἕνεκα τῶν ὑπόντων παίδων.

8) L. 41 § 1 de leg. (31), L. 1 § 3 (33, 4). Ὅρα σημ. 1 τῆς αὐτῆς §.

9) L. un. § 7 C. (5, 13).

10) L. 22 pr. L. 29 § 1, L. 45 (24, 3), L. 37 § 4 de leg. (32), L. 2 C. (5, 12).

11) § 108. 109.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νόμου περὶ προικός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγή, ἐκ παραλλήλου βαίνοντα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀναπτύξεως, διήνυσαν ὁλόκληρον τὴν αὐτοκρατορικὴν περίοδον καὶ ἀκμαῖα διετηρήθησαν μέχρις Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἐπίμοχθον ἀνέλαβεν ἔργον,[1]) ἐνιαῖον ἐξ ἀμφοτέρων νὰ καταρτίσῃ σύστημα ἀπαλείφων τὴν δυαδικὴν φύσιν.[2]) Τὰ τῆς προικός, ἀφ' ἧς παρέλυσεν ὁ δεσμὸς τῆς οἰκογενειακῆς κυριαρχίας, ἐν πολλοῖς κατεδείκνυντο ἀτελῆ, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἐν παρηκμακυίᾳ βιῶν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ θέματος ἐξ ὑψηλοτέρας σκοπιᾶς, δὲν προέβη μετὰ θάρρους εἰς τὴν νομοθετικὴν καινοτομίαν, οὐδ' ἀνεκαίνισεν ἐκ βάθρων τὸν προικῷον θεσμόν, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰς μόνην τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἀγωγῆς κατὰ τοσοῦτον καινοτομήσας ὡς πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ περὶ ἀποδόσεως τῆς προικὸς κρατοῦντα, ἐφ' ὅσον ταῦτα δὲν ἠδύναντο νὰ συμβαδίσωσι μετὰ τῆς νέας ἀγωγῆς.[3])

Ἐντὸς στενοῦ ἀναστρεφόμενος κύκλου ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ μὴ ἀποτολμῶν ν' ἀπορρίψῃ ὡς ἀπηρχαιωμένον, ὅ,τι ἐκ τῆς παλαιοτέρας παρέλαβε νομοθεσίας, οὔτε τὴν ἐκ τοῦ νόμου περὶ προικὸς ἐντελῶς ἐξηφάνισεν,[4]) οὐδ' ἐν πᾶσιν ἐφήρμοσε τὰ ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀξιώματα, ἀλλ' ἐνιαίαν ἐξ ἀμφοτέρων διεσκεύασεν ἀγωγὴν μετενεγκὼν ἐν αὐτῇ καὶ ὅσα ἐκ τῆς περὶ προικὸς ἔκρινεν, ὅτι ἔδει νὰ διατηρηθῶσιν.[5]) Εἰς τὴν νέαν ταύτην ἀγωγὴν ἔδωκε

---

1) Διὸ καὶ πρὸς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν τῶν ἐπαρχιῶν λαὸν ἀποτεινόμενος μεγαλαυχῶν διακηρύττει «rem non minimam aggredimur». L. un. pr. C. (5, 13).

2) Διὰ τῆς L. un. C. de rei uxoriae actione in ex stipulatu actionem transfusa et de natura dotibus praestita (5, 13) τῆς 1 Νοεμβρίου 530.

3) Καὶ τοῦτο δηλοῖ ἡ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς διατάξεως προσθήκη «de natura dotibus praestita» ὡς καὶ ἐν § 16 ἐπιλέγει «quod non contrarium huic legi inveniatur, et hoc in sua maneat firmitate».

4) Ἂν καὶ ἐν L. un. pr. C. αὐτ. λέγει. «Rei uxoriae itaque actione sublata».

5) L. un. pr. C. αὐτ. . . . tam super rei uxoriae actione quam ex stipulatu, earum communiones et differentias resecantes, et in unum tramitem ex stipulatu actionis totum rei uxoriae jus, quod dignum esse valere censemus, concludentes. Ἡ τῆς καλῆς πίστεως ἰδιότης τῆς ἀγωγῆς, ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν τῇ θυγατρὶ κινουμένη ἀγωγή,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τὸ ψευδώνυμον τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως, οὐχὶ διότι πράγματι τοιαύτην ἔχει βάσιν, ἀλλὰ διότι διεπλάσθη κατὰ τὸ σύστημα τῆς προτέρας ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως, ἥτις ἐνωρὶς ἤδη ἀπέβη ἡ μᾶλλον συνήθης.[6])

Μία λοιπὸν κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ἡ ἐπὶ ἀναλήψει τῆς προικὸς ἀγωγή, ἥτις τὸν νόμον βάσιν ἔχουσα[7]) χωρεῖ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, εἴτε συνεφωνήθη ἡ τῆς προικὸς ἀπόδοσις, εἴτε καὶ οὔ,[8]) ἐκ τῶν στοιχείων δ' ἀμφοτέρων συνυφανθεῖσα μετὰ μὲν τῆς ἀρχαιοτέρας περὶ προικὸς κοινὸν ἔχει, ὅτι καὶ αὕτη εἶναι καλῆς πίστεως,[9]) μετὰ δὲ τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως, ὅτι εἶναι κατὰ πάντα ἀγωγὴ περιουσίας διώκουσα συμφέρον, μεταβαίνουσα τούτου ἕνεκα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἔχοντος αὐτὴν καὶ μὴ γενομένης ὑπερθέσεως.[10]) Αἱ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ νόμου πρὸς ἀπόδοσιν προθεσμίαι ἄλλως διατυπωθεῖσαι ὡς καὶ τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας περιελήφθησαν ἐν αὐτῇ.[11])

Ἡ ἕνεκα κακοτροπίας παρακατάσχεσις πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατηργήθη, τὴν δὲ τῶν παίδων ἕνεκα κρατοῦσαν εἰσέτι ἐν τῇ δυτικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀνέτρεψεν ὁ Ἰουστινιανός, μὴ ἀνεχόμενος ὅπως ἡ τῶν τέκνων συντήρησις βαρύνῃ τὴν προῖκα καὶ οὐχὶ τὸν πατέρα.[12]) Τὴν ἕνεκα ἐπωφελῶν δαπανῶν, δωρηθέντων καὶ ὑφαιρεθέντων παρακατάσχεσιν κατήργησε, διότι τὴν ἐκ τούτων ἀπαίτησιν μὴ πρότερον δι' ἀγωγῆς προστατευομένην ἐναγώγιμον ἐκήρυξε, περὶ δὲ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν ἐπανέλαβε τὸ καὶ πρὸ αὐτοῦ ἀξίωμα, ὅτι αὐτοδικαίως μειοῦσι τὴν προῖκα.[13])

τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας καὶ αἱ πρὸς ἀπόδοσιν προθεσμίαι προσιδιάζουσιν εἰς τὴν ἐκ τοῦ νόμου καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως.

6) Bechmann II. σ. 361, Czyhlarz, σ. 375.

7) Czyhlarz, σ. 376.

8) L. un. pr. C. αὐτ. . . . omnes dotes per ex stipulatu actionem exigi, sive scripta fuerit stipulatio sive non, ut intelligatur re ipsa esse stipulatio subsecuta.

9) L. un. § 2 αὐτ. . . . accomodatur ei a natura rei uxoriae actione etiam bonae fidei beneficium.

10) L. un. § 4 C. αὐτ.

11) L. un. § 7 αὐτ. Περὶ ὧν κατωτέρω.

12) L. un. § 5 αὐτ.

13) L. un. § 5 αὐτ. Περὶ ὧν κατωτέρω.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τίς ὁ ἐνάγων λυομένου τοῦ γάμου διαζυγίῳ ἢ θανάτῳ τοῦ ἀνδρός.

§ 136. Οὕτω διασκευασθείσης τῆς ἀγωγῆς τὰ πρότερον περὶ ἀποδόσεως τῆς προικὸς κρατοῦντα, ὡς ἤδη διεξήλθομεν τὰ περὶ τούτου, ἐν πολλοῖς ἐτροποποιήθησαν, τινὰ δὲ καὶ κατηργήθησαν, διὸ ἐπάναγκες, συναρμολογοῦντες τὰς κατὰ τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν καινοτομίας πρὸς τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον, νὰ ὁρίσωμεν τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ οὕτως ἐξεύρωμεν τί ἐκ τῶν πρότερον πολιτευομένων διετήρησεν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τί ἀπέκοψεν ὡς ἀπηρχαιωμένον.

Λυομένου τοῦ γάμου διὰ διαζυγίου ἢ διὰ θανάτου τοῦ ἀνδρός, τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα ἐπί τε τῆς πατρικῆς καὶ ἀπροσπορίστου προικὸς ἔχει, ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον, ἡ αὐτεξουσία γυνή, ὡς καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῆς καὶ μὴ γενομένης ὑπερθέσεως.[1])

Ἂν ὑπεξουσία ἡ θυγάτηρ κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου, κρατοῦσι τὰ ἐπὶ τῆς προτέρας ἐκ τοῦ νόμου, ἤτοι ἀνακύπτει ἡ ἰδιόρρυθμος θυγατρὸς καὶ πατρὸς σχέσις, καθ' ἣν ὁ πατὴρ ἐνασκεῖ τὴν ἀγωγὴν σὺν τῇ θυγατρί.[2]) Ἀλλ' ἐκ τῆς τοιαύτης σὺν τῇ θυγατρὶ ἀγωγῆς ἀλλοῖα παρέπονται ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ, ὡς ἐκ τῆς ἐντελεστέρας ἀναπτύξεως τῶν περὶ ἀπροσπορίστων ἀξιωμάτων, διότι ἡ μὴ ἀπὸ τοῦ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχοντος προερχομένη προίξ, πατρικὴ ἢ οἱαδήποτε, καθίστατο ἀπροσπόριστον τῆς θυγατρὸς χρημάτιον,[3]) ἐνῷ ἡ ἀπὸ τοῦ ὑπεξουσίαν τὴν θυγατέρα ἔχοντος ἐκπορευομένη δὲν καθίστατο ἀπροσπόριστον τῆς θυγατρός.[4])

Αἱ διατάξεις αὗται τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου λόγον ἔχουσαι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀργοῦσι παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῆς αὐτοδικαίως διὰ τοῦ γάμου χωρούσης χειραφεσίας,[5]) ἧς ἕνεκα ὡς ἐκ τῆς κατὰ

---

1) L. un. § 4 αὐτ. Maneat ex stipulatu actionis jus ad successores et sine mora transmissionis incorruptum. § 6 αὐτ. Ἐν τούτῳ ἡ καινοτομία.

2) L. un. § 14 αὐτ.

3) L. 1, 2, 6 pr. 8 § 3 C. (6, 61).

4) Ἐκράτει ὅ,τι καὶ πρότερον τῆς ἐπὶ ἀποδόσει ἀγωγῆς ἐγειρομένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν τῇ θυγατρί. L. un. § 14 C. (5, 13), L. 1, 2, 6 pr. C. (6, 61). Arndts, Pand. § 405 Anm. 3, Czyhlarz σ. 379.

5) N. 17 Αὐγ. 1861 Ἀρ. 98. Ἄρα οὐδὲ περὶ τακτικοῦ ἀπροσπορίστου ὁ λόγος, διότι προϋποτίθησι πατρικὴ ἐξουσίαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν λύσιν τοῦ γάμου αὐτεξουσιότητος τῆς γυναικὸς αὕτη καὶ μόνη, κατὰ τὰ ἤδη περὶ αὐτεξουσίας ἐκτεθέντα, ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτῆς μετέρχονται τὴν ἀγωγήν.

Τίς ὁ ἐνάγων λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός.

§ 137. Λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς παραλλάσσει ἡ λύσις κατὰ τὰ διάφορα τῆς προικὸς εἴδη.

Περὶ τῆς ἀπροσπορίστου προικὸς ῥητὴ ἡ διάταξις, καθ' ἣν δὲν ἀποκερδαίνει αὐτὴν ὡς πρότερον ὁ ἀνήρ, ἀλλ', ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται, μεταβαίνει κατὰ νόμον εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός.[1])

Ἡ πατρικὴ προὶξ κατὰ τὸ μέχρις Ἰουστινιανοῦ δίκαιον ἐπανέστρεφεν εἰς τὸν συστήσαντα αὐτὴν ἀνιόντα, ἐὰν οὗτος ἔζη κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως ἂν αὐτεξουσία ἢ ὑπεξουσία ἦν ἡ θυγάτηρ, ἐνῷ προαποθιοῦντος τούτου παρέμενε τῷ ἀνδρὶ ἀποκλειομένων τῶν κληρονόμων τῆς γυναικός.[2]) Ἐνταῦθα προβάλλεται τὸ ἐρώτημα, ἂν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκαινοτόμησε καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ κρατούντων περὶ πατρικῆς προικός.

Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος μὴ ἀνεχομένου τὸ τοῦ ἀνδρὸς κέρδος, ἀναμφισβήτητον ὅτι, ἂν κατὰ τὸν χρόνον τῆς λύσεως τοῦ γάμου δὲν ζῇ ὁ τὴν προῖκα συστήσας πατὴρ ἢ πρὸς πατρὸς ἀνιών, ἡ ἀπὸ τούτου προὶξ μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός.[3])

Ἀμφήριστον ὅμως τίνι ἀποδίδοται ἡ προίξ, ἂν κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζῇ ὁ τὴν προῖκα συστήσας.

Ἐν τῇ τοῦ Κώδικος διατάξει ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκανόνισε τὸ δικαίωμα τῆς γυναικὸς καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῆς, ἐνῷ τοὐναντίον οὐδόλως ἔθιξε τὸ ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικὸς δικαίωμα τοῦ συστή-

---

1) L. un. § 6 C. (5, 13) . . . si decesserit mulier constante matrimonio, dos non in lucrum mariti cedat, nisi ex quibusdam pactionibus, sed ad mulieris heredes ex stipulatu actio secumdum sui naturam transmittatur, sive expressa fuerit, sive ex hac lege inesse intelligatur.

2) § 131, ἔνθα καὶ τὰ κείμενα ἐν σημ. 3, 4, 5, 6.

3) L. un. § 6 αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σαντος αὐτὴν ἀνιόντος, διὸ καὶ ἀνέκαθεν ἐκράτησεν ἡ δόξα,[4]) ὅτι εἰς αὐτὸν καὶ τέκνων ὑπόντων ἐπαναστρέφει ἡ ἀπὸ πατρὸς προίξ, εἴτε αὐτεξουσία εἴτε ὑπεξουσία ἐτελεύτησεν ἡ γυνή. Ἀλλ' οἱ νεώτεροι μὴ ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην καινὰ ἐδογμάτισαν ἐπὶ ἀλλοίας βάσεως παρεισαγαγόντες διάκρισιν μὴ μαρτυρουμένην ἐν τῷ νόμῳ, καθ' ἣν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνιόντος ἤρτηται ἐκ τῆς ὑπεξουσιότητος τῆς γυναικός.[5])

Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἂν ὑπεξουσία ἡ γυνὴ κατὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν,[6]) εἰς τὸν συστήσαντα ἀνιόντα ἐπανακάμπτει αὕτη προτιμώμενον πάντων καὶ αὐτῶν τῶν τέκνων τῆς γυναικός,[7]) ἐνῷ ἂν τοὐναντίον ἦν αὐτεξουσία, περιέρχεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς.

---

4) Glück XXVII. σ. 195, παρ' ᾧ καὶ τοὺς ἀρχαιοτέρους, Sintenis III. § 133 Anm. 29, Göschen, Vorl. III. § 691, Puchta, Pand. § 419, Holzschuer, Casuistik I. σ. 539, Mühlenbruch, Pand. III. σ. 51, Arndts, Pand. § 405, Dernburg, Pand. § 21 Anm. 5.

5) Τοῦτο ἐδίδαξεν ὁ Francke, Arch. f. civ. Pr. XXVI. (1843). Vom Rückfalle der dos profectitia. σ. 401, ᾧ συνετάχθησαν Vangerow I. § 220 Anm. 1, Windscheid II. § 499, Anm. 4, Baron, Pand. § 338, Massot, Arch. f. pr. R. W. N. F. V. σ. 62, Appelius ἐν τῷ αὐτῷ XII. σ. 37.

6) Καὶ περὶ τούτου ἐρίζουσιν οἱ τῆς θεωρίας ταύτης ὀπαδοί, διότι ἐνῷ κατὰ Francke ἡ γυνὴ δέον νὰ ᾖ ὑπεξουσία, οὐ μόνον κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικός, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου, ἕτεροι ὡς Vangerow Baron § 338 ἀρκοῦνται εἰς μόνον τὸ πρῶτον.

7) Ἐν τούτῳ τῷ θέματι διεφώνησε πρὸς Βούλγαρον ὁ Μαρτῖνος καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἱστορικὴ τῶν γλωσσογράφων ἔρις προελθοῦσα οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς ἐν L. un. § 13 διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐν L. 4 C. (5, 18) ἀντιγραφῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου (περὶ ἧς καὶ σημ. 22). Κατὰ τὴν τοῦ Μαρτίνου ἑρμηνείαν ἡ ἀντιγραφὴ προϋποτίθησι τὴν μὴ ὕπαρξιν τέκνων, διὸ καὶ ὁ Βούλγαρος, ὅστις ἐδίδασκεν, ὅτι καὶ τέκνων ὑπόντων ἀποδίδοται ἡ προίξ, ἀπέδωκε ταύτην πιστῶς ἐμμένων εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἐνῷ ὁ τούτου μαθητὴς Ἀλβέρικος «sordidus et gulae praeter dignitatem deditus,» ὡς ἔλεγον περὶ αὐτοῦ, ἀμνήμων τοῦ παραδείγματος τοῦ διδασκάλου ἀπηρνήθη τὸ δόγμα αὐτοῦ καὶ ἠὐτομόλησε πρὸς τὸν Μαρτῖνον ἅμα τῷ θανάτῳ τῆς συζύγου. Panziroli, de clar. leg. interpretibus. Lib II. c. 15, 22. Haenel, dissens. domin. σ. 40, 87, 441, Savigny, Gesch. IV. σ. 89. Ἔκτοτε διῃρέθησαν οἱ γλωσσογράφοι καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς νομικοί, ἀλλ' ἂν καὶ οἱ πλεῖστοι τὴν τοῦ Βουλγάρου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη μετὰ τῶν παρεισάκτων διακρίσεων δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς συνήγορον καὶ τὸ κείμενον τοῦ νόμου. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἓν καὶ μόνον προέθετο, νὰ κανονίσῃ ἐπὶ τὰ κρείττω τὸ δικαίωμα τῆς γυναικὸς καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῆς καὶ περὶ τοῦτο καὶ μόνον στρέφεται ἡ μοναδικὴ καὶ σχοινοτενὴς διάταξις, ἐν ᾗ καὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται. Ἀπαλείφων τὸ δυαδικὸν σύστημα καὶ τὴν νέαν ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγὴν διαπλάττων ἐν πολλοῖς κατὰ τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀνώμαλον διέγνω λύσιν ἐπὶ τῆς παρ' ἐξωτικοῦ προικὸς κατὰ τὰ μέχρις αὐτοῦ κρατοῦντα, διότι τὴν μὲν ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγήν, ἂν μὴ ὁ τὴν προῖκα συνιστῶν οἱοσδήποτε ἐξωτικὸς ἰδίῳ συμφώνῳ ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τὴν ἀπόδοσιν, εἶχεν ἀείποτε ἡ γυνή, ἐνῷ τἀνάπαλιν τὴν ἐξ ἐπερωτήσεως εἶχεν ὁ ἐξωτικός, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται. Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ ἐνιαίαν ἐπιζητῶν λύσιν ἐθέσπισεν, ὅτι τῇ γυναικὶ ἀείποτε προσήκει ἡ νέα ἐξ ἐπερωτήσεως, ἂν μὴ ὁ τὴν προῖκα ἐπιδοὺς ἐξωτικὸς ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τὴν ἀπόδοσιν,[8]) μεθ' ὃ ἐπάγεται «ἐξωτικὸν νόει πᾶν πρόσωπον χωρὶς τῶν ἐξ ἀρρενογονίας ἀνιόντων καὶ ἐχόντων ὑπεξουσίαν τὴν προικιζομένην,» ἐξ οὗ καὶ τῶν ἀντιδοξούντων τὸ ἐπιχείρημα, καθ' ὃ ἡ παρὰ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος πρὸς ὑπεξουσίαν προῖξ εἰς αὐτὸν ὑποστρέφει, ἐνῷ ἡ παρὰ τοιούτου πρὸς αὐτεξουσίαν περιέρχεται εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός, διότι οὗτος καίτοι πρὸς πατρὸς ἀνιών, οὐδὲν ἧττον ἐξωτικὸς λογίζεται κατὰ τὸν νέον περὶ τούτου ὁρισμόν.

ἑρμηνείαν ἐπεδοκίμασαν ὡς σύμφωνον πρὸς τὸν νόμον, ἐν τούτοις κατ' ἔθιμον καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν δικαστηρίων ἐπεκράτησεν ἡ τοῦ Μαρτίνου καὶ ἐν γνώσει ἴσως, ὅτι δὲν εἶναι ἡ ὀρθοτέρα. Τὴν σήμερον πάντες οἱ ἐν σημ. 4 καὶ 5 παρατιθέμενοι πρὸς δὲ Bechmann II. σ. 423 καὶ Czyhlarz σ. 316 Anm. 2, 393 Windscheid II. § 499 Anm. 4, παρ' ᾧ καὶ ἑτέρους ἀποδοκιμάζουσι τὴν θεωρίαν τοῦ Μαρτίνου ὡς μὴ στηριζομένην ἐν τῷ νόμῳ.

8) L. un. § 13 αὐτ. Imo magis in huiusmodi dotibus, quae ab extraneis dantur vel promittuntur, ipsa mulier fecisse videatur tacitam stipulationem, nisi expressim extraneus sibi dotem reddi pactus fuerit vel stipulatus ... Extraneum autem intelligimus omnem citra parentem per virilem sexum adscendentem et in potestate dotatam personam habentem; parenti enim tacitam ex stipulatu actionem donamus. Ἐπὶ τοῦ τοιούτου περὶ ἐξωτικοῦ ὁρισμοῦ ἐρείδεται ἡ ἀντίθετος θεωρία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἂν ἀληθὴς ἡ διάκρισις, κατ' ἀνάγκην ἕπεται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς σπουδαιοτάτην καὶ ῥιζικὴν εἰσήγαγε καινοτομίαν ἀνατρέψας πάντα τὰ περὶ πατρικῆς προικὸς καὶ ἀλλοίαν αὐτῇ ἀποδιδοὺς ἔννοιαν, ἤτοι πατρικὴ προὶξ δὲν εἶναι πλέον κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε κρατοῦντα ἡ παρὰ πατρὸς ἢ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος διδομένη πρὸς ὑπεξουσίαν ἢ αὐτεξουσίαν ἄνευ διακρίσεως, ἀλλὰ μόνη ἡ ἀπὸ τοιούτου πρὸς ὑπεξουσίαν. Λάθρα ἄρα παρεισήγαγε τοσοῦτον σπουδαῖον νεωτερισμὸν καὶ τίνος ἕνεκα ὡρμήθη εἰς τοῦτο; Ἂν ἀληθὲς ἐπὶ Οὐλπιανοῦ τὸ ἀξίωμα, ὅτι τὴν ἀπὸ πατρὸς προῖκα ἀποτελεῖ οὐχὶ ἡ ὑπεξουσιότης, ἀλλὰ τὸ τῶν γονέων ὄνομα,[9]) διὰ μείζονα λόγον ἀληθέστερον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, διὸ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀκατάληπτον τίνων ἕνεκα λόγων ἠλλοίωσε τὰ περὶ πατρικῆς προικὸς παρὰ τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν.

Τῶν λόγων ἡ φειδὼ δὲν εἶναι τὸ γνώρισμα τῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις καὶ ἐνταῦθα διὰ μακρῶν προοιμιάζεται πάντα νεωτερισμὸν λεπτομερῶς ἀφηγούμενος τί πρότερον ἐκράτει καὶ τί καινὸν θεσπίζει, ἂν ἑπομένως νέαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐπεζήτει διατύπωσιν τῆς τοιαύτης προικός, δυσεξήγητον ἀποβαίνει διατί κρύφα παρεισήγαγε ταύτην καὶ δὲν ἐδήλωσεν ἀπροκαλύπτως οὐδ' ἐξήγγειλε καὶ ταύτην κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ τὰς ἑτέρας μέθοδον, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου σπουδαία ἐγείρεται ἀπορία, τίνος ἕνεκα ὁ Ἰουστινιανός, ἐνῷ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς διαταξεως ἀσχολεῖται περὶ τὸ δικαίωμα τῆς γυναικὸς καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῆς, διακόπτει αἴφνης ἀποτόμως τὸν εἱρμὸν τοῦ λόγου ἐν τῇ αὐτῇ δεκάτῃ τρίτῃ ζ" καὶ μεταπηδᾷ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικὸς δικαίωμα τοῦ ἀνιόντος παρεμβάλλων οὕτω θέμα ἀσυνάρτητον ὅλως καὶ πρὸς προηγούμενα καὶ ἑπόμενα.

Εἰς ἕτερον ἄρα ἀποβλέπει ἡ διάταξις. Ἐν αὐτῇ ἀντιτίθεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ τὴν προῖκα συνιστῶν τρίτος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ γυνή,[10]) ἥτις τὴν μὲν περὶ προικὸς εἶχεν αὐτὴ ἀείποτε, τὴν δ' ἐξ ἐπερωτήσεως μόνον ἐξ ἰδίας συμφωνίας, διότι ἄλλως εἶχεν αὐτὴν ὁ

---

9) L. 5 § 11 (23, 3) ... non jus potestatis, sed parentis nomen dotem profectitiam facit.

10) Ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι περὶ βιούσης καὶ οὐχὶ τελευτησάσης γυναικὸς ὁ λόγος. Bechmann II. σ. 374.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνιστῶν τρίτος, ἐνῷ τὴν νέαν ἐξ ἐπερωτήσεως, ἀναστρεφομένων τῶν πρότερον περὶ ταύτης κρατούντων, ἔχει νῦν ἡ γυνή, ἐκτὸς ἂν ὁ τρίτος ῥητῶς ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τὴν ἀπόδοσιν, ἐξ οὗ δῆλον ὅτι τὸ ἐν τῇ διαταξει θέμα[11]) δὲν εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικὸς δικαίωμα τοῦ ἀνιόντος ἀποβιούσης ἐν γάμῳ τῆς γυναικός. Ἀλλὰ μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο ὁ Ἰουστινιανὸς προβαίνει κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ καὶ εἰς περιττὴν δήλωσιν ἐπάγων, ὅτι ἐξωτικός, εἰς ὃν ἐξ ἰδίου μόνον συμφώνου ἀποδίδοται ἡ προίξ, εἶναι πᾶς οἱοσδήποτε ἐκτὸς τοῦ πατρικοῦ ἀνιόντος τοῦ σὺν τούτῳ καὶ ὑπεξουσίαν ἔχοντος τὴν προικιζομένην,[12]) διότι ὁ τοιοῦτος ἀνιὼν καὶ τὸ πάλαι τὴν περὶ προικὸς εἶχε καὶ νῦν τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως.[13]) Ἀλλ' ἐνταῦθα πατρικὸς ἀνιὼν ὑπεξουσίαν ἔχων τὴν προικιζομένην τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἐπὶ ἀναλήψει τῆς προικὸς ἀγωγὴν βεβαίως δὲν εἶναι ὁ συστήσας πατρικὴν προῖκα ὑπὲρ τῆς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ τελευτησάσης θυγατρός, ἀλλ' ὁ ἐπὶ πάσης οἱασδήποτε προικὸς πατρικῆς ἢ ἀπροσπορίστου ἔχων ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας τὴν ἀγωγήν, ὅπερ ἐφαρμογὴν ἔχει λυομένου τοῦ γάμου εἴτε διὰ διαζυγίου εἴτε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός,[14]) ὅτε τίκτεται ἡ ἰδιόρρυθμος πατρὸς καὶ ὑπεξουσίας θυγατρὸς σχέσις,[15]) ἣν καὶ ἀναλλοίωτον ἐτήρησεν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ εἰς ἣν ἀμέσως μεταβαίνει θεσπίζων, ὅτι ἀφομοιουμένης καὶ ἐν τούτῳ τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως

---

11) L. un. § 13 αὐτ.

12) Ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ὁ μὴ ἔχων ὑπεξουσίαν τὴν θυγατέρα ἐξωτικὸς λογίζεται.

13) L. un. § 13 αὐτ. . . . parenti enim tacitam ex stipulatu actionem donamus.

14) Τοιαύτη ἡ πρῶτον παρὰ Κουϊάκιου ἑρμηνεία Recit. in Cod. ad l. un. καὶ Comm. in Lib. XVI. Quaest. Paul. ad l. 71 de evict. καθ' ὃν περίπτωσις διαζυγίου πρόκειται ἐν τῇ διατάξει, ὅπερ καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῶν νεωτέρων ἀποδέχονται. Bechmann II. σ. 375, 435, Czyhlarz σ. 391, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος δέχεται μόνην τὴν τοῦ διαζυγίου περίπτωσιν, ὁ δὲ δεύτερος καὶ τὴν θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς λύσιν τοῦ γάμου, ἐνῷ ὁ Dernburg III. § 21 Anm. 5 προστίθησι καὶ τὴν τῆς ἐν γάμῳ ἀποβιώσεως τῆς γυναικὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπιδόντος τὴν προῖκα, ὅπερ περιττόν, διότι τὰ περὶ τούτου ἐκανόνισεν ἤδη ἀνωτέρω ἡ διάταξις.

15) «Actio adjuncta filiae persona» περὶ ἧς ὅρα § 130.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸς τὴν περὶ προικὸς ἀγωγήν, λυομένου τοῦ γάμου μετέρχεται ὁ πατὴρ συναινούσης τῆς θυγατρός, ἡ καὶ παραμένει ἡ προῖξ ὡς ἰδία αὐτῆς περιουσία ἀποβιοῦντος τούτου πρὸ τῆς κατάρξεως τῆς δίκης.[16])

Τῆς ἀναλύσεως τὸ πόρισμα εἶναι, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ τῆς ἐν Κώδικι διαταξεως οὔτε τὴν τῆς πατρικῆς προικὸς ἔννοιαν ἠλλοίωσεν, οὔτε τὸ ἐπὶ ταύτης δικαίωμα τοῦ πατρὸς ἢ πρὸς πατρὸς ἀνιόντος, ἀποβιούσης ἐν γάμῳ τῆς γυναικός, ἐπὶ ἀλλοίας διέταξε βάσεως ἐξαρτήσας ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, διὸ ὡς πρὸς τοῦτο κρατεῖ ὅ,τι καὶ πρότερον, ἤτοι ἡ ἀπὸ πατρὸς προῖξ καὶ τέκνων ὑπόντων ἐπαναστρέφει εἰς τὸν ἐπιδόντα μὴ χωρούσης οὐδὲ τῆς τοῦ πέμπτου δι' ἕκαστον τέκνον παρακρατήσεως.[17]) Τὸ ἐπιχείρημα ἑπομένως, ὅτι ὡς ἐκ τῆς αὐτοδικαίως ἐκ τοῦ γάμου ἐπερχομένης χειραφεσίας πᾶσα οἱαδήποτε προῖξ ὡς ἀπὸ ἐξωτικοῦ λογίζεται καθὸ πρὸς αὐτεξουσίαν διδομένη, ὡς τοιαύτη δὲ δὲν ἀναζητεῖται παρὰ τοῦ ἐπιδόντος ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός,[18]) στερεῖται νομικῆς ὑποστάσεως μὴ ἀναγνωριζομένης ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς τοιαύτης διακρίσεως. Ἂν καὶ τοιαύτη ἡ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῶν κειμένων λύσις, οὐδὲν ἧττον καὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἀλλαχοῦ, ἔνθα ἴσχυσε τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐκράτησεν ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ ἀντίθετος θεωρία ὡς ἐπιεικεστέρα, ἀλλ' ἂν ἀληθῶς αὕτη εἶναι ἡ ἐπιεικεστέρα καὶ ἡ νομοθετικῶς ἁρμόζουσα δὲν εἶναι ἡμέτερον ἔργον.

Τὸ τοῦ Θεοδώρου ἐν Βασιλικοῖς σχόλιον οὐδὲν ἕτερον ἀποδείκνυσιν ἢ μόνην τὴν πλάνην τοῦ σχολιαστοῦ[19]) ἑρμηνεύοντος τὴν

16) L. un. § 14 αὐτ. ἔνθα ὀρθοτέρα ἡ γραφὴ οὐχὶ «etsi lis,» ἀλλ' «et si,» ἤτοι οὐχὶ καίτοι καταρξαμένης τῆς δίκης, ἀλλ' ἐὰν κατήρξατο. Bechmann II. σ. 309 Anm. 1, Czyhlarz σ. 378 Anm. 7.

17) Ἄγνωστον πότε κατηργήθη αὕτη, ἂν πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἢ δι' αὐτοῦ τὸ πρῶτον σιωπηρῶς καθὸ μὴ νομοθετηθεῖσα, βεβαίως ὅμως οὐχὶ διὰ τῆς L. un. § 5 C. (5, 13) ὡς Καλλιγᾶς 3 § 99 καὶ Παπαρρηγόπουλος 3 § 168 φρονοῦσι, διότι αἱ παρ' Οὐλπιανῷ ἀναφερόμεναι καὶ ἐν L. un. καταργούμεναι παρακρατήσεις ἕνεκα ὑπόντων παίδων (propter liberos) εἶναι ὅλως διάφοροι τῶν τοῦ πέμπτου (quintae). Francke σ. 432, Czyhlarz σ. 393.

18) Καλλιγᾶς 4 § 99, Παπαρρηγόπουλος 3 § 168.

19) Βασ. XXVIII. 8, 68. «Ἐὰν ὑπεξουσία κόρη τελευτήσῃ ἐν συνεστῶτι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἔτους 225 ἀντιγραφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου,[20]) καθ' ἣν ἡ προῖξ ἐπαναστρέφει εἰς τὸν πατέρα ὡς ἀπὸ τούτου προελθοῦσα καὶ οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἡ δ' ἐν αὐτῇ μνεία τῆς ὑπεξουσιότητος τῆς θυγατρὸς εἶναι τυχαία, διότι ἐν τῷ συγκεκριμένῳ θέματι τῷ ὑποβληθέντι εἰς τὸν αὐτοκράτορα συνέπεσε νὰ ἡ ὑπεξουσία ἡ ἐν γάμῳ τελευτήσασα γυνή, δὲν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου κατ' ἀντιδιαστολήν, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ὑπέλαβον, ὅτι αὐτεξουσίας οὔσης τῆς γυναικὸς δὲν ἀποδίδοται τῷ πατρί, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τὰ τέκνα.[21]) Ἐν τούτῳ λοιπὸν τοῦ Βυζαντινοῦ ἡ πλάνη ἀλλοίαν κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν ὑπολαβόντος τὴν λύσιν ἐπὶ αὐτεξουσίας, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου γνωστόν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ πατρικὴ προῖξ ἀείποτε ἄνευ διακρίσεως ὑπεξουσίας καὶ αὐτεξουσίας εἰς τὸν ἀνιόντα ὑπέστρεφε. Παρακολουθοῦντες τὸν συλλογισμὸν τοῦ σχολιαστοῦ περιπίπτομεν καὶ εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι μόνον τέκνων ὑπόντων ἀπωθεῖται ὁ πατὴρ οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν κληρονόμων τῆς γυναικός, ἐνῷ ἂν τῳόντι οἱ Βυζαντινοὶ ἐφρόνουν, ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ[22]) ἀλλοια τὰ ἐπὶ τῆς πρὸς αὐτεξουσίαν προικὸς κρατοῦντα ὁ σχολιαστὴς ὤφειλε νὰ μὴ προσηλωθῇ εἰς τὴν μὴ ὕπαρξιν τέκνων ἐκ ταύτης ἐξαρτῶν τὸ δικαίωμα τοῦ πατρός, ἀλλ' ὡς κανόνα νὰ διατυπώσῃ, ὅτι ἡ πρὸς αὐτεξουσίαν προῖξ δὲν ἀποδίδοται τῷ πατρί, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός, οἱοιδήποτε κἂν ὦσιν οὗτοι, τὴν δὲ τοιαύτην κατὰ τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ μετ' αὐτὸν δίκαιον σπουδαίαν καὶ ῥιζικὴν καινοτομίαν ἐπὶ τῆς πρὸς αὐτεξουσίαν πατρικῆς προικὸς βεβαίως ἤθελεν ὑποδείξει ὁ Θεόδωρος ἐν τῇ ἐν Βασιλικοῖς παραφράσει, ἔνθα καὶ μακρὰ

τῷ γάμῳ, ἀναλαμβάνει ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἣν ἐπιδέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ αὐτεξουσίας ἐστίν, δηλονότι ἐὰν τέκνα οὐ κατέλειψεν». Τὰ περὶ αὐτεξουσίας εἶναι προσθήκη τοῦ σχολιαστοῦ μὴ περιεχόμενα ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. Ἐπ' αὐτοῦ ἐστηρίχθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 254 (1855) ἀποφ. Α. Π. καὶ τοῦτο ἐπικαλεῖται καὶ Παπαρρηγόπουλος 3 § 168 ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου κατὰ Βυζαντινοὺς λύσεως.

20) L. 4 C. (5, 18). Dos a patre profecta, si in matrimonio decesserit mulier filiafamilias, ad patrem redire debet.

21) Glück XXVII. σ. 196, Francke σ. 444, Bechmann II. σ. 424, Czyhlarz σ. 316 Anm. 2.

22) L. un. § 13 C. (5, 13).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ αὐτοῦ εὕρηνται ὑπὸ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν σχόλια.[23])

Μὴ ἀψάμενος ὁ Ἰουστινιανὸς τοῦ δικαιώματος τοῦ πατρικοῦ ἀνιόντος οὐδὲν κατ' ἀκολουθίαν ἀποφαίνεται καὶ περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν τὸ δικαίωμα πάντως μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἢ μόνον γενομένης ὑπερθέσεως ὡς πρότερον. Τὸ ἰδιόρρυθμον σύστημα τῆς ἀρχαίας περὶ προικὸς ἀγωγῆς φερούσης ὅλως προσωπικὸν χαρακτῆρα ἀπάδει πρὸς τὴν φύσιν τῆς νέας ἀγωγῆς, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ λύσις, καθ' ἣν τὸ τοιοῦτο δικαίωμα τοῦ ἀνιόντος μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ καὶ ἄνευ ὑπερθέσεως.[24])

Ἡ ἀγωγή, ὡς καὶ ἡ προτέρα περὶ προικός, ἀπευθύνεται κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ λαβόντος τὴν προῖκα καὶ τῶν τούτου κληρονόμων. Ὑπεξουσίου ὄντος τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν κρατεῖ ὡσαύτως ὅ,τι καὶ πρότερον. Ἀποβιοῦντος τοῦ τὴν πατρικὴν ἔχοντος ἐξουσίαν συνεστῶτος τοῦ γάμου οἱ τούτου κληρονόμοι δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς εὐθύνης κατὰ τὰ ἐπὶ τῆς προικῴας κρατοῦντα ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ τοῦ κλήρου διανομῇ ἐξήρεσε τὴν προῖκα,[25]) ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καινοτομίαν[26]) ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων ἐναγεται κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μοίρας, διὸ καὶ ὁ ἀνὴρ λαμβάνων ἐν ἐξαιρέτῳ τὴν προῖκα ὀφείλει ἐγγύην πρὸς τοὺς

23) Τοὺς τὸ ὑπὸ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν L. 4 C. (5, 18) ἐπικαλουμένους σχόλιον διέλαθεν ἡ παρατήρησις, ὅτι ταύτης ἕνεκα τῆς διατάξεως διέστη πρὸς Βούλγαρον ὁ Μαρτῖνος φρονῶν, ὅτι κατ' αὐτὴν ἀποδίδοται τῷ πατρὶ ἡ προίξ, διότι ἡ ὑπεξουσία δὲν κατέλιπε τέκνα, νῦν δὲ οὐ μόνον πάντες ἀποδοκιμάζουσι τὴν τοιαύτην τοῦ Μαρτίνου ἑρμηνείαν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀντιδοξοῦντες δέχονται ἐκ ταύτης κατ' ἀντιδιαστολήν, ὅτι ἡ πρὸς αὐτεξουσίαν πατρικὴ προίξ δὲν ἐπαναστρέφει εἰς τὸν ἐπιδόντα, ἀλλὰ περιέρχεται εἰς τὰ τέκνα. (ὅρα σημ. 7), Francke σ. 443, Windscheid § 499 Anm. 1 b.

24) Ὑπὲρ τούτου συνηγορεῖ καὶ ἡ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴ τῶν κρατούντων ἐπὶ τῆς τοῦ πατρὸς σὺν τῇ θυγατρὶ ἀγωγῆς (L. un. §. 13), ἥτις μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ πατρὸς ἀποβιοῦντος μετὰ τὴν θυγατέρα. L. un. § 4, 11, 14. Unterholzner, Schuldrechtsv. II. σ. 450, Czyhlarz σ. 395. Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 431.

25) § 132.

26) L. un. § 10 C. αὐτ. Bechmann II. σ. 287, Czyhlarz σ. 324, 382.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συγκληρονόμους, ὅτι θέλει ὑπερασπίσει αὐτοὺς ἐναγομένους πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός.

Νῦν ὡς ἐκ τῆς ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσίας ἡ προῖξ δίδοται ἀείποτε πρὸς αὐτεξουσίαν, οὗ ἕνεκεν ἀργοῦσιν αἱ περὶ τούτου διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου.

Πρωτοπραξία, διεκδίκησις καὶ ὑποθήκη ὑπὲρ τῆς προικός.

§ 138. Ἡ γυνὴ ὡς πρὸς τὴν προῖκα αὐτῆς ἀπολαύει τοῦ προσωπικοῦ προνομίου τῆς πρωτοπραξίας[1]) προτιμωμένη πάντων τῶν μὴ προνομιούχων ἐγχειρογράφων δανειστῶν. Ἐν τῇ τῶν προνομιούχων ἐγχειρογράφων κατατάξει ἡ γυνὴ ὡς πρὸς τὴν προῖκα καλεῖται μετὰ τὰς τῆς κηδείας δαπανας καὶ τὰς τοῦ δημοσίου ἀπαιτήσεις προπορευομένη τῶν λοιπῶν δανειστῶν, ὧν ἡ ἀπαίτησις εἶναι μεταγενεστέρα τῆς συστάσεως τῆς προικός.[2]) Πρὸς τὴν φύσιν τοῦ προνομίου ἀπᾴδει ἡ δόξα, καθ' ἣν ἡ γυνὴ προαφαιρεῖ ἐκ τῆς ὁμαδος τὰ αὐτοῦσια προικῷα καὶ τὰ ἐκ προικώων κτηθέντα.[3])

Ἀλυσιτελὲς ἐν πολλοῖς ἀνευρίσκων τὸ προνόμιον ὁ Ἰουστινιανός[4]) εἰς σπουδαιοτέραν προέβη καινοτομίαν θεσπίσας, ὅτι ἡ γυνὴ λυθέντος τοῦ γάμου διεκδικεῖ, προτιμωμένη παντὸς ἄλλου δανειστοῦ, πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς εἰς προῖκα ἐπιδοθέντα κινητὰ καὶ ἀκίνητα, διατετιμημένα ἢ ἀδιατίμητα, ἐφ' ὅσον ταῦτα σώζονται,[5]) ἤτοι ἀποτελοῦσι μέρος τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας μὴ νομίμως ἀπαλλοτριωθέντα.[6]) Καὶ αὐτὰ τὰ διατετιμημένα διεκ-

1) Οὐχὶ ὁ πατὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῆς. L. 19 (42, 5), L. un. C. (7, 74).

2) L. 9 C. (5, 12), L. 12 pr. C. (8, 18).

3) Czyhlarz σ. 408 ἀνασκευάζοντα Bechmann II. σ. 464.

4) Διότι ἐκτὸς τοῦ ἀδιατιμήτου ἀκινήτου ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν οἱ πραγματικὸν δικαίωμα κεκτημένοι δανεισταὶ ἐπροτιμῶντο τῆς γυναικός.

5) L. 30 C. (5, 12). In rebus dotalibus, sive mobilibus sive immobilibus seu se moventibus, si tamen extant, sive aestimatae sive inaestimatae sint, mulierem in his vindicandis omnem habere post dissolutum matrimonium prerogativam, et neminem creditorum mariti, qui anteriores sunt, posse sibi potiorem causam in his per hypothecam vindicare, quum eaedem res et ab initio uxoris fuerant, et naturaliter in ejus permanseruut dominio.

6) Τοιαύτη ἡ ἔννοια τῶν λέξεων «si tamen extant,» ὡς δηλοῦται καὶ ἐν L. 12 § 1 C. (8, 18), ἔνθα «res extantes» ἀντιτίθενται πρὸς «dissi-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δικοῦνται παρὰ τῷ ἀνδρὶ εὑρισκόμενα, τοιαῦτα δὲ κατὰ τὴν διάταξιν εἰσιν οὐχὶ τὰ χάριν τῆς ἀξίας, ἀλλὰ τὰ πωλήσεως ἕνεκα διατιμηθέντα.[7])

Τὸ πρὸς τοῦτο ἔνδικον μέσον εἶναι ἡ ἐκδικητικὴ ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ αὕτη ὅλως ἰδιόρρυθμος,[8]) διότι μὴ ἀρκούμενος ὁ αὐτοκράτωρ ἁπλῶς μόνον νὰ ὁρίσῃ τὸ ἔνδικον μέσον, προβαίνει καὶ εἰς θεωρητικὴν ἀναλυσιν ἀντιπαρατιθέμενος ἀφ' ἑνὸς μέν, ὅτι ἂν καὶ τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα περιουσία τοῦ ἀνδρὸς καθίστανται, οὐδὲν ἧττον φυσικῶς ἐν τῇ τῆς γυναικὸς δεσποτείᾳ λογίζονται παραμένοντα, ἥτις καὶ τούτου ἕνεκα διεκδικεῖ ταῦτα, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι, ἂν κατὰ τὸν μὴ ἀρεσκόμενον εἰς τοῦτο ἀλλὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν ἐπιζητοῦντα ὁ ἀνὴρ τῆς προικὸς ὁ κύριος, οὐδὲν ἧττον ἐπίσης προστατεύεται ἡ γυνὴ ὑποθηκικὴν ἔχουσα ἀγωγὴν

---

patae vel consumtae,» ὡς καὶ ἐν L. 6 § 3 C. (5, 9) ἔνθα ἐπίσης ἡ ἀντίθεσις τούτων πρὸς «res alienatae vel consumtae vel suppositae». Arndts § 411, Windscheid III. § 503 Anm. 7, Czyhlarz σ. 413. Κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ὁπωσδήποτε σωζόμενα καὶ παρὰ τρίτῳ. Bechmann II. σ. 470, Brandis, Arch. f. civ. P. LXVI. σ. 131. Ἐν L. 30 C. αὐτ. ἐν τοῖς σωζομένοις ῥητῶς καταλέγονται καὶ τὰ εἰς ἐνέχυρον δοθέντα. Bechmann II. σ 471 Anm. 1, Czyhlarz σ. 413 Anm. 1.

7) Windscheid II. § 503 Anm. 8. Τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι προικῶα, ἀλλὰ τοῦ ἀνδρός, διὸ καὶ ἄπορον τίνος ἕνεκεν ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις. Κατὰ Windscheid II. § 503 Anm. 8 καὶ Czyhlarz σ. 414 ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις, ἐὰν ὁ ἀνὴρ δὲν κατέβαλε τὴν διατίμησιν, ὅπερ αὐθαίρετον καθὸ μὴ μαρτυρούμενον ἐν τῷ νόμῳ, οὗ ἕνεκεν ὀρθότερον κατὰ Bechmann II. σ. 469 Anm. 2 φρονοῦντα, ὅτι διεκδικοῦνται, διότι καίτοι διατιμηθέντα, οὐδὲν ἧττον ὡς πρὸς τὴν διεκδίκησιν προικῶα λογίζονται. Ἐπίσης διεκδικοῦνται καὶ τὰ ἐκ προικώων χρημάτων ἢ ἐκ τῆς προικὸς κτηθέντα, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἀνταλλαχθέντα. L. 54 (23, 3), L. 12 § 1 C. (8, 18). Ὅρα § 123. Bechmann II. σ. 470, Czyhlarz σ. 414.

8) L. 30 C. αὐτ. Non enim quod legum subtilitate transitus earum in patrimonium mariti videtur fieri, ideo rei veritas deleta vel confusa est. Volumus itaque, eam in rem actionem quasi in huiusmodi rebus propriis habere, et hypothecariam omnibus anteriorem possidere, ut, sive e naturali jure ejusdem mulieris res esse intelligantur, vel secundum legum subtilitatem ad mariti substantiam pervenisse, per utramque viam, sive in rem sive hypothecariam ei plenissime consulatur.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατισχύουσαν πάντων τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐνυποθήκων δανειστῶν. Ἐκ τούτου καὶ ἡ πλάνη, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς οὐχὶ ἓν ἀλλὰ δύο ὅλως διάφορα ἔνδικα μέσα χορηγεῖ τῇ γυναικί, τὴν διεκδικητικὴν καὶ τὴν ὑποθηκικὴν ἀγωγήν,[9]) ἐνῷ πράγματι ἓν τὸ κατὰ τὴν διάταξιν ἔνδικον μέσον καὶ τοῦτο ἡ ἐκδικητικὴ ἀγωγή, ἥτις ὅπως ἀποβῇ λυσιτελὴς κατισχύει καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβληθεισῶν ὑποθηκῶν λειτουργοῦσα ἐν τούτῳ ὡς ὑποθηκική.[10])

Ὡς ἐκ τῆς διασκευῆς τῆς διατάξεως καὶ ἕτερον ἀνακύπτει ζήτημα, ἂν ἡ πραγματικὴ αὕτη ἀγωγὴ εἶναι γνησία διεκδίκησις βάσιν ἔχουσα τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα τῆς γυναικός, ἣ ἔχει ταύτην ἡ γυνὴ ὡς ὠφέλιμον. Ἂν τὸ πρῶτον, κατ' ἀνάγκην ἕπεται, ὅτι ἅμα λυθέντος τοῦ γάμου αὐτοδικαίως ἐπαναστρέφει τῶν προικῴων ἡ κυριότης εἰς τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδεὶς ἐν τῇ διατάξει λόγος, διότι πᾶσαι αἱ θεωρίαι τοῦ Ἰουστινιανοῦ περὶ τοῦ κατὰ τὸν φυσικὸν λόγον δικαιώματος τῆς γυναικὸς καὶ περὶ τοῦ κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν τοιούτου τοῦ ἀνδρὸς ἀνάγονται εἰς τὸν συνεστῶτος τοῦ γάμου χρόνον, οὐδὲν ἀποφαινομένου περὶ τοῦ μετὰ τὴν λύσιν. Τὴν διεκδίκησιν ἔχει ἡ γυνὴ οὐχὶ διότι εἶναι κυρία τῶν προικῴων, οὐδ' ἠδύνατο ὁ Ἰουστινιανὸς νὰ εἴπῃ, ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν εἶναι ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος, ἀλλὰ τὴν ὅλως ἔκτακτον καὶ ἰδιοφυᾶ ταύτην διεκδίκησιν χορηγεῖ τῇ γυναικί, *ὡς ἂν ἐν τοῖς τοιουτοτρόποις πράγμασιν ἰδίοις ἔχειν*,[11]) διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ θεωρία, καθ' ἣν τὴν ἀγωγὴν ὡς ὠφέλιμον μετέρχεται ἡ γυνή.[12])

Τὴν πραγματικὴν ταύτην ἀγωγὴν ὡς ὅλως ἐξαιρετικὸν προνό-

---

9) Glück XXVII σ. 179, Czyhlarz σ. 412, ἐνῷ κατὰ Sintenis III. § 133 Anm. 12 καὶ Jhering, Jahrb. I. σ. 129 ἡ γυνὴ ἔχει ἐπιλογήν, κατὰ δὲ Löhr, Mag. IV. σ. 72 Arch. f. civ. P. V. σ. 295 ἔχει μόνον τὴν ὑποθηκικήν.

10) Dernburg, Pfandr. I. σ. 382, Bechmann II. σ. 474.

11) «quasi propriis habere».

12) Czyhlarz σ. 415, ὅστις ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι καθ' ἃς περιπτώσεις αὐτοδικαίως ἐπαναστρέφει ἡ κυριότης, τὸ δικαίωμα θεωρεῖται ὡς ἐξ ὑπαρχῆς κεκτημένον, ὅπερ ἂν ἀληθές, ἔδει καὶ ἐνταῦθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ἀνὴρ λογίζεται ὡς οὐδέποτε γενόμενος τῶν προικῴων κύριος, ἐνῷ δῆλον ἐκ τῆς διατάξεως, ὅτι καὶ τὸ συνεστῶτος τοῦ γάμου δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἀείποτε ὑπάρξαν θεωρεῖται, τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς λύσεως (ex

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μιον ἔχει[13]) μόνη ἡ γυνή, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῆς, εἴτε συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀποβιούσης τῆς γυναικός, εἴτε καὶ μετὰ τὴν λύσιν τούτου διὰ διαζυγίου ἢ θανάτου τοῦ ἀνδρός,[14]) ὡς ἐπίσης στερεῖται ταύτης καὶ ὁ πατὴρ ἰδίῳ δικαίῳ ἀπαιτῶν τὴν πατρικὴν προῖκα ἀποβιούσης ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ τῆς θυγατρός. Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν τῇ θυγατρὶ ἐνασκουμένης ἀγωγῆς οὐδεμίαν ἔχει ἐφαρμογὴν ἡ διάταξις.[15])

Ἀνεπαρκῆ ταῦτα πάντα θεωρῶν ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ μείζονα τῆς προικὸς ἀσφάλειαν ἐπιζητῶν, ἅμα τὴν ἐξ ἐπερωτήσεως διαπλάσας, ἐθέσπισεν,[16]) ὅτι ἡ γυνὴ χάριν τῆς προικὸς αὐτῆς ἔχει σιωπηρὰν ὑποθήκην ἐφ' ἁπάσης τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας καθ' ὁμοίωσιν τῆς τοῦ ἀνήβου ἐπὶ τῶν τοῦ ἐπιτρόπου.[17]) Ἐὰν ἡ προῖξ συνιστᾶται ἅμα τῇ τελέσει τοῦ γάμου ἢ καὶ τούτου συνεστῶτος, ἡ ὑποθήκη ὑπάρχει ἅμα τῇ τῆς προικὸς συστάσει, ἂν δ' ἡ προῖξ συνιστᾶται χάριν μέλλοντος γάμου, ἀπὸ τῆς τούτου τελέσεως.[18])

Τὰ νῦν κρατοῦντα.

§ 139. Περὶ πάντων τούτων ἄλλα κρατοῦσι παρ' ἡμῖν.

Ἐπὶ τῶν κινητῶν τοῦ ἀνδρὸς οὐδὲν προνόμιον ἔχει ἡ γυνή, διότι κατὰ τὰς νεωτέρας διατάξεις οὐδὲν ἕτερον τοιοῦτον ἰσχύει, ἢ τὰ ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ ἀπαριθμούμενα,[1]) ἐν οἷς δὲν καταλέγεται καὶ ἡ προῖξ. Ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων κατηργήθη πᾶν προνόμιον τῆς γυναικός, διότι πρὸς πληρωμὴν τῶν δανειστῶν καταρτίζεται πίναξ, ἐν ᾧ προτάσσονται αἱ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς προνομιοῦχοι ἀπαιτήσεις χαρακτηριζόμεναι, ἐν αἷς καὶ ἐνταῦθα

---

nunc) καθισταμένης κυρίας. Ἀντιδοξοῦσι Dernburg, I. σ. 382, Windscheid II. § 503, Bechmann II. σ. 478.

13) «mulierem in his vindicandis . . . habere . . . praerogativam.

14) Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 484 ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ διαζυγίου.

15) Bechmann II. σ. 484. Ἄλλως Czyhlarz σ. 422.

16) L. un. § 1 C. (5, 13).

17) Ὁ ἔχων τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως προστατεύεται καὶ διὰ τῆς ὑποθήκης, ἐπομένως καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικός. L. un. § 1 C. αὐτ. L. 12 § 1 C. (8, 18).

18) Czyhlarz σ. 424. Κατὰ Dernburg I. σ. 391 ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς προικός.

1) Ἄρθρ. 940—944 Πολ. Δικον. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 1100 καταργεῖται καὶ ὅ,τι τῶν προνενομοθετημένων ἀντιβαίνει εἰς τὸν παρόντα νόμον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν καταλέγεται ἡ προίξ. Ἀλλ' ἐν τῷ πίνακι ἡ γυνὴ διὰ τὴν προῖκα αὐτῆς κατατάσσεται ἐν τῇ τετάρτῃ ταξει μετὰ τὰς ἐγγεγραμμένας ὑποθήκας προτιμωμένη τῶν ἀπλῶν ἐγχειρογράφων δανειστῶν, διότι ἡ προίξ ἀποτελεῖ ἐκ τοῦ νόμου τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης.[2])

Ἡ σιωπηρὰ καὶ γενικὴ ὑποθήκη ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρὸς κατηργήθη διὰ τοῦ νεωτέρου περὶ ὑποθηκῶν νόμου καθὸ ἀντικειμένη εἰς τὸ σύστημα τῆς δημοσιότητος καὶ εἰδικότητος. Κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ἡ σύζυγος ἔχει ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα πρὸς κτῆσιν ὑποθήκης ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὴν προῖκα αὐτῆς. Τοῦ αὐτοῦ ἀπολαύει δικαιώματος, καὶ ἂν διατετιμημένον ἀκίνητον τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, διότι ἐν περιπτώσει ὑπαιτίου καταστροφῆς ἢ χειροτερεύσεως ὁ ἀνὴρ ὀφείλει τὴν κατὰ τὸ διαφέρον ἀποζημίωσιν, ἐπομένως χάριν ταύτης ἔχει καὶ δικαίωμα πρὸς κτῆσιν ὑποθήκης ἀποκειμένου εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ νὰ ὁρίσῃ ἑκάστοτε τὸ ποσόν, δι' ὃ ἐγγραφήσεται.[3])

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἡ τῆς γυναικὸς παραίτησις ἀπό τε τῆς ὑποθήκης καὶ τῆς προτεραιότητος ἐθεωρεῖτο ἀνίσχυρος καθὸ προσκρούουσα εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Βελλειανείου δόγματος,[4]) ἀλλὰ κατὰ νεωτέραν ἐν Κώδικι[5]) διάταξιν ἐπετράπη τῷ συζύγῳ ἡ τε ἀπὸ τῆς ὑποθήκης καὶ τῆς προτεραιότητος παραίτησις.[6])

---

2) Ἄρθρ. 994 § 6 Πολ. Δικ. καὶ 19 Ν. Υ. καθ' ὃ καταργοῦνται αἱ διατάξεις τῆς Πολ. Δικ. § 3 καὶ 5 Ἄρθρ. 991, τοῦ δὲ § 6 ἀντικαθισταμένου οὕτως «Ὁ πρὸς ἀπόκτησιν ὑποθήκης ὑπάρχων, ἀλλὰ μὴ ἐγγεγραμμένος τίτλος».

3) Οὕτω καὶ ὁ ῥωμαϊκὸς νόμος. Dernburg Pfandrecht II. σ. 389, Czyhlarz σ. 424. Ἀντιδοξεῖ Καλλιγᾶς 2 § 425. Παπαρρηγόπουλος 7 § 563 συμφωνεῖ.

4) L. 17 § 1 (16, 1) Dernburg II. σ. 546, Windscheid II. § 485 Anm. 8, ἀλλὰ κατ' ἄλλους μόνον τῆς ὑποθήκης, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς προτεραιότητος. Deurer, Arch. f. c. P. XXVIII. σ. 413, Vangerow III.§ 577. Κατὰ Czyhlarz σ. 425 πάντως ἀνίσχυρος ἡ ἀπὸ τῆς ὑποθήκης παραίτησις, διότι ἡ ὑποθήκη τῆς γυναικὸς εἶναι νομικὴ τῆς προικὸς συνέπεια, ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτοῦ, ὅτι καθίσταται χείρων ἡ θέσις τῆς γυναικός, στερεῖται σπουδαιότητος.

5) L. 21 (4, 29).

6) Schlayer, Arch. f. civ. P. XLIX. σ. 238. Windscheid αὐτ. Anm. 8a.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τὰ περὶ τούτου ἐκανόνισε κατὰ διάταξιν, ἣν ἐξ ἀλλοίου ἀπέσπασε συστήματος καὶ εἰς ἕτερον προσέθηκε.[7]) Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ἡ ὕπανδρος γυνὴ ἔχει γενικὴν καὶ ἀφανῆ ὑποθήκην ἀπηλλαγμένην τῆς διατυπώσεως τῆς ἐγγραφῆς, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου χάριν τῶν συμφερόντων τρίτων ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνδρα ἐπὶ ποινῇ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγγραφῆς.[8]) Κατ' ἄλλην διάταξιν τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐπιτρέπεται ἐν γαμικῷ συμβολαίῳ ὁ ὅρος, ὅπως ἡ τῆς ὑποθήκης ἐγγραφὴ γενήσηται ἐπὶ ὡρισμένων μόνον ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός, τοὐναντίον δ' ἀνίσχυρος ἡ ῥήτρα, καθ' ἣν οὐδεμία γενήσεται τοιαύτη.[9])

Τὴν τελευταίαν ταύτην περικοπὴν διατάξεως ἐκ τοῦ συστήματος τῆς ἄνευ ἐγγραφῆς ὑπαρχούσης ὑποθήκης παρέλαβεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀσάφεια αὐτῆς. Ὡς ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου δύο προβάλλονται ζητήματα, ἤτοι πρῶτον ἂν ἡ γυνὴ δύναται ἐν γένει νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τοῦ δικαιώματος αὐτῆς πρὸς κτῆσιν ὑποθήκης, καὶ δεύτερον ἂν ἰσχυρὰ ἡ δήλωσις αὐτῆς περὶ παραιτήσεως ἀπὸ τῆς ἤδη ἐγγραφείσης ἐπὶ ὡρισμένου ἀκινήτου. Ἂν καὶ ἄτεχνος ἡ διατύπωσις, οὐδὲν ἧττον ἡ διάταξις τοῦ ἡμετέρου νόμου οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι ἀνίσχυρος ἡ παραίτησις ἀπὸ τοῦ δικαιώματος ἐν γένει πρὸς κτῆσιν ὑποθήκης, ὅτε παρέπεται τὸ ζήτημα, ἂν ἰσχυρὰ ἡ τοιαύτη ἀπὸ τῆς ἤδη ἐγγραφείσης ἐπὶ ὡρισμένου ἀκινήτου. Κατὰ τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ γυνὴ παραιτεῖται τῆς ἤδη ἐγγραφείσης ὑποθήκης, καθὸ μὴ ἀκύρου κηρυττομένης τῆς τοιαύτης παραιτήσεως, ματαιοῦται ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου καὶ πᾶσα ἡ ἐπιδιωκομένη ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἀσφάλεια, μόνη δ' ἐγγύησις ὑπολείπεται ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη αὐτῆς κατὰ τῶν πιέσεων τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτοῦντος τὴν ἄρσιν τῆς ὑποθήκης, ὅπως διαθέσῃ ἐλευθέρως τὸ ἀκίνητον. Ἂν ἡ τῆς προι-

---

7) Ἄρ. 61 § 4. «Πᾶσα συμφωνία μεταξὺ τῶν συζύγων περὶ τῆς μὴ ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης ταύτης εἶναι ἄκυρος». Γαλ. Κωδ. Ἄρθρ. 2140 ἐν τέλει «Il ne pourra pas être convenu qu' il ne sera pris aucune inscription».

8) Ἄρθρ. 2135, ὅπερ ὅμως ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 23 Μαρτίου 1855.

9) Γαλ. Κωδ. Ἄρ. 2140.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κὸς συντήρησις καὶ ἡ διὰ τῆς ὑποθήκης ἀσφάλεια εἰς τὴν δημοσίαν ἀνάγωνται τάξιν, πρόδηλον ὅτι ἡ γυνὴ δὲν δύναται κατ' οἰκείαν βούλησιν νὰ ματαιώσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἐκ τοῦ νόμου ἀσφάλειαν, διὸ καὶ δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ τῆς ἤδη ἐγγεγραμμένης ὑποθήκης, ἐφ' ὅσον ἐκ ταύτης μειοῦται ἡ ἀσφάλεια. Ἐὰν ἡ γυνὴ παραιτῆται ταύτης, διότι ἐνέγραψεν ἤδη ἑτέραν ἐπὶ ἑτέρου ἀκινήτου ἀσφαλίζουσαν κατὰ πάντα τὴν προῖκα, ἡ ἀπὸ τῆς πρώτης παραίτησις ἰσχυρά, ἐφ' ὅσον ὠφελήθη ἐκ τούτου ἡ γυνὴ ἢ δὲν ἐζημιώθη, διότι ἐφ' ὅσον ἀσφαλίζεται ἡ γυνή, ἀδιάφορον ἐπὶ τίνος ἀκινήτου ἡ ὑπὲρ τῆς προικὸς ὑποθήκη.[10]) Τὸ τοιοῦτον ὅμως εἶναι ζήτημα πραγματικὸν ἀποκείμενον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ, ὁ δ' ἀποκτῶν δικαίωμα μετὰ διαγραφὴν τοιαύτης ὑποθήκης πράττει τοῦτο ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ, καθόσον ἄκυρος ἡ παραίτησις, ἂν μὴ προσήκουσα ὑπάρχῃ ἀσφάλεια διὰ τῆς ἐπὶ ἑτέρου ἀκινήτου ἐγγραφῆς. Ἂν ἡ ὑποθήκη ἐνεγράφη ἐπὶ πλειόνων ἀκινήτων, ὁ ἀνὴρ δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ τὸν περιορισμόν, ἐὰν συντρέχωσιν αἱ προϋποθέσεις τοῦ νόμου.[11])

Διὰ νεωτέρου νόμου κατηργήθη ἡ διεκδίκησις τῶν διὰ προικῴων χρημάτων κτηθέντων καὶ τῶν διατετιμημένων προικῴων,[12]) ἑπομένως καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀργοῦσιν αἱ περὶ διεκδικήσεως διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου.[13])

Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐξεταστέον ὁποίαν ὑπολαμβάνει ὁ νόμος ὑπάρχουσαν διεκδίκησιν, ἣν καὶ καταργεῖ. Καθ' ἣν ἐποχὴν συνεταχθη ὁ περὶ μεταγραφῆς νόμος καὶ ἀνεξερεύνητα καὶ ἀβέβαια τὰ περὶ τούτου τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, κατὰ δὲ τὴν τότε κρατοῦσαν γνώμην σωζόμενα ἐλογίζοντο τὰ ἐν γένει ὑπάρχοντα εἴτε παρὰ τῷ ἀνδρὶ εἴτε καὶ παρὰ τρίτῳ, διὸ καὶ κατὰ τὴν δόξαν ταύτην ἡ γυνὴ διεξεδίκει τὰ προικῷα κατὰ παντὸς οἱουδήποτε κατόχου.[14]) Τοιαύτην τὴν διεκδίκησιν ὑπολαμβάνων ὁ ἡμέτερος

---

10) Οὕτως ἔλυσε τὸ ζήτημα Α. Π. 58 (1886) ὁλομελείας.

11) Ν. Υ. Ἄρθρ. 18.

12) Ν. Μεταγρ. 29 Ὀκτωβρ. 1856 Ἄρ. 12 § 1, 2.

13) L. 30 C. (5, 12).

14) Glück XXVII. σ. 172 οὕτως ἑρμηνεύοντος μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων τὰς λέξεις «si extant».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νομοθέτης κατήργησεν αὐτήν,[15]) ἀλλ' ἐξ οἱασδήποτε καὶ ἂν ὡρμήθη σκέψεως οὐδεμίαν ἔχει σπουδαιότητα, διότι ἀπολύτως καταργουμένης πάσης διεκδικήσεως, πρόδηλον ὅτι οὐδὲ τῶν παρὰ τῷ ἀνδρὶ σωζομένων ἐπιτρέπεται τοιαύτη.

Τὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου διατετιμημένα εἰσὶ τὰ λόγῳ πωλήσεως, διότι ἄλλως οὐδεμιαν ἔννοιαν ἔχει αὕτη, ὡς ἐπίσης κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου καταργεῖται καὶ ἡ διεκδίκησις τῶν ἐκ τῆς προικὸς ἐν γένει κτηθέντων, ἥτις ἀποσιωπᾶται ἐν τῇ καταργητικῇ διατάξει.

Ὁ περὶ μεταγραφῆς νόμος κανονίζει τὰ τῆς ἐν ζωῇ μεταθέσεως τῆς κυριότητος ἀκινήτων, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ καταργητικὴ διάταξις ἀφορᾷ εἰς μόνα τὰ ἀκίνητα, διότι ὁ νόμος ἄνευ διακρίσεως ἐν ἀμφοτέροις τοῖς θέμασι τὴν *τῶν πραγμάτων* διεκδίκησιν καταργεῖ, ἐν τούτῳ δ' ἀμφότερα περιλαμβάνονται,[16]) οὐδὲν δὲ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι ὁ νομοθέτης προτιθέμενος νὰ ἀπαλείψῃ τὰ κατὰ τὴν κρατοῦσαν νομοθεσίαν ἄτοπα, δὲν εἰσήγαγεν ἑνιαῖον σύστημα, ἀλλ' ἐπέτρεψε τὴν τῶν κινητῶν διεκδίκησιν, ὅπερ ἔτι μαλλον ἀλογώτερον καταδείκνυται, ἂν πράγματι ὑπελάμβανε τὴν διεκδίκησιν καὶ κατὰ τρίτων ἐπιτρεπομένην.

Ε'.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΠΡΟΙΚΩΙΑΣ ΕΝΟΧΗΣ.

Ἡ προὶξ ὡς ὁμάς.

§ 140. Ἀρχικῶς ἡ προὶξ ἰδία καθίστατο τοῦ ἀνδρὸς ὡς πᾶσα ἄλλη ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας κτῆσις, ἀλλ' ἀφ' ἧς ὕστερον ἀνεγνω-

15) Τοιοῦτό τι ὑπονοεῖ καὶ ἡ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἔκθεσις λέγουσα «τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον καθιεροῖ διεκδικήσεις τινὰς ἀκινήτων κτημάτων, αἵτινες μὴ δυνάμεναι νὰ προνοηθῶσιν ἀπὸ τρίτους, φυγαδεύουν πᾶσαν πίστιν».

16) Ἄρθ. 12 § 1, 2, ἐνῷ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις ποιεῖται ἀείποτε χρῆσιν τοῦ ὅρου «ἀκινήτου» καὶ οὐχὶ «πράγματος». Καλλιγᾶς 2 § 83 σ. 813, ὅστις ὅμως ἐπελάθετο τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐν 4 § 104, διότι ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρίσθη ἡ πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρέωσις, κατ' ἀνάγκην ὡς ἐκ τῆς προικώας ἐνοχῆς καὶ ἰδιαίτερον προσελάβετο χαρακτῆρα ἡ προίξ, ἄνευ τοῦ ὁποίου δυσχερὴς ἀπέβαινεν ἡ ἀπόδοσις. Ἡ πρὸς τοῦτο ὑποχρέωσις, μὴ περιλαμβάνουσα μόνα τὰ κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς ἐπιδοθέντα, ὁτὲ μὲν διαστέλλεται ἐκτεινομένη καὶ ἐπὶ τῶν προσαυξημάτων,[1]) ὁτὲ δὲ συστέλλεται, καθόσον δὲν ὀφείλεται ἡ ἀπόδοσις τῶν προικώων εἴτε ἕνεκα τυχηρᾶς ἀπωλείας εἴτε καὶ ἐξ ἑτέρου λόγου. Τούτου ἕνεκεν ἡ ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἐνυπάρχουσα προίξ ἀποτελεῖ κεχωρισμένον σύνολον, ἤτοι ὁμάδα συνέχουσαν τὰ καθ' ἕκαστον τῆς προικὸς ἀντικείμενα, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ ἐνιαία ἡ προικώα ἐνοχή. Ἡ ῥῆσις τοῦ Οὐλπιανοῦ, ὅτι ἡ ὡς ἐκ τῶν ἀναγκαίων δαπανημάτων αὐτῷ δικαίῳ μείωσις τῆς προικὸς ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστον ἀλλ' εἰς τὴν ὁμάδα,[2]) οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι τὰ τῆς προικὸς ἀντικείμενα δὲν ὑφίστανται καθ' ἑαυτὰ αὐτοτελῶς καὶ ἀσύνδετα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ νομικῶς συγκρατοῦνται ἐνιαῖον ἀποτελοῦντα σύνολον.[3]) Ἀλλὰ καίτοι ὁμάδα ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἀποτελοῦσα ἡ προίξ, οὐδὲν ἧττον οὔτε νομικῶς οὔτε πράγματι παρίσταται ὡς ἰδία καὶ αὐθυπαρκτος περιουσία, ὡς ἡ κληρονομία, διότι τὴν κληρονομικὴν ὁμάδα ἀποτελοῦσιν οὐ μόνον τὰ καθ' ἕκαστον πράγματα καὶ δίκαια, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑποχρεώσεις, ἐνῷ ἡ τῆς προικὸς ὁμὰς ἀποτελεῖται ἐκ μόνων τῶν ἐν αὐτῇ πραγ-

---

ἐν αὐτῷ ὑποστηριζομένη, ὅτι τῶν κινητῶν ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις, δὲν δικαιολογεῖται. Ἡ κατὰ τὴν ἀνωτέρω τῆς ἐκθέσεως περικοπὴν μνεία τῶν ἀκινήτων, οὐδὲν ἀποδείκνυσι, διότι ταύτης ποιεῖται μνείαν ὁ συντάκτης τῆς ἐκθέσεως ὡς τῆς συνηθεστέρας καὶ σπουδαιοτέρας περιπτώσεως, εἰς ἣν κυρίως ἀπέβλεψεν.

1) L. 4, L. 10 § 1 (23, 3), L. 45 § 1 (29, 2), L. 7 § 1, L. 10 § 3, L. 47, 69 § 9 (23, 3), L. 31 § 4 (24, 3) L. 3 pr. (23, 5). Περὶ τούτου λέγουσιν οἱ ῥωμαῖοι «incrementum, augmentum dotis» L. 4 (23, 3), L. 31 § 4 (24, 3), «dotis portio» L. 69 § 9 (23, 3) «dos ampliatur» L. 47 (23, 3). Glück XXVII. σ. 400. Bechmann II. σ. 179, Czyhlarz σ. 231.

2) L. 1 § 4 (33, 4) . . . sed quod diximus, ipso jure dotem impensis minui, non ad singula corpora, sed ad universitatem erit referendum.

3) Bechmann II. σ. 179, Czyhlarz σ. 228.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάτων καὶ δικαιωμάτων, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς ὀφειλομένης ἀποδόσεως εἰς ἐνιαῖον συγκρατοῦνται σύνολον, ἐνῷ τοὐναντίον αἱ ὑποχρεώσεις δὲν βαρύνουσι τὴν ὁμάδα, ἀλλὰ παραμένουσι τοιαῦται τοῦ τὴν ἀπόδοσιν ὀφείλοντος.[4])

Ἀπόδοσις διατετιμημένης καὶ ἀδιατιμήτου προικός.

§ 141. Ἐπὶ διατετιμημένης προικὸς ὁ ἀνὴρ καθίσταται ὀφειλέτης ὡρισμένης ποσότητος, οὗ ἕνεκεν ἡ ἀποτίμησις καὶ μόνη εἶναι τὸ τῆς ἀποδόσεως ἀντικείμενον.[1]) Ἂν τοὐναντίον ἀδιατίμητος ἡ προίξ, τὰ μὲν ἀντικαταστὰ ἀποδίδονται δι' ἑτέρων τῆς αὐτῆς ποσότητος καὶ ποιότητος,[2]) τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀποδίδονται αὐτούσια, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ πᾶσα ἐπαύξησις μὴ ὑπαγομένη εἰς τὴν τῶν καρπῶν κατηγορίαν.[3]) Ἡ ἀπόδοσις τελεῖται μεταβιβαζομένης ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῆς τούτων κυριότητος, ἂν κύριος ὁ ἀνήρ, διότι ἄλλως παραδίδωσι μόνην τὴν νομήν.

Ἀσαφεῖς αἱ ῥήσεις, ἂν καὶ τὸ ἐκ τῶν μεταλλείων καὶ λατομείων προϊὸν εἰς τὴν τῶν καρπῶν ὑπάγεται κατηγορίαν. Παρὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν ὅτι ὁ τμηθεὶς λίθος παραμένει τῷ ἀνδρί,[4]) εἰς δυσεξήγητον προβαίνει ὁ Οὐλπιανὸς διάκρισιν διδάσκων, ὅτι ὁ τμηθεὶς καὶ μὴ ληφθεὶς λίθος ἀνήκει εἰς τὸν ἄνδρα οὐδὲν ἔχοντα δικαίωμα ἀποζημιώσεως διὰ τὰ δαπανηθέντα πρὸς ἐξόρυξιν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐπιφέρει, ὅτι τὰ ἐκ τῶν λατομείων μάρμαρα δὲν εἶναι καρπός, ἐκτὸς ἂν τοιαύτη ᾖ ἡ πέτρα, « ὥστε τίκτεσθαι καὶ αὔξειν αὐτήν. »[5]) Πολλὰ ἐπειράθησαν οἱ ἑρμηνευταὶ οὐδὲ τοῦ

---

4) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον διάφορος καὶ τῆς τοῦ χρηματίου ὁμάδος, ἥτις αὐτοτελὴς ὡς πρὸς τὸν πατέρα ἀποτελεῖ περιουσίαν, ἧς ἕνεκα πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ δικαιώματα ἀποκτῶσι καὶ εἰς ὑποχρεώσεις καθυποβάλλονται, διὸ καὶ ὡσεὶ τοῦ ὑπεξουσίου περιουσία χαρακτηρίζεται. Czyhlarz σ. 229.

1) Ὅρα § 109.

2) L. 42 (23, 3).

3) Οἷον πρόσχωσις L. 4, 10 § 1 (23, 3), ποταμία νῆσος L. 9 § 3 (7, 1), τοκετὸς δούλης L. 10 § 2. L. 69 § 9 (23, 3), τὰ ὑπὸ τῆς βίας τῶν στοιχείων καταβληθέντα δένδρα, καὶ ὁ ἐπὶ προικῴου ἀκινήτου θησαυρὸς L. 7 § 12 (24, 3), L. 32 (23, 3) περὶ οὗ ὅρα § 119 καὶ σημ. 18.

4) L. 18 (23, 5).

5) L. 7 § 13 (24, 3). Si vir in fundo mulieris dotali lapidicinas marmoreas invenerit et fundum fructuosiorem fecerit, marmor quod

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κειμένου φεισθέντες,[6]) ὅπως λογικὴν ἐκ τῆς διατάξεως πορισθῶσι λύσιν, ὀρθοτέρα δ' ἡ ἑρμηνεία καθ' ἣν τὸ ζήτημα, ἂν τὸ μάρμαρον εἶναι ἐκ τῶν ἀναγεννωμένων ἢ μὴ τοιούτων, ἔχει σπουδαιότητα ὡς πρὸς μόνην τὴν διὰ τὰ ἀναλώματα ἀποζημίωσιν,[7]) ἐνῷ τοὐναντίον καὶ μὴ ἀναγεννώμενον ἀείποτε καρπὸς θεωρεῖται καὶ τῷ ἀνδρὶ κατὰ κυριότητα παραμένει.[8])

Ἂν τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον ἐπικαρπία, ἣν τοιαύτη αἰτία συνέστησεν ἡ γυνὴ ἐπὶ ἰδίου πράγματος, ἡ ἀπόδοσις τελεῖται διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τούτου παραιτήσεως, ἂν μὴ ἤδη δι' ἀχρησίας ἐπεγένετο ἐπίκτησις,[9]) ἐνῷ ἂν παρητήθη ἡ γυνὴ ὑφισταμένης ἤδη ἐπὶ πράγματος τοῦ ἀνδρὸς ἐπικαρπίας ὀφείλεται ἡ τῆς ἐπικαρπίας ἀνασύστασις, ἂν μὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπεσβέσθη αὕτη ἐκ λόγων, ἐξ ὧν τὸ αὐτὸ ἤθελεν ἐπέλθει ἀποτέλεσμα, κἂν μὴ ἐδίδετο ὡς προίξ.[10])

Ἂν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως ὁ πρὸς ὃν αὕτη δὲν εἶναι κύριος τοῦ πράγματος, ἀποδίδοται μόνη ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώ-

---

caesum neque exportatum, est mariti et impensa non est ei praestanda, quia nec in fructu est marmor, nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur, quales sunt in Gallia, sunt et in Asia. Ἡ σύγχυσις ἐνυπάρχει ἐν τούτῳ, ὅτι ἐνῷ μόνον τὸ ἀναγεννώμενον μάρμαρον θεωρεῖται ὡς καρπός, τοὐναντίον τὸ ἀποκοπὲν καὶ μὴ ἀναγεννώμενον παραμένει εἰς τὸν ἄνδρα.

6) Ὁ Faber, conj. jur. civ. I. c. 8 τὸ ἀρνητικὸν «non» μετέθεσεν κατασκευάσας τὴν φράσιν «marmor non est mariti et impensa ei praestanda» εἰς ὃ ἀντίκειται καὶ τὸ ἐν Βασ. XXVIII. 8, 7 σχόλιον τοῦ Δωροθέου «δεσπόζει μὲν τῶν τμηθέντων τὰ δὲ ἀναλώματα οὐ δύναται ἀπαιτεῖν» καὶ τὰ ἐν L. 18 (23, 5).

7) Τὸ μὴ ἀναγεννώμενον μάρμαρον ἀπόλλυσι τὴν ἰδιότητα καρποῦ.

8) Τοιαύτη ἡ ἑρμηνεία τοῦ Ὁλλανδοῦ Petrus Duirsema, conj. jur. civ. (Groning. 1714) σ. 1, ἣν ἀνέπτυξε καὶ Schröder, Arch. f. civ. P. XLIX. σ. 246, 360, καὶ ἡ συνετάχθησαν Sternberg σ. 2 Anm. 2, Windscheid I. 144 Anm. 8, ἐν μέρει δὲ καὶ Czyhlarz σ. 238 Anm. 7.

9) L. 78 § 2 (23, 3), L. 57 (24, 3). Ἡ παραίτησις ἀναγκαία λυομένου τοῦ γάμου διὰ διαζυγίου ἢ διὰ θανάτου τῆς γυναικός, διότι ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνδρὸς παύει αὐτοδικαίως ἡ ἐπικαρπία ἐπερχομένης τῆς ἐπικτήσεως. Czyhlarz σ. 232.

10) L. 78 pr. (23, 3). Λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς ἀποσβέννυται ἡ ἐπικαρπία καὶ οὐδὲν τὸ ἀποδοτέον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ματος τῆς ἐπικαρπίας,[11]) ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ ἔχῃ συμφέρον, ὅπως εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος μεταστῇ καὶ ἡ ἐπικαρπία, εἴτε διότι ὑπεσχέθη τοῦτο, εἴτε διότι ἐλεύθερον δουλείας ἐπώλησε τὸ ἀκίνητον, ὅτε αὐτὴ ἡ ἐπικαρπία ἀποδίδοται.[12])

Ἐὰν τρίτος προικὸς αἰτίᾳ συνέστησεν ἐπικαρπίαν ἢ παρητήθη τοιαύτης ἐπὶ πράγματος τοῦ ἀνδρός, αὐτὸς δὲ καὶ ὁ εἰς ἀπόδοσιν δικαιούμενος, κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων,[13]) ἐνῷ ἂν εἰς τὴν γυναῖκα ἐπαναστρέφῃ ἡ προίξ, παραχωρεῖται ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἐνάσκησις τοῦ τῆς ἐπικαρπίας δικαιώματος,[14]) εἰ δὲ ἐγένετο παραίτησις ἀπὸ ταύτης, ὀφείλει ὁ ἀνὴρ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ τρίτου νὰ ἀνασυστήσῃ τὴν ἐπικαρπίαν.[15])

Ἀπόδοσις καρπῶν.

§ 142. Ἐξ ἐπιεικοῦς ἐκτιμήσεως προῆλθεν ἡ ἀρχή, ὅτι οἱ συνεστῶτος τοῦ γάμου ληφθέντες καρποὶ δὲν συναποδίδονται ὡς πᾶσα ἄλλη ἐπαύξησις τῆς προικός, ἀλλὰ καθίστανται ἴδιοι τοῦ ἀνδρὸς φέροντος τὰ βάρη τοῦ γάμου,[1]) ἐνῷ οἱ πρὸ τοῦ γάμου ἅμα τῇ τούτου τελέσει καθίστανται ὡς καὶ τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα προικῷοι καὶ ὡς τοιοῦτοι συναποδίδονται.[2])

Καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ παραμένει μέχρις ἀποδόσεως τῶν προικώων κύριος, ὡς τοιοῦτος δὲ κτᾶται καὶ τοὺς καρπούς, οὓς ὅμως ὡς προικῴους ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ, διότι λυομένου τοῦ γάμου παύει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνδρός, ὅπως ὡς ἴδιον κέρδος παρακρατήσῃ τοὺς ἀπὸ τῆς λύσεως καρπούς.[3])

---

11) L. 66, 78 § 2 (23, 3).

12) L. 78 § 2 (23, 3), L. 15 § 1 (21, 2).

13) L. 78 § 1 (23, 3).

14) L. 66 (23, 3).

15) Bechmann II. σ. 403, Czyhlarz σ. 233.

1) L. 7 pr. (23, 3) ... quum enim ipse onera matrimonii subeat, aequum est, eum etiam fructus percipere. L. 7 § 1, L. 10 § 3 αὐτ.

2) L. 6 (24, 3), L. 7 § 1, L. 47 (23, 3), L. 38 § 12 (22, 1), L. 7 § 1 (12, 4). Ἰσχυρὰ ἡ πρὸ τοῦ γάμου συμφωνία, ὅπως οἱ τοιοῦτοι καρποὶ ὦσι κέρδος τοῦ ἀνδρός, ἐνῷ ἀνίσχυρος ἡ συνεστῶτος, καθὸ ἀποτελοῦσα δωρεὰν μεταξὺ συζύγων L. 7 § 1 (23, 3).

3) L. 5, 6, 7 § 3, L. 11, 31 § 4 (24, 3), L. un. § 9 C. (5, 13).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ τῶν ἀνὰ ἡμέραν κτωμένων καρπῶν εὐχερὴς ἡ τῶν ἀποδοτέων ἐξεύρεσις, ἐνῷ δυσχερεστέρα ἀποβαίνει ἐπὶ τῶν κατ' ἐτησίας περιόδους κτωμένων, ἰδίως δ' ὅταν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ γάμου δὲν συμπίπτωσι πρὸς τὰ αὐτὰ τῆς τῶν καρπῶν περιόδου χρονικὰ σημεῖα. Οἱ ῥωμαῖοι μὴ ἐφαρμόζοντες ἐνταῦθα τὰ τῆς ἐπικαρπίας,[4]) καθ' ἣν ἐκ τῆς λήψεως ἄρτηται ἡ τῶν καρπῶν κτῆσις, ἕτερον ἐτήρησαν μέτρον εἰς τὸ προικῷον ἀποβλέψαντες ἔτος ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς παραδόσεως τῆς προικὸς ἢ τῆς τοῦ γάμου τελέσεως, ἂν πρὸ ταύτης ἐγένετο ἡ παράδοσις.[5]) Ὅθεν οἱ εἰς ἕκαστον προικῷον ἔτος συμπίπτοντες καρποὶ φυσικοί τε καὶ πολιτικοὶ[6]) ἀνήκουσιν εἰς τὸν σύζυγον, λυομένου δὲ τοῦ γάμου πρὶν ἢ ὁλόκληρος συμπληρωθῇ ἐνιαυτὸς[7]) ἐπιμερίζονται κατὰ λόγον τῆς κατὰ τὸ προικῷον ἔτος διαρκείας τοῦ γάμου, εἴτε μίαν εἴτε καὶ πλείονας περιόδους καρπῶν καταλαμβάνει.[8])

---

4) L. 7 § 9 (24, 3) . . . fructus toto tempore, quo curantur, non quo percipiuntur, rationem accipere debemus.

5) L. 5, 6 (24, 3).

6) L. 7 § 8, 10, 11 (24, 3).

7) Ὅστις δύναται νὰ ᾖ ἢ πρῶτος ἢ καὶ ὁ ὕστατος (novissimus annus). L. 7 pr. § 1, 2 (24, 3).

8) L. 5, 6, 7 (24, 3), L. un. § 9 C. (5, 13) . . . novissimi anni, in quo matrimonium solvitur, fructus pro rata temporis portione utrique parti debere assignari. Francke, Arch. f. civ. P. XXX. σ. 290, Arndts, Pand. § 407, Windscheid II. §. 504 Anm. 8, Czyhlarz σ 241. Διίστανται αἱ γνῶμαι ἐν τῷ θέματι, καθ' ὃ τὸ προικῷον ἔτος δύο καρπῶν περιόδους περιλαμβάνει, διότι κατ' ἄλλην θεωρίαν τὸ τῷ ἀνδρὶ ἀνῆκον ἐξευρίσκεται ὑπολογιζομένων τῶν καρπῶν καὶ τῶν δύο περιόδων, ἐξ ὧν τοσοῦτον λαμβάνει, ὅσον ἀναλογεῖ πρὸς τὴν δι' ἑκάστην περίοδον διάρκειαν τοῦ γάμου. Glück XXVII. σ. 295, Göschen, Vorl. § 693, Vangerow I. § 220 Anm. 2. Οὕτως ἐὰν τὸ προικῷον ἔτος ἤρξατο τὴν πρώτην Μαρτίου 1880, ὁ δὲ γάμος ἐλύθη τὴν πρώτην Νοεμβρίου 1881, ἐκ δὲ τῶν δύο περιόδων καρπῶν ἡ μὲν λήγει τὴν 31 Αὐγούστου, ἡ δ' ἑτέρα ἄρχεται τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου 1881 πάντες ὁμοφωνοῦσιν, ὅτι ὁ σύζυγος λαμβάνει ἅπασαν τὴν πρόσοδον τοῦ ἔτους 1880, ἐνῷ διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν τοῦ ἔτους 1881, ἐν ᾧ ἡ τοῦ γάμου διάρκεια δύο περιλαμβάνει περιόδους καρπῶν. Κατὰ τὴν ἐν τῷ κειμένῳ γνώμην ὁ ἀνὴρ λαμβάνει ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1881 προσόδου τὰ $^{8}/_{12}$, διότι ὀκτὼ μῆνας τοῦ τελευταίου προικῴου ἔτους περιλαμβάνει ἡ διάρκεια τοῦ γάμου, τὸ δ' ἔτος τοῦτο ὑπολογίζεται «ex die nuptiarum ad eundem diem sequentis anni» L. 6

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καρποὶ εἰσὶ τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων ὑπόλοιπον, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀποζημιοῦται καὶ διὰ τὰ δαπανηθέντα διὰ τὴν μὴ εἰς τὸ προικῷον ἔτος περιλαμβανομένην συγκομιδὴν ἔχων πρὸς τοῦτο τὴν τῆς ἐντολῆς ἢ τὴν ἀντίθετον ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀγωγήν.[9]) Οἱ τοῦ προικῴου ἔτους καρποὶ ὀφείλονται εἰς τὸν ἄνδρα καὶ ἂν μετὰ τὴν τῆς προικὸς ἀπόδοσιν ἡ γυνὴ συγκομίσῃ αὐτούς,[10]) διὸ καὶ δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἀνὴρ ν' ἀποδώσῃ τὸ προικῷον, πρὶν ἢ ἡ γυνὴ παράσχῃ ἀσφάλειαν περὶ ἀποδόσεως τῶν τῷ ἀνδρὶ ἀναλογούντων καρπῶν καὶ καταβολῆς τῶν τῆς παραγωγῆς δαπανῶν.[11])

Οἱ πολιτικοὶ καρποὶ ὁτὲ μὲν εἶναι τὸ ἀντάξιον τῶν φυσικῶν καρπῶν, ὁτὲ δὲ τὸ ἰσότιμον τῆς χρήσεως πράγματος μὴ παρά-

---

(24, 3). Κατὰ τὴν ἀντίθετον θεωρίαν ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1881 λαμβάνει $^{6}/_{12}$. διότι ἐξ μῆνες διαρκείας γάμου συμπίπτουσι πρὸς τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τούτου περίοδον, πρὸς δὲ καὶ $^{2}/_{12}$ ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1882, διότι δύο μῆνες τοῦ γάμου συμπίπτουσι πρὸς τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ ἔτους τούτου ἀρχομένην τὴν 1ην 7βρίου 1881. Εἰς τοῦτο περιέρχεται ἡ ἀντίθετος θεωρία, διότι κατ' αὐτήν, ἀρχομένου τοῦ γάμου πρὸ τῆς συγκομιδῆς καὶ λήγοντος ἕνα ἢ καὶ πλειοτέρους μῆνας μετ' αὐτήν, δύο ἐτῶν διακεκριμέναι πρόκεινται πρόσοδοι, ἤτοι σὺν τῇ λήξει τῆς συγκομιδῆς καὶ νέον ἔτος καρπῶν ἄρχεται νέον συνεπαγόμενον ὑπολογισμόν, οὗ ἕνεκα συνυπολογίζεται καὶ ἡ τοῦ ἑπομένου ἔτους 1882 συγκομιδὴ διὰ τοὺς μῆνας 7βριον καὶ 8βριον, καθ' οὓς παρετάθη ὁ γάμος. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀντίκειται τὸ γράμμα τοῦ νόμου λέγοντος, ὅτι ἐπιμερίζονται οἱ καρποὶ τοῦ ὑστάτου ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ ἡ λύσις τοῦ γάμου, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι δὲν ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ πρόσοδος τοῦ ἑπομένου ἔτους καταρτιζομένου οὕτως ἀθροίσματος ἐκ τῶν καρπῶν δύο διαφόρων ἐτῶν. L. 5, 6 (24, 3), L. un. § 9 C. (5, 13). Francke σ. 288. Κατὰ Bechmann II. σ. 190 ὁ ἀνὴρ λαμβάνει ἅπασαν τὴν πρόσοδον τοῦ ἔτους 1881 καὶ $^{2}/_{12}$ ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1882 διὰ τοὺς μῆνας 7βριον καὶ 8βριον, διότι κατ' αὐτὸν ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει διὰ μόνης τῆς λήψεως πᾶσαν συνεστῶτος τοῦ γάμου πρόσοδον, οἱ δὲ καρποὶ τοῦ ὑστάτου ἐνιαυτοῦ εἶναι ἡ τῆς ἀμέσου μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου συγκομιδῆς, ἐνῷ οὐδαμοῦ τοῦ νόμου λόγος περὶ διανομῆς καρπῶν ληφθέντων μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Paul. S. R. II. 22, § 1. Windscheid αὐτ. Czyhlarz σ. 242 Anm. 15.

9) L. 7 pr. (24, 3), L. 3 § 1, L. 13, 15, 16 (25, 1), L. un. § 5 C. (5, 13).

10) Paul. S. R. II. 22 § 1, L. 7 15 (24, 3).

11) L. 7 § 15, 16 (24, 3). Παραλειφθείσης τῆς ἀσφαλείας ἔχει ὁ ἀνὴρ τὴν τοῦ ἄνευ αἰτίας ἀπαίτησιν. Czyhlarz σ. 245.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γοντος φυσικοὺς καρπούς. Οἱ τῆς πρώτης κατηγορίας καρποὶ ἐπιμερίζονται ὡς καὶ οἱ φυσικοί, ὁ δὲ χρόνος, ἀφ' οὗ ἡ μίσθωσις ὡς ὅλως τυχαῖον οὐδεμίαν ἔχει ἐπιρροήν,[12]) ἐνῷ ἐπὶ τῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας μὴ ὑπαρχούσης περιόδου καρπῶν δὲν χωρεῖ καὶ ὁ κατὰ προικῷον ἔτος ὑπολογισμός, διὸ καὶ ἐκ τῆς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἡ μίσθωσις κανονίζεται καὶ τὸ ἀποδοτέον, ἤτοι ὁ ἀνὴρ τοσοῦτον ἐκ τῶν ἐνοικίων ἀποκερδαίνει, ἐφ' ὅσον ἡ γάμου διάρκεια συμπίπτει πρὸς τὸν τῆς μισθώσεως χρόνον.[13])

Σύμπτωσις φυσικῶν καὶ πολιτικῶν καρπῶν.

§ 143. Ἐὰν τὸ αὐτὸ προικῷον ἔτος περιλαμβάνῃ ἀναμίξ πρόσοδον φυσικῶν καὶ πολιτικῶν καρπῶν οὐδὲν ἕτερον ἐκ τῶν ἐκτεθέντων παρέπεται, ἢ ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει τοὺς εἰς τὴν τοῦ γάμου διάρκειαν συμπίπτοντας καρποὺς οὐδὲν ἐκ τῆς μελλούσης συγκομιδῆς λαμβάνων, διότι αὕτη διαφεύγει τὸ προικῷον ἔτος. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα διαρρήδην ἀναιρεῖ ἡ παρ' Οὐλπιανῷ ῥῆσις τοῦ Παπινιανοῦ, ὅστις ἀθροίζων ἀμφοτέρας τὰς προσόδους ἐκ τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν ἀφορίζει τὸ ἀναλογοῦν τῷ ἀνδρί. Ἐπὶ θέματος, καθ' ὃ ὁ τὴν πρώτην 8βρίου γενόμενος γάμος λύεται μετὰ τετράμηνον τὴν 31 Ἰανουαρίου τοῦ ἑπομένου ἔτους, ὁ δὲ ἀνὴρ ἐκ τῆς ἐν προικὶ ἐπιδοθείσης ἀμπέλου λαβὼν ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τὴν τρυγὴν ἐξεμίσθωσεν αὐτὴν τὴν 1 9βρίου, ἀποφαίνεται,[1]) ὅτι ἀθροίζονται ἡ τρυγὴ καὶ τὸ τέταρτον τοῦ μισθώματος,[2]) ἐξ ὧν

---

12) L. 7 § 1, 2, 8 (24, 3), L. 58 (7, 1). Ἐξ ἀμφοτέρων, ἤτοι φυσικῶν καρπῶν καὶ μισθώματος ἀποτελεῖται τὸ διανεμητέον, ἐὰν μέρος τοῦ ἀγροῦ ἐξεμισθώθη. L. 7 § 3 (24, 3). Czyhlarz σ. 247.

13) L. 7 § 10, 11 (24, 3) ἔνθα τὸ «de pensionibus quoque praediorum urbanorum idem est, quod in fructibus rusticorum» δὲν δηλοῖ ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμερίζονται οἱ ἑκατέρας κατηγορίας καρποί, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ διανέμονται. Bechmann II. σ. 199 Anm. 1, Czyhlarz σ. 247 Anm. 6.

1) L. 7 § 1 (24, 3). Itaque si fine mensis Ianuarii divortium fiat, et quatuor mensibus matrimonium steterit, vindemiae fructus et quarta portio mercedis instantis anni confundi debebunt, ut ex ea pecunia tertia portio viro relinquatur.

2) Ἤτοι τῶν μηνῶν 9βρίου, 10βρίου καὶ Ἰανουαρίου τοῦ ἀπὸ 1ης 9βρίου νέου ἔτους παραγωγῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ τρίτον παρακρατεῖ ὁ ἀνήρ, ἐνῷ κατὰ τὰ ἤδη ἐκτεθέντα ὁ ἀνὴρ λαμβάνει μόνα τὰ $^4/_{12}$ τῆς τρυγῆς, ἀποδίδων τὰ λοιπὰ ὡς καὶ ὁλόκληρον τὸ μίσθωμα.

Παντοῖα ἡ τῶν ἑρμηνευτῶν ἀγχίνοια ἐμηχανεύθη, ὅπως λογικὸν ἐκ τῆς διατάξεως πορισθῇ συμπέρασμα, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληξαν αἱ ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων ἀπόπειραι. Οἱ διδάσκοντες[3]) ὅτι εἰς τὸ τέταρτον τοῦ μισθώματος τοσοῦτον κατὰ Παπινιανὸν ἐπιπροστίθεται ἐκ τῆς τρυγῆς, ὅσον ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐξ ἀμφοτέρων συντελεσθῇ τὸ τρίτον τῆς ἐνιαυσίας προσόδου, ὑποκαθιστῶσι τὴν ἰδίαν λογικὴν εἰς τὴν τοῦ νόμου οὐδὲν ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ὑπολογισμοῦ τηροῦντες, ἢ τὸ ἀποδοτέον τῷ ἀνδρὶ τρίτον,[4]) ἐνῷ κατὰ μαθηματικώτερον ἑτέρων ὑπολογισμὸν ἥ τε τρυγὴ καὶ ὁλόκληρον τὸ μίσθωμα ἀθροίζονται καὶ ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν καρπῶν ὁρίζεται ὁ μέσος τῆς παραγωγῆς ὅρος ἑκάστου ἔτους, ἐξ οὗ τὸ τρίτον τοῦ ἀνδρός.[5]) Κατ' ἄλλην θεωρίαν πιστῶς ἐμμένουσαν

3) Duarenus, disp. annivers. l. 60, Donellus, Comm. XIV. 7 § 17, οἳς ἐκ τῶν νεωτέρων συντάσσονται Vangerow αὐτ. Anm. 2, Sintenis III. § 133 Anm. 73, Rudorff, Grundr. § 373, Böcking, Grundr. III. § 14, Holzschuer, Theor. u. Casuist. I. σ. 612, Παπαρρηγόπουλος 3. § 172.

4) Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην τὸ τρίτον κατασκευάζεται ἐκ τοῦ τετάρτου τοῦ μισθώματος καὶ τοῦ $^1/_{12}$ τῆς τρυγῆς, διότι εἰς μὴν τοῦ γάμου συμπίπτει πρὸς αὐτήν, ὥστε εἰς τὸ $^1/_4$ τοῦ μισθώματος προστιθεμένου τοῦ $^1/_{12}$ τῆς τρυγῆς ἀπαρτίζεται τὸ τρίτον (tertia portio). Ὅθεν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Duarenus ἐὰν 12 δουκάτα τὸ μίσθωμα καὶ 24 ἡ τρυγή, ὁ ἀνὴρ λαμβάνει 3 δουκάτα, ἤτοι τὸ τέταρτον τοῦ μισθώματος, καὶ 2 διὰ τὸ δωδέκατον τῆς τρυγῆς, ἤτοι ἐν ὅλῳ 5. Ἀλλ' ὁ νομοδιδάσκαλος μόνον περὶ τοῦ μισθώματος λέγει, ὅτι ἐκ τούτου συναναμίγνυται τὸ τέταρτον, ἀλλὰ περὶ τῆς τρυγῆς οὐδὲν λέγει, διὸ καὶ ἐρωτᾶται, ποῦ ἀνευρίσκει ἡ θεωρία αὕτη τὸ $^1/_{12}$ τῆς τρυγῆς. Οἱ ταύτης ὀπαδοὶ ἐπικαλοῦνται καὶ τὸ ἐν Βασ. XXVII. 8. 7 Σχολ. Κυρίλλου «οὐ λαμβάνω τὰ τοῦ τρυγητοῦ καὶ γ'. μηνῶν, ἀλλὰ σὺν αὐτοῖς δ'. μηνῶν,» ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἀκατάληπτον ἀποβαίνει, διὸ καὶ ὁ Δωρόθεος μετέφρασε κατὰ πόδας.

5) Connanus, Comm. jur. civ. II.L. VIII. 10, Mejer ἐν Schweppe's Handb. IV § 687. Ὅθεν ἐὰν ἡ τρυγὴ 12, τὸ δὲ μίσθωμα 12, ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τὸ τρίτον, ἤτοι 4, ἂν δὲ ἡ τρυγὴ 24, τὸ δὲ μίσθωμα 12 ἀμφότερα τὰ ἔτη ἀποφέρουσι πρόσοδον 36, ἐξ ὧν εἰς ἕκαστον ἔτος ἀναλογοῦσι 18, ὧν τὸ τρίτον, ἤτοι 6, λαμβάνει ὁ ἀνήρ. Κατ' ἄλλην θεωρίαν παραπλησίαν ταύτῃ ὁ μέσος τῆς προσόδου ὅρος, ἐξ οὗ τὸ τρίτον τοῦ ἀνδρός,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὸ κείμενον ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τὸ τρίτον ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῆς τρυγῆς καὶ τοῦ τετάρτου τοῦ μισθώματος,[6]) ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν λύεται καὶ ἡ ἀπορία, διατί τοιοῦτον ἐτήρησεν ὁ Παπινιανὸς ὑπολογισμὸν ἀνατρέποντα πᾶν ὅ,τι ἐξεθέσαμεν.

Ὡς ἔχει τὸ κείμενον τοῦ νόμου, οὐδεμία εὐδοκιμεῖ ἑρμηνεία, διότι εἰ μὲν πιστῶς ἐν αὐτῷ ἐμμείνωμεν, περιερχόμεθα εἰς ἀκατάληπτον ἀποτέλεσμα, εἰ δὲ λογικὸν ἐπιζητήσωμεν πόρισμα, ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ γράμμα τοῦ νόμου καὶ νὰ τηρήσωμεν τὴν ἀριθμητικὴν ἀκρίβειαν, καὶ ἐν τούτῳ τὸ πλημμελὲς πασῶν τῶν θεωριῶν. Ὁ Παπινιανὸς κατάρχεται ἐπαναλαμβάνων τὸν κανόνα, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ μισθώματος ἀνῆκον τῷ ἀνδρὶ ὁρίζεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μισθώσεως, ἀλλὰ κατὰ λόγον τῆς τοῦ γάμου διαρκείας, μεθ' ὃ παρὰ τὸ ἀρχικὸν τῆς μισθώσεως θέμα παρεμβάλλει καὶ τὴν τρυγὴν»[7]) ἄδικον ἀποφαινόμενος, ὅπως ὁ ἀνὴρ

ἀπαρτίζεται ἐκ τῆς τρυγῆς καὶ τοῦ τετάρτου τοῦ μισθώματος, διὸ ἂν 12 ἡ τρυγὴ καὶ 12 τὸ μίσθωμα ἔχομεν διὰ δεκαπεντάμηνον πρόσοδον $12+\frac{12}{4}=15$, ἐξ ὧν 15 διὰ τὸ δωδεκάμηνον ἡ κατὰ μέσον ὅρον πρόσοδος εἶναι 12, ἐξ ὧν τὸ τρίτον, ἤτοι 4, λαμβάνει ὁ ἀνήρ. Schrader, de divis. fruct. dotis comm. (1825), Glück XXVII. σ. 317, παρ' ᾧ καὶ τοὺς λοιποὺς. Ἔτι ἐντελεστέρα μαθηματικῶς ἡ μέθοδος, καθ' ἣν σχηματίζεται ἐκ τῆς κατὰ μέσον ὅρον προσόδου ἰδανικὸν ἔτος περιλαμβάνον κατ' ἀναλογίαν τῆς τοῦ γάμου διαρκείας ἀμφοτέρας τὰς περιόδους τῶν καρπῶν. Ὅθεν ἐν τῷ θέματι τοῦ Παπινιανοῦ ἂν 12 ἡ τρυγὴ καὶ 24 τὸ μίσθωμα, ἐν τῷ ἰδανικῷ ἔτει 3 μῆνες ἀναλογοῦσιν εἰς τὴν πρώτην καὶ 9 εἰς τὴν δευτέραν περίοδον, διότι ἡ σχέσις τῶν τεσσάρων μηνῶν τῆς διαρκείας τοῦ γάμου πρὸς τὰς περιόδους τῶν καρπῶν εἶναι 1 : 3, ἤτοι 1 = 8βριος, 3 = 9βριος, 10βριος καὶ Ἰανουάριος, διὸ εἰς τοὺς 3 μῆνας τῆς πρώτης περιόδου ἐκ τῆς τρυγῆς 12 ἀναλογεῖ πρόσοδος 3, εἰς δὲ τοὺς 9 μῆνας τῆς δευτέρας ἐξ 24 ἀναλογοῦσι 18, ὥστε ἔχομεν $3+18=21$, ἐξ ὧν τὸ τρίτον, ἤτοι 7, λαμβάνει ὁ ἀνήρ. Arnold, comm. ad L. 7 § 1 D. sol. matr. (1859) σ. 6. Παραπλησία ταύτῃ καὶ ἡ ἑτέρα, καθ' ἣν τὸ τρίτον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μηνὸς (8βρίου), καθ' ὃν μόνη ἡ τρυγὴ ὑπολογίζεται καὶ ἐκ τῆς προσόδου τῶν ἑτέρων τριῶν μηνῶν, καθ' οὓς σὺν τῷ μισθώματι συνυπολογίζεται καὶ τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἐκ τῆς τρυγῆς. Bolze, Arch. f. civ. P. LXI. σ. 330.

6) Cujacii, observ. XIV. 23, quaest. Papin. X. ad L. 7 § 1 D. sol. matr. Hasse, rhein. Mus. II. σ. 1. Κατ' αὐτὴν ἐὰν 12 μίσθωμα καὶ 12 τρυγή, 5 λαμβάνει ὁ ἀνήρ.

7) L. 7 § 1 (24, 3). Ἀπὸ τῶν λέξεων «neque vindemiae» διὸ κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρακρατήσῃ τήν τε τρυγὴν καὶ τὸ τέταρτον τοῦ μισθώματος τοῦ ἔτους, ἐν ᾧ ἡ λύσις τοῦ γάμου. Ἔτι περαιτέρω προβαίνων ὁ νομοδιδάσκαλος καὶ τὴν ἐν παραδείγματι ἐφαρμογὴν τούτου ἐπιζητῶν τίθησι τοιοῦτο παράδειγμα, ἐν ᾧ παρὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τεθειμένον κανόνα περιέρχεται εἰς τὸ ὅλως ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Τούτου οὕτως ἔχοντος ὀρθοτέρα ἡ δόξα, καθ' ἣν ἐνταῦθα παρεισέφρησεν ἀριθμητικὴ πλάνη, ἧς ἕνεκα τὸ ὕστατον τοῦ κειμένου μέρος [8]) στερεῖται κύρους, διὸ καὶ κρατεῖ ὅ,τι περὶ τῶν καρπῶν ἐξεθέσαμεν ὡς μαρτυρούμενον ἐν τῷ νόμῳ.[9])

Εὐθύνη τοῦ ἀνδρός.

§ 144. Ἐπὶ τῶν οὐχὶ κατ' εἶδος ἀλλὰ κατὰ γένος ἀποδοτέων ὁ ἀνὴρ φέρει πάντα κίνδυνον,[1]) ἐπὶ δὲ τῶν κατ' εἶδος εὐθύνεται διὰ τὴν καταστροφὴν καὶ χειροτέρευσιν τὴν ἐπελθοῦσαν ἕνεκα δόλου καὶ συγκεκριμένου πταίσματος, ἐφ' ὅσον τοὐτέστιν δὲν κατέβαλεν ἣν καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιμέλειαν,[2]) ὀφείλων τὴν κατὰ τὸ διαφέρον ἀποζημίωσιν.

Bechmann II. σ. 204 καὶ Czyhlarz σ. 249 ὑπάρχει μετατόπισις περιόδων μεταξὺ §§ 1 καὶ 2. Ὁ Brinckmann, Arch. f. civ. P. XXXVI. σ. 451 γράφει «vindemiae fructus et tertia portio ... ut ex ea pecunia quarta portio viro relinquatur».

8) Ἀπὸ «Itaque» μέχρι τέλους.

9) Czyhlarz σ. 254, Windscheid II. § 501 Anm. 8, Καλλιγᾶς 4. § 107. Ὁ Bechmann II. σ. 208 δογματίζων, ὅτι τὴν πρώτην πρόσοδον ἀποκερδαίνει ὁ ἀνὴρ ἄνευ διακρίσεως περιόδων, πᾶσαν δὲ ἑπομένην καθόσον συμπίπτει πρὸς τὸν γάμον, καταλήγει ἐν τῷ θέματι τούτῳ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς τὸν ἄνδρα ἐκ τοῦ νόμου ἀνήκει ἅπασα ἡ τρυγὴ καὶ τὸ τέταρτον τοῦ μισθώματος καθὸ συμπίπτον πρὸς τὸν γάμον, ἀλλ' ἕνεκα λόγων ἐπιεικείας ἀντὶ ὁλοκλήρου τούτου λαμβάνει τὸ τρίτον. Κατὰ Baron, Pand. § 540 ὁ ἀνὴρ δέον νὰ λάβῃ τὸ τρίτον ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῆς τρυγῆς καὶ τῶν $^{11}/_{12}$ τοῦ μισθώματος.

1) L. 42 (23, 3).

2) L. 24 § 5 (24, 3) ... diligentiam uxor eam demum ab eo exigat, quam rebus suis exhibet, nec plus possit. L. 5 § 1, L. 18 pr. (13, 6), L. 17 pr. L. 33, L. 72 § 1 (23, 3), L. 6 (23, 4), L. 18 § 1, L. 25 § 1, L. 67 (24, 3), L. 23 (50, 17). Ἡ κατὰ τὴν συνήθη χρῆσιν φθορὰ ἢ χειροτέρευσις δὲν βαρύνει τὸν ἄνδρα καθὸ μὴ ἀποτελοῦσα δόλον ἢ ἀμέλειαν. L. 10 pr. (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον κρίνεται ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἐπιδιώξαντος τὴν καταβολὴν τῆς ἐν προικὶ ἀπαιτήσεως,[3]) ἧς ὀφειλέτης εἶναι ὁ πατὴρ ἢ τρίτος.[4]) Ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης συμπαρατίθεται καὶ ἡ ἐπιεικὴς λύσις, καθ' ἣν δὲν εὐθύνεται ὁ ἀνὴρ μὴ ἐξαναγκάσας τὴν καταβολὴν προικὸς ὑποσχεθείσης παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τρίτου δωρεὰν προτιθεμένου,[5]) διότι ὡς ἐκ τῆς σχέσεως, ἐν ᾗ διατελεῖ ἡ γυνὴ πρὸς τὸν ὑποσχεθέντα τὴν προῖκα, δὲν καταλογίζεται τῷ ἀνδρὶ ὡς ἀμέλεια ἡ μὴ ἐκβίασις τῆς καταβολῆς.[6]) Ἀποβιώσαντος τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐξωτικοῦ δωρητοῦ ἄρχεται πάραυτα ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνδρός, κἂν ἔτι οἱ τούτων κληρονόμοι εἶναι ἀδελφοὶ τῆς γυναικός.[7])

Ἐπιτείνεται τοὐναντίον ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνδρὸς καὶ διὰ τυχαίαν ἐνεχομένου ἀπώλειαν ἢ μείωσιν, ἐὰν παρὰ γνώμην τῆς γυναικὸς προβῇ εἰς ἀπόσβεσιν τῆς ἀπαιτήσεως δι' ἀθῳώσεως,[8]) διότι εἶναι ταὐτὸν ὡς ἂν λαβὼν τὰ χρήματα ἐδωρήσατο ταῦτα τῷ ὀφειλέτῃ.[9]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἀνανεώσεως,[10]) ὡς καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ἐπαρκῆται εἰς μόνην τὴν τῶν τόκων εἴσπραξιν, διότι ὁ τοὺς τόκους εἰσπράττων δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ τὴν τοῦ κεφαλαίου καταβολήν.[11])

---

3) L. 33, 49, 56 pr. (23, 3), L. 30 § 1 (24, 3). Ἀβάσιμος ἡ δόξα τοῦ Bechmann II. σ. 241, καθ' ἣν ἀπολύτως εὐθύνεται ὁ ἀνὴρ καθισταμένου ἀναξιοχρέου τοῦ ὀφειλέτου. Czyhlarz σ. 264.

4) Ἐξ ὑποσχέσεως ἢ κληροδοσίας προικὸς L. 33, 49 (23, 3), L. 31 § 1 (24, 3), L. 48 § 1 (23, 3), ἢ ὅταν ὑφισταμένη ἤδη ὀφειλὴ τούτων ἐξεχωρήθη τῷ ἀνδρὶ προικὸς αἰτίᾳ. L. 49 pr. (24,3).

5) L. 33 (23, 3). Ὅθεν ἐπὶ συστάσεως προικὸς παρὰ γυναικὸς δι' ἐντολῆς πρὸς τὸν ὀφειλέτην πατέρα δὲν δικαιολογεῖται ὁ ἀνὴρ μὴ ἀπαιτῶν τὴν προῖκα, διότι δὲν εἶναι ὁ πατὴρ ὁ τὴν προῖκα συστήσας. Czyhlarz σ. 275. Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 244 Anm. 1.

6) Ἐνῷ τοὐναντίον εὐθύνεται, ἂν ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν προῖκα ἄνευ στενοχωρίας τοῦ ὑποσχεθέντος, καὶ ἠμέλησε τοῦτο. Czyhlarz σ. 266.

7) L. 33 (23, 3), L. 20 § 2 (23, 4).

8) L. 36 (23, 3).

9) L. 49 (23, 3), L. 66 (24, 3). Ἄλλως ἐπὶ συμφώνου ἀφέσεως. Bechmann II. σ. 249, Czyhlarz σ. 267.

10) L. 35 (23, 3).

11) L. 71 (23, 3). Ὡς καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ δέχηται παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐγγυητὰς καὶ ἐνέχυρα. L. 10 § 11 (42, 6). Bechmann II. σ. 248

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ ἐκτάξεως ὁ τὸν ὀφειλέτην δεχόμενος ἐπαφίεται εἰς τὴν καλὴν αὐτοῦ πίστιν,[12]) αὐτὸς φέρων πάντα κίνδυνον.[13]) Ὅθεν ἐπὶ συστάσεως προικὸς δι' ἐντολῆς πρὸς ὀφειλέτην ὁ ἀνὴρ ἀναλαμβάνει πάντα κίνδυνον ὡσεὶ καταβολῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης, διὸ καὶ δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα πρὸς ἀπόδοσιν ὑποχρεώσεως προβάλλων ἀναξιόχρεων τὸν ὀφειλέτην.[14])

Ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκταττομένου ὀφειλόμενον εἶναι κατ' εἶδος ὡρισμένον πρᾶγμα, ὁ ἀνὴρ εὐθύνεται, ἐφ' ὅσον ἡ καταστροφὴ ἢ ἡ χειροτέρευσις προῆλθεν ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ ἀμελήσαντος ν' ἀπαιτήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅτε καὶ πάλιν ἀπαλλάσσεται ἀποδεικνύων, ὅτι καὶ ἐγκαίρως ἀποδιδόμενον ἐπίσης ἤθελε καταστραφῆ.[15])

Ἐὰν ὀφειλέτης τῆς ἐν προικὶ ἀπαιτήσεως εἶναι αὐτὴ ἡ γυνή, δῆλον ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν εὐθύνεται διὰ τὸ ἀναξιόχρεων τῆς γυναικός, διότι ἄλλως καθίσταται αὕτη πλουσιωτέρα ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἀνδρός, ὅπερ δὲν ἀνέχεται ἡ ἐπιείκεια, διὸ καὶ οὐδὲν ἕτερον ἀπαιτεῖ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἢ τὴν ἐκ τοῦ χρέους ἀπαλλαγήν,[16]) ὅπερ κρατεῖ καὶ ὅταν ἐξωτικὸς ὑποσχεθεὶς προῖκα ἔχῃ τὴν περὶ προικὸς ὡς κληρονόμος τῆς γυναικός.[17])

Ἀναγκαῖα δαπανήματα.

§ 145. Κατ' ἰδιόρρυθμον ἐπίσης τρόπον διατυποῦται καὶ τὸ πρὸς ἀποζημίωσιν δικαίωμα τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὰ ἐπὶ τῆς προικὸς δαπανηθέντα. Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων ὁ κύριος, πᾶσα δαπάνη ἐθεωρεῖτο ὡς χάριν ἰδίου συμφέροντος γενομένη, διὸ καὶ τυπικῶς οὐδεμίαν ἠδύνατο

---

12) L. 26 § 2 (17, 1). Qui admittit debitorem delegatum, bonum nomen facit. L. 68 § 1 (21, 2), L. 96 § 2 (46, 3).

13) Ἤτοι ὁ ἐντέλλων θεωρεῖται ὡς καταβαλὼν τῷ ὑπὲρ οὗ ἡ ἔκταξις. L. 187 (50, 16), L. 18 (46, 1), L. 26 § 2 (17, 1), L. 21 § 1 (39, 5), L. 5 (16, 1). Ἄλλως ἔχει, ἂν ῥητὴ ἐγένετο ἐπιφύλαξις περὶ τοῦ ἀξιοχρέου τοῦ ὀφειλέτου. L. 45 § 7 (17, 1). Czyhlarz σ. 269.

14) L. 6 (23, 4), L. 41 § 3, L. 46 (23, 3). Ἐν L. 33 (23, 3) δὲν ἀποφαίνεται ὁ Οὐλπιανός, ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν φέρει πάντα κίνδυνον. Czyhlarz σ. 273.

15) L. 56 (23, 3). Vangerow I. § 217 Anm. 1, Czyhlarz σ. 274.

16) L. 66 § 7 (24, 3), L. 41 § 4 (23, 3). L. 81 (17, 2).

17) L. 30 § 1 (24, 3), L. un. § 6 C. (5, 13).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ ἔχῃ κατὰ τῆς γυναικὸς ἀπαίτησιν. Ἐν τούτοις λυομένου τοῦ γάμου ἡ προῖξ ἀπεδίδετο, ὁ δὲ ἀνὴρ καθὸ δαπανήσας ἐπ' αὐτῆς εἶχε καὶ ἀναμφισβήτητον δικαίωμα ἀποζημιώσεως, ὅπερ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἀπροστάτευτον. Ἡ κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς ἐπίσχεσις χάριν τῶν δαπανηθέντων παρίστατο ὡς ἡ μᾶλλον ὁμαλὴ καὶ πρόσφορος λύσις, ἀλλ' ἑτέραν ἀντὶ ταύτης προτιμῶντες οἱ ῥωμαῖοι ἐθεώρησαν, ὅτι τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα καὶ συνεστῶτος ἤδη τοῦ γάμου νομικὰς ἔχουσι συνεπείας, καθόσον τὸ μετὰ τὴν τούτων ἀφαίρεσιν ὑπολειπόμενον εἶναι προῖξ[1]) καὶ ἐντεῦθεν τὸ διὰ τῆς ἑρμηνείας διατυπωθὲν καὶ παροιμιακῶς ἐπαναλαμβανόμενον ἀξίωμα, ὅτι αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι αὐτῷ δικαίῳ μειοῦσι τὴν προῖκα.[2])

Τὸ ἀξίωμα δὲν προῆλθε κατ' ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τῆς προικὸς τῆς περὶ συμψηφισμοῦ ἀρχῆς, καθ' ἣν οὗτος χωρεῖ αὐτοδικαίως,[3]) διότι ὁ συμψηφισμὸς ἀντιτάσσεται κατὰ ὑπαρχούσης ἤδη ἀπαιτήσεως, ἐνῷ συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμία ὑφίσταται ἀπαίτησις πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός,[4]) ἀλλ' εἶναι συνέπεια τῆς νομικῆς διασκευῆς τοῦ τῆς προικὸς περιεχομένου, ὅπερ καθὸ μεταβλητὸν ἀποτελεῖται οὐχὶ ἐκ τῆς κατὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν ἐπαυξήσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ τῆς τοιαύτης ἐν παντὶ δεδομένῳ χρονικῷ σημείῳ, ἐξ οὗ ἕπεται ὅτι πᾶσα τῆς προικὸς ἕνεκεν ἀναγκαία δαπάνη μειοῖ αὐτήν, διὸ καὶ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τὸ τῆς προικὸς κεφάλαιον εὕρηται ἠλαττωμένον κατὰ

---

1) Ἤτοι τὸ ποσὸν τῶν δαπανῶν παρίσταται ὡς ὁ ἀφαιρετέος ἡ δὲ προῖξ ὁ μειωτέος, τούτων δ' ἡ διαφορὰ καταδείκνυσι τί ὑπολείπεται ὡς προῖξ.

2) «Impensae necessariae ipso jure dotem minuunt». L. 61 (23, 2), L. 15 (25, 1), L. 1 § 4, L. 2, 5 (33, 4), L. 5 § 2 (23, 4), L. 56 § 3 (23, 3), L. 41 § 1 de leg. (31), § 37 Inst. (4, 6), L. un. § 3 C. (5, 13). Bechmann II. σ. 259, Czyhlarz σ. 277.

3) Ὡς φρονοῦσιν οἱ ἀρχαιότεροι Donellus, Comm. tom. 8. XIV. 8 § 7, Glück XXVII. σ. 403, Tigerström II. σ. 260, Valett, Abhandl. σ. 25, Sintenis III. § 134.

4) Ἐνῷ ἄλλως καὶ ἄπορον ἀποβαίνει τίνος ἕνεκεν εὐνόητον καὶ οἰκοθεν ἐξυπακουομένην ἐφαρμογὴν τῆς περὶ συμψηφισμοῦ ἀρχῆς διετύπωσαν οἱ ῥωμαῖοι εἰς ἴδιον ἀξίωμα διέπον τὰς ἐπὶ τῆς προικὸς δαπάνας καὶ μόνας τὰς ἀναγκαίας, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ὠφελίμους. Dernburg, Comp. σ. 111.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ποσὸν τῶν συνεστῶτος τοῦ γάμου γενομένων δαπανημάτων.[5])

Αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἀφ' ἑαυτῶν[6]) μειοῦσι τὴν προῖκα ὡς ὁμάδα.[7]) Ἐὰν χρήματα τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, ἡ μείωσις ἐπέρχεται ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς χρηματικῆς ποσότητος, ἧς τὸ ὑπόλοιπον παραμένει προίξ,[8]) ἂν δ' ἐν μέρει ἐκ χρημάτων καὶ ἐν μέρει ἐξ ἑτέρων ἀντικειμένων, τὰ ἐπὶ τοῦ πράγματος δαπανήματα μειοῦσι καὶ τὴν χρηματικὴν ποσότητα,[9]) ὅπερ κρατεῖ καὶ ἂν ἡ προὶξ ἀποτελῆται ἐκ διατετιμημένων λόγῳ πωλήσεως καὶ μὴ τοιούτων, ἐφ' ὧν τελευταίων τὰ δαπανήματα.[10])

Ἐὰν ἀντικείμενον τῆς προικὸς εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν πᾶν ἕτερον ἢ χρήματα, διαφωνοῦσιν οἱ ῥωμαῖοι νομικοί. Κατὰ τὸν Οὐλπιανὸν[11]) ἐφαρμοζομένης καὶ ἐνταῦθα τῆς ἀρχῆς, ὅτι μειοῦνται τὰ προικῷα πράγματα, πολλὰ παρέπονται ἄτοπα, διότι οὕτω τὸ προικιμαῖον ἀκίνητον ἀποβάλλον τὴν ἰδιότητα ταύτην ἀπαλλοτριοῦται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου καὶ δυσχερὴς ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς, διότι μόνον ἐκ τῶν ὁμοίων δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀφαίρεσις, ὅπως καταδειχθῇ ὑπόλοιπον, διὸ λογικώτερον σκεπτόμενος ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ τῆς προικὸς ὡς ὁμάδος μείωσις ἐπέρχεται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπισχέσεως αὐτῆς μέχρις ἀποζημιώσεως διὰ τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, τὸ δὲ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἐπισχέσεως προτιμᾶται πάντων τῶν λοιπῶν, διότι τὸ ἐξ ἄλλων λόγων δι-

---

5) Dernburg σ. 112, Bechmann II. σ. 259. Καὶ ὁ Czyhlarz σ. 281 συνομολογεῖ τὸ μεταβλητὸν τῆς προικός, ἀλλ' ἐν τῷ ἀξιώματι τῆς αὐτοδικαίως χωρούσης μειώσεως τῆς προικὸς οὐδὲν ἕτερον ἀνευρίσκει, ἢ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου κύρωσιν τοῦ συνήθως γιγνομένου, ἤτοι τὸν ἀριθμητικὸν ὑπολογισμὸν τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν, ὧν ἡ διαφορὰ καταδείκνυσι κατὰ πόσον ὑπάρχει ἐνεργητικὸν τῆς προικός. Κατὰ Jhering, Geist d. röm. Rechts III. σ. 68, 73 τὸ ἀξίωμα προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ἐλλείψεως ἐνστάσεων.

6) Τοῦτο δηλοῖ τὸ «ipso jure» ὡς ἐκ τῆς φύσεως δηλονότι τῆς προικός. Bechmann II. σ. 265, Sternberg σ. 25. Κατὰ Czyhlarz δηλοῖ τὸ «ὡς ἐκ τοῦ νόμου.»

7) L. 1 § 4 (33, 4).

8) L. 56 § 3 (23, 3), L. 5 pr. (25, 1).

9) L. 56 § 3 (23, 3) . . . si pecunia et fundus in dote sint,et necessariae impensae in fundum factae, Nerva ait dotem pecuniariam minui.

10) L. 5 pr. (25, 1). Bechmann II. σ. 268 Anm. 1.

11) L. 5 pr. (25, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καίωμα ἐπισχέσεως δὲν μειοῖ τὴν προῖκα. Ὁ Παῦλος[12]) τοὐναντίον παρατιθέμενος καὶ ἐπιδοκιμάζων[13]) τὴν τοῦ Σκαιβόλου γνώμην διδάσκει, ὅτι ἐὰν αἱ δαπάναι ἐξισοῦνται πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ προικιμαίου, ἀπόλλυσι τοῦτο πάραυτα τὴν τοιαύτην ἰδιότητα, ἣν ἀνακτᾷ, ἐὰν εἴσω ἐνιαυτοῦ[14]) καταβάλῃ ἡ γυνὴ τὰ δαπανηθέντα. Τὸν Παῦλον δὲν διέφυγε τὸ ἐκ τῆς γνώμης ταύτης ἄτοπον, ὅτι ὁ ἀνὴρ δύναται ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὸ ἀκίνητον καθὸ μὴ φέρον πλέον τὴν τοῦ προικῴου ἰδιότητα, διὸ καὶ συμπληροῖ τὴν θεωρίαν τοῦ συναδέλφου κύτοῦ ἐπιλέγων, ὅτι κωλύεται ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐκποίησις αὐτοῦ.

Διάφορα τὰ ἐξ ἑκατέρας τῶν δύο θεωριῶν ἀποτελέσματα, διότι κατὰ τὴν τοῦ Οὐλπιανοῦ καταστρεφομένου τινὸς τῶν προικιμαίων μειοῦται μόνον τὸ τῆς προικὸς κεφάλαιον, ἐξ οὗ ἀφαιρεθήσονται αἱ δαπάναι, ἐνῷ ὁ ἐκ τῶν δαπανῶν ἀποτελούμενος ἀφαιρετέος παραμένει ἀναλλοίωτος, ὅπερ δηλοῖ ὅτι τὴν γυναῖκα βαρύνει πᾶσα ζημία, ἐνῷ κατὰ τὴν τοῦ Παύλου ὁ ἀνὴρ ὑφίσταται τὴν ζημίαν, διότι τὸ προικιμαῖον ἀποβαλὸν ὡς ἐκ τῶν δαπανῶν τὴν τοιαύτην ἰδιότητα ἐγένετο ἴδιον τοῦ ἀνδρός. Πρὸς δὲ καταβαλλομένων τῷ ἀνδρὶ τῶν δαπανῶν μετὰ παρέλευσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ μὲν τὸν Οὐλπιανὸν ἡ προῖξ κατ' οὐδὲν ἀλλοιωθεῖσα μέχρι τοῦδε ἀπαλλάσσεται τοῦ ἐπ' αὐτῆς βάρους,[15]) ἐνῷ κατὰ Παῦλον ὑπάρχει ἀείποτε νέα προικὸς σύστασις. Τὰ μὲν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν καρπῶν ἐπαυξήματα καθίστανται προικῷα εὐθυνομένου τοῦ ἀνδρὸς ἕνεκεν ἀμελείας δι' ἅπασαν τὴν προῖκα, ἐνῷ κατὰ Παῦλον παρελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ δὲν καθίστανται ταῦτα προικῷα, διὸ καὶ οὐδεμίαν φέρει εὐθύνην ὁ ἀνήρ, ἐνῷ διαρκοῦντος τοῦ ἔτους τὰ πάντα εἰσὶ μετέωρα, διὸ καὶ εὐθύνεται ὁ ἀνήρ, καθόσον ἐνδέχεται ἡ γυνὴ ν' ἀνακτήσῃ τὸ πραγμα.[16])

12) L. 56 § 3 (23, 3).

13) Κατὰ Dernburg σ. 139 ἀκολουθοῦντα τὸν Cujacius, ad tit. de dot. prael. Op. X. σ. 1933 ὁ Παῦλος δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν τοῦ Σκαιβόλου δόξαν.

14) Ἀρχομένου οὐχὶ ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀφ' ἧς αἱ δαπάναι ἐξισώθησαν πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ προικῴου. Czyhlarz σ. 285 Anm. 11.

15) Ἐκτὸς ἂν χρήματα τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον, ὅτε νέα ὑπάρχει σύστασις προικός.

16) Czyhlarz σ. 285.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν τοιαύτῃ γνωμῶν διαστάσει[17]) προτιμητέα ἡ τοῦ Οὐλπιανοῦ ὡς μᾶλλον συνᾴδουσα πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, καὶ διότι ἡ τούτου ῥῆσις συστηματικώτερον ἀναλύουσα τὸ ζήτημα ἐν τῷ οἰκείῳ εὕρηται τίτλῳ.[18])

Ὅθεν τὸ ἀξίωμα, ὅτι τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα μειοῦσι τὴν προῖκα, ἔχει πλήρη τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν ἐπὶ προικός, ἧς χρήματα τὸ ἀντικείμενον, κατὰ πᾶσαν δ' ἄλλην περίπτωσιν ἡ τῆς προικὸς μείωσις ἐπέρχεται ἐνασκουμένου τοῦ τῆς ἐπισχέσεως δικαιώματος, ἀποδίδων δ' ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα καὶ μὴ προαφαιρέσας τὰ τῶν τοιούτων δαπανῶν ἔχει τὴν τοῦ ἀχρεωστήτου ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ πλέον τοῦ ὀφειλομένου καταβληθέν.[19])

Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἰσὶν αἱ πρὸς συντήρησιν τοῦ πράγματος ἐπιβαλλόμεναι, ὅπως μὴ καταστραφῇ ἢ καταστῇ χεῖρον,[20]) διὸ καὶ εὐθύνην ὑπέχει ὁ ἀνὴρ μὴ καταβαλὼν ταύτας,[21]) ἐὰν τούτου ἕνεκα κατεστράφη τὸ πρᾶγμα, ἐνῷ πάντως ἀποζημιοῦται διὰ τὰ δαπανηθέντα καὶ τῆς καταστροφῆς ἐπελθούσης, οὐδεμίαν δὲ φέρει εὐθύνην καίτοι παραλιπὼν ταύτας, ἐὰν τυχαίως ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή.[22])

Πραγματικὸν ὅλως ζήτημα, τίς παρίσταται ὡς ἀναγκαία δαπάνη, ἀλλ' οὐχ ἧττον μέτρια δαπανήματα χάριν συνήθους ἐπισκευῆς καὶ ἐπιμελείας καὶ μὴ ὑπερβαίνοντα τὴν πρόσοδον δὲν θεωροῦνται ἀναγκαῖα, οὐδὲ μειοῦσι τὴν προῖκα, ἐνῷ τοὐναντίον ὡς τοιαῦτα θεωροῦνται τὰ διηνεκῆ χρησιμότητα ἔχοντα,[23]) ὡς

---

17) Ὡς πρὸς τὸ θέμα, καθ' ὃ τὸ ποσὸν τῶν δαπανῶν ἰσοῦται πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ προικῴου, διότι ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν προῖκα καὶ τὴν ἀρχήν, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἀπόλλυσι κατὰ μέρος τὴν προικῴαν ἰδιότητα οὐδεμία διαφωνία.

18) Czyhlarz σ. 287, Sternberg σ. 36. Τὴν τοῦ Παύλου προτιμᾷ Bechmann II. σ. 275.

19) L. 5 § 2 (25, 1).

20) Ulp. VI. 15 L. 1 § 1, L. 14 pr. (25, 1), L. 79 (50, 16). Czyhlarz σ. 276, Leist, civilist. Stud. σ. 23, Windscheid I. § 195 Anm. 2.

21) L. 4 (25, 1) . . . . judex tanti eum damnabit, quanti mulieris interfuit, eas impensas fieri.

22) L. 4 (5, 1).

23) L. 3 § 1 (25, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ δαπανηθέντα πρὸς ἀνανέωσιν βεβλαμμένου κτιρίου, θεραπείαν κτηνῶν καὶ τῶν τοιούτων.[24])

Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἰσὶν ὡσαύτως καὶ αἱ γενόμεναι χάριν καλλιεργείας καὶ παραγωγῆς καρπῶν, ἐπισκευῆς ἀκινήτων προκαλουμένων ὡς ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, διατροφῆς κτηνῶν, καταβολῆς φόρων καὶ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τούτων ἕνεκα δὲν ἀποζημιοῦται ὁ ἀνήρ, οὐδ' ἡ προῖξ μειοῦται, διότι γίγνονται χάριν τῶν καρπῶν, οὓς ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει, καὶ οἵτινες ὑπάρχουσιν ὡς τοιοῦτοι ἀφαιρουμένης τῆς δαπάνης.[25])

Τὸ περὶ ἀναγκαίων δαπανημάτων ἀξίωμα ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς[26]) κατ' οὐδὲν ἐν τούτῳ καινοτομήσας, οὐ ἕνεκα καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ ὡς ἐκ τῶν τοιούτων δαπανῶν δὲν προστατεύεται ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς ἐπισχέσεως, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπέρχεται ἡ τῆς προικὸς μείωσις συνακόλουθον ἔχουσα τὴν ἐπίσχεσιν, εἰς ἣν καὶ καταλήγει, ἐὰν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν προικῴων ἀντικειμένων δὲν χωρεῖ ἀμέσως ἐπ' αὐτῶν τούτων ἡ μείωσις.[27])

Ἐκ τῆς τοιαύτης τῆς προικὸς μειώσεως ἕπεται, ὅτι ἄκυρον τὸ σύμφωνον, δι' οὗ ὁ ἀνὴρ παραιτεῖται παντὸς ἐκ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν δικαιώματος, διότι ἀλλοιοῦται τὸ τῆς προικὸς περιεχόμενον καὶ καθίσταται τοιαύτη, ὅ,τι ἐκ τοῦ νόμου δὲν δύναται νὰ ἡ προῖξ,[28]) συνεστῶτος δὲ τοῦ γάμου γενόμενον εἶναι ἄκυρον καὶ

[24]) L. 1, 2, 14, 15 (25, 1).

[25]) L. 12, 13, 15, 16 (25, 1), L. 7 pr. (24, 3). Dernburg σ. 108, Czyhlarz σ. 276.

[26]) L. un. § 5 C. (5, 13). Quum enim necessariae quidem expensae dotis minuunt quantitatem.

[27]) Τὰ οἰκεῖα ἐν Πανδέκτῃ κείμενα L. 5 pr. (25, 1) καὶ L. 56 § 3 (23, 3) δὲν περιελήφθησαν χάριν ἱστορικῆς ἀκριβείας, ἀλλὰ διότι τὰ περὶ τούτου ἐκύρωσεν ὡς κρατοῦν δίκαιον, διὸ καὶ ἐν Εἰσηγήσεσιν, αἵτινες εἰσι νεώτεραι τῆς ἐν Κώδικι διατάξεως, εἰς Πανδέκτας παραπέμπει διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν. § 37 Inst. (4, 6) . . . nam ob impensas in res dotales factas marito retentio concessa est, quia ipso jure necessariis sumptibus dos minuitur, sicut ex latioribus Digestorum libris cognoscere licet. Glück XXVII. σ. 437, Bechmann II. σ. 370, Czyhlarz σ. 383.

[28]) L. 5 § 2 (23, 4), ἔνθα ἀντὶ « agueretur » « retineretur » κατὰ Czyhlarz σ. 431 Anm. 1 καὶ Bechmann II. σ. 263 Anm. 1, διότι ὡς ἐκ τῶν τοιούτων δαπανῶν δὲν ἐδίδετο ἀγωγή.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διὰ τὸν λόγον, ὅτι καλύπτει δωρεὰν μεταξὺ συζύγων. Λυθέντος τοῦ γάμου ἐκλείπει ὁ λόγος οὗτος, ὑφίσταται ὅμως ὁ ἕτερος, οὗ ἕνεκα κατὰ νομικὴν ἀκρίβειαν καὶ τότε ἄκυρον τὸ σύμφωνον, ἀλλ' ὁ Παῦλος τὸ ἐναντίον ἀποφαίνεται περὶ πάσης δαπάνης ἄνευ διακρίσεως.[29])

Ἐπωφελεῖς καὶ πολυτελεῖς δαπάναι.

§ 146. Ἰδίαν ὅλως ἐν τῷ συστήματι τῆς ἐκ τοῦ νόμου περὶ προικὸς ἀγωγῆς καὶ ἀλλοίαν τῆς τῶν ἀναγκαίων ἀποτελοῦσι κατηγορίαν αἱ ἐπωφελεῖς καὶ πρὸς τέρψιν δαπάναι, αἵτινες μὴ κατ' ἀνάγκην ἐπιβαλλόμεναι, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν τοῦ ἀνδρὸς γενόμεναι οὐδεμίαν ἐπάγονται εὐθύνην καὶ παραλειπόμεναι, διότι οὔτε καταστροφὴ οὔτε χειροτέρευσις ἐκ τούτου ἐπέρχεται.

Ἐπωφελῆ δαπανήματά εἰσιν ἐκεῖνα, δι' ὧν βελτιοῦται τὸ πρᾶγμα καθόσον ἢ καθίσταται τιμιώτερον[1]) ἢ αὐξάνει ἡ πρόσοδος,[2]) πολυτελῆ δὲ τὰ πρὸς ἐξωραϊσμὸν καὶ ἀνετωτέραν τοῦ πράγματος χρῆσιν.[3])

Ἀρχικῶς καὶ ἐπὶ Λαβέωνος[4]) ἤδη οὐδὲν δικαίωμα εἶχεν ὁ ἀνὴρ ἕνεκα τῶν ἐπωφελῶν δαπανῶν. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ κατεδείκνυτο ἐν πολλοῖς ἄδικος, ἡ δὲ τὰ τῆς προικὸς διέπουσα ἐπιείκεια δὲν ἠνείχετο, ὅπως ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀνδρὸς καταστῇ πλουσιωτέρα ἡ γυνή, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνεγνωρίσθη ἀπολύτως τὸ πρὸς ἀποζημίωσιν δικαίωμα τοῦ ἀνδρός, διότι οὕτως ἕτερον ἐπήρχετο ἄτοπον, ἤτοι ἠναγκάζετο ἡ γυνὴ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ πρᾶγμα ὅπως καταβάλῃ τῷ ἀνδρί,[5]) διὸ τὴν μέσην βαίνοντες ὁδὸν οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ ἀπεδέξαντο, ὅτι κατὰ τὴν τῆς προικὸς ἀπόδοσιν

---

29) L. 20 (23, 4). Διὸ καὶ ὁ Czyhlarz αὐτ. Anm. 2 φρονεῖ ὅτι αἱ λέξεις «impensas factas» ἀναφέρονται εἰς μόνας τὰς ὠφελίμους.

1) Ὡς ἐπὶ τῶν πρασίμων (res promerciales) L. 10 (25, 1), L. 79 § 1 (50, 16).

2) Ulp. VI. § 16, L. 5 § 3, L. 6 (25, 1).

3) L. 7 pr. (25, 1), L. 79 § 2 (50, 16). Ἀρνητικῶς ὁρίζων ταῦτα ὁ Οὐλπιανὸς λέγει «quibus neque omissis deterior dos fieret, neque factis fructuosior effecta est.» Ulp. VI. 17.

4) Ὡς δείκνυται ἐν L. 18 (23, 5).

5) L. 8 (25, 1) . . . iniquum esse compelli mulierem rem vendere, ut impensas in eas factas solveret.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποζημιοῦται ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ ἐπωφελῆ δαπανήματα, ἐὰν ταῦτα ἐγένοντο συναινούσης τῆς γυναικός.[6]) Περὶ τῆς τύχης τῶν ἄνευ συναινέσεως τῆς γυναικὸς γενομένων στερούμεθα ῥητῆς μαρτυρίας, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ δόξα, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ οὐδὲν ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως.[7])

Ἐπὶ τῶν ἐπωφελῶν δαπανημάτων δὲν κρατεῖ τὸ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων ἀξίωμα τῆς αὐτοδικαίως χωρούσης μειώσεως τῆς προικός, οὐδ' ἀγωγὴ δίδοται τῷ ἀνδρὶ ὡς ἡ τῆς ἐντολῆς ἢ τῆς ἀντιθέτου ἐκ τῆς διαχειρίσεως, ἀλλὰ τὸ μόνον πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποζημιώσεως ἔνδικον μέσον εἶναι ἡ ἐπίσχεσις, ἥτις ἐπιδρᾷ οὐχὶ ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς προικός, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς περὶ ταύτης ἀγωγῆς.[8])

Διὰ τὰ τῆς πολυτελείας δαπανήματα ὁ ἀνὴρ ἔχει μόνον δικαίωμα ἀφαιρέσεως, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἐντεῦθεν προσγίγνεται βλάβη εἰς τὸ πρᾶγμα. Δικαίωμα ἐπισχέσεως δὲν ἔχει, κἂν ἔτι συναινούσης τῆς γυναικὸς ἐγένοντο αἱ δαπάναι. Τοῦ τῆς ἐπισχέσεως δικαιώματος στερεῖται ὁ ἀνὴρ ἀποδιδούσης τῆς γυναικὸς τὴν δαπάνην.[9])

Ὁ Ἰουστινιανὸς σὺν τῇ παρακατασχέσει ἕνεκεν ὑφαιρεθέντων καὶ δωρηθέντων κατήργησε καὶ πᾶσαν τῆς προικὸς παρακατάσχεσιν ἕνεκα ἐπωφελῶν δαπανῶν, τὴν δ' ἐκ τούτων ἀπαίτησιν ἐναγώγιμον ἐκήρυξε, καθόσον εἰ μὲν συναινέσει τῆς γυναικὸς ἐγένοντο, ἔχει ὁ ἀνὴρ τὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς, εἰ δ' ἄνευ ταύτης τὴν περὶ διοικήσεως ἀλλοτρίων.[10]) Ἡ λύσις αὕτη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνομολογεῖ, προῆλθεν ἐξ ἰδίας αὐτοῦ αὐθεντίας[11])

---

6) L. 8 (25, 1) . . . si voluntate mulieris factae sint.

7) Bechmann II. σ. 330, Sternberg σ. 346. Κατὰ Czyhlarz ἀπόκειται τῷ δικαστῇ κατὰ τὸ ἐπιεικὲς νὰ ὁρίσῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀποζημίωσιν.

8) Czyhlarz σ. 347.

9) L. 9, 11 (25, 1). Ἀντιδοξεῖ Tigerström II. σ. 259.

10) L. un. § 5 C. (5, 13). Quum enim . . . utiles expensae non aliter in rei uxoriae actione detinebantur, nisi ex voluntate mulieris, non abs re est, si quidem mulieris voluntas intercedat, mandati actione a nostra auctoritate marito contra uxorem indulgeri, . . . vel si non intercedat mulieris voluntas, utiliter tamen res gesta est, negotiorum gestorum adversus eam sufficit actio.

11) «a nostra auctoritate».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐδόλως συνᾴδουσα πρὸς τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν,[12]) διότι ὁ ἀνὴρ ὡς τῶν προικῴων ὁ κύριος ἐπὶ τῶν ἰδίων δαπανᾷ, διὸ οὔτε ἡ ἐκ τῆς ἐντολῆς οὔτε ἡ ἐκ τῆς διαχειρίσεως χωρεῖ.[13])

Ἀλλ' ἂν κατὰ τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπίσχεσις, δὲν ἕπεται ἐντεῦθεν, ὅτι κωλύεται καὶ ἡ διὰ συμψηφισμοῦ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὰ ἐπωφελῆ δαπανήματα.[14])

Διὰ τὰ τῆς πολυτελείας δαπανήματα ὁ ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν ἔχει μόνον τὸ τῆς ἀφαιρέσεως δικαίωμα.[15])

Χρόνος ἀποδόσεως.

§ 147. Ἀρχαιότερον ἐγίγνετο διάκρισις μεταξὺ μὴ ἀντικαταστῶν ἀποδιδομένων ἅμα τῇ λύσει τοῦ γάμου καὶ ἀντικαταστῶν ἀποδιδομένων διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν ἀπὸ τῆς λύσεως ὑπολογιζομένων.[1]) Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποδοκιμάζων τὴν τοιαύτην διάκρισιν ἐθέσπισεν, ὅτι τὰ μὲν ἀκίνητα ἀποδίδονται πάραυτα ἅμα τῇ

12) Τοῦτο διέγνω καὶ ὁ Θαλέλαιος ἐν Βασ. XXIX. 1. 119 Σχολ. 9 «πῶς δύναται εἶναι μανδάτι ἐξ ὧν τις ποιεῖ περὶ τὰ ἴδια πράγματα.»

13) Czyhlarz σ. 346, 386, ἔνθα καὶ τὴν ἀνασκευὴν τῆς τοῦ Bechmann II. σ. 371 θεωρίας, καθ' ἣν διὰ τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεως κατηργήθησαν αἱ παρακρατήσεις ὡς ἴδιος προικῷος θεσμός, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπαγορεύεται τούτου ἕνεκεν ἡ δι' ἐπισχέσεως ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν γενικῶν τοῦ δικαίου ἀρχῶν ἐπιτρέπεται τοῦτο. Εἰς τοῦτο ἀντίκειται τὸ ἐν τέλει τῆς § 5, ἔνθα ὁ Ἰουστινιανὸς ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως καταργεῖ πᾶσαν οἱανδήποτε παρακατάσχεσιν ὡς ἀντικειμένην εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς «πασῶν τῶν ρετεντιόνων εὔλυτος ἔσται ἡ ζήτησις, καὶ ἡ ἐξ στιπουλάτου ἀγωγὴ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν οὐδεμίαν δέξεται ρετεντίονα».

14) L. 7 § 5, L. 15 § 1, L. 66 § 1 (24, 3). Göschen III. § 696, Sintenis III. § 133 Anm. 142, Keller, Pand. § 402, Czyhlarz σ. 388.

15) L. un. § 5 (5, 13).

1) «annua, bima, trima die redditur» Ulp. VI. 8, L. un. § 7 C. (5, 13). Ὡς ἐκ τῆς τοῦ δικαστοῦ ἐξουσίας νὰ κανονίσῃ τὰ τῆς ἀποδόσεως κατὰ τὸ ἐπιεικὲς ἀνεγνωρίσθη ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ ἐν τρισὶν ἐνιαυτοῖς ἀπόδοσις, ὅπερ βραδύτερον καὶ νόμῳ ἐκυρώθη L. 27 § 2 (2, 14), L. 17 (23, 4), L. 24 § 3 (24, 3), L. 17 § 2 (42, 8), πιθανῶς δὲ προγενεστέρῳ τοῦ Ι. Π. Ποππαίου. Czyhlarz σ. 356, κατὰ δὲ Rudorff, röm. Rechtsg. I. σ. 66 δι' αὐτοῦ τὸ πρῶτον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λύσει τοῦ γάμου, τὰ δὲ κινητὰ καὶ ἀσώματα μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τῆς λύσεως,[2]) εἰ δὲ τὰ κινητὰ ἀποφέρουσι καρποὺς καὶ οὗτοι συναποδίδονται μετὰ τῆς προικός.[3]) Μετὰ παρέλευσιν ἔτους ὀφείλει ὁ ἀνὴρ ἐκ τοῦ νόμου τόκον 4 % ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν κινητῶν.[4])

Ἡ διάταξις ἀσαφῶς διατυποῦται, ἡ δὲ κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴ αὐτῆς φέρει εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι ἐπὶ τῶν μὴ ἀποδοθέντων κινητῶν ὀφείλονται καὶ καρποὶ καὶ τόκοι, οὐ ἕνεκεν ὀρθότερον ὅτι τόκος ὀφείλεται ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν μὴ ἀποφερόντων καρποὺς κινητῶν, ἐν οἷς καταλέγονται καὶ πάντα τὰ ἀντικαταστά.[5])

Τῆς πρὸς ἀπόδοσιν προθεσμίας ἀπολαύει οὐ μόνον ὁ ἀνὴρ ὡς ὁ τῆς προικὸς ὀφειλέτης, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ.[6])

Τὸ σύμφωνον περὶ ἀποδόσεως ἐν χρόνῳ βραχυτέρῳ τοῦ νομίμου εἶναι ἰσχυρόν, καθὸ ὠφελουμένης τῆς γυναικός,[7]) ἐνῷ ἀνίσχυρον τὸ περὶ ἀποδόσεως ἐν μακροτέρῳ τοῦ νομίμου καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ προγενόμενον εἴτε παρὰ τῆς γυναικὸς εἴτε παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ,[8]) ἐκτὸς ἂν πατὴρ ἢ ἐξωτικὸς εἶναι ὁ ἀπαιτῶν τὴν προῖκα, ἡ δὲ γυνὴ κληρονόμος αὐτῶν.[9]) Ἰσχυρὸν, τὸ τοιοῦτο

---

2) L. un. § 7 C. (5, 13).

3) L. un. § 7 αὐτ. . . . similique modo pensionibus, vel vecturis navium slve jumentorum, vel operis servorum, vel quaestu civilium annonarum et aliis, quae sunt iis similia parti mulieris restituendis. Windscheid II. § 502, Czyhlarz σ. 389. Κατὰ Glück XXVII. σ. 271 τὸ «simili modo» ἀναφέρεται εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως, ὅστις τούτου ἕνεκα φρονεῖ, ὅτι καὶ ταῦτα καίτοι κινητά, οὐδὲν ἧττον ἀποδίδονται ἅμα τῇ λύσει τοῦ γάμου τοῖς ἀκινήτοις ἀφομοιούμενα.

4) Ἄνευ μηνύσεως καὶ ἐφ' ὅσον δὲν κατέστη ἄλλως ὑπερήμερος, ὅτε ὀφείλει τὸν τῆς ὑπερημερίας τόκον, διὸ ἀνακριβὲς τὸ παρὰ Παπαρρηγοπούλῳ 3 § 173, ὅτι μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἐναγόμενος πληρώνει τόκους, διότι τοιούτους καταβάλλει πρὸς 4 % καὶ ἄνευ ἀγωγῆς.

5) Bechmann II. σ. 396, Czyhlarz σ. 389.

6) L. 60 (24, 3).

7) C. 14, 15 (23, 4).

8) L. 16, 17 (23, 4).

9) L. 19 (23, 4) ἔνθα περὶ πατρὸς μόνον, ἀλλὰ ταὐτὸ καὶ περὶ ἐξωτικοῦ. Ἡ κατὰ τὸ κείμενον συναίνεσις τῆς γυναικὸς ἀνεξήγητος, διότι ἐπὶ τοιούτου συμφώνου οὐδεμίαν ἔχει αὕτη σπουδαιότητα, διὸ καὶ ἡ κατὰ Windscheid II. § 506 Anm. 5 μετατροπὴ εἰς «aut interveniente»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σύμφωνον μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου γενόμενον καὶ ἐξ εὐλόγου αἰτίας.[10])

Εὑεργέτημα εὐπορίας.

§ 148. Ὁ ἀνὴρ ἐναγόμενος διὰ τῆς περὶ προικὸς παρὰ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ πατρὸς ἀπολαύει τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας,[1]) οὐχὶ δὲ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ,[2]) ἐκτὸς ἂν ὦσι τέκνα τῆς γυναικός.[3]) Τοῦ εὐεργετήματος τούτου λόγον ἔχοντος προσωπικὴν ὅλως σχέσιν στεροῦνται οἱ ἐγγυηταὶ τοῦ ἀνδρός.[4])

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς εὐπορίας σκοπεῖται ὁ χρόνος τῆς ἀποφάσεως,[5]) τῆς περὶ τούτου ἐνστάσεως οὔσης δεκτῆς κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐκτέλεσιν,[6]) ὅπερ κρατεῖ καὶ νῦν παρ' ἡμῖν.[7]) Ὁ παραλιπὼν τὴν ἔνστασιν καὶ καταβαλὼν δὲν ἀπαιτεῖ τὸ καταβληθὲν ὡς ἀχρεώστητον.[8])

Ὡς ἐκ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ὁ ἀνὴρ[9]) κατὰ τοσοῦτον ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο χωρὶς νὰ στερηθῇ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀπαραιτήτων αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας.[10]) Ἐκεῖνο δ' ὅπερ δύναται νὰ πράξῃ ἄνευ τοιαύτης

ἀντὶ «et» ὅλως ἀλυσιτελής, ἀντίκειται δὲ καὶ εἰς Βασ. XXIX. 5. 17. Czyhlarz σ. 357 Anm. 14.

10) L. 18 (23, 4).

1) L. 12, 13, 28, 43, 54 (24, 3), L. 17, 20, 21, 24 § 1 (42, 1), L. 8 C. (5, 18). Ὡς καὶ ὁ τὴν πατρικὴν ἔχων ἐξουσίαν. L. 15 § 2, L. 16 (24, 3), L. 21 (42, 1).

2) L. 12, 13, 15 § 1 (24, 3), L. 24 § 1 (42, 1), L. 8 C. (5, 18).

3) L. 18 pr. (24, 3).

4) L. 7 (44, 1), L. 63 § 1 (17, 2), L. 24 (42, 1), L. 68 (50, 17).

5) L. 66 § 6 (17, 2), L. 15 pr. (24, 3).

6) L. 17 § 2 (24, 3), L. 33 pr. (39, 5), L. 41 § 2 (42, 1). Windscheid II. § 268.

7) Διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 160 τῆς Πολ. Δικονομίας ἐξαιροῦνται αἱ ἐνστάσεις αἱ κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν προτεινόμεναι, τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τῆς εὐπορίας.

8) L. 8, 9 (12, 6).

9) L. 173 (50, 17).

10) L. 19 § 1 (42, 1), L. 173 (50, 17).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στερήσεως εἶναι ἡ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποφάσεως περιουσία αὐτοῦ μὴ ἀφαιρουμένων τῶν χρεῶν.[11])

Τὸ εὐεργέτημα ἐπάγεται τὴν καθόλου ἢ κατὰ μέρος ἀναστολὴν τῆς ἐκτελέσεως οὐχὶ δὲ καὶ ἀλλοίωσιν τῆς ἐνοχῆς τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἅμα νέαν κτήσηται περιουσίαν ἐξαναγκάζεται καὶ εἰς τὴν τοῦ ὑπολοίπου ἀποπληρωμὴν μὴ χωρούσης τῆς κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον καταναλώσεως τῆς ἀγωγῆς ὡς ἐκ τῆς προτέρας δίκης.[12])

Ἀνίσχυρος ἡ ἀπὸ τοῦ εὐεργετήματος παραίτησις καθὸ περιέχουσα ἀθέτησιν ἠθικοῦ καθήκοντος.[13])

Ὁ Ἰουστινιανὸς τὸ εὐεργέτημα τοῦτο προσήρμοσε καὶ εἰς τὴν νέαν περὶ προικὸς ἀγωγὴν ἀποφηνάμενος, ὅτι ὁ ἀνὴρ προστατεύεται διὰ τῆς περὶ τούτου ἐνστάσεως, ἂν μὴ διατελῇ ἐν δόλῳ.[14]) Ἐν τῇ διατάξει περὶ ἀνδρὸς μόνον ὁ λόγος ὡς τῆς μᾶλλον συνήθους περιπτώσεως, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου καὶ κατάργησις τοῦ εὐεργετήματος ὡς πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὸν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχοντα ἀνιόντα τοῦ ἀνδρὸς ἐναγόμενον πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός.[15])

Ἀπόδειξις καταβολῆς προικός.

§ 149. Ὁ τὴν προῖκα ἀπαιτῶν βαρεῖται τῇ ἀποδείξει, ὅτι αὕτη κατεβλήθη τῷ ἀνδρί, ὅπερ ἀπεδεικνύετο εἴτε δι' ἰδίου ἀπολεπτικοῦ ἐγγράφου, εἴτε καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ προικῴου συμβολαίου, ἐὰν ἐδηλοῦτο ἐν αὐτῷ, ὅτι σὺν τῇ συστάσει τῆς προικὸς ἐγένετο καὶ ἡ καταβολή. Ἀλλὰ πολλάκις ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης καταβολῆς ἐβεβαιοῦτο ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ, ὅτι ἐγένετο αὕτη, μὴ δυναμένου τοῦ ἀνδρὸς οὐδὲν πλέον νὰ προτείνῃ κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὁμολογίας, οὗ ἕνεκεν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι ὁ ἀνήρ, οἱ τούτου κληρονόμοι καὶ ὁ τὴν πατρικὴν ἔχων ἐξουσίαν συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆς λύσεως

11) L. 43 (24, 3), L. 53, 54 (24, 3), L. 49 (42, 1). Συνυπολογίζεται δὲ καὶ ὅ,τι δολίως ἔπαυσε νὰ ἔχῃ. L. 18 § 1 (24, 3), L. 63 § 7 (17, 2).

12) L. 8 C. (5, 18). Savigny, Obl. I. σ. 105, Erxleben, condict. I. σ. 110, Windscheid II. § 268 Anm. 11.

13) L. 14 § 1 (24, 3), ἔνθα περὶ ἀνδρὸς μόνον, ἀλλὰ ταὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ πενθεροῦ καὶ τέκνων. Czyhlarz σ. 333.

14) L. un. § 7 C. (5, 13). . . . in tantum quidem maritus condemnetur, in quantum facere potest . . . si non dolo malo versatus est.

15) Czyhlarz σ. 390.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δύνανται νὰ ἀποδείξωσι ψευδῆ τὴν ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ περὶ καταβολῆς ὁμολογίαν τὴν ἀναργυρίαν προτείνοντες.[1])

Ταὐτὰ βραδύτερον ἐπαναλαβὼν ὁ Ἰουστινιανὸς[2]) μετήλλαξε τὰ τῶν προθεσμιῶν, καθόσον εἰ μὲν ὁ γάμος ἐλύθη πρὸ τῆς παρελεύσεως διετίας, δίδοται ἐνιαυτὸς καὶ μετὰ τὸν γάμον, τρίμηνον δὲ μόνον ἐὰν μετὰ διετίαν ἀλλὰ πρὸ τῆς παρελεύσεως δεκαετίας ἐλύθη, ἐνῷ τοὐναντίον οὐδόλως προτείνεται ἡ ἀναργυρία ὑπὲρ δεκαετίαν παραταθέντος τοῦ γάμου, διότι ὁ ἐπὶ δεκαετίαν σιγήσας τεκμαίρεται, ὅτι, καίτοι μὴ λαβὼν τὴν προῖκα, οὐδὲν ἧττον ἠθέλησεν, ὅπως πάντως οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καταβάλωσι ταύτην. Ἀνηλίκου ὄντος τοῦ ἀνδρὸς ἡ ἀναργυρία προτείνεται ἐντὸς δωδεκαετίας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, εἰς ὃ συναριθμεῖται καὶ ἡ πρὸς ἀποκατάστασιν προθεσμία, ἀποβιοῦντος δ' αὐτοῦ ἐντὸς δωδεκαετίας, παραπέμπει τὸ ἑαυτοῦ δικαίωμα εἰς τοὺς κληρονόμους ἀπολαύοντας τοῦ ὑπολοίπου, ἐκτὸς ἂν καὶ οὗτοι εἶναι ἀνήλικοι, ὅτε ἡ προθεσμία παρατείνεται ἐπὶ πενταετίαν ἔτι.[3])

Ἡ τῆς ἀναργυρίας ἔνστασις χωρεῖ παρ' οἱουδήποτε κἂν συνέστη ἡ προίξ, ἀλλὰ κατὰ μόνων τῶν προικῴων συμβολαίων τῶν περιεχόντων δήλωσιν καταβολῆς.[4]) Ἡ ἐν ἰδίῳ ἀποληπτικῷ ἐγγράφῳ ὁμολογία τοῦ ἀνδρὸς δὲν προσβάλλεται διὰ τῆς ἐνστάσεως, ἀποτελοῦσα πλήρη κατ' αὐτοῦ ἀπόδειξιν μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως.[5])

---

[1]) «exceptio non numeratae pecuniae». L. 3 C. (5, 15).

[2]) Νεαρ. 100.

[3]) Νεαρ. 100 κεφ. α'. § 1.

[4]) Κἂν προφορικὴ ἡ περὶ προικὸς ὑπόσχεσις, πλήρη ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἡ ἀποληπτικὴ ὁμολογία. Ἐν L. 14 § 1 (4, 30) πρόκειται θέμα ἀποληπτικῆς ὁμολογίας γενομένης μετὰ τὴν σύνταξιν προικῴου συμβολαίου, διότι τοῦτο ἦν ἡ μᾶλλον συνήθης περίπτωσις, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι μὴ συνταχθέντος τοιούτου στερεῖται ἀποδεικτικῆς ἰσχύος ἡ ὁμολογία τοῦ ἀνδρός. Gneist for. Vertr. σ. 44, Czyhlarz σ. 402.

[5]) Gneist, form. Vertr. σ. 42, Czyhlarz σ. 402. Ἀντιδοξεῖ Καλλιγᾶς 4 § 105, καθ' ὃν διὰ τῆς Νεαρᾶς πᾶν ἀποληπτικὸν ἔγγραφον ὑπόκειται εἰς τὴν ἔνστασιν. Ἐκ τοῦ ἐν L. 14 § 1 C. (4, 30) ἐν Βασ. XXIII. 1. 76 Σχολ. δηλοῦται, ὅτι καὶ κατὰ τὴν Νεαρὰν ἀργεῖ ἡ ἔνστασις κατὰ τῶν ἀποληπτικῶν «καὶ δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι κἂν ἐγγέγραπται τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις, ὅτι ἐδόθη ἡ προίξ, μὴ γέγονε δὲ ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γενομένης ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας μέμψεως κατὰ τῆς ἐν τῷ προικῴῳ συμβολαίῳ δηλώσεως ἀπόλλυσι τοῦτο πᾶσαν ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν καὶ μετατίθεται εἰς τὸν ἐνάγοντα τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως περὶ τῆς εἰσκομισθείσης προικός, ἐνῷ τοὐναντίον παρελθούσης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας τὸ προικῷον συμβόλαιον ἀποδείκνυσι καὶ τὴν καταβολὴν μὴ ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως.

Προκληροδοτουμένης τῆς προικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ὁριζομένου τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ ποσοῦ αὐτῆς, ὀφείλεται ἡ τῆς κληροδοσίας ἐκτέλεσις, καὶ ἂν οὐδέποτε συνέστη προίξ, ἐνῷ ἂν τοὐναντίον ἁπλῶς κληροδοτεῖται ἡ προὶξ ἄνευ δηλώσεως τοῦ ποσοῦ, ὁ κληροδόχος ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εἰσεκομίσθη ἡ προίξ.[6])

Τὰ περὶ τῆς ἐνστάσεως τῆς ἀναργυρίας ἀργοῦσι παρ' ἡμῖν, διότι ἡ προὶξ συνιστᾶται διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ὅπερ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ιολ. Δικονομίας παρέχει πλήρη ἀπόδειξιν περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ ταύτην ἅμα ἐκδοθέν.[7])

Ἐὰν κληροδοτῆται προίξ, περὶ ἧς δὲν συνετάχθη δημόσιον ἔγγραφον, ἡ τοῦ ἀνδρὸς ὁμολογία οὐδὲν ἀποδείκνυσι περὶ ὑπάρξεως προικὸς καθὸ ἐλλείποντος συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀπαιτεῖται ὡς κληροδοσία, ἐὰν ὥρισεν ὁ διαθέτης τὸ προικῷον ἀντικείμενον.[8])

ΣΤ'.

ΠΡΟΙΚΩΙΑ ΣΥΜΦΩΝΑ.

Σύμφωνα συζύγων.

§ 150. Κατὰ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν πολλαὶ κατὰ τὴν τῶν

ληπτικὴ ἰδιαζόντως παριστῶσα τὸν ἄνδρα τὴν προῖκα λαβεῖν, οὐδὲν ἧττον ἀντιτιθέναι δύναται τὴν ἀναργυρίαν τῇ μὴ ἀπαριθμήσει προικός, κατὰ τὴν ρ'. Νεαράν».

6) L. 5 C. (6, 44). Glück XXVII. σ. 338, Czyhlarz σ. 403 Anm. 15.

7) Ὄχι διότι παρέχει πίστιν μέχρις ἀποδείξεως πλαστότητος, ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4. § 106, διότι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ἐν τῷ ἐγγράφῳ βεβαιοῦται, ὅτι ἐμετρήθη παρόντος τοῦ συμβολαιογράφου καὶ παρεδόθη τῷ ἀνδρὶ ἡ προίξ, διότι τοῦτο ὑποπίπτει εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν ἁπλῶς ὁμολογῆται ἡ λῆψις.

8) Κληρονομ. Δίκαιον § 422 σημ. 17, καὶ § 423.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμβαλλομένων ἰδιοτροπίαν ἐνδέχονται ῥῆτραι ἄλλως ἢ κατὰ νόμον κανονίζουσαι τὰς τῆς προικὸς σχέσεις.[1]) Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οἱ ῥωμαῖοι νομικοὶ ἐξηκόνησαν τὴν εὐφυΐαν αὐτῶν ποικίλας διδάξαντες θεωρίας καὶ διακρίσεις μὴ ὑποβαλλομένας εἰς ἐνιαίαν ἀρχήν. Τὰ κυρίως προικῷα σύμφωνα, δι' ὧν τροποποιοῦνται τὰ κατὰ νόμον, ἀνάγονται ἢ εἰς αὐτὸ τοῦτο τῆς προικὸς τὸ ἀντικείμενον,[2]) ὅτε καὶ μείζων ἡ τῶν συναλλαττομένων ἐλευθερία, ἢ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν προικῷαν ἐνοχὴν κανονιζομένης ἄλλως τῆς ἀποδόσεως, ὅτε οὐχὶ πᾶν σύμφωνον θεμιτόν, διότι τὰ περὶ τούτου φέρουσι χαρακτῆρα δημοσίας τάξεως, διὸ καὶ ἡ τῶν συμβαλλομένων βούλησις δὲν ἔχεται ἀείποτε ἀντὶ νόμου.[3]) Τὸ συχνάκις ἐπαναλαμβανόμενον ἀξίωμα, ὅτι ἄκυρον τὸ σύμφωνον, δι' οὗ χείρων καθίσταται ἡ τῆς γυναικὸς αἵρεσις, ἂν καὶ ἀληθές, οὐχ ἧττον τοσοῦτο γενικὸν καὶ ἀόριστον ἀποβαίνει, ὥστε δὲν εἶναι ἐν παντὶ θέματι ἀσφαλὲς κριτήριον, διὸ ἀνάγκη νὰ διεξέλθωμεν τὰ καθ' ἕκαστον σύμφωνα, ἅτινα ἀνίσχυρα κηρύττονται ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ἀνίσχυρον τὸ σύμφωνον καθ' ὅ, λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρός, ἡ προὶξ ἅπασα ἢ μέρος παραμένει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ,[4]) ἰσχυρὸν δ' ἂν διαζυγίου ἐπερχομένου ἀποκερδαίνει αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὑπαρχόντων τέκνων,[5]) διότι εἰς τὸν ἄνδρα ἐπιρρίπτεται λυθέντος τοῦ γάμου τὸ βάρος τῆς συντηρήσεως τῶν τέκνων, ἧς ἕνεκα καὶ ἰδία ὑπῆρχε παρακράτησις.[6]) Τὸ κῦρος τοῦ συμφώνου ἤρτηται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τέκνων πρὸ ἢ μετὰ τὸ σύμφωνον τεχθέντων ἐκ τοῦ γάμου, δι' ὃν συνέστη ἡ προὶξ καὶ ὑπαρχόντων κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαζυγίου, ἢ ἀποβιωσάντων ἀλλὰ

---

1) Ἃς οἱ ῥωμαῖοι συλλήβδην ἀποκαλοῦσι «προικῷα σύμφωνα» (pacta dotalia). D. (23, 4), C. (5, 14).

2) Οἷον ἡ ἐναλλαγὴ καὶ ἡ διατίμησις πωλήσεως ἕνεκα, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἤδη.

3) L. 12 § 1 (23, 4) Ex pactis ... alia ad jus pentinent, veluti quando dos petatur, quemadmodum reddatur, in quibus non semper voluntas contrahentium spectatur.

4) L. 2 (23, 4), L. 1 § 1 (33, 4), L. 3 C. (5, 14).

5) Frg. Vat. § 106, 120, L. 1 § 1 (33, 4), L. 24, 26 § 1 (23, 4).

6) Ὅρα § 133.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καταλιπόντων ἐκ τοῦ γάμου αὐτῶν κατιόντας, ὅτε ἕνεκα τῶν ἐκ τῶν υἱῶν κατιόντων ἰσχύει τὸ σύμφωνον, διότι οἱ ἐκ τούτων βαρύνουσι τὸν ἄνδρα.[7])

Τὸ σύμφωνον δι' οὗ ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ἀποβιούσης ἐν γάμῳ τῆς γυναικός, στερεῖται σπουδαιότητος, διότι τὴν ἀπὸ ἐξωτικοῦ καὶ ἄνευ συμφώνου ἐκ τοῦ νόμου ἔχει ὁ ἀνήρ, τὴν δὲ πατρικὴν ὁ συνιστῶν ἀνιὼν διατίθησιν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς καὶ μὴ ὑπόντων τέκνων.[8]) Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν Κώδικι διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ κρατεῖ τὸ ἀντίστροφον, ἤτοι τὴν ἀπὸ ἐξωτικοῦ προῖκα δὲν ἀποκερδαίνει ὁ ἀνήρ, εἰ μὴ κατ' ἴδιον περὶ τούτου σύμφωνον,[9]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἐπιτρέπεται τὸ σύμφωνον, δι' οὗ ἡ προῖξ παραμένει τῷ ἀνδρὶ λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός. Ἀλλ' ἐν τῇ διατάξει δὲν ἀποφαίνεται ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους ἰσχυρὸν τὸ σύμφωνον, διὸ ὡς μόνη λογικὴ λύσις ὑπολείπεται, ὅτι καὶ τὸ τοιοῦτο διέπεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν κανόνων, ὡς τὸ ἐν περιπτώσει διαζυγίου.[10])

Ἀνίσχυρον τὸ σύμφωνον, δι' οὗ ὁ ἀνὴρ ἕνεκα δόλου μόνον ὑπέχει εὐθύνην, διότι ἀντίκειται εἰς τὴν ἠθικήν, ὅπως ὁ ἀνὴρ μὴ καταβάλλῃ καὶ διὰ τὰ τῆς γυναικός, ἣν καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιμέλειαν,[11]) ἐνῷ ἰσχυρὸν τὸ τοιοῦτον, ἐφ' ὅσον ἀπαλλάσσεται τῆς ἕνεκα τυχηρῶν εὐθύνης.

Τὸ σύμφωνον, καθ' ὃ καὶ αὐτοὶ οἱ καρποὶ καθίστανται προικῷοι συναποδιδόμενοι μετὰ τῆς προικὸς ἀντίκειται οὐ μόνον εἰς τὴν τὰ τῆς προικὸς διέπουσαν ἐπιεικῆ ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τῆς προικὸς σκοπὸν ὡς τῶν βαρῶν ἕνεκα διδομένης, ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐξ ἰδίων ὑποστῇ τὰ ἐκ τοῦ γάμου βάρη, ὅτε καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἔγκυρον τὸ σύμφωνον, καθὸ

---

7) L. 24 (23, 4), L. 48 (24, 3). Czyhlarz σ. 433 Anm. 18.

8) Διὸ καὶ ὡς ἐκ τῶν τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου διατάξεων τὸ ἐν L. 1 § 1 (33, 4) «ipsa in matrimonio decedit, vel,» θεωρεῖται ὡς παρέμβλημα γενόμενον χάριν τῆς νεωτέρας τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεως. Czyhlarz σ. 434.

9) L. un. § 6 C. (5, 13)... dos non in lucrum mariti cedat, nisi ex quibusdam pactionibus.

10) Arndts § 400, Windscheid II. § 506, Czyhlarz σ. 434.

11) L. 6 (23, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὴ ὑπαρχούσης δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων.[12]) Ἰσχυρόν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ γάμου γενόμενον, τὸ σύμφωνον, καθ' ὃ ὁ ἀνὴρ λυθέντος τοῦ γάμου ἀποδίδωσι καὶ μέρος τῶν καρπῶν, οἷον τῶν τοῦ τελευταίου ἐνιαυτοῦ.[13])

Διὰ τῶν τοιούτων συμφώνων πρὸ ἢ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου γενομένων ἀλλοιοῦται αὐτὴ ἡ προικῴα ἐνοχὴ ἀνακύπτουσα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ συμφώνου.[14])

Σύμφωνα τρίτων.

§ 151. Δι' ὃν λόγον ἀνίσχυρον τὸ τῆς γυναικός, διὰ τὸν αὐτὸν καὶ τὸ τοῦ τὴν προῖκα συνιστῶντος τρίτου πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ σύμφωνον, δι' οὗ, λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρός, ἡ προῖξ παραμένει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ,[1]) ἐνῷ τοὐναντίον ἰσχυρὸν τὸ τοιοῦτο, δι' οὗ συνομολογεῖται ἡ εἰς τὸν συνιστῶντα ἀπόδοσις τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου,[2]) ἢ καὶ εἰς ἕτερον μετ' αὐτὸν καλούμενον.[3]) Οὐδὲν κωλύει, ὅπως κατὰ τὴν τοῦ συνιστῶντος βούλησιν ἡ προῖξ λυθέντος τοῦ γάμου περιέλθῃ ἀμέσως εἰς ἕτερον, ἀλλ' ἐκ τοῦ τοιούτου συμφώνου δὲν ἔχει ἀγωγὴν ὁ ἕτερος καθὸ μὴ συλλαναχθείς.[4])

---

12) L. 4 (23, 4). Ἐπίσης ἰσχυρὸν καὶ τὸ σύμφωνον, καθ' ὃ καὶ οἱ καρποὶ καθίστανται προικῷοι, ὁ δὲ ἀνὴρ ὠφελεῖται μόνους τοὺς τῶν καρπῶν τόκους, ἀλλὰ πρὸ τοῦ γάμου γενόμενον. L. 4 αὐτ.

13) L. 31 (23, 4).

14) Πρὸ μὲν τοῦ γάμου, διότι «legem, quam velit . . . qui dat, dicere possit» L. 7 (23, 4), συνεστῶτος δ' αὐτοῦ, διότι καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον καθίσταται μείζων ἡ προῖξ L. 12 § 3 αὐτ. καὶ κατ' ἀντικείμενον ἀλλοιοῦται, ὡς ἐπὶ ἐναλλαγῆς. Διὰ τοῦ συμφώνου περὶ τοῦ τῆς προικὸς κέρδους δὲν ἠλλοιοῦτο κατὰ τὰ πρότερον ἡ προικῴα ἐνοχὴ τοῦ ἀνδρὸς ἔχοντος δικαίωμα ἐπισχέσεως, ἀλλ' ἀφ' ἧς κατήργησεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἐπίσχεσιν, τὰ αὐτὰ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο παρέπονται, διότι ἐν L. un. § 6 C. (5, 13) ἀναγνωρίζεται τὸ τοῦ ἀνδρὸς κέρδος ἐξ ἰδίου συμφώνου, διὸ καὶ κατὰ τοσοῦτον ὑπάρχει ἡ ἐξ ἐπερωτήσεως, ἐφ' ὅσον δὲν περιωρίσθη διὰ τοιούτου συμφώνου. Bechmann II. σ. 391, Czyhlarz σ. 439.

1) L. 3 C. (5, 14).

2) L. 7, L. 20 § 1 (23, 4), L. 29 pr. (24, 3), L. 1. C. (5, 14), L. 6 C. (5, 12).

3) «sibi, aut post mortem suam illi aut illi e filiis». L. 23 (23, 4), L. 9 αὐτ.

4) L. 2, 19, 26, C. (5, 12), L. 26 § 4 (23, 4), L. 4 C. (5, 14). Ἂν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ τοιαῦτα παρὰ πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ σύμφωνα γενόμενα ἅμα τῇ συστάσει τῆς προικὸς ἢ καὶ μετ' αὐτήν, ἀλλὰ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, εἰσὶν ἰσχυρὰ καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς γυναικός, διότι δὲν ὑφίσταται εἰσέτι ἡ ἐκ τῆς προικὸς σχέσις, συνεστῶτος ὅμως τοῦ γάμου ἡ προῖξ ὡς τοιαύτη εἶναι κεκτημένη ἤδη ὑπὸ τῆς γυναικός, διὸ καὶ ἀνίσχυρον πᾶν τὸ ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτῆς γενόμενον.[5])

Μείζων ἡ περὶ τὰ σύμφωνα ἐλευθερία ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικός, διότι, ἂν ὀρθὴ ἡ ἀρχὴ ὅτι εἰς τὸν συστήσαντα ἐπαναστρέφει ἡ προῖξ, διὰ τῶν τοιούτων συμφώνων τροποποιεῖται τὸ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς δικαίωμα τοῦ πατρικοῦ ἀνιόντος, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου δικαίωμα τῆς γυναι-

---

δ' εἰς αὐτὸν ἢ ἕτερον (Sejae uxori, vel Gajo Sejo), ὁ ἕτερος θεωρεῖται ὡς χάριν καταβολῆς προσληφθεὶς εἰς ὃν ἀποδίδοται ἡ προῖξ, ἀλλὰ στερεῖται ἀγωγῆς, διότι τοιαύτην ἔχει μόνος ὁ συστήσας, οὗ θανόντος μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ἡ καταβολὴς ἕνεκα προσληφθεῖσα γυνὴ ᾖ κατιοῦσα τοῦ συστήσαντος, ὅτε ὠφέλιμον ἔχει τὴν ἐπὶ ἀποδόσει τῆς προικὸς ἀγωγὴν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. L. 45 (24, 3). Czyhlarz σ. 441.

5) Παρὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν Παύλου καὶ Οὐλπιανοῦ ἐν L. 20 § 1 (23, 4), L. 29 pr. (24, 3) τὸ ἐναντίον διδάσκει ὁ Παπινιανὸς ἐν L. 40 (24, 3). Post dotem datam et nuptias contractas stipulatus est pater filiae voluntante, divortio facto dotem dari; si conditio stipulationis impleatur, et postea filia sine liberis decesserit, non erit impediendus pater, quominus ex stipulatu agat. Viva autem filia si agere vult, exceptione summovendus est. Κατὰ ταῦτα ἐπακολουθήσαντος τοῦ διαζυγίου μόνον μετὰ τὸν θάνατον τῆς θυγατρὸς ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως, ἐνῷ ἐν ζωῇ τῆς διεζευγμένης κινῶν ταύτην ἀπωθεῖται. Μάταιαι πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν γλωσσογράφων ἀπόπειραι πρὸς ἄρσιν τῆς ἀντινομίας, οὐδ' εὐτυχεστέρα καὶ ἡ τῶν νεωτέρων τὴν στίξιν μεταβαλλόντων «pater, filiae voluntate divortio facto dotem dari», ὅτε ἡ προῖξ ἀποδίδοται τῷ πατρί, ὑπὸ τὸν ὅρον διαζυγίου γενομένου εἴτε μονομερῶς ὑπὸ τῆς θυγατρὸς εἴτε καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἀνδρός. Dirksen, Abhandl. I. σ. 410, Czyhlarz σ. 445. Ἀντὶ τούτου προτιμοτέρα ἡ γραφὴ τῶν Βασ. XXVIII. 8, 38 «παρὰ γνώμην τῆς θυγατρός». Τὸ ἐπιχείρημα τῶν Bechmann καὶ Czyhlarz ὅτι τοῦτο εἶναι ἐπινόημα τῶν Βυζαντινῶν πρὸς ἄρσιν τῆς ἀντινομίας στερεῖται σπουδαιότητος, λίαν δ' ἀπίθανος καὶ ἀσυνήθης ἡ ἔκφρασις «filiae voluntate,» ἀντὶ «consentiente filia». Περὶ ἑτέρων ἑρμηνειῶν Glück XXVII. σ. 129.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κός,[6]) δι' ὃ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς δικαιώματος παραίτησις ἰσχυρὰ καὶ μὴ ὑπόντων παίδων,[7]) ὡς καὶ ἡ ἀπόδοσις ἐν χρόνῳ πέραν τοῦ νομίμου,[8]) ἐπίσης δ' ἰσχυρὰ καὶ ἡ συμφωνία, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ ὡς πρὸς τὸν συστήσαντα ἀνιόντα εὐθύνεται μόνον ἕνεκα δόλου καὶ βαρείας ἀμελείας.[9])

Ἡ προῖξ ἐπαναστρέφει εἰς τὸν ἀνιόντα ἐπιζήσαντα τῆς ἐν τῷ γάμῳ τελευτησάσης θυγατρός, ὅτε καὶ ἰσχυρὰ τὰ ὑπὸ τὸν τοιοῦτον ὅρον σύμφωνα, ἐνῷ τοὐναντίον ἀνίσχυρα κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν γενόμενα ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς θυγατρός.[10])

Ἐπί τε τῶν παρὰ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ παρὰ τρίτου πατρικοῦ ἀνιόντος ἢ ἐξωτικοῦ συμφώνων ἀλλοῖαι κρατοῦσιν ἀρχαὶ ἂν ὑπεζούσιος ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνή, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν νῦν ἀργοῦσι τὰ περὶ τούτου, διότι καθ' ὃν χρόνον ὑπάρχει ἡ προῖξ ἀμφότεροι οἱ σύζυγοί εἰσιν αὐτεξούσιοι ὡς ἐκ τοῦ γάμου.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΕΞΩΠΡΟΙΚΑ

Τὰ ἐπὶ τῶν ἐξωπροίκων δικαιώματα τοῦ ἀνδρός.

§ 152. Ἐξώπροικα καλοῦνται πᾶσα ἡ ἐκτὸς τῆς προικὸς περιουσία τῆς γυναικός,[1]) ἐφ' ἧς οὐδὲν ἕτερον ἔχει ὁ ἀνὴρ δικαίω

6) L. 6 C. (5, 14) . . . quum deteriorem causam dotis, in quem casum soli patri repetitio competit, pacto posse fieri, auctoritate juris saepissime sit responsum.

7) L. 12 pr. L. 26 pr. § 1, 2 (23, 4), L. 6 C. (5, 14).

8) L. 19 (23, 4).

9) L. 6 (23, 4), διότι ἐνταῦθα ἐκλείπει τὸ τῶν συζύγων συμφέρον (utilitas nubentium). Czyhlarz σ. 446.

10) L. 1 § 1, L. 7 (23, 4).

1) «quae Graeci parapherna dicunt, quaeque Galli peculium appellant». L. 9 § 3 (23, 3), L. 95 pr. (35, 2), L. 8, 11 C. (5, 14), L. 29 C. (5, 12), L. 31 § 1 (39, 5). Ἐπίσης καλοῦνται καὶ «bona receptitia». Gell. N. A. XVII. 6.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μα, ἢ ὅ,τι ἡ γυνὴ ἐπέτρεψεν αὐτῷ,[2]) ὅτε ὁ ἀνὴρ εὐθύνεται ἕνεκα δόλου καὶ ἀήθους ἐν τοῖς ἰδίοις ἀμελείας.[3]) Ἐὰν τὰ ὡς ἐξώπροικα παραδοθέντα εἶναι χρήματα, ταῦτα μὲν παραμένουσιν ἀείποτε περιουσία τῆς γυναικός, τοὺς δὲ τόκους εἰσπράττει ὁ ἀνὴρ καταναλίσκων ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς γυναικός, πᾶσαν δὲ κατὰ τῶν ὀφειλετῶν ἀγωγὴν ἐγείρει ὡς ἐκπροσωπῶν τὴν γυναῖκα. Γενομένης τῷ ἀνδρὶ καταβολῆς τῶν κεφαλαίων, παραφυλάττει ταῦτα ὁ ἀνὴρ ὡς ἴδια τῆς γυναικὸς μὴ δυνάμενος νὰ διαθέσῃ παρὰ γνώμην αὐτῆς, ἅμα δὲ τῇ εἰσπράξει αὐτῶν κέκτηται ἡ γυνὴ σιωπηρὰν ὑποθήκην ἐπὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας,[4]) ὅπερ ἀργεῖ νῦν, τῆς γυναικὸς ἐχούσης ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα πρὸς ἀπόκτησιν ὑποθήκης διὰ τὴν περιουσίαν, ἧς τὴν διαχείρισιν ἐπέτρεψε τῷ ἀνδρί.[5])

Οἱ σύζυγοι ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, δι' ὃ καὶ ἐνταῦθα μέχρις εὐπορίας καταδικάζεται ὁ ἀνήρ.[6])

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΠΡΟΓΑΜΟΣ ΔΩΡΕΑ*)

Ἱστορικὴ ἀνάπτυξις.

§ 153. Ἄγνωστος ἐν τῷ ἀρχαιοτέρῳ δικαίῳ ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν χρόνων ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον ὁ θεσμὸς τῆς προγάμου δωρεᾶς πολλὰς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως μέχρις Ἰουστινιανοῦ ὑποστὰς ἀλλοιώσεις καὶ ποικιλοτρόπως μετ' αὐτὸν διαμορφωθεὶς καὶ φύσιν καὶ ὄνομα ἑκάστοτε μεταβάλλων.

2) L. 8 C. (5, 14), L. 9 § 3 (23, 3).

3) L. 11 C. (5, 14).

4) L. 11 C. (5, 14).

5) N. Υ. Ἄρθρ. 11. § 4.

6) L. 20 (42, 1). Ὁ Ἀρμ. Δ'. ιϐ', 4 ἀντιτιθέμενος πρὸς τὰ περὶ προικὸς κρατοῦντα τὰ ἐπὶ ἐξωπροίκων ἀποφαίνεται περὶ τούτων, ὅτι ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται.

*) Τρεῖς περὶ ταύτης ἐπὶ τῷ Σγουτείῳ διαγωνίσματι ἄξιαι λόγου ἐδημοσιεύθησαν μονογραφίαι. Α. Μομφερράτου, Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (1884), βραβευθεῖσα, Δ. Βορρέ, Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (1884), ἐπαινεθεῖσα, Ν. Φαρμακοπούλου, Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (1886).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀρχικῶς ἡ ἀπὸ ἐξωτικοῦ προικὶ παρέμενε τῷ ἀνδρί, ὡς καὶ ἡ ἀπὸ πατρὸς προαποβιοῦντος τούτου τῆς γυναικός, οὐδὲν ὅμως ἐκώλυεν, ὅπως κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ συνιστῶντι ἀποκερδαίνῃ ἅπασαν ἢ μέρος τῆς προικὸς ὁ ἀνήρ, ὅπερ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐγκύρως συνωμολογεῖτο ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐν περιπτώσει διαζυγίου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐδεμία ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ὑπῆρξε πρόνοια οὐδὲν ἀποκομιζομένης ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Ἀλλ' ἡ εὐπρέπεια καὶ τὸ συμφέρον τῆς γυναικὸς ἀπῄτει ἀντίδωρον τοῦ ἐκ τῆς προικὸς κέρδους, διὸ καὶ κατ' ἔθος, εἴτε ἐν Ῥώμῃ ἀναπτυχθὲν εἴτε ἔξωθεν παρεισαχθέν,[1]) ἐκράτησεν, ὅπως καὶ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν ἰδίων ἀφορίζῃ τι ὑπὲρ τῆς γυναικὸς λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου, καὶ ἐντεῦθεν πιθανῶς προῆλθεν ἡ τοιαύτη δωρεὰ παρακολουθοῦσα τὸ περὶ κέρδους τῆς προικὸς σύμφωνον τοῦ ἐπιβιοῦντος ἀνδρός.[2])

Ἡ δωρεὰ αὕτη ἀπὸ τῶν χρόνων Θεοδοσίου Β' καὶ Οὐαλεντι-

---

1) Bruns und Sachau, syrisch—römisches Rechtsbuch aus dem fünften Jahrhundert. Leipzig. (1880). σ. 58, 264. Κατὰ ταύτην τὴν ὑπὸ ἀγνώστου κληρικοῦ ἐν Συρίᾳ γενομένην ἄτεχνον συλλογὴν ἐξ ἐθίμου κρατοῦντος ἀνὰ πᾶσαν τὴν δυτικὴν αὐτοκρατορίαν τοσαύτη ἡ τοῦ ἀνδρὸς δωρεά, ὅση καὶ ἡ τῆς γυναικὸς φερνή, ἐνῷ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἡ δωρεὰ ἦν τὸ ἥμισυ τῆς φερνῆς, λυομένου δὲ τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ σὺν τῇ φερνῇ λαμβάνει καὶ τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς, ἐνῷ λυθέντος τούτου θανάτῳ τῆς γυναικός, εἴτε ὑπόντων τέκνων εἴτε καὶ οὔ, ὁ ἀνὴρ πρὸς τῇ δωρεᾷ παρακρατεῖ καὶ τὸ τῆς φερνῆς ἥμισυ, τὸ ἕτερον ἥμισυ δίδων τῷ πατρί.

2) L. 9 C. (5, 14), L. 20 C. (5, 3), Νεαρ. 22 κεφ. κ'. Warnkönig, Arch. f. civ P. XIII. σ. 1—24. Πολλὰ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν παρήχθη ἡ δωρεὰ αὕτη, ἐδιδάχθησαν, ἀλλὰ πάντα εἰκασίας ἀξίαν ἔχουσι, πάντως δ' ἀκατάληπτον, πῶς οἱ ἀρραβῶνες καὶ αἱ τῆς μνηστείας δωρεαὶ μετετράπησαν εἰς πρόγαμον, διότι ὅσον καὶ ἂν ἀγωνίζεται νὰ ἀποκρύψῃ τοῦτο ὁ Löhr, αὐτ. XV. σ. 431, XXX. σ. 323, ἐν τούτοις τοιαύτη ἡ θεωρία αὐτοῦ, ἥτις ἔτι μᾶλλον ἀσαφεστέρα ἀποβαίνει, διότι εἰς προφανῆ περιπίπτει σύγχυσιν ταὐτίζων ἀρραβῶνα καὶ δωρεὰς μνηστείας, διὸ καὶ τὰ ἐν XIII. σ. 446 δὲν μαρτυροῦσιν ὀρθὴν τῶν κειμένων ἐκτίμησιν. Ἀτυχὴς καὶ ἡ θεωρία τοῦ Francke αὐτ. XXVI. σ. 63 φρονοῦντος ὅτι παρήχθη, ὅπως τεθῇ φραγμὸς κατὰ τῶν προπετῶν διαζυγίων, εἰς ὃ καταλήγει καὶ Dernburg III. § 25. Ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων θεωριῶν παρὰ Μομφερράτῳ 1—25, Φαρμακοπούλῳ 1—144, Borrè 1—29.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νιανοῦ Γ' «πρὸ γάμου δωρεὰ» ἐκαλεῖτο καθὸ πρὸ τούτου γενομένη καὶ διὰ τῆς τούτου τελέσεως κυρουμένη,[3]) ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπιτρέψας ταύτην ἀκατάλληλον ἐθεώρησε τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ «διὰ γάμον δωρεὰν» ἀπεκάλεσεν, ὡσεὶ ἀντίφερνον καὶ οὐχὶ ἁπλῆν δωρεὰν λογιζομένην.[4])

Σύστασις δωρεᾶς.

§ 154. Προγαμιαίαν δωρεὰν συνίστησιν οὐ μόνον ὁ σύζυγος ἀλλὰ καὶ πᾶς τρίτος ἐξωτικὸς ἢ πατρικὸς ἀνιών. Σπουδαιότερον τὸ ζήτημα, τίς ἐκ τοῦ νόμου ὑπόχρεως νὰ συστήσῃ τοιαύτην. Ὁ Ἰουστινιανὸς καταλύων τὴν τῶν ἀρχαιοτέρων διαφωνίαν ἀποφαίνεται, ὅτι, καίτοι εὐπορούσης τῆς θυγατρὸς ἢ τοῦ υἱοῦ, χειραφέτων ἢ ὑπεξουσίων, οὐδὲν ἧττον ἐν ἀμφιβολίᾳ ἐξ ἰδίων λογίζεται ὁ πατὴρ ὑποσχεθεὶς τὴν προῖκα ἢ τὴν πρόγαμον δωρεάν, μεθ' ὃ ὡς αἰτιολογίαν ἐπιφέρει, ὅτι εἰς τοῦτο προέβη, διότι γνωστοὶ οἱ νόμοι, δι' ὧν ὡς πατρικὸν ἀνεγνωρίσθη καθῆκον ἡ ὑπὲρ τῶν κατιόντων σύστασις προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς.[1]) Ἂν καὶ ἄγνωστοι ἡμῖν οἱ ὑπαινιττόμενοι νόμοι καὶ αἱ ἐν αὐτοῖς προϋποθέσεις, ὑφ' ἃς ἐπιβάλλεται ἡ τοιαύτη ὑποχρέωσις, οὐχ ἧττον καθὸ ἐκ διατάξεως νόμου προερχομένης κατὰ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος μαρτυρίαν ὀφείλομεν νὰ πιστεύσωμεν αὐτῷ καὶ νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν εἰς σύστασιν προγάμου δωρεᾶς ὑποχρέωσιν τοῦ πατρός, ὅτε πολλὰ παρέπονται ζητήματα, περὶ ὧν καὶ ῥητῆς στερούμεθα μαρτυρίας καὶ γενικῆς ἀρχῆς καθοδηγούσης εἰς τὴν τῶν καθ' ἕκαστον λύσιν.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀδικαιολόγητον καὶ ἐπιβλαβῆ τῇ γυναικὶ θεωρῶν τὴν διάκρισιν, καθ' ἣν ἡ μὲν προὶξ καὶ μετὰ τὸν γάμον

---

3) «ante nuptias donatio». L. 8 C. Th. (3, 5), L. 3 C. Th. (3, 7), L. 8 C. (5, 17), § 3 Inst. (2, 7).

4) «propter nuptias» L. 20 C. (5, 3).

1) L. 7 C. (5, 11) . . . Neque enim leges incognitae sunt, quibus cautum est, omnino paternum esse officium, dotes vel ante nuptias donationes pro sua dare progenie. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Κώδικος εἶναι μία τῶν 50 ἀποφάνσεων, ἐκ τῆς ἀοριστίας τῆς ὁποίας δὲν ἀποδέχονται οἱ ἑρμηνευταί, οὐδ' ὅτι δι' αὐτῆς ἐπιβάλλεται τῷ πατρὶ νὰ συστήσῃ προῖκα ὑπὲρ αὐτεξουσίας. Ὅρα § 101 σημ. 12.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνιστᾶται, ἡ δὲ δωρεὰ πρὸ τούτου, ἀπήλειψε ταύτην τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς θεσπίσας καὶ οὐδεμίαν ἐν τούτῳ ἀνευρίσκων κατ' ὄνομα καὶ κατ' οὐσίαν διαφορὰν μεταξὺ προικὸς καὶ δωρεᾶς.[2]) Προῖξ καὶ πρόγαμος δωρεὰ εἰσι θεσμοὶ ὅλως διάφοροι καὶ ὡς ἐκ τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως καὶ κατ' οὐσίαν, διότι ἄλλη ἡ νομικὴ τῆς προικὸς ἔννοια καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς καὶ ἄλλη ἡ παράσιτος δωρεά, ἄλλαι αἱ ἐξ ἐκείνης καὶ ἕτεραι αἱ ἐκ ταύτης σχέσεις, ὅ,τι δ' ἐπὶ προικὸς κρατεῖ δὲν ἐφαρμόζεται κατ' ἀνάγκην καὶ ἐπὶ δωρεᾶς.

Ἡ ἀμφοτέρων ὁμοιότης εἶναι ὅλως τυχαία ἐξωτερικῶς μόνον ὑπάρχουσα, καθόσον ἥ τε προῖξ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν τῷ γάμῳ συμπίπτουσι συνιστώμεναι καὶ μετὰ τὴν τέλεσιν αὐτοῦ, εἰς ὃ καὶ μόνον ἀποβλέπων ὁ Ἰουστινιανὸς ἀλήθειαν εἶπεν, ὅτι οὐδεμίαν ἐν τούτῳ ἀνευρίσκει διαφοράν.

Οἱ τὸ ῥῆμα τοῦ αὐτοκράτορος ὡς σύμβολον πίστεως ὑπολαβόντες εἰς πλημμελεῖς ἐξωλίσθησαν λύσεις διδάσκοντες,[3]) ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ ὑποχρεοῦται νὰ συστήσῃ πρόγαμον δωρεάν, ἐνῷ οὐδεμία περὶ τούτου μαρτυρία. Ἡ μήτηρ ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ὑποχρεοῦται νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα, ἐνῷ περὶ δωρεᾶς στερούμεθα τοιαύτης, οὐδεὶς δ' ἑρμηνευτικὸς κανὼν καὶ οὐδεμία λογικὴ ἐπιτρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ ὑποχρεοῦται νὰ συστήσῃ πρόγαμον ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ δωρεάν,[4]) καὶ τοῦτο διότι κατὰ τὴν ἀόριστον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔκφρασιν ὑπῆρξέ ποτε νόμος ἐπιβάλλων τοιαύτην τῷ πατρὶ ὑποχρέωσιν, κατὰ δὲ τὸ θεώρημα αὐτοῦ κατ' οὐδὲν τῆς προικὸς διαφέρει ἡ δωρεά. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην καὶ εἰς ἕτερον περιπίπτομεν ἄτοπον, ἐξ οὗ καταδείκνυται ὁπόσον ψευδὲς τὸ θεώρημα. Ἡ μήτηρ ὑποχρεοῦται νὰ συστήσῃ προῖκα καὶ ὑπὲρ τῆς μὴ γνησίας θυγατρός, ἑπομένως καὶ δωρεὰν ὑπὲρ τοῦ μὴ γνησίου υἱοῦ, ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν

---

2) L. 20 C. (5, 3) ... Si igitur et nomine et substantia nihil distat a dote ante nuptias donatio, quare non ea simili modo et matrimonio contracto dabitur?

3) Glück XXV. σ. 295 ἑπόμενος τῷ Lauterbach, de don. propter nuptias § 28, ὅπερ ἐπιδοκιμάζει καὶ ὁ συντάκτης τῆς κρίσεως σ. 48.

4) Καθ' ἃς δηλονότι περιπτώσεις ὀφείλει νὰ συστήσῃ καὶ προῖκα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διάταξιν «ἀπογονὴ»[5]) εἶναι τὰ νόμιμα καὶ οὐχὶ τὰ νόθα τέκνα.[6])

Ὁ πατὴρ ὑποχρεοῦται ἐπίσης νὰ συστήσῃ προῖκα καὶ ὑπὲρ τῆς θετῆς θυγατρός, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν ἐν τῇ ἀπογονῇ συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ θετός;

Ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις προϋποτίθησιν ἀπορίαν τῆς θυγατρός, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῆς δωρεᾶς. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀπεφήνατο, ὅτι, καίτοι εὐποροῦντος τοῦ υἱοῦ, οὐδὲν ἧττον ἐν ἀμφιβολίᾳ καθὸ μὴ ῥητῶς τοῦ πατρὸς δηλώσαντος, ἡ δωρεὰ λογίζεται ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ γενομένη, ἂν ἑπομένως ὁ πατὴρ ὤφειλεν ἐκ τοῦ νόμου καὶ ὑπὲρ εὐπόρου υἱοῦ νὰ συστήσῃ τοιαύτην, αὐτόχρημα παραλογία τὸ ἐπιχείρημα τοῦ αὐτοκράτορος λέγοντος, ὅτι τὸν πατέρα βαρύνει ἡ δωρεά, διότι ἁπλῶς συνέστησε ταύτην οὐδὲν δηλώσας ὑπόθεν αὕτη.[7]).

Ἡ πρόγαμος δωρεὰ πρότερον συνιστᾶτο πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλ' ὕστερον κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστίνου καὶ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπετράπη ἥ τε μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς προικὸς ἐπαύξησις ὡς καὶ ἡ σύστασις αὐτῆς.[8]) Οἱ αὐτοκράτορες Λέων καὶ Ἀνθέμιος εἰς τὰ κέρδη μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ποσὸν τῆς προικὸς καὶ τῆς δωρεᾶς προσέχοντες ἐθέσπισαν, ὅτι τὰ ἐκ τούτων κέρδη ἑκατέρου τῶν συζύγων δέον νὰ ὦσιν ἴσα, διότι ἄλλως καθ' ὁλοκληρίαν ἀνίσχυρον τὸ σύμφωνον,[9]) ἐνῷ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπιεικέστερον κρίνων τὸ ἕτερον μόνον τῶν συμφώνων κατὰ τὸ ὑπερβάλλον ἐκήρυξεν ἄκυρον.[10])

---

5) «pro sua progenie».

6) Ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ Glück XXV. σ. 74 συνομολογεῖ.

7) L. 7 C. (5, 11) ... si quidem nihil addendum existimaverit, sed simpliciter ... dederit et promiserit. Τὸ ἐναντίον φρονεῖ Μομφερράτος σ. 131 ἀπαρνησάμενος ἐνταῦθα τὸ ἀξίωμα, ὅτι οὐδὲν κατ' οὐσίαν τῆς προικὸς διαφέρει ἡ δωρεά. Ὅρα καὶ Φαρμακοπούλου σ. 215. Τὰ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐν σ. 130 περὶ ἀχαριστίας λεγόμενα δὲν εἶναι ἀκριβῆ, διότι κατὰ L. 3 § 5 (37, 4) ὁ μετ' ἀσέμνου γυναικὸς γάμος τοῦ υἱοῦ δὲν εἶναι αἰτία ἀποκληρώσεως, ὡς οὐδὲ κατὰ τὴν Νεαρὰν ἀποτελεῖ τοιαύτην, ἀλλ' ὁ Οὐλπιανὸς λέγει, ὅτι ὁ πατὴρ ἠδύνατο ἐν τῇ ἀπεριορίστῳ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ νὰ προβῇ εἰς ἀποκλήρωσιν «quum possit avus jure suo uti, eumque exheredare».

8) L. 19 C. (5, 3), § 3 Inst. (2, 7).

9) L. 9 C. (5, 14), L. 20 C. (5, 3), Νεαρ. 22 κεφ. κ'.

10) L. 10 C. (5, 14), Νεαρ. 22 κεφ. κ'. Περίεργον εἶναι τὸ «nec

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔτι περαιτέρω βαίνων καὶ τελείαν τὴν ἐξίσωσιν ἐπιζητῶν ἐθέσπισεν, ὅτι οὐ μόνον τὰ ὑπὲρ ἑκατέρου τῶν συζύγων κέρδη δέον νὰ ὦσιν ἴσα κατ' ἀριθμὸν καὶ οὐχὶ κατὰ ποσοστόν, ὡς κατὰ Λέοντα,[11]) ἀλλὰ καὶ *ἴσα τὰ ἐν ταῖς προικὶν εἶναι καὶ ταῖς περὶ τὸν γάμον δωρεαῖς τά τε τῶν ἐπιδεδομένων, τά τε τῶν ἐπερωτήσεων σύμφωνα, καὶ τοσοῦτο μὲν ποσὸν καταγράφειν τὸν ἄνδρα, ὁπόσον καὶ τὴν γυναῖκα.*[12]) Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι ἀνέτρεψεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ κρατοῦντα καὶ τὴν σύστασιν προγάμου δωρεᾶς ἐπέβαλεν ὡς ὑποχρέωσιν εἰς τὸν ἄνδρα, ὅτε ἐπέρχεται τὸ ἄτοπον, ὅτι οὐδεμία προῖξ ἄνευ προγάμου δωρεᾶς, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν τὰ ἐκ τῆς προικὸς καὶ τῆς δωρεᾶς ὑπὲρ ἑκατέρου συνομολογούμενα κέρδη δέον νὰ ὦσιν ἴσα, ἐνῷ οὐδὲν κωλύει καὶ τὴν τῆς προικὸς σύστασιν ἄνευ δωρεᾶς καὶ τὴν κατὰ ποσὸν ἀνισότητα τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἑτέραν.[13]) Τὰ διὰ τῆς Νεαρᾶς 91ης νενομοθετημένα εἰσὶ συμπλήρωμα προτέρας τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεως,[14]) καθ' ἣν ἡ ὑποσχεθεῖσα ἀλλὰ μὴ καταβαλοῦσα τὴν προῖκα οὐδὲν λαμβάνει ἐκ τῆς δωρεᾶς λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός, ἢ κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖ ταύτην, ἐφ' ὅσον ἔδωκε προῖκα, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀνὴρ παρητήθη τῆς τῆς προικὸς λήψεως.

Περὶ τῆς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπαυξήσεως εἰδικῶς ἐθέσπισεν ὁ Ἰουστινιανός, ὅτι ἀμφοτέρων ἐπιτρέπεται ἡ ἐπαύξησις, ἀλλ' ἐν ἴσῳ μέτρῳ, ὅπως δὲ μὴ τὸ ὑπὲρ τῆς προικὸς προνόμιον ἀποβῇ ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρός, εἰκονικῶς ἐπαυξανομένης τῆς προικός, ὥρισεν, ὅτι ἡ τῆς προικὸς καὶ τῆς δωρεᾶς ἐπαύξησις δέον νὰ γίγνηται πρωτίστως δι' ἀκινήτων, διότι οὕτω καθι-

---

adjiciente (lege Leonis), quid fieri oporteat, si hoc minime observatum sit» ἐνῷ ὁ Λέων ἐν L. 9 C. αὐτ. λέγει «Et si pactum contra vetitum fuerit subsecutum, infirmum atque invalidum hoc esse, et nulla ex eo procedere possit exactio, praecipimus».

11) Διότι ἡ κατὰ ποσοστὸν ἰσότης $^1/_3$ προικὸς καὶ $^1/_3$ δωρεᾶς φέρει ἄνισον ἀριθμὸν ἐξ ἀνίσων ποσῶν λαμβανομένων τῶν ποσοστῶν.

12) Νεαρ. 97. κεφ. α'.

13) Burchardi, Arch. f. civ. P. IX. σ. 255. Καλλιγᾶς 4. § 113. Ἀντιδοξεῖ Φαρμακόπουλος σ. 205.

14) Νεαρ. 2. κεφ. ε'. Νεαρ. 91. κεφ. 6'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σταται δῆλον τί τὸ ἀνέκαθεν ὑπάρχον καὶ τί τὸ κατ' ἐπαύξησιν, ἐὰν δὲ στερῆται τοιούτων ἡ γυνή, ἡ ἐπαύξησις δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ κινητῶν, ὅτε τὸ τῆς γυναικὸς προνόμιον ὑπάρχει ὑπὲρ τῆς ἀρχικῆς οὐχὶ δὲ καὶ τῆς κατ' ἐπαύξησιν προικός.[15])

Ἡ δωρεὰ συνεστῶτος καὶ λυθέντος τοῦ γάμου.

§ 155. Ἂν καὶ ἀβέβαια τὰ κατὰ τὸ ἀρχαιότερον, δῆλον ὅμως κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν[1]) ὅτι συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ κύριος καὶ διαχειριστὴς τῶν ἕνεκα γάμου δωρηθέντων καὶ ἐντεῦθεν ἡ τοῦ νόμου ἀπαγόρευσις μὴ ἐπιτρέποντος τῷ ἀνδρὶ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἢ βαρύνῃ διὰ πραγματικῶν δικαιωμάτων τὰ δωρηθέντα,[2]) ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ συναινέσῃ, τὴν δ' ἅπαξ δηλωθεῖσαν συναίνεσιν βεβαιώσῃ μετὰ διετίαν, προϋποτιθεμένου ἀείποτε ὅτι κέκτηται ὁ ἀνὴρ ἑτέραν περιουσίαν ἐξασφαλίζουσαν τὴν πρόγαμον δωρεάν.[3])

Ἄκυρος ἡ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου ἀπαλλοτρίωσις, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου διεκδικοῦντος τὸ ἐκποιηθέν.[4]) Ἡ ἀπογόρευσις χωρεῖ ἐπὶ μόνων τῶν ἀκινήτων, περὶ ὧν καὶ διαλέγεται ἡ Νεαρά, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν, ἅτινα ἀκωλύτως διατίθησιν ὁ ἀνήρ.[5])

Κατὰ τὰ πρότερον κρατοῦντα ἐλαττουμένης τῆς περιουσίας

---

15) Νεαρ. 97. κεφ. ϛ'. γ'.

1) Νεαρ. 61. κεφ. α'.

2) Glück XXV. σ. 298, Windscheid II. § 508, Baron, Pand. § 346, Μομφερράτος σ. 58, 165, Κρίσις ἐπὶ Σ. διαγωνίσματος σ. 40. Ἀντιδοξεῖ Φαρμακόπουλος σ. 221 ἑπόμενος τῷ Löhr XV. σ. 459.

3) Νεαρ. 61. κεφ. α'. § 3. Ὡς ἐκ τῶν ἐν τέλει «εἰ φανείη μηδὲν ὑπολελειμμένον ἕτερον ἀρκοῦν πρὸς τὴν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ποσότητα» ὀρθότερον, ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο σκοπεῖται οὐχὶ ὁ χρόνος τῆς δευτέρας συναινέσεως, ἀλλ' ὁ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, ὅτε ἀποκερδαίνει ἡ γυνὴ τὴν δωρεάν. Μομφερράτος σ. 171.

4) Νεαρ. 61 κεφ. α'. § 3 ἔνθα ὁ Ἰουστινιανὸς συμπαρατιθέμενος τὰ περὶ προικὸς κρατοῦντα καὶ ὡς ἀναμφισβήτητα τὰ περὶ τούτου θεωρῶν ἐπιφέρει «καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦτα ἐπὶ τῆς προικὸς κρατεῖν, εἴπερ τινὰ τῆς προικὸς ἢ ἐκποιήσειεν ἢ ὑπόθοιτο».

5) Νεαρ. 61 κεφ. α'. § 4. «ταῖς μὲν γυναιξὶ φυλάττοντες τὸ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἀκινήτοις πράγμασι τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δίκαιον».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ ἀνελάμβανε τήν τε προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεάν, καθ' ἃς περιπτώσεις εἶχε πρὸς τοῦτο δικαίωμα, ὁριστικῶς κανονιζομένων τῶν ἐξ ἀμφοτέρων σχέσεων ὡσεὶ πράγματι ἐπήρχετο διαζύγιον.[6]) Ὁ Ἰουστινιανὸς ὅμως εἰς τὰ ἐκ τῆς ἐλαττωθείσης τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας ἀποτελέσματα πρόσκαιρον ἀπέδωκε χαρακτῆρα ῥιζηδὸν ἐξαλείψας τὸ τοῦ διαζυγίου πλάσμα ὡς ἄχρηστον,[7]) διὸ ἡ γυνὴ τὴν κάρπωσιν καὶ διαχείρισιν μόνην ἔχει κατ' οὐδὲν δυναμένη νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὰ τῆς δωρεᾶς ἀντικείμενα.[8])

Τὰ περὶ προνομίου καὶ ὑποθήκης ἀργοῦσι παρ' ἡμῖν, τῆς γυναικὸς μὴ ἐχούσης ἐκ τοῦ νόμου τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης διὰ τὴν δωρεάν.

Τοῦ ἐν προγάμῳ δωρεᾷ ἐπιδοθέντος ἀκινήτου ἀπαγορεύεται ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαλλοτρίωσις, οὐχὶ δὲ ἡ ἀνταλλαγὴ πρὸς ἕτερον τοιοῦτον κῦρος ἔχουσα, ἐφ' ὅσον δὲν ζημιοῦται ἐκ τούτου ἡ γυνή.[9])

Ἡ προῖξ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀποδίδοται τῇ γυναικὶ ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσιν, ἀλλὰ τὰ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως περὶ προικὸς κρατοῦντα δὲν ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς, διότι οὐδὲν περὶ τούτου ἐν ταῖς διατάξεσι,

---

6) Ὅρα § 127.

7) L. 29, 30 C. (5, 12). Ἀφοῦ πρότερον ἐν L. 29 κατήργησε τοῦτο ὁ Ἰουστινιανός, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐν τέλει τῆς διατάξεως, διὰ τῆς L. 30 καὶ αὖθις ἐπανέλαβε περὶ τῆς προικὸς ἐντελῶς ἀπαλείψας ἐκ τῆς νομοθεσίας «ficti divortii falsa simulatione in hujusmodi causa, quam nostra lex amplexa est, stirpitus eruenda». Czyhlarz σ. 485, Bechmann II. σ. 489. Οὐχὶ ἄρα ὀρθῶς ὁ Μομφερράτος σ. 175 ὑπέλαβεν, ὅτι ἡ γυνὴ ἀπαιτεῖ τὴν εἰς χεῖρας τοῦ ἀνδρὸς δωρεὰν ἐπὶ τῷ πλάσματι τοῦ διαζυγίου, ὅπερ κατήργησεν ὁ Ἰουστινιανὸς καθὸ ὁριστικὴν διάλυσιν τῶν ἐκ τῆς προικὸς καὶ δωρεᾶς σχέσεων ἐπαγόμενον, τὰ δ' ἐν L. 29 «ut potuisset, si matrimonium eo modo dissolutum esset, quo dotis et ante nuptias donationis exactio ei competere poterat» δὲν ἀναφέρονται εἰς πλάσμα διαζυγίου, ἀλλὰ παρεμβάλλονται, ὅπως καταδείξῃ ὁ αὐτοκράτωρ ὁποῖα τὰ κατὰ τρίτων κατόχων δικαιώματα τῆς γυναικός, διὸ καὶ λέγει, ὅτι ἡ γυνὴ διεκδικεῖ ταῦτα, καθ' ὃν τρόπον ἤθελε πράξει τοῦτο καὶ λυομένου τοῦ γάμου.

8) Νεαρ. 97 κεφ. στ'.

9) Νεαρ. 61 κεφ. α'. § 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δι' ὧν διεσκευάσθη καὶ εἰς νομικὸν καθυπεβλήθη τύπον ἡ δωρεά.[10])

Λυθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός, ἂν μὴ δι' ἰδίου συμφώνου ὥρισται τὸ ὑπὲρ ἑκατέρου κέρδος, παίδων μὲν μὴ ὑπόντων οὐδὲν ἀποκερδαίνει ἡ γυνὴ ἐκ τῆς δωρεᾶς, ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων σὺν ἁπάσῃ τῇ ἐπικαρπίᾳ κτᾶται καὶ κατὰ κυριότητα ἴσην μετὰ τῶν τέκνων μοῖραν, ἧς κυριότητος ἐκπίπτει εἰς δεύτερον μεθισταμένη γάμον.[11])

Τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἰσαύρων.

§ 156. Αἱ περὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἀλλεπάλληλοι καὶ ἄνευ μεθοδικοῦ εἱρμοῦ διατάξεις ἰδίως δὲ αἱ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀναμφισβήτητον παρέχουσιν ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ εὑρέθη κατέναντι θεσμοῦ, ὃν καὶ αὐτὸς ἴσως δὲν διέγνω κατὰ βάθος μὴ δυνηθεὶς οὕτω νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ συστήματος, ὅπως ἁρμονικῶς συμβαδίσῃ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν διέπουσαν τὰ τῆς προικὸς καὶ τὰ τῆς τῶν συζύγων περιουσίας. Ἀλλ' ὅ,τι δὲν κατώρθωσεν ὁ Ἰουστινιανός, βεβαίως δὲν συνετέλεσαν οἱ μετ' αὐτόν, διότι ἡ τῶν Βυζαντινῶν ἐπιστήμη οὐ μόνον οὐδὲν ἐξ ἰδίων παρήγαγεν, ἀλλὰ καὶ παρέφθειρεν ὅ,τι ἄρτιον καὶ ὑγιὲς παρέλαβεν. Τὸ τῶν Ἰσαύρων ἄτεχνον νομοθέτημα παρηκμακυίας ἐποχῆς ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησε τὴν σύγχυσιν νέον εἰσαγαγὸν σύστημα οὐ μόνον ἀτελές, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οὐδεμιᾶς στηριζόμενον ἀρχῆς, πολλῷ δ' ἧττον τῆς κοινοκτημοσύνης.

Κατὰ τὴν Ἐκλογὴν ἀποδοκιμάζουσαν τὴν ἐν ἴσῳ μέτρῳ ἐπερώτησιν καὶ καταγραφὴν προικὸς καὶ δωρεᾶς, ὁ γάμος συνιστᾶται ἐγγράφως διὰ προικῴου συμβολαίου ἐνώπιον τριῶν μαρτύρων, ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ ὁμολογεῖ τὴν εἰς αὐτὸν οἰκείωσιν καὶ ἀμείωτον παραφυλακὴν τῆς προικός, ὡς καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ἐπαυξήσει ἀποχαρισθεῖσαν ποσότητα,[1]) πρὸς δὲ καὶ τὸ ἐν ἀτεκνίᾳ τέταρτον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας.[2])

---

10) Ἀντιδοξεῖ Μομφερράτος σ. 178, ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ τῶν Βασιλικῶν τίτλος ἐπιγράφεται «Περὶ δικαίου προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς» στερεῖται σπουδαιότητος.

11) Νεαρ. 98 κεφ. α', 127 κεφ. γ'.

1) «τῆς ἐν ἐπαυξήσει ἀποχαρισθείσης ποσότητος» εἶναι τὸ νέον ὄνομα τῆς προγάμου δωρεᾶς. Ἐκλ. II. 3.

2) «κάσου ἐξ ἀπαιδίας μέρος τέταρτον». Ἐκλ. αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ τῶν συνεστῶτος τοῦ γάμου δικαιωμάτων τῶν συζύγων οὐδὲν εὑρίσκομεν ἐν Ἐκλογῇ, ἀλλὰ κατὰ τὴν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος[3]) ἀπὸ Ἰουστινιανοῦ ἐξιστοροῦντος τὰ περὶ τούτου ἡ γυνὴ ἅμα τῇ τελέσει τοῦ γάμου καθίστατο κυρία τῆς ἐν ἐπαυξήσει ἀποχαρισθείσης ποσότητος, τοῦ ἀνδρὸς ἔχοντος τὴν κατοχὴν καὶ διαχείρισιν ἀλλ' ὑπὸ τὸν περιορισμὸν τῆς μὴ ἀπαλλοτριώσεως.[4])

Λυθέντος θανάτῳ τοῦ γάμου καὶ μὴ ὑπαρχόντων τέκνων ὁ μὲν ἐπιζήσας ἀνὴρ παρακρατεῖ τὸ τέταρτον συλλήβδην ἔκ τε τῆς προικὸς καὶ τῆς ἀποχαρισθείσης ποσότητος, ἤτοι τοῦ προικοῦποβόλου,[5]) τῶν ἑτέρων τριῶν τεταρτων περιερχομένων εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς γυναικός, ἡ δ' ἐπιβιοῦσα γυνὴ ἀποκερδαίνει ἅπαν τὸ προικοῦπόβολον, πρὸς δὲ καὶ ὅσον τὸ τέταρτον[6]) τούτου ἐκ τῆς λοιπῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας.[7]) Τοῦ ἐντεῦθεν κέρδους

---

3) Νεαρ. 20.

4) Φαρμακόπουλος σ. 245, Zachariae, Gesch. des griech. röm. Rechts § 11.

5) «Ὑπόβολον» τὸ τῆς προγάμου δωρεᾶς ὄνομα κατὰ Λέοντα. Νεαρ. 20.

6) Δὲν εἶναι ἀκριβῆ τὰ παρὰ Μομφερράτῳ σ. 189 ὑπολαμβάνοντι τὸ ἐκ τῶν συμφώνων κέρδος ταὐτὸν πρὸς τὸν «ἐξ ἀπαιδίας κάσον,» ὅστις, ὡς ὁ αὐτὸς ὀρθῶς παρατηρεῖ ἐν σ. 193, διὰ τῆς Ἐκλογῆς ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται, στηρίζεται δὲ ἐπὶ ὅλως ἀλλοίων προϋποθέσεων καὶ οὐ ἐπίσης διάφορος ὁ «ἀπὸ τελευτῆς κάσος». Ἀναληθὲς προσέτι, ὅτι τὸ ἐκ τῶν συμφώνων κέρδος καλεῖται ἐν ταῖς Ἰουστινιανείοις συλλογαῖς «lucrum nuptiale»=«γαμικὸν κέρδος,» διότι ὁ ὅρος «lucrum nuptiale» δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ παρατιθεμένῃ L. 9 C. (5, 14), οὐδ' ἀλλαχοῦ ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν, ἂν μὴ ἐκ τῆς ἐμῆς ἠπατήθην ἐρεύνης. Ὁ ὅρος «γαμικὸν κέρδος» ἀναφαίνεται ἐν Νεαραῖς, ἰδίως δ' ἐν Νεαρ. 22 κεφ. κγ' καὶ λ', δι' οὗ δηλοῦται οὐχὶ πᾶν ὅ,τι διὰ συμφώνου ἀποκερδαίνει ὁ ἕτερος τῶν συζύγων, ἀλλ' ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐκτήσατο οὗτος εἴτε προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς αἰτίᾳ, ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξ ἐλευθεριότητος περιῆλθεν αὐτῷ διὰ δωρεᾶς ἐν ζωῇ, αἰτίᾳ θανάτου καὶ διὰ διαθήκης. Ὁ ἐξ ἀπαιδίας κάσος κατὰ τὸ μετὰ Ἰουστινιανὸν δίκαιον, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ Βορρὲς σ. 46 εἶναι τὸ κέρδος τοῦ ἐπιζήσαντος τῶν συζύγων, καὶ οὐ μόνον τῆς γυναικός.

7) Ἐκ Ἐκλογῆς Η. 4. λέγεται «δ' μοῖραν καὶ μόνον ἐκ πάσης τῆς... ὁμολογηθείσης παρ' αὐτοῦ προικὸς εἰς ἴδιον αὐτοῦ κέρδος ἐγκρατεῖν» πρὸς δὲ «ὁμοίως πρὸς τῇ ἐντελεῖ ἀποκαταστάσει τῆς ὁμολογηθείσης προικός,» ἀλλὰ ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς Ἐπαναγωγῆς XIX. 5 καὶ ἐκ τῆς 20ης Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος ἐν τῷ τῆς «ὁμολογηθείσης προικὸς» συμπεριλαμ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐδεὶς τῶν συζύγων ἐκπίπτει εἰς δεύτερον προβαίνων γάμον.[8])

Ὑπαρχόντων τέκνων ὁ τῶν συζύγων ἐπιβιώσας ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἔχει τὴν διαχείρισιν ἁπάσης τῆς περιουσίας, προικός, δωρεᾶς, ἐξωπροίκων καὶ λοιπῆς τοῦ ἀνδρὸς τοιαύτης, ἐπιμελούμενος ἅμα καὶ τὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν τέκνων.[9]) Ἡ κοινωνία αὕτη παρατείνεται μέχρις ἐνηλικιότητος καὶ τοῦ νεωτάτου τῶν τέκνων, μεθ' ὅ, ἂν μὴ ὁ ἐπιζήσας γονεὺς μετὰ τῶν τέκνων συναινῶσιν εἰς τὴν παράτασιν, ὁ τῶν γονέων ἐπιζήσας λαμβάνει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν καὶ παιδὸς μοῖραν ἐκ τῆς ὑπολοίπου.[10]) Ἐπίσης ἡ κοινωνία λύεται εἰς δεύτερον προβαίνοντος γάμον τοῦ ἐπιζήσαντος γονέως, ὅτε ἡ μὲν μήτηρ παρακρατοῦσα προῖκα, ἐξώπροικα καὶ πρόγαμον δωρεάν, ἀποδίδωσιν εἰς τὰ ἐνήλικα τέκνα τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ὁ δὲ πατὴρ τὴν ἰδίαν παρακρατῶν ἀποδίδωσι τὴν μητρικὴν εἰς τὰ τέκνα.[11])

Μεταρρύθμισις Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος καὶ μικτὸν σύστημα Λέοντος.

§ 157. Τὸ ἀτελὲς καὶ ἄμορφον τῶν Ἰσαύρων νομοθέτημα ἴσχυσεν ἐπὶ αἰῶνα καὶ πλέον, μέχρις οὗ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνέτρεψε καὶ τὸ μνημεῖον τοῦτο τῆς δόξης τῶν εἰκονοκλαστῶν. Τὴν Ἐκλογὴν ἀποστρεφόμενος ὡς ἀνατροπὴν τῶν καλῶς νενομοθετημένων[1]) κατήργησεν ὁλοσχερῶς ἐπαναγαγὼν τὸ κῦρος τῆς Ἰουστινιανείου νομοθεσίας, ἀλλ' ἐν τῇ νομοθετικῇ αὐτοῦ σπουδῇ προσέκοψεν ἐπὶ ἐθίμων[2]) πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐρριζομένων.

βάνεται καὶ ἡ ἀποχαρισθεῖσα ποσότης. Zachariae § 11, Βορρὲς σ. 49, Φαρμακόπουλος σ. 246.

8) Ὡς δηλοῦται ἔκ τε τῆς Ἐκλογῆς Η. 10 καὶ τῆς Ἐπαναγωγῆς XIX. κεφ. ιε', ιστ'. Βορρὲς σ. 50 ἀνασκευάζων τοὺς Zachariae § 11 καὶ Καλλιγᾶν 4. § 114.

9) Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ Zachariae § 11 κοινοκτημοσύνη, ἀλλ' ἡ τοιαύτη τῶν ἀγαθῶν κοινότης ὑπάρχει οὐχὶ συνεστῶτος, ἀλλὰ λυθέντος τοῦ γάμου.

10) Ἐκλ. Η. 6. Ἡ πρόγαμος δωρεὰ ὡς ὑποδείκνυται ἐν Νεαρ. Λέοντος 22 καὶ 85 ἐθεωρεῖτο ὡς μητρικὴ περιουσία. Zachariae § 11 Anm. 197.

11) Ἐκλ. Η. 5.

1) Προχείρου, προοίμ.

2) Ἐφ' ᾧ καὶ δυσανασχετεῖ Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ «φιλόνεικον ἡ συνήθεια καὶ πολλάκις ὡς πῆξιν λαβὸν ἄτοπον δόγμα». Νεαρ. 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ διάταξιν[3]) ἀγνώστου αὐτοκράτορος καὶ ὑπόπτου γνησιότητος ἡ εἰς δεύτερον γάμον ἐρχομένη γυνὴ λαμβάνει κατὰ κυριότητα τὸ ἥμισυ τοῦ προικοῦποβόλου τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως περιερχομένου εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα, κατὰ δὲ τὴν Ἐπαναγωγὴν[4]) ὑπαρχόντων παίδων σὺν τῇ προικὶ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἀποκομίζεται, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως περιερχομένου εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων καθίσταται κυρία ἁπάσης τῆς δωρεᾶς, ἐκ δὲ τῆς λοιπῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας οὐδὲν ἀποκερδαίνει εἴτε ὑπόντων τέκνων εἴτε καὶ οὔ.

Ὁ ἀνὴρ δεύτερον συνάπτων γάμον στερεῖται τῆς τε κυριότητος καὶ χρήσεως ἁπάσης τῆς προικὸς καὶ τῶν δύο τρίτων τῆς προγάμου δωρεᾶς τὸ ἕτερον ταύτης τρίτον παρακρατῶν.[5]) Κατὰ τὴν Ἐπαναγωγὴν[6]) ὁ μὴ εἰς δεύτερον μεθιστάμενος γάμον ἀνήρ, μὴ ὑπόντων παίδων, λαμβάνει τὸν ἐξ ἀπαιδίας κάσον, ἤτοι τὸ τέταρτον τοῦ προικοῦποβόλου, ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας μέχρις οὗ καὶ τὸ νεώτατον συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν ἔτος, μεθ' ὃ, ἂν μὴ προτιμᾷ νὰ ἔχῃ τὴν χρῆσιν, παραιτούμενος ταύτης λαμβάνει ἴσην μετὰ τῶν τέκνων μοῖραν, ἐνῷ ὁ δεύτερον συνάπτων γάμον, ὑπαρχόντων τέκνων, καθὸ παιδαγωγῶν καὶ ἐκτρέφων ταῦτα ἀπολαύει τῆς χρήσεως τοῦ προικοῦποβόλου μέχρι συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους, μεθ' ὃ οὐδὲν πλέον δικαίωμα ἔχει ὁ πατὴρ ἐπὶ τῆς μητρικῆς ἢ ἄλλης οἱασδήποτε περιουσίας τῶν τέκνων, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων οὐδὲν ἀπολύτως ἀποκερδαίνει ἐκ τῆς περιουσίας τῆς προαποβιωσάσης γυναικός.[7])

---

3) Εὕρηται παρὰ Zachariae, Nov. const. imp. p. Justinianum I. 31. II.

4) XIX. ζ'.

5) Zachariae αὐτ. I. 31. II.

6) XIX. η'.

7) Ἄπορον πῶς ὁ αὐτὸς Βασίλειος ὁ τοσοῦτον μισήσας τὸ ἔργον τῶν Ἰσαύρων ἀμέσως μετὰ τὸν Πρόχειρον νόμον ἐπανέρχεται διὰ τῆς Ἐπαναγωγῆς εἰς τὸ σύστημα τῆς Ἐκλογῆς. Μᾶλλον πιθανὴ ἡ εἰκασία, ὅτι ἡ Ἐπαναγωγὴ δὲν ἔτυχε νομοθετικοῦ κύρους ἁπλοῦν σχέδιον νόμου παραμείνασα. Zachariae αὐτ. § 9. Ἀπίθανον τὸ κατὰ Borrèn σ. 59, ὅτι ὁ Βασίλειος παλίμβουλος γενόμενος προὐτίμησε τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταδικασθὲν σύστημα τῶν Ἰσαύρων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λέων ὁ τοῦ Βασιλείου υἱὸς εἰς ἀδιέξοδον εὑρισκόμενος λαβύρινθον παντοίων διατάξεων καὶ ὑπὸ τῆς συνηθείας πιεζόμενος μικτὸν ἐκ τῶν πρότερον κρατούντων καὶ ἐκ τῶν ἐθίμων ἐξύφανε σύστημα.

Ἡ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ γάμου ἰσότης προικὸς καὶ δωρεᾶς καὶ ἡ κατὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ ἐξ ἴσης συμμετοχή, ὡς ἐθέσπισεν ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς ἕτερον ἀποβλέπων σύστημα, ὅπερ οὔτε ἀκριβῶς διετύπωσεν οὔτε νὰ συντελέσῃ ἠδυνήθη, εἶναι ἡ ἀρχή, ἣν καὶ ὁ Λέων ἐπιδοκιμάζει ἀγανακτῶν κατὰ τῶν μετὰ ταῦτα νομοθετησάντων, οἵτινες τῆς ἰσότητος τὴν ἀνισότητα προὐτίμησαν. Ἀλλὰ τὴν σπουδὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπὶ τὰ ὀπίσω βαίνοντος καὶ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κρατοῦντα ἐπιζητοῦντος νὰ ἐπαναφέρῃ, ἀνέκοψεν ἡ φιλόνεικος κατ' αὐτὸν συνήθεια ἡ ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ὡς ἄτοπον κατισχύσασα δόγμα, διὸ καὶ ταύτῃ ὑπείκων ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς συμβαλλομένους κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς νὰ ὁρίσωσι τὰ τῆς προικὸς καὶ ὑποβόλου μὴ ἀπαιτουμένης ἰσότητος ἀμφοτέρων.[8])

Λυομένου τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου καὶ μὴ ὑπαρχόντων τέκνων, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισται, ἡ μὲν ἐπιζήσασα γυνὴ σὺν τῇ προικὶ λαμβάνει καὶ ἅπαν τὸ ὑπόβολον, ὁ δ' ἐπιβιὼν ἀνὴρ μόνον τὸ ὑπόβολον παρακρατεῖ, ἀποδίδων τὴν προῖκα τοῦ ἐξ ἀπαιδίας τετάρτου ἐκ τῆς ἀνδρικῆς περιουσίας καὶ τοῦ τοιούτου ἐκ τοῦ προικοϋποβόλου καταργηθέντος.[9])

Ὑπόντων τέκνων ἡ ἐπιζήσασα γυνὴ σὺν τῇ προικὶ καὶ τῇ ἐπικαρπίᾳ τοῦ ὑποβόλου λαμβάνει κατὰ κυριότητα ἴσην μετὰ τῶν τέκνων μοῖραν ἔκ τε τοῦ ὑποβόλου καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας. Καὶ εἰ μὲν ἐκ τοῦ ὑποβόλου ἀποτελεῖται ἡ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία, τούτου καὶ μόνον κτᾶται ἡ γυνὴ κατὰ κυριότητα παιδὸς μοῖραν καὶ τὴν ἐπικαρπίαν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ μέρους, εἰ δὲ τοὐναντίον ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἐλάσσων τοῦ ὑποβόλου, τὸ ἐπὶ τοῦ ὑποβόλου δικαίωμα τῆς γυναικὸς ὁρίζεται οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς ἠλαττωμένης αὐτοῦ περιουσίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ ὑποσχεθέντος ὑποβόλου,

---

8) Νεαρ. 20. Τούτων ἕνεκα καὶ ὁ Λέων ἀντὶ τοῦ συνήθους «θεσπίζομεν» λέγει «Τί οὖν ἡμεῖς φαμέν; ... ἔστω πολιτευόμενον».

9) Νεαρ. Λέοντ. 20.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοσοῦτον λαμβάνουσα, ὅσον ἂν ἔσχεν, εἰ μηδὲν ἠλαττωμένου, ἀλλὰ πλῆρες ὂν τὸ ὑπόβολον ἐγνωρίζετο, κἂν οὐδὲν ὑπολείπεται διὰ τὰ τέκνα, ἅτινα τούτου ἕνεκα κλῆρον τὴν ἀκληρίαν ἀποίσονται.[10])

Ὁ ἐπιβιὼν ἅπαις καὶ μὴ δεύτερον συνάπτων γάμον ἀνὴρ σὺν τῇ ἐπικαρπίᾳ[11]) λαμβάνει κατὰ κυριότητα καὶ παιδὸς μοῖραν ἐκ τοῦ ὑποβόλου καὶ τῆς λοιπῆς τῆς γυναικὸς περιουσίας, ἤτοι προικὸς καὶ ἐξωπροίκων.[12]) Ἂν τὸ ἐκ τούτων τέταρτον εἶναι ἔλασσον τοῦ ὑποβόλου, πρόδηλον ὅτι ζημιοῦται ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τοῦ ὑποσχεθέντος ὑποβόλου, ὅπερ συνιδὼν καὶ ὁ Λέων ἐθέσπισεν ἐν ὑστέρᾳ διατάξει,[13]) ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀμείωτον διασώζει τὸ ὑπόβολον οὐδὲν ἐκ τῶν ἰδίων δίδων, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐκ τῶν τῆς γυναικὸς λαμβάνων.

Ἐν τούτοις μόνοις καὶ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ καινοτομῶν ὁ Λέων[14]) διετήρησεν ἐν τοῖς λοιποῖς ἰσχυρὰς τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, τῆς Νεαρᾶς 97[15] περιληφθείσης ἐν τοῖς Βασιλικοῖς[15]) ἐκτὸς τοῦ κεφ. α' τοῦ τὴν ἐν ἐπιδόσει προικὸς καὶ δωρεᾶς ἰσότητα ἐπιβάλλοντος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὡς πρὸς τὰς συνεπείας τοῦ δευτέρου γάμου κρατεῖ καὶ κατὰ Λέοντα ὅ,τι καὶ κατὰ Ἰουστινιανόν.

Τὰ ἐν Ἁρμενοπούλῳ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν κρατοῦντα.

§ 158. Τὰ διὰ τῶν Νεαρῶν τοῦ Λέοντος νενομοθετημένα ἐπὶ πολὺ κρατήσαντα καὶ διαφυγόντα τὴν τύχην τῆς νομοθεσίας τῶν Ἰσαύρων ἀνέγραψε καὶ ὁ Ἁρμενόπουλος ἐν τῇ ἑξαβίβλῳ,[1])

---

10) Νεαρ. 22.

11) Ἐν Νεαρ. 22 οὐδὲν ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα ὥρισται περὶ ἐπικαρπίας, ὡς παραρατηρεῖ Βορρὲς σ. 63 σημ. 3, ἀλλ' ὀρθῶς οἱ Zachariae αὐτ. § 13 καὶ Καλλιγᾶς 4 §. 115 ἀποδέχονται τοῦτο, διότι καὶ ἡ γυνὴ ἔχει τὴν χρῆσιν τοῦ ὑποβόλου ὑπόντων τέκνων.

12) Νεαρ. 22.

13) Νεαρ. 85

14) Ἡ ἐν Νεαρᾷ 110 διάταξις, καθ' ἣν ἡ γυνὴ μὴ συντάξασα ἀπογραφὴν ἐντὸς τριῶν μηνῶν στερεῖται παντὸς δικαιώματος, δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν κῦρος ὡς εἰς τὰ τῆς ἀποδείξεως ἀναγομένη. Α. Π. 289 (1868).

15) XXIX. 2.

1) Δ'. ιγ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς ταῦτα ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μνημονευομένων ἐθίμων. Ἡ τοῦ Λέοντος διάταξις, καθ' ἣν καὶ ἡ σύστασις καὶ τὸ ποσὸν τῆς δωρεᾶς ἤρτηνται ἐκ τῆς τῶν συμβαλλομένων βουλήσεως, ἐτροποποιήθη δι' ἐθίμων ὕστερον ἀναπτυχθέντων, δι' ὧν τὸ ὑπόβολον ἐθεωρήθη ὡς ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρός, διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἐξάβιβλον, ἂν μὴ οὐδεμία περὶ τούτου ἐγένετο συμφωνία, τὸ ὑπόβολον ἰσοῦται τῷ τρίτῳ τῆς προικός.[2]) Ἡ τοῦ ὑποβόλου ἀπαίτησις ὑφίσταται οὐχὶ ἅμα τῇ τελέσει τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς λύσεως αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς προαποβιώσεως τοῦ ἀνδρός, διότι προαποβιούσης τῆς γυναικός, οὐδεμία ἐκ τοῦ ὑποβόλου ἀπαίτησις,[3]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ταὐτὸ κρατεῖ συναποβιούντων ἀμφοτέρων τῶν συζύγων.

Νεώτερον καὶ ὅλως διάφορον τοῦ ὑποβόλου εἶναι τὸ θεώρητρον, ἤτοι τὸ εἰς τὴν παρθένον διὰ τὴν τῆς παρθενίας τιμὴν δωρούμενον,[4]) ἴσον δὲ τῷ δωδεκάτῳ τῆς προικός, οὗ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἔχει τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα καὶ εἰς δεύτερον προβαίνουσα πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πενθίμου ἔτους.[5])

Τὰ ἐν Ἁρμενοπούλῳ περὶ ὑποβόλου ὡς ἐκ τοῦ νόμου ὀφειλομένου τῇ γυναικὶ δὲν κρατοῦσι παρ' ἡμῖν, διότι τούτων μνημονεύει ἡ Ἐξάβιβλος, οὐχὶ ὡς κατὰ διάταξιν νόμου κρατούντων, ἀλλ' ἐξ ἔθους, παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἔθος ἐκράτησεν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐχὶ πᾶν τὸ ἐν Ἐξαβίβλῳ ἐπέχει τάξιν νόμου, ἀλλὰ μόναι αἱ ἐν αὐτῇ διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων.[6]) Ὅθεν κατὰ τὴν τοῦ Λέοντος διάταξιν, ὑφ' ἧς διέπονται παρ' ἡμῖν τὰ περὶ συστάσεως ὑποβόλου, ἀνατρέψασαν τὴν ἀντίθετον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ τῆς προ-

---

2) Ἁρμ. Δ'. ιγ'. § 1. Καὶ τοῦτο κατὰ ἐπὶ Ἁρμενοπούλου κρατοῦν ἔθιμον, διότι κατ' ἀρχαιότερον ἦν τὸ ἥμισυ τῆς προικός.

3) Ἁρμ. Δ'. ιγ' § 1, 2. «τὸ ὑπόβολον οὐ μετὰ τὸν γάμον αὐτίκα κυροῦται, ἀλλὰ δεῖ τὸν ἄνδρα προαπελθεῖν τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω τοῦτο λαβεῖν ὑπόστασιν».

4) Νεαρ. Πορφυρογεννήτου (Zachariae III. 11. 6'.), Πεῖρα XXV. μζ', Ἁρμ. Δ. ιγ'. § 3, 4. Ὡς παρατηρεῖ Βορρὲς σ. 73 τὸ θεώρητρον ἀπαντᾷ καὶ ἐν Προχείρῳ (Prochiron auctum) II. 18, III. 19 ἀλλὰ τοῦτο συνταχθὲν μεταξὺ 13ου καὶ 14ου αἰῶνος εἶναι πολὺ μεταγενέστερον τῆς Νεαρᾶς τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ οὐχὶ ἀρχαιότερον, ὡς φρονεῖ.

5) Πεῖρα XXV. μζ'.

6) Νομ. 23 Φεβρουαρ. 1835. Ἀντιδοξεῖ Φαρμακόπουλος σ. 258.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γάμου δωρεᾶς σύστασις δὲν ἐπιβάλλεται τῷ ἀνδρὶ ὡς ὑποχρέωσις, ἀλλ' ἤρτηται ἐκ τῆς τούτου βουλήσεως, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δωρεὰ ἄνευ προικὸς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.[7]) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀργοῦσι παρ' ἡμῖν καὶ τὰ περὶ θεωρήτρου.

Παραπλήσιον τῷ θεωρήτρῳ εἶναι τὸ κατ' ἔθιμον ὑπὸ τῆς χήρας δωρούμενον νέον νυμφευομένης,[8]) ὅπερ κυρίως εἶναι δωρεὰ πρὸ τοῦ γάμου, ἐξ ἧς πλήρη κτᾶται τὴν κυριότητα ὁ ἀνήρ.[9])

Τύπος συστάσεως.

§ 159. Κατὰ διάταξιν Κωνσταντίνου,[1]) ὑδηγίας μᾶλλον πρὸς τὸν δικαστὴν παρέχουσαν ἢ ἐπιτακτικῶς ἐπιβάλλουσαν τὴν τήρησιν διατυπώσεων, ἡ πρόγαμος δωρεὰ ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἔδει νὰ συνταχθῇ ἐγγράφως ἐνώπιον μαρτύρων πρὸ τῶν ὁποίων παρεδίδετο καὶ τὸ δωρούμενον ἐμφανιζομένου ἅμα καὶ τοῦ τῆς δωρεᾶς ἐγγράφου εἰς τὴν ἀρχήν, μεθ' ὃ Θεοδόσιος ὁ Β' καὶ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Γ'[2]) χάριν ἀνηλίκων γυναικῶν ἐστερημένων πατρὸς ἀπεφήναντο ἔγκυρον καὶ τὴν ἄνευ ἐγγράφου δωρεάν, θεσπίσαντες ἅμα, ὅτι περιττὴ ἡ ἐμφάνισις ἐπὶ δωρεᾶς μὴ ὑπερβαινούσης τὰ διακόσια χρυσᾶ νομίσματα.

Ὁ Ἰουστινιανὸς περιττὴν ἐθεώρησε ταύτην καὶ ἐπὶ πάσης δωρεᾶς μὴ ὑπερβαινούσης τὰ 300 νομίσματα,[3]) μέχρις οὗ δι' ὑστέρας διαταξεως ἀπήλλαξε τὴν πρόγαμον δωρεὰν πάσης ἐμφανίσεως.[4]) Ἀλλ' εἰς ταύτην δὲν ἐνέμεινεν ὁ αὐτοκράτωρ, διότι ἀμέσως ὕστερον ἐθέσπισεν,[5]) ὅτι ὁ ἀνὴρ ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ὑπερβαίνουσαν τὰ 500 νομίσματα πρόγαμον δωρεάν, οὗ μὴ γενομένου ἡ μὲν γυνὴ οὐδόλως ζημιοῦται μὴ ἀκυρουμένης τούτου ἕνεκα τῆς δωρεᾶς, ὁ δὲ ἀνὴρ ἐκπίπτει τοῦ ἐκ τῆς προικὸς κέρδους.

---

7) Κατὰ τὰ ἐν Νεαρ. 2 κεφ. ε', 91 κεφ. α', Ἀρμ. Δ', ια' 12. 15. Οὕτως ἔλυσε τὸ ζήτημα καὶ Α. Π. 343 (1875).

8) «Παλλικαριάτικον» καλούμενον.

9) Α. Π. 246 (1852).

1) L. 1 C. Th. (8, 12).

2) L. 8 C. Th. (3, 5), L. 17 C. (5, 3).

3) L. 34 C. (8, 54).

4) Νεαρ. 119 κεφ. α'.

5) Νεαρ. 127 κεφ. 6'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρ' ἡμῖν ἡ τοιαύτη δωρεὰ καθὸ ἐν ζωῇ γίγνεται ἐνώπιον συμβολαιογράφου[6]) ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλὰ τοῦ νόμου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ σύμφωνα καὶ τὰς συμβάσεις περὶ μεταθέσεως πραγματικῶν δικαιωμάτων ὁρίζοντος, ὅτι εἶναι ἄκυρον τὸ ἔγγραφον τῆς δωρεᾶς,[7]) ἕπεται, ὅτι εἰ μὲν τῆς δωρεᾶς τὸ ἀντικείμενον πραγματικὸν ἐπὶ ἀκινήτου δικαίωμα, ἄκυρος αὐτὴ ἡ δικαιοπραξία μὴ δυναμένη δι' οὐδενὸς ἑτέρου μέσου νὰ ἀποδειχθῇ, εἰ δὲ κινητά, ἄκυρον μόνον τὸ τῆς δωρεᾶς ἔγγραφον, τῆς δικαιοπραξίας ἀποδεικνυομένης καὶ δι' ὅρκου ἢ ὁμολογίας.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΔΩΡΕΑΙ ΣΥΖΥΓΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

Αἴτια προκαλέσαντα τὴν ἀπαγόρευσιν.

§. 160. Ἐν τῷ αὐστηρῷ γάμῳ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ ἡ ἔννοια τῆς δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων, διότι ἡ γυνὴ εἰς τὴν ἀνδρὸς ὑποβαλλομένη ἐξουσίαν οὔτε ἰδίαν ἐκέκτητο περιουσίαν οὐδὲ δι' ἑαυτὴν νὰ ἀποκτήσῃ ἠδύνατο, ἀλλ' ἀφ' ἧς ὁ ἐλεύθερος γάμος συνηθέστερος ἀπέβη, διὰ δὲ τοῦ ἐν ἔτει 536 ἐκδοθέντος Κλαυδίου νόμου κατηργήθη καὶ ἡ τῶν γυναικῶν ἐπιτροπεία,[1]) οὐδὲν τὸ πρὸς τοῦτο κώλυμα, διὸ καὶ ὁ τοῦ ἔτους 550 Κίγκιος νόμος τοὺς συ-

6) Κατὰ Μομφερρᾶτον σ. 154 ἐπὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς δὲν ἀπαιτεῖται ἀποδοχή, διότι καὶ ἀπὸ πάσης ἐπαγγελίας προκύπτει ἀπαίτησις περὶ προικός, ὅπερ οὐχὶ ὀρθόν, διότι ἄλλο ὁ τεχνικὸς ὅρος «pollicitatio» καὶ ἄλλο ἡ σύστασις προικὸς δι' ἀτύπου ὑποσχέσεως ἄνευ τῶν τύπων τῆς «dictio» καὶ «stipulatio,» ἡ δὲ περὶ προικὸς ὑπόσχεσις καθ' οἱονδήποτε τύπον ἦν σύμβασις μὴ ὑπάρχουσα ἄνευ ἀποδοχῆς. Ὅρα ἀνωτ. 95 σ. 153. καὶ Czyhlarz σ. 124. Ἀλλ' ὁ συντάκτης τῆς κρίσεως ἐν σ. 50 ἀποδέχεται τοῦτο.

7) N. 31 Δεκεμβρίου 1887 Ἀρ. 48. «Τὰ προικοσύμφωνα, τὰ ἔγγραφα δωρήσεως, αἱ συμβάσεις».

1) Caj. I. § 157, 171, 172.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζύγους κατέλεξεν ἐν τοῖς ἐξηρημένοις προσώποις μὴ ὑποβαλλομένους τούτου ἕνεκεν εἰς τοὺς περιορισμοὺς αὐτοῦ.[2])

Ἐφ' ὅσον ἱερὸς παρέμενεν ὁ τοῦ γάμου δεσμὸς καὶ ἁγνὸν τὸ ἀμοιβαῖον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης αἴσθημα, οὐδεὶς λόγος ἀπαγορεύσεως τῶν τοιούτων δωρεῶν, ἀλλ' ἀφ' ἧς περὶ τὰ τέλη τῆς δημοκρατίας ἡ τῶν ἠθῶν ἔκλυσις καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀποσύνθεσις συμπαρέσυρε καὶ τὸν θεσμὸν τοῦ γάμου μὴ ἐκπληροῦντα πλέον ἠθικὸν σκοπόν, ἀλλ' ἐξυπηρετοῦντα τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ πλεονεξίαν, αἱ δωρεαὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν Παύλου καὶ Οὐλπιανοῦ ἀπέβησαν οὐ μόνον ἡ πηγὴ ἀθεμίτου κέρδους, τοῦ μὲν πανούργου πλουσιωτέρου καθισταμένου τοῦ δὲ ἁπλουστέρου τῶν συζύγων εἰς ἔνδειαν περιπίπτοντος, ἀλλ' ὅπερ ἴσως καὶ τὸ ἀληθέστερον,[3]) ὑπέθαλψαν κατὰ τὸν Καικίλιον καὶ τὰ διαζύγια, ἂν μὴ ὁ εὔπορος τῶν συζύγων δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὴν πλεονεξίαν τοῦ ἑτέρου δωρεὰν ἀπαιτοῦντος.[4])

Ἡ τῶν διαζυγίων λοιπὸν αὐθαιρεσία καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἐπιζήμια ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἡ πρωτίστη καὶ κυρία ἀφορμή, ἧς ἕνεκεν ἐξ ἔθους[5]) εἰσήχθη ἡ τῶν δωρεῶν ἀπαγόρευσις, ἥτις κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους παρίσταται ὡς ἀνεγνωρισμένη ἀρχὴ σκοποῦσα τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας τῶν συζύγων κατὰ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς ἠθικῆς πιέσεως τοῦ ἑτέρου.[6])

---

2) Frg. Vat. § 302. Excipiuntur . . . vir et uxor. Αὐθαίρετος ἡ δόξα, ὅτι τοῦτο κρατεῖ διὰ τὰ ἐξαιρετικὰ θέματα, καθ' ἃ ἔγκυρος ἡ τῶν συζύγων δωρεά. Francke, Arch. f. civ P. XVIII. σ. 2, Bechmann II. σ. 333.

3) Gradenwitz, die Ungültigkeit oblig. Rechtsgeschäfte. (Berlin) 1887. σ. 207.

4) L. 2 (24, 1) . . . quia saepe futurum esset, ut discuterentur matrimonia, si non donaret is, qui posset, atque ea ratione eventurum, ut venalia essent matrimonia. L. 3 αὐτ. . . . ne concordia pretio conciliari viderentur, neve melior in paupertatem incideret, deterior ditior fieret. L. 31 § 7 αὐτ. Ἐν L. 1 αὐτ. φέρεται ὡς λόγος «ne mutuato amore se invicem spoliarentur».

5) L. 1 (24, 1). Moribus apud nos receptum est, ne inter virum et uxorem donationes valerent.

6) Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως ἀλλοῖα διδάσκει ὁ Keysser, das Verbot der Schenkung unter Ehegatten. (Strassburg) 1878. σ. 12. Κατ' αὐτὸν ἡ ἀπαγόρευσις προῆλθεν ἐκ τῆς παρακρατήσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τίς ἡ κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ἄκυρος δωρεά.

§ 161. Ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπαγορεύσεως ἄκυροι κηρύττονται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, δι' ὧν ἐλαττοῦται ἡ τοῦ δωρητοῦ περιουσία, αὐξάνει δὲ ἡ τοῦ λαμβάνοντος.[1]) Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι δὲν λογίζεται δωρεὰ ἡ ἀπὸ τοιαύτης προθέσεως παραίτησις ἐπαχθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας περιερχομένης κατὰ διάταξιν τοῦ διαθέτου εἰς τὸν ἕτερον τῶν συζύγων, διότι ὁ μὴ ἀποκτῶν δὲν καθίσταται πενέστερος,[2]) ὡς οὐδ' ὅταν ὁ τῷ ἑτέρῳ συζύγῳ ἀποκαθιστῶν παραλείπει τὴν παρακράτησιν τοῦ τετάρτου, διότι ὁ οὕτω πράττων εὐλαβέστερον ἐκτελεῖ τὴν βούλησιν τοῦ διαθέτου.[3])

Ἐλευθεριότης τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους μὴ ἐπαγομένη ἀπαλλοτρίωσιν περιουσίας δὲν φέρει τὰ στοιχεῖα δωρεᾶς,[4]) ὡς ἐπίσης οὐδ' ἡ ἀναγνώρισις ἢ ἐξασφάλισις ὑφισταμένου ἤδη δικαιώματος καθίστησι πλουσιώτερον τὸν λήπτην, οὗ ἕνεκα δὲν εἶναι

τῶν δωρηθέντων (ret. propter res donatas), καθόσον διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς ἐπεδιώκετο οὐ μόνον ἡ τῆς προικὸς ἀνάληψις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκαθάρισις πασῶν τῶν ἐκ τοῦ γάμου σχέσεων τῆς περιουσίας, ἐπομένως εἰ μὲν ὑπῆρχε προίξ, ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς ἐπισχέσεως τῆς προικὸς ὡς ἐκ τῶν δωρηθέντων, παρεκράτει ταῦτα, εἰ δὲ οὐδεμία συνέστη προίξ, οὐδόλως ἐπροστατεύετο ὁ ἀνὴρ μὴ δυνάμενος νὰ ματαιώσῃ τὴν δωρεάν, καὶ ἐντεῦθεν ἡ χάριν τοῦ ἀνδρὸς ἀπαγόρευσις τῶν δωρεῶν. Ἀλλὰ κατὰ ῥητὴν μαρτυρίαν διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς δὲν ἠδύνατο ἡ γυνὴ νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν ἀνάκλησιν τῆς δωρεᾶς τῆς ἀγωγῆς μόνον ἀντικείμενον ἐχούσης τὸ ἐν προικὶ δοθέν. Frg. Vat. § 103 «rei uxoriae titulo id solum peti potest, quod in dotem datum est». L. 1 C. (5, 3). Bechmann II. σ. 334 Anm. 1, Czyhlarz σ. 353 Anm. 4.

1) L. 5 § 8 (24, 1) . . . eam demum donationem impediri solere, quae et donantem pauperiorem, et accipientem facit locupletiorem. L. 5 § 16, L. 25, L. 28 § 2, L. 31 § 7 (24, 1).

2) . . . neque enim pauperior fit, qui non acquirat. L. 5 § 13, 14 (24, 4).

3) L. 5 § 15 (24, 1). Προϋποτιθεμένου ὅμως «Hoc ita, si non per errorem calculi fecit, ceterum indebiti fideicommissi esse repetitionem, nulla dubitatio est».

4) Οἷον ἐντολή, παρακαταθήκη, χρησιδάνειον καὶ τὰ τοιαῦτα. L. 9 § 3 (23, 3), L. 58 § 2 (24, 1). Savigny IV. σ. 27, Vangerow I. § 121, Keysser σ. 35.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δωρεὰ ἡ ἐκτέλεσις φυσικῆς ἐνοχῆς,[5]) ἡ σύστασις προικός,[6]) ἡ παρὰ τῆς γυναικὸς ἀπόληψις καρπῶν καὶ τόκων πρὸς ἰδίαν αὐτῆς συντήρησιν,[7]) καὶ τὰ ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις διδόμενα τῇ γυναικὶ πρὸς εὐπρεπεστέραν αὐτῆς παράστασιν.[8])

Καὶ αὐτὴ ἡ τῆς περιουσίας ἀπαλλοτρίωσις δὲν ἀποτελεῖ δωρεάν, ἐὰν ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς ματαιοῦται πᾶσα ἐπαύξησις τῆς τοῦ λήπτου περιουσίας, ὡς τὸ ἑτέρῳ τῶν συζύγων διδόμενον ἐπὶ προικίσει κοινῆς θυγατρός,[9]) ἢ τὸ παρὰ τῆς γυναικὸς τῷ ἀνδρὶ διδόμενον πρὸς ἀπόκτησιν ἰδιαιτέρας τιμῆς ἢ ἀξιώματος,[10]) ὡς ἐπίσης ἡ παράδοσις δούλου ἐπὶ σκοπῷ ἀπελευθερώσεως μετά τινα χρόνον[11]) καὶ ἡ παραχώρησις γηπέδου ταφῆς.[12]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ παροχῆς ὑπηρεσιῶν καὶ χρήσεως πραγμάτων χάριν τῆς ἐν γάμῳ συμβιώσεως καὶ ἀμοιβαίας περιθάλψεως,[13]) ἢ πρὸς ἀποφυγὴν δαπάνης.[14]) Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται ἡ δωρεὰ πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον ἀποφεύγοντα διὰ ταύτης τὴν ἐξ ἰδίων δαπάνην, ἔγκυρος ἡ τοιαύτη γενομένη πρὸς ἀνακαίνισιν οἰκοδομῆς.[15])

---

5) L. 19 § 4 (39, 5).

6) L. 32 § 2 (24, 1).

7) L. 21 § 1 (24, 1).

8) L. 31 § 8 (24, 1). Τὰ τοιαῦτα τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα δῶρα ἀποτελοῦσι κεκωλυμένην δωρεάν. L. 33 § 1 (24, 1), ἐκτὸς ἂν τοιαύτη ἡ ἀξία αὐτῶν, ὥστε ἡ γυνὴ δὲν διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ περιστῇ εἰς πενίαν διότι «nec tamquam inter infestos jus prohibitae donationis tractandum est, sed ut inter conjuges maximo affectu et inopiam timentes». L. 28 § 2 (24, 1).

9) L. 5 § 9 (23, 3).

10) L. 40, 41, 42 (24, 1).

11) L. 7 § 89, L. 8, 9 pr. (24, 1).

12) L. 5 § 8=12 (24, 1) Ἀλλὰ μέχρις οὗ πραγματοποιηθῇ ὁ σκοπός, ὑπάρχει δωρεά, διὸ καὶ κατὰ τὸν μεταξὺ χρόνον δὲν ἀποκτᾷ κυριότητα ὁ δωρεοδόχος. L. 7 § 8, 9, L. 5 § 8, 9, 10 (24, 1), L. 22 C. (5, 16). Keysser σ. 43.

13) L. 18, L. 28 § 2, L. 31 § 1 (24, 1).

14) L. 5 § 8 (24, 1) . . . non tamen idcirco fit locupletior, quod non expendit.

15) L. 14 (24, 1). Ἔγκυρος πᾶσα δωρεὰ τοῦ Ἡγεμόνος πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ. L. 26 C. 5, 16).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τί κρατεῖ ἐπὶ παραλείψεων.

§ 162. Δωρεὰ συντελεῖται καὶ διὰ παραλείψεως, ἐφ' ὅσον ἀπὸ τοιαύτης προθέσεως ἐπέρχεται ἀπώλεια ἀγωγῆς διὰ παραγραφῆς, δουλείας δι' ἀχρησίας, καὶ κυριότητος διὰ χρησικτησίας.

Κατὰ τὸ τοῦ Νερατίου θέμα, καθ' ὃ τρίτος ἐδωρήσατο τῇ γυναικὶ ἴδιον τοῦ ἀνδρὸς πρᾶγμα, ὅστις παραλιπὼν τὴν διεκδίκησιν ἀφῆκε νὰ συμπληρωθῇ χρησικτησία, πολλαὶ ἐνδέχονται διακρίσεις.

Ἐὰν πάντες, ὅτε τρίτος καὶ οἱ σύζυγοι, διατελοῦσιν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνδρὸς οὐδεμία ὑπάρχει δωρεὰ καὶ ἡ γυνὴ καθίσταται κυρία διὰ χρησικτησίας,[1]) ἐνῷ ἂν ὁ ἀνὴρ πρὸ συμπληρώσεως τῆς χρησικτησίας ἔγνω, ὅτι ἴδιον αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν γνώσει τῆς γυναικὸς παρέλειπε τὴν διεκδίκησιν, διακόπτεται ἡ χρησικτησία, διότι ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου αἰτία τῆς νομῆς τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ κεκωλυμένη δωρεά.[2]) Ἂν μόνη ἡ γυνὴ διατελεῖ ἐν γνώσει, ὅτι τοῦ ἀνδρὸς τὸ πρᾶγμα, χωρεῖ ἡ χρησικτησία μὴ ὑπαρχούσης δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων, ὡς ἐκ τῆς ἀγνοίας τοῦ ἀνδρός.[3])

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἕτερον ἐνδέχεται, ὅπερ ἐν σιγῇ παρέρχεται ὁ νομοδιδάσκαλος, ὅταν τοὐτέστιν μόνος ὁ ἀνὴρ διατελῇ ἐν γνώσει, ὅτι ἴδιον αὐτοῦ τὸ δωρηθέν. Ὁ τὴν διεκδίκησιν παραλιπὼν ἀνὴρ προδήλως καθίσταται πενέστερος, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα, δι' ἣν ἡ χρησικτησία συμπληροῦται οὐχὶ ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ τρίτου.

Δωρεαὶ κατ' ἄλλον τρόπον γενόμεναι.

§ 163. Ἡ δωρεὰ δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἐμμέσως χωροῦσα ὡς συνέ-

---

1) L. 44 (24, 1). Si extraneus rem viri, ignorans ejus esse, ignoranti uxori ac ne viro quidem sciente, eam suam esse, donaverit, mulier recte eam usucapiet. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἀχρησίας δουλείας καὶ παραγραφῆς ἕνεκα μὴ ἐνασκήσεως ἀγωγῆς. Savigny IV. Anhang IX.

2) L. 44 αὐτ. Sed si vir rescierit, suam rem esse, priusquam usucapiatur, vindicaretque eam poterit, nec volet, et hoc et mulier noverit, interrumpetur possessio, quia transit in causam ab eo factae donationis.

3) L. 44 αὐτ. Ipsius mulieris scientia propius est, ut nullum acquisitioni dominii ejus afferat impedimentum, non enim omni modo uxores ex bonis virorum, sed ex causa donationis ab ipsis factae acquirere prohibitae sunt.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πεια ἑτέρας ἐγκύρου δικαιοπραξίας, ὡς ὅταν ἐπὶ τῆς ἐκ συνενοχῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὀφειλῆς τῆς γυναικὸς καὶ ἑτέρου ὁ ἀνὴρ δωρεὰν προτιθέμενος συνομολογῇ ἀθῴωσιν πρὸς τὸν ἕτερον, ὅτε ἐμμέσως ὑπάρχει δωρεὰ πρὸς τὴν γυναῖκα ἀποσβεννυμένης καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν τῆς ἑνοχῆς ὡς ἐκ τῆς ἀθῳώσεως, ἥτις τούτου ἕνεκεν ἀνίσχυρος, ἐνῷ ἰσχυρὰ ἡ πρὸς τὸν ἕτερον. Τοὐναντίον δὲ οὐδεὶς ἐλευθεροῦται, ἂν πρὸς τὴν γυναῖκα ἡ ἀθώωσις.[1])

Ὅταν ὑπὸ τὸ σχῆμα ἑτέρας δικαιοπραξίας ὑφέρπῃ δωρεά, οὐδὲν ἐκ τῆς δικαιοπραξίας ἔννομον ἀποτέλεσμα, ἐφ' ὅσον προσκρούει εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν, διὸ ἐπὶ πωλήσεως ἐπὶ τιμῇ ἧσσονι τῆς ἀληθοῦς ἔρρωται μὲν ἡ ἀγορασία, ἀλλὰ κατὰ τὸ δωρεᾶς ἕνεκεν ὑπέλαττον τίμημα δὲν ἐπέρχεται μεταθεσις κυριότητος διὰ τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ τίκτεται συνιδιοκτησία.[2]) Ἂν ἀληθὴς μεταξὺ τῶν συζύγων ἐγένετο ἀγορασία, εἶτα δὲ ἀφέθη τὸ τίμημα ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς, ἡ σύμβασις παραμένει ἰσχυρὰ τῆς ἀπαγορεύσεως ἐχούσης ἐπιρροὴν ὡς πρὸς μόνα τὰ ἐκ τῆς ἀφέσεως τοῦ τιμήματος ἀποτελέσματα.[3])

Καὶ ἡ διὰ παρενθέτου προσώπου δικαιοπραξία δὲν διαφεύγει τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς δωρεᾶς, ὡς ὅταν ὁ εἷς τῶν συζύγων ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς ἐντέλληται τῷ ὀφειλέτῃ αὐτοῦ νὰ ὑποσχεθῇ τῷ ἑτέρῳ τὴν καταβολήν, ἢ ὑπόσχεται τῷ δανειστῇ νὰ καταβάλῃ τὸ παρὰ τοῦ ἑτέρου ὀφειλόμενον, ὅτε ὡς ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς δωρεᾶς οὐδὲν ἐκ τῆς δικαιοπραξίας ἀποτέλεσμα, ἐφ' ὅσον διὰ ταύτης καθίσταται πλουσιώτερος ὁ λαμβάνων.[4]) Τοὐναντίον δὲν ὑπάρχει κυρίως παρένθετον πρόσωπον, ὅταν ὁ δανειστὴς ἐντέλληται τῷ ὀφειλέτῃ νὰ καταβάλῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γυναικί, ὅτε διπλῆ τελεῖται παράδοσις, μία μὲν τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ καταβολῇ τοῦ ὀφειλομένου, ἑτέρα δὲ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου τῇ γυναικὶ ὀνόματι τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς, ἐξ ὧν ἰσχυρὰ μὲν ἡ πρώτη λυομένης τῆς ἑνοχῆς τοῦ ὀφειλέτου, ἀνίσχυρος δὲ ἡ δευτέρα μὴ ἐπαγομένη

---

1) L. 5 § 1 (24, 1). Gradenwitz σ. 234.

2) L. 31 § 3 (24, 1).

3) L. 31 § 4 (24, 1).

4) L. 5 § 3 (24, 1). Si debitor viri pecuniam jussu mariti uxori promiserit, nihil agitur. L. 5 § 5, 4, L. 3 § 10, 11 (24, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὔξησιν τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς ἀπαιτοῦντος τοῦ ἀνδρὸς τὸ καταβληθέν,[5]) ὅπερ κρατεῖ καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ἐντέλληται τῷ δωρητῇ αὐτοῦ νὰ παραδώσῃ τῇ γυναικί,[6]) ἢ καὶ ἑτέρῳ νὰ παραδώσῃ τι τῇ γυναικὶ ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς.[7])

Ἀπαγορεύονται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί.

§ 164. Κωλύονται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, τοιαῦται δ' εἰσὶν ἐκεῖναι, δι' ὧν οἱ σύζυγοι ὡς τοιοῦτοι καθίστανται ὁ μὲν πενέστερος ὁ δὲ πλουσιώτερος, ὅτε ἀδιάφορον ἂν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἄνευ τοιαύτης ἡ δωρεά, ἂν πρὸ ἢ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐγένετο. Κατὰ ταῦτα ἰσχυραὶ αἱ πρὸ τοῦ γάμου δωρεαί, ἀνίσχυραι δὲ αἱ πρὸ τοῦ γάμου μὲν γενόμεναι συνεστῶτος δ' αὐτοῦ ἐκτελούμεναι [1]) Ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου δωρεὰ γενομένη πρὸ τῆς πράξεως, καθ' ἣν ἐκ τοῦ νόμου θεωρεῖται τελεσθεὶς ὁ γάμος, εἶναι ἰσχυρὰ ὡς πρὸ τοῦ γάμου τελεσθεῖσα, τοὐναντίον δέ, γενομένη μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην.[2])

---

5) L. 3 § 12 (24, 1). Ἡ λύσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ Κέλσου ἀγωνιζομένου νὰ σώσῃ ἐκ τῆς δικαιοπραξίας, ὅ,τι δυνατόν, διὸ καὶ ἐπιφέρει, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ταχύτητος μεθ' ἧς ἡ μία πρᾶξις συμπλέκεται μετὰ τῆς ἑτέρας, καλύπτεται ἡ μία. Ὡς ἐκ τούτου κατὰ μὲν Savigny IV. σ. 594 ὑπάρχει περίπτωσις ἐφαρμογῆς τοῦ κανόνος, καθ' ὃν ἀποκτᾶται νομὴ δι' ἀντιπροσωπείας τοῦ μέχρι τοῦδε νομέως, κατὰ δὲ Jhering, Jahr. f. Dogm. II. σ. 142 ἡ τῆς βραχυχείρου παραδόσεως. Ὁ Gradenwitz σ. 222—231 φρονεῖ, ὅτι ἐν τῷ συλλογισμῷ τοῦ νομοδιδασκάλου ἐνυπάρχει μακρόχειρ παράδοσις, καθὸ παρόντος τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν καταβολὴν «in conspectu meo ponere te jubeam» L. 79 (46, 3), ὅπερ ὅμως ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ ἐτροποποιήθη μὴ προσαπαιτουμένης καὶ τῆς παρουσίας τοῦ δωρητοῦ L. 18 (46, 3).

6) L. 3 § 13 (24, 1).

7) L. 52 § 1 (24, 1).

1) Κατὰ τὸ τοῦ Οὐλπιανοῦ θέμα ὁ μνηστὴρ δωρεὰν προτιθέμενος δίδωσι τρίτῳ πρᾶγμα, ὅπως οὗτος παραδώσῃ αὐτὸ τῇ γυναικί, ὁ δὲ τρίτος παραδίδει τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, ὅτε, εἰ μὲν ὁ τρίτος ἦν ἀντιπρόσωπος τῆς γυναικός, ὑπάρχει δωρεὰ μνηστείας, διότι ἅμα τῇ παραδόσει εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον ἡ γυνὴ ἐκτήσατο νομὴν καὶ κυριότητα, εἰ δὲ τοὐναντίον τοῦ μνηστῆρος ἀντιπρόσωπος ὁ τρίτος, ὑπάρχει δωρεὰ μεταξὺ συζύγων. L. 5 pr. (24, 1).

2) L. 27, 66 (24, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν αἱ συνεστῶτος μὲν τοῦ γάμου γενόμεναι, ἀλλ' ὧν ἡ πλήρωσις ὑπερτίθεται ἐν χρόνῳ, ἐν ᾧ δὲν ὑφίστανται σχέσις συζύγων, καὶ τοιαῦταί εἰσιν αἱ αἰτίᾳ θανάτου δωρεαί, ἐφ' ὅσον ἡ ὕπαρξις αὐτῶν ἤρτηται ἐκ τοῦ ἀναβλητικοῦ ὅρου τῆς μὴ ἐπιβιώσεως τοῦ δωρητοῦ.[3]) Ὅπως μὴ ματαιωθῇ ἡ ἀπαγόρευσις, κωλύονται οὐ μόνον αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, ἀλλὰ καὶ αἱ τοιαῦται παρὰ τοῦ ἑνὸς τούτων πρὸς πρόσωπον συναπτόμενον μετὰ τοῦ ἑτέρου συζύγου διὰ πατρικῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦτο διότι ὁ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀνίκανος νὰ ἀποκτήσῃ δι' ἑαυτόν, κτᾶται διὰ τὸν ἐνασκοῦντα ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν.[4]) Ὡς ἐκ τούτου ἀπαγορεύεται ἡ δωρεὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τὰ ὑπεξούσια τέκνα, ἡ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸν πατέρα τῆς ὑπεξουσίας γυναικὸς καὶ τοὺς ὑπεξουσίους ἀδελφοὺς αὐτῆς, διότι οὕτως ἀποκτᾷ ὁ τὴν πατρικὴν ἔχων ἐξουσίαν, οὗ θανόντος μετέχει τῆς δωρεᾶς καὶ ἡ γυνή, ὡς καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ πατρὸς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα, διότι οὕτω μειοῦται ἡ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς κληρονομικὴ τῆς γυναικὸς μοῖρα, ἐπίσης καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ ἀνδρὸς ἐχόντων τούτων ὑπεξουσίους τοὺς συζύγους.[5]) Ταῦτα ἀργοῦσι νῦν καθ' ὃ τοῦ γάμου χειραφεσίαν ἐπαγομένου.

Ὡς ἐκ τῆς τῶν συζύγων ἰδιότητος, ἧς ἕνεκεν ἀπαγορεύεται ἡ δωρεά, ἕπεται, ὅτι ἀργεῖ ἡ ἀπαγόρευσις, ἐὰν μεταξὺ δωρητοῦ καὶ δωρεοδόχου δὲν ὑφίσταται ἡ τοῦ γάμου σχέσις, ὡς μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ παλλακῆς.[6])

Ἐὰν οἱ μετ' ἀλλήλων συμβιοῦντες ὑπολαμβάνουσι τὴν μετ' αὐτῶν σχέσιν ὡς γαμον, ἐνῷ δὲν εἶναι τοιαύτη ἕνεκα νομικῶν

---

3) L. 9 § 2, L. 10, L. 11 pr. § 1 (24, 1). Ἐπίσης καὶ αἱ αἰτίᾳ διαζυγίου γενόμεναι. L. 11 § 11, L. 12, 35, 64 (24, 1).

4) Ὡς ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας εἷς καὶ μόνος ὁ ἀποκτῶν, καὶ τοιοῦτος ὁ ἐνασκῶν ταύτην, οὐχὶ δ' οἱ ὑπεξούσιοι ἀνίκανοι νὰ ἀποκτήσωσι δι' ἑαυτούς, διὸ καὶ περίεργα τὰ τῆς κοινοκτημοσύνης τῶν προσώπων τούτων κατὰ Παπαρρηγόπουλον 3. σ. 123.

5) L. 3 § 2, L. 26 § 1, L. 32 § 16, 19, 20, 21, L. 53 pr. L. 60 pr. (24, 1), L. 4, 5 C. (5, 16). Savigny IV. σ. 172.

6) L. 3 § 1, L. 58 pr. § 1 (24, 1), L. 5, 31 (39, 5). Κατ' ἐξαίρεσιν ἰσχύει ἡ ἀπαγόρευσις ὡς πρὸς τοὺς στρατιώτας. L. 2 C. (5, 16).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λόγων, ἀργεῖ ἡ ἀπαγόρευσις, καθὸ μὴ ὑπαρχούσης τῆς τῶν συζύγων σχέσεως.[7]) Καὶ εἰ μὲν ἄκυρος ὁ γάμος οὐχὶ κυρίως ἕνεκα κωλύματος πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἕνεκεν ἑτέρων λόγων παρακωλυόντων τὴν τούτου σύστασιν, ὡς ἕνεκεν ἀώρου ἡλικίας, ἠγνόει δὲ τοῦτο ὁ δωρητής, ἡ δωρεὰ ἔρρωται,[8]) τὸ δοθὲν ὅμως ἀναζητεῖται οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐπακολουθησάσης αἰτίας, ἤτοι τοῦ γάμου, δι' ὃν ἐδόθη,[9]) εἰ δὲ τοὐναντίον ἄκυρος ἕνεκα κωλύματος, δῆλον ὅτι, ἰσχυρᾶς κηρυττομένης τῆς δωρεᾶς, μᾶλλον προστατεύεται ὁ κεκωλυμένον συνάπτων γάμον ἢ ὁ θεμιτόν, τούτου ἕνεκεν ἀκυρότητα τῆς δωρεᾶς ἐπαγόμενον, διὸ εἰ μὲν ὁ δωρητὴς ἠγνόει τὸ κώλυμα, ἀναλαμβάνει τὸ δοθέν,[10]) εἰ δ' ἀμφότεροί εἰσιν ὑπαίτιοι, ὁ δωρητὴς δὲν ἀπαιτεῖ τὸ δοθέν, ἀλλ' οὐδ' ὁ δωρεοδόχος ἀποκερδαίνει τοῦτο, οὗ ἐκπίπτει ὡς ἀνάξιος περιερχομένου εἰς τὸ δημόσιον.[11])

Ἄκυρον δωρεᾶς.

§ 165. Ἡ μεταξὺ συζύγων δωρεὰ εἶναι ἄκυρος τῆς περὶ τούτου δικαιοπραξίας οὐδὲν ἀπολύτως ἐπαγομένης ἔννομον ἀποτέλεσμα,[1]) διὸ οὐδ' ἡ παράδοσις μετατίθησι κυριότητα,[2]) οὐδ' ἐκ τῆς ὑπο-

---

7) L. 3 § 1 (24, 1) . . . «si aliquod impedimentum interveniat, ne sit omnino matrimonium, donatio valebit». ὡς τὸ ἐν L. 65 αὐτ. θέμα.

8) L. 65 (24, 1).

9) Δι' ὃ εἰ μὲν προῆν ἡ μνηστεία, μένει ὡς πρὸς μνηστὴν ἡ δωρεά, εἰ δὲ μὴ προῆν ἡ μνηστεία ἀναζητεῖται, καθὸ μὴ ὑπαρχούσης τῆς αἰτίας τοῦ γάμου. L. 32 § 27 (24, 1).

10) L. 3 § 1 (24, 1) . . . fas non est, eas donationes ratas esse, ne melior conditio sit eorum, qui deliquerunt. L. 7 C. (5, 16). Savigny IV. σ. 169 Anm. g, Sintenis III. σ. 66, Windscheid III. § 509 Anm. 19.

11) L. 32 § 28 (24, 1). Ἡ δήμευσις ἀργεῖ νῦν.

1) L. 3 § 10 (24, 1) . . . ita interdictam inter virum et uxorem donationem, ut ipso jure nihil valeat, quod actum est. L. 18, 33 pr. § 1, L. 36 pr. L. 38 § 1, L. 48, L. 52 § 1 (24, 1). Οἱ Seuffert, Ratihab. der Rechtsg. σ. 123, Köppen, Jahrb. f. Dogm. XI. σ. 145 καὶ Keysser σ. 58 ὡς ἐκ τῆς ἐνδεχομένης ἀναβιώσεως οὐχὶ ἄκυρον, ἀλλ' ἀτελῆ θεωροῦσι τὴν δωρεάν.

2) L. 3 § 10 αὐτ. . . . nec traditio quidquam valet.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεθείσης καταβολῆς τίκτεται ἀπαίτησις ὑπὲρ τοῦ πρὸς ὃν αὕτη,[3]) ὡς οὐδ' ἡ ἀθώωσις ἐπάγεται λύσιν τῆς ἐνοχῆς.[4])

Ὡς ἐκ τοῦ ἀκύρου τῆς δωρεᾶς διεκδικοῦνται τὰ ἐνσώματα κατὰ παντὸς οἱουδήποτε κατόχου,[5]) ἂν δὲ ταῦτα δὲν σώζονται αὐτούσια παρὰ τῷ δωρεοδόχῳ, εὐθύνεται οὗτος, ἐφ' ὅσον ἐπηύξησεν ἐκ τούτου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.[6])

Ἐπὶ τυχαίας καταστροφῆς τῶν δωρηθέντων οὐδὲν ἀπαιτεῖται,[7]) ὡς καὶ ὅταν κατηναλώθησαν τὰ δωρηθέντα μὴ ὑπάρχοντος τοῦ δωρεοδόχου εὐπορωτέρου[8]) κατὰ τὴν κάταρξιν τῆς δίκης.[9])

Κινητὰ ἢ ἀκίνητα κτηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τῶν ὑπὸ τῆς γυναικὸς δωρηθέντων αὐτῇ χρημάτων διεκδικοῦνται παρ' αὐτῆς ἀπόρου καθισταμένου τοῦ ἀνδρός,[10]) ὅπερ κατηργήθη νῦν διὰ νεωτέρου νόμου.[11])

Περὶ τῶν ἀποδοτέων καρπῶν διαφωνοῦσιν οἱ ῥωμαῖοι νομικοί. Κατὰ Οὐλπιανόν, ἐπικαλούμενον καὶ τὸν Ἰουλιανόν, καρποὶ καὶ τόκοι δὲν ἀποδίδονται,[12]) ἐνῷ κατὰ Πομπώνιον, διακρίνοντα καρποὺς αὐτοφυεῖς καὶ ἐξ ἰδίου καμάτου παραχθέντας, ἀποδίδονται μόνον οἱ αὐτοφυεῖς οἱ ἐξ ἰδίου καμάτου παραμένοντες τῷ δωρεο-

---

3) L. 3 § 10 αὐτ. Et si stipulandi promissum sit, . . . nihil valet.

4) L. 5 § 1 αὐτ. . . . quia acceptilatio non valet.

5) L. 5 § 18, L. 36 pr. L. 48 (24, 1).

6) L. 5 § 18 (24, 1) . . . si consumta sit, condicatur hactenus, quamtenus locupletior quis eorum factus est. L. 6, 7 pr. (24, 1).

7) L. 28 pr. (24, 1).

8) L. 32 § 9, L. 5 § 18, L. 16 (24, 1).

9) L. 7 pr. (24, 1). Καθ' ἑτέρας μαρτυρίας εὐθύνεται ὁ λαβών, ἂν ἐξ ἰδίου δόλου δὲν ὑφίστανται τὰ δωρηθέντα L. 37 (24, 1), L. 14 (10, 4), ὅπερ προφανῶς ἀντίκειται εἰς τὸ δόγμα ἐν L. 32 § 9 (24, 1). Quod ait consumsisse, sic accipere debemus, ne is, qui donationem accepit, locupletior factus est, διότι ἐνταῦθα δόλος εἶναι μόνη ἡ γνῶσις τοῦ ἀκύρου τῆς δωρεᾶς. Τοῦτο προῆλθε, διότι διὰ τοῦ δόγματος πρῶτον ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχή, ὅτι οὐδὲν ὀφείλεται, ἐὰν κατηναλώθησαν τὰ δωρηθέντα διὸ καὶ ἐκ παραδρομῆς παρεισέφρησαν διατάξεις ἀρχαιοτέρου δικαίου. Savigny IV. σ. 63, Windscheid II. § 509 Anm. 26.

10) L. 55 (24, 1), L. 30 C. (5, 12).

11) N. M. Ἄρθρ. 12 § 3. Ὅρα § 139 σ. 266.

12) L. 17 pr. (24, 1) Et Julianus significat, fructus quoque, ut usuras, licitam habere donationem. L. 15 § 1, L. 16 αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δόχῳ.[13]) Ἡ τοῦ Πομπωνίου διάκρισις εἶναι οὐ μόνον μεμονωμένη, ἀλλὰ καὶ αὐθαίρετος οὐδενὸς ὑπὲρ αὐτῆς συνηγοροῦντος, διὸ προτιμητέα ἡ κατὰ Οὐλπιανὸν λύσις.[14]) Τοὐναντίον δ' ἀποδίδοται πᾶσα ἑτέρα ἐκ τῶν δωρηθέντων κτῆσις, οἷον γόνος δούλης,[15]) καὶ ἡ διὰ χρησικτησίας τοῦ ἀλλοτρίου δωρηθέντος ἀποκτηθεῖσα κυριότης.[16])

Νομῆς δωρεὰ μεταξὺ συζύγων ἀνίσχυρος,[17]) διὸ καὶ οὐδὲ τοιαύτη πρὸς χρησικτησίαν ἄγουσα χωρεῖ,[18]) ἡ δ' ἐπὶ σκοπῷ δωρεᾶς παραχωρηθεῖσα νομὴ ἀναζητεῖται.[19]) Ἀλλὰ παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἀλλότριον τὸ δωρηθέν, χωρεῖ ἐκ τῆς δωρεᾶς χρησικτησία, ἂν μὴ καθίσταται πενέστερος ὁ δωρητής.[20])

Κύρωσις ἀκύρου δωρεᾶς.

§ 166. Τὸ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Σεουήρου καὶ Ἀντωνίνου

---

13) L. 45, (22, 1).

14) Savigny IV. § 147, Windscheid II. § 509. Ὁ Μάρκελλος ἐν L. 49 (24, 1) δὲν λέγει, ὅτι πάντες οἱ καρποὶ περιλαμβάνονται εἰς τὴν δωρεὰν καὶ ἀποδίδονται, ὡς φρονεῖ Παπαρρηγόπουλος 3. § 99, ἀλλὰ λύει τὸ ζήτημα, ὅτι ἐπὶ ἀκινήτου δοθέντος παρὰ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, ὅπως τούτου θανόντος περιέλθῃ εἰς τὸ τέκνον, ὑπάρχει δωρεά, ἐὰν τοῦτο ἐχρησίμευσεν ὡς πρόφασις, ὅπως ὁ ἀνὴρ ἔχῃ τὰς μέχρις ἀποδόσεως ὠφελείας τοῦ πράγματος, ὅτε ἀποδίδονται οἱ καρποί, διότι οὗτοι ἦσαν ἡ δωρεά.

15) L. 17 § 1 (24, 1). Ὡς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ δούλου κτηθέν. L. 28 § 5 (24, 1).

16) L. 13 (39, 6).

17) L. 46 (24, 1). Inter virum et uxorem nec possesionis ulla donatio est.

18) L. 1 § 2 (41, 6). Si inter virum et uxorem donatio facta sit, cessat usucapio. Ἡ τοιαύτη νομὴ καίτοι μὴ στηριζομένη ἐπὶ τίτλου, προστατεύεται οὐδὲν ἧττον διὰ παραγγελμάτων. L. 1 § 10 (43, 16), L. 16 (41, 2).

19) L. 6 (24, 1), L. 1 § 4 (41, 2). Windscheid II. § 365 Anm. 9.

20) L. 25 (24, 1), L. 3 (41, 6) ... si pauperior is, qui donasset, non fierit, usucapionem possidenti procedere. Παραμένει ὅμως ἀείποτε τὸ ζήτημα, πότε ὁ δωρούμενος δὲν καθίσταται πενέστερος. Κατὰ Savigny IV σ. 112 μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ δωρητὴς ἐστερεῖτο τῆς πρὸς χρησικτησίαν ἀγούσης νομῆς, κατὰ δὲ Löhr, Arch. f. civ. P. XVI. σ. 248 οὐχὶ ἐκ τούτου καὶ μόνου, ἀλλὰ ἐὰν ἐξ ἄλλων λόγων ἡ δωρεὰ δὲν ἐπάγεται μείωσιν περιουσίας. Windscheid I. § 178 Anm. 7.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συγκλητικὸν δόγμα παρεξέκλινε τῆς αὐστηρᾶς ἀρχῆς.[1]) Τὴν τοῦ δωρητοῦ μεταμέλειαν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνάκλησιν τῆς δωρεᾶς θεμιτὴν ἐθεώρησεν, ἐνῷ τοὐναντίον ἀπεδοκίμασεν ὡς παρὰ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἀνάκλησιν τῆς δωρεᾶς παρὰ τοῦ κληρονόμου τοῦ δωρητοῦ, ἐνῷ οὗτος μέχρις ὑστάτης τοῦ βίου στιγμῆς ἐνέμεινεν εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ πρόθεσιν.[2]) Ὅθεν κατὰ τὸ δόγμα καὶ αὐτὴ ἡ μεταξὺ συζύγων ἄκυρος δωρεὰ κυροῦται, ἐὰν ὁ δωρητὴς ἀποβιώσῃ χωρὶς νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτήν, ὅτε ὡσεὶ διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως κυρωθεῖσα ἔρρωται ὡς αἰτίᾳ θανάτου γενομένη,[3]) προϋποτιθεμένου ἀείποτε, ὅτι ὁ δωρητὴς ἐν γάμῳ ἐτελεύτησε[4]) μὴ ἐπιβιώσας τῷ δωρεοδόχῳ, διὸ καὶ ἰσχυρὰ ἡ δωρεὰ συναποβιούντων ἀμφοτέρων τῶν συζύγων.[5]) Ἡ τῆς δωρεᾶς ἀνάκλησις ὁπωσδήποτε γενομένη παρακωλύει τὴν κύρωσιν,[6]) ἀλλ' ἡ ὑποθήκη ἢ τὸ ἐνέχυρον ἐπὶ τῶν δωρηθέντων δὲν ἐρμηνεύονται ὡς σιωπηρὰ ἀνάκλησις.[7]) Διὰ τῆς μὴ ἀνακλήσεως κυροῦται ἀναδρομικῶς ἡ δωρεα, ἀφ' οὗ χρόνου ἐγένετο.[8])

Κατὰ ῥητὴν τοῦ Οὐλπιανοῦ μαρτυρίαν μὴ ἀνακληθεῖσα κυροῦται ἡ δωρεὰ εἴτε διὰ παραδόσεως γενομένη εἴτε καὶ δι' ὑποσχέσεως,[9]) ἐνῷ ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ[10]) ἐπιδοκιμάζει τὴν γνώμην τοῦ Παπινιανοῦ ἑρμηνεύοντος τὸ δόγμα τῆς Συγκλήτου ὡς ἐφαρμογὴν ἔχον ἐπὶ μόνων τῶν παραδόσει συνισταμένων δωρεῶν. Αἱ ἀρχαιοτέρων καὶ

---

1) . . . ut aliquid laxaret ex juris rigore. L. 32 pr. (24. 1). Τὸ δόγμα ἐγένετο ἐν ἔτει 206 ἀπὸ Χρ. καὶ οὐχὶ ἀπὸ κτ. Ῥώμ. ὡς κατὰ παραδρομὴν γράφει Παπαρρηγόπουλος 3. § 101.

2) L. 32 § 2 (24, 1). Ait Oratio; fas esse eum quiden, qui donavit poenitere, heredem vero eripere forsitam adversus voluntatem supremam ejus, qui donaverit, durum et avarum esse.

3) . . . quasi testamento sit confirmatum. L. 32 § 1 (24, 1).

4) Μὴ τεκμαιρομένης προθέσεως δωρεᾶς ἄνευ ῥητῆς δηλώσεως ἐν περιπτώσει διαζυγίου. L. 32 § 10, 11, 12, 13 (24 1), L. 18 C. (5, 16). Windscheid II. § 509 Anm. 32.

5) L. 32 § 14 (24, 1), L. 8 (34, 5), L. 26 (39, 6).

6) L. 32 § 2, 3, 4, 5, 15 (24, 1), L. 12, 15, 18 C. (5, 16).

7) Νεαρ. 162 κεφ. α'.

8) L. 25 C. (5, 16).

9) L. 32 § 1, 23, L. 33 pr. (24, 1).

10) L. 23 (24, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεωτέρων ἀπόπειραι ὅπως συμβιβάσωσι τὰ διεστῶτα, εἰς οὐδὲν κατέληξαν,[11]) ἀλλ' ἡ ἔρις στερεῖται νῦν παρ' ἡμῖν σπουδαιότητος, διότι ὁ Ἰουστινιανὸς ἔλυσε τὸ ζήτημα ἀποφηνάμενος, ὅτι καὶ μὴ γενομένης παραδόσεως ἰσχυρὰ ἡ δωρεά.[12])

Μουκιανὸν τεκμήριον.

§. 167. Ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἄκυροι αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, παρέπεται καὶ ἡ διάταξις, καθ' ἣν, ὅ,τι ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ δείξῃ πόθεν ἐκτήσατο, τεκμαίρεται κατὰ νόμον ὡς ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς περιελθὸν αὐτῇ.[1]) Κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Πομπωνίου τὴν τοιαύτην διὰ τοῦ τεκμηρίου λύσιν ἐπεδοκίμασεν ὁ Μούκιος ἠθικὸν προτιθέμενος σκοπόν, νὰ ἀποτρέψῃ τουτέστι τὴν γυναῖκα πάσης κτήσεως ἐκ κακοήθους αἰτίας,[2]) μὴ ἀποδεχόμενος τοσαύτην ἠθικὴν κατάπτωσιν τῆς γυναικὸς ὥστε ἀντὶ τῆς ἰδίας τιμῆς νὰ ἐξαγοράσῃ οἱανδήποτε ὠφέλειαν.

Συνέπεια τούτου εἶναι, ὅτι ἀμφισβητήσεως γενομένης ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ ἀναιρέσῃ τὸ τεκμήριον, ἀποδεικνύουσα πόθεν ἐκτήσατο. Ἡ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀντιτασσομένη ἀμφοτεροβαρὴς σύμβασις μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τρίτου δὲν εἶναι ἐπαρκής, ὅπως ἀποσείσῃ τὸ τεκμήριον, διότι ἐν αὐτῷ οὐδὲν ἕτερον δηλοῦται, ἢ τίς ἡ νομικὴ αἰτία, ἐξ ἧς ἐκτήσατο, ἐνῷ τὸ ζήτημα πόθεν ἐκτήσατο[3]) παραμένει ἄλυτον, τοῦτο δὲ κυρίως εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀποδείξεως, διότι περὶ τοῦτο στρέφεται τὸ τεκμήριον. Ἡ σύμβασις τῆς ἀγορασίας ἢ τῆς ἀνταλλαγῆς, ἣν προτείνει ἡ γυνή,

---

11) Περὶ τῶν διαφόρων θεωριῶν Vangerow I. § 226, Windscheid II. § 509 Anm. 35. Ἐκ τῶν νεωτέρων Gradenwitz σ. 248.

12) Νεαρ. 162, ἥτις διὰ τὴν Γερμανίαν ἄχρηστος διατελοῦσα ὑπὸ τὸν ἀφορισμὸν τῶν Γλωσσογράφων μὴ ἑρμηνευθεῖσα ὑπ' αὐτῶν.

1) Τὸ καλούμενον «Μουκιανὸν τεκμήριον» ὡς ἐκ τοῦ ἐπινοήσαντος αὐτὸ Κοΐντου Μουκίου Σκαιβόλα. L. 51 (24, 1), L. 6 C. (5, 16).

2) Evitandi autem turpis quaestus gratia circa uxorem hoc videtur Quintus Mucius probasse. L. 51 (24, 1). Tenge, Arch. f. civ. Prax. XLV. σ. 308.

3) «unde habeat» L. 51 (24, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ, ἂν μὴ δείξῃ πόθεν ἐκτήσατο τὸ τίμημα ἢ τὸ πρὸς ἀνταλλαγὴν διδόμενον, διότι ἄλλως ματαιοῦται τὸ τεκμήριον.

Ἂν ἡ ἀποτροπὴ αἰσχρᾶς κτήσεως ἡ ἀφορμὴ τοῦ νόμου, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον[4]) καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ τοῦ ἀνδρὸς δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοῦτο, ἀλλ' ὀφείλουσι ν' ἀποδείξωσιν ὡς εἰκονικὴν ἢ δόλῳ γενομένην τὴν ὑπὸ τῆς γυναικὸς προβαλλομένην ἀμφοτεροβαρῆ σύμβασιν, διότι οὕτως ἀποβαίνει ἄχρηστον τὸ τεκμήριον, καθ' ὃ μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως τὸ παρὰ τῆς γυναικὸς κατεχόμενον θεωρεῖται ὡς ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς περιελθὸν αὐτῇ. Ὡς ἐκ τοῦ ἀκύρου τῆς δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων ἔχει ἔννοιαν τὸ τεκμήριον, ὅπερ δὲν ἐνομοθετήθη, ὅπως ὑποθάλψῃ αὐτάς, ἀλλὰ τοὐναντίον ὅπως καταστήσῃ δυσχερεῖς χάριν τῶν συμφερόντων τῶν δανειστῶν.[5])

Τὸ τεκμήριον χωρεῖ ἐπὶ πάντων τῶν τῆς γυναικὸς ὁποτεδήποτε κτηθέντων, ἐφ' ὅσον δὲν δείκνυται ὁ τῆς κτήσεως τρόπος, διὸ καὶ δὲν ἔχει ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ κτήσεως. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ κτῆσις, ταὐτίζεται ἐν τοῖς πλείστοις καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς κτήσεως, ἂν δὲ ὁ τὸ τεκμήριον ἐπικαλούμενος ὤφειλε προηγουμένως νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ κτῆσις ἐγένετο ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, ὅπως οὕτως ἔχῃ ἐφαρμογήν, καθυποβάλλεται ἐμμέσως καὶ εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς κτήσεως, ἧς ἀπαλλάσσεται ἐκ τοῦ τεκμηρίου.[6])

Διὰ νεωτέρου νόμου[7]) κατηργήθη τὸ δικαίωμα τῆς διεκδικήσεως πραγμάτων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἀποκτηθέντων διὰ χρημάτων δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρων τηρεῖ τὴν κυριότητα ἡ γυνὴ διεκδικοῦσα ταῦτα κατὰ παντὸς καὶ ἀποκρούουσα πᾶσαν διεκδίκησιν τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρὸς ὀφείλουσα μόνον τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δωρηθέντος ποσοῦ.

---

4) Σ. Εὐκλείδης ἐν Θέμιδ. 1. σ. 131, 139.

5) Glück XXVI. σ. 220, Καλλιγᾶς, ἐν Θέμιδ. 1 σ. 349.

6) Tenge αὐτ. σ. 307. Οὐδ' ὑπεμφαίνεται τοιοῦτό τι ἐν τῇ ἀντιγραφῇ ἐν L. 6 C. (5. 16).

7) Νομ. Μετ. Ἄρθρ. 12 § 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑφαίρεσις.

§. 168. Τὴν εὐπρέπειαν σεβόμενοι οἱ ῥωμαῖοι τὴν συνεστῶτος τοῦ γάμου παρὰ τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων κατὰ τοῦ ἑτέρου διαπραττομένην ὑπεξαίρεσιν δὲν ἀποκαλοῦσι κλοπήν,[1]) ἀλλ' ὑφαίρεσιν, δι' ἣν καὶ ἰδία ὑπὸ τοῦ Πραίτωρος εἰσήχθη ἀγωγή, δι' ἣν περίπτωσιν ὡς ἐκ τοῦ ἀναμενομένου διαζυγίου ὁ εἷς τῶν συζύγων συναπήγαγε πράγματα τοῦ ἑτέρου.[2])

Ἡ τῶν μετακινηθέντων ἀγωγὴ προϋποτίθησιν ὑφαίρεσιν γενομένην ἕνεκεν ἀναμενομένου διαζυγίου,[3]) ὅπερ ταὐτὸ καὶ ὅταν κατὰ τὴν διάζευξιν ὁπωσδήποτε ἀποκρύπτωνται πράγματα τοῦ ἑτέρου συζύγου,[4]) ἐνῷ γενομένης ὑφαιρέσεως ἐπὶ τῇ τοῦ θανάτου προσδοκίᾳ οἱ κληρονόμοι μετέρχονται κατὰ τοῦ διαπράξαντος τὴν ὑφαίρεσιν οὐχὶ τὴν περὶ τούτου ἀγωγήν, ἀλλὰ τὴν περὶ κλήρου, τὴν παραστατικὴν ἢ τὴν τῆς ἀδίκου αἰτίας.[5])

Ἡ τῶν ὑφαιρεθέντων ἀγωγὴ προϋποτίθησιν ὑφαίρεσιν διαπραχθεῖσαν συνεστῶτος τοῦ γάμου, διότι εἰ μὲν πρὸ τοῦ γάμου ἐγένετο, χωρεῖ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις, εἰ δὲ μετὰ τὸ διαζύγιον, ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.[6])

Μὴ ἐπακολουθήσαντος διαζυγίου δὲν δίδοται ἡ τῶν ὑφαιρεθέντων, ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἢ ἀπαίτησις δι' ἄδικον αἰτίαν,[7]) διότι οὐδεὶς τῶν συζύγων ἐγείρει κατὰ τοῦ ἑτέρου συνεστῶτος τοῦ γάμου ποινικὴν ἢ ἀτιμωτικὴν ἀγωγήν,[8]) ἡ δὲ τῶν ὑφαιρεθέντων, ἂν καὶ δὲν φέρῃ ποινικὸν χαρακτῆρα,[9]) οὐχ

---

1) Περὶ τούτου ἤρισαν οἱ ῥωμαῖοι νομικοί, οἱ μὲν μὴ ἀποδεχόμενοι κλοπὴν μεταξὺ συζύγων ὡς ἐκ τῆς τοῦ βίου κοινωνίας, οἱ δὲ παραδεχόμενοι μὲν κλοπήν, ἀλλὰ μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς. L. 1, 2, 3, § 4, L. 6 § 5, L. 15 § 1, L. 25 (25, 2). Glück XXVII. σ. 455.

2) Τὴν τῶν ὑφαιρεθέντων (actio rerum amotarum). L. 11 § 1, 17 § 1, L. 20, 21 pr. L. 25, 30 (25, 2), L. 2 C. (5, 21).

3) L. 11 § 1 (25, 2), L. 2 C. (5, 21).

4) L. 11, 17 pr. (25, 2), L. 11 § 2 (24, 2).

5) L. 6 § 5, L. 22 § 2 (25, 2).

6) L. 3 pr. § 2 (25, 2).

7) L. 25 (25, 2).

8) «neutri eorum neque poenalis neque famosa competi actio». L. 2 C. (5, 21).

9) L. 21 § 5 (25, 2).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἧττον βάσιν ἔχει τὴν κλοπήν, οὗ ἕνεκεν οἱ ῥωμαῖοι εἰς τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον προσέχοντες ἢ εἰς τὴν κατ' εὐφημισμὸν καλουμένην μετακίνησιν, δὲν ἐπέτρεψαν ταύτην προσάπτουσαν ὁπωσδήποτε στίγμα εἰς τοὺς συζύγους, διὸ ἀργεῖ καὶ τὸ τῆς εὐπορίας εὐεργέτημα.[10]) Κατ' ἐξαίρεσιν ἐὰν ἀλλότριον τὸ κλαπέν, χωρεῖ καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ τῶν ὑφαιρεθέντων.[11])

Ἡ ἀγωγὴ ἀπευθύνεται καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὑπεξαιρέσαντος, ἀλλ' ἐναντιοφωνία ὑπάρχει, ἂν οἱ κληρονόμοι ἐνέχονται εἰς ὁλόκληρον,[12]) ἢ κατὰ τὸ περιελθὸν αὐτοῖς.[13])

Ἡ ἀγωγὴ ἀποσβέννυται ἀνανεωθέντος τοῦ γάμου, ἀναζῇ δὲ ἐπελθόντος αὖθις διαζυγίου.[14])

Παρ' ἡμῖν ἡ τῶν συζύγων ὑφαίρεσις ἀποτελεῖ ἴδιον ἀδίκημα[15]) τιμωρούμενον κατ' ἔγκλησιν καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἑπομένως ἀργοῦσι τὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου μὴ ἐπιτρέποντος συνεστῶτος τούτου τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς.

---

10) L. 21 § 6 (25, 2). Nec viro nec mulieri prodest in hoc judicio, si facere non possunt, pendet enim id ex furto. Glück αὐτ σ. 477.

11) L. 22 § 4 C. (6, 2).

12) L. 6 § 4 (25, 2).

13) L. 3 C. (5, 21). Windscheid II. § 454. Anm. 24, Czyhlarz σ. 351.

14) Π. Ν. Ἄρθρ. 377.

15) L. 23, 30 (25, 2), L. 19 (24, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΑΛΛΩΣ Η ΔΙΑ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

Θάνατος, αἰχμαλωσία καὶ ἐναλλαγὴ καταστάσεως.

§ 169. Φυσικῶς λύεται ὁ γάμος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, λυομένου δὲ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ σύζυγος, ἐμμένουσα ἐν τῇ χηρείᾳ, διατηρεῖ τὸ ὄνομα, τὴν κατοικίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν τοῦ ἀνδρὸς τάξιν.[1])

Παραπλήσιος τῷ φυσικῷ θανάτῳ εἶναι ὁ πολιτικός. Παρὰ ῥωμαίοις ἡ τῆς καταστάσεως ἐναλλαγὴ ἡ στέρησιν τῆς ἐλευθερίας ἐπαγομένη συνεπήγετο αὐτοδικαίως καὶ τὴν λύσιν τοῦ γάμου,[2]) κατὰ δὲ τὴν ποινικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν ἡ εἰς ἰσόβια δεσμὰ καταδίκη συνεπάγεται πολιτικὸν θάνατον, οὗ ἕνεκα καὶ ὁ ὑφιστάμενος γάμος λύεται. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο κατηργήθη παρ' ἡμῖν.[3]) Ἡ τῆς ἰθαγενείας ἀπώλεια δὲν ἐπάγεται παρ' ἡμῖν λύσιν τοῦ γάμου.

Τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν, καθ' ἣν ἐν ἐλλείψει εἰδήσεων μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας λύεται ὁ γάμος,[4]) κατήργησεν ὁ Λέων θεσπίσας, ὅτι οὐδεμία τοῦ χρόνου πάροδος ἀποτελεῖ λόγον λύσεως τοῦ γάμου.

Ἡ εἰσποίησις τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ

---

1) L. 13 (12, 1), Π. Δ. Ἄρθρ. 18 § 1, Ἀστ. Ν. Ἄρθρ. 94.

2) L. 1 (24, 2), L. 56 (24, 3), L. 8, 12 § 4 (49, 15) L. 24 C. (5, 16), Νεαρ. 22 κεφ. η', θ'.

3) Ψ. Σ. 31 Ὀκτ. 1862, Σύνταγμ. Ἄρθρ. 18.

4) Νεαρ. 22 κεφ. ζ'. Νεαρ. Λεοντ. 33, Καν. 93 Συν. ἐν Τρούλλῳ. Συντ. Β. σ. 522.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑτέρου ἄνευ τῆς τούτου χειραφεσίας ἐπάγεται λύσιν τοῦ γάμου καθὸ θετῶν ἀδελφῶν καθισταμένων τῶν συζύγων, ἀλλὰ τοῦτο ἀργεῖ νῦν παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσίας.[5])

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ ΓΑΜΟΥ

Τὰ τοῦ διαζυγίου κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.

§ 170. Ὁ κατὰ τὸν αὐστηρὸν τύπον θρησκευτικὸς γάμος ἐλύετο ἐπίσης τηρουμένων θρησκευτικῶν διατυπώσεων,[1]) πιθανῶς δὲ συνέπραττον καὶ οἱ ἱερεῖς. Ὁ τοιοῦτος γάμος τελούμενος τῶν θεῶν ἐπινευόντων ἔφερεν ὅλως ἱερὸν χαρακτῆρα, ἡ δ' αὐθαίρετος λύσις ἦν ἀσέβεια πρὸς τοὺς τὴν ἕνωσιν ἐπιτελέσαντας θεούς, κατὰ δὲ τὴν τοῦ Πλουτάρχου [2]) μαρτυρίαν ὁ Ῥωμύλος ἔθηκε νόμον, καθ' ὃν ὁ αὐθαιρέτως λύων τὸν γάμον ἐστερεῖτο μέρους τῆς περιουσίας περιερχομένης εἰς τὸ ἱερὸν τῆς χθονίας θεᾶς Δήμητρος.[3]) Ἕνεκα βαρέων τῆς γυναικὸς παραπτωμάτων ὁ ἀνὴρ ἠδύνατο νὰ ἀποπέμψῃ αὐτήν, τοιαῦτα δ' ἐλογίζοντο ἡ μοιχεία καὶ ἡ οἰνοποσία,[4])

---

5) Ὅρα § 32.

1) Ὁ διὰ τῆς «confarreatio» τελεσθεὶς γάμος ἐλύετο διὰ τῆς «difarreatio». Fest. v. diffarr.

2) Πλουτ. Ῥωμ. 50. Κατὰ τὴν τοῦ Πλουτάρχου μαρτυρίαν ἐπὶ τοῦ διαζυγίου τῶν ἱερέων, ὧν ὁ γάμος ἀρχικῶς ἐθεωρεῖτο ἄλυτος, συμπαρίσταντο οἱ ἱερεῖς. Τὸ τοῦ Διον. Ἁλικ. II. 25 . . . «εἰς σύνδεσμον ἀναγκαῖον οἰκειότητος ἔφερε καὶ τὸ διαιρῆσον τοὺς γάμους τούτους οὐδὲν ἦν» δὲν δηλοῖ, ὅτι ὁ γάμος ἦν νομικῶς ἀδιάλυτος, ἀλλ' ὅτι τοσοῦτο τέλειος ὁ νόμος τοῦ Ῥωμύλου, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι λόγοι διαζυγίου. Rossbach σ. 129.

3) Πλουτ. Ῥωμ. 22 . . . εἰ δ' ἄλλως τις ἀπεπέμψαιτο τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὸ μὲν τῆς γυναικὸς εἶναι, τὸ δὲ τῆς Δήμητρος ἱερὸν κελεύων.

4) Διον. Ἁλικ. II. 25 «φθορὰ σώματος καὶ . . . εἴ τις οἶνον εὑρεθείη πιοῦσα γυνή, ἀμφότερα γὰρ ταῦτα ζημιοῦν ἐκέλευσεν ὁ Ῥωμύλος, ὡς ἁμαρτημάτων γυναικείων ἔσχατα». Πλουτ. αὐτ. Wächter, Ehescheidungen bei den Römern (1822) σ. 66, Rossbach σ. 135.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δι' ἃ ὁ ἀνὴρ καθίστατο καὶ δικαστὴς ἀπαγγέλλων τὴν τοῦ θανάτου ποινήν.[5])

Ὁ αὐστηρὸς γάμος ὁ τὴν ἀνδρικὴν ἐπαγόμενος ἐξουσίαν ἐτελεῖτο οὐ μόνον θρησκευτικῶς ἀλλὰ καὶ διὰ πολιτικῆς πράξεως,[6]) κατὰ τὴν τέλεσιν δὲ τούτου ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλευθέρου γάμου προηγοῦντο ἀείποτε ὡρισμέναι θρησκευτικαὶ διατυπώσεις, διὸ βάσιμος ἡ εἰκασία, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν ὅ τε πολιτικῶς τελούμενος ὡς καὶ ὁ ἐλεύθερος γάμος ἐλύοντο διὰ διαζυγίου τηρουμένων θρησκευτικῶν τύπων καὶ ἕνεκα τῶν αὐτῶν λόγων, δι' ὧν καὶ ὁ θρησκευτικὸς γάμος, διότι οὐδεμία ἀπόδειξις, ὅτι εἰς τοῦτον καὶ μόνον ἀναφέρονται αἱ περισωθεῖσαι ἡμῖν μαρτυρίαι.[7])

Ἂν καὶ οὐδεὶς ὁ ἐκ τοῦ νόμου περιορισμός, οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἀρχαικῇ τῶν ἠθῶν χρηστότητι σπάνια τὰ διαζύγια, ἀλλ' ἀφ' ἧς μετὰ τὸν δεύτερον Καρχηδονικὸν πόλεμον τὴν Ῥώμην κατέκλυσεν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀκολασία, ἡ δὲ ῥωμαία γυνὴ ἐκώφευεν εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις τοῦ Κάτωνος,[8]) τὰ διαζύγια οὐ μόνον συχνότερα, ἀλλὰ καὶ σκανδαλωδέστερα ἀπέβησαν τοῦ γάμου λυομένου αὐθαιρέτως ἄνευ αἰτίας. Οὐδένα ἱστορικὸν ἢ φιλόσοφον ἔπεισεν ἡ μαρτυρία, ὅτι ἡ ῥωμαϊκὴ κοινωνία ἐπὶ πέντε αἰῶνας ἐνεκαρτέρησεν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ οὐδὲν διαζύγιον ἐτάραξε τὴν κοινὴν συνείδησιν, ἂν

---

5) Διον. Ἁλικ. Π. 25 . . . «ἁμαρτάνουσα δέ τι, δικαστὴν τὸν ἀδικούμενον ἐλάμβανεν, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς τιμωρίας κύριον». Πλουτ. Ῥωμ. 22. Μᾶλλον πιθανόν, ὅτι δὲν ἐδίκαζε μόνος, ἀλλὰ παραλαμβάνων καὶ συγγενεῖς (judicium domesticum) ἑαυτοῦ καὶ τῆς γυναικός, ὧν οἱ τελευταῖοι ἐχρησίμευον ὡς οἱονεὶ συνήγοροι αὐτῆς, διὸ καὶ ἐπετιμήθη ὁ Mecenius φονεύσας τὴν οἰνόφλυγα αὐτοῦ γυναῖκα ἄνευ δίκης. Plin. XIV. 13, Val. Max. VI. 3, 9, Tert. ap. 6, Gell. X. 23, Hor. Sat. II. 7, 61. Τὸ τοῦ Πλουτ. Ῥωμ. 22 «τὸν δ' ἀποδόμενον γυναῖκα θύεσθαι τοῖς χθονίοις θεοῖς» δηλοῖ οὐχὶ τὴν ἐκποίησιν, ἀλλὰ τὴν ἀποπομπὴν τῆς γυναικὸς (Wächter σ. 26, Rossbach σ. 134 Anm. 450), τὸ δὲ «θύεσθαι» οὐχὶ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ ἀνδρὸς (sacer) χάριν θυσίας ὑπὲρ τῶν χθονίων θεῶν, διότι ἡ στέρησις μέρους τῆς περιουσίας ἐπέφερε τὴν ἐξιλέωσιν τῆς χθονίας θεᾶς, ἀλλ' ὅτι ὤφειλε νὰ τελέσῃ θυσίαν. Rossbach αὐτ.

6) Τῆς «coemptio» καὶ «usus».

7) Rossbach σ. 133.

8) Τὴν ἐκ τῶν γυναικῶν ἐξάρτησιν τῶν ἀνδρῶν ἐπιτιμῶν Κάτων ὁ πρεσβύτερος ἔλεγε «πάντες ἄνθρωποι τῶν γυναικῶν ἄρχουσιν, ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων, ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲ τὸ τοῦ ἐπιφανοῦς πολίτου Καρβιλίου Ῥούγα,[9]) ἦν τὸ πρῶτον μετὰ πάροδον τοσούτων αἰώνων, γεννᾶται ἡ ἀπορία τίνος ἕνεκεν αἱ τῶν ἀρχαιοτέρων νόμων περὶ διαζυγίου διατάξεις, ἐνῷ οὐδεμία ὑπῆρχε περίπτωσις ἐφαρμογῆς;[10]) Ὁ τὴν δημοσίαν ἠθικὴν ἐπιβλέπων τιμητὴς προσεκάλεσε τὸν Καρβίλιον νὰ δηλώσῃ δι' ὅρκου, ἂν ἔχῃ σύζυγον πρὸς ἀπόκτησιν τέκνων,[11]) ὅπως δὲ τοῦτο ὀμόσῃ, διεζεύχθη τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπαιδίαν αἰτιασάμενος.[12]) Ἀλλὰ τοῦτο ἐπέσυρε τὴν γενικὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν, διότι τὴν τοῦ ὅρκου ἀλήθειαν μετέτρεψεν εἰς πρόφασιν διαζυγίου. Οὐχὶ ἄρα τὸ πρῶτον διαζύγιον τὸ τοῦ Καρβιλίου, ἀλλὰ τὸ πρῶτον οὕτω σκανδαλωδῶς γενόμενον πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ νόμου καὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς, καὶ τούτου ἕνεκεν ἴσως μνημονεύεται ὡς τὸ πρῶτον,[13]) ἂν δ' ἀληθὴς ἡ τῶν ἱστορικῶν μαρτυρία, ὅτι τοῦτο ἀφύπνησε τὸν νομοθέτην προνοήσαντα περὶ τῆς προικὸς ἐν περιπτώσει αὐθαιρέτου διαζεύξεως, οὐδεὶς ὁ πειθόμενος, ὅτι μεμονωμένη περίπτωσις προὐκάλεσε τοσοῦτον σπουδαῖον νομοθέτημα.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τῶν δημοκρατικῶν χρόνων ὡς ἐκ τῆς προϊούσης τῶν ἠθῶν ἀκολασίας ὑπερεπλεόνασαν τὰ διαζύγια, οἱ δὲ τυπικοὶ τοῦ Αὐγούστου περιορισμοὶ[14]) ἥκιστα συνετέλεσαν εἰς περιστολὴν αὐτῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐθέσπισεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου γάμου, ὅστις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἀπέβη συνηθέστερος, ὁ τὴν διάζευξιν ἐπιζητῶν ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τοῦτο τῷ ἑτέρῳ

---

9) Ὡς τοῦ πρώτου διαζυγίου μνημονεύουσιν οἱ ἱστορικοί. Διον. Ἁλικ. II. 72, Val. Max. II. 1, 4, Gell. N. A. IV. 3, XVII. 21, 44, Πλουτ. Θησ. Ῥωμ· 14, Λυκ. Νουμ. 3, ἔνθα ὡς ἔτος τοῦ διαζυγίου λέγεται τὸ 230 ἀπὸ κτ. Ρ. ἐνῷ κατ' ἄλλας μαρτυρίας ἐγένετο τὸ ἔτος 511 ἢ 523.

10) Τοιοῦτο τὸ ἐρώτημα τοῦ Montesquieu, Esprit des Lois XVI. 16. «Si les citoyens eurent un tel respect pour les auspices, qui ils ne répudièrent jamais, pourquoi les legislateurs de Rome en eurent ils moins? Comment la loi corompit elle sans cesse les moeurs?

11) Ἡ ἐρώτησις ἦν «tu ex animi sententia uxorem liberum quaesundum gratia habes». Gell. IV. 3, 2, XVII. 21, 44, Διον. Ἁλικ. II. 25. Voigt, Lex Maenia σ. 82 Anm. 131.

12) Gell. IV. 3 . . . quod jurare a censoribus coactus erat, uxorem se liberorum quaerendorum gratia habiturum.

13) Savigny, Abhandl. der Akad. der Wissensch. in Berlin. (1814).

14) Διὰ τῶν νόμων «Lex Julia de adulteriis» καὶ «Lex Julia et P. Pop.»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συζύγῳ ἀποστέλλων ἀπελεύθερον καὶ ἐνώπιον ἑπτὰ μαρτύρων ἐφήβων πολιτῶν ῥωμαίων.[15]) Καὶ εἰ μὲν ἡ γυνὴ παρέσχεν ἀφορμὴν διαζυγίου, ὁ ἀνὴρ κατὰ τῆς τὴν προικὸς ἀπόδοσιν παρεκράτει καὶ μέρος αὐτῆς,[16]) εἰ δ' ὁ ἀνήρ, τὴν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἀποδοτέαν προῖκα ἀπέδιδε πάραυτα, τὰ δὲ ἀναντικατάστατα, τὰ τούτου ἕνεκα παραχρῆμα ἀποδοτέα, συναπεδίδοντο μετὰ τῶν καρπῶν τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν.[17])

Ὡς ἐκ τῆς πρὸς ποινὴν τῆς γυναικὸς παρακρατήσεως ἕνεκα τοιούτων παραπτωμάτων ὑπῆρχε καὶ ἰδία δίκη περὶ κακοτροπίας,[18]) καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ τὴν μὴ κατὰ τὴν τῆς προικὸς ἀπόδοσιν γενομένην παρακράτησιν ἀπήτει καὶ δι' ἀγωγῆς.[19])

Περιορισμοὶ χριστιανῶν αὐτοκρατόρων.

§ 171. Ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν χρόνων ἐκλιπούσης τῆς ἀρχαίας θρησκείας συνεξέλιπε καὶ ὁ θρησκευτικὸς γάμος ὡς καὶ ὁ διὰ πολιτικῆς πράξεως,[1]) παρέμεινε δὲ μόνος ὁ ἁπλῇ συναινέσει τελούμενος, ὅστις τούτου ἕνεκεν ἐλύετο καὶ τῇ ἀμοιβαίᾳ συναινέσει.[2])

Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ταύτης μονομερῶς ἐλύετο ὁ γάμος παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ μὴ νενομοθετημένων λόγων διαζυγίου. Ὁ Κωνσταντῖνος πρῶτος ἐν ἔτει 331 ὥρισε τοὺς λόγους, ἐξ ὧν καὶ μόνων ἐπιτρέπεται μονομερῶς τὸ διαζύγιον ἐπιβαλὼν ἅμα καὶ ποινὰς κατὰ πάσης ἄνευ τοιούτου λόγου μονομεροῦς λύσεως τοῦ γάμου. Ὁ ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα μοιχαλίδα, φαρμακεύτριαν καὶ προξενήτριαν καταφαινομένην, ἡ δὲ γυνὴ τὸν ἄνδρα φονέα, φαρμακέα

---

15) L. 9 (24, 2).

16) Ὅρα § 84. σημ. 6.

17) Καὶ τοῦτο ἕνεκα βαρέος πταίσματος, διότι ἐπὶ ἐλαφροτέρου ἡ μὲν πρώτη ἐντὸς μηνῶν ἕξ, τὰ δὲ δεύτερα ἀπεδίδοντο ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας, ὡς καὶ ἐπὶ βαρέος πταίσματος. Ulp. VI. § 8, 12. Wächter σ. 166.

18) «Judicium de moribus». Gaj. IV. 102.

19) Tigerström II. σ. 236, Czyhlarz σ. 338.

1) Ὁ διὰ τῆς «usus» πολὺ πρότερον περιέστη εἰς ἀχρηστίαν.

2) Κατὰ τὴν τοῦ ἔτους 497 διάταξιν τοῦ Ἀναστασίου, καθ' ἣν ἡ γυνὴ μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τῆς ἀμοιβαίᾳ συναινέσει λύσεως τοῦ γάμου ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς δεύτερον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τυμβωρύχον.[3]) Εἰς ταῦτα προσέθηκε βραδύτερον ἐν ἔτει 337, ὅτι ἐκστρατεύσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπὶ τετραετίαν οὐδεμιᾶς περὶ αὐτοῦ ὑπαρχούσης εἰδήσεως προβαίνει εἰς δεύτερον γάμον ἡ γυνὴ ἀνακοινοῦσα τοῦτο εἰς τὸν ἀνώτερον, ἄλλως μὴ τηρηθέντων τούτων σὺν τῇ τῆς προικὸς ἀπωλείᾳ καὶ κεφαλικὴν ὑφίσταται ποινήν.[4])

Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης, ὁ τὰ δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ μισήσας, ἀνέτρεψεν ἐν ἔτει 363 τὸ νομοθέτημα τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐπανήγαγε τὰς τῶν ἠθῶν ἕνεκα παρακρατήσεις, ὡς καὶ πρότερον ἐκράτουν,[5]) ἀλλ' οἱ αὐτοκράτορες Ὀνώριος καὶ Κωνστάντιος ἐν ἔτει 421[6]) εἰς ἑτέραν προέβησαν διάκρισιν θεσπίσαντες, ὅτι μόνον ἕνεκα βαρέων ἐγκλημάτων[7]) τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἐπιτρέπεται ἀτιμωρητεὶ τὸ μονομερὲς διαζύγιον, ἐπέβαλον δὲ καὶ ποινὰς κατὰ πάσης ἄνευ τοιούτου λόγου ἢ ἕνεκεν ἐλαφρῶν παραπτωμάτων λύσεως τοῦ γάμου αὐστηροτέρας μὲν ἐπ' ἐκείνων, ἠπιωτέρας δ' ἐπὶ τούτων.

Θεοδόσιος ὁ Β' περιέλαβε τὰς διατάξεις ταύτας ἐν τῷ Κώδικι αὐτοῦ δημοσιευθέντι ἐν ἔτει 438, ἀλλ' ἔτος ὕστερον κατήργησεν ὡς αὐστηράς.[8]) Ἔκτοτε τοσοῦτον ὑπερεπλεόνασαν τὰ αὐθαίρετα διαζύγια, ὥστε μετὰ δεκαετίαν νέαν ἐξέδωκε διάταξιν, ἧς τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀπηνὲς ὑπερέβη πᾶσαν προτέραν. Κατὰ τὴν τούτου διάταξιν[9]) ἡ γυνὴ ἄνευ ποινῆς διαζεύγνυται τὸν ἄνδρα ἀποδεικνύμενον μοιχόν, φονέα, φαρμακέα, ἔνοχον ἐσχάτης προδοσίας, παραποιητήν, τυμβωρύχον, ἱερόσυλον, λῃστήν, ζωοκλόπον, λῃσταποδόχον, ἀνδραποδιστήν, ἔνοχον ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς αὐτῆς, μαστιγοῦντα αὐτήν, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ταύτης μετ' ἀσέμνων γυναικῶν συμπεριφερόμενον, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα φωρωμένην φαρμακεύτριαν, τυμβωρύχον, ἱερόσυλον, μοιχαλίδα, ἔνοχον φόνου, λῃσταποδόχον, ἀνδραποδίστριαν, ἔνοχον ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ,

---

3) L. 1 C. Th. (5, 13).

4) L. 7 (5, 17).

5) L. 2 C. Th. (3, 13).

6) L. 2 C. Th. (5, 17).

7) « Crimina » ἃ ἀποκαλοῦσι «graves causae» κατ' ἀντίθεσιν τῶν «morum vitia» ἢ «mediocres culpas».

8) Nov. 1 tit. 17.

9) L. 8. C. (5, 17).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ συναναστρεφομένην μετ' ἄλλων ἀνδρῶν, γιγνώσκουσαν καὶ ἀποσιωπήσασαν ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας, συνένοχον ἐγκλήματος παραποιήσεως, ὡς καὶ ἂν ἐπιθέσῃ χεῖρα κατὰ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, διανυκτερεύσῃ ἐκτὸς τοῦ οἴκου παρὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς θέλησιν, ἢ συχνάζῃ εἰς θέατρα, ἱπποδρόμια καὶ ἕτερα δημόσια μέρη.

Ἐκ τούτων καὶ μόνων τῶν λόγων ἐπιτρέπων ὁ Θεοδόσιος τὸ διαζύγιον ἐθέσπισεν ἅμα, ὅτι ἐπὶ διαζυγίου ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ἡ μὲν γυνὴ ἀπόλλυσι προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεὰν μὴ δυναμένη νὰ συνάψῃ γαμον πρὸ παρελεύσεως πενταετίας, διότι ἄλλως ἡ τοιαύτη συναφεια δὲν λογίζεται γαμος, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀποδίδων τὴν προῖκα ἀπόλλυσι καὶ τὴν πρόγαμον δωρεάν.

Ὑπόντων νομίμων λόγων διαζυγίου ἡ ἐκ τοιούτου λόγου διαζευγνυμένη τὸν ἄνδρα γυνὴ σὺν τῇ προικὶ λαμβάνει καὶ τὴν πρόγαμον δωρεὰν δυναμένη καὶ δεύτερον μετὰ παρέλευσιν ἔτους νὰ συνάψῃ γάμον, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀποκερδαίνων τὴν προῖκα δὲν καταβάλλει τὴν πρόγαμον δωρεὰν προβαίνων παραυτα καὶ εἰς δεύτερον γάμον.[10])

Λόγοι διαζυγίου κατὰ Ἰουστινιανὸν μέχρις 117ης Νεαρᾶς.

§ 172. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Κώδικι κυρῶν τὰ ὑπὸ Θεοδοσίου νενομοθετημένα προσέθετο καὶ ἑτέρους λόγους διαζυγίου. Κατ' αὐτὸν ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ διετίαν ἀπὸ τοῦ γάμου ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρὸς διαζεύγνυται αὐτὸν ἡ γυνὴ ἀζημίως, τοῦ ἀνδρὸς παρακρατοῦντος τὴν πρόγαμον δωρεάν,[1]) ὁ δὲ ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα ἕνεκεν ἐκτρώσεως τέκνου, ἐὰν ἀκολάστως φερομένη συλλοὐεται μετ' ἀνδρῶν, καὶ ἂν συνεστῶτος τοῦ μετ' ἀνδρὸς γάμου δεύτερον παρασκευάζει.[2])

Ἀλλ' ἀτελῆ ταῦτα πάντα ἀνευρίσκων ὁ Ἰουστινιανὸς προέβη εἰς συστηματικὴν κατάταξιν τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου διὰ τῆς ἐν ἔτει 536 22ας Νεαρᾶς.

---

10) L. 8 C. (5, 17). Wächter αὐτ. σ. 243.

1) L. 10 C. (5, 17).

2) L. 11 § 2 C. (5, 17).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν διαζύγιον καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐπιτρεπόμενον ἐκύρωσεν αὖθις.[3])

Τὰ ἐκ μονομερείας διαζύγια εἰς δύο διήρεσε κατηγορίας.

Α) Εἰς ἀθέμιτα, ἤτοι τὰ ἄνευ αἰτίας ἐν τῷ νόμῳ ἀναγραφομένης, ἅτινα τούτου ἕνεκα καὶ ποινὴν ἐπάγονται κατὰ τοῦ αὐθαιρέτως διαζευγνυμένου.[4])

Β) Θεμιτά, ἅτινα καὶ ταῦτα ὑποδιαιροῦνται.

1) Μονομερῆ ἐκ νομίμου αἰτίας διαζύγια ἕνεκα παραπτώματος τοῦ ἑτέρου συζύγου, ἐπαγόμενα ἅμα καὶ ποινὴν κατὰ τοῦ ὑπαιτίου. Τοιαῦται δ' αἰτίαι εἰσὶ πᾶσαι αἱ κατὰ Θεοδόσιον καὶ ἐν ταῖς δυσὶν ἐν Κώδικι διατάξεσιν[5]) ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ προστεθεῖσαι.[6])

2) Μονομερῆ ἐξ ἀγαθῆς αἰτίας, ἤτοι οὐχὶ ἐκ παραπτώματος τοῦ ἑτέρου, ἅτινα τούτου ἕνεκα δὲν ἐπάγονται ποινήν.

Τοιαῦται δ' αἰτίαι, ὧν ἕνεκεν ἀζημίως λύεται ὁ γάμος, εἰσίν:

α) Ἐπὶ τριετίαν ἀπὸ τοῦ γάμου κοίτης ἀπραξία ἕνεκεν ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός.[7]) Περὶ στειρίας τῆς γυναικός, ἥτις κατὰ τὴν ἐν Πανδέκταις[8]) μαρτυρίαν ἀποτελεῖ αἰτίαν διαζυγίου, οὐδεὶς ἐν τῇ Νεαρᾷ λόγος, κατὰ δὲ τὴν μεταγενεστέραν[9]) ἀργεῖ πᾶσα αἰτία διαζυγίου μὴ ὀνομαστὶ τῷ νόμῳ ἐγκειμένη.[10])

β) Αἰχμαλωσία τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ἐὰν δ' ἐπὶ πενταετίαν οὐδεμία ὑπάρχῃ εἴδησις περὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος, ὁ ἐλεύθερος δύναται νὰ θεωρήσῃ λελυμένον τὸν γάμον.[11])

γ) Δουλεία, εἰς ἣν μετὰ τὸν γάμον περιέπεσεν ὁ ἕτερος τῶν

---

3) Νεαρ. 22 κεφ. ιη'.

4) Νεαρ. 22 κεφ. δ'.

5) L. 10 καὶ 11 § 2 C. (5, 17).

6) Νεαρ. 22 κεφ. ιε', ιστ'.

7) Νεαρ. 22 κεφ. στ'.

8) L. 60, 61, 62 (24, 1).

9) Νεαρ. 117 κεφ. ιϐ'.

10) Οἱ Wächter σ. 229 καὶ Καλλιγᾶς 4. § 147 παραδέχονται τοῦτο ὡς λόγον διαζυγίου κατὰ μόνην τὴν 22ᵃᵛ Νεαράν, ὡς ἐκ τοῦ ἐν κεφ. μη'. § 1 «οὐδὲν τῶν ἔμπροσθεν προσαπτόμενος». Διάφορος τῆς στειρίας εἶναι ἡ ἀνικανότης τῆς γυναικός, περὶ ἧς ὡσαύτως οὐδεὶς ἐν τῇ Νεαρᾷ 22ᵃ λόγος.

11) Νεαρ. 22 κεφ. ζ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συζύγων, καὶ ὅπερ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἐπὶ ἀπελευθέρων μόνον δύναται νὰ συμβῇ.[12])

δ) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐκστρατεύσας ἐπὶ δεκαετίαν οὐδὲν ἐπιστείλῃ εἰς τὴν γυναῖκα, ἢ ἀπείπῃ πρὸς τὸν γάμον.[13])

ε) Ἀσκητικὸς βίος, ὃν ἐξελέξατο ὁ ἕτερος τῶν συζύγων.[14])

Τὰ κατὰ Νεαρὰν 117ην.

§ 173. Ἐπὶ ταὐτὰ ἐπανερχόμενος ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν ἔτει 542 ἀκριβέστερον διετύπωσεν ἐν Νεαρᾷ 117ῃ τοὺς λόγους τοῦ διαζυγίου.

Τὸ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν διαζύγιον, ἐπιτρεπόμενον μέχρι τοῦδε, ἀπηγόρευσεν, εἰ μὴ σωφροσύνης ἐπιθυμίᾳ γενόμενον.[1])

Τὰ ἐκ μονομερείας διαζύγια διαιροῦνται ὡσαύτως κατὰ τὴν Νεαρὰν ὡς ἑξῆς:

Α) Μονομερῆ διαζύγια ἕνεκα παραπτώματος ἀποτελοῦντος κατὰ νόμον θέμα διαζυγίου, ἅτινα τούτου ἕνεκεν ἐπάγονται καὶ ποινὰς κατὰ τοῦ ὑπαιτίου.

1) Θέματα, ὧν ἕνεκεν ὁ ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα:[2])

α) Ἐὰν ἡ γυνὴ ἀπεσιώπησεν εἰς τὸν ἄνδρα τὴν εἰς αὐτὴν γνωστὴν συνωμοσίαν κατὰ τῆς βασιλείας. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ σιωπήσῃ μαθὼν τοῦτο, ἡ γυνὴ καταγγέλλει διὰ παντὸς προσώπου τὸ ἔγκλημα μὴ δυναμένου οὕτω τοῦ ἀνδρὸς νὰ πλάσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον διαζυγίου.

β) Μοιχεία αὐτῆς.

γ) Ἐπιβουλὴ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρός, ἢ ἀποσιώπησις τῆς παρ' ἄλλων κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς.

δ) Ἐὰν παρὰ θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς συμποσιάζῃ, ἢ συλλούηται μετ' ἄλλων ἀνδρῶν.

ε) Ἐὰν παρὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς θέλησιν διανυκτερεύσῃ ἐκτὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, ἐκτὸς ἂν ἡ παρὰ τοῖς ἰδίοις ἔμεινε γονεῦσιν, ἢ ἂν ἐκβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἑστερεῖτο ἰδίων γονέων, παρ' οἷς

12) Νεαρ. 22 κεφ. θ'. Wächter σ. 230.
13) Νεαρ. 22. κεφ. ιδ'.
14) Νεαρ. 22. κεφ. ε'.
1) Νεαρ. 117 κεφ. ι'.
2) Νεαρ. 117 κεφ. η'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἠδύνατο νὰ μείνῃ, διότι ἄλλως αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ἀναγκάζει τὴν γυναῖκα νὰ ὑποπέσῃ εἰς παράπτωμα διαζυγίου.

στ) Ἐὰν παρὰ τὴν θέλησιν ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ ἀνδρὸς προσέρχεται εἰς θέατρα, ἱπποδρόμια καὶ κυνηγεσίας.

2) Θέματα, ὧν ἕνεκεν ἡ γυνὴ διαζεύγνυται τὸ ἄνδρα:[3])

α) Κατὰ τῆς βασιλείας συνωμοτοῦντα, ἢ μὴ καταγγέλλοντα τὴν γνωστὴν αὐτῷ συνωμοσίαν.

β) Τὴν ζωὴν αὐτῆς ἐπιβουλεύοντα, ἀποσιωπήσαντα εἰς αὐτὴν τὴν τῶν ἄλλων ἐπιβουλήν, ἢ μὴ ἐκδικήσαντα κατὰ τοὺς νόμους τὴν ἐπιβουλήν.[4])

γ) Ἐπιβουλεύοντα τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ὡς ἀποπειραθέντα νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς ἄλλους.

δ) Ψευδῶς ἐγκαλέσαντα αὐτὴν ἐπὶ μοιχείᾳ.

ε) Ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ ἢ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐν ἑτέρῳ οἴκῳ μετ' ἄλλης γυναικὸς διάγοντα, πρὸς ὃν ἀλυσιτελεῖς ἀπέβησαν αἱ ἐπανειλημμέναι προτροπαὶ τῶν συγγενῶν.

στ) Καταδικασθέντα ἕνεκα μοιχείας μετ' ἐγγάμου.

Β) Μονομερῆ διαζύγια ἕνεκα θέματος νομίμου, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῆς αἰτίας, μὴ συνεπαγόμενα τούτου ἕνεκεν οὐδεμίαν ποινήν. Τοιαῦτα δὲ θέματά εἰσι:[5])

α) Ἡ ἐξ ἀρχῆς τοῦ γάμου ἀπραξία κοίτης ἕνεκεν ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός.

β) Εὐλαβοῦς βίου ἐπιλογὴ καὶ ἐν μοναστηρίῳ οἴκησις.[6])

γ) Αἰχμαλωσία.

Οὗτοι καὶ μόνοι εἰσὶν οἱ λόγοι, ὧν ἕνεκεν ἐπιτρέπεται τὸ διαζύγιον, κατὰ ῥητὴν δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ἀργεῖ πᾶς ἕτερος λόγος μὴ ὀνομαστὶ τῇ Νεαρᾷ ἐγκείμενος.[7])

Τὸ ἐκ μονομερείας διαζύγιον ἄνευ αἰτίας ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένης τιμωρεῖται.[8])

3) Νεαρ. 117 κεφ. θ'.

4) Κακώσεις, οἷον μαστίγωσις καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν ἀποτελοῦσι λόγον διαζυγίου, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὡς ἐκ τῆς ὕβρεως δίδωσι τῇ γυναικὶ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγάμου δωρεᾶς. Νεαρ. 117 κεφ. ιδ'.

5) Νεαρ. 117 κεφ. ιϛ'.

6) Νεαρ. 123 κεφ. μ'.

7) Νεαρ. 117 κεφ. ιϛ'.

8) Νεαρ. 117 κεφ. ιγ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λέων καὶ Κωνσταντῖνος οἱ Ἴσαυροι ἐν τῇ Ἐκλογῇ[9]) ἀπέκοψαν τοὺς πλείστους τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου ὁρίσαντες, ὅτι ὁ μὲν ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα ἕνεκα πορνείας, ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἢ ἀποσιωπήσεως τῆς ἐπιβουλῆς ἄλλων, καὶ λώβης, ἡ δὲ γυνὴ τὸν ἄνδρα ἐκτὸς τῶν δύο τελευταίων καὶ ἕνεκεν ἀνικανότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν μετὰ τῶν συμβασιλέων αὐτοῦ ἀνατρέψας τὸ τῶν Ἰσαύρων νομοθέτημα διὰ μὲν τοῦ Προχείρου[10]) ἐπανήγαγεν ἐν τοῖς πλείστοις τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διὰ δὲ τῆς Ἐπαναγωγῆς[11]) ὥρισεν, ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ τὸ ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως διαζύγιον.

Τὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ περὶ διαζυγίου διατάξεις περιέλαβον καὶ τὰ Βασιλικά, παραλειφθέντος μόνου τοῦ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν διαζυγίου.[12])

Τὰ κατὰ Ἀρμενόπουλον καὶ τὰ παρ' ἡμῖν.

§ 174. Ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ αἰτίαν διαζυγίου ἕνεκεν αἰχμαλωσίας κατήργησε,[1]) προσέθετο δ' ἕτερον διαζυγίου λόγον, τὴν τοῦ τέκνου ἄμβλωσιν.[2])

Ἡ μανία κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον παρακωλύει τὴν τοῦ γάμου σύστασιν, ἀλλὰ καὶ δὲν διασπᾷ τὸν συστάντα,[3]) ὁ δὲ τῆς ἐκκλησίας πατὴρ Τιμόθεος ἐρωτηθεὶς ἂν ὁ πνευματιῶσαν ἔχων γυναῖκα λαμβάνει ἑτέραν, ἀπεφήνατο ὅτι, καίτοι ἐλλειπούσης πάσης περὶ τούτου διατάξεως, οὐδὲν ἧττον μοιχείαν διαπράττει ὁ ἕτερον συνάπτων γάμον.[4]) Ὁ Λέων ἀφόρητον θεωρῶν τὴν μετὰ μαινομένου συμβίωσιν τὸ μὲν πρῶτον ἐν Νεαρᾷ 111η ἐθέσπισεν, ὅτι ὁ ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα ἐπὶ τριετίαν ἀναμείνας τὴν ἴασιν, εἶτα δὲ διὰ τῆς 112ης τὸ αὐτὸ ὥρισε καὶ ὑπὲρ τῆς

---

9) Β. 13.

10) Θ. α', ε', ζ', η', θ', ι', ια', ιβ', ιγ', ιη'.

11) ΚΑ. δ'.

12) Βασ. XXVIII. 7.

1) Νεαρ. 33.

2) Νεαρ. 31.

3) L. 16 § 2 (23, 2). Furor contrahi matrimonium non sinit, quia consensu opus est, sed recte contractum non impedit.

4) Καν. 15 Συντ. Δ. σ. 340. Zhishman σ. 769.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γυναικὸς ἐπὶ πενταετίαν ἐγκαρτερησάσης. Ὁ Φώτιος[5]) δὲν ἐθεώρησε καὶ τοῦτο εὔλογον αἰτίαν διαζυγίου καθὸ μὴ περιεχομένην ἐν Νεαρᾷ 117ῃ, ἀλλὰ τὰ ὑπὸ Λέοντος νενομοθετημένα ἐκράτησαν, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς μὴ περισωθείσης Νεαρᾶς Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου (1078—1081),[6]) ἡ δ' ἐκκλησία δὲν ἀπεδοκίμασε τὸν τοιοῦτον τοῦ διαζυγίου λόγον.[7])

Τὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεις περὶ τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου περιέλαβεν ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἁρμενόπουλος. Ἰουστῖνος ὁ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάδοχος[8]) κατήργησεν ἐν ἔτει 566 τὴν τούτου διάταξιν τὴν ἀπαγορεύουσαν τὸ ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως διαζύγιον ἢ μὴ σωφροσύνης ἐπιθυμίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἡ τοῦ Ἰουστίνου Νεαρὰ ἐκ τῶν Βασιλικῶν ἀποκοπεῖσα οὐδ' ἐν Ἁρμενοπούλῳ κατεστρώθη, ὥστε πάντως ἀργεῖ σήμερον ὁ λόγος οὗτος. Ὁ Ἁρμενόπουλος ὅμως πλὴν τῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεων περιέλαβε τὴν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος τὴν ἀπαγορεύουσαν τὸ διαζύγιον ἕνεκεν αἰχμαλωσίας ὡς καὶ τὴν ἐπιτρέπουσαν τοῦτο ἕνεκεν ἀμβλώσεως,[9]) πρὸς δὲ καὶ τὰς δύο τοῦ Λέοντος Νεαράς, καθ' ἃς λύεται ὁ γάμος ἕνεκα μανίας,[10]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀπώκνησε νὰ καταστρώσῃ καὶ τὸν κανόνα τοῦ Τιμοθέου,[11]) μὴ κατισχύοντα ὅμως τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων.

Κατὰ τὰ ἐν Πείρᾳ[12]) ὁ Πατρίκιος ἐψήφισεν, ὅτι ὁ ἀνὴρ διαζεύγνυται τὴν γυναῖκα εὑρὼν αὐτὴν ἐκπεπαρθενευμένην, ἐὰν ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ διεμαρτύρατο τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς τῆς γυναικός, τοῦτο δὲ περιέλαβε καὶ ὁ Ἁρμενόπουλος.[13]) Ἡ τοιαύτη

---

5) Νομ. Συντ. Α. σ. 330.

6) Zachariae, Nov. const. p. Justin. σ. 340. Ταύτης μνεία παρὰ Βαλσαμῶνι ἐν Νομ. καὶ Ματθαίου Βλασταρ. Συντ. Α. σ. 331, ΣΤ. σ. 198.

7) Βαλσαμὼν εἰς Νομ. Συντ. Α. σ. 331, 335, εἰς καν. Τιμοθ. Ἀλεξ. Συντ. Δ. σ. 340. Ἐκ δὲ τῆς Νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ φιλοσόφου δέδοται τῷ ἀνδρὶ μαινομένης διηνεκῆ μανίαν τῆς γυναικὸς λύειν τὸν γάμον.

8) Νεαρ. Ἰουστ. ἐν Zachariae, Nov. const. p. Just. σ. 6.

9) Ἁρμ. Δ. ιε', 4, 6.

10) Ἁρμ. Δ. α'. 15, ιε'. 5.

11) Ἁρμ. Δ. ιε'. 7.

12) XLIX. ε'.

13) Δ. ιε'. 10.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λύσις ἐκ παρερμηνείας ἴσως τῶν περὶ ἀγοραπωλησίας δούλης κρατούντων προελθοῦσα [14]) ἀργεῖ παρ' ἡμῖν, καθὸ μὴ στηριζομένη εἰς αὐτοκρατορικὴν διάταξιν.

Ἡ ἐπὶ τῶν διαζυγίων ἁρμοδιότης τῶν δικαστηρίων.

§ 175. Ἡ διὰ διαζυγίου λύσις τοῦ γάμου εἰς οὐδεμίαν σχεδὸν ὑπεβάλλετο διατύπωσιν, διότι ἐπὶ μὲν τοῦ ἐκ μονομερείας ἐξ ἀγαθῆς αἰτίας οὐδεμία τοιαύτη ἀπῃτεῖτο, τὸ δὲ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν διαζύγιον ἐγίγνετο διὰ συμφώνου, κατὰ πᾶσαν δ' ἄλλην περίπτωσιν ἀπεστέλλετο τῷ ἑτέρῳ συζύγῳ ἔγγραφον ἀποστασίου,[1]) κατὰ δὲ τὴν τοῦ Διοκλητιανοῦ διάταξιν [2]) λύεται ὁ γάμος καὶ μὴ ἐγχειρισθέντος ἢ γνωστοποιηθέντος τῷ ἑτέρῳ συζύγῳ τοῦ περὶ ἀποστασίου ἐγγράφου.

Ἐν ταῖς Νεαραῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπαριθμήσαντος καὶ συστηματικῶς κατατάξαντος τὰς αἰτίας τοῦ διαζυγίου οὐδαμοῦ λόγος περὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως. Μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν πιθανῶς δὲ διὰ τοῦ κανονικοῦ δικαίου καθιερώθη ἡ ἀρχή, ὅτι καὶ συναινούντων καὶ διχογνωμούντων τῶν συζύγων ὁ γάμος λύεται διὰ δικαστικῆς διαγνώσεως, διὸ καὶ ἀναληθὲς τὸ ὑπὸ Βαλσαμῶνος λεγόμενον, ὅτι δὲν λύεται ὁ γάμος *χωρὶς κρίσεως καὶ ψήφου τῶν δικαστῶν, ὡς διάφοροι τοῦτο θεσπίζουσιν Ἰουστινιάνειοι Νεαραί.*[3]) Ὁπωσδήποτε ὅμως βέβαιον, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Βαλσαμῶνος καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ὁ γάμος ἐλύετο δι' ἀποφάσεως συνοδικῆς,[4]) κατὰ δὲ τὴν Νεαρὰν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ [5]) τοῦ ἔτους 1086 ὁρίζουσαν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ συνοικέσια παρὰ τῶν ἐπισκόπων κρίνονται, δὲν εἶναι ἀπίθανον, ὅτι καὶ τὰ διαζύγια εἰς τὴν τῶν ἐπισκόπων ὑπεβλήθησαν δικαιοδοσίαν.

Ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφ' ἧς οἱ ἐπίσκοποι ἐκτήσαντο καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν, οὗτοι καὶ μόνοι ἐδίκαζον περὶ τοῦ διαζυγίου ὡς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὑπαγομένου.

---

14) L. 11 § 5 (19, 1). Καλλιγᾶς 4. § 148.

1) Nov. Th. 17.

2) L. 6 C. (5, 17).

3) Συντ. Β. σ. 64, 509, ΣΤ. σ. 177.

4) Zhishman σ. 786.

5) Zachariae, Nov. const. p. Just. IV. Nov. 27.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ ἡ ἡμετέρα νομοθεσία κατὰ μίμησιν τῶν νεωτέρων μὴ παρορῶσα τὴν ἠθικὴν τοῦ γάμου σχέσιν δὲν ἠδύνατο τὰ τοῦ διαζυγίου νὰ ἐξαρτήσῃ ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας τῶν συζύγων ἄνευ ἐπισταμένης διαγνώσεως παρὰ τῆς πρὸς τοῦτο ἁρμοδίας ἀρχῆς. Ἡ ἀκριβὴς τῶν νόμων γνῶσις καὶ τὰ τῆς ἐκδικάσεως τῶν διαζυγίων δὲν εἶναι ἔργον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἑτέρας ἀρχῆς, τῆς δικαστικῆς, διὸ καὶ παρ' ἡμῖν τὰ περὶ τούτου ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.[6])

Τούτων ἕνεκα παρ' ἡμῖν διὰ διαζυγίου λύεται ὁ γάμος διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀμετακλήτου,[7]) ἣν ὁ εἰσαγγελεὺς πέμπει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ὅπως καὶ αὕτη κηρύξῃ πνευματικῶς λελυμένον τὸν γάμον.[8])

Ἐὰν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων τὸν μοναχικὸν ἐπιλέξηται βίον, τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν αὐτοδικαίως λύεται ὁ γάμος μὴ ἀπαιτουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Χωρισμὸς ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης.

§ 176. Ἡ δυτικὴ ἐκκλησία πιστῶς τηροῦσα τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ ἅμα δὲ καὶ μυστήριον θεωροῦσα τὸν γάμον ἀδιάρρηκτον ἐκήρυξεν αὐτόν, ὅπερ ἐκύρωσε καὶ ἡ ὑπὸ Παύλου τοῦ Γου ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος (1545—1563)[1]) τὸ ἀνάθεμα βίψασα κατ' ἐκείνου, ὅστις πλανωμένην ἤθελεν ἐλέγξει τὴν ἐκκλησίαν ἀνέκαθεν διδάξασαν, ὅτι ἄλυτος ὁ γάμος κατὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποστόλων διδασκαλίαν. Ἀντὶ τοῦ διαζυγίου ἐπενόησε τὸν ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμόν, δι' οὗ δὲν λύεται μὲν ὁ γάμος, ἀλλὰ προσκαίρως ἀποχωρίζονται οἱ σύζυγοι τῆς ἀμοιβαίας συμβιώσεως, μέχρις οὗ ὁ χρόνος καλύψῃ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἔριδος καὶ ἀναλάμψῃ τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀγάπης.

Τὴν τοιαύτην διαδικασίαν ἐκύρωσε καὶ ἡ ἡμετέρα νομοθεσία[2])

---

6) Π. Δικ. Ἄρθ. 682 καὶ 685 καὶ Ἄρθ. ΙΖ' Καταστ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 9 Ἰουλίου 1852.

7) Οὐχὶ μόνον τελεσιδίκου μὴ ὑποκειμένης εἰς τακτικόν, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὸ ἔκτακτον ἔνδικον μέσον τῆς ἀναιρέσεως.

8) Κατ. Ἱερ. Συν. Ἄρθ. ΙΖ'. Ἐγγράφεται δὲ καὶ εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία. Α. Ν. Ἄρθ. 89, 90.

1) Sess. XXIV. can. 7.

2) Πολ. Δικ. Ἄρθ. 682, Κατ. Ἱερ. Συν. Ἄρθ. ΙΖ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καίτοι μὴ ἀναγραφομένων ἐν τῷ πολιτικῷ νόμῳ τῶν λόγων, ὧν ἕνεκεν ἐπιτρέπεται ὁ τοιοῦτος χωρισμός.

Ἀναντίρρητον ὅτι δι' οὓς λόγους αἰτεῖται διαζύγιον, διὰ τοὺς αὐτοὺς ἐπιτρέπεται καὶ τὸ ἠπιώτερον μέτρον τοῦ χωρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕνεκεν ἄλλων λόγων σπουδαίων, ὧν ἡ ἐκτίμησις ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ὁ χωρισμός.[3])

Ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή, ἀπαράδεκτον αὐτῆς, καὶ τὸ ἕνεκα μοιχείας διαζύγιον.

§ 177. Ἑκάτερος τῶν συζύγων ἔχων ἐκ τοῦ νόμου λόγον διαζυγίου αἰτεῖται τὴν διάζευξιν. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπαναλαμβάνων τὴν διάταξιν τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ Διοκλητιανοῦ ἐθέσπισεν, ὅτι οὔτε αὐτεξούσιοι, οὔτε ὑπεξούσιοι, οὔτε ἄρρενες, οὔτε θήλειαι διαζεύγνυνται ἄνευ συναινέσεως τῶν γονέων, οἵτινες ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει συνέστησαν ὑπὲρ αὐτῶν προῖκα ἢ πρόγαμον δωρεάν, διότι ὡς ἐκ τῶν ποινῶν τῶν παρακολουθουσῶν τὰ ἀθέμιτα διαζύγια ἠδικοῦντο αὐτοὶ οἱ γονεῖς.[1])

Παρ' ἡμῖν ἄλλαι κρατοῦσιν ἀρχαί. Περὶ τοῦ διαζυγίου ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον, διὰ δὲ τοῦ γάμου ἐπέρχεται νόμῳ ἡ χειραφεσία. Ὁ χειράφετος ἀνήλικος διατελεῖ ὑπὸ κηδεμόνα, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος ἐπὶ διαφορῶν μὴ ἀναγομένων εἰς διαχείρισιν περιουσίας, τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ διαζύγιον, ὅπερ δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ δι' ἀγωγῆς ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος, ἂν δ' οὗτος ἀποποιεῖται ταύτην ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον.[2])

Ἀνήλικος γυνὴ ὀρφανὴ πατρὸς διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συζύγου,[3]) ἂν δ' αὕτη αἰτεῖται τὸ διαζύγιον κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτεῖται διορισμὸς εἰδικοῦ κηδεμόνος, διότι ὑπάρχει σύγκρουσις συμφερόντων.[4])

Καίτοι στερούμενοι ῥητῆς διατάξεως οὐδὲν ἧττον καὶ ὡς ἐκ

---

3) Α. Π. 191 (1847).

1) L. 12 C. (5, 17), Νεαρ. 22 κεφ. ιθ'.

2) Ἀστ. Νομ. Ἄρθρ. 105.

3) Ἄρθρ. 102.

4) Καὶ τοῦτο κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐν ἄρθρῳ 9, καθ' ὃ διορίζεται εἰδικὸς ἐπίτροπος συγκρουομένων τῶν συμφερόντων πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς φύσεως τῆς περὶ διαζεύξεως ἀγωγῆς καὶ κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ περὶ τούτου κρατοῦντα ὡς ἀναγκαῖον παρέπεται πόρισμα ἡ ἀπόσβεσις τῆς ἀγωγῆς ἐπιγενομένης συγγνώμης μετὰ τὸν λόγον, ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ τὴν διάζευξιν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων.[5]) Τὰ τὴν συγγνώμην ἀποτελοῦντα γεγονότα δύνανται νὰ ὦσιν οὐ μόνον προγενέστερα τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτὴν νὰ ἐπακολουθήσωσιν.[6]) Ἡ συγγνώμη δύναται νὰ ᾖ οὐ μόνον ῥητή, ἀλλὰ καὶ σιωπηρὰ τῶν καθ' ἕκαστον πραγματικῶν γεγονότων ἀποκειμένων εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ, διότι καὶ αὐτὴ ἡ συνοίκησις δὲν θεωρεῖται ἀείποτε ὡς συγγνώμη, ὑπάρχουσι δὲ καὶ οἱ μὴ ἀπολύτως τὴν ἐκ τῆς συνοικήσεως ἐγκυμοσύνην ὡς ἀπόδειξιν συγγνώμης ἀποδεχόμενοι.[7])

Ἐκ λόγων μεταγενεστέρων τῆς συγγνώμης χωρεῖ ἡ ἀγωγή, ὅτε ὁ ἐνάγων ἐπικαλεῖται καὶ τοὺς προτέρους πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ. Ὁ προσφεύγων εἰς τὴν περὶ διαστάσεως ἀγωγὴν δὲν τεκμαίρεται παραιτηθεὶς τούτου ἕνεκα τῆς περὶ διαζυγίου.[8])

Διάταξις εἰδικὴ περὶ παραγραφῆς τῆς πρὸς διάζευξιν ἀγωγῆς οὐδεμία εὕρηται ἐν τῷ νόμῳ. Ἡ μοιχεία κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον χαρακτηρίζεται ὡς πλημμέλημα παραγραφόμενον μετὰ παρέλευσιν ἔτους,[9]) ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι συμπαραγράφεται καὶ ἡ

---

5) Τοιαῦται αἱ τῶν ἄρθρων 272—274 διατάξεις τοῦ γαλλικοῦ κώδικος. Κατὰ τὴν διάταξιν ἐν L. 13 § 9 (48, 5) ὁ διαζευχθεὶς τὴν γαμετὴν καὶ λαβὼν αὖθις αὐτὴν ἀπαλείφει τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα μὴ ἔχων τὴν περὶ μοιχείας.

6) Demolombe IV. Nº 407.

7) Demolombe αὐτ. Nº 410, 411. Παρ' ἡμῖν ἱκανὴ τοῦτο ἀπόδειξις συγγνώμης τοῦ πρὸς διαζύγιον λόγου, ἐνῷ ἡ ἀμφιβολία παρὰ γάλλοις προέρχεται, διότι ἐξετάζουσι τὴν ἐγκυμοσύνην οὐχὶ ὡς συγγνώμην διαζυγίου, ἀλλὰ διαστάσεως (séparation de corps).

8) Τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῆς αἰτήσεως χωρισμοῦ κτημάτων καὶ ἕνεκα λόγων ἀρχαιοτέρων τῆς αἰτήσεως. Demolombe IV. Nº 418. Ἐν Γαλλίᾳ ἐρίζουσιν οἱ ἑρμηνευταὶ περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν ἐπιτρέπηται αἴτησις περὶ διαστάσεως ἐκ λόγου εἴτε τοῦ αὐτοῦ εἴτε καὶ ἑτέρου, δι' ὃν δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διάστασις κατὰ τοῦ ἤδη αἰτοῦντος ταύτην, ὡς μοιχείας τῆς γυναικὸς καὶ διαμονῆς τοῦ ἀνδρὸς μετ' ἄλλης γυναικὸς ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ. Τὴν καταφατικὴν λύσιν ἀσπάζεται Demolombe IV. Nº 415, 416.

9) Ποιν. Νομ. Ἄρθρ. 120 § 2, 286.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πολιτικὴ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή, διότι τὰ κατ' αὐτὴν κρίνονται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον.

Κατὰ τὴν ποινικὴν τῶν ῥωμαίων νομοθεσίαν ἡ μοιχεία ἦν ἔγκλημα δημόσιον παρὰ παντὸς καταγγελλόμενον,[10]) κατὰ δὲ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ἂν καὶ παρέμεινε τοιοῦτον, οὐδὲν ἧττον τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκλήσεως ἐπετράπη εἰς ὡρισμένα πρόσωπα, οἷον σύζυγον, πατέρα, ἀδελφὸν καὶ θεῖον ἐκ πατρὸς ἢ μητρός,[11]) ἐτιμωρεῖτο δὲ δι' αὐστηροτάτων ποινῶν. Ὅπως δ' ἐξ εὐλόγου αἰτίας θεωρηθῇ γενόμενον τὸ διαζύγιον ἕνεκα μοιχείας, ἔδει πρότερον νὰ διεξαχθῇ ἡ ποινικὴ περὶ τούτου δίκη κατὰ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ μοιχοῦ.[12])

Παρ' ἡμῖν ἡ μοιχεία ὡς πλημμέλημα χαρακτηρίζεται τιμωρούμενον κατ' αἴτησιν τοῦ ὑβρισθέντος.[13]) Τῆς πολιτικῆς δίκης περὶ διαζεύξεως ἡ μοιχεία ἀποτελεῖ προδικαστικὸν ζήτημα, ἐκδικαζόμενον παρεμπιπτόντως παρ' αὐτοῦ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου, διότι δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων, δι' ἃ δέον πρότερον νὰ ἀποφανθῇ τὸ ποινικὸν δικαστήριον ἀναστελλομένης τῆς πολιτικῆς δίκης.

Ἄλλο τὸ διὰ τῆς ποινικῆς δίκης ἐπιδιωκόμενον καὶ ἄλλη ἡ πολιτικὴ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἐπελθοῦσα καταδίκη ἕνεκα τοῦ πλημμελήματος τῆς μοιχείας, δὲν καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν περὶ διαζεύξεως ἀγωγήν.[14])

Ἀνασύστασις λυθέντος γάμου.

§ 178. Κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ἡ ἔνοχος μοιχείας γυνὴ σὺν ταῖς ἄλλαις ποιναῖς καθείργεται καὶ εἰς μονήν, ἣν ἐντὸς διετίας δύναται νὰ ἀναλάβῃ ὁ ἀνὴρ καὶ συνοικήσῃ μετ' αὐτῆς, παρελθούσης δὲ ταύτης ἀπράκτου κείρεται καὶ τὸ μοναχικὸν περιβάλλεται σχῆμα.[1]) Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν ἑρμηνευτῶν τῶν κανόνων, καθ' ὃ ὁπωσδήποτε γενομένου τοῦ διαζυγίου εἴτε

---

10) L. 11 § 10, L. 26 (48, 5), L. 11 C. (9, 9).

11) L. 30 C. (9, 9).

12) Νεαρ. 117 κεφ. η'. § 2.

13) Ποιν. Νομ. 286.

14) Demolombe IV. Nº 417.

1) Νεαρ. 134 κεφ. ι'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ένεκα μοιχείας εἴτε ἕνεκεν ἑτέρου λόγου, οὐδὲν κωλύει τὴν τῶν διεζευγμένων ἕνωσιν καὶ τὴν τοῦ γάμου ἀνασύστασιν.[2])

Ἡ ἀνασύστασις θεωρεῖται ὡς νέος γάμος, δι' ὃν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις πασῶν τῶν διὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ διατυπώσεων, ὡς καὶ ἡ τῶν γονέων συναίνεσις, καθ' ἃς αὕτη ἀπαιτεῖται περιπτώσεις.[3])

Συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν προῖκα.

§ 179. Κατὰ τὸ σύστημα τῆς προικῴας ἀγωγῆς ἡ τοῦ γάμου ἀνασύστασις ἐπάγεται καὶ τὴν τοιαύτην τῆς μήπω ἀποδοθείσης προικός, διὸ καὶ πᾶν ὅ,τι κατὰ τὴν τοῦ προτέρου γάμου τέλεσιν ἦν προῖξ παραμένει τοιοῦτο καὶ κατὰ τὸν ἀνανεούμενον γάμον, ἀμφότεραι δέ, ἥ τε προτέρα ὡς καὶ ἡ ὑστέρα προῖξ, εἰσὶ ταὐταὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν οὐδόλως ἀλλοιούμεναι.[1]) Διὰ τῆς ὡς ἐκ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ γάμου ἀνανεώσεως τῆς προικὸς αἴρεται ἡ προτέρα ἐνοχή, ἤτοι συμβαίνει παραπλήσιόν τι τῇ ἀνανεώσει, διότι ὡς ἐν ἐκείνῃ δύο ἀλληλοδιάδοχοι ἐνοχαὶ καταργουμένης τῆς προτέρας διὰ τῆς ὑστέρας, οὕτω καὶ ἐνταῦθα δύο πρόκεινται προῖκες, ἀλλὰ ταὐταὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον.[2]) Ἡ τοιαύτη τῆς προικὸς ἀνανέωσις δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην συνέπεια τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ γάμου, ἀλλ' ἐνυπάρχει μᾶλλον ἐν τῇ εἰκαζομένῃ βουλήσει τῶν συζύγων, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι οὐδεμία τῆς προικὸς ἀνανέωσις, ἅμα δεδηλωμένη ἡ ἐναντία βούλησις, οὐ μόνον τῆς γυναικός, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃν ἄκοντα δὲν ἐπιβάλλεται προῖξ.[3])

Ἀνανεουμένης τῆς προικὸς δὲν συνανακαινίζονται καὶ τὰ

---

2) Ὅπερ δὲν ἐθεώρησαν ἀντιστρατευόμενον οὔτε εἰς τὸν τοῦ Βασιλείου κανόνα 9 οὔτε εἰς τὸν 87 τῆς ἐν Τρούλλῳ, διότι κατ' αὐτοὺς δὲν ἀπαγορεύεται ἡ μετὰ τῆς μοιχαλίδος ἀνανέωσις τοῦ γάμου, ἀλλ' ἁπλῶς ὁρίζεται, ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ ταύτην ἄκων. Συντ. Δ. σ. 121, 2. 506.

3) L. 18 (23, 2), L. 7 C. (5, 4).

1) L. 30, 40, 64 (23, 3), L. 66 § 5 (24, 3), L. 32 § 11 (24, 1). Ἐκ L. 68 (23, 3) δῆλον, ὅτι τὰ αὐτὰ κρατοῦσιν οὐ μόνον ἐπὶ δοθείσης ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὑποσχεθείσης προικός. Bechmann II. σ. 139, Czyhlarz σ. 453 Anm. 2.

2) Διὸ καὶ κατὰ τὸν Λαβέωνα «prioris dotis causa in sequentem dotis obligationem esset translata» L. 66 § 5 (24, 3). Czyhlarz σ. 453.

3) L. 30, 40 (23, 3). Bechmann II. σ. 405.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προικῷα σύμφωνα, ἐκτὸς ἂν δι' αὐτῶν ὁλοσχερῶς ἀλλοιοῦται τὸ τῆς προικὸς ἀντικείμενον, ὡς διὰ τῆς διατιμήσεως καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς, ὅτε προῖξ ἀποκαθίσταται τὸ ἐν τῷ συμφώνῳ ἀντικείμενον.[4]) Οἱ ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου μέχρις ἀνασυστάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν γυναῖκα ἀνήκοντες καρποὶ ὡς ἐκ τῆς προικῴας ἐνοχῆς ἀποτελοῦσι μέρος τῆς δευτέρας προικός.[5])

Ἐπὶ τῆς ἐπερωτήσει συσταθείσης προικὸς παρ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς μόνη ἡ τοῦ γάμου ἀνασύστασις δὲν ἐπάγεται καὶ τῆς προικὸς ἀνανέωσιν, διότι ἡ τοιαύτη ἐνοχὴ καθὸ τοῦ αὐστηροῦ δικαίου καὶ ἐν τοῖς τυπικοῖς ῥήμασιν ὑπάρχουσα δὲν ἠδύνατο νὰ λυθῇ ἄλλως, ἢ κατὰ τὸν αὐτὸν καθ' ὃν καὶ συνέστη τρόπον, οὐχὶ δὲ καὶ σιωπηρῶς. Ἀλλ' οὐχ ἧττον κατὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς ἐπροστατεύετο ὁ ἀνὴρ διαρκοῦντος τοῦ γάμου διὰ τῆς τοῦ δόλου ἐνστάσεως.[6]) Ἂν ἐξωτικὸς ὁ τὴν προῖκα συστήσας, τὸ πρὸς ἀνάληψιν δικαίωμα αὐτοῦ δὲν αἴρεται ἐκ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ γάμου, οὐδὲ δι' ἐνστάσεως ματαιοῦται ἡ ἀγωγή,[7]) ἐκτὸς ἂν συνήνεσεν εἰς τὴν ἀνασύστασιν, ὅτε ἡ τούτου συναίνεσις ἑρμηνεύεται ὡς δήλωσις περὶ μὴ ἀπαιτήσεως τῆς προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου.[8])

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπερωτήσει συσταθείσης προικός. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἔχῃ ὑπεξουσίαν τὴν γυναῖκα ὁ πατήρ, ὅτε πάντως πρὸς ἀνασύστασιν τοῦ γάμου ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις αὐτοῦ, οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ τοιαύτῃ συναινέσει τεκμαίρεται ἐνυπάρχουσα καὶ ἐκείνη, ὅπως μὴ ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα.

Ἡ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἀναπλασθεῖσα περὶ προικὸς ἀγωγὴ εἶναι καλῆς πίστεως, διὸ καὶ ὡς πρὸς τὴν τῆς προικὸς ἀνανέωσιν κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας περὶ προικός. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ τῆς γυναικὸς ἀγωγὴ οὐχὶ κατὰ πλάσμα, ἀλλὰ πράγματι βάσιν ἔχει τὴν ἐπερώτησιν, τὰ αὐτὰ ἐπίσης ἐφαρμόζονται, διότι ἡ προικῴα

---

4) Frg. Vat. § 107. Czyhlarz σ. 455.

5) L. un. § 9 C. (5, 13), L. 5 (24, 3).

6) L. 13 (23, 3) ... per doli exceptionem inefficacem fieri ex stipulatu actionem, usque quo matrimonium durat.

7) L. 63 (23, 3), L. 42 § 3 (24, 3).

8) L. 63 (23, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐνοχὴ εἶναι ἀείποτε καλῆς πίστεως.[9]) Ἀλλ' ἡ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν Κώδικι διάταξις[10]) ἀφορᾷ εἰς μόνον τὸ θέμα τῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπερωτήσει συσταθείσης προικός, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ τοιαύτης, περὶ ἧς κρατεῖ ὅ,τι καὶ κατὰ τὴν προτέραν ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγήν.[11])

Ἐὰν ὁ γάμος ἀνανεωθῇ μετὰ τὴν κάταρξιν τῆς δίκης ἀλλὰ πρὸ τοῦ δεδικασμένου, ἡ τοῦ γάμου ἀνασύστασις ἐπάγεται κατάργησιν τῆς δίκης καὶ τὰ πάντα ἔχουσιν ὡς πρότερον, ἤτοι ἡ πρότερον προὶξ παραμένει τοιαύτη καὶ διὰ τὸν δεύτερον γάμον,[12]) διότι καὶ ἐνταῦθα τοιαύτη τεκμαίρεται τῶν συζύγων ἡ βούλησις. Ἐπελθόντος μετὰ τὴν ἀνανέωσιν καὶ αὖθις διαζυγίου αἱ ἐκ χρηματικῆς αἰτίας παρακρατήσεις χωροῦσιν εἴτε ἐκ τοῦ πρώτου εἴτε ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου ἐγεννήθησαν.[13])

Ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς τοῦ ἐξωτικοῦ ἡ τοῦ γάμου ἀνασύστασις δὲν ἐπάγεται καὶ τὴν κατάργησιν τῆς δίκης ἄνευ ῥητῆς παραιτήσεως,[14]) διὸ καὶ δὲν ἐλευθεροῦται ὁ ἀνήρ. Κατὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς κρατεῖ ὅ,τι καὶ πρότερον κατὰ τὸ σύστημα τῆς προικῴας ἀγωγῆς, ἐνῷ τοὐναντίον ἐπὶ τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς τοῦ πατρὸς ἢ ἐξωτικοῦ ἐφαρμόζονται τὰ πρότερον ἐπὶ ταύτης κρατοῦντα.

Ἡ μετὰ τὴν τελεσιδικίαν ἀνασύστασις τοῦ γάμου δὲν καταργεῖ τὸ δεδικασμένον, ἐξ οὗ τοῦ αὐστηροῦ δικαίου τίκτεται ἐνοχή, ἀλλ' οὐχ ἧττον διαρκοῦντος τοῦ δευτέρου γάμου προστατεύεται ὁ ἀνὴρ κατὰ τῆς ἐκ τοῦ δεδικασμένου ἀγωγῆς διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου.[15])

---

9) Czyhlarz σ. 457. Ἀντιδοξεῖ Bechmann II. σ. 364 ἐφαρμόζων τὰ τῆς ἀρχαιοτέρας ἐξ ἐπερωτήσεως ἀξιώματα.

10) L. un. C. (5, 13). Ὅρα ἀνωτ. § 137.

11) Czyhlarz σ. 458.

12) L. 19 (24, 3). Si mulier diverterit et judicio de dote contestato reversa fuerit in matrimonium, redintegrato matrimonio, expirat judicium, et omnia in statu pristino manent.

13) Frg. Vat. § 106, 107, L. 23 (25, 2), L. 13 § 9 (48, 5).

14) L. 42 § 3 (24, 3). . . . judicium . . . non dissolvitur, nec officio judicis absolutio continetur. Ἀμφίβολον ἂν τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγῆς τῆς γυναικός. Czyhlarz σ. 460.

15) Bechmann II. σ. 407, Czyhlarz σ. 462.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἂν ἡ προῖξ ἀπεδόθη ἢ ὁπωσδήποτε διέθεσεν αὐτὴν ἡ γυνὴ πρὸ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ γάμου ἐκ ταύτης καὶ μόνης δὲν παρέπεται καὶ τῆς προικὸς ἀνανέωσις.[16])

Παρ' ἡμῖν προῖξ δὲν συνιστᾶται ἄλλως ἢ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι σιωπηρῶς δὲν ἀνανεοῦται ἡ προῖξ, οὐδὲ μόνη ἡ τοῦ γάμου τέλεσις ἐπάγεται κατάργησιν τοῦ πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς δικαιώματος τῆς γυναικός.[17])

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΠΟΙΝΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

Ποιναὶ διαζυγίου κατὰ τὰ πρὸ τῆς 117ης Νεαρᾶς.

§ 180. Κατὰ τὴν τοῦ Θεοδοσίου διάταξιν[1]) ἐπὶ τοῦ ἄνευ νομίμου λόγου διαζυγίου ὁ μὲν ἀνὴρ ἀποδίδων τὴν προῖκα στερεῖται καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, ἡ δὲ γυνὴ σὺν τῇ προικὶ καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς. Ἀλλὰ μὴ ὑπαρχούσης προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς οὐδεμία ἡ τῶν συζύγων ποινή, οὗ ἕνεκα συμπληρῶν τὴν τοῦ Θεοδοσίου διάταξιν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι μὴ ὑπαρχούσης προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς ὁ αὐθαιρέτως πέμπων διαζύγιον στερεῖται τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὅπερ ὅμως δὲν δύναται νὰ ᾖ ὑπέρτερον τῶν ἑκατὸν χρυσῶν νομισμάτων,[2]) τὸ δὲ παρὰ γνώμην τῶν γονέων γενόμενον διαζύγιον δὲν ἐπάγεται ἔκτισιν τῆς παρ' αὐτῶν ἐπιδοθείσης προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς.[3])

Διὰ τῶν Νεαρῶν ὁ Ἰουστινιανὸς πλῆρες κατήρτισε σύστημα ποινῶν ὑπολαβών, ὅτι οὕτως ἠδύνατο ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν ὁσημέραι προβαίνουσαν ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ νὰ περιορίσῃ τὰ διαζύγια.

Διὰ τῆς Νεαρᾶς 22ας ὥρισεν, ὅτι τὸ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν

16) L. 64 (23, 3).
17) § 100.
1) § 171 σ. 336.
2) L. 11 C. (5, 17).
3) L. 12 C. 5, 17, Νεαρ. 22 κεφ. ιθ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διαζύγιον οὐδεμίαν ἐπάγεται ποινήν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκ μονομερείας ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ἡ μὲν γυνὴ ἀπόλλυσι προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεάν, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν δωρεὰν ἀποδίδων ἅμα καὶ τὴν προῖκα, μὴ ὑπαρχούσης δὲ προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς ὁ μονομερῶς τὸ διαζύγιον πέμπων στερεῖται τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας μέχρις ἑκατὸν νομισμάτων.[4])

Ἐπὶ διαζυγίου ἕνεκα παραπτώματος τοῦ ἑτέρου συζύγου ἡ μὲν γυνὴ ἐκ τοιαύτης αἰτίας πέμπουσα διαζύγιον ἀποκερδαίνει σὺν τῇ προικὶ καὶ τὴν πρόγαμον δωρεάν, ὁ δὲ ἀνὴρ ὡσαύτως παρακρατεῖ προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεάν, τῆς μὲν γυναικὸς μετὰ παρέλευσιν ἔτους νυμφευομένης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἀμέσως.[5])

Ἐπὶ τοῦ κατ' ἄμεμπτον πρόφασιν διαζυγίου οὐδεμία ἐπιβάλλεται ποινὴ ἑκατέρου τῶν συζύγων τὰ ἑαυτοῦ λαμβάνοντος. Εἰ δὲ τὸ διαζύγιον ἐπῆλθε, διότι ὁ ἕτερος τῶν συζύγων ἄσκησιν ἢ τὸν ἐν ἁγνείᾳ ἐξελέξατο βίον, ἑκάτερος λαμβάνει τὰ ἀπὸ τελευτῆς συμπεφωνημένα κέρδη.[6])

Τὰ κατὰ τὴν Νεαρὰν 117ην 127ην καὶ 134ην.

§ 181. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Νεαρᾷ 117ῃ κατὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην κατάταξιν τῶν λόγων τοῦ διαζυγίου ὥρισε καὶ τὰς τὴν διάζευξιν ἐπακολουθούσας ποινάς.

Α. Τὸ ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως διαζύγιον ἐπιτρέπεται μόνον σωφροσύνης ἐπιθυμίᾳ, ὅτε τέκνων ὑπόντων ὑπὲρ αὐτῶν διαφυλάττεται προῖξ καὶ πρόγαμος δωρεά. Ἐὰν δέ τις τῶν συζύγων μετὰ τὴν τοιαύτην τοῦ γάμου λύσιν δεύτερον συνάψῃ γάμον ἢ ἀσώτως βιῶν ἐλεγχθῇ, εἰ μὲν ὑπάρχουσι τέκνα ἐκ τοῦ λυθέντος γάμου σὺν τῇ προικὶ καὶ τῇ προγάμῳ δωρεᾷ περιέρχεται αὐτοῖς κατὰ κυριότητα καὶ ἅπασα ἡ περιουσία τοῦ πλημμελήσαντος, ἀνηλίκων δ' ὄντων τῶν τέκνων ὁ ἀθῷος σύζυγος ἐπιμελεῖται τὰ τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν. Μὴ ὑπαρχόντων τέκνων ἡ τοῦ πλημμελήσαντος περιουσία περιέρχεται εἰς τὸ δημόσιον. Ἐὰν ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι περιπέσωσιν εἰς πταῖσμα, ἀμφοτέρων ἡ περιουσία περιέρ-

---

4) Νεαρ. 22 κεφ. ιη'.
5) L. 8, 11 C. (5, 17), Νεαρ. 22 κεφ. ιε'.
6) Νεαρ. 22 κεφ. ε'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χεται εἰς τὰ τέκνα, ὧν ἀνηλίκων ὄντων διορίζει ὁ ἁρμόδιος ἄρχων διοικητὴν αὐτῶν, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τέκνων ἡ περιουσία τῶν συζύγων περιέρχεται εἰς τὸ δημόσιον.[1])

Β. Τὸ ἐκ μονομερείας διαζύγιον ἄνευ νομίμου αἰτίας ἐπάγεται τὰς ἐξῆς ποινάς.

Ἡ γυνὴ στερεῖται τῆς προικὸς φυλαττομένης ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ λυθέντος γάμου τέκνων, ὧν μὴ ὑπόντων ἀνήκει κατὰ δεσποτείαν εἰς τὸν ἄνδρα. Πρὸς δὲ ἡ γυνὴ διαταγῇ τοῦ δικαστοῦ παραδίδοται εἰς τὸν ἐπίσκοπον τοῦ τόπου τῆς κατοικίας, ἐπιμελείᾳ δὲ τούτου καθείργεται ἰσοβίως εἰς μοναστήριον, ὅπερ λαμβάνει καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῆς, τῶν ἑτέρων δύο τρίτων περιερχομένων εἰς τὰ τέκνα, ὧν μὴ ὑπαρχόντων οἱ μὲν γονεῖς αὐτῆς λαμβάνουσι τὸ τρίτον, ἐὰν δὲν συνήνεσαν εἰς τὸ διαζύγιον, ἐφ' ὅσον εἶχον ταύτην ὑπεξουσίαν, τὰ δ' ἕτερα δύο τρίτα τὸ μοναστήριον. Μὴ ὑπαρχόντων οὔτε τέκνων οὔτε γονέων τὰ πάντα τῇ μονῇ προσκυροῦνται.[2])

Ὁ ἀνὴρ ἀπόλλυσι τὴν πρόγαμον δωρεὰν ἀποδίδων ἅμα καὶ τὴν προῖκα, ἐκ δὲ τῆς λοιπῆς αὐτοῦ περιουσίας τοσοῦτον, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγάμου δωρεᾶς. Καὶ εἰ μὲν ὑπάρχουσι τέκνα, τὴν ἐπικαρπίαν μόνην ἔχει ἡ γυνὴ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τοῦ τρίτου, τῆς κυριότητος ἀνηκούσης εἰς τὰ τέκνα, ὧν μὴ ὑπόντων καὶ αὐτὴν τὴν κυριότητα κτᾶται ἡ γυνή.[3])

Γ. Τὸ ἐκ μονομερείας διαζύγιον ἐκ νομίμου λόγου ἀλλ' ἕνεκα παραπτώματος τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων διαφόρους ἐπάγεται ποινάς.

α) Καθ' ἃς περιπτώσεις ὁ ἀνὴρ ἐκ παραπτώματος τῆς γυναικὸς δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον, ἡ γυνὴ στερεῖται τῆς προικὸς αὐτῆς, ἧς ἡ μὲν ἐπικαρπία ἀνήκει εἰς τὸν ἄνδρα, ἡ δὲ κυριότης εἰς τὰ τέκνα, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τέκνων καὶ αὐτὴ ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τὸν ἄνδρα.[4])

Εἰδικῶς τὸ ἕνεκα μοιχείας τῆς γυναικὸς θέμα τοῦ διαζυγίου αὐστηροτέρας ἐπάγεται ποινάς, καθόσον ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον πρὸς τῇ προγάμῳ δωρεᾷ ἀποκερδαίνει καὶ τὴν προῖκα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τῆς γυναικὸς ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ τρίτον τῆς

1) Νεαρ. 117 κεφ. ι', Ἀρμ. Δ. ιε', 13, ΣΤ', 6', 23.
2) Νεαρ. 117 κεφ. ιγ'.
3) Νεαρ. 117 κεφ. ιγ'.
4) Νεαρ. 117 κεφ. η', Ἀρμ. Δ. ιε', 13. ΣΤ'. 6', 23.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προικός. Ὑπόντων τέκνων ἐκ τοῦ γάμου ἅπασαν τὴν ἑαυτῆς περιουσίαν ἀπόλλυσιν ἡ γυνή, ἀλλὰ ἡ μὲν κυριότης ἀνήκει εἰς τὰ τέκνα ἡ δ' ἐπικαρπία εἰς τὸν ἄνδρα.[5])

Ἐὰν ὁ πατὴρ ἐξ ἰδίας περιουσίας ἢ τρίτος συνέστησε προῖκα καὶ ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τὴν ἀπόδοσιν ἐν περιπτώσει διαζυγίου, οὐδὲν ἀποκερδαίνει ἐκ τῆς προικὸς ὁ ἀνήρ, διότι ὡς ἐκ τοῦ ἁμαρτήματος τῆς γυναικὸς δὲν ματαιοῦται τὸ δικαίωμα τοῦ τὴν προῖκα συστήσαντος. Μὴ ἐπερωτήσαντος ἐξωτικοῦ τὴν εἰς αὐτὸν ἀπόδοσιν, ἀποκερδαίνει ταύτην ὁ ἀνὴρ πταίσματι τῆς γυναικὸς ἐπερχομένου διαζυγίου,[6]) ἐνῷ ἐπὶ τῆς πατρικῆς προικὸς τότε μόνον ἀποκερδαίνει αὐτὴν ὁ ἀνήρ, ἂν αὐτεξουσία ἡ θυγάτηρ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ὅτε αὕτη καὶ μόνη ἀπαιτεῖ τὴν προῖκα, διότι ἂν ὑπεξουσία ἀνήκει τῷ τε πατρὶ καὶ τῇ θυγατρί.[7])

β) Καθ' ἃς περιπτώσεις ἡ γυνὴ ἐκ παραπτώματος τοῦ ἀνδρὸς δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον χωροῦσι τὰ ἑξῆς:

α') Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀποδειχθῇ ἔνοχος μοιχείας, ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνουσα τὴν προῖκα ἀποκερδαίνει καὶ τὴν πρόγαμον δωρεὰν κατὰ δεσποτείαν, ὑπόντων δὲ τέκνων τῆς ἐπικαρπίας μόνης ἀπολαύει. Πρὸς δὲ καὶ ἅπασα ἡ λοιπὴ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία περιέρχεται εἰς τὰ τέκνα, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον.[8])

β') Ὁ ἀνὴρ ψευδῶς κατηγορήσας τῆς γυναικὸς ὡς μοιχαλίδος ἀποδίδων τὴν προῖκα στερεῖται καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, διὰ δὲ τὴν συκοφαντίαν ταύτην, εἰ μὲν δὲν ὑπάρχουσι τέκνα, ἡ γυνὴ λαμβάνει κατὰ κυριότητα καὶ ἐκ τῆς ἄλλης τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας τοσοῦτον, ὅσον τὸ τρίτον τῆς δωρεᾶς, ὑπόντων δὲ τοιούτων εἰς ταῦτα περιέρχεται πᾶσα ἡ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία.[9])

γ') Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μεθ' ἑτέρας γυναικὸς ἐν τῷ οἴκῳ ἢ ἐν τῇ αὐτῇ

---

5) Νεαρ. 117 κεφ. η', Ἁρμ. Δ. ιε', 13.

6) L. 24 C. (5, 24). Περὶ τοῦ μὴ ἐπιφυλαχθέντος τὴν ἀπόδοσιν λέγει ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν L. 1 § 13 (5, 13)... quum donasse magis mulieri.

7) Νεαρ. 22 κεφ. κθ'. Ὅπερ τὴν σήμερον στερεῖται σπουδαιότητος, διότι καὶ κρατοῦντα τὰ τῶν τοιούτων ποινῶν ἂν θεωρηθῶσιν, αὐτεξουσία ἀείποτε ἡ θυγάτηρ ὡς ἐκ τοῦ γάμου.

8) Νεαρ. 117 κεφ. η', Ἁρμ. αὐτ.

9) Νεαρ. 117 κεφ. θ'. § 4. Ἁρμ. Δ. ιε', 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πόλει μεθ' ἑτέρας διάγῃ, ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει τήν τε προῖκα καὶ τὴν πρόγαμον δωρεάν, διὰ δὲ τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τοσοῦτον ἐκ τῆς ἄλλης τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας λαμβάνει ἡ γυνή, ὅσον τὸ τρίτον τῆς δωρεᾶς, οὗ τρίτου καὶ δωρεᾶς, τέκνων ὑπόντων, τῆς ἐπικαρπίας μόνης ἀπολαύει, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων ἔχει ταῦτα κατὰ κυριότητα.[10])

Κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ θέματα, ἐξ ὧν ἡ γυνὴ διαζεύγνυται τὸν ἄνδρα, ὁ ἀνὴρ ἀποδίδων τὴν προῖκα στερεῖται καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς.[11])

Δ. Περὶ τοῦ κατ' ἄμεμπτον πρόφασιν διαζυγίου κρατεῖ ὅ,τι κατὰ τὴν 22αν Νεαράν.[12])

Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα μὴ ἐπαρκούμενος ὁ Ἰουστινιανὸς νέα προσέθετο διὰ τῶν ὑστέρων αὐτοῦ Νεαρῶν.

Ἐπὶ τοῦ ἐκ μονομερείας ἄνευ νομίμου αἰτίας διαζυγίου παραλλαγὴν ἀνευρίσκων ἐπὶ τῶν ποινῶν τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν τελείαν ἐπιποθῶν ἀφομοίωσιν ἐθέσπισεν, ὅτι αἱ διὰ τὴν γυναῖκα ὁρισθεῖσαι ποιναὶ ἐπιβάλλονται καὶ εἰς τὸν ἄνδρα οὐδεμιᾶς ὑφισταμένης διακρίσεως.[13])

Διὰ τῆς Νεαρᾶς 134ης ἐκανόνισεν αὖθις τὰ τοῦ διαζυγίου ἕνεκα μοιχείας καὶ τὰ τοῦ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν.

α) Ὁ μοιχὸς ἀνὴρ ἀποδίδωσι προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεάν, καὶ ἐν ἐλλείψει τοιούτων τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἡ λοιπὴ τοῦ ἀνδρὸς περιουσία περιέρχεται εἰς τοὺς τούτου κατιόντας μέχρι τρίτου βαθμοῦ, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων εἰς τὸ δημόσιον.[14])

β) Ἡ μοιχαλὶς γυνὴ μαστιγοῦται καὶ εἰς μονὴν καθείργεται. Καὶ εἰ μὲν εἴσω διετίας ἀναλάβει αὐτὴν ὁ ἀνήρ, ἀζημίως πράττει τοῦτο, παρελθούσης δὲ τῆς διετίας ἢ ἀποβιοῦντος τοῦ ἀνδρὸς πρὶν ἢ ἀναλάβῃ αὐτήν, καθείργεται εἰς μονὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς, ὡς πρὸς δὲ τὴν περιουσίαν αὐτῆς ἐφαρμόζονται τὰ κατὰ τὴν

---

10) Νεαρ. 117 κεφ. θ'. § 5, Ἀρμ. Δ. ιε', 15.
11) Νεαρ. 117 κεφ. θ'. πρ.
12) Νεαρ. 117 κεφ. ιϐ'.
13) Νεαρ. 127 κεφ. δ'.
14) Νεαρ. 134 κεφ. ι'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Νεαρὰν 117ην κεφ. ιγ', καθ' ἣν περίπτωσιν ἡ γυνὴ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας διαζεύγνυται τὸν ἄνδρα.[15])

γ) Οἱ παρὰ τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπαγόρευσιν κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν διαζευγνύμενοι ἐμβάλλονται εἰς μονήν, ἐκ δὲ τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὑπόντων κατιόντων εἴτε ἐκ τοῦ λυθέντος γάμου εἴτε ἐξ ἑτέρου, τὰ μὲν δύο τρίτα περιέρχονται εἰς τὰ τέκνα τοῦ πατρὸς οὐδὲ τὴν ἐπικαρπίαν ἔχοντος, τὸ δ' ἕτερον τρίτον εἰς τὸ μοναστήριον. Μὴ ὑπαρχόντων κατιόντων, ἀλλ' ἀνιόντων μόνον, τὰ μὲν δύο τρίτα λαμβάνει ἡ μονή, τὸ δ' ἕτερον οἱ ἀνιόντες, ἐὰν δὲν συνήνεσαν εἰς τὴν ἀσέβειαν τῆς λύσεως τοῦ γάμου. Μὴ ὑπαρχόντων ἀνιόντων, ἢ ὑπαρχόντων τοιούτων συναινεσάντων εἰς τὴν τοῦ γάμου λύσιν, ἅπασα ἡ τῶν διεζευγμένων περιουσία προσκυροῦται τῇ μονῇ. Ἐὰν δὲ οὗτοι, πρὶν ἢ ἐμβληθῶσιν εἰς τὴν μονήν, αὖθις συζευχθῶσιν, ἀζημίως πράττουσι τοῦτο, εἰ δὲ εἷς μόνος τῶν συζύγων ἐπιζητεῖ τὴν ἐκ νέου σύζευξιν, ὁ δ' ἕτερος δὲν συναινεῖ, οὗτος καὶ μόνος ὑποβάλλεται εἰς τὰς ποινάς.[16])

Τὰ παρ' ἡμῖν κρατοῦντα.

§ 182. Μὴ ἐπιτρεπομένου νῦν διαζυγίου κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν, οὐδ' ἐκ μονομερείας ἄνευ νομίμου αἰτίας, οὐδεὶς λόγος καὶ περὶ τῶν ποινῶν τῶν ἐπακολουθουσῶν τὴν τοιαύτην διάζευξιν. Ὅθεν τὸ ζήτημα, ἂν ὁ σωρείτης τῶν ποινῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ κρατεῖ καὶ νῦν, στρέφεται περὶ μόνας τὰς ποινὰς τὰς ἀπαγγελλομένας κατὰ τοῦ ἐκ μονομερείας διαζυγίου ἕνεκεν ὑπαιτιότητος τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων.

Ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ δὲν διαχωρίζονται ἀκριβῶς τὰ ὅρια

---

15) Νεαρ. 134 κεφ. ι'. Βασ. XXVIII. 7, 6. Ὑπῆρξαν οἱ ὑπολαβόντες, ὅτι διὰ τῆς Νεαρᾶς ταύτης κατηργήθησαν αἱ κατὰ τὴν Νεαρὰν 117 κεφ. κ'. συνέπειαι, καθ' ἃς ἐπὶ μοιχείας ἡ ἔνοχος σύζυγος ἀπόλλυσιν ἐκτὸς τῆς προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς καὶ τοσοῦτον ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προικός, ἂν δὲν ὑπάρχωσι τέκνα. Ἀλλὰ τότε ἐρωτᾶται, διατὶ αὐστηρότερον τιμωρεῖται ὁ ἀνήρ; Ὁ Ἰουστινιανὸς βεβαίως δὲν ἐπεζήτησε τοιαύτην ἀνισότητα, λέγων δὲ «τὴν δὲ μοιχευθεῖσαν ταῖς προσηκούσαις ποιναῖς ὑποβαλλομένην» ἐννοεῖ προδήλως τὰς ἤδη διὰ τῶν προγενεστέρων Νεαρῶν νενομοθετημένας. Glück XXVII. σ. 20.

16) Νεαρ. 134 κεφ. ια'. Βασ. αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἀστικοῦ καὶ ποινικοῦ δικαίου, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς πάσας τὰς κατ' αὐτὸν στερήσεις προικός, προγάμου δωρεᾶς καὶ λοιπῆς περιουσίας ἀποκαλεῖ ποινάς,[1]) καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀπορία τί τούτων κρατεῖ νῦν, διότι ἂν τὰ ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν ἐπιζήμια ταῦτα ἀποτελέσματα εἶναι ἰδιωτικαὶ ποιναί, κατηργήθησαν διὰ τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου.

Διὰ τῆς ἐν ἔτει 449 διατάξεως Θεοδοσίου τοῦ Βου[2]) κατηργήθησαν αἱ πρότερον ἕνεκα τῶν ἠθῶν τῆς γυναικὸς παρακρατήσεις, διότι ἀντὶ τούτων ἐπήρχετο ἡ ἀπώλεια ὁλοκλήρου τῆς προικὸς καὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐν ἀχρηστίᾳ εὑρὼν ταύτας ἀλυσιτελὲς ἔκρινε νὰ ἐπαναφέρῃ,[3]) διότι δι' ἰδίων διατάξεων ὥρισε τὰς συνεπείας τῶν αὐθαιρέτων καὶ ἐκ παραπτώματος διαζυγίων, τὴν δὲ ἀρχαίαν περὶ κακοτροπίας δίκην καὶ ταύτην εἰς ἀχρηστίαν περιελθοῦσαν ὡς ἐκ περισσοῦ καὶ ῥητῶς κατήργησεν.[4]) Ἐν Κώδικι καὶ Νεαραῖς ὑπὸ νέον ἀλλ' αὐστηρότερον ἐν πολλοῖς τύπον ἀνακύπτει τὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου σύστημα τῶν ὡς ἐκ παραπτωμάτων παρακρατήσεων ποινῆς ἕνεκα.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα μαρτυροῦσιν, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐν νοσούσῃ βιοῖ κοινωνίᾳ, ἧς ἡ ἀποσύνθεσις ὑπέσκαψε τὸ πρῶτον αὐτῆς ἔρεισμα, ἐν ἀπογνώσει δὲ διατελῶν κατέφυγεν εἰς τὰ ἔσχατα ἀσκόπως ἐπιβαλὼν ὑπερμέτρους καὶ δυσαναλόγους ποινάς, ἐπιζητῶν οὕτω ν' ἀναχαιτίσῃ τὴν ἐν τοῖς διαζυγίοις ἀκολασίαν. Ἀλλ' ἂν τὸ αἴσθημα τῆς ἠθικῆς ἀποστῇ ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ γάμου, δὲν ἐπιβάλλεται ἔξωθεν διὰ ποινῶν, ὁ δὲ τοιαῦτα νομοθετῶν αὐτοκράτωρ βεβαίως δὲν ἐδίδασκε τὴν ἠθικὴν ἀναβιβάζων ἐπὶ τοῦ θρόνου τὴν

---

1) Οὕτως ἐν Νεαρᾷ 22 κεφ. ιη'. ἀδιακρίτως ἀποφαίνεται «ταῖς αὐταῖς ἐν ἅπασιν ὑποκεῖσθαι ποιναῖς». Ἐν Νεαρ. 117 κεφ. θ'. § 4 ἡ στέρησις τῆς περιουσίας ἐπιβάλλεται «ὑπὲρ τῆς συκοφαντίας» ψευδῶς ἐπὶ μοιχείᾳ ἐγκαλέσαντος τοῦ ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα, ἐν κεφ. θ'. § 5 «ὕβριν» τὴν μεθ' ἑτέρας γυναικὸς συνοίκησιν τοῦ ἀνδρός, ἐν κεφ. η'. § 4 «ποινὴν» τὴν στέρησιν ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας, ἐν Νεαρ. 127 κεφ. δ' «ποινὰς» πᾶσαν οἱανδήποτε στέρησιν, ἐν δὲ Νεαρ. 134 κεφ. ι'. τὰ πάντα «ποινὰς» ἀποκαλεῖ.

2) L. 8 C. (5, 17). § 171 σ. 335.

3) L. un. § 5 C. (5, 13). Quid enim opus est inducere ob mores retentionem, alio auxilio ex constitutionibus introducto?

4) L. 11 § 2 C. (5, 17). Judicio de moribus, quod ante quidem in antiquis legibus positum erat, non autem frequentabatur, penitus abolito.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Θεοδώραν. Διὰ τῶν ποινῶν τούτων δὲν ἱκανοποιεῖται τὸ ἠθικὸν αἴσθημα, οὐδεὶς δὲ θέλει ἐπιδοκιμάσει τὴν αὐστηρότητα τοῦ νομοθέτου βλέπων τὴν σύζυγον ἐστερημένην ἀπάσης τῆς περιουσίας, διότι ἠθέτησε τὴν περὶ τὸν γάμον πίστιν καὶ ἣν αὐτὸς ὁ νόμος ἐξωθεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀνομίας, ἂν μὴ δύνηται ἐξ ἰδίας ἐργασίας νὰ πορισθῇ τὰ τοῦ βίου.

Ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν ὁρμᾶται ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἐξ ἰδίου ἁμαρτήματος προκαλῶν τὸ διαζύγιον ὀφείλει ἀποζημίωσιν εἰς τὸν ἀθῷον σύζυγον, ἐφ' ὅσον ἐντεῦθεν προσεγένετο ζημία, ὅτε τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως δὲν ὁρίζεται ἀπολύτως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐκτιμῶντος τὴν βαρύτητα τῆς πράξεως καὶ κατὰ λόγον τῆς κοινωνικῆς ταξεως καὶ τῆς περιουσίας ἑκάστου. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιζητεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ παρασχόντος ἀφορμὴν διαζυγίου, ἡ δὲ στέρησις τῆς περιουσίας αὐθαιρέτως ἐπιβαλλομένη καὶ οὐδεμιᾶς τηρουμένης ἀναλογίας εἶναι τοιαύτη, ὥστε δύσκολον νὰ πεισθῶμεν, ὅτι πρόκειται ἁπλῶς ζήτημα ἀποζημιώσεως, ὅπερ κατ' οἰκείαν κρίσιν ἀποτόμως ἔλυσεν ὁ νομοθέτης καὶ ὅτι δὲν ὑπολανθάνει ἡ ἔννοια ἰδιωτικῆς ποινῆς ὑπὸ τὸ κράτος νομοθεσίας, ἐν ᾗ προφανὴς ἡ ἐν τούτῳ σύγχυσις.[5])

Τὰ θέματα, καθ' ἃ ἐκτὸς τῶν ὡς πρὸς τὴν προῖκα καὶ πρόγαμον δωρεὰν συνεπειῶν ἐπέρχεται καὶ στέρησις μέρους ἢ ἁπάσης τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου τοῦ ἐξ ἰδίου παραπτώματος παρασχόντος ἀφορμὴν διαζυγίου, εἰσὶ μοιχεία τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀνδρός,

5) Κατὰ Windscheid II. § 510 Anm. 1 ἐπὶ μοιχείας δὲν κατηργήθησαν αἱ ποιναὶ αὗται ὡς ἐκ τῶν νεωτέρων ποινικῶν νόμων, διότι ὁ μὲν ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ τὴν μοιχείαν ὡς ἔγκλημα κατὰ τῆς ἠθικῆς, ἐνῷ αἱ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ποιναὶ ἀφορῶσιν εἰς τὴν μοιχείαν ὡς λόγον προκαλοῦντα διαζύγιον, ὡς τοιαῦται δὲ δὲν εἶναι κυρίως ποιναί, ἀλλ' ἀποζημίωσις. Οὕτω χαρακτηρίζει ταύτας καὶ ἀπόφασις R. G. XI. σ. 201. Οὕτω καὶ Binding, Handb. des Strafrechtes I. § 70 Anm. 17, Dernburg III. § 26 Anm. 6, διότι ἡ τοῦ γερμανικοῦ κράτους ποινικὴ νομοθεσία ἐξετάζει τὸ ἔγκλημα μόνον ὡς πηγὴν ποινικῶν συνεπειῶν, ἐνῷ τοὐναντίον κατηργημένας θεωροῦσι ταύτας ὡς ἐκ τοῦ ποινικοῦ νόμου οἱ Roth, Deutsches Privatrecht II. § 149 Anm. 7, Mandry, Reichscivilrecht σ. 183, ὅστις ὅμως ἀνεκάλεσε γνώμην ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει σ. 259. Περὶ ἑτέρων θεωριῶν Glück XXVII. σ. 30, Sintenis III. § 136 Anm. 2. I.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ψευδὴς κατηγορία τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ μοιχείᾳ, καὶ τούτου συνοίκησις μεθ' ἑτέρας γυναικός, περὶ ὧν τελευταίων ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ στέρησις τῆς περιουσίας ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τὸ μὲν διὰ τὴν συκοφαντίαν τὸ δὲ διὰ τὴν ὕβριν. Ἀλλὰ στέρησις περιουσίας ἐκ τοιούτων παραπτωμάτων εἶναι αὐτόχρημα ποινή, ὡς τοιαύτη δὲ κατηργήθη καὶ διὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου ὁρίζοντος τὰς ποινὰς καὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας,[6]) καθ' ἣν οὐδεμία ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῇ ὁριζομένων περιπτώσεων.

Ὁ ποινικὸς νόμος τὴν μοιχείαν ἐχαρακτήρισεν ὡς πλημμέλημα, δι' ὃ καταγιγνώσκεται εἰς μὲν τὴν γυναῖκα φυλάκισις μέχρι δύο ἐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἄνδρα τὸ πολὺ ἑξάμηνος.[7]) Ἐν τούτῳ ἐξηντλήθη πᾶσα ποινὴ καὶ οὐδεμία ἄλλη ἐπιβάλλεται, διότι οὐδὲν πλέον ὁρίζει ὁ ποινικὸς νόμος, οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας ἡ θεωρία, καθ' ἣν ἡ κατὰ τὰς Νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ στέρησις τῆς περιουσίας δὲν εἶναι ἰδιωτικὴ ποινή, καὶ ὡς τοιαύτη κρατεῖ καὶ σήμερον, ἐνῷ αἱ κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον χρηματικαὶ ποιναὶ οὐδέποτε ὑπερβαίνουσιν ὡρισμένον μέτρον.[8]) Εἰς τοιαύτην δυσαναλογίαν ὑπερβαίνουσαν πᾶν μέτρον καὶ διαταράττουσαν τὴν ἁρμονίαν τοῦ συστήματος οὐδεὶς ὑποτάσσεται, διότι δὲν δυνάμεθα ἀπαρνούμενοι τὴν ἡμετέραν περὶ δικαίου συνείδησιν νὰ προσφέρωμεν αὐτὴν θυσίαν εἰς τὰ τερατώδη νομοθετήματα βυζαντιακοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ζωὴν θεσμὸν πρὸ πολλοῦ ἀτονήσαντα καὶ ὀλίγον διαφέροντα τῆς δημεύσεως.

Ἀλλὰ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῆς προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς ἐξ οἱουδήποτε λόγου καὶ ἂν ἐγένετο τὸ διαζύγιον. Τὸν Ἰουστινιανὸν δὲν ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῆς συντηρήσεως τῶν τέκνων, διότι τότε ἕτερον ὤφειλε νὰ τηρήσῃ μέτρον καὶ ἄλλως νὰ διατυπώσῃ τὰ περὶ τούτου, ἀλλὰ τῆς γα-

---

6) Ἄρθρ. 207.

7) Π. Ν. Ἄρθ. 286.

8) Ἄρθρ. 13, καθ' ὃ ἡ χρηματικὴ ποινὴ δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τὰς 500 δραχμάς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ληνότητος αὐτοῦ ἡ φροντὶς μία καὶ μόνη, νὰ τιμωρήσῃ τουτέστι τὸν ὑπαίτιον σύζυγον διὰ στερήσεως περιουσίας μείζονος ἢ ἐλάσσονος κατὰ λόγον τῆς τοῦ διαζυγίου ἀφορμῆς. Τίς ἡ κατὰ τὸν αὐτοκράτορα προστασία τῶν τέκνων, ὅταν μὴ ὑπόντων τοιούτων ἀποκερδαίνῃ τὴν προῖκα ὁ ἀνὴρ κατὰ κυριότητα, ἢ ἂν ἕνεκα μοιχείας τῆς γυναικὸς ἀποκερδαίνει ὁ ἀνὴρ καὶ τὸ τρίτον ἐκ τῆς λοιπῆς περιουσίας; Δὲν ἀρκεῖ τὸ ἠθικὸν στίγμα, ὅτι ἡ γυνὴ ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος προὐκάλεσε τὸ διαζύγιον, ἢ ἡ ποινικὴ ἀπόφασις ἡ καταδικάζουσα αὐτὴν εἰς φυλάκισιν, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ στερηθῇ καὶ τῆς προικὸς αὐτῆς; Διότι ἅπαξ ἡμάρτησεν ἡ γυνή, δὲν ἔπεται, ὅτι ἐσβέσθη ἐν αὐτῇ πᾶν ἠθικὸν αἴσθημα, οὐδεὶς δ' ὁ ἔχων δικαίωμα νὰ ἀποστερήσῃ αὐτὴν τῆς προικὸς καὶ νὰ ἐξευτελίσῃ αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε παρὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς τάξιν νὰ τείνῃ χεῖρα ἐπαίτιδος. Ἔτι ἀλογώτερος καταδείκνυται ὁ νομοθέτης, καθ' ἣν περίπτωσιν οὐδεμία συνέστη προίξ, ὑπαρχόντων δὲ τέκνων τὸ διαζύγιον προῆλθεν ἐξ ἑτέρου λόγου, ἢ μοιχείας τῆς γυναικός. Τί δὲ θέλει πράξει νῦν ὁ σύζυγος καὶ πατὴρ πολλῶν τέκνων μὴ ὑπαρχούσης προικός, ὅπως παρακρατήσῃ αὐτήν; Ἡ ἀπάντησις τοῦ νόμου εἶναι, ὅτι ἡ πλουσία γυνὴ ἐγκαταλείψασα τὸν συζυγικὸν οἶκον, οὐδεμίαν φέρει εὐθύνην. Ἀλλ' ὁ τοιαῦτα νομοθετῶν δὲν εἶναι ἄξιος σεβασμοῦ.

Ἡ διαστολή, καθ' ἣν ἡ παρακράτησις χωρεῖ, ἐὰν ὑπάρχωσι τέκνα ἐκ τοῦ γάμου, εἶναι ὅλως αὐθαίρετος οὐδὲν ἕτερον μαρτυροῦσα, ἢ ὅτι καὶ αὐτὴ τοῦ δικαστοῦ ἡ συνείδησις ἐξεγείρεται κατὰ τοιούτου θεσμοῦ.[9]) Ὡς εἶναι ποινὴ ἡ τῆς προικὸς ἀπώλεια ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς μὴ ὑπόντων τέκνων, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι ποινὴ ἡ εἰς τὰ τέκνα ἀπονεμομένη ἐπικαρπία.[10])

Ἐπίσης πάσης σπουδαιότητος στερεῖται τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ τῆς προικὸς ἀπώλεια δὲν εἶναι στέρησις κεκτημένης ἤδη περιουσίας,[11]) διότι ἅμα λυθέντος τοῦ γάμου ἀμέσως τίκτεται

---

9) Τοιαύτη ἡ τοῦ Α. Π. νομολογία ἐν ἀποφάσεσι 253 (1850), 20 (1851), 168 (1871), 231 (1872), 145 (1873), ἐνῷ κατηργημένα πάντα ἀπεφήνατο ἡ 110 (1847).

10) Καλλιγᾶς 4, § 160.

11) Παπαρρηγόπουλος 3. § 183.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τὸ δικαίωμα τῆς γυναικὸς πρὸς ἀνάληψιν τῆς προικὸς αὐτῆς, ἡ δὲ στερουμένη τούτου στερεῖται ἐπὶ ποινῇ κεκτημένης ἤδη περιουσίας.[12])

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΓΑΜΟΥ

Κοινὰ δι' ἑκάτερον τῶν συζύγων ἀποτελέσματα.

§ 183. Ὁ Αὔγουστος διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ τὴν τεκνογονίαν ὑποθάλπων ἐτιμώρησε τοὺς ἀγάμους καὶ ἄπαιδας, ἐνῷ οἱ χριστιανοὶ αὐτοκράτορες τὴν ἐναντίαν βαίνοντες ὁδὸν θεάρεστον τὴν ἀγαμίαν ὑπέλαβον ἔργον ἀπεχθανόμενοι τὴν τῶν φύλων ἕνωσιν, διὸ οὐ μόνον τὰς κατὰ τῆς ἀγαμίας ποινὰς κατέλυσαν, ἀλλὰ καὶ περιορισμοὺς ἐθέσπισαν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ δεύτερον συνάπτοντος γάμον ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ προτέρου τέκνων.

Ἐπιζήμια ἀποτελέσματα κοινὰ δι' ἑκάτερον τῶν εἰς ἕτερον γάμον μεθισταμένων συζύγων εἰσὶ τὰ ἑξῆς·

Ὁ ἕτερον συνάπτων γάμον ἀπόλλυσι τὴν κυριότητα παντός, ὅ,τι παρὰ τοῦ ἑτέρου ἐκτήσατο συζύγου ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι, τῆς ἐπικαρπίας μόνης ἀπολαύων.[1]) Ἡ κυριότης περιέρχεται εἰς τὰ ἐκ

---

12) Κατὰ τοὺς φρονοῦντας ὅτι πάντα ταῦτα δὲν εἶναι ποιναὶ καὶ ὡς τοιαῦται κρατοῦσι καὶ νῦν, ἔπεται α) ὅτι ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπαιτίου σκοπεῖται ἡ στιγμὴ τοῦ διαζυγίου. Entscheid des R. G. XI. σ. 205. XII. σ. 192, β) ὅτι ἡ παραγραφὴ δὲν εἶναι ἐνιαύσιος. αὐτ. XIV. σ. 181, γ) ὅτι ἡ ποινὴ ὑφίσταται ἐν μόνῃ τῇ ὑποχρεώσει τῆς διὰ χρημάτων καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου ἐκ τῆς περιουσίας ποσοστοῦ. αὐτ. XV. σ. 205. δ) ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις, καθὸ ἐκδίκησιν πνέουσα, δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους ὑπὲρ ἣ κατ' αὐτῶν. L. un. C. Th. (3, 13). A. Π. 139 (1854). ε) ὅτι ἀργεῖ ἡ τῆς προικὸς στέρησις, ἐὰν ὁ τὴν προῖκα συστήσας ἐπεφυλάξατο εἰς ἑαυτὸν ἢ ἕτερον τὴν τῆς προικὸς ἀπόδοσιν. L. 24 C. (5, 12).

1) Ἤτοι ἐκπίπτει τῶν γαμικῶν κερδῶν, τοιαῦτα δ' εἰσί, α) ὅ,τι ἐν ζωῇ ἐξ ἐλευθεριότητος ἐκτήσατο, ὡς δωρεά. β) ὅ,τι αἰτίᾳ θανάτου, οἷον κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ τοιαύτης δωρεᾶς. γ) ἡ προῖξ, ἣν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἀποκερδαίνει ὁ ἀνήρ. δ) ἡ πρόγαμος δωρεά, ἣν ὡσαύτως ἐξ οἱου-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ προτέρου γάμου τέκνα,[2]) ἐπιμεριζομένης ταύτης κατὰ τὰ ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς κρατοῦντα.[3]) Ἐὰν ὁ δευτερόγαμος ἐπὶ τῶν περιελθόντων αὐτῷ δὲν ἔχῃ κυριότητα, ἀλλὰ τὴν ἐπικαρπίαν μόνην, δῆλον ὅτι δὲν στερεῖται ταύτης.[4]) Ὑπὲρ τῶν τέκνων τοῦ δευτέρου γάμου προνοῶν ὁ Ἰουστινιανός, ὅπως μὴ ἐκ τῶν διατάξεων τούτων προσγένηται αὐτοῖς ζημία, ἐθέσπισεν, ὅτι ἐπὶ τῆς προικὸς ἢ προγάμου δωρεᾶς τῆς ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου περιερχομένης τῷ δευτερογάμῳ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἔχουσι μόνα τὰ ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου τέκνα εἴτε τρίτον συνάψῃ οὗτος γάμον, εἴτε οὔ.[5])

δήποτε λόγου ἀποκερδαίνει ἡ γυνή. Νεαρ. 22 κεφ. κγ', λ'. Ὡς πρὸς τὴν προῖκα καὶ τὴν πρόγαμον δωρεὰν ἐπεγένετο τροποποίησις διὰ τῶν Νεαρῶν 98ης καὶ 127ης κεφ. γ'. Διὰ τῆς πρώτης ἐθέσπισεν ὁ Ἰουστινιανός, ὅτι καθ' ἣν περίπτωσιν ἀποκερδαίνει τὴν προῖκα ὁ ἀνήρ, ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τὰ τέκνα, εἴτε εἰς δεύτερον προβῇ γάμον ὁ ἀνήρ, εἴτε καὶ οὔ, τῆς ἐπικαρπίας μόνης παραμενούσης τῷ πατρί, ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς, καθ' ἣν περίπτωσιν ἀποκερδαίνει ταύτην ἡ γυνή. Διὰ τῆς ἑτέρας τροποποιῶν ταῦτα ὥρισεν, ὅτι καὶ ὁ μὴ εἰς ἕτερον προβαίνων γάμον μόνης τῆς ἐπικαρπίας τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς ἀπολαύει, κατὰ κυριότητα δὲ παιδὸς μοῖραν, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἐπὶ προικὸς καὶ δωρεᾶς ὁ δευτερόγαμος ἐκπίπτει τῆς κατὰ παιδὸς μοῖραν ἀνηκούσης αὐτῷ κυριότητος. Ἁρμ. Ε. η'. 86, Δ. θ'. 16, Ε. η'. 86.

2) Καθ' ὧν δὲν ὑπάρχει αἰτία ἀποκληρώσεως. Νεαρ. 22 κεφ. κα', κστ'. § 1.

3) Δὲν ἀπαιτεῖται, ὅπως τὰ τέκνα γίνωσι καὶ κληρονόμοι τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς αὐτῶν. Νεαρ. 22 κεφ. κστ'. § 1. Ἐπὶ ἐγγόνων κρατεῖ τὸ ἀντίθετον, καθόσον οὗτοι ὑπεισέρχονται εἰς τὸν τοῦ προτελευτήσαντος γονέως τόπον, ἐφ' ὅσον ἐγένοντο τούτου κληρονόμοι. Νεαρ. 22 κεφ. κα'. § 1. «τὸ τοῦ τελευτήσαντος μέρος τοῖς ἐκείνου δίδομεν παισὶν (τοῦ προαποβιώσαντος τέκνου), εἰ κληρονομεῖεν τοῦ πατρός, ἐπείτοιγε ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἄγομεν». Löhr, Arch. f. civ. P. XVI. σ. 37, Sintenis III. § 137, Vangerow I. § 227 Anm. 2. Nº 1. a. Baron § 350. Ἀντιδοξεῖ Windscheid II. § 511 Anm. 5. ἐπικαλούμενος κεφ. κστ'. § 1.

4) Νεαρ. 22 κεφ. λ6', Ἁρμ. Δ. θ'. 27, ἐνῷ τοὐναντίον ἐκράτει κατὰ τὰ ἐν Κώδικι L. un. C. (5, 10).

5) Οὕτως ἐπέρχεται ἰσότης μεταξὺ τῶν ἐκ τοῦ πρώτου καὶ ὑστέρου γάμου τέκνων κατὰ τὴν ἐν ἔτει 422 διάταξιν τῶν Ὀνωρίου καὶ Θεοδοσίου ἐν L. 4 C. (5, 9), ἣν ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Νεαρᾷ 22 κεφ. κθ'. Glück XXIV. σ. 138, Sintenis III. § 137 Anm. 8.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ τῆς δευτερογάμου μητρὸς ἰδίως κάλλιον τὴν τοῦ Λέοντος διάταξιν διατυπῶν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι ἂν κινητὰ τὰ γαμικὰ κέρδη, τῆς κατοχῆς αὐτῶν ἐπιλαμβάνεται ἡ γυνὴ μόνον, ἐὰν εὑρίσκωνται ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀποβιώσαντος συζύγου καὶ ἐπὶ ἐγγυήσει περὶ ἀποδόσεως τούτων ἢ τῆς ἀξίας, διότι ἄλλως ὀφείλει νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τόκον 4 τοῖς 100.[6])

Ἀκριβέστερον ὁ αὐτὸς ῥυθμίζων τὰ περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῶν γαμικῶν κερδῶν προνενομοθετημένα[7]) ἄκυρον ἐκήρυξε τὴν τῶν τοιούτων ὑπὸ τῶν γονέων ἀπαλλοτρίωσιν καὶ πρὸ τοῦ δευτέρου γάμου γενομένην, ἀλλ' ἐν ζωῇ τοῦ γονέως δὲν ἐπέτρεψε τὴν διεκδίκησιν. Τρία ἄρα ἐνδέχονται, καθόσον ἢ προαπεβίωσεν ὁ γονεὺς καὶ ἐπέζησαν τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνα, ὅτε ἄκυρος ἡ ἀπαλλοτρίωσις καὶ ἐκδικοῦνται τὰ πράγματα, ἢ προαποβιωσάντων πάντων τῶν τέκνων ἄνευ κατιόντων αὐτῶν ἐπέζησεν ὁ γονεύς, ὅτε ἐξ ἀποτελέσματος ἔρρωται ἡ ἀπαλλοτρίωσις, ἢ ἐκ πλειόνων τέκνων τινὰ μόνον προαπεβίωσαν τοῦ γονέως, καταλιπόντα κατιόντας, ὅτε ἡ ἐπὶ τῶν γαμικῶν κερδῶν μοῖρα τῶν προτελευτησάντων τέκνων περιέρχεται εἰς τοὺς κατιόντας αὐτῶν, διὸ καὶ παραμένει ἄκυρος ἡ ἀπαλλοτρίωσις, ἂν δὲ δὲν κατέλιπον κατιόντας, ἀλλ' ἀδελφοὺς ἢ ἄλλους κληρονόμους, ἡ ἀπαλλοτρίωσις ἔρρωται, καθ' ὃ μέρος περιέρχεται εἰς τὸν γονέα κατὰ τὸ τῆς ἀπαιδίας σύμφωνον.[8])

Ὅλως ἰδιόρρυθμος ἡ διάταξις, καθ' ἣν καὶ μὴ εἰς δεύτερον

---

6) L. 6 § 1 C. (5, 9), Νεαρ. 2 κεφ. δ', Νεαρ. 22 κεφ. με'.

7) Διὰ Νεαρ. 2 κεφ. 6'.

8) Νεαρ. 22 κεφ. κστ'. Ἀρμ. Δ. θ', 11. Ὅθεν ἂν κατὰ σύμφωνον ἡ γυνὴ προαποβιοῦντος τοῦ ἀνδρὸς ἀποκερδαίνει τὸ ἥμισυ τῆς ἐκ 1000 προγάμου δωρεᾶς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀπαιδίας, ἅπασαν δὲ ὑπαρχόντων τέκνων, ἡ γυνὴ μὴ ὑπόντων τέκνων λαμβάνει 500, ὑπόντων δὲ τοιούτων 1000, εἰς δεύτερον δὲ προβαίνουσα γάμον ἀπόλλυσιν ὑπὲρ τῶν τέκνων τὴν ἐπὶ τῶν 1000 κυριότητα παρακρατοῦσα τὴν ἐπικαρπίαν, πέντε δὲ τοιούτων ὑπόντων ἕκαστον λαμβάνει 200. Ἀποβιοῦντος πρὸ τῆς μητρὸς ἑνὸς τῶν τέκνων ἄνευ κατιόντων, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ (ἀδελφοὶ ἢ ἕτεροι) δὲν κληρονομοῦσιν ὁλόκληρον τὴν ἐκ 200 μοῖραν τοῦ προτελευτήσαντος, ἀλλὰ μόνον 100, διότι τὰ ἕτερα ἑκατὸν ἀνήκουσιν εἰς τὴν μητέρα, διότι αὕτη κατὰ τὸ σύμφωνον ἐν ἀπαιδίᾳ ἀποκερδαίνει τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς, ὅπερ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τηρεῖται καὶ ἐπὶ τῆς ἐκ 200 μοίρας τοῦ προτελευτήσαντος τέκνου. Glück XXIV. σ. 128.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προβαίνοντος γάμον τοῦ ἐπιζήσαντος γονέως, οὐδὲν ἧττον πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐκ τοῦ λυθέντος γάμου διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὰ τέκνα, κἂν ταῦτα δὲν κληρονομοῦσι τὸν γονέα αὐτῶν,[9]) οἱ δὲ ἔγγονοι ἂν ἐγένοντο κληρονόμοι τοῦ προτελευτήσαντος γονέως.[10])

Ὁ ἕτερον συνάπτων γάμον δὲν διατίθησιν οὔτε διὰ πράξεως ἐν ζωῇ οὔτε διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου συζύγου πλέον τοῦ διδομένου εἰς κατιόντα ἐκ τοῦ προτέρου γάμου, πλειόνων δὲ τοιούτων ὑπόντων οὐχὶ πλέον ἐκείνου, ὃ λαμβάνει ὁ τὸ ἔλαττον ἔχων παῖς. Τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐπιμερίζονται ἐξ ἴσης οἱ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου κατιόντες.[11])

Ἐκτὸς τούτων ὁ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ βεβαρημένος ἀποκαταστάσει ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν ἢ ἐγγόνων τοῦ διαθέτου εἰς νέον ἐρχόμενος γάμον δὲν δύναται νὰ προτείνῃ, ὅτι ἀπαλλάσσεται κατὰ νόμον τῆς ἐπὶ διατηρήσει τῶν κληροδοσιῶν ὀφειλομένης ἀσφαλείας.[12])

Ἀποτελέσματα ὡς πρὸς μόνην τὴν γυναῖκα.

§ 184. Μήτηρ κληρονομήσασα ἐξ ἀδιαθέτου τέκνον ἅμα μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ νέον συνάπτουσα γάμον ἀπόλλυσιν ὑπὲρ τῶν λοιπῶν τοῦ προτέρου γάμου τέκνων τὴν κυριότητα τῆς κληρονομικῆς μοίρας, μόνην τὴν ἐπικαρπίαν παρακρατοῦσα. Ἐπαγομένης τῆς κληρονομίας μετὰ τὸν γάμον κτᾶται μόνην τὴν ἐπικαρπίαν.[1])

---

9) L. 5 § 2, L. 6 § 3, L. 8 § 1 C. (5, 9), Νεαρ. 22 κεφ. κ', κα'.

10) Νεαρ. 22 κεφ. κα', § 1.

11) L. 6 C. (5, 9), Νεαρ. 22 κεφ. κζ', Ἀρμ. Ε. η', 80. Ὡς πρὸ τὸ ὑπὲρ τὸ μέτρον σκοπεῖται ὁ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀγάμου χρόνος. Νεαρ. 22 κεφ. κη'. Κληρονομ. Δίκαιον § 38 καὶ 203 ἔνθα περὶ αἱρέσεως χηρείας.

12) Κληρον. Δίκαιον § 431. L. 6 C. (6,49), Νεαρ. 22 κεφ. μα'. Ἐκ τῶν τῆς ἐν Κώδικι διατάξεως λέξεων «non ulterius, quam in his personis et casibus . . . oportere produci» δὲν ἕπεται, ὅτι ὁ περιορισμὸς κρατεῖ μόνον, ὅταν οἱ γονεῖς τοῦ διγάμου ἐπιβάλωσιν αὐτῷ ἀποκατάστασιν ὑπὲρ μόνων τῶν πρώτου βαθμοῦ κατιόντων, διότι οὐδὲν δικαιολογεῖ τοῦτο. Sintenis III. σ. 137 Anm. 13, Vangerow αὐτ. Anm. 1 Nº I. d. Ἀντιδοξοῦσιν Arndts, RLex. VI. σ. 30, Windscheid II. § 648 Anm. 13.

1) L. 5 C. (6, 56), Νεαρ 2 κεφ. 6', 22 κεφ. κστ', κζ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν Νεαρᾷ 22α οὐδεὶς περὶ πατρὸς λόγος, καθὸ ἀποκλειομένου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ τέκνου ἐπὶ τῶν τούτου ἀπροσπορίστων τὸ πρῶτον δὲ διὰ τῆς Νεαρᾶς 118ης κληθέντος ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει μετὰ τῶν τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφῶν, ἡ δὲ τοιαύτη διάταξις ὡς ὅλως ἐξαιρετικὴ δὲν ἐφαρμόζεται καὶ ὡς πρὸς τὸν πατέρα, διότι ὁ Ἰουστινιανὸς τῆς μητρὸς μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς τὸν δεύτερον γάμον αὐστηρότερον ἐπιτιμᾷ.[2]) Τὴν πρὸς τέκνον ἐκ τοῦ προτέρου αὐτῆς γάμου δωρεὰν ἡ μήτηρ ἀνεκάλει οὐχὶ ἐκ πάσης αἰτίας ἀχαριστίας, ἀλλὰ μόνον ἕνεκεν ὕβρεως καὶ ἐπιβουλῆς ζωῆς ἢ περιουσίας,[3]) ἡ δ' ἄπροικος καὶ ἄπορος ἐκπίπτουσα κατὰ Λέοντα τῆς κυριότητος παρακρατεῖ μόνην τὴν ἐπικαρπίαν.[4])

Ἡ τοιαύτη μήτηρ στερεῖται τῆς τῶν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνων ἐπιτροπείας, συνάψασα δὲ γάμον πρὸ τῆς λογοδοσίας καὶ ἀποπληρωμῆς τῶν ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ὀφειλομένων τιμωρεῖται ὡς ἡ τὸν πένθιμον παραβαίνουσα ἐνιαυτόν,[5]) ἅμα δ' ἀπόλλυσι καὶ τὸ δικαίωμα, ὅπως προτιμηθῇ τῶν λοιπῶν συγγενῶν ἐν τῇ τῶν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τέκνων ἀνατροφῇ.[6])

Ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἐπιζημίων τούτων ἀποτελεσμάτων παρέπεται, ὅτι δὲν ἀπαλλάσσεται τούτων ὁ δευτερόγαμος, διότι τοιαύτην ἐδήλωσε βούλησιν ὁ προαποβιώσας.[7])

Πενθίμου ἐνιαυτοῦ παράβασις.

§ 185. Ἡ τὸν πένθιμον ἐνιαυτὸν παραβαίνουσα[1]) πρὸς τῇ κατὰ τὸ ἔδικτον τοῦ Πραίτωρος ποινῇ τῆς ἀτιμίας[2]) στερεῖται

---

2) Vangerow I. § 227 Anm. 1, Schirmer, Erbrecht § 16 Anm. 54. Ἀντιδοξεῖ Windscheid § 511 Anm. 9, παρ' ᾧ καὶ τοὺς λοιπούς.

3) L. 7 C. (8, 56), Νεαρ. 22 κεφ. λε'.

4) Νεαρ. Λέοντ. 106, Ἀρμ. Ε. η', 82. Κληρονομ. Δίκαιον § 287.

5) Νεαρ. 22 κεφ. μ', 94 κεφ. 6'. Ἀρμ. Δ. θ'. 8. Ἄλλα περὶ τούτου νῦν κρατοῦσι ὡς πρὸ τὰ τῆς ἐπιτροπείας.

6) L. 1 C. (5, 49), Νεαρ. 22 κεφ. λη', Ἀρμ. Δ. θ', 3.

7) Glück αὐτ. σ. 163, Vangerow αὐτ. Anm. 1, Windscheid § 511. Τὸ ἐναντίον ὑπέλαβόν τινες παρερμηνεύοντες Νεαρ. 22 κεφ. 6'.

1) Κληρονομ. Δίκαιον § 26 δ', § 40.

2) L. 1, 11 § 1, 3 (3, 2), L. 2 C. (5, 9), Ἀρμ. Δ. θ'. 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ πάντων τῶν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας περιελθόντων αὐτῇ ἐκ τοῦ προτελευτήσαντος συζύγου, ἅτινα μεταβαίνουσιν εἰς τὰ δέκα τοῦ ἐδίκτου πρόσωπα, ἤτοι ἀνιόντας, κατιόντας καὶ ἀδελφούς, μὴ ὑπόντων δὲ τοιούτων εἰς τὸ δημόσιον, ἐπίσης δὲ δὲν δύναται οὐδενὶ τρόπῳ νὰ περιποιήσῃ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς πλέον τοῦ τρίτου τῆς ἰδίας περιουσίας. Ἐκτὸς τούτων στερεῖται καὶ τῆς ἱκανότητος νὰ μνημονευθῇ ἐν διαθήκῃ, διὸ πᾶν τὸ καταλειπόμενον αὐτῇ περιέρχεται εἰς τοὺς ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ διαθέτου.[3])

Ὑπόντων τέκνων ἐκ τοῦ προτέρου γάμου δύναται νὰ τύχῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀφέσεως τῶν τοιούτων ποινῶν δωρουμένη εἰς ταῦτα τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτῆς ἄνευ αἱρέσεως καὶ οὐδὲ τὴν ἐπικαρπίαν ὑπὲρ ἑαυτῆς φυλάττουσα, ὅτε ἀποβιοῦντος ἄνευ διαθήκης τινὸς τῶν τέκνων τούτων προσέρχονται οἱ τούτου ἀδελφοί, ἀποβιούντων δὲ πάντων ἡ μήτηρ πρὸς παραμυθίαν κατὰ προτίμησιν λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας τὸ παρ' αὐτῆς δωρηθὲν ἥμισυ.[4]) Τροποποιῶν ἐν μέρει ταῦτα ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ δωρηθέντος ἡμίσεως προπορεύονται τὰ τέκνα τοῦ ἀποβιώσαντος, ὧν μὴ ὑπόντων καλοῦνται οἱ ἀδελφοί.[5])

Εἰς τὰς ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ πενθίμου ἐνιαυτοῦ συνεπείας ὑπόκειται καὶ ἡ εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς τεκοῦσα τέκνον, περὶ οὗ δῆλον, ὅτι δὲν εἶναι προϊὸν τοῦ μετὰ τοῦ προτελευτήσαντος ἀνδρὸς γάμου.[6])

Καὶ ἡ διεζευγμένη ὀφείλει νὰ ἀναμείνῃ ἐνιαυτόν, ἵνα μὴ ὑπάρξῃ ἀβεβαιότης περὶ τὴν πατρότητα τοῦ τέκνου, ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπὸ κοινῆς συναινέσεως διαζυγίου, ἀλλ' ἡ παρ' αὐτῆς ἀθέτησις τῆς ἀπαγορεύσεως δὲν συνεπάγεται ποινάς.[7])

---

3) L. 1, 2 C. (5, 9), L. 4 C. (6, 56), Νεαρ. 22 κεφ. κϐ', Ἀρμ. Δ. θ'. 20.

4) L. 4 C. (6, 56), Ἀρμ. Δ. θ'. 23.

5) Νεαρ. 22 κεφ. κϐ'. § 1.

6) Νεαρ. 32 κεφ. ϐ', Ἀρμ. Δ. θ', 28, 31, ἀλλ' ἐν 29 λέγει τὸ ἐναντίον περὶ μοιχευθείσης, ἀλλὰ μὴ τεκούσης τέκνα, διότι κατὰ Μάγιστρον ἡ δευτερογαμοῦσα ἐπεισάγει ἀδελφόν, ἡ δὲ πορνεύουσα κρυπτῶς ἁμαρτάνει. Πεῖρα XXV. 25.

7) L. 8 § 4, L. 9 C. (5, 17). Glück XXIV. σ. 201, Schirmer § 4 Anm. 30, Baron § 351.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ποινὴ τῆς ἀτιμίας ἀργεῖ νῦν,[8]) οὐχὶ δὲ αἱ τῆς περιουσίας στερήσεις καὶ λοιπαὶ ἀνικανότητες, ἃς δύσκολον νὰ θεωρήσωμεν ὡς φερούσας χαρακτῆρα ἰδιωτικῆς ποινῆς.[9])

---

8) Ἀνακριβῶς ἐν Κληρονομ. Δικαίῳ § 26 δ', περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν καταργηθέντων ὡς φερόντων ποινικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἐπιζήμια ἀποτελέσματα ἐκ τῆς παραβάσεως τοῦ πενθίμου ἐνιαυτοῦ.

9) Ἐν Γερμανίᾳ ἐρίζουσι περὶ τούτου, οἱ δὲ κατηργημένα ταῦτα ἀποφαινόμενοι ἐπικαλοῦνται τὸ κανονικὸν δίκαιον c. 4. 5 X. de sec. nupt. (4, 21). Glück XXIV. σ. 197, Vangerow αὐτ. § 227, Windscheid § 512 Anm. 2, Baron § 351.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ

Τὰ ἐκ τῆς ἀμοιβαίας στοργῆς ἐπιβαλλόμενα.

§ 186. Ἐν τῷ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ δὲν ἀναγράφονται ἠθικὰ παραγγέλματα διέποντα τὰς προσωπικὰς γονέων καὶ τέκνων σχέσεις, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τούτου διατάξεων καταδείκνυται, ὅτι ἐν πολλοῖς ἡ ἠθικὴ ἐπεκράτησεν ἔννοια.

Ὡς ἐκ τῆς ἀμοιβαίας γονέων καὶ τέκνων στοργῆς ἐξηγεῖται ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κατ' ἀλλήλων μαρτυρίας,[1]) κἂν ἑκουσίως πράττουσι τοῦτο, ἐπίσης δ' ὡς ἐκ τῆς ὑποταγῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ὀφειλομένου πρὸς τοὺς γονεῖς δὲν ἐνάγονται παρὰ τῶν τέκνων ἕνεκεν ἐκ δόλου προερχομένης ἀπαιτήσεως πέραν τοῦ περιελθόντος αὐτοῖς.[2]) Οἱ γονεῖς κατὰ τῶν τέκνων προστατεύονται ὡσαύτως καὶ διὰ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας,[3]) ἀποκλειομένης ἅμα καὶ πάσης κατ' αὐτῶν ἀτιμωτικῆς ἀγωγῆς.[4])

Ἀγωγὴ περὶ ἐπιγνώσεως.

§ 187. Ἀσχέτως πρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ μόνη ἡ σχέσις πατρὸς καὶ τέκνου δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον δικαστικῆς διαφορᾶς, διὸ ἀμφισβητουμένης ταύτης ἐπιτρέπεται ἡ δι-

---

1) L. 6 C. (4, 20). Περὶ οὗ νῦν ἄλλως ἔχει κατὰ τὸν Ποιν. Νομ. 114 καὶ Πολ. Δικον. 324, 326.

2) L. 2 § 1, L. 5, 6, 7 pr. § 2 (37, 15).

3) L. 6 pr. L. 18 (42, 1), L. 7 § 1 (37, 15).

4) L. 11 § 1, L. 12 (4, 3), L. 2 pr. L. 5 § 1 (37, 15).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καστικὴ ἀναγνώρισις. Πρὸς τοῦτο τὸ τέκνον ἔχει κατὰ τῶν γονέων καὶ ἀνιόντων αὐτοῦ τὴν περὶ ἐπιγνώσεως ἀγωγήν,[1]) ἣν ἔχει καὶ ἡ μήτηρ κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ ἀναγνωρίσει καὶ διατροφῇ τῶν τέκνων.[2])

Ἐξουσία ἀνατροφῆς τέκνων.

§ 188. Ἐν τῇ γονέων καὶ τέκνων σχέσει ἔγκειται ἡ τῆς τούτων ἀνατροφῆς[1]) ἐξουσία ἀνεξάρτητος τῆς πατρικῆς,[2]) ἐξ ἧς καὶ ὑποχρέωσις παρέπεται ὑφισταμένη ἐν τῇ ὀφειλομένῃ καταβολῇ τῶν διὰ τὴν ἀνατροφὴν ἰδίως δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἀπαιτουμένων.

Τῆς τῶν τέκνων ἀνατροφῆς ἐπιμελοῦνται ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, ἀλλ' ἐν διαφωνίᾳ κατισχύει ἡ τοῦ πατρὸς γνώμη, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἕνεκεν εὐλόγου αἰτίας κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν καὶ τῇ μητρὶ μόνῃ ἀνατίθεται ἡ τῶν τέκνων ἀνατροφή.[3])

Θανόντος τοῦ πατρὸς ἡ μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνατροφῆς, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισεν ὁ πατὴρ καὶ ἂν μὴ αὕτη εἰς δεύτερον προβῇ γάμον,[4]) ὅτε καὶ πάλιν ἐξ εὐλόγου αἰτίας ἀνατίθεται κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν τῇ μητρὶ ἡ τῶν τέκνων ἀνατροφή.[5]) Ἐν περιπτώσει διαζυγίου ἀποφαίνεται ὁ δικαστὴς παρὰ τίνι τῶν συζύγων ἀνατραφήσονται τὰ τέκνα, προτιμωμένου ἀείποτε τοῦ μὴ ὑπαιτίου.[6]) Ὡς ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνατροφῆς παρέπεται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ σωφρονισμοῦ.[7])

---

1) L. 3 § 2 (25, 3) «Actio de liberis agnoscendis et alendis» ἡ τῶν νεωτέρων «actio de filiatione».

2) L. 1 § 16, L. 2, 3 (25, 3). Περὶ ταύτης κατὰ τὸ Πλαγκιανὸν δόγμα ὡς καὶ περὶ ἐμβρυωροῦ θανόντος τοῦ πατρὸς πραγματευόμεθα ἀμέσως κατωτέρω ἐν §§ 195, 196.

1) Ἦν οἱ Ῥωμαῖοι θεωροῦσιν ὡς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐνυπάρχουσαν καὶ ἐπιβαλλομένην ἐκ τοῦ φυσικοῦ δικαίου κοινοῦ εἰς ἀνθρώπους καὶ ζῷα Pr. Inst. (1, 2), L. 1 § 3 (1, 1). Burchardi, Arch. f. C. Pr. VIII. σελ. 162.

2) Göschen, Vorl. § 744, Windscheid II. § 515, Dernburg III. § 36.

3) L. 1 § 3, L. 3 § 5 (43, 30).

4) L. 1 C. (5, 49), Νεαρ. 22 κεφ. λη', 117 κεφ. ζ'.

5) L. 1 § 1 (37, 2), L. 7 (33, 1), L. 1 C. (5, 49), Νεαρ. 22 κεφ. λη'

6) L. un. C. (5, 24), Νεαρ. 119 κεφ. ζ' Burchardi, Arch. f. C. Pr. VIII. σ. 161—190, Sarwey αὐτ. XXXI. σ. 440—474, XXXII. σ. 1—21.

7) Ὅρα § 206, 207.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τῆς γονέων καὶ τέκνων σχέσεως τίκτονται καὶ ἕτεραι ἠθικαὶ ὑποχρεώσεις, αἵτινες προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ βελτιουμένης τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἔτυχον τῆς τοῦ νόμου κυρώσεως, δικαιωμάτων ἐντεῦθεν παραγομένων. Τοιαύτη ἡ πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις καὶ ἡ πρὸς διατροφήν, περὶ ἧς ἀμέσως κατωτέρω πραγματευόμεθα.

Ἀμοιβαία διατροφῆς ὑποχρέωσις.*)

§ 189. Αὐτὸς ὁ φυσικὸς νόμος διδάσκει, ὅτι οἱ δόντες ὕπαρξιν εἰς τὸ τέκνον ὀφείλουσι νὰ μεριμνήσωσι καὶ περὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τοὺς γεννήτορας ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ ἐπιβάλλει, ὅπως μὴ τὰ τέκνα ἐγκαταλείψωσιν αὐτοὺς πενομένους. Ὅθεν μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ὑφίσταται ἐκ τοῦ νόμου ἀμοιβαία πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ἐκπορευομένη οὐχὶ ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ φυσικοῦ δεσμοῦ τοῦ συνάπτοντος γονεῖς καὶ τέκνα.[1])

Ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις περιλαμβάνει τὰ πρὸς συντήρησιν ἀπαραίτητα, ἤτοι τροφήν, ἐνδυμασίαν καὶ οἴκησιν,[2]) εἰς ἃ

*) Glück XXVIII. σ. 50, Reinhard, Zeitschr. f. Civ. u. Pr. N. F. XIII. σ. 140, Sintenis III. σ. 129, Windscheid II. § 475, Baron § 328, Mandry, Familiengüterrecht I. σ. 246, Dernburg III. § 37, Buengner, zur Theorie und Praxis der Alimentationspflicht (1879), Schanze, Arch. f. civ. Pr. LXIX. σ. 241 τοῦ συγγραφέως ἀσχοληθέντος περὶ τὴν διάκρισιν ἀμέσου καὶ ἐμμέσου ὑποχρεώσεως διατροφῆς, ἔμμεσον δ' ἀποκαλοῦντος τὴν ὡρισμένην παροχὴν συνήθως χρηματικὴν ἐπὶ σκοπῷ διατροφῆς, ἐξ ἧς καὶ ἄλλοῖαι παρέπονται συνέπειαι. Ἰ. Εὐκλείδου, Περὶ τῆς πρὸς διατροφὴν ἐνοχῆς ἐν Δικαστ. Χρονικοῖς Τόμ. 1 σ. 286, 2 σελ. 7, 3 σ. 151, Καλλιγᾶς 4. § 196, Παπαρρηγόπουλος 3. § 194—201.

1) L. 5 pr. L. 5 § 1—6, § 13 (25, 3), L. 1—4 C. (5, 25), L. 5 C. (8, 46), L. 8 § 4 C. (6, 61), Νεαρ. 117 κεφ. ζ'. «Et magis puto, etiamsi non sunt liberi in potestate, alendos a parentibus, et vice mutua alere parentes debere». L. 5 § 1 αὐτ. Ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τῶν Πραιτόρων καὶ τῶν βασιλικῶν ἀντιγραφῶν. L. 5 § 5, 6, 7, 9 (25, 3) φέρουσα ἐπιγραφὴν «Ulp. Libro II. de Officio Consulis». L. 33, (3, 5). Mandry I. σ. 246.

2) L. 6 (34, 1). Legatis alimentis cibaria et vestitus et habitatio debebitur, quia sine his ali corpus non potest· cetera, quae

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν περιλαμβάνονται καὶ τὰ πρὸς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν συντελοῦντα,[3]) ἀλλ' οὕτω δὲν ἐκπληροῦται τὸ ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ αἵματος ἠθικὸν καθῆκον, διὸ οὐδὲν λογικώτερον, ἢ ὅτι ἐν τῇ τῶν γονέων πρὸς διατροφὴν ὑποχρεώσει ἐνυπάρχει καὶ ἡ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων δαπάνη.[4])

Ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις προϋποτίθησιν εὐπορίαν τοῦ ἑνὸς[5]) καὶ ἀπορίαν ἢ πρὸς ἐργασίαν ἀνικανότητα τοῦ ἑτέρου μὴ ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος προερχομένην,[6]) τὸ δὲ τῆς διατροφῆς μέτρον διαγιγνώσκεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ κατὰ λόγον τῆς τοῦ ὑποχρέου περιουσίας καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως τοῦ δικαιουμένου.[7])

Ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ὅλως προσωπικὴ δὲν μεταβαίνει καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ταύτην ὀφείλοντος, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ οἱ τοῦ υἱοῦ κληρονόμοι ὑποχρεοῦνται νὰ χορηγήσωσι διατροφὴν εἰς τὸν πατέρα περιελθόντα ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ.[8])

Πλείονες εἰς διατροφὴν ὑπόχρεοι ἐνέχονται εἰς ὁλόκληρον,

---

ad disciplinam pertinent legato non continentur. L. 9 αὐτ. L. 1 § 19, L. 5 pr. (37, 9), L. 43, 44, 234 § 2 (50, 16).

3) Διὸ καὶ ἀντιτίθενται «alimenta» καὶ «studia». L. 6 § 5 (37, 10), L. 4 (27, 2).

4) L 5 § 12 (25, 3), L. 4 (27, 2), L. 6 § 5 (37, 10), ἂν καὶ φιλονεικούμενον τὸ ζήτημα. Mandry I. σ. 260, Windscheid II. § 475, Dernburg II. § 31 ἀποδεχόμενον τὴν ἐν τῷ κειμένῳ λύσιν καίτοι μὴ ἀνευρίσκοντα αὐτὴν μαρτυρουμένην ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ νόμῳ. Ἡ τῶν χρεῶν πληρωμὴ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὰ τροφεῖα. L. 5 § 16 (25, 3).

5) L. 5 § 13 (25, 3), L. 2 C. (5, 25).

6) L. 5 § 7, 13, 19, 25 (25, 3), L. 8 § 5 C. (6, 61).

7) L. 5 § 7, 10, 19, 25 (25, 3), L. 3, 4 C. (5, 25), L. 1 § 19 (37, 9), Νεαρ. 89 κεφ. ιϛ'. § 9.

8) L. 5 § 17 (25, 3). Item rescriptum est heredes filii ad ea praestanda, quae vivus filius ex officio suae pietatis dabit, invitos cogi non oportere, nisi in summam egestatem pater deductus est. Glück II. σ. 60, Seuffert, Pand. § 449 Not. 13, ὧν ὅμως ἀστήρικτος ἡ δόξα, καθ' ἣν προϋποτίθεται ἀρξαμένη ἤδη παροχὴ διατροφῆς ὑπὸ τοῦ κληρονομουμένου, μεθ' ὧν συνετάχθη καὶ Holzschuer, Theor. u. Casuist. I. § 66 Nº 14, διότι ἐκ τῆς λέξεως «dabit» οὐδὲν τοιοῦτο δηλοῦται. Mandry I. σ. 250, Windscheid II. § 475 Anm. 13, Dernburg III. § 37, Buengner σ. 58 ἀπολύτως τὴν πρὸς διατροφὴν τοῦ κληρονόμου ὑποχρέωσιν ἀποδεχομένους. Κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ Καλλιγᾶς 4. § 196, Παπαρρηγόπουλος 3. § 201.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλλ' ὁ καταβαλὼν ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν συνυποχρέων.[9])

Ὁ πατὴρ πρωτίστως ὀφείλει διατροφὴν ὑπὲρ τῶν κατιόντων αὐτοῦ ὑπεξουσίων ἢ αὐτεξουσίων,[10]) κἂν ἔτι ὡς ἐκ τοῦ ἐπελθόντος διαζυγίου δὲν ἀνατρέφονται παρ' αὐτῷ τὰ τέκνα.[11])

Μὴ ὑπάρχοντος πατρὸς ἢ μὴ δυναμένου νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην βαρεῖται ἡ μήτηρ, μεθ' ἣν λοιποὶ πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς ἀνιόντες ἄνευ διακρίσεως.[12]) Ὑποχρέωσιν διατροφῆς πρὸς τοὺς ἀνιόντας ἔχουσι καὶ οἱ κατιόντες οἱ κατὰ βαθμὸν προπορευόμενοι.[13])

Ἡ πρὸς διατροφὴν ἀμοιβαία ἀνιόντων καὶ κατιόντων ὑποχρέωσις ὑφίσταται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐκ γάμου τοιούτων καὶ ἐκ νομιμοποιήσεως,[14]) ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς υἱοθεσίας συγγε-

---

9) Windscheid II. § 475, Dernburg III. § 37, Seuffert, XXXI. 242, XXXIV. 299, XXXVII. 32, Entscheid. des R. G. IV. σ. 151. Κατὰ Mandry I. σ. 256 ἕκαστος ἐνέχεται κατὰ λόγον τοῦ ἐφικτοῦ αὐτῷ.

10) Ὅρα σημ. 1. Αὐθαιρέτως διδάσκει Mandry I. σ. 253, ὅτι δὲν ὀφείλει διατροφὴν ὁ πατὴρ ὑπὸ ἑτέρου τελῶν ἐξουσίαν. Ὅρα περὶ τούτου Ἰ. Εὐκλείδην § 4. Ἄλλως παρ' ἡμῖν στερεῖται τοῦτο σπουδαιότητος ὡς ἐκ τῆς ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσίας.

11) Seuffert. Arch. XXXVIII. 320, Windscheid II. § 475 Anm. 4b.

12) L. 5 § 2 (25, 3). Ἐν ἐλλείψει σαφοῦς διατάξεως πολλαὶ ἐδιδάχθησαν θεωρίαι, διότι κατὰ τοὺς μέν, Puchta, Pand. § 316 καὶ τοὺς ἐν Glück XXVIII. σ. 209 παρατεθειμένους, τῆς μητρὸς προπορεύονται οἱ πρὸς πατρὸς ἀνιόντες, κατ' ἄλλους δὲ τοῦτο κρατεῖ, ἂν οἱ πρὸς πατρὸς ἀνιόντες ἔχουσιν ὑπεξούσιον τὸν εἰς διατροφὴν δικαιούμενον. Glück αὐτ. Sintenis III. σ. 131, Mandry I. σ. 253, Seuffert, Arch. XI. 154. Κατὰ Μάρκελλον ἐν L. 8 (25, 3) προϋποτίθεται θάνατος ἢ ἀπορία τῆς μητρός, διότι ἄλλως ὡς ἐκ τῆς λύσεως τοῦ νομοδιδασκάλου ἔδει νὰ περιέλθωμεν εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι οἱ πρὸς μητρὸς ἀνιόντες προπορεύονται τῆς μητρός, ἐνῷ καὶ ἐν Νεαρᾷ 117 κεφ. ζ'. ἡ μήτηρ μετὰ τὸν πατέρα ὑπόχρεως. Windscheid II. § 475 Anm. 5, Dernburg II. 37, Seuffert, Arch. XIII. 265, XXXI. 242, XXXVII. 32, Entscheid. des R. G. IV. σ. 151, Ἰ. Εὐκλείδου, Περὶ διατροφῆς § 5.

13) L. 5 § 1, 2 (25, 3), L. 2 C. (5, 25).

14) Ἐπὶ νομιμοποιήσεως δι' ἐπιδόσεως ἐν τῇ βουλῇ συγγένεια τίκτεται μόνον μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νείας, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ αὕτη. Ὁ θετὸς πατὴρ ἀναμφισβητήτως ὀφείλει διατροφήν, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ μήτηρ, ἐὰν καὶ αὕτη υἱοθέτησε τὸ τέκνον, κατὰ τὰ περὶ υἱοθεσίας παρὰ γυναικὸς κρατοῦντα, ἀλλὰ καὶ ὁ φυσικὸς πατὴρ σὺν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ δὲν ἀποβάλλει καὶ τὴν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς ἰδιότητα, διὸ συντρέχει καὶ οὗτος μετὰ τοῦ θετοῦ, ἀμφοτέρων εἰς διατροφὴν ὑποχρεουμένων,[15]) ὡς καὶ ἀμφότεροι ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχονται τὸ τέκνον.[16]) Διὰ τῆς υἱοθεσίας συνάπτεται δεσμὸς συγγενείας μεταξὺ υἱοθετηθέντος ἢ εἰσποιηθέντος καὶ τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν τοῦ υἱοθετοῦντος, πρὸς οὓς καὶ μόνους ἀποκαθίσταται καὶ ἐξ αἵματος συγγενής,[17]) ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀμοιβαία μεταξὺ τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν τοῦ θετοῦ πατρὸς καὶ υἱοθετηθέντος πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις.[18])

Διὰ τῆς ἀτελοῦς υἱοθεσίας ἀναλλοίωτα παραμένουσι τὰ ἐν τῇ φυσικῇ οἰκογενείᾳ δίκαια τοῦ θετοῦ, ὅστις κατ' ἐξαίρεσιν χάριν τῆς υἱοθεσίας διαδέχεται ἐξ ἀδιαθέτου τὸν θετὸν πατέρα,[19]) μεθ' οὗ ὁπωσδήποτε ὑπάρχει ὡς ἐκ τῆς υἱοθεσίας σχέσις πατρὸς καὶ τέκνου, ἐξ ἧς παρέπεται καὶ ἡ ἀμοιβαία πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις μὴ ἐπεκτεινομένη πέραν τούτων.[20])

Ἐπὶ τῆς παρὰ γυναικὸς υἱοθεσίας τὸ θετὸν θεωρεῖται ὡς ἐκ τῆς μητρὸς γεννηθέν, ἐξ οὗ καὶ ἡ μεταξὺ τούτων σχέσις μητρὸς καὶ τέκνου συνεπαγομένη καὶ ἀμοιβαίαν πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσιν.[21])

Τὰ νόθα τέκνα στεροῦνται πατρός, διὸ καὶ ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις ὑφίσταται μεταξὺ τούτων καὶ τῆς μητρὸς ὡς καὶ τῶν πρὸς μητρὸς ἀνιόντων, πρὸς τὰ γνήσια ἐν τούτῳ ἀφομοιουμένων,[22]) ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς εἰσήγαγεν ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τῶν ἐκ παλλακῆς τέκνων θεσπίσας, ὅτι ταῦτα ἔχουσι δικαίωμα διατροφῆς κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐὰν δέ, θανόντος τοῦ πατρός, συντρέχωσι μετὰ

---

15) Seuffert, Arch. XXXI. 45, Ἰ. Εὐκλείδου § 7.

16) Κληρονομ. Δίκαιον § 284.

17) Κληρονομ. Δίκαιον § 282 σημ. 9.

18) Ἰ. Εὐκλείδου § 7.

19) L. 10 § 1 C. (8, 48). Κληρονομ. Δίκαιον § 283.

20) Baron § 365, Windscheid II. § 524 Anm. 8, Ἰ. Εὐκλείδου § 7.

21) Κληρονομ. Δίκαιον § 285.

22) L. 5 § 4 (25, 3).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γνησίων τέκνων, παρὰ τούτων ἀποτρέφονται, ἐὰν οὐδὲν αὐτοῖς κατέλιπεν ὁ πατήρ.[23]) Ἀμφότερα ταῦτα ἀργοῦσιν, ἀφ' ἧς ὁ Λέων κατήργησε τὴν σχέσιν τῆς παλλακῆς.

Ὡς ἐκ τοῦ νεωτέρου νόμου διαγράφοντος τὸν τύπον τῆς τῶν νόθων τέκνων ἀναγνωρίσεως[24]) ἕπεται, ὅτι κατ' ἀρχὴν ἐπιτρέπεται ἡ τούτων ἀναγνώρισις, ἐξ ἧς καὶ ἡ σχέσις πατρὸς καὶ τέκνου ἐπαγομένη καὶ τὴν ἀμοιβαίαν πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσιν.[25])

Κατὰ ῥητὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ[26]) διάταξιν τὰ ἐξ αἱμομικτικοῦ γάμου τέκνα στεροῦνται παντὸς πρὸς διατροφὴν δικαιώματος, κατὰ δὲ τὴν ὀρθοτέραν τῆς Νεαρᾶς ἑρμηνείαν δὲν περιλαμβάνονται ἐν αὐτῇ τὰ ἐκ διγαμίας καὶ μοιχείας,[27]) ἅτινα ἐν τούτῳ ἀφομοιοῦνται πρὸς τὰ νόθα. Ἐκ τοῦ γράμματος τῆς διατάξεως[28]) δῆλον, ὅτι τὰ ἐν αὐτῇ κρατοῦσιν ἐπὶ μόνων τῶν ἐξ αἱμομικτικοῦ γάμου τέκνων, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἁπλῆς αἱμομικτικῆς συναφείας μὴ φερούσης τὸν τύπον τοῦ γάμου, διὸ καὶ τὰ ἐκ τοιαύτης σχέσεως τέκνα ὡς νόθα διατρέφονται παρὰ τῆς μητρός.[29]) Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διάταξιν[30]) τὰ ἐξ αἱμομικτικοῦ γάμου δὲν στεροῦνται τοῦ τῆς διατροφῆς δικαιώματος ὡς πρὸς τὴν μητέρα, διότι ὁ αὐτοκράτωρ περὶ τῶν τοιούτων τέκνων ἀποφαίνεται, ὅτι πατρὸς μόνον στεροῦνται, οὐχὶ δὲ καὶ μητρός,[31])

---

23) Νεαρ. 89 κεφ. ιϐ', ιγ'.

24) Ὅρα § 197.

25) Καλλιγᾶς 4. § 196, Παπαρρηγόπουλος 3. § 197. Ἀντιδοξεῖ Ἰ. Εὐκλείδης § 13.

26) Νεαρ. 89 κεφ. ιε'. «... πᾶς ὁ ἐκ συνελεύσεων (οὐ γὰρ καλέσομεν γάμων) νεφαρίων, ἢ ἰνκέστων, ἢ δαμνάτων προελθών, οὗτος οὐδὲ φυσικὸς ὀνομασθήσεται, οὐδὲ ἀποτραφήσεται παρὰ τῶν γονέων».

27) Νεαρ. 12 κεφ. α', Νεαρ. 74 κεφ. στ'. Windscheid III. 571 Anm. 13, 14, Ἰ. Εὐκλείδου § 14—18. Ὅρα καὶ Κληρονομ. Δίκαιον § 292 σημ. 8.

28) L. 6 C. (5, 5), Νεαρ. 12 κεφ. α', γ'. (ἔνθα καὶ περὶ προικὸς λόγος), Νεαρ. 74 κεφ. στ', Νεαρ. 89 κεφ. ιε'.

29) Francke, Recht der Notherben σ. 179, Mühlenbruch XXXIX. σ. 344, Holzschuher II. § 134 Nr. 2, Schirmer § 12 Not. 24, Windscheid III. § 571 Anm. 13, Ἰ. Εὐκλείδου § 16.

30) Νεαρ. 74 κεφ. στ', Νεαρ. 89 κεφ. ιε'.

31) Ὅρα Κληρονομ. Δίκαιον § 292.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑπομένως ἐφ' ὅσον ἀναγνωρίζεται ἡ μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου σχέσις, παρέπεται καὶ ἡ ἀμοιβαία πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις αὐτῶν τούτων καὶ τῶν πρὸς μητρὸς ἀνιόντων.

Παρὰ τὴν τοῦ Οὐλπιανοῦ[32]) μαρτυρίαν ῥητῶς κατονομάζοντος τοὺς εἰς διατροφὴν ὑποχρέους καὶ οὐδὲν περὶ ἀδελφῶν ἀποφαινομένου, ἐδιδάχθη ἡ θεωρία,[33]) ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὀφείλουσιν ἀλλήλοις διατροφήν. Πρὸς τοῦτο ἀφορμὴν παρέσχεν ἡ ῥῆσις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι ὁ ἐπίτροπος δὲν ἐπιχειρεῖ ἐλευθεριότητας καίτοι ὑπὸ τῆς εὐπρεπείας ἐπιβαλλομένας,[34]) ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι ὁ ἐπίτροπος οὐ μόνον καλῶς δαπανᾷ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ὑπὲρ ἀπόρου ἀδελφῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξαναγκάζεται πρὸς τοῦτο διὰ τῆς ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῆς.[35]) Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται καὶ ὑποχρέωσις τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς διατροφήν, ἀλλ' ὅτι ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος τῆς στοργῆς καὶ τῆς εὐπρεπείας τῆς ἐπιβαλλομένης τῇ ἀνήβῳ[36]) δύναται νὰ παράσχῃ ὁ ἐπίτροπος διατροφὴν καὶ εἰς πρόσωπα μὴ ἔχοντα ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα.[37])

Ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις αἴρεται θανόντος τοῦ εἰς ταύτην δικαιουμένου, ἐκλείποντος οὕτω τοῦ λόγου τῆς ἀτομικῆς θεραπείας,[38]) ἐκτὸς ἂν ὁ τούτου κληρονόμος ἰδίῳ δικαίῳ ἀπαιτεῖ ταύτην, ὡς ὅταν ὁ υἱὸς κληρονομῇ τὸν πατέρα, ὅτε ὁ τὸν ἀποβιώσαντα πατέρα διατρέφων πάππος ὀφείλει διατροφὴν καὶ εἰς τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀπορήσαντα ἔγγονον.[39]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ εὐπορήσαντος τοῦ εἰς ταύτην δικαιουμένου, ἀλλὰ καὶ δὲν λογίζεται εὔπορος ὁ κεκτημένος περιουσίαν ἀλλ' ἀνε-

---

32) L. 5 §1—6 (25, 3), ἔνθα συστηματικῶς πραγματεύεται τὸ ζήτημα περὶ τῶν εἰς διατροφὴν ὑποχρέων προσώπων.

33) Thibaut, Vers. I. Nº 12.

34) L. 12 § 3, L. 13 § 2 (26, 7).

35) L. 4 (27, 2), L. 1 § 2 (27, 3).

36) Κατὰ τοιαύτην ἔννοιαν συμπαρατίθεται καὶ ἡ μήτηρ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἀνήβου ἐν L. 1 § 2 (27, 3).

37) Müller, Arch. f. C. Pr. XIII. σ. 234, Vangerow I. § 260 Anm. 2, Mandry I. σ. 248, Buengner σ. 171, Windscheid II. § 475 Anm. 26.

38) L. 5 § 7 (25, 3), L. 1 § 43 (43, 20).

39) Ἰ. Εὐκλείδου Γ. § 1 σημ. 4.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρκῆ ἀποδίδουσαν πρόσοδον, ὅτε ἀναπληροῦται τὸ ἐλλεῖπον, μὴ ὑποχρεουμένου τοῦ τὴν διατροφὴν ἀπαιτοῦντος νὰ παραχωρήσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ τῷ ὀφείλοντι τὴν διατροφήν.[40])

Ἐπίσης αἴρεται ἡ ὑποχρέωσις, ὅταν ὁ εἰς διατροφὴν δικαιούμενος ἀπρεπῆ ἐπιδείξῃ συμπεριφορὰν πρὸς τὸν ὀφείλοντα τοιαύτην.[41])

---

[40]) Ἰ. Εὐκλείδου § 12.

[41]) Κατὰ τὸ τοῦ Οὐλπιανοῦ θέμα ἐν L. 5 § 11 (25, 3) ὁ πατὴρ ἀρνεῖται διατροφὴν εἰς τὸν ψευδῶς καταγγείλαντα αὐτὸν υἱόν, κατὰ δὲ τὴν διάταξιν ἐν L. 4 C. (5, 25) ἐν γένει ὁ μετὰ τοῦ προσήκοντος τῷ πατρὶ σεβασμοῦ συμπεριφερόμενος δὲν στερεῖται διατροφῆς, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ἡ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέωσις αἴρεται οὐχὶ μόνον ἕνεκα ψευδοῦς καταμηνύσεως, ὡς ἐν παραδείγματι ἀναφερομένης, ἀλλ' ἕνεκα πάσης ἀπρεποῦς συμπεριφορᾶς ἀποτελούσης κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν εὔλογον αἰτίαν, ὅπως ἀρνηθῇ διατροφὴν ὁ εἰς ταύτην ὑπόχρεως. L. 5 § 11 αὐτ. «...judex aestimare debet, num habeat aliquid parens, vel an pater, quod merito filios suos nolit alere». Ἐκ τούτων ἐσφαλμένη καταδείκνυται ἡ θεωρία, καθ' ἣν μόναι αἱ τῆς ἀποκληρώσεως αἰτίαι ἐπάγονται καὶ ἀπώλειαν τοῦ τῆς διατροφῆς δικαιώματος (Glück XXVIII. σ. 59), διότι καθ' ἁπλῆν σύμπτωσιν τὸ ἐν L. 5 § 11 αὐτ. θέμα εἶναι καὶ ἐκ τῶν ἀποτελούντων αἰτίαν ἀποκληρώσεως, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου καὶ οὐδὲν ὑπὲρ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς συνηγορεῖ. Mandry I. σ. 264, Buengner σ. 47, Windscheid II. § 475, Seuffert, Arch. V. 285, XXIV. 255 Nº 1, XXVIII. 229, Ἰ. Εὐκλείδου § 26—30.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΑΤΡΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ Α'.
ΚΤΗΣΙΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Α'. ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ἠθικὴ διὰ τεκμηρίου ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος.

§ 190. Ὁ πατρὸς καὶ τέκνου δεσμός, ὁ συνάπτων αὐτοὺς πρὸς ἀπελθούσας καὶ ἐπερχομένας γενεάς, βάσιν ἔχει τὴν οἰκογένειαν καταρτιζομένην διὰ τοῦ γάμου. Ἡ ἠθικὴ σχέσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας[1]) δὲν παράγεται ἐκ τῆς τυχαίας τῶν ἀντιθέτων φύλων συναφείας, ἐν ᾗ καταδείκνυται ἡ ὑλικὴ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγνωριζομένης σχέσεως τοῦ γάμου, οὐδὲν δ' ἠθικώτερον ἐδίδαξεν ὁ ῥωμαῖος νομικὸς ἢ τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ πατρικὴ ἐξουσία κτᾶται διὰ τῆς ἐκ νομίμου γάμου γεννήσεως.[2])

Τὰ οὕτως ἐκ νομίμου γάμου γεννηθέντα τέκνα καλοῦνται καὶ νόμιμα, καθὸ δυνάμενα πρὸς τῇ μητρὶ νὰ ἐπιδείξωσι καὶ πατέρα, ἐνῷ τὰ ἐκ μὴ τοιούτου γεννηθέντα ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μὴ γνησίων, ἅτινα μόνον μητέρα ἔχουσιν, ἐνῷ στεροῦνται πατρός, οὐ μόνον διότι φύσει ἀδύνατον νὰ δείξωσι τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκεῖνον, ὃν δύνανται νὰ δείξωσιν, ἀρνεῖται ὁ νόμος νὰ προσαγορεύσῃ πατέρα μὴ ὑπάρχοντος γάμου.[3])

---

1) Ἧτις παρὰ ῥωμαίοις ἦν θεσμὸς τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, διὸ καὶ ἐπὶ μόνων τῶν ἐκ νομίμου γάμου ἐκτᾶτο αὕτη, προσαπαιτουμένης ἅμα καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς ἰθαγενείας. Gaj. I. 55.

2) Ἐμμέσως κτᾶται πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἐπὶ τῶν οὕτω γεννηθέντων παρ' ὑπεξουσίων προσώπων. § 3 Inst. (1, 9), pr. § 9 (1, 12), L. 4, 5 (1, 6). Τοῦτο ἀργεῖ νῦν ὡς ἐκ τῆς ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσίας.

3) L. 23 (1, 5). Vulgo concepti dicuntur, qui patrem demonstrare non possunt, vel qui possunt quidem, sed eum habent, quem habere non licet. Ulp. V. 7, Gaj. I. 64, § 12 Inst. (1, 10).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

'Αλλ' ἐνταῦθα σπουδαῖον προβάλλεται ζήτημα, τίς ὁ ἐκ νομίμου γάμου γεννηθεὶς καὶ ὡς τοιοῦτος γνήσιον τέκνον;[4])

Οὐδεμία ὡς πρὸς τὴν μητέρα ἡ δυσχέρεια, διότι ὑπάρχουσι γεγονότα εἰς τὴν ἀντίληψιν πάντων ὑποπίπτοντα,[5]) ἐξ ὧν ἄμεσος ἡ τῆς μητρότητος ἀπόδειξις. Δυσχερὲς ὅμως καὶ περίπλοκον τὸ ζήτημα ὡς πρὸς τὸν πατέρα,[6]) διότι ὅσῳ σπουδαῖον τὸ γεγονὸς τῆς ἐν γάμῳ συλλήψεως, ἀλλὰ τοσούτῳ καὶ δυσαπόδεικτον, καθόσον ἡ σύλληψις τοῦ τέκνου καλύπτεται ὑπὸ τοὺς μυστηριώδεις τῆς φύσεως νόμους, πρὸ τῶν ὁποίων ὑποχωρεῖ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν αὐθεντικῶς δυναμένη νὰ βεβαιώσῃ. Ἄμεσος τῆς συλλήψεως ἀπόδειξις εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος, ἡ δ' ἔμμεσος σπανίως ἐφικτή, διότι μόνον περὶ τῆς Εὔας δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόδειξις, ὅτι πλὴν τοῦ πρωτοπλάστου δὲν εἶδεν ἕτερον ἄνδρα.[7]) Τὴν φυσικὴν τῆς πατρότητος ἀναζήτησιν ἐξ ὑπαρχῆς παρήτησαν οἱ ῥωμαῖοι ὡς ὅλως ἐν τοῖς πλείστοις ἀνέφικτον, ἀντ' αὐτῆς δ' ἑτέραν ἐχάραξαν ὁδὸν ἐπιτρέψαντες τὴν περὶ πατρότητος ἔρευναν, ἐφ' ὅσον ἠθικῶς καὶ νομικῶς εἶναι ἐφικτή, τοὐναντίον δ' ἀπηγόρευσαν πᾶσαν περὶ ταύτης συζήτησιν, ἐφ' ὅσον ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις δὲν δύναται νὰ καταδείξῃ πατέρα.

Οἱ σύζυγοι συνοικοῦσιν, ἀμοιβαίαν πίστιν καὶ σεβασμὸν ὀφείλοντες ἀλλήλοις, ὁ δὲ γάμος ἐν ᾧ βιοῦσιν, ἂν οὐχὶ ὡς σκοπόν, βεβαίως ὅμως ἄμεσον ἔχει συνέπειαν τὴν παιδοποιΐαν. Τί λοιπὸν ἐπιβάλλεται εἰς τὸν νομοθέτην νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας κυοφορούσης γυναικός; Δὲν δύναται βεβαίως κατὰ τεκμήριον νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὴν μοιχαλίδα, τὴν ἐξαίρεσιν μετατρέπων εἰς κανόνα καὶ ἀσεβῶν πρὸς τὴν δημοσίαν τάξιν. 'Αλλ'

---

4) Ὅπερ οἱ νεώτεροι ἀποκαλοῦσιν «υἱότητα,» ἐφ' ὅσον ἐξετάζεται ἡ σχέσις τοῦ τέκνου πρὸς τοὺς γονεῖς, «μητρότης» δὲ ἢ «πατρότης» κατὰ τὴν ἀντίστροφον περίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον «filiation» περιλαμβάνεται ἥ τε «paternité» καὶ ἡ «maternité».

5) Ἡ ἐγκυμοσύνη καὶ ὁ τοκετός.

6) Stintzing, Präsumtion der ehelichen Vaterschaft ἐν Jahrb. f. Dogmatik IX. Nº 5, Fuchs, die Rechtsvermuthung der ehelichen Vaterschaft. 1880.

7) Τὸν Windscheid I. § 566 καὶ αὐτὴν τὴν ἔμμεσον ἀπόδειξιν ἀδύνατον θεωροῦντα ἀπεδοκίμασαν Burkhard, die civilistischen Präsumptionen σ. 337, Fuchs σ. 1 Anm. 1, Dernburg III. § 28 Anm. 4

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ήθική καὶ λογική ὑπὲρ ἑτέρας συνηγοροῦσι λύσεως, αὕτη δ' εἶναι, ὅτι τὸ οὕτω κυοφορούμενον τέκνον τεκμαίρεται ὡς συλληφθὲν ἐξ ἐκείνου, μεθ' οὗ ἐν γάμῳ βιοῖ ἡ γυνή, ἤτοι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.[8]) Οὕτω τὴν ἐν ταῖς πλείσταις τοῦ κοινωνικοῦ βίου περιπτώσεσιν ἀλήθειαν ἀνήγαγον ἀνέκαθεν οἱ ῥωμαῖοι εἰς τεκμήριον νόμου,[9]) ἀναπληροῦντος τὴν ἀπόδειξιν τῆς συλλήψεως, κατὰ τὸ τεκμήριον δὲ τοῦτο τὸ ἐν γάμῳ συλληφθὲν τέκνον πατέρα ἔχει τὸν σύζυγον τῆς μητρός. Τοῦτο δηλοῖ τὸ τοῦ Παύλου « ὁ πατὴρ ἀπὸ γάμων δείκνυται »[10]) ἀξίωμα ἠθικῆς ἰδέας ἔμπλεον, ὅπερ ἀνέγραψαν καὶ αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι.[11])

Προσδιορισμὸς χρόνου συλλήψεως.

§ 191. Ὁ τῆς συλλήψεως χρόνος ἀνευρίσκεται δι' ὑπολογισμοῦ ἀναδρομικῶς ἀπὸ τῆς γεννήσεως γενομένου καθ' ὡρισμένους νομικοὺς κανόνας. Κατὰ τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων φυσιολογικὰς ἐρεύνας, ὧν ἐλάχιστον παρεκκλίνουσι καὶ αἱ τῶν νεωτέρων, τὸ βραχύτατον τῆς κυοφορίας ὅριον, καθ' ὃ δύναται νὰ γεννηθῇ τέκνον ζῶν εἶναι 182 ἡμέραι,[1]) ἂν καὶ ἀσύμφωνοι περὶ τούτου αἱ ῥήσεις, διότι ὁ

---

8) L. 6 (1, 6). Non enim ferendum, Julianus ait, eum, qui cum uxore sua assidue moratus, nolit filium agnoscere, quasi non suum.

9) Fuchs σ. 2, 4, Dernburg III. § 28 Anm. 4, Demolombe V. N⁰. 12, Laurent, Principes du droit civil. III. σ. 426.

10) «pater vero is est, quem nuptiae demonstrant». L. 5 (2, 4). Οὐχὶ ἀπὸ ἀθεμίτων καὶ κεκωλυμένων γάμων, διότι ἀκύρου ὄντος τοῦ γάμου τὸ τέκνον στερεῖται πατρός. § 12 Inst. (1, 10). Savigny II. σ. 389 Anm. g.

11) Γαλλ. Κώδ. Ἀρθ. 312. «L' enfant coçu pendant le mariage a pour pére le mari». Ἰταλ. 159. «Il marito e padre del figlio concepito dalla moglie durante il matrimonio». Entw. burg. Gesetzb. § 1468.

1) Ὁ ὑπολογισμὸς εἶναι πολιτικὸς Savigny IV. σ. 419, Laurent III. σ. 419, Fuchs σ. 30, ἡ δ' ἐμβόλιμος συνυπολογίζεται. Fuchs αὐτ. ἀντιδοξεῖ Savigny IV. σ. 470. Ἡ ἡμέρα τοῦ τοκετοῦ συνυπολογίζεται, διότι τὸ τέκνον δεῖται πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ μέρους τῆς ἡμέρας ταύτης, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ τῆς συλλήψεως. Seuffert, Arch. V. σ. 175, XII. σ. 36, Fuchs αὐτ. Ἐν Γαλλίᾳ κατίσχυσεν ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἡμέρα ἀφ' ἧς δὲν ὑπολογίζεται, ὥστε ὁρίζοντος τοῦ νόμου (Ἀρθρ. 314) τὴν 180ὴν ἡμέραν ὡς ἀνωτάτου τῆς κυοφορίας ὁρίου πράγματι ἀπαιτοῦνται ἡμέραι 181. Demolombe V. N⁰. 19, Aubry et Rau VI. σ. 28, Laurent III. σ. 484.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὲν Παῦλος τὸν Ἱπποκράτην ἐπικαλούμενος ἀποφαίνεται, ὅτι νόμιμον τὸ τὸν ἕβδομον τεχθὲν μῆνα,[2]) ὅτε ἀντὶ 182 ἀρκοῦσιν 181 πολιτικῶς ὑπολογιζομένων τῶν μηνῶν,[3]) ἐνῷ κατ' Οὐλπιανὸν καὶ κατὰ τὴν τοῦ αὐτοῦ Ἱπποκράτους αὐθεντίαν ὁ τῇ 182ᾳ τικτόμενος ἐν νομίμῳ τίκτεται χρόνῳ,[4]) ὅπερ κατίσχυσεν ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ ἐφαρμογῇ ὡς ὀρθότερον.[5]) Τὸ ὕστατον τῆς κυοφορίας ὅριον[6]) εἶναι δέκα ἀπὸ τῆς συλλήψεως μῆνες τριακοσίας ἀποφέροντες ἡμέρας κατὰ τὸν πολιτικὸν ὑπολογισμόν.[7]) Ὅθεν ἂν ἀναδρομικῶς ἀπὸ τῆς γεννήσεως κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ παρεμπίπτον μεταξὺ τοῦ ἀπωτάτου καὶ βραχυτάτου τῆς κυοφορίας ὁρίου ὑπῆρχε γάμος,

---

2) L. 12 (1, 5). Septimo mense nasci perfectum partum jam receptum propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis.

3) Ἐκ τριάκοντα ἡμερῶν. Savigny IV. σ. 341, Windscheid I. § 103.

4) L. 3 § 12 (38, 16). De eo autem, qui centesimo octogesimo secundo die natus est, Hippocrates scripsit et divus Pius pontificibus rescripsit justo tempore videri natum.

5) Savigny IV. σ. 339 Not. h. Windscheid II § 566. Anm. 3, Seuffert I. 161, 163, II. 254, V. 175, VIII. 229, X. 170, XI. 10, 11, XII. 36, XIII. 123, XV. 98. Κατὰ Savigny ὁ ἀριθμὸς 182 δὲν εἶναι τὸ γινόμενον τοῦ πολυπλασιασμοῦ τῶν ἡμερῶν τῶν μηνῶν ἐπὶ ἕξ, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπορριπτομένου τοῦ κλάσματος τῆς ἡμισείας ἡμέρας, ὅπερ ἀπίθανον, διότι ὡς ἐκ τοῦ πολιτικοῦ ὑπολογισμοῦ ἔδει ἡ ἡμίσεια ἡμέρα νὰ λογισθῇ ὁλόκληρος καὶ ὄχι νὰ ἀποκοπῇ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ προσβάλλοντος τὴν γνησιότητα, ἀλλὰ καὶ αἱ ἕτεραι δύο εἰκασίαι τοῦ Fuchs σ. 26 δὲν εἶναι πιθαναί. Κατὰ τὴν ἀγγλικὴν νομοθεσίαν οὐδὲν τέτακται ὅριον, ἀλλ' ἀποφαίνονται οἱ ἰατροὶ ἑκάστοτε. Fuchs σ. 29.

6) Τὸ σύνηθες εἶναι 40 ἑβδομάδες = 10 σεληνιακοὺς μῆνας = 280 ἡμέρας, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ παραδείγματα κυοφορίας ἡμερῶν, 301, 306, 309, 313 ὡς καὶ μηνῶν 10 καὶ 25 ἡμερῶν. Fuchs σ. 14 Anm. 22 ἔνθα τὴν περὶ τούτου φιλολογίαν. Εἰς τὰς 300 ἡμέρας ἐνέμειναν καὶ αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι. Γαλλ. Κωδ. 315, Ἰταλ. 160. Τὸ νομοσχέδιον τοῦ γερμανικοῦ Κώδικος δέχεται 181 καὶ 300 συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ τῆς συλλήψεως χρόνου. § 1467.

7) L. 3 § 11 (38, 16). Post decem mensis mortis natus non admittetur ad legitimam hereditatem. L. 29 (28, 2). Τὸ ἀξίωμα ἐνομοθετήθη ἤδη ἀπὸ τῆς Δωδεκαδέλτου. Gell. N. A. III. 16, 12 «decemviri in decem mensibus gigni hominem, non in undecimo scripsissent». L. 3 § 9 (38, 16).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ τέκνον κατὰ τεκμήριον πατέρα ἔχει τὸν ἄνδρα τῆς τεκούσης αὐτὸ μητρός,[8]) καὶ ὡς τοιοῦτο γνήσιον.

Θέματα, καθ' ἃ ἀργεῖ τὸ τεκμήριον.

§ 192. Τὸ ἐν τῇ κρισίμῳ ἐποχῇ τῶν δύο τῆς κυοφορίας σημείων συλληφθὲν τέκνον ὡς ἐκ τοῦ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπάρχοντος γάμου τεκμαίρεται γνήσιον, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι τεκμήριον νόμου μὴ δυνάμενον νὰ κατισχύσῃ τῆς ἀληθείας, διὸ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ καταπίπτει, ἅμα ἡ πρόληψις ἀντίκειται πρὸς τὸ πρᾶγμα, διότι καὶ αὐτὸς ὁ νομοθέτης μὴ ἀνεχόμενος νὰ γίνῃ καταγέλαστος ἀποσύρει τὴν καλύπτραν τοῦ τεκμηρίου ἀπὸ τοῦ τέκνου, περὶ οὗ βοᾷ τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἄλλως ἢ ἐν νομίμῳ συνείληπται γάμῳ. Κατ' Οὐλπιανὸν δὲν εἶναι γνήσιον τὸ ἐνιαύσιον βρέφος, ὅπερ ἀνευρίσκει ὁ ἀνὴρ μετὰ δεκαετῆ ἐπανακάμπτων ἀποδημίαν,[1]) ἀλλὰ τοῦτο ἔχει ἁπλῶς ἀξίαν παραδείγματος, ἐξ οὗ ἓν καὶ μόνον διδασκόμεθα, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἀποδημίας τοῦ ἀνδρὸς ἐν οὐδεμιᾷ συναφείᾳ ἐτέλεσε μετὰ τῆς γυναικός, παραμένει δ' ἄλυτον τὸ ζήτημα, ὁποῖοι οἱ λόγοι ὧν ἕνεκεν, ὡς ἐκ τῆς ἐλλειπούσης τῶν συζύγων συναφείας κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχήν, ἀργεῖ τὸ τεκμήριον.

Αἱ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ὀλίγισται ἴσως δὲ καὶ ἀτελεῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁρμώμενοι ἐκ τῆς τοῦ Οὐλπιανοῦ ἐν παραδείγματι λύσεως μὴ παρορῶντες δὲ καὶ τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης δυνάμεθα ἐκ γενικωτέρας ὁρμώμενοι ἀρχῆς νὰ ἀναγορεύσωμεν ὡς κανόνα, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον, ἐὰν κατὰ τὸν κρίσιμον χρόνον ἀδύνατος πᾶσα τῶν συζύγων συνάφεια καθὸ κεχωρισμένως ἀπ' ἀλλήλων βιούντων. Ἐὰν εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου προσηλούμενοι τὴν ἀποδημίαν καὶ

---

8) Ἐὰν ἐγεννήθη τέκνον τὴν 31 Δεκεμβρίου, ἔχομεν ἀναδρομικῶς ὑπολογίζοντες τὴν 3 Ἰουλίου καὶ 7 Μαρτίου παριστώσας τὰ δύο ὅρια, καθ' ἃ ἠδύνατο νὰ συλληφθῇ τὸ τέκνον, ἐξ οὗ ἕπεται ὅτι ὁ τῆς συλλήψεως χρόνος στρέφεται μεταξὺ 7 Μαρτίου καὶ 3 Ἰουλίου, ἤτοι 300 — 182 = 118.

1) L. 6 (1, 6)... Sed si fingamus abfuisse maritum verbi gratia per decennium, reversum anniculum invenisse in domo sua placet nobis Juliani sententia, hunc non esse mariti filium. Τὸ «placet» ὑποδηλοῖ, ὅτι ὑπῆρχεν ἴσως καὶ ἄλλη γνώμη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνην δεχθῶμεν ὡς λόγον κωλύοντα πᾶσαν συνάφειαν, περιπίπτομεν εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι οὕτω ἀποκλείομεν πλείστας ὅσας περιπτώσεις ἀνεφίκτου συναφείας, ἐνῷ τοιοῦτος δὲν εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου. Τόπου ἀπόστασις διαχωρίζουσα τοὺς συζύγους δὲν εἶναι ἱκανὴ ἀπόδειξις, ὅτι καὶ εἰς οὐδεμίαν προσῆλθον συνάφειαν,[2]) ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου μείζων ἡ περὶ τούτου βεβαιότης, ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἀμφότεροι διαμένουσι τόπῳ, ἀλλ' ὁ ἕτερος τῶν συζύγων διατελεῖ ἐν φυλακῇ.[3]) Ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως οὐδ' ἐκ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ διαμονῆς τῶν συζύγων, ἕπεται καὶ μετ' ἀλλήλων συνάφεια, διότι οὕτω προστατεύεται ἡ κυοφοροῦσα νόθον καλύπτουσα τοῦτο ὑπὸ τὸ τεκμήριον, διότι κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχὴν ἁπλῶς ἐπεσκέφθη τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ὃν πρὸ πολλοῦ ἐγκατέλιπεν.[4])

---

2) Διὸ καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀποφαίνονται, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνσις δέον νὰ ᾖ συνεχὴς καὶ τοιαύτη, ὥστε οὐδὲ κατ' ἰδέαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὑπόνοια συναφείας κατὰ τὸν κρίσιμον χρόνον. Dalloz, Filiation σ. 548 «Quant à l' absence, il faut qu' elle soit constante, continue et de telle nature que . . . dans l' intervalle de temps donné à la possibilité de la conception, l' ésprit humain ne puisse concevoir . . . un seul instant de reunion entre les deux epoux». Demolombe V. Nº 30 διασταλτικῶς ἑρμηνεύοντα τὸ «pour cause d' éloignement» ἐν ἄρθρῳ 312, ἂν καὶ οἱ συντάκται τοῦ νόμου ἀποδημίαν ἐνόουν. Ὡς ἐκ τούτου τὰ γαλλικὰ δικαστήρια ἀπέρριψαν τὴν περὶ ἀποκηρύξεως ἀγωγὴν ἀνδρὸς ἐν Ἱσπανίᾳ διαμένοντος τῆς δὲ γυναικὸς ἐν Γαλλίᾳ, ἐνῷ τοὐναντίον ἀπεφήνατο τὸ ἐν Ἀλγερίᾳ δικαστήριον ἐπὶ συζύγων διαμενόντων τοῦ μὲν ἐν Ἀλγερίᾳ τοῦ δ' ἐν Παρισίοις. Laurent σ. 422, 444. Ἐν Αὐστρίᾳ τὰ δικαστήρια παρὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐπὶ 5 ἔτη ἐν ἑτέρῳ τόπῳ διαμονῆς τῶν συζύγων καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς γυναικὸς περὶ μὴ γνησιότητος τοῦ τέκνου γνήσιον ἀπεφήναντο τὸ τέκνον, καθὸ μὴ δυνηθέντων τῶν μαρτύρων νὰ βεβαιώσωσιν, ὅτι ἦν ἀδύνατος πᾶσα τῶν συζύγων συνέντευξις. Fuchs σ. 46 Anm. 73.

3) Ἔνθα ἡ συνέντευξις τελεῖται πρὸ τῶν φυλάκων, διὸ καὶ ὁ τοῦ δημοβουλίου Duveyrier εἶπεν ἐν τῷ νομοθετικῷ σώματι, ὅτι ἡ φυλάκισις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀπουσία. Demolombe V. Nº 30, ἂν καὶ ὑπάρχουσιν ἀντιδοξοῦντες ὡς ἐκ τῆς ἐνδεχομένης ἐπιεικείας ἢ δωροδοκίας τῶν φυλάκων. Ὅρα Fuchs σ. 47 Anm. 75.

4) Γυνὴ μὴ δικαστικῶς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς κεχωρισμένη ἐπεσκέφθη τὸν σύζυγον αὐτῆς, ἐπὶ τούτου δ' ἐστήριξεν, ὅτι ὑπῆρξε καὶ συνάφεια μετὰ τοῦ ἀνδρός. Τὸ δικαστήριον ὀρθῶς ἐπέβαλεν αὐτῇ τὴν ταύτης ἀπόδειξιν. Seuffert X. 267.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τούτων δῆλον ὅτι τὸ ζήτημα, ἂν ἀδύνατος ἡ τῶν συζύγων συνάφεια, ἀποβαίνει ἐν τοῖς πλείστοις πραγματικὸν ἀποκείμενον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἐκτιμῶντος τὰ ἑκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν παρακολουθοῦντα γεγονότα. Ἐὰν ἡ συμβίωσις ἔπαυσεν οὐχὶ ἕνεκα δυσαρεσκείας ἢ μίσους ἀλλ' ἕνεκεν ἄλλων λόγων,[5]) ἀπαιτεῖται αὐστηροτέρα ἡ βάσανος τῶν ἀποδείξεων, διότι παρ' ἀμφοτέροις τοῖς συζύγοις ἐνυπάρχει τὸ αἴσθημα, ὅπως ὅσον τάχιον ἐπαναληφθῇ ἡ συμβίωσις, ἀλλ' ὅταν ὁ χωρισμὸς ἐπῆλθε, διότι ὁ εἷς ἐμίσησε τὸν ἕτερον, ὁ δικαστὴς ἔσεται ἐπιεικέστερος περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἀδυνάτου τῆς συναφείας.[6])

Ὁ αὐτὸς Οὐλπιανὸς ἐπιπροστίθησι τὴν τοῦ Σκαιβόλου ἐπιδοκιμάζων δόξαν, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον, ἂν ἀδύνατος ἡ μετὰ τῆς γυναικὸς συνάφεια ἕνεκεν ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός,[7]) ἢ ἕνεκα νόσου.[8]) Ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος, ὅτι οὐδεμία ὑπῆρξε τῶν συζύ-

5) Ὡς ἀπουσία ἕνεκεν ὑποθέσεων, ἢ ἀναρρώσεως.

6) Fuchs σ. 46. Ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐκ τοῦ ὅρου «éloignement» τοῦ ἄρθρου 312 δυσχεραίνουσι νὰ θεωρήσωσι τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης ὡς παρακωλύοντα τὴν συνάφειαν καθόσον, ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ἀπερρίφθη πρότασις ἄρθρου φέροντος «la présomption de paternité cesse, lorsque les deux epoux ont été separés de corps,» ὡς ἐπίσης ἀπερρίφθη καὶ δὶς ὕστερον ἐπαναληφθεῖσα ἐν ἔτεσι 1816 καὶ 1834, διὸ καὶ οἱ συγγραφεῖς ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῆς διορθώσεως τοῦ ἄρθρου νομοθετικῶς. Demolombe IV. Nº 503.

7) L. 6 (1, 6)... Sed mihi videtur, quod et Scaevola probat, si constet maritum aliquamdiu cum uxore non concubuisse infirmitate interveniente... qui in domo natus est, licet vicinis scientibus, filium non esse. Ὅλως ἰδιόρρυθμος ἡ τοῦ ἄρθρου 313 γαλλ. κώδ. διάταξις, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ δὲν ἀποκηρύττει τὸ τέκνον τὴν ἰδίαν προβάλλων ἀνικανότητα, ὅπερ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἀρχικῷ σχεδίῳ, ἀλλ' ἀπεκόπη τῇ αἰτήσει τοῦ δημοβουλίου, τοῦ Duveyrier ἀνακράζοντος «si ce cas existe, l' homme doit supporter toutes les charges de la paternité, dont il a témérairement affecté la puissance, et dévorer la honte d' un enfant qui il peut n' avoir pas fait, mais qu' il en a la frauduleuse audace de promettre à sa femme et à la société». Fuchs σ. 49 Anm. 79, Demolombe V. Nº 34. Κολάζων τὸ τοῦ γαλλικοῦ νόμου ὁ ἰταλικὸς προσέθετο ἐν ἄρθρῳ 164 «salvo che si tratti di impotenza manifesta».

8) L. 6 αὐτ. «vel si ea valetudine paterfamilias fuit, ut generare non possit. Τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 312 Γαλλ. Κώδ. «par l' effet de

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γων συνάφεια, δὲν καταστρέφεται ἡ ἐκ τοῦ τεκμηρίου γνησιότης, διότι ἀπαιτεῖται ἀείποτε ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς συναφείας προῆλθεν ἐκ λόγων καθιστώντων ἀδύνατον αὐτήν.[9])

Ἡ τῆς μοιχείας ἀπόδειξις δὲν ἀνατρέπει τὸ τεκμήριον, ἐὰν ὑπῆρχε νόμιμος γάμος κατὰ τὴν κρίσιμον τῆς συλλήψεως περίοδον, διότι ὡς ἀδύνατος ἡ βεβαίωσις τοῦ χρόνου τῆς συλλήψεως, ἔτι μᾶλλον ἀδύνατος ἡ ἔρευνα, ἂν ἐκ τοῦ συζύγου ἢ ἐξ ἑτέρου συνέλαβεν ἡ γυνή, διὸ καὶ ἀμφότερα ἐνδέχονται, καὶ μοιχαλὶς ἡ γυνὴ καὶ γνήσιον τὸ τέκνον.[10])

---

quelque accident» δηλοῖ ἀνικανότητα ἕνεκα πληγῆς ἢ ἐξωτερικῆς βλάβης, καὶ οὐχὶ ἐκ σωματικῆς ἀτονίας ἢ νόσου. Aubry et Rau VI. σ. 42, Laurent σ. 447, Demolombe V. Nº 32 διαφωνῶν ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον.

9) Savigny II. σ. 390, Burkhard σ. 337, 342, Stintzing σ. 439, 446, Brinz, Pand. § 37. Οἱ Fuchs σ. 51 καὶ Dernburg § 28 Anm. 6 ἀρκοῦνται εἰς μόνην τὴν ἔλλειψιν συναφείας οὕτως ἑρμηνεύοντες τὸ ἐν L. 6 (1, 6) «si constet maritum aliquamdiu cum uxore non concubuisse infirmitate interveniente vel alia causa». Ἡ ἀνικανότης καὶ ἡ νόσος, ὧν ἕνεκα κατ' Οὐλπιανὸν ψευδὴς ἐλέγχεται τὸ τεκμήριον, καθιστῶσιν ἀδύνατον πᾶσαν συνάφειαν, δὲν εἶναι δὲ πιθανόν, ὅτι ὁ νομοδιδάσκαλος μεταπίπτει ἀμέσως εἰς ἑτέραν κατηγορίαν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἂν καὶ δυνατὴ ἡ συνάφεια τῶν συζύγων, οὐδὲν ἧττον δὲν ὑπῆρξε τοιαύτη ἕνεκεν ἑτέρων λόγων «alia causa» οἷον ὅταν ὁ ἀνὴρ διαρκῶς παραμένῃ ἐν ἐργοστασίῳ πολλῶν συμπαρισταμένων, ὅτε ὡς ἐκ τῆς εὐσχημοσύνης ἀδύνατος ἡ συνάφεια. Ὁ Fuchs σ. 58 τοιοῦτο παρατίθησι παράδειγμα. Ἐν τῇ πρακτικῇ ἀμφότεραι αἱ θεωρίαι εὗρον ὀπαδούς. Ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ Seuffert I. 162, II. 254, XII. 36, XXIV. 207, ὑπὲρ τῆς ἀντιθέτου XIX. 9, ἰδίως δὲ XX. 198, ἔνθα ἀπόφασις τοῦ ἐν Στουτγάρδῃ δικαστηρίου τῆς 20 Μαΐου 1867, ἥτις ἑρμηνεύουσα τὴν παρατεθεῖσαν διάταξιν ἀπεφήνατο, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον τῆς γνησιότητος ἁπλῶς ἀποδεικνυομένης ἐλλείψεως συναφείας κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχήν. Οὕτω καὶ νομοσχέδιον Γερμ. Κώδ. § 1469.

10) L. 12 § 9 (48, 5)... nam non crimen adulterii, quod mulieri obiicitur, infanti praejudicat, cum possit et illa adultera esse et impubes defunctum patrem habuisse. Κατὰ τὰ ἐν L. 29 § 1 (22, 3), οὐδὲν ἀποδείκνυσιν ἡ ἐκ δυσμενείας πρὸς τὸν σύζυγον δήλωσις τῆς γυναικός, ὅτι νόθον τὸ τέκνον ὅπως μὴ ἐξ ἀδιαθέτου περιέλθῃ τι ἐκ τῶν ἑαυτῆς εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι συντρεχόντων ἑτέρων γεγονότων μετὰ τῆς ὁμολογίας τῆς γυναικὸς ἀργεῖ τὸ τεκμήριον ἀποδεικνυομένης μοιχείας. Δυοῖν θάτερον, ἢ ἀργεῖ τὸ τεκμήριον, διότι ἀδύνατος ἡ συνάφεια,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν οἱῳδήποτε χρονικῷ σημείῳ τῆς κρισίμου ἐποχῆς συμπίπτοντος γάμου τὸ τέκνον ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον μὴ ἐπιτρεπομένης κατ' αὐτοῦ ἀνταποδείξεως στηριζομένης ἐπὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός τῆς ἀναπτύξεως.[11]) Ἡ ἀνταπόδειξις διεξαχθήσεται δι' ἐμπειροτεχνῶν, ἀλλὰ τούτου ἕνεκεν ἀπαράδεκτος, διότι ὁ νόμος ἐξ αὐτῶν τῶν διδαγμάτων τῆς πείρας καὶ τῶν φυσιολογικῶν ἐρευνῶν ὁρμώμενος ἀνέγραψε τὸ τεκμήριον ὑποκαταστήσας

ὅτε ἐκ τούτου καὶ μόνου μὴ γνήσιον τὸ τέκνον, ἢ ἀργεῖ καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας (alia causa), ὅτε καὶ ἐφικτῆς οὔσης τῆς συναφείας ἀνατρέπεται τὸ τεκμήριον ἀποδειχθείσης τῆς μοιχείας. Οἱ διασταλτικῶς ἑρμηνεύοντες τὸ «ἐξ ἄλλης αἰτίας» καὶ εἰς μόνην τὴν ἔλλειψιν συναφείας ἐπαρκούμενοι εἶναι συνεπεῖς ἀποφαινόμενοι, ὅτι ἀργεῖ τὸ τεκμήριον καὶ ἕνεκα μοιχείας καὶ ἕνεκα τοῦ τελείου ἢ ἀτελοῦς σχηματισμοῦ τοῦ τέκνου, ὡς φρονεῖ Fuchs σ. 61—73. Ἀλλ' ἂν τὸ τεκμήριον ἐνομοθετήθη διὰ τὸ δυσαπόδεικτον τῆς συλλήψεως, ἀργεῖ δὲ μόνον ἕνεκεν ἀδυνάτου τῆς συναφείας, κατ' ἀνάγκην ἕπεται, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐφικτὴ αὕτη, ἡ τῆς μοιχείας ἀπόδειξις δὲν ἀνατρέπει τὸ τεκμήριον. Ὁ Windscheid I. § 566 Anm. 2 δὲν ἐκφράζεται σαφῶς, τὰ δὲ παρὰ Καλλιγᾷ 3. § 170 ἀνακριβῆ, ὡς καὶ τὰ παρὰ Παπαρρηγοπούλῳ 3. § 206 ἐπαναλαβόντι ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ τὰ τοῦ πρώτου. Ἄλλως ἔχει κατὰ Γαλλ. κώδ. Ἀρθ. 312 καὶ 313 ἐπιτρέποντα ῥητῶς τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ τέκνου ἕνεκα μοιχείας, ὅτε πρόκειται ζήτημα ἀποδείξεως.

11) Τὸ ζήτημα ἐγείρεται συνηθέστερον ἐπὶ τέκνων τικτομένων μετὰ τὸν ἕκτον ἀπὸ τοῦ γάμου μῆνα μέχρι τῆς τριακοσιοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς λύσεως αὐτοῦ. Ὅθεν οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ τεκμήριον τέκνου γεννηθέντος τὸν ἕβδομον μῆνα ἀπὸ τοῦ γάμου ἐπικαλούμενος πλήρη καὶ τελείαν ἀνάπτυξιν προδίδουσαν κυοφορίαν μείζονος χρόνου, οὐδὲ τοῦ τὴν τριακοσιοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου τεχθέντος λόγῳ ἀτελοῦς σχηματισμοῦ ἁρμόζοντος εἰς πολὺ βραχυτέραν κυοφορίαν, καθ' ἣν δὲν ὑπῆρχε γάμος. Μόνον κατὰ τέκνων ἐχόντων ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ τεκμήριον τῆς ἐν γάμῳ συλλήψεως δύναται νὰ ἔχῃ σπουδαιότητα ἡ θεωρία τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητος, διὸ οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ παρὰ Παπαρρηγοπούλῳ 3. § 205 περὶ τοῦ μετὰ τὸν 10ον μῆνα ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου τεχθέντος, διότι τοῦτο καθὸ τεχθὲν πέραν τοῦ νομίμου χρόνου δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον, ἑπομένως περιττὴ ἡ ἀπόδειξις τῆς μὴ γνησιότητος ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἀναπτύξεως, ὡς ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν εἶναι ἀκριβὲς καὶ τὸ παρὰ Καλλιγᾷ 4. § 170 περὶ τοῦ τικτομένου εἴσω τῶν 182 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ γάμου, διότι καὶ τοῦτο καθὸ πρὸ τοῦ νομίμου χρόνου γεννηθὲν δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν τοιαύτην αὐτοῦ κρίσιν εἰς τὴν τῶν εἰδημόνων,[12]) ἄλλο δὲ τὸ ζήτημα, ἂν καὶ νομοθετικῶς ὀρθὸν τοῦτο.

Ἐκ τῆς τοῦ τέκνου πρὸς τὸν πατέρα ἀνομοιότητος δὲν ματαιοῦται τὸ τεκμήριον, ἐκτὸς ἂν τὸ τεχθὲν ἀνήκει εἰς ἄλλην ἢ τὴν τῶν γονέων φυλήν.[13])

Τέκνα μὴ ἔχοντα ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ τεκμήριον.

§ 193. Κατὰ νόμου τεκμήριον γνήσια τὰ τέκνα, ἐὰν ὑπῆρχε γάμος κατὰ τὸν τῆς συλλήψεως χρόνον, παρεμπίπτοντα μεταξὺ τῶν δύο σημείων τῆς βραχυτατης καὶ ἀπωτατης κυοφορίας, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι τὸ γεννηθὲν πρὸ τῆς 182ας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ γάμου ἢ μετὰ τὴν 300ὴν ἀπὸ τῆς λύσεως δὲν εἶναι γνήσιον ἐκ μόνου τοῦ γεγονότος, ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δὲν συμπίπτει γάμος πρὸς τὸν τῆς συλλήψεως χρόνον.

Τὸ πρὸ τῆς 182ας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ γάμου τεχθὲν δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον τῆς γνησιότητος[1]) ἀποκλειομένης τῆς ἀνταποδείξεως, ὅτι τὸ οὕτω γεννηθὲν ζῶν εἶναι πρόωρος τοκετός, διότι ἡ ἐκ τῶν φυσιολογικῶν ἐρευνῶν κρίσις τοῦ νομοθέτου περὶ τοῦ ἐλαχίστου τῆς κυοφορίας ὁρίου, καθ' ὃ ζῶν τίκτεται τέκνον, δὲν ἀνέχεται τοῦ ἐμπειροτέχνου τὸν ἔλεγχον.[2])

---

12) Savigny II. σ. 390, Wächter § 52, Burkhard σ. 338, Windscheid I. § 566 Anm. 3. Ὁ Stintzing σ. 445 δὲν εἶναι συνεπὴς ἀποκρούων τὴν τοιαύτην ἀνταπόδειξιν ἐπὶ τοῦ μετὰ τὴν 182αν ἡμέραν τεχθέντος, ἐπιτρέπων δ' αὐτὴν ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τικτομένων. Ἀντιδοξεῖ Glück II. σ. 103 καὶ Fuchs σ. 65—73. Ἐν τῇ πράξει κατίσχυσεν ἡ θεωρία ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητος ἀνταπόδειξιν. Seuffert XI. 11, XX. 9, XXI. 8 ὡς καὶ ἀπόφασις τῶν Πανεπιστημίων Ἐϊδελβέργης καὶ Μαρβούργου. Gans, Zeitschr. f. Civ. u. Criminalrechtspflege in Hannover I. σ. 569—593.

13) Ἐὰν ἐκ λευκῶν γονέων τεχθῇ μαῦρος, ὅτε τὸ τεχθὲν φέρει ἐπὶ τοῦ δέρματος τὴν ἀπόδειξιν τῆς μὴ γνησιότητος. Demolombe V. Nº 53. Ἐν τῷ παρὰ Fuchs σ. 74 Anm. 119 παραδείγματι, καθ' ὃ ἀνωτάτης τάξεως γυνὴ ἔχουσα ὑπηρέτην μαῦρον ἔτεκεν αἰθιόπαιδα, δὲν εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ἀντίρρησις, ὅτι ἐξωτερικαὶ ἐντυπώσεις ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς φαντασίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυοφορίας.

1) L. 12 (1, 5), L. 3 § 12 (38, 16).

2) Ἂν καὶ ὑπάρχουσι παραδείγματα τέκνου πέντε μόλις μηνῶν κυοφορίαν ὑποστάντος καὶ βιώσαντος στιγμάς τινας, ὡς καὶ τέκνου 5 1/2 μηνῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἄλλως ἔχει τὸ ζήτημα, ἂν πρὸ τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ διετέλεσεν ἐν συναφείᾳ μετὰ τῆς γυναικός, διότι ἐν τούτῳ ἐπιεικέστεραι ἐκράτησαν ἀρχαί, ἀφ' ἧς ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ ἀνεγνωρίσθη ὁ θεσμὸς τῆς δι' ἐπιγενομένου γάμου νομιμοποιήσεως τῶν ἐκ παλλακῆς τέκνων. Στασιαζόμενον εὗρε ζήτημα ὁ Ἰουστινιανός, ὁποία δηλονότι ἡ κατάστασις τοῦ τέκνου τοῦ συλληφθέντος παρ' ἀνδρὸς συνοικοῦντος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐν σχέσει παλλακῆς, τικτομένου δὲ μετὰ τὸν γάμον αὐτῶν, ὁριστικῶς δὲ καταλύων τὴν διχογνωμίαν ἐθέσπισεν, ὅτι τὸ τοιοῦτο τέκνον θεωρεῖται ὡς γνήσιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διότι χάριν τῆς τούτου καταστάσεως σκοπεῖται ὡς λυσιτελέστερος τῷ τέκνῳ οὐχὶ ὁ τῆς συλλήψεως ἀλλ' ὁ τῆς γεννήσεως χρόνος,[3]) διὸ τούτου καὶ μόνου ἕνεκα τὸ τέκνον τεκμαίρεται ὡς γνήσιον.[4]) Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτο τέκνον θεωρεῖται ὡς γνήσιον, ἐφ' ὅσον ὁ πατὴρ ἀνέχεται τοῦτο, διὸ καὶ ἅμα οὗτος προβάλλῃ τὸ βραχὺ τῆς κυοφορίας διάστημα, καταπίπτει τὸ τεκμήριον, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ[5]) ἐπιτρέπεται ἡ ἀνταπόδειξις, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς τοῦ τέκνου συλλήψεως διετέλεσεν ὁ ἀνὴρ ἐν συναφείᾳ μετὰ τῆς μητρός.[6])

14 ἐπιζήσαντος ὥρας. Henke, gerichtl. Medicin § 59. Ὁ Fuchs σ. 37 τὴν τοιαύτην ἀνταπόδειξιν δὲν θεωρεῖ ἀντιστρατευομένην εἰς L. 12 (1, 5).

3) L. 11 (5, 27)... justa patri soboles nascatur, et in potestate efficiatur ... et quod super hujusmodi casibus variabatur, definitione certa concludimus,ut semper in hujusmodi quaestionibus, in quibus de statu liberorum est dubitatio, non conceptionis, sed partus tempus inspiciatur. Νεαρ. 89 κεφ. η'.

4) Brinz, Pand. § 37, Dernburg § 28, Fuchs σ. 19, 40, Wolf, Legitimatio per subs. matrimonium σ. 99.

5) L. 11 C. (5, 27), Νεαρ. 18 κεφ. ε', 89 κεφ. ιϛ' § 4.

6) Fuchs σ. 41, ἔνθα καὶ τὰ τῆς ἀποδείξεως μέσα, Wolf σ. 29. Κατὰ τὸν γαλλ. Κώδ. Ἀρθ. 314 καὶ ἰταλ. 161 τὸ τοιοῦτο τέκνον εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ νόμιμον, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποκηρύττει αὐτὸ ὁ πατήρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀποκήρυξις ἀπαγορεύεται, ἐὰν πρὸ τοῦ γάμου ἦν ἐν γνώσει τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς γυναικός, ἂν παρέστη κατὰ τὴν ληξιαρχικὴν τῆς γεννήσεως πρᾶξιν, καὶ ἂν τὸ τεχθὲν δὲν ἦν βιώσιμον, κατὰ δὲ τὸ γερμ. νομοσχ. § 1470 θεωρεῖται ὡς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς συλληφθέν, ἂν κατὰ τὸν τῆς συλλήψεως χρόνον ὑπῆρξε συνάφεια μετὰ τῆς μητρός. Ἐν Γαλλίᾳ θεωροῦσιν ἐπιτρεπομένην τὴν ἀπόδειξιν τῶν πρὸ τοῦ γάμου σχέσεων, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν καταρτίζεται ἀπόδειξις, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦν ἐν γνώσει τῆς ἐγκυμοσύνης. Demolombe V. Nº 67.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ συνάπτων γάμον μετὰ γυναικὸς ἐν γνώσει ὅτι κυοφορεῖ τέκνον ἐξ ἄλλου συλληφθέν, δὲν δύναται νὰ ἀποκηρύξῃ τοῦτο, διότι ὁ μετὰ τῆς τοιαύτης γυναικὸς γάμος εἶναι ἢ μᾶλλον εὔγλωττος ἀπόδειξις, ὅτι αὐτὸς ὁ πατήρ, ἢ ὅτι ὡς τοιοῦτος θέλει νὰ ᾖ.[7])

Τὸ τὴν 300ὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου τικτόμενον στερεῖται τοῦ τεκμηρίου τῆς γνησιότητος.[8]) Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα, ἂν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόδειξις, ὅτι μετὰ τὴν διάζευξιν ὑπῆρξε συνάφεια κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχήν. Ἐπὶ γάμου τελουμένου διὰ μόνης τῆς συναινέσεως ἄνευ ἑτέρας διατυπώσεως, ἡ τῶν διεζευγμένων συνάφεια δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀνασύστασις γάμου, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, ὡς συνιστᾶται ὁ γάμος, μόνη ἡ τῶν διεζευγμένων συνάφεια δὲν δημιουργεῖ καὶ τεκμήριον γνησιότητος, διότι οὕτως ἀναζητεῖται πατρότης μὴ ὑπάρχοντος γάμου, ὡς δ' ἡ γυνὴ προσῆλθεν εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ διεζευγμένου ἀνδρός, οὕτως ἠδύνατο νὰ πράξῃ καὶ μετὰ παντὸς ἄλλου. Κατὰ τὰς νομοθεσίας τὰς μὴ ἐπιτρεπούσας τὸ διαζύγιον τὸ ζήτημα ἠγέρθη ἐπὶ τῶν ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης κεχωρισμένων, ἕνεκα δὲ τῆς τῶν ἑρμηνευτῶν διαφωνίας ἐπῆλθε νομοθετικῶς ἡ λύσις, οὕτω δὲ καὶ τὸ μετὰ τὴν 300ὴν ἡμέραν τεχθὲν ἐθεωρήθη γνήσιον, ἂν κατὰ τὸν συλλήψεως χρόνον ὑπῆρξε συνοίκησις ἢ ἑτέρα τις μεταξὺ τῶν κεχωρισμένων σχέσις.[9])

---

7) Fuchs σ. 42.

8) L. 3 § 11 (38, 16). Ἂν ἀξιόπιστος ἡ τοῦ Γελλίου μαρτυρία III. 16 ὁ Ἀδριανὸς ἀπεφήνατο, ὅτι μετὰ διάγνωσιν γνήσιον τὸ τεχθὲν κατὰ τὸν 11ον μῆνα «causa cognita, decrevisse in undecimo quoque mense partum edi posse, idque ipsum ejus rei decretum non legimus». Ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν Νεαρ. 39 κεφ. 6' ἀρνεῖται τὴν γνησιότητα τούτου «οὔπω γὰρ ἐξήκοντος τοῦ ἔτους κατὰ τὸν ἑνδέκατον μῆνα περαιούμενον ἔτεκεν, ὥστε οὐκ εἶναι δυνατὸν εἰπεῖν, ὡς ἐκ τοῦ τελευτήσαντος γένοιτο τὸ βρέφος, οὐ γὰρ ἂν εἰς τοσοῦτον ἡ κύησις ἐξετάθη χρόνον». Ἀμφήριστον παρὰ Γάλλοις, ἂν ἐκ τούτου καὶ μόνου μὴ γνήσιον, ἢ τεκμαίρεται ἡ γνησιότης ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 315 «La légitimité ... pourra être contestée». Ὁ Fuchs σ. 12, 16 θεωρεῖ αὐστηρὰν καὶ ἄδικον τὴν ἀρχὴν τὴν μὴ ἐπιτρέπουσαν ἀνταπόδειξιν, ὅτι τὸ μετὰ τὴν 300ὴν ἡμέραν τεχθὲν εἶναι βραδὺς τοκετός.

9) Ἐν Αὐστρίᾳ ἐλύθη διὰ Διατ. τῆς 15 Ἰουνίου 1835. Wessely Zeitschr. f. österr. Rechtsgelehr. (1834) II. σ. 67. Ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 6 Δεκεμβρίου 1850 γενομένης ἐν Ἄρ. 313 τῆς προσθήκης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς ἐκ τῆς ῥήσεως τοῦ Παύλου λαλοῦντος περὶ τελείου τοκετοῦ[10]) κατὰ τὸν ἕβδομον μῆνα προῆλθεν ἡ θεωρία τοῦ βιωσίμου, ἤτοι τέκνου ζῶντος γεννηθέντος ἔχοντος δὲ συνάμα καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα πρὸς παράτασιν τῆς ζωῆς κατ' ἀντίθεσιν τοῦ μὴ βιωσίμου. Κατὰ τὴν διάκρισιν ταύτην τὸ πρὸ τῆς 182ας τεχθὲν δὲν ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τεκμήριον τῆς γνησιότητος, ἂν εἶναι βιώσιμον, ἐνῷ τοὐναντίον ὡς γνήσιον τεκμαίρεται, ἂν μὴ βιώσιμον.[11]) Ἀλλ' οὔτε ἐκ τῆς τοῦ Παύλου ῥήσεως οὔτε ἐκ τοιαύτης ἑτέρου νομοδιδασκάλου προκύπτει, ὅτι ἐκτὸς τῆς ζωῆς προσαπαιτεῖται καὶ τὸ βιώσιμον, ὅπως τὸ τεχθὲν καταστῇ ὑποκείμενον δικαιωμάτων,[12]) οὐδεμία δ' ἐπιστήμη δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι τὸ τεχθὲν δὲν εἶναι βιώσιμον, ἐφ' ὅσον ζῇ, οὐδ' ὅτι τὸ θανὸν δὲν ἠδύνατο νὰ παρατείνῃ τὴν ζωήν, ἂν μὴ τυχαίως ἐπήρχετο νόσος. Ὁ μὴ βιώσιμον καταγγέλλων τὸ τέκνον, ὀφείλει συνάμα νὰ βεβαιώσῃ, ἂν τοῦτο εἶναι συνέπεια ἀτελοῦς κυοφορίας, ἢ ἑτέρας αἰτίας. Ὁ ἡμέτερος νόμος ἔλυσε τὸ ζήτημα κατὰ τὴν ὀρθοτέραν θεωρίαν, ἀρκεσθεὶς εἰς μόνον τὸν ὅρον, ὅτι ἐτέχθη ζῶν.[13])

Γνησιότης δηλώσει τοῦ πατρός.

§ 194. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐθέσπισεν, ὅτι εἴ τις συνοικῶν μετὰ γυναικός, μεθ' ἧς ἠδύνατο νὰ συνάψῃ γάμον, τὸ ἐκ ταύτης τέκνον ἐν διαθήκῃ ἢ ἐν δηλώσει κατακεχωρισμένῃ ἐν τοῖς πρακτικοῖς δημοσίας ἀρχῆς ἴδιον ἀποκαλέσῃ ἄνευ μνείας, ὅτι εἶναι φυσικόν, τούτου καὶ μόνου ἕνεκα τὸ τέκνον θεωρεῖται γνήσιον

«L' action en désaveu ne sera pas admise s' il y a eu reunion de fait entre les epoux». Aubry et Rau VI. σ. 47, Laurent. III. σ. 461. Ἰταλ. Κώδ. Ἀρ. 163.

10) L. 12 (1, 5) «perfectum partum».

11) Μετὰ Donellus, Comm. jur. civ. II. 20 καὶ Coccejus, jus civ. I. σ. 77 ὑπερήσπισεν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τὴν θεωρίαν ταύτην ὁ Wächter, de partu vivo non vitali. Pars I—V. (1863—1866), ἧς περίληψιν ὑπὸ Fitting, Arch. f. civ. P. L. σ. 1.

12) Τὸ «perfectum partum» εἶναι κατ' ἀντίθεσιν τοῦ «abortus» Savigny II. σ. 408 Anm. y. Τὸ βιώσιμον ἀποδοκιμάζουσι Sintenis I. § 13 Anm. 8, Vangerow I. § 32, Keller § 19, Burkhard σ. 359, Stintzing σ. 443, Fuchs σ. 31.

13) Ἀρ. 11 Ἀστ. Νομ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς ἐκ νομίμου γάμου προελθόν, οὐδεμιᾶς ἑτέρας ἐπιζητουμένης ἀποδείξεως.[1]) Πλειόνων ὑπόντων τέκνων ἡ περὶ τοῦ ἑνὸς δήλωσις ὠφελεῖ καὶ τὰ λοιπὰ γνήσια καθιστάμενα. Ἐκ τοῦ γράμματος τῆς Νεαρᾶς δῆλον, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ δὲν παρεισάγει ἴδιον νομιμοποιήσεως τρόπον ἐνυπάρχοντα ἐν μόνῃ τῇ δηλώσει τοῦ πατρός, ἀλλ' ὑπερμαχῶν τῶν ἐκ παλλακῆς τέκνων ἀρκεῖται εἰς τὴν δήλωσιν τοῦ πατρός, ὅτι ἴδια ἑαυτοῦ, ὅτε θεωροῦνται ὡς ἐκ γνησίου γάμου τεχθέντα, διότι *ἐντεῦθεν καὶ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν δείκνυται νόμιμον ἐσχηκέναι γάμον.*

Κατὰ τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δίκαιον ὁ γάμος καταρτίζεται διὰ μόνης τῆς συναινέσεως κατὰ δὲ τὸ σύστημα τοῦτο τὰ πάντα ἁρμονικῶς βαίνουσι καὶ ἡ δήλωσις τοῦ πατρὸς ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὑπάρξεως νομίμου γάμου ὅτε γνήσια καὶ τὰ τέκνα μηδεμιᾶς ἑτέρας παρ' αὐτῶν ζητουμένης ἀποδείξεως, ἀλλὰ τὴν σήμερον ὁ γάμος καταρτίζεται δι' ἱεροπραξίας, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἡ τοῦ πατρὸς δήλωσις οὐδὲν ἀποδείκνυσιν οὐδὲ γνήσια καθίστανται τὰ τέκνα τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν, ἂν μὴ ἐτελέσθη γάμος κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα. Ἀργεῖ ἄρα παρ' ἡμῖν τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ *μηδεμίαν ἑτέραν ἀπόδειξιν παρ' αὐτῶν ζητεῖσθαι*, ὡς καὶ ἡ ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ πατρὸς ἀπόδειξις, ὅτι νόμιμον μετὰ τῆς μητρὸς ἔσχε γάμον, διότι ἄνευ ἱεροτελεστίας δὲν ὑπάρχει γάμος, οὐδεμία δὲ δήλωσις ἀναπληροῖ ταύτην.[2])

Ἀγωγὴ περὶ ἐπιγνώσεως τεχθησομένου.

§ 195. Τὸ ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ πιθανῶς ἐκδοθὲν δόγμα ὥρισεν, ὅτι ἡ διεζευγμένη, ἔγκυον ἑαυτὴν συνειδυῖα, ὀφείλει ἐντὸς συναπτοῦ χρόνου ἡμερῶν τριάκοντα ἀπὸ τοῦ διαζυγίου νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὸν ἄνδρα ἢ τὸν τοῦτον ὑπεξούσιον ἔχοντα.

1) Νεαρ. 117 κεφ. 6'.

2) Ἐν τούτῳ οὐχὶ ὀρθὸν τὸ παρὰ Παπαρρηγοπούλῳ 3 § 207 καὶ Α. Π. 95 (1846), ὅτι ἡ δήλωσις τοῦ πατρὸς ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν γάμου, ἐπιτρεπομένης ἀνταποδείξεως, οὐδὲ συνεπὲς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως γάμου διὰ μόνης τῆς ἱεροτελεστίας, διότι οὕτω περιπίπτομεν εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ δήλωσις τοῦ πατρὸς ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν γάμου καὶ μὴ γενομένης ἱεροπραξίας. Ἡ ἀνταπόδειξις περὶ τί ἕτερον στραφήσεται ἢ τὴν ἔλλειψιν ταύτης; Ἀλλὰ τοιαύτην ἀρνητικὴν ἀπόδειξιν οὐδεὶς ὑποχρεοῦται νὰ φέρῃ. Ἀντιδοξεῖ Καλλιγᾶς 4 § 172 κατὰ πάντα κρατοῦσαν τὴν Νεαρὰν θεωρῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γενομένης τῆς δηλώσεως ταύτης ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῷ ἀνδρὶ ἀπόκειται, ἢ νὰ πέμψῃ ἐπόπτας, ὅπως μὴ χωρήσῃ ὑποβολή, ἢ νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης δηλώσεως, ἐὰν δ' οὐδέτερον τούτων πράξῃ ὁ ἀνήρ, ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τεχθέν, ἄλλως δ' ἐξαναγκάζεται διὰ τῶν συνήθων μέσων.[1])

Καὶ ἡ μετὰ τὸ τριακονθήμερον δήλωσις τῆς γυναικὸς εἶναι δεκτή, ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ δικαιολογῆται ἡ βραδύτης αὕτη.[2]) Ἐὰν ἡ γυνὴ οὐδὲν ἐντὸς τοῦ τριακονθημέρου δηλώσῃ, ἐπέλθῃ δὲ τοκετὸς ἐντὸς τοῦ χρόνου τούτου, οὔτε τὴν γυναῖκα οὔτε τὸ τέκνον βλάπτει ἡ παράλειψις αὕτη, ἀργοῦντος ἐνταῦθα τοῦ δόγματος, καθὸ λαλοῦντος περὶ δηλώσεως ἐντὸς τριακονθημέρου οὐχὶ δὲ περὶ τοκετοῦ.[3]) Ἡ ἐπὶ τῇ δηλώσει τῆς γυναικὸς ἀποδοχὴ ἐποπτῶν δὲν ἐπάγεται καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἤγειρε διαμαρτυρίαν, ὅτι ἡ δηλοῦσα δὲν εἶναι γυνὴ αὐτοῦ, ἢ ὅτι δὲν συνέλαβεν ἐξ αὐτοῦ,[4]) ἐνῷ τοὐναντίον ὡς ἀναγνωρίζων τὸν τοκετὸν θεωρεῖται, ἐὰν ἄνευ διαμαρτυρίας ἁπλῶς πέμψῃ ἐπόπτας.[5])

Τὴν τοῦ δόγματος διάταξιν, καθ' ἣν ὁ μὴ ἀρνηθεὶς τὴν δήλωσιν τῆς γυναικὸς οὐδ' ἐπόπτας ἀποστείλας ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τεχθέν, ἡρμήνευσαν οἱ νομικοὶ οὐχὶ ὡς ὑποχρέωσιν ἐπιβαλλομένην τῷ πατρὶ νὰ θεωρήσῃ πάντως γνήσιον τέκνον τὸ ἐκ μοιχείας προελθόν, ἀλλ' ὅτι ἐντεῦθεν τίκτεται τεκμήριον ὑπὲρ τῆς γνησιότητος, δυναμένου τοῦ πατρὸς νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον, ὀφείλοντος ὅμως τροφεῖα.[6]) Ἐπίσης καὶ ἡ τῆς γυναικὸς παράλειψις τῶν ὑπὸ τοῦ δόγματος διατεταγμένων δὲν καθίστησι μὴ γνήσιον τὸ τέκνον, ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὀφείλει διατροφὴν ἀποδεικνυομένης τῆς γνησιότητος.[7])

Τὴν περὶ ἀναγνωρίσεως ἀγωγὴν ἔχουσι καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα κατὰ τῶν γονέων αὐτῶν.[8])

---

1 L. 1 § 1, 3, 4, 5, L. 3 § 1 (25, 3).
2) L. 1 § 7, 8, 13 (25, 3).
3) L. 1 § 10 (25, 3).
4) L. 1 § 11 (25, 3).
5) Paul. S. R. II. 24, § 5.
6) L. 1 § 12 (25, 3), L. 10, (1, 6).
7) L. 1 § 13 (25, 3).
8) L. 3 § 2 (25, 3), L. 4 C. (5, 25), ἡ τῶν νεωτέρων «actio de filiatione».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δυνατὸν ὅμως ἡ μὲν γυνὴ νὰ ἀρνῆται τὴν ἐγκυμοσύνην, ὁ δὲ ἀνὴρ νὰ ἐπιμένῃ, ὅτε ὁρίζεται οἶκος ἐντίμου γυναικός, ἐν ᾧ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τριῶν μαιῶν δεδοκιμασμένης τέχνης καὶ ἀρετῆς, ὧν δύο ἀποφηναμένων περὶ τῆς ἐγκυμοσύνης διορίζεται ἐπόπτης.[9])

Ἐμβρυωρύς.

§ 196. Προαποβιοῦντος τοῦ ἀνδρὸς πολλὰ τὰ ἐκ τῆς κυοφορίας τῆς γυναικὸς ἐξαρτώμενα συμφέροντα. Ἂν μὴ ὑπάρχωσιν ἕτερα τέκνα, συγκρούονται τὰ συμφέροντα τῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων πρὸς τὸ τῆς χήρας προσποιουμένης ἐγκυμοσύνην, ὅπως διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ τέκνου ἀποστερήσῃ τοὺς κληρονόμους τῆς περιουσίας, ἐφ' ἧς καὶ διαχείρισιν ἔχει καὶ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀποβιοῦντος τοῦ ὑποβολιμαίου.[1]) Ἂν ἀληθῶς ἐγκυμονῇ, ἡ πρὸς τὸ τεχθησόμενον στοργὴ τῆς μητρὸς εἶναι ἱκανὸν ἐχέγγυον, ἀλλ' ἐνίοτε τὸ συμφέρον κατισχύει τοῦ αἰσθήματος, ἂν μή, ὑπόντων κατιόντων, εἰς τὴν μητέρα περιέρχεται ἡ περιουσία κατὰ διάταξιν τοῦ πατρός, ὅτε μέγα τὸ συμφέρον τῆς γυναικός, ὅπως μὴ ζῶν τεχθῇ. Καὶ τέκνων ὑπόντων χειραφέτων ἢ ἐνηλίκων ἐπίσης ἐνδέχεται ὑποβολὴ τέκνου, διότι οὕτως ἡ μήτηρ ἔχει τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἐνῷ τοὐναντίον οὐδεὶς κίνδυνος, διότι καὶ οὐδὲν συμφέρον τῆς μητρός, ὅταν ὑπάρχωσιν ἕτερα ἀχειράφετα τέκνα, διότι τοιούτων ὑπόντων ἔχει ἡ μήτηρ τὴν διαχείρισιν.

Κατὰ τὸν νεώτερον νόμον[2]) ἐμβρυωρὸς διορίζεται μὴ ὑπαρχόντων ἑτέρων ἀχειραφέτων ἀνηλίκων τέκνων,[3]) ὁ δὲ διορισμὸς γίγνεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ δηλώσει τῆς γυναικός, ὅτι εἶναι ἔγκυος, μὴ προσαπαιτουμένης ἑτέρας βεβαιώσεως.[4])

---

9) L. 1 (25, 4).

1) Τοιαύτη ἡ περίπτωσις, δι' ἣν τοσαύτας διέγραψε διατυπώσεις ὁ ρωμ. νόμος. L. 1 § 10 (25, 4).

2) Ἄρθρ. 12 N. 17 Αὐγ. 1861.

3) Ὁ γαλλ. Κώδ. ἄρθ. 393 ἄνευ διακρίσεως ἀποφαίνεται περὶ ἐμβρυωροῦ, διὸ καὶ ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἂν καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι διορίζεται τοιοῦτος. Demolombe VII. Nº 71.

4) Ἐπὶ τῆς εἰς τὴν νομὴν παραπομπῆς τῆς γαστρὸς ἀπαιτεῖται κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ οὐδὲν δηλωσάσης τῆς γυναικὸς πᾶς ὁ ἔχων συμφέρον δύναται νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐμβρυωροῦ καὶ αὐτὸς ὁ Εἰρηνοδίκης ἐξ ἐπαγγέλματος ὡς πρόεδρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[5])

Γεννηθέντος τέκνου ἡ μήτηρ εἶναι ἐπίτροπος, ὁ δ' ἐμβρυωρὸς μετατρέπεται αὐτοδικαίως εἰς παρεπίτροπον, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἡ μὲν μήτηρ δὲν γνωμοδοτεῖ περὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ, ὁ δ' ἐμβρυωρὸς ἐκλέγεται ἐκ τῆς πατρικῆς γραμμῆς, περὶ παραιτήσεως, ἀπαλλαγῆς καὶ ἀνικανότητος κρατοῦντος ὅ,τι καὶ περὶ παρεπιτρόπου.[6])

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἡ γυνὴ ὑποβάλλεται εἰς παντοίας ἐρεύνας ἐπιτηρουμένη ἀνὰ πᾶν αὐτῆς βῆμα,[7]) ἐνῷ ὁ ἡμέτερος νόμος οὐδὲν ὁρίζει ἀφιέμενος εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ. Εἰς τὸν ἐμβρυωρὸν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν κατ' οἶκον ἐπίσκεψιν καὶ τὴν παράστασιν αὐτοῦ κατὰ τὸν τοκετόν, διότι πρώτιστον αὐτοῦ καθῆκον εἶναι νὰ μεριμνήσῃ, ὅπως μὴ χωρήσῃ ὑποβολὴ ἢ ἀντικατάστασις τέκνου.[8])

Ὁ ἐμβρυωρὸς διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν τὴν εἰς τὸ τυχὸν κυοφορούμενον περιελευσομένην, ἀλλ' ἡ διαχείρισις αὐτοῦ ὡς ὅλως πρόσκαιρος ἀνάγεται μᾶλλον εἰς ἀσφαλιστικὰ μέτρα πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας, διὸ καὶ ἀπογραφὰς ἐνεργεῖ καὶ τὴν ἐπίθεσιν σφραγίδων προκαλεῖ, ἐνῷ τοὐναντίον δὲν φέρει τοιοῦτον χαρακτῆρα ἡ ἀγωγὴ αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐνηλίκων περὶ διανομῆς, ἥτις καὶ νὰ ματαιωθῇ ἐνδέχεται, ἂν μὴ ζῶν τεχθῇ. Ἐπίσης ἀναστέλλεται καὶ ἡ τῶν ἐνηλίκων ἀγωγὴ περὶ διανομῆς κατὰ τοῦ ἐμβρυωροῦ.[9])

Τὰ καθήκοντα τοῦ ἐμβρυωροῦ παύουσιν ἅμα τῷ τοκετῷ, ἢ τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου, καθ' ὃν δύναται νὰ γεννηθῇ γνήσιον τέκνον, ὀφείλει δ' οὗτος λόγον τῆς διαχειρίσεως.

τὸν ῥωμ. νόμον πάντως ἐγκυμοσύνη τῆς γυναικὸς μὴ ἀρκούσης μόνης τῆς δηλώσεως. L. 1 § 1 (37, 9).

5) Demolombe VII. Nº 63.

6) Ἀρ. 26, 29.

7) L. 1 § 1 (25, 4).

8) Ὁ Demolombe VII. Nº 60 δέχεται, ὅτι δύναται τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν ἐξέτασιν, ἐὰν ὑπάρχωσιν ὑπόνοιαι, ὅτι ἡ γυνὴ προσποιεῖται ἀνύπαρκτον ἐγκυμοσύνην, ἢ ἀποκρύπτει ἀληθῆ τοιαύτην.

9) Demolombe VII. Nº 76, 77.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τέκνα φυσικά.

§ 197. Τὰ μὴ ἐν γάμῳ συλληφθέντα στεροῦνται πατρὸς καὶ ὡς τοιαῦτα κατ' ἀντίθεσιν τῶν νομίμων καλοῦνται φυσικὰ ἢ νόθα, μητέρα μόνον ἔχοντα καὶ πρὸς μητρὸς συγγενεῖς, οὐδὲν τῶν πρώτων ἐν τούτῳ διαφέροντα.[1]) Παρὰ ῥωμαίοις ὑπῆρχεν ἰδία κατηγορία τέκνων κατὰ κυριολεξίαν φυσικῶν καλουμένων καὶ τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐκ τῆς σχέσεως τῆς παλλακῆς.[2])

Τέκνων φυσικῶν κατ' ἀντίθεσιν τῶν νομίμων διάφοροι αἱ τῶν ῥωμαίων κατηγορίαι, καθότι ἐκτὸς τῶν ἐκ δούλων ἢ ἐξ ἐλευθέρας καὶ δούλου γεννηθέντων[3]) ὑπῆρχε καὶ ἡ διάκρισις τῶν πορνογενῶν τικτομένων ἐκ τῆς παροδικῆς σχέσεως ἀνδρὸς μετ' ἀγάμου γυναικός,[4]) τῶν ἐκ μοιχείας[5]) καὶ τῶν ἐξ αἱμομιξίας.[6])

Ἡ τῆς παλλακῆς σχέσις κατηργήθη ὑπὸ τοῦ Λέοντος,[7]) διὸ ἐκλειποῦσης τῆς ἰδίας τῶν τοιούτων τέκνων κατηγορίας ὑπολείπεται κατ' ἀντίθεσιν τῶν νομίμων μία καὶ μόνη κατηγορία ἡ τῶν νόθων ἢ φυσικῶν τέκνων, περιλαμβάνουσα τὰ πορνογενῆ ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως τῶν γονέων μοιχογέννητα καὶ αἱμομικτικὰ προσονομαζόμενα, ἅτινα κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἐν πολλοῖς μειονεκτοῦσι τῶν ἁπλῶς νόθων τέκνων.

Περὶ τῶν ἁπλῶς φυσικῶν τέκνων ἐπιεικέστερον κρίνουσιν αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι. Τὴν ἀναζήτησιν τῆς φυσικῆς μητρὸς ἐπέτρεψαν, καθὸ ἐπὶ ἐξωτερικῶν καὶ πραγματικῶν γεγονότων στηριζομένην, ἐνῷ τοὐναντίον ἀπηγόρευσαν τὴν ἀναζήτησιν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς καθὸ ἀνέφικτον, προκαλοῦσαν δ' ἅμα καὶ κοινωνικὸν σκάνδαλον. ἐκτὸς ἂν ἐπὶ ἀπαγωγῆς ἡ ταύτης ἐποχὴ συμπίπτει πρὸς τὸν τῆς συλλήψεως χρόνον, ὅτε ὁ πατὴρ ἐπὶ τῇ

---

1) L. 4 § 3, L. 5 (2, 4), L. 4 (38, 8).

2) «liberi naturales,» καὶ οὐχὶ κατ' ἀντίθεσιν τῶν νομίμων.

3) «Contubernium» L. 8, 14 § 2, 3, L. 56 (23, 2).

4) «Stuprum» τὰ δὲ τέκνα ἐκαλοῦντο «spurii» «vulgo concepti» «vulgo quaesiti». L. 34 (48, 5).

5) Τῶν τικτομένων μετ' ἀλλοτρίας ἐγγάμου γυναικός.

6) Τῶν τικτομένων παρὰ προσώπων συναφάντων γάμον ἐν κεκωλυμένῳ βαθμῷ συγγενείας. § 1 Inst. (1, 10), L. 1 § 3 (25, 7), L. 45 (1, 3), Νεαρ. 74 κεφ. στ'.

7) Νεαρ. 91, Ἀρμ. Δ. 0'. 34.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αἰτήσει τῶν ἐνδιαφερομένων ἀναγνωρίζεται ὡς πατὴρ τοῦ φυσικοῦ τέκνου.[8]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐπιτρέπεται ἡ ἀναγνώρισις τῶν φυσικῶν τέκνων ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, εἰς δ' ἐκ τῶν τρόπων αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως ἀναγνώρισις.[9]) Περὶ τῶν τέκνων, ἅτινα δύνανται κατὰ νόμον νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς καὶ περὶ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀναγνωρίσεως οὐδὲν εἰσέτι νενομοθέτηται.[10])

Β'. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ

Νομιμοποίησις δι' ἐπιγινομένου γάμου.

§ 198. Ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων[1]) τὴν τοῦ Κωνσταντίνου ἐπαναφέρων διάταξιν ἐθέσπισεν, ὅτι τὰ πρὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἐκ παλλακῆς τέκνα νομιμοποιοῦνται διὰ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου ὑποβαλλόμενα εἰς τὴν πατρικὴν τοῦ γονέως ἐξουσίαν, ὁ δὲ Ἀναστάσιος κυρῶν ταῦτα προσέθετο, ὅτι τὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως τῆς διατάξεως αὐτοῦ τεχθέντα παρὰ γυναικὸς ἁπλῶς συζύγου τάξιν ἐπεχούσης ἢ καὶ κυοφορούμενα θεωροῦνται ὡς νόμιμα, ἂν ὁ τούτων γονεὺς δὲν ἔχει τοιαῦτα, ἐνῷ περὶ τῶν ἐφεξῆς ἐθέσπισεν, ὅτι ἡ νομιμοποίησις χωρεῖ, ἐὰν συντελεσθῶσι προικῷα σύμφωνα.[2])

Ὁ Ἰουστῖνος[3]) ἐν ἔτει 519 ἀνατρέπων τὴν τοῦ Ἀναστασίου διάταξιν καὶ μόνα τὰ μέχρις αὐτοῦ τετελεσμένα σεβόμενος ὥρισεν, ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἐκ νομίμου γάμου καὶ μόνον τίκτονται νόμιμα τέκνα, ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξ αἰσθήματος ἐπιεικείας καὶ δικαιοσύνης ὁρμώμενος ὑπὲρ τῶν τοιούτων τέκνων ἀνεκήρυξε διὰ τῶν δύο ἐν Κώδικι διατάξεων[4]) τὸν θεσμὸν τῆς νομιμοποιήσεως

---

8) Γαλλ. Κώδ. 340, 341. «La recherche de la paternité est interdite». «La recherche de la maternité est admise». Τοιαῦται καὶ αἱ τοῦ νομοσχεδίου ἀρχαί. Ἄρ. 349, 350.

9) Περὶ ἧς ὁρίζει τὸ ἄρθρ. 87 Ν. 28 8βρίου 1856.

10) Ἐκ τοῦ ἄρθρου 65 «ἐὰν ἡ ἀναγνώρισις ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν νόμον,» ἕπεται, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐκ μοιχείας καὶ αἱμομιξίας. Γαλλ. Κώδ. Ἄρ. 335, Νομοσχ. Ἄρ. 341.

1) L. 5 C. (5, 27). Wolf, die Legitimatio per subsequens matrimonium. (1881).

2) L. 6 C. (5, 27).

3) L. 7 C. (5, 27).

4) L. 10, 11 C. (5, 27).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς μόνιμον κῦρος ἔχοντα. Κατὰ τὴν τούτου διάταξιν τὰ ἐκ παλλακῆς ὑπάρχοντα ἤδη τέκνα νομιμοποιοῦνται δι' ἐπιγινομένου γάμου συντελουμένων προικῴων συμφώνων[5]) ἐπὶ πᾶσιν ἐξομοιούμενα πρὸς τὰ μετὰ τὸν γάμον τικτόμενα,[6]) ὡς ἐπίσης νομιμοποιοῦνται καὶ τὰ μὴ γεγεννημένα ἀλλὰ συνειλημμένα κατὰ τὸν τοῦ γάμου χρόνον ἐπιγεννώμενα δέ, διότι, ὡς ἐπιλέγει ὁ Ἰουστινιανός, χάριν τῶν τέκνων δὲν σκοπεῖται ἀείποτε ὁ τῆς συλλήψεως χρόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς γεννήσεως, ἂν οὗτος λυσιτελέστερος.[7])

Κατὰ τὴν τοῦ Ἀναστασίου διάταξιν ἡ νομιμοποίησις ἐπιτρέπεται μὴ ὑπαρχόντων τέκνων ἐκ προτέρου νομίμου γάμου,[8]) ἀλλὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν καὶ τοιούτων ὑπόντων χωρεῖ νομιμοποίησις.[9]) Ἀπαραίτητος τῆς νομιμοποιήσεως ὅρος εἶναι, ὅτι τὰ τέκνα ἐγεννήθησαν ἐκ παλλακῆς, μεθ' ἧς ἠδύνατο νὰ συναφθῇ γάμος,[10]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι τὰ ἐκ μοιχείας τέκνα δὲν νομιμοποιοῦνται,[11]) διότι ἡ μοιχεία ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ἐξ αἱμομιξίας, ἅτινα τιμωρούμενα διὰ τὸ τῶν γονέων ἁμάρτημα καὶ αὐτῆς τῆς τῶν νόθων προσηγορίας στεροῦνται.[12]) Κατὰ τὰς

---

5) Τοῦτο διότι ἐξωτερικῶς οὐδὲν διέφερεν ὁ γάμος τῆς παλλακῆς, μόνον δὲ διὰ τῆς συντάξεως προικῴων συμφώνων ὑπῆρχεν ἀπόδειξις, ὅτι ἡ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια ἦν γάμος. Windscheid II. § 522 Anm. 3, Wolf σ. 55. Ὅρα ἀνωτ. § 194.

6) L. 10 C. (5, 27).

7) L. 11 C. (5, 27), Νεαρ. 89 κεφ. η'. § 1.

8) L. 6 C. (5, 27). Ὁ Ἰουστινιανὸς ὡς ἐκ περισσοῦ ἐν Νεαρᾷ 18 κεφ. ια'. λέγει «εἴ τις γαμετὴν οὐκ ἔχων γνησίαν» διότι ὑπαρχούσης τοιαύτης δὲν ἐπιτρέπεται γάμος.

9) Νεαρ. 12 κεφ. δ', 19 προ. 89, κεφ. η', ια'. § 1.

10) L. 10, 11 C. (5, 27), Νεαρ. 18 κεφ. ια', 78, δ'. Σκοπεῖται ὁ χρόνος τῆς συντάξεως τῶν προικῴων συμφώνων καὶ οὐχὶ ὁ τῆς συλλήψεως ἢ γεννήσεως τῶν τέκνων. Vangerow I. § 255 Anm. 1, Windscheid II. § 255 Anm. 3, Wolf. σ. 37—49. Οἱ τὴν ἀντίθετον ὑποστηρίζοντες γνώμην Glück II. σ. 286, Wippermann, Arch. f. prakt. R. W. N. F. IX. σ. 398 ὁρμῶνται ἐκ τῆς ἐσφαλμένης ἀρχῆς, ὅτι ἐπὶ τῆς νομιμοποιήσεως ὑποτίθεται κατὰ πλάσμα, ὅτι ἀναδρομικῶς κατὰ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου ἐβίουν ἐν γάμῳ οἱ γονεῖς.

11) Νεαρ. 12 κεφ. δ', 18 κεφ. ια', 19 προιμ. 89 κεφ. η'.

12) Νεαρ. 74 κεφ. στ', 89 κεφ. ιε'. Vangerow I. § 255 Anm. 2, Wolf σ. 49.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ Ἰουστινιανοῦ διατάξεις δι' ἐπιγινομένου γάμου νομιμοποιοῦνται μόνα τὰ ἐκ παλλακῆς τέκνα, ἀλλ' ἀφ' ἧς ὁ Λέων κατήργησε τὴν τοιαύτην σχέσιν, ἐξέλιπε καὶ ἡ κατηγορία τῶν τέκνων, δι' ἃ ἡ τοιαύτη νομιμοποίησις, ὥστε ἀκριβῶς εἰπεῖν ἀργεῖ νῦν πᾶν θέμα ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ μὴ ὑπαρχόντων τέκνων ἐκ παλλακῆς. Ἀλλ' εἰς τὸν ὅρον τοῦτον καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς παλλακῆς δὲν ἐνέμειναν οἱ Βυζαντινοὶ ἀποδεχόμενοι τὴν ἐκ τοῦ γάμου νομιμοποίησιν τῶν νόθων τέκνων, διὸ καὶ κατὰ τὰ ἐν Πείρᾳ[13]) τὰ ἐκ τῆς θεραπαίνης τέκνα καθίστανται γνήσια ἀποδιδομένης αὐτῇ τῆς ἐλευθερίας καὶ τελουμένου τοῦ γάμου. Ὅθεν οὐδὲν κωλύει, ὅπως καὶ νῦν δι' ἐπιγινομένου γάμου ἐπιτραπῇ ἡ νομιμοποίησις τῶν νόθων τέκνων, ἐξαιρουμένων ἀείποτε τῶν ἐκ μοιχείας καὶ αἱμομιξίας.[14])

Ἡ τοιαύτη νομιμοποίησις προϋποτίθησιν ἀναμφισβήτητον τὴν πατρότητα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα, ἂν ἡ τοῦ πατρὸς ἀναγνώρισις τοῦ τέκνου ὡς ἰδίου εἶναι ἀπαραίτητος τῆς νομιμοποιήσεως ὅρος,[15]) ἢ ἔχει ἁπλῶς τὴν ἀξίαν ἀποδεικτικοῦ μέσου ἐπιτρεπομένης καὶ κατ' ἄλλον τρόπον τῆς ἀποδείξεως τῆς πατρότητος. Οὐδεὶς ἐν τῷ νόμῳ λόγος περὶ ἀναγνωρίσεως ὡς ἀναγκαίας προϋποθέσεως, τῆς νομιμοποιήσεως χωρούσης ἐκ μόνου τοῦ ἐπιγινομένου γάμου, ἐὰν τὰ τέκνα ἐγεννήθησαν ἐκ τοῦ τὸν γάμον συνάπτοντος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν, διὸ καὶ ὀρθοτέρα ἡ δόξα, καθ' ἣν ἀφ' ἑαυτῆς ἐπέρχεται ἡ νομιμοποίησις, ἡ δὲ ἀναγνώρισις τοῦ πατρὸς ἔχει σπουδαιότητα, καθ' ὅσον δι' αὐτῆς ἀναπληροῦται ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐκ τούτου γεννήσεως,[16]) τὰ δ' ἐν ταῖς Νεαραῖς τοῦ Ἰουστι-

---

13) XLIX. κε'. Zachariae, Gesch. des griech. röm. Rechts § 22. Περὶ τῆς νομιμοποιήσεως δι' ἐπιγενομένου γάμου ὅρα καὶ Βασ. XXXII. 1. 2, Ἀρμ. Ε. η'. 66.

14) Καλλιγᾶς 4 § 190. Κατὰ Παπαρρηγόπουλον 3 § 211 καὶ Εὐκλείδην, Ἐφημ. Νομολ. Τόμ. ΣΤ'. σ. 419 κατ' ἔθιμον εἰσήχθη, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρουσι καὶ παραδείγματα ἐφαρμογῆς τοιούτου ἐθίμου. Ἐν Γερμανίᾳ κρατεῖ αὕτη ὡς ἐκ τοῦ κανον. Δικαίου c. 1, 6 qui fil. sint legitimi IV. 17. Wolf σ. 35.

15) Savigny VIII. σ. 338, Arndts, Pand. § 421.

16) Sintenis III. § 138 Anm. 47, Roth, Privatr. § 153 Anm. 7, Brinz I. § 47, Dernburg III. § 29, Wolf σ. 92, Windscheid

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νιανοῦ, ὅτι συνῴκει μετὰ γυναικὸς ἐν σχήματι παλλακῆς καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἡ τῶν παίδων ἐν τῷ οἴκῳ γονὴ καὶ τροφή,[17]) οὐδὲν ἕτερον δηλοῦσιν, ἢ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γεννήσεως λυσιτελῆ πραγματικὰ γεγονότα.[18]) Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν ἐπέρχεται ἡ νομιμοποίησις, ἅμα ἀποδειχθῇ ἡ ἐκ τούτου γέννησις τοῦ τέκνου.[19]) Ὅπως χωρήσῃ ἡ νομιμοποίησις ἀπαραίτητος καὶ ἡ τῶν τέκνων συναίνεσις ῥητὴ ἢ σιωπηρά,[20]) ἂν δ' ἕνεκεν ἀτελοῦς ἡλικίας δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἰδίαν βούλησιν συμπράττει ὁ ἐπίτροπος ὡς ἐπὶ εἰσποιήσεως αὐτεξουσίου ἀνήβου.[21]) Καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ ἀποποιηθὲν τέκνον ὕστερον δὲ μεταβαλὸν γνώμην νομιμοποιεῖται, ἀλλ' ἐν ζωῇ τοῦ πατρός.[22])

Ἀπὸ τῆς νομιμοποιήσεως καθίσταται γνήσιον τὸ τέκνον ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν τοῦ γονέως πατρικὴν ἐξουσίαν,[23]) ἀλλ' ἐκ τοῦ

II. § 522 (Ἔκδ. 6η) δεχόμενος καὶ οὗτος τὴν ἀναγνώρισιν ὡς μέσον ἀποδείξεως, Seuffert, Arch. XXXVI. 174. Wolf. σ. 94.

17) Νεαρ. 18 κεφ. ε', Νεαρ. 8 κεφ. ιϐ'. § 4.

18) Wolf σ. 95.

19) Κατὰ Wolf σ. 93 δέον νὰ ἀποδειχθῇ θετικῶς μέν, ὅτι κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχὴν ὑπῆρξε συνάφεια μετὰ τῆς μητρός, ἀρνητικῶς δ' ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οὐδεὶς ἕτερος ἔσχε μετὰ τῆς μητρὸς συνάφειαν, ἐνῷ κατὰ Dernburg III. § 29 Anm. 3 ἀρκεῖ μόνη ἡ τοῦ πρώτου ἀπόδειξις, τὸ δὲ δεύτερον ὀφείλει ὁ ἀνὴρ κατ' ἀνταπόδειξιν νὰ φέρῃ. Περὶ τῶν μετὰ τὸν γάμον τικτομένων, ἀλλὰ πρὸ τούτου συνειλημμένων ὑπάρχει κατὰ Wolf σ. 99 τὸ τεκμήριον, οὗ ἕνεκεν ἀπαλλάσσονται τῆς ἀποδείξεως ἐπιτρεπομένης τῆς ἀνταποδείξεως ὑπὸ τρίτων, διότι κατὰ L. 11 C. (5, 27) καὶ Νεαρ. 89 κεφ. η', § 1, χάριν τοῦ συμφέροντος τῶν τέκνων ὡς λυσιτελέστερος σκοπεῖται οὐχὶ ὁ τῆς συλλήψεως, ἀλλ' ὁ τῆς γεννήσεως χρόνος. Ὅρα § 193 σ. 386.

20) Νεαρ. 89 κεφ. ια', ἔνθα ὁ Ἰουστινιανὸς περὶ πάντων τῶν τρόπων, δι' ὧν καθίσταται γνήσιον τὸ τέκνον, ἀποφαίνεται «τότε ταῦτα κρατεῖν βουλόμεθα, ἡνίκα καὶ οἱ παῖδες τούτοις στέργοιεν,» ἐφ' ὅσον τουτέστι δὲν ἀντιλέγουσιν.

21) Wolf σ. 75.

22) Ἀντιδοξεῖ Wolf σ. 86 θεραπείαν εὑρίσκων ἐν μόνῃ τῇ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νομιμοποιήσει. Κατὰ Buchholtz, jur. Abhandl. σ. 246 καὶ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς ἐπιτρέπεται, ὅπερ πολλὰ ἐπάγεται ἄτοπα.

23) § 13 Inst. (1, 10), L. 10, 11 C. (5, 27), Νεαρ. 12 κεφ. δ', 18 κεφ. ια', 19, 74 προοί. 89 κεφ. η'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τέκνου γάμου δὲν νομιμοποιοῦνται οἱ τούτου κατιόντες, διότι ὁ τούτων γονεὺς δὲν ἐπέζησεν, ὅπως δηλώσῃ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ.[24])

Νομιμοποίησις διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.

§ 199. Ἡ κατὰ Ἰουστινιανὸν διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νομιμοποίησις ἐπιτρέπεται, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι τέκνα ἐκ νομίμου γάμου, ὁ δὲ μετὰ τῆς μητρὸς τῶν τέκνων γάμος ἀδύνατος εἴτε διότι ἀπεβίωσεν, εἴτε διότι εἶναι ἀναξία νὰ τύχῃ τοῦ τῆς συζύγου ὀνόματος,[1]) ὅτε ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς αἰτήσει ἐκδίδοται βασιλικὸν διάταγμα, δι' οὗ τὰ τέκνα κηρύττονται ὡς ἐν νομίμῳ γεννηθέντα γάμῳ. Διάταγμα περὶ νομιμοποιήσεως μὴ ὑπαρχόντων τῶν ἐκ τοῦ νόμου ὅρων στερεῖται παρ' ἡμῖν κύρους οὐδὲν ἐπαγόμενον ἀποτέλεσμα, διότι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία οὔτε δίκαιον δημιουργεῖ, οὔτε τὸν κείμενον νόμον ν' ἀθετήσῃ δύναται.[2])

Ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἔπραξεν ὁ πατὴρ ἐν ζωῇ, δύναται καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ νὰ πράξῃ τὸ τέκνον προκαλοῦν τὸ περὶ νομιμοποιήσεως διάταγμα,[3]) ἐὰν ὁ πατὴρ γράψῃ τοῦτο κληρονόμον ἐν διαθήκῃ σὺν τῇ δηλώσει, ὅτι γνήσιον θέλει νὰ ᾖ τὸ τέκνον, ὅτε τοῦτο δέον νὰ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν καὶ οὕτω μετὰ τὴν ἀποδοχὴν νὰ αἰτήσηται τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ νομιμοποιήσεως διατάγματος ἐπὶ τῇ ἀποδείξει, ὅτι ἐγράφη ἐν διαθήκῃ κληρονόμος σὺν τῇ δηλώσει τοῦ πατρός, καὶ ὅτι συντρέχουσι καὶ οἱ λοιποὶ ὅροι τῆς τοιαύτης

---

24) Ἀντιδοξοῦσι Glück II. σ. 314, Heimbach, in Weiske's RL. XII. σ. 30. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ παρατεθεῖσαι διατάξεις πραγματεύονται περὶ κατιόντων πρώτου βαθμοῦ. Wolf σ. 104.

1) Νεαρ. 74 προοιμ. κεφ. α'. 6'. Νεαρ. 89 κεφ. θ'.

2) Windscheid II. § 522 Anm. 4. Ἀντιδοξοῦσιν ἐξ ἄλλων λόγων Glück II. σ. 311, 317, Vangerow I. § 256 Anm. 1, Sintenis III. § 138 Anm. 51, Schirmer, Erbr. I. σ. § 12 Anm. 5.

3) Νεαρ. 74 κεφ. 6', Νεαρ. 89 κεφ. ι'. Αὕτη ἡ τῶν νεωτέρων ἐκ διαθήκης νομιμοποίησις (leg. per. testamentum). Ὁ νόμος λέγει μόνον περὶ «παίδων δεομένων,» ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ αἰτεῖται τοῦτο. Dernburg III. § 29.

4) Νεαρ. 74 κεφ. 6'. § 1. «τελευτῶν δὲ ἐπί τινας τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων γράψειεν διαθήκῃ, βούλεσθαι αὐτῷ γνησίους εἶναι τοὺς παῖδας καὶ διαδόχους». Ὅθεν ἀστήρικτος ἡ θεωρία τοῦ Marezoll, Arch. f.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νομιμοποιήσεως.[5]) Κατὰ ταῦτα ἡ τῆς κληρονομίας ἀποδοχὴ εἶναι ἀπαραίτητος τῆς νομιμοποιήσεως ὅρος, ἐνῷ τοὐναντίον καὶ ἄνευ τῆς νομιμοποιήσεως ἀποδέχεται τὸ τέκνον τὴν κληρονομίαν.[6])

Ἡ τοιαύτη νομιμοποίησις χωρεῖ ἐκόντων τῶν τέκνων, ἐκτὸς ἂν δολίως ἀποκρύπτωσι τὴν μητέρα, ὅπως οὕτω ματαιουμένου τοῦ γάμου ἀποστερήσωσι τὸν πατέρα τῆς ἐπικαρπίας ἐπὶ τῆς μετὰ θάνατον τῆς μητρὸς περιελευσομένης αὐτοῖς μητρικῆς περιουσίας, ὅτε καὶ παρὰ τὴν τούτων βούλησιν νομιμοποιοῦνται δι' ἀντιγραφῆς.[7]) Οὐδενὸς ἑτέρου προσώπου ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἀνιόντων τοῦ νομιμοποιοῦντος, ὧν γνήσιος καθίσταται κατιὼν ὁ νομιμοποίητος, κτώμενος πάντα τὰ ἐκ τῆς συγγενείας δίκαια.[8])

Τῆς νομιμοποιήσεως ταύτης ἐξαιροῦνται τὰ ἐκ κατακρίτου συναφείας, ἤτοι τὰ ἐκ μοιχείας καὶ αἱμομιξίας γεννηθέντα.[9])

Νομιμοποίησις διὰ τῆς εἰς τὴν βουλὴν ἐπιδόσεως.

§ 200. Ἕτερος ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου εἰσαχθεὶς τρόπος νομιμοποιήσεως εἶναι ὁ διὰ τῆς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἐπιδόσεως. Δι' αὐτῆς τὰ μὲν ἄρρενα ἐνομιμοποιοῦντο καταταττόμενα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν δημοτικῶν συμβούλων πλεῖστα ὅσα βάρη φερόντων ἅμα δὲ καὶ τὴν εὐθύνην τῆς καταβολῆς τῶν καθυστερούντων φόρων, τῶν δὲ θηλέων ἐκδιδομένων εἰς γάμον μετὰ δημοτικοῦ συμβούλου.[1]) Μὴ ὑπάρχοντος παρ' ἡμῖν τοῦ διοικητικοῦ τῶν ῥωμαίων ὀργανισμοῦ ἀργεῖ ἡ τοιαύτη νομιμοποίησις.

Civ. u. Pr. I. σ. 78, καθ' ἣν προσαπαιτεῖται ἀποδεδειγμένη πρόθεσις τοῦ πατρὸς περὶ ἐκδόσεως ἀντιγραφῆς, ἣν ὅμως ἐκωλύθη νὰ προκαλέσῃ. Vangerow αὐτ. Windscheid II. § 522.

5) Ἐν τῷ νόμῳ οὐδεὶς λόγος περὶ ἐγγράφου διαθήκης, διὸ καὶ ἡ προφορικὴ δεκτή. Vangerow αὐτ. Ἀντιδοξεῖ Marezoll αὐτ.

6) Vangerow αὐτ. ἀνασκευάζοντα Marezoll αὐτ.

7) Νεαρ. 74 προοίμ. κεφ. 6'.

8) Ἐν L. 6 (1, 7) πρόκειται θέμα υἱοθεσίας.

9) Νεαρ. 74 κεφ. στ', Νεαρ. 89 κεφ. ιε'. Ἐν Βασ. XXXII. 1, καὶ 2 οὐδὲν περιελήφθη περὶ τῆς τοιαύτης νομιμοποιήσεως, μὴ ἐγκαταστρωθείσης τῆς Νεαρ. 74ης οὐδὲ τοῦ κεφ. 6'. τῆς 89ης. Καλλιγᾶς 4 § 191 σημ. 6.

1) L. 3, 4, 9 C. (5, 27), § 13 Inst. (1, 10), Νεαρ. 89 κεφ. 6'. γ'.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γ'. ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Ὁρισμὸς καὶ εἴδη υἱοθεσίας.

§ 201. Πατρικὴ ἐξουσία κτᾶται καὶ διὰ νομικῆς πράξεως καὶ τοιαύτη ἡ υἱοθεσία,[1]) ἥτις ἀρχικῶς τὴν τοῦ γένους συντήρησιν ἐξυπηρετοῦσα ἦν ὅλως πολιτικὸς καὶ θρησκευτικὸς θεσμός, διὸ καὶ ὁ θετὸς εἰς τὴν τοῦ υἱοθετοῦντος ὑποβαλλόμενος ἐξουσίαν καθίστατο ἅμα καὶ ἐξ ἀρρενογονίας συγγενὴς αὐτοῦ. Ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ ἀποβαλοῦσα ἡ υἱοθεσία τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς φύσιν προσελάβετο τὸν χαρακτῆρα πράξεως τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, δι' ἧς κατ' ἀπομίμησιν τῆς φύσεως ἱδρύεται ἡ σχέσις πατρὸς καὶ τέκνου, ὅτε ἡ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας κτῆσις δὲν εἶναι τὸ κύριον καὶ πρωτεῦον, ἀλλὰ παρίσταται μᾶλλον ὡς συνέπεια τῆς διὰ τῆς υἱοθεσίας τεχνητῆς σχέσεως πατρὸς καὶ τέκνου.[2]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἐν τούτῳ ὑπάρχουσι παραλλαγαί, διότι καίτοι ὑπαρχούσης φύσει τῆς τοιαύτης σχέσεως, ἐπιτρέπεται ἐν τούτοις ἡ υἱοθεσία, ἁπλῶς καὶ μόνον ὅπως ὁ υἱοθετούμενος ὑποβληθῇ εἰς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν,[3]) ὡς ἐπίσης ἀντιθέτως ἐπιτρέπεται υἱοθεσία, ἔνθα δὲν δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ ταύτην πατρικὴ ἐξουσία.[4])

Ὑπὸ τὸν γενικὸν τῆς υἱοθεσίας ὅρον δύο περιλαμβάνονται εἴδη, ἡ υἱοθεσία ἐν στενοτέρᾳ σημασίᾳ, ὅταν ὁ υἱοθετούμενος διατελῇ ἤδη ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἑτέρου ἐξουσίαν, καὶ ἡ εἰσποίησις, ὅταν ὁ υἱοθετούμενος ἦναι αὐτεξούσιος, ἥτις καὶ ὑπὸ ἰδίων διέπεται κανόνων.[5])

δ.. στ'. Διὰ τῆς τοιαύτης νομιμοποιήσεως τοῦ γονέως μόνον καθίσταται γνήσιος ὁ νομιμοποιούμενος, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ἀνιόντων, κατιόντων καὶ ἐκ πλαγίου συγγενῶν αὐτοῦ. Νεαρ. 89 κεφ. δ'.

1) Ὁ ὅρος «υἱοθεσία» δὲν εἶναι ἀκριβής, οὗ ἕνεκεν ἐν εὐρυτέρᾳ ἐκλαμβάνεται σημασίᾳ ὡς δηλῶν τὴν κτῆσιν πατρικῆς ἐξουσίας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐν τάξει υἱοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐγγόνου καὶ θυγατρὸς θετῶν καθισταμένων. L. 6, 10, 11, 37, 43, 44 (1, 7), L. 23 § 1 (28, 2). Sintenis III. § 139, Windscheid II. § 523 Anm. 1.

2) Sintenis αὐτ. Windscheid αὐτ. Dernburg III. § 30.

3) Ὡς ἐπὶ υἱοθεσίας χειραφετηθέντος γνησίου τέκνου. L 12, 41 (1, 7).

4) Ὡς ἐπὶ τῆς παρὰ γυναικὸς υἱοθεσίας. Κληρονομ. Δίκαιον § 285.

5) L. 1 § 1 (1, 7).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κοιναὶ ἐπὶ υἱοθεσίας καὶ εἰσποιήσεως ἀρχαί.

§ 202. Ἀνίκανοι πρὸς υἱοθεσίαν εἰσὶν οἱ εὐνοῦχοι, καθὸ εἰς τὴν κοινὴν περιφρόνησιν παραδεδομένοι.[1]) Τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ υἱοθεσία ἐπιτρέπεται καθ' ἃς περιπτώσεις καὶ κατὰ φύσιν δυνατὴ ἡ τοιαύτη σχέσις,[2]) δὲν ἐθεώρησαν οἱ ῥωμαῖοι καὶ ὡς κανόνα ἀπαράβατον, διότι καὶ οἱ πρὸς παιδοποιΐαν ἀνίκανοι καὶ οἱ ἄγαμοι ἀπολαύουσι τῆς πρὸς τὸ υἱοθετεῖν ἱκανότητος.[3]) Ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν εὐνούχων ἀπαγόρευσιν κατήργησεν ὁ Λέων.[4])

Ἐπίσης ἐπιτρέπεται ἡ υἱοθεσία ἐν τάξει ἐγγόνου ἢ καὶ ἀπωτέρου κατιόντος καίτοι μὴ ὑπάρχοντος τέκνου.[5])

Ὁ υἱοθετῶν δέον νὰ ᾖ πρεσβύτερος τοῦ υἱοθετουμένου κατὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη, ἤτοι κατὰ πλήρη ἐφηβότητα,[6]) ἐνῷ ἀρχαιότερον ἐπετρέπετο καὶ παρὰ νεωτέρου,[7]) ἀπηγορεύθη δέ, ἀφ' ἧς ὁ Κλαύδιος κατέστησε παιδιὰν τὴν υἱοθεσίαν παρὰ νεωτέρου θετὸς γενόμενος.[8]) Ὁ αὐτεξούσιος μόνος υἱοθετεῖ, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπεξούσιος κτᾶται θετὸν τέκνον, ἂν τούτου συναινοῦντος ὁ πατὴρ υἱοθετῇ τινα ἐν τάξει ἐγγόνου, ἀπαιτεῖται δ' ἡ συναίνεσις τοῦ ὑπεξουσίου, ἵνα μὴ ἄκοντος τούτου ἐπιγίγνηται αὐτῷ οἰκεῖος κληρονόμος.[9])

Ὁ υἱοθετηθεὶς χειράφετος γινόμενος ἢ ἑτέρῳ εἰς θέσιν δοθεὶς δὲν υἱοθετεῖται αὖθις παρὰ τοῦ αὐτοῦ.[10]) Τὸ ἴδιον τέκνον υἱοθε-

---

1) § 9 Inst. (1, 11), Ἀρμ. Β. η'. 1, 2.

2) L. 16 (1, 7). Adoptio enim in his personis locum habet, in quibus etiam natura potest habere.

3) L. 2 § 1, L. 30, 40 § 2 (1, 7). Δὲν μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ νόμου ἡ γνώμη τοῦ Θεοφίλου Α. ια'. § 9, καθ' ἣν δὲν υἱοθετοῦσιν οἱ θλιβίαι, ἤτοι οἱ συντριβὴν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων ὑποστάντες. Vangerow I. § 249 Anm. 1.

4) Νεαρ. 26. Ἀρμ. Β. η'. § 4.

5) § 5 Inst. (1, 11), L. 37 pr. (1, 7).

6) § 4 Inst. (1, 11).

7) Gaj. I. 106, καθ' ὃν ζήτημα τὸ περὶ τούτου «Sed et illa quaestio, an minor natu majorem natu adoptare possit, utriusque adoptionis communis est.

8) Υἱοθετήθη παρὰ Πληβείου, ὅπως καθέξῃ τὸ δημαρχικὸν ἀξίωμα. Cic. pro domo 13, 14. Dernburg III. § 30 Anm. 11.

9) § 7 Inst. (1, 11), L. 10, 11 (1, 7).

10) L. 37 § 1 (1, 7).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τεῖται καὶ αὖθις παρὰ τοῦ πατρὸς ὑπεξούσιον καθιστάμενον οὐχὶ ὡς θέσει ἀλλ' ὡς φύσει τέκνον, διότι τὸ πλάσμα τῆς υἱοθεσίας δὲν κατισχύει τῆς ἀληθείας τῆς φύσεως,[11]) ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων πατρικὴν ἐξουσίαν ἀπολεσθεῖσαν διὰ τῆς χειραφεσίας δὲν ἀνακτᾷ, διότι ταῦτα παρέμειναν τῷ πάππῳ ὑπεξούσια.[12])

Υἱοθεσία μέχρις ὡρισμένου χρόνου δὲν ἐπιτρέπεται, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχῃ τέκνον ἐπὶ ὡρισμένον μόνον χρόνον.[13])

Τῶν φυσικῶν τέκνων, ἤτοι τῶν ἐκ παλλακῆς, τὴν υἱοθεσίαν ἀπηγόρευσεν ὁ Ἰουστῖνος,[14]) τὴν δὲ τούτου διάταξιν ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανός.[15]) Τέκνα ἐκ παλλακῆς καὶ τέκνα νόθα δὲν εἶναι ταὐτόν, νῦν δὲ καταργηθείσης τῆς σχέσεως τῆς παλλακῆς δὲν ὑπάρχει ἡ ὡρισμένη κατηγορία τῶν τέκνων, δι' ἃ καὶ μόνα ἡ ἀπαγόρευσις, διὸ καὶ οὐδὲν κωλύει τὴν τῶν νόθων υἱοθεσίαν, τῆς τοῦ νόμου ἀπαγορεύσεως μὴ ἐπεκτεινομένης κατ' ἀναλογίαν πέραν τοῦ θέματος, δι' ὃ τέτακται.[16]) Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ εἰσποίησις τῶν νόθων, καθὸ ἐπιτρεπομένης τῆς νομιμοποιήσεως, εἶναι ἁπλοῦν ἐπινόημα, διότι ὁ Ἰουστῖνος ἀμφότερα μισήσας καὶ υἱοθεσίαν καὶ νομιμοποίησιν τῶν ἐκ παλλακῆς τέκνων ἀπηγόρευσεν, ὡς ἐπίσης στερεῖται σπουδαιότητος καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ τούτων εἰσποίησις ἀντίκειται εἰς τὸν λόγον τοῦ νόμου μὴ ἀνε-

---

11) L. 12 (1, 7), L. 23 pr. (28, 2)... ne imagine naturae veritas adumbretur. Vangerow I. § 249 Anm. 1, Ἰ. Εὐκλείδου, ἐν Ἐφημ. Ἑλλ. Νομολ. Τ. Θ'. Τευχ. Α'. σ. 36.

12) L. 41 (1, 7).

13) L. 34 (1, 7)... nec enim moribus nostris convenit, filium temporalem habere.

14) L. 7 C. (5, 27).

15) Νεαρ. 74 κεφ. γ', 89 κεφ. 7, 11 § 2.

16) Roth II. § 154 Not. 16, Seuffert, Arch. XIX. 159, XXVI. 137, Dernburg III. § 30 Anm. 12, καθ' ὃν οὐδ' ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιάνου προκύπτει, ὅτι οὗτος προὐτίθετο νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν τῶν νόθων νομιμοποίησιν. Ὅρα καὶ τὴν ἐπισταμένην τοῦ ζητήματος μελέτην ὑπὸ Ἰ. Εὐκλείδου ἐν Ἐφημ. Νομολ. Τομ. ΣΤ'. σ. 413. Ἀντιλέγουσι Vangerow αὐτ. Anm. 1, Sintenis αὐτ. Anm. 18, Windscheid II. § 523, Baron § 363, Καλλιγᾶς 4. § 180, Παπαρρηγόπουλος 3. § 215.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χομένου, ὅπως τὸ νόθον καθέξῃ τάξιν γνησίου, διότι τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς νομιμοποιήσεως ἀπηγόρευσεν ὁ Ἰουστῖνος μὴ ἐπιτρέπων τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα ἐξ οὐδενὸς ἑτέρου λόγου ἢ ἐκ μόνου τοῦ νομίμου γάμου.[17])

Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπετράπη καὶ ἡ παρὰ γυναικὸς υἱοθεσία.[18])

Ἴδιοι ἐπὶ εἰσποιήσεως κανόνες.

§ 203. Πρώτιστος τῆς εἰσποιήσεως ὅρος εἶναι, ὅτι οὐδεμία ἐν αὐτῇ ἐμφιλοχωρεῖ ἰδιοτέλεια ἢ ὑποκρύπτεται ἀθέμιτος αἰτία, οὗ ἕνεκα καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας ἀπαγορεύεται ἡ τοῦ ἐπιτροπευομένου εἰσποίησις πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 25ου ἔτους, ὡς καὶ τῶν ὑπὸ κηδεμόνα διατελούντων, ὅπως μὴ διὰ τῆς εἰσποιήσεως ματαιωθῇ ἡ πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσις.[1]) Πλούσιος δὲν εἰσποιεῖται παρὰ πένητος.[2])

Ἡ εἰσποίησις δὲν ἐπιτρέπεται ὑπαρχόντων γνησίων τέκνων, διὸ καὶ ὁ μήπω τὸ 60ὸν ἔτος συμπληρώσας δὲν δύναται νὰ εἰσποιήσῃ, διότι μέχρι τοῦ ἔτους τούτου εἶναι πιθανὴ ἡ ἀπόκτησις γνησίων τέκνων.[3]) Οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσποιήσῃ πλείονας τοῦ ἑνός.[4])

Ἐπὶ υἱοθεσίας ὁ ἀσφαλέστερος φύλαξ τῶν συμφερόντων τοῦ εἰς θέσιν διδομένου εἶναι ὁ πατήρ, εἰς οὗ τὴν κρίσιν ἐπαφίεται ὁ νόμος, ἐνῷ ἐπὶ τῆς εἰσποιήσεως αὐτεξουσίου κρίνει περὶ πάντων ὁ δικαστὴς ἐπιτρέπων ταύτην μετὰ διαγνωσιν, καθ' ἣν βεβαιοῦται, ὅτι ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι τοῦ νόμου. Πλήρη πεποίθησιν ἔχων ὁ νόμος εἰς τὸν δικαστὴν δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν, ὅπως κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰσποίησιν καὶ μὴ τηρουμένου οἱουδήποτε τῶν ὅρων, ἀλλ' ἐπὶ παροχῇ ἐγγυήσεως.[5])

---

17) L. 7 C. (5, 27)... In posterum vero sciant omnes, legitimis matrimoniis legitimam sibi posteritatem quaerendam . . . et jus nomenque patris, quod eis denegatum est, id altero legis colore praesumant.

18) Περὶ ἧς ὡς καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀποτελεσμάτων Κληρονομ. Δίκαιον § 285.

1) L. 17 pr. 32 § 1 (1, 7).

2) L. 17 § 4 (1, 7).

3) L. 17 § 3, L. 15 § 2 (1, 7).

4) L. 15 § 3 (1, 7).

5) L. 17 § 4, 5 (1, 7).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ εἰσποιήσεως ἀνήβου χάριν τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ αὐστηρότεραι διαγράφονται διατυπώσεις.[6])

Τέλεσις υἱοθεσίας καὶ εἰσποιήσεως.

§ 204. Ἡ υἱοθεσία κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον ἐτελεῖτο ἐπισήμως διὰ δύο διαφόρων πράξεων ἐπακολουθουσῶν ἀλλήλας, δι' ὧν ἐπήρχετο ἡ ῥῆξις τῶν μετὰ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς δεσμῶν καὶ ἡ σύστασις νέων μετὰ τοῦ θετοῦ πατρός. Τὸ τέκνον ἐξήρχετο τῆς ἐξουσίας τοῦ φυσικοῦ πατρός, ὁ μὲν υἱὸς διὰ τριῶν ἀπαλλοτριώσεων καὶ δύο χειραφεσιῶν, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ τέκνα διὰ μιᾶς καὶ μόνης, μεθ' ὃ ἐπήρχετο ἑτέρα ἀπαλλοτρίωσις πρὸς τὸν φυσικὸν πατέρα, ὅτε ἐπηκολούθει ἡ συμβολικὴ πρὸ τοῦ Πραίτωρος διεκδίκησις ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρός.[1]) Ὁ Ἰουστινιανὸς καταργήσας τοὺς συμβολικοὺς τύπους ἐθέσπισεν, ὅτι ἡ υἱοθεσία τελεῖται διὰ τῆς ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς καταχωριζομένης ἐν τοῖς πρακτικοῖς δηλώσεως τοῦ τὴν πατρικὴν ἔχοντος ἐξουσίαν καὶ τοῦ υἱοθετοῦντος, συμπαρισταμένου ἅμα καὶ τοῦ υἱοθετουμένου καὶ μὴ ἀντιλέγοντος.[2]) Ἂν καὶ ἀπηλλαγμένη τῶν συμβολικῶν τύπων ἡ υἱοθεσία, οὐδὲν ἧττον καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ παρέμεινεν ὡς πρᾶξις ἐπίσημος, ἐξ οὗ καὶ ἡ διάταξις, καθ' ἣν ὁ ἀπὼν δὲν δύναται δι' ἀντιπροσώπου νὰ υἱοθετήσῃ ἢ νὰ εἰσποιήσῃ.[3])

Ἔτι ἐπισημότερον ἐτελεῖτο ἡ εἰσποίησις ἐνώπιον τῆς τῶν φρατριῶν συνελεύσεως συμπραττόντων καὶ τῶν ἱερέων.[4]) Ἀλλ' ἀφ' ἧς οἱ αὐτοκράτορες συνεκέντρωσαν εἰς ἑαυτοὺς πᾶσαν ἐξουσίαν, ἔκτοτε ἐκράτησεν ἡ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς τέλεσις τῆς εἰσποιήσεως[5]) ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ εἰσποιοῦντος συναινέσει καὶ τοῦ εἰσποιουμένου, ἐὰν δ' οὗτος εἶναι ἀνήλικος, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος, πλειόνων δὲ τοιούτων ὑπόντων

---

6) Περὶ ὧν Κληρονομ. Δίκαιον § 153.

1) Gell. V. 19, Gaj. I. 134, Suet. Octav. 64.

2) L. 11 C. (8, 48), L. 5, (1, 7).

3) L. 25 § 1 (1, 7). Neque adoptare, neque arrogare quis absens, ne per alium eiusmodi s o l e n n i t a t e m peragere potest. Βασ. XXXIII. 1. 21.

4) Καὶ ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἐπακολουθούσης ἐπικλήσεως ἐκαλεῖτο «arrogatio». Gell. V. 19, Gaj. I. 98, 99, Ulp. VIII. 2. 3.

5) L. 2 pr. (1, 7) § 1 Inst. (1, 11), L. 2 C. (8, 48).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπαιτεῖται ἀπάντων ἡ συναίνεσις.[6]) Κατὰ τὴν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος[7]) ἥ τε υἱοθεσία ὡς καὶ ἡ εἰσποίησις γίγνονται οὐ μόνον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς, ἀλλὰ καὶ δι' αἰτήσεως πρὸς πᾶσαν ἁρμοδίαν ἀρχήν.

Παρ' ἡμῖν νῦν ἡ υἱοθεσία διεξάγεται ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου διὰ τῆς ἐν τοῖς πρακτικοῖς βεβαιώσεως, ὅτι παρέστησαν τὰ πρὸς τέλεσιν αὐτῆς συντρέχοντα πρόσωπα καὶ ἐδήλωσαν τὴν περὶ τούτου συναίνεσιν, καθ' ὃν ἀπαιτεῖ ὁ νόμος τρόπον. Ἀπόφασις δικαστικὴ δὲν ἀπαιτεῖται, διότι κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὴν τοῦ δικαστοῦ διάγνωσιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐκράτησεν, ὅπως τελῆται διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐκδιδομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν.[8])

Ἐπὶ τῆς εἰποιήσεως χωρούσης μετὰ διάγνωσιν ἀπαραίτητος ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις, ἐκδιδομένη ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν.

Ἡ τελεσίδικος περὶ υἱοθεσίας ἀπόφασις ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐγγράφεται, αἰτήσει τοῦ υἱοθετοῦντος ἢ υἱοθετηθέντος, ἐν τῷ ληξιαρχικῷ βιβλίῳ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ υἱοθετήσαντος.[9]) Ὁ νεώτερος νόμος δὲν ὁρίζει, ὅτι ἡ υἱοθεσία δέον πάντως νὰ τελεσθῇ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἐπιτάσσει τὴν ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις ἐγγραφήν, διότι προϋποτίθενται νενομοθετημένα καὶ τὰ περὶ υἱοθεσίας τελουμένης ἀείποτε διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν κρατοῦντα ἤδη νόμον μόνον ἐπὶ εἰσποιήσεως ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις, διὸ καὶ μόνον ἐπὶ ταύτης κρατεῖ ἡ τῆς ἐγγραφῆς διατύπωσις.

Ἡ παρὰ μὴ νομικῶν συγγραφέων μνημονευομένη υἱοθεσία αὐτεξουσίου διὰ διαθήκης, δὲν εἶναι ἴδιος νομικὸς τρόπος τελέσεως υἱοθεσίας, ἀλλ' ἁπλῆ δήλωσις τοῦ διαθέτου, ὅτι τρέφει πρὸς τὸν γεγραμμένον κληρονόμον ἦν καὶ πρὸς τέκνον στοργήν, οὗ ἕνεκεν ὁ κληρονόμος προσκτᾶται καὶ τὸ τοῦ κληρονομουμένου ὄνομα.[10])

---

6) L. 8 (1, 7), L. 5 C. (5, 59).

7) Νεαρ. 27.

8) Α. Π. 305 (1877).

9) Νομ. 29 8βρ. 1856. Ἄρ. 88. Ἐπὶ προστίμῳ 20—200 Δραχμῶν. Ἀρθ. 60.

10) Plin. hist. nat. XXXV. 2, Δίων Κάσσ. XL. 51, Suet. Iul. Caes. 83, Tib. 6. Rein, Privatr. σ. 480.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ ἐκ τῆς υἱοθεσίας δίκαια.

§ 205. Διὰ τῆς πλήρους υἱοθεσίας[1]) τὸ τέκνον ὡς πρὸς τὸν θετὸν αὐτοῦ πατέρα ἐπέχει τὴν αὐτὴν ἣν καὶ τὸ γνήσιον τάξιν, ὑπὸ τὴν τούτου ὑποβαλλόμενον πατρικὴν ἐξουσίαν,[2]) φέρον τοῦ θετοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα καὶ τὴν τούτου ἀκολουθοῦν κοινωνικὴν τάξιν, ἐκτὸς ἂν ἀνωτέρα ἡ ἰδία αὐτοῦ μὴ ἀλλοιουμένη διὰ τῆς υἱοθεσίας.[3]) Ἐπίσης δεσμὸς συγγενείας συνάπτεται μεταξὺ υἱοθετηθέντος καὶ τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν τοῦ θετοῦ πατρός, πρὸς οὓς τούτου ἕνεκα καθίσταται καὶ ἐξ αἵματος συγγενής, διότι ἐξ ἀρρενογονίας καὶ οὐχὶ ἐξ αἵματος συγγένεια καταρτίζεται διὰ τῆς υἱοθεσίας, διὸ πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ θετοῦ πατρὸς καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς αὐτοῦ οὐδεὶς συνάπτεται δεσμὸς συγγενείας.[4]) Πρὸς τοὺς λοιποὺς τοῦ υἱοθετήσαντος κατιόντας ὁ θετὸς καταλαμβάνει τάξιν συγγενοῦς ἐκ πλαγίου ἑτεροθαλὴς τῶν λοιπῶν τέκνων λογιζόμενος ἀδελφός, ὁ δ' ἐν τάξει ἐγγόνου υἱοθετηθεὶς ἑτεροθαλὴς λογίζεται ἀδελφὸς τῶν ἑτέρων τοῦ υἱοθετήσαντος ἐγγόνων, ἐὰν ἡ υἱοθεσία ἐγένετο ὡς περὶ ἐγγόνου ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν γεννηθέντος.[5])

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀπροσπορίστων τοῦ υἱοθετουμένου ἐπικαρπία τοῦ φυσικοῦ πατρὸς ἐν τῇ πατρικῇ ἐνυπάρχουσα ἐξουσίᾳ μετατίθεται εἰς τὸν θετὸν πατέρα.[6])

Ἡ ἀτελὴς υἱοθεσία οὐδὲν τούτων ἐπάγεται τοῦ υἱοθετηθέντος παραμένοντος ἐν τῇ φυσικῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς

---

1) Περὶ τῶν ὅρων «πλήρης» καὶ «ἀτελὴς υἱοθεσία» ὡς καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ κληρονομικὰ δίκαια. Κληρονομ. Δίκαιον § 282, 283. Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς παρὰ γυναικὸς υἱοθεσίας αὐτ. § 285, ὡς καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον συνεπειῶν ἐν § 282.

2) L. 1 pr. L. 15 pr. L. 40 pr. (1, 7).

3) L. 13, 35 (1, 7). Per adoptionem dignitas non minuitur, sed augetur.

4) L. 23 (1, 7). Κληρονομ. Δίκαιον § 282 σημ. 5.

5) L. 44 (1, 7).

6) Τοῦτο ὡς συνέπεια τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ ἐπικαρπία παρακολουθεῖ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, διότι οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος. Vangerow I. § 236 Anm. 3, Baron § 357. Ἀντιδοξοῦσι Marezoll, Giess. Zeitschr. VIII. σ. 212, Sintenis III. § 139 Anm. 39, Dernburg III. 33.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξουσίᾳ.[7]) Ἐν τῷ νόμῳ κανονίζονται μόνον τὰ ἐκ τῆς υἱοθεσίας κληρονομικὰ δίκαια, δὲν ἕπεται ὅμως ἐκ τούτου, ὅτι καὶ οὐδεμία συνάπτεται σχέσις ἀνιόντος πρὸς κατιόντα, διὸ καὶ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς υἱοθεσίας ἡ λύσις, ὅτι ὁ θετὸς πατὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀτελῶς υἱοθετηθέντος.[8])

Διὰ τῆς εἰσποιήσεως ὁ αὐτεξούσιος καθίσταται ὑπεξούσιος τῷ θετῷ πατρὶ αὐτός τε καὶ οἱ ὑπὸ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν τελοῦντες κατιόντες,[9]) ἐπὶ δὲ τῆς τούτου περιουσίας μετατρεπομένης εἰς ἀπροσπόριστον χρημάτιον κτᾶται ὁ εἰσποιήσας τὴν ἐπικαρπίαν,[10]) ἐκτὸς τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἱονεὶ τοιούτου χρηματίου, ἅτινα παραμένουσιν ἐλευθέρα τοῦ εἰσποιηθέντος περιουσία.[11])

Παρ' ἡμῖν ὁ ἐνῆλιξ καθίσταται αὐτεξούσιος,[12]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἐπὶ τῆς τοῦ ἐνήλικος εἰσποιήσεως ἀργοῦσι τὰ κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἀποτελέσματα, καθὸ μὴ ὑποβαλλομένου τούτου εἰς πατρικὴν ἐξουσίαν.[13])

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Πατρικὴ ἐξουσία κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον.

§ 206. Ἐκ τοῦ δεσμοῦ, ὃν ἡ φύσις δημιουργεῖ μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου, τίκτονται ἀμοιβαῖα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, πρώτιστον καὶ κύριον λόγον ἔχοντα τὸν ἠθικὸν νόμον τὸν διέποντα

7) Κληρονομ. Δίκαιον § 283.

8) Windscheid II. § 524 Anm. 8. Ἀντιδοξεῖ Burchardi, Arch. f. civ. Pr. VIII. σ. 183.

9) Pr. § 10 Inst. (1, 11), L. 2 § 2, L. 15 pr. (1, 7), § 2 Inst. (3, 10).

10) Pr. § 1 Inst. (3, 10). Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον πᾶσα ἡ περιουσία αὐτοῦ χρέη καὶ ἀπαιτήσεις μετέβαινον εἰς τὸν εἰσποιήσαντα ὡσεὶ καθόλου διαδοχῆς ἐπερχομένης. Gaj. III. § 82, 84, pr. § 1 Inst. (1, 10), L. 15 pr. (1, 7).

11) L. 4 § 2 (49, 17).

12) Νομ. 17 Αὐγ. 1861 Ἀρ. 114.

13) Περὶ ἑτέρων συνεπειῶν ὡς ἐκ τοῦ νεωτέρου νόμου. Κληρονομ. Δίκαιον § 284 σ. 567.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν οἰκογένειαν. Ἡ ἠθικὴ ἔννοια, ἐφ' ἧς ἐρείδεται ἡ οἰκογένεια τῆς νεωτέρας κοινωνίας εἶναι ἄγνωστος κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἐμφάνισιν ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ.

Ἡ ῥωμαϊκὴ οἰκογένεια ὑφίσταται ὡς αὐτοτελές τι ὂν ἀποτελοῦσα ἀφηρημένην ἑνότητα, ἐν ᾗ εἷς καὶ μόνος πάντων δεσπόζει, ὁ οἰκογενειάρχης, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ὁποίου τελοῦσι τὰ πάντα. Ἡ οἰκογενειακὴ ἐξουσία, ἣν ὁ πατὴρ ἀρχικῶς εἶχεν ἐπὶ τῶν τέκνων, ἦν ἀπόλυτος προσομοιάζουσα κατά τι πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ πράγματος δικαίωμα τῆς κυριότητος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταὐτή, οὐδ' ἔπεται, ὅτι ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ ἐνυπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τοῦ προσώπου[1]) ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς εἰς τὴν τοῦ ἑτέρου πατρικὴν ἐξουσίαν μετάθεσις τελεῖται κατὰ τὸν τύπον τῆς τοῦ πράγματος ἀπαλλοτριώσεως.[2]) Ἀλλ' ἡ ἀπόλυτος ἐξουσία ἐπὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας δὲν ἐκτείνεται καὶ πέραν αὐτῆς, διότι τὰ δίκαια καὶ καθήκοντα τοῦ προσώπου ὡς ῥωμαίου πολίτου οὐδόλως ἀλλοιοῦνται ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.[3])

Ὁ οἰκογενειάρχης ἐν τῷ οἴκῳ εἶναι καὶ ὁ δικαστής, ἐν δὲ τῷ δικαιώματι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ἐπὶ τῶν τέκνων διατυποῦται θεωρητικῶς ὁλόκληρος ἡ κυριαρχικὴ τοῦ πατρὸς ἐξουσία.[4]) Οὐ μόνον τῶν οἰκιακῶν παραπτωμάτων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων ἦν τιμωρὸς ἐπιβάλλων καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου[5]) συμπαρεδρευόντων μὲν συνήθως τῶν συγγενῶν καὶ φίλων,[6]) ἀλλ' ἐν ἐπειγούσῃ ἀνάγκῃ καὶ ἄνευ τούτων.[7])

---

1) Ὡς φρονεῖ Glück II. σ. 237 καὶ εἰς ὃ καταλήγει καὶ Savigny I. σελ. 358.

2) Rossbach σ. 27 Anm. 100, Keller, Pand. § 413.

3) L. 9 (1, 6). Filius familias in publicis causis loco patrisfamiliae habetur, veluti ut magistratum gerat, ut tutor detur.

4) Ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ τύπου τῆς εἰσποιήσεως «utique ei vitae necisque in eo potestas siet, uti patri endo filio est.» Gell. V. 19. Leist, Graeco—Italische Rechtsgeschichte σ. 56 Not. i.

5) Gell. V. 19, Cic. pro dom. XXIX. 77, Coll. leg. IV. 8 Δίων Κάσσ. XXXVII. 36 . . . «συχνοὶ γὰρ . . . οὐχ ὅτι ὕπατοι, ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται παῖδας σφῶν ἀπέκτειναν». L. 11 (28, 2), L. 10 C. (8, 17).

6) Val. Max. V. 8, 2. 3. V. 9, 1. Seneca de clem. I. 15.

7) Sallust. Catil. 39, Val. Max. V. 8, 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ Σπούριος Κάσσιος τρὶς ὑπατεύσας καὶ τρὶς τὸν στέφανον τῆς νίκης περιβληθεὶς διαταγῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνηλεῶς ἐμαστιγώθη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πατρικῷ οἴκῳ ἐθανατώθη, διότι ἐπρότεινε τὸν καταμερισμὸν τῆς ἐθνικῆς γῆς ὑπὲρ τῶν ἀπόρων, ὁ δὲ Φούλβιος τὸν υἱὸν αὐτοῦ συγκλητικὸν ὄντα ἀπέκτεινεν ὡς αὐτομολήσαντα πρὸς τὴν φατρίαν τοῦ Κατιλίνα.[8]) Τὰ νεογνὰ ἐν τούτοις ἐπροστατεύοντο ὑπὸ τοῦ νόμου, διότι ταῦτα δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκτείνῃ ὁ πατήρ, ἐκτὸς μόνον ἂν ἦσαν ἀγενῆ καὶ ἄμορφα τηρουμένων καὶ ἐνταῦθα ὡρισμένων διατυπώσεων.[9])

Ἕτερον δικαίωμα τοῦ πατρὸς ἦν τὸ τῆς ἐκποιήσεως τοῦ τέκνου τελουμένης ταύτης διὰ τριῶν ἀπαλλοτριώσεων τοῦ υἱοῦ καὶ μιᾶς τῆς θυγατρός, δι' ὧν ἐπήρχετο ἡ λύσις παντὸς δεσμοῦ μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου,[10]) ἂν δὲ τοῦτο ἐξεποιεῖτο ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ περιέπιπτεν εἰς δουλείαν.[11]) Ἀλλὰ τοῦ χρόνου προϊόντος τὸ ἀπόλυτον τοῦτο δικαίωμα τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐν πολλοῖς ἐμετριάσθη καὶ κατίσχυσε τὸ αἴσθημα τῆς στοργῆς. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ Κωνσταντῖνος[12]) τὴν τῶν νεογνῶν ἐκποίησιν ἐπέτρεψε μόνον ἐν ἐνδείᾳ καὶ σὺν τῷ δικαιώματι τῆς ἐξαγορᾶς, οὕτω δ' ἐμμέσως περιωρίσθη καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκθέσεως τοῦ νεογνοῦ,[13]) τὴν δὲ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξιν ἐκύρωσε καὶ ὁ Ἰουστινιανός.[14])

---

8) Val. Max. V. 8, 2, 8, 5, Liv. II. 41, Plin. XXXIV. 4, Διονυσ. VIII. 79, Sallust. Catil. 39, Δίων Κάσσ. XXXVII. 36.

9) Διονυσ. II. 15, Cic. de leg. III. 8. Οὕτω καὶ ἐν Σπάρτῃ Πλουτ. Λυκ. 16. «τὸ δὲ γεννηθὲν οὐκ ἦν κύριος ὁ γεννήσας τρέφειν, ἀλλ' ἔφερε λαβὼν εἰς τόπον τινὰ λέσχην καλούμενον, ἐν ᾧ καθήμενοι τῶν φυλετῶν οἱ πρεσβύτατοι καταμαθόντες τὸ παιδάριον, εἰ μὲν εὐπαγὲς εἴη καὶ ῥωμαλέον, τρέφειν ἐκέλευον . . . εἰ δὲ ἀγενὲς καὶ ἄμορφον ἀπέπεμπον . . . ὡς οὔτε αὐτῷ ζῆν ἄμεινον οὔτε τῇ πόλει». Leist σ. 60 Not. f.

10) Διονυσ. II. 27, Ulp. X. 1, Gaj. I. 132, IV. 19. Ἂν ὁ πατὴρ συνήνει εἰς τὸν γάμον τοῦ τέκνου, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐκποιήσῃ τοῦτο. Διονυσ. II. 27, Πλουτ. Νουμ. 17. Walter, Geschichte d. röm. Rechts II. § 538.

11) Cic. pro Caec. 34, de orat. I. 40.

12) Ἂν καὶ πρὸ τούτου τὰ ἐξημερωθέντα ἤθη ἀπεδοκίμασαν τὴν ἐκποίησιν ἄνευ ἀνάγκης. Paul. S. R. V. 1 § 1.

13) Vat. Frg. § 34, L. un. C. Th. (5, 8).

14) L. 2 (4, 43).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴν τοῦ βρέφους ἔκθεσιν ἀποδοκιμάζων ὁ Κωνσταντῖνος ἀπηγόρευσε τὴν ἀναζήτησιν τοῦ τέκνου,[15]) μεταγενεστέρως δ' ἐτιμωρήθη ἡ ἔκθεσις καὶ ὡς ἔγκλημα.[16]) Κατὰ τὰς ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ διατάξεις ἡ τοῦ τέκνου ἀπαλλοτρίωσις δὲν συνεπήγετο καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἰθαγενείας.[17])

Διατάξεις νεωτέρου νόμου.

§ 207. Ἐκ τῆς κατὰ τὰ πρότερον κρατούντα ἐξουσίας τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν τέκνων παρέμεινεν ἐν τῷ νεωτέρῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ ἡ διάταξις, καθ' ἣν ἡ τῶν τέκνων ἐκποίησις ἐπιτρέπεται μόνον ὡς ἐκ τῆς ἐνδείας, ἧς ἕνεκεν ἀδύνατος ἡ συντήρησις αὐτοῦ, τῆς τοῦ νεογνοῦ ἐκθέσεως ἀπαγορευθείσης ἐπὶ ποινῇ. Ἡ τοῦ τιμωρεῖν ἐξουσία ἐπὶ πολὺ περιεκόπη τοῦ πατρὸς ἔχοντος μόνον τὸ δικαίωμα σωφρονισμοῦ τοῦ τέκνου, ἐπὶ δὲ βαρυτέρων παραπτωμάτων τὸ τέκνον παραδίδοται εἰς τὸν δικαστὴν κολάζοντα αὐτό, ἀκουομένου καὶ τοῦ πατρός.[1])

Ἄλλαι νῦν περὶ τούτου κρατοῦσιν ἀρχαί. Τὸ τέκνον διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῆς πολιτείας μὴ παραδιδούσης τοῦτο ἕρμαιον τῆς ἰδιοτροπίας καὶ αὐθαιρεσίας τοῦ πατρός, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀρνεῖται καὶ εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ σωφρονισμοῦ, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον, εἴτε χάριν τῆς ἐν τῷ οἴκῳ τάξεως καὶ εὐπρεπείας, εἴτε ὅπως προφυλάξῃ τὸ τέκνον κατὰ τῶν κινδύνων, οὓς διατρέχει ἐξ ἰδίας ἀπειρίας, ἢ πονηρῶν ἕξεων. Ἡ τοῦ τέκνου ἔκθεσις ἀποτελεῖ ἴδιον ἀδίκημα τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ νόμου ὁτὲ μὲν αὐστηρότερον, ὁτὲ δὲ ἐπιεικέστερον,[2]) ὡς ἐπίσης τιμωρεῖται καὶ ἡ παιδοκτονία.[3]) Ὁ πατὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ σωφρονίζειν τὸ τέκνον, ἀλλὰ μέχρις ὡρισμένου βαθμοῦ, διότι πᾶσα εἰς τοὺς ὑπὸ ἀλλοτρίαν ἐξουσίαν ἢ ἐπιμέλειαν σωματικὴ βλάβη τιμωρεῖται, ὁ δὲ αἰκισθεὶς ἀποσπώμενος παρ'

15) L. un. C. Th. (5, 7).

16) L. 2 C. (8, 52).

17) Paul. S. R. V. 1, § 1, Vat. Frg. § 33, L. 2 C. (7, 14), L. 10 C. (8, 47).

1) L. 3 C. (8, 47), L. un. C. (9, 15), L. 9 § 3 (1, 16).

2) Π. Ν. 306.

3) Π. Ν. 294. Περὶ κυοφορουμένου Ἄρ. 302.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκείνων, ὑφ' ὧν τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπιμέλειαν διατελεῖ, παραδίδοται εἰς τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέρων.[4]) Ὁ τὴν ἀνατροφὴν ἀνηλίκων ἐπιμελούμενος δύναται ἕνεκα σπουδαίων λόγων νὰ προκαλέσῃ ἀπόφασιν τοῦ Εἰρηνοδίκου ἐπιβάλλουσαν τῷ ἀνηλίκῳ περιορισμὸν ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς τριάκοντα ἡμέρας.[5])

Προστασία πατρικῆς ἐξουσίας.

§ 208. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία ὡς σχέσις ἀναγνωριζομένη ὑπὸ τοῦ νόμου προστατεύεται δι' ἐνδίκων μέσων ἀμφισβητουμένη παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου ἢ παρὰ τρίτων παρακρατούντων τὸ τέκνον. Κατὰ τοῦ τέκνου τοῦ μὴ ἀναγνωρίζοντος τὴν ἐπ' αὐτοῦ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἡ δίκη, καθὸ μὴ δυναμένη νὰ καταλήξῃ εἰς χρηματικὴν καταδίκην, διεξήγετο κατὰ τὴν ἐξαιρετικὴν διαδικασίαν, ἧς ἀντικείμενον ἦν ἡ βεβαίωσις ὡρισμένης τοῦ προσώπου καταστάσεως.[1]) Νῦν ἡ τοιαύτη δίκη διεξάγεται κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν, τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ χωρούσης ἐν ὡρισμένοις θέμασιν, ἐν οἷς δὲν συγκαταλέγεται καὶ τοῦτο.[2])

Κατὰ τρίτων ἔχει ὁ πατὴρ τὴν συνήθη ἐκδικητικὴν ἀγωγήν, ἀλλ' ἐν τῷ τύπῳ ὡς νόμιμος αἰτία ἐδηλοῦτο ἡ κατὰ τὸ κουϊριτικὸν δίκαιον πατρικὴ ἐξουσία, διότι ἄλλως ἦν ἀπαράδεκτος ἡ ἀγωγή.[3])

Ἐκτὸς τῆς ἀγωγῆς δίδοται καὶ τὸ παράγγελμα περὶ ἀπαγωγῆς τοῦ τέκνου[4]) προπαρασκευαζόμενον διὰ τοῦ ἑτέρου περὶ παραστάσεως ἐγειρομένου παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς κεκτημένου τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν κατὰ τοῦ κατέχοντος τὸ τέκνον ἢ δόλῳ πράττοντος,

---

4) Π. Ν. 313, 314. Κατὰ τὴν τοῦ Τραϊανοῦ διάταξιν ὁ σκληρῶς φερόμενος πρὸς τὸ τέκνον ἐξαναγκάζεται εἰς χειραφεσίαν. L. 5 (37, 12).

5) Ν. 17 Αὐγ. 1861. Ἄρ. 56.

1) «Praejudicium» § 13 Inst. (4, 6).

2) Αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλουμένη «actio de patr. potestate affirmativa» ἐνάγοντος τοῦ πατρός, καὶ «actio de patr. potest. negativa» ἐνάγοντος τοῦ τέκνου. Keller, Pand. § 419, Baron, Pand. § 353.

3) L. 1 § 2 (6, 1). Si quis ita petit filium suum, vel in potestate ex jure Romano, videtur mihi et Pomponius consentire, recte eum egisse, ait enim, adiecta causa ex lege Quiritium vindicare posse.

4) L. 1 (43, 30), L. 1, 2, 3 C. (8, 8). Sarwey, Arch. f. civ. Pr. XXXII. σ. 21.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅπως μὴ ᾖ παρ' αὐτῷ. Διὰ τοῦ παραγγέλματος τούτου ἀποκαθίσταται ἡ μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου ἐπικοινωνία, διὰ δὲ τοῦ περὶ ἀπαγωγῆς ἐκδικάζεται τὸ δικαίωμα τῆς τοῦ τέκνου ἀνατροφῆς. Τὰ παραγγέλματα ταῦτα μετέρχεται καὶ ἡ μήτηρ,[5]) καθ' ἃς καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ πατρὸς παραγγέλματα ἀργοῦσι, καθ' ἣν περίπτωσιν τῇ μητρὶ ἀνετέθη ἡ τῶν τέκνων ἀνατροφή.[6])

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Ὁ ὑπεξούσιος οὐδὲν ἴδιον ἔχει.

§ 209. Ὁ ὀργανισμὸς τῆς ῥωμαϊκῆς οἰκογενείας συντεταγμένην ἀποτελούσης ἑνότητα ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου διεπομένην, δὲν ἀνέχεται ἑτέρου βούλησιν περιορίζουσαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνωτάτου αὐτῆς ἄρχοντος. Ἐντεῦθεν τὸ πανάρχαιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἀναπτύξεως τῆς νομοθεσίας κρατοῦν ἀξίωμα, ὅτι τὸ ὑπεξούσιον τὸ πᾶν κτᾶται διὰ τὸν πατέρα οὐδὲν ἴδιον ἔχον.[1])

5) L. 2, 3 C. (8, 8) «ad instar».

6) L. 1 § 3, L. 3 § 5 (43, 30).

1) Διον. Ἁλικ. VIII. 79. «Ῥωμαίοις οὐδὲν ἴδιόν ἐστι κτῆμα ζώντων τῶν πατέρων». Gaj. II. § 87. «Igitur quod liberi, quos in potestate habemus ... ex aliqualibet causa adquirunt, id nobis adquiritur: ipse enim, qui in potestate nostra est nihil suum habere potest». Ulp. XIX. 18, Vat. Frg. § 51, pr. Inst. (2, 9), L. 6 § 2 (7, 1), L. 10 pr. (41, 1). Τὴν θεωρίαν τοῦ Walter, röm. Rechtsgesch. II. § 501 καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων φρονούντων ὅτι ἡ πατρικὴ ἐξουσία νομικῶς ταὐτὴ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν (ὅρα ἀνωτ. § 206) ἀνεσκεύασαν οἱ Pfordten, Abhandl. Nº 2, Zimmern, Rehtsgesch. II. § 179, Rossbach σ. 29 Not. 100, Mandry I. σ. 31. Ἐπίσης δὲν ὑφίσταται καὶ ἑνότης προσώπων ὡς ὑπέλαβόν τινες ἐκ τῶν ῥήσεων ἐν L. 11 § 1 C. (6, 26) «cum et natura pater et filius eadem persona pene intelligantur». § 4. Inst. (3 19), διότι ἐκ τῶν δικαιοπραξιῶν τῶν μεταξὺ πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου ὡς πράκτορος ἢ πλοιάρχου ἑτέρου ἐπιχειρουμένων τίκτονται μεταξὺ πατρὸς καὶ τοῦ ἑτέρου δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Mandry I. σ. 33, 152, 367, Arndts, Pand. § 435 Anm. 1, Dernburg III. § 32 Anm. 8. Ἑνότητα οὐχὶ προσώπου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δὲν ἐξαφανίζεται ἡ κατὰ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον ἱκανότης, ἀλλ' ὁ ὑπεξούσιος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἰδίαν κατ' αὐτὸ ἐξουσίαν, ὅπερ δηλοῖ, ὅτι ἔχει πλήρη τὴν ἱκανότητα τοῦ κτᾶσθαι,[2]) ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς σχέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ πᾶν ὅ,τι κτᾶται καθίσταται κτῆμα τοῦ πατρός,[3]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρεώσεις ὡς καὶ πᾶς αὐτεξούσιος.[4])

Ἡ αὐστηρὰ αὕτη ἀρχὴ τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου ἐν πολλοῖς ἠλλοιώθη προϊόντος τοῦ χρόνου, ἰδίως δὲ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων, ὅτε ἐντελέστερον ἀνεπτύχθη καὶ διετυπώθη ἡ ἔννοια τῶν χρηματίων, ἐν δὲ τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἐκράτησε τὸ ἐπιεικέστερον σύστημα, τῆς κατὰ τὰ πρότερον ἰσχύοντα ἐξαιρέσεως μετατραπείσης εἰς κανόνα.

Πατρικὸν χρηματίον.*)

§ 210. Κατὰ τὸν ἕκτον ἤδη ἀπὸ Κ. Ρ. αἰῶνα ἦν σύνηθες τὸ τῶν δούλων χρηματίον, μεθ' οὗ συνανεπτύχθη καὶ τὸ τῶν ὑπε-

---

ἀλλὰ περιουσίας, ἤτοι ἐνιαῖον ὑποκείμενον κτήσεως δικαιωμάτων ἀποδέχονται οἱ Brinz, Pand. σ. 1160, Sintenis III. § 141 Anm. 3, Keller, Pand. § 418. Ὀρθοτέρα ἡ τοῦ Mandry I. σ. 30—56, καθ' ἣν ἡ ἀνικανότης τοῦ ὑπεξουσίου ὅπως ἔχῃ ἰδίαν περιουσίαν, ἐνυπάρχει πρωτίστως καὶ ἀμέσως οὐχὶ ἐν τῇ πατρικῇ κυρίως ἐξουσίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς ῥωμαϊκῆς οἰκογενείας, εἰς ὃ ἀποκλίνει καὶ Dernburg III. § 32.

2) Mandry I. σ. 56.

3) Ἐξ οὗ ὡς συνέπεια παρέπεται ἡ ἀνικανότης τοῦ ὑπεξουσίου νὰ ἀποκτήσῃ δι' ἑαυτὸν Savigny II. σ. 52, Walter II. § 539, Rein, Privatr. σ. 488, Brinz, Pand. σ. 1159, ἐνῷ κατὰ Mandry ἀναστρέφοντα τοὺς ὅρους κτᾶται ὁ πατήρ, διότι τὸ τέκνον οὐδὲν ἴδιον ἔχει, ὅτε ἄρχεται πλημμελὴς κύκλος, διατὶ οὐδὲν ἴδιον ἔχει. Ἐκ τοῦ Γαΐου II. 87 οὐδὲν περὶ τῆς τοιαύτης ἐννοίας.

4) L. 39 (44, 7). Filiusfamilias ex omnibus causis tamquam paterfamilias obligatur, et ob id agi cum eo tamquam cum patrefamilias potest. L. 6 § 7 (19, 1), L. 57 (5, 1), L. 8 § 4 (46, 4), L. 2 § 2 (4, 5), L. 1 § 42 (16, 3), L. 44, 45 (15, 1), L. 10 § 2 (46, 1), L. 5 pr. (14, 5), L. 141 § 2 (45, 1). Savigny II. σ. 52, Mandry I. σ. 339, καθ' ὃν τοῦτο δὲν ἦν ἄξιωμα τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου.

*) Mandry, Begriff und Wesen des Peculium. (1869), Mandry, Familiengüterrecht II. σ. 1 Anm. 1 ἔνθα καὶ τὴν ἀρχαιοτέραν φιλολογίαν·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ξουσίων, ἂν μὴ βραδύτερόν τι, ὅτε καὶ μεγαλείτεραι ἐσχηματίσθησαν περιουσίαι καὶ ἡ διαχείρισις τούτων παρὰ τῶν ὑπεξουσίων ἀναγκαιοτέρα κατέστη.[1]) Πατρικὸν χρημάτιον ἦν ἡ παρὰ τοῦ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχοντος εἰς ὑπεξούσιον παραχωρουμένη περιουσία νομικῶς μὲν μὴ ἀποχωριζομένη ἀπὸ τῆς ἐκείνου, φυσικῶς δὲ μόνον ἀνήκουσα τῷ ὑπεξουσίῳ.[2]) Τὸ τοιοῦτο χρημάτιον συνιστᾶται διὰ τῆς καθ' οἱονδήποτε τρόπον δηλουμένης βουλήσεως[3]) τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος περὶ παραχωρήσεως τοιαύτης περιουσίας εἰς τὸν ὑπεξούσιον, ὅπως φυσικῶς ἔχῃ ταύτην,[4]) ἢ ἐπαφιεμένης αὐτῷ τῆς ἄλλοθι περιελθούσης περιουσίας.[5])

Ἀντικείμενον τοῦ χρηματίου εἶναι πᾶν ἐν γένει στοιχεῖον περιουσίας, ἤτοι πραγματικὰ δίκαια καὶ ἀπαιτήσεις.[6]) Χρημάτιον ἀποτελεῖ καὶ ἡ πρὸς τὸ ὑπεξούσιον τέκνον δωρεὰ τοῦ πατρός,[7]) ἀναβιοῦσα ἂν μὴ ὁ πατὴρ ἀνακαλέσῃ ταύτην προαποβιών[8])

---

1) Plaut. Mostell. I. 3, 96, Asin. III. 1, 36, Pers. II. 2, 10, Merc. I. 1, 95, Capt. V. 3, 4, 11, Mandry II. σ. 22.

2) L. 32 pr. L. 39, L. 47 § 6 (15, 1), § 10 Inst. (4, 6). Mandry II. σ. 6, οὗ τὸν τοιοῦτον τοῦ πατρικοῦ χρηματίου χαρακτηρισμὸν ἀποδέχονται Windscheid II § 289, 484, 518 (Ἔκδ. 6η) καὶ Dernburg III. § 32. Ἡ λέξεις «peculium» ἐν μὴ τεχνικῇ σημασίᾳ δηλοῖ ἁπλῶς περιουσίαν Serv. in Virgil. Bucol. I. 33, Festus v. peculium, L. 17 pr. (36, 1), L. 5 § 3 (15, 1), τὸ δὲ πατρικὸν χρημάτιον καλεῖται ἁπλῶς «peculium» ἢ «pecul. paganum» κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ στρατιωτικόν. L. 37 pr. § 1 C. (3, 28), L. 7 § 6 (39, 5). Mandry II. σ. 3.

3) L. 4 pr. § 2, L. 5 § 4, L. 6, 7 § 1, 2, 3, L. 8, 39 (15, 1).

4) «re enim, non verbis peculium augendum est». L. 4 § 1 (15, 1), L. 6 § 4, L. 8, 49 § 2 αὐτ.

5) L. 4 § 2, L. 39, 49 (15, 1). Keller, Pand. § 415, Windscheid II. § 484, Mandry II. σ. 58. Ἡ παραχώρησις τελεῖται τῶν μὲν ἐνσωμάτων διὰ παραδόσεως L. 4 § 1, L. 8, 49 § 2 (15, 1), L. 6 § 4 (33, 8) τῶν δὲ κατὰ τρίτων ἀπαιτήσεων (nomina), ἐὰν ἡ τούτων ἢ τῶν τόκων καταβολὴ δύναται νὰ γίνῃ οὕτως εἰς τὸν ὑπεξούσιον, ὥστε ὁ καταβαλὼν νὰ μὴ δύναται νὰ ἀναζητήσῃ ταύτην ὡς μὴ εἰς κατάλληλον γενομένην πρόσωπον, ὅπερ προϋποτίθησιν ἀπεριόριστον διαχείρισιν. L. 26 (33, 8). Mandry II. σ. 67.

6) L. 7 § 4, 5 (15, 1).

7) L. 1 § 1 (41, 6), L. 11 C. (8, 54), L. 15 pr. (49, 17). Mandry II. σ. 78, Windscheid II. § 484 Anm. 2, 6.

8) L. 25 C. (5, 16), L. 18 pr. C. (3, 36), L. 6 § 2 C. (6, 61).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ χειραφετῶν τὸ τέκνον,[9]) ὡς καὶ πᾶν ὅ,τι κτᾶται ὁ ὑπεξούσιος διαχειριζόμενος τὸ χρηματίον.[10])

Τὸ χρηματίον νομικῶς εἶναι περιουσία τοῦ τὴν πατρικὴν ἔχοντος ἐξουσίαν, ἐξωτερικῶς δὲ μόνον παρίσταται ὡς τοιαύτη τοῦ ὑπεξουσίου διαχειριζομένου ταύτην ὡσεὶ ἰδίαν καὶ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι.[11])

Πράξεις ἐπαγομένας παραίτησιν τῶν εἰς τὸ χρηματίον ἀναγομένων δικαιωμάτων ἢ μετάθεσιν τοιούτων εἰς ἕτερον δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ τέκνον, ἂν μὴ ἐπιτρέψῃ τοῦτο ὁ πατὴρ τῷ ὑπεξουσίῳ, ὅπερ τεκμαίρεται κεκτημένην ἔχων τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν, ἐκ τούτου καὶ μόνου, ὅτι ὁ πατὴρ ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν διαχείρισιν τοῦ χρηματίου,[12]) ὅτε τὸ τέκνον ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως.[13]) Ἀλλὰ καίτοι ἐπιτραπείσης τῷ ὑπεξουσίῳ τῆς διαχειρίσεως, οὐδὲν ἧττον δὲν δύναται νὰ δωρήσηταί τι ἐκ τῶν τοῦ χρηματίου,[14]) ἂν μὴ ῥητῶς δηλώσῃ τοῦτο ὁ πατήρ, ἢ ἐξ ἑτέρων γεγονότων καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως τοῦ ὑπεξουσίου

---

9) L. 31 § 2 (39, 5), L. 17 C. (8, 54).

10) L. 40 (15, 1), L. 1 § 5, L. 4 (41, 2).

11) «veluti proprium patrimonium» L. 39, 47 § 6 (15, 1).

12) Οἱ ὅροι «administratio» ἢ «libera administratio» ἐναλλάσσονται L. 28 § 2 (2, 14), L. 3 § 2 (14, 6), L. 48 (15, 1), ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἔχει τὸ τέκνον μόνον, ἐὰν δοθῇ αὐτῷ «libera administratio». Sintenis III. σ. 141, Baron, Pand. § 355, Keller, Pand. § 415, Windscheid II. § 518 Anm. 3, Mandry II. σ. 86—116.

13) L. 7 § 1, L. 46, 48 § 1 (15, 1), L. 28 § 2 (2, 14), L. 34 pr. (46, 2), L. 84 (46, 3), L. 52 § 26 (47, 2), L. 10 C. (4, 26). Ὅθεν ἐκ μόνης τῆς ἐπιτραπείσης διαχειρίσεως παρέπεται τὸ δικαίωμα τῆς ἐκποιήσεως L. 15 § 3 (44, 3) L. 12 (42, 8), L. 41 § 1 (6, 1), L. 18 § 4, L. 19 (13, 7), L. 14 (41, 2), τῆς ἐνεχυριάσεως L. 13 (12, 6), L. 18 § 4 (13, 7), L. 1 § 1 (20, 3), τῆς εἰς τὸν ὑπεξούσιον καταβολῆς L. 20, 21 (12, 2), L. 24 (23, 3), L. 25 (46, 2), L. 3 C. (8, 42), τῆς ἀνανεώσεως L 34 pr. (46, 2), L. 21, (12, 2), L. 48 § 1 (15, 1) καὶ συνομολογήσεως συμφώνου ἀποχῆς L. 28 § 2, L. 29 (2, 14), L. 52 § 26 (47, 2). Mandry II. σ. 89.

14) L. 7 pr. § 1—5 (39, 5), L. 3 § 2 (14, 6), L. 52 § 26 (47, 2), L. 28 § 2 (2, 14), L. 34 pr. (46, 2), L. 1 § 1 (20, 3), L. 8 § 5 (20, 6).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιωπηρῶς ὑπονοεῖται δοθεῖσα καὶ ἡ τοιαύτη ἐξουσία,[15]) ἐν ᾗ ὅμως δὲν τεκμαίρεται ἐνυπάρχον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς αἰτίας θανάτου δωρεᾶς.[16])

Διὰ διαθήκης καὶ συναινοῦντος τοῦ πατρὸς οὐδὲν διατίθησιν ὁ ὑπεξούσιος, διότι οὐδεὶς συντάσσει δι' ἑτέρου διαθήκην οὐδὲ διατίθησι περιουσίαν ἑτέρου.[17])

Τὸ χρημάτιον ἐκλείπει ὁποτεδήποτε ἀνακαλούμενον ὑπὸ τοῦ πατρός,[18]) ὡς καὶ λυομένης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας. Ἐὰν ἡ πατρικὴ ἐξουσία λυθῇ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός, τὸ χρημάτιον περιέρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν πρὸς τὸν ὑπεξούσιον δωρεῶν, ἃς προαποβιώσας ὁ πατὴρ δὲν ἀνεκάλεσε, χειραφετουμένου δὲ τοῦ τέκνου θεωρεῖται ὡς δωρηθὲν τὸ χρημάτιον, ἂν δὲν παρακρατήσῃ τοῦτο ὁ πατήρ.[19]) Κατὰ τὴν τοῦ Κλαυδίου διάταξιν κατασχεθείσης ὑπὸ τοῦ δημοσίου τῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς ἕνεκα χρεῶν τὸ χρημάτιον παραμένει ἰδία τοῦ τέκνου περιουσία.[20])

Στρατιωτικὸν χρημάτιον. (*)

§ 211. Τὸ δόγμα, ὅτι τὸ ὑπεξούσιον οὐδὲν ἴδιον ἔχει, ἀποτριβόμενον μικρὸν κατὰ μικρὸν σπουδαίως ἠλλοιώθη ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ἀφ' ἧς ἀνεπτύχθη τὸ στρατιωτικὸν χρημάτιον, ὡς πρὸς ὃ πλήρη τὴν κατὰ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον ἱκανότητα ἐκέκτητο τὸ ὑπεξούσιον. Πρῶτος ὁ Αὔγουστος ἐθέσπισεν, ὅτι τὸ ὑπεξούσιον διατίθησι διὰ διαθήκης πᾶσαν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας κτῆσιν,[1]) μεθ' ὃ ἐκράτησεν ἡ ἀρχή, ὅτι ἐν τούτῳ τὸ τέκνον θεωρεῖται ὡς αὐτεξούσιον εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἀνηκούσης τῆς τοιαύτης

---

15) Ὡς ἐὰν τὸ τέκνον εἶναι συγκλητικόν. L. 7 § 2, 3 (39, 5), L. 1 § 1 (20, 3).

16) L. 7 § 5 (39, 5). Κληρονομ. Δίκαιον § 183.

17) L. 6 (28, 1).

18) L. 8 (15. 1).

19) Vat. Frg. § 260, 261, § 20 Inst. (2, 20), L. 53 (15, 1).

20) L. 3 § 4 (4, 4).

*) Fitting, das castrense peculium in seiner geschichtlichen Entwickelung und heutigen gemeinrechtlichen Geltung. (1871).

1) Ulp. XX. 10, pr. Inst. (2, 12).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περιουσίας, ἣν ἀπολύτως διατίθησι διὰ πράξεων ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου.[2])

Τὸ στρατιωτικὸν χρημάτιον ἀποτελεῖται ἐκ παντὸς ὅ,τι κτᾶται τὸ ὑπεξούσιον οὐ μόνον ἀμέσως ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἕνεκεν,[3]) ἤτοι τὰ ὑπὸ φίλων καὶ συγγενῶν δωρούμενα αὐτῷ κινητὰ εἰς στρατείαν ἀπερχομένῳ,[4]) τὰ εἰς στρατιωτικὸν ὁπλισμὸν κἂν μὴ χάριν ἐκστρατεύσεως διδόμενα τοιαῦτα δῶρα, ὡς καὶ τὰ κτηθέντα ἐκ χρημάτων ἐπὶ προσπορισμῷ στρατιωτικοῦ ὁπλισμοῦ δοθέντων.[5]) Στρατιωτικὸν χρημάτιον ἀποτελοῦσι καὶ τὰ διὰ πράξεως ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου κτηθέντα κινητὰ ἢ ἀκίνητα παρὰ προσώπων, μεθ' ὧν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας προῆλθεν ἡ οἰκειότης,[6]) ἂν δ' ὁ διδοὺς εἶναι συγγενής, τότε μόνον ὑπάρχει στρατιωτικὸν χρημάτιον, ἐὰν ἡ δικαιοπραξία ἐγένετο, ἀφ' ἧς ἀμφότεροι στρατιωτικῶς συνυπηρέτησαν.[7]) Κατὰ διάταξιν τοῦ Ἀδριανοῦ στρατιωτικὸν χρημάτιον λογίζονται καὶ τὰ διαρκούσης τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καταλειπόμενα ὑπὸ τῆς συζύγου εἰς τὸν στρατιώτην γραφόμενον κληρονόμον, ἥτις ὡς ὅλως ἐξαιρετικὴ δὲν κρατεῖ ἐπὶ τῶν διὰ δωρεᾶς, κληροδοσίας καὶ καταπιστεύσεως καταλειπομένων.[8])

Τὸ στρατιωτικὸν χρημάτιον διατίθησιν ὁ ὑπεξούσιος ἀκωλύτως διὰ πάσης οἱασδήποτε πράξεως ἐν ζωῇ ἢ αἰτίᾳ θανάτου,[9]) αὐτεξουσίου τάξιν ἐπέχων ὡς πρός τε τὸν πατέρα καὶ τρίτους.[10]) Ἀποβιοῦντος τοῦ ὑπεξουσίου ἄνευ διαθήκης ἐκαλεῖτο ἐξ ἀδιαθέτου ὁ πατὴρ δικαίῳ χρηματίου,[11]) μέχρις οὗ ὁ Ἰουστινιανὸς ὑπήγαγε

---

2) L. 1 § 3, L. 2 (14, 6), L. 15 § 3 (49, 17).

3) L. 11 (49, 17), L. 1 C. (12, 37), L. 4 (3, 36).

4) L. 3 § 4 (24, 1), L. 6, 11 (49, 17), L. 4 C. (3, 36). Οὐχὶ τὰ νῦν τὸ πρῶτον ἀναδεχομένῳ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν διδόμενα. Vangerow I. § 234.

5) L. 3 (49, 17)... ad castrenses vel militares forte res comparandas.

6) L. 5, 8 (49, 17), L. 1, 4 C. (12, 37).

7) L. 16 § 1, L. 19 (49, 17), L. 4 C. (12, 37). Vangerow I. § 234.

8) L. 13 (49, 17). Vangerow I. § 234.

9) L. 2, 14, 17 § 1, L. 19 § 3 (49, 17).

10) L. 2 (14, 6), L. 4 § 1, L. 5, 15 § 1—4 (49, 17), L. 2, 3 C. (12, 37).

11) Κληρον. Δίκαιον § 268, 269.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ στρατιωτικὸν χρημάτιον εἰς τὰ κοινὰ περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἀξιώματα.[12])

Ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη, ὅπως διορισθῇ κηδεμὼν τοῦ ὑπεξουσίου, καλεῖται κατὰ πρῶτον ὁ πατὴρ προτιμώμενος πάντων ὡς πρὸς τὴν τοιαύτην κτῆσιν, ἀποποιουμένου δὲ τούτου διορίζεται κηδεμὼν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.[13]) Τοῦτο ἀργεῖ νῦν τοῦ νεωτέρου νόμου καταργήσαντος πάντα τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου ὁρισμὸν εἰς τὰ περὶ τούτου ἀναγόμενον,[14]) τοῦ δὲ ὑπεξουσίου ἀχειραφέτου μὴ διατελοῦντος νῦν ὑπὸ κηδεμονίαν τὰ περὶ τούτου διέπονται ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου.[15])

Οἱονεὶ στρατιωτικόν.

§ 212. Τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἐξιόντος ἀνεπτύχθη τὸ οἱονεὶ στρατιωτικὸν χρημάτιον, καθόσον βαθμηδὸν ἡ ἐκ τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας κτῆσις ἀφωμοιώθη πρὸς τὴν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς.

Εἰς τὸ τοιοῦτο χρημάτιον συγκαταλέγεται πᾶσα ἄμεσος ἐκ τῆς δημοσίου ἢ αὐλικῆς ὑπηρεσίας κτῆσις,[1]) οὐχὶ δὲ καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκτήσατο ἐμμέσως ὡς ἐξ ἀφορμῆς, ἣν ἡ ὑπηρεσία αὕτη παρέσχεν.[2]) Ἐπίσης οἱονεὶ στρατιωτικὸν χρημάτιον ἀποτελεῖ πᾶσα ἐκ τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τούτου ἕνεκα κτῆσις,[3]) ὡς καὶ ἡ πρὸς ὑπεξούσιον δωρεὰ τοῦ Ἡγεμόνος ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ.[4])

Τὰ ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὁπωσδήποτε κτηθέντα καθίστανται χρημάτιον αὐτῶν,[5]) ἐκτὸς τῶν ἐκ πατρικῆς οὐσίας περιερχομένων αὐτοῖς, διότι ἐπ' αὐτῶν οὐδὲν ἀποκτῶσι κατὰ κυριότητα.[6])

---

12) Νεαρ. 118 κεφ. α'. Κληρονομ. Δίκαιον § 270. δ'.

13) L. 7 C. (5, 70).

14) N. 17 Αὐγ. 1861 Ἀρ. 137.

15) Παπαρρηγοπούλου 3. § 232.

1) L. 7 C. (1, 51), L. 37 pr. C. (3, 28), L. 6 C. (12, 37), L. un. C. (12, 31).

2) Vangerow I. § 235.

3) L. 4, 14 C. (2, 7).

4) L. 7 C. (6, 61).

5) L. 34, 50 C. (1, 3), Νεαρ. 123 κεφ. ιθ'.

6) Marezoll, Zeitschr. f. C. u. Pr. VIII. σ. 125, Vangerow I. § 235, Sintenis III. σ. 154. Ἀντιδοξεῖ Löhr, Arch. f. civ. Prax. X. σ. 164 Not. 6.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ πατὴρ κακῶς διαχειριζόμενος τὴν τῷ ὑπεξουσίῳ ἀποκαταστατέαν κληρονομίαν ἀποδίδωσιν αὐτὴν πάραυτα οὐδὲν ἔχων ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα,[7]) ἡ δὲ τοιαύτη περιουσία δὲν καθίσταται οἱονεὶ στρατιωτικόν, ἀλλὰ τακτικὸν ἀπροσπόριστον χρημάτιον.[8])

Ἐπὶ τοῦ τοιούτου χρηματίου τὸ ὑπεξούσιον ἔχει τὰ αὐτὰ οἷα καὶ ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ δικαιώματα.

Ἀπροσπόριστον χρημάτιον.

§ 213. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κωνσταντίνου[1]) θεσπίσαντος, ὅτι τὰ ἐκ μητρῴας οὐσίας περιερχόμενα τῷ ὑπεξουσίῳ ἀνήκουσιν αὐτῷ κατὰ κυριότητα, τοῦ πατρὸς τὴν ἐπικαρπίαν μόνην ἔχοντος, ὅπερ οἱ ὕστερον αὐτοκράτορες ἐπεξέτεινον ἐπὶ πάντων τῶν διὰ δωρεᾶς ἢ αἰτίᾳ θανάτου ἀπὸ τῶν πρὸς μητρὸς ἀνιόντων προερχομένων,[2]) ἀνεπτύχθη τὸ ἀπροσπόριστον χρημάτιον, ἀποτελούμενον ἐκ παντός, ὅ,τι κτᾶται τὸ ὑπεξούσιον ἄλλως ἢ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς περιουσίας[3]) καὶ μὴ ὑπαγόμενον εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ στρατιωτικοῦ, οἱονεὶ τοιούτου καὶ τοῦ ἐκτάκτου ἀπροσποριστου χρηματίου. Εἰς τοῦτο ὑπάγεται καὶ πᾶν τὸ διδόμενον τῷ ὑπεξουσίῳ χάριν τοῦ πατρός,[4]) ὡς καὶ τὰ ἰδίῳ αὐτοῦ καμάτῳ κτώμενα.[5])

---

7) L. 50 (36, 1).

8) Schirmer, Erbr. I. σ. 173 Not. 134, Fitting σ. 404, Arndts § 434 Anm. Windscheid II. § 516 Anm. 8. Τὸ ἐναντίον διδάσκουσι Sintenis III. σ. 154 Anm. 64, Vangerow I. § 235. Οὕτως ὀρθότερον ἔχουσι τὰ περὶ τούτου καὶ οὐχὶ κατὰ τὰ ἐν Κληρονομ. Δικαίῳ § 267 σημ. 1.

1) L. 1 C. (6, 60). Κληρονομ. Δίκαιον § 267.

2) L. 2 C. (6, 60).

3) «quae extrinsecus ad filiosfamilias veniunt». L. 6 pr. § 1 C. (6, 61), § 1 Inst. (2, 9).

4) Κατὰ τὰ ἐν L. 21, 22 (7, 1), L. 19 § 1 (15, 1), L. 10 § 6 (28, 6), L. 45 § 4 (29, 2) ἀντιτίθεται ὁ κύριος τοῦ δούλου καὶ ὁ τὴν ἐπικαρπίαν τούτου ἔχων, οὗ ἕνεκα τὰ ὑπὸ τοῦ δούλου κτηθέντα περιέρχονται τῷ κυρίῳ καὶ οὐχὶ τῷ ἐπικαρπωτῇ, ἐν δὲ § 1 Inst. (2, 9) τὸ «ex patris occasione» ταὐτὸν τῷ «ex re patris» ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ «hoc ad eum (sc. patrem) reverti». Marezoll σ. 264, Vangerow I. § 236 Anm. 1.

5) L. 6 C. (6, 61). Εἰς ἣν κατηγορίαν δὲν ὑπάγονται τὰ κτηθέντα ἐκ πράξεων ἀμέσως συνδεομένων μετὰ τῆς πατρικῆς περιουσίας ἢ κελεύσει τοῦ πατρὸς ἐπιχειρουμένων. Vangerow αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐν ὥρᾳ βαπτίσεως δωρούμενα εἰ μὲν ἐδήλωσεν οὗτος ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ἀναδεκτοῦ δωροῦνται, καθίστανται ἀπροσπόριστον χρημάτιον, εἰ δὲ οὐδὲν ἐδήλωσε, πρὸς τοὺς γονεῖς τεκμαίρεται γενομένη ἡ δωρεά, ὅπως ἐπέλθῃ ἀνακούφισις ὡς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῶν δαπανηθέντων διὰ τὴν τελετὴν τῆς βαπτίσεως.[6])

Τὰ κατὰ νόμου διάταξιν ὡς ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου ἢ ἕνεκα διαζυγίου κατὰ κυριότητα περιερχόμενα εἰς τὰ τέκνα, ἐφ' ὧν ὁ πατὴρ τῆς ἐπικαρπίας μόνης ἀπολαύει, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπροσπόριστον χρημάτιον, διότι αἱ συνέπειαι αὗται ὡς ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου χωροῦσιν ἀδιακρίτως ὑπὲρ τέκνων ὑπεξουσίων ἢ αὐτεξουσίων, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἡ τοῦ πατρὸς ἐπικαρπία δὲν ἐνυπάρχει ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ, διὸ οὐδ' εἰς τὸν υἱοθετοῦντα μεθίσταται ἡ ἐπὶ τούτων ἐπικαρπία.[7])

Ἡ εἰς τὸν μήπω τὸν ἕβδομον ἐνιαυτὸν ὑπερβάντα ἐπαχθεῖσα κληρονομία, κληροδοσία, ἢ δωρεά, ἣν ὑπεισῆλθεν ὁ πατὴρ διὰ τὸ ὑπεξούσιον, καθίσταται ἀπροσπόριστον χρημάτιον,[8]) ὡς καὶ ἡ εἰς τὸν ὑπερβάντα τὸ ἕβδομον ἔτος, ἣν ὑπεισῆλθε τὸ ὑπεξούσιον συναινοῦντος τοῦ πατρός, διότι ἂν ὁ πατὴρ ἀρνεῖται νὰ συναινέσῃ, τὸ ὑπεξούσιον δηλοῖ αὐτὸ τὴν περὶ ἀποδοχῆς βούλησιν, τῶν οὕτω κτηθέντων καθισταμένων ἔκτακτον ἀπροσπόριστον χρημάτιον. Ἀποποιουμένου τοῦ ὑπεξουσίου τὴν κτῆσιν κτᾶται δι' ἑαυτὸν ἀποκλειστικῶς ὁ πατήρ.[9])

Τὸ ἀπροσπόριστον χρημάτιον ἀνήκει μὲν κατὰ κυριότητα εἰς τὸ ὑπεξούσιον,[10]) ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐπικαρπίας καὶ διαχειρίσεως, ἣν ἔχει ὁ πατήρ, οὐδὲν διατίθησιν ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως, αἰτίᾳ θανάτου δὲ οὐδὲ τοῦ πατρὸς συναινοῦντος,[11]) διότι ἡ τοῦ πατρὸς συναίνεσις δὲν αἴρει τὴν ἐκ τῆς ὑπεξουσιότητος ἀνικανό-

---

6) Marezoll σ. 276, Vangerow l. αὐτ.

7) Marezoll σ. 217, Vangerow I. § 236 Anm. 1, Windscheid II. § 516 Anm. 13.

8) L. 18 pr. C. (6, 30).

9) L. 8 pr. § 1, 2 C. (6, 61). Windscheid II. § 516 Anm. 18 ὀρθῶς παρατηροῦντα, ὅτι ἡ διάταξις ἐφαρμόζεται διὰ πᾶσαν ἐν γένει κτῆσιν.

10) L. 6 pr. C. (6, 61).

11) L. 8 § 5 C. (6, 61), L. 11 C. (6, 22).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τητα πρὸς σύνταξιν διαθήκης,[12]) οὗ ἕνεκα διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μόνη ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ χωρεῖ.[13])

Ὁ πατὴρ διαχειρίζεται ἰδίῳ ὀνόματι τὸ χρημάτιον οὐδεμίαν ὀφείλων λογοδοσίαν,[14]) ἀπηλλαγμένος καὶ πάσης πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς ὑποχρεώσεως,[15]) ἀλλ' οὐχ ἧττον εὐθύνεται διὰ τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑπεξούσιον, ἐὰν τοῦτο παύσαντος τοῦ δικαιώματος τοῦ πατρὸς ἀποδείξῃ, ὅτι ὑπῆρξε παράλειψις τῆς περὶ τὴν τακτικὴν διαχείρισιν ὀφειλομένης ἐπιμελείας.[16]) Τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως στερεῖται ὁ πατήρ,[17]) ἐκτὸς ἂν τὸ χρημάτιον εἶναι βεβαρημένον διὰ χρεῶν, ἢ δι' ἐκτελέσεως κληροδοσιῶν, δι' ἃς δὲν ἐπαρκεῖ ἡ πρόσοδος, ὡς καὶ ὅταν τὰ τοῦ χρηματίου ἀντικείμενα ὑπόκεινται εἰς φθορὰν ἢ ἡ συντήρησις αὐτῶν ἐπαχθής.[18]) Συναινοῦντος τοῦ πατρὸς ἀπαλλοτριοῖ τὸ τέκνον τὸ χρημάτιον διὰ πράξεως ἐν ζωῇ,[19]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ συναινοῦντος τοῦ τέκνου δύναται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ, προϋποτιθεμένου ἀείποτε, ὅτι τὸ τέκνον κέκτηται τὴν πρὸς τοῦτο ἱκανότητα, ἢ ὅτι ἀναπληροῦται αὕτη, καθ' ὃν ὁρίζει ὁ νόμος τρόπον ἐπὶ τῶν μὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελούντων.[20])

12) Οὐδὲ διὰ δωρεᾶς αἰτίᾳ θανάτου. Vangerow II. § 428 Anm. II. Οὕτως ὀρθότερον, καὶ οὐχὶ τὸ ἀντίθετον κατὰ τὰ ἐν Κληρονομ. Δικαίῳ § 183 ἐκτιθέμενα. Ὅρα καὶ Windscheid III. § 539 Anm. 8.

13) Pr. Inst. (2, 12).

14) L. 6 § 2, L. 8 § 4 (6, 61).

15) Marezoll σ. 390, Windscheid II. § 517 Anm. 4, Seuffert, Arch. XII. 44, XVII. 258.

16) Κατὰ τὰ ἐν L. 1 C. (6, 60) ὁ πατὴρ ὀφείλει πᾶσαν ἐπιμέλειαν «omnem debent tuendae rei diligentiam adhibere,» ὅπερ οἱ Marezoll σ. 388 καὶ Vangerow I. § 236 Anm. 2 ἀπᾴδον πρὸς τὴν ἐν L. 6 § 2 C. (6, 61) ἀρχήν, ὅτι δὲν ὀφείλεται λογοδοσία, θεωροῦντες προέβησαν εἰς τὴν διάκρισιν, καθ' ἣν ὁ πατὴρ ἐπὶ μόνων τῶν μητρῴων, ἐκ μητρῴας ὑποστάσεως καὶ γαμικῶν κερδῶν ὀφείλει πᾶσαν ἐπιμέλειαν, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἠθικὴν μόνον ὑπέχει εὐθύνην. Ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ Sintenis III. σ. 145 Anm. 33, Arndts § 432 Anm. 3. Windscheid II. § 517 Anm. 5, Baron § 357, Witting, Arch. f. pr. R. W. N. F. XI. σελ. 26, Dernburg § 34 Anm. 7.

17) L. 8 § 4, 5 C. (6, 61).

18) L. 6 § 2, L. 8 § 4, 5 C. (6, 61).

19) L. 8 § 5 C. (6, 61).

20) Windscheid II. § 517 Anm. 14, Dernburg III. § 34 Anm.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πᾶσαν ἐκ τοῦ χρηματίου δίκην διεξάγει ὁ πατήρ, ἀλλ' ἂν ἔφηβον καὶ παρὸν τὸ τέκνον, χρήζει τῆς τούτου συναινέσεως.[21])

Ὁ πατὴρ ἐπὶ τοῦ χρηματίου ἔχει τὴν τοῦ κυρίου ἐπικαρπίαν[22]) οὐδεμίαν παρέχων ἐγγύησιν[23]) καὶ εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ἑτέρων τοῦ ἐπικαρπωτοῦ περιορισμῶν ὑποβαλλόμενος.[24]) Ἡ τοῦ χρηματίου ἐπικαρπία ἐν τῇ πατρικῇ ἐνυπάρχουσα ἐξουσίᾳ σὺν αὐτῇ ἀποσβέννυται,[25]) ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ λυθείσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας παρατείνεται ἡ τοῦ πατρὸς ἐπικαρπία, ἐὰν τὸ ὑπεξούσιον ἀποβιῶσαν καταλίπῃ κατιόντας, ὅτε ἡ τοῦ πατρὸς στέρησις τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων κατιόντων ἀνταλλάσσεται διὰ τῆς ἰσοβίου ἐπικαρπίας, ἧς ἀπολαύει ὁ πατήρ, ἐνῷ τοὐναντίον ἀπόλλυσι ταύτην, ἐὰν μὴ ὑπαρχόντων κατιόντων συγκληρονομεῖ μετὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ προτελευτήσαντος ὑπεξουσίου.[26]) Πρὸς δὲ ὁ πατὴρ χειραφετῶν ἑκουσίως τὸ τέκνον παρακρατεῖ ὡς γέρας τῆς χειραφεσίας τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ ἡμίσεως τῆς περιουσίας.[27])

Ἀπροσπόριστον ἔκτακτον.

§ 214. Ἐν ὡρισμένοις θέμασιν ὁ πατὴρ στερεῖται καὶ αὐτῆς τῆς ἐπικαρπίας, ὅτε ὑπάρχει τὸ ἔκτακτον ἀπροσπόριστον χρημά-

---

9, Seuffert Arch. VIII. 60. Ἀντιδοξοῦσι Marezoll σ. 405 καὶ Vangerow I. § 236 Anm. 2. διότι ἐν τῷ νόμῳ τὸ πρῶτον λέγεται, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ δεύτερον. Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ, διότι οἰκοθεν νοεῖται.

21) L. 8 § 3 C. (6, 61) ἔνθα μόνον περὶ ἐπαχθείσης κληρονομίας ὁ λόγος, ὅπερ δὲν εἶναι ἐξαίρεσις, ἀλλ' ὁ κανών. Puchta § 436. g, Arndts § 432 Anm. 4, Dernburg III. § 34 Anm. 6, ἐνῷ κατὰ Marezoll σ. 372 καὶ Vangerow I. § 236 Anm. 2 μόνον ἐπὶ δίκης περὶ κληρονομίας κατ' ἐξαίρεσιν χρήζει ὁ πατὴρ τῆς συναινέσεως τοῦ τέκνου. Ἄλλως Windscheid II. § 517 Anm. 7.

22) L. 1 C. (6, 60) «ita omnia agere tamquam solidum perfectumque dominium eis adquisitum fuisset». L. 6 § 2 C. (6, 61).

23) L. 8 § 4 (6, 61).

24) Marezoll σ. 369, Windscheid II. § 517.

25) Vangerow I. § 236 Anm. 3.

26) L. 3, 4, 6 § 1 C. (6, 61), Νεαρ. 118 κεφ. α', 6'. Κληρονομ. Δίκαιον § 267, 268, 270. δ', 276.

27) L. 6 § 3 C. (6, 61), § 2 Inst. (2, 9).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τιον. Τῆς ἐπικαρπίας στερεῖται ὁ πατὴρ ἐπὶ τῶν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας καταλειπομένων ἢ δωρουμένων τῷ ὑπεξουσίῳ παρὰ τρίτων ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ,[1]) ἐπὶ τῆς παρ' ὑπεξουσίου κτήσεως, δι' ἣν ἠρνήθη νὰ συναινέσῃ ὁ πατήρ,[2]) ὡς καὶ ὅταν ὁ πατὴρ ἅμα τῷ ὑπεξουσίῳ διαδέχεται ἐξ ἀδιαθέτου προαποβιοῦν τέκνον, ὅτε τὸ ὑπεξούσιον τὴν κληρονομικὴν αὐτοῦ μοῖραν ἔχει καὶ κατ' ἐπικαρπίαν.[3])

Ἐπὶ τοῦ τοιούτου χρηματίου τὸ ὑπεξούσιον ἔχει τήν τε κυριότητα καὶ ἐπικαρπίαν δυνάμενον καὶ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ,[4]) ἐνῷ τοὐναντίον δὲν διατίθησι τοῦτο διὰ πράξεως τελευταίας βουλήσεως.[5])

Ἐὰν ἐνῆλιξ ὁ ὑπεξούσιος, αὐτὸς διαχειρίζεται τὸ χρημάτιον,[6]) ἄλλως ὁ πατὴρ ὡς ἐπίτροπος, οὐ ἀποποιουμένου διορίζει τοιοῦτον τὸ δικαστήριον.[7]) Ἐπὶ τῶν παρὰ τρίτου καταλειπομένων ἢ δωρουμένων ἐπὶ τῷ ὅρῳ, ὅπως οὐδὲν ἐπὶ τούτων δικαίωμα ἔχῃ ὁ πατήρ, οὐδέποτε ἐπιλαμβάνεται οὗτος τῆς διαχειρίσεως, ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ὑποδειχθείς, ὅτε καὶ αὐτὴ ἡ ὕπανδρος μήτηρ καὶ μάμμη διαχειρίζεται τούτου ἕνεκα τὸ χρημάτιον ἐν ἰδιότητι ἐπιτρόπου, ἂν δ' οὐδὲν ὥρισεν ὁ δωρητής, ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὑποδειχθεὶς ἀποποιεῖται, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος.[8])

Τὰς ἐκ τοῦ χρηματίου δίκας διεξάγει τὸ ὑπεξούσιον μὴ προσαπαιτουμένης τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως, εἶναι δ' ὅλως ἐξαιρετικὸν τὸ θέμα, καθ' ὃ ὁ πατὴρ ἐξαναγκάζεται νὰ συναινέσῃ, ὅπως τὸ ὑπεξούσιον ὑπεισέλθῃ τὴν ἐπαχθεῖσαν αὐτῷ κληρονομίαν,[9]) ἐξ οὗ δὲν ἔπεται ὡς κανών, ὅτι καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου θέματος τὸ

---

1) Νεαρ. 117 κεφ. α'. Ἐὰν ὁ πατὴρ παραιτηθῇ τῆς ἐπὶ τοῦ τακτικοῦ ἀπροσπορίστου ἐπικαρπίας δὲν μετατρέπεται τοῦτο εἰς ἔκτακτον, ἀλλ' ὑπάρχει δωρεὰ πρὸς ὑπεξούσιον, ἥτις τούτου ἕνεκεν ἀνίσχυρος κυρουμένη ἀναδρομικῶς ἂν ὁ πατὴρ ἀποβιώσας δὲν ἀνακαλέσῃ αὐτήν. Vangerow I. § 237 Anm. 1.

2) L. 8 pr. C. (6, 61). Ὅρα § 213 σ. 420

3) Νεαρ. 118 κεφ. 6'. Κληρονομ. Δίκαιον § 276.

4) L. 8 § 5 C. (6, 61).

5) L. 11 C. (6, 22).

6) Νεαρ. 117 κεφ. α'. § 1.

7) L. 8 § 1 C. (6, 61), L. 7 pr. C. (5, 70).

8) Νεαρ. 117 κεφ. α'. Vangerow I. § 237 Anm. 2, Windscheid II. § 517 Anm. 24.

9) L. 8 pr. C. (6, 61).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπεξούσιον δὲν παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἄνευ τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως.[10])

Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον διαχείρισις τῆς περιουσίας τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπίτροπον.

§ 215. Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ὁτὲ μὲν συμβάλλεται αὐτὸς ὁ ἄνηβος, ὁτὲ δὲ ὁ ἐπίτροπος ἰδίῳ ὀνόματι αὐτὸς οὗτος ἀποκτῶν δικαιώματα καὶ εἰς ὑποχρεώσεις καθυποβαλλόμενος. Ὁ νεώτερος νόμος[1]) ἐνιαῖον ἐπιζητῶν σύστημα ἀνέγραψε καὶ τὴν ἐν ταῖς νεωτέραις νομοθεσίαις ἐπικρατήσασαν ἀρχήν, καθ' ἣν δὲν προτάσσεται ὁ ἀνήλικος οὐδ' αὐτὸς συμβάλλεται, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ πᾶσαν νομικὴν πρᾶξιν εἰς τὴν περιουσίαν ἀναγομένην ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἐνεργοῦντος, ἐξ ἧς παρέπεται καὶ ἡ ἑτέρα ἀρχή, ὅτι πᾶσα κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου γινομένη πρᾶξις ἰσχύει ὡς ἐνήλικος τοιαύτη.[2]) Τὸ αὐτὸ σύστημα ἤθελε προδήλως τηρήσει ὁ νομοθέτης καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελούντων.[3])

Παρὰ πάντα ταῦτα ἀμέσως ἐν ἀρχῇ τοῦ νόμου προσκόπτομεν πρὸς διάταξιν διαταράττουσαν τὴν ἁρμονίαν τοῦ συστήματος, διότι παρὰ τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ ἐπίτροπος μόνος ἐνεργεῖ ἐκπροσωπῶν τὸν ἀνήλικον, νομοθετεῖται καὶ τὸ ἀντίθετον, ἤτοι προβάλλεται ὁ ἀνήλικος αὐτὸς συμβαλλόμενος συναινέσει τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου. Ἐν δυσὶν ἄρθροις ἐπαναλαμβάνων τοῦτο ὁ νομοθέτης ὁρίζει, ὅτι ὁ ἀνήλικος οὐδὲν ἀπαλλοτριοῖ οὐδ' εἰς ὑποχρέωσιν καθυποβάλλεται ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρός, ὑφ' οὗ τὴν ἐξουσίαν διατελεῖ, ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, μεθ' ὃ ὡσαύτως κηρύττει ἄκυρον πᾶσαν τοῦ ἀνηλίκου πρᾶξιν, δι' ἣν δὲν ἐτηρήθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ διατυπώσεις αἱ ἀπαιτούμεναι πρὸς τῇ συναινέσει τοῦ

---

10) Marezoll σ. 442, Vangerow I. § 237 Anm. 2, Sintenis III. σ. 151 Anm. 50. Ἀντιδοξεῖ Löhr, Arch. f. civ. Pr. X. σ. 168. Κατὰ Windscheid II. § 517 Anm. 234 ἡ αὐτὴ καὶ ἐνταῦθα ἔννοια, οἵα καὶ ἐν L. 8 § 3 C. (6, 61). Ὅρα § 213 σημ. 21.

1) Νομ. 17 Αὐγ. 1861.

2) Ἄρ. 58, 78.

3) Διὸ καὶ ἐν Ἄρ. 386 καὶ 387 νομοσχεδίου ἡ αὐτὴ ἀναγράφεται ἀρχή.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου,[4]) καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀπορία τίνες αἱ πράξεις, ἃς ἐπιχειρεῖ αὐτὸς ὁ ἀνήλικος συναινέσει τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου.

Τοιαῦται πράξεις δὲν κατονομάζονται ἐν τῷ νόμῳ, διὸ καὶ προφανὴς ἡ ἀντίφασις τοῦ νομοθέτου ἐξ ἑτέρας ὁρμωμένου ἀρχῆς, πραγματευομένου τὰ περὶ ἀνηλίκων, καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον καταλήγοντος ἐν τῇ ἐκπροσωπήσει τοῦ ἀνηλίκου κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας. Ὁ συντάκτης τοῦ νόμου ἀσαφῆ ἀνευρίσκων τὰ τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἱκανὸς ὁ ἀνήλικος νὰ ἐπιχειρήσῃ νομικὰς πράξεις ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ ἐπιτρόπου[5]) ἀνέγραψε τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ἣν ὁ ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελῶν δὲν καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρέωσιν, αὐτὸς ἐπιχειρῶν νομικὴν πρᾶξιν, ἐπιλαθόμενος δὲ τούτων ἐν τῷ μέρει, ἔνθα ἐκτίθενται τὰ περὶ ἐκπροσωπήσεως τοῦ ἀνηλίκου, ἐκύρωσε τὸ δόγμα τῆς κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας ἐκπροσωπήσεως τοῦ ἀνηλίκου ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου.

Κατὰ τὰς τῶν οἰκείων ἄρθρων διατάξεις[6]) ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον ἐν πάσῃ νομικῇ πράξει ἀναγομένῃ εἰς τὴν περιουσίαν ὀφείλων ἅμα καὶ τὴν τήρησιν ὡρισμένων διατυπώσεων διὰ τὰς ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένας πράξεις, ἐξ οὗ παρέπεται καὶ ἡ ἑτέρα ἐν τῷ νόμῳ ἀρχή, ὅτι τὰ οὕτω πεπραγμένα ἔχουσι κῦρος ὡς παρ' ἐνήλικος γενόμενα, ἐν τούτῳ δὲ πλῆρες καὶ ἄμεμπτον τὸ σύστημα τοῦ νόμου. Τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις τρίτῳ καὶ τετάρτῳ περὶ συναινέσεως πατρὸς καὶ ἐπιτρόπου ὡς πρὸς τὴν συνομολόγησιν ὑποχρεώσεων καὶ ἀπαλλοτρίωσιν περιουσίας εἶναι οὐ μόνον ἄσκοπος περιττολογία[7]) ἀλλὰ καὶ ἀντίφασις καταδεικνύουσα, ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ νόμου μὴ δυνάμενος ἐξ ὑψηλοτέρας σκοπιᾶς νὰ ἐποπτεύσῃ τὸ σύνολον καὶ μὴ ὢν ἐξ ὑπαρχῆς συγκεκροτημένος καὶ διὰ τὰ ἑπόμενα περιέλαβεν ἐν τῷ νόμῳ ἀντιμαχόμενα συστήματα, ἐνῷ περὶ ἑνὸς καὶ μόνου προυνόησεν, ὅπως μὴ ὁ

---

4) Ἄρ. 3, 4.

5) Ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως.

6) Ἄρ. 58, 78.

7) Μόνον περὶ πατρὸς ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος, καθὸ μὴ ψηφισθέντος τοῦ περὶ πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ πατὴρ ἐκπροσωπεῖ τὸ ὑπεξούσιον τέκνον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑρμηνευτὴς ἐκ πλάνης ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῶν τοῦ χειραφέτου πράξεων.[8])

Οὕτως ἔχοντος τοῦ νόμου καὶ μέχρις οὗ συμπληρωθῇ, ψηφιζομένων καὶ τῶν περὶ πατρικῆς ἐξουσίας, μία καὶ μόνη ὑπολείπεται λύσις μὴ ἐκφεύγουσα καὶ αὕτη τὸ ἐκ τοῦ νόμου ἀνακόλουθον, ἤτοι νομικαὶ πράξεις, δι' ὧν ὁ ἀνήλικος καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρέωσιν ἢ ἀπαλλοτριοῖ περιουσίαν, εἰσὶν ἔγκυροι γινόμεναι ὑπ' αὐτοῦ συναινέσει τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, τηρουμένων ἅμα καὶ τῶν ἑτέρων διατυπώσεων τοῦ νόμου, ὁσάκις ἀπαιτοῦνται τοιαῦται.[9]) Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τοιαύτην ἑρμηνείαν πολλὰ ἐνδέχονται ἄτοπα, διότι εἰ μὲν ἡ συναίνεσις δίδοται, καθ' ὃν ὁ ἀνήλικος συμβάλλεται χρόνον, δύναταί τις ἴσως νὰ θεωρήσῃ, ὅτι αὐτὸς ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπος ἐνεργεῖ, ἂν ὅμως αὕτη δίδοται πρότερον καὶ εἶτα συμβάλλεται ὁ ἀνήλικος, πολὺ ἀμφίβολον ἂν ἐκπληροῦται οὕτως ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, καὶ ὑπάρχουσι τὰ ἐχέγγυα ἐπιμελοῦς διαχειρίσεως, ὅταν αὐτὸς ὁ ἀνήλικος ἐνεργῇ ἐφόδιον ἔχων τὴν συναίνεσιν τοῦ ἐπιτρόπου δοθεῖσαν πολὺ πρότερον καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀλλοίων σκέψεων καὶ περιστάσεων. Δυσχερεστέρα ἔσεται ἡ λύσις, ἐὰν ἡ συναίνεσις ἐπακολουθήσῃ τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀνηλίκου. Ἀλλ' ἐρωτᾶται, ἂν τῳόντι ἐν ἐπιγνώσει τούτων προέβη εἰς τοιαύτην διάταξιν ὁ νομοθέτης, ὅστις ἐνιαῖον καὶ ἁπλοῦν ἐπεζήτησε σύστημα εἰς τὸν ἐπίτροπον μόνον, ἀνατιθεὶς τὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ ἀνηλίκου καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν εἰς τὴν περιουσίαν ἀναγομένων πράξεων. Ἐπέτυχεν ἄρα οὕτω τοῦ σκοποῦ, ἢ μὴ λεληθότως περιέπεσεν εἰς τὰ ἄτοπα, ἃ ἀκριβῶς κατέγινε νὰ ἀποφύγῃ ἐγκαταλείπων τὸν περίπλοκον ὀργανισμὸν τῆς μέχρις αὐτοῦ κρατούσης νομοθεσίας;

Ὅθεν ὡς πρὸς τὸν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν τελοῦντα ἀνήλικον, ὃ κυρίως τὸ θέμα, περὶ ὃ ἀσχολούμεθα ἐνταῦθα, τοιοῦτος κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ὁ τύπος, καθ' ὃν ἐνεργοῦνται αἱ εἰς τὴν περιουσίαν ἀναγόμεναι πράξεις. Ἑτέρα κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον καινο-

8) Διὸ καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου 3. «Διὰ τῶν διατάξεων τούτων δὲν ἀνατρέπονται οἱ ὁρισμοὶ τῶν ἄρθρων 104—106.» Οὐδεὶς ἤθελεν ὑπολάβει τοῦτο μὴ λαλοῦντος τοῦ νόμου περὶ κηδεμόνων. Ὅρα καὶ περὶ τούτου αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν.

9) Παπαρρηγοπούλου 3. § 242.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τομία εἶναι, ὅτι ὁ ἐνήλικος καθίσταται αὐτοδικαίως αὐτεξούσιος,[10]) οὗ ἕνεκεν ἀργοῦσιν ἐν τούτῳ τὰ περὶ ὑπεξουσίων ἐνηλίκων τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, ἐπίσης δὲ ἴδιαι νῦν κρατοῦσιν ἀρχαὶ περὶ χειραφέτων.[11])

Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πράξεις διαχειρίσεως τοιαύτης σπουδαιότητος, ὧν ἕνεκεν ὁ νόμος μὴ ἐπαρκούμενος εἰς μόνην τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιτρόπου ἀπαιτεῖ καὶ ἑτέρας διατυπώσεις, γνωμοδότησιν συγγενικοῦ συμβουλίου, δικαστικὴν ἀπόφασιν, γνώμην δικηγόρου καὶ τὰ τοιαῦτα. Περὶ τῶν πράξεων τούτων ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ὅτι εἰσὶν ἄκυροι, ἂν δὲν ἐτηρήθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφόμεναι διατυπώσεις καίτοι ὑπαρχούσης τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου.[12])

Οὐδὲν πείθει ἡμᾶς, ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην ἡ τοῦ πατρὸς διαχείρισις δὲν ἀφομοιοῦται πρὸς τὴν τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ ὅτι αἱ διατυπώσεις τῶν παρατιθεμένων ἄρθρων θέλουσιν ἰσχύσει ὡς πρὸς τὸν πατέρα, ὅταν αὗται ψηφισθῶσιν,[13]) ἐξ οὗ παρέπεται, ὅτι καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἄρθρου τετάρτου διάταξιν ἡ τοῦ πατρὸς διαχείρισις διέπεται ὑπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου. Οὕτως ἐπιρρίπτομεν εἰς τὸν νομοθέτην τὴν μομφήν, ὅτι πρὶν ἢ εἰσέτι ψηφισθῶσι τὰ τῆς διαχειρίσεως τοῦ πατρός, ἐκ προοιμίων ἀνήγγειλεν, ὅτι θέλει κηρύξει ἄκυρον πᾶσαν πρᾶξιν γενομένην ἄνευ τῆς τηρήσεως τῶν ποτὲ τυχὸν ψηφισθησομένων διατυπώσεων, τοιαῦται δ' ἐπαγγελίαι ἐστερημέναι πάσης σπουδαιότητος δὲν ἁρμόζουσιν εἰς νομοθέτην, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐρωτᾶται, τίνος ἕνεκεν ὥρισε μόνον περὶ τῶν πράξεων διὰ τὸ κῦρος τῶν ὁποίων ἀρκεῖ μόνη ἡ τοῦ πατρὸς συναίνεσις,[14]) οὐδὲν δ' ἀπεφήνατο περὶ ἐκείνων, δι' ἃς πρὸς ταύτῃ καὶ ἕτεραι ἀπαιτοῦνται διατυπώσεις;

---

10) Ἄρ. 114, Α. Π. 226 (1875).

11) Περὶ ὧν ἐν τῷ περὶ χειραφεσίας οἰκείῳ τόπῳ.

12) Ἄρθρ. 4.

13) Παπαρρηγοπούλου 3. § 242, φρονοῦντος, ὅτι οὐ μόνον κατὰ τύπον ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσίαν διέπεται ὁ πατὴρ ὑπὸ τοῦ ῥωμ. νόμου. Ἀλλὰ διὰ τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 5 καὶ 6 καὶ κατ' οὐσίαν τροποποιοῦνται τὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων δικαιώματα τοῦ πατρὸς κατὰ τὸν ῥωμ. νόμον.

14) Ἄρθρ. 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ νόμος μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν περὶ διαχειρίσεως τοῦ ἐπιτρόπου διατάξεων μὴ ἀνεχόμενος δυαδικὸν σύστημα, ἀλλοῖον μὲν ὡς πρὸς τὸν πατέρα, διεπόμενον ὑπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, καὶ ἕτερον ὡς πρὸς τὸν ἐπίτροπον, οὗ τὰ τῆς διαχειρίσεως ἐκανόνισεν ὁ νεώτερος νόμος, περιέλαβεν ἐν ἄρθρῳ τετάρτῳ καὶ τὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν τελούντων, εἰς τοῦτο δὲ προέβη ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον, διότι δὲν ἐψηφίσθησαν τὰ περὶ πατρικῆς ἐξουσίας. Τοσοῦτον σαφὴς καθ' ἡμᾶς ἡ διάταξις, ὥστε οὐδεμίαν ἄλλην ἐπιδέχεται ἑρμηνείαν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου προκύπτουσαν ῥητῶς ὁρίζοντος, ὅτι πατρὸς καὶ ἐπιτρόπου πράξεις ἄκυροι, ἂν μὴ πρὸς τῇ συναινέσει ἐτηρήθησαν καὶ αἱ ἐν τοῖς παρατιθεμένοις ἄρθροις διατυπώσεις.

Μία τῶν διατυπώσεων, εἰς ἃς καθυποβάλλεται ὁ ἐπίτροπος, εἶναι καὶ ἡ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα, ἂν τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τοῦ πατρός, περὶ οὗ ἐρίζουσι καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ γαλλικοῦ νόμου ἑρμηνευταί, τῶν μὲν διδασκόντων, ὅτι ὁ πατὴρ ὑποβάλλεται ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως εἰς ἃς καὶ ὁ ἐπίτροπος διατυπώσεις, τῶν δὲ ἀπαλλασσόντων αὐτὸν μόνης τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[15]) Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ἡ ἐκ τοῦ νόμου διαχείρισις τοῦ πατρὸς παύει αὐτοδικαίως ἅμα λυθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ θανάτου οἱουδήποτε τῶν συζύγων, ὅτε ὁ ἐπιζῶν πατὴρ ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῶν τέκνων μετατρέπεται εἰς ἐπίτροπον.[16]) Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τοῦ κρατοῦντος δικαίου, καθ' ὃ ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν πατέρα ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι διαχειριζόμενον τὴν περιουσίαν τῶν ὑπὸ ταύτην τελούντων τέκνων ἡ ὕπαρξις συγγενικοῦ συμβουλίου δὲν δύναται νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μὴ καθυποβαλλομένης εἰς τοιοῦτον ἔλεγχον, οὐδ' ἀνεχομένης τὴν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου παρέμ-

---

15) Demolombe VI. Nº 444 καὶ ἑπομ.

16) Γαλλ. Κωδ. Ἀρ. 390. Καὶ αὐτὴ ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἄλλως ἔχει κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ κρατοῦντα, διότι ἀντιθέτως πρὸς τὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ἡ πατρικὴ ἐξουσία δὲν ἀνήκει εἰς μόνον τὸν πατέρα, ἀλλὰ κοινῶς εἰς ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, ἐνασκεῖται δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου παρὰ μόνου τοῦ πατρός. Ἀρθ. 372, 373.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βασιν,[17]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἐκ τῶν ἐν ἄρθρῳ τετάρτῳ διατυπώσεων[18]) τῶν πρὸς τῇ συναινέσει τοῦ πατρὸς ἀπαιτουμένων ἀργεῖ μόνη ἡ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου γνωμοδότησις, οὗ ἡ ὕπαρξις, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὅλου συστήματος τοῦ νόμου καταδείκνυται, προσιδιάζει εἰς τὴν τοῦ ἐπιτρόπου διαχείρισιν.[19])

Ἱκανότης τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκων.

§ 216. Διὰ τοῦ νεωτέρου νόμου οὐ μόνον μείζονα πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι κέκτηνται ἱκανότητα οἱ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε κρατοῦντα ἐπὶ τῆς τούτων περιουσίας δίκαια τοῦ πατρὸς οὐσιωδῶς ἠλλοιώθησαν.

Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ὁ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν ἀνήλικος στερεῖται τῆς πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητος τῆς τούτου περιουσίας διαχειριζομένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπολαύοντος καὶ τῆς ἐπικαρπίας, ἧς στερεῖται ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ τέκνου κτωμένων ἰδίῳ καμάτῳ ἢ ἐκ βιομηχανίας κεχωρισμένως ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς διεξαγομένης, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτῳ ὅρῳ καταλειπομένων.[1]) ἅτινα ἀποτελοῦσι χρημάτιον τοῦ τέκνου, οὗ ὅμως τὴν διαχείρισιν ἔχει ὁ πατήρ.[2])

Κατὰ τὴν ὅλως ἰδιόρρυθμον τοῦ ἡμετέρου νόμου διάταξιν ὁ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος συμπληρώσας ἀνήλικος διατίθησιν ἀκωλύτως ἄνευ τῆς τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου συναινέσεως τὰ ἰδίῳ καμάτῳ κτηθέντα ἢ πρὸς χρῆσιν δοθέντα αὐτῷ.[3]) Πρόρριζον οὕτως ὁ νεώτερος νόμος ἀνέτρεψεν ἐν τοῖς πλείστοις τὸ κρατοῦν δίκαιον ἀπονείμας εὐρυτάτην καὶ ἀνεξέλεγκτον ἐξουσίαν εἰς πρόσωπον, ὅπερ ὡς ἐκ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας καὶ ἀπειρίας οὐδὲν

17) Τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει.

18) Τῶν ἀναφερομένων ἐν ἄρθροις 61, 66, 67, 70, 71, 73, 74, 75, 76 καὶ 77.

19) Διὸ καὶ κατὰ τὰ μὴ ψηφισθέντα περὶ πατρικῆς ἐξουσίας ἄρθρα, ὁ νόμος ὡς πρὸς τὸν πατέρα ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν καὶ τὰς λοιπὰς διατυπώσεις ἀπαλλάσσων αὐτὸν τοῦ ἐλέγχου τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἄρ. Νομοσχ. 386, 387.

1) Γαλλ. Κώδ. Ἄρ. 384, 387, 389.

2) Demolombe VI. Nº 505.

3) Ἄρθρ. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρέχει ἐχέγγυον συνετοῦς διαχειρίσεως. Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου, ἀποφαινομένου μόνον περὶ τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίτροπον διατελούντων, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ὑπὸ κηδεμονίαν, τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν ἔχει μόνος ὁ ἀχειράφετος ἀνήλικος, ἀλλ' ὅπως μὴ ὡς ἀνακόλουθον θεωρήσωμεν τὸν νομοθέτην, δι' ἔτι μείζονα λόγον τὸ αὐτὸ ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν καὶ περὶ τοῦ χειραφέτου, ὅστις οὐ μόνον τὴν ἡλικίαν ὡριμότερος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς χειραφεσίας μείζονα κέκτηται τὴν ἱκανότητα πρὸς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων.[4])

Τὰ ἀντικείμενα, ἃ οὕτω διατίθησιν ὁ ἀνήλικος, εἰσὶ τὰ ἰδίῳ καμάτῳ κτηθέντα, εἰς ἃ, μὴ διακρίνοντος τοῦ νόμου, περιλαμβάνεται πᾶσα κτῆσις ἐκ τέχνης, βιομηχανίας, ἐπιστήμης καὶ δημοσίου λειτουργήματος, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγεται τό τε στρατιωτικὸν καὶ οἱονεὶ τοιοῦτον, ὡς καὶ τὸ ἀπροσπόριστον χρημάτιον, ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰδίῳ καμάτῳ κτηθέντα.[5])

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν δοθέντων τῷ ἀνηλίκῳ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ χρῆσιν, ἀλλὰ τίνα ταῦτα οὐδεὶς δύναται νὰ ὁρίσῃ, τὴν δ' ἐντεῦθεν ἀπορίαν δὲν ἔλυσεν ἡ ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει ἐπεξήγησις, ὅτι τοιαῦτα εἰσὶ τὰ πρὸς προσωπικὴν χρῆσιν διδόμενα. Ὁ νόμος μετεχειρίσθη ἀτυχῆ ἔκφρασιν, ὅπως δηλώσῃ τὰ ἐν γένει διδόμενα τῷ ἀνηλίκῳ, κινητὰ ἢ ἀκίνητα, διότι περὶ δικαιώματος χρήσεως οὐδεὶς βεβαίως λόγος, ὡς ἐπίσης δὲν ὑπονοεῖται, ὅτι πρὸς προσωπικὴν ἐδόθησαν χρῆσιν.[6])

Κατ' ἀμφότερα πλημμελεῖς οἱ ὅροι τοῦ νόμου, περὶ μὲν τῶν πρώτων ἀποφαινομένου «πᾶν ὅ,τι κερδαίνει,»[7]) ἐνῷ ἡ πρόθεσις τοῦ νομοθέτου ἦν νὰ δηλώσῃ, ὅτι διατίθησι πᾶν ὅ,τι κτᾶται, ἄλλο δὲ κτῆσις καὶ ἄλλο κέρδος, περὶ δὲ τῶν δευτέρων λέγοντος «πᾶν ὅ,τι ἐδόθη πρὸς χρῆσιν,» ἐξ οὗ ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι τοιαῦτά εἰσι τὰ παραδιδόμενα κατὰ κυριολεξίαν τοῦ ὅρου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκεῖνα, ἃ δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ ἐξ ὑποσχέσεως. Ὡς ἐκ

4) Ἀξία λόγου ἡ τοῦ ἄρθρου τούτου ἐπισταμένη ἀνάλυσις Ἰ. Εὐκλείδου· Θέμις 1 σ. 97—110.

5) Ὅρα § 213.

6) Ὡς φρονεῖ Ἰ. Εὐκλείδης σ. 100.

7) Ἐν ἄρθρῳ 387 Γαλλ. Κώδ. λέγεται «acquérir par un travail».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ἐξαιροῦνται τῆς κατηγορίας τῶν πρὸς χρῆσιν διδομένων τὰ κατὰ διάταξιν τελευταίας βουλήσεως καταλειπόμενα.

Τὰ ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν ἀντικείμενα διατίθησιν ὁ ἀνήλικος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρός, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἀπεριόριστον κέκτηται τὸ δικαίωμα τῆς καθ' οἱονδήποτε τρόπον διὰ πράξεως ἐν ζωῇ ἀπαλλοτριώσεως κινητῶν καὶ ἀκινήτων οὐδένα τοῦ νόμου ἐπιβάλλοντος περιορισμόν. Ὁ αὐτὸς ἐπίσης παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου διεξάγων πᾶσαν δίκην.[8])

Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ἐπιτρέποντος εἰς τὸν ἀνήλικον νὰ διαθέσῃ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου δῆλον, ὅτι ἡ διάταξις ἀφορᾷ εἰς πράξεις ἀναγομένας εἰς διαχείρισιν περιουσίας, καθ' ἃς δυνατὴ καὶ ἡ ἐκπροσώπησις, ἀλλ' ἡ διαθήκη δὲν εἶναι τοιαύτη, διὸ καὶ περιωρισμένη ἐν τούτῳ ἡ τοῦ ἀνηλίκου ἐξουσία,[9]) διότι καὶ συναινέσει πατρὸς καὶ ἐπιτρόπου ἀδύνατος νόμῳ ἡ σύνταξις διαθήκης. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ καθ' ἃς περιπτώσεις ἡ μήτηρ ἐνασκεῖ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα ἐν τούτῳ τὸν κωλυόμενον πατέρα.[10])

Ἐὰν τὰ ἰδίῳ καμάτῳ κτηθέντα ὑπάγωνται εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἱονεὶ στρατιωτικοῦ χρηματίου, ὁ ἀνήλικος διατίθησι ταῦτα διὰ διαθήκης, μὴ ὑποτιθεμένου ὅτι ὁ νόμος ἐσκόπει νὰ περιστείλῃ τὴν ἐπὶ τούτων κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον εὐρυτέραν ἐξουσίαν.

Ἡ αἰτίᾳ θανάτου δωρεὰ εἶναι κυρίως πρᾶξις ἐν ζωῇ ἀμετάκλητος καθισταμένη διὰ τοῦ θανάτου, οὗ ἕνεκεν ὡς τοιαύτη ἐπιτρέπεται τῷ ἀνηλίκῳ,[11]) ἐνῷ κατὰ τὸν ρωμαϊκὸν νόμον οὐδὲν ἐκ τῶν τοῦ ἀπροσπορίστου διατίθησιν ὁ ἀνήλικος αἰτίᾳ θανάτου.[12])

Ὁ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος συμπληρώσας ἀνήλικος ἀπαλλαγεὶς τῆς πατρικῆς ἐξουσίας διὰ χειραφεσίας, ἢ ὑπὸ ἐπιτροπείαν

---

8) Ἰ. Εὐκλείδου σ. 101.

9) Α. Π. 71 (1874).

10) Ἄρθρ. 9.

11) Ἀντιδοξεῖ Ἰ. Εὐκλείδης σ. 105 ἄλλως χαρακτηρίζων ταύτην.

12) Ὅρα ἀνωτ. § 213 σ. 420.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διατελῶν ὡς ἀχειράφετος, κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις συντάττει διαθήκην, διότι ἥ τε ἐκ τῆς ἀνηβότητος καὶ τῆς ὑπεξουσιότητος ἀνικανότης ἐξέλιπεν.

Εἰδικὸν ὅλως θέμα ἀποτελεῖ ἡ ἐκμίσθωσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος συμπληρώσαντος, δι' ἣν ἀπαιτεῖται γενικῶς δοθεῖσα συναίνεσις τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλ' οὐχὶ ῥητὴ καὶ εἰδική, διότι καὶ μόνη ἡ τούτων ἀνοχὴ λογίζεται ὡς συναίνεσις,[13]) ἐνῷ κατὰ τὴν ἀντίθετον ἑρμηνείαν περιπίπτομεν εἰς τὸ ἄτοπον, ὅτι ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν διάρρηξιν τῆς ἐκμισθώσεως καίτοι γενομένης τῇ ῥητῇ καὶ εἰδικῇ συναινέσει πατρὸς καὶ ἐπιτρόπου.

Ἡ οὕτω γενομένη ἐκμίσθωσις ῥήγνυται ἕνεκα σπουδαίων λόγων ἀφιεμένων εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ,[14]) ἀλλὰ τὴν περὶ διαρρήξεως ἀγωγὴν ἔχει ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπος, οὐχὶ δὲ μόνος ὁ ἀνήλικος, ὅστις δυνατὸν νὰ προβῇ εἰς τοῦτο ἐξ ἐπιπολαιότητος ἢ νεανικῆς ἰδιοτροπίας μεταβαλὼν γνώμην, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου αὐτὸς ὁ ἀνήλικος παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἀπαιτῶν τὴν καταβολὴν τοῦ μισθοῦ, διότι ὁ ἐκμισθῶν τὴν ἰδίαν ἐργασίαν καὶ τὸ ἐκ ταύτης κέρδος δυνάμενος νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν ἄνευ συναινέσεως πατρὸς ἢ ἐπιτρόπου,[15]) προδήλως ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ δικαστηρίου παραστάσεως.[16])

Ὁ χειράφετος ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐπιχειρήσῃ πᾶσαν πρᾶξιν διαχειρίσεως πρὸς συντήρησιν ἢ βελτίωσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ,[17]) τοιαύτη δ' ἐστὶ καὶ ἡ ἐκμίσθωσις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ἡ διάταξις δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ χειραφέτου κεκτημένου ὡς τοιούτου εὐρύτερον ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα.[18])

---

13) Ἄρ. 6. Τοῦτο δηλοῖ τὸ τοῦ νόμου «Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐπίτροπος ἐπιτρέψῃ . . . νὰ ἐκμισθώσῃ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ». Ἰ. Εὐκλείδου σ. 106, Καλλιγᾶ 4. § 239. Ὅρα καὶ αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν.

14) Ὡς ὅταν ἦναι πολυετὴς καὶ δεσμεύεται ἡ ἐλευθερία αὐτοῦ, ἢ δυσανάλογος ὁ μισθὸς πρὸς τὴν παρεχομένην ἐπίμοχθον ἐργασίαν, ὡς καὶ ὅταν ἡ ἐργασία βλάπτῃ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνηλίκου.

15) Ἄρθρ. 5.

16) Ἰ. Εὐκλείδου σ. 109. Ἀντιδοξεῖ Καλλιγᾶς 4. § 239.

17) Ἄρθρ. 104.

18) Ἰ. Εὐκλείδου σ. 107.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σχέσεις πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου.

§ 217. Ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὸ ὑπεξούσιον οὐδὲν ἴδιον ἔχει, ἀλλὰ τὰ πάντα κτᾶται διὰ τὸν πατέρα, παρέπεται, ὅτι ἀνίσχυρος πᾶσα μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου δικαιοπραξία, διότι οὔτε δικαίωμα δύναται νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ πατρὸς τὸ τέκνον, οὔτε εἰς ὑποχρέωσιν νὰ καθυποβληθῇ,[1]) διὸ οὐδὲ ἀγωγὴ δίδοται μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνου.[2]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν πατρικὴν ἐξουσίαν τελούντων προσώπων.[3])

Ἀμφήριστον καὶ νῦν ἔτι, ἂν ἐκ τῆς τοιαύτης μεταξὺ τῶν προσώπων τούτων δικαιοπραξίας τίκτεται φυσικὴ ἐνοχή, οἱ δ' εἰς ἀκριβεστέραν βάσανον ὑποβαλόντες τὰς ῥήσεις,[4]) ἐν αἷς περὶ τοιαύτης ἐνοχῆς μνεία, πείθονται, ὅτι ἐν αὐταῖς ὁ λόγος περὶ σχέσεων εἰς τὸ πατρικὸν χρημάτιον ἀναγομένων,[5]) διότι ἐφ' ὅσον παρίστανται ὡς αἰτία τὸ χρημάτιον δυναταὶ αἱ μεταξὺ πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου σχέσεις καὶ δίκαια καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ χρηματίου πρὸς τὸν πατέρα.[6])

---

1) Gaj. II. 244, IV. 78, § 6 Inst. (3, 19), § 6 Inst. (4, 8), L. 2 pr. (18, 1), L. 52 (36, 1), L. 7 (44, 7), L. 16, 17 pr. (47, 2). Mandry I. σ. 153, 367 ἀποδοκιμάζοντα τὴν θεωρίαν, ὅτι τοῦτο εἶναι συνέπεια τῆς ἑνότητος τῶν προσώπων, ἣν πρὸ αὐτοῦ ἀνεσκεύασεν ὁ von der Pfordten, Abhandlungen Nº 2 σ. 115, 136. Ὁ Brinz, Pand. σ. 1160 φρονεῖ, ὅτι τοῦτο προέρχεται ἀμέσως ἐκ τῆς τοῦ ὑπεξουσίου εἰς τὸν πατέρα ὑποταγῆς, κατὰ δὲ Windscheid II. § 519 Anm. 1 διότι ἐν συνόλῳ ἡ τοῦ τέκνου βούλησις ὑποτάσσεται εἰς τὴν τοῦ πατρός.

2) L. 4, 11 (5, 1), L. 7 § 3 (47, 10).

3) L. 38 pr. (12, 6).

4) L. 64 (12, 6), L. 49 § 2 (15, 1), L. 38 § 2 (12, 6).

5) L. 3 § 2 (40, 7), L. 7 § 6, 7, L. 17 (15, 1), L. 6 § 4 (33, 8), L. 49 § 2 (15, 1). Mandry I. σ. 153. Φυσικὴν ἐνοχὴν ἀποδέχονται Savigny, System II. σ. 35, 418, Obligationenrecht I. σ. 60, von der Pfordten σ. 133, Göschen III. § 726, Dernburg III. § 32. Τὴν τοῦ Pfordten θεωρίαν, καθ' ἣν ἡ φυσικὴ ἐνοχὴ ἐνυπάρχει ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὑπεξουσίου ἀσύνδετος πρὸς τὸ χρημάτιον ἀποδοκιμάζει καὶ αὐτὸς ὁ Windscheid II. 289 Anm. 26.

6) Κατὰ τὰ ἐν L. 64 (12, 6), L. 14 (44, 7), L. 20 § 2 (40, 7) ὑφίσταται φυσικὴ ἐνοχὴ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ χειραφεσίαν, ἀλλ' οὐχὶ αὐτοτελῶς ἄνευ τοῦ χρηματίου, διότι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις οὐ μόνον ἀφίετο τὸ χρημάτιον τῷ ὑπεξουσίῳ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοιαύτην προϋπόθεσιν ὁ λόγος περὶ φυσικῆς ἐνοχῆς. Ἐν L. 38 § 2 (12, 6) προϋποτίθε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αἱ ἐκ τοιαύτης αἰτίας φυσικαὶ ἐνοχαὶ διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας παραμένουσιν ἀδρανεῖς, χρήσιμοι μόνον πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ποσοῦ τοῦ χρηματίου ὡς ἐκ τῆς ἐντεῦθεν αὐξήσεως ἢ μειώσεως αὐτοῦ, διότι ὡς ἐκ τῆς σχέσεως πατρὸς καὶ χρηματίου, εἰ μὲν οὗτος ὀφειλέτης, ἐκ τῆς τούτου βουλήσεως ἤρτηται νὰ κηρύξῃ ἀνύπαρκτον τὸ χρέος,[7]) εἰ δὲ τοὐναντίον καταβάλῃ, χρηματίον καθίσταται τὸ καταβληθέν,[8]) εἰ δὲ δανειστὴς ὁ πατήρ, ἀδύνατος πρὸς αὐτὸν πᾶσα παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου καταβολή, καθὸ οὐδὲν ἴδιον ἔχοντος, διὸ ἂν μὴ ἁπλῶς δηλώσῃ ὁ πατὴρ ὡς μὴ ὑπάρχουσαν τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν,[9]) ἀλλὰ θεωρήσῃ αὐτὴν ὡς ἐκ τοῦ χρηματίου καταβληθεῖσαν, ὑπάρχει ἄφεσις.[10]) Ἀλλὰ καὶ διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐπέρχονται ἔννομα ἐκ τῆς τοιαύτης φυσικῆς ἐνοχῆς ἀποτελέσματα, ἐφ' ὅσον ὡς ἐκ ταύτης τρίτα συμπλέκονται πρόσωπα, διότι ἡ πρὸς τὸν πατέρα ὀφειλὴ τοῦ ὑπεξουσίου εἶναι δεκτικὴ ἐγγυήσεως, ἀνανεώσεως, ἐνεχύρου καὶ καταβολῆς,[11]) διότι οὕτω κτᾶται ὁ πατήρ, ὅ,τι ἄλλως ἦν ἀδύνατον νὰ ἔχῃ, ἐνῷ τοὐναντίον ἀδύνατος ἡ ἐγγύησις καὶ τὸ ἐνέχυρον ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑπεξούσιον ὀφειλῆς τοῦ πατρός, διότι οὕτως ὁ ὀφειλέτης πατὴρ μετατρέπεται εἰς δανειστήν, τῆς ἐκ τῆς ἐγγυήσεως ἐνοχῆς ὑπαρχούσης διὰ τὸ χρημάτιον, ἤτοι δι' αὐτὸν τὸν πατέρα.[12])

Λυθείσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας αἱ ἐκ τοῦ χρηματίου φυσικαὶ ἐνοχαὶ ὑφίστανται, ἐφ' ὅσον χειραφετούμενον τὸ τέκνον συναπαγάγει βουλήσει τοῦ πατρὸς καὶ τὸ χρημάτιον, ἢ καταλείπεται αὐτῷ κατὰ διάταξιν τελευταίας βουλήσεως.[13])

ται, ὅτι θανόντος τοῦ πατρὸς παρέμεινε τῷ ἀποκλήρῳ ὑπεξουσίῳ τὸ χρημάτιον. Mandry I. σ. 162.

7) L. 7 § 6 (15, 1).

8) L. 4 pr. L. 8 (15, 1).

9) L. 4 § 1 (15, 1).

10) L. 159, 167 pr. (50, 17).

11) L. 3 § 7, L. 11 § 1 (15, 1). Sintenis III. § 142, Windscheid II. § 289 Anm. 25.

12) Ἢ ὡς λέγει ὁ Παῦλος ἀνίσχυρος ἡ ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἐγγύησις. L. 56 § 1 (46, 1). Item si filius a patre . . . stipuletur, ne fidejussor acceptus tenetur, quia non potest pro eodem et eidem esse obligatus. Sintenis αὐτ. Anm. 17, Windscheid αὐτ. Anm. 25.

13) L. 3 § 2 (40, 7), L. 38 (12, 6). Ἡ τελευταία αὕτη τοῦ Ἀφρικα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σὺν τῇ ἀναπτύξει τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἱονεὶ τοιούτου χρηματίου εὐρυτέραν ἐκτήσατο τὸ ὑπεξούσιον ἱκανότητα, διὸ καὶ αἱ εἰς ταῦτα ἀναγόμεναι δικαιοπραξίαι πατρὸς καὶ τέκνου εἰσὶ κατὰ πάντα ἰσχυραὶ πλήρη τὰ ἐκ τούτων ἐπαγόμεναι ἀποτελέσματα,[14]) διότι τὰ τοιαῦτα χρηματία εἶναι ἰδία τοῦ ὑπεξουσίου περιουσία. Δὲν κρατεῖ ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπροσπορίστων, οὐδ' εἶναι σπουδαῖον τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι τοῦτο προῆλθεν ἐξ ὀλιγωρίας τῶν συντακτῶν,[15]) οἵτινες παρέλειψαν νὰ ὁρίσωσι καὶ ἐπὶ τούτων ὅ,τι καὶ ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἱονεὶ τοιούτου χρηματίου.[16])

Παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τοῦ νεωτέρου νόμου ἀργοῦσιν ἐπὶ τῶν ἐνηλίκων αἱ περὶ πατρικοῦ χρηματίου διατάξεις, διότι τὴν ἐνηλικότητα παρακολουθεῖ καὶ ἡ λύσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας,[17]) περὶ δὲ τῶν κτωμένων παρὰ τοῦ συμπληρώσαντος τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος καὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν ἐπραγματεύθημεν ἤδη.[18])

Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ὑφίστανται μεταξὺ πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου ὑποχρεώσεις ἐξαναγκασταὶ δι' ἀγωγῆς, ὡς ἡ πρὸς διατροφὴν καὶ σύστασιν προικὸς ὑποχρέωσις, προσωπικὸν μᾶλλον φέρουσα χαρακτῆρα καθὸ βάσιν ἔχουσα τὴν συγγένειαν καὶ τὸ ἐκ ταύτης καθῆκον.[19])

νοῦ διάταξις, ἣν οἱ ἑρμηνευταὶ «lex damnata» ἀπεκάλεσαν, εἶναι ἐκ τῶν ἀσαφεστέρων χωρίων, περὶ οὗ διάφοροι αἱ ἑρμηνεῖαι. von der Pfordten σ. 184, Sintenis III. 142 Anm. 19, Bekker, Aktionen II. σ. 352, Παπαρρηγόπουλος 3. § 227.

14) L. 4 (5, 1), L. 2 (14, 6), L. 15 § 1, 2 (49, 17).

15) Οὕτω φρονεῖ Windscheid II. § 519 Anm. 27.

16) Puchta, Pand. § 438, Vangerow I. 237 Anm. 2, Sintenis III. § 142 Anm. 8, Baron § 359.

17) Ἐν Γερμανίᾳ ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἂν καὶ νῦν ἔτι κρατοῦσιν αἱ τοῦ ῥωμ. δικαίου διατάξεις περὶ πατρικοῦ χρηματίου, διότι πολλοὶ οἱ φρονοῦντες, ὅτι ἰσχυραὶ αἱ μεταξὺ πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου δικαιοπραξίαι, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ δωρεαὶ καθιστάμεναι ἀπροσπόριστον τοῦ τέκνου, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ πόρισμα, ὅτι ἀργεῖ ἡ ἐκ τοῦ χρηματίου ἀγωγή, διότι τὸ τέκνον θεωρεῖται ὡς ἐντολοδόχος τοῦ πατρός. Περὶ τῶν διαφόρων θεωριῶν, Kraut, Vormundschaft II. σ. 640, Savigny, Oblig. II. σ. 52, Brinz, Pand. σ. 218, Arndts § 436, Baron § 360, Dernburg III. § 32, Windscheid II. § 484, Anm. 4.

18) Ὅρα § 216.

19) Διὸ καὶ τὰ περὶ τούτων διεξήγοντο κατὰ τὴν ἕκτακτον τοῦ Πραίτω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΞΟΥΣΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΡΙΤΟΥΣ

Τὸ ὑπεξούσιον καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρεώσεις.

§ 218. Τὸ ὑπεξούσιον τέκνον καὶ τῆς κατὰ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον πρὸς κτῆσιν ἱκανότητος ἀπολαύει καὶ εἰς ὑποχρεώσεις καθυποβάλλεται ὡς πᾶς αὐτεξούσιος,[1]) ἀλλ' ἐνῷ τὰ πάντα κτᾶται διὰ τὸν πατέρα οὐδὲν ἴδιον ἔχον, τοὐναντίον αὐτὸ καὶ μόνον καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρέωσιν μὴ συνυποχρεουμένου ἐκ τούτου καὶ τοῦ πατρός.

Ἡ ἀρχή, ὅτι αἱ πρὸς τρίτους ὑποχρεώσεις τοῦ ὑπεξουσίου αὐτὸ καὶ μόνον ὁρῶσιν, ἐν πολλοῖς ἐτροποποιήθη καὶ ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν δημοκρατικῶν χρόνων πολλαὶ διὰ τῆς τοῦ Πραίτωρος δικαιοδοσίας εἰσήχθησαν ἐξαιρέσεις. Λόγοι ἐπιεικείας ὑπηγόρευσαν, ὅπως ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσιν ἡ τοῦ ὑπεξουσίου ὑποχρέωσις θεωρηθῇ ἐν ὡρισμένῳ μέτρῳ ὡς τοιαύτη καὶ τοῦ πατρός, εἰς ὃν περιέρχεται πᾶσα κτῆσις τοῦ ὑπεξουσίου.[2])

Ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν θεμάτων, καθ' ἃ σὺν τῷ ὑπεξουσίῳ καθίσταται καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ὀφειλέτης τινὰ μέν εἰσιν ἄσχετα πρὸς τὸν θεσμὸν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ὡς ἡ κατὰ τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγή, τινὰ δὲ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ἔχουσι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ὡς ἡ ἐκ τοῦ προσποτορίσματος, ἡ τὸ κέρδος διαιροῦσα, ἡ περὶ τῶν δαπανηθέντων καὶ ἡ κατὰ κέλευσιν ἀγωγή, περὶ ὧν καὶ μόνων ἐνταῦθα ὁ λόγος.[3])

ρος δικαιοδοσίαν. L. 19 (23, 2), L. 5 (25, 3). Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ χειραφεσίας. L. 92 (35, 1). Keller, Pand. § 418, Mandry I. σ. 229.

1) Ὅρα § 209. Κατ' ἐξαίρεσιν ἄλλως ἔχει ἐπὶ δανείου πρὸς ὑπεξούσιον.

2) Αὗται εἰσιν αἱ ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλούμεναι «actiones adjectitiae qualitatis» ὡς ἐκ τοῦ ἐν L. 5 § 1 (15, 4) «adiicitur».

3) Περὶ τοῦ ζητήματος ἂν συνενοχὴ ἐνταῦθα πρόκειται, ἐρίζουσιν οἱ ἑρμηνευταί, ὡς τοιαύτην δὲ χαρακτηρίζουσι τὴν ἐνοχὴν Vangerow, Pand. § 573 Anm. 2, Kuntze, Oblig. u. Singularsucc. σ. 239, Windscheid II. § 297, 482, ἐνῷ ὡς ἁπλῶς προσομοιάζουσαν ταύτῃ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ συνενοχὴν ὑπάρχουσαν ἀποφαίνονται Ribbentrop, Correalobl. § 3 Not. 2, Savigny, Oblig. I. σ. 209, Baron § 221. Πλείονα καὶ περὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀγωγὴ ἐκ τοῦ προσπορίσματος.

§ 219. Ὁ πατὴρ ὡς ἐκ τοῦ χρηματίου ἐνέχεται διὰ πᾶσαν τοῦ ὑπεξουσίου ὑποχρέωσιν[1]) καὶ δι' αὐτὰς ἔτι τὰς πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ χρηματίου,[2]) ἐφ' ὅσον ἐξαρκεῖ τοῦτο[3]) κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελεσιδικίας τῆς ἀποφάσεως.[4]) Ἐξ ἀδικημάτων τοῦ ὑπεξουσίου ἐνέχεται ὁ πατήρ, ἐφ' ὅσον ἐντεῦθεν προσεγένετο ὠφέλεια εἰς τὸ χρημάτιον,[5]) διὰ δὲ τὰς δωρεὰς οὐδόλως ἐνέχεται,[6]) ὡς καὶ διὰ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἀνέλαβε τὸ τέκνον ὡς ἐκ τοῦ

ἑτέρων θεωριῶν Mandry II. σ. 288 οὐχὶ αὐτοτελῆ, ἀλλὰ παρεπομένην συνενοχὴν ἀποδεχόμενον.

1) L. 3 § 5, 9. (14, 13), L. 5 pr. § 1, 2 (15, 1), L. 23 § 4, L. 57 § 1 (21, 1), L. 1 C. (4, 26). Ὡς πρὸς τὰς πράξεις τοῦ ὑπεξουσίου, ἐξ ὧν ἡ εὐθύνη τοῦ πατρός, ὁ Παπαρρηγόπουλος 3, § 248 ἀντικρούων Καλλιγᾶν 4, § 215 διδάσκει, ὅτι ὁ πατὴρ εὐθύνεται ἐκ τοιούτων τοῦ ὑπεξουσίου, κἂν μὴ ἀναφέρωνται αὐταὶ εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ χρηματίου, κἂν μηδεμίαν ἔχωσι πρὸς αὐτὴν σχέσιν. Ἡ διατύπωσις τοσοῦτον ἀπόλυτος δὲν εἶναι ἀκριβής, οὐδ' αὐτὸς ὁ παρατιθέμενος Mandry ἀποδέχεται τοῦτο, διότι ἐξ ἀντικειμένου ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ δικαιοπραξία μὴ ᾖ ἄσχετος πρὸς τὸ χρημάτιον, ἤτοι προϋποτίθεται κτῆσις ἐκ τοῦ χρηματίου, καὶ ὑπὲρ τούτου, οὐχὶ δὲ καὶ ὑλικὴ συνάφεια τῆς ἐνοχικῆς αἰτίας μετὰ τῆς τοῦ χρηματίου, διὸ καὶ ἀδιάφορον πῶς ἐξωτερικῶς παρίσταται ἡ δικαιοπραξία. Mandry II. σ. 118, 134, 358.

2) L. 27 § 2, L. 42 (15, 1). Τὴν πρώτην τῶν διατάξεων θεωρεῖ σπουδαίαν Mandry II. σ. 133, ἀποκρούων ἅμα καὶ τὴν θεωρίαν τοῦ Marezoll, Zeitschr. f. C. u. P. N. F. V. σ. 214 διδάσκοντος, ὅτι ὁ πατὴρ δὲν εὐθύνεται οὔτε διὰ τὰ πρὸ τῆς παραχωρήσεως τοῦ χρηματίου οὔτε διὰ τὰ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ χρέη τοῦ ὑπεξουσίου. Ὁ Windscheid II. § 484 Anm. 8 δὲν ἀποδέχεται εὐθύνην τοῦ εἰσποιήσαντος «ex ante gesto» ἐπικαλούμενος L. 42 αὐτ.

3) L. 4 pr. § 1, 2, L. 47 § 2 (15, 1).

4) L. 30 pr. (15, 1), L. 53 (24, 3), L. 7 § 15 (42, 4).

5) L. 3 § 12 (15, 1), L. 30 pr. (19, 1), L. 1 § 7 (9, 3), L. 58 (50, 17).

6) L. 7 (39, 5), L. 28 § 2 (2, 14). Παρὰ τὴν ὁμόφωνον δόξαν τῶν Unterholzner I. § 202, Sintenis II. § 102, Keller, Pand. § 235, Windscheid II. § 484, Baron § 221, διαφωνεῖ Mandry II. σ. 139 μὴ ἀποδεχόμενος, ὅτι ἐν ταῖς παρατεθείσαις διατάξεσι περὶ ὑποσχέσεως δωρεᾶς ὁ λόγος, ὡς ἐπίσης δὲν πείθεται, ὅτι κατὰ τὸν Ἰουλιανὸν L. 2 pr. (39, 5) ἄκυρος ἡ δωρεὰ ἄνευ κελεύσεως τοῦ πατρός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στρατιωτικοῦ καὶ οἱονεὶ τοιούτου χρηματίου, ἅτινα ἰδίαν αὐτοῦ ἀποτελοῦσι περιουσίαν.[7]) Ἡ τοῦ πατρὸς δήλωσις, ὅτι δὲν ἐνέχεται ἐκ τῶν τοῦ ὑπεξουσίου ὑποχρεώσεων, κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ.[8])

Εἰς τὸ χρημάτιον καταλογίζονται οὐ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὀφειλόμενα,[9]) ἀλλὰ καὶ ἡ δόλῳ ἐπελθοῦσα μείωσις ἢ ἀφαίρεσις τῶν τοῦ χρηματίου,[10]) προϋποτιθεμένου ὅτι δὲν παρεγράφη ἡ τοῦ δόλου ἀγωγή,[11]) προαφαιρεῖται δὲ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὸν πατέρα[12]) κἂν ἔτι ἀδίκημα ἡ τῆς ἀπαιτήσεως αἰτία, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ποινικὴ ἀπαίτησις,[13]) ὡς ἐπίσης ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἀπαιτήσεις ἐκείνων, ὧν τὰς ὑποθέσεις διεχειρίσατο ὁ πατὴρ ὡς αὐτόκλητος διοικητὴς ἢ ἐπίτροπος.[14]) Τὸ οὕτως ὑπολειπόμενον ἐπιμερίζεται μεταξὺ τῶν δανειστῶν προτιμωμένων ἀείποτε τῶν προνομιούχων,[15]) οἷς ἔπονται οἱ μὴ τοιοῦτοι, οἵτινες ἂν μὴ ἀναμένωσι τὴν ἐξόφλησιν τῶν ἀπαιτήσεων τῶν προνομιούχων, ὀφείλουσι νὰ παράσχωσιν ἐγγύησιν περὶ ἀποδόσεως τοῦ καταβληθέντος αὐτοῖς ἐπὶ βλάβῃ τῶν προνομιούχων.[16]) Ἂν οὐδεὶς τῶν πλειόνων δανειστῶν ἔχῃ ἐπικρατέστερον τοῦ ἑτέρου δικαίωμα, εἴτε διότι ἐξ ἴσης προστατεύεται πάντων τὸ προνόμιον, εἴτε διότι οὐδεὶς ἀπολαύει τοιούτου, προτιμᾶται ὁ προλαβών, τοιοῦτος δ' ἐστὶν ὁ ταχύτερον ἐπιτυχὼν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπόφασιν.[17]) Ἐὰν βραδύτερον αὐξήσῃ τὸ προσπόρι-

---

7) L. 18 § 5 (49, 17).

8) L. 29 § 1, L. 47 pr. (15, 1). Windscheid II. § 484.

9) L. 7 § 6, L. 9 pr. § 1, L. 17 (15, 1), L. 38 § 2 (12, 6).

10) L. 5 pr. L. 21 pr. L. 26 (15, 1), L. 1 pr. (15, 2), L. 9 § 2 (14, 4), L. 19 (15, 3).

11) L. 30 § 6 (15, 1) . . . quoniam nec de dolo actio post statutum tempus datur. Mandry II. σ. 404, Windscheid II. 484 Anm. 17.

12) L. 5 § 4 (15, 1) «deducto inde, si quid domino debetur». L. 11 § 7 (15, 1), L. 16 (15, 3).

13) L. 9 § 6 (15, 1) . . . sed est quaestionis, utrum ipsa furti aestimatio, id est id solum quod domino abest, an vero tantum, quantum si alienus servus commisisset, id est cum furti poenis? Sed prior sententia verior est, ut ipsa furti aestimatio sola deducatur. Mandry II. σ. 381, Windscheid II. § 484 Anm. 15.

14) L. 9 § 4 (15, 1).

15) L. 52 pr. (15, 1), L. 22 § 13 (24, 3).

16) L. 52 § 1 (15, 1).

17) L. 10, 52 pr. (15, 1), L. 6 (14, 4).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμα καὶ αὖθις ἐνάγουσιν οἱ μὴ ὁλοσχερῶς λαβόντες τὸ ὀφειλόμενον αὐτοῖς.[18])

Λυθείσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἡ τοῦ πατρὸς εὐθύνη παρατείνεται ἐπὶ σύνθετον ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆς λύσεως.[19]) Πλείονες συγκληρονόμοι ἐνέχονται κατὰ τὸ ἐκ τοῦ χρηματίου περιελθὸν αὐτοῖς,[20]) ἂν δὲ καὶ ὁ υἱὸς συγκληρονόμος ἐνέχεται μὲν διὰ τὸ ὅλον ὡς πρωτοφειλέτης, ἀλλ' ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν συγκληρονόμων κατὰ τὸ λαχὸν αὐτοῖς ἐκ τοῦ χρηματίου,[21]) ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι τὸ ὅλον ἀπαιτεῖ, ἂν οὐδὲν περιῆλθεν αὐτῷ ἐκ τοῦ χρηματίου.[22])

Ἡ τὸ κέρδος διαιροῦσα.

§ 220. Παραπλησία τῇ τοῦ χρηματίου καὶ τοῦτο βάσιν ἔχουσα εἶναι ἡ τὸ κέρδος διαιροῦσα ἀγωγή. Ἐὰν τὸ ὑπεξούσιον ἐμπορίαν ἢ ἑτέραν βιομηχανίαν διεξάγῃ διὰ τοῦ προσποριζομένου συναινοῦντος τοῦ πατρός,[1]) δὲν εὐθύνεται μὲν οὗτος πέραν τοῦ χρηματίου διὰ τὰ χρέη τοῦ ὑπεξουσίου, ἀλλὰ καὶ δὲν προαφαιρεῖ τὰ ὀφειλόμενα αὐτῷ, καθόσον τὸ χρημάτιον ἐπιμερίζεται συμμέτρως μεταξὺ τῶν δανειστῶν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετ' αὐτῶν συντρέχοντος καὶ τοῦ πατρός,[2]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὴν κατισχύσασαν τοῦ Λαβέωνος γνώμην ὁ πατὴρ συντρέχει καὶ διὰ τὰ ὀφειλόμενα αὐτῷ οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐμπορίας, ἀλλ' ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας πρὸ ἢ καὶ μετὰ τὴν κάταρξιν τῆς ἐμπορίας.[3]) Ἐὰν πλείονας

---

18) L. 30 § 4 (15, 1).

19) L. 1, 2 (15, 2).

20) L. 30 § 1, 2, L. 32 pr. L. 29 pr. (15, 1), L. 7 § 5, L. 9 § 2 (14, 4).

21) L. 30 § 3 (15, 1)... sed si velit pro parte nomen coheredis redimere, audiendus est. L. 38 pr. (12, 6), L. 18 § 5 (10, 2), L. 13 C. (3, 36).

22) Windscheid II. § 484 Anm. 20. Ἀντιδοξεῖ Bekker, Pand. I. σ. 151.

1) Συναινῶν θεωρεῖται ὁ πατήρ, ἐὰν γιγνώσκων δὲν ἀντιλέγῃ. L. 1 pr. § 3 (14, 4).

2) § 3 Inst. (4, 7), L. 5 § 19, L. 7 § 2 (14, 4).

3) L. 5 § 7 (14, 4)... Et Labeo ait, ex quacunque causa ei debeatur, parvique referret, ante mercem an postea ei debere quid

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετήρχετο ὁ ὑπεξούσιος ἐμπορίας, οἱ ἑκάστου καταστήματος δανεισταὶ πληρόνονται ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνου, ἐξ οὗ τὸ χρέος.[4])

Ὁ πατὴρ πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπιμελεῖται τὰ τῆς διανομῆς μεταξὺ τῶν δανειστῶν, οὗ παραιτουμένου ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ Παίτωρος εἰς διαιτητήν.[5]) Ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν ἐξετέλεσε τὴν διανομὴν κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην αὐτῷ ὑποχρέωσιν, ἔπραξε δὲ τοῦτο δολίως,[6]) οἱ μὴ τὸ ἱκανὸν λαβόντες δανεισταὶ ἔχουσι τὴν τὸ κέρδος διαιροῦσαν κατὰ τοῦ πατρὸς εὐθυνομένου, ὅπως καὶ ἐξ ἰδίων ἀποπληρώσῃ τὸ ἐλλιπῶς διανεμηθέν.[7])

Ὁ δανειστὴς ἔχει τὴν ἐπιλογὴν μεταξὺ τῆς ἀγωγῆς ταύτης καὶ τῆς ἐκ τοῦ προσπορίσματος,[8]) ἀλλ' ὁ τὴν μίαν ἐκλέξας δὲν δύναται νὰ μετέλθῃ τὴν ἑτέραν.[9])

Ἡ περὶ τῶν δαπανηθέντων ἀγωγή.

§ 221. Ἡ ἐπιείκεια δὲν ἀνέχεται τὸ ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου ζημίας κέρδος, ἐξ οὗ καὶ ἡ τῶν δαπανηθέντων κατὰ τοῦ πατρὸς ἀγωγὴ κατὰ τὸ περιελθὸν αὐτῷ ἐφ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ὑπεξουσίου,[1]) προϋποτιθεμένου ἀείποτε ὅτι ἡ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς ἐπελθοῦσα ἀλλοίωσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἂν τὸ τέκνον ἦν αὐτεξούσιον, ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ κατὰ τοῦ

---

servus coeperit, καὶ τοῦτο διότι sufficere enim, quod privilegium deductionis perdidit. Mandry II. σ. 431.

4) L. 5 § 15, 16 (14, 4)... separatim tributionem faciendam, ne ex alterius re merceve alii indemnes fiant, alii damnum sentiant.

5) § 3 Inst. (4, 7), L. 7 § 1 (14, 4).

6) § 3 Inst. (4, 7), L. 7 § 2, L 12 (14, 4).

7) L. 7 § 2, 34 (14, 4). Mandry II. σ. 446, Baron § 221 σ. 360.

8) § 5 Inst. (4, 7), L. 9 § 1, L. 11 (14, 4).

9) L. 9 § (14, 4).

1) L. 10 § 7 (15, 3)...nam, ut Pomponius scribit, adversus lucrum domini videtur subventum. L. 1 pr. αὐτ. L 17 § 4 (14, 3), L. 41 (15, 1), L. 2 pr. (14, 5). Ἀστήρικτος ἡ θεωρία τοῦ Baron, Pand. § 221 διδάσκοντος, ὅτι ἡ ἀγωγὴ δὲν εἶναι αὐτοτελής, ἀλλὰ παραφυὰς τῆς τοῦ προσπορίσματος, χωροῦσα ἐφ' ὅσον τὰ παρὰ τρίτων ὑπὸ τοῦ ὑπεξουσίου κτηθέντα δὲν ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ χρηματίου, ἀλλ' ἐδαπανήθησαν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ πατρός. Löwenfeld, die selbständige actio de in rem verso. (1873), Mandry II. σ. 456, Windscheid II. § 483 Anm. 2.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πατρὸς τὴν ἀντίθετον ἐκ τῆς ἐντολῆς ἢ τῆς διοικήσεως ἀλλοτρίων ἀγωγήν.[2])

Ἡ ἀγωγὴ ὡς τοιαύτη προϋποτίθησιν ἀφ' ἑνὸς μὲν δικαιοπραξίαν τοῦ ἐναγοντος μετὰ τοῦ ὑπεξουσίου, διότι ἂν ἐκ τύχης ἢ ἄλλως περιῆλθέ τι εἰς τὴν τοῦ πατρὸς περιουσίαν δίδοται ἑτέρα ἀγωγὴ ἢ ἀπαίτησις, οὐχὶ δὲ ἡ τῶν δαπανηθέντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ὁ πατὴρ κατέστη πλουσιώτερος, ὡς τοιοῦτος δὲ λογίζεται, εἴτε διότι θετικῶς ηὔξησεν ἡ περιουσία αὐτοῦ, εἴτε διότι ἀπέφυγε δαπάνην.[3]) Ἡ αὔξησις τῆς περιουσίας δέον νὰ ᾖ διαρκής, διότι ἄλλως οὐδὲν λογίζεται δαπανηθὲν ὑπὲρ τοῦ πατρός,[4]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι δὲν ἐνέχεται ὁ πατήρ, ἂν τυχαίως αὕτη ματαιωθῇ βραδύτερον, ἐκτὸς ἂν ἐξωκονομήθη δαπάνη, ἥτις ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἅπαξ γενομένη δὲν λογίζεται ματαιωθεῖσα.[5]) Ὁ πατὴρ τοὐναντίον οὐδόλως εὐθύνεται, ἂν τὸ ὑπεξούσιον τὰ ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντα ἐδαπάνησε πρὸς ἐξόφλησιν φυσικοῦ τοῦ πατρὸς χρέους,[6]) ἢ δωρεὰν πρὸς αὐτὸν προὐτίθετο τὸ τέκνον.[7]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῶν

---

[2]) L. 3 § 2 (15, 3). Et regulariter dicimus, toties de in rem verso esse actionem, quibus casibus procurator mandati, vel qui negotia gessit negotiorum haberet actionem, quotiensque aliquid ita consumsit servus, ut aut meliorem rem dominus haberet, aut non deteriorem. Buchka, Lehre von der Stellvertretung σ. 29, Witte, Bereicherungshlagen, Scheurer, Ueber die actio de in rem verso § 2, Dernburg II. 14. Ἀντιδοξεῖ μόνος Mandry II. σ. 472, ἐνῷ ὁ Windscheid II. § 483 παραδέχεται ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως πρὸς τὸ ὑπεξούσιον ἐκ τῆς ἐπαυξήσεως τῆς πατρικῆς περιουσίας, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὑπόδειγμα τῆς τῶν αὐτεξουσίων ἐπὶ τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς διαχειρίσεως.

[3]) Ὡς ὅταν τὰ παρὰ τοῦ ὑπεξουσίου ληφθέντα χρήματα κατηναλώθησαν πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας κατὰ τὸ εἰθισμένον παρὰ τοῦ πατρὸς μέτρον, ἢ δι' αὐτῶν ἐπληρώθη δανειστὴς τοῦ πατρός, ὅτε καὶ ἡ μὴ πρὸς τοιοῦτον καταβολὴ ὡς δαπάνη ὑπὲρ τοῦ πατρὸς λογίζεται, ἐφ' ὅσον οὗτος ἔχει τὴν τοῦ ἀχρεωστήτου. § 4 Inst. (4, 7), L. 3 § 1, 3, L. 7 § 5, L. 10 pr. § 1, L. 15 (15, 3).

[4]) L. 10 § 6 (15, 3). Versum autem sic accipimus, ut duret versum.

[5]) L. 3 § 7, 8, 10, L. 17 pr. (15, 3). Mandry II. σ. 482, Windscheid II. § 483, ἀνακαλέσαντα τὴν ἀντίθετον ἐν ταῖς προγενεστέραις ἐκδόσεσι γνώμην, Dernburg II. § 14.

[6]) L. 7 § 12 (14, 6), L. 10 § 7 (15, 3).

[7]) L. 5 § 3, L. 7 pr. L. 10 § 2 (13, 5).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄνευ τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως δαπανηθέντων, ἐκτὸς ἂν ἡ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς γενομένη δαπάνη εἶναι ἀναγκαία ἢ ὠφέλιμος, ἂν δὲ πολυτελής, δίδοται μόνον τὸ τῆς ἀφαιρέσεως δικαίωμα, ἂν μὴ βλάπτεται τὸ πρᾶγμα.[8])

Ἡ τῶν δαπανηθέντων ἀγωγὴ δίδοται οὐ μόνον ἂν μεθ' ὑπεξουσίου, ἀλλὰ καὶ ἂν μετ' αὐτεξουσίου ἡ δικαιοπραξία,[9]) τοῦτο δὲ ἐὰν ἐκτὸς τῶν ἤδη ἐκτεθέντων ὅρων συντρέχει καὶ ἕτερος, ἤτοι ἡ δικαιοπραξία ἐγένετο παρὰ τοῦ αὐτεξουσίου ἐνεργοῦντος ὑπὲρ ἐκείνου, ὅστις κατέστη πλουσιώτερος,[10]) εἰς ὃ μὴ ἐπαρκούμενοί τινες τῶν νεωτέρων ἀπαιτοῦσιν, ὅπως σὺν τούτῳ συναλλαχθῇ ὁ αὐτεξούσιος καὶ ὡς διοικητὴς τῶν τούτου ὑποθέσεων.[11])

Ἡ κατὰ κέλευσιν ἀγωγή.

§ 222. Ἐκ τῶν πρὸς τρίτους κελεύσει τοῦ πατρὸς ὑποχρεώσεων τοῦ ὑπεξουσίου ἐνέχεται αὐτὸς ὁ πατήρ, διότι οὗτος λογίζεται

---

8) L. 3 § 4, 6 (15, 3).

9) L. 7 § 1 C. (4, 26). Alioquin si cum libero rem agente ejus, cujus precibus meministi, contractum habuisti et ejus personam elegisti, pervides contra dominum nullam te habuisse actionem, nisi vel in rem ejus pecunia processit vel hunc contractum ratum habuit. Αὕτη ἡ τῶν νεωτέρων «actio de in rem verso utilis» ἦν τινες τῶν ἀρχαιοτέρων ὡς μὴ στηριζομένην εἰς τὸν νόμον ἐθεώρησαν. Göschen, Vorl. § 738, καὶ ἑτέρους παρὰ Glück XIV. 419, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων διὰ μακρῶν ὑπεστήριξεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς τῶν αὐτεξουσίων δικαιοπραξίας χωρεῖ ἡ τῶν δαπανηθέντων ἀγωγὴ ὁ Ude, Arch. f. civ. P. L. σ. 370. Ἐκ τῆς παρατεθείσης ἀντιγραφῆς ἀναμφισβήτητον, ὅτι καὶ ἐν τῷ θέματι τούτῳ δίδοται ἡ ἀγωγή, διὸ καὶ ἀπεδοκιμάσθη ἡ ἀντίθετος τοῦ Mandry II. σ. 461 θεωρία μὴ ἀποδεχομένου τὴν ἀγωγὴν ἄνευ τοῦ δεσμοῦ τῆς ὑπεξουσιότητος. Windscheid II. § 483 Anm. 2, 5 ἔνθα καὶ τοὺς λοιπούς, Dernburg II. § 14.

10) Ruhstrat, Arch. f. die Prax. des im Oldenburg geltenden Rechts I. σ. 16, καὶ Magazin f. das deutsche Recht der Gegenwart III. σ. 19—60, IV. σ. 219, Dernburg II. § 14.

11) Οὕτω φρονοῦσι Jhering, Jahrb. f. Dogm. I. σ. 389, Windscheid II. § 483 ὅστις ὅμως ἐν Anm. 5 συνομολογεῖ, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἐν τῷ νόμῳ μαρτυρεῖται, διὸ καὶ ἐπικαλεῖται τὰ κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τῆς τοῦ προστήσαντος ἀγωγῆς κρατοῦντα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συναλλαξάμενος,[1]) τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς[2]) χωρούσης εἴτε πρὸς τὸν τρίτον ἡ κέλευσις, ὅπερ ἦν τὸ συνηθέστερον,[3]) εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπεξούσιον,[4]) ὡς ἐπίσης καὶ ἂν ὁ πατὴρ ἐγκρίνῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπεξουσίου πεπραγμένα.[5])

Ἀπὸ τῶν γλωσσογράφων ἡ ἔρις, ἂν ἡ πρᾶξις δέον νὰ ἀφορᾷ εἰς ὑπόθεσιν τοῦ κελεύοντος ἢ τοῦ ὑπεξουσίου. Ἡ δόξα,[6]) καθ' ἣν, ἡ ἀγωγὴ χωρεῖ μόνον, ἐὰν ἡ πρᾶξις ἀφορᾷ εἰς ὑπόθεσιν τοῦ ὑπεξουσίου, εἶναι προφανῶς ἡμαρτημένη, διότι κατὰ ῥητὴν τοῦ Οὐλπιανοῦ μαρτυρίαν ἡ ἀγωγὴ δίδοται κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκ πράξεως ἀφορώσης εἰς τούτου ὑπόθεσιν,[7]) διὸ ὀρθοτέρα ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἀγωγὴ χωρεῖ, εἴτε τοῦ κελεύοντος εἴτε τοῦ ὑπεξουσίου ὑπόθεσιν ἀφορᾷ ἡ πρᾶξις.[8])

---

1) L. 1 pr. (15, 4). Merito ex jussu domini in solidum adversus eum judicium datur, nam quodammodo cum eo contrahitur, qui jubet.

2) «Actio quod jussu». Περὶ τοῦ ὅρου «jussus» πολλαὶ αἱ ἑρμηνεῖαι τοῦ μὲν Mandry II. σ. 543, 554 τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν, ἤτοι τὴν συναίνεσιν ἐν τῇ κελεύσει διαβλέποντος, ἐνῷ ὁ Windscheid II. § 412 Anm 8α, 482 Anm. 6 ἀναζητεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ τεχνικῷ ὅρῳ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάξεως. Ὡς ἐκ τοῦ τύπου τῆς κελεύσεως ἐν L. 1 § 1 (15, 4) «quod voles cum Sticho servo meo negotium gerere periculo meo» μᾶλλον πιθανόν, ὅτι ὁ ὅρος ἐδήλου τὴν εἰς τὸν τρίτον παρεχομένην ἐξουσίαν, ὅπως συναλλαχθῇ μετὰ τοῦ ὑπεξουσίου εἰς βάρος τοῦ κελεύοντος. Dernburg II. § 14 Anm. 3.

3) L. 1 § 8, 9, L. 2 pr. § 1, 2, L. 3, 4, 5 § 1 (15, 4), § 1, 5 Inst. (4, 7), L. 13 C. (4, 26). Windscheid II. § 482 Anm. 6, Dernburg II. § 14 Anm. 3.

4) L. 1 § 2 (15, 4), L. 12 (14, 6), L. 2 (14, 5), Θεοφ. Δ'. ζ. § 1. Οὕτω τὴν σήμερον οἱ πλεῖστοι παραδέχονται, ὅτι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δίδοται ἡ ἀγωγή. Vangerow I. § 240, Windscheid II. § 482, Dernburg II. § 14.

5) L. 1 § 6 (15, 4), ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ὁ δεσμὸς τῆς ὑπεξουσιότητος δέον πάντως νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κελεύσεως, L. 2 § 2 (15, 4), οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν τῆς δικαιοπραξίας. Mandry II. σ. 550.

6) Glück XIV. σ. 425, Pernice, Labeo I. σ. 514.

7) L. 5 § 2 (15, 3). Quod servus domino emit, si quidem voluntate ejus emit, potest Quod jussu agi. L. 10 § 2 (46, 1).

8) Κατὰ τὰ ἐν L. 9 § 8 (15, 1) L. 10 § 10 (15, 3) ἄνευ διακρίσεως κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις χωρεῖ ἡ ἀγωγή. Οἱ Sintenis II. § 102 Anm. 91, Vangerow I. § 240, Baron § 221, Dernburg II.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐὰν ἡ δικαιοπραξία ἀφορᾷ εἰς ὑπόθεσιν τοῦ ὑπεξουσίου, ὁ πατὴρ δέον νὰ δηλώσῃ, ὅτι τὴν πρᾶξιν ἀναδέχεται ὡς ἰδίαν αὐτοῦ,[9]) διότι ἄλλως ἐνέχεται ὡς ἐγγυητής,[10]) ἂν δ' ἐνεργῇ ὁ ὑπεξούσιος ὡς ἐντολοδόχος τοῦ πατρός, αὐτὸς καὶ μόνος εὐθύνεται, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ὑπεξούσιος, ὅστις παρέστη ὡς ἐκπροσωπῶν τὸν πατέρα.[11])

ΤΜΗΜΑ Ε'.

ΤΕΛΟΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Λύσις πατρικῆς ἐξουσίας ἕνεκα θανάτου, υἱοθεσίας, εἰσποιήσεως, ποινῆς καὶ ἀξιώματος.

§ 223. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία παύει θανόντος τοῦ ἐνασκοῦντος αὐτήν, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πάππου ἐκ τοῦ ὑπεξουσίου αὐτῶν πατρὸς ἔγγονοι διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πάππου ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ νῦν αὐτεξουσίου αὐτῶν πατρός,[1]) ὅπερ τὴν σήμερον οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν τοῦ γάμου ἐπαγομένου τὴν χειραφεσίαν.

Διὰ τῆς πλήρους τοῦ τέκνου υἱοθεσίας αἴρεται ἡ τοῦ φυσικοῦ πατρὸς ἐξουσία,[2]) διὰ δὲ τῆς εἰσποιήσεως ἡ τοῦ εἰσποιουμένου ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων.[3])

Ἐκπίπτει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὁ πατὴρ ἑκθετον ἐγκαταλείπων τὸ τέκνον,[4]) ἐπὶ πορνείᾳ προτιθέμενος τὴν θυγατέρα,[5]) καὶ αἱμο-

---

§ 14 ὡς καὶ οἱ παρὰ Mandry II. σ. 552 Not. 4 παρατιθέμενοι φρονοῦσιν, ὅτι ἡ ἀγωγὴ χωρεῖ μόνον, ἐὰν ἡ πρᾶξις ἀφορᾷ ὑπόθεσιν τοῦ κελεύοντος.

9) L. 1 § 1 (15, 4), L. 25 (16, 1). Windscheid II. § 482 Anm. 12.

10) L. 1 § 5 (15, 4).

11) Windscheid II. § 482.

1) Pr. Inst. (1, 12), L. 10 (1, 7), L. 5 (1, 6).

2) § 8 Inst. (1, 12).

3) L. 2 § 2, L. 15 pr. L. 40 pr. (1, 7).

4) L. 2 C. (8, 52).

5) L. 6 C. (11, 40).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μικτικὸν συνάπτων γάμον, ὅτε οἱ ἐκ προτέρων ἀμέμπτων γάμων παῖδες πρὸς τιμωρίαν τοῦ πατρὸς καθίστανται αὐτεξούσιοι,[6]) ἐνῷ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον[7]) οἱ μετὰ τῶν κατιόντων αὐτῶν συνουσιαζόμενοι ἀνιόντες ὡς ἐκ τῆς αἱμομιξίας ἀποστεροῦνται καὶ τῆς ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτῶν πατρικῆς ἐξουσίας.

Τοῦ πολιτικοῦ θανάτου καταργηθέντος χωρεῖ ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις, ἥτις δὲν ἐπάγεται ἀπώλειαν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας,[8]) ἀλλ' ἁπλῶς ἀνικανότητα πρὸς ἐνάσκησιν αὐτῆς, ὅτε ἡ μήτηρ ἀναπληροῖ ἐν τούτῳ τὸν πατέρα,[9]) τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖ καὶ περὶ τῶν καταδικασθέντων εἰς ἐγκληματικὴν ποινήν, οἵτινες ταύτης ἕνεκα δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἐπίτροποι, ἢ μόνον τῶν ἰδίων τέκνων καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου,[10]) ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται καὶ ἀπώλεια τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μὴ ῥητῶς κατονομαζομένης καὶ ταύτης ἐν ταῖς συνεπείαις τῆς καταδίκης.

Τὸ τέκνον ἀπηλλάσσετο τῆς πατρικῆς ἐξουσίας εἰς ὡρισμένα ἀνερχόμενον ἀξιώματα, τοιαῦτα δ' ἦσαν κατὰ μὲν τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον τὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἑστιάδος,[11]) κατὰ δὲ τὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ τοῦ πατρικίου, ὑπάτου, ὑπάρχου, πολιτάρχου καὶ ἐπισκόπου,[12]) ἐξ ὧν μόνον τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα νῦν ἐπάγεται αὐτεξουσιότητα, καθόσον τὰ λοιπὰ οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐφαρμογήν, ἔνθα ἄλλος διοικητικὸς καὶ στρατιωτικὸς ὀργανισμὸς κρατεῖ.

Λύσις πατρικῆς ἐξουσίας διὰ χειραφεσίας.

§ 224. Ἡ πατρικὴ ἐξουσία λύεται καὶ διὰ τῆς χειραφεσίας, ἤτοι διὰ τῆς δηλώσεως τοῦ ταύτην ἐνασκοῦντος, ὅτι ἀπολύει τὸ τέκνον τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.[1])

Ἡ πατρικὴ τῶν ῥωμαίων ἐξουσία καὶ ἐπὶ ἐνηλίκων ὑπάρχουσα

---

6) Νεαρ. 12 κεφ. 6'.
7) Π. Ν. Ἀρ. 281.
8) Ψήφ. 31 Μαΐου 1862.
9) Ἀρθρ. 9.
10) Π. Ν. Ἀρ. 23.
11) Gell. I. 12, Gaj. I. 130, III. 114, Ulp. X. 5, Tacit. Ann. IV. 16.
12) L. 5 C. (12, 3), Νεαρ. 81 κεφ. α', 6', γ'.
1) § 6, 7, 8, 9, 10 Inst. (1 12.)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἠδύνατο νὰ παραταθῇ ἐφ' ὅρου ζωῆς, τῆς χειραφεσίας ἐξαρτωμένης ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς βουλήσεως καὶ μὴ ἐξαναγκαζομένης.[2]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον κατ' ἐξαίρεσιν ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσιν ἐκβιάζεται ἡ χειραφεσία, αὗται δ' εἰσίν.

α) Ἐὰν ὁ πατὴρ σκληρῶς φέρεται πρὸς τὸ τέκνον παρὰ τὸ τῆς στοργῆς αἴσθημα.[3])

β) Ἐὰν ἡ χειραφεσία διετυποῦτο ὡς αἵρεσις ἢ τρόπος τῶν τῷ πατρὶ καταλειφθέντων καὶ ὑπ' αὐτοῦ κτηθέντων,[4]) ὡς καὶ ὅταν ὁ πατὴρ ἔλαβε χρήματα, ὅπως χειραφετήσῃ τὸ τέκνον.[5])

γ) Ὁ πατὴρ ἀσώτου χειραφέτου υἱοῦ δύναται νὰ γράψῃ κληρονόμους τοὺς τῷ πατρὶ αὐτῶν ὑπεξουσίους ἐγγόνους ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς χειραφεσίας, ὅτε ὁ πατὴρ ἐξαναγκάζεται νὰ χειραφετήσῃ τούτους.[6])

δ) Ἄνηβος υἱοθετηθεὶς τὴν ἥβην ὑπερβὰς αἰτεῖται τὴν χειραφεσίαν ἐπιβλαβῆ αὐτὴν ἀποδεικνύων.[7])

Κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ τοῦ πατρὸς βούλησις, ἂν μὴ συναινῇ καὶ τὸ τέκνον, ὅπερ ἄκον δὲν χειραφετεῖται.[8]) Ῥητὴ δήλωσις συναινέσεως δὲν ἀπαιτεῖται, διότι καὶ τὸ μὴ ἀντιλέγον λογίζεται συναινοῦν, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι καὶ τὰ νήπια χειραφετοῦνται καθὸ μὴ δυνάμενα νὰ ἀντείπωσι.[9]) Κατ' ἐξαίρεσιν τὰ θετὰ τέκνα καὶ

---

2) § 10 Inst. (1, 12). Et quidem neque naturales liberi, neque adoptivi ullo paene modo possunt cogere parentes, de potestate sua eos dimittere. L. 31 (1, 7), L. 8 (38, 6).

3) «male contra pietatem afficiebat» L. 5 (37, 12). Ἂν καὶ μεμονωμένον θέμα, οὐδὲν ἧττον εἶναι συνέπεια ἀρχῆς. Vangerow I. § 257.

4) L. 92 (35, 1). Ὅπερ κατὰ φιλάγαθον ἑρμηνείαν ἐκράτησε καὶ ἐπὶ κληρονομικῆς κληροδοσίας. L. 92 αὐτ. . . . cogendum emancipare, neque enim debet circumveniri testantium voluntas.

5) Vangerow I. § 257, ὅστις ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι τοῦτο εἶναι συνέπεια τῆς ἐν τῷ κειμένῳ ἀρχῆς μὴ μαρτυρούμενον ἐν L. 1 § 2 (37, 12), καθ' ἣν ἡ τοῦ πατρὸς ἐναντίωσις κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ χειραφετηθέντος ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου, ἐὰν ἔλαβε χρήματα διὰ τὴν χειραφεσίαν, ἢ μετ' αὐτὴν ἔλαβε χρηματικὸν ποσὸν παρὰ τοῦ χειραφέτου υἱοῦ.

6) L. 16 (27, 12). Vangerow I. § 257.

7) L. 32, 33 (1, 7).

8) Paul. S. R. II. 25 § 5, L. 5 C. (8, 49), Νεαρ. 89 κεφ. ια'.

9) L. 5 C. (8, 49).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὴ συναινοῦντα χειραφετοῦνται,[10]) διότι ἐκ τούτου καὶ μόνου ἐξηγεῖται ἡ ἀτελὴς υἱοθεσία, ἣν εἰσήγαγεν ὁ Ἰουστινιανὸς θέλων νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἄτοπον, καθ' ὃ ὁ θετὸς χειραφετούμενος ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φυσικοῦ ἀπεπέμπετο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κληρονομιῶν.[11])

Κατὰ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κρατοῦντα δύο οἱ τῆς χειραφεσίας τύποι, ὁ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς κηρυττούσης αὐτεξούσιον τὸ τέκνον καὶ κατατιθεμένης εἰς τὸν ἁρμόδιον δικαστὴν συναινοῦντος καὶ τοῦ χειραφετουμένου,[12]) καὶ ὁ διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου δικαστοῦ ἢ ἄρχοντος δηλώσεως τοῦ χειραφετοῦντος καὶ χειραφετουμένου.[13])

Ἡ ἑκουσία χειραφεσία ἀνακαλεῖται, ἐὰν τὸ χειραφετηθὲν τέκνον ἀχάριστον δειχθῇ πρὸς τὸν χειραφετήσαντα.[14])

Περὶ τῶν ἐκ τῆς χειραφεσίας δικαιωμάτων τοῦ πατρὸς ὡς καὶ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου ἐπραγματεύθημεν ἀλλαχοῦ.[15])

Ἐν τῷ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν δικαίῳ ἐν πολλοῖς ἠλλοιώθη ὁ ἀρχικὸς χαρακτὴρ τῆς ὑπεξουσιότητος καὶ ἡ λύσις αὐτῆς, διότι κατὰ διάταξιν τοῦ Λέοντος[16]) τὸ τέκνον καθίσταται αὐτεξούσιον οὐ μόνον διὰ προφορικῆς τοῦ πατρὸς δηλώσεως, ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ πατὴρ ἀνέχεται τὴν ἰδιογνωμονοῦσαν τοῦ τέκνου διαγωγήν.[17]) Ἀμφίβολον ἂν ὡς ἐκ τῶν λέξεων «κἂν ᾖ γαμικῆς ὁμιλίας ἔξω» ὁ γάμος συνεπάγεται ἀείποτε τὴν χειραφεσίαν τοῦ τέκνου, διότι κατὰ τὰ ἐν Πείρᾳ[18]) ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ὁ δικαστὴς ἀπεφήνατο, ὅτι δὲν

---

10) Vangerow I. § 257, Baron § 366. Ἀντιδοξεῖ Windscheid II. § 525 Anm. 12.

11) L. 10 pr. C. (8, 48). Κληρονομ. Δίκαιον § 283.

12) L. 5 C. (8, 49). Αὕτη ἡ «Ἀναστασιανὴ» καλουμένη χειραφεσία εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου.

13) § 6 Inst. (1, 12), L. 6 C. (8, 49).

14) L. un. C. (8, 50).

15) Ὅρα ἀνωτ. § 213 καὶ Κληρονομ. Δίκαιον § 267, 268, 270 γ', δ', 276.

16) Νεαρ. 25, Ἀρμ. Α'. ιζ'. 8.

17) «εἴτε πατὴρ εἴτε προπάτωρ, τὸ ἀπόλυτον αὐτῷ οἰκείῳ στόματι ἐδωρεῖτο, ἡμεῖς καὶ τοῦτο προσεπισυνάπτομεν, ὡς εἰ πρὸς διαγωγὴν ἰδιογνωμονοῦσαν ὀφθείη μόνον ὁ παῖς καταστὰς . . . κἂν ᾖ γαμικῆς ὁμιλίας ἔξω.

18) I. 8, XLIX. 9. Zachariae, Geschichte § 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπελύθη τῆς τοῦ πατρὸς ἐξουσίας, ἐν ἑτέρῳ θέματι ἄλογον ἐθεώρησε καὶ τὴν μετὰ γάμον ὑπεξουσιότητα τῆς θυγατρός.

Κατ' ἀντίθεσιν τῶν διατάξεων τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἡ πατρικὴ ἐξουσία αὐτοδικαίως αἴρεται διὰ τῆς ἐνηλικότητος,[19]) ἧς καὶ μόνης ἕνεκα κτᾶται τὸ τέκνον πᾶσαν τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητα ἐξαιρέσει τῶν περὶ γάμου καὶ υἱοθεσίας ὡρισμένων. Ἡ χειραφεσία χωρεῖ ἐπίσης αὐτοδικαίως ἐκ μόνου τοῦ γάμου.[20]) Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ πρὸ τῆς ἐνηλικότητος καὶ ἄνευ γάμου χειραφετεῖται τὸ τέκνον παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, ὡς καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[21])

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ὁ εἰς πλήρη υἱοθεσίαν δοθεὶς χειραφετούμενος ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς δὲν μεταπίπτει καὶ αὖθις εἰς τὴν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς ἐξουσίαν,[22]) ἐκτὸς ἂν υἱοθετηθῇ παρ' αὐτοῦ.[23]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον χειραφετουμένου τοῦ τέκνου ἐν τῇ ἀνηλικότητι ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρός, ὅτε διὰ μόνης τῆς υἱοθεσίας ὑποβάλλεται καὶ αὖθις εἰς τὴν τοῦ φυσικοῦ ἐξουσίαν, διότι οὔτε δοτὴ ἐπιτροπεία χωρεῖ, οὔτε ζῶντος τοῦ πατρὸς καὶ μὴ ἀπολέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καλεῖται ἡ μήτηρ ἐν ἰδιότητι ἐπιτρόπου.[24])

---

19) N. 17 Αὐγ. 1861. Ἄρ. 114.

20) Ἄρθρ. 98.

21) Ἄρ. 99, 100. Περὶ τούτων διὰ μακρῶν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ περὶ χειραφεσίας.

22) Τὸ ἐν L. 10 pr. C. (8. 48) «necesse est iterum ad patrem naturalem eum reverti» δὲν δηλοῖ, ὅτι καθίσταται ὑπεξούσιος τῷ φυσικῷ πατρί, ἀλλ' ὅτι ἐπαναστρέφων εἰς τὴν τῶν παίδων τάξιν ἀπολαύει τῶν ἐξ ἀδιαθέτου καὶ τῶν τοῦ ἀναγκαίου κληρονόμου δικαιωμάτων. Vangerow I. § 250.

23) Ὅρα ἀνωτέρω § 202 σ. 401.

24) Εὐκλείδου, Ἐφημ. Ἑλλ. Νομολ. Τ. Θ'. Τεῦχ. Α'. σ. 36.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΕΡΙ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ἀναπλήρωσις πατρικῆς προστασίας.

§ 225. Ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις ἐκ παραλλήλου συμβαδίζουσαι ἐντελέστερον διαμορφοῦνται κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἡλικίας. Τὴν νεαρὰν ἡλικίαν κατ' ἀνάγκην παρακολουθεῖ καὶ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀτέλεια, ἧς ἕνεκα τὸ πρόσωπον, μὴ δυνάμενον αὐτὸ περὶ ἑαυτοῦ νὰ μεριμνήσῃ, δεῖται ἐμπειροτέρου κυβερνήτου, ὅπως καθοδηγήσῃ τὸν ἄπειρον ἔτι ἀνὰ μέσον τῶν περιπετειῶν τοῦ βίου, μέχρις οὗ ἐξ ἰδίων δυνάμεων καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν τῆς κοινωνίας ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπάρξεως.

Ἐφ' ὅσον ζῇ ὁ πατήρ, ὅστις εἶναι ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ ἔρεισμα τῆς οἰκογενείας ὑπὲρ πάντων ἀόκνως ἐργαζόμενος καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς ἀμοιβὴν τῶν κόπων λογιζόμενος, τὰ πάντα βαίνουσι καλῶς, διότι ὁ δεσμὸς πατρὸς καὶ τέκνων, ὃν ὁ φυσικὸς ἔπλασε νόμος, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς αὐτῶν εὐδαιμονίας, καὶ ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ἐπαναπαύεται ἡ πολιτεία, οὐδὲν ἕτερον ἐπιζητοῦσα. Ἀλλ' ὅταν ἐκλείψῃ τὸ πρόσω-

*) Τὰ περὶ τούτου πραγματευόμεθα πρωτίστως κατὰ τὸν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861 δημοσιευθέντα τὴν 23 Αὐγούστου, ἀλλ' οὗ τὸ κράτος ἤρξατο τὴν 23 Νοεμβρίου 1861. Ὁ νόμος οὗτος φέρει ἐπιγραφὴν ἐν Τίτλῳ Α' «Περὶ ἀνηλίκων ἐπιτροπείας, χειραφεσίας καὶ κηδεμονίας αὐτῶν,» ἐν τίτλῳ Β' «Περὶ ἐνηλικότητος,» ἐν Τίτλῳ Γ' Περὶ ἀπαγορεύσεως καὶ δικαστικοῦ ἀντιλήπτορος».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πον τοῦ οἰκογενειάρχου προβάλλεται τὸ ἐρώτημα, τίς θέλει μεριμνήσει περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐστερήθησαν τοσούτῳ πολυτίμου προστάτου; Πεπολιτισμένη κοινωνία δὲν δείκνυται ἀπαθὴς καὶ ἄστοργος πρὸς τὰ ἀσθενῆ αὐτῆς μέλη τὰ χρῄζοντα προστασίας, οὐδ' ἀνέχεται νὰ ἴδῃ τὴν μὲν περιουσίαν αὐτῶν καθισταμένην λείαν τοῦ πονηροῦ, τὴν δὲ φυσικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτῶν μόρφωσιν παραμελουμένην, διότι ἐκλιπόντος τοῦ πατρὸς οὐδεὶς ἀνέλαβε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν μὴ δυναμένων περὶ ἑαυτῶν νὰ μεριμνήσωσι. Ταῦτα πάντα εἶναι ζητήματα, δι' ἃ μέγα ἔχει συμφέρον ὁλόκληρος ἡ κοινωνία, διὸ καὶ ἐνωρὶς ἤδη παρὰ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐμορφώθη καὶ κατὰ τὸν διάφορον ἑκάστης κοινωνίας πολιτισμὸν ἐντελέστερον διετυπώθη κατὰ μίμησιν ταύτης, παραπλησία τις τεχνικὴ σχέσις πρὸς προστασίαν ἐκείνων, οἵτινες ἕνεκα τῆς νεαρᾶς ἡλικίας, ἤτις κατὰ νόμου πρόληψιν στερεῖται τοῦ διδασκάλου τῆς πείρας, ἢ νόσου, καθ' ἣν ἐκλείπει ἡ βούλησις καὶ ἡ συνείδησις τῶν πραττομένων, δέονται τῆς τοῦ πεπειραμένου συμβουλῆς καὶ προστασίας διά τε τὴν ἠθικὴν διάπλασιν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Τὴν ἔλλειψιν τῆς πατρικῆς προστασίας ἀναπληροῖ ὁ θεσμὸς τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας, ἤτοι τὸ λειτούργημα τῆς ἐπιμελείας καὶ προστασίας τῶν ἐπιδεῶν ταύτης προσώπων.[1])

Εἴδη ἐπιμελείας περὶ ἕτερον πρόσωπον κατὰ ῥωμαίους.

§ 226. Δύο κατὰ ῥωμαίους τὰ εἴδη τῆς ἐπιμελείας τῶν μὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν τελούντων, ἡ ἐπιτροπεία ἡ καὶ ἀρχαιοτέρα καὶ ἡ κηδεμονία βραδύτερον ἀναπτυχθεῖσα. Ὑπὸ ἐπιτρο-

---

1) Ὅπερ οἱ ῥωμαῖοι ὡς δημοσίαν λειτουργίαν χαρακτηρίζουσιν. Pr. Inst. (1, 25). . . . nam et tutelam et curam placuit publicum munus esse. L. 9 (6, 1), L. 1 § 4, L. 18 § 1 (50, 4), L. 6 § 15 (27, 1), ἐνῷ κατὰ Καλλίστρατον καὶ Μοδεστῖνον «privatum munus» ἀποκαλεῖται. L. 6 § 15, L. 17 § 4 (27, 1). Ἡ ἔννοια εἶναι, ὅτι ἡ ἐπιτροπεία καὶ ἡ κηδεμονία καίτοι τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, οὐχ ἧττον ὡς δημόσιον θεωρεῖται λειτούργημα καθὸ εἰς πάντα πολίτην ἐπιβαλλόμενον. Rudorff, das Recht der Vormundschaft aus den gemeinen in Deutschland geltenden Rechten entwickelt. 3 Bde. 1832—1834. I. σ. 3.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πείαν διατελοῦσιν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας οἱ ἄνηβοι,[1]) ὡς ἐκ τοῦ γένους δὲ καὶ αἱ τέλειαι τὴν ἡλικίαν γυναῖκες,[2]) ὧν ὅμως ἡ ἐπιτροπεία πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀπὸ τῶν μέσων αὐτοκρατορικῶν χρόνων περιέστη εἰς ἀχρηστίαν.

Ὁ Σέρβιος Σουλπίκιος Ῥοῦφος, ὃν ἀπεθαύμασεν ὁ Κικέρων[3]) διὰ τὴν ἔξοχον νομομάθειαν καὶ διαλεκτικὴν τέχνην, ὥρισε τὴν ἐπιτροπείαν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Παύλου[4]) ἐν ταῖς Πηγαῖς περισωθέντα ὁρισμὸν ὡς «δύναμιν καὶ ἐξουσίαν κατὰ κεφαλῆς ἐλευθέρας πρὸς τὸ φυλάττειν ἐκεῖνον, ὃς διὰ τὴν ἡλικίαν δεφενδεύειν ἑαυτὸν κατὰ οἰκείαν οὐ δύναται γνώμην, ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ δοθεῖσά τε καὶ ἐπιτραπεῖσα». Ὁ ὁρισμὸς οὗτος μόνην ἀξίαν ἔχων τὴν χάριν τοῦ λόγου εἶναι ἀτελής, οὐ μόνον διότι δὲν περιλαμβάνεται ἐν αὐτῷ ἡ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ νομοδιδασκάλου κρατοῦσα ἔτι ἐπιτροπεία τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι μὴ ὁριζομένης κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιτροπείας ἀσαφὴς καταδείκνυται ἡ ἀπὸ τῆς κηδεμονίας διάκρισις αὐτῆς, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δύναμις καὶ ἐξουσία ἐπὶ τοῦ προσώπου εἶναι ἔννοιαι ἁρμόζουσαι πρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, πρὸς ἣν ἀτόπως ἐξομοιοῦται ἡ ἐπιτροπεία.[5])

Ὑπὸ κηδεμόνα[6]) κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν Δωδεκάδελτον ἐτέλουν οἱ παράφρονες[7]) καὶ οἱ ἄσωτοι,[8]) ἂν μὴ κατὰ τὸ ἐξ ἑρμηνείας κρατῆσαν διατελοῦσιν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας ὑπὸ ἐπίτροπον,[9]) κατ' ἀναλογίαν δὲ τῆς τῶν μαινομένων κηδεμονίας ὑπὸ τοιαύτην διατελοῦσι καὶ οἱ ἕνεκα σωματικοῦ ἐλαττώματος μὴ δυνάμενοι νὰ μεριμνήσωσι περὶ τῶν ἑαυτῶν,[10]) ἐφ' ὅσον ὡς ἄνηβοι ἢ ἔφηβοι

1) «tutela pupillaris» Gaj. I. 144, 189, 190, 193, Ulp. XI. 1, § 1 Inst. (1, 13).

2) «tutela muliebris» Gaj. I. 144, 189, 190, 193, Ulp. XI. 1, Vat. frg. 45, 229.

3) Brut. 41, Philipp. IX. 5.

4) L. 1 pr. (26, 1), § 1 Inst. (1, 13).

5) Rudorff I. σ. 30, Glück XXVIII. σ. 470, Baron, Pand. § 369.

6) «cura, curatio, curator, custos». Festus v. curat.

7) Cic. de inv. II. 50, de re publ. III. 33, Tuscul. disp. III. 5, Auct. ad Herenn. I. 13, Varro de re rust. I. 2, Ulp. XII. 2, § 3 Inst. (1, 23), L. 1 pr. L, 13 (27, 10), L. 3 pr. (26, 1).

8) Cic. de senect. 7, L. 1 pr. (27, 10).

9) L. 3 pr. (26, 1). Rudorff I. σ. 125.

10) Οἷον κωφάλαλοι § 4 Inst. (1, 23), L. 2 (27, 10), L. 12 pr. (26, 5).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν τελοῦσιν ὑπὸ ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα.[11]) Κατ' ἐξαίρεσιν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνηβοι τελοῦσιν ὑπὸ κηδεμόνα,[12]) ἐὰν ὁ ἄνηβος δικάζεται μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου μὴ δυναμένου τούτου ἕνεκεν ἐπὶ τῶν ἰδίων νὰ παρέξῃ τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ,[13]) ἢ ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἐκκρεμὴς ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ ἀποβολῆς τοῦ ἐπιτρόπου δίκη.[14])

Ὡς συμπλήρωμα τῆς τῶν ἀνήβων ἐπιτροπείας ἐπηκολούθησεν ἡ τῶν ἀνηλίκων ἐφήβων ἑκατέρου φύλου κηδεμονία εἰσαχθεῖσα περὶ τὰ μέσα τοῦ ἕκτου ἀπὸ Κ. Χ. αἰῶνος διὰ τοῦ Πλαιτωρίου νόμου πρόστιμον καὶ ἀτιμίαν ἀπαγγείλαντος κατὰ τοῦ ἀπατῶντος ἔφηβον.[15]) Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης διατάξεως ἐμειώθη τοῦ ἐφήβου ἡ πίστις, καὶ δυσχερὴς ἀπέβαινεν ὡς ἐκ τῶν ποινῶν τοῦ νόμου πᾶσα μετ' αὐτοῦ συναλλαγή, διὸ καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συναλλαττόμενος, ὅπως μὴ εἰς τὴν ποινὴν ὑποπέσῃ, ᾐτεῖτο συνήθως τὸν διορισμὸν κηδεμόνος, οὗ συναινέσει ἐτελεῖτο ἡ συναλλαγή. Συμπληρῶν ταῦτα ὁ Μάρκος Αὐρήλιος καὶ τὸ κατ' ἔθος κρατῆσαν εἰς νόμου τάξιν ἀναγαγὼν ἐθέσπισεν, ὅτι καὶ ἄνευ τούτου ὁ ἔφηβος δέον ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ νὰ ἔχῃ κηδεμόνα.[16])

Ὁ ἀφῆλιξ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ζητήσῃ κηδεμόνα, οὐδὲ κατ' ἀνάγκην διατελεῖ ὑπὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ὥρισεν, ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτήσει αὐτοῦ διορίζεται κηδεμὼν καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ προτεινόμενος, ἂν μὴ ὁ Πραίτωρ ἀκατάλληλον κρίνῃ τὸν προταθέντα.[17]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσιν

11) L. 3 pr. § 1 (26, 1). Rudorff I. σ. 142.

12) § 5 Inst. (1, 23).

13) § 3 Inst. (1, 21).

14) § 5 Inst. (1, 23), L. 15, 16 (26, 5), L. 10 § 8, L. 12 (27, 1). Εἰδικὸς δ' ἐπίτροπος, ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη ὑπεισελεύσεως εἰς τὴν κληρονομίαν. L. 7 C. (5, 43), L. 17 § 1 (49, 1), L. 2 (26, 5).

15) Cic. de nat. deor. III. 30, de offic. III. 15, Tab. Heracl. lin. 111, 112 ἑπ.

16) Capitol. in Marco c. 10. «ita statuit, ut omnes adulti curatores acciperent non redditis causis». Rudorff I. σ. 95, Savigny Zeitschr. f. gesch. R. W. X. σ. 232. Vangerow I. § 291, Windscheid II. § 432 Anm. 7. Ὁ κηδεμὼν ἐδίδετο ἐν Ῥώμῃ μὲν ὑπὸ τοῦ τὸ πρῶτον ὑπὸ Μ. Αὐρηλίου πρὸς τοῦτο ταχθέντος Πραίτωρος (praetor tutelaris), ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὸ τοῦ ἐν αὐταῖς ἄρχοντος (praesens provinciae). Capitol. αὐτ. Gaj. I. 197.

17) «Inviti adolescentes curatores non accipiunt». § 2 Inst. (1, 23),

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀφείλει πάντως νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν κηδεμόνος, ὡς ἐπὶ διεξαγωγῆς δίκης[18]) καὶ ἐπὶ καταβολῇ τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ,[19]) ὡς καὶ ὅταν παρὰ τὴν τοῦ ἐπιτρόπου ὑπόμνησιν περὶ αἰτήσεως διορισμοῦ κηδεμόνος[20]) παρημελεῖ τοῦτο ὁ ἀφῆλιξ.[21])

Διάκρισις ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.

§ 227. Ἡ ἀπότομος τῶν ῥωμαίων διάκρισις ἀνήβων καὶ ἐφήβων βάσιν ἔχει ἐκείνων μὲν τὴν ἀνικανότητα πρὸς ἀπαλλοτρίωσιν τῆς περιουσίας καὶ ἐπιχείρησιν πράξεων, δι' ὧν καθυποβάλλονται εἰς ὑποχρεώσεις,[1]) τούτων δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἥβης ἀρχομένην ἱκανότητα.[2]) Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐπίτροπος διὰ τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ[3]) συμπληροῖ τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἀνικανότητα τοῦ ἀνήβου καὶ προσδίδωσι κῦρος εἰς τὴν ἄνευ ταύτης οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπαγομένην δήλωσιν τῆς βουλήσεως, ἐνῷ τοὐναντίον ὁ κηδεμὼν ἁπλῆν τῆς περιουσίας διοίκησιν ἔχων συναινεῖ, ἢ μᾶλλον ἐπιτρέπει πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἣν κυρίως αὐτὸς οὗτος ὤφειλε νὰ ἐπιχειρήσῃ, καὶ οὐχὶ ὁ ἀφῆλιξ, ἡ δὲ τοιαύτη αὐτοῦ συναίνεσις ὅλως ἄτυπος δίδοται καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν πρᾶξιν καὶ ὑπὸ αἵρεσιν. Τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ τῶν ῥωμαίων ἀξίωμα, ὅτι *προσώπῳ καὶ οὐ πράγματι ἡ αἰτία δίδοται* ὁ ἐπίτροπος,[4]) ἐξ οὗ τὸ παρερμήνευμα, ὅτι ὁ μὲν ἐπίτροπος ἀσχο-

---

L. 43 § 3 (3, 3), L. 13 § 2 (26, 6), L. 36 § 1 (27, 1), L. 6 C. (5, 31)

18) § 2 Inst. (1, 23), L. 1 C. (5, 31).

19) L. 7 § 2 (4, 4).

20) Εἰς τὸν ἐπίτροπον μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας ἐπιβάλλεται νὰ ὑπομνήσῃ τοῦτο τῷ ἀνηλίκῳ. L. 5 § 5 (26, 7), διότι εἰς μόνον τὸν κηδεμόνα αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παραδώσῃ τὴν περιουσίαν. L. 7 C. (5, 31).

21) L. 5 § 5, L. 33 § 1 (26, 7).

1) Pr. Inst. (1, 21), L. 9 pr. (26, 8), L. 28 pr. (2, 14), L. 10 (22, 6), L. 189 (50, 17).

2) L. 43 (44, 7), L. 12 C. (6, 30).

3) «Auctoritatis interpositio,» ἤτις ἦν πρᾶξις ὅλως τυπικὴ ἐπακολουθοῦσα ἀμέσως τὴν δικαιοπραξίαν προφορικῶς καὶ ἄνευ αἱρέσεως. § 2 Inst. (1, 21), L. 2, 3, 8, 9 § 5, 6, L. 10, 11, 14, 15, 16, 17 (28, 8).

4) L. 14 (26, 2), § 4 Inst. (1, 14). Rudorff I. σ. 31, Löhr, Magazin III. Nº 1, Vangerow I. § 263, Windscheid II. 432 Anm. 8, 9, Dernburg III. § 39.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λεῖται κυρίως περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνήβου ἐπιμελούμενος τὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ διατροφῆς αὐτοῦ, ὁ δὲ κηδεμὼν διοικεῖ τὴν περιουσίαν.

Οἱ ῥωμαῖοι μὴ ἐξῳκειωμένοι πρὸς τὴν δι' ἑτέρου ἐπιχείρησιν δικαστικῶν πράξεων, δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἐν ταύταις ἐκπροσώπησιν τοῦ ἀνήβου ὀφείλοντος αὐτοῦ τούτου νὰ ἐπιχειρήσῃ ταύτας δίδοντος τοῦ ἐπιτρόπου τὴν αὐθεντίαν. Ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος ἐκτὸς τῆς αὐθεντίας εἶχε καὶ τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνήβου ὡς ἐνυπάρχουσαν ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιτροπείᾳ,[5]) ἅτινα ὅμως δὲν εἶναι καὶ ἀδιάσπαστα, διότι καὶ ὁ στερούμενος τῆς διαχειρίσεως ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς αὐθεντίας.[6])

Ἐπὶ ἀνήβων, παραφρόνων ἢ νηπίων ἔτι ἀδύνατος ἡ πραγματικὴ ἐκδήλωσις τῆς βουλήσεως, διὸ ὁ ἐπίτροπος ἀντ' αὐτῶν ἐνεργεῖ, ἐφ' ὅσον ἡ πρᾶξις ὡς ἐκ τῆς φύσεως δύναται νὰ τελεσθῇ δι' ἀντιπροσώπου,[7]) ἐπὶ ἀνήβων δὲ ὑπερβάντων τὸ ἕβδομον ἔτος κρατεῖ ὁ κανών, ὅτι τὰς πράξεις, ἐξ ὧν ὠφέλειαν προσπορίζονται, ἐπιχειρεῖ ἢ μόνος ὁ ἄνηβος ἢ ὁ ἐπίτροπος, ἐνῷ μόνος ὁ ἐπίτροπος ἐπιχειρεῖ πράξεις συνεπαγομένας ἀπαλλοτρίωσιν τῆς περιουσίας ἢ ὑποχρέωσιν τοῦ ἀνήβου.

Δικαστικὴ ἐπιτροπεία καὶ οἰκογενειακὸν συμβούλιον.

§ 228. Οἱ δύο τὴν ἐπιτροπείαν καὶ κηδεμονίαν συμπληροῦντες θεσμοί, ἡ δικαστικὴ ἐπιτροπεία καὶ τὸ οἰκογενειακὸν συμβούλιον, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ὁποίων διατελοῦσι τὰ πάντα, δὲν ἦσαν ἐντελῶς ἄγνωστοι παρὰ ῥωμαίοις. Οἱ ὕπατοι, οἱ πραίτωρες, οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὁ εἰδικὸς ἐπὶ τῆς ἐπιτροπείας πραίτωρ πολυειδῶς συμμετεῖχον τῆς ἐπιτροπείας συμπράττοντες ἢ

5) Ulp. XI. 25. Pupillorum pupillarumque tutores et negotia gerunt et auctoritatem interponunt.

6) Ὁ τιμητικὸς ἐπίτροπος ἐπὶ τῶν πράξεων τῆς διαχειρίσεως, ὡς ἐκποιήσεως, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς αὐθεντίας καθὸ μὴ ἔχων διοίκησιν περιουσίας L. 4 (26, 8), ἐνῷ ὡς ἐπίτροπος παρέχει τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μὴ τοιούτων πράξεων, οἷα ἡ εἰς τὴν κληρονομίαν ὑπεισέλευσις L. 4 (29, 2). Rudorff II. σ. 303, Vangerow I. § 263, 281, Sintenis III. § 145 Anm. 1.

7) L. 1 § 2, L. 2 (26, 7), L. 65 § 3 (36, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλέγχοντες τὰ κατ' αὐτήν. Ἴδιον αὐτῶν ἔργον ἦν ὁ μετὰ διάγνωσιν διορισμὸς τοῦ προτεινομένου ἐπιτρόπου,[1]) τὰ τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς,[2]) τὰ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνήβου,[3]) ἡ ἐκ πλειόνων ἐπιτρόπων ἐκλογὴ τοῦ διαχειριστοῦ,[4]) ὡς καὶ ἡ κατ' ἀπόφασιν δικαστικὴν ἀποδοχὴ καταβολῆς πρὸς τὸν ἄνηβον[5]) καὶ ἐκποίησις τῶν ἀκινήτων.[6])

Ἐπίσης ἡ ἐπιτροπεία διατελεῖ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐκ συγγενῶν καὶ κηδεστῶν τοῦ ἀνηλίκου ἢ τῶν γονέων αὐτοῦ ἀποτελουμένου οἰκογενειακοῦ συμβουλίου. Τὸ συμβούλιον, οὗ ἡ γνώμη συμβουλευτικὸν κῦρος ἔχει, ἀποφαίνεται ἑκάστοτε περὶ τῆς ἀνάγκης διορισμοῦ ἐπιτρόπου,[7]) περὶ τῆς διατροφῆς, ἀνατροφῆς, γάμου τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντος,[8]) ὡς καὶ περὶ ἀποπομπῆς τοῦ ἐπιτρόπου.[9])

Τελειότερον διετύπωσαν ταῦτα αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι μείζονα ἐπιζητοῦσαι ἐχέγγυα καὶ μὴ ἀφιέμεναι εἰς μόνην τὴν σύνεσιν τοῦ ἐπιτρόπου, οὐδ' ἰσχυρὸν φραγμὸν κατὰ πάσης τυχὸν καταχρήσεως ὑπολαμβάνουσαι τὴν κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγὴν ἕνεκεν ἀμελείας ἢ δόλου αὐτοῦ περὶ τὴν διαχείρισιν.

Κατὰ τὸ σύστημα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἐπίτροπος καὶ κηδεμὼν τελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐνδελεχῆ ἐπιτήρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ κρατήσαντα ἡ ἐπιτήρησις καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς ἐπιτροπείας εἰσὶ μονίμως ἀνατεθειμένα εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου[10]) ὡς τῆς ἐκουσίας δικαιοδοσίας ἀντικείμενον, ἄνευ δὲ τῆς τοῦ δικαστηρίου κυρώσεως οὐδεὶς ἐπίτροπος ἐπιλαμβάνεται τῆς διαχειρίσεως, ὡς ἐπίσης δικαστικῇ ἀδείᾳ κανονίζονται τὰ τῆς ἀνατροφῆς

---

1) L. 21 § 5 (26, 5), L. 5 C. (5, 34), L. 77 (50, 17), L. 6 § 1 (26, 1).
2) L. 38, 39 (27, 1), L. 17 § 1 (49, 1).
3) L. 1 pr. L. 5 (27, 2), L. 1, 2 C. (5, 49).
4) L. 3 § 1, 3 (26, 7).
5) § 2 Inst. (2, 8), L. 25, 27 C. (5, 37).
6) L. 1 (27, 9), L. 22 C. (5, 37), L. 4 C. (5, 72), L. 28 § 5 C. (5, 37).
7) L. 3 § 5 (37, 10).
8) L. 1 (27, 2), L. 18, 20 C. (5, 4).
9) § 3, 4 Inst. (1, 26), L. 1 § 6, 7, L. 7 pr. (26, 10), L. 6 C. (5, 43).
10) Ἡ καλουμένη «Obervormundtschaft».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ διατροφῆς, ἡ παρ' ἑνὸς μόνου ἐκ πλειόνων ἐπιτρόπων διαχείρισις τῆς περιουσίας, ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ἀποδοχὴ καταβολῆς, καὶ ἡ ἐπιχείρησις τῶν σπουδαιοτέρων πράξεων. Εἰς τὸ δικαστήριον τέλος δίδοται ἡ ἐτησία καὶ ἡ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας λογοδοσία.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο πλεῖστα ὅσα τὰ ἐχέγγυα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου δεσμεύεται ὑπερμέτρως ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐπιτρόπου, εἰς δὲ τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν ἐπιπροστίθενται παντοῖα καθήκοντα παρακωλύοντα τὴν συνήθη καὶ κανονικὴν αὐτῶν ἐργασίαν. Ἡ γαλλικὴ νομοθεσία καὶ κατὰ μίμησιν ταύτης καὶ ἡ ἡμετέρα τὴν μέσην ἐβάδισαν ὁδόν, δι' ἧς καὶ τοῦ δικαστηρίου ἡ λειτουργία ἀνετωτέρα ἀποβαίνει καὶ ὁ προσήκων ἔλεγχος ἐνασκεῖται.

Πᾶς οἱοσδήποτε ἐπίτροπος ἔχει συμπάρεδρον καὶ τὸν παρεπίτροπον ἐπιτηροῦντα τὴν διαχείρισιν καὶ οὐ τὸν διορισμὸν ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ ὁ ἐπίτροπος πρὸ πάσης ἄλλης πράξεως.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον εἶναι, ὅτι μεταξὺ δικαστοῦ καὶ ἐπιτρόπου παρεμπίπτει τὸ τὸν δικαστὴν διαφωτίζον ἑκάστοτε συγγενικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ συγγενῶν τῆς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γραμμῆς καὶ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου προεδρευόμενον, ὅπερ βουλεύεται ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου καὶ παρακολουθεῖ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐπιτρόπου. Αἱ πλεῖσται καὶ σπουδαιότεραι τῶν πράξεων διεξάγονται μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, αἱ δ' ἔτι σπουδαιότεραι καὶ μετ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου κυροῦντος τὸ βούλευμα τοῦ συμβουλίου.

Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία.

§ 229. Ἀλλοῖον τὸ σύστημα τοῦ νεωτέρου νόμου κανονίσαντος τὰ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας κατὰ τὰ πορίσματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν. Ἀπαλείφων ὁ νομοθέτης πᾶν ἴχνος τῶν πρότερον κρατούντων ἐθέσπισεν, ὅτι καταργοῦνται οὐ μόνον οἱ εἰς τὸν νεώτερον νόμον ἀντιβαίνοντες ὁρισμοὶ τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας καὶ τὰ ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ πᾶσα τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου διάταξις ἀναγομένη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὰ περὶ ὧν ὁ νεώτερος διέλαβε νόμος,[1]) ὥστε ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς διατάξεως ἢ ἀσαφείας ὁ ἑρμηνευτὴς δύναται νὰ ἀναζητήσῃ λύσιν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ, ἧς συμβουλευτικὸν παρέμεινε κῦρος.

Οἱ λόγοι ὧν ἕνεκα τὸ πρόσωπον δεῖται τῆς τοῦ ἑτέρου προστασίας εἶναι τρεῖς καὶ μόνοι:

Α'. Ἀτελὴς ἡλικία.

Β'. Φρενῶν διαταραξις καὶ

Γ' Ἀσωτία.

Ἡ ἐπιμέλεια, ὑφ' ἣν ἕνεκά τινος τῶν τριῶν λόγων διατελεῖ τὸ πρόσωπον εἶναι:

Α'. Πατρικὴ ἐξουσία.

Β'. Ἐπιτροπεία.

Γ'. Κηδεμονία καὶ

Δ'. Δικαστικὴ ἀντίληψις.

Ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελεῖ ὁ ἀχειράφετος ἀνήλικος,[2]) ἀλλὰ περὶ ταύτης οὐδεὶς ἐνταῦθα λόγος, διότι ἐπραγματεύθημεν ἤδη τὰ κατ' αὐτήν.

Ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελοῦσιν οἱ μὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν τελοῦντες ἀχειράφετοι ἀνήλικοι καὶ οἱ δικαστικῶς ἀπηγορευμένοι ἕνεκεν ἀποδεδειγμένης διαταράξεως τῶν φρενῶν ἀποκλειούσης τὴν συνείδησιν τῶν πραττομένων.

Ὑπὸ κηδεμονίαν τελοῦσιν οἱ χειράφετοι ἀνήλικοι.

Δικαστικὸς ἀντιλήπτωρ δίδοται εἰς τοὺς διφορουμένας ἔχοντας τὰς φρένας καὶ εἰς τοὺς κεκηρυγμένους ἀσώτους.

Καὶ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον ἡ ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν εἶναι λειτούργημα εἰς πάντας ἐπιβαλλόμενον καὶ ὅπερ ἅπαντες ὀφείλουσι νὰ ἀποδεχθῶσιν, ἐφ' ὅσον ἕνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων δὲν ἀπαλλάσσονται τούτου, ὡς τοιοῦτο δὲ τὸ λειτούργημα καὶ ἄμισθον.[3]) Τὰ κατ' αὐτὰς ὡς εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν ἀναγόμενα κανονίζονται ἀείποτε ὡς ὁ

1) Ἄρθρ. 137.

2) Ἄρθρ. 9.

3) Ἀλλ' οὐχ ἧττον τὸ δικαστήριον αἰτήσει τοῦ ἐπιτρόπου δύναται νὰ ὁρίσῃ καὶ ἀμοιβὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας καταβαλλομένων κόπων. Ἄρθρ. 82.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νόμος ὥρισεν, οὐδὲν δ' ἢ ἐλάχιστα τὰ εἰς τὴν οἰκείαν τοῦ ἐπιτρόπου κρίσιν ἀφιέμενα, διὸ οὔτε ἀλλοῖος διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τρόπος ἐπιτρέπεται, οὐδ' ἀπαλλαγὴ τῶν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων.[4])

Ἡ τοιαύτη λειτουργία ὅλως προσωπικὴ συνδέεται ἀναποσπάστως μετὰ τοῦ προσώπου, εἰς ὃ ἀνατίθεται, μετ' αὐτοῦ συναποσβεννυμένη, οὐδεὶς δ' ἐπίτροπος, κηδεμὼν ἢ ἀντιλήπτωρ ἀντικαθίστησιν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ.[5])

Ἀνήλικοι καὶ ἐνήλικες.

§ 230. Αἱ πολλαπλαῖ τῶν Ῥωμαίων διακρίσεις τῆς ἡλικίας, μεθ' ὧν συμβαδίζει ἑκάστοτε καὶ ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀπότομος διάκρισις ἀνήβων καὶ ἐφήβων, τῶν τελευταίων τούτων τοσούτῳ προώρως καὶ ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου κτωμένων ἀπὸ τῆς ἐφηβότητος τὴν ἱκανότητα πρὸς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων, εἰς οὐδὲν συντελοῦσιν, οὐδὲ δι' αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται ἡ προστασία τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου. Ἡ ἡλικία νῦν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῆς συνδέεται ἡ κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότης, εἰς δύο διχοτομεῖται, τοῦ νόμου μέτρον ἔχοντος τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος, ἀφ' οὗ πλήρης καὶ τελεία τεκμαίρεται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος καὶ τὸ πρόσωπον δύναται αὐτὸ περὶ ἑαυτοῦ νὰ μεριμνήσῃ μὴ δεόμενον τῆς τοῦ ἑτέρου χειραγωγίας καὶ προστασίας, διὸ καὶ ὁ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος συμπληρώσας κηρύττεται ἐνῆλιξ ἀπολαύων πλήρους τῆς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἱκανότητος, ἐκτὸς τῶν περὶ γάμου καὶ υἱοθεσίας ὡρισμένων, τοὐναντίον δ' ἀνήλικος ὁ μήπω τὸ ἔτος τοῦτο συμπληρώσας.[1])

Ἐκ τῆς τοιαύτης διατάξεως παρέπεται, ὅτι σὺν τῇ ἐνηλικότητι, δι' ἧς τὸ πρόσωπον τὴν πλήρη κτᾶται ἱκανότητα, ῥήγνυται καὶ ὁ δεσμὸς τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μὴ παρατεινομένης πέραν τοῦ χρόνου τούτου, οὕτω δ' ἀπηλείφθη τὸ κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν ἄτοπον, καθ' ὃ καὶ αὐτὸς ὁ ἐνῆλιξ δεσμώτης τοῦ πατρὸς

---

4) Aubry et Rau, Droit civ. Français I. § 89, Laurent, Droit civ. Français IV. Nº 366.

5) Ἄρθρ. 86.

1) Ἄρθρ. 1, 114.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐδὲν δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ τὰ πάντα κτᾶται διὰ τὸν ἔχοντα τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν.

Ὁ νόμος κηρύττων ἐνήλικα τὸν συμπληρώσαντα τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος οὐδὲν ἀπεφήνατο καὶ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν λογίζεται συμπληρωθὲν τὸ τῆς ἐνηλικότητος ἔτος. Ἐνταῦθα κατὰ ῥωμαίους χωρεῖ κατ' ἐξαίρεσιν ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν,[2]) ὑπὲρ τῆς τοιαύτης δὲ λύσεως συνηγορεῖ καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐν τῇ ληξιαρχικῇ πράξει σημειοῦται οὐ μόνον ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ ὥρα τῆς γεννήσεως,[3]) ὁ δὲ τεχθεὶς τὴν ἐμβόλιμον ἡμέραν, ἤτοι τὴν 29 Φεβρουαρίου, συμπληροῖ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος ἅμα παρέλθῃ ὁλόκληρος ἡ ὑστάτη Φεβρουαρίου τοῦ κοινοῦ ἔτους, διότι ἡ ἐμβόλιμος, μίαν μετὰ τὴν 28ην ἀποτελοῦσα ἡμέραν,[4]) δὲν ἀνευρίσκεται μετὰ πάροδον εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἐνιαυτῶν συμπιπτόντος ἀείποτε Φεβρουαρίου κοινοῦ ἔτους.

Κατὰ τὴν τοιαύτην τοῦ νόμου διάκρισιν τῆς ἡλικίας ἐπὶ ἀληθεστέρων βάσεων στηριζομένην ὑπὸ ἀλλοτρίαν ἐπιμέλειαν τελοῦσιν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας οἱ μήπω τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος συμπληρώσαντες.

Ὀργάνωσις ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας καὶ τὰ ἐν ταύτῃ λειτουργοῦντα πρόσωπα.

§ 231. Ὁ ἀνήλικος, ἐφ' οὗ οὐδεὶς πατρικὴν ἐνασκεῖ ἐξουσίαν, δύο κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἡλικίας παραλλάσσει εἴδη ἐπιμελείας. Τὸ πρῶτον κατ' ἀνάγκην τελεῖ ὑπὸ ἐπίτροπον, ἂν δὲ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ὡρισμένης ἡλικίας ἢ ἕνεκα γάμου χειραφετηθῇ, προσλαμβάνει κηδεμόνα, ἐξ οὗ καὶ ὁ κανὼν ὅτι τῷ μὲν ἀχειραφέτῳ ἀνηλίκῳ δίδοται ἐπίτροπος, τῷ δὲ χειραφέτῳ κηδεμών.

Ἀντὶ τοῦ πολυσυνθέτου τῶν ῥωμαίων συστήματος, καθ' ὃ ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖ ὁ ἄνηβος αὐθεντεύοντος τοῦ ἐπιτρόπου, ὁτὲ δ' αὐτὸς οὗτος ἀντὶ τοῦ ἀνήβου, ἁπλούστερον καὶ μᾶλλον σύμφωνον πρὸς

---

2) L. 3 § 3 (4, 4) ... ita erit dicendum, ut a momento in momentum tempus spectetur.

3) Ἀρ. 64 Ν. 29 Ὀκτωβρίου 1856.

4) L. 3 § 3 αὐτ. ... nam id biduum pro uno die habetur. Demolombe VIII. Nº 407, 408, 409, Valette I. σ. 504, Laurent IV. Nº 362.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν διετύπωσεν ὁ νεώτερος νόμος κανόνα.

Ὁ ἐπίτροπος διοικεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου καὶ αὐτὸς μόνος συμβάλλεται ἐπιχειρῶν ἐν ἰδιότητι ἐπιτρόπου πᾶσαν νομικὴν πρᾶξιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ προσώπου καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ὁ δὲ κηδεμὼν ἁπλῶς συναινεῖ εἰς τὰς σπουδαιοτέρας πράξεις τὰς ἐπιχειρουμένας ὑπὸ τοῦ χειραφέτου, ὅστις ὡς ἐκ τῆς χειραφεσίας κέκτηται ἐν ὡρισμένῳ μέτρῳ πλήρη ἱκανότητα καὶ ἀναλαμβάνει τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Μὴ εἰς τοῦτο ἐπαρκούμενος ὁ νόμος καὶ ἐνδελεχῆ ἐπιζητῶν τὸν ἔλεγχον καθίστησιν ἐν πάσῃ ἐπιτροπείᾳ καὶ παρεπίτροπον ἐπιτηροῦντα τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου, τελοῦντος σύναμα καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὅπερ, πρὸς οἰκιακὸν δικαστήριον προσομοιάζον, ἀποφαίνεται ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων ὑποθέσεων μὴ ἐπαφιεμένου τοῦ νόμου εἰς μόνην τὴν σύνεσιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ παρεπιτρόπου.

Εἰδικὸς ἐπίτροπος δίδοται τῷ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελοῦντι, καθ' ἃς περιπτώσεις συγκρούεται τὸ συμφέρον πατρὸς καὶ τέκνου, ἐπὶ δὲ τοῦ ὑπὸ ἐπίτροπον διατελοῦντος ἐνεργεῖ ὁ παρεπίτροπος ἀντὶ τοῦ ἐπιτρόπου.[1])

Κατὰ τοὺς ῥωμαίους πᾶσα ἐπιτροπεία ἐπάγεται οὐ μόνον εἰς ἕνα, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονα πρόσωπα, ὅτε ἀδιαιρέτως ἕκαστος διοικεῖ ἄνευ τῆς τῶν ἑτέρων συναινέσεως, οἵτινες ὅμως δύνανται νὰ ἀπαγορεύσωσιν ὡρισμένην πρᾶξιν, ἥτις καθὸ παρὰ τὴν συναίνεσιν αὐτῶν γενομένη εἶναι ἄκυρος.[2]) Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διασπᾶται τὸ ἐνιαῖον τῆς διαχειρίσεως, ὅπερ εἶναι σπουδαῖον προσὸν τῆς καλῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς, διὸ καὶ πρὸς θεραπείαν τούτου ὁτὲ μὲν κατὰ ψῆφον τοῦ δικαστοῦ[3]) ἐνὶ καὶ μόνῳ ἀνε-

---

1) Ἄρθρ. 9, 23.

2) L. 3 pr. § 8, L. 24 § 1 (26, 7), L. 14 § 5 (46, 3), L. 4 pr. L. 5 pr. (26, 8), L. 5 C. (5, 39), L. 7 § 3 (27, 10).

3) L. 3 § 1, 3 (26, 7). Ἂν μὴ ἄλλως διέταξεν ὁ πατήρ, ἢ ἀπεφήνατο ἡ πλειονοψηφία τῶν ἐπιτρόπων, ὡς καὶ ἂν μή τις παρεῖχεν ἀσφάλειαν, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν διαχείρισιν. L. 3 § 1, 3, 6, L. 4 (26, 7). § 1 Inst. (1, 24), L. 17, 18, 19 § 1 (26, 2), Νεαρ. 118 κεφ. ε', L. 5 § 3, 4 (26, 4), L. 4 C. (5, 42).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τίθετο ἡ διοίκησις, οἱ δὲ λοιποὶ τιμητικοὶ καλούμενοι ὤφειλον νὰ ἐπιβλέπωσι τὸν διαχειριζόμενον εἰς ὁλόκληρον μετ' αὐτοῦ εὐθυνόμενοι ἀμελοῦντες τὸν τοιοῦτον ἔλεγχον,[4]) ὅτε δ' ἐπεμερίζετο ἡ διοίκησις εἴτε κατὰ γεωγραφικὰ ὅρια εἴτε κατὰ τοὺς διαφόρους τῆς διαχειρίσεως κλάδους.[5])

Κατὰ τὸν νεώτερον νόμον τὸ ἐνιαῖον τῆς διοικήσεως ἐπιζητοῦντα εἰς ἕνα καὶ μόνον κατὰ κανόνα ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς συρροῆς πλειόνων, ἐξ ἧς οὐδὲν ἀγαθὸν ἀναμένεται. Ἂν καὶ ὁ νόμος δὲν ἀναγορεύει ῥητῶς τὴν ἀρχὴν ταύτην,[6]) οὐδὲν ἧττον ἐκ πολλῶν δῆλον, ὅτι ἕνα καὶ μόνον ἐπίτροπον ἀνέχεται, διότι ἐπί τε τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως, τῆς τῶν ἀνιόντων καὶ τῆς δοτῆς ἐπιτροπείας περὶ διορισμοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ὁρίζει,[7]) ἐν δὲ συρροῇ δύο πρὸς μητρὸς προπάππων, καίτοι ἀμφοτέρων ἐν ἴσῃ διατελούντων μοίρᾳ, δὲν καλοῦνται ἀμφότεροι, ἀλλ' ὁ ἕτερος μόνον. Καὶ αὐτὴ ἡ παντελὴς ἔλλειψις διαταξεων κανονιζουσῶν τὰ τῆς παρὰ τῶν πλειόνων ἐπιτρόπων διαχειρίσεως, οὐδὲν ἕτερον μαρτυρεῖ, ἢ ὅτι καὶ κατὰ τὸ ῥῆμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου ἑνὶ ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία.

Ἐπὶ τῆς νομίμου ἐπιτροπείας καὶ τῆς δοτῆς, ἐπαγομένης ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀδύνατος ὁ διορισμὸς πλειόνων ἐπιτρόπων, ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως δυνατὸν ὁ διαθέτης νὰ καλέσῃ πλείονας εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ὅτε καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῆς τύχης τῆς τοιαύτης διατάξεως. Ἡ λύσις, καθ' ἣν ἔρρωται ἡ διάταξις, ἐὰν οἱ πλείονες ἕνα καὶ μόνον διαχειριζόμενον ἐκλέξωσιν, ἄλλως δὲ προτιμᾶται ὁ κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου μείζονα παρέχων ἐγγύησιν,[8]) καὶ τὴν βούλησιν

---

4) L. 3 § 2 (26, 7).

5) L. 3 § 9, L. 4, 51 (26, 7), L. 2 C. (5, 40). Οὕτως οἱ λοιποὶ ὡς πρὸς τὸν διαχειριζόμενον τιμητικοὶ ἐλογίζοντο. L. 51 (26, 7), L. 2, 3 C. (5, 52).

6) Καὶ ὁ γαλλ. νόμος οὐδὲν ἀποφαίνεται, ἐξ οὗ καὶ τῶν συγγραφέων ἡ ἔρις περὶ τῶν δοτῶν ἢ ἐκ διαθήκης πλειόνων, οὗ ἕνεκεν ὁ Laurent, Avant—Projet de revision du Code Civil II. σ. 227 ἴδιον τίθησιν ἄρθρον. Art. 387. Il ne peut y avoir qu' un seul tuteur, quel que soit le nombre des enfants.

7) Ἀρ. 17, 19, 22, 23.

8) Duranton III. Nº 444, Demolombe VII. Nº 223 ἀποδεχό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ διαθέτου ἀθετεῖ εἰς πλείονας καὶ οὐχὶ ἕνα τὴν ἐπιτροπείαν ἀναθέντος, καὶ εἰς τὸν νόμον ἀντιβαίνει, διότι παρ' ἡμῖν οὐχὶ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀλλὰ τὸ δικαστήριον μετὰ τὴν τούτου γνωμοδότησιν διορίζει ἐπίτροπον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ὅτε δοτὴ καὶ οὐχὶ ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἡ ἐπιτροπεία.[9]) Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον ἐκ τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ κατονομαζομένων, τοῦτο δὲ οὐχὶ διότι δεσμεύεται ἐκ τῆς τοιαύτης δηλώσεως, ἀλλὰ διότι τὸν ὑπὸ τοῦ διαθέτου ὑποδειχθέντα ἔκρινε καὶ αὐτὸ κατάλληλον. Κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἀναμφισβήτητον, ὅτι καὶ ἐκ τελευταίας βουλήσεως εἰς διορίζεται ἐπίτροπος,[10]) ὁ δὲ διορισμὸς πλειόνων μὴ ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ τοῦ νόμου οὐδαμοῦ ἐπιβάλλοντος τῷ δικαστῇ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκλέξῃ ἕνα τῶν πλειόνων, ἐπάγεται ὁλοσχερῆ ἀκυρότητα τῆς περὶ τούτου διατάξεως καὶ ἐπέρχεται ὁ παρὰ τοῦ δικαστηρίου διορισμός, καθὸ μὴ χωρούσης τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως.

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον δίδοται ἐκ διαθήκης ἐπίτροπος ὑπὸ πᾶσαν αἵρεσιν καὶ προθεσμίαν, ὑπὸ ἀναβλητικὴν δὲ τοιαύτην διορίζεται ἕτερος κατὰ τὸν μέσον χρόνον, μέχρις οὗ πληρωθῇ ἡ αἵρεσις.[11]) Ἡ τοιαύτη λύσις ἀπᾴδει πρὸς τὸ σύστημα τοῦ νεωτέρου νόμου ἀναζητοῦντος ἐπίτροπον, ὅπως ἀναλάβῃ πάραυτα καὶ ἄνευ ἀναβολῆς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ καὶ ἀποφεύγοντος ὡς ἀσύμφορον τὴν ἄνευ λόγου ἀλληλοδιάδοχον ἀλλαγὴν ἐπιτρόπου.[12]) Ἐκ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς τοῦ νόμου δὲν ἕπεται, ὅτι ἐπιτρέπεται τοιοῦτος διορισμός,[13]) ἀλλ' ὅτι τοὐναντίον ἀπαγορεύεται,

μενον τοῦτο, ἐφ' ὅσον ὁ δικαιούμενος νὰ καταγγείλῃ τὴν ἔκρυθμον ἐπιτροπείαν, ἀνέχεται ταύτην, Καλλιγᾶς 4 § 254. Περὶ ἑτέρων θεωριῶν Aubry et Rau I. § 89, Laurent, Principes IV. Nº 369.

9) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀτυχὴς καὶ ἡ παραπλησία λύσις, καθ' ἣν ὁ εἰσαγγελεὺς προκαλεῖ τὸ δικαστήριον νὰ διορίσῃ ἕνα, ὡς φρονεῖ Παπαρρηγόπουλος 3 § 308, ἐνῷ ἄγνωστος ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 22.

10) Ἀρ. 17 ... «δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον».

11) § 3 Inst. (1, 13), L. 8 § 1, 2, 3, L. 11 pr. (26, 2).

12) Ἀρ. 43, 44, 46, Demolombe VII. Nº 226, 227, Laurent IV. Nº 370. Περὶ ἑτέρων θεωριῶν Dalloz, Minorité Nº 138, 159, 160.

13) Ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4 § 254 ἐξαιρῶν τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀναβλητικοῦ ὅρου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διότι ἄλλως ὁ νόμος ἤθελεν ὁρίσει τίς καὶ παρὰ τίνος ὁ καλούμενος μέχρι πληρώσεως τοῦ ἀναβλητικοῦ ἢ μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ διαλυτικοῦ ὅρου.

Ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὑποκαταστάσεως θανόντος τοῦ πρώτου καλουμένου δίδοται ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐπίτροπος, καὶ τοῦτο χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου, ὅπερ εἶναι ὑπέρτερον πάσης ἄλλης σκέψεως, διότι ἐκεῖνος, ὃν ὁ γονεὺς ἔκρινε κατάλληλον, ἐν ᾧ χρόνῳ διώρισεν αὐτόν, δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι τοιοῦτος μετὰ πάροδον χρόνου, ὅτε καλεῖται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν θανόντος τοῦ πρῶτον κληθέντος, καὶ οὗ τὸν διορισμὸν ὡς ἐπιβλαβῆ ἤθελεν ἀνακαλέσει ὁ γονεύς, ἐὰν ἔζη.[14])

Ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ περιπτώσει κατὰ ῥητὴν διάταξιν δύο κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διορίζονται ἐπίτροποι, ὅταν τουτέστιν ἡ μήτηρ εἰς δεύτερον μεθισταμένη γάμον διατηρῆται ἢ ἀποκαθίσταται ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ τῶν ἑαυτῆς τέκνων, ὅτε ὁ νέος σύζυγος διορίζεται συνεπίτροπος.[15])

Ὁ ῥωμαϊκὸς νόμος καθίστησιν ἰδίαν ἐπιτροπείαν ὡς πρὸς τὴν μακρὰν τῆς κατοικίας τοῦ ἐπιτρόπου εὑρισκομένην περιουσίαν παρ' ἰδίου ἐπιτρόπου διαχειριζομένην,[16]) κατὰ μίμησιν δὲ ταύτης καὶ ὁ γαλλικὸς νόμος ὥρισεν, ὅτι ἐὰν ὁ ἐν Γαλλίᾳ κατοικῶν ἀνήλικος κέκτηται περιουσίαν ἐν ταῖς ἀποικίαις ὡς καὶ τἀνάπαλιν, διορίζεται ἴδιος ἐπίτροπος[17]) κεχωρισμένως ἐνεργῶν καὶ οὐδεμιᾶς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ὑπαρχούσης εὐθύνης. Τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἥτις ἐν πολλοῖς καὶ παρ' ἡμῖν ἠδύνατο νὰ ᾖ χρήσιμος, ἀπέκρουσεν ὁ ἡμέτερος χάριν τοῦ ἐνιαίου τῆς διοικήσεως παρορῶν ὅτι, ἡ ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων δυσχέρεια εἶναι πολλάκις ὑπερτέρα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐνιαίου τῆς διαχειρίσεως.

Νόμος, καθ' ὃν κρίνονται τὰ τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.

§ 232. Ἡ ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία ὑπάρχει χάριν τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν κανονίζονται κατὰ

14) Demolombe VII. Nº 229.
15) Ἄρθρ. 14; 15.
16) L. 21 § 2 (27, 1).
17) «Protuteur» Art. 417.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν νόμον τῆς τούτου πολιτείας, ὅστις συνήθως εἶναι ὁ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ τοῦ νόμου διάταξις, καθ' ἣν τὰ περὶ τούτου καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὑρισκόμενον διέπονται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου, ὡς ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι ἀλλοδαπὸν διεπόμενον ἐν τούτοις ὑπὸ τοῦ τῆς ἰδίας πολιτείας νόμου.[1]) Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι τὰ ἡμέτερα δικαστήρια δὲν εἶναι ἁρμόδια νὰ διορίσωσιν ἐπίτροπον τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀλλοδαποῦ ἀνηλίκου, διότι ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις δὲν ὑποχρεοῖ καὶ τὸ δικαστήριον τῆς πολιτείας τοῦ ἀνηλίκου, ἧς ὁ νόμος ῥυθμίζει τὰ κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ δὲν στεροῦνται τὰ ἡμέτερα δικαστήρια τοῦ δικαιώματος, ὅπως κατὰ τὸν ἡμεδαπὸν νόμον ὡς ἐκ τῆς ἐπειγούσης ἀνάγκης διορίσωσι προσωρινὸν αὐτοῦ κηδεμόνα, διότι τὰ μέτρα ταῦτα ὅλως προσωρινὰ ἐπιβάλλονται ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἐκ τῆς δημοσίας τάξεως.[2])

Ἡ γυνὴ διὰ τοῦ γάμου μεταβάλλει ἰθαγένειαν παρακολουθοῦσα τὴν τοῦ ἀνδρός, διὸ καὶ κατὰ τὸν νόμον τῆς τούτου πολιτείας κρίνεται, ἂν διὰ τοῦ γάμου αὐτῆς καθίσταται χειράφετος, καὶ ὑπὸ τίνος κηδεμονίαν τελεῖ. Ἡ παρὰ τοῦ πατρὸς χειραφεσία τελεῖται διὰ δηλώσεως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, τοῦ εἰρηνοδίκου ἐν τούτῳ λειτουργοῦντος ὡς δικαστοῦ μᾶλλον, ἢ ἁπλῶς ὡς δημοσίου ὑπαλλήλου, ὅπως βεβαιώσῃ τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ γενομένην δήλωσιν, διὸ καὶ ἀδόκιμος ἡ λύσις, καθ' ἣν καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον γενομένη ἡ δήλωσις ἔχει κῦρος, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου χειραφεσίας ἀδύνατος αὕτη ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ,[3]) διότι ἐν Ἑλλάδι μόνον δύναται νὰ συγκροτηθῇ συγγενικὸν συμβούλιον.[4])

---

1) Ν. 29 Ὀκτωβρίου 1856 Ἀρ. 4.

2) Ὡς ἐπὶ παροχῆς διατροφῆς. Demolombe I. Nº 70, Aubry et Rau I. § 78 σ. 297, Brocher, Droit internat. privé. I. σ. 346.

3) Brocher I. σ. 361.

4) Κατὰ τὸν νόμον ΧΝΣΤ' τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1877 Ἀρ. 119, 128 καὶ ἐπ. οἱ πρόξενοι ἐν γένει ἐκπληροῦσι καθήκοντα συμβολαιογράφου καὶ ληξιάρχου, ἐν δὲ ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις ἔχουσι καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καθήκοντα εἰρηνοδίκου τοιαύτης φύσεως δὲν ἀνατίθενται αὐτοῖς. Καὶ ὁ κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ὀργανισμὸς τῆς ἐπιτροπείας τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων συγγενῶν τῶν ἀνηλίκων ὡς ἀτελὴς ἐπικρίνεται. Brocher I. σ. 362.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν ἀλλοδαποῦ διορισθεὶς παρ' ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου νομίμως ἐκπροσωπεῖ αὐτὸν ἐν Ἑλλάδι μὴ ἀπαιτουμένης τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἡμετέρου δικαστηρίου, διότι τὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ἐπιτρόπου κρίνονται κατὰ τὸν νόμον τῆς πολιτείας τοῦ ἀνηλίκου.[5])

Ἡ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ κηδεμόνος ὑποχρέωσις πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἐπιτροπείας καὶ τὰ τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς κρίνονται κατὰ τὸν προσωπικὸν αὐτοῦ νόμον.[6])

Τὰ τῆς διαχειρίσεως καὶ λογοδοσίας κρίνονται κατὰ τὸν νόμον τῆς πολιτείας τοῦ ἀνηλίκου, ἀλλὰ τὰ τῆς νομῆς, κυριότητος καὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἐν Ἑλλάδι ρυθμίζονται κατὰ τὸν ἡμέτερον, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τύπον τῆς πράξεως, διότι ἡ ἱκανότης πρὸς ἀπαλλοτρίωσιν τοιούτου δικαιώματος, ὡς περὶ τὴν τοῦ προσώπου ἱκανότητα στρεφομένη, κανονίζεται κατὰ τὸν τοῦ ἀνηλίκου νόμον.[7])

Ἐπαγωγὴ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας.

§ 233. Τριχῶς κατὰ ῥωμαίους ἐπάγεται ἡ τῶν ἀνήβων ἐπιτροπεία. Πάσης ἄλλης προηγεῖται ἡ κατὰ διάταξιν τελευταίας βουλήσεως τοῦ τὴν πατρικὴν ἔχοντος ἐξουσίαν διὰ διαθήκης ἢ διὰ κεκυρωμένου κωδικέλλου,[1]) ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου ὁ ἄνηβος καθίστατο αὐτεξούσιος.[2]) Μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐπήγετο ἡ ἐπιτροπεία εἰς τοὺς ἐκ τοῦ νόμου καλουμένους,[3]) καὶ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι τῆς νομίμου ἐπιτροπείας παρακολουθούσης τὴν ἐξ

5) Unger I. σ. 198, Aubry et Rau I. § 31 σ. 97.

6) Savigny VIII. § 380 σ. 347, Unger I. σ. 199. Παρ' ἡμῖν στερεῖται σπουδαιότητος τὸ ζήτημα, διότι οἱ ἀλλοδαποὶ κηρύττονται ἀνίκανοι πρὸς τὸ τοιοῦτο λειτούργημα. Ἀρ. 46 § στ'.

7) Savigny VIII. § 380 σ. 344, Unger I. σ. 198.

1) «testamentaria tutela» t. D. (26, 2), t. C. (5, 28) de testamen. tutela.

2) § 3, 4 Inst. (1, 13), L. 1, 2, 3 pr. (26, 2), L. 73 § 1 (50, 17). Τὸ αὐτὸ δικαίωμα εἶχε καὶ ἡ μήτηρ γράφουσα κληρονόμον τὸν ἄνηβον L. 4 (26, 2), L. 4 C. (5, 29), Νεαρ. 89 κεφ. ιδ'. ὡς καὶ ἐξωτικός, ἐὰν διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως νῦν τὸ πρῶτον κτᾶται ὁ ἄνηβος περιουσίαν L. 4, 5 (26, 3), κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ὁ διορισμὸς ἔχρηζε τῆς μετὰ διάγνωσιν κυρώσεως τοῦ δικαστηρίου.

3) «legitima tutela» t. D. (26, 4), t. C. (5, 30) de legit. parent. tutela.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀδιαθέτου διαδοχήν.[4]) Οὐδετέρας ὑπαρχούσης ἐχώρει ἡ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ διδομένη.[5])

Ὡσαύτως καὶ παρ' ἡμῖν ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπάγεται λόγων ἡ ἐπιτροπεία, ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐξ οὗ καὶ τὰ τρία αὐτῆς εἴδη. Πασῶν προπορεύεται ἡ ἐκ τελευταίας βουλήσεως ὡς δικαίωμα ἐνυπάρχον ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ καὶ τὸ ὁποῖον ὁ νόμος ὀφείλει νὰ σεβασθῇ.

Μετ' αὐτὴν καλοῦνται ἐκ τοῦ νόμου οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀνηλίκου, ἀλλ' ἐνταῦθα προτάσσεται ἡ μήτηρ, ἥτις ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τέκνων στοργῆς τὸ ἀσφαλέστερον καὶ πάσης ὑπονοίας ἀνώτερον παρέχουσα ἐχέγγυον, ἔχει ὑπέρτερον καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα προπορευομένη πάντων τῶν ἄλλων καὶ αὐτῶν τῶν ἐκ τελευταίας βουλήσεως,ὥστε χάριν τῆς μητρὸς διχοτομεῖται ἡ νόμιμος τῶν ἀνιόντων ἐπιτροπεία, τῆς μὲν μητρὸς καλουμένης αὐτοδικαίως καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν, τῶν δὲ λοιπῶν μετὰ τοὺς ἐκ τελευταίας βουλήσεως.

Μὴ χωρούσης κατὰ τὰς τοῦ νόμου προϋποθέσεις τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός, τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως καὶ τῶν λοιπῶν ἀνιόντων, δίδοται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[6])

Ἡ κηδεμονία ἐπάγεται ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως,[7]) διότι ἄλλως ἤθελεν ἐπέλθει τὸ ἄτοπον, ὅπως ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ διορίζωσι τὸν κηδεμόνα τὸν μέλλοντα νὰ ἐλέγξῃ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν καὶ ἐπιδιώξῃ τὰς κατ' αὐτῶν ὡς ἐπιτρόπων ἀπαιτήσεις τοῦ χειραφέτου.

---

4) pr. Inst. (1, 15), § 7 Inst. (1, 16), t. Inst. (1, 18), L. 3 § 10 (26, 4), Νεαρ. 118 κεφ. ε'.

5) «tutor dativus». L. 5 (5, 34). Καὶ ὁ ἀπὸ διαθήκης καλεῖται δοτὸς ἐπίτροπος. L. 7 (46, 6), L. 5 C. (5, 30), L. 52 pr. C. (1, 3). Gaj. I. 154, Ulp. XI. 14.

6) Ἄρθρ. 22. Κατὰ τὸν γαλλ. νόμον δοτὸν ἐπίτροπον διορίζει οὐχὶ τὸ δικαστήριον, ἀλλὰ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον. Art. 405.

7) Ἄρθρ. 102, καθ' ὃ ἐξαιροῦνται αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 17 καὶ 18.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ*)

Προϋποθέσεις ὑφ' ἃς καλεῖται ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν.

§. 234. Πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἐπιτροπεία ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προ-

*) 9. Ὁ ἀχειράφετος ἀνήλικος, ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρός, διατελεῖ ὑπὸ ἐπιτροπείαν.—Ἐπίσης ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελεῖ καὶ ὁ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς ἀνήλικος, ἐὰν ὁ πατὴρ ἀδυνατῇ νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἡ δὲ μήτηρ εἴτε δὲν ζῇ, εἴτε ἀδυνατῇ ν' ἀναπληρώσῃ αὐτόν.—Διορίζεται δὲ εἰδικὸς ἐπίτροπος εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς διατελοῦντα, πρὸς ἀντιπροσώπευσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν πράξεων, καθ' ἃς τὰ συμφέροντα αὐτοῦ ἀντίκεινται πρὸς τὰ τοῦ πατρός.

10. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἀπολέσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, κηρυχθῇ ἄφαντος, ἢ ἀποβιώσῃ, ἡ ἐπιτροπεία τῶν τέκνων ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα.

11. Ὁ πατὴρ ἐξασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν δύναται διὰ διαθήκης, ἢ διὰ δηλώσεως γενομένης ἐνώπιον εἰρηνοδίκου, ἢ συμβολαιογράφου, νὰ διορίσῃ τῇ μητρὶ καλουμένῃ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν σύμβουλον, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν δύναται ἡ μήτηρ νὰ πράξῃ τι τῶν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἀναγομένων. Ἀλλ' ἐὰν ὁ πατὴρ εἰδικῶς ὁρίσῃ τὰς πράξεις, καθ' ἃς ἡ μήτηρ χρῄζει τῆς συναινέσεως τοῦ συμβούλου, ἡ ἐπίτροπος ἔχει πλήρη τὴν ἱκανότητα νὰ ἐπιχειρῇ μόνη τὰς λοιπάς.—Καὶ τὸ δικαστήριον δύναται ἐπὶ τῇ αἰτήσει τινὸς τῶν συγγενῶν, καὶ προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, νὰ διορίσῃ εἰς τὴν μητέρα, καλουμένην εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, τοιοῦτον σύμβουλον, ἐὰν αὕτη, ζῶντος τοῦ πατρός, ἀναλάβῃ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν τέκνων ἕνεκα παύσεως τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ.—Ὁ σύμβουλος εἶναι ὑπεύθυνος εἰς ἀποζημίωσιν, ἂν ἐκ δόλου ἢ ἐκ μείζονος ῥαθυμίας συνήνεσεν εἰς πράξεις ἐπενεγκούσας ζημίαν εἰς τὸν ἀνήλικον. Ἡ ἔλλειψις τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ συναινέσεως δὲν δύναται νὰ βλάψῃ τοὺς καλῇ τῇ πίστει μετὰ τῆς ἐπιτρόπου συμβαλλομένους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σώπου δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι,[1]) διότι ἐφ' ὅσον ἐνασκεῖται πατρικὴ ἐξουσία ἀποκλείεται ἡ ἐπιτροπεία, διὸ καὶ ἡ μήτηρ καλεῖται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ἐπὶ τῶν τέκνων ἐνασκεῖται πατρικὴ ἐξουσία.[2])

Ἐὰν ὁ πατὴρ ἀποβιώσῃ ἢ ἀπολέσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, οὐδεὶς ἐνασκεῖ ἀντ' αὐτοῦ τοιαύτην, οὐ ἕνεκα μὴ ὑπαρχούσης πατρικῆς ἐξουσίας χωρεῖ ἀμέσως ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ θέματα, καθ' ἃ ὁ πατὴρ δὲν ἀπόλλυσι μὲν τὴν

12. Ἐὰν ἡ γυνὴ κατὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἀνδρός, μὴ ἔχουσα ἐξ αὐτοῦ ἄλλα ἀχειράφετα ἀνήλικα τέκνα, εἶναι, ἢ λέγῃ ὅτι εἶναι ἔγκυος, διορίζεται ἐμβρυωρός, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, γεννηθέντος δὲ τοῦ παιδίου, καθίσταται ἐπίτροπος ἡ μήτηρ, ὁ δ' ἐμβρυωρὸς εἶναι αὐτοδικαίως παρεπίτροπος.

13. Μήτηρ θέλουσα νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον, ὀφείλει προηγουμένως νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου κατὰ τὸ ἄρθρ. 646 τῆς πολ. δικονομίας, ὅτε ἐξακολουθεῖ ἐπιτροπεύουσα μέχρις οὗ τὸ δικαστήριον ἢ διατηρήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ἢ διορίσῃ νέον ἐπίτροπον, καὶ ὁ διορισθεὶς ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του· μὴ προκαλέσασα δὲ τὸν διορισμὸν τοῦτον παύει αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας, καὶ ὁ νέος σύζυγος εἶναι εἰς ὁλόκληρον μετ' αὐτῆς ὑπεύθυνος ἕνεκα τῆς πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διαχειρίσεως τῆς ἐπιτροπείας, ὡς ἐὰν ἦτο ἐπίτροπος.

14. Ἐὰν ἡ μήτηρ διατηρηθῇ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον, τὸ δικαστήριον διορίζει συνεπίτροπον τὸν νέον σύζυγον, ὅστις καθίσταται εἰς ὁλόκληρον ὑπεύθυνος μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ περὶ τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου διαχειρίσεως.

15. Μήτηρ ἐλθοῦσα εἰς νέον γάμον καὶ αὐτοδικαίως παύσασα τῆς ἐπιτροπείας, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 13 ὡρισμένα, δύναται νὰ διορισθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος, ὅτε ὁ νέος σύζυγος διορίζεται συνεπίτροπος, καὶ καθίσταται ὡς τοιοῦτος εἰς ὁλόκληρον ὑπεύθυνος ἕνεκα τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐπιτροπείας.

16. Ἐὰν ὁ νέος σύζυγος παύσῃ ἢ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπιτροπείας δι' οἱονδήποτε λόγον, ἐκτὸς φρενοβλαβείας, ἡ μήτηρ παύει αὐτοδικαίως νὰ εἶναι ἐπίτροπος, ἡ δὲ ἕνεκεν οἱουδήποτε λόγου παῦσις τῆς ἐπιτροπείας αὐτῆς συνεπάγεται αὐτοδικαίως καὶ τὴν τοῦ συνεπιτρόπου.

1) Κατὰ τὸν γαλλ. νόμον ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ πατρικὴ ἐξουσία κοινὴ τῶν γονέων ἐνασκεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιζῶντος, καθισταμένου αὐτοδικαίως καὶ ἐπιτρόπου, συντρέχει ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐπιζῶντος ἥ τε πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἡ ἐπιτροπεία, διὸ καὶ ἡ ἐπιβιώσασα μήτηρ σὺν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ ἔχει καὶ τὴν τῶν τέκνων ἐπιτροπείαν. Ὅρα § 215 καὶ σημ. 16.

2) Ἄρθρ. 9, 10.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ ἐνασκήσῃ αὐτήν, ὅτε ἡ μήτηρ ἐπιλαμβάνηται τῆς διαχειρίσεως οὐχὶ ὡς ἐπίτροπος, ἀλλ' ὡς ἐνασκοῦσα πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα ἐν τούτῳ τὸν πατέρα.[3]) Ἡ νόμιμος[4]) καὶ δικαστικὴ ἀπαγόρευσις δὲν ἐπάγονται ἀπώλειαν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ παρακωλύουσι τὴν ἐνάσκησιν αὐτῆς, ὅτε ἡ μήτηρ ἀναπληροῖ τὸν πατέρα ἀντ' αὐτοῦ τὴν πατρικὴν ἐνασκοῦσα ἐξουσίαν. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ εἰκαζομένης ἀφανείας, ὅτε οὐχὶ νομικῶς ἀλλὰ φυσικῶς κωλύεται νὰ ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ὡς καὶ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἀδύνατος ἀποβαίνει εἰς τὸν πατέρα ἡ ἐνάσκησις.[5])

Ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἐπιλαμβανομένη ἡ μήτηρ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, διότι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ τοῦτο μετὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας,[6]) ὡς ἐπίσης δὲν κωλύεται ἡ μήτηρ ὡς ἐκ τῆς ἀνηλικότητος αὐτῆς, διότι ἐκ ταύτης ὑπάρχει ἀνικανότης ὡς πρὸς μόνον τὸν ἐπίτροπον,[7]) ἐνῷ ἡ μήτηρ δὲν καλεῖται ὡς ἐπίτροπος, ἀλλ' ὡς ἀναπληροῦσα τὸν πατέρα ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι ἡ μήτηρ καλεῖται αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἐκ νομίμου γάμου τέκνων αὐτῆς,[8]) ἐὰν ἀποβιώσῃ ὁ πατήρ, ὅτε σὺν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἀποσβέννυται καὶ ἡ πατρικὴ ἐξουσία, ἢ ἀπολέσῃ ταύτην.[9])

---

3) Ἄρθρ. 9, 17.

4) Ὅρα ἀνωτέρω § 223.

5) Οἷον μακρᾶς ἀποδημίας ἢ χρονίας νόσου, διότι καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου «ἀδυνατεῖ ὁ πατὴρ νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν».

6) Ὅρα ἀνωτέρω § 215 σ. 428.

7) Ἄρθρ. 49 § α'.

8) Ἐκ τοῦ νόμου δῆλον, ὅτι εἰς τοιαῦτα τέκνα ἀφορᾷ ἡ διάταξις μὴ περιλαμβανομένων καὶ τῶν θετῶν, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ κρατεῖ. Demolombe VI. Nº 129. Περὶ φυσικῶν ἀνεγνωρισμένων ῥητὴ ἡ διάταξις ἐν Ἄρ. 87.

9) Περὶ ἀπωλείας τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὅρα ἀνωτέρω § 223. Κατὰ τὸ ἄρθρον 10 ὡς ἰδία περίπτωσις, ἧς ἕνεκα χωρεῖ ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, ἀναγράφεται ἡ κεκηρυγμένη ἀφάνεια, ἀλλ' ὡς ἐκ ταύτης προσέρχεται ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, διότι αὕτη ἐπάγεται ἀπώλειαν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, κατὰ τὸ μήπω ψηφισθὲν περὶ πατρικῆς ἐξουσίας μέρος τοῦ νο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ μήτηρ καλεῖται αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν μὴ δυναμένου ν' ἀποκλείσῃ ταύτην.[10])

Οἱ ἀνήλικοι εἰσιν ἀνίκανοι πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν,[11]) ἄρα καὶ ἡ μήτηρ. Ἡ ἀνήλικος μήτηρ διατελεῖ ὑπὸ κηδεμόνα, ὅστις, ἐὰν ἡ μήτηρ ἐκαλεῖτο εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ἤθελεν ἔχει ἀντ' αὐτῆς τὴν διαχείρισιν, ἐὰν δ' ὑπῆρχε καὶ διορισμὸς συμβούλου, ἢ ἡ μήτηρ καὶ δεύτερον συνῆπτε γάμον ἐπιπροστιθεμένου οὕτω καὶ συνεπιτρόπου, ἤθελε κατασκευασθῆ πολυσύνθετος μηχανισμός, παντοίων λειτουργούντων προσώπων καὶ ἐπιζητούντων νὰ ἐπιβαλλωσι τὴν γνώμην αὐτῶν. Περὶ τούτου τὸ πρῶτον ἐσκέφθη ὁ νομοθέτης ἀναγράφων τοὺς λόγους τῆς ἀνικανότητος, διὸ καὶ ἐπελάθετο νὰ ὁρίσῃ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, τίς ὁ ἀντὶ τῆς ἀνικάνου μητρὸς καλούμενος εἰς τὴν ἐπιτροπείαν. Ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου δὲν εἶναι βεβαίως ν' ἀποκλείσῃ τὴν μητέρα ἐσαεὶ τῆς ἐπιτροπείας διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπαγωγῆς εἶναι ἀνήλικος, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι μέχρις ἐνηλικότητος ταύτης προσωρινὸς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διορίζεται ἐπίτροπος,[12]) μὴ καλουμένων ἐκ τοῦ νόμου τῶν ἀνιόντων.

Διορισμὸς συμβούλου.

§ 235. Ἀλλ' ἂν καὶ ὁ πατὴρ δὲν δύναται ν' ἀποστερήσῃ τὴν μητέρα τῆς ἐπιτροπείας τῶν τέκνων αὐτῆς, οὐδὲν ἧττον χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῶν τέκνων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίσῃ σύμβουλον τῇ μητρί. Τὸ τοιοῦτο δικαίωμα ἀπένειμεν ὁ νόμος εἰς τὸν πατέρα, διότι τὸ αὐτὸ καὶ οὗτος ἔχει συμφέρον, καὶ διότι

μοσχεδίου ἐν Ἄρ. 395. Τὸ θέμα τοῦτο δὲν ἔχει ἐφαρμογήν, διότι ἄγνωστος εἰσέτι παρ' ἡμῖν ὁ θεσμὸς τῆς ἀφανείας, οὗ ἕνεκεν ἀπόντος τοῦ πατρὸς δὲν χωρεῖ ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, διότι μὴ βεβαιωθέντος τοῦ θανάτου δὲν ἀπωλέσθη ἡ πατρικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἐνάσκησις αὐτῆς καὶ ἀναπληροῦται ἐν τούτῳ ὁ πατὴρ ὑπὸ τῆς μητρός. Ἰ. Εὐκλείδου, περὶ ἐπιτροπείας τῆς μητρὸς 1888 σ. 4. Ἡ διατριβὴ αὕτη πολλὴν ἔχει ἀξίαν, καθόσον πολλὰ ὁ συγγραφεὺς ἀνεκίνησε ζητήματα καὶ ὀρθῶς ἔλυσε ταῦτα.

10) Ἄρθρ. 10.

11) Ἄρθρ. 49 § α'. Κατὰ τὸν γαλλ. νόμον ῥητὴ ἡ ὑπὲρ τῆς μητρὸς ἐξαίρεσις Ἄρ. 442 Nº 1.

12) Κατὰ τὸ ἄρθρ. 22. Οὕτω καὶ τὸ Νομοσχ. Ἄρθρ. 418 § 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁρμοδιώτερος παντὸς ἄλλου εἶναι νὰ κρίνῃ κατὰ πόσον ἡ μήτηρ κέκτηται πεῖραν καὶ ἱκανότητα δυναμένη νὰ διεξαγάγῃ τὸ τοιοῦτο λειτούργημα ἄνευ τῆς συμβουλῆς ἑτέρου.

Ὁ πατὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίσῃ σύμβουλον τῇ μητρί, ἐφ' ὅσον ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἡ δὲ μήτηρ προσέρχεται ὡς ἐπίτροπος, διότι ἂν ἀδυνατῇ νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην καὶ ἀναπληροῦται ἐν τούτῳ ὑπὸ τῆς μητρός, δὲν δύναται νὰ διορίσῃ σύμβουλον. Ἐὰν ζῶν ὁ πατὴρ ἀπολέσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἡ μήτηρ καλεῖται ὡς ἐπίτροπος, ἐν τούτῳ δὲ τῷ θέματι ὁ σύμβουλος διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῇ αἰτήσει τινὸς τῶν συγγενῶν καὶ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ διορισμὸς συμβούλου εἶναι δικαίωμα ἐνυπάρχον ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ, ἕπεται, ὅτι ἀπολέσαντος τοῦ πατρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ματαιοῦται καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ συμβούλου ὁ γενόμενος ἐν ᾧ χρόνῳ ἤσκει τοιαύτην ὁ πατήρ, διότι ἂν καὶ δὲν ἀποφαίνεται ῥητῶς ὁ νόμος, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δῆλον, ὅτι ἡ πατρικὴ ἐξουσία δέον νὰ ὑπάρχῃ μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν καλεῖται ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν.

Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου παρὰ μόνου τοῦ δικαστηρίου ἀποδεχομένου τὸν διορισμὸν τοῦ συμβούλου, δῆλον ὅτι τὸ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου προταθὲν πρόσωπον δὲν ὑποχρεοῦται νὰ διορίσῃ τὸ δικαστήριον δυνάμενον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ νὰ προτιμήσῃ, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ συμβουλίου γνώμην ἀποφαινομένου περιττὸν τὸν διορισμὸν συμβούλου, δὲν δύναται τὸ δικαστήριον νὰ διορίσῃ τοιοῦτον,[1]) διότι τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἐνεργεῖ ἀντὶ τοῦ πατρὸς ἀπολέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἄκοντος δ' αὐτοῦ δὲν διορίζεται σύμβουλος.

Ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς διορισμὸς συμβούλου γίγνεται διὰ δηλώσεως ἐνώπιον παντὸς οἱουδήποτε εἰρηνοδίκου[2]) ἢ συμβολαιογρά-

---

1) Ἄρθρ. 11. Ἰ. Εὐκλείδου σ. 6.

2) Ἄρθρ. 11 «ἐνώπιον εἰρηνοδίκου». Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐν Γαλλίᾳ τῶν ἑρμηνευτῶν δεχομένων πάντα εἰρηνοδίκην ὡς ἁρμόδιον, καὶ οὐχὶ τὸν τῆς κατοικίας τοῦ πατρός, ἂν καὶ τὸ κείμενον ἔχει «devant le juge de paix». Ἄρ. 392. Demolombe VII. Nº 83, Aubry et Rau I. σ. 402 Not. 5, Laurent IV. Nº 377. Ὁ εἰρηνοδίκης συντάττει ἔκθεσιν περὶ τῆς γενομένης δηλώσεως, ὅπως δ' αὕτη ἔχῃ κῦρος ἀπαιτεῖται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φου, ὡς καὶ διὰ διαθήκης. Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μὴ ἀρκούμενον εἰς πᾶσαν κατ' ἐξωτερικὸν τύπον δήλωσιν τελευταίας βουλήσεως ἀπαιτεῖται διαθήκη,[3]) ἂν δ' ἐξ οἱουδήποτε λόγου τυπικοῦ ἢ οὐσιαστικοῦ ἄκυρος ἡ διαθήκη, ἰσχυρὰ ἡ περὶ διορισμοῦ συμβούλου διάταξις, ἐφ' ὅσον ἡ ἄκυρος διαθήκη φέρει τὰ στοιχεῖα τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ὅπερ μόνον ἐπὶ δημοσίας διαθήκης δύναται νὰ συμβῇ.

Ὁ ἅπαξ γενόμενος διορισμὸς δὲν δεσμεύει τὸν πατέρα, δυνάμενον ὁποτεδήποτε ν' ἀνακαλέσῃ τοῦτον. Ἡ ἀνάκλησις οὐδὲν ὁρίζοντος τοῦ νόμου γίγνεται διὰ τῶν αὐτῶν πράξεων, δι' ὧν καὶ ὁ διορισμός.

Ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς διατάξεως περὶ τῶν ἀνικάνων νὰ διορισθῶσι σύμβουλοι, μᾶλλον λογικὴ ἡ λύσις, καθ' ἣν κατ' ἀνάλογον ἐφαρμογὴν κρατεῖ καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ περὶ ἐπιτρόπου, διὸ καὶ ὁ ἀνίκανος πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν δὲν δύναται νὰ διορισθῇ σύμβουλος,[4]) ὅπερ κρατεῖ καὶ ὡς πρὸς τοὺς λόγους τῆς παύσεως. Ἡ τοῦ συμβούλου ἰδιότης δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ μετὰ τῆς τοῦ παρεπιτρόπου, διότι ὁ τὸν ἐπίτροπον συμβουλεύων δὲν δύναται καὶ ὡς παρεπίτροπος νὰ ἐλέγχῃ αὐτόν, ἐνῷ οὐδὲν κωλύει, ὅπως ὁ σύμβουλος συμπράττῃ ὡς μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[5])

Τὸ τοῦ συμβούλου λειτούργημα διάφορον τοῦ τοῦ ἐπιτρόπου δὲν ἐπιβάλλεται εἰς πάντα, διὸ καὶ ὁ σύμβουλος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἀποδέχεται ἢ ἀποποιεῖται τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ καθήκοντα, ὡς ἐπίσης καὶ ἀποδεξάμενος τὸ τοιοῦτο λειτούργημα παραιτεῖται ὁποτεδήποτε.[6]) Τὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς διορισθέντα σύμβουλον ἀποβιώσαντα, ἀποποιηθέντα ἢ παραιτηθέντα οὐδεὶς ἀντικαθίστησιν, ἂν μὴ ὁ πατὴρ ὥρισεν ὑποκατάστατον αὐτῷ, ἐνῷ ὁ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διορισθεὶς ἀντικαθίσταται.

Καὶ κατὰ τὸ γράμμα καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου εἷς καὶ

καὶ ἡ σύμπραξις τοῦ γραμματέως. Πολ. Δικ. Ἄρθρ. 133. Ὁ γαλλ. νόμος Ἀρ. 392 ῥητῶς ὁρίζει «assisté de son greffier».

3) Ἐνῷ κατὰ τὸν γαλλ. Ἀρ. 392 ἀρκεῖ «acte de dernière volonté».

4) Demolombe VII. Nº 88, Aubry et Rau I. σ. 402. Ἀντιδοξεῖ Εὐκλείδης σ. 8 σημ. 2 ὡς πρὸς τοὺς ἀλλοδαπούς.

5) Ἰ. Εὐκλείδης σ. 8.

6) Demolombe VII. Nº 87, Laurent. IV. Nº 378.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνος διορίζεται σύμβουλος, διότι ὁ διορισμὸς πλειόνων ἐπιβλαβὴς μᾶλλον ἢ ὠφέλιμος ἀποβαίνει,[7]) διὸ καὶ ἄκυρος ἡ περὶ τούτου δήλωσις, κἂν ἔτι ὁ πατὴρ διώρισε πλείονας ἀλλ' ἕκαστον δι' ἰδίαν κατηγορίαν πράξεων.

Δικαιώματα συμβούλου.

§ 236. Διὰ τοῦ διορισμοῦ συμβούλου κατ' οὐδὲν περιορίζεται ἡ ἐκ τοῦ νόμου ἐξουσία τῆς μητρὸς ὡς ἐπιτρόπου, οὗ ἕνεκεν ὁ σύμβουλος οὔτε διαχείρισιν ἔχει οὔτε τὸν ἀνήλικον ἐκπροσωπεῖ, ὡς ἐπίσης καὶ συναινούσης τῆς μητρὸς ἀνίσχυρος ἡ περὶ τοῦ ἐναντίου διάταξις τοῦ πατρός, διότι τὰ κατὰ τὴν ἐπιτροπείαν ῥυθμίζονται ἀείποτε ὡς ὁ νόμος ὥρισε. Τὸν ἀνήλικον παρὰ τῆς μητρὸς ἐναγόμενον ἐκπροσωπεῖ ὁ παρεπίτροπος, τοῦ συμβούλου οὐδὲν δικαίωμα ἔχοντος νὰ παρέμβῃ ἐν τῇ δίκῃ.[1])

Τοῦ συμβούλου ἡ ἐξουσία ὑπάρχει ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ, ὅτι ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως οὐδεμίαν πρᾶξιν ἐπιχειρεῖ ἡ μήτηρ, ἐκτὸς ἂν ὁ πατὴρ εἰδικῶς ὥρισε τὰς πράξεις, καθ' ἃς ἡ μήτηρ χρήζει τῆς συναινέσεως τοῦ συμβούλου, ὅτε πάσας τὰς λοιπὰς ἐπιχειρεῖ ἄνευ τῆς τούτου συμπράξεως.[2]) Ἀνατροφὴ τοῦ ἀνηλίκου καὶ διαχείρισις ἐπιτροπείας εἰσὶ κεχωρισμένα κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, διὸ σύμβουλος δίδοται τῇ μητρὶ ὡς πρὸς μόνας τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας.

Ἡ συναίνεσις τοῦ συμβούλου δέον νὰ ὑπάρχῃ πρὸ ἢ κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς δικαιοπραξίας, διότι τοῦτο ἐπιζητεῖ ὁ νόμος ὁρίζων, ὅτι οὐδὲν πράττει ἡ μήτηρ ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως. Ἡ μετὰ τὴν πρᾶξιν συναίνεσις οὐδὲν ὠφελεῖ, διότι ὅ,τι ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγκρίνει ὁ σύμβουλος, δὲν ἕπεται, ὅτι ἤθελεν ἐπιδοκιμάσει

---

7) «Νὰ διορίσῃ σύμβουλον». Ἐὰν πλειόνων ὁ διορισμὸς ἐπετρέπετο, ὁ νόμος ἤθελε κανονίσει καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ὡς ἐπίσης ἤθελεν ὁρίσει καὶ τίνος ἡ γνώμη κατισχύει ἐν διαφωνίᾳ. Demolombe VII. Nº 89. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον Ἄρ. 407 ἐπὶ διορισμοῦ πλειόνων διὰ τὰς αὐτὰς πράξεις προτιμᾶται ὁ κατὰ τὸν διορισμὸν προηγούμενος.

1) Demolombe VII. Nº 91, Aubry et Rau I. σ. 403, Laurent IV. Nº 379.

2) Ἄρθρ. 11. Αἱ τοιαῦται πράξεις συνήθως εἶναι αἱ σπουδαιότεραι καὶ ἐκεῖναι, δι' ἃς ἡ μήτηρ στερεῖται τῆς προσηκούσης πείρας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καλούμενος νὰ συναινέσῃ πρὸ τῆς πράξεως. Ἡ περὶ τούτου συναίνεσις δηλοῦται εἴτε συμπράττοντος τοῦ συμβούλου μετὰ τῆς μητρὸς κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς δικαιοπραξίας, εἴτε καὶ πρὸ ταύτης δηλοῦντος ἐγγράφως,[3]) ὅτι συναινεῖ καὶ ὑφ' οὓς τοῦτο ὅρους.

Ὡς ἐκ τῆς περὶ τὴν ἐπιχειρητέαν δικαιοπραξίαν διαφωνίας μητρὸς καὶ συμβούλου, ὅστις ἐνδεχόμενον νὰ διαφωνῇ ἐκ πλάνης ἢ ἐξ ἰδιοτροπίας, δὲν παραλείπεται ἡ πρᾶξις,[4]) ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, εἰδικὴν ὅλως ἔχον δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένων θεμάτων, εἶναι ἁρμόδιον νὰ λύσῃ τὴν ἔριν,[5]) διὸ καὶ ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου ὀρθοτέρα ἡ λύσις, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον αἴρει τὴν διαφωνίαν,[6]) ὑπὲρ ἧς συνηγορεῖ καὶ ἡ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴ τῶν ἐπὶ διαφωνίας κηδεμόνος καὶ χειραφέτου κρατούντων.[7])

Τὰ ἄνευ τῆς τοῦ συμβούλου συναινέσεως ἢ παρὰ ταύτην γενόμενά εἰσιν ἄκυρα, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον τὸν ἀνήλικον, ὅστις καὶ ἐπικαλεῖται τὸ ἄκυρον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μόνου ὑπάρχον,[8]) ἐκτὸς ἂν ὁ μετὰ τῆς μητρὸς συναλλαχθεὶς ἠγνόει τὸν τοῦ συμβούλου

---

3) Ἰδιωτικὸν ἔγγραφον δὲν ἔχει βεβαίαν χρονολογίαν ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον, ὅστις εἶναι τρίτος ἴδιον καὶ αὐτοτελὲς ἔχων συμφέρον.

4) Ὡς φρονεῖ Marcadé II. Art. 391. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ἀδύνατον νὰ παραμείνῃ ἐν ἀπραξίᾳ ἡ μήτηρ ἄνευ ἐπιζημίων συνεπειῶν, ὡς ὅταν ἀρνῆται ὁ σύμβουλος νὰ συναινέσῃ εἰς καταβολὴν ὀφειλομένων τῷ ἀνηλίκῳ ἢ ἐκμίσθωσιν κτημάτων. Demolombe VII. Nº 95.

5) Κατὰ Demolombe VII. Nº 95, Aubry et Rau I. σ. 404.

6) Chardon, Puissance tutélaire Nº 11. Ὁ Laurent IV. Nº 380 φρονεῖ, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἄρῃ τὴν διαφωνίαν, ἀλλ' ἐὰν ἐπετρέπετο τοῦτο, μόνον τὸ δικαστήριον ἦν ἁρμόδιον. Κατ' ἄλλην γνώμην, καθ' ἣν περίπτωσιν πρόκειται πρᾶξις ἐπιχειρητέα ἐγκρίσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἡ τούτου ἀπόφανσις ἐν γνώσει τῆς διαφωνίας μητρὸς καὶ συμβούλου ἀρκεῖ, διότι οὕτω κατ' ἀνάγκην αἴρεται καὶ ἡ διαφωνία. Παπαρρηγόπουλος 3 § 300 σημ. 2. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, διότι οὔτε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον τοιαύτην ἔχει ἐξουσίαν, οὐδ' ὁ νόμος ἐν τοῖς τοιούτοις θέμασι προϋποτίθησι διαφωνίαν ἐπιτρόπου καὶ συμβούλου. Ἰ. Εὐκλείδης σ. 17 σημ. 4.

7) Ἄρθρ. 111, καθ' ὃ ἀποποιουμένου τοῦ κηδεμόνος τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον.

8 Demolombe VII. Nº 100, Aubry et Rau I. σ. 405, Laurent IV. Nº 382.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διορισμόν, ὅτε ὡς ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ πίστεως κατ' οὐδὲν βλάπτεται.[9]) Καθ' ἃς περιπτώσεις διὰ τὸ κῦρος τῆς πράξεως πρὸς τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἀπαιτεῖται καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης ἐκ τούτου καὶ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι δὲν συνήνεσεν ὁ σύμβουλος, διότι τῆς τοῦ συμβούλου συμπράξεως πολὺ σπουδαιότερον ἐχέγγυον εἶναι ἡ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις, ὧν τὸν ἔλεγχον διῆλθεν ἡ δικαιοπραξία, διὸ καὶ ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ ἤρτηται ἐκτιμῶντος τὰ καθ' ἕκαστον νὰ κηρύξῃ ταύτην ἔγκυρον ἢ ἄκυρον.[10])

Ὁ σύμβουλος δὲν παρέχει ἁπλῶς συμβουλήν, ἣν ὁ πρὸς ὃν δίδοται εἶναι ἐλεύθερος ν' ἀποδεχθῇ ἢ ν' ἀποκρούσῃ, ἀλλὰ συναινεῖ εἰς τὰ ὑπὸ τῆς μητρὸς πραττόμενα προσδίδων διὰ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ κῦρος εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐθύνη αὐτοῦ ἂν ἐκ δόλου ἢ μείζονος ῥᾳθυμίας συνήνεσεν[11]) εἰς πρᾶξιν ἐπιζήμιον τῷ ἀνηλίκῳ.[12]) Κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου εὐθύνεται ὁ σύμβουλος, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς οὕτω δοθείσης συναινέσεως προσεγένετο ζημία, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι οὐδεμίαν φέρει εὐθύνην, ἂν ἐκ δόλου ἢ ἀσυγγνώστου ἀμελείας ἐβράδυνε νὰ συναινέσῃ, ἡ δὲ ζημία εἶναι προϊὸν οὐχὶ τῆς δοθείσης συναινέσεως, ἀλλὰ τῆς περὶ ταύτην βραδύτητος.[13])

Οὐδὲν ἀποφαίνεται ῥητῶς ὁ νόμος περὶ τῆς εἰς ὁλόκληρον εὐ-

---

9) Ἄρθρ. 11. Οὕτως ἔλυσεν ὁ νόμος ζήτημα, περὶ οὗ μεγάλη τῶν συγγραφέων ἡ ἔρις, μὴ ῥητῶς ἀποφαινομένου τοῦ γαλλικοῦ νόμου. Demolombe VII. Nº 97, 98 ἔνθα καὶ τὰς διαφόρους γνώμας.

10) Aubry et Rau I. σ. 405.

11) Ἐκ τῆς ἀρνήσεως νὰ συναινέσῃ δὲν εὐθύνεται, διότι ἡ μήτηρ αἴρει τὴν διαφωνίαν προκαλοῦσα ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου.

12) Ἄρθρ. 11. Δὲν ἀφομοιοῦται πρὸς ἐντολοδόχον εὐθυνόμενος διὰ πᾶν πταῖσμα καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἐλαφρόν, ὅπερ ἐπιδοκιμάζουσι καὶ Aubry et Rau I. σ. 404 σημ. 16, ἂν καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐν ἀπορίᾳ ῥητῆς διατάξεως παντοῖαι διδάσκονται θεωρίαι. Κατὰ Demolombe VII. Nº 102 καὶ Laurent IV. Nº 383 ὁ σύμβουλος ἐντολοδόχῳ ἀφομοιούμενος ἐνέχεται διὰ πᾶσαν ἀμέλειαν.

13) Τοιαύτη ἡ ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ἑρμηνεία, ἐνῷ ἀμφίβολον, ἂν ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ἐσκόπει ὁ νομοθέτης νὰ περιορίσῃ τὴν εὐθύνην τοῦ συμβούλου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θύνης ἐπιτρόπου καὶ συμβούλου, ὅταν τοῦ αὐτοῦ κοινωνῶσι πταίσματος. Ἄλλη ἡ εὐθύνη τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἄλλη ἡ τοῦ συμβούλου, τοῦ μὲν μείζονα τοῦ δ' ἐλάσσονα ὀφείλοντος ἐπιμέλειαν, διὸ καὶ τὸ ζήτημα ὑπάρχει μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει τῆς αὐτῆς ἀμφότεροι μετέχουσιν εὐθύνης. Ἄσκοπος ἡ ἀναζήτησις τῆς νομικῆς τοῦ συμβούλου σχέσεως, ἂν τουτέστιν ὡς ἐντολοδόχος ἢ ὑπὸ ἄλλην παρίσταται ἰδιότητα, διότι καὶ ἄνευ τούτου δυνατὴ ἡ λύσις χωρὶς ν' ἀνακινήσωμεν τὸ ζήτημα τῆς μετὰ θάνατον ἐντολῆς. Ἂν σύμβουλος καὶ ἐπίτροπος ἐν δόλῳ διατελοῦσιν, τούτου καὶ μόνου ἕνεκα παρέπεται ἡ εἰς ὁλόκληρον πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις,[14]) διότι ὁ κοινὸς δόλος εἶναι καὶ ἑκάστου ἴδιος,[15]) οὐ ἕνεκα καὶ ὁ καταβαλὼν δὲν ἔχει ἀναγωγήν. Ἀλλ' ἂν ἀμφότεροι εἰς βαρεῖαν περιέπεσαν ῥᾳθυμίαν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου ἀκέραιον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνηλίκου, ὅπως καθ' οἱουδήποτε στραφῇ, διότι εἰς ἀμφοτέρους καταγιγνώσκεται ἡ πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις ἄνευ περιορισμοῦ, τοῦ νόμου μὴ ὁρίζοντος οὔτε περὶ τοῦ ἐπιτρόπου οὔτε περὶ τοῦ συμβούλου ὅτι ἡ εὐθύνη αὐτῶν χωρεῖ ἐπικουρικῶς.[16])

Παῦσις λειτουργήματος συμβούλου.

§ 237. Ἐκλιπούσης τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός, εἴτε διότι ἀπεποιήθη, εἴτε διότι παρητήθη ἢ ἀπώλεσε ταύτην, παύει καὶ ἡ τοῦ συμβούλου λειτουργία. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ λόγος παύσεως, ἢ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὁ γενόμενος διορισμός.[1])

Ἡ μήτηρ δεύτερον συνάπτουσα γάμον καὶ μὴ προκαλοῦσα τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου ἀπόλλυσι τὴν ἐπιτροπείαν, ἣν ἀναλαμβάνει, ἂν τὸ δικαστήριον ἐγκρίνῃ νὰ διορίσῃ αὐτὴν καὶ αὖθις, ἀλλὰ τὴν τῆς ἐπιτροπείας παῦσιν παρακολουθεῖ καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ συμβούλου μὴ ἀναβιοῦντος τοῦ λειτουργήματος αὐτοῦ σὺν τῷ νέῳ τῆς μητρὸς διορισμῷ, διότι ἡ μήτηρ νῦν καλεῖται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν παρὰ τοῦ δικαστηρίου μὴ ἔχοντος ἐξουσίαν νὰ

14) L. 1 § 4 (2, 10), L. 17 pr. (4, 3).

15) L. 1 § 14, 15 (27, 3).

16) Λίαν ἀπόλυτος ἡ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατύπωσις ὑπὸ Εὐκλείδου σ. 19.

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 235.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διορίσῃ καὶ σύμβουλον.[2]) Ἂν τοὐναντίον τηροῦσα τὰς διατάξεις τοῦ νόμου παραμείνῃ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ, οὐδεὶς λόγος παύσεως τοῦ συμβούλου καθὸ ἐξακολουθούσης τῆς ἐπιτροπείας, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν μετὰ τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρὸς ἐχούσης καὶ συνεπίτροπον τὸν νέον σύζυγον δύναται νὰ συμβαδίσῃ καὶ ἡ λειτουργία τοῦ συμβούλου. Τοιοῦτος πολυσύνθετος ὀργανισμὸς ἐπιτροπείας ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, διὸ καὶ ὀρθότερον, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι ἐπακολουθεῖ ἡ παῦσις τοῦ συμβούλου, χρησίμου εἰς μόνην τῆς μητρὸς τὴν ἐπιτροπείαν, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν αὕτη ἔχῃ συνεπίτροπον εἰς ὁλόκληρον μετ' αὐτῆς εὐθυνόμενον.[3])

Ὑποχρέωσις τῆς μητρὸς δεύτερον συναπτούσης γάμον καὶ συνεπιτροπεία μετὰ τοῦ νέου συζύγου.

§ 238. Ἡ μήτηρ ἐμμένουσα ἐν τῇ χηρείᾳ παρέχει πλήρη τὰ ἐχέγγυα τῆς ἀγαθῆς διαχειρίσεως ἐκ μόνης τῆς πρὸς τὰ τέκνα στοργῆς, εἰς δεύτερον ὅμως μεθισταμένη γάμον διατελεῖ ἀείποτε ὑπὸ τὴν ἠθικὴν πίεσιν τοῦ νέου συζύγου, διὸ καὶ δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ ἄνευ περαιτέρου ἐλέγχου τῆς νέας καταστάσεως, ἣν διὰ τοῦ δευτέρου ἐδημιούργησε γάμου. Τούτου ἕνεκεν ἡ μήτηρ πρὶν ἢ δεύτερον τελέσῃ γάμον, ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου,[1]) ὅτε ἐξακολουθεῖ τὴν ἐπιτροπείαν, μέχρις οὗ τὸ δικαστήριον μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου[2]) ἀποφανθῇ εἴτε περὶ διατηρήσεως αὐτῆς ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ εἴτε περὶ διορισμοῦ ἑτέρου ἐπιτρόπου. Ἐὰν κατὰ τὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν παρακμείνῃ ἡ μήτηρ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ, διορίζεται συνεπίτροπος ὁ νέος σύζυγος εἰς ὁλόκληρον μετὰ τῆς μητρὸς ἐνεχόμενος διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐπιτροπείας.[3])

---

2) Διότι δὲν συντρέχουσιν αἱ προϋποθέσεις τοῦ Ἄρθρ. 11.

3) Τὸ ἐναντίον Demolombe VII. Nº 101, Ἰ. Εὐκλείδης σ. 23.

1) Ἡ περὶ διορισμοῦ αἴτησις γίγνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 646 τῆς Πολ. Δικονομίας.

2) Ἄρθρ. 13, ἔνθα οὐδεὶς περὶ γνωμοδοτήσεως λόγος, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 22 παρὰ τοῦ δικαστηρίου δίδοται ἐπίτροπος ἀείποτε μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

3) Ἄρθρ. 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διὰ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως δὲν διορίζεται ἡ μήτηρ ἐπίτροπος, ἀλλ' ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐπιτροπείαν, εἰς ἣν αὐτοδικαίως ἐκλήθη ἐκ τοῦ νόμου, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι καὶ μετὰ τὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν νόμιμος καὶ οὐχὶ δοτὴ ἡ τῆς μητρὸς ἐπιτροπεία.[4]) Ἐκ τοῦ νόμου ὡσαύτως καὶ ἡ τοῦ δευτέρου συζύγου συνεπιτροπεία, διότι κατ' ἀνάγκην ἐπιβάλλεται τῷ δικαστῇ ὁ διορισμὸς τοῦ συζύγου,[5]) ἐξ οὗ ἤρτηται καὶ ἡ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ συντήρησις τῆς μητρός, διότι ἂν ὁ νέος σύζυγος εἶναι ἀνίκανος νὰ ᾖ ἐπίτροπος, οὐδ' ἡ μήτηρ παραμένει ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ, ἀλλ' ἀντικαθίσταται.[6]) Νομίμου οὔσης τῆς ἐπιτροπείας ὁ συνεπίτροπος ἀναλαμβάνει ταύτην οὐχὶ ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἔλαβε γνῶσιν,[7]) ἤτοι ἅμα τῇ τελέσει τοῦ γάμου, διότι δὲν συγγιγνώσκεται προβάλλων ἄγνοιαν τοῦ νόμου.

Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου τὴν μητέρα ἀποδεχομένου ὡς ἐπίτροπον τὸν δὲ νέον σύζυγον συνεπίτροπον, ἀμφοτέροις δ' εἰς ὁλόκληρον ἐπιβάλλοντος τὴν ἐκ τῆς διαχειρίσεως εὐθύνην, μία καὶ μόνη παρέπεται λύσις, ἤτοι παρ' ἀμφοτέρων ἐν κοινῇ συμπράξει διεξάγεται ἡ ἐπιτροπεία, ὅτε καὶ μόνον τὰ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα εἰσὶν ἰσχυρὰ ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον,[8]) ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐδὲν κωλύει τὴν παρὰ τοῦ ἑνὸς ἐκπροσώπησιν τοῦ ἑτέρου ἐν ἰδιότητι πληρεξουσίου. Τὰ ὑπὸ μόνης τῆς μητρὸς ἄνευ τῆς τοῦ συνεπιτρόπου συμπράξεως γενόμενά εἰσιν ἄκυρα, οὐδὲ προστατεύονται οἱ τρίτοι τὴν καλὴν αὐτῶν πίστιν προβάλλοντες, διότι ὁ τοῦ συνεπιτρόπου διορισμὸς εἶναι ἄμεσος ἐκ τοῦ νόμου συνέπεια τὸν δεύτερον παρακολουθοῦσα γάμον, ὁ δὲ προτείνων ἄγνοιαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ συνεπιτρόπου ἐπικαλεῖται τοῦ νόμου ἄγνοιαν.[9])

---

4) Demolombe VII. Nº 133, ἐνῷ δοτὴ κατὰ Laurent IV. Nº 386.

5) Demolombe VII. Nº 134, Laurent IV. Nº 387.

6) Laurent IV. Nº 387.

7) Ἄρθρ. 79.

8) Demolombe VII. Nº 136, Aubry et Rau I. σ. 410, Laurent IV. Nº 388.

9) Demolombe VII. Nº 136, Ἰ. Εὐκλείδου σ. 31.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν διαφωνίᾳ ἐπιτρόπου καὶ συνεπιτρόπου ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον.[10])

Συνέπειαι ἀθετήσεως τῆς τῇ μητρὶ ἐπιβαλλομένης ὑποχρεώσεως.

§ 239. Ἡ μήτηρ μὴ προκαλέσασα πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου ἀπόλλυσιν αὐτοδικαίως τὴν ἐπιτροπείαν, ἀλλὰ δὲν στερεῖται τούτου ἕνεκεν ὁ ἀνήλικος καὶ τῶν ἐκ τοῦ νόμου παρεχομένων αὐτῷ ἐγγυήσεων, διότι οὐ μόνον ἡ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τῆς ἐπιτρόπου ὑποθήκη ὑφίσταται, ἀλλὰ καὶ ὁ νέος σύζυγος, ὡσεὶ ἂν ἦν ἐπίτροπος, εἰς ὁλόκληρον μετὰ τῆς μητρὸς εὐθύνεται διά τε τὴν πρὸ τοῦ γάμου[1]) ὡς καὶ διὰ τὴν κατὰ τὴν τούτου διάρκειαν διαχείρισιν.[2])

Ἀπὸ τῆς τοῦ γάμου τελέσεως ἡ μήτηρ ἀπόλλυσι τὴν τῆς ἐπιτρόπου ἰδιότητα, διὸ καὶ πᾶσαι αἱ μετὰ τρίτων πράξεις αὐτῆς δὲν ὑποχρεοῦσι τὸν ἀνήλικον,[3]) εἰ μὴ ἐφ' ὅσον ὠφελήθη, ὅτε ἐκ τούτου ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀνηλίκου καὶ οὐχὶ διότι παρ' ἐπιτρόπου ἐγένοντο.[4]) Ἡ ἀκυρότης ὑπάρχει ὑπὲρ μόνου τοῦ ἀνηλίκου, ὅστις καὶ ἐπικαλεῖται ταύτην οὐχὶ δὲ οἱ μετὰ τῆς μητρὸς συναλλαχθέντες, διότι οὗτοι ἀνεγνώρισαν τὴν μητέρα ὡς ἐπίτροπον.[5])

---

10) Aubry et Rau I. σ. 410.

1) Περὶ οὗ ἐρίζουσιν οἱ γάλλοι συγγραφεῖς μὴ ὑπαρχούσης ῥητῆς ὡς παρ' ἡμῖν διατάξεως.

2) Ἄρθρ. 13.

3) Κατὰ Demolombe VII. Nº 121 ἔγκυρος ἡ πρὸς τὴν μητέρα καταβολὴ παρὰ τοῦ ἐν καλῇ πίστει ὀφειλέτου, εἰς ὃν ἡ μήτηρ ἀπέκρυψε τὸν γάμον. Ἀλλ' ὁ γάμος τελεῖται δημοσίᾳ, διὸ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ καλὴν πίστιν. Aubry et Rau I. σ. 408 not. 28.

4) Aubry et Rau I. σ. 408 not. 29 δεχομένους, ὅτι ἰσχυρὰ ἡ πρᾶξις ἡ γενομένη ἐγκρίσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, διότι ἐκ τούτου βάσιμον ἔχουσι λόγον νὰ ὑποθέσωσιν οἱ τρίτοι, ὅτι ἡ μήτηρ διετηρήθη ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ. Παρ' ἡμῖν ἡ δοτὴ ἐπιτροπεία δίδοται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ οὐχὶ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐπομένως ἂν τὸ δικαστήριον ἐπέτρεψε τὴν πρᾶξιν, οἱ τρίτοι εἰκότως ὑπολαμβάνουσι τὴν μητέρα διατηρηθεῖσαν ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ. Ἀντιδοξεῖ Ἰ. Εὐκλείδης σ. 28 σημ. 2.

5) Demolombe VII. Nº 122, Aubry et Rau I. σ. 408, Laurent IV. Nº 391.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἂν καὶ μὴ κατὰ νόμον ἐπίτροπος ἡ μήτηρ, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὡς κατέχουσα τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου φέρει πᾶσαν τὴν τοῦ ἐπιτρόπου εὐθύνην, διὸ καὶ δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσιν ἔχει νὰ ἐπιχειρήσῃ πᾶσαν πρᾶξιν πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας καὶ ἀποτροπὴν κινδύνου.[6])

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀθετήσασα τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην ὑποχρέωσιν καὶ πεπαυμένη τῆς ἐπιτροπείας μήτηρ οὔτε ἀνίκανος κηρύττεται ὑπὸ τοῦ νόμου οὔτε τούτου ἕνεκεν καὶ ἀκατάλληλος πρὸς τὴν ἐπιτροπείαν κρίνεται, διότι τὸ δικαστήριον[7]) κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἠδύνατο διορίζει τὴν μητέρα καὶ αὖθις ἐπίτροπον, ἢ ἀντικαθίστησιν αὐτὴν δι' ἑτέρου μὴ χωρούσης τῆς τῶν ἀνιόντων ἐπιτροπείας καθὸ ζώσης τῆς μητρός.

Ἐὰν τὸ δικαστήριον διορίσῃ καὶ αὖθις τὴν μητέρα ἐπίτροπον, ὁ νέος σύζυγος διορίζεται παρεπίτροπος εἰς ὁλόκληρον μετὰ τῆς μητρὸς εὐθυνόμενος διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐπιτροπείας,[8]) ἥτις νῦν δοτὴ ὡς πρὸς τὴν μητέρα, διότι ἐκ τοῦ δικαστοῦ ἤρτηται ὁ διορισμὸς αὐτῆς ἀπολεσάσης τὸ ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα, ὅπως αὐτοδικαίως προσέλθῃ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν.

Παῦσις συνεπιτροπείας.

§ 240. Ὁ δεύτερος σύζυγος καθίσταται συνεπίτροπος ὡς ἐκ τοῦ μετὰ τῆς μητρὸς γάμου, ὃν καὶ συνεπεύθυνον μετ' αὐτῆς ἐκήρυξεν ὁ νόμος μὴ ἀνεχόμενος ἀνεύθυνον ἐκεῖνον, ὑφ' οὗ τὴν ἠθικὴν πίεσιν καὶ τὰς συμβουλὰς ἐνεργεῖ ἡ μήτηρ, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι τὴν ἐξ οἱουδήποτε λόγου παῦσιν τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρὸς αὐτοδικαίως παρακολουθεῖ καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ συνεπιτρόπου μὴ αὐτοτελῶς ὑπάρχοντος ἄνευ τῆς μητρός.

Ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς μητρὸς ἐπιτροπεία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῆς τοῦ συζύγου, διὸ καὶ ἡ ἐξ οἱουδήποτε λόγου παῦσις ἢ ἀπαλλαγὴ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ νέου συζύγου αὐτοδικαίως συν-

---

6) Demolombe VII. Nº 123, Dalloz, Minorité Nº 107, Aubry et Rau I. σ. 406.

7) Εἰς ὃ ἀπόκειται νὰ ἐκτιμήσῃ, ἂν ἐξ ἀγνοίας ἢ κουφότητος παρέλειψε τὴν αἴτησιν περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου, ἢ ἐπὶ σκοπῷ βλάβης τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου.

8) Ἄρθρ. 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

επάγεται καὶ τὴν παῦσιν τῆς τῆς μητρός, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς φρενοβλαβείας τοῦ συζύγου.[1])

Ἀποβιοῦντος τοῦ νέου συζύγου δὲν παύει καὶ ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, διότι οὕτως ἡ μήτηρ κέκτηται πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας μὴ διατελοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἄλλου.[2])

Οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν διαζυγίου ἐπελθόντος παύῃ καὶ ἡ συνεπιτροπεία. Ὁ δεύτερος σύζυγος εἶναι συνεπίτροπος ὡς ἐκ τοῦ γάμου μὴ δυναμένης τῆς μητρὸς νὰ διατελῇ ὑπὸ σύζυγον ἀνεύθυνον ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς ἐπιτροπείας. Λυθέντος τοῦ γάμου ὁ σύζυγος προδήλως δὲν δύναται νὰ ᾖ συνεπίτροπος, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν παύει καὶ ἡ τῆς μητρὸς ἐπιτροπεία, διότι οὐδὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τούτου νῦν ὅτε, ὡς ἐν περιπτώσει θανάτου, εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης πιέσεως.

Δυσχερέστερον τὸ ζήτημα ἐπὶ τοῦ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμοῦ, περὶ οὗ ἐπίσης οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ. Αὐθαίρετος ἡ λύσις,[3]) καθ' ἣν σὺν τῇ περὶ χωρισμοῦ ἀποφάσει αὐτοδικαίως παρέπεται καὶ ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἔκπτωσις, διότι οὐδαμοῦ ἐν τῷ νόμῳ ὁρίζεται ὡς λόγος παύσεως ὁ χωρισμός, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀδύνατος ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἐπιτροπείας παρὰ τῶν οὕτω βιούντων συζύγων. Τὸ χάσμα δεῖται νομοθετικῆς συμπληρώσεως τῆς ἑρμηνείας εἰς οὐδὲν συντελούσης. Ἐὰν ὁ τὴν ἀφορμὴν τοῦ χωρισμοῦ παρασχὼν εἶναι ὁμολογουμένως κακῆς διαγωγῆς, ὁ τοιοῦτος παύεται τῆς ἐπιτροπείας,[4]) ἂν δ' οὗτος εἶναι ὁ σύζυγος, παύει καὶ ἡ τῆς μητρὸς ἐπιτροπεία, διότι ἀπολύτως ὁ νόμος ὁρίζει, ὅτι ἡ ἐξ οἱουδήποτε λόγου παῦσις τῆς ἐπιτροπείας τοῦ συζύγου συνεπάγεται καὶ τὴν τῆς μητρός.[5]) Ἂν ὡς ἐκ τοῦ χωρισμοῦ δὲν ὑπάρχει περίπτωσις παύσεως τοῦ ἑτέρου τῶν συνεπιτρόπων, ὑφίσταται ἡ συνεπιτροπεία τῶν ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης διαστάντων συζύγων.

1) Ἄρθρ. 16.

2) Demolombe VII. Nº 138, Ἰ. Εὐκλείδης σ. 33, ὀρθῶς διδάσκων, ὅτι τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ κεκηρυγμένης ἀφανείας.

3) Chardon, Puiss. tutel. III. Nº 24.

4) Ἄρθρ. 49 § θ', Ἄρθρ. 50.

5) Ἰ. Εὐκλείδης σ. 36, ὅστις ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι ἐκ τοῦ ἄρθρου 396 γαλλ. κωδ. δὲν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν τὴν ἀντίθετον λύσιν, ἣν διδάσκει Demolombe VII. Nº 139 bis.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ μὴ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ παραμείνασα μήτηρ, ἀποβιοῦντος τοῦ νέου συζύγου, δὲν ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν αὐτοδικαίως, διότι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ λόγον παύσεως ἢ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀντὶ τῆς μητρὸς διορισθέντος ἐπιτρόπου, ἐκλιπόντος δὲ τούτου ἢ ἐκ νομίμου αἰτίας παυθέντος ἢ ἀπαλλαγέντος χωρεῖ ἡ δοτὴ ἐπιτροπεία, ὥστε δὲν κωλύεται ὁ δικαστὴς νὰ διορίσῃ καὶ αὖθις τὴν μητέρα ἐπίτροπον.[6])

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΕΚ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ, ΤΩΝ ΑΝΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΟΤΗΣ

Α'.

Ἐπιτροπεία ἐκ τελευταίας βουλήσεως.*)

§ 241. Μετὰ τὴν μητέρα ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία εἰς τοὺς ἐκ τελευταίας βουλήσεως καλουμένους μὴ δυναμένου τοῦ νόμου ν' ἀρνηθῇ τὸ τοιοῦτο δικαίωμα εἰς τὸν πατέρα, ὅστις παντὸς ἄλλου ἁρμοδιώτερος εἶναι νὰ ἐκλέξῃ τὸν μέλλοντα νὰ ἐπιμεληθῇ τὰ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Τὸ τοιοῦτο δικαίωμα ἐν τῇ πατρικῇ ἐμφωλεῦον ἐξουσίᾳ ἔχει ὁ πατὴρ ἐφ' ὅσον ἐνασκεῖ ταύτην, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ὁ ἀπολέσας

6) Ἰ. Εὐκλείδης σ. 37. Ὁ Demolombe VII. Nº 141 φρονεῖ, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται νὰ δεχθῇ τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ νὰ διορίσῃ τὴν μητέρα κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἄρθρου 431 γαλλ. κώδ. καὶ 36 ἡμετέρου.

*) 17. Ὁ πατὴρ ἐξασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν δύναται, μὴ ὑπαρχούσης μητρός, ἢ μὴ δυναμένης νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης, ἢ διὰ δηλώσεως γενομένης ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου, ἐπίτροπον τῶν ἀνηλίκων τέκνων του.—Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ἡ μήτηρ, ὅταν ἐξασκῇ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἀναπληροῖ κατὰ τοῦτο τὸν πατέρα.—Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ ἀνακτήσωσι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἢ τὴν ἐξάσκησιν αὐτῆς, ἀργεῖ ὁ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν διορισμὸς τοῦ ἐπιτρόπου.

18. Μήτηρ ἐλθοῦσα εἰς νέον γάμον καὶ μὴ διατηρηθεῖσα ἢ μὴ διορισθεῖσα ἐπίτροπος τῶν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνων της, δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον αὐτῶν. Ἐὰν δὲ αὕτη διατηρηθῇ ἢ διορισθῇ ἐπίτροπος, ἡ παρ' αὐτῆς γενομένη ἐκλογὴ δυνάμει τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἰσχύει, ἐὰν ἐπικυρώσῃ αὐτὴν τὸ δικαστήριον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ μὴ δυνάμενος νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον.

Τὸ τοιοῦτο τοῦ πατρὸς δικαίωμα προϋποτίθησιν, ὅτι δὲν ζῇ ἡ μήτηρ, διότι βιούσης ταύτης ἡ μήτηρ καλεῖται αὐτοδικαίως, ἔχουσα ὑπέρτερον ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα, ἐκτὸς ἂν ἡ μήτηρ δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἤτοι καθ' ἃς περιπτώσεις δὲν ἔχει τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιμέλειαν τῶν τέκνων αὐτῆς.[1]) Ἀνηλίκου οὔσης τῆς μητρὸς δὲν χωρεῖ ἡ ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἀλλ' ἡ δοτὴ μέχρις ἐνηλικιώσεως αὐτῆς.

Τοῦ δικαιώματος τούτου ἐν τῇ πατρικῇ ἐνυπαρχόντος ἐξουσίᾳ ἀπολαύει καὶ ἡ μήτηρ, ἐφ' ὅσον ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα ἐν τούτῳ τὸν πατέρα.[2])

Ἀποβιώσαντος τοῦ πατρὸς ἢ ἀπολέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, δὲν ἐνασκεῖ ἡ μήτηρ τοιαύτην, διότι ἐκλιπούσης ταύτης δὲν ἀναπληροῖ τὸν ἔχοντα καὶ κωλυόμενον νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην, διὸ οὐδ' ἐπίτροπον δύναται νὰ διορίσῃ.[3])

---

1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 53. Οὕτω μόνον δύναται νὰ ἔχῃ ἔννοιαν τὸ ἐν ἄρθρῳ 17, «ἢ μὴ δυναμένης νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν,» διότι ζῶντος τοῦ πατρὸς ἡ μήτηρ δὲν ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀπολέσαντος δὲ ταύτην τοῦ πατρὸς ἢ μὴ δυναμένου νὰ ἐνασκήσῃ στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον. Οὕτω καὶ ἡ διόρθωσις ἐν ἄρθρῳ 413 νομοσχεδίου.

2) Καὶ ἐν τούτῳ ἐσφαλμένον τὸ ἄρθρον 17 καθ' ὃ «τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ἡ μήτηρ ὅταν ἐξασκῇ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἀναπληροῖ κατὰ τοῦτο τὸν πατέρα». Ἡ μήτηρ πατρικὴν ἐξουσίαν ἐνασκεῖ οὐχὶ ἐξ ἰδίου προσώπου, ἀλλ' ἀναπληροῦσα τὸν πατέρα ζῶντα καὶ κωλυόμενον νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην, ἐπομένως μία καὶ μόνη περίπτωσις ἐνασκήσεως πατρικῆς ἐξουσίας καὶ οὐχὶ δύο, ὅπερ οὐδεμίαν ἔχει ἔννοιαν. Οὕτω καὶ ἡ διόρθωσις ἐν ἄρθρῳ 413 νομοσχεδίου, ἔνθα ἑτέρα προσετέθη, ἡ ἔλλειψις πατρός. Οἱ Καλλιγᾶς 4 § 255 καὶ Παπαρρηγόπουλος 3 § 307 ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι δύο πρόκεινται περιπτώσεις, ἐφ' οὗ στηριζόμενοι εἰς παντοίους προβαίνουσι συνδυασμούς. Ταῦτα προέρχονται, διότι ὁ ἡμέτερος νομοθέτης πλημμελὲς ἠκολούθησε σύστημα μὴ ἐπιτρέψας τῇ μητρὶ πατρικὴν ἐξουσίαν, ὡς ἔπραξε καὶ τὸ γερμ. νομοσχέδιον ἐν § 1501, ὅπερ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ γαλλ. κώδ. ὥρισεν ὅτι θανόντος τοῦ πατρὸς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχει ἡ μήτηρ.

3) Ἀνακριβῶς ὅλως τὰ τῶν Καλλιγᾶ 4 § 255 καὶ Παπαρρηγοπούλου 3 § 307 φρονούντων, ὅτι καὶ θανόντος τοῦ πατρὸς καὶ ἀπολέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐνασκεῖ τοιαύτην ἡ μήτηρ καὶ διορίζει ἐπίτροπον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἀνήλικος γυνὴ δὲν δύναται νὰ ᾖ ἐπίτροπος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀνίκανος νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, διὸ ταύτην ἐνασκοῦσα διορίζει ἐπίτροπον.

Ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς ὡς πατρικὴν ἐνασκούσης ἐξουσίαν γενόμενος διορισμὸς ἐπιτρόπου ματαιοῦται, ἐὰν ὁ πατὴρ κτήσηται τῆς ἧς ἐστερήθη ἐνασκήσεως ταύτης. Ὁ ὑπὸ τοῦ πατρὸς γενόμενος διορισμὸς ματαιοῦται ὡσαύτως, ἅμα ἡ μήτηρ κτήσηται τὴν ἱκανότητα, ὅπως ἔχῃ αὕτη τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἑαυτῆς τέκνων.[4])

Ὁ τοῦ ἐπιτρόπου διὰ τελευταίας βουλήσεως διορισμὸς γίγνεται ὡς καὶ ὁ τοῦ συμβούλου.[5])

Ἡ μήτηρ εἰς νέον ἐλθοῦσα γάμον καὶ μὴ διατηρηθεῖσα ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ ἢ παύσασα ταύτης καὶ μὴ αὖθις διορισθεῖσα δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον τῶν τέκνων αὐτῆς.[6]) Ἡ τοιαύτη τοῦ νόμου ἀρχὴ καὶ ἐννοίας καὶ ἐφαρμογῆς στερεῖται τοῦ νομοθέτου παραλαβόντος διαταξιν εἰς ἄλλο ἁρμόζουσαν σύστημα.[7]) Κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, ἐνασκεῖ δὲ ταύτην ὁ πατήρ, προαποβιοῦντος δὲ τοῦ ἑτέρου τῶν γονέων ἔχει ταύτην ὁ ἐπιβιῶν πατὴρ ἢ μήτηρ, διὸ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως ὁ ἐπιζήσας τῶν γονέων ἔχει τὸ δικαίωμα, ὡς ἐκ τοῦ νόμου ἐπίτροπος, νὰ διορίσῃ ἐκ τελευταίας βουλήσεως τοιοῦτον.[8]) Παρ' ἡμῖν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχει μόνος ὁ πατήρ, ζῶντος δὲ τούτου καὶ μὴ ἀπολέσαντος ἀλλ' ἀδυνατοῦντος νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην ἀναπληροῦται ἐν τούτῳ ὑπὸ τῆς μητρός, ἐν τοιαύτῃ ἐνεργούσης ἰδιότητι καὶ οὐχὶ ὡς ἐπιτρόπου, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἡ εἰς δεύτερον ἐλθοῦσα

---

4) Ἄρθρ. 17, καθ' ὃ ἀργεῖ ὁ διορισμὸς ἅμα ἡ μήτηρ ἀνακτήσῃ «τὴν ἐξάσκησιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας». Ἀλλ' ὁ ὑπὸ τοῦ πατρὸς διορισμὸς προϋποτίθησιν, ὅτι ἡ μήτηρ ζῇ μέν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, ὅπερ οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 53 τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἑαυτῆς τέκνων. Ὅρα σημ. 3.

5) Ὅρα ἀνωτέρω § 235.

6) Ἄρθρ. 18.

7) Ἄρθρ. 399 Γαλλ. Κώδ.

8) Ἄρθρ. 397. Aubry et Rau I. σ. 411. Συνεπῶς πρὸς τοῦτο οἱ ἑρμηνευταὶ διδάσκουσιν, ὅτι ὁ μὴ ὢν ἐπίτροπος δὲν διορίζει τοιοῦτον. Aubry et Rau αὐτ. Demolombe VII. Nº 163, Laurent IV. Nº 397.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γάμον ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός. ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον καθὸ μὴ ἐνασκοῦσα πατρικὴν ἐξουσίαν. Μία λοιπὸν καὶ μόνη ὑπολείπεται περίπτωσις ἐφαρμογῆς, εἰς ἣν βεβαίως δὲν ἀπέβλεψεν ὁ νομοθέτης, καὶ αὕτη εἶναι, ὅταν ἡ διεζευγμένη εἰς δεύτερον προβαίνῃ γάμον, ὁ δ' ἐπιζῶν σύζυγος ἀδυνατῇ νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν.

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ τῆς ἑτέρας διαταξεως, καθ' ἣν διατηρηθείσης ἢ διορισθείσης ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ τῆς μητρὸς καὶ μετὰ τὸν δεύτερον γάμον, ὁ παρ' αὐτῆς διορισμὸς χρήζει τῆς δικαστικῆς κυρώσεως.[9]) Εἰ μὲν ἀπεβίωσεν ὁ πατήρ, οὐδεὶς λόγος περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου, διότι ἔπαυσεν ἡ πατρικὴ ἐξουσία, εἰ δὲ ζῇ, ἡ διεζευγμένη ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἂν ἀδυνατῇ νὰ ἐνασκήσῃ ταύτην ὁ πατήρ, ἐν δὲ τῷ θέματι τοῦ ἐκ νέου διορισμοῦ ἡ μήτηρ καλεῖται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ ὑπὸ ἰδιότητα ἐπιτρόπου, ὅτε ἐπίσης οὐδεὶς λόγος περὶ ἐνασκήσεως πατρικῆς ἐξουσίας.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον ῥητῶς ὁριζόντος τοῦ νόμου, ὅτι ἡ μήτηρ ἔχει τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπιτρόπου, οὐδεμία ἑτέρα ὑπολείπεται λύσις, ἢ ὅτι ἡ μὲν μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ, τὸ δὲ δικαστήριον νὰ διορίσῃ εἴτε αὐτὸν τοῦτον τὸν προτεινόμενον εἴτε καὶ ἕτερον, τῆς τοιαύτης ἐπιτροπείας οὔσης δοτῆς καὶ οὐχὶ ἐκ τελευταίτας βουλήσεως.

Β'.

Ἐπιτροπεία τῶν ἀνιόντων.*)

§ 242. Μετὰ τοὺς ἐκ διαθήκης ἡ ἐπιτροπεία ἐπάγεται εἰς τοὺς ἀνιόντας, ἤτοι χωρεῖ ἡ νόμιμος ἐπιτροπεία. Ἡ τοιαύτη ἐπι-

9) Ἄρθρ. 400 γαλλ. κώδ.

*) 19. Ἐν ἐλλείψει τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός, ἢ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἡ ἐπιτροπεία ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πρὸς πατρὸς πάππον, ἢ, ἐν ἐλλείψει τούτου, εἰς τὸν πρὸς μητρός, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτου, εἰς τὴν πρὸς πατρὸς ἢ τὴν πρὸς μητρὸς μὴ ἐλθοῦσαν εἰς γάμον μάμμην, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν, εἰς τοὺς ἀπωτέρω ἀνιόντας. Καὶ ἡ μὲν πρὸς πατρὸς μάμμη προτιμᾶται τῆς πρὸς μητρός, ὁ δὲ πρὸς πατρὸς ἀπώτερος ἀνιών, τοῦ πρὸς μητρὸς ἰσοβάθμου ἀνιόντος.—Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 13—16 ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὴν μάμμην.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τροπεία προϋποτίθησιν οὐχὶ τὴν ἔλλειψιν ἐπιτροπείας τῆς μητρός, ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προσώπου τῆς μητρὸς[1]) ὡς καὶ τὸν μὴ διορισμὸν ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας βουλήσεως, διότι ῥητὴ ἡ διάταξις[2]), καθ' ἣν ὑπαρχούσης μητρὸς ἀλλὰ παραιτηθείσης, ἀπαλλαγείσης ἢ παυθείσης, δὲν καλοῦνται οἱ ἀνιόντες, ἀλλὰ διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος. Τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν κρατεῖ, καὶ ὅταν ὁ ἐκ τελευταίας βουλήσεως παρητήθη, ἐπαύθη ἢ ἀπηλλάγη, διότι ἐν τῷ διορισμῷ ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐνυπάρχει ἡ δήλωσις, ὅτι ὁ διορίζων δυσπιστῶν πρὸς τὸν ἐκ τοῦ νόμου καλούμενον προτιμᾷ τὸν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς.

Ἡ νόμιμος ἐπιτροπεία ἐπάγεται αὐτοδικαίως εἰς τὰ ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζόμενα πρόσωπα, ἤτοι εἰς τὸν πρὸς πατρὸς πάππον, οὗ ἐλλείποντος εἰς τὸν πρὸς μητρός, ἐλλείποντος δὲ τοιούτου εἰς τὴν μὴ ἐν νέῳ συνελθοῦσαν γάμῳ πρὸς πατρὸς ἢ πρὸς μητρὸς μάμμην. Μέχρι τοῦ δευτέρου τούτου βαθμοῦ τῶν ἀνιόντων ἐν ἰσοβάθμοις προτιμᾶται ὁ πρὸς πατρὸς ἀνιών.

Μὴ ὑπαρχόντων δευτέρου βαθμοῦ ἀνιόντων καλοῦνται οἱ ἀπώτεροι τοιοῦτοι, ἐν συρροῇ δ' ἰσοβάθμων ἐκ μητρικῆς καὶ πατρικῆς γραμμῆς προτιμᾶται ὁ τῆς τελευταίας ταύτης.[3])

---

20. Ἐὰν ὁ ἀνήλικος δὲν ἔχῃ μήτε πρὸς πατρὸς μήτε πρὸς μητρὸς πάππον ἢ μάμμην, πρὸς δὲ τὸ ἐπιτροπεύειν συνέρχωνται δύο τοῦ ἀπωτέρου βαθμοῦ ἀνιόντες, ἀμφότεροι εἰς τὴν πατρικὴν τοῦ ἀνηλίκου γραμμὴν ἀνήκοντες, λαμβάνει αὐτοδικαίως τὴν ἐπιτροπείαν ὁ πρὸς πατρὸς πάππος τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου.

21. Ἐὰν συντρέχωσι δύο πρὸς μητρὸς πρόπαπποι, τὸ δικαστήριον διορίζει τὸν ἕτερον αὐτῶν, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

---

1) Ἢ ὅτι δὲν ζῇ μήτηρ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπαγωγῆς τῆς ἐπιτροπείας, ἢ ὅτι ἡ ζῶσα καὶ τὴν ἐπιτροπείαν διαχειριζομένη ἀπεβίωσεν. Ἡ τοῦ ἄρθρου 19 ἔκφρασις «ἐν ἐλλείψει τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρὸς» εἶναι πλημμελής, διὸ καὶ διωρθώθη ἐν ἄρθρῳ 415 νομοσχεδίου λέγοντος «ἐν ἐλλείψει τῆς μητρός». Τοῦτο κρατεῖ καὶ κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 402. Demolombe VII. Nº 178, Aubry et Rau I. § 101, Laurent IV. Nº 401, 402.

2) Ἄρθρ. 22.

3) Ἂν καὶ ἀσαφὴς ἡ διατύπωσις, ἀλλ' οὐχ ἧττον τοιαύτη ἡ ἔννοια τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πέραν τοῦ δευτέρου βαθμοῦ δυνατὸν νὰ συντρέχωσι δύο ἰσόβαθμοι ἀνιόντες εἴτε ἀμφότεροι ἐκ τῆς πατρικῆς εἴτε ἐκ τῆς μητρικῆς γραμμῆς. Ἐὰν ἀμφότεροι οἱ ἀνιόντες ἐκ τῆς πατρικῆς εἰσι γραμμῆς, κατισχύει ἡ τοῦ ὀνόματος ταὐτότης, δι' οὗ ἐνδείκνυται καὶ ἡ συγγένεια, διὸ καὶ προτιμᾶται ὁ ἐκ πατρὸς πάππος τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου, ἂν δ' ἀμφότεροι ἐκ τῆς μητρικῆς τὸ δικαστήριον μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου διορίζει τὸν ἕτερον τούτων.[4])

Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι πέραν τοῦ δευτέρου βαθμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν μόνον ἄρρενες ἀνιόντες, διότι κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν εἰς τοὺς ἀνιόντας ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία, ἐκ δὲ τῶν θηλέων ῥητῶς κατονομάζονται ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη.[5])

Ἐὰν ὁ ἐκ τοῦ νόμου προπορευόμενος ἀποποιηθῇ τὴν ἐπιτροπείαν ἢ ἀναλαβὼν ταύτην ἀπηλλάγη, παρητήθη ἢ ἐπαύθη, δὲν ἐπάγεται αὕτη εἰς τὸν ἀμέσως καλούμενον, διότι ῥητὴ ἡ διάταξις, καθ' ἣν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δίδοται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπίτροπος.[6]) Ἂν ὅμως ὁ τὴν ἐπιτροπείαν ἀναλαβὼν ἀποβιώσῃ, ἀμφήριστον ἂν ἡ δοτὴ χωρεῖ, ἢ ἐπάγεται εἰς τὸν ἀμέσως καλούμενον.[7]) Ἡ δοτὴ ἐπιτροπεία χωρεῖ, ἐπικουρικῶς καὶ ἐν ῥητοῖς θέμασι, διὸ τοῦ νόμου ὁρίζοντος, ὅτι ἡ δοτὴ χωρεῖ μόνον ἐὰν ὁ ὑπάρχων

ἄρθρου 19 «ἡ μὲν πρὸς πατρὸς μάμμη προτιμᾶται τῆς πρὸς μητρός, ὁ δὲ ἀπώτερος ἀνιὼν τοῦ πρὸς μητρὸς ἰσοβάθμου». Καὶ κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. οὐδεμία ἐν τοῖς βαθμοῖς διάκρισις, διὸ ὁ ἐγγύτερος προτιμᾶται κἂν ἐκ τῆς μητρικῆς γραμμῆς. Demolombe VII. Nº 184, Laurent IV. Nº 403.

4) Ἄρθρ. 20, 21.

5) Οὕτω καὶ κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. ἐκ μόνου τοῦ ὅρου «ascendants» καὶ ὄχι «ascendantes». Art. 402, 484. Demolombe VII. Nº 183, Aubry et Rau IV. σ. 414 Not. 4. Παρ' ἡμῖν ἐκτὸς τοῦ ὅρου «ἀνιόντες» ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ λύσεως συνηγορεῖ καὶ ὁ κατὰ τὰ ἄρθρα 20 καὶ 21 τῶν ἀρρένων διορισμός, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἄρθρον 47, ἐν ᾧ μόνον περὶ μητρὸς καὶ μάμμης οὐχὶ δὲ καὶ περὶ ἑτέρων ἀνιουσῶν ὁ λόγος. Ἐν Ἄρθρ. 49 § δ' τὸ «καὶ πάσης ἄλλης ἀνιούσης μὴ διατελούσης ἐν νέῳ γάμῳ» προδήλως ἀναφέρεται εἰς μόνην τὴν μάμμην, διότι περὶ αὐτῆς καὶ μόνης ὁ λόγος ἐν ἄρθρῳ 19.

6) Ἄρθρ. 22.

7) Καὶ οἱ γάλλοι ἑρμηνευταὶ ἐρίζουσιν ὡς ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ νόμου Ἄρθρ. 402, 403 «à défaut»=«ἐν ἐλλείψει,» ὡς λέγει ὁ ἡμέτερος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπαύθη, ἀπηλλαγη ἢ παρητήθη, κατ' ἀνάγκην ἕπεται, ὅτι θανόντος τοῦ ὑπάρχοντος δὲν ἀνακόπτεται ἡ νόμιμος.[8])

Εἰς νέον τῆς μάμμης ἐρχομένης γάμον κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ τῆς μητρός.

Γ'.

Δοτὴ ἐπιτροπεία.*)

§ 243. Τελευταία πασῶν χωρεῖ ἐπικουρικῶς ἡ δοτὴ ἐπιτροπεία, ἐὰν οὔτε μήτηρ, οὔτε ἐκ τελευταίας βουλήσεως, οὔτε ἀνιόντες ὑπάρχουσιν, ἢ οἱ ὑπάρχοντες παρητήθησαν, ἀπηλλαγήσαν ἢ ἐπαύθησαν, διότι ἀναλαβόντος τοῦ προπορευομένου τῶν ἀνιόντων καὶ ἀποβιώσαντος ἡ ἐπιτροπεία ἐπάγεται εἰς τὸν ἀμέσως καλούμενον.

Ἡ ἐπιτροπεία δίδοται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ὁ διορισμὸς αἰτεῖται παρὰ παντὸς συγγενοῦς, δανειστοῦ, ἢ ἑτέρου χρηματικὸν συμφέρον ἔχοντος, καὶ τοῦ εἰσαγγελέως.[1])

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἕτερα ὑπάρχουσι θέματα διορισμοῦ ἐπιτρόπου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἐν συγκρούσει συμφερόντων ὑπεξουσίου καὶ πατρὸς τὸν ὑπεξούσιον ἐκπροσωπεῖ εἰδικὸς ἐπίτροπος διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.[2])

8) Demante, Cours analyt. II. N⁰ 150 bis V, Demolombe VII. N⁰ 186, 187. Τὴν δοτὴν καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου ὑποστηρίζουσιν οἱ Aubry et Rau I. σ. 414, Laurent IV. N⁰ 405.

*) 22. Μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις 10—21 ἀναφερομένων, ἢ ἐὰν ὁ ὑπάρχων ἀπηλλάγη, παρητήθη, ἢ ἐπαύθη τῆς ἐπιτροπείας, διορίζεται ἐπίτροπος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, ἐπιμελείᾳ τῶν συγγενῶν, ἢ παντὸς ἄλλου ἔχοντος συμφέρον, ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.—Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διορίζεται καὶ ὁ κατὰ τὸ τρίτον ἐδάφ. τοῦ ἄρθρου 9 εἰδικὸς ἐπίτροπος.—Εἰς κατεπειγούσας δὲ περιπτώσεις ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 649 τῆς Πολ. Δικονομίας.

1) Ἄρθρ. 22. Κατὰ γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 405 ὁ δοτὸς ἐπίτροπος δὲν διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

2) Ἄρθρ. 9, 22.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἡ δὲ μήτηρ εἴτε δὲν ζῇ, εἴτε ἐν ζωῇ ὑπάρχουσα δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ ἐν τούτῳ τὸν πατέρα, ὁ ἀνήλικος διατελεῖ ὑπὸ ἐπίτροπον.[3]) Ἀλλ' ἐνῷ ῥητὴ περὶ τούτου ἡ διάταξις, οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ περὶ τῶν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καλουμένων, ἂν τουτέστι προσέρχονται οἱ ἐκ τοῦ νόμου, ἢ διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς διεπούσης τὴν δοτὴν ἐπιτροπείαν οὐδὲν διδασκόμεθα, διότι ἐν τῷ νόμῳ περὶ ἐπιτρόπων ὁ λόγος, ἐνῷ ἐνταῦθα πρόκειται θέμα ἀλλοῖον, καθόσον εἴτε ὁ εἷς εἴτε καὶ ἀμφότεροι οἱ γονεῖς ἐν ζωῇ ὑπαρχουσιν, ἀλλ' ἀδύνατος ἡ ἐνασκησις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας. Ὁ πατὴρ μὴ ἐνασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσιαν δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον, ὅπερ δηλοῖ, ὅτι κἂν ἔτι δυσπιστῇ πρὸς τους μετ' αὐτὸν καλουμένους ἀνιόντας, δὲν δύναται νὰ δηλώσῃ τοῦτο διορίζων ἐπίτροπον, διὸ ἀναγκη ὅπως τὸ δικαστήριον διορίσῃ τοιοῦτον.[4])

Ὁ νόμος εἰς μόνην τὴν συγκρουσιν συμφερόντων πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου ἀποβλέπων ἀποφαινεται, ὅτι διορίζεται εἰδικὸς ἐπίτροπος. Ἀλλὰ τοιαύτη ἀναγκη παρίσταται καὶ ὅταν τὰ συμφέροντα πλειόνων ὑπεξουσιων τέκνων συγκρούωνται πρὸς ἄλληλα, ὡς καὶ ὅταν τὸ αὐτὸ συμβαίνῃ ἐπὶ πλειόνων ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκων, περὶ ὧν ἀμφοτέρων οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ. Εἰς τὸν θέλοντα νὰ συμπληρώσῃ τὸ χασμα τοῦ νόμου οὐδεμία ἑτέρα ὑπολείπεται λύσις, ἢ ὅτι κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς ἐπίτροπος δι' ἕκαστον τῶν ἀντίθετον συμφέρον ἐχόντων τέκνων.[5])

Περὶ ἑτέρων περιπτώσεων δοτῆς ἐπιτροπείας ἐπραγματεύθημεν ἤδη.[6])

Μέχρις οὗ ὁ νόμιμος ἐπίτροπος μαθῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπαγωγὴν τῆς ἐπιτροπείας, εἰς δὲ τὸν δοτὸν κοινοποιηθῇ ἡ περὶ διορισμοῦ ἀπόφασις πολὺς ἐνδέχεται νὰ παρέλθῃ χρόνος ἐπὶ βλάβῃ τῶν

3) Ἄρθρ. 9.

4) Οὕτω διωρθώθη ἡ ἀτέλεια τοῦ ἄρθρου 22 ἐν Ἄρ. 418 νομοσχεδίου.

5) Laurent, Avant-Projet de Revision II. Art. 366, 387. Τὸ νομοσχέδιον ἐν Ἄρθρ. 419 οὕτως ἔλυσε τὸ ζήτημα ὡς πρὸς μόνους τοὺς ὑπὸ ἐπίτροπον.

6) Ἄρθρ. 14, 15, 21.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου. Τούτου ἕνεκεν ἐν κατεπειγούσαις περιπτώσεσιν ὁ εἰρηνοδίκης καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου διορίζουσι προσωρινὸν ἐπίτροπον αἰτήσει τῶν ἐχόντων συμφέρον ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως, ἀλλ' ὀφείλουσιν ἀνυπερθέτως νὰ καλέσωσι τὸν νόμιμον ἢ ἐκ διαθήκης, ὅπως ὡς τάχιστα ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης προσωρινὸς διορίζεται ἐπίτροπος, μέχρις οὗ ἐκδικασθῇ ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησις τοῦ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καλουμένου.[7])

ΤΜΗΜΑ Γ΄.

ΠΑΡΕΠΙΤΡΟΠΟΣ*)

Ἀπαραίτητος ὁ παρεπίτροπος ἐν πάσῃ ἐπιτροπείᾳ.

§ 244. Μὴ ἐπαφιέμενος ὁ νόμος εἰς μόνον τὸν ἐπίτροπον ἀλλ' ἐνδελεχῆ ἐπιζητῶν τὸν ἔλεγχον συνακόλουθον πάσης ἐπιτροπείας μητρός, ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἀνιόντων καὶ δοτῆς ἔταξε τὸν

7) Ἄρ. 22 καὶ 649 Πολ. Δικον.

*) 23. Κατὰ πᾶσαν ἐπιτροπείαν ὑπάρχει παρεπίτροπος διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἔργον τοῦ παρεπιτρόπου εἶναι νὰ ἐπιτηρῇ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ν' ἀναπληροῖ αὐτὸν πρὸς ἐπιχείρησιν τῶν πράξεων, καθ' ἃς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλίκου συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου.

24. Πᾶς ἐπίτροπος ὀφείλει, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, νὰ προκαλέσῃ κατὰ τὰ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὡρισμένα τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου. Ἂν δ' ἐπιληφθῇ πρότερον τῆς διαχειρίσεως, τὸ ἁρμόδιον δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν δύναται, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ν' ἀποβάλῃ αὐτὸν τῆς ἐπιτροπείας. Κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἔχει ὁ ἀνήλικος τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐξ οἱασδήποτε ῥαθυμίας ἐπιγενομένης αὐτῷ ζημίας.

25. Ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπείας ὁ παρεπίτροπος διορίζεται συνάμα μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου.

26. Περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ παρεπιτρόπου οὐδέποτε δύναται νὰ γνωμοδοτήσῃ ὁ ἐπίτροπος· ὁ δὲ παρεπίτροπος δὲν λαμβάνεται ἐκ τῆς γραμμῆς εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ἐπίτροπος, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἶναι ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρεπίτροπον,[1]) οὗ ἔργον εἶναι ἡ ἐπιτήρησις τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἡ ἀναπλήρωσις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν πράξεων, καθ' ἃς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου συγκρούεται πρὸς τὸ τοῦ ἐπιτρόπου.

Ὁ παρεπίτροπος διορίζεται ἀείποτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου,[2]) διὸ καὶ δοτὴ ἀείποτε ἡ παρεπιτροπεία.[3])

Ὁ νόμος οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀνεχόμενος τὴν τοῦ ἐπιτρόπου διαχείρισιν ἄνευ τοῦ ἐλέγχου τοῦ παρεπιτρόπου πρωτίστην αὐτῷ ἐπιβάλλει ὑποχρέωσιν, νὰ προκαλέσῃ πάραυτα τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου, πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ τῆς ἐπιτροπείας καὶ ἐπιληφθῇ τῆς διαχειρίσεως, διότι ἄλλως εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἀπόκειται, ὅπως μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου[4]) ἡ ἀποβάλῃ τὸν ἐπίτροπον ὡς δόλῳ καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου παραλείψαντα τὸν διορι-

27. Ὅταν ἡ ἐπιτροπεία σχολάσῃ, ἢ δι' ἀφάνειαν τοῦ ἐπιτρόπου ἐγκαταλειφθῇ, ὁ παρεπίτροπος δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ αὐτὸς τὸν ἐπίτροπον, ἀλλ' ὀφείλει, ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως διὰ τὰς ἐκ τούτου προσγενησομένας τυχὸν εἰς τὸν ἀνήλικον ζημίας, νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου.

28. Ἅμα παύσῃ ἡ ἐπιτροπεία, παύουσι καὶ τὰ ἔργα τοῦ παρεπιτρόπου.

29. Αἱ ἐν τοῖς τμήμασιν Η' καὶ Θ' τοῦ παρόντος κεφαλαίου διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τοὺς παρεπιτρόπους· ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται οὔτε τὴν ἀποπομπὴν τοῦ παρεπιτρόπου νὰ προκαλέσῃ, οὔτε μέλος νὰ εἶναι τοῦ πρὸς τοῦτο συγκαλουμένου συγγενικοῦ συμβουλίου.

1) Ἄρθρ. 23. «subrogé tuteur» Τὸν τοῦ παρεπιτρόπου θεσμὸν παρέλαβεν ὁ γαλλικὸς νόμος ἐκ τῶν ἐθίμων.

2) Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον τὸ συγγενικὸν συμβούλιον διορίζει τὸν παρεπίτροπον Ἄρθρ. 420. Ὡς ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου, καθ' ὃν ἡ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἔχει μᾶλλον συμβουλευτικὸν κῦρος, τὸ δικαστήριον δύναται καὶ ἕτερον νὰ διορίσῃ παρεπίτροπον ἢ τὸν προτεινόμενον.

3) Ἐξαίρεσις ἐπὶ ἐμβρυωροῦ, ὅτε οὗτος αὐτοδικαίως εἶναι παρεπίτροπος. Ἄρθρ. 12. Ἀντιδοξεῖ Demolombe VII. Nº 360 δοτὸν καὶ ἐνταῦθα ἀποδεχόμενος τὸν παρεπίτροπον, διότι ὑπὸ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου διωρίσθη ἐμβρυωρός. Ὡς ἐκ τῆς τοῦ ἐμβρυωροῦ ἰδιότητος αὐτοδικαίως μετατρέπεται εἰς παρεπίτροπον, ἀλλὰ τοῦτο ἐπέρχεται νῦν ἐκ τοῦ νόμου.

4) Κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 22.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμὸν παρεπιτρόπου, ἢ διατηρήσῃ αὐτὸν καθὸ ἁπλῶς ὀλιγωρήσαντα. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἐπίτροπος εὐθύνεται διὰ πᾶσαν ἐξ οἱασδήποτε ῥαθυμίας προσγενομένην ζημίαν εἰς τὸν ἀνήλικον.[5])

Ἡ τοιαύτη ὑποχρέωσις, ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου τεταγμένη, δὲν δύναται ν' ἀποβῇ καὶ ἐπὶ βλάβῃ αὐτοῦ, διὸ καὶ πρὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ παρεπιτρόπου νομίμως ἐπιχειρεῖ ὁ ἐπίτροπος πᾶσαν πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας πρᾶξιν, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην, ἧς ἡ παραλειψις ἤθελεν ἔχει ἐπιζήμια διὰ τὸν ἀνήλικον ἀποτελέσματα.[6])

Ὁ ἐπίτροπος εἶναι τοιοῦτος καὶ πρὸ τοῦ διορισμοῦ παρεπιτρόπου ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς διαχειρίσεως καὶ ἐκπροσωπήσεως τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα εἰσὶν ἰσχυρὰ μὴ δυναμένων τῶν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου συναλλαχθέντων νὰ δημιουργήσωσιν ἐκ τούτου ἀκυρότητα, ὡς ἐπίσης οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ ἀνήλικος δύνανται νὰ προσβάλωσιν ὡς ἀκύρους τὰς τοιαύτας πράξεις. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ ἀνήλικος ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἐφ' ὅσον ἐντεῦθεν προσεγένετο αὐτῷ ζημία.[7]) Οἱ ὀφειλέται τοῦ ἀνηλίκου ἐναγόμενοι ἐπὶ καταβολῇ τῶν ὀφειλομένων δὲν δύνανται νὰ ἀντιτάξωσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ παρεπιτρόπου, διότι καταβάλλουσι πρὸς ἐπίτροπον ἔχοντα τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν, διὰ δὲ τῆς παρ' αὐτῶν καταβολῆς ἀποσβέννυται καὶ ἡ ὑποχρέωσις.[8])

---

5) Ἄρθρ. 24. Ἐπὶ δοτῆς ἐπιτροπείας ὁ παρεπίτροπος διορίζεται συνάμα μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου. Ἄρ. 25. Ἐὰν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον παρέλιπε τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου, συγκαλεῖται ἐκ νέου πρὸς τοῦτο, εἰ δὲ τὸ δικαστήριον ἠμέλησε τοῦτο, ὀφείλει καὶ αὖθις ὁ ἐπίτροπος νὰ ζητήσῃ τὸν διορισμὸν τοῦ παρεπιτρόπου, οὐδὲ δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης παραλείψεως ἐπιλαμβανόμενος τῆς διαχειρίσεως, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιεικέστερον θέλει κρίνει περὶ αὐτοῦ ὁ δικαστής. Καλλιγᾶς 4. § 264, Παπαρρηγόπουλος 3. § 322.

6) Demolombe VII. Nº 263.

7) Ὑπὲρ τῆς λύσεως ταύτης συνηγορεῖ καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐν ἄρθρῳ 24 οὐδεὶς περὶ ἀκυρότητος λόγος, τῆς τοιαύτης παραλείψεως τοῦ ἐπιτρόπου μόνην συνέπειαν ἐχούσης τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ. Demolombe VII. Nº 364, Aubry et Rau I. 103, Laurent IV. Nº 423.

8) Κατὰ Demolombe VII. Nº 364 ἔγκυρος ἡ καταβολή, κἂν ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐὰν ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπιχειρουμένη πρᾶξις ἀπαιτῇ πάντως τὴν σύμπραξιν τοῦ παρεπιτρόπου, ὡς ὅταν συγκρούηται τὸ συμφέρον τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς τὸ τοῦ ἀνηλίκου, οἱ τρίτοι δύνανται ν' ἀπαιτήσωσι τὸν διορισμὸν τοῦ παρεπιτρόπου, παραλείποντες δὲ τοῦτο στεροῦνται τοῦ δικαιώματος νὰ προσβάλωσιν ὡς ἄκυρον τὴν πρᾶξιν, διότι ἡ ἀκυρότης ὑπάρχει ὑπὲρ μόνου τοῦ ἀνηλίκου, ὅστις καὶ ἐπικαλεῖται ταύτην.[9])

Τίς διορίζεται παρεπίτροπος.

§ 245. Ὁ παρεπίτροπος διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ πρὸς μείζονα ἐγγύησιν τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς διαχειρίσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου ὁ ἐπίτροπος οὐδέποτε γνωμοδοτεῖ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ παρεπιτρόπου. Πᾶς ὁ τὴν πρὸς τὴν ἐπιτροπείαν κεκτημένος ἱκανότητα διορίζεται καὶ παρεπίτροπος, ἐξ αἵματος συγγενὴς τοῦ ἀνηλίκου, ἀγχιστεὺς ἢ καὶ μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει διορίζεται παρεπίτροπος ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν συγγενῶν γραμμῆς πατρικῆς ἢ μητρικῆς, εἰς ἣν καὶ ὁ ἐπίτροπος, ἐκτὸς ἂν ὁ ἐπίτροπος ἦ ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφός, ὅτε ὡς ἐκ τοῦ συγγενικοῦ δεσμοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου οὐδένα διαβλέπει ὁ νόμος κίνδυνον.[1]) Ἐὰν ὁ ὑπάρχων ἐπίτροπος ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου ἀνήκοντος εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ παρεπιτρόπου γραμμήν, διορίζεται ἕτερος παρεπίτροπος, ὅπως οὕτω τηρηθῇ ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νόμου.[2])

Ὁ νόμος ἐξαίρεσιν εἰσήγαγεν ἐν μόνῳ τῷ θέματι, καθ' ὃ ὁ ἐπίτροπος εἶναι ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφός, ὅστις ὡς τοιοῦτος

γνώσει ἐγένετο, ὅτι δολίως ὁ ἐπίτροπος παρέλιπε τὴν περὶ διορισμοῦ παρεπιτρόπου αἴτησιν.

9) Demolombe VII. Nº 363, Aubry et Rau I. § 103, Laurent IV. Nº 423.

1) Ἄρθρ. 26 «ἐκτὸς ἂν οὗτος εἶναι ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφὸς» ἐνῷ ἡ ἔκφρασις τοῦ γαλλ. κώδ. ἐν Ἄρ. 423 «hors le cas de frères germains» εἶναι ἀσαφής, διὸ καὶ ὡς ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὑπέλαβόν τινες, ὅτι κατὰ νόμον προϋποτίθεται, ὅτι καὶ ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος εἰσὶν ἀμφιθαλεῖς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφοί, ὅπερ ἀπεδοκιμάσθη ὡς παρὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου. Demolombe VII. Nº 369, Laurent IV. Nº 425.

2) Demolombe VII. Nº 367, Laurent IV. Nº 424.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνήκει καὶ εἰς τὰς δύο γραμμάς, ὅτε ὁ παρεπίτροπος δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου γραμμήν, ἂν μὴ τὸ δικαστήριον λυσιτελέστερον κρίνῃ νὰ διορίσῃ καὶ μὴ συγγενῆ. Ἡ τοῦ νόμου περὶ τῆς ἀγαθῆς διαχειρίσεως πρόληψις ὑπάρχει μόνον περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, περὶ οὗ καὶ ῥητὴ ἡ ἐξαίρεσις, οὐχὶ δὲ καὶ πέραν τούτου, διὸ ἂν ὁ ἐπίτροπος μὴ ἀδελφὸς ἀλλ' ἕτερος ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν συγγενὴς πρὸς τὸν ἀνήλικον, παρεπίτροπος διορίζεται μὴ συγγενής, ὅπως μὴ ἀνήκῃ εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου γραμμήν, ὡς ἐπίσης οὐδ' ὁ ἀμφιθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ ἀνηλίκου διορίζεται παρεπίτροπος ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου μὴ ἀδελφοῦ, ἀλλ' ἑτέρου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν συγγενοῦς.[3])

Τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενα περὶ ἀπαλλαγῆς, παραιτήσεως, παύσεως καὶ ἀνικανότητος τοῦ ἐπιτρόπου κρατοῦσι καὶ περὶ παρεπιτρόπου.

Ἐξουσία παρεπιτρόπου.

§ 246. Διττὸν τοῦ παρεπιτρόπου τὸ ἔργον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπιτήρησις τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐπιτρόπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀναπλήρωσις αὐτοῦ, καθ' ἃς πράξεις συγκρούεται τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου πρὸς τὸ τοῦ ἐπιτρόπου, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ὁ παρεπίτροπος οὔτε διαχείρισιν ἔχει οὔτε εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ ἐπιτρόπου ἀναμίγνυται, διότι αἴρεται τὸ ἐνιαῖον τῆς διαχειρίσεως, ὅπερ ὁ νόμος χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου ἐπιζητεῖ, ἐνῷ ἄλλως διαχείρισις καὶ ἔλεγχος ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν. Ἐστερημένος διαχειρίσεως ὁ παρεπίτροπος οὐδὲ συντηρητικὰς πράξεις δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ, διότι καὶ αὗται εἶναι συνέπεια διαχειρίσεως.[1])

Ὡς τὴν διαχείρισιν ἐπιβλέπων ὁ παρεπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅπως ἐτησίως ἢ καὶ κατὰ μακρότερα διαλείμματα ζητῇ

---

3) Demolombe VII. Nº 370, Laurent IV. Nº 426. Ἀντιδοξεῖ ἐπεκτείνων παρὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου τὴν ἐξαίρεσιν Aubry et Rau I. § 105 not. 5, ᾧ συντάσσεται καὶ Καλλιγᾶς 4 § 265.

1) Demolombe VII. Nº 373. Ὡς ἐπίσης οὐδ' ὡς ὁ ἐντολοδόχος τοῦ ἐπιτρόπου δύναται νὰ διαχειρίζηται, διότι συμπίπτει ἡ ἰδιότης τοῦ ὑπευθύνου καὶ τοῦ ἐλέγχοντος. Demolombe VII. Nº 374, Laurent V. Nº 105.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως τῆς διαχειρίσεως.

Ἂν καὶ οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ,[2]) ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ λειτουργήματος τοῦ παρεπιτρόπου δῆλον, ὅτι οὗτος οὔτε ἐπὶ ἐκουσίου οὔτε ἐπὶ ἀναγκαστικοῦ πλειστηριασμοῦ δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου, διότι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὀφείλων νὰ ἐπιτηρῇ τὴν διαχείρισιν καὶ νὰ παρευρίσκηται εἰς τὴν ἐκποίησιν δὲν δύναται νὰ ᾖ καὶ ἀγοραστὴς μειουμένης οὕτω τῆς ἐκ τοῦ νόμου ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου ἐγγυήσεως.[3])

Ὡς ἐκ τῆς αὐστηρᾶς τοῦ νόμου ἀρχῆς μὴ ἐπιτρέποντος εἰς τὸν παρεπίτροπον ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν διαχείρισιν, οὐδ' ἂν σχολάσῃ ἡ ἐπιτροπεία ἢ ἐγκαταλειφθῇ ἔρημος ἕνεκεν ἀφανείας τοῦ ἐπιτρόπου, ἀναπληροῖ τοῦτον ὁ παρεπίτροπος ἐπιλαμβανόμενος τῆς διαχειρίσεως, ἀλλ' ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως διὰ πᾶσαν ἐκ τῆς τοιαύτης παραλείψεως προσγενησομένην εἰς τὸν ἀνήλικον ζημίαν.[4])

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος δὲν εἶναι ἄφαντος, ἀλλ' ἐγκατέλιπεν ἀποστάτευτα τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλίκου ἀποδημήσας ἕνεκεν ἰδίων ὑποθέσεων ἢ ἄλλης αἰτίας διορίζεται ἐν κατεπειγούσῃ ἀνάγκῃ προσωρινὸς ἐπίτροπος.[5])

Καθ' ἃς περιπτώσεις συγκρούονται συμφέροντα ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου, ὁ παρεπίτροπος καθίσταται ἐπίτροπος καὶ διαχειρίζεται, ἀλλ' οὕτω ματαιοῦται ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιζητούμενος ἔλεγχος, διότι δὲν ὑπάρχει παρεπίτροπος, ἐνῷ ὁ νόμος δὲν ἀνέχεται ἐπίτροπον ἄνευ παρεπιτρόπου, διὸ καὶ ἐν τῷ θέματι τούτῳ ἀπαραίτητος ὁ διορισμὸς εἰδικοῦ παρεπιτρόπου, ὅπως ἐπιτηρήσῃ τὸν ὡς ἐπίτροπον διαχειριζόμενον παρεπίτροπον.[6])

---

2) Ἄρθρ. 69.

3) Demolombe VII. Nº 375. Κατὰ Troplong Vente I. Nº 187 διαστέλλοντα παρίσταται ὡς ἀγοραστὴς ἐπὶ ἀναγκαστικοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἀντιδοξεῖ Aubry et Rau IV. § 351 not. 12.

4) Ἄρθρ. 27.

5) Ἄρθρ. 22, Πολ. Δικ. 649.

6) Demolombe VII. Nº 380, Dalloz, Minorité Nº 305, Laurent IV. Nº 427. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐγγράφεται ὑποθήκη ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ παρεπιτρόπου. Demolombe VII. Nº 390.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ παρεπίτροπος ὑπάρχοντος νομίμου λόγου αἰτεῖται παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἐπιτρόπου,[7]) ἐν δὲ τῷ περὶ τούτου συγγενικῷ συμβουλίῳ, ἂν ἀποτελῇ μέλος ὁ παρεπίτροπος, γνωμοδοτεῖ.[8])

Τέλος παρεπιτροπείας.

§ 247. Ἅμα παύσῃ ἡ ἐπιτροπεία διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνηλίκου, τῆς χειραφεσίας ἢ τῆς ἐνηλικότητος αὐτοῦ παύει καὶ ἡ παρεπιτροπεία,[1]) οὐδένα πλέον λόγον ἔχοντος τοῦ παρεπιτρόπου.

Ἐὰν διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας ὁ ἐπίτροπος ἀποβιώσῃ, παραιτηθῇ, ἢ ἀποβληθῇ, παραμένει ὁ παρεπίτροπος ὀφείλων νὰ προκαλέσῃ πάραυτα τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, ἂν δ' ὁ νέος ἐπίτροπος ἀνήκῃ εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ παρεπιτρόπου γραμμήν, ἀντικαθίσταται ὁ τελευταῖος οὗτος, διότι περὶ τὸν τοῦ ἐπιτρόπου διορισμὸν οὐδεὶς ἐπιβάλλεται περιορισμός.[2])

Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὁ ἐπίτροπος προκαλεῖ τὴν ἀποπομπὴν τοῦ παρεπιτρόπου, οὐδὲ δύναται νὰ ᾖ μέλος τοῦ πρὸς τοῦτο συγκαλουμένου συγγενικοῦ συμβουλίου.[3])

Εὐθύνη παρεπιτρόπου.

§ 248. Ὁ παρεπίτροπος τὴν ἐπιτήρησιν ἁπλῶς ἔχων δὲν εὐθύνεται διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου, διότι δὲν ἔχει δικαίωμα παρεμβάσεως, ὅπως παρακωλύσῃ τὴν διὰ τὸν ἀνήλικον ἐπιζήμιον πρᾶξιν, ἧς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λαμβάνει γνῶσιν, ὅταν αὕτη εἶναι ἤδη τετελεσμένη. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἕνεκα δόλου ἢ ἀσυγγνώστου ἀμελείας δὲν ἔπραξε τὸ ἐπ' αὐτόν, ὅπως παρακωλύσῃ γνωστὴν εἰς αὐτὸν ἐπιζήμιον πρᾶξιν, ἢ δὲν ἐζήτησε τὴν ἀποπομ-

---

7) Ἄρ. 50, 51.

8) Demolombe VII. Nº 377, Aubry et Rau I. § 119.

1) Ἄρθρ. 28.

2) Ὑπάρχουσιν οἱ φρονοῦντες, ὅτι καὶ εἰς ἑτέραν γραμμὴν ἂν ἀνήκῃ ὁ ἐπίτροπος, ἐν τούτοις δύναται ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ὁ παρεπίτροπος, ἐὰν ὡς ἐκ τῶν σχέσεων τούτου καὶ ἐπιτρόπου ἢ καὶ ἕνεκεν ἄλλου λόγου ἀπαιτεῖ τοῦτο τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου. Demolombe VII. Nº 385. Ἡ λύσις αὕτη εἶναι αὐθαίρετος. Laurent V. Nº 115.

3) Ἄρθρ. 29.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πὴν τοῦ ἐπιτρόπου,[1]) ὑπέχει τὴν ἐκ τούτου εὐθύνην,[2]) ἧς ἕνεκεν ὀφείλει καὶ πᾶσαν ἀποζημίωσιν, μὴ δυναμένου τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ καταδικάσῃ τὸν παρεπίτροπον καὶ εἰς ἔλαττον τῆς ζημίας ποσὸν κατὰ λόγον τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἀμελείας,[3]) διότι ἂν ἡ ζημία συνέπεια τῆς ἀμελείας αὐτοῦ, δι' ἣν φέρει καὶ τὴν εὐθύνην, οὐδὲν ἕτερον ὑπάρχει μέτρον, ἢ ἡ πλήρης τῆς ζημίας ἀνόρθωσις.

Σχολαζούσης τῆς ἐπιτροπείας ἢ ἐγκαταλειφθείσης δι' ἀφάνειαν τοῦ ἐπιτρόπου εὐθύνεται ὁ παρεπίτροπος μὴ προκαλῶν ἀμέσως τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου, διότι ῥητῶς ὁ νόμος ἐπιβάλλει τῷ παρεπιτρόπῳ τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως.[4])

Καθ' ἃς περιπτώσεις ὁ παρεπίτροπος ἀναπληροῖ τὸν ἐπίτροπον, διαχειρίζεται καὶ ἐνεργεῖ ὡς τοιοῦτος, διὸ τὴν αὐτήν, ἣν καὶ ὁ ἐπίτροπος φέρει εὐθύνην.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

ΣΥΓΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ*)

Σκοπὸς τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

§ 249. Μὴ ἐπαρκούμενος ὁ νόμος οὔτε εἰς μόνην τὴν χρηστότητα καὶ τὴν πεῖραν τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ παρεπιτρόπου ἀσφαλέστερον ἐπεζήτησεν ἐχέγγυον ἀγαθῆς δια-

1) Ἄρθρ. 51.

2) Demolombe VII. Nº 391, Aubry et Rau I. § 117, Laurent V. Nº 178 καὶ δι' ἐλαφρὸν πταῖσμα ἐφαρμόζοντα τὸ Ἄρ. 1137 τοῦ κώδικος.

3) Ὡς φρονεῖ Laurent V. Nº 176.

4) Ἄρ. 27. Demolombe VII. Nº 391.

*) 30. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συγκροτεῖται ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ ἓξ ἕως ὀκτὼ τὸ πολὺ ἐκ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν τοῦ ἀνηλίκου, διαμενόντων ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικίας αὐτοῦ, καὶ λαμβανομένων ἐξ ἡμισείας ἐκ τῶν πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς συγγενῶν, τῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν παντὸς βαθμοῦ ἀγχιστέων, τῶν δὲ τῆς πλαγίας μέχρι τοῦ δευτέρου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χειρίσεως. Ἡ πρὸς ἀποζημίωσιν εὐθύνη τοῦ ἐπιτρόπου διὰ τὰ κακῶς πεπραγμένα ἐπέρχεται κατόπιν ἑορτῆς καὶ ἀφοῦ πρότερον δικαστικῶς βεβαιωθῇ, ὅτι ἡ ζημία προσεγένετο ἕνεκεν ἀμελείας βαρυνούσης κατὰ νόμον τὸν ἐπίτροπον, ἐνῷ συνετοῦ νομοθέτου ἔργον εἶναι νὰ προνοήσῃ, ὅπως ἡ διαχείρισις διεξάγηται ὅσον οἷόν τε ἐπιμελέστερον καὶ μετὰ προηγουμένην βάσανον, διότι οὕτω καὶ εἰς τὴν κακὴν πρόθεσιν ἢ τὴν ἀμέλειαν ἐλάχιστον ὑπολείπεται στάδιον καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας τοῦ ἐπιτρόπου δυνάμενα νὰ προέλθωσιν ἐπιζήμια ἀποτελέσματα προλαμβάνονται.

Κατὰ μίμησιν τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν ἀπεδέξατο καὶ ἡ

Ὁ ἐξ αἵματος συγγενὴς προτιμᾶται τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας, ἐκ δὲ τῶν ἰσοβάθμων προτιμᾶται ὁ πρεσβύτερος. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἀνιόντες, καὶ ἂν ὦσιν ὑπὲρ τοὺς ὀκτώ, προσκαλοῦνται πάντες. — Ἐὰν εἰς ἀπόστασιν δύο μυριομέτρων δὲν εὑρίσκωνται συγγενεῖς, παραλαμβάνονται συγγενεῖς ἀπωτέρω κατοικοῦντες, ἢ φίλοι ἐκ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου.—Οἱ κατὰ τὸ ἄρθρον 49 πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν ἀνίκανοι δὲν δύνανται νὰ εἶναι μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου· ἡ δὲ μήτηρ, καί τοι ἀνήλικος, δύναται νὰ εἶναι μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.—Τὰ τρία τέταρτα τῶν συγκληθέντων ἀρκοῦσι πρὸς συνεδρίασιν. Ἕκαστος δὲ αὐτῶν δύναται νὰ παρασταθῇ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου, ὅστις δὲν συγχωρεῖται ν' ἀντιπροσωπεύσῃ ὑπὲρ τὸν ἕνα.

31. Ὁ εἰρηνοδίκης συγκαλεῖ ἐγγράφως τὰ μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 ἀναφερομένων, ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, ὁρίζει ἐν τῷ συγκλητηρίῳ ἐγγράφῳ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τῆς συνεδριάσεως, καὶ διευθύνει τὰς συζητήσεις, τόπος δὲ τῆς συνεδριάσεως εἶναι, ἂν δὲν ὡρίσθη ἄλλο τι, ἡ οἰκία τοῦ εἰρηνοδίκου. Ἡ πρὸς ἐμφάνισιν προθεσμία δὲν πρέπει νὰ εἶναι βραχυτέρα τῶν 24 ὡρῶν. Ἐὰν ὅμως τις τῶν συγκαλουμένων δὲν κατοικῇ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὁ εἰρηνοδίκης ὁρίζει τὸν χρόνον τῆς συνεδριάσεως, ὑπολογίζων μίαν ἡμέραν κατὰ πᾶσαν ἀπόστασιν τριῶν μυριομέτρων.

32. Οἱ συγκληθέντες, ἢ οἱ εἰδικοὶ αὐτῶν πληρεξούσιοι ἐμφανίζονται ἰδίαις δαπάναις, ἐπὶ προστίμῳ πέντε μέχρι τριάκοντα δραχμῶν· τὸ πρόστιμον ἐπιβάλλει ἀνεκκλήτως ὁ εἰρηνοδίκης· ἀνατρέπεται δὲ ἡ ἀπόφασις ὑπ' αὐτοῦ, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι ὑπῆρξε νόμιμον κώλυμα.

33. Τὰ βουλεύματα τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐκδίδονται κατὰ πλειονοψηφίαν· ἡ δὲ ψῆφος τοῦ εἰρηνοδίκου νικᾷ, ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνωμῶν, καὶ δὲν ὑπάρχῃ πλειονοψηφία, ἡ γνωμοδότησις καταρτίζεται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 178 καὶ 179 τῆς πολ. δικονομίας ὡρισμένα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡμετέρα τὸν θεσμὸν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου[1]) βουλευομένου ἑκάστοτε περὶ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς διαχειρίσεως πράξεων. Οὕτω καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ἡ εὐθύνη μειοῦται καὶ ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου ὡς πρὸς τὰ σπουδαιότερα ἀντικείμενα διεξάγεται μετὰ ὥριμον σκέψιν καὶ τὴν βάσανον προσώπων, ἄτινα καὶ ὡς ἐκ τῆς νομικῆς εὐθύνης, ἣν ὑπέχουσι, καὶ τῶν συγγενικῶν μετὰ τοῦ ἀνηλίκου δεσμῶν παρέχουσι τὰ ἐχέγγυα ἀμεροληπτου καὶ ἐσκεμμένης συμβουλῆς. Πρὸς τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου προστίθεται ἐπὶ τῶν ἔτι σπουδαιοτέρων πράξεων καὶ ἡ κύρωσις τοῦ δικαστοῦ.

Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δὲν εἶναι δικαστικὴ ἀρχή, οὐδ' ἰδίαν ἔχει δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ἁπλῶς γνωμοδοτεῖ ἐπὶ τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ, καὶ ὁτὲ μὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ γνωμοδότησις αὐτοῦ, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, χρῄζει αὕτη καὶ τῆς δικαστικῆς κυρώσεως, καθ' ἃς περιπτώσεις ῥητῶς ὁ νόμος ἐπιβάλλει ταύτην.[2]) Οὐδεμία ἐν τῷ νόμῳ κατ' ὀνοματολογίαν διαστολὴ γνωμοδοτήσεων καὶ βουλευμάτων, τούτων μὲν ἀπηλλαγμένων τῆς δικαστικῆς κυρώσεως, τῶν δὲ γνωμοδοτήσεων ὑποκειμένων εἰς ταύτην.[3]) Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δὲν εἶναι μόνιμον καὶ διαρκές, ἀλλὰ συγκαλεῖται ἑκάστοτε, ἅμα παραστῇ ἀνάγκη.

---

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 228.

2) Ὅθεν περιττὴ ἡ ἐπικύρωσις, καθ' ἃς περιπτώσεις οὐδὲν περὶ ταύτης ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ἢ τοὐναντίον ῥητῶς ἐν αὐτῷ δηλοῦται, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται τοιαύτη, ὡς ἐν Ἀρ. 55 καὶ 77 ἔνθα ἐμμέσως περὶ συμβιβασμοῦ μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 500 δραχμάς.

3) Ἁπλῶς ἀξίαν γραμματικῆς ἀκριβείας δύναται νὰ ἔχῃ ἡ διάκρισις, καθ' ἣν αἱ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἀποφάνσεις ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν ἐξεταζόμεναι ὁτὲ μὲν εἶναι γνωμοδότησις, ἐφ' ὅσον ἁπλῶς ἐκφράζει γνώμην, ὁτὲ δὲ βούλευμα, καθ' ὅσον ἀποφασίζει περί τινος, οἷον ἐν Ἀρ. 77 περὶ συμβιβασμοῦ. Οἱ Γάλλοι ἐπίσης διακρίνουσιν «avis»=«γνωμοδοτήσεις» καὶ «déliberations» «ἀποφάσεις» ἐξ ὧν τινες ἀφ' ἑαυτῶν ἐκτελεσταί, τινὲς δὲ μετὰ δικαστικὴν κύρωσιν (homologation judiciaire), καθ' ἃς περιπτώσεις διατάσσει τοῦτο ὁ νόμος. Demolombe VII. Nº 321—325, Aubry et Rau I. § 95. Κατὰ τὸν γαλλ. κώδικα ἡ τοιαύτη διάκρισις ἔχει κατ' οὐσίαν σπουδαιότητα, διότι τὸ συγγενικὸν συμβούλιον μείζονα κέκτηται ἐξουσίαν, παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου διοριζομένου τοῦ δοτοῦ ἐπιτρόπου ἢ ἀποβαλλομένου τοῦ ὑπάρχοντος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σύνθεσις συγγενικοῦ συμβουλίου.

§ 250. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συγκροτεῖται ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ ἐκ συγγενῶν διαμενόντων ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ ἐκ τῆς τούτου κατοικίας ὁρίζεται ὁ ἁρμόδιος εἰρηνοδίκης καὶ οἱ τοῦτο ἀποτελέσοντες συγγενεῖς.

Οἱ ἀχειραφέτοι ἀνήλικοι οἱ μὴ ὑπὸ πατρικὴν τελοῦντες ἐξουσίαν καὶ οἱ ἀπηγορευμένοι ἀναγκαίαν κατοικίαν ἔχουσι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου αὐτῶν,[1]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἁρμόδιος εἰρηνοδίκης εἶναι ὁ τῆς κατοικίας τοῦ ἐπιτρόπου, ἣν κατ' ἀνάγκην ἔχει καὶ ὁ ἀνήλικος. Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἡμετέρου νόμου ὁρίζοντος, ὅτι ὁ ἀνήλικος παρακολουθεῖ ἀείποτε τὴν τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, διότι χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου δὲν δύναται νὰ ἔχῃ διάφορον ὁ εἷς τοῦ ἑτέρου κατοικίαν, οὐδεμία ἄλλη χωρεῖ λύσις, ἢ ὅτι συμμεταβάλλει ἑκάστοτε καὶ ὁ ἀνήλικος μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, εἴτε διότι ὁ ὑπάρχων μετέβαλε τοιαύτην, εἴτε διότι τὸν ὑπάρχοντα ἀπελθόντα ἀντικατέστησεν ἕτερος ἐπίτροπος.[2])

Ἡ λύσις αὕτη προϋποτίθησιν ἐπίτροπον ἀναλαβόντα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ὑποταξάντα εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατοικίαν καὶ τὸν ἀνήλικον, ἀλλὰ πρὸ τούτου ὁ ἀνήλικος διατηρεῖ, ἣν μέχρι τοῦδε ἐκέκτητο κατοικίαν, ἥτις συνήθως εἶναι ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διὸ καὶ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον τὸ συγκροτούμενον πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ ἐπίτροπος, οἷόν ἐστι τὸ περὶ διορισμοῦ

---

1) Ἀστ. Νόμ. Ἄρ. 94.

2) Ἐν Γαλλίᾳ ἐρίζουσιν οἱ ἑρμηνευταὶ καὶ πολλαὶ ἐδιδάχθησαν θεωρίαι, ἐν αἷς καὶ ἐκείνη, καθ' ἣν δὲν μετατοπίζεται ἡ ἕδρα τῆς ἐπιτροπείας ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου. Demolombe VII. Nº 241—249, Laurent IV. Nº 447, 448. Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης λύσεως εὗρον ἐπιχείρημα ἐν ἄρθρῳ 407 ὡς ἐκ τῶν λέξεων «dans la commune où la tutelle sera ouverte,» ἐνῷ παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τοῦ ἄρθρου 30 δὲν ἐπιτρέπεται ἑτέρα. Ἐκ τῆς ἑκάστοτε μεταβολῆς τῆς ἕδρας τῆς ἐπιτροπείας παρακολουθούσης τὴν κατοικίαν τοῦ ἐπιτρόπου πολλὰ ἐνδέχονται ἄτοπα, διὸ καὶ ὁ ἰταλικὸς κώδηξ ἐν ἄρθρῳ 249 καταλύων τὴν περὶ τούτου συζήτησιν ὥρισεν, ὅτι ἅμα τῇ ἐπαγωγῇ τῆς ἐπιτροπείας διηνεκὲς καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῆς καταρτίζεται τὸ συμβούλιον ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ τὸ κέντρον τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου, ἐξ οὗ καὶ ἡ κατὰ τὸ νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 427 ὀρθοτέρα διατύπωσις ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρεπιτρόπου, συγκαλεῖται ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου.[3])

Τὸ συμβούλιον συγκροτεῖται ἐκ τοῦ εἰρηνοδίκου[4]) προεδρεύοντος καὶ ἐξ ἕως ὀκτὼ καθ' ὑπέρτατον ὅρον συγγενῶν ἢ ἀγχιστέων τοῦ ἀνηλίκου διαμενόντων[5]) ἐν περιμέτρῳ δύο μυριαμέτρων καὶ προσλαμβανομένων ἐξ ἡμισείας ἐκ τῶν τῆς πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς γραμμῆς.

Οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς εἶναι πάντες δεκτοὶ ἄνευ διακρίσεως, ἐκ τῶν ἀγχιστέων πάντες οἱ κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ἐκ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου ἀγχιστέων[6]) μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου καὶ τούτου. Ὁ ἐξ αἵματος προτιμᾶται τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ ἐξ ἀγχιστείας, ἐν ἰσοβάθμοις δὲ ὁ πρεσβύτερος.

Ἓξ κατ' ἐλάχιστον καὶ ὀκτὼ καθ' ὑπέρτατον ὅρον εἶναι ὁ κανὼν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν τὸ συμβούλιον συγκροτούντων συγγενῶν, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ἄκυρος πᾶσα πρᾶξις συμβουλίου συγκροτηθέντος ἐξ ὀλιγωτέρων τῶν ἓξ ἢ πλειόνων τῶν ὀκτώ.[7]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ἐκ μείζονος ἀριθμοῦ προσώπων συγκροτεῖται τὸ συμβούλιον, ἐὰν ὑπάρχωσιν[8]) ἀμφιθαλεῖς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφοί, οἵτινες πάντες καλοῦνται, ὁσοιδήποτε τὸν ἀριθμόν. Καὶ εἰ μέν εἰσιν ἓξ ἢ πλείονες, ἐξ αὐτῶν καὶ μόνων συντίθεται τὸ συμβούλιον, εἰ δ' ἐλάσσονες τῶν ἓξ, καλοῦνται πρὸς

3) Demolombe VII. N⁰ 240, Laurent IV. N⁰ 447.

4) Συμπράττοντος καὶ τοῦ γραμματέως, διότι κατὰ τὰ ἄρθρα 489 καὶ 492 § 3 τῆς πολ. δικ. καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐκουσίας δικαιοδοσίας ἀπαιτεῖται ἡ σύμπραξις τοῦ γραμματέως, ὅπως ἔχῃ κῦρος ἡ πρᾶξις τοῦ εἰρηνοδίκου. Οἰκονομίδου, Πολιτικὴ Δικονομία 203 σημ. 12. Τὸ αὐτό, ἀλλ' ἐξ ἄλλων λόγων καὶ Demolombe VII. N⁰ 308.

5) Ἔστω καὶ προσκαίρως Aubry et Rau I. § 93. Ὁ Demolombe VII. 277 δὲν δέχεται τὴν ὅλως πρόσκαιρον καὶ τυχαίαν διαμονήν.

6) Κατὰ τὸ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν δίκαιον ἡ ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια δὲν αἴρεται λυθέντος τοῦ γάμου διὰ θανάτου ἢ διαζυγίου (§ 19, 20, 21), διὸ καὶ φιλονικεῖται ἐν Γαλλίᾳ, ἂν καλῆται ὁ σύζυγος τῆς ἄνευ κατιόντων ἀποβιωσάσης ἀδελφῆς τοῦ ἀνηλίκου. Οἱ Demolombe VII. N⁰ 255 καὶ Laurent IV. N⁰ 436 δὲν θεωροῦσι λελυμένην ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τὴν ἅπαξ ἱδρυθεῖσαν συγγένειαν τῆς ἀγχιστείας.

7) Demolombe VII. N⁰ 252 not. 1.

8) Ἐντὸς τῶν δύο μυριαμέτρων. Laurent IV. N⁰ 437, Aubry et Rau I. § 93.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμπλήρωσιν οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, μὴ τηρουμένης ἐνταῦθα τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν καλοῦνται πρὸς συγκρότησιν συγγενεῖς, διότι οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ ἐκπροσωποῦσιν ἀμφοτέρας τὰς γραμμάς. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὅταν ὑπάρχωσιν ἀνιόντες, καλούμενοι ὁσοιδήποτε καὶ οὗτοι μετὰ τῶν ἀμφιθαλῶν, ἂν δ' ἐκ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἀνιόντων δὲν πληροῦται ὁ νόμιμος ἀριθμός, καλοῦνται πρὸς συμπλήρωσιν οἱ λοιποὶ συγγενεῖς.

Μὴ ὑπαρχόντων ἐν τῇ τοῦ νόμου περιμέτρῳ συγγενῶν ἢ ἀγχιστέων, ἢ μὴ ἐπαρκοῦντος τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, τὸ συμβούλιον συντίθεται, ἢ συμπληροῦται ὑπὸ τοιούτων πέραν τῆς περιμέτρου διαμενόντων, ἢ καὶ τοιούτων ἐλλειπόντων ὑπὸ φίλων τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου.

Ὁ διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ συμβουλίου ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς οὐδέποτε συμπληροῦται ἐκ τῶν τῆς αὐτῆς γραμμῆς συγγενῶν, διότι οὕτως αἴρεται ἡ ἐγγύησις, ἣν ἀναμένει ὁ νόμος ἐκ τῆς συρροῆς συγγενῶν ἐξ ἑκατέρων τῶν γραμμῶν. Ὅθεν ἐλλειπόντων τῶν τῆς μιᾶς γραμμῆς συγγενῶν ἐντὸς τῶν δύο μυριαμέτρων δὲν συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς ἐκ τῶν πλεοναζόντων τῆς ἑτέρας, ἀλλ' ἐκ συγγενῶν τῆς ἄλλης διαμενόντων πέραν τῆς περιμέτρου ἢ φίλων.[9])

Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ εἰρηνοδίκου ἀπόκειται ἀποβλέποντος εἰς τὴν χρησιμότητα ὡρισμένου προσώπου νὰ καλέσῃ ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ περιμέτρῳ εὑρισκομένου ἕτερον πέραν ταύτης συγγενῆ ἐγγύτερον ἢ ἰσόβαθμον τοῦ ἐν τῇ περιμέτρῳ διαμένοντος,[10]) οὐδέποτε ὅμως δύναται ὑπερπηδῶν ἀμφιθαλῆ ἀδελφὸν ἢ ἀνιόντα εὑρισκόμενον ἐν τῷ τόπῳ νὰ καλέσῃ ἕτερον ἐκτὸς τῆς περιμέτρου, διότι οὗτοι εἶναι τὰ ἐξαιρετικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου εὐνοούμενα πρόσωπα, ἅτινα καὶ εἰδικῶς καλοῦνται ἐν πάσῃ περιπτώσει.

---

9) Ὑπόντων ἐν τῇ περιμέτρῳ ἓξ ἐκ τῆς πατρικῆς, οὐδενὸς δὲ ἢ ὀλιγωτέρων τῶν τριῶν ἐκ τῆς μητρικῆς, δὲν ἀναπληροῦνται οἱ τῆς μητρικῆς ἐκ τῶν πρὸς πατρός, ἀλλὰ καλοῦνται οἱ πέραν τῶν δύο μυριαμέτρων πρὸς μητρὸς ἢ φίλοι. Ἰσχυρὰ ἀείποτε ἡ ὡς πρὸς τοὺς ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἀνιόντας ἐξαίρεσις.

10) Demolombe VII. Nº 271, 272. Ἀδόκιμος ἡ γνώμη τοῦ Delvincourt I. σ. 106 not. 8 φρονοῦντος, ὅτι προτιμῶνται οἱ ἐγγύτεροι ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ τόπου εὑρισκόμενοι, ἐὰν ἰδίᾳ δαπάνῃ προσέρχονται.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ πρὸς ἐπιτροπείαν ἀνίκανοι δὲν δύνανται νὰ ὦσι καὶ μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀλλ' ἡ μήτηρ καίτοι ἀνήλικος κατ' ἐξαίρεσιν εἶναι μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[11]) Ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος, ἐφ' ὅσον ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζόμενα πρόσωπα τὰ συγκροτοῦντα τὸ συμβούλιον, δύνανται νὰ ὦσι καὶ μέλη αὐτοῦ,[12]) διότι ὁ νόμος δὲν ἐξαιρεῖ αὐτούς, ἐνῷ τοὐναντίον ῥητῶς κατονομάζει τὰ θέματα, καθ' ἃ ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ ᾖ μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἢ ἀποτελῶν μέρος δὲν γνωμοδοτεῖ.[13])

Τὴν ἐν τῷ συμβουλίῳ παράστασιν τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπέτρεψεν ὁ νόμος.[14])

Σύγκλησις συμβουλίου καὶ διάσκεψις.

§ 251. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συγκαλεῖται τῇ ἐγγράφῳ προσκλήσει τοῦ εἰρηνοδίκου ἐνεργοῦντος ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ καὶ τῇ αἰτήσει τῶν ἐχόντων πρὸς τοῦτο δικαίωμα.[1]) Ἡ πρόσκλησις κοινοποιεῖται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἐν αὐτῇ δὲ ὁρίζεται ὁ τόπος καὶ χρόνος τῆς συνελεύσεως.[2])

---

11) Ἄρ. 30, 49 § α', δ'.

12) Demolombe VII. Nº 365, 519.

13) Ἤτοι τοῦ πρὸς ἀποπομπὴν τοῦ ἐπιτρόπου συγκροτουμένου συμβουλίου ἄρ. 29, καὶ περὶ διορισμοῦ παρεπιτρόπου, περὶ οὗ ὁ ἐπίτροπος δὲν γνωμοδοτεῖ Ἄρ. 26, ὅπερ προϋποτίθησιν, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ὢν ἐκ τῶν ἐν Ἄρ. 30 προσώπων καλεῖται ὡς μέλος τοῦ συμβουλίου.

14) Ἐπιτρέπει τοῦτο ἰταλ. κώδ. ἐν ἄρθρῳ 251 διὰ τὸν 16ν ἀνήλικον ὡς καὶ νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 427.

1) Ἄρ. 31 «ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 22 ἀναφερομένων». Κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο πάντες οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς ἢ ἀγχιστεῖς ἄνευ διακρίσεως βαθμοῦ, οἱ ἔχοντες συμφέρον, ἤτοι δανεισταί, καὶ ὁ εἰσαγγελεύς. Ἐν ἄρθρῳ 22 κανονίζονται τὰ τῆς αἰτήσεως περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου, διὸ καὶ οὐδεὶς λόγος περὶ αἰτήσεως ἐπιτρόπου, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀναντίρρητον, ὅτι ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐπιτροπείας καὶ ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ παρεπίτροπος αἰτοῦνται τὴν σύγκλησιν τοῦ συμβουλίου. Demolombe VII. Nº 285, 286, Aubry et Rau I. § 94, Laurent IV. Nº 452 ἑρμηνεύοντες τὸν γαλλ. κώδικα, καθ' ὃν ἐπίσης ἡ αὐτὴ παράλειψις τῆς ῥητῆς μνείας ἐπιτρόπου καὶ παρεπιτρόπου.

2) Οὐδὲν κωλύει καὶ τὴν προφορικὴν πρόσκλησιν, ὡς καὶ τὴν ἄνευ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ κληθέντες ἐμφανίζονται αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου,[3]) ἀλλ' ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὁ αὐτὸς πληρεξούσιος ἐκπροσωπεῖ ὑπὲρ τὸν ἕνα, καὶ τοῦτο ὅπως ἐκ τῶν πλειόνων γνωμῶν ὑπάρξῃ ἀντίρρησις καὶ συζήτησις. Ἡ ἐντολὴ δέον νὰ ᾖ εἰδική, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιτακτική, διότι ἂν ὁ ἐντολεὺς ἐπιβάλει τῷ ἐντολοδόχῳ τὴν γνώμην, ἣν ὀφείλει νὰ δηλώσῃ, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ συζήτησις, ὅπως ἡ ἀληθεστέρα ἐντεῦθεν προκύψῃ γνώμη.[4])

Οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνίκανοι νὰ ὦσι μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, δὲν δύνανται νὰ παρασταθῶσιν ὡς πληρεξούσιοι ἑτέρων, διότι οὕτως ἠδύνατο νὰ ματαιωθῇ ἡ διάταξις τοῦ νόμου ἡ κηρύττουσα ὡρισμένα πρόσωπα ἀνίκανα, ὅπως ἀποτελέσωσι μέρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[5])

Τὸ συμβούλιον προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, ὅστις ἐκ τοῦ νόμου ἀποτελεῖ μέλος αὐτοῦ καὶ τούτου κωλυομένου ὑπὸ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτόν, εἶναι ἐν ἀπαρτίᾳ, ἅμα ὑπάρχωσι παρόντες τὰ τρία τέταρτα ἐκ τῶν κληθέντων,[6]) ἀποφαίνεται δὲ κατὰ πλειονοψηφίαν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ δύο γνωμῶν ἐπικρατεστέρα ἡ τοῦ εἰρηνοδίκου ψῆφος.[7])

κλήσεως ἐμφάνισιν τῶν μελῶν. Ἡ πρὸς ἐμφάνισιν προθεσμία δὲν δύναται νὰ ᾖ βραχυτέρα τῶν 24 ὡρῶν. Μὴ ὁρισθέντος ἐν τῇ κλήσει τόπου συνελεύσεως, τοιοῦτος εἶναι ἡ οἰκία τοῦ εἰρηνοδίκου. Ἐπὶ τῶν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ διαμενόντων ἐπιπροστίθεται μία ἡμέρα κατὰ πᾶσαν ἀπόστασιν τριῶν μυριαμέτρων. Ἄρ. 31.

3) Ἄρ. 30. Οἱ κληθέντες ἢ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν ἐμφανίζονται ἰδίᾳ δαπάνῃ. Οἱ μὴ ἐμφανισθέντες καταδικάζονται ἀνεκκλήτως ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι τριάκοντα δραχμῶν, ἀλλὰ δύναται ὁ εἰρηνοδίκης νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν πεισθείς, ὅτι ἐκ νομίμου κωλύματος καὶ οὐχὶ ἐξ ἀπειθείας ἡ ἀπουσία. Ἄρ. 31.

4) Demolombe VII. Nº 295, Laurent IV. Nº 457 καθ' οὕς, δὲν ἀπαιτεῖται συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον ἀποδεικνύον τὴν ἐντολήν.

5) Demolombe VII. Nº 296, Aubry et Rau I. § 94 σ. 384.

6) Ἄρ. 30. Μὴ συμπεριλαμβανομένου τοῦ εἰρηνοδίκου, διότι οὗτος δὲν εἶναι ἐκ τῶν «συγκληθέντων» ἀλλ' ἐκ τῶν καλούντων, διὸ κληθέντων ἐξ ἀπαιτοῦνται 5, ἐπὶ 7 κληθέντων 6, ἐπὶ 8 ἀπαιτοῦνται 6, καὶ 9 ἐπὶ δώδεκα κληθέντων.

7) Ἄρ. 33. Ἤτοι ἐπὶ περιττοῦ ἀριθμοῦ ἐκ τῶν ἐμφανισθέντων, ἐξ ὧν τρεῖς ἔχουσι μίαν καὶ δύο ἑτέραν γνώμην, προστιθεμένου τοῦ εἰρηνοδίκου μετὰ τῶν δύο καταρτίζεται ἰσοψηφία καὶ κατισχύει ἡ γνώμη, μεθ' ἧς συνετάχθη ὁ εἰρηνοδίκης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν προκύψωσι πλείονες τῶν δύο γνωμῶν, οὐδεμία δ' ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν ψῆφον τῶν πλειόνων, ἤτοι τοῦ μείζονος μέρους τῶν συγκροτούντων τὸ συμβούλιον μελῶν μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἡ ἀσθενεστέρα μερὶς ὀφείλει νὰ προσχωρήσῃ πρός τινα τῶν ἐπικρατεστέρων.[8]) Ἐν ἰσοψηφίᾳ ὑπὲρ ἑκάστης τῶν πλειόνων γνωμῶν προσλαμβάνεται καὶ ἕτερον μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, καὶ νέας γενομένης διασκέψεως ἀποφαίνεται διὰ πλειονοψηφίας τὸ συμβούλιον.

Περὶ τῆς διασκέψεως συντάσσει ἔκθεσιν ὁ εἰρηνοδίκης, ἐν ᾗ ἐν περιπτώσει διχογνωμίας ἀναφέρεται ἡ γνώμη ἑνὸς ἑκάστου τῶν διαφωνούντων.[9])

Οὐδεμία ἐκ τοῦ νόμου ἀπαιτεῖται αἰτιολογία, ἤτοι ἀφήγησις τῶν λόγων, ὧν ἕνεκα τὸ συμβούλιον οὕτως ἀπεφάσισεν, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐν πολλοῖς ἀποβαίνουσι χρήσιμοι αἱ αἰτιολογίαι, ἰδίως δὲ ὅταν ἡ γνωμοδότησις χρήζει τῆς δικαστικῆς κυρώσεως, διότι οὕτως ἀσφαλέστερον μορφοῦται ἡ τοῦ δικαστοῦ κρίσις.[10])

Ἐπικύρωσις.

§ 252. Παρὰ πάντα ταῦτα καὶ τὴν τοσοῦτον ἐπιμελῶς γενομένην ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου δυνατὸν ἐν τούτοις κατὰ τὴν διάσκεψιν νὰ παρεισφρήσῃ ἀπειρία ἢ πλάνη, ἐπιζήμια ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον ἔχουσα ἀποτελέσματα. Μὴ εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἐπαναπαυόμενος ὁ νομοθέτης ἀλλ' ἀόκνως ἐπιτηρῶν τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου ἀπῄτησε καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ κύρωσιν τῆς γνωμοδοτήσεως ὡς πρὸς τὰ μείζονος σπουδαιότητος ἀντικείμενα, ῥητῶς ἀναγράψας τὰ θέματα, καθ' ἃ ἡ γνωμοδότησις χρήζει κυρώσεως.

---

8) Ἄρ. 33, πολ. δικ. 178, 179. Ὅθεν ἂν ἐπὶ ἑπτὰ καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου ὀκτὼ σχηματίζονται τρεῖς γνῶμαι, ὧν μίαν ἔχουσι τρία μέλη, ἑτέραν ἕτερα τρία, καὶ τρίτην γνώμην ἓν μέλος καὶ ὁ εἰρηνοδίκης, οἱ δύο τελευταῖοι ὀφείλουσι νὰ προσχωρήσωσι μιᾷ τῶν ἑτέρων δύο. Ἐν Γαλλίᾳ ἐν ἐλλείψει ῥητῆς περὶ τούτων διατάξεως ἀμηχανοῦσι περὶ τῆς λύσεως οἱ ἑρμηνευταί. Demolombe VII. Nº 311—317, Aubry et Rau I. § 94, Laurent IV. Nº 461, 462.

9) Πολ. Δικ. Ἄρ. 654 § 3.

10) Demolombe VII. Nº 318, Laurent IV. Nº 463.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ περὶ ἐπικυρώσεως ἀναφορὰ εἰσάγεται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐντὸς δεκαπενθημέρου ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς γνωμοδοτήσεως εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν, ἀπράκτου δὲ παρελθόντος τοῦ δεκαπενθημέρου ἡ ἐπικύρωσις ἐπισπεύδεται δαπάνῃ τοῦ ἀμελήσαντος ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος παρὰ παντὸς μέλους τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, οἱουδήποτε ἄλλου συγγενοῦς, δανειστῶν καὶ τοῦ εἰσαγγελέως,[1]) ὅτε τὸ δικαστήριον μὴ κλητευθέντος τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος δύναται νὰ διατάξῃ καὶ τὴν τούτων κλήτευσιν.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον τὸ συγγενικὸν συμβούλιον γνωμοδοτεῖ, ἡ δὲ γνωμοδοτησις αὐτοῦ ὡς τοιαύτη πρὸς μόρφωσιν τῆς τοῦ δικαστοῦ κρίσεως χρήσιμος κατ' οὐδὲν δεσμεύει αὐτόν, δυνάμενον οὐ μόνον νὰ μὴ ἐπικυρώσῃ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ἄλλως νὰ κρίνῃ καὶ ἑτέρα νὰ διατάξῃ ἀλλοῖα τῶν ἐν τῇ γνωμοδοτήσει.[2])

Ἀκυρότης πράξεων συμβουλίου.

§ 253. Ὁ νόμος διέγραψε τὰς διατυπώσεις, καθ' ἃς συντίθεται καὶ ἀποφαίνεται τὸ συμβούλιον, ἐξ οὗ καὶ μόνου ἕπεται, ὅτι ἡ τήρησις αὐτῶν ἐπιβάλλεται μὴ δυναμένων ἂν οὐχὶ ἁπασῶν ἀλλ' ὡρισμένων τοὐλάχιστον νὰ παραλειφθῶσι. Πρόδηλον, ὅτι ἡ ἀθέτησις οὐσιώδους καὶ σπουδαίας διατυπώσεως ἐπάγεται ἀκυρότητα, ἐνῷ ἄπορον τίνες αὗται οὐδὲν τοῦ νόμου ὁρίζοντος. Εὑρὺ οὕτως εἰς τὸν δικαστὴν ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου ἀφίεται στάδιον ἐκ τῶν περὶ τούτου διατάξεων νὰ ἀνεύρῃ ἐκείνας, αἵτινές εἰσιν οὐσιώδεις καὶ ὧν ἡ παράλειψις ἐπάγεται ἀκυρότητα, διότι ὑπάρχουσι καὶ διατυπώσεις, ὧν ἡ παράλειψις ἐπιεικέστερον κρίνεται. Ἐπιτεινομένης ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς αὐστηρότητος καταστρέφονται δικαιώματα τρίτων καλῇ τῇ πίστει κτηθέντα καὶ διασαλεύεται ἡ πρὸς τὸν ἀνήλικον πίστις, οὐδὲν πλέον ἐχέγγυον παρεχούσης γνωμοδοτήσεως δυναμένης ἐξ οἱουδήποτε λόγου νὰ ᾖ ἄκυρος.

---

1) Ἀρ. 646, 656 Πολ. Δικον.

2) Ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἐξουσίας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου διδάσκουσιν οἱ ἑρμηνευταί, ὅτι τὸ δικαστήριον ἓν καὶ μόνον ἔχει δικαίωμα, ἤτοι νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπικύρωσιν μὴ δυνάμενον νὰ τροποποιήσῃ αὐτήν. Aubry et Rau I. § 95 σ. 388, Laurent IV. § 464. Ὁ Demolombe VII. Nº 326 φρονεῖ, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται νὰ τροποποιήσῃ τὴν γνωμοδότησιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἰ τοιαῦτα πρόκεινται ἐλαττώματα, ὧν ἕνεκεν ἡ γνωμοδότησις δὲν παρίσταται ὡς προελθοῦσα ἐκ συνελεύσεως φερούσης τὰ κατὰ νόμον πρὸς ὕπαρξιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἀπαραίτητα στοιχεῖα, οὐδὲν ἐγένετο, διὸ καὶ ἄκυρος ἡ γνωμοδότησις ἄνευ περαιτέρω ἐξετάσεως, ἂν προσεγένετο ἐντεῦθεν ζημία εἰς τὸν ἀνήλικον ἢ οὗ. Ὅθεν ἄκυρος ἡ γνωμοδότησις συμβουλίου, οὗ δὲν προήδρευσεν ὁ εἰρηνοδίκης, ἢ ἐκλήθησαν ὀλιγώτεροι τῶν ἓξ, ἢ τις τούτων εἶναι ἀνίκανος νὰ ᾖ μέλος τοῦ συμβουλίου, ἢ παρέστη διὰ προσώπου μὴ ἔχοντος τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκπροσωπήσῃ αὐτὸν ὡς καὶ ὅταν εἷς ἀντεπροσώπευσε πλείονας τοῦ ἑνός. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ, ἐὰν ἡ συνεδρία ἐγένετο μὴ ἐμφανισθέντων τῶν τριῶν τεταρτων ἐκ τῶν κληθέντων, καὶ ἂν ἡ γνωμοδότησις ἐγένετο παρὰ τὴν κατὰ νόμον πλειονοψηφίαν.[1])

Ὡς ἐκ τοῦ ῥητοῦ γράμματος τοῦ νόμου ὁρίζοντος, ὅτι τὸ συμβούλιον συγκροτεῖται ἀπὸ ἓξ μέχρις ὀκτώ, κατ' ἀνάγκην ἡ συγκρότησις συμβουλίου παρὰ πλειόνων τῶν ὀκτὼ ἐπάγεται ἀκυρότητα, διότι ἐκ πλέον τῶν ὀκτὼ δὲν συγκροτεῖται συμβούλιον, ὁ δὲ προσδιορισμὸς τοῦ ἐλαχίστου καὶ ἀνωτάτου ὅρου δὲν εἶναι ἁπλῆ ἰδιοτροπία τοῦ νόμου, ἀλλ' ἔχει σπουδαῖον καὶ βάσιμον λόγον.[2])

Ἐὰν ὑπάρχωσι τὰ πρὸς συγκρότησιν ἀληθοῦς συμβουλίου στοιχεῖα, διότι καὶ ὁ τοῦ νόμου ἀριθμὸς τῶν μελῶν ἐτηρήθη, καὶ τρία τέταρτα τῶν κληθέντων ἐνεφανίσθησαν, καὶ νομίμως ἐγένετο ἡ διάσκεψις, ἀλλὰ περὶ τὴν τῶν προσώπων ἐκλογὴν δὲν ἐτηρήθη ἡ ἀκρίβεια τοῦ νόμου, δὲν εἶναι τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἄκυρος ἡ γνωμοδότησις. Ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου ὑποδείκνυται ἡ λύσις, ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ ἀπόκειται νὰ σταθμίσῃ τὴν βαρύτητα τῆς τοιαύτης παραλείψεως καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς αὕτη, καὶ νὰ κυρώσῃ ἢ ἀποκυρώσῃ τὴν γνωμοδότησιν.

Ἐὰν παραλειφθέντος ἐγγυτέρου ἐκλήθη ἀπώτερος, ἀντὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἀγχιστεύς, ἢ ἐν ἰσοβαθμοις ἀντὶ τοῦ πρεσβυτέρου νεώτε-

---

1) Demolombe VII. Nº 328—333, Aubry et Rau I. § 96, Laurent IV. Nº 471—456.

2) Fréminville, Traité de la minorité et de la tutelle I. Nº 85, Laurent IV. Nº 473. Ἁπλῆ ἀταξία μὴ ἐπαγομένη ἀκυρότητα κατὰ Aubry et Rau I. § 96 σ. 394.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τερος, δὲν εἶναι τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἄκυρος ἡ γνωμοδότησις, ἐκτὸς ἐὰν δόλῳ τοῦτο ἐγένετο, ὅπως μὴ προσέλθῃ ὁ προπορευόμενος, ὁ ἐναντίαν τυχὸν ἔχων γνώμην.[3]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὅταν οἱ ἐκ τῆς μιᾶς γραμμῆς προσληπτέοι συγγενεῖς ἀνεπληρώθησαν διὰ τῶν τῆς ἑτέρας,[4]) ὡς καὶ ὅταν ὑπόντων συγγενῶν ἐν τῇ περιμέτρῳ ἐκλήθησαν φίλοι ἀντ' αὐτῶν.[5])

Ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀνιόντες καλοῦνται ἅπαντες καὶ ἂν ὦσιν ὑπὲρ τοὺς ὀκτώ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀντὶ πάντων ἐκλήθησαν ἓξ, δὲν εἶναι ἄκυρος ἐκ τούτου καὶ μόνου ἡ γνωμοδότησις, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἀπὸ σκοποῦ παρελείφθησαν οἱ ὑπὲρ τοὺς ἓξ.[6])

Καὶ ἂν κατὰ τύπους ἄμεμπτος ἡ γνωμοδότησις, οὐδὲν ἧττον κυρίαρχον τὸ δικαστήριον νὰ κηρύξῃ ἄκυρον αὐτὴν ἕνεκα λόγων οὐσιαστικῶν, ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἐγνωσμένα ἀντίκεινται εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔχει τὸ δικαστήριον οὐ μόνον ἐπὶ πάντων τῶν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας ἀναγομένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνηλίκου. Παρ' ἡμῖν τὸ ζήτημα δύναται νὰ ἔχῃ σπουδαιότητα ὡς πρὸς τὴν παρὰ τῆς μητρὸς ἢ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου χειραφεσίαν.[7]) Ἐὰν μήτηρ μὴ ἐνασκοῦσα πατρικὴν ἐξουσίαν προτίθεται νὰ χειραφετήσῃ τὸ τέκνον, δεῖται τῆς συναινέσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, μὴ ὑπαρχούσης δὲ μητρὸς καὶ μόνον τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δύναται νὰ χειραφετήσῃ. Ἀλλὰ κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ἡ μήτηρ καὶ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἐνεργοῦσιν ἐξ ἰδίου δικαιώματος καὶ οὐχὶ ἀναπληροῦντα τὸν πατέρα καὶ ὑποκαθιστάμενοι εἰς δικαίωμα,

3) Demolombe VII. N⁰ 330, Aubry et Rau I. § 96 σ. 393, Laurent IV. N⁰ 481, Dalloz, Minorité N⁰ 175 3⁰, 6⁰, 209 4⁰, 322 2⁰.

4) Laurent IV. N⁰ 482 ἀποδοκιμάζοντα ἀπόφασιν κηρύξασαν τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἄκυρον τὴν γνωμοδότησιν.

5) Περὶ οὗ ἀσύμφωνος ἡ νομολογία. Aubry et Rau I. § 96 σ. 393, Laurent IV. N⁰ 485, 486.

6) Laurent IV. N⁰ 483. Ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ γαλλικοῦ κώδικος 408 ἔχοντος «ils seront tous membre du conseil de famille» ἤτοι ἐπιτακτικώτερον τοῦ ἡμετέρου, δὲν ἐθεωρήθη, ὅτι τοῦτο ἐπιβάλλεται ἀπολύτως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος.

7) Ἄρ. 99, 100.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅπερ μόνος ὁ πατὴρ ἐκέκτητο καὶ ἠδύνατο νὰ ἐνασκήσῃ ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ.[8]) Ἄλλη ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς χειραφεσία ὡς ἐνάσκησις δικαιώματος ἐνυπάρχοντος ἐν τῇ πατρικῇ ἐξουσίᾳ καὶ ἑτέρα ἡ ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου διεξαγομένη ὑπὸ ὅλως ἀλλοίας προϋποθέσεις, διὸ ἀπαραμείωτον ἔχει τὸ δικαστήριον τὸ δικαίωμα, ὅπως καὶ τὴν τοιαύτην τύπῳ σύννομον γνωμοδότησιν κηρύξῃ ἄκυρον ὡς ἐπιβλαβοῦς κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ τῆς χειραφεσίας.[9])

Τίς ὁ προσβάλλων τὴν γνωμοδότησιν καὶ διαδικασία.

§ 254. Ἐὰν ἡ γνωμοδότησις χρῄζει τῆς δικαστικῆς κυρώσεως, τὸ κατ' αὐτῆς ἔνδικον μέσον εἶναι ἡ τοῦ τρίτου ἀνακοπὴ ἢ παρέμβασις, εἰ δὲ τοὐναντίον, συνοπτικὴ ἀγωγὴ εἰσαγομένη ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικείου τῆς περιφερείας τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐξεδόθη ἡ γνωμοδότησις.[1])

Δικαίωμα πρὸς τοῦτο ἔχει ἐπίτροπος, παρεπίτροπος, κηδεμὼν καὶ πᾶν μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου μὴ ἐξαιρουμένων οὐδ' αὐτῶν τῶν ψηφισάντων ὑπὲρ τῆς ἀποδεκτῆς γενομένης γνώμης, διότι δὲν πρόκειται ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, ἀλλὰ τοῦ ἀνηλίκου, ὅπερ εἶναι ὑπέρτερον παντὸς ἄλλου λόγου,[2]) ὡς καὶ οἱ ἐκ τοῦ νόμου ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαρτίσωσι τὸ συμβούλιον, ἀλλὰ μὴ κληθέντες.

Ὁ εἰρηνοδίκης ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ τεταγμένος ὅπως ἐφορεύῃ τὴν συνέλευσιν καὶ τηρῇ τὴν ἁρμονίαν δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ προσβάλῃ τὴν γνωμοδότησιν, διὸ καὶ οὐδὲ καταλέγεται ἐν

---

8) Ἐκ τούτου τοῦ λόγου φρονοῦσιν, ὅτι δὲν δυναται νὰ ἀκυρώσῃ τὸ δικαστήριον τὴν γνωμοδότησιν Aubry et Rau I. § 96 σ. 390.

9) Laurent IV. Nº 470 σ. 586, Dalloz, Minorité Nº 250. Τὸ αὐτὸ παρὰ γάλλοις ἐπαναλαμβάνεται ζήτημα καὶ ὡς πρὸς τὸ θέμα, καθ' ὃ τὸ συμβούλιον ἀρνεῖται ἢ ἐπιτρέπει νὰ τελέσῃ γάμον ὁ ἀνήλικος, ὡς καὶ ὅταν διορίζῃ ἢ ἀποβάλλῃ ἐπίτροπον.

1) Πολ. Δικον. Ἀρ. 655, Οἰκονομίδου § 203.

2) Ἐνδεχόμενον μετὰ τὴν διάσκεψιν νὰ μεταβάλῃ γνώμην ἕνεκα λόγων ὕστερον γνωστῶν γενομένων. Aubry et Rau I. § 96 not. 2, 8, Laurent IV. Nº 466. Κατὰ Demolombe VII. Nº 338 λυσιτελέστερον εἶναι νὰ καλέσῃ ἐκ νέου τὸ συμβούλιον ὁ εἰρηνοδίκης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῷ νόμῳ.[3]) Ὡς ἐκ τούτου οὐδὲ κατ' αὐτοῦ ἀπευθύνεται ἡ ἀγωγή.[4]) Ἀλλ' ἐν τῷ νόμῳ οὐδὲ περὶ εἰσαγγελέως ὁ λόγος, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὴν τοῦ βουλεύματος ἐπικύρωσιν αἰτεῖται καὶ αὐτὸς ὁ εἰσαγγελεύς,[5]) ὀρθότερον ὅτι καὶ οὗτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ τὸ βούλευμα.

Ἡ ἀγωγὴ ἀπευθύνεται κατὰ τῶν διαφέρουσαν σχόντων γνώμην, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ εἰρηνοδίκου.

Ἐὰν ἄκυρος ἡ γνωμοδότησις ἕνεκα λόγων τυπικῶν, τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἐπικαλοῦνται καὶ τρίτοι, ἐφ' ὅσον ἔχουσι συμφέρον νὰ προτείνωσι τοῦτο.[6])

Τὰ κατὰ τῆς γνωμοδοτήσεως ἔνδικα μέσα δὲν ὑπόκεινται εἰς οὐδεμίαν εἰδικὴν παραγραφήν.

Εὐθύνη τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου.

§ 255. Οὐδὲν ὥρισεν ὁ νόμος περὶ τῆς εὐθύνης τῶν μελῶν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, διὸ ἀνάγκη ἐξ ἄλλων διατάξεων καὶ κατ' ἀναλογίαν νὰ ἀναζητηθῇ λύσις.

Ἀναμφισβήτητος ἡ εὐθύνη ἕνεκα δόλου καὶ πᾶσαι αἱ ἐκ ταύτης συνέπειαι. Ἡ τῶν μελῶν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου σχέσις δὲν εἶναι πολὺ διάφορος τῆς τοῦ ἐπιτρόπου, διὸ καὶ ἕνεκεν ἀμελείας τὴν αὐτὴν ὑπέχουσιν εὐθύνην, οἵαν κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν καὶ ὁ ἐπίτροπος.[1])

---

3) Ἄρ. 655. «ἐπίτροπος, κηδεμὼν καὶ πᾶν μέλλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου».

4) Demolombe VII. Nº 343, Aubry et Rau I. § 96 σ. 390, Laurent IV. § 467.

5) Ἄρ. 646, 656. Ἐν Γαλλίᾳ στερεῖται τούτου ὁ εἰσαγγελεύς, διότι δὲν κατονομάζεται ἐν ἄρθρῳ 883 τῆς Πολ. Δικον. ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ 887 ἐλλείπει ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ 656 προσθήκη «ἢ καὶ παρά τινος τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 646 εἰρημένων». Aubry et Rau I. § 96 σ. 383, Laurent IV. Nº 467.

6) Aubry et Rau I. § 96 σ. 395, Laurent IV. Nº 489. Ὡς ὅταν ὁ ἐπίτροπος ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοιαύτης ἀκύρου γνωμοδοτήσεως, ἢ προκαλῇ διανομήν. Ἄρ. 76, 77.

1) Ἄρ. 58. Demolombe VII. Nº 352, Aubry et Rau I. § 97, Laurent IV. Nº 181 ἀφομοιοῦντα ἐν τούτῳ τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου πρὸς τὸν ἐπίτροπον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐν τοῖς πλείστοις ἡ γνωμοδότησις χρήζει δικαστικῆς κυρώσεως, ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστοῦ καλύπτει τὴν εὐθύνην τοῦ συμβουλίου, διότι ἐκ τῆς γνωμοδοτήσεως μορφοῦται ἡ τοῦ δικαστοῦ πεποίθησις, εἰς τὸν δόλον δ' αὐτοῦ ἢ τὴν ἀμέλειαν ἐνέβαλε τὸν δικαστὴν τὸ οὕτως ἀποφηνάμενον συμβούλιον.

ΤΜΗΜΑ Ε'.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ, ΠΑΥΣΙΣ, ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ

Α'.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΥΣΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ *)

Λόγοι ἀνικανότητος καὶ παύσεως.

§ 256. Ἀνικανότης πρὸς τὴν ἐπιτροπείαν ὑπάρχει, καθ' ἃς περιπτώσεις ὁρίζει τοῦτο ὁ νόμος, διότι ἡ ἀνικανότης ὡς ἐξαίρεσις δὲν ὑπονοεῖται σιωπηρῶς.

*) 49. Ἐπίτροποι δὲν δύνανται νὰ εἶναι: α') οἱ ἀνήλικοι· β') οἱ δικαστικῶς ἀπηγορευμένοι, καὶ ὑπὸ δικαστικὸν ἀντιλήπτορα διατελοῦντες· γ') οἱ πτωχεύσαντες καὶ μὴ ἀποκατασταθέντες, ἐκτὸς πτωχευσάσης γυναικὸς ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῆς κατιόντας· δ') αἱ γυναῖκες, ἐκτὸς τῆς μητρός, κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 13 ἕως 16 ἀκριβέστερον ὡρισμένα, καὶ πάσης ἄλλης ἀνιούσης, μὴ διατελούσης ἐν νέῳ γάμῳ· ε') οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοί, ὡσαύτως οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ὅταν πρόκηται περὶ ἄλλης ἐπιτροπείας ἢ τῆς τῶν ἰδίων αὐτῶν κατιόντων· ς') οἱ ἀλλοδαποί, προκειμένου περὶ ἡμεδαπῶν ἀνηλίκων· ζ') οἱ δικαζόμενοι μετὰ τοῦ ἀνηλίκου περὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἢ περὶ οὐσιώδους μέρους τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἢ ὧν οἱ κατιόντες, οἱ ἀνιόντες, ἢ ὁ σύζυγος, ἔχουσι τοιαύτας δίκας μετὰ τοῦ ἀνηλίκου· η') οἱ καταδικασθέντες εἰς ποινὴν κακουργήματος, ἢ πλημμελήματος, κατὰ τὰ ἀκριβέστερον ἐν τῷ ἄρθρῳ 23 τοῦ ποιν. νόμου ὡρισμένα· θ') οἱ ὁμολογουμένως κακῆς διαγωγῆς· ι') οἱ ἐπιτροπείας τινὸς ὡς σφετερισταὶ ἀποβληθέντες.

50. Ἐάν τις τῶν ἀνωτέρω λόγων ὑπάρξῃ μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιτροπείας, ὁ ἐπίτροπος παύεται αὐτῆς. Ὡσαύτως παύονται καὶ οἱ κατὰ τὴν διαχείρισιν ἀνεπιτήδειοι ἢ σφετερισταὶ ἀναφανέντες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀνίκανοι[1]) πρὸς ἐπιτροπείαν εἰσὶν:

α') Οἱ ἀλλοδαποί.[2])

β') Οἱ ἀνήλικοι, οὐδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἐξαιρουμένης.[3])

γ') Αἱ γυναῖκες, ἐξαιρέσει μητρὸς καὶ μαμμης.[4])

δ') Οἱ δικαστικῶς ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ ὑπὸ ἀντιλήπτορα διατελοῦντες εἴτε ἕνεκα διφορουμένων φρενῶν εἴτε ἕνεκεν ἀσωτίας.[5])

ε') Οὐδὲν εἰδικῶς ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ τῶν νομίμως ἀπηγορευμένων, διότι κατὰ ῥητὴν διάταξιν ἀνίκανοί εἰσιν οἱ καταδικασθέντες εἰς ποινὴν κακουργήματος ἢ πλημμελήματος κατὰ τὰ ἀκριβέστερον ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ὁριζόμενα,[6]) ὡς ἐκ ταύτης δὲ καὶ μόνης τῆς καταδίκης ἐπέρχεται ἀνικανότης, ἐνῷ ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις χωρεῖ ἐπὶ μόνης τῆς εἰς εἱρκτὴν ἢ πρόσκαιρα δεσμὰ καταδίκης καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ποινή.[7])

ς') Ἐπίσκοποι καὶ μοναχοὶ εἰσιν ἀπολύτως ἀνίκανοι, πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι ἀνίκανοι πρὸς πᾶσαν ἄλλην, ἢ τὴν τῶν ἰδίων αὐτῶν κατιόντων.[8])

---

51. Ἡ παῦσις τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ μὲν τὰς περιπτώσεις β'. γ'. ε'. καὶ η'. τοῦ ἄρθρου 49 ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, κατὰ πάσας δὲ τὰς λοιπὰς ἀπαγγέλλεται παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ παρεπιτρόπου, ἢ συγγενῶν τοῦ ἀνηλίκου μέχρι τετάρτου βαθμοῦ, περιλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ, ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, προηγηθείσης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Κατὰ τὴν περὶ παύσεως δικαστικὴν συζήτησιν, κλητεύεται ὁ ἐπίτροπος, προσέτι καὶ ὁ παρεπίτροπος, ἂν δὲν ὑπέβαλε τὴν περὶ παύσεως αἴτησιν.

52. Οἱ προκαλέσαντες τὴν συγκάλεσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου συγγενεῖς δύνανται νὰ παρεμβῶσιν εἰς τὴν περὶ παύσεως δίκην.

---

1) Ἄρθρ. 49.

2) Ὅρα ἀνωτέρω § 232.

3) Κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. Ἀρ. 442 ἐξαιροῦνται οἱ γονεῖς.

4) Ὅρα ἀνωτέρω § 242.

5) Demolombe VII. Nº 468, Laurent IV. Nº 515.

6) Ποιν. Νομ. Ἀρ. 23.

7) Ποιν. Νομ. Ἀρ. 25. Κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ Ποινικοῦ νόμου, εἰς ὃ παραπέμπει τὸ ἄρθρον 49, καταδίκη εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν ἢ εἰς τοιαύτην πλημμελήματος ἐκ τῶν ἐν ἄρθρῳ 22 ἐπάγεται τὴν πρὸς ἐπιτροπείαν καὶ κηδεμονίαν ἀνικανότητα, ἐκτὸς μόνον τὴν ἐπὶ τῶν ἰδίων τέκνων καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἀπαγορεύσεως. Καλλιγᾶς 4 § 302.

8) Ἄρ. 49 § ε'. Νεαρὰ 123 κεφ. ε'. «οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοί,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζ') Οἱ δικαζόμενοι μετὰ τοῦ ἀνηλίκου περὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἢ περὶ οὐσιώδους μέρους τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ὧν οἱ κατιόντες, οἱ ἀνιόντες, ἢ ὁ σύζυγος, ἔχουσι τοιαύτας μετὰ τοῦ ἀνηλίκου δίκας.

Ἡ σύγκρουσις τῶν συμφερόντων καὶ ἡ ἐκ τῆς δίκης ἔχθρα ἔπεισαν τὸν νομοθέτην, ὅπως δημιουργήσῃ ἐκ τούτου λόγον ἀνικανότητος.

Κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ νόμου ἀνικανότης ὑπάρχει ὡς ἐκ τῆς ἤδη ἀρξαμένης δίκης μεταξὺ ἀνηλίκου καὶ τῶν εἰρημένων προσώπων, οὐχὶ δ' ἕνεκεν ἐνδεχομένης. Τὸ ζήτημα, ἂν τὸ μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, περὶ οὗ ἡ δίκη, εἶναι οὐσιῶδες καὶ σπουδαῖον ἀφίεται εἰς τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν.[9])

η') Οἱ ὁμολογουμένως κακῆς διαγωγῆς. Ἡ κακὴ διαγωγὴ δέον νὰ ᾖ γνωστή, διότι ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει νὰ κατέλθῃ ἡ ἔρευνα εἰς τὰ μύχια τοῦ βίου καὶ τῶν ἕξεων καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ, ὅ,τι ἐπιμελῶς ἀποκρύπτεται. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόκρυψις τῶν ἐλαττωμάτων εἶναι ἔνδειξις, ὅτι ἡ συνείδησις τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ ἠθικὴ δὲν ἀπεσβέσθησαν τέλεον, τοῦτο δὲ ὁ νομοθέτης δὲν δύναται ἐντελῶς νὰ παρίδῃ. Τὰ τὴν κακὴν διαγωγὴν ἀποτελοῦντα γεγονότα δέον νὰ ὦσι γνωστὰ εἰς πλείονα πρόσωπα, ἐν ἀνάγκῃ δὲ διατάσσει καὶ ἀπόδειξιν ὁ δικαστής, ἂν τῷ ὄντι ταῦτα εἰσι τοῖς πλείστοις γνωστά, ὅπως οὕτω πληρωθῇ ὁ ὅρος τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος ὁμολογουμένως κακὴν διαγωγήν.[10])

Κακὴ διαγωγή, ὡς ἐκ τοῦ ὅρου τούτου τοῦ νόμου, ὑπάρχει κυρίως ἐν τῇ τῶν ἠθῶν ἀκολασίᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ κακῇ διαχειρίσει τῆς περιουσίας ἢ τῇ σπαταλῇ αὐτῆς.[11])

ὡσαύτως οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ὅταν πρόκειται περὶ ἄλλης ἐπιτροπείας ἢ τῆς τῶν ἰδίων αὐτῶν κατιόντων». Ἡ ὑπὲρ τῶν ἰδίων κατιόντων ἐξαίρεσις ἀναφέρεται εἰς μόνους τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, διότι ἐπίσκοποι καὶ μοναχοὶ δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ἐπίτροποι κατὰ τὴν Νεαράν, ἥτις κατὰ τὴν τοῦ ὑπουργοῦ ἔκθεσιν διατηρεῖται ἰσχυρὰ ἐν τούτῳ. Παπαρρηγόπουλος 3 § 285, Καλλιγᾶς 4 § 299.

9) Τελειότερος τοῦ γαλλικοῦ ὁ ἡμέτερος νόμος ἔλυσε καὶ τὸ ζήτημα περὶ τῶν ἀνιόντων, κατιόντων καὶ συζύγου, περὶ οὗ ἀμφισβήτησις παρὰ γάλλοις. Demolombe VII. Nº 472.

10) Demolombe VII. Nº 486, Laurent IV. Nº 523.

11) Laurent IV. Nº 523. Ἀντιδοξεῖ Demolombe VII. Nº 484 ἐπεκτείνων τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου «inconduite notoire».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θ') Οἱ ἀπό τινος οἱασδήποτε ἐπιτροπείας ἀποβληθέντες ὡς σφετερισταί.

ι') Οἱ πτωχεύσαντες καὶ μήπω ἀποκαταστάντες,[12]) καθὸ ἀναξιόχρεοι, ἐξαιρουμένης τῆς ἐμπορίαν μετερχομένης γυναικός, ἥτις δὲν στερεῖται τῆς ἱκανότητος νὰ ᾖ ἐπίτροπος τῶν ἰδίων αὐτῆς κατιόντων.

Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα δυνατὸν καὶ αὐτὸς περὶ οὗ οὐδεὶς λόγος ἀνικανότητος ὑπάρχει, νὰ καταδειχθῇ ὕστερον ἔχων τοιαῦτα ἐλαττώματα, ὧν ἕνεκα χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ, ὅτε οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται ἢ ἡ παῦσις αὐτοῦ. Λόγοι ἐπαγόμενοι τὴν παῦσιν τοῦ ἐπιτρόπου εἰσίν:

α') Ἀνικανότης περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου,[13]) ὅπερ καθὸ πραγματικὸν ζήτημα ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ὅστις δὲν θέλει χαρακτηρίσει ἀνεπιτηδειότητα ἐλάχιστον σφάλμα καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων καταδειχθὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ τὸ μαρτυροῦν ἔλλειψιν τῆς πείρας καὶ τῶν γνώσεων ἐν γένει τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν συνετὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας.

β') Σφετερισμὸς τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου.[14])

γ') Πάντες οἱ λόγοι τῆς πρὸς ἐπιτροπείαν ἀνικανότητος ἀναφαινόμενοι μετὰ τὴν ἔναρξιν αὐτῆς καθίστανται ὡσαύτως λόγοι παύσεως τοῦ ἐπιτρόπου.[15])

---

12) Ἄρ. 49 § γ', περὶ οὗ οὐδὲν ἐν γαλλικῷ κώδικι, καὶ ἐξ οὗ ἡ συζήτησις, ἂν ἡ πτώχευσις καθ' ἑαυτὴν ἀποτελεῖ κακὴν διαγωγήν, ἢ ἀδεξιότητα διαχειρίσεως.

13) L. 3 § 18 (26, 10). Ἄρθρ. 50. Ὡς ἐκ τῆς σαφοῦς τοῦ νόμου διατάξεως αἴρεται ἡ ἀμφιβολία, ἂν ἡ ἀνεπιτηδειότης ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἢ καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνηλίκου, ἤτοι τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ. Demolombe VII. Nº 490, Laurent IV. Nº 525, καθ' οὓς ἀμφότερα περιλαμβάνονται.

14) Ὡς ἐκ τῆς ἐν ἄρθρῳ 49 § ι'. ἀνικανότητος τῶν ἀποβληθέντων ἔκ τινος ἐπιτροπείας ὡς σφετεριστῶν, δῆλον ὅτι τὸ ἐν ἄρθρῳ 50 ἀφορᾷ εἰς μόνον τὸν σφετερισμὸν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, περὶ οὗ ὡσαύτως διχογνωμοῦσιν οἱ τοῦ γαλλ. κώδικος ἑρμηνευταί. Demolombe VII. Nº 491, Laurent IV. Nº 524.

15) Ἄρθρ. 50.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διαδικασία.

§ 257. Ἡ παῦσις τοῦ ἐπιτρόπου ὁτὲ μὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, ὁτὲ δὲ ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ διάγνωσιν.

Ἐπὶ δικαστικῆς ἀπαγορεύσεως καὶ ἀντιλήψεως, πτωχεύσεως καὶ μήπω ἀποκαταστάσεως, καταδίκης εἰς ποινὴν κακουργήματος ἢ πλημμελήματος, ὡς καὶ λόγῳ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἢ μοναχικοῦ σχήματος ἡ παῦσις ἐπέρχεται αὐτοδικαίως διοριζομένου ἀμέσως ἑτέρου ἐπιτρόπου.

Κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ θέματα ἡ παῦσις ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ διάγνωσιν τῶν πραγμάτων προηγουμένης ἀείποτε γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[1])

Ἡ παῦσις τοῦ ἐπιτρόπου ἕνεκά τινος τῶν ἐν τῷ νόμῳ λόγων αἰτεῖται ὑπὸ τοῦ παρεπιτρόπου ἢ συγγενοῦς τοῦ ἀνηλίκου μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου καὶ τούτου, μὴ διακρίνοντος δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστέων καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι περιλαμβάνονται ἐν τῇ τῶν συγγενῶν προσηγορίᾳ.[2]) Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ εἰσαγγελεύς. Μὴ ὁρίζοντος τοῦ νόμου ἑτέραν διαδικασίαν τηρεῖται ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ τοιαύτη.[3])

Κατὰ τὴν περὶ παύσεως δίκην κλητεύεται πάντως ὁ ἐπίτροπος, ὁ δὲ παρεπίτροπος, ἂν μὴ αὐτὸς ὁ τὴν περὶ παύσεως αἴτησιν ὑποβαλών, ὅτε περιττὴ ἡ κλήτευσις πρὸς παράστασιν, καθόσον διατελεῖ ἐν γνώσει τῆς περὶ παύσεως δίκης.

Δικαίωμα παρεμβάσεως ἐν τῇ δίκῃ ἔχουσι καὶ οἱ τὴν σύγκλησιν τοῦ συμβουλίου προκαλέσαντες συγγενεῖς,[4]) ὡς καὶ πᾶν μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, διότι δὲν κατηργήθη ἡ διάταξις,[5]) καθ' ἣν πᾶν τοιοῦτο μέλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ φέρῃ τὴν ὑπόθεσιν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν.

---

1) Ἄρθρ. 51.

2) Κατὰ τὸ ἄρθρ. 446 γαλλ. κώδ. ῥητὴ ἡ τῶν ἀγχιστέων μνεία «parents ou alliés».

3) Ἄρθρ. 640 πολ. δικ.

4) Ἄρθρ. 52.

5) Ἄρθρ. 655 πολ. δικ. Καλλιγᾶς 4 § 306.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Β'.

ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ *)

Διαφορὰ ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως.

§ 258. Μέγα τῆς πολιτείας τὸ συμφέρον, ὅπως μὴ τὰ ἀσθενῆ αὐτῆς μέλη ἐγκαταλείπωνται ἀπροστάτευτα, διὸ καὶ ἀνέκαθεν ἡ ἐπιτροπεία ἐθεωρήθη ὡς λειτούργημα εἰς πάντας ἐπιβαλλόμε-

*) 34. Ἀπαλλάττονται τῆς ἐπιτροπείας,—ἀ.) τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, οἱ ὑπουργοί, οἱ βουλευταί, οἱ γερουσιασταί, οἱ νομάρχαι, οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ ἀντεισαγγελεῖς·—β'.) οἱ ἐνεργοῦντες δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἢ ὅπου ἐπάγεται αὐτοῖς ἡ ἐπιτροπεία, ἐὰν ἐκ τούτου καθίσταται δυσχερὴς ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων τῆς ἐπιτροπείας·—γ'.) οἱ ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἐπιτετραμμένοι δημοσίαν ὑπηρεσίαν·—δ'.) οἱ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοί· καὶ—ε'.) οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθρ. 49 ἐδαφ. ε'.

35. Οἱ ἀνωτέρω λόγοι ἀπαλλαγῆς εἶναι ἀπαράδεκτοι μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπιτροπείας, ἐκτὸς ἐὰν ὁ τῆς ἀπαλλαγῆς λόγος ἐπελθὼν ἢ γενόμενος γνωστὸς μετὰ τὴν ἀποδοχήν, προτείνεται ὡς λόγος παραιτήσεως ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας.

36. Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὑπηρεσίας, δύναται ὁ τῆς ἐπιτροπείας ἀπαλλαγείς, ἢ παραιτηθείς, νὰ διορισθῇ ἐκ νέου ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἀντ' αὐτοῦ διορισθέντος αἰτήσει, καὶ προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

37. Ὁ μὴ ὢν συγγενὴς ἢ ἀγχιστεὺς τοῦ ἀνηλίκου ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ τὴν ἐπιτροπείαν αὐτοῦ μόνον ὁσάκις δὲν ὑπάρχει εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων μυριομέτρων συγγενὴς ἢ ἀγχιστεὺς ἱκανὸς πρὸς τὸ ἐπιτροπεῦσαι, ἢ ὁ ὑπάρχων ἀπηλλάγη.

38. Ὁ τὸ ἑξηκοστὸν πέμπτον συμπληρώσας ἔτος δύναται ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπιτροπείας, ἐπαχθείσης αὐτῷ, ὁ δὲ συμπληρώσας τὸ ἑβδομηκοστὸν δύναται καὶ νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀποδεκτῆς γενομένης ἐπιτροπείας.

39. Νόσημα χρόνιον εἶναι λόγος ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἐπαχθείσης ἐπιτροπείας, ἐπελθὸν δὲ μετὰ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς εἶναι λόγος παραιτήσεως.

40. Δύο ἐπιτροπεῖαι εἶναι λόγος ἀποχρῶν πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τρίτης, μία δὲ καὶ μόνη ἀνατεθεῖσα εἰς σύζυγον ἢ πατέρα, εἶναι λόγος ἀπαλλαγῆς ἀπὸ δευτέρας.

41. Πέντε γνησίων τέκνων πατὴρ ἀπαλλάττεται πάσης ἐπιτροπείας· πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου συγκαταλέγονται τὰ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικῆς ἢ ναυτικῆς ὑπηρεσίας ἀποθανόντα τέκνα. Συγκαταλέγονται ἐπίσης καὶ τὰ ἄλλως πως ἀποβιώσαντα, ἂν κατέλιπον τέκνα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νον,[1]) ἐφ' ὅσον εἴτε ἕνεκα λόγων γενικωτέρου συμφέροντος, εἴτε χάριν ὡρισμένων προσώπων οὐδεμία τέτακται ῥητὴ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαίρεσις.

Ἡ ἐπιτροπεία ἀφορᾷ εἰς συμφέρον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, οὗ προηγεῖται τὸ δημόσιον, διὸ καὶ ὡρισμένα πρόσωπα ἀπαλλάσσονται τῆς ἐπιτροπείας ὡς ἐκ τῆς ἀνατεθειμένης αὐτοῖς δημοσίας ὑπηρεσίας, ὅπως μὴ οὕτως ἐξαναγκασθῶσι νὰ παραμελήσωσι τὸ δημόσιον καθῆκον χάριν τῆς ἐπιτροπείας, ἐὰν δὲν φρονῶσιν, ὅτι δύνανται εἰς ἀμφοτέρων τὴν ἐκτέλεσιν νὰ ἐπαρκέσωσιν. Ἀλλὰ καὶ ὡρισμέ-

---

42. Ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιτροπείας ἀπόκτησις πέντε γνησίων τέκνων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λόγος παραιτήσεως τῆς ἐπιτροπείας, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

43. Ἂν ὁ προτεινόμενος ἐπίτροπος αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου παρευρεθῇ εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὀφείλει νὰ προτείνῃ ἀμέσως τοὺς πρὸς ἀπαλλαγὴν λόγους, περὶ ὧν, χρείας καλούσης, ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον. Οἱ τοιοῦτοι λόγοι, προτεινόμενοι βραδύτερον, εἰσὶν ἀπαράδεκτοι.

44. Κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν ὁ διορισθεὶς ἐπίτροπος δύναται νὰ ὑποβάλῃ τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησίν του, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 640 καὶ ἐπ. τῆς πολ. δικονομίας ὡρισμένα, εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν, ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν, ἀφ' ἧς τῷ ἐπιδοθῇ ἡ τοῦ διορισμοῦ του ἀπόφασις· ἡ προθεσμία αὕτη ἐκτείνεται, προστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας ἀνὰ πᾶσαν τριῶν μυριομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐδρεύει τὸ δικαστήριον, μέχρι τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τοῦ διορισθέντος. Παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, πᾶσα τοιαύτη πρότασις καθίσταται ἀπαράδεκτος.

45. Ἐὰν γείνῃ δεκτὴ ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησις αὐτοῦ, τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐπιβάλλονται εἰς βάρος τοῦ ἀνηλίκου.

46. Οἱ ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἢ ὑπὸ τοῦ νόμου, εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καλούμενοι ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησιν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν, ἀφ' ἧς λάβωσι γνῶσιν, ὅτι ἐκλήθησαν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς τὰ ἐν ἄρθροις 44 καὶ 45 ὡρισμένα.

47. Ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ δεχθῶσι τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἰδίων αὐτῶν κατιόντων, δύνανται δὲ καὶ νὰ παραιτηθῶσιν αὐτῆς μετὰ τὴν ἀποδοχήν, καὶ ἂν δὲν ἔχωσί τινα τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἄρθροις ἀναφερομένων λόγων ἀπαλλαγῆς.

48. Ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας παραίτησις ζητεῖται κατὰ τὰ ἄρθρα 640 καὶ ἑπόμενα τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

---

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 229.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ναι ἰδιότητες ἐνυπάρχουσαι ἐν τῷ προσώπῳ ἀποτελοῦσιν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον ἀπαλλαγῆς οὐ μόνον χάριν αὐτοῦ τούτου, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ ἀνηλίκου, μὴ σπεύδοντος τοῦ νόμου νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐπιτροπείαν εἰς τὸν φέροντα τὸ βάρος τῆς ἡλικίας ἢ πολυαρίθμου οἰκογενείας. Ἐντεῦθεν οἱ τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς παραιτήσεως λόγοι.

Ἀπαλλαγὴ εἶναι ὁ προτεινόμενος ἐκ τοῦ νόμου λόγος, ὅπως μὴ ἀναλάβῃ τις τὴν ἐπαχθεῖσαν, ἀλλὰ μήπω ἀποδεχθεῖσαν ἐπιτροπείαν, ἐνῷ παραίτησις εἶναι ὁ λόγος, δι' οὗ ἀπαλλάσσεταί τις τῆς ἤδη ἀποδεχθείσης ἐπιτροπείας. Οἱ μετὰ τὴν ἀποδοχὴν ἐπιγινόμενοι λόγοι ἀπαλλαγῆς μετατρέπονται εἰς λόγους παραιτήσεως, διὸ καὶ κοινοὶ οἱ τῆς παραιτήσεως λόγοι πρὸς τοὺς τῆς ἀπαλλαγῆς.

Τὰ τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως ἐξετάζονται, ἐφ' ὅσον οὐδεμία ὑπάρχει ἀνικανότης, διότι ἄλλως οὐδεὶς περὶ τούτων λόγος.

Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἰδιότητος.

§ 259. Ὡς ἐκ τοῦ δημοσίου ἀξιώματος[1]) ἀπαλλάσσονται τῆς ἐπιτροπείας:[2])

α') Ὑπουργοί, βουλευταί, γερουσιασταί, νομάρχαι, εἰσαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς. Ὁ παρὰ τῷ ἐλεγκτικῷ συνεδρίῳ ἐπίτροπος τῆς ἐπικρατείας δὲν ἐξαιρεῖται, καθὸ μὴ ἐνασκῶν ὡς ἐκ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἐποπτείαν ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐπιτρόπων.[3])

β') Οἱ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἐνεργοῦντες ἐν ἑτέρῳ ἢ τῷ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς ἐπιτροπείας τόπῳ, ἐὰν ὡς ἐκ τούτου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ δυσχερὴς ἀποβαίνῃ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων τῆς ἐπιτροπείας.

γ') Οἱ ἐκτὸς τοῦ κράτους ἐπιτετραμμένοι δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

δ') Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοί.

---

1) Τὸ δημόσιον ἀξίωμα καὶ κατὰ ρωμαίους λόγος ἀπαλλαγῆς. § 1, 2, 3 Inst. (1, 25), L. 6 § 14, 16, L. 10 pr. § 1, 3, L. 17 § 4, 5, L. 22 § 1, L. 30 pr. L. 41 pr. (27, 1), L. 1, 2 C. (5, 64).

2) Ἄρθρ. 34.

3) Καλλιγᾶς 4 § 283.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ε') Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἐφ' ὅσον καλοῦνται εἰς ἐπιτροπείαν ἑτέρων, ἢ τῶν ἰδίων αὐτῶν κατιόντων.[4])

Τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἐξαιροῦνται ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ταύτης.

Οἱ λόγοι οὗτοι τῆς ἀπαλλαγῆς εἰσιν ἀπαράδεκτοι προτεινόμενοι μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπιτροπείας, ἐκτὸς ἂν ὁ τῆς ἀπαλλαγῆς λόγος ἄγνωστος τῷ ἀποδεχθέντι τὴν ἐπιτροπείαν ἐγένετο αὐτῷ γνωστὸς μετὰ τὴν ἐπαγωγήν, ὡς καὶ ὅταν ὁ λόγος τῆς ἀπαλλαγῆς μὴ ὑπάρχων κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν ἐπεγένετο μετὰ τὴν ἀποδοχήν, ὅτε μετατρέπεται εἰς λόγον παραιτήσεως.[5])

Ὁ ἐκ τοιούτων λόγων ἀπαλλαγεὶς ἢ παραιτηθεὶς δύναται καὶ αὖθις νὰ ἀναλάβῃ τὰ τῆς ἐπιτροπείας μετὰ τὴν παῦσιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἴτε ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ αἰτήσει εἴτε ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἀντ' αὐτοῦ διορισθέντος. Περὶ τούτου ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.[6])

Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ἐξ ἑτέρων λόγων.

§ 260. Α') Ὡς ἐκ τοῦ ἐλλείποντος δεσμοῦ συγγενείας.

Τὸ βάρος τῆς ἐπιτροπείας φέρουσι πρὸ παντὸς ἄλλου οἱ συγγενεῖς, διὸ ὁ μὴ συγγενὴς ἢ ἀγχιστεὺς τοῦ ἀνηλίκου τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἐπαχθεῖσαν αὐτῷ ἐπιτροπείαν, ἐὰν ἐντὸς τεσσάρων μυριαμέτρων ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου δὲν εὑρίσκεται συγγενὴς ἢ ἀγχιστεὺς ἀπολαύων τῆς πρὸς ἐπιτροπείαν ἐκ τοῦ νόμου ἱκανότητος, ἢ ἂν ὁ ὑπάρχων ἀπηλλάγη.[1]) Ὅθεν ὑπάρχοντος ἐντὸς τῆς ἀποστάσεως τοῦ νόμου συγγενοῦς ἢ ἀγχιστέως ἱκανοῦ καὶ μὴ ἀπαλλαγέντος, ὁ μὴ συγγε-

4) Ὅρα ἀνωτέρω § 256 στ'.

5) Ἄρθρ. 35.

6) Ἄρθρ. 22, 36. Ὡς ἐκ τῆς ῥήσεως «μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὑπηρεσίας» δῆλον, ὅτι ἀπαλλαγεὶς ἢ παραιτηθεὶς ἕνεκεν ὑπηρεσίας δὲν διορίζεται, ἂν μὴ παύσῃ αὕτη.

1) Ἄρθρ. 37. Ὡς ἐκ τῆς φράσεως «ἱκανὸς πρὸς τὸ ἐπιτροπεῦσαι» δῆλον ὅτι περὶ νομικῆς ἱκανότητος ὁ λόγος, καὶ οὐχὶ πραγματικῆς, περὶ οὗ ἐρίζουσιν οἱ τοῦ γαλλ. κώδικος ἑρμηνεῖς ὡς ἐκ τοῦ ἄρθρ. 432 «en état de gérer la tutelle». Demolombe VII. Nº 417, ἐνῷ πραγματικὴ ἀνικανότης κατὰ Laurent IV. Nº 500.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὴς ἢ ἀγχιστεὺς ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς ἐπαχθείσης, οὐχὶ δὲ καὶ λόγον παραιτήσεως ἀπὸ τῆς ἀποδεχθείσης ἐπιτροπείας, διότι περὶ τοῦ πρώτου μόνον ἀποφαίνεται ὁ νόμος. [2])

Ταῦτα κρατοῦσι περὶ μόνου τοῦ μὴ συγγενοῦς ἢ ἀγχιστέως, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι συγγενὴς ἢ ἀγχιστεὺς δὲν ἀπαλλάσσεται προβάλλων τὴν ἐντὸς τῆς νομίμου ἀποστάσεως ὕπαρξιν ἐγγυτέρου συγγενοῦς ἢ ἀγχιστέως.[3])

Β') Ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας.

Ὁ τὸ ἑξηκοστὸν πέμπτον συμπληρώσας ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπιτροπείας, ὧν δ' ἐν τῇ ἐπιτροπείᾳ πρὸ τοῦ χρόνου δὲν ἔχει λόγον παραιτήσεως ὡς ἐκ τοῦ συμπληρωθέντος ἑξηκοστοῦ πέμπτου ἔτους,[4]) διότι μᾶλλον ἐπίπονον εἶναι νὰ ἀναλάβῃ τις ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ τὴν ἐπιτροπείαν, ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἤδη ἀρξαμένην, σύναμα δ' ἐκλείπει καὶ τὸ ἄτοπον τῆς τοῦ ἐπιτρόπου ἀλλαγῆς, ἣν ἀποφεύγει ὁ νόμος. Ὁ ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα γεγονὼς[5]) δύναται καὶ νὰ παραιτηθῇ, κἂν ἔτι μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπεδέξατο τὴν ἐπιτροπείαν, διότι ὡς ἐκ τῆς προθυμίας ἣν ἔδειξεν ἀναλαβὼν ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ τὴν ἐπιτροπείαν, δὲν ἕπεται, ὅτι καὶ πρὸς τιμωρίαν δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ φέρων τὸ βάρος τοῦτο, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οὐδὲ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου εἶναι νὰ παραμένῃ ἐπίτροπος ὁ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἡλικίας τὴν παραίτησιν ἐπιποθῶν.[6])

Γ') Ὡς ἐκ νοσήματος.

Ὁ εἰς χρόνιον περιπεσὼν νόσημα καὶ τῆς ἐπαχθείσης ἀπαλλάσσεται καὶ τῆς ἀποδεχθείσης παραιτεῖται.[7]) Χρόνιον νόσημα

---

2) Demolombe VII. N⁰ 419.

3) Demolombe VII. N⁰ 418, Laurent IV. N⁰ 499.

4) Ἄρθρ. 38.

5) Τὸ 70ὸν ὁρίζει καὶ ὁ ρωμαϊκὸς νόμος. § 13 Inst. (1, 25), L. 2 pr. (27, 1), L. un. C. (5, 68).

6) Τὸ ἄρθρον 38 τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀκριβέστερον τοῦ ἄρθρου 433 τοῦ γαλλ. κώδικος ἔλυσε πάσας τὰς περὶ τούτου ἀμφισβητήσεις καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς συμπληρώσεως τοῦ 70οῦ ἔτους, καὶ ὡς πρὸς τὴν παραίτησιν. Demolombe VII. N⁰ 422, 423, Laurent IV. N⁰ 502, 503. Aubry et Rau I. § 107 σ. 424 not. 14.

7) Ἄρ. 39. § 7 Inst. (1, 25) . . . adversa valetudine vel alia necessitate impediatur. L. 10 § 8, L. 45 § 4 (27, 1).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι τὸ διηνεκές, καὶ τοιοῦτο τὴν φύσιν, ὥστε καθίστησι δυσχερῆ ἢ ἀδύνατον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀνηλίκου.

Δ') Ὡς ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ἐπιτροπείας.

Ὁ δυσὶν ἐπιτροπείαις βεβαρημένος ἀπαλλάσσεται τρίτης,[8]) ἰδίαν ἐπιτροπείαν ἀποτελούσης τῆς κεχωρισμένης περιουσίας, ἣν διαχειρίζεται ὁ ἐπίτροπος, καὶ οὐχὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπὸ ἐπιτροπείαν προσώπων.[9]) Πατὴρ δὲ ἢ σύζυγος μίαν ἔχων ἐπιτροπείαν ἀπαλλάσσεται ἑτέρας, τοῦ νόμου ἀφομοιοῦντος τὴν ἰδιότητα τοῦ πατρὸς ἢ συζύγου πρὸς μίαν ἐπιτροπείαν. Πατὴρ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου εἶναι ὁ ἔχων τέκνα ἐκ νομίμου γάμου, οὐχὶ δὲ φυσικὰ ἢ θετά, ἀδιάφορον δὲ ἂν ἀνήλικα, χειράφετα ἢ ἐνήλικα, τοῦ νόμου μὴ διακρίνοντος.[10])

Ταῦτα πάντα ἀποτελοῦσι λόγον ἀπαλλαγῆς, οὐχὶ δὲ καὶ παραιτήσεως, διὸ ὁ δύο ἔχων ἤδη ἐπιτροπείας καὶ καθιστάμενος σύζυγος ἢ πατὴρ δὲν ἔχει ἐκ τούτου λόγον, ὅπως παραιτηθῇ τῆς ἑτέρας τῶν δύο προτέρων ἐπιτροπειῶν.[11])

Ε') Ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέκνων.

Ὁ πατὴρ πέντε γνησίων τέκνων ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπιτροπείας, τῶν ἐν στρατιωτικῇ ἢ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ θανόντων ὡς ἐν ζωῇ λογιζομένων.[12]) Τὸ κυοφορούμενον δὲν συναριθμεῖται.[13]) Τὰ ἀποβιώσαντα δὲν συναριθμοῦνται, ἐκτὸς ἂν κατέλιπον τέκνα, ἅτινα, ὁσαδήποτε καὶ ἂν ὦσι τὰ ἐξ ἑκάστου ἀποβιώσαντος, ὡς ἓν λογίζονται.[14])

---

8) Ἀρ. 40. Τρεῖς κατὰ ῥωμαίους ἐπιτροπεῖαι ἀποτελοῦσι λόγον ἀπαλλαγῆς. § 5 Inst. (1, 25), L. 2 § 92 (27, 1), L. un. C. (5, 69), ἐκτὸς ἂν μία μόνη εἶναι «diffusa et negotiosa». L. 31 § 4 (27, 1).

9) § 5 Inst. (1, 25), L. 2 § 9 (27, 1), L. un. C. (5, 69). Οὕτω καὶ οἱ τοῦ γαλλικοῦ νόμου ἑρμηνεῖς. Laurent IV. Nº 505, Aubry et Rau I. § 107 σ. 425.

10) Demolombe VII. Nº 431, 432.

11) Demolombe VII. Nº 433.

12) Ἀρ. 41. pr. Inst. (1, 25), L. 2 § 2—8, L. 18 (27, 1), L. un. (5, 66).

13) L. 2 § 6 (27, 1). Demolombe VII. Nº 436, Laurent IV. Nº 507.

14) L. 2 § 7 (27, 1) »Ὅσοι δ' ἂν ὦσιν ἔγγονοι ἐξ ἑνὸς υἱοῦ, ἀντὶ ἑνὸς τέκνου ἀριθμοῦνται». Demolombe VII. Nº 437.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀριθμὸς τῶν πέντε τέκνων ἐπιγινόμενος μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπιτροπείας δύναται κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου νὰ θεωρηθῇ ὡς λόγος παραιτήσεως.[15])

ΣΓ') Ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητος μητρὸς καὶ μάμμης.

Μήτηρ καὶ μάμμη κατ' ἐξαίρεσιν δὲν ὑποχρεοῦνται παρὰ τὴν βούλησιν αὐτῶν νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν ἐπιτροπείαν, διὸ καὶ τῆς ἐπαχθείσης ἀπαλλάσσονται καὶ τῆς ἀποδεκτῆς γενομένης παραιτοῦνται κατὰ πάντα οἱονδήποτε χρόνον,[16]) διότι ἐν τῇ ἀποποιήσει τῆς μητρὸς καὶ μάμμης ὁ νόμος οὐδὲν ἕτερον διαβλέπει, ἢ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως ὁμολογίαν, ὅτι καὶ παρὰ τὴν στοργὴν αὐτῶν ἀδυνατοῦσι νὰ διεξαγάγωσι τὴν ἐπιτροπείαν.

Διαδικασία.

§ 261. Ὁ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καλούμενος ὀφείλει ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ νὰ προτείνῃ τὸν λόγον τῆς ἀπαλλαγῆς, διότι χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου ὁ νόμος δὲν ἀνέχεται ἐπὶ πολὺ τὴν μετέωρον κατάστασιν.

Ἐὰν ὁ εἰς ὃν ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου παρίσταται ἐν τῇ περὶ τούτου διασκέψει, ὀφείλει πάραυτα νὰ προτείνῃ πάντα κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὑπάρχοντα καὶ γνωστὸν αὐτῷ λόγον ἀπαλλαγῆς, περὶ οὗ ἀποφαίνεται τὸ συμβούλιον, ἢ ἀποδεχόμενον τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ γνωμοδοτοῦν περὶ ἑτέρου ἐπιτρόπου, ἢ ἀπορρίπτον τὸν προταθέντα λόγον ἀπαλλαγῆς, ὅτε ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον.[1]) Βραδύτερον προτεινόμενος ὁ τῆς ἀπαλλαγῆς λόγος ἀπαράδεκτος ἀποβαίνει.

Τὸ αὐτὸ κρατεῖ, καὶ ὅταν ὁ προτεινόμενος παρίσταται οὐχὶ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ διὰ πληρεξουσίου, τοῦ νόμου οὐδεμίαν ἀπο-

---

15) Ἄρ. 42. Ἐνῷ τὸ ἄρθρον 437 τοῦ γαλλικοῦ κώδικος ῥητῶς ἀπαγορεύει τοῦτο.

16) Ἄρθρ. 47.

1) Ἄρ. 43. Τοῦτο βεβαίως δηλοῖ ἡ ἄτεχνος ἔκφρασις «χρείας καλούσης».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δίδοντος σπουδαιότητα εἰς τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ προτεινόμενος ἐν ἀγνοίᾳ τούτου διατελῶν δὲν ἐνετείλατο τῷ ἀντιπροσώπῳ αὐτοῦ νὰ προτείνῃ καὶ τοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς λόγους.

Ὁ μὴ παρὼν ἐν τῇ περὶ τούτου διασκέψει τοῦ συμβουλίου ὑποβάλλει τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησίν του εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς διοριζούσης αὐτὸν ἀποφάσεως, παρελθούσης δ' ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης ἀπαράδεκτός ἐστι πᾶσα περὶ ἀπαλλαγῆς πρότασις.[2]) Ἡ εἰκοσαήμερος προθεσμία παρατείνεται ἐπιπροστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας ἀνὰ τρία μυριάμετρα [3]) ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἕδρας τοῦ δικαστηρίου μέχρι τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τοῦ διορισθέντος.

Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἢ ἐκ τοῦ νόμου καλουμένων, τῆς προθεσμίας ἀρχομένης ἀφ' ἧς ὁ εἰς ὃν ἐπάγεται ἢ ἐπιτροπεία, ἔγνω τὴν ἐπαγωγήν,[4]) ὅπερ ὡς πραγματικὸν γεγονὸς εἶναι ἀντικείμενον ἀποδείξεως ἐπιτρεπομένου καὶ τοῦ μέσου τῶν μαρτύρων.

Οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τοῦ καλουμένου εἰς τὴν ἐπιτροπείαν δυναμένου καὶ νὰ παραιτηθῇ τούτων, ὅτε ἀπαράδεκτος ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς αἴτησις. Ἡ παραίτησις ἀπὸ τῶν τῆς ἀπαλλαγῆς λόγων δύναται νὰ ᾖ καὶ σιωπηρά, ὡς ὅταν προκαλῇ διορισμὸν παρεπιτρόπου, ἢ ἐπιχειρῇ πρᾶξιν μὴ δυναμένην ἄλλως νὰ ἐρμηνευθῇ, ἢ ὡς ἐν ἰδιότητι ἐπιτρόπου γενομένην.[5])

Δεκτῆς γενομένης τῆς περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ παραιτήσεως αἰτήσεως τὰ ἐκ ταύτης ἔξοδα βαρύνουσι τὸν ἀνήλικον.[6]) Ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως διαδικασία εἶναι ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ.[7])

---

2) Ἄρ. 44. Τὸ ἄρθρον ἀφορᾷ εἰς τὴν δοτὴν ἐπιτροπείαν, διότι περὶ τῶν λοιπῶν ὁ λόγος ἐν ἄρθρῳ 46, ἐπομένως κακὴ ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου «κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν».

3) Πεντηκονθήμερος κατὰ ῥωμαίους, διὰ δὲ τοὺς ὑπὲρ ἑκατὸν μίλια ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποδημοῦντας προστίθεται μία ἡμέρα ἀνὰ εἴκοσι μίλια. L. 13 § 1, 2, 9 (27, 1), § 16 Inst. (1, 25).

4) Ἄρθρ. 46.

5) Demolombe VII. Nº 449.

6) Ἄρθρ. 45.

7) Ἄρθρ. 44, 48, καὶ 640 πολ. δικ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ ΣΤ'.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΑΝΗΛΙΚΟΥ *)

Ἡ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπιμέλεια κεχωρισμένη τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας.

§ 262. Ὁ ἀνήλικος ὡς ἐκ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας χρῄζει ἐπιμελείας ἀφ' ἑνὸς ὡς πρὸς τὴν δίαιταν καὶ παίδευσιν, ἀφ' ἑτέρου ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας. Ἀμφότερα ὡς ἐκ τῆς διαφόρου αὐτῶν φύσεως δὲν διεξάγονται παρὰ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

*) 53. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκου ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα, ἐκτὸς ἂν ὑπάγεται αὕτη εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐδαφίων β'. η'. θ'. καὶ ι'. τοῦ ἄρθρου 49, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει τοῦ ἐδαφ. ζ'. τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, ἐὰν τὰς ἐν αὐτῷ δίκας ἔχῃ αὐτὴ ἡ μήτηρ ἢ ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἢ τέλος κατὰ τὸ ἄρθρον 50 ἐπαύθη τῆς τοῦ τέκνου ἐπιτροπείας ὡς σφετεριστὴς τῆς ἐπιτροπείας αὐτοῦ.—Τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην διατηρεῖ ἡ μήτηρ καὶ ἂν ἔλθῃ εἰς νέον γάμον, ἐκτὸς ἂν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον τὴν ἀναθέσῃ εἰς ἄλλον.

54. Ἂν ὁ ἐπιθνήσκων γονεὺς δὲν ὥρισε διὰ τελευταίας αὐτοῦ βουλήσεως παρὰ τίνι θέλει ἀνατρέφεσθαι τὸ ἀνήλικον αὐτοῦ τέκνον, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει τὸ πρὸς ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου καταλληλότερον πρόσωπον. Τοῦ δικαιώματος τοῦ διορίζειν τὸν ἀνατροφέα στερεῖται ἡ μήτηρ, καθ' ἃς περιπτώσεις δὲν δύναται αὕτη κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον νὰ εἶναι ἀνατροφεύς.

55. Ἐὰν τὸ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ὁρισθὲν πρόσωπον εἶναι ἐκ τῶν ἀνιόντων τοῦ ἀνηλίκου, τὸ περὶ τούτου βούλευμα δὲν χρῄζει δικαστικῆς ἐπικυρώσεως.

56. Ὁ ἀναδεξάμενος τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου δύναται, ἕνεκα σπουδαίων λόγων, νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν κατὰ τὸν τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ εἰρηνοδίκην αἴτησιν, ἵνα ἐπιβάλῃ οὗτος εἰς τὸν ἀνήλικον περιορισμὸν μέχρι τριάκοντα τὸ πολὺ ἡμερῶν, ὁριζομένου ῥητῶς καὶ τοῦ τόπου τοῦ περιορισμοῦ. —Ὁ εἰρηνοδίκης, πρὶν ἢ ἐκδώσῃ τὴν περὶ τούτου διάταξιν, ἀκροᾶται τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ ἀνηλίκου, ἢ ἄλλα ἁρμόδια πρόσωπα.

57. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ παρεπίτροπος, ἂν δὲν ἀνετέθη εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ ἀνατροφὴ τοῦ ἀνηλίκου, καὶ οἱ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ πλησιέστεροι συγγενεῖς αὐτοῦ, ὀφείλουσι νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνατροφέως, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, ἢ, κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνήβου δὲν ἐπιμελεῖται αὐτοπροσώπως ὁ ἐπίτροπος, διότι αὕτη εἰς ἕτερον ἀνατίθεται, τοῦ ἐπιτρόπου ἁπλῶς ἐπαγρυπνοῦντος.[1]) Ἡ τοῦ ἀνήβου ἀνατροφή, ἂν μὴ ἄλλως ὥρισεν ὁ πατήρ,[2]) ἐπαφίεται τῇ μητρὶ ἐμμενούσῃ ἐν τῇ χηρείᾳ,[3]) μὴ ὑπαρχούσης δὲ μητρὸς ἀποφαίνονται οἱ συγγενεῖς καὶ ἐν διαφωνίᾳ τὸ δικαστήριον.[4]) Ἐπίσης οὐδὲ τὰ τῆς διατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἀνήβου διεξάγονται προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου παρέχοντος μόνον ἐκ τῆς τούτου περιουσίας τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην, ἣν ὁρίζει τὸ δικαστήριον, ἂν μὴ ἄλλως διέταξεν ὁ πατήρ.[5])

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπερ ἠκολούθησε καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος καὶ ἐντελέστερον διετύπωσεν, ὁ ἐπίτροπος, εἰς ὃν ἀνατίθεται ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας, δὲν ἔχει κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διατροφῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως, οὐδ' ἀποτελοῦσι ταῦτα ἀναπόσπαστον τῆς ἐπιτροπείας στοιχεῖον, παρακολουθοῦν αὐτὴν εἰς οἱονδήποτε ἐπάγεται πρόσωπον. Ὁ τὴν προσήκουσαν κεκτημένος πεῖραν καὶ πλήρη τὰ ἐχέγγυα τῆς συνετοῦς διαχειρίσεως παρέχων δὲν εἶναι ἀείποτε καὶ ὁ καταλληλότερος νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνηλίκου, ἥτις ἀπαιτεῖ ἰδιάζουσαν καὶ ἐνδελεχῆ μέριμναν.[6])

Τίς ἐπιμελεῖται τὰ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἀνηλίκου.

§ 263. Ἡ ἐπιμέλεια περὶ τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ ἀνηλίκου ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα, ἧς τιμαλφὲς δικαίωμα, ὅπερ ὁ νόμος δὲν ἠδύνατο ν' ἀφαιρέσῃ, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ εἰς τὸ αἴσθημα τῆς μητρικῆς στοργῆς.[1])

Τοῦ δικαιώματος τούτου στερεῖται ἡ μήτηρ:

---

1) L. 12 § 3 (26, 7).

2) L. 1 § 1 (27, 2).

3) L. 1 C. (5, 49), Νεαρ. 22 κεφ. λη'.

4) L. 1 pr. § 1, L. 5 (27, 2), L. 2 C. (5, 49).

5) L. 2, 3 § 6 (27, 2), L. 2 C. (5, 50).

6) Κατὰ τὸν γαλλ. νόμον ἄρθρ. 450 τὰ τῆς ἀνατροφῆς ἀνήκουσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου, ἐκτὸς ἂν ζῇ ἡ μήτηρ καὶ ἔχῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν.

1) Ἄρθρ. 53.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

α') Ἐὰν ἡ ἀπηγορευμένη ἢ διατελῇ ὑπὸ δικαστικὸν ἀντιλήπτορα.

β') Ἐὰν κατεδικάσθη εἰς ποινὴν κακουργήματος ἢ πλημμελήματος κατὰ τὰ ἐν τῷ οἰκείῳ ἄρθρῳ τοῦ ποινικοῦ νόμου ὡρισμένα.

γ') Ἐὰν ἡ ὁμολογουμένως κακῆς διαγωγῆς.

δ') Ἐὰν ἀπεβλήθη ἐπιτροπείας τινὸς ὡς σφετεριστής, ἢ ἐπαύθη τῆς τοῦ ἰδίου τέκνου ἐπιτροπείας ὡς σφετερισθεῖσα τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

ε') Ἐὰν αὕτη ἢ ὁ σύζυγος αὐτῆς δικάζηται μετὰ τοῦ ἀνηλίκου περὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, ἢ περὶ οὐσιώδους μέρους τῆς περιουσίας.

Ὁ ἐπιθνήσκων τῶν γονέων πατὴρ ἢ μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὁρίσῃ παρὰ τίνι ἀνατραφήσεται τὸ ἀνήλικον,[2]) ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι ζῶντος τοῦ ἑνὸς τῶν γονέων ὁ ἕτερος δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἀνατροφέα, διότι δὲν εἶναι ἐπιθνήσκων καθὸ ἐπιζῶντος τοῦ ἑτέρου, ὁ δὲ πατὴρ ἐν ζωῇ τῆς μητρὸς στερεῖται τοῦ δικαιώματος τούτου καὶ διὰ τὸν ἕτερον λόγον, καθόσον τὴν μητέρα αὐτοδικαίως ἔχουσαν τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς οὐδὲ διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ἀποστερεῖ ταύτης ὁ πατήρ. Ἐπίσης ζῶντος τοῦ ἑνὸς δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ὁ ἕτερος ἀνατροφέα, οὐδ' ὑπὸ τὴν αἵρεσιν, ὅπως ὁ διορισμὸς ἔχῃ κῦρος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κατὰ τὸν διορισμὸν ἐπιζῶντος, ἢ ἂν μὴ οὗτος διορίσῃ τοιοῦτον, διότι οὕτως ἀναιρεῖται τὸ ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα τοῦ ἐπιθνήσκοντος, ὅστις καὶ μόνος διορίζει ἀνατροφέα.[3])

Ἡ μήτηρ ἐστερημένη τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνατροφῆς στερεῖται καὶ τοῦ δικαιώματος νὰ διορίσῃ διὰ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ἀνατροφέα.

Ἂν ὁ ἐπιθνήσκων γονεὺς δὲν ὥρισε παρὰ τίνι ἀνατραφήσεται τὸ ἀνήλικον, ἀποφαίνεται περὶ τούτου τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, οὗ τὸ βούλευμα χρήζει δικαστικῆς κυρώσεως, ἐκτὸς ἂν ὁ διορισθεὶς εἶναι ἐκ τῶν ἀνιόντων τοῦ ἀνηλίκου.

Τοῦ τῆς ἀνατροφῆς δικαιώματος δὲν στερεῖται ἡ μήτηρ εἰς

2) Ἄρθρ. 54. Διὰ τελευταίας βουλήσεως δηλουμένης κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 11 καὶ 17, διότι ἂν καὶ οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ τοῦ τρόπου τῆς δηλώσεως, οὐδὲν ἧττον δὲν ὑποτίθεται, ὅτι ἄλλως ἔχει ἐνταῦθα.

3) Καλλιγᾶς 4 § 309.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δεύτερον προβαίνουσα γάμον, ἐκτὸς ἂν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀναθέσῃ ἑτέρῳ τὴν ἀνατροφήν.[4])

Ὁ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου ἐπιμελούμενος ἔχει καὶ πειθαρχικὴν ἐξουσίαν, ὅπως ἐπαναγάγῃ τὸν δυσπειθῆ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν καὶ ἀποκόψῃ πονηρὰς ἕξεις. Ἕνεκα σπουδαίων λόγων ὁ ἀνατροφεὺς αἰτεῖται παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτοῦ τὸν ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ περιορισμὸν τοῦ ἀνηλίκου, ὥστις δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς τριάκοντα ἡμέρας. Ὁ εἰρηνοδίκης, πρὶν ἢ διαταξῃ τοῦτο, ἀκροᾶται τῶν ἐγγυτέρων τῷ ἀνηλίκῳ συγγενῶν ἢ καὶ ἑτέρων ἁρμοδίων προσώπων.[5])

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνατροφεὺς δὲν ἐγκαταλείπεται ἄνευ ἐλέγχου, διότι ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ παρεπίτροπος, ἂν μὴ αὐτοῖς ὁ νετέθη ἡ τῆς ἀνατροφῆς ἐπιμέλεια, ὡς καὶ οἱ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ πλησιέστεροι συγγενεῖς ὀφείλουσι νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ ἀνατροφέως καθηκόντων, ἂν δ' αἱ συμβουλαὶ αὐτῶν ἀτελεσφόρητοι ἀποβῶσι, προσφεύγουσιν εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ διατάσσει τὰ δέοντα. Ὕστατον πάντων εἶναι ἡ δι' ἑτέρου ἀντικατάστασις τοῦ ἀνατροφέως.[6])

ΤΜΗΜΑ Ζ'.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Α'.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ

Ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον.*)

§ 264. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦ νεωτέρου νόμου δὲν συμβάλλε-

4) Ἄρ. 53. Τὸ περὶ τούτου βούλευμα χρῄζει δικαστικῆς κυρώσεως, ἐκτὸς ἂν ὁ εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ἀνατροφὴ εἶναι ἀνιών. Ἄρ. 55. Οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ παρὰ Καλλιγᾷ 4 § 308 φρονοῦντι, ὅτι χρῄζει δικαστικῆς κυρώσεως, καθὸ μὴ ὁρίζοντος τοῦ νόμου τὸ ἐναντίον, διότι ἐφ' ὅσον ῥητῶς δὲν ἐπιβάλλεται ἡ δικαστικὴ κύρωσις, δὲν χρῄζει τοιαύτης τὸ βούλευμα. Ὀρθαὶ αἱ περὶ τούτου παρατηρήσεις Παπαρρηγοπούλου 3 § 354 σημ. 1.

5) Ἄρθρ. 56.

6) Ἄρθρ. 57.

*) 58. Ὁ ἐπίτροπος παρίστησι τὸν ἀνήλικον κατὰ πᾶσαν νομικὴν πρᾶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται αὐτὸς ὁ ἀνήλικος συμπληρουμένης τῆς ἀτελοῦς προσωπικότητος διὰ τῆς αὐθεντείας τοῦ ἐπιτρόπου,[1]) ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον κατὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας.[2]) Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι αἱ πράξεις αἱ μὴ δυνάμεναι νὰ ἐνεργηθῶσι δι' ἀντιπροσώπου ἐπιχειροῦνται παρὰ μόνου τοῦ ἀνηλίκου. Ἡ σύνταξις διαθήκης, ἡ ἀναγνώρισις φυσικοῦ τέκνου εἰσιν ἐκ τῶν πράξεων, ἃς ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ ἀνήλικος ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ ἐπιτρόπου.[3])

Ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ἐκ τοῦ ἀδικήματος ἐπιγενομένης ζημίας ἀπευθύνεται κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ὡς ἐκπροσωποῦντος τὸν ἀνήλικον, καὶ οὐχὶ προσωπικῶς κατ' αὐτοῦ, διότι καὶ ἡ τῆς δίκης διεξαγωγὴ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας ἀνάγεται τοῦ νόμου ἀδιακρίτως ἀποφαινομένου, ὅτι κατὰ τὴν τῆς περιουσίας διαχείρισιν ὁ ἀνήλικος ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου. Ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ καὶ ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου φερομένη διατηρεῖ ἀναλλοίωτον τὴν φύσιν αὐτῆς ὡς πολιτικῆς ἀγωγῆς, ὑπὸ τῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κανόνων διεπομένη,

---

ξιν, ἀφορῶσαν τὴν προσωπικὴν κατάστασιν, ἢ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, διαικῶν δὲ τὴν περιουσίαν ὡς ἐπιμελὴς οἰκογενειάρχης, εἶναι ὑπεύθυνος ἕνεκα πάσης ἐκ ῥᾳθυμίας ἐπενεχθείσης εἰς τὸν ἀνήλικον ζημίας· ἀπαλλάττεται δὲ τῆς ἐξ ἐλάσσονος ῥᾳθυμίας εὐθύνης, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι κατέβαλεν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀνηλίκου οἵαν συνήθως εἰς τὰς ἰδίας καταβάλλει ἐπιμέλειαν.

79. Ὁ ἐπίτροπος ἀναλαμβάνει τὰ τῆς ἐπιτροπείας, τῆς μὲν δοτῆς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπιδοθῇ εἰς αὐτὸν ἡ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ἀπόφασις, πάσης δ' ἄλλης, ἀφ' ἧς λάβῃ γνῶσιν, ὅτι ἐκλήθη εἰς αὐτήν. Τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ἐπίτροπος, ἐὰν προτείνῃ λόγον ἀπαλλαγῆς. Ἐὰν ὅμως ἐπιμένῃ ἀρνούμενος ν' ἀναλάβῃ τὰ τῆς ἐπιτροπείας διαρκούσης τῆς περὶ ἀπαλλαγῆς δίκης, ἡ ἁρμοδία ἀρχὴ διορίζει προσωρινὸν ἐπίτροπον, κατὰ τὸ ἄρθρον 649 τῆς πολ. δικονομίας.—Ἐὰν ἡ τῆς ἀπαλλαγῆς αἴτησις γενῇ δεκτή, ὁ ἀπαλλαγεὶς οὐδόλως εὐθύνεται διὰ τὴν ἀποχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς διαχειρίσεως. Ἐὰν δὲ ἀπορριφθῇ, ἐνέχεται καὶ διὰ τὴν τοῦ προσωρινοῦ ἐπιτρόπου διοίκησιν.

---

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 215.

2) Ἄρθρ. 58. Περὶ τῆς ἐκμισθώσεως τῶν ἐργασιῶν ἐπραγματεύθημεν ἐν § 216 σ. 432.

3) Demolombe VII. Nº 790—797, Aubry et Rau I. § 109.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνεκδικάζεται δ' ἅμα μετὰ τῆς ποινικῆς ἁπλῶς καὶ μόνον χάριν τῆς ταχυτέρας καὶ ἧττον δαπανηρᾶς ἀποπερατώσεως καὶ οὐχὶ διότι εἰσαχθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου ἀπέβαλε τὸν τῆς ἀστικῆς ἀγωγῆς χαρακτῆρα.[4]) Ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ

[4]) Chauveau et Helie, Théorie du code pénal I. σ. 200, ὅστις συνομολογεῖ τὴν τοιαύτην ἰδιότητα τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰ ἄρθρα 67 καὶ 359 τῆς ποινικῆς δικονομίας ἡ περὶ ἀποζημιώσεως ἀπαίτησις εἶναι δεκτὴ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης μέχρι πέρατος τῆς συζητήσεως, διὸ καὶ οἱ μὲν Aubry et Rau I. § 109 φρονοῦσιν, ὅτι τότε μόνον δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἀπευθύνηται καὶ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἡ ἀγωγή, ὅταν αὕτη ὑποβάλληται κατὰ τὴν δίοδον τῆς ποινικῆς δίκης, ἐνῷ ὁ Demolombe VII. Nº 802, 803, 804, διδάσκει, ὅτι ἡ ἀγωγὴ ἐγείρεται κατὰ μόνου τοῦ ἀνηλίκου μὴ συμπράττοντος τοῦ ἐπιτρόπου. Τὸ ζήτημα ἀνεκίνησε παρ' ἡμῖν ὁ Ῥακτιβὰν ἐν Ἐφημερίδι νομολογίας Τόμ. Θ'. σ. 212, ὃν ἀντέκρουσε Μπαλάνος αὐτ. σ. 222 καὶ 352. Ἀλλὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ διδασκόμενα ὑπὸ τὸ κράτος ἄλλων διατάξεων δὲν ἔχουσιν ἐφαρμογὴν παρ' ἡμῖν, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 302 τῆς ἡμετέρας ποινικῆς δικονομίας ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ ἐγχειρίζεται εἰς τὸν κατηγορούμενον τὸ βραδύτερον πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κλήσεως, ἐπομένως ἐλλείπει ὁ περιορισμός, οὗ ἕνεκεν ἐν Γαλλίᾳ οἱ ἑρμηνευταὶ τὴν ἐναντίαν διδάσκουσι θεωρίαν, καθὸ μὴ δυναμένου τυχὸν τοῦ ἐνάγοντος νὰ εὕρῃ ἀμέσως τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπιδώσῃ αὐτῷ τὴν ἀγωγήν, ἐνῷ σύναμα ὑπὲρ τῆς τοιαύτης λύσεως ἐπικαλοῦνται κατ' ἀναλογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 216 τοῦ κώδικος, ἐν ᾧ ῥητῶς ὡς πρὸς τὴν ὕπανδρον γυναῖκα δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός. Ἡ τοῦ ἄρθρου 58 τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἀρχὴ καὶ ἡ τοῦ ἄρθρου 74 τῆς πολιτικῆς δικονομίας παραμένει ἀναλλοίωτος ἐπὶ πάσης πολιτικῆς ἀγωγῆς ὁπουδήποτε φέρεται πρὸς συζήτησιν, τὸ δὲ ζήτημα τῆς τοῦ ἀνηλίκου ἐκπροσωπήσεως ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῇ, διέπεται ἀείποτε ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, διότι καὶ πολιτικῆς φύσεως ἡ ἀγωγὴ καὶ οὐδεμία ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ εἰδικὴ διάταξις ἀναιροῦσα τὰ περὶ τούτου. Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ὁ ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ ἄνευ ἐπιτρόπου παριστάμενος κατὰ μείζονα λόγον δὲν χρῄζει ἐκπροσωπήσεως ἐν τῇ πολιτικῇ, στερεῖται σπουδαιότητος, διότι ἐν ἐκείνῃ πρόκειται ζήτημα ἐνοχῆς ἢ ἀθωότητος, ὅπερ εἶναι δημοσίας τάξεως, δικαστήριον δὲ καὶ εἰσαγγελεὺς περὶ οὐδὲν ἕτερον ἀγωνίζονται ἢ περὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας, ἐνῷ ἡ εἰς ἀποζημίωσιν καταδίκη ὡς εἰς τὴν περιουσίαν ἀναγομένη ἐνδιαφέρει αὐτὸν τὸν κατηγορούμενον ὀφείλοντα νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, τὰς δὲ περὶ τὴν τοιαύτην ὑπεράσπισιν ἐλλείψεις δὲν ἀναπληροῖ οἰκόθεν τὸ δικαστήριον, διότι τὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας δίκαια εἶναι ἀπαλλοτριωτά. Τούτων ἕνεκεν ὀρθοτέρα ἡ ὑπὸ τοῦ Μπαλάνου ὑποστηριζομένη λύσις καὶ λίαν ὀρθαὶ αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐν 223—227 καὶ 353—358.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δικαστηρίου ἀλλοία τηρεῖται διαδικασία, ἀλλ' ἄλλο τοῦτο καὶ ἕτερον τὸ ζήτημα κατὰ τίνος ἀπευθύνεται ἡ ἀγωγή, ὅπερ διέπεται ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ νόμου, καὶ περὶ οὗ οὐδεμία εἰδικὴ διάταξις εὕρηται ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ ἀναιροῦσα τὰ περὶ τούτου.

Τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ τοῦ ἀνηλίκου ἐνασκεῖ ὁ ἐπίτροπος ὡς ἐκπροσωπῶν τὸν ἀνήλικον.[5])

Χρόνος ἐνάρξεως ἐπιτροπείας.

§ 265. Ὁ ἐπίτροπος ἀναλαμβάνει τὰ τῆς ἐπιτροπείας τῆς μὲν δοτῆς, ἀφ' ἧς κοινοποιηθῇ αὐτῷ ἡ περὶ διορισμοῦ ἀπόφασις,[1]) ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως καὶ τῆς ἐκ τοῦ νόμου ἀφ' ἧς ὁπωσδήποτε λάβῃ γνῶσιν τῆς ἐπαγωγῆς. Ἡ γνῶσις ἀποδείκνυται διὰ παντὸς μέσου καὶ διὰ μαρτύρων. Ἀπὸ τοῦ χρονικοῦ τούτου σημείου τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς γνώσεως τῆς ἐπαγωγῆς, ἀφ' οὗ ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ τὰ τῆς ἐπιτροπείας, ἄρχεται καὶ ἡ εὐθύνη αὐτοῦ.

Ἐὰν ὁ εἰς ὃν ἐπήχθη ἡ ἐπιτροπεία προτείνῃ λόγον ἀπαλλαγῆς, δὲν δικαιολογεῖται τούτου ἕνεκα μὴ ἀναλαμβάνων τὰ ἔργα αὐτοῦ οὐδ' ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης, διὸ ἂν ἀρνεῖται νὰ πράξῃ τοῦτο, διορίζεται προσωρινὸς ἐπίτροπος, καὶ εἰ μὲν δεκτῆς γενομένης τῆς αἰτήσεως ἀπαλλαγῆ, οὐδεμίαν διὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀποχὴν φέρει εὐθύνην, εἰ δὲ τοὐναντίον, εὐθύνεται καὶ διὰ τὴν τοῦ προσωρινοῦ ἐπιτρόπου διαχείρισιν.

Ἐὰν ἀνίκανος ὁ εἰς ὃν ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία, οὐδεμίαν ἔχει εὐθύνην μὴ ἀναλαμβάνων τὰ τῆς ἐπιτροπείας, ἀφοῦ ἀνίκανος πρὸς τοῦτο κηρύττεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐπιλαμβανόμενος δὲ ταύτης εὐθύνεται ὡς αὐτόκλητος διαχειριστὴς ἀλλοτρίων.[2]) Τῆς ἀνικανότητος ἐπακολουθούσης μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐπιτροπείας εἰ μὲν αὐτοδικαίως ἐπέρχεται ἡ παῦσις, οὐδεμίαν φέρει

---

5) Demolombe VII. Nº 805 ὁμοφωνῶν ἐν τούτῳ.

1) Ἄρθρ. 79. Ἡ κοινοποίησις γίνεται παρὰ τοῦ παρεπιτρόπου, παντὸς μέλους τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, τοῦ εἰσαγγελέως καὶ παντὸς ἔχοντος συμφέρον. Ἄρθρ. 648 πολ. δικ.

2) Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἀμφίβολον, ἂν ὡς διαχειριστὴς ἢ ὡς ἐπίτροπος εὐθύνεται κατὰ τὰ ἐν L. 4 (27, 5). Rudorff III. σ. 76, Zimmern, Arch. f. civ. Pr. I. σ. 252.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εὐθύνην ὁ ἐπίτροπος, ἀφ' ἧς ἐπεγένετο ἡ ἀνικανότης, εἰ δ' ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις, ὅπως κηρυχθῇ πεπαυμένος, ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως παύουσι καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνικάνου κηρυχθέντος ἐπιτρόπου μὴ δυναμένου πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς νὰ ἀποστῇ τῆς διαχειρίσεως.

Ἐπιμέλεια ὀφειλομένη ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου.

§ 266. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ὁ ἐπίτροπος εὐθύνεται διὰ πᾶσαν ἐκ θετικῆς πράξεως ἢ παραλείψεως δόλῳ ἐπιγενομένην ζημίαν,[1]) ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἕνεκα βαρείας ῥᾳθυμίας.[2]) Ἐκτὸς τούτων καὶ αὐτὴ ἡ ἐλαφρὰ ἀμέλεια καταγιγνώσκεται εἰς τὸν ἐπίτροπον,[3]) ἂς ὅμως ἀπαλλάσσεται ἀνταποδεικνύων, ὅτι δὲν εἶναι ἐπιμελέστερος ἐν τοῖς ἰδίοις.[4])

Ὁ ἡμέτερος νόμος ἀκριβέστερον διατυπώσας τὰ περὶ τούτου ὥρισεν, ὅτι ὁ ἐπίτροπος εὐθύνεται διὰ πᾶσαν ἐκ ῥᾳθυμίας ἐπενεχθεῖσαν εἰς τὸν ἀνήλικον ζημίαν, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι εὐθύνεται οὐ μόνον ἕνεκα δόλου καὶ μεγάλης ῥᾳθυμίας, ἀλλὰ καὶ δι' ἐλαφρὰν τοιαύτην. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλαφρὰν ἀμέλειαν δὲν φέρει ἀπολύτως εὐθύνην ὁ ἐπίτροπος, διότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν ἀλλοτρίων διαχείρισιν νὰ πράξῃ ὅ,τι παρὰ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ὁ ἐπίτροπος, εἰς ὃν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται ἡ τοιαύτη λειτουργία, ἣν δὲν δύναται ν' ἀποποιηθῇ, εἶναι ἄδικον νὰ ὑπέχῃ εὐθύνην δι' ἐλάσσονα ῥᾳθυμίαν συνήθη αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις πράττοντι, διὸ καὶ ἀπαλλάσσεται, ἂν δὲν καταδείκνυται ἀνόμοιος τὴν φύσιν καὶ δύο ἔχων σταθμά, ἐπιμελέστερος μὲν ἐν τοῖς ἰδίοις ἀμελέστερος δ' ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις.[5])

---

1) L. 1 pr. (27, 3). In omnibus, quae fecit tutor, cum facere non deberet, item in his, quae non fecit rationem reddet hoc judicio, praestando dolum, culpam et quantam in suis rebus diligentiam. L. 57 pr. (26, 7).

2) L. 2, 7 C. (5, 51).

3) L. 10, 33 pr. 39 § 7 (26, 7), L. 23 C. (5, 37), L. 7 C. (5, 51), L. 4 (27, 8). Hasse, Culpa σ. 265, Rudorff III. σ. 69, Windscheid II. § 438 Anm. 5.

4) Windscheid II. § 265, 438.

5) Ἄρθρ. 58. Αὕτη εἶναι τὸ συγκεκριμένον πταῖσμα (culpa in

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, τίς βαρεῖται τῇ ἀποδείξει, ἂν τουτέστιν ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ ἐπίτροπος δὲν κατέβαλεν ἐν τοῖς τοῦ ἀνηλίκου, οἵαν συνήθως ἐν τοῖς ἰδίοις καταβάλλει ἐπιμέλειαν, ἢ τοὐναντίον ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς εὐθύνης νὰ ἀνταποδείξῃ, ὅτι κατέβαλεν, ἂν συνήθως καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις καταβάλλει ἐπιμέλειαν. Τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλυσεν ὁ νόμος ὁρίσας, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀπαλλάσσεται τῆς ἐξ ἐλάσσονος ῥαθυμίας εὐθύνης ἀποδεικνύων, ὅτι καὶ ἐν τοῖς τοῦ ἀνηλίκου οἵαν συνήθως καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις κατέβαλεν ἐπιμέλειαν.[6])

Β'.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΟΣ ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ *)

Σύνταξις ἀπογραφῆς.

§ 267. Πρώτιστον τοῦ ἐπιτρόπου ἔργον ἀναλαμβάνοντος τὰ τῆς ἐπιτροπείας εἶναι ἡ βεβαίωσις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, ἧς τὴν διαχείρισιν παρέλαβε καὶ ἧς θέλει δώσει λόγον μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας. Τὸ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφό-

---

concreto). Κατὰ τὸν γαλλ. κώδικα ἄρθρ. 4 ὀφείλει τὴν τοῦ ἐπιμελοῦς ἐπιμέλειαν «administrera les biens en bon père de famille,» ἐξ οὗ καὶ ἀμφισβήτησις, ἂν εὐθύνεται δι' ἐλαφρὸν πταῖσμα συγκεκριμένον. Demolombe VIII. Nº 120, Laurent V. Nº 166.

6) Windscheid II. § 438 Anm. 5, § 265 Anm. 19.

*) 59. Ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει ὡς τάχιστα νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τυχὸν ἐπιτεθειμένων σφραγίδων, καὶ τὴν σύνταξιν δικαστικῆς ἀπογραφῆς τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ παρεπιτρόπου.

60. Ὁ συντάττων τὴν ἀπογραφὴν ὀφείλει, ἐπὶ χρηματικῇ ποινῇ 50—500 δραχμῶν, νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἐπίτροπον, ἐὰν ἔχῃ ἀπαίτησίν τινα κατὰ τοῦ ἀνηλίκου, καὶ ν' ἀναφέρῃ ἐν τῇ ἐκθέσει τήν τε ἐρώτησιν καὶ τὴν ἀπάντησιν. Ὁ ἐπίτροπος, εἰ καὶ μὴ ἐρωτηθείς, ἐὰν ἀποσιωπήσῃ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς τὴν ὑπάρχουσαν καὶ γνωστὴν εἰς αὐτὸν ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου, ἀπόλλυσιν αὐτήν.

61. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀπογραφῆς, ὁ ἐπίτροπος πωλεῖ, παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου, τὰ κινητὰ τοῦ ἀνηλίκου, ὅσων τὴν διατήρησιν δὲν ἐπέτρεψε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 891—906 τῆς πολιτικῆς δικονομίας ὡρισμένας διατυπώσεις, ἐνώπιον εἰρηνοδίκου, ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μενον μέσον εἶναι ἡ δικαστικὴ ἀπογραφή,[1]) εἰς ἣν πρὸ παντὸς ἄλλου προβαίνει ὡς τάχιστα ὁ ἐπίτροπος, τοῦ νόμου ἐπιτακτικῶς ἐπιβάλλοντος τὴν ταχίστην αὐτῆς σύνταξιν καὶ μὴ ὁρίζοντος

συμβολαιογράφου, διοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 893 τῆς πολιτικῆς δικονομίας συντασσομένῃ κοινοποιήσει, ἥτις περιέχει περιγραφὴν τῶν πωληθησομένων καὶ ἐκτίμησιν αὐτῶν, γινομένην ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπιτρόπου.—Ἐὰν ἡ ἀξία τῶν ἐκποιητέων κινητῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀπογραφῇ διατίμησιν αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς πεντακοσίας δραχμάς, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκποίησιν καὶ ἄνευ τῶν εἰρημένων διατυπώσεων.—Ἐὰν μεταξὺ τῶν κινητῶν ὑπάρχωσι μετοχαὶ ἑταιριῶν, ἢ δημόσια χρεώγραφα, ἢ ἄλλα τοιαύτης φύσεως ὁμόλογα, ἡ ἐκποίησις αὐτῶν γίνεται μόνον δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιτρεπούσης αὐτήν, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου· τὸ δικαστήριον διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ὁρίζει καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκποιήσεως.

62. Ἐνόσῳ ἡ μήτηρ ἀπολαμβάνει δυνάμει τοῦ νόμου τὴν ἐπικαρπίαν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, ἐὰν προκρίνῃ νὰ διατηρήσῃ τὰ κινητὰ διὰ νὰ τὰ παραδώσῃ αὐτούσια, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πωλήσῃ αὐτά. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μήτηρ προκαλεῖ ἰδίαις αὐτῆς δαπάναις ἀκριβῆ αὐτῶν ἐκτίμησιν ὑπὸ πραγματογνωμόνων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου. Ἐὰν δὲ τὰ κινητὰ ταῦτα δὲν ἀποδοθῶσιν αὐτούσια, καταβάλλεται ἡ ἐν τῇ ἀνωτέρω ἐκτιμήσει ἀξία αὐτῶν.

63. Κατὰ τὴν ἔναρξιν πάσης ἐπιτροπείας, ἐξαιρουμένης τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός, τῆς ἐχούσης τὴν ἐπικαρπίαν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον κανονίζει ἀναλόγως τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνηλίκου τὸ ποσὸν τῆς ἀναγκαίας ἐτησίας δαπάνης, πρός τε συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς διαχείρισιν τῆς περιουσίας του. Ἡ αὐτὴ πρᾶξις ὁρίζει ῥητῶς ἐὰν ἐπιτρέπηται εἰς τὸν ἐπίτροπον νὰ παράσχῃ ἀμοιβὴν καὶ πόσην εἰς βοηθόν, ὃν τυχὸν προσλαμβάνει.

64. Ἀφαιρουμένης τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον ὁριζομένης δαπάνης, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον προσδιορίζει τὴν ποσότητα ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου ἀνήκοντα χρήματα.—Ἐὰν δὲ ὁ ἐπίτροπος δὲν πράξῃ τοῦτο τὸ πολὺ ἐντὸς ἓξ μηνῶν, ἀφ' ἧς παρέλαβεν αὐτά, ὀφείλει τόκους ἕνεκα τῆς εἰρημένης ποσότητος. Ἀλλ' ὅταν τὸ ποσόν, ὅπερ πρέπει νὰ καταστῇ παραγωγόν, ὑπερβαίνῃ τὰς δισχιλίας δραχμάς, ὀφείλει, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, νὰ προκαλέσῃ δικαστικὴν ἀπόφασιν προσδιορίζουσαν τό τε πρόσωπον, εἰς ὃ θέλουσι δοθῆ τὰ χρήματα, καὶ τὰς ἀπαιτουμένας ἀσφαλείας. Ἡ γνωμοδότησις αὕτη καὶ ἡ ἀπόφασις δὲν ἀπαιτοῦνται, ὅταν τὰ χρήματα ταῦτα πρόκειται νὰ κατατεθῶσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προθεσμίαν πρὸς τοῦτο.[2]) Ἡ ἀπογραφὴ συντάσσεται παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου[3]) δυναμένου νὰ παραστῇ καὶ δι' ἀντιπροσώπου εἰδικὴν ἔχοντος ἐντολήν, ὅπερ ἐπίσης δύναται νὰ πράξῃ καὶ ὁ ἐπίτροπος οὐδενὸς νόμου ἀπαιτοῦντος τὴν αὐτοπρόσωπον παράστασιν κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς.[4])

Παραλειπομένης δολίως τῆς ἀπογραφῆς ὁ ἐπίτροπος ὤφειλε κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ἀποζημίωσιν κατὰ τὸ διαφέρον ἀνευρισκομένην διὰ τοῦ ἐνδίκου ὅρκου.[5]) Παρ' ἡμῖν ἐξ οἱουδήποτε λόγου μὴ συνταχθείσης ἀπογραφῆς, ἀποδειχθήσεται διὰ μαρτύρων ἡ εἰς τὸν ἐπίτροπον περιελθοῦσα περιουσία τοῦ ἀνηλίκου ἐν ἀνάγκῃ δὲ δοθήσεται παρ' αὐτοῦ καὶ ἐκτιμητικὸς ὅρκος.[6])

Κατὰ ῥητὴν τῶν ῥωμαίων διάταξιν ὁ ἐπίτροπος ἀπηλλάσσετο τῆς πρὸς ἀπογραφὴν ὑποχρεώσεως, ἐὰν ῥητῶς διέταττε τοῦτο ὁ διαθέτης,[7]) ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου

παρὰ τῇ ἐθνικῇ τραπέζῃ, ἤ τινι ταμιευτηρίῳ ἀνεγνωρισμένῳ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

65. [3]Ἂν ὁ ἐπίτροπος δὲν προκαλέσῃ τὸν παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος, ἀφ' ἧς ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου ἀνήκοντα χρήματα, καταβάλλει μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας τόκον πάσης παρ' αὐτῷ ὑπαρχούσης ποσότητος.

1) Εἰ μὲν πρότερον τῇ αἰτήσει τινὸς τῶν ἐν ἄρθροις 1050 καὶ 1051 πολ. δικον. ἐπετέθησαν σφραγῖδες, ὁ ἐπίτροπος αἰτεῖται τὴν ἄρσιν τῶν σφραγίδων, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἀπογραφήν, εἰ δὲ μήπω ἐγένετο σφράγισις, αἰτεῖται πρότερον ταύτην καὶ εἶτα τὴν ἄρσιν πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς, ὅπως οὕτως ᾖ βέβαιον τὸ χρονικὸν σημεῖον, ἀφ' οὗ ὡς ἐκ τῆς παρεμβάσεως τῆς ἀρχῆς ἐξέλιπεν ἡ ὑπόνοια τῆς ὑφαιρέσεως. Παπαρρηγόπουλος 3 § 364.

2) Κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 451 ὁ ἐπίτροπος πράττει τοῦτο ἐντὸς δεκαημέρου ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ, ὅπερ ὁ ἡμέτερος παρέλειψε, διότι ὡς ἐκ τοῦ «ὡς τάχιστα» ὁ ἐπίτροπος εὐθύνεται διὰ πᾶσαν ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας βραδύτητα.

3) Τηρουμένων τῶν διατυπώσεων τοῦ ἄρθρου 1071 τῆς πολ. δικονομίας.

4) Demolombe VII. Nº 555, Aubry et Rau I. § 112 not. 3.

5) «jureiurando in litem». L. 7 pr. (26, 7).

6) Ἄρθρ. 304, 383 πολ. δικ. Demolombe VII. Nº 569, Aubry et Rau I. § 112 ἀποδεχομένους ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον καὶ τὴν «commune renommée,» ὅπερ ἀποκρούει Laurent V. Nº 11.

7) L. 13 § 1 C. (5, 51) . . . nisi testatores . . . specialiter inventorium conscribi vetuerint. Ὅρα καὶ Κληρονομ. Δίκαιον § 320, 321.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ἐπίτροπον τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς ἐπιβαλλομένης προσωπικῶς εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν δημοσίαν ἀναγομένης τάξιν. Ἀπογραφὴ καὶ λογοδοσία βαίνουσιν ἐκ παραλλήλου, ὁ δὲ πρὸς λογοδοσίαν ὑπόχρεως κατ' οὐδένα τρόπον ἀπαλλάσσεται τῆς πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς ὑποχρεώσεως,[8]) διὸ καὶ περιαιρεῖται πᾶσα τοιαύτη ἐν διαθήκῃ ῥήτρα.

Ἂν διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας ἕτερος ἐπίτροπος διαδέχεται τὸν ὑπάρχοντα, τὴν ἀπογραφὴν ἀντικαθίστησιν ἡ παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου διδομένη λογοδοσία ὑπὸ τοῦ ἀπελθόντος ἐπιτρόπου ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἐνῷ τοὐναντίον ἀπαιτεῖται ἀπογραφὴ διὰ πᾶσαν διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας ἐπαγομένην εἰς τὸν ἀνήλικον κληρονομίαν.[9])

Τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου ἀπαιτεῖ, ὅπως ἐκ προοιμίων ἡ γνωστὴ πᾶσα τυχὸν κατ' αὐτοῦ ἀπαίτησις τοῦ ἐπιτρόπου, διὸ καὶ ὀφείλει οὗτος, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου παριστάμενος κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς, νὰ δηλώσῃ τὴν ἀπαίτησιν, ληξιπρόθεσμον ἢ μὴ τοιαύτην, ἣν ἔχει κατὰ τοῦ ἀνηλίκου.[10]) Ἐπὶ ἐκκαθαρισμένης ἀπαιτήσεως ὀφείλει ὁ ἐπίτροπος νὰ δηλώσῃ ἀκριβῶς τὸ ποσόν, ἀνεκκαθαρίστου δ' οὔσης ταύτης ἀρκεῖ καὶ ἡ κατὰ προσέγγισιν δήλωσις τοῦ ποσοῦ.[11]) Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη, μὴ διαστέλλοντος τοῦ νόμου, ἐπιβάλλεται παντὶ ἐπιτρόπῳ οὐδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἐξαιρουμένης, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐν ἰδιότητι ἐπιτρόπου καλεῖται καὶ οὐχὶ ὡς ἐνασκοῦσα πατρικὴν ἐξουσίαν.[12]) Παραλειπομένης τῆς δηλώσεως ἀπόλλυσιν ὁ ἐπιτρο-

8) Demolombe VII. Nº 548, 549, Aubry et Rau I. § 112 not. 15, Laurent V. Nº 10.

9) Demolombe VII. Nº 552, Aubry et Rau I. § 112.

10) Ἄρθρ. 60. Νεαρ. 72 κεφ. δ'. Ἐνδεχόμενον ἡ τοῦ ἐπιτρόπου ἀπαίτησις νὰ ᾖ ἐξωφλημένη, τὸ δ' ἐξοφλητήριον εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ ἀνηλίκου, καὶ ὅπερ εἰ τυχὸν δὲν ἀπογραφῇ, δύναται νὰ καταστρέψῃ ὁ ἐπίτροπος ἀπαιτῶν αὖθις τὸ αὐτό. Ὅθεν ὁ ἐπίτροπος, οὗ ἐξωφλήθη ἡ ἀπαίτησις δὲν θέλει τολμήσει νὰ δηλώσῃ ἑαυτὸν δανειστὴν φοβούμενος μὴ τυχὸν ἀνευρεθῇ τὸ ἐξοφλητήριον. Κατὰ τῆς τοιαύτης κακῆς τοῦ ἐπιτρόπου πίστεως ἐπιζητεῖ ὁ νόμος νὰ ἀσφαλίσῃ τὸν ἀνήλικον. Laurent V. Nº 12.

11) Laurent V. Nº 13, Dalloz, Minorité Nº 417.

12) Demolombe VII. Nº 562, καθ' ὃν δὲν ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις ὡς πρὸς τὴν μητέρα μὴ δηλώσασαν τὴν ἐκ προικὸς ἀπαίτησιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πος τὴν κατὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου ἀπαίτησιν, ἐὰν ἦν γνωστὴ αὐτῷ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς, διότι ἂν ἠγνόει τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς δὲν ἀπόλλυσι τὰ ὀφειλόμενα, διότι τὴν καλὴν αὐτοῦ πίστιν σέβεται ὁ νόμος.[13])

Ἡ ἀπώλεια τῆς ἀπαιτήσεως ἐπέρχεται εἴτε ἐρωτηθῇ ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου[14]) εἴτε οὔ. Ἡ αὐστηρότης τοῦ νόμου ἀπαγγέλλοντος ἀπώλειαν τῆς ἀπαιτήσεως, κἂν μὴ ἐρωτηθῇ ὁ ἐπίτροπος εἶναι ἀδικαιολόγητος, διότι ὁ ἐπίτροπος δὲν εἶναι συνήθως καὶ νομικός, τὸ δὲ ἀξίωμα, ὅτι ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια δὲν συγγιγνώσκεται, δὲν εἶναι ἀείποτε ἀληθὲς ἐφαρμοζόμενον ἀδιακρίτως.[15])

Ὁ παρεπίτροπος δὲν ἔχει διαχείρισιν, οὐδ' ἐπιλαμβάνεται τῆς περιουσίας, οὗ ἕνεκεν ἀργεῖ ὡς πρὸς αὐτὸν ἡ ὑποχρέωσις τῆς δηλώσεως.[16])

Ἐκποίησις κινητῶν.

§ 268. Τῶν κινητῶν ἁπάντων ἡ συντήρησις δὲν εἶναι λυσιτελής, διότι ταῦτα συνήθως δὲν εἶναι παραγωγικά, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ εἰς φθορὰν καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπόκεινται. Τούτου ἕνεκεν ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἀπογραφῆς νὰ πωλήσῃ παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου τὰ κινητὰ τοῦ ἀνηλίκου, ὧν τὴν διατήρησιν δὲν ἐπέτρεψε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον,[1]) ἐξ οὗ δῆλον

---

13) Τὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου «γνωστὴν» ἐλλείπει ἐκ τοῦ ἄρθρου 451 γαλλ. κώδ. ἀλλ' οἱ ἑρμηνευταὶ ἀποδέχονται τὴν ἐν τῷ κειμένῳ λύσιν. Demolombe VII. Nº 563, Laurent V. Nº 14.

14) Κατὰ τὸ ἄρθρον 60 ὁ τὴν ἀπογραφὴν συντάττων ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ 50—500 δραχμῶν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἐπίτροπον ἂν ἔχῃ ἀπαίτησιν καὶ νὰ ἀναφέρῃ ἐν τῇ ἐκθέσει τὴν ἐρώτησιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐπιτρόπου.

15) Κατὰ τὸ ἄρθρ. 451 τοῦ γαλλ. κώδ. ἡ δήλωσις ἐπιβάλλεται «sur la réquisition que l' officier public sera tenu de lui en faire». Τὸ νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 459 ἐτήρησε τὴν διάταξιν τοῦ γαλλ. νόμου.

16) Demolombe VII. Nº 566.

1) Κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου τὸ συμβούλιον ἀποφαίνεται περὶ τῶν μὴ συντηρητέων, οὕτω δ' ἐμμέσως ὁρίζει τὰ ἐκποιητέα, ἐνῷ κατὰ τὸ ἄρθρ. 452 γαλλ. κώδ. τὸ συμβούλιον ῥητῶς ἀποφαίνεται περὶ τῶν τηρητέων. Ἐὰν ἐν συνόλῳ ἡ ἀξία τῶν ἐκποιητέων δὲν ὑπερβαίνῃ τὰς 500 δραχμὰς κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀπογραφῇ ἀποτίμησιν αὐτῶν, τὸ συμβούλιον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πώλησιν καὶ ἄνευ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 61 διατυπώ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ἐκεῖνα, περὶ ὧν τὸ συμβούλιον δὲν ἀπεφήνατο οὕτω, δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ ὁ ἐπίτροπος, διότι τοῦτο εἶναι τοῦ συμβουλίου δικαίωμα καὶ οὐχὶ τοῦ ἐπιτρόπου.[2])

Ὁ νόμος οὐδεμίαν ἔταξε προθεσμίαν πρὸς πώλησιν τῶν κινητῶν, ἀλλὰ παραλείπων ταύτην ὁ ἐπίτροπος ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας φέρει τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας καὶ χειροτερεύσεως.[3])

Κινητά, ὧν τὴν συντήρησιν δὲν ἐπέτρεψε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, καὶ ἅτινα τούτου ἕνεκα πωλοῦνται εἰσὶ τὰ ἐνσώματα κινητὰ τὰ ἤδη κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιτροπείας ὑπάρχοντα εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ὡς καὶ τὰ μετ' αὐτὴν περιερχόμενα τῷ ἀνηλίκῳ. Εἰς τὴν τοιαύτην τῶν κινητῶν κατηγορίαν δὲν περιλαμβάνονται αἱ ἀπαιτήσεις, καὶ αἱ πρόσοδοι, διότι αὗται εἶναι χρησιμοποίησις κεφαλαίων.[4]) Οἱ καρποὶ ἐπίσης δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐκποιητέων κινητῶν, διότι ἡ τούτων πώλησις ἀνάγεται εἰς τὰς συνήθεις τῆς διαχειρίσεως πράξεις.

Τὰ περὶ ἐπιστημονικῶν ἀντικειμένων ἢ μουσικῶν συνθέσεων χειρόγραφα τοῦ ἀποβιώσαντος, διατηρούμενα οὐδεμίαν ἀποφέρουσι πρόσοδον, διὸ καὶ τούτων δύναται νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν συντήρησιν τὸ συμβούλιον, ὅτε πωλοῦνται, καθ' ὃν καὶ τὰ κινητὰ τρόπον.

Μετοχαὶ ἑταιριῶν, χρεώγραφα τοῦ δημοσίου, ἢ ἄλλης τοιαύτης φύσεως ὁμόλογα ὀνομαστικὰ ἢ ἀνώνυμα ἐκποιοῦνται, ἐὰν τὸ δικαστήριον ἐπιτρέψῃ τοῦτο δι' ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην

σεων. Ἡ πώλησις ἐνεργεῖται κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 891—906 τῆς πολ. δικ. ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου διοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 893 τῆς πολ. δικ. κοινοποιήσει περιεχούσῃ περιγραφὴν τῶν πωληθησομένων καὶ ἐκτίμησιν αὐτῶν γενομένην ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπιτρόπου.

2) Οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ παρὰ Καλλιγᾶ 4 § 319, ὅτι καὶ ταῦτα πωλεῖ ὁ ἐπίτροπος, διότι ἡ γνώμη τοῦ συμβουλίου εἶναι δικαιολογία τῆς μὴ ἐκποιήσεως. Τὰ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου πωλούμενα πωλοῦνται παρὰ τὸν νόμον, διότι τὸ συμβούλιον ἀποφαινόμενον περὶ τῶν μὴ συντηρητέων, ὁρίζει ἐμμέσως ἐκεῖνα, ἅτινα δὲν πρέπει νὰ πωληθῶσι.

3) Demolombe VII. Nº 583, 584, Laurent V. Nº 20. Κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. φέρει τὴν εὐθύνην ταύτην μὴ πωλῶν τὰ κινητὰ ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς ἀπογραφῆς. Ἄρθρ. 452.

4) Demolombe VII. Nº 572, 585, Aubry et Rau I. § 112, Laurent V. Nº 16.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἐν τῇ ἀποφάσει ὁρίζεται καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκποιήσεως.

Ἐὰν ὁ διαθέτης ἀπολύτως ἀπηγόρευσε τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῶν κινητῶν, ἀνίσχυρος ἡ ἀπαγόρευσις, ἐφ' ὅσον ἐκ ταύτης δὲν ἀποκτᾷ ἕτερος δικαίωμα, εἰς ὃν περιέρχονται τὰ καταλειφθέντα ἀπὸ γνώμης τοῦ τελευτήσαντος. Ἀλλ' ἐὰν ὁ διαθέτης ἀπηγόρευσε τὴν ἀπαλλοτρίωσιν διαρκούσης τῆς ἀνηλικότητος, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον σεβόμενον τὴν τούτου βούλησιν δὲν θέλει ἀποφανθῇ ἄνευ σπουδαίων λόγων καὶ ἀπολύτου ἀνάγκης, ὅτι δὲν ἐπιτρέπει τὴν συντήρησιν τῶν ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον καταλειφθέντων. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἐναντίον ἀποφανθῇ, κατὰ νόμον πράττει, διότι τὰ τῆς ἐπιτροπείας ὡς εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν ἀναγόμενα ῥυθμίζονται ὡς ὁ νόμος ὥρισεν, οὗ ἡ ἰδιωτικὴ βούλησις δὲν δύναται νὰ ᾖ ὑπερτέρα.[5])

Ἐὰν ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνηλίκου ὑπάρχῃ ἐμπορικὸν ἢ βιομηχανικὸν κατάστημα, ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκποιήσεως τῶν κινητῶν, ὧν τὴν συντήρησιν δὲν ἐπέτρεψε τὸ συμβούλιον, κατ' ἀνάγκην θέλει ἐπέλθει ἡ διαλυσις. Ἀλλὰ τοῦτο ἐν πολλοῖς δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπιζήμιον, ἰδίως μάλιστα ὅταν τὸ κύριον τοῦ καταστήματος κεφάλαιον ὑπάρχῃ ἐν τῇ ἑδραίᾳ περὶ αὐτοῦ ἐμπορικῇ πίστει, τὰ δ' ἐν αὐτῷ κινητὰ παρίστανται ὡς τι ὅλως δευτερεῦον, ἢ μᾶλλον ὡς τὸ ὄργανον, δι' οὗ χρησιμοποιεῖται τὸ ἠθικὸν τοῦ καταστήματος κεφαλαιον.

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ὁ ἐπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις διὰ πλοιάρχου ἢ προεστώτων, κατὰ διάταξιν δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καταπαύοντος τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων διχογνωμίας ὁ τοῦ μαινομένου κηδεμὼν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἐξακολουθεῖ τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν ἑταιρίαν ἢ προκαλεῖ τὴν λύσιν αὐτῆς.[6]) Ὁ γαλλικὸς νόμος ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος οὐδὲν ἀποφαίνονται περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ σπουδαιότης τοῦ ζητήματος δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τῶν νεωτέρων νομοθετῶν. Ὁ σαξωνικὸς νόμος οὐδὲν ὥρισεν, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου ἐκανονί-

5) Demolombe VII. Nº 579, Aubry et Rau I. § 112. Ἀντιδοξεῖ Laurent V. Nº 18.

6) L. 47 § 6, L. 58 (26, 7), L. 7 C. (4, 37). Rudorff II. σ. 361.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σθησαν δι' ἰδίας διαταξεως,[7]) δι' ἧς ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται, ἂν συμφέρῃ ἡ ἐξακολούθησις τῆς βιομηχανίας ἢ ἐμπορίας, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἰταλικὸς νόμος ὥρισεν, ὅτι τὸ δικαστήριον μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦτο.[8])

Ἐν ἀπορίᾳ ἰδίας περὶ τούτου διατάξεως ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ οὐδὲν ἕτερον ἕπεται, ἢ ὅτι τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, καθὸ ἔχον ἐξουσίαν νὰ ἀποφανθῇ περὶ συντηρήσεως κινητῶν, δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συντήρησιν ἐμπορικοῦ καταστήματος, ὅπως κατὰ μικρὸν καὶ ἐν καταλλήλῳ ὥρᾳ ἐκποιηθῶσι τὰ κινητά, καὶ μὴ ἐπέλθῃ ζημία ἐκ τῆς ἐσπευσμένης καὶ ἀποτόμου διαλύσεως, ἀλλ' ἡ περαιτέρω ἐξακολούθησις ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἀποβαίνει ἀδύνατος μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου τοιαύτας πράξεις. Μηχανικοῦ καταστήματος ἢ ἐργαστηρίου τέχνης ἐπιτρέπεται ἡ κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου συντήρησις, ἐφ' ὅσον πρὸς λειτουργίαν αὐτοῦ δὲν ἀπαιτοῦνται ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις.[9])

Ἡ περὶ πωλήσεως τῶν μὴ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ συμβουλίου συντηρητέων κινητῶν διάταξις ἀργεῖ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν μητέρα, κεκτημένην ἐκ τοῦ νόμου τὴν ἐπικαρπίαν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, ὅτε ἡ μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ τὰ κινητά, ὅπως ἀποδώσῃ ταῦτα αὐτούσια. Ἀλλ' ἡ περὶ τούτου διάταξις οὐδεμίαν νῦν ἔχει ἐφαρμογήν, διότι οὔτε τὸ κρατοῦν δίκαιον ἀπονέμει τῇ μητρὶ τοιαύτην ἐπικαρπίαν, οὔτε νεώτερος νόμος ἐδημιούργησε τοιοῦτο ὑπὲρ τῆς μητρὸς δικαίωμα.

Προσδιορισμὸς ἐτησίας δαπάνης.

§ 269. Ἑτέρα ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐπιτροπείας ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἐπίτροπον ὑποχρέωσις, ἤτοι ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν συγκρότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὅπως τοῦτο κανονίσῃ τὴν ἐτησίαν δαπάνην κατὰ λόγον τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου

7) Verordnung, das Verfahren in nichtstreitigen Rechtssachen betreffend, vom 9 Januar 1865 § 50, 51, 52.

8) Ἄρθρ. 299. Οὕτω καὶ νομοσχέδιον ἐν ἄρθρ. 462. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἀποδέχεται καὶ τὸ γερμανικὸν νομοσχ. ἐν § 1663.

9) Ὁ Demolombe VII. Nº 589 ἀπονέμει εἰς τὸ συμβούλιον ἐξουσίαν, ἣν δὲν ἔχει ἐκ τοῦ νόμου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν ὡς καὶ διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Οὕτω πράττων ὁ ἐπίτροπος ἔχει ἐκ προοιμίων δεδικαιολογημένην τὴν δαπάνην ὡς ἀπὸ γνώμης τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου γενομένην, ἐνῷ παραλείπων τὸν τοιοῦτον κανονισμόν, δὲν ἀπόλλυσι μὲν τὰ δαπανηθέντα, ἀλλ' ὀφείλει νὰ δικαιολογήσῃ ταῦτα εἰς αὐστηρότερον ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης παραλείψεως ὑποβαλλόμενος ἔλεγχον.[1])

Καλῆς διαχειρίσεως ἴδιον εἶναι οὐ μόνον ἡ συντήρησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπαύξησις τῆς περιουσίας, διὸ καὶ ἡ ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν συντήρησιν, ἐκπαίδευσιν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας δέον, ἐφ' ὅσον τοῦτο δυνατόν, νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ τὴν ἐτησίαν πρόσοδον. Ἀλλ' ἐὰν ἡ πρόσοδος δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς τὴν ἐτησίαν δαπάνην τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὴν συντήρησιν, ἰδίως δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν, οὐδὲν τὸ κωλύον, ὅπως καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου δαπανηθῇ, διότι ἡ ἐκμάθησις ἐπιστήμης καὶ τέχνης εἶναι ἐπίσης παραγωγὸν κεφάλαιον, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἀδικαιολόγητος πᾶς τοιοῦτος περιορισμὸς χάριν χρηματικοῦ συμφέροντος ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνηλίκου μορφώσεως.

Ἐπὶ τοῦ ἅπαξ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιτροπείας καταρτισθέντος προϋπολογισμοῦ δαπανῶν καὶ προσόδων δὲν δύναται νὰ βαδίσῃ ὁ ἐπίτροπος ἀπαρεγκλίτως τηρῶν αὐτόν, διότι προϊούσης τῆς ἡλικίας καὶ αἱ ἀνάγκαι πολλαπλασιάζονται καὶ ἔκτακτοι τοιαῦται ἀναφαίνονται, διὸ καὶ μικραὶ ὑπερβάσεις δὲν θεωροῦνται ὡς παρὰ τὰ κεκανονισμένα γενόμεναι, διότι καὶ τὸ τῶν δαπανῶν ποσὸν κατὰ προσέγγισιν ὁρίζεται. Ἀλλ' ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη πολὺ μείζονος δαπάνης, ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου, ὅπως τοῦτο ἐπιτρέψῃ αὔξησιν δαπανῶν, διότι ἄλλως δαπανᾷ ἄνευ ἀδείας τοῦ συμβουλίου, ὅπερ εἶναι ἁρμόδιον νὰ κανονίσῃ τὰ περὶ τούτου, καλούμενον δ' ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ κυρώσῃ τὰ γενόμενα, ἐνδέχεται νὰ καταλογίσῃ τὴν δαπάνην εἰς βάρος τοῦ ἐπιτρόπου ὡς μὴ δικαιολογουμένην.

Τὸ αὐτὸ ὀφείλει νὰ πράξῃ καὶ ὁ ἐπίτροπος διὰ πᾶσαν αὔξησιν δαπανῶν τῆς διαχειρίσεως.[2])

---

[1]) Demolombe VII. N⁰ 603, Aubry et Rau I. § 112 σ. 442, Laurent V. N⁰ 23.

[2]) Τὸ συμβούλιον ὁρίζει τὰς δαπάνας καὶ ὁ ἐπίτροπος, ὅπως θεωρηθῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν ᾗ περιπτώσει μήτηρ ἐπίτροπος ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, αὕτη καὶ μόνη ἔχει πᾶσαν τὴν πρόσοδον, διὸ καὶ ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ προκαλέσῃ τὸν τοιοῦτον κανονισμὸν τῶν δαπανῶν ὀφείλουσα ἐξ ἰδίων νὰ δαπανήσῃ διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου.

Ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ κανονισμοῦ τῶν δαπανῶν πράξει ἀποφαίνεται τὸ συμβούλιον, ἐὰν ἐπιτρέπηται εἰς τὸν ἐπίτροπον νὰ παράσχῃ ἀμοιβὴν καὶ ὁποίαν εἰς βοηθὸν ὑπ' αὐτοῦ προσλαμβανόμενον χάριν τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας, εἴτε διότι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ καὶ τεχνικαὶ γνώσεις, εἴτε διότι τὰ ἀκίνητα αὐτῆς εὑρηνται διεσπαρμένα εἰς πολλὰ μέρη. Ἡ τοῦ συμβουλίου γνώμη ἀπαιτεῖται ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀμοιβῆς, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ συμβουλίου ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διορίσῃ ἐντολοδόχον πρὸς διεξαγωγὴν ὡρισμένων τῆς διαχειρίσεως πράξεων, τοῦ ἐπιτρόπου φέροντος ἀείποτε τὴν εὐθύνην τῶν κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ ἐνεργούντων.[3])

Ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα.

§ 270. Μετὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐτησίας δαπάνης πρὸς συντήρησιν καὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ ἀνηλίκου ἕπεται ἀμέσως ἡ σκέψις περὶ τοῦ ποσοῦ, ἀφ' οὗ ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνηλίκου χρήματα, εἴτε ταῦτα εὑρηνται νῦν ὡς κεφάλαιον, εἴτε καθίστανται τοιοῦτον ὡς ὑπολειπόμενον περίσσευμα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν. Περὶ τῆς ποσότητος, ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὸν τὸ χρῆμα, ἀποφαίνεται τὸ συμβούλιον, ἂν δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπερβαίνῃ τὰς δισχιλίας δραχμάς, τὸ δικαστήριον δι' ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην τοῦ συμβουλίου γνωμοδότησιν ὁρίζει τὸ πρόσωπον, ᾧ δοθήσονται τὰ χρήματα, καὶ τὴν παροχὴν πραγματικῆς ἢ προσωπικῆς ἀσφαλείας. Ἡ γνωμοδότησις τοῦ συμβου-

---

δαπανήσας κατὰ νόμον, ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου, διὸ καὶ οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ κατὰ Καλλιγᾶν 4 § 324 φρονοῦντα, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ἐκ τοῦ νόμου διὰ πᾶσαν καθ' ὑπέρβασιν δαπάνην ἡ γνώμη τοῦ συμβουλίου. Ἄλλο τὸ ζήτημα, τί θέλει πράξει τοῦτο διὰ τὰ ἄνευ τῆς τούτου γνώμης δαπανηθέντα.

3) Demolombe VII. Nº 608, Aubry et Rau I. § 112 σ. 442.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λίου καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου περὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἀσφαλειῶν περιττή, ἐὰν τὰ χρήματα κατατεθῶσι παρὰ τῇ ἐθνικῇ τραπέζῃ ἢ παρὰ ταμιευτηρίῳ ἀνεγνωρισμένῳ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ἐντὸς μηνῶν ἓξ, ἀφ' ἧς παρέλαβε τὰ χρήματα, δὲν καταστήσῃ ταῦτα παραγωγά, ὀφείλει τόκον ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου, ὅπερ ὡρίσθη, ὅπως μετατραπῇ εἰς παραγωγόν. Ἡ ἑξάμηνος προθεσμία δίδοται τῷ ἐπιτρόπῳ, ὅπως ἀνέτως καὶ μετὰ ὥριμον σκέψιν διαθέσῃ τὰ χρήματα καὶ οὐχὶ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ὠφέλειαν, διὸ καὶ ἂν πρὸ τοῦ ἑξαμήνου ἐκτοκίσῃ ἢ ἄλλως καταστήσῃ παραγωγά, ἢ ἐν ἰδίοις ἀναλώσῃ ταῦτα, ὀφείλει τόκον.

Ἂν ὁ ἐπίτροπος ἐντὸς μηνῶν ἓξ δὲν δυνηθῇ ἐπωφελῶς νὰ καταστήσῃ τὰ χρήματα παραγωγά, ἢ λυσιτελέστερον κρίνῃ ἀναμένων ἐπὶ μικρὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ ταῦτα μᾶλλον ἐπικερδῶς μετὰ παρόδον τοῦ ἑξαμήνου, ἀπαλλάσσεται τῆς καταβολῆς τόκου ἀποδεικνύων, ὅτι ἡ βραδύτης ἐγένετο ἀπὸ τοιούτου σκοποῦ χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου, ἀλλὰ νομιμώτερον εἶναι νὰ προκαλέσῃ περὶ τούτου γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου, διότι οὕτως ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης ἔχων πρόχειρον τὴν δικαιολογίαν, ὅτι ἔπραξε κατὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου.[1])

Ἂν ὁ ἐπίτροπος δὲν προκαλέσῃ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου τὸν προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος, ἀφ' ἧς καθίστησι παραγωγὰ τὰ χρήματα, ὀφείλει μετὰ παρέλευσιν ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς λήψεως τόκον ἐφ' ἁπάσης τῆς εἰς τὴν διαχείρισιν αὐτοῦ περιελθούσης χρηματικῆς ποσότητος.

Ὡς ἔχει ἡ σύνταξις τοῦ νόμου, μᾶλλον ὑποδείκνυται ἡ ἔννοια, ὅτι ὁ νομοθέτης ἀπέβλεψεν εἰς τὰ ἤδη κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπιτροπείας μετὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐτησίας δαπάνης ὑπάρχοντα χρήματα, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν διαρκειαν τῆς ἐπιτροπείας περιερχόμενα τῷ ἀνηλίκῳ ἐκ κληρονομίας, ἐκποιήσεως κινητῶν, καταβολῆς ὀφειλομένων καὶ τῶν τοιούτων.[2]) Οὐδεμία ἀμφιβολία,

---

[1]) Demolombe VII. Nº 113, 114.

[2]) Ἔτι ἀτελεστέρα ἡ τοῦ ἄρθρ. 455 τοῦ γαλλ. κώδικος λέγοντος μόνον περὶ τῶν πλεοναζόντων εἰσοδημάτων «l'excédant des revenus,» εἰς ἃ προσέκρουσαν οἱ ἑρμηνευταί. Demolombe VII. Nº 618. Laurent V. Nº 32.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων ὀφείλει τόκους ὁ ἐπίτροπος ἀθετῶν τὴν ἐπιβαλλομένην αὐτῷ ὑποχρέωσιν.[3])

Οἱ τόκοι εἰσὶ καὶ οὗτοι χρήματα, οὗ ἕνεκα καὶ τούτων ὡς διαθεσίμων κεφαλαίων ὀφείλονται τόκοι, ἂν ὁ ἐπίτροπος ἐντὸς τοῦ ἐξαμήνου δὲν καταστήσῃ παραγωγούς, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι τὴν αὐτὴν φέρει ὁ ἐπίτροπος εὐθύνην μὴ εἰσπράττων τὰ εἰς τὸν ἀνήλικον ὀφειλόμενα ἐπὶ τόκῳ ἥσσονι τοῦ συνήθους.[4])

Γ'.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

1.

Πράξεις, ἃς ἐνεργεῖ μόνος ὁ ἐπίτροπος.

Τίνες ἐν γένει αἱ πράξεις αὗται.

§ 271. Εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀνατίθησιν ὁ νόμος τὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ ἀνηλίκου κατὰ πᾶσαν νομικὴν πρᾶξιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ὁ ἐπίτροπος δὲν ἔχει ἀπεριόριστον καὶ ἀνεξέλεγκτον ἐξουσίαν κατ' οἰκείαν πράττων κρίσιν, διότι διὰ τὰς σπουδαιοτέρας τῶν πράξεων ἀπαιτεῖται ὁτὲ μὲν γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὁτὲ δὲ πρὸς ταύτῃ καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἕτεραι διατυπώσεις.

Ὡς ἐκ τῆς διασκευῆς τοῦ νόμου δῆλον, ὅτι τὰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως, περὶ ὧν οὐδεμίαν ὁ νόμος διαγράφει διατύπωσιν, ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ ἐπίτροπος ἐπὶ τῇ προσωπικῇ αὐτοῦ εὐθύνῃ.[1])

3) Demolombe VII. N⁰ 619, Aubry et Rau I. § 112 σ. 443, Laurent V. N⁰ 32.

4) Demolombe VII. N⁰ 620.

1) Ὡς ἐκ τοῦ ἄρθρ. 450 γαλλ. κώδ. «administrera ses biens» προέβησάν τινες εἰς τὴν διάκρισιν πράξεων διαχειρίσεως (actes d'administration) καὶ πράξεων διαθέσεως (actes de disposition) ἐπὶ τῶν πρώτων μόνον ἀποδεχόμενοι τὴν ἄνευ διατυπώσεων ἐπιχείρησιν τῶν πράξεων τῶν μὴ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποβαλλομένων εἰς ἑτέραν διατύπωσιν. Laurent V. N⁰ 40—42. Τὴν διάκρισιν ταύτην ἀπεδοκίμασαν ὡς εἰς οὐδὲν συντελοῦσαν Aubry et Rau I. § 113 not. 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λεπτομερῶς ἀπαριθμοῦνται αἱ πράξεις, δι' ἃς ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, διὸ καὶ ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ νόμου ἀκριβείας ἀληθὲς ἴσως ἐν πᾶσιν καταδείκνυται τὸ ἀξίωμα ὡς πρὸς τὰς πράξεις τὰς ἐπιχειρουμένας παρὰ μόνου τοῦ ἐπιτρόπου. Ἀλλ' οἱ ἑρμηνευτικοὶ κανόνες τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς δὲν κεῖνται ἀργοί, οὗ ἕνεκα κἂν μὴ ῥητῶς διὰ πρᾶξίν τινα ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, οὐχ ἧττον ὁ ἐπίτροπος δὲν ἐπιχειρεῖ μόνος ταύτην, ἀλλ' ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὰς διατυπώσεις τὰς διαγραφομένας ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐὰν ὁ αὐτὸς ὑπάρχῃ λόγος καὶ ταὐτὴ τὴν φύσιν ἡ πρᾶξις πρὸς ἐκείνας, ὧν εἰδικῶς ἐμνημόνευσεν ὁ νόμος ὡς ὑποβαλλομένων εἰς τὰς τοιαύτας διατυπώσεις.[2])

Πράξεις συντηρήσεως.

§ 272. Ὁ ἐπίτροπος ἐπιχειρεῖ πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας καὶ καλλιέργειαν τῶν κτημάτων, ὡς καὶ συνομολόγησιν συμβάσεων ἐξασφαλιζουσῶν τὰ κινητὰ ἢ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου κατὰ κινδύνων πυρός. Ἐπίσης ἐνεργεῖ ἐγγραφὰς ὑποθηκῶν ἢ προσημειώσεων ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου καὶ ἐγείρει πᾶσαν οἱανδήποτε πραγματικὴν ἢ προσωπικὴν κατὰ τρίτων ἀγωγήν, ἐὰν ἐκ τῆς ἀναβολῆς τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς ἐπίκειται κίνδυνος συμπληρώσεως παραγραφῆς ἢ ἑτέρας ζημίας.[1])

Αἱ ἐπισκευαὶ εἰσιν ἐκ τῶν πράξεων τῆς διαχειρίσεως, ἃς ὁ ἐπίτροπος οὐ μόνον ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι ἄλλως εὐθύνεται ὡς ἐξ ἰδίας ἀμελείας ἐπενεγκὼν ζημίαν εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου. Ἐν τούτοις αἱ ἐπισκευαὶ δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς μέγα ποσόν, ἴσως δὲ καὶ ὑπέρτερον τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐρώτημα, ἂν κατ' οἰκείαν κρίσιν προβαίνῃ εἰς ταύτας ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ νόμος

---

2) Demolombe VII. Nº 587, 635, οὗ ὅμως αὐθαίρετος ἡ διάκρισις, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη πρᾶξις ἰσχυρὰ ὡς πρὸς τοὺς τρίτους καὶ ἀνίσχυρος ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον. Ὀρθὴ ἐν τούτῳ ἡ παρατήρησις τοῦ Laurent V. Nº 42.

1) Ἄλρθρ. 75, ὅπερ πληρέστερον τοῦ γαλλικοῦ περιλαμβάνει τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐπικειμένου ἐκ τῆς ἀναβολῆς κινδύνου, ἐνῷ ἐλλείποντος τούτου ἐν ἄρθρῳ 464 γαλλικοῦ κώδ. ἐρίζουσιν οἱ ἑρμηνευταί. Demolombe VII. Nº 687, 688, Laurent V. Nº 43.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπαναπαύεται εἰς μόνην τὴν εὐθύνην αὐτοῦ, ἢ ἂν ὀφείλῃ νὰ προκαλέσῃ γνώμην τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. Τὸ ζήτημα εἶναι σπουδαῖον, διότι ὁ ἐπίτροπος συνάπτει συμβόλαια μετ' ἐργολάβων καὶ ἂν μόνος καλῶς ἐπιχειρῇ τὰς ἐπισκευάς, τὰ οὕτω παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου πεπραγμένα, θεωρούμενα ὡς παρὰ τοῦ ἀνηλίκου γενόμενα, ὑποχρεοῦσιν αὐτὸν καθ' ὁλοκληρίαν.

Ἡ κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον παραδρομή, ἥτις ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ, εἰς διάστασιν περιήγαγε τοὺς ἑρμηνευτάς, ἀμηχανοῦντας νὰ πορισθῶσιν ἐκ τοῦ νόμου λύσιν λογικῶς μετ' αὐτοῦ συμβαδίζουσαν, ἐξασφαλίζουσαν δ' ἅμα καὶ τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου. Ἡ διάταξις, καθ' ἣν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει τὴν ἐτησίαν δαπάνην διὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας,[2]) δὲν ἐφαρμόζεται ἐν τῷ θεματι, διότι ἄλλη ἡ δαπάνη τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας καὶ ἄλλη ἡ πρὸς ἐπισκευήν, ὡς ἐπίσης ἀδόκιμον καὶ τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι αἱ τοιαῦται δαπαναι ἀφομοιοῦνται πρὸς ὄνειον, δι' ὃ ἰδιαι διαγράφονται διατυπώσεις.[3])

Ἡ ἐπισκευὴ μικρὰ ἢ μεγαλη εἰναι ἀείποτε πρᾶξις συντηρήσεως τῆς περιουσίας, ἣν ὁ ἐπίτροπος, ὡς ἔχων τὴν διαχείρισιν, ἐπιχειρεῖ μόνος, τοῦ νόμου μὴ κατονομαζοντος τὰς πράξεις ταύτας ὡς εἰς ἰδίας ὑποβαλλομένας διατυπώσεις.[4]) Τὸ ἐκ τούτου χάσμα μόνος ὁ νομοθέτης δύναται νὰ συμπληρώσῃ, καὶ οὐχὶ ἡ ἑρμηνεία.

Καταβολὴ καὶ εἴσπραξις ὀφειλομένων.

§ 273. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου ὀφειλόμενα καταβαλλει ὁ ἐπίτροπος, ἐφ' ὅσον βάσιμος καὶ ἀπαιτητὴ ἡ ὀφειλή, διότι ἄλλως πληρώνων μὴ ληξιπρόθεσμα ἄνευ παρακρατήσεως τοῦ τόκου εὐθύνεται. Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος δανειστὴς τοῦ ἀνηλίκου, αὐτὸς ἑαυτῷ καταβάλλει, μὴ συμπράττοντος τοῦ παρεπιτρόπου, διότι ἁπλῆ διαχειρίσεως πρᾶξις ἐνεργεῖται μὴ ὑπαρχούσης συγκρούσεως συμ-

2) Ἄρθρ. 63 ἀντίστοιχον τῷ 454 γαλλ. κώδ.

3) Ἄρθρ. 66 ἀντίστοιχον τῷ 457 γαλλ. κώδ. Ἐπὶ τῶν ἄρθρων τούτων στηριζόμενοι οἱ Duranton III. Nº 559 καὶ Demolombe VII. Nº 647—650 προβαίνουσιν εἰς διάκρισιν συνήθων καὶ μεγάλων ἐπισκευῶν, περὶ δὲ τῶν τελευταίων διδάσκουσιν, ὅτι ἂν αὗται δὲν γίνονται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλ' ἐκ τῶν κεφαλαίων, ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου.

4) Aubry et Rau I. § 113 σ. 456, Laurent V. Nº 44.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φερόντων,[1]) εἰ δ' ἔχει παρ' ἑαυτῷ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου, καταλογίζει ἀμέσως ταῦτα εἰς τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος τοῦ ἀνηλίκου, ὅπως οὕτω παύσῃ ὁ ὀφειλόμενος τόκος.[2]) Τοῦτο ὀφείλει νὰ πράξῃ ὁ ἐπίτροπος, ἐφ' ὅσον διὰ τῶν παρ' ἑαυτῷ χρημάτων ἐξοφλεῖται ὁλοσχερῶς ἡ ἀπαίτησις μὴ ὑποχρεούμενος εἰς τμηματικὴν καταβολήν, διότι ἐκ τῆς ἰδιότητος ἐπιτρόπου δὲν καθίσταται χείρων ἡ θέσις αὐτοῦ ὡς δανειστοῦ.[3])

Ὁ ἐπίτροπος εἰσπράττει τὰ ὀφειλόμενα τῷ ἀνηλίκῳ ἐκ τόκων, εἰσοδημάτων, προσόδων καὶ κεφαλαίων, δίδων ἐξόφλησιν, παραμελῶν δὲ ταύτην ἀναλαμβάνει πᾶσαν τὴν ἐκ τῆς ἀφερεγγυότητος τοῦ ὀφειλέτου εὐθύνην, ὀφείλει δὲ καὶ τόκους, ἂν μὴ τοκοφόρον τὸ ἀπαιτητὸν χρέος.[4]) Ἂν ὁ ἐπίτροπος ὀφειλέτης, ὀφείλει νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος ἅμα ληξιπρόθεσμον καταστάν.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἐπίτροπος εἰσπράττει καὶ δίδωσιν ἐξόφλησιν, παρέπεται, ὅτι συναινεῖ μόνος ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως καὶ εἰς τὴν ἐξάλειψιν ὑποθηκῶν καὶ προσημειώσεων καὶ ἄρσιν ἀσφαλειῶν ὑπαρχουσῶν διὰ τὴν ἐξοφληθεῖσαν ἀπαίτησιν.[5]) Ὁ ἐπίτροπος συναινῶν εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὑποθήκης χωρὶς νὰ λάβῃ τὸ ὀφειλόμενον, πράττει τοῦτο ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, ἀλλ' ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ ἐπιτρόπου πράξεως δὲν βλάπτονται τὰ καλῇ τῇ

---

1) Demolombe VII. Nº 656, Aubry et Rau I. § 113 σ. 457.

2) Ἂν μὴ ἔχῃ, ἡ ἀρχικῶς τοκοφόρος ἀπαίτησις παραμένει καὶ νῦν τοιαύτη, ἂν δὲ μὴ τοκοφόρος, δὲν καθίσταται τοιαύτη αὐτοδικαίως ἅμα τῇ λήξει, ἀλλ' ὀφείλει ὁ ἐπίτροπος νὰ προκαλέσῃ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, ὅπως τοῦτο ἀποφανθῇ, ἂν δέον νὰ μετατραπῇ εἰς ἔντοκον ἡ ἀπαίτησις τοῦ ἀνηλίκου, ἢ προτιμότερον νὰ δανεισθῇ ὁ ἐπίτροπος πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ. Ἄρθρ. 66. Demolombe VII. Nº 658, καθ' ὃν ἀρκεῖ μόνη ἡ γνωμοδότησις τοῦ συμβουλίου, διότι οὕτως ὁρίζει τὸ ἄρθρον 457 γαλλ. κώδ. ἐνῷ κατὰ τὸ ἡμέτερον 66 ἀπαιτοῦνται πλείονες διατυπώσεις.

3) Δὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως ἡ ἀπόσβεσις διὰ συμψηφισμοῦ, ὡς φρονεῖ Toullier II. Nº 1219, διότι ὁ ἐπίτροπος δὲν εἶναι ὀφειλέτης τοῦ ἀνηλίκου, οὐδὲ καθίσταται τοιοῦτος πρὸ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν καὶ τῆς λογοδοσίας. Demolombe VII. Nº 657.

4) Τόκους ὀφείλει ὁ ἐπίτροπος, ἀφ' οὗ κατὰ νόμον χρόνου ὤφειλε νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα, ἐὰν ἀπῄτει τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων. § 269. Demolombe VII. Nº 662.

5) Demolombe VII. Nº 661, Aubry et Rau I. § 113.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πίστει κτηθέντα δικαιώματα τρίτων, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ὑποθηκῶν μαρτυρεῖται, ὅτι ἡ ἐξάλειψις ὑποθήκης ἐγένετο διὰ πράξεως βεβαιούσης καταβολὴν τοῦ χρέους, ἐνῷ πράγματι οὐδὲν κατεβλήθη, ἀλλ' ὑπῆρξε συμπαιγνία ἐπιτρόπου καὶ ὀφειλέτου.[6])

Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι νομίμως καταβάλλεται τῷ ἐπιτρόπῳ ὡς ἐκπροσωποῦντι τὸν ἀνήλικον, δῆλον, ὅτι διὰ τῆς καταβολῆς αἴρεται ἡ ἐνοχή, ἐκτὸς ἂν τὸ δικαστήριον ἐπιτρέπον τὴν ἐκποίησιν τοῦ ἀκινήτου ὁρίσῃ ἐν τῇ ἀποφάσει, ἂν τὸ τίμημα θέλει παραμείνει τῷ ἀγοραστῇ, ἢ διατεθήσεται ἄλλως ἢ διὰ καταβολῆς πρὸς τὸν ἐπίτροπον, ὅτε ὁ ἀγοραστὴς πράττων ἄλλως ἢ κατὰ τὰ διὰ τῆς ἀποφάσεως διατεταγμένα δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ.[7])

Τῷ εἰς ὃν δίδοται τὸ δικαίωμα νὰ ἐξοφλήσῃ, δίδοται καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἀνανεώσῃ[8]) καὶ τὴν προθεσμίαν νὰ παρατείνῃ.

Κατὰ διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τροποποιήσαντος τὰ πρὸ αὐτοῦ κρατοῦντα, ὁ ὀφειλέτης τοῦ ἀνηλίκου καταβάλλων πρὸς τὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα δὲν ἀπαλλάσσεται, ἂν μὴ πρότερον δικαστικὴ ἀπόφασις ἐπιτρέψῃ τὴν καταβολήν, ἐκτὸς ἂν καταβάλλονται ἐνοίκια, πρόσοδοι καὶ τόκοι, οἱ δὲ τελευταῖοι οὗτοι οὔτε ἐκ πλειόνων τῶν δύο ἐνιαυτῶν χρεωστοῦνται, μηδὲ τὰ ἑκατὸν ὑπερβαίνουσι νομίσματα.[9])

Κατὰ τὸν νεώτερον νόμον οὐδένα ἐπιβάλλοντα περιορισμόν, ὁ ἐπίτροπος δύναται νὰ εἰσπράξῃ οἱουδήποτε ποσοῦ ἀπαίτησιν δίδων ἐξόφλησιν καὶ συναινῶν εἰς ἐξάλειψιν τῆς ὑποθήκης, χωρὶς οὐδ' αὐτὸς ὁ παρεπίτροπος νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου. Ἀλλ' οὕτω δὲν ἀσφαλίζεται τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου, διότι μέχρις οὗ ὁ ἐπίτροπος ἐντὸς τοῦ νομίμου χρόνου χρησιμοποιήσῃ τὰ εἰσπραχθέντα, ἅτινα δυνατὸν νὰ ὦσι καὶ ἡ μόνη περιουσία τοῦ ἀνηλίκου, πολλὰ ἐνδέχονται εἴτε ἐκ τύχης, εἴτε ἐκ δόλου τοῦ ἐπιτρόπου, συσωρεύσαντος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ μέγα χρηματικὸν ποσόν, ἐνῷ ἐπίσης δυνατὸν νὰ καταναλώσῃ ταῦτα ὁ ἐπίτροπος εἰς ἰδίας

6) Ἀλλοῖα διδάσκει Demolombe VII. Nº 666 ὑπὸ τὸ κράτος ἄλλων ἀρχῶν.

7) Aubry et Rau I. § 113 σ. 457.

8) L. 10 (46, 2). «Cui recte solvitur, is etiam novare potest».

9) § 2 Inst. (2, 8), L. 25, 27 C. (5, 37).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνάγκας ἐπὶ τῇ διαψευσθείσῃ πεποιθήσει, ὅτι ταχέως ἤθελεν ἀντικαταστήσει ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ πόρων. Ἡ εἰς τὸν ἐπίτροπον καταβολὴ τῶν ὀφειλομένων εἶναι πρᾶξις ὑπάτης σπουδαιότητος, διότι ἐνδεχόμενον νὰ διακινδυνεύσῃ ὁλόκληρος ἡ περιουσία τοῦ ἀνηλίκου, ἂν μάλιστα ὁ ἐπίτροπος μὴ ἱκανὴν κέκτηται ἀκίνητον περιουσίαν, ὁ δὲ νόμος, ὁ τοσοῦτον ἐπὶ ἑτέρων περιφρουρήσας τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου διὰ γνωμοδοτήσεως τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως, παρεῖδεν ἐντελῶς τοῦτο οὐδεμίαν ἀπαιτήσας διατύπωσιν καὶ ἀρκεσθεὶς ἴσως εἰς μόνην τὴν εὐθύνην τοῦ ἐπιτρόπου.[10])

Ἐκχώρησις ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνηλίκου.

§ 274. Ὁ ἐπίτροπος ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπράξῃ τὰ ὀφειλόμενα ἐκχωρεῖ καὶ πᾶσαν κατὰ τρίτων ληξιπρόθεσμον ἀπαίτησιν τοῦ ἀνηλίκου, διότι ἡ τοιαύτη πρᾶξις οὔτε εἰς τὴν εἰδικὴν κατηγορίαν τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἐνσωμάτων κινητῶν ὑπάγεται, οὔτε εἰς τὴν μετάθεσιν πραγματικῶν δικαιωμάτων, περὶ ὧν ἀμφοτέρων ἴδιαι τηροῦνται διατυπώσεις.

Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει ὁ ἐπίτροπος καὶ περὶ τῶν μὴ ληξιπροθέσμων ἀπαιτήσεων ἐκχωρῶν ταύτας ἀντὶ τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας ἢ συναινῶν εἰς ἀνάλογον ἔκπτωσιν. Ἀλλ' ἂν τούναντίον ὁ ἐπίτροπος σπεύδων νὰ λάβῃ τὸ ἀντίτιμον, ἐκχωρήσῃ τὴν ἀπαίτησιν εἰς ποσὸν ὑπέλαττον τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, ἐνῷ οὐδὲν δικαιολογεῖ τοῦτο, προδήλως ἐνεργεῖ πράξιν, ἣν ἢ πάντως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἢ ὤφειλε νὰ τηρήσῃ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου. Ἐὰν βεβαίαν καὶ ἀναμφισβήτητον ἀπαίτησιν ἀντὶ ἐλαχίστου ἐξεχώρησε, παρέσχε τῷ ὀφειλέτῃ ἄφεσιν χρέους, ὅπερ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, διότι ὁ ἐπίτροπος καθῆκον

---

10) Ὁ βελγικὸς νόμος ἐπεζήτησε θεραπείαν ὁρίσας ἐν τῷ περὶ ὑποθηκῶν νόμῳ ἄρθρ. 55 καὶ 56, ὅτι τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀφορίζον τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ καθίστησιν ὁ ἐπίτροπος παραγωγὰ τὰ χρήματα, δύναται νὰ διατάξῃ καὶ τὴν μέχρι χρησιμοποιήσεως αὐτῶν κατάθεσιν ἐν τῷ τῶν καταθέσεων ταμείῳ (caisse des dépôts et consignations), ὡς ἐπίσης τὸ συμβούλιον, ἂν μὴ ἱκανὴν κέκτηται ἀκίνητον περιουσίαν ὁ ἐπίτροπος, ὁρίζει τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ ἡ καταβολὴ δέον νὰ γίνῃ εἰς τὸ εἰρημένον ταμεῖον. Laurent V. Nº 52, 53.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχει οὐχὶ τὴν ἐλάττωσιν ἀλλὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἐπαύξησιν τῆς περιουσίας. Ἂν τοὐναντίον ἐπίδικος ἡ ἀπαίτησις καὶ ὅπως σώσῃ τὸ λοιπόν, ἐθυσίασε τὸ μέρος, ὑπάρχει συμβιβασμός, δι' ὃν ὤφειλε νὰ τηρήσῃ τὰς ἰδίας περὶ τούτου διατυπώσεις.[1])

2.

Πράξεις, δι' ἃς ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου, δικαστικὴ ἀπόφασις καὶ ἕτεραι διατυπώσεις.

Διάθεσις χρημάτων ἀνηλίκου.

§ 275. Ὁ νόμος οὐδὲν ῥητῶς ἀποφαίνεται περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ ἐπίτροπος διατίθησι τὰ ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνηλίκου χρήματα, ἀφ' οὗ ποσοῦ ὥρισε τὸ συμβούλιον, ὅτι καθίστανται παραγωγά. Τὸ συμβούλιον ἀποφαίνεται μόνον περὶ τοῦ ποσοῦ, ἀφ' οὗ καθίστανται παραγωγὰ καὶ περὶ οὐδενὸς ἑτέρου, καὶ εἰ μὲν τὸ ποσὸν δὲν ὑπερβαίνει τὰς δισχιλίας δραχμάς, ὁ ἐπίτροπος ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ διατιθησι τοῦτο, ὡς κρίνει λυσιτελέστερον, εἰ δὲ ὑπερβαίνει ταύτας, τὸ δικαστήριον ὁρίζει τὸ πρόσωπον καὶ τὰς ἀσφαλείας. Ὡς ἐκ τούτου τὸ ἐρώτημα, ὁποία ἡ ἐκ τοῦ νόμου ἐξουσία τοῦ ἐπιτρόπου περὶ τὴν διάθεσιν τῶν χρημάτων, ἰδίᾳ δὲ τὴν ἀγορὰν τῶν ἀκινήτων.

Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα, ἐν τούτῳ δ' ἀρκεῖται ὁ νόμος οὐδένα ἕτερον τιθέμενος περιορισμόν. Ἀλλὰ καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος, εἰσὶν οἱ ἀντιλέγοντες καὶ μὴ ἀπεριόριστον ἀπονέμοντες εἰς τὸν ἐπίτροπον ἐξουσίαν, τὸ δ' ἐπιχείρημα αὐτῶν εἶναι, ὅτι τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἔχον ἐξουσίαν νὰ ὁρίσῃ τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα, ἔχει καὶ τὴν τοιαύτην, ὅπως ὁρίσῃ τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως δι' ἀγορᾶς ἀκινήτων ἢ κατ' ἄλλον τρόπον.[1]) Παρ' ἡμῖν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει μόνον

---

[1]) Demolombe VII. N⁰ 598, Aubry et Rau I. § 113 σ. 459. Ἀντιδοξεῖ Laurent V. N⁰ 63, 64, 65.

[1]) Marcadé II. art. 456 N⁰ 2. Τὴν τῶν ἀκινήτων ἀγορὰν ὡς πρᾶξιν παρὰ μόνου τοῦ ἐπιτρόπου ἐπιχειρουμένην θεωροῦσιν οἱ πλεῖστοι, σπουδαῖον ἔχοντες ἐπιχείρημα, ὅτι κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 455 οὐδεὶς ἐπιβάλ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα μὴ ἐπιβάλλον εἰς τὸν ἐπίτροπον καὶ τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως, ὃν κανονίζει τὸ δικαστήριον μετὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου, ἐὰν τὸ διαθετέον ποσὸν ὑπερβαίνῃ τὰς δισχιλίας δραχμάς, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ποσὸν ἔλαττον τῶν δισχιλίων δραχμῶν διατίθησιν ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως προβαίνων καὶ εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων, διότι καὶ οὕτω καθίστανται παραγωγὰ τὰ χρήματα.[2])

Ἐὰν ὑπέρτερον τὸ ποσόν, ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, εἰ δὲ τῷ ῥήματι τοῦ νόμου προσηλωθῶμεν, ὁ ἐπίτροπος ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως διατίθησιν ὁσονδήποτε ποσὸν πρὸς ἀγορὰν ἀκινήτων, μετοχῶν καὶ χρεωγράφων, διότι τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται μόνον, ἐν ᾗ περιπτώσει συνομολογεῖται δάνειον, ὅτε ὁρίζει τὸ πρόσωπον καὶ τὰς ἀσφαλείας. Ἡ τῶν τοιούτων ἀγορὰ διὰ χρημάτων τοῦ ἀνηλίκου δύναται νὰ ᾖ ἐπίσης ἐπισφαλὴς ὡς καὶ τὸ δάνειον, διὸ καὶ ἀνεξήγητος ἀποβαίνει ἡ σιωπὴ τοῦ νόμου. Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον τὸ δικαστήριον εὐρυτάτην κέκτηται ἐξουσίαν νὰ ἀποφασίσῃ, ὅ,τι λυσιτελέστερον κρίνει περὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου, οὐ ἕνεκα μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἡ λύσις, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διατεθήσονται τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου, διότι ὁ δικαστὴς ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ ὁρίσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ μέλλοντος ὀφειλέτου καὶ τὰς ἀσφαλείας, ἔχει καὶ τὴν ἐξουσίαν μὴ ἐγκρίνων τὸ πρόσωπον νὰ ὁρίσῃ ἕτερον τρόπον διαθέσεως, ἀφοῦ ἅπαξ ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος.[3])

Ἀπαλλοτρίωσις ἀκινήτων.*)

§ 276. Ἡ τῶν ἀκινήτων ἀπαλλοτρίωσις καθ' ἑαυτὴν σπουδαία, ἔτι σπουδαιοτέρα ἀποβαίνει, ὅταν ἀπαλλοτριῶνται τοιαῦτα

λεται περιορισμός. Demolombe VII. Nº 670, Aubry et Rau I. § 113 σ. 459, Laurent V. Nº 59, 60.

2) Οὐχὶ ἀκριβὲς τὸ ἀντίθετον, ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4 § 344.

3) Καλλιγᾶς 4 § 344 εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγει.

*) 66. Ἐπίτροπος, μηδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἐξαιρουμένης, δὲν δύναται νὰ δανεισθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου, οὐδὲ νὰ ἐκποιήσῃ τὴν κυριότητα τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ, ἢ νὰ παραχωρήσῃ ἀπόλυτα ἐπ' αὐτῶν δικαιώματα, οὐδὲ νὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλους τοιαῦτα ἐπὶ ἀλλοτρίων κτημάτων δικαιώματα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει ταύτην ἢ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν πολλῶν διατυπώσεων.

Τὸ ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου δικαίωμα τοῦ ἀνηλίκου πολλαχῶς ἀπαλλοτριοῦται, καθόσον ἢ ἐκποιεῖται ἢ βαρεῖται διὰ πραγματικῶν δικαιωμάτων, ἢ τὸ ἤδη ὑπάρχον ἐπὶ ἀλλοτρίων ἀκινήτων πραγματικὸν δικαίωμα μετατίθεται ἑτέρῳ,[1]) ὧν ἁπάντων ῥητῶς ὁ νόμος ἐμνημόνευσε.

Κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν οὐδεὶς ἐπίτροπος, οὐδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἐξαιρουμένης, δύναται ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων νὰ ἐκποιήσῃ ἀκίνητον, νὰ συναινέσῃ εἰς τὴν σύστασιν πραγματικῶν ἐπὶ ἀκινήτου δικαιωμάτων, οἷον ὑποθήκης, προσωπικῶν ἢ πραγματικῶν δουλειῶν,[2]) ἐμφυτεύσεως, ἐπιφανείας, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ἐπὶ ἀλλοτρίων ἀκινήτων ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου κεκτημένα πραγματικὰ δικαιώματα νὰ μεταβιβάσῃ ἑτέρῳ. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ ἀνταλλαγῆς ἀκινήτων, διότι καὶ αὕτη πρὸς ἀγορασίαν ἀφομοιοῦται.[3])

ἀνήκοντα εἰς τὸν ἀνήλικον, ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τὴν ἄδειαν ταύτην χορηγεῖ τὸ δικαστήριον μόνον ἐπὶ ἀφεύκτῳ ἀνάγκῃ, ἢ προφανεῖ ὠφελείᾳ, κατὰ τὴν πρώτην δὲ περίπτωσιν, ἀφοῦ διὰ συνοπτικοῦ λογαριασμοῦ, προσαχθέντος παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα, τὰ κινητά, καὶ αἱ πρόσοδοι τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ ἔξοδα. Κατὰ πᾶσαν ὅμως περίπτωσιν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει τὰ κατὰ προτίμησιν ἐκποιητέα ἢ ὑποθηκευτέα ἀκίνητα, καὶ τοὺς κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ὠφελίμους ὅρους.

67. Ἡ πώλησις γίνεται διὰ πλειστηριασμοῦ, παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου, κατὰ τὸ ἄρθρ. 1077 τῆς πολ. δικονομίας. Ἀλλὰ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ συγχωρήσῃ καὶ τὴν ἄνευ πλειστηριασμοῦ πώλησιν, ἐὰν ἕνεκα τῆς μικρᾶς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου, ἢ ἄλλων σπουδαίων λόγων, πεισθῇ ὅτι συμφέρει τοῦτο εἰς τὸν ἀνήλικον.

68. Τὰ περὶ ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων τῶν ἀνηλίκων ἐν τῷ ἄρθρῳ 66 ὡρισμένα δὲν ἐφαρμόζονται, ἐὰν ὁ πλειστηριασμὸς γίνεται ἀναγκαστικῶς, ἢ διατάσσεται διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, κατ' αἴτησιν ἑτέρου συγκυρίου.

---

1) Ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 66 μεταβιβάσει πραγματικῶν τοῦ ἀνηλίκου δικαιωμάτων ἐπὶ ἀλλοτρίων ἀκινήτων ἐνυπάρχει καὶ ἡ ἀπὸ τοιούτων παραίτησις, μὴ ῥητῶς κατονομαζομένη.

2) Demolombe VII. Nº 735, 736 ἀντικρούοντα τὴν γνώμην, ὅτι δὲν συνιστᾶται δουλεία ἐπὶ κτήματος τοῦ ἀνηλίκου.

3) Demolombe VII. Nº 737, Aubry et Rau I. § 113 σ. 450,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ τῆς ὑποθήκης δῆλον, ὅτι δὲν συνίστησι τοιαύτην ὁ ἐπίτροπος ἐξ ἰδιωτικῆς βουλήσεως, ἐνῷ οὐδὲν κωλύει τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἢ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐγγραφὴν τοιαύτης. Ἡ ὑποθήκη εἶναι δικαίωμα πραγματικὸν ἐπὶ ἀκινήτου, ὑπάρχον ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἀπαίτησις τοῦ δανειστοῦ, διὸ καὶ καταβαλόντος τοῦ ὀφειλέτου πρὸς τὸν ἐπίτροπον συναινεῖ οὗτος εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὑποθήκης. Ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος ὡς ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπράξῃ τὸ ὀφειλόμενον, δύναται νὰ ἐκχωρήσῃ καὶ ἑτέρῳ τὴν ἀπαίτησιν, ἣν παρακολουθεῖ ὡς παρεπόμενον καὶ ἡ ὑποθήκη, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἐν τῷ θέματι τούτῳ τῆς μεταβιβάσεως πραγματικῶν τοῦ ἀνηλίκου δικαιωμάτων ἐπὶ ἀλλοτρίων ἀκινήτων δὲν ἀπαιτεῖται οὐδεμία διατύπωσις. Ἡ ἐπὶ ἑτέρου ἀκινήτου μετάθεσις τῆς ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου ὑποθήκης, ὡς καὶ ἡ τοιαύτη ἀπὸ ἑτέρου εἰς ἕτερον τοῦ ἀνηλίκου ἀκίνητον τῆς κατ' αὐτοῦ ὑποθήκης, ὑποβάλλεται εἰς τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου, διότι κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ὑπάρχει παραίτησις καὶ σύστασις πραγματικοῦ δικαιώματος.[4])

Ἐκ τοῦ συμφώνου τῆς ἐξωνήσεως προσωπικὸν κέκτηται ὁ πωλητὴς δικαίωμα, διότι ὁ ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ ἀγοράσας ὁριστικὸς τοῦ ἀκινήτου καθίσταται κύριος, διὸ καὶ ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου παρατείνων τὴν πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐξωνήσεως προθεσμίαν, οὔτε πραγματικοῦ δικαιώματος παραιτεῖται, οὔτε τοιοῦτο δικαίωμα προσδίδωσι τῷ πωλητῇ. Ἀλλ' οὐχ ἧττον διὰ τῆς τοιαύτης παρατάσεως τῆς προθεσμίας μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς ἢ καὶ πρὸ τούτου δημιουργεῖται ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ δικαίωμα νὰ ἀγοράσῃ τὸ πωληθέν, οὗ ἕνεκα καὶ ἡ τοιαύτη παράτασις τῆς προθεσμίας ὑποβάλλεται εἰς τὰς τῶν πραγματικῶν δικαιωμάτων διατυπώσεις.[5])

Dalloz, Minorité N° 545. Ἀντιδοξεῖ μετὰ πολλῶν ἄλλων Laurent V. N° 90 φρονούντων, ὅτι ἐν γένει ἀπαγορεύεται ἡ ἀνταλλαγή, καθὸ μὴ προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρίζοντος δημόσιον πλειστηριασμὸν τῶν ἀκινήτων, ὅπερ ἀνεφάρμοστον ἐπὶ ἀνταλλαγῆς, ὑπὲρ ἧς δὲν συνηγοροῦσι καὶ οἱ λόλοι, ὧν ἕνεκεν ἐκ τοῦ νόμου ἐπιτρέπεται ἡ πώλησις.

4) Aubry et Rau I. § 113 σ. 450, 452.

5) Demolombe VII. N° 719, 735, Laurent V. N° 90 ἔχοντας ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα, καθόσον τὸν ἐπὶ ὅρῳ ἐξωνήσεως ἀγοραστὴν θεωροῦσιν ὡς κύριον μετακλητὸν ὑπὸ διαλυτικὸν ὅρον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ πάντα τὰ θέματα ταῦτα τὴν εἰς ἀπαλλοτρίωσιν, σύστασιν, παραίτησιν καὶ μεταβίβασιν πραγματικῶν δικαιωμάτων ἀναγομένην δικαιοπραξίαν ἐπιχειρεῖ ὁ ἐπίτροπος μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, καὶ μόνον ἐπὶ ἀφεύκτῳ ἀνάγκῃ ἢ προφανεῖ ὠφελείᾳ. Ἂν ἐπὶ ἀφεύκτῳ ἀνάγκῃ ἐπιτρέπει τοῦτο τὸ δικαστήριον, ἀπαραίτητον νὰ βεβαιωθῇ διὰ συνοπτικῆς καταστάσεως τῆς περιουσίας προσαγομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἐμφαινούσης, ὅτι τὰ χρήματα, αἱ πρόσοδοι καὶ τὰ κινητὰ τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ ἔξοδα.

Ἐπὶ πωλήσεως ἢ παραχωρήσεως ὑποθήκης ἐπὶ ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου τὸ συμβούλιον ὁρίζει ὁποῖον τὸ ἐκποιητέον ἢ ὑποθηκευτέον καὶ τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς δέον νὰ γίνῃ τοῦτο.

Τὰ παρὰ τὰς τοιαύτας τοῦ νόμου διατυπώσεις γενόμενα εἰσιν ἄκυρα, ὡς καὶ ἂν ἐκ τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου δὲν ἀποδείκνυται ὅτι ἐβεβαιώθη ἡ προφανὴς ὠφέλεια, ἢ ἡ ἄφευκτος ἀνάγκη διὰ συνοπτικοῦ λογαριασμοῦ.[6])

Ἡ ἐκποίησις ἐνεργεῖται διὰ πλειστηριασμοῦ.

§ 277. Ἡ πώλησις ἐνεργεῖται διὰ πλειστηριασμοῦ, παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου, ὀφείλοντος ὡς ἐκ τῶν καθηκόντων νὰ ἐπιτηρήσῃ τὴν διεξαγωγὴν τοσούτῳ σπουδαίας πράξεως. Ἡ συναίνεσις τοῦ παρεπιτρόπου δὲν ἀπαιτεῖται διὰ τὸ κῦρος τῆς πράξεως, διὸ κἂν μὴ παραστῇ, ἔγκυρος ὁ πλειστηριασμός, ἐὰν νομίμως προσεκλήθη οὗτος,[1]) ἐνῷ ἂν οὐδόλως ἐκλήθη, ὑπάρχει ἀκυρότης, ἣν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ ἀνήλικος.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον τὸ δικαστήριον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πώλησιν καὶ ἄνευ πλειστηριασμοῦ, ἐὰν ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς τοῦ ἀκινήτου ἀξίας ἢ ἄλλων σπουδαίων λόγων θεωρῇ συμφέρον τοῦτο εἰς τὸν ἀνήλικον.

Δανειστὴς τοῦ ἀνηλίκου προβαίνων εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλε-

6) Ἂν ψευδῶς ἐβεβαιώθη προφανὴς ὠφέλεια ἢ ἄφευκτος ἀνάγκη, δὲν βλάπτονται ἐκ τούτου οἱ καλῇ τῇ πίστει συναλλαχθέντες τρίτοι. Aubry et Rau I. § 113 σ. 449.

1) Aubry et Rau I. § 113 σ. 449. § 117 σ. 477. Ὁ πλειστηριασμὸς γίνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 1077 τῆς πολ. δικ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν καὶ πλειστηριασμὸν τῶν ἀκινήτων ὡς καὶ ὁ ἐν κοινοπραξίᾳ μετ' αὐτοῦ διατελῶν ἐπισπεύδων τὴν διανομὴν καὶ τὴν ἐπὶ πλειστηριασμοῦ ἐκποίησιν δὲν ὑποβάλλεται εἰς οὐδεμίαν τῶν διατυπώσεων τῶν διαγραφομένων ἐπὶ τῆς ἐκουσίας ἐκποιήσεως ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου.

Δάνειον.

§ 278. Τὸ δάνειον εἶναι ἐπίσης ἐκ τῶν λίαν ἐπισφαλῶν πράξεων δυναμένων νὰ ἔχωσιν ὡς συνέπειαν τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκποίησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ συνομολογήσῃ δάνειον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου, καὶ ἂν οὐδεμία παραχωρεῖται ὑποθήκη, ἄνευ γνώμης τοῦ συμβουλίου καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου καὶ τοῦτο ἐπὶ προφανεῖ ὠφελείᾳ ἢ ἀφεύκτῳ ἀνάγκῃ βεβαιουμένῃ καὶ ἐνταῦθα διὰ συνοπτικῆς καταστάσεως ἐμφαινούσης, ὅτι τὰ χρήματα, τὰ κινητὰ καὶ αἱ πρόσοδοι τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ ἔξοδα.

Μὴ τηρηθεισῶν τῶν νομίμων διατυπώσεων τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἀνίσχυρος ἡ δικαιοπραξία οὐδεμίαν τοῦ νόμου εἰσαγαγόντος ἐξαίρεσιν, διὸ καὶ οὐδὲν ὠφελεῖ τὸν ἐπίτροπον τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι συνῆψε δάνειον, ὅπως πληρώσῃ ληξιπρόθεσμον χρέος, ἢ ὅτι εὗρε τὰ χρήματα ἀντὶ ἐλάσσονος τόκου.

Μετὰ τῆς τοιαύτης τοῦ νόμου διατάξεως δὲν καταδείκνυται ἀσυμβίβαστος καὶ ἡ γενικὴ τοῦ δικαίου ἀρχὴ μὴ ἀνεχομένου κέρδος ἐπὶ ζημίᾳ ἑτέρου, οὗ ἕνεκεν ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου γενομένου δανείου ὁ ἀνήλικος ἐνέχεται, ἐφ' ὅσον προσεγένετο αὐτῷ ὠφέλεια.[1])

Ἐκμίσθωσις ἀκινήτων.*)

§ 279. Ὁ ἐπίτροπος ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως ἐκμισθοῖ τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου τὰ μὲν ἀστικὰ τὸ πολὺ ἐπὶ τριετίαν, τὰ

1) Marcadé II. art. 457 σ. 248, Demolombe VII. Nº 729, 739, Aubry et Rau I § 113 σ. 452, Laurent V. Nº 95.

*) 70. Ὁ ἐπίτροπος δύναται νὰ ἐκμισθώσῃ ἐκ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου, τὰ μὲν ἀστικά, τὸ πολὺ ἐπὶ τριετίαν, τὰ δὲ ἀγροτικά, τὸ πολὺ ἐπὶ ἑξαετίαν, ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας. Ἐπὶ μακροτέρας ὅμως ἐκμισθώσεως, ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ δικαστηρίου, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀπαιτεῖται, καὶ ὅταν πρόκηται νὰ ἐκμι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲ ἀγροτικὰ ἐπὶ ἑξαετίαν,[1]) ἐπὶ χρόνου δ' ὑπερβαίνοντος τὴν τριετίαν ἢ ἑξαετίαν ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις Ἡ ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων ἐκμίσθωσις ὑπὲρ τὸν τεταγμένον χρόνον ἀνίσχυρος διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ χρόνου, τῆς ἀκυρότητος προτεινομένης καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιτρόπου ὡς ἐκπροσωποῦντος τὸν ἀνήλικον.[2])

Ἐὰν ὁ τῆς μισθώσεως χρόνος ὑπερβαίνῃ τὴν ἐνηλικότητα τοῦ ὑπὸ ἐπιτροπείαν, ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου καὶ ἀπόφασις, ὁσαδήποτε καὶ ἂν ὦσι τὰ ἔτη τῆς μισθώσεως, ὡς καὶ ὅταν διὰ τοῦ παρεπιτρόπου ἐκμισθῶνται τὰ κτήματα εἰς τὸν ἐπίτροπον. Οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ παρεπιτρόπου, ἂν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκμισθουμένων τῶν κτημάτων ἀπαιτεῖται ἀείποτε γνώμη τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐπιτηρήσεως, ἣν ὀφείλει ὁ παρεπίτροπος, καὶ ἥτις νῦν ἐκλείπει, ὀρθοτέρα καὶ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου ἡ λύσις, καθ'

σθωθῶσιν εἰς τὸν ἐπίτροπον διὰ τοῦ παρεπιτρόπου τὰ εἰρημένα ἀκίνητα.— Κατ' οὐδεμίαν ὅμως περίπτωσιν δύναται, ἄνευ γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου, νὰ συνομολογηθῇ χρόνος ἐκμισθώσεως ὑπερβαίνων τὸν τῆς ἐνηλικότητος.

71. Οἱ ὁρισμοὶ τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιμόρτου καλλιεργείας τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων.

1) Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου «ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως» ἠδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι μόνη ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις περιττή, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ γνωμοδότησις τοῦ συμβουλίου. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ νόμος δὲν ἐπιβάλλει ῥητῶς τὴν τοιαύτην διατύπωσιν, ὁ ἐπίτροπος ἐπιχειρεῖ μόνος τὴν πρᾶξιν. Ὅρα § 270. Ὀλίγισται αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ νόμος ἀρκεῖται εἰς μόνην γνωμοδότησιν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐν τῷ θέματι δὲ τούτῳ, ἔνθα ὁρίζεται ἡ καθ' ὑπέρτατον ὅρον ἐκμίσθωσις, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ γνώμην συμβουλίου, διότι τότε ἀνάγκη τοιαύτης ἤθελεν ὑπάρχει καὶ δι' ἐκμίσθωσιν μηνὸς μόνον. Ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου εἶναι ἄτεχνος, διότι ὤφειλε νὰ παραλείψῃ τὸ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

2) Ἐν Γαλλίᾳ ἐφαρμόζονται τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 1429 καὶ 1718 ὡς πρὸς τὴν ὑπὲρ τὰ ἐννέα ἔτη ἐκμίσθωσιν τῶν τῆς γυναικὸς κτημάτων, διὸ καὶ ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς ἀκυρότητος. Ὁ Demolombe VII. Nº 640 καὶ πλεῖστοι ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ἀποδέχονται τὴν ἐν τῷ κειμένῳ γνώμην, ἐνῷ κατ' ἐξαίρεσιν ὡς πρὸς τὴν ἐκμίσθωσιν ἀποφαίνονται, ὅτι δὲν προτείνει ταύτην ὁ ἐπίτροπος οἱ Aubry et Rau I. § 113 not. 62 § 115 not. 5.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡν αἱ αὐταὶ ὡς καὶ ἐπὶ ἐπιτρόπου ἀπαιτοῦνται διατυπώσεις.[3])

Τὰ ἐπὶ τῆς ἐκμισθώσεως κρατοῦντα ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιμόρτου καλλιεργείας τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων.

Ὁ ἐπίτροπος ἐκμισθῶν τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου δύναται νὰ συνομολογήσῃ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν προκαταβολὴν τοῦ μισθώματος πάντων τῶν ἐτῶν, ἐφ' ὅσον ἡ τοιαύτη καταβολὴ δὲν καλύπτει εἰκονικῶς ἑτέραν πρᾶξιν.[4])

Προικὸς σύστασις.

§ 280. Ἀπαλειφθείσης ἐν τῷ τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίῳ τῆς τῶν γυναικῶν ἐπιτροπείας ἡ ἀφῆλιξ ὑπὸ κηδεμόνα τελοῦσα δὲν ἠδύνατο νὰ συστήσῃ προῖκα ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως,[1]) εἰ δὲ καθίστατο ἀναγκαία ἡ ἐκποίησις τῆς περιουσίας, ὅπως χρήματα δοθῶσιν ὡς προίξ, ἀπῃτεῖτο ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου ἐπιτρέπουσα τὴν ἐκποίησιν.[2])

Ἐὰν ἀφῆλιξ συναινέσει τοῦ κηδεμόνος ὑποσχεθῇ προῖκα ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας, ἀφ' ἑαυτῆς ἄκυρος διὰ τὸ ὑπερβάλλον ἡ ὑπόσχεσις,[3]) διότι ὡς ἐκ τοῦ δόλου τοῦ κηδεμόνος οὐδὲν ἡ συναίνεσις αὐτοῦ ἐπάγεται ἀποτέλεσμα, ἐνῷ ἂν μόνος ὁ ἐπίτροπος ὑπεσχέθη, οὗτος καὶ μόνος εὐθύνεται ὡς διοικητὴς ἀλλοτρίων.[4]) Μαινομένου τοῦ πατρὸς τὴν προῖκα ὁρίζει ὁ δικαστὴς συμπράξει καὶ τοῦ κηδεμόνος.[5]) Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ ὡς πρὸς τὴν σύστασιν προγάμου δωρεᾶς ἀφήλικος.[6])

Ὁ ἡμέτερος νόμος οὐδὲν περὶ συστάσεως προικὸς ὥρισεν,[7]) ἀλλὰ

3) Demolombe VII. Nº 375, 787. Ἀντιλέγουσιν Aubry et Rau I. § 117 σ. 479, IV. § 351, Laurent V. Nº 107, Καλλιγᾶς 4 § 334, Παπαρρηγόπουλος 3 § 381.

4) Οἷον δάνειον. Ἀντιδοξεῖ παρὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ περὶ προκαταβολῆς Demolombe VII. Nº 642, ὡς ἐκ τῶν ἰδίων περὶ τούτου διατάξεων τοῦ γαλλικοῦ κώδικος. Ὅρα καὶ Troplong, Louage Nº 145 περὶ χειραφέτων.

1) L. 60 61 § 1 (23, 3), L. 52 (26, 7), L. 28 C. (5, 12). Rudorff II. § 118.

2) L. 61 § 1 (23, 3).

3) Καὶ τοῦτο κατὰ φιλάγαθον ἑρμηνείαν. L. 61 pr. (23, 3).

4) L. 43 § 1 (26, 7).

5) L. 28 C. (1, 4).

6) L. 28 C. (5, 12).

7) Εἰς τὴν παράλειψιν ταύτην ὑπέπεσεν ὁ νομοθέτης οὐχὶ ἀπὸ σκοποῦ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι τὰ περὶ προικὸς ῥυθμίζονται ὑπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, διότι οὕτω καταδείκνυται ἀσυνεπὴς ὁ νομοθέτης περὶ πλείστων ἄλλων νομοθετήσας τοῦτο δὲ μόνον ἐγκαταλείψας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς καταργηθείσης νομοθεσίας. Ἡ τοῦ νομοθέτου σιωπὴ δυσχερεστέραν καθίστησι τὴν λύσιν, καθόσον ἡ τῆς προικὸς σύστασις ὡς ἐκ τῆς φύσεως οὐδόλως προσομοιάζει πρὸς τὰ ἐν τῷ νόμῳ ἀπαριθμούμενα θέματα, ὧν τὰ πλεῖστα φέρουσι τὸν χαρακτῆρα διαχειρίσεως, ἕνια δὲ ἀφορῶσιν εἰς ἀπαλλοτρίωσιν περιουσίας, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἢ χαριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου ἐπιβαλλομένην, ἐνῷ ἡ σύστασις προικὸς δὲν εἶναι πρᾶξις διαχειρίσεως.

Ἡ τῆς προικὸς σύστασις καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη εἴτε κινητὰ εἴτε χρήματα εἴτε ἀκίνητα τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἀπαλλοτρίωσις περιουσίας, ὡς τοιαύτη δὲ συνιστᾶται μετὰ γνώμην συμβουλίου καὶ δικαστικὴν ἀπόφασιν.[8]) Δι' ἔτι μείζονα λόγον οὐδὲ διατετυπημένον ἐπὶ σκοπῷ πωλήσεως ἐν προικὶ ἐπιδίδοται ἀκίνητον ἄνευ τῶν αὐτῶν διατυπώσεων.

Ἀποδοχὴ ἢ ἀποποίησις κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς.*)

§ 281. Τὴν εἰς τὸν ἀνήλικον ἐπαχθεῖσαν κληρονομίαν ἀποδέχεται ὁ ἐπίτροπος ἢ ἀποποιεῖται μετὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου

ἀλλὰ διότι δὲν εὗρε καὶ περὶ τούτου διάταξιν ἐν τῷ οἰκείῳ τμήματι τοῦ γαλλ. κώδ. πραγματευομένου τὰ περὶ τούτου ἐν ἄρθροις 1095, 1309 καὶ 1398 καὶ ὁρίζοντος, ὅτι τὰ τῆς προικὸς κανονίζονται παρ' ἐκείνων, ὧν ἀπαιτεῖται καὶ ἡ πρὸς γάμον τοῦ ἀνηλίκου συναίνεσις. Ἀπόδειξις τούτου, ὅτι ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 132 κανονίζει τὰ περὶ προικίσεως θυγατρὸς ἀπηγορευμένου, διότι καὶ ὁ γαλλικὸς κώδιξ ἐν τῷ περὶ ἀπαγορεύσεως κεφαλαίῳ πραγματεύεται ἐν ἄρθρῳ 511 περὶ τούτου.

8) Ὁ ἐπίτροπος μόνος πωλεῖ τὰ κινητὰ ὧν τὴν συντήρησιν δὲν ἐπέτρεψε τὸ συμβούλιον ἄνευ ἑτέρας διατυπώσεως, ἀλλ' ἄλλο πώλησις αὐτῶν καὶ ἕτερον ἐν προικὶ ἐπίδοσις, ὅταν μάλιστα δίδωνται καὶ ἐκεῖνα, ὧν τὴν συντήρησιν ἐπέτρεψε τὸ συμβούλιον. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ διὰ τὰ χρήματα, δι' ὧν μόνος δὲν συνίστησι προῖκα ὁ ἐπίτροπος καθὸ ἔχων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διαθέσεως, διότι ταύτης ὅλως διάφορος ἡ διὰ χρημάτων προίκισις.

*) 73. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται ἄνευ προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου νὰ δεχθῇ ἢ ἀποποιηθῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, τὴν δὲ ἀποδοχὴν ἀείποτε ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς. Ἂν καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς ἡ ἀποδοχή, οὐδὲν ἧττον ὑποβάλλεται εἰς τὰς τοιαύτας διατυπώσεις, διότι καὶ δαπάναι ἐκ ταύτης παρέπονται καὶ εὐθύνη ἀπέναντι τῶν δανειστῶν διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου καὶ σπουδαῖα ἐγείρονται ζητήματα ὡς πρὸς τὴν ὀφειλομένην συνεισφοράν.[1]) Ἐπίσης σπουδαία καὶ ἡ ἀποποίησις καθὸ δυναμένη νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν τὴν στέρησιν ἐπωφελοῦς κληρονομίας.

Ἐπίσης ὀφείλει νὰ συντάξῃ ἀπογραφὴν ὁ ἐπίτροπος μὴ ἀποποιούμενος τὴν αὐτοδικαίως ὑπὸ τοῦ οἰκείου κληρονόμου κτηθεῖσαν κληρονομίαν.

Ἡ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἀποδοχὴ ἢ ἀποποίησις εἶναι ἀμετάκλητος καὶ οὐδὲν κατ' αὐτῆς ἔνδικον μέσον ἔχει ὁ ἀνήλικος, ἐνῷ ἡ παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου ἀνάμιξις εἰς τὴν κληρονομίαν ὡς παρὰ μὴ ἱκανοῦ πρὸς ἀποδοχὴν γενομένη, οὐδὲν ἐπάγεται ἀποτέλεσμα οὐδ' ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ τῆς ἀποποιήσεως δικαιώματος.

Δωρεὰν ἐν ζωῇ ἡ αἰτία θανάτου πρὸς ἀνήλικον ὡς καὶ κληροδοσίαν[2]) ἐπαγομένας ὑποχρεώσεις[3]) ἀποδέχεται μετὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴν ἀπόφασιν. Τὴν μὴ ἐπαγομένην ὑποχρέωσιν ἀποδέχεται μόνος ὁ ἐπίτροπος.[4]) Τοὐναντίον οὐδεμίαν ἄνευ διακρίσεως δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν ἀποποιεῖται ἄνευ γνώμης τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

κληρονομίαν περιελθοῦσαν εἰς τὸν ἀνήλικον, ἡ δὲ ἀποδοχὴ γίνεται ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς.

74. Τὴν πρὸς τὸν ἀνήλικον δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν, ἐὰν συνεπάγεται ὑποχρεώσεις, ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ἄνευ γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου· οὐδεμίαν δὲ δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν δύναται ν' ἀποποιηθῇ ἄνευ τῆς ἀδείας ταύτης.

---

1) Κληρον. Δίκαιον § 353.

2) Ἡ κληροδοσία κτᾶται αὐτοδικαίως, διὸ ἡ περὶ ἀποδοχῆς δήλωσις οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ παραίτησις τοῦ δικαιώματος πρὸς ἀποποίησιν Κληρονομικὸν Δίκαιον § 425, 426.

3) Τοιαύτη ἡ ὑπὸ τρόπον δωρεὰ καὶ πᾶσα ἄλλη οἱανδήποτε ἐπαγομένη ὑποχρέωσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν.

4) Κατὰ τὸ ἄρθρον 463 τοῦ γαλλ. κώδικος καὶ διὰ τὴν μὴ ἐπαγομένην ὑποχρέωσιν ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου, διότι καὶ περὶ ταύτης εἶναι σπουδαῖον νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνηλίκου ἐπιτρέπει τὴν ἀποδοχὴν πάσης δωρεᾶς. Demolombe VII. N⁰ 704, Laurent V. N⁰ 79.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς τὸν ἀνήλικον δωρεὰν ἀποδέχεται ἢ ἀποποιεῖται κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου ὁ παρεπίτροπος.[5])

3.

Πράξεις, ἃς δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπίτροπος.

Δωρεὰ καὶ συνυποσχετικόν.

§ 282. Ὑπάρχουσι πράξεις, περὶ ὧν οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ἃς ὅμως ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν δῆλον, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπίτροπος. Ὁ νόμος εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀνέθετο τὴν συντήρησιν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, ἐξ οὗ καὶ μόνου παρέπεται, ὅτι οὐδεμίαν ἐνεργεῖ πρᾶξιν ἐπαγομένην μείωσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἡ δωρεὰ εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν δικαιοπραξία ἡ ἐπαγομένη μείωσιν τῆς περιουσίας, καὶ ἣν ὡς τοιαύτην δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπίτροπος[1]) οὐδὲ ἀπὸ γνώμης συμβουλίου καὶ δικαστικῆς ἀδείας καθὸ μὴ ἔχων τοιοῦτο δικαίωμα,[2]) ὅ,τι δ' ἐκ τοῦ νόμου δὲν δίδοται, οὐδ' ὁ δικαστὴς μεταδίδωσιν εἰς τὸν ἐπίτροπον, ἂν τυχὸν δυνατὴ ἡ ὑπόθεσις, ὅτι τὸ δικαστήριον ἐπιλαθόμενον τῶν καθηκόντων αὐτοῦ συνήνεσεν εἰς τοιαύτην πρᾶξιν.

Δῶρα ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις ἢ καὶ τοιαῦτα πρὸς συγγενεῖς, οἰκείους, διδασκάλους, ὑπηρέτας ἐπιβαλλόμενα ἐκ τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνηλίκου ἐπιτρέπονται κατὰ τὸ τῆς περιουσίας μέτρον γενόμενα, καὶ τοῦτο πράττει μόνος ὁ ἐπίτροπος ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως.

Ἡ τῆς διαφορᾶς διάγνωσις παρὰ δικαστῶν ἐκλεγομένων παρ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων εἶναι ἀπαλλοτρίωσις δικαίων, ἐξ οὗ

---

5) Κατὰ Demolombe VII. Nº 706 καὶ εἰδικὸς ἐπίτροπος πρὸς τοῦτο διοριζόμενος.

1) L. 47 § 7 (26, 7). Tutoribus concessum est, a debitoribus pupilli pecuniam exigere, ut ipso jure liberentur, non etiam donare, vet etiam deminuendi causa cum iis transigere.

2) Demolombe VII. Nº 775, Laurent V. Nº 98.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δῆλον, ὅτι ὁ ἐπίτροπος κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ συναινέσῃ εἰς συνυποσχετικόν. Ὁ συμβιβασμὸς ἐπίσης περιέχει ἀπαλλοτρίωσιν δικαίων καὶ ἐν τούτοις ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐν τῷ συνυποσχετικῷ ὁ κίνδυνος εἶναι πολὺ μείζων, διότι ἡ διαφορὰ ἐκδικάζεται παρὰ δικαστῶν μὴ φερόντων τὰ τοῦ δημοσίου δικαστοῦ ἐχέγγυα τῆς αὐστηρᾶς καὶ πεφωτισμένης ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ συμβιβασμοῦ αὐτοὶ οἱ διαφερόμενοι κανονίζουσι τὰ δίκαια αὐτῶν ἐν ἐπιγνώσει τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ συμφέροντος αὐτῶν.[3])

Ἀγορὰ ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου.*)

§ 283. Ἡ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγορὰ πράγματος τοῦ ἀνηλίκου εἶναι πρᾶξις ὕποπτος, πρὸς ἣν δικαίως δυσπιστεῖ ὁ νόμος. Κατὰ διάταξιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ὁ τὴν διαχείρισιν ἔχων ἐπίτροπος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγοράσῃ πρᾶγμα τοῦ ἀνηλίκου διὰ παρενθέτου προσώπου, ἐνῷ τοὐναντίον ἐπετρέπετο ἡ ἀγορὰ γινομένη δημοσίᾳ καὶ ἄνευ δόλου.[1])

Ὁ ἡμέτερος νόμος χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου ἀπολύτως ἀπηγόρευσε τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγορὰν τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ εἴτε ἑκουσίως εἴτε ἀναγκαστικῶς ἐκποιουμένων, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος ὡς ἐνυπόθηκος δανειστὴς ἐπισπεύδῃ τὸν πλειστηριασμόν, ὅτε ἀντ' αὐτοῦ ἐνεργεῖ ὁ παρεπίτροπος.[2])

Κατὰ ῥητὴν ἐν τῷ νόμῳ ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἀγορά, ἐὰν ὁ ἐπίτροπος εἶναι ἐξ ἀδιαιρέτου συγκύριος τοῦ ἀκινήτου μετὰ τοῦ ἀνηλίκου, παρ' οἱουδήποτε καὶ ἂν προκαλῆται ἡ διανομή, ὅτε τὸν ἐπίτροπον ἀναπληροῖ ὁ παρεπίτροπος, διότι πρόκειται σύγκρουσις συμφερόντων ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου, τὸν δὲ παρεπί-

3) Demolombe VII. Nº 778, Laurent V. Nº 100 ὁμοδοξῶν τῷ πρώτῳ, καθ' ὃν οὐδὲ ἐπὶ κινητῶν ὑπάρχει ἐξαίρεσις. Οἰκονομίδου § 218.

*) 69. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται οὔτε ἐπὶ ἑκουσίας, οὔτε ἐπὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως ν' ἀγοράσῃ ἀκίνητα τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν αὐτοῦ ἀνηλίκου, ἐκτὸς ἐαν ᾖ ἐξ ἀδιαιρέτου συγκύριος τοῦ πωλουμένου κτήματος.

1) L. 5 § 4, 5 (26, 8). Rudorff II. § 149.

2) Demolombe VII. Nº 753, Aubry et Rau IV. § 351.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τροπον ἀναπληροῖ εἰδικὸς τοιοῦτος, τοῦ νόμου μὴ ἀνεχομένου διαχείρισιν ἄνευ παρεπιτρόπου.[3])

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος παραστῇ ὡς ἀγοραστὴς διὰ παρενθέτου προσώπου, ἀνίσχυρος ἡ πώλησις ὡς παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου γενομένη.

Ἄπορον ἀποβαίνει, τίνος ἕνεκεν ὁ νόμος οὐδὲν ἀποφαίνεται περὶ τῶν κινητῶν, περὶ ὧν ὁ αὐτὸς ὑπάρχει λόγος καὶ τὸν αὐτὸν διατρέχει κίνδυνον τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου. Ἡ παράλειψις προῆλθεν, οὐχὶ διότι ἄλλως ἐσκέφθη ὁ νομοθέτης περὶ τῶν κινητῶν, ἀλλὰ διότι κανονίζων τὰ περὶ τούτου ἀμέσως μετὰ τὰ περὶ ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων περὶ τούτων καὶ μόνον ὥρισεν, ἐπιλαθόμενος ὅτι τὸ αὐτὸ ὤφειλε νὰ διατάξῃ καὶ περὶ τῶν κινητῶν.[4])

Περὶ παρεπιτρόπου οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ἀλλ' ἂν ὁ παρεπίτροπος παρίσταται ὡς ἀγοραστής, ἡ τοῦ ἐπιτρόπου διαχείρισις ἐπὶ σπουδαιοτάτης πράξεως μένει ἔρημος πάσης ἐπιτηρήσεως, δι' ὃ ὀρθοτέρα, ὡς ἐξεθέσαμεν, ἡ λύσις,[5]) καθ' ἣν οὐδ' αὐτὸς ὁ παρεπίτροπος δύναται νὰ ἀγοράσῃ τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου, ἐκτὸς ἂν καὶ οὗτος εἶναι ἐξ ἀδιαιρέτου συγκύριος μετὰ τοῦ ἀνηλίκου ἐπὶ τοῦ πωλουμένου ἀκινήτου.[6])

Ἐκχώρησις τῷ ἐπιτρόπῳ ἀπαιτήσεων κατὰ τοῦ ἀνηλίκου.*)

§ 284. Ἡ εἰς τὸν ἐπίτροπον ἐκχώρησις τῶν κατὰ τοῦ ἀνη-

3) Ὅρα ἀνωτέρω § 246 σ. 493.

4) Ὁ γαλλ. κώδ. ἀμέσως ἐν ἀρχῇ τοῦ τμήματος VIII. ἐν ἄρθρῳ 450 ἄνευ διακρίσεως κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἀνέγραψε τὴν ἀπαγόρευσιν, ἣν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἔκρινε καλὸν νὰ τοποθετήσῃ μετὰ τὰ περὶ ἐκποιήσεως ἀκινήτων, εἰς ἃ καὶ μόνα προσέσχε, παριδὼν ὅτι ὁ νόμος, ὃν ἀκολουθεῖ, πραγματεύεται περὶ τούτων ἐν ἀρχῇ.

5) Ὅρα ἀνωτέρω § 246. Ἀντιφρονεῖ Laurent IV. § 107.

6) Ἐνταῦθα πρόκειται σύγκρουσις συμφερόντων ἀνηλίκου καὶ παρεπιτρόπου, διὸ καὶ κατ' ἀκρίβειαν ὀρθότερον ἴσως νὰ διορισθῇ εἰδικὸς παρεπίτροπος, διότι ὁ ὑπάρχων ὡς ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν συμφερόντων δὲν δύναται νὰ ἐπιτηρήσῃ τὴν διαχείρισιν, ὁ δὲ νόμος δὲν ἀνέχεται διαχείρισιν ἄνευ ἐπιτηρήσεως παρεπιτρόπου.

*) 72. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται ν' ἀποκτήσῃ δι' ἐκχωρήσεως ἀπαιτή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λίκου ἀπαιτήσεων δύναται νὰ ἀποβῇ αἰτία παντοίων καταχρήσεων, διὸ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκήρυξεν ἄκυρον πᾶσαν καθ' οἱονδήποτε τρόπον πρὸς τὸν ἐπίτροπον γενομένην ἐκχώρησιν ἀπαιτήσεως κατὰ τοῦ ἀνηλίκου.[1])

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἐπίτροπον ν' ἀποκτήσῃ ἀμέσως αὐτὸς οὗτος ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου δι' ἐκχωρήσεως ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ νῦν ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν αὐτοῦ διατελοῦντος ἢ διατελέσαντος προϋπαρχουσαν δὲ τῆς ἐνηλικότητος.

Ὡς ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς ἀπόλλυσιν, ἣν ἔχει κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀπαίτησιν, ἀποσιωπῶν αὐτὴν καὶ γνωστὴν αὐτῷ οὖσαν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διατάξιν ἀποσβέννυται ἡ ἐκχωρηθεῖσα ἀπαίτησις.

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νόμου ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν ἐκ συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου ἀπόκτησιν ἀπαιτήσεως δι' ἐκχωρήσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν αὕτη περιέρχηται εἰς τὸν ἐπίτροπον ἐκ διαταξεως τελευταίας βουλήσεως, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, ὡς καὶ ὅταν αὐτὸς οὗτος ὡς συνοφειλέτης ἢ ἄλλως εἰς καταβολὴν ὑπόχρεως. καταβαλλων ἐκ τούτου καὶ μόνου ὑποκαθίσταται εἰς τὰ δίκαια τοῦ δανειστοῦ.[2])

Ἡ ἐκ συμβάσεως ὑποκαταστασις εἰς τὰ δίκαια τοῦ δανειστοῦ, πρὸς ὃν κατέβαλεν ὁ ἐπίτροπος, οὐδὲν διαφέρει τῆς ἐκχωρήσεως, διότι οὕτως ὑπὸ τὸ πρόσχημα καταβολῆς ὁ ἐπίτροπος ἀποκαθίσταται ὁ ἐκδοχεύς.[3]) Τοσοῦτῳ ἀπόλυτος ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νόμου,

---

σεις κατὰ τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν αὐτοῦ διατελοῦντος ἢ διατελέσαντος, προϋπαρχούσης τῆς ἐνηλικότητος.—Ἡ παράβασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης συνεπάγεται τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως.

---

1) Νεαρ. 72 κεφ. 5. . . . «ἐκχωρήσεις εἰς ἑαυτὸν ἢ κατὰ δωρεάν, ἢ κατὰ πρᾶσιν, ἢ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον πράττοι, ἴστω, παντοίως ἄκυρον εἶναι τὸ παρ' αὐτοῦ γινόμενον». Καὶ ὁ γαλλ. κώδ. ἐν ἄρθρῳ 450 ἀπηγόρευσε τὴν ἐκχώρησιν, οὐδὲν περὶ τῶν συνεπειῶν ἀποφηνάμενος, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἔρις τῶν ἑρμηνευτῶν. Demolombe VII. Nº. 765.

2) Demolombe VII. Nº 759, 760, 770, 772, Aubry et Rau I. § 116 σ. 472.

3) Ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τούτου. Κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἀποφαίνονται Duranton III. Nº 601, 602, Fréminville II. 792, 793, ἐνῷ τοὐναντίον διδάσκουσι Demolombe VII. Nº 774, Aubry et Rau I. § 116 σ. 472.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὥστε καὶ ἐξ ἰδίων καταβαλὼν ὁ ἐπίτροπος χρέος τοῦ ἀνηλίκου, δὲν δύναται νὰ συνομολογήσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐκχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἀρκεσθῇ εἰς μόνον τὸ ἐκ τοῦ νόμου χορηγούμενον δικαίωμα ἐκ τῆς τοιαύτης καταβολῆς, ἤτοι εἰς μόνην τὴν κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀπαίτησιν ὡς ἐκ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένης ὠφελίμου πράξεως.[4])

4.

Ἐπιχείρησις δικαστικῶν πράξεων.

Ἔγερσις ἀγωγῆς.*)

§ 285. Τὴν ἔγερσιν ἀγωγῆς ἐπακολουθεῖ δίκη δαπανας ἐπαγομένη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπώλειαν δικαιωμάτων κακῶς διεξαγομένη οὗ ἕνεκεν ὁ νόμος δὲν ἐπαφίεται εἰς μόνην τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιτρόπου, μὴ δυναμένου νὰ ἐγείρῃ τοιαύτην ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν δικηγόρου διοριζομένου ὑπὸ τοῦ παρὰ πρωτοδίκαις εἰσαγγελέως

Αἱ ἀγωγαί, δι' ἃς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὰς διατυπώσεις ταύτας εἰσὶν αἱ πραγματικαὶ περὶ ἀκινήτων ἀγωγαί[1])

---

[4]) Τὸ ἐναντίον διδάσκουσι Demolombe VII. Nº 770 καὶ Aubry et Rau I. § 116 σ. 472 ἐπικαλούμενοι τὴν τοῦ ἄρθρου 450 τοῦ γαλλ. κώδ. διάταξιν μὴ ἐπιτακτικῶς ἀπαγορεύοντος, ἀλλ' ἁπλῶς λέγοντος «accepter la cession».

*) 75. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται, ἐκτὸς ἂν ἐπίκειται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς, νὰ κινήσῃ πραγματικὴν ἀγωγὴν περὶ ἀκινήτου, ἢ προσωπικὴν περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 500 δραχμάς, ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, μετὰ προηγουμένην ἔγγραφον γνωμοδότησιν δικηγόρου, ἐπὶ τούτῳ ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ παρὰ πρωτοδίκαις εἰσαγγελέως. Δὲν δύναται δὲ νὰ παραιτηθῇ τῆς περὶ τοιούτων ἀγωγῶν δίκης ἄνευ τῆς εἰρημένης ἀδείας.

[1]) Ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου ἄτεχνος, μὴ δηλοῦσα σαφῶς, ὅτι περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἀγωγαί, ὧν ἀντικείμενον ἐμπράγματον δίκαιον, οἷον ὑποθήκη δουλεία καὶ τὰ τοιαῦτα, κατὰ δὲ τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἐξαιρεῖται ἡ ἐκ τῆς οἱονεὶ ἐπικαρπίας πραγματικὴ ἀγωγή, καθὸ μὴ περὶ ἀκινήτου. Ἐντελεστέρα ἡ διατύπωσις γαλλικοῦ κώδικος ἐν ἄρθρῳ 464 λέγοντος «droits immobiliers».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ αἱ προσωπικαί, ὧν τὸ ἀντικείμενον ὑπερβαίνει τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Ἐπικειμένου κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς παραλείπονται αἱ διατυπώσεις αὗται, ὡς καὶ ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς εἶναι ἔλαττον τῶν πεντακοσίων δραχμῶν.[2])

Ἀλλὰ πραγματικαὶ ἀγωγαὶ ὑπάρχουσιν οὐ μόνον περὶ ἀκινήτων, ἀλλὰ καὶ περὶ κινητῶν, οὐδεὶς δ' ὁ πειθόμενος, ὅτι ὁ νομοθέτης δὲν περιέλαβε καὶ ταύτας θεωρήσας ἀνάξιον λόγου τὸ ζήτημα, ἀφοῦ καὶ περὶ προσωπικῶν πέραν τοῦ τεταγμένου ποσοῦ ἐπέβαλε τὰς αὐτάς, ἃς καὶ περὶ ἀκινήτων διατυπώσεις. Εἶναι ἁπλῆ παραδρομὴ τοῦ νομοθέτου παρακολουθήσαντος σύστημα νομοθεσίας,[3]) καθ' ἣν σπάνια τὰ θέματα τῆς διεκδικήσεως τῶν κινητῶν, ἀλλὰ καὶ τοιαύτη, ἥτις δὲν ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἑρμηνείας.

Αἱ διατυπώσεις αὗται ἐπιβάλλονται εἰς τὸν ἐπίτροπον νῦν τὸ πρῶτον ἐγείροντα ἀγωγὴν οὐχὶ δὲ ἐξακολουθοῦντα τὴν ἤδη ἐγερθεῖσαν, ὑπερασπιζόμενον τὸν ἀνήλικον κατὰ τῆς ἐγερθείσης κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς, ἢ μετερχόμενον ἔνδικα μέσα κατὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως.[4])

Καὶ μετὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς καὶ κατὰ τὴν πρόοδον τῆς δίκης ἐπερχομένη ἡ ἄδεια τοῦ συμβουλίου ἐπικυροῖ καὶ τὰ πρὸ αὐτῆς πεπραγμένα. Ὁ καθ' οὗ ἠγέρθη ἡ ἀγωγή, χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἄδεια τοῦ συμβουλίου καὶ γνωμοδότησις δικηγόρου, ἔχει ἔνστασιν ἀναβλητικήν, μέχρις οὗ πληρωθῶσιν αἱ διατυπώσεις τοῦ νόμου, ἣν παραλιπὼν κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν δὲν δύναται νὰ προτείνῃ βραδύτερον, οὐδὲ τὰ ἐκδικασθέντα δύναται ν' ἀνατρέψῃ προβάλλων τὴν τοιαύτην ἀθέτησιν διατυπώσεων τεταγμένων χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου.[5])

Αἱ αὐταὶ διατυπώσεις ἀπαιτοῦνται, ὅπως παραιτηθῇ ὁ ἐπίτροπος τοιαύτης ἀγωγῆς, κἂν ἔτι ἤγειρε ταύτας ἄνευ τῶν νομί-

2) Ὅρα ἀνωτέρω § 272.

3) Ὡς ἐκ τῆς ἐν ἄρθρῳ 2279 ἀρχῆς τοῦ γαλλ. κώδ. «en fait de meubles, la possession vaut titre» μόνον τὰ ἀπολεσθέντα καὶ κλαπέντα διεκδικοῦνται.

4) Demolombe VII. N⁰ 712, 713, Aubry et Rau I. § 114 σ. 464, Laurent V. N⁰ 66.

5) Demolombe VII. N⁰ 715, Aubry et Rau I. § 114 σ. 464 καὶ not. 10.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μων διατυπώσεων ὡς ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, διότι ὁ ἐκ τῆς μὴ ταχείας ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς κίνδυνος δὲν ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς ἐγερθείσης ἀγωγῆς παραίτησιν.[6])

Αἱ περὶ νομῆς ἀγωγαὶ δὲν εἶναι πραγματικαί, διότι δὲν ἐπιζητεῖται ἡ ἀναγνώρισις πραγματικοῦ δικαιώματος, διὸ καὶ μόνος ὁ ἐπίτροπος ἐγείρει ταύτας ἄνευ οὐδεμιᾶς διατυπώσεως.[7])

Ὁ νόμος ὥρισε τὰς διατυπώσεις τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τὸν ἐπίτροπον πρὸς ἔγερσιν πραγματικῆς περὶ ἀκινήτου ἢ προσωπικῆς περὶ ποσοῦ ἀγωγῆς οὐδὲν ἀποφηνάμενος περὶ τῶν τῆς καταστάσεως τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγῶν, αἵτινες εἰς οὐδεμίαν τῶν δύο κατηγοριῶν ὑπάγονται. Ἡ ἀγωγὴ ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς εἶναι τοσοῦτῳ σπουδαία, ὥστε ὀρθοτέρα ἡ γνώμη, καθ' ἣν κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀγωγῶν κρατούντων ἀπαιτεῖται καὶ ἐπὶ ταύτης ἄδεια συμβουλίου καὶ γνωμοδότησις δικηγόρου.[8])

Διανομή, συναίνεσις εἰς ἀγωγήν, συμβιβασμός.*)

§ 286. Ὁ ἐπίτροπος χρήζει τῆς ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὅπως προκαλέσῃ διανομὴν κοινῆς τοῦ ἀνηλίκου περιουσίας μετ' ἄλλων κινητῆς ἢ ἀκινήτου,[1]) ἐξ οἱουδήποτε λόγου καὶ ἂν προῆλθεν ἡ κοινωνία. Ἐπὶ τῆς κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγῆς

6) Καλλιγᾶς 4 § 338.

7) Demolombe VII. Nº 688, Aubry et Rau I. § 114 σ. 464.

8) Demolombe VII. Nº 694, Aubry et Rau I. § 114 not. 7.

*) 76. Ἐπίσης ἄδεια τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἀπαιτεῖται, ἵνα προκαλέσῃ ὁ ἐπίτροπος διανομὴν περιουσίας κοινῆς μεταξὺ τοῦ ἀνηλίκου καὶ ἄλλων.—Ἡ διανομὴ γίνεται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 1088—1099 τῆς πολ. δικονομίας ὡρισμένα.

77. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ συμβιβάζηται ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου, οὐδὲ ἀ συναινῇ εἰς ἀγωγήν, ἢ εἰς ἀπόφασιν, ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, καὶ μετὰ προηγουμένην ἔγγραφον γνωμοδότησιν δικηγόρου· ἀλλ' ὁ συμβιβασμός, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς ὑπερβαίνῃ τὰς 500 δραχμάς, δὲν ἰσχύει, πρὶν ἢ ἐπικυρωθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου.

1) Demolombe VII. N 720, Aubry et Rau I. § 114 σ. 463. Ἡ διανομὴ γίνεται κατὰ τὰ ἐν ἄρθροις 1088—1099 τῆς πολ. δικ. Ἡ διανομὴ δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ συμβιβασμοῦ τηρουμένων τῶν περὶ τούτου διατυπώσεων τοῦ νόμου. Aubry et Rau I. § 113 σ. 454.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρὰ τοῦ ἑτέρου συγκυρίου περὶ διανομῆς, δὲν ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου οὐδὲν δυναμένου νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ μὴ συναινοῦντος νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ὑπόντων πλειόνων ἀνηλίκων ἐχόντων συγκρουόμενα συμφέροντα εἰδικὸς διορίζεται ἐπίτροπος δι' ἕκαστον τῶν ἀντίθετον ἔχόντων συμφέρον [2])

Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ συναινέσῃ εἰς οἱανδήποτε κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγήν, ἢ ἀπόφασιν ἄνευ ἀδείας τοῦ συμβουλίου καὶ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν δικηγόρου.[3]) Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ἐκουσίως ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν, ὑπάρχει σιωπηρὰ ἀποδοχή, ἥτις ἀνίσχυρος καθὸ γενομένη παρὰ προσώπου μὴ ἔχοντος πρὸς τοῦτο ἐξουσίαν ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων, ὡς ἐπίσης οὐδ' ἡ ῥητὴ ἀποδοχὴ δύναται νὰ ἔχῃ συνεπείας, διὸ καὶ τούτων ἕνεκα δὲν καθίσταται ἀπαράδεκτος ἡ ἔφεσις. Ἀλλ' ἂν ὁ ἐπίτροπος ἐγκαταλείπῃ ἀπράκτους τὰς πρὸς ἐνάσκησιν τῶν ἐνδίκων μέσων προθεσμίας καὶ καταστῇ τελεσίδικος ἡ ἀπόφασις, ὑπάρχει δεδικασμένον, διότι ἐκ τῆς οἰκείας τοῦ ἐπιτρόπου κρίσεως ἤρτηται ἡ ἐνάσκησις τῶν ἐνδίκων μέσων, ὁ δὲ ἀνήλικος κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου μόνον ἔχει ἀγωγήν, ἂν ἐντεῦθεν προσεγένετο αὐτῷ ζημία. Ὁ νόμος οὐδὲν ἀποφαίνεται περὶ παραιτήσεως ἐνδίκων μέσων, ἃ μετῆλθεν ὁ ἐπίτροπος κατὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, ἀλλὰ καθόσον ἡ τοιαύτη παραίτησις περιέχει συναίνεσιν εἰς ἀπόφασιν, δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ τῶν διατυπώσεων τοῦ νόμου.[4])

Αἱ αὐταὶ διατυπώσεις ἀπαιτοῦνται καὶ ἐπὶ συμβιβασμοῦ, κατ' ἐξαίρεσιν δ' ἐνταῦθα ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κύρωσις τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ συμβουλίου, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς ὑπερβαίνῃ τὰς πεντακοσίας δραχμάς.

---

[2]) § 243.

[3]) Aubry et Rau I. § 114 σ. 466, Demolombe VII. Nº 685, ἐρίζοντας ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως. Κατὰ τὸ ἄρθρον 77 τοῦ ἡμετέρου νόμου δὲν ὁρίζεται ὡς ἐν ἄρθρῳ 75, ὅτι ὁ δικηγόρος διορίζεται ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως, ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀφιεμένης τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς ἐκλογῆς τοῦ δικηγόρου, ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4 § 340.

[4]) Ἔτι αὐστηρότερον ἀποφαίνονται Aubry et Rau I. § 114 σ. 467.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ ὁμολογίας καὶ ὅρκου οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ἀλλὰ καθόσον ἡ ὁμολογία περιέχει συναίνεσιν εἰς ἀγωγήν, ὁ δὲ ὅρκος συμβιβασμόν, κρατοῦσι καὶ περὶ τούτων τὰ διὰ τὰς τοιαύτας πράξεις διατασσόμενα.[5])

Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης καινοτομῶν ἐν τούτῳ ἀπηρίθμησεν ὀλιγίστας τῶν δικαστικῶν πράξεων, περὶ ἀγωγῆς μόνον ἀποφηνάμενος, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ ἀνταγωγῆς καὶ περὶ ἐνστάσεως συμψηφισμοῦ, διότι κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ὑπάρχει ἀπαίτησις κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ὑποβαλλομένη διαδικαστικῶς καθ' ἕτερον ἢ δι' ἀγωγῆς τύπον.

5.

Εὐθύνη ἀνηλίκου ἐξ ἰδίων πράξεων.*)

Ἐξ ἀθεμίτων πράξεων.

§ 287. Κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν ἐλλείπει ἡ συνείδησις τῶν

5) Demolombe VII. Nº 690, Aubry et Rau I. § 114 σ. 464 ἄλλα διδάσκοντας.

*) 2. Ἀνήλικος μὴ συμπληρώσας τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας δὲν ὑποχρεοῦται ἐκ τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ πράξεων. Συμπληρώσας δὲ τὸ δέκατον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, ὑποχρεοῦται ἐκ τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ πράξεων, ἐὰν ἀποφασισθῇ ὅτι ἐνήργησεν αὐτὰς μετὰ διακρίσεως.— Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους ὑποχρεοῦται ἐκ τοιούτων πράξεων ὡς καὶ οἱ ἐνήλικες.

3. Ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται ἄνευ συναινέσεως τοῦ πατρός, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁποίου διατελεῖ, ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρέωσιν, ἢ ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν περιουσίαν του· πᾶσα δὲ εἰς αὐτὸν γενομένη καταβολὴ τὸν ὑποχρεοῖ μὲν εἰς ἀπότισιν τοῦ ληφθέντος ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον καθόσον ἐκ τούτου εἶναι πλουσιώτερος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἐξ ἰδίου δόλου ἐματαίωσε τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς αὔξησιν τῆς περιουσίας του.—Διὰ τῶν διατάξεων τούτων δὲν ἀνατρέπονται οἱ ὁρισμοὶ τῶν ἄρθρων 104—106.

7) Πᾶν ὅ,τι ὑποχρεοῖ τοὺς ἐνήλικας ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτῶν, ὑποχρεοῖ καὶ τοὺς ἀνηλίκους.

8. Ὁ συμπληρώσας τὸ 18 ἔτος ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 3, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς νομικῆς πράξεως, ἔπεισε διὰ δόλου τὸν μετ' αὐτοῦ ἐπιχειρήσαντα τὴν πρᾶξιν, ὅτι εἶναι ἐνῆλιξ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πραττομένων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐρώτημα, ἂν ὑπέχῃ εὐθύνην ἀποζημιώσεως ὁ ἀνήλικος ἐκ τῆς ἀθεμίτου αὐτοῦ πράξεως.

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ὁ τὸ ἕβδομον ὑπερβὰς ἔτος ὑπέχει εὐθύνην, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν ἐνήργησε μετὰ συνειδήσεως.[1]) Κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα καὶ ὁ γαλλικὸς νόμος οὐ μόνον ὡς ἀρχὴν γενικὴν ἀνέγραψεν, ὅτι πᾶς ὁ ἐξ ἰδίου πταίσματος ἐπαγαγὼν ζημίαν ὑποχρεοῦται νὰ ἀνορθώσῃ ταύτην, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς περὶ ἀνηλίκων ὥρισεν, ὅτι δὲν ἀπαλλάσσονται τῶν ὑποχρεώσεων, εἰς ἃς καθυπεβλήθησαν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀδικήματος ἢ οἱονεὶ τοιούτου.[2]) Οὕτως ἡ ἑρμηνεία ἐκ γενικῶν ἀρχῶν συνήγαγε τὸ πόρισμα, ὅτι ὁ ἀνήλικος εὐθύνεται, ἐφ' ὅσον ὡς ἐκ τῆς ἀνεπτυγμένης αὐτοῦ διανοίας ἠδύνατο νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῶν πραττομένων.[3])

Ὁ ἡμέτερος νόμος ἕτερον ἠκολούθησε σύστημα διαγράψας χρονικόν τι ὅριον, καθὸ ὁ ἀνήλικος ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης προβάλλων τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ. Μὴ θέλων ὁ νομοθέτης νὰ παρεκκλίνῃ τῆς διακρίσεως, ἣν εὗρε κεκυρωμένην ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ, καθ' ὃν εἰς τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ δέκατον ἔτος οὐδεμία καταλογίζεται πρᾶξις, εἰς δὲ τὸν ὑπερβάντα τὸ δέκατον, ἀλλὰ μήπω τὸ δέκατον τέταρτον συμπληρώσαντα, καταλογίζεται, ἐὰν ἐνήργησεν ἐν συνειδήσει, ὥρισεν, ὅτι ἀνήλικος μὴ τὸ δέκατον ἔτος συμπληρώσας οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην εἰς ἀποζημίωσιν ἐκ τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ πράξεων, συμπληρώσας δὲ τὸ δέκατον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δέκατον τέταρτον εὐθύνεται, ἐὰν ἐν γνώσει ἐνήργησε.

Κατὰ τὴν τοιαύτην τοῦ νόμου διάταξιν ὁ μήπω τὸ δέκατον ἔτος συμπληρώσας προστάτην τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ πράξεων ἔχει τὸν νόμον οὐδεμίαν ἀνεχόμενον συζήτησιν, διότι ὁ νομοθέτης ἐξ ἰδίας πείρας ἔλυσε τὸ ζήτημα, ὅτι οὗτος ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ οὐδέποτε δύναται νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῶν πραττομένων, οὐδὲ τοσοῦτῳ ἀνεπτυγμένην τὴν διάνοιαν, ὥστε νὰ πράττῃ ἐν ἐπιγνώσει τοῦ

---

1) § 20 Inst. (4, 1), L. 12 (48, 8), L. 23 (47, 2), L. 111 (50, 17), L. 7 C. (9, 47).

2) Γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 1310, 1382, 1383.

3) Demolombe VII. Nº 81, XXIX. Nº 114, 115.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, κἂν ἔτι τὰ πράγματα βοῶσι περὶ τοῦ ἐναντίου διαψεύδοντα τὴν πρόληψιν τοῦ νόμου.[4])

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ἀνήλικος ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἡλικίας τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν εὐθύνης.

Ἀλλ' ἂν κατὰ τὰς διακρίσεις ταύτας τοῦ νόμου δὲν ὑπέχει εὐθύνην πρὸς ἀποζημίωσιν ὁ ἀνήλικος ἐκ τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ πράξεων, δὲν ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι δὲν εὐθύνονται ἕτεροι. Αἱ διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου περὶ εὐθύνης πατρὸς καὶ κυρίου διὰ τὰ ἀδικήματα ὑπεξουσίου τέκνου καὶ τοῦ δούλου καὶ ἡ ἐντεῦθεν βλαβερὰ ἀγωγὴ οὐδεμίαν τὴν σήμερον ἔχουσιν ἐφαρμογήν, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς κατήργησε τὴν τοῦ πατρὸς εὐθύνην διὰ τὰ ἀδικήματα τοῦ ὑπεξουσίου.[5]) Τὰ τῆς βλαβερᾶς ἀγωγῆς ἀπεδοκίμασαν αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ἐπιβαλοῦσαι εὐθύνην ἀποζημιώσεως εἰς τὸν ἐκ τοῦ νόμου ὀφείλοντα νὰ ἐπιβλέπῃ τὸν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ τελοῦντα, τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἐπίτροπος ὡς πρὸς τὸ ἀνήλικον τέκνον.[6])

Ἐν ἐλλείψει ἰδίας περὶ τούτου διατάξεως τοῦ ἀστικοῦ νόμου κρατοῦσι τὰ ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ διατεταγμένα περὶ συναυτουργίας, συνεργίας καὶ περὶ πταισμάτων.[7])

Ἐκ θεμιτῶν πράξεων.

§ 288. Κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἄκυρος πᾶσα πρᾶξις τοῦ ἀνήβου, δι' ἧς ἄνευ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου καθυποβάλλεται εἰς ὑποχρέωσιν ἢ ἐν γένει ἀπαλλοτριοῦται τῆς περιουσίας αὐτοῦ,[1]) ἐνῷ τοὐναντίον, ἐφ' ὅσον νοεῖ τὸ πραττόμενον, ἐπιχειρεῖ

---

4) Τὸ γερμ. νομοσχέδιον ἐν § 709 μόνον διὰ τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ ἕβδομον ἔτος ὡς ἐκ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν εὐθύνεται διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀθεμίτου πράξεως αὐτοῦ ἐπενεχθεῖσαν ζημίαν, ἀπὸ δὲ τούτου μέχρι συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου ὀγδόου δὲν εὐθύνεται, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι καθ' ὃν ἔπραττε χρόνον, δὲν εἶχε συνείδησιν τῆς εὐθύνης.

5) § 7 Inst. (4, 8).

6) Περὶ οὗ ὥρισεν ὁ γαλλ. κώδ. ἐν ἄρθρῳ 1384.

7) Ποιν. Νομ. Ἄρθρ. 72 § 6, 6', 507, ἔνθα τὸ γερμανικὸν «minderjährige Kinder» μεταφράζεται «ἀφήλικα τέκνα».

1) L. 141 § 2 (45, 1), L. 189 (50, 17), L. (43, 44, 7).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὠφέλιμον αὐτῷ πρᾶξιν καὶ αὐτὴν τὴν νομὴν κτώμενος μόνῃ τῇ σωματικῇ καταλήψει.[2])

Καθ' ἃς περιπτώσεις ὑποχρέωσις τίκτεται οὐχὶ ἐξ ἰδίας τοῦ ἀνήβου βουλήσεως, ἀλλ' ἐξ ἄλλων λόγων, ὑποχρεοῦται καὶ ὁ ἄνηβος ὡς πᾶς ἐνῆλιξ, οἷον διοικήσεως ἀλλοτρίων καὶ τῶν τοιούτων.[3])

Ὁ γαλλικὸς νόμος οὐδὲν ἀπεφήνατο, ἐξ οὗ καὶ τῶν ἑρμηνευτῶν ἡ ἔρις τῶν μὲν διδασκόντων, ὅτι ἀπολύτως ἄκυρος ἡ πρᾶξις ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι ἐγένετο παρ' ἀνηλίκου, τῶν δ' ἐπιεικέστερον κρινόντων καὶ μὴ ἀποδεχομένων ἀκυρότητα, ἀλλὰ διαρρηκτὸν τῆς δικαιοπραξίας, ἐὰν ἐκ ταύτης ἐπεγένετο ζημία εἰς τὸν ἀνήλικον.[4])

Ὁ ἡμέτερος νόμος ὥρισεν, ὅτι ὁ ἀνήλικος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁποίου διατελεῖ ἢ τοῦ ἐπιτρόπου, δὲν δύναται νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρέωσιν ἢ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἰδιόρρυθμον ταύτην διάταξιν, τὴν διαταράττουσαν τὴν ἁρμονίαν τοῦ συστήματος, παρὰ τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον ἐπιχειρῶν ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὐχ ἧττον ἐνεργεῖ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνήλικος αὐτοπροσώπως συναινέσει τοῦ ἐπιτρόπου.[5]) Αἱ πράξεις αὗται μὴ κατονομαζόμεναι εἰδικῶς ἐν τῷ νόμῳ περιλαμβάνονται ἐν τῇ γενικῇ κατηγορίᾳ τῶν ἐπαγομένων ὑποχρέωσιν ἢ ἀπαλλοτρίωσιν τῆς περιουσίας, περὶ ὧν ὁ νόμος ὁρίζει ὅτι ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ συνομολογήσῃ ταύτας ἄνευ συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου.

Περιττὸν νὰ ἀναζητήσωμεν ἑτέραν ἑρμηνείαν καὶ νὰ ἀποπειραθῶμεν νὰ συμβιβάσωμεν τὴν διάταξιν πρὸς τὸ ὅλον τοῦ νόμου σύστημα, διότι ἐκ τῆς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως διδασκόμεθα, ὅτι ὁ ἡμέτερος νομοθέτης προέβη εἰς τὴν διάταξιν ἀναλαβὼν ἐπίμο-

---

[2]) L. 3 C. (7, 32).

[3]) «ubi ex re actio venit». L. 46 (44, 7), L. 6 pr. L. 21 § 1, L. 34 (3, 5), L. 13 § 1 (12, 6), L. 1 § 15 (16, 3), L. 11 (14, 3), L. 8 § 15 (16, 1), L. 10, 11 (39, 1).

[4]) Demolombe VII. Nº 817—823, ἔνθα καὶ ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων θεωριῶν.

[5]) Ὅρα περὶ τούτου § 215 καὶ 216.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χθον νὰ λύσῃ ζήτημα περὶ τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου πεπραγμένων ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου. Τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου λυσιτελεστέραν κρίνων κηρύττει διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἄκυρον πᾶσαν τοιαύτην πρᾶξιν παρὰ μόνου τοῦ ἀνηλίκου ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἐπιτρόπου γενομένην, τοῦτο δ' ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι παρ' ἀνηλίκου ἐγένετο, μὴ συγκατανεύων νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ζητήματος, ἂν ἐζημιώθη ἐντεῦθεν ὁ ἀνήλικος ἢ οὔ.[6])

Αἱ πράξεις περὶ ὧν οὕτως ὥρισεν ὁ νόμος, εἰσὶν αἱ ἐπαγόμεναι ὑποχρέωσιν ἢ ἀπαλλοτρίωσιν περιουσίας, ἀλλ' αἱ πράξεις αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐπιχειροῦνται παρὰ μόνου τοῦ ἀνηλίκου συναινοῦντος καὶ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλὰ καὶ τηρουμένων ἑτέρων διατυπώσεων, ἰδίως δὲ μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν δικαστικήν, ὧν ἡ ἀθέτησις καθίστησιν ἄκυρον τὴν δικαιοπραξίαν καίτοι ὑπαρχούσης τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου.

Ἀλλ' ἂν καὶ ἄκυρος ἡ πρᾶξις, οὐχ ἧττον δὲν ἀνέχεται ὁ νόμος ἄδικον κέρδος διὰ τῆς τοῦ ἑτέρου ζημίας, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ἀρχὴν ὁ ἀνήλικος ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ὡς ἐκ τῶν τοιούτων πράξεων γενομένης καταβολῆς ὑποχρεοῦται εἰς ἀπότισιν τῶν ληφθέντων ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν, ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς εἶναι πλουσιώτερος. Ἀλλὰ καὶ μὴ πλουσιώτερος γενόμενος ὁ ἀνήλικος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων, ἐὰν ἐξ ἰδίου δόλου ἐματαίωσε τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς ὠφέλειαν.

Ἀρχὴν τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐπαναλαμβάνων καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος ὥρισεν, ὅτι ὁ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος συμπληρώσας δὲν ἐπικαλεῖται τὸ ἄκυρον τῆς δικαιοπραξίας ὡς παρ' ἀνηλίκου γενομένης, ἐὰν διὰ δόλου ἔπεισε τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλαχθέντα, ὅτι εἶναι ἐνῆλιξ, διότι ὁ δόλος ἀναπληροῖ τὴν τῆς ἡλικίας ἀτέλειαν.[7])

---

6) Ἀποδοκιμάζων τὸ ἀξίωμα «minor restituitur non tanquam minor, sed tanquam laesus». Ἡ ἔκφρασις ὅμως τοῦ νομοθέτου δὲν εἶναι ἡ κατάλληλος λέγοντος «δὲν δύναται» ἀλλ' ὤφειλε νὰ δηλώσῃ ῥητῶς, ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ πρᾶξις, ὡς πράττει τοῦτο ἐν τῷ ἀμέσως ἑπομένῳ ἄρθρῳ λέγων «εἶναι ἄκυρος».

7) L. 3 C. (2, 43) . . . quum malitia suppleat aetatem.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οὐδεμία ὑφίσταται διάκρισις μεταξὺ ἀνηλίκων καὶ ἐνηλίκων ἐξ ἴσης ἀμφοτέρων ὑποχρεουμένων, ἐὰν ἡ ἐνοχὴ τὸν λόγον αὐτῆς ἔχῃ οὐχὶ ἐν τῇ βουλήσει τοῦ προσώπου, ἀλλ' εἶναι ἄμεσος συνέπεια γεγονότων ἀνεξαρτήτων τῆς βουλήσεως τοῦ ὑποχρεουμένου, οἷον διοίκησις ἀλλοτρίων, δαπανήματα ἀναγκαῖα καὶ τὰ τοιαῦτα.[8])

Ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ νόμου κηρύττοντος ἄκυρον πᾶσαν πρᾶξιν ἐπαγομένην ὑποχρέωσιν ἢ ἀπαλλοτρίωσιν περιουσίας, παρέπεται κατ' ἀντιδιαστολήν, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐτήρησε καὶ τὸν ἕτερον κανόνα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καθ' ὃν καὶ αἱ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου πράξεις τοῦ ἀνηλίκου εἰσὶν ἔγκυροι, ἐφ' ὅσον αὗται ἐπάγονται ὠφέλειαν, ἤτοι ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ὑποχρεώσεως,[9]) ἀπόκτησιν κυριότητος ἢ νομῆς.[10])

Δ'.

ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ *)

Ὡς πρὸς τὸν ἀνήλικον.

§ 289. Ὁ γαλλικὸς νόμος οὐδὲν ῥητῶς ἀποφαίνεται περὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀνήλικον συνήγαγον οἱ ἑρμηνευταὶ τὸ πόρισμα, ὅτι ἡ πρᾶξις τοῦ ἐπιτρόπου εἶναι πρᾶξις τοῦ ἀνηλίκου.[1])

Ὁ ἡμέτερος νόμος ἐντελέστερον διετύπωσε τὰ περὶ τούτου ἀναγράψας τὴν ἀρχήν, ὅτι πᾶσα πρᾶξις τοῦ ἐπιτρόπου ἐν ὀνόματι τοῦ

8) Ὅρα ἀνωτέρω σημ. 3.

9) L. 2 (46, 4), L. 28 pr. (2, 14).

10) L. 11 (41, 1), L. 26 C (8, 53).

*) 78. Πᾶσα πρᾶξις ἐνεργουμένη ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὡρισμένα ἰσχύει ὡς πρᾶξις ἐνηλίκου.

1) «Factum tutoris, factum pupilli». Ἐστηρίχθησαν ἰδίως ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 450, 463 καὶ 1314, ὧν τὰ δύο τελευταῖα εἰδικῶν μνημονεύουσι θεμάτων. Ἀλλ' οὐχ ἧττον πολλὴ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀσάφεια, ἐξ οὗ καὶ ἡ διχογνωμία τῶν συγγραφέων. Demolombe VII. Nº 817—825, Aubry et Rau I. § 115, Laurent V. Nº 101, 102, 103.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνηλίκου γενομένη καθ' ὃν ὁ νόμος ὁρίζει τρόπον, ἔχει κῦρος ὡς παρ' ἐνήλικος ἐπιχειρηθεῖσα. Οὕτω τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις πεπραγμένα ὑποχρεοῦσι τὸν ἀνήλικον, διότι κατὰ πλασμα λογίζονται γενόμενα παρὰ τοῦ ἀνηλίκου ὡς ἐνήλικος, εἰς οὐδεμίαν προσωπικῶς ὑποβαλλομένου τοῦ ἐπιτρόπου ὑποχρέωσιν. Τὰς τοιαύτας πράξεις οὔτε ὡς ἀκύρους δύναται νὰ προσβάλῃ ὁ ἀνήλικος, οὔτε τὴν διάρρηξιν νὰ ζητήσῃ ὡς ἐκ τῆς προσγενομένης αὐτῷ βλάβης, διότι πᾶν ὅ,τι ἔπραξεν ὁ ἐπίτροπος, εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἂν δ' ἐζημιώθη ἐντεῦθεν ὁ ἀνήλικος, ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐπὶ ἀποζημιώσει.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου εὐεργέτημα τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως, ἥτις εἶναι τὸ γνώρισμα ἀτελοῦς νομοθεσίας ἐπιζητούσης νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀπότομον ἀντίθεσιν τῆς αὐστηρᾶς καὶ τραχείας τοῦ δικαίου ἀρχῆς πρὸς τὴν ἐπιείκειαν, ἀργεῖ νῦν καθ' ὁλοκληρίαν. Οὕτως ἡ πίστις τοῦ ἀνηλίκου διατηρεῖται ἀκμαία καὶ οἱ τρίτοι ἀφόβως μετ' αὐτοῦ συναλλάσσονται, μὴ διατρέχοντες τὸν κίνδυνον νὰ ἴδωσιν ἀνασχιζόμενα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ τὰ συννόμως τελεσθέντα.

Τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου παρὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου γενόμενά εἰσι κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν ἄκυρα[2]) ἐκ τούτου καὶ μόνου τοῦ λόγου, κἂν οὐδεμία προσεγένετο ἐντεῦθεν ζημία τῷ ἀνηλίκῳ. Ἀλλὰ καθὸ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου τεταγμέναι αἱ διατυπώσεις τοῦ νόμου, ὀρθότερον εἶναι, ὅτι ὁ ἀνήλικος μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ ἄκυρον τῆς δικαιοπραξίας, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ταύτης μετασχόντες.[3])

Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους.

§ 290. Ὁ ἐπίτροπος ἰδίῳ ὀνόματι συναλλασσόμενος αὐτὸς καὶ μόνος ὑποχρεοῦται, διατηρεῖ ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ στραφῇ κατὰ

---

2) Ἄρθρον. 4.

3) Aubry et Rau I. § 115 σ. 468. Ὑπάρχει τουτέστιν ἡ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἔννοιαν σχετικὴ ἀκυρότης. Windscheid I. § 82. Ἐπίσης καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀνήβου, οἱ δανεισταὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος. Aubry et Rau αὐτ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἀνηλίκου, ἐὰν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ ἐνήργησεν,[1]) ἐν ὀνόματι δὲ τοῦ ἀνηλίκου πράττων κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις δὲν ὑποχρεοῦται αὐτός, ἀλλ' ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπροσωπούμενος ἀνήλικος, διὸ καὶ τὰ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ τρίτων ἐκδικασθέντα ὑποχρεοῦτιν αὐτὸν τὸν ἀνήλικον.

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος κατήρξατο δίκης, ἢ παρέστη ἐπὶ δικαστηρίου μὴ προκαλέσας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τοῦτο διαγραφομένων ὑπὸ τοῦ νόμου διατυπώσεων, δὲν παρακωλύεται ἐντεῦθεν ἡ τελεσιδικία τῆς ἀποφάσεως, τοῦ ἀνηλίκου ἔχοντος μόνον τὸ δικαίωμα τῆς ἀναψηλαφήσεως.[2])

Ὁ ἀνήλικος ὑποχρεοῦται οὐ μόνον διὰ τὰ νομίμως ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἐνεργοῦντος συνομολογηθέντα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ σφάλματα, ἃ διεπράξατο ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων, εἰς ἃς καθυπεβλήθη, ὡς ἐπίσης ὁ ἀνήλικος ὀφείλει ἀποζημίωσιν διὰ πᾶσαν εἰς ἕτερον ἐπενεχθεῖσαν ζημίαν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων.[3]) Ἐκ τῶν ἀθεμίτων τοῦ ἐπιτρόπου πράξεων οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ὁ ἀνήλικος, τῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς χωρούσης κατ' αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον καὶ μόνον ἐκ τῆς πράξεως τοῦ ἐπιτρόπου ἐγένετο πλουσιώτερος.[4])

Τὰ αὐτὰ κρατοῦσι καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων παρ' ἐπιτρόπου, οὗ ὁ διορισμὸς ἐκηρύχθη ἄκυρος μετὰ τὴν πρᾶξιν ἕνεκα κακῆς συνθέσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὡς καὶ ὅταν ὑπάρχῃ λόγος, ὅπως ἀπαγγελθῇ δικαστικῶς ἡ παῦσις τοῦ ἐπιτρόπου.[5])

---

1) Aubry et Rau I. § 115 σ. 471, Laurent V. Nº 102.

2) Aubry et Rau I. § 115, Laurent V. Nº 103. Τὴν λύσιν ταύτην στηρίζουσιν ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ ἀείποτε τὸν ἀνήλικον, ἂν δ' ἐξεπροσώπησεν αὐτὸν ἐπὶ δικαστηρίου ἄνευ τῆς τηρήσεως τῶν νομίμων διατυπώσεων, ὑπάρχει πλημμελὴς ὑπεράσπισις, ἧς ἕνεκα χωρεῖ κατὰ τὸ ἄρθρον 481 γαλλ. πολ. δικ. ἀναψηλάφησις «s' ils n'ont été défendus, ou s' ils ne l' ont été valablement». Παρ' ἡμῖν ἀμφίβολον ἴσως ὡς ἐκ τοῦ ἄρθρου 785 § 4. Οἰκονομίδου § 240.

3) Οἷον κτηνῶν καὶ τῶν τοιούτων. Aubry et Rau I. § 115, Laurent V. Nº 102.

4) L. 3 (26, 9), L. 3 § 1 (14, 4), L. 15 pr. § 2 (4, 3), L. 198 (50, 17). Aubry et Rau I. § 115, Demolombe VIII. Nº 126, 127, Laurent Nº 102.

5) Aubry et Rau I. § 115 σ. 470 not. 11, τὸ αὐτὸ παραδεχομένους ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πενταετὴς παραγραφὴ ῥωμαϊκοῦ νόμου.

§ 291. Κατὰ διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐάν πρᾶγμα ἀφήλικος ἐκποιηθῇ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, διεκδικεῖται κατὰ παντὸς κατόχου, ἀλλ' ἡ τοῦ ἀφήλικος διεκδίκησις παραγράφεται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος, καλυπτομένης οὕτω τῆς ἀκυρότητος.[1]) Ἂν καὶ ἡ διάταξις ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν παρ' ἀφήλικος ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ κηδεμόνος ἐκποίησιν, οὐδὲν ἧττον τά τε Βασιλικὰ καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος[2]) παρὰ τὸ ῥητὸν κείμενον ἐπεξέτειναν τὴν διάταξιν καὶ ἐπὶ τῆς ὁπωσδήποτε γενομένης πωλήσεως πράγματος ἀνήβου ὑπὸ ἐπίτροπον ἢ ἀφήλικος ὑπὸ κηδεμόνα διατελοῦντος, ἄνευ διακρίσεως παρά τινος ἐγένετο αὕτη.

Ὁ ἡμέτερος νόμος κατήργησε πᾶσαν διαταξιν τοῦ ῥωμαικοῦ καὶ βυζαντιακοῦ δικαίου ἀναγομένην εἰς τὰ τῆς ἐπιτροπείας, ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα, ἂν διὰ τῆς τοιαύτης διαταξεως παραγραφεται ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή, ἢ ἁπλῶς διὰ τῆς πενταετίας ἀπαλείφεται ἡ ἀκυρότης ἡ ἐνυπαρχουσα ἐν τῇ ἐλλείψει τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως.[3]) Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, ἡ διάταξις τοῦ Ἰουστινιανοῦ κρατεῖ καὶ νῦν ἔτι ἐπὶ τῆς ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων γενομένης ἐκποιήσεως, καθόσον διὰ νεωτέρου νόμου δὲν κατηργήθησαν αἱ τῆς κρατούσης νομοθεσιας περὶ παραγραφῆς διαταξεις. εἰ δὲ τὸ δεύτερον, ἡ διαταξις κατηργήθη διὰ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου διαγράψαντος τὸν τρόπον τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων τῶν ἀνηλίκων καὶ μὴ ἀναγνωρίζοντος σιωπηρὰν ἔγκρισιν τῆς παρὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου γενομένης ἐκποιήσεως ἐκ μόνης τῆς ἐπὶ πενταετίαν σιγῆς.

Ἀντὶ τῆς κατὰ τὰ πρότερον κρατοῦντα παραγραφῆς τοῦ μακροῦ χρόνου ὁ Ἰουστινιανὸς εἰσήγαγε βραχυτέραν παραγραφὴν τῆς διεκδικητικῆς τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγῆς κατὰ μίμησιν τῆς παραγραφῆς τοῦ εὐεργετήματος τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως, ἂν δὲ μετὰ πενταετίαν ὡς ἐκ τῆς σιγῆς τοῦ ἀνηλίκου κυροῦται

πάσης ἀνικανότητος ἀδιακρίτως. Περὶ τῆς αὐτοδικαίως χωρούσης παύσεως δὲν φρονοῦμεν ἀδιακρίτως τὸ αὐτό, διότι ὁ ἐπίτροπος ἀπώλεσεν ἤδη τὴν ἰδιότητα ταύτην, περὶ οὗ κατωτέρω ἐν § 293.

1) L. 3 C. (5, 74). Ἀνάλυσιν τοῦ νόμου ἐν Θέμιδι (1875) σ. 41.

2) Βασ. X. 4, 66, Ἀρμ. Α. ιϐ', § 14.

3) Ὡς φρονεῖ Windscheid II. § 441 Anm. 24.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ ἐκποίησις ὡς εἰ ἐξ ὑπαρχῆς ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως γενομένη, τὸ τοιοῦτον εἶναι ἁπλῆ συνέπεια τῆς παραγραφῆς, οὗ ἕνεκεν ὀρθοτέρα ἡ δόξα, καθ' ἣν καὶ μετὰ τὸν νεώτερον περὶ ἐπιτροπείας νόμον χωρεῖ ἡ τοιαύτη παραγραφή.[4])

ΤΜΗΜΑ Η'.

ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ *)

Παῦσις ἐπιτροπείας καὶ λειτουργήματος ἐπιτρόπου.

§ 292. Ἡ ἐπιτροπεία ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ὑπὸ ταύτην τελοῦντος παύει αὐτοδικαίως διὰ τῆς ἐνηλικότητος, δι' ἧς

4) Θέμις σ. 49, Α. Π. 283 (1874). Καλλιγᾶς 4 § 347. Ἀντιδοξεῖ Παπαρρηγόπουλος 3 § 388.

*) 80. Πᾶς ἐπίτροπος ὀφείλει λόγον τῆς ὅλης αὐτοῦ διοικήσεως μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς· τὰ δὲ πρὸς τοῦτο ἔξοδα βαρύνουσι μὲν τὸν ἐπιτροπευθέντα, προκαταβάλλονται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου.

81. Πᾶς ἐπίτροπος ὑποχρεοῦται πρὸς τούτοις, καὶ διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας, νὰ δίδῃ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου, λόγον τῆς ἐνιαυσίας διαχειρίσεως· ἄλλως ὁ παρεπίτροπος ὀφείλει νὰ προκαλῇ αὐτὴν διὰ τοῦ ἁρμοδίου εἰρηνοδίκου. Τὰ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἔγγραφα γράφονται ἐπὶ ἀσήμου χάρτου.

82. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἐπιτρόπου εἶναι ἄμισθος, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις, τῇ αἰτήσει αὐτοῦ, νὰ ὁρίσῃ ἀμοιβὴν ἀναλόγως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῶν εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς καταβαλλομένων κόπων.

83. Πᾶσα νομικὴ πρᾶξις μεταξὺ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ ἀνηλίκου, γενομένου ἐνήλικος, ὑποχρεοῦσα τοῦτον ὁπωσδήποτε, ἢ ἐλαττοῦσα τὰς πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας ἐγγυήσεις, λογίζεται ἄκυρος, ἂν δὲν ἀποδεικνύεται ἐγγράφως, ὅτι δέκα τοὐλάχιστον πρὸ τῆς πράξεως ταύτης ἡμέρας ἐγένετο ἔγγραφος λεπτομερὴς λογοδοσία τῆς ὅλης διαχειρίσεως, καὶ παράδοσις τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

84. Ἀφ' ἧς ἡμέρας περαιωθῇ ἡ λογοδοσία, τὸ πρὸς τὸν ἐπιτροπευθέντα παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ὀφειλόμενον ποσὸν φέρει τόκον.

85. Πᾶσα ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας προκύπτουσα, παραγράφεται μετὰ παρέλευσιν δέκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος, ἢ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνηλίκου.—Ἡ παραγραφὴ αὕτη δὲν ἐκτείνεται εἰς τὸ ἐκ τοῦ δοθέντος λογαριασμοῦ τῆς διαχειρίσεως ἐκκαθαρισθὲν ὑπόλοιπον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κτᾶται πλήρη τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητα, διὰ τῆς χειραφεσίας, δι' ἧς τελεῖ ὑπὸ κηδεμόνα, καὶ διὰ τοῦ θανάτου.

Ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου δὲν παύει ἡ ἐπιτροπεία, ἀλλὰ σχολάζει, διότι ἔπαυσε τὸ λειτούργημα τοῦ ἐπιτρόπου ἀντικαθισταμένου δι' ἑτέρου. Λόγοι, ὧν ἕνεκα σχολάζει ἡ ἐπιτροπεία ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου, εἰσὶν ὁ θάνατος, ἡ ἀνικανότης, ἡ παῦσις, ἡ ἀπαλλαγὴ καὶ ἡ παραίτησις, περὶ ὧν πάντων ἐπραγματεύθημεν. Ἡ τῆς μητρὸς ἐπιτροπεία παύει εἰς δεύτερον ταύτης μεθισταμένης γάμον, ἂν μὴ προκαλέσῃ πρότερον τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου.

Ἐπὶ συνεπιτροπείας ἅμα παύσῃ αὕτη ὡς πρὸς τὸν ἕνα, παύει καὶ ὡς πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον.

Ἡ παρεπιτροπεία παύει, ἅμα παύσῃ καὶ ἡ ἐπιτροπεία ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου, διὰ τῆς ἐνηλικότητος, χειραφεσίας καὶ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ παρεπιτρόπου παύει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀνικανότητος, παύσεως, ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως.[1])

Παυσάσης τῆς ἐπιτροπείας παύει καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἐπιτρόπου.

§ 293. Περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἐπιτρόπου μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπείας καὶ περὶ τοῦ κύρους τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων καὶ ὁ γαλλικὸς καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος οὐδὲν ἀποφαίνονται,[1]) ἐξ οὗ καὶ ἡ διχογνωμία τῶν ἑρμηνευτῶν. Δύο ὅλως ἀντίθετοι ἐδιδάχθησαν θεωρίαι, τῶν μὲν φρονούντων, ὅτι τὰ μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ διορισμοῦ, τὴν ἐπιγενομένην ἀνικανότητα καὶ τὴν ἀπαγγελθεῖσαν παῦσιν τοῦ ἐπιτρόπου γενόμενά εἰσιν ἰσχυρὰ χάριν τῆς καλῆς

86. Ἡ ἐπιτροπεία εἶναι ὑπηρεσία προσωπική, εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἐπιτρόπου μὴ μεταβαίνουσα· διατελοῦσιν ὅμως οὗτοι ὑπεύθυνοι ἕνεκα τῆς διαχειρίσεως τοῦ παρ' αὐτῶν κληρονομηθέντος· ἐνήλικες δὲ ὄντες, ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν διαχείρισιν ταύτην, μέχρις οὗ ἕτερος ἐπίτροπος ἀναλάβῃ αὐτήν.

1) Περὶ πάντων τούτων ὅρα §§ 239, 240, 247, 256—260.

1) Μόνον περὶ τῶν κληρονόμων τοῦ ἐπιτρόπου ἀποφαίνεται ὁ νόμος, περὶ οὗ ἐν ἑπομένῃ § 294.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πίστεως τῶν τρίτων, ἐπιρριπτομένης πάσης τῆς εὐθύνης εἰς τὸν νομοθέτην μὴ προνοήσαντα, ὅπως καταστήσῃ γνωστὴν διὰ τῆς δημοσιότητος τὴν παῦσιν τοῦ ἐπιτρόπου,[2]) τῶν δὲ τοὐναντίον ἀποφαινομένων, ὅτι ὁπωσδήποτε παυσάσης τῆς ἐπιτροπείας οὐδὲν ἀπολύτως δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπίτροπος, τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα πᾶν ἄλλο εἰσὶν ἢ διαχείρισις ἐπιτρόπου.[3]) Τὸ ζήτημα εἶναι σπουδαῖον καὶ θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, διότι ἂν ἡ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπείας διαχείρισις λογίζεται ὡς παρ' ἐπιτρόπου γενομένη, δῆλον ὅτι οὗτος ὑπέχει πᾶσαν τὴν ἐκ τοῦ νόμου εὐθύνην, καθυποβάλλεται εἰς πάσας τὰς ὡς πρὸς τὴν καταβολὴν τόκου ὑποχρεώσεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ ἐγγράφεται ὑποθήκη καὶ διὰ τὴν τοιαύτην διαχείρισιν.

Ἐὰν ἡ ἐπιτροπεία παύσῃ ὡς ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου διὰ τῆς ἐνηλικότητος, χειραφεσίας ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἀδόκιμος ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου ἡ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον λύσις.[4]) Ὁ Οὐλπιανὸς διαστέλλων διδάσκει, ὅτι ὁ μετὰ τὴν ἧβην διοικήσας ἐπίτροπος, εἰ μὲν συνημμένη ἦν ἡ διοίκησις, ἤτοι ἐξετέλεσεν ἐκεῖνα, ὧν ἤρξατο ἐν ἀνήβῳ ἡλικίᾳ, ἐνέχεται καὶ διὰ τὴν τοιαύτην διοίκησιν διὰ τῆς κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγῆς, εἰ δὲ τοὐναντίον καινῶν ἤψατο πράξεων, ἤτοι προέβη εἰς ἀγοράν, ἢ πώλησιν ἢ ἐκμίσθωσιν πραγμάτων τοῦ ἀνηλίκου, ἐνέχεται ὡς διαχειριστὴς ἀλλοτρίων. Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι καὶ ὁ ἐκ τοῦ νόμου τίτλος πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης ὑφίσταται διὰ

---

[2]) Duranton III. N⁰ 479, Aubry et Rau I. § 115 σ. 470 not. 11, 12.

[3]) Laurent V. N⁰ 116—119.

[4]) L. 13 (27, 3). Si tutor post pubertatem pupilli negotia administraverit, in judicium tutelae veniet id tantum, sine quo administratio tutelae expediri non potest, si vero post pubertatem pupilli is, qui tutor ejus fuerat, fundos ejus vendiderit, mancipia et praedia comparaverit, neque venditionis hujus, neque emtionis ratio judicio tutelae continebitur. Et est verum, ea, quae connexa sunt, venire in tutelae actionem; sed et illud est verum, si coeperit negotia administrare post tutelam finitam, devolvi judicium tutelae in negotiorum gestorum actionem, oportuit enim eum a semet ipso tutelam exigere. L. 11 C. (5, 51).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνην τὴν ἐκ τῆς συνημμένης διοικήσεως ἀπαίτησιν τοῦ μέχρι τοῦδε ἀνηλίκου.[5])

Κατὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τοῦ νόμου διάταξιν ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει τόκον, ἀφ' οὗ ποσοῦ κατὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου ὤφειλε νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα, ὡς καὶ διὰ πᾶν παρ' αὐτῷ ὑπάρχον ποσόν, ἂν μὴ προκαλέσῃ παρὰ τοῦ συμβουλίου τὸν προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος.[6]) Ἐπὶ τῆς συνημμένης διοικήσεως, καθ' ἣν ὁ ἐπίτροπος ἁπλῶς μόνον ἐκτελεῖ τὰ πρὸ τῆς παύσεως τῆς ἐπιτροπείας καταρξάμενα, δὲν εἶναι πιθανὴ ἡ περίπτωσις διαθέσεως χρημάτων, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐν παύσῃ περιπτώσει, τῆς τοιαύτης διαχειρίσεως λογιζομένης ὡς παρ' ἐπιτρόπου γενομένης, ἐφαρμόζονται αἱ περὶ πληρωμῆς τόκων διατάξεις, ἐνῷ ἐπὶ τῆς διοικήσεως, τῆς ἀφομοιουμένης πρὸς διαχείρισιν ἀλλοτρίων, ἡ πρὸς πληρωμὴν τόκων ὑποχρέωσις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐξ ἑτέρου λόγου, οὐδέποτε ὅμως ἐκ τῆς τοῦ ἐπιτρόπου ἰδιότητος.[7])

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος παραιτηθῇ, ἀπαλλαγῇ, ἢ παυθῇ, δὲν παύει ἡ ἐπιτροπεία, ἀλλὰ σχολάζει μέχρις οὗ ἕτερος διορισθῇ ἐπίτροπος, ὅτε κατ' ἀνάγκην παρεμπίπτει χρονικόν τι διάστημα. Ἐν τῷ θέματι τῆς ἐνηλικότητος, χειραφεσίας καὶ τοῦ θανάτου παύει ἐντελῶς ἡ ἐπιτροπεία μὴ ὑπαρχόντος ἀνηλίκου, ἐνῷ ἐνταῦθα δὲν παύει ἡ ἐπιτροπεία, ἀλλὰ μεταβάλλεται τὸ πρόσωπον τοῦ ἐπιτρόπου, διὸ καὶ ἂν ἔκ τινος τῶν ἀνωτέρω λόγων παύσῃ ἡ ἰδιότης τοῦ ἐπιτρόπου, δὲν παύουσι κατ' ἀνάγκην καὶ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, οὐδ' ἐγκαταλείπεται ἀπροστάτευτος ἡ περιουσία τοῦ ἀνηλίκου. Ἡ μήτηρ εἰς δεύτερον ἐρχομένη γάμον καὶ μὴ προκαλοῦσα τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου παύει αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτρο-

---

5) Τοιαύτη ἡ κατὰ Demolombe VIII. Nº 25, 26, 27, 28 λύσις, ἣν ἀποδοκιμάζει Laurent V. Nº 118 μὴ ἀποδεχόμενος τὴν τοιαύτην διάκρισιν ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ γαλλικῷ κώδικι

6) Ἄρθρ. 64, 65.

7) Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ Demolombe VIII. Nº 24, 25 τὸ ζήτημα στερεῖται ἐν τῷ θέματι τούτῳ πρακτικῆς σπουδαιότητος, διότι ἡ πρὸς πληρωμὴν τόκων ὑποχρέωσις ἄρχεται μετὰ παρέλευσιν ἑξαμήνου, πρὸ τοῦ ὁποίου δοθήσεται λογοδοσία, ὁ δ' ἐνῆλιξ, χειράφετος ἢ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἐπιληφθήσονται τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας, ἂν δ' ἀμελήσωσι τοῦτο, ἢ δὲν καταστήσωσι τὸν ἐπίτροπον ὑπερήμερον, αὐτοὶ παραίτιοι, ὅτι τὰ χρήματα αὐτῶν παρέμειναν ἄτοκα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πείας. ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ αὕτη καὶ ὁ νέος σύζυγός εἰσιν εἰς ὁλόκληρον ὑπεύθυνοι διά τε τὴν πρὸ καὶ τὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου διαχείρισιν τῆς ἐπιτροπείας.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καθ' ὃ ὁ ἐπίτροπος μέχρι λογοδοσίας καὶ παραδόσεως τῶν ἐγγράφων ἐξακολουθεῖ ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἐνεργῶν,[8]) καὶ ἂν δὲν ἀνέγραψε ῥητῶς ὁ νεώτερος νόμος, οὐχ ἧττον ἐκύρωσε τὰς ἐκ τούτου συνεπείας καὶ τοιαύτης ἀρχῆς πόρισμα εἶναι ἡ διάταξις ἡ κηρύττουσα ἄκυρον πᾶσαν μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου, ἐνήλικος γενομένου, πρᾶξιν πρὸ τῆς ἐγγράφου λογοδοσίας. Ὡς ἐκ τούτου ὀρθοτέρα ἡ λύσις, καθ' ἣν παυσάσης τῆς ἐπιτροπείας ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου, ἡ μετὰ τὴν παῦσιν αὐτῆς διαχείρισις ἀφομοιοῦται πρὸς τὴν τοῦ ἐπιτρόπου, ἐπαγομένην πᾶσαν τὴν ἐκ ταύτης εὐθύνην, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι καὶ τόκους ὀφείλει, ἐξ ὧν καὶ ὁ ἐπίτροπος λόγων.[9]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἐπιτρόπου ὑποθήκην,[10]) ὡς καὶ ἐπὶ τῆς εἰς δεύτερον γάμον ἐρχομένης μητρός, διότι τῆς διαχειρίσεως ἀφομοιουμένης πρὸς τὴν παρ' ἐπιτρόπου γενομένην, οὐδεμία ἄλλη ἐπιτρέπεται λύσις.[11])

Διαχείρισις κληρονόμων ἐπιτρόπου.

§ 294. Ὁ νόμος δὲν παρῆλθεν ἐν σιγῇ τὸ ζήτημα, ἀλλ' ὥρισε τὰς συνεπείας, καθ' ἣν περίπτωσιν παύει ἡ ἐπιτροπεία ὡς ἐκ τοῦ

8) L. 5 § 6 (26, 7), L. un. C. (5, 48), L. 1 § 1 (49, 13).

9) L. 7 § 15, L. 46 § 3 (26, 7), L. 11 C. (5, 51).

10) Ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἂν ὁ ἄνηβος ἔχει ὑποθήκην ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ψευδοῦς ἐπιτρόπου. Dernburg, Pfandrecht I. σ. 366.

11) Aubry et Rau I. § 120, Demolombe VIII. Nº 23, 24, 29, ὅστις ὅμως δὲν φρονεῖ, ὅτι ἐγγράφεται ὑποθήκη παυσάσης τῆς ἐπιτροπείας ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου περιπίπτων οὕτως εἰς ἀντίφασιν καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ὅτι πρὸς ἐπιτρόπου διαχείρισιν ἀφομοιοῦται, καὶ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ παραδεδεγμένα διὰ τὴν συνημμένην διοίκησιν ἐν τῷ θέματι, καθ' ὃ ἡ ἐπιτροπεία παύει ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου. Ἐν τόμῳ VII. Nº 508 ὑπεστήριξεν, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου μετὰ τὴν παῦσιν αὐτοῦ γενόμενα εἰσὶν ἄκυρα, ὅπερ ἐμμέσως ἀνεκάλεσεν ἐν τόμῳ VIII. Nº 21 προσπαθήσας νὰ κολάσῃ τὴν ἀντίφασιν. Ὁ Laurent V. Nº 119 κατὰ τὸ σύστημα αὐτοῦ καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι δὲν ἀποδέχεται διαχείρισιν ἐπιτρόπου μὴ ἐπιτρέπων εἰς τὸν ἑρμηνευτὴν νὰ ἀναπληρώσῃ χάσμα τοῦ νόμου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτροπεία εἶναι λειτούργημα προσωπικὸν συναποσβεννύμενον μετὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου καὶ μὴ μεταβαῖνον εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἐνῷ τοὐναντίον αἱ πρὸς τὸν ἀνήλικον ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑποχρεώσεις τοῦ ἐπιτρόπου μεταβαίνουσι καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ ὡς καθόλου διαδόχους τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ τελευτήσαντος δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, οἵτινες τούτου ἕνεκεν ὀφείλουσι καὶ λόγον τῆς παρὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν κληρονομηθέντος γενομένης διαχειρίσεως.

Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπιτρόπου παύει κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ λειτούργημα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἐπίτροπος σπουδαῖον καθῆκον ἔχει τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας προσώπου μὴ δυναμένου ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων, ἡ δ' ἀπότομος αὕτη διακοπὴ τῆς διαχειρίσεως καταρξαμένων μάλιστα πράξεων δύναται ἐν πολλοῖς νὰ ἀποβῇ ἐπιζήμιος εἰς τὸν ἀνήλικον. Ὁ γαλλικὸς νόμος τὴν λύσιν δυσχεροῦς ζητήματος ἀναλαβὼν ὥρισεν, ὅτι οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου ἐνήλικες ὄντες ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν διαχείρισιν, μέχρις οὗ ἕτερος ἐπίτροπος ἀναλάβῃ ταύτην, τοῦτο δ' ἐπανέλαβε καὶ ὁ ἡμέτερος.[1])

Ἐκ τῆς λύσεως ταύτης παρέπεται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου περιέρχεται εἰς πρόσωπα ἀκατάλληλα μὴ παρέχοντα τὰ ἐχέγγυα, ἃ ἔφερεν ὁ ἐπίτροπος, ὃν ὁ νόμος ἐκάλεσεν εἴτε ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ αἵματος, εἴτε ἐκ δηλώσεως τοῦ πατρός, εἴτε διότι ἐξέλεξεν ὁ δικαστὴς μετὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου. Ἡ τοιαύτη λύσις ἐπεβάλλετο κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον μὴ ἐπιτρέπουσα τὸν διορισμὸν προσωρινοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν διατηρηθείσης τῆς περὶ τούτου διατάξεως τῆς πολιτικῆς δικονομίας δὲν ἦτο ἐπάναγκες νὰ παραταθῇ ἡ διαχείρισις ἐν τῷ προσώπῳ τῶν κληρονόμων τοῦ ἐπιτρόπου, προνοήσαντος τοῦ νόμου περὶ διορισμοῦ προσωρινοῦ τοιούτου γινομένου ἀμέσως καὶ ἄνευ μακρᾶς διαδικασίας.[2])

---

1) Οὕτω καὶ κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον, καθ' ὃν μόνον οἱ ἄρρενες κληρονόμοι ἐξακολουθοῦσι τὴν διαχείρισιν. L. 1 (27, 7). Quamvis heres tutoris tutor non est, tamen ea, quae per defunctum inchoata sunt, per heredem, si legitimae aetatis et masculus sit, explicari debent.

2) Ὁ Demolombe VIII. Nº 15, 16 φρονεῖ, ὅτι καίτοι ἐλλειπούσης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἂν ἀμέσως τὸν θάνατον τοῦ ἐπιτρόπου ἐπακολουθήσῃ ὁ παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου διορισμὸς προσωρινοῦ τοιούτου, οὗτος διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι, ἂν δὲ μὴ διορισθῇ τοιοῦτος οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν διαχείρισιν, μέχρις οὗ ἕτερος διορισθῇ.

Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς ἢ καὶ ἄνευ ταύτης γενομένους κληρονόμους, ὡς καὶ εἰς τοὺς διασκεπτομένους ἔτι περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως, διότι καὶ οὗτοι κατὰ τὸ χρονικὸν τῆς διασκέψεως διαστημα διαχειρίζονται τὴν κληρονομίαν, ἐνῷ τοὐναντίον οἱ ἀποποιηθέντες τὴν κληρονομίαν δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν τοιαύτην διαχείρισιν.[3]) Κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην φέρουσι πάντες οἱ ἐνήλικες κληρονόμοι ἄνευ διακρίσεως, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ γυνή, ἐνῆλιξ οὖσα, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διαχείρισιν, διότι ἐπὶ ταύτης ἀργοῦσιν αἱ περὶ ἀνικανότητος καὶ ἀπαλλαγῆς διατάξεις. Ἀπηγορευμένοι καὶ ἄφαντοι, μὴ δυναμενοι ὡς ἐκ τοῦ προσώπου αὐτῶν νὰ ἐπιληφθῶσι διαχειρίσεως, ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης.[4])

Ὁ νόμος ἁπλῶς ὥρισεν, ὅτι οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου ὀφείλουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν διαχείρισιν, οὐδὲν ἀποφηναμενος περὶ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τῶν πράξεων, ἃς δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσιν. Ἡ διαχείρισις αὕτη εἶναι ὅλως προσωρινή, ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς κληρονόμους μέχρις οὗ ἕτερος ἀναλάβῃ τὰ τῆς ἐπιτροπείας, ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ φύσεως τῆς διαχειρίσεως δῆλον, ὅτι οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου δὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἑτέρας πράξεις ἢ ἁπλῶς τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας ἢ τὰς ἐκ κατεπειγούσης ἀνάγκης ἐπιβαλλομένας.[5])

τοιαύτης ἐν τῷ νόμῳ διατάξεως, οὐδὲν ἧττον καὶ αὐτοὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου ὡς καὶ ὁ παρεπίτροπος, πᾶν μέλος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ὁ εἰρηνοδίκης δύνανται νὰ ζητήσωσι τὸν διορισμὸν προσωρινοῦ διαχειριστοῦ.

3) Demolombe VIII. Nº 8, 9.

4) Demolombe VIII. Nº 11.

5) Aubry et Rau I. § 118. Ὁ Demolombe VIII. Nº 18, 19 ἀφομοιῶν τὴν διαχείρισιν ταύτην πρὸς τὴν ἐκ δικαστικῆς ἐντολῆς ἐπικαλεῖται τὸ ἄρθρον 2010 τοῦ γαλλ. κώδικος περὶ τῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ τοιαύτη διαχείρισις ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἐπιτρόπου κατ' ἀνάγκην, ὅπως μὴ ἐγκαταλειφθῇ ἔρημος ἡ διαχείρισις τοῦ τελευτήσαντος, ἀλλὰ δὲν ἀφομοιοῦνται καὶ πρὸς ἐπίτροπον οἱ κληρονόμοι, οὐδ' ἐγγράφεται ἐπὶ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν ὑποθήκη ἐκ τοῦ νόμου,[6]) διότι ὑπωσδήποτε καὶ ἂν χαρακτηρισθῇ ἡ τοιαύτη διαχείρισις, παραμένει ἀείποτε βέβαιον, ὅτι τὴν διαχείρισιν ταύτην δὲν ἠδύνατο ὁ νόμος παρὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν ν' ἀφομοιώσῃ πρὸς τὴν παρ' ἐπιτρόπου γενομένην, ἀφοῦ ἐξέλιπε τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐξ ὡρισμένων λόγων καὶ προσόντων ἔφερεν ἰδιότητα ἀναποσπάστως συνδεδεμένην μετὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ κατ' οὐδὲν πλάσμα μετατιθεμένην εἰς ἕτερον.

Ὑποχρέωσις πρὸς λογοδοσίαν.

§ 295. Ἡ πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσις εἶναι ἄμεσος τῆς ἐπιτροπείας συνέπεια, διότι εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀνατίθεται ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, τούτου δὲ καὶ μόνου ἕνεκεν ὀφείλει λόγων ἀπόδοσιν. Τὴν τοιαύτην τοῦ ἐπιτρόπου ὑποχρέωσιν ἐπιβαλλομένην αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον[1]) ἐντελέστερον διετύπωσεν ὁ νεώτερος νόμος.

Πᾶς οἱοσδήποτε ἐπίτροπος οὐδ' αὐτῆς τῆς μητρὸς ἐξαιρουμένης, ἐφ' ὅσον ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι ἐπιλαμβάνεται, ὀφείλει λόγον τῆς διαχειρίσεως ἅμα τῇ παύσει τῆς ἐπιτροπείας ὑπωσδήποτε χωρούσης εἴτε ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου, εἴτε ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου, ἂν δὲ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, λόγον δίδωσιν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ.

Ἐὰν ἡ ἐπιτροπεία παύσῃ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνηλίκου διὰ τῆς ἐνηλικότητος, τῆς χειραφεσίας, ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἡ λογοδοσία δίδοται εἰς τὸν ἐνήλικα, τὸν χειράφετον[2]) ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνηλίκου, εἰ δ' ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ἐπιτρόπου, ὡς

ἐντολοδόχου πραττομένων ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἐνῷ ὁ Laurent V. Nº 120 οὐδένα παραδέχεται περιορισμὸν ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν κληρονόμων.

6) Aubry et Rau I. § 118, ᾧ ὁμόφωνος Laurent V. Nº 120.

1) L. 1 § 3 (27, 3), L. 9 C. (5, 51).

2) Ἄρθρ. 103. Ὅστις ἐγκρίνει τὸν λογαριασμὸν συναινοῦντος τοῦ κηδεμόνος οὐδεμιᾶς ἑτέρας ἀπαιτουμένης διατυπώσεως. Demolombe VIII. Nº 55.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς, παραιτήσεως, παύσεως, ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἡ λογοδοσία δίδοται πρὸς τὸν νέον ἐπίτροπον τὸν διαδεχθέντα τὸν ἀπελθόντα.[3])

Κατὰ διάταξιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, ἐφαρμογὴν ἔχουσαν καὶ κατὰ τὸν νεώτερον, ἐὰν πλείονες ἀνήλικοι ὑπὸ ἐπιτροπείαν, ἅμα τῇ ἐνηλικότητι ἢ τῇ χειραφεσίᾳ ἑνὸς τούτων ὀφείλεται ἀμέσως λογοδοσία, μὴ δυναμένου τοῦ ἐπιτρόπου νὰ ἀναβάλῃ ταύτην, μέχρις οὗ πάντες ἐνηλικιωθῶσιν ἢ χειραφετηθῶσιν.[4])

Ἡ ἀρχὴ ὅτι τὰ τῆς ἐπιτροπείας ῥυθμίζονται, ὡς ὁ νόμος ὥρισε, δι' ἔτι μείζονα λόγον κρατεῖ ἐπὶ τῆς λογοδοσίας, διὸ κατ' οὐδένα τρόπον ἀπαλλάσσεται τῆς πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρεώσεως ὁ ἐπίτροπος ἐκ διατάξεως τοῦ πατρὸς ἢ καὶ ἑτέρου, ἐξ οὗ περιῆλθέ τι τῷ ἀνηλίκῳ ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον. Πᾶσα τοιαύτη διάταξις εἶναι ἄκυρος καὶ θεωρεῖται ὡς μὴ γεγραμμένη.[5])

Ἐὰν πλείονες ἀντιπαρῆλθον ἐπίτροποι, ὁ τελευταῖος δίδωσι λογοδοσίαν δι' ἅπαντας, ὁ δὲ νῦν ἐνῆλιξ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀμφισβητήσῃ οὐ μόνον τὸν τοῦ τελευταίου ἐπιτρόπου λογαριασμὸν ἀλλὰ καὶ τῶν προηγουμένων, τοῦ τελευταίου εὐθυνομένου, ἐφ' ὅσον ἀπεδέξατο ἀδικαιολογήτους δαπάνας τοῦ προκατόχου. Ἂν οὐδεμία παρὰ τῶν προηγουμένων ἐπιτρόπων ἐζητήθη λογοδοσία, ὁ νῦν ἐνῆλιξ αἰτεῖται λόγον παρὰ τοῦ τελευταίου ἐπιτρόπου μὴ ὑποχρεούμενος νὰ στραφῇ κατὰ τῶν προηγουμένων, διὸ καὶ ὁ λόγον δίδων ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ λογαριασμῷ ὡς ἀπαίτησιν μήπω εἰσπραχθεῖσαν

---

3) Ἀποδεχομένου τοῦ νέου ἐπιτρόπου τὴν λογοδοσίαν ἀπαλλάσσεται ὁ ἀπελθών, ἡ δὲ τοιαύτη ἀποδοχὴ τοῦ λογαριασμοῦ καθὸ πρᾶξις διαχειρίσεως νομίμως ἐνεργεῖται παρὰ μόνου τοῦ νέου ἐπιτρόπου, μὴ ὁρίζοντος τοῦ νόμου οὐδεμίαν διατύπωσιν, ἤτοι γνωμοδότησιν συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται δικαστικὴ λογοδοσία. Demolombe VIII. Nº 56, 57, Aubry et Rau I. § 121 not. 3, 11, Laurent V. Nº 131. Οἱ Demolombe καὶ Laurent ἀπαιτοῦσι τὴν σύμπραξιν τοῦ παρεπιτρόπου.

4) L. 39 § 17 (26, 7). Tutelae judicium ideo differri non oportet, quod fratris et coheredis impuberis idem tutelam sustineat. Demolombe VIII. Nº 4, Aubry et Rau I. § 121 σ. 486.

5) Demolombe VII. Nº 549, VIII. Nº 38, 39, Aubry et Rau I. § 121 σ. 490.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν κατὰ τοῦ προηγουμένου ἐπιτρόπου ἐπὶ λογοδοσίᾳ ἀγωγήν.[6])

Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης λογοδοσίας τῆς διδομένης μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπείας, ὁ ἐπίτροπος δίδωσι καὶ ἐτησίως λόγον τῆς διαχειρίσεως πρὸς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου. Ἀμελήσαντος τοῦ ἐπιτρόπου ὁ παρεπίτροπος διὰ τοῦ ἁρμοδίου εἰρηνοδίκου προκαλεῖ τὸν ἐπίτροπον νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἡ λογοδοσία αὕτη σκοπὸν κυρίως ἔχουσα τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως δὲν εἶναι ὁριστικὴ καὶ οὐδὲν προδικάζει, διὸ καὶ εἰς ἀναθεώρησιν ὑπόκειται αὕτη μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ὁριστικῆς λογοδοσίας. Τὰ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἔγγραφα γράφονται ἐπὶ ἀσήμου χάρτου.

Πάσης οἱασδήποτε λογοδοσίας ὁριστικῆς ἢ ἐνιαυσίου λαμβάνει γνῶσιν ὁ εἰσαγγελεύς, διότι οὗτος εἶναι ἡ ἀρχὴ ἡ ἔχουσα τὴν ὑπατην διεύθυνσιν καὶ τὸν ἔλεγχον πάντων τῶν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν καὶ κηδεμονίαν ἀναγομένων.[7])

Στοιχεῖα λογοδοσίας καὶ ἀπαιτήσεις ἐπιτρόπου.

§ 296. Διὰ τῆς ἀπογραφῆς βεβαιοῦται ἡ περιουσία τοῦ ἀνηλίκου, ἧς τὴν διαχείρισιν ἀνέλαβεν ὁ ἐπίτροπος, διὰ δὲ τῆς λογοδοσίας καταδείκνυται ὁποία νῦν ἡ κατάστασις τῆς περιουσίας καὶ ὁποῖον τὸ πόρισμα τῆς διαχειρίσεως. Τὴν ἀπογραφὴν βάσιν ἔχουσα ἡ λογοδοσία εἰς δύο διαιρεῖται κεφάλαια, ἔσοδα καὶ δαπάνας,[1]) ὧν ἡ διαφορά, ἤτοι τὸ καταλοιπον ἀποτελεῖ τὴν εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτρόπου ὑπάρχουσαν περιουσίαν.

Περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεξάγεται ἡ λογοδοσία, οὐδὲν ὁρίζεται ἐν τῷ νόμῳ, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι περὶ τούτου κρατοῦσιν αἱ ἐν γένει περὶ λογοδοσίας διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας.[2])

6) Demolombe VIII. Nº 106, Aubry et Rau I. § 121 σ. 489, Laurent V. Nº 128.

7) Ὀργ. Δικ. Ἄρθρ. 102.

1) Περὶ τῶν δαπανῶν ἔχει ἰδίαν διάταξιν ὁ γαλλ. κώδ. ἐν ἄρθρῳ 471, ἥτις δὲν εἶναι περιττή, διότι ἐν τμήματι ΙΑ' δὲν περιλαμβάνονται πᾶσαι αἱ δαπάναι, ἰδίως δὲ αἱ ἐπισκευαί, ἔξοδα μεταβάσεως ἐπιτρόπου ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ τὰ τοιαῦτα.

2) Τούτου ἕνεκεν ὁ ἡμέτερος νόμος παρέλειψε τὴν τοῦ ἄρθρου 473 γαλλικοῦ κώδικος διάταξιν περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκδικάσεως τῶν κατὰ τὴν λογοδοσίαν διενέξεων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ ἀνήλικος μὴ παραλαβὼν εἰσέτι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ στερεῖται τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς λογοδοσίας χρημάτων, διὸ ὁ ἐπίτροπος προκαταβάλλει τὰ ἔξοδα εἰς βάρος τοῦ ἀνηλίκου.

Ἐὰν πλείονες ἐπίτροποι ἀλληλοδιαδόχως διεχειρίσαντο, ὁ τελευταῖον δίδων λογοδοσίαν ὀφείλει νὰ περιλάβῃ καὶ τὴν τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπιτρόπων.

Ἐὰν διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας ὁ ἀνήλικος καταστῇ ὀφειλέτης τοῦ ἐπιτρόπου ἐκ πάσης ἄλλης αἰτίας ἢ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐπιτροπείας, ὁ ἐπίτροπος ἀπολαύει τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ὡς καὶ πᾶς ἄλλος δανειστής, διὸ καὶ δύναται ἀμέσως ν' ἀπαιτήσῃ τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων μὴ ὑποχρεούμενος νὰ ἀναμείνῃ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπείας, ὅπως διὰ τῆς λογοδοσίας κανονισθῶσι ταῦτα.[3] Ἀμφίβολον ὅμως, ἂν τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ διὰ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἐπιτρόπου τὴν προκύπτουσαν ἐξ αὐτῆς τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας.[4] Ἡ λύσις τοῦ Οὐλπιανοῦ[5], ἀποφαινομένου, ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιτροπείας δίδοται αὐτῷ ἀγωγή, καὶ αὐστηρὰ καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν νεώτερον καταδείκνυται νόμον. Τὸ ὑπὲρ τῆς λύσεως ταύτης ἐπιχείρημα, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου δαπανηθέντα ἀποτελοῦσι στοιχεῖον τῆς λογοδοσίας καὶ ἐν αὐτῇ κανονισθήσονται, στερεῖται σπουδαιότητος, διότι ὁ ἐπίτροπος δὲν ὑποχρεοῦται ἐκ τοῦ νόμου νὰ καταβάλῃ ἐξ ἰδίων ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου, ἡ δὲ λογοδοσία ἀφορᾷ κυρίως εἰς τὰ παρὰ τρίτων εἰσπραχθέντα καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου πληρωθέντα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου. Μὴ ὑπαρχόντων χρημάτων ἐπαρκῶν ἐν τῇ περιουσίᾳ ὁ ἐπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα

---

3) L. 1 § 5 (27, 4). An in hoc judicio non tantum, quae pro pupillo vel in rem ejus impensa sunt, veniant, verum etiam ea quoque, quae debebantur a l i a s tutori, utputa a patre pupilli si quid debitum fuit, quaeritur; et magis puto, quum integra sit actio tutori, non esse in contrarium judicium deducendum.

4) Οἷον δαπάνην ἐξ ἰδίων διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῶν τοιούτων.

5) L. 1 § 3 (27, 4). Finito autem officio hanc actionem competere dicemus tutori, ceterum quamdiu durat, n o n d u m c o m p e t i t. Βασ. XXXVIII. 4, 1. σχολ. «ἕως γὰρ ὅτε διοικεῖ, οὔπω ἁρμόζει αὐτῷ».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ προβῇ κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου εἰς τὴν πώλησιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀκινήτων, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ὁ ἐπίτροπος δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ χωρὶς νὰ ἀναμείνῃ τὴν τῶν λόγων ἀπόδοσιν.[6])

Συνέπειαι λογοδοσίας.

§ 297. Ἅμα τῷ πέρατι τῆς ὁριστικῆς λογοδοσίας[1]) παύουσι πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ὑποχρεώσεις, ἡ δὲ λογοδοσία καθίσταται ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν ἐνήλικα, εἴτε πρὸς αὐτὸν τοῦτον ἐδόθη, εἴτε πρὸς αὐτὸν χειραφετον γενόμενον, εἴτε πρὸς τὸν νέον ἐπίτροπον, διότι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου πεπραγμένα λογίζονται ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀνηλίκου ὡς ἐνήλικος γενόμενα. Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ἀρκουμένου εἰς μόνην τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς λογοδοσιας, δῆλον ὅτι περατωθεῖσα λογίζεται, κἂν μὴ κατεβλήθη εἰσέτι τὸ ὀφειλόμενον τῷ ἐπιτροπευομένῳ καταλοιπον.[2])

Κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διαταξιν ἀναθεώρησις τοῦ λογαριασμοῦ δὲν ἐπιτρέπεται, λάθη ὅμως λογιστικα, παραλείψεις ἐγγραφῶν, διπλαῖ τοιαῦται διορθοῦνται.[3])

Ἡ σπουδαιοτέρα συνέπεια τῆς περατωθείσης λογοδοσίας εἶναι, ὅτι ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἀνήλικον πᾶν ὅ,τι ἀνήκει αὐτῷ, ἰδίᾳ δὲ ὀφείλει νὰ καταβάλῃ αὐτῷ τὸ καταλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ τὸ βεβαιωθὲν ὡς ὀφειλόμενον, ὅπερ ἅμα τῷ πέρατι τῆς λογοδοσίας καθίσταται ἐκ τοῦ νόμου τοκοφόρον. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς λογοδοσίας ὀφείλονται τόκοι, ἐὰν ὁ ἐπίτροπος βραδύνων νὰ δώσῃ λόγον ἐγένετο ὑπερήμερος δι' ἀγωγῆς.[4])

Τὴν διάταξιν τοῦ γαλλικοῦ νόμου,[5]) καθ' ἣν τὸ ὑπὲρ τοῦ ἐπιτρόπου βεβαιωθὲν καὶ ὀφειλόμενον καταλοιπον καθίσταται τοκοφόρον, ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ἠτήσατο τὴν πληρωμήν, ἀπὸ σκοποῦ

---

6) Demolombe VIII. Nº 45—49.

1) Καὶ οὐχὶ τῆς ἐνιαυσίου, ὡς δῆλον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου 84.

2) Demolombe VIII. Nº 130.

3) Πολ. Δικ. Ἄρθρ. 714.

4) Demolombe VIII. Nº 136, Aubry et Rau I. § 121 σ. 490, Laurent V. Nº 145.

5) Ἄρθρ. 474.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρέλειψεν ὁ ἡμέτερος νόμος, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ὡς πρὸς τὸν ἐπίτροπον δὲν κρατεῖ ἡ ἐξαιρετικὴ διάταξις, ἀλλ' αἱ κοιναὶ τοῦ δικαίου ἀρχαὶ περὶ ὑπερημερίας.

Ἐὰν μετὰ τὴν ἀποπερατωθεῖσαν λογοδοσίαν ἐπέλθῃ διόρθωσις αὐτῆς ἕνεκα παραλείψεων ἐγγραφῶν, διπλῶν τοιούτων ἢ λογιστικῶν λαθῶν, ἐξ ἧς καταδείκνυται μεῖζον ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου κατάλοιπον, οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ τοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ ὀφείλονται τόκοι, οὗ ἕνεκεν οἱ ἑρμηνευταὶ προέβησαν εἰς λύσιν συνήγορον ἔχουσαν τὴν εὐπρέπειαν μᾶλλον, ἢ νομικὸν ἐπιχείρημα. Κατὰ τὴν λύσιν ταύτην εἰ μὲν ἐν γνώσει ὁ ἐπίτροπος δὲν ἀνέγραψεν ἐν τῷ λογαριασμῷ τὸ νῦν αἰτούμενον ποσόν, ὀφείλει ὡς ἐκ τῆς κακῆς αὐτοῦ πίστεως τόκους ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς λογοδοσίας, εἰ δ' ἐν ἀγνοίᾳ ἔπραξε τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ πίστεως ὀφείλει τόκους ἀπὸ τῆς διορθώσεως τοῦ λογαριασμοῦ, διότι δὲν ἁρμόζει εἰς τὸν ἐπιτροπευόμενον νὰ ζητήσῃ παρὰ τοιούτου ἐπιτρόπου τόκον ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς λογοδοσίας.[6])

Τὸ ἡμέτερον περὶ ὑποθηκῶν σύστημα ἐπὶ τῇ βάσει ἄλλων ἀρχῶν συνταχθὲν καταδείκνυται πλημμελὲς ὡς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ νόμου ὑποθήκην τῶν ἀνηλίκων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἐπιτρόπου. Κατὰ τὸν περὶ ὑποθηκῶν νόμον ὁ ἀνήλικος ἔχει τίτλον πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης, ἐὰν ὁ ἐπίτροπος δίδων λόγον ἀποδειχθῇ ἀμελής, ὡς καὶ ὅταν καταδειχθῶσιν ἐλλείψεις εἰς τὸν ἐτήσιον ἢ τὸν γενικὸν τῆς διαχειρίσεως λογαριασμόν.[7]) Περὶ ὑπολοίπου ὀφειλομένου οὐδὲν ἀποφαίνεται, ἀλλ' ἠσχολήθη μόνον διὰ τὰς ἐλλείψεις τῆς διαχειρίσεως ἀναμένων μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῶν τοιούτων ἐλλείψεων νὰ προστατεύσῃ τὸν ἀνήλικον διὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης, ὅτε οὐδὲν ἴσως ὠφελεῖ ἡ προστασία τοῦ νόμου. Τὸ κατάλοιπον δυνατὸν νὰ προέλθῃ καὶ ἐξ ἐλλείψεων τῆς διαχειρίσεως, ἀλλ' ἄλλο κατάλοιπον καὶ ἕτερον ἐλλείψεις τῆς λογοδοσίας, οὗ ἕνεκα κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου δὲν ὑπάρχει τίτλος πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης, καθόσον μάλιστα ἀποπερατωθείσης τῆς λογοδοσίας ἐξέλιπεν ἡ τοῦ ἐπιτρόπου ἰδιότης.

---

6) Demolombe VIII. Nº 141, 142, Laurent V. Nº 146.

7) Νόμ. Ὑποθ. Ἄρθρ. 13.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἄκυρα τὰ πρὸ τῆς λογοδοσίας μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος.

§ 298. Ὁ ἀνήλικος γενόμενος ἐνῆλιξ δὲν κέκτηται εἰσέτι τὴν προσήκουσαν πεῖραν, οὐδὲ τὴν κατάστασιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ γιγνώσκει ἀκριβῶς πρὸ τῆς λογοδοσίας καὶ τῆς παραδόσεως τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐπίτροπος ἔχει πλήρη γνῶσιν καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν. Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι τὴν ἐπαύριον τῆς ἐνηλικότητος ὁ ἐνῆλιξ ὡς τοιοῦτος κέκτηται πλήρη τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητα κατ' οἰκείαν βούλησιν διατιθέμενος τὰ ἑαυτοῦ, δὲν ἔπεισε τὸν νομοθέτην, ὅτι ὀφείλει νὰ κυρώσῃ πᾶσαν πρὸ τῆς λογοδοσίας δικαιοπραξίαν μεταξὺ ἐνήλικος καὶ ἐπιτρόπου, καὶ νὰ παραμείνῃ ἀπαθὴς θεατὴς πρὸ τῆς τοιαύτης τοῦ ἐπιτρόπου σπουδῆς μὴ ἀναμένοντος τὴν παράδοσιν τοῦ λογαριασμοῦ καὶ τῶν ἐγγράφων. Τὴν τοιαύτην τοῦ ἐπιτρόπου ἐνέργειαν ὑποβλέπει ὁ νόμος ὡς ὑποκρύπτουσαν ἰδιοτελὲς συμφέρον, διότι ἡ εὐπρέπεια καὶ ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖ, ὅπως εἰς οὐδεμίαν συναλλαγὴν προβῇ ὁ ἐπίτροπος μετὰ τοῦ ἐνήλικος ἐπαγομένην ὑποχρέωσιν δι' αὐτόν, πρὶν ἢ πρότερον διὰ τῆς λογοδοσίας μάθῃ οὗτος ὁποία ἡ περιουσία αὐτοῦ καὶ ἡ διαχείρισις τοῦ ἐπιτρόπου.

Ἀποδοκιμάζων ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τὴν ἀπόλυτον διατύπωσιν τοῦ γαλλικοῦ κώδικος[1]) ἀδιακρίτως κηρύττοντος ἄκυρον πᾶσαν συναλλαγήν, ὥρισεν ὅτι, πᾶσα νομικὴ πρᾶξις μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου, ἐνήλικος γενομένου, ἐπαγομένη ὁπωσδήποτε ὑποχρέωσιν ἢ μείωσιν τῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου ὁριζομένων πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐγγυήσεων εἶναι ἄκυρος, ἂν μὴ ἐγγράφως ἀποδείκνυται, ὅτι δέκα τοὐλάχιστον πρὸ τῆς πράξεως ἡμέρας ἐγένετο ἔγγραφος λεπτομερὴς λογοδοσία ἁπάσης τῆς διαχειρίσεως καὶ παράδοσις τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Ὅθεν ἄκυρος πᾶσα συμφωνία, δι' ἧς ὁ ἐπίτροπος ἀπαλλάσσεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τῆς πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρεώσεως δι' ἅπασαν τὴν διαχείρισιν ἢ μέρος αὐτῆς, ἢ δι' ἧς συναινεῖ ὁ ἐνήλικος εἰς ἐξάλειψιν τῆς ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἐπιτρόπου ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγεγραμμένης ὑποθήκης.

1) Ἄρθρ. 472 «Tout traité».

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἂν καὶ ἀπόλυτος ἡ διάταξις τοῦ γαλλικοῦ κώδικος, οὐχ ἧττ
ἡ ἑρμηνεία προσέχουσα μᾶλλον εἰς τὸν σκοπὸν ἢ τὴν ἐκφρασ
τοῦ νόμου περιώρισε τὴν ἀκυρότητα ἐπὶ μόνων τῶν πράξεων τ
ἀναγομένων εἰς τὴν πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσιν ἢ ἐπαγομένω
ἐλάττωσιν τῶν πρὸς ἀσφάλειαν ἐγγυήσεων, ὧν ὁ χαρακτηρισμ
ἀπόκειται εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ. Τούτου ἕνεκα δ
κωλύεται ἡ πρὸς τὸν ἐπίτροπον πώλησις πραγματος, ὅπερ δὲν ἀπ
τελεῖ ἀντικείμενον τῆς λογοδοσίας, ὡς καὶ ὁ συμβιβασμὸς πε
διαφορᾶς ὡς ἐκ κληρονομίας κοινοῦ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ ἐνή
λικος συγγενοῦς.[2])

Ἂν καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος ἀποφαίνεται περὶ κατηγορίας πρα
ξεων ὑποχρεουσῶν τὸν ἀνήλικον, οὐδὲν ἧττον μᾶλλον σύμφωνο
πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἡ λύσις, καθ' ἣν οὐχὶ ἄκυρος πᾶσα πρᾶξι
δι' ἧς συνομολογεῖται ὑποχρέωσις τοῦ ἐνήλικος, ἀλλὰ πᾶσ
τοιαύτη ἀναγομένη εἰς τὴν λογοδοσίαν, ὑπὲρ οὗ συνηγορεῖ
μόνον ἡ ἐν τῷ περὶ λογοδοσίας τμήματι καταταξις τοῦ ἄρθρο
ἀλλὰ καὶ διότι ἐξαιρετικὴ πρόκειται διάταξις στερροῦσα τὸν ἐνή
λικα τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.[3])

Ὁ νόμος εἰς τὴν συνηθεστέραν ἀποβλέψας περίπτωσιν πε
μόνου τοῦ ἐπιτρόπου ὥρισεν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ συνεπ
τρόπου καὶ παρεπιτρόπου, ἐφ' ὅσον ὡς ἀναπληρώσας τὸν ἐπίτροπο
ἐνήργησεν ὡς τοιοῦτος πράξεις διαχειρίσεως, δι' ἃς ὀφείλει λόγον.[4]

Οὐχὶ ἐκ τοῦ γράμματος ἀλλ' ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νόμου ἔγ
κυρα τὰ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ ἐνήλικο
συνομολογηθέντα,[5]) διότι ἡ ἀκυρότης ὑπάρχει ὑπὲρ τούτου κα
μόνου ἀγνοοῦντος εἰσέτι τὴν κατάστασιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, κα
ἐφ' οὗ ἀσκεῖ ἔτι ἠθικὴν πίεσιν ὁ ἐπίτροπος. Θανόντος τοῦ ἐνή
λικος, ἐκλείπει τὸ πρόσωπον, ὑπὲρ οὗ ἡ ἐξαιρετικὴ προστα
σία, διὸ καὶ ἀληθὲς ἐν τούτῳ τὸ ἀξίωμα τοῦ Παύλου.[6]) Ἀλλ

---

2) Demolombe VIII. Nº 71, 72, Aubry et Rau I. § 121 σ. 493
Laurent V. Nº 150, 155.

3) Ἀμφότερα τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἐπικαλοῦνται οἱ ἐν σημ. 2 πα
ρατιθέμενοι συγγραφεῖς.

4) Demolombe VIII. Nº 84, 85, Aubry et Rau I. § 121 σ. 493

5) Demolombe VIII. Nº 78, Aubry et Rau I. § 121 σ. 493

6) L. 68 (50, 17). In omnibus causis id observatur, ut, ubi persona

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲν κρατεῖ τὸ αὐτό, οὐδ' ὁ αὐτὸς ὑπάρχει λόγος ἐπὶ τῶν συνομολογουμένων μεταξὺ ἐνήλικος καὶ κληρονόμων τοῦ ἐπιτρόπου, διότι ὑφίσταται τὸ πρόσωπον, ὑπὲρ οὗ ἡ ἐξαιρετικὴ προστασία, οἱ δὲ κληρονόμοι τοῦ ἐπιτρόπου κατέχοντες πάντα τὰ ἔγγραφα καὶ ὀφείλοντες λογοδοσίαν ἐπίσης ἔχουσι συμφέρον νὰ ἐξαναγκάσωσι τὸν ἐνήλικα εἰς πᾶσαν πρᾶξιν μειοῦσαν τὰς ἐκ τοῦ νόμου ἀσφαλείας. Ἂν ὁ νόμος δυσπιστῶν πρὸς τὸν ἐπίτροπον, ὑπὲρ τῆς καλῆς τοῦ ὁποίου πίστεως πολλὰ εἶχεν ἐχέγγυα, τὴν τοιαύτην ἀνέγραψεν ἀκυρότητα, δι' ἔτι μείζονα λόγον ὀφείλει νὰ ᾖ δύσπιστος πρὸς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἐπιτρόπου.[7])

Ἐὰν ἀποδεδειγμένον, ὅτι οὐδεμίαν ἐκέκτητο ὁ ἐνῆλιξ περιουσίαν, οὐδεὶς περὶ ἀκυρότητος λόγος.[8])

Ὅπως ἡ ἔγκυρος ἡ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος δικαιοπραξία, δέον νὰ ἀποδείκνυται ἐγγράφως, ὅτι ἐγένετο λογοδοσία καὶ παρεδόθησαν τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα, ἀπὸ τούτου δὲ μέχρι τῆς πράξεως δέον νὰ παρέλθωσι δέκα τοὐλάχιστον ἡμέραι, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ματαιοῦται ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, ἐὰν οὐχὶ κεχωρισμένως, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος συμβολαίῳ βεβαιοῦται ἡ τῶν λόγων καὶ τῶν ἐγγράφων ἀπόδοσις, διότι ὁ πειθόμενος νὰ τελέσῃ τὴν μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου πρᾶξιν, ἀποδεχθήσεται καὶ τὴν ἐν τῷ συμβολαίῳ βεβαίωσιν τούτων.[9])

Ὁ νόμος ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν ἔγγραφον ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἐγγράφως γενομένης λεπτομεροῦς λογοδοσίας, οὐδὲν περὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου ὁρίζων, διὸ καὶ αὐτὸ τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον ἔχει ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, ὡς ἐπίσης καὶ βεβαίαν χρονολογίαν μεταξὺ τῶν συνυπογραψάντων αὐτό, ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ ἐνῆλιξ καταγγέλλων τὸ ἔγγραφον ὡς ψευδῶς φέρον ἀρχαιοτέραν χρονολογίαν δὲν ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ τοῦτο ἐγγράφως μόνον, ἀλλ'

---

conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat, ubi vero genus actionis id desiderat, ibi ad quemvis persecutio ejus devenerit, non deficiat ratio auxilii.

7) Demolombe VIII. Nº 87. Τὸ ἐναντίον διδάσκουσιν Aubry et Rau I. § 121 σ. 493, καὶ Laurent V. Nº 153 ἐπικαλούμενοι καὶ ἀπόφασιν ἀκυρωτικοῦ τῆς 15 Ἀπριλίου 1863.

8) Demolombe VIII. Nº 88.

9) Demolombe VIII. Nº 61, Aubry et Rau I. § 121 σ. 493.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιτρέπονται καὶ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις καὶ τεκμήρια, διότι ἡ προχρονολογία ἐνταῦθα ἀποτελεῖ καταδολίευσιν τοῦ νόμου.[10])

Τὸ ἄκυρον πάσης τοιαύτης πράξεως γενομένης ἄνευ τῶν διατυπώσεων τοῦ νόμου ὑπάρχει ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἐνήλικος, ὅστις καὶ μόνος ἔχει δικαίωμα νὰ προτείνῃ τὸ ἄκυρον, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ἐπίτροπος.[11])

Σπουδαίαν ἡ ἑρμηνεία διέγνω ἔλλειψιν τοῦ γαλλικοῦ νόμου ἀποφαινομένου περὶ μόνης τῆς λογοδοσίας τῆς διδομένης παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου πρὸς τὸν ἤδη ἐνήλικα, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς πρὸς χειράφετον. Ἐκ τῆς περὶ τούτου συζητήσεως τῶν ἑρμηνευτῶν δὲν ἐδιδάχθη ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, ὅπως ἐντελέστερον διατυπώσῃ τὴν διάταξιν, οὗ ἕνεκα τὸ αὐτὸ καὶ παρ' ἡμῖν ἐγείρεται ζήτημα. Ἂν καὶ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ νόμου ἐπὶ μόνων τῶν μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος κρατεῖ ἡ ἐξαιρετικὴ διάταξις, οὐχ ἧττον ὑπὲρ τῆς λύσεως, καθ' ἣν τῆς αὐτῆς χρῄζει προστασίας καὶ ὁ χειράφετος, πολλὰ συνηγοροῦσιν. Ἐὰν χάριν τοῦ ἐνήλικος κηρύττηται ἄκυρος ἡ δικαιοπραξία ἡ γενομένη πρὸ τῆς παρελεύσεως δεκαημέρου ἀπὸ τῆς λογοδοσίας, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου χειραφέτου, ἂν δ' ἡ λογοδοσία δίδοται παρόντος καὶ συναινοῦντος τοῦ κηδεμόνος, τὸ τοιοῦτο δὲν εἶναι ἱκανὸν ἐχέγγυον, διότι ὁ κηδεμὼν καὶ ἀμελὴς δύναται νὰ δειχθῇ, ἴσως δὲ καὶ εἰς πλάνην νὰ περιπέσῃ.[12])

Παραγραφὴ τῆς ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀγωγῆς.

§ 299. Τὸν ἀναλαβόντα τὸ βάρος τῆς ἐπιτροπείας ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ ὁ νόμος ὁρίζων χρόνον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ ἐνηλιξ ὀφείλει νὰ ἐγείρῃ πᾶσαν ἐκ τῆς διαχειρίσεως κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγήν. Ἡ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον τριακονταετία[1]) δικαίῳ τῷ λόγῳ ἀπεδοκιμάσθη ὡς ὑπερβολική, διὸ κατὰ μίμη-

---

10) Demolombe VIII. N⁰ 60, Aubry et Rau I. § 121 σ. 494 not. 30.

11) Ἐπίσης ἐπικαλοῦνται τὴν ἀκυρότητα οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ δανεισταὶ τοῦ ἀνηλίκου. Demolombe VIII. N⁰ 92, 93, 94, Aubry et Rau I. § 121 σ. 494, Laurent V. N⁰ 153.

12) Demolombe VIII. N⁰ 76. A. II. 3 (1879).

1) L. 3 C. (5, 37).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν τοῦ γαλλικοῦ νόμου καὶ ὁ ἡμέτερος ἔταξε δεκαετίαν, μεθ' ἣν παραγράφεται πᾶσα ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, τῆς παραγραφῆς ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνηλίκου.[2]) Ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἄρχεται ἡ παραγραφὴ καὶ ὡς πρὸς τὸν χειράφετον ἀνήλικον.[3])

Κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς ἐξαιρεῖται τὸ ἐκ τῆς λογοδοσίας ἐκκαθαρισθὲν ὡς ὀφειλόμενον τῷ ἀνηλίκῳ κατάλοιπον, διότι τοῦτο δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν διαχείρισιν, ὡς ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξαιρεῖται ταύτης καὶ ἡ ἀγωγὴ πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἀκινήτων ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἄσχετος πρὸς τὴν λογοδοσίαν.

Ἡ ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγὴ εἶναι διάφορος τῆς ἐπὶ διορθώσει τοῦ λογαριασμοῦ ἕνεκα λάθους λογιστικοῦ, διπλῆς ἐγγραφῆς καὶ τῶν τοιούτων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ζήτημα, ἂν καὶ ἡ ἐπὶ διορθώσει τοῦ λογαριασμοῦ ἀγωγὴ εἰς τὴν δεκαετῆ ὑποβάλλεται παραγραφήν. Οἱ μὲν φρονοῦσιν,[4]) ὅτι σὺν τῇ παραγραφῇ τῆς ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῆς συμπαραγράφεται καὶ πᾶσα ἐπὶ διορθώσει τοῦ λογαριασμοῦ, ἕτεροι δὲ διδάσκουσιν,[5]) ὅτι ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ εἶναι ὅλως διάφορος τῆς ἐκ τῆς διοικήσεως μὴ ἀφορῶσα εἰς τὴν διαχείρισιν, ἀλλ' ἀντικείμενον ἔχουσα τὸν λογαριασμὸν καὶ τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ. Παρὰ τὰς δύο ταύτας

---

2) Ὁ ἡμέτερος νόμος συμπληρῶν ἔλλειψιν τοῦ γαλλ. κώδικος ὁρίζοντος ἐν ἄρθρῳ 475 μόνον περὶ ἐνηλικότητος προσέθετο καὶ τὴν περίπτωσιν τοῦ θανάτου τοῦ ἀνηλίκου. Ἀλλ' ἐὰν οἱ κληρονόμοι τοῦ ὑπὸ ἐπιτροπείαν τελέσαντος εἶναι ἀνήλικοι, χωρεῖ ἀναστολὴ τῆς παραγραφῆς κατὰ τὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου διατάξεις, καθ' ἃς κατ' ἀφήλικος χωρεῖ μόνη ἡ τριακονταετία. L. 5 C. (2, 41), Ἀρμ. Α'. ι', § 17. Οὕτως ἀποφαίνονται καὶ οἱ γάλλοι συγγραφεῖς ἐφαρμόζοντες τὰ ἐν ἄρθρῳ 2252 περὶ ἀναστολῆς παραγραφῆς. Demolombe VIII. N⁰ 154, Aubry et Rau I. § 121 σ. 496 not. 40, Laurent V. N⁰ 183.

3) Demolombe VIII. N⁰ 152, Aubry et Rau I. § 121 σ. 496. Ὡς ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἄρχεται ἡ παραγραφὴ καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀνίκανον, ἀπαλλαγέντα, παυθέντα καὶ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποβιώσαντος ἐπιτρόπου. Demolombe VIII. 152.

4) Fréminville II. N⁰ 1122.

5) Duranton III. N⁰ 643, Marchant, Minorité σ. 340, 365, Chauveau sur Carré N⁰ 1886 5⁰.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θεωρίας ὑπάρχει καὶ τρίτη,[6]) ἥτις, τὴν μέσην βαίνουσα, προέβη εἰς διαστολήν, ἧς δυσχερὴς καὶ ἡ διάγνωσις καὶ ἡ ἐφαρμογή. Κατ' αὐτὴν εἰ μὲν διὰ τῆς ἀγωγῆς αἰτεῖται ἡ διόρθωσις τοῦ λογαριασμοῦ ἕνεκα λογιστικοῦ λάθους ἢ διπλῆς ἐγγραφῆς, χωρεῖ μόνη ἡ τριακονταετὴς παραγραφή,[7]) εἰ δὲ τοὐναντίον ὁ λογαριασμὸς καθίσταται ἀποδεκτός, ὡς ἐδόθη, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπαναφέρονται εἰς συζήτησιν γεγονότα ἀναγόμενα εἰς αὐτὴν τὴν διαχείρισιν, οἷον ἀποζημίωσις ἕνεκα πταίσματος τοῦ ἐπιτρόπου, ἡ ἀπόδοσις ποσοῦ εἰσπραχθέντος παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ μὴ ἀναγραφέντος ἐν τῷ λογαριασμῷ, χωρεῖ ἡ δεκαετὴς παραγραφή. Κατὰ πᾶσαν δὲ περίπτωσιν οἱ τῆς θεωρίας ταύτης ὀπαδοὶ ἀποφαίνονται μὴ ἐφαρμοζομένην τὴν δεκαετῆ παραγραφὴν τῆς ἐκ τῆς διοικήσεως ἀγωγῆς, ἐὰν ἡ παράλειψις τῆς ἐγγραφῆς ἐν τῷ λογαριασμῷ ἢ τὸ λογιστικὸν λᾶθος εἶναι προϊὸν δόλου τοῦ ἐπιτρόπου, ὅτε χωρεῖ μὲν δεκαετὴς παραγραφή, ἀλλ' ἐξ ἄλλης διατάξεως, καθ' ἣν ἡ δεκαετία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ δόλου.[8])

Ἕτερα παρ' ἡμῖν ἡ ἁρμόζουσα λύσις, ὑπὲρ ἧς συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐν τῷ γαλλικῷ νόμῳ ἐλλείπουσα διάταξις τοῦ ἡμετέρου, ὅστις εἰς δεκαετῆ παραγραφὴν ὑποβαλὼν τὴν ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγήν, ὥρισε συνάμα, ὅτι τῆς παραγραφῆς ταύτης ἐξαιρεῖται μόνον τὸ ἐκ τοῦ λογαριασμοῦ τῆς διαχειρίσεως ἐκκαθαρισθὲν κατάλοιπον. Ἂν μὴ θεωρήσωμεν τυχαίαν τὴν καινοτομίαν ταύτην τοῦ νόμου, ἢ ἄσκοπον πρὸς τὸν ἑρμηνευτὴν διδαχήν, ὅπως μὴ ταὐτὸ πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς ἐπιτροπείας ὑπολάβῃ τὸ ἐκ τῆς λογοδοσίας κατάλοιπον, οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται, ἢ ὅτι τούτου καὶ μόνου ἐξαιρουμένου τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς, πᾶσα ἄλλη ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγὴ ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἐπὶ διορθώσει τοῦ λογαριασμοῦ, κἂν ἔτι δόλος ἐμφωλεύει, παραγράφεται μετὰ δεκαετίαν, ἥτις εἶναι ἱκανὸν χρόνου διάστημα, ὅπως τὰ πάντα μελετήσῃ ὁ ἀνήλικος καὶ τὸν δόλον ἀνεύρῃ.[9])

---

[6]) Demolombe VIII. Nº 161, 162, 163, Aubry et Rau I. § 121 σελ. 496.

[7]) Κατὰ τὸ ἄρθρ. 2262 γαλλ. κώδ.

[8]) Κατὰ τὸ ἄρθρ. 1304 γαλλ. κώδ.

[9]) Καλλιγᾶς 4 § 355, Παπαρρηγόπουλος 3 § 395.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μεγάλη ἐπίσης ἐπικρατεῖ ἔρις καὶ περὶ ἑτέρου ζητήματος, ἂν τουτέστιν ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας χωρεῖ καὶ ἐπὶ τῶν μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος γενομένων, πρὶν ἢ παρέλθωσι δέκα ἀπὸ τῆς λογοδοσίας καὶ τῆς παραδόσεως τῶν ἐγγράφων ἡμέραι. Εἰ μὲν ἡ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος πρᾶξις εἶναι προϊὸν πλάνης, δόλου ἢ βίας, πάντες ὁμοφωνοῦσιν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα χωρεῖ δεκαετὴς παραγραφή, ἀλλὰ κατ' ἄλλην διάταξιν, καθ' ἣν ἡ παραγραφὴ ἄρχεται, ἀφ' ἧς ἀνεκαλύφθη ἡ πλάνη ἢ ὁ δόλος, ἢ ἀφ' ἧς ἔπαυσεν ἡ βία,[10]) ὅτε παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπαρχούσης τῆς τοιαύτης εἰδικῆς παραγραφῆς, χωρεῖ μόνη ἡ τριακονταετής. Ἀλλ' εἰ τοὐναντίον τὸ ἄκυρον τῆς πράξεως ἐνυπάρχει ἐν μόνῃ τῇ ἀθετήσει τῆς δεκαημέρου προθεσμίας, συζητεῖται, ἂν ἡ ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας δεκαετὴς παραγραφὴ χωρεῖ ἢ ἑτέρα τις, ἀλλὰ καὶ δὲν καταλήγει ἐνταῦθα ἡ ἔρις, διότι κατὰ τοὺς μὲν ἡ παραγραφὴ ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος,[11]) κατὰ τοὺς δὲ ἀφ' ἧς ἐγένετο ἡ ὡς ἄκυρος καταγγελλομένη δικαιοπραξία.[12])

Ἂν καὶ ἐπεκράτησεν ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ νομολογίᾳ ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας δεκαετὴς παραγραφὴ χωρεῖ καὶ ἐνταῦθα, τῆς δεκαετίας ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος, οὐχ ἧττον δυσχεραίνομεν νὰ ἀποδεχθῶμεν θεωρίαν, ἧς τὸ πόρισμα εἶναι, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐδείχθη ἀνακόλουθος καὶ ἠθέτησε θεμελειώδεις τοῦ δικαίου ἀρχάς. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην παρέπεται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ παραγραφὴ ἄρχεται, πρὶν ἢ οὐδεμία τελεσθῇ πρᾶξις μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος καὶ πρὶν ἢ ὑπάρξῃ γεγεννημένη ἀγωγή.[13]) Εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶ-

10) Ἄρθρ. 1304 γαλλ. κώδ. Demolombe VIII. Nº 165, Aubry et Rau I. § 121 σ. 495, ἔνθα καὶ τοὺς λοιπούς.

11) Troplong, Prescription II. Nº 1087, Fréminville II. Nº 1119, Chardon Nº 522, 523, Demolombe VIII. Nº 168.

12) Καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τοῦ ἄρθρου 1304. Toullier II. Nº 1278, Vazeille, Prescription II. Nº 581, Laurent V. Nº 191.

13) Ὡς ὅταν ὁ ἀνήλικος ὀλίγους μῆνας πρὶν ἢ συμπληρωθῇ ἡ ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος δεκαετὴς παραγραφὴ τῆς ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 85, συμβληθῇ μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἄνευ τῶν διατυπώσεων τοῦ ἄρθρου 83, ὅτε ἡ ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἀρξαμένη δεκαετὴς παραγραφὴ τῆς τοιαύτης πράξεως συμπληροῦται μετ' ὀλίγους μῆνας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεν, ὅτι ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἐν ἐπιγνώσει τῆς περὶ τούτου διχογνωμίας ἐκύρωσε τοσούτῳ πλημμελὲς σύστημα, δι' οὗ τέλεον ματαιοῦται ἡ ἐξαιρετικὴ προστασία, ἣν ἐπέδειξεν ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνηλίκου.

Τὸ μόνον ἐπιχείρημα τῆς θεωρίας ταύτης εἶναι, ὅτι αἱ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου πράξεις ἀναγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν λογοδοσίαν, οὗ ἕνεκα δὲν δύναται νὰ περισωθῇ ἡ περὶ ἀκυρότητος ἀγωγὴ παραγραφείσης ἤδη τῆς περὶ λογοδοσίας διὰ τῆς ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἀρξαμένης δεκαετίας. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἐπιχείρημα οὐ μόνον στερεῖται νομικῆς σπουδαιότητος, ἀλλὰ καὶ ἀληθὲς δὲν εἶναι, διότι κατὰ τὴν τοῦ ἡμετέρου νόμου διαταξιν κηρύττεται ἄκυρος πᾶσα πρᾶξις οὐ μόνον εἰς τὰ τῆς λογοδοσίας ἀναγομένη, ἀλλὰ καὶ ἐλαττοῦσα τὰς πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἐνήλικος ὑπὸ τοῦ νόμου παρεχομένας ἐγγυήσεις, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου δυνατὸν τὸ συμφέρον τοῦ ἐνήλικος νὰ ὑπάρχῃ ἐν μόνῃ τῇ ἀκυρότητι τῆς δικαιοπραξίας, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ὀφειλομένῃ λογοδοσίᾳ, δι' ἣν δὲν ἔχει ἀγωγὴν ὡς παρελθούσης ἤδη δεκαετίας.[14])

Ἂν καὶ μεμονωμένη, οὐχ ἧττον πασῶν ὀρθοτέρα ὡς ἐπὶ νομικῶν λόγων στηριζομένη ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀκυρώσεως τῶν παρὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ νόμου γενομένων μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἐνήλικος ὡς ὅλως διάφορος τῆς ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας παραγράφεται μετὰ τριακονταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς προβαλλομένης δικαιοπραξίας. Οὕτω καὶ μόνον ἐπιτυγχάνεται ἡ προστασία τοῦ ἀνηλίκου, μὴ ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς πρὶν εἰσέτι ὑπάρξῃ γεγεννημένη ἀγωγή.[15])

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κἂν μὴ θεωρηθῇ χωροῦσα ἡ τριακονταε-

---

14) Ὡς ὅταν ὁ ἀνήλικος ἐνήλικος γενόμενος διὰ συμβάσεως μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκχωρήσῃ αὐτῷ πάντα τὰ ἐκ τῆς κληρονομίας δικαιώματα αὐτοῦ, ἐξ οὗ παρέπεται καὶ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἐπιτρόπου ἀπὸ τῆς πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρεώσεως. Ἐν τούτῳ τῷ θέματι καὶ αὐτὸς ὁ ἀντιδοξῶν Demolombe VIII. Nº 169 ἀποδέχεται ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀκυρωτικοῦ, καθ' ἣν παραδεκτὴ μὲν ἡ ἐπὶ ἀκυρώσει τῆς συμβάσεως ἀγωγὴ καίτοι μετὰ δεκαετίαν ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος ἐγερθεῖσα, παραγεγραμμένη δὲ ἡ περὶ λογοδοσίας τῆς διαχειρίσεως.

15) Τοιαύτη ἡ γνώμη τῶν Aubry et Rau I. § 121 σ. 494. not. 35.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ἀλλ' ἡ δεκαετὴς παραγραφή, αὕτη ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐνηλικότητος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τελέσεως τῆς ὡς ἀκύρου καταγγελλομένης δικαιοπραξίας, ἀφ' οὗ καὶ μόνον χρόνου ὑπάρχει ἀγωγὴ ὑποβαλλομένη εἰς παραγραφήν, διότι κατ' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἑρμηνευτὴν νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ νομοθέτης ἠθέτησε θεμελιώδη ἀρχὴν περιπεσὼν εἰς σόλοικον λύσιν.

Ἡ ἀντίθετος ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἀγωγή, ἤτοι ἡ τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ὡς ἐκ τῆς διοικήσεως τῆς τούτου περιουσίας ὑποβάλλεται εἰς τὴν κοινὴν τριακονταετῆ παραγραφὴν καὶ οὐχὶ τὴν ἐξαιρετικὴν δεκαετῆ, διότι αὕτη ἐνομοθετήθη χάριν τοῦ ἐπιτρόπου ἐπίμοχθον ἀναλαβόντος ἔργον, ὑπὲρ οὗ πολλὰ συνηγοροῦσιν, ὅπως μὴ ἐπὶ τριακονταετίαν ὅλην παραμένῃ ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα, ἂν ὡς ἐκ τῆς γενομένης διαχειρίσεως ἔχῃ κατ' αὐτοῦ ὁ ἐνῆλιξ ἀγωγήν.[16])

Ἀντιμισθία ἐπιτρόπου.

§ 300. Τὸ λειτούργημα τοῦ ἐπιτρόπου ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ εἶναι ἄμισθον, διὸ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον ὁ ἐπίτροπος οὐδεμίαν ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ ἀντιμισθίαν, ἐκτὸς ἂν ὁ τοῦτον διορίσας ὥριζε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν κόπων αὐτοῦ μισθόν.[1])

Ὁ ἡμέτερος νόμος δὲν παρῆλθεν ἐν σιγῇ τὸ ζήτημα ὡς ὁ γαλλικός,[2]) ἀλλ' ἀναγράψας τὴν ἀρχήν, ὅτι ἄμισθος ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἐπιτρόπου ὥρισε συνάμα, ὅτι εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἀπόκειται, ὅπως τῇ αἰτήσει τοῦ ἐπιτρόπου ὁρίσῃ καὶ ἀμοιβὴν κατὰ λόγον τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῶν περὶ τὴν διοίκησιν τῆς ἐπιτροπείας καταβληθέντων κόπων.

Γνωμοδότησις συμβουλίου δὲν ἀπαιτεῖται ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ

---

16) Ὅπερ δῆλον καὶ ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου ὁρίζοντος περὶ μόνης τῆς κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγῆς τοῦ ἀνηλίκου. Demolombe VIII. N 175, 176.

1) L. 33 § 3 (26, 7) . . . nisi ab eo, qui eum dat, certum solatium ei constitutum est.

2) Ἀλλὰ καὶ τούτου σιωπῶντος οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία ὁμοφωνοῦσιν, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ὁρίσῃ ἀνάλογον ἀμοιβήν. Demolombe VII. Nº 610.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λυσιτελέστερον νὰ προκληθῇ τοιαύτη ἁπλῶς, ὅπως παράσχῃ ἀκριβεστέρας πληροφορίας εἰς τὸν δικαστὴν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐπιτρόπου.

Ὁ δικαστής, εἰς οὗ τὴν σύνεσιν ἀφίεται ὁ νόμος, θέλει ὁρίσει τὴν ἀντιμισθίαν ἀποβλέπων συνάμα καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐπιτρόπου, καθόσον ἄλλως θέλει σκεφθῇ περὶ συγγενοῦς ἔχοντος τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἀνηλίκου συμφέρον καὶ ὀφείλοντος νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ χάριν τῶν συγγενικῶν δεσμῶν, καὶ ἄλλως περὶ μὴ τοιούτου ἀναλαβόντος τὴν ἐπιτροπείαν, ὅπως διεξαγάγῃ λειτούργημα ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου μὴ ἀνεχομένου νὰ μείνῃ ἀπροστάτευτος ἡ περιουσία τοῦ ἀνηλίκου.

ΤΜΗΜΑ Θ'.*)

ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ

Ἐπαγωγὴ ἐπιτροπείας φυσικῶν τέκνων ἀνεγνωρισμένων καὶ μὴ τοιούτων.

§ 301. Κατ' ἀντίθεσιν τῶν γνησίων τέκνων ὑπάρχουσι τὰ ἐκ μὴ νομίμου γάμου, ἤτοι τὰ φυσικά, περὶ ὧν εἰδικῶς ὥρισεν ὁ νεώτερος νόμος μὴ ἀπομιμηθεὶς τὸν γαλλικόν, οὗ ἡ σιωπὴ ἠνάγκασε τοὺς

*) 87. Περὶ τῆς ἐπιτροπείας φυσικῶν τέκνων ἀναγνωρισθέντων, ἰσχύουσιν ἀναλόγως αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 10, 11, καὶ 13 ἕως 18.

88. Εἰς ἀνήλικον φυσικὸν τέκνον, μὴ ἀνεγνωρισμένον, ἢ ἀναγνωρισθὲν μέν, μὴ ἔχον δὲ ἐπίτροπον κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον, διορίζει ἐπίτροπον τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν.

89. Κατὰ πᾶσαν ἐπιτροπείαν φυσικῶν τέκνων διορίζεται παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν παρεπίτροπος, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα διαγράφονται ἐν τῷ ς'. τμήματι τοῦ παρόντος κεφαλαίου.

90. Τὰ ἐν τοῖς τμήμασιν Η' καὶ Θ' τοῦ παρόντος κεφαλαίου ὡρισμένα ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς ἐπιτροπείας τῶν φυσικῶν τέκνων.—Συγγενικὸν συμβούλιον ἐπὶ τῆς ἐπιτροπείας τῶν φυσικῶν τέκνων δὲν ὑπάρχει. Καθ' ἃς δὲ περιπτώσεις ἐπὶ νομίμων τέκνων ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόφασις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀναπληροῖ αὐτὸ ὁ ἁρμόδιος εἰρηνοδίκης.

91. Τὴν ἀνατροφὴν φυσικῶν τέκνων ἀνατίθησι τὸ δικαστήριον ἢ εἰς τὸν ἐπίτροπον αὐτῶν, ἢ εἰς ἄλλον, ὃν ἤθελεν ἐγκρίνει.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑρμηνευτὰς νὰ προσφύγωσιν εἰς τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογήν.

Ὁ ἡμέτερος νόμος πραγματεύεται περὶ ἐπιτροπείας φυσικῶν τέκνων δύο κατηγοριῶν, ἀνεγνωρισμένων καὶ μὴ ἀνεγνωρισμένων, ἐνῷ ἡ τοιαύτη διάκρισις κατὰ τὸ κρατοῦν παρ' ἡμῖν δίκαιον εἶναι ἄγνωστος, τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου ἀγνοοῦντος τὴν τῶν νόθων διάκρισιν εἰς ἀνεγνωρισμένα καὶ μὴ τοιαῦτα. Εἰς τὴν διάκρισιν ταύτην προέβη ὁ νεώτερος νόμος, διότι καὶ τὰ τῆς ἐπιτροπείας διέταξε κατὰ τὸ σύστημα, ὅπερ ἐν τῷ μήπω ψηφισθέντι μέρει ἀπεδέξατο περὶ ἀναγνωρίσεως φυσικῶν τέκνων.

Τὸ φυσικὸν τέκνον κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον,[1]) ὃν ἠκολούθησεν ἐν τῷ νομοσχεδίῳ καὶ ὁ ἡμέτερος, ἐφ' ὅσον δὲν ἀναγνωρισθῇ παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἑκουσίως ἢ δικαστικῶς, καθ' ἣν περίπτωσιν ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ νόμος, οὐ μόνον πατρὸς

---

92. Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 58—60 ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ φυσικῶν τέκνων.

93. Ὁ ἐπίτροπος πωλεῖ, κατὰ τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ 61 διατυπώσεις, τὰ κινητὰ τοῦ ἀνηλίκου, τῶν ὁποίων τὴν διατήρησιν δὲν ἐπέτρεψεν ὁ ἁρμόδιος εἰρηνοδίκης.

94. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ ἀνηλίκου ἀναγκαίας δαπάνης, αἱ πωλήσεις, αἱ ἐκμισθώσεις, καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν κτημάτων αὐτοῦ γίνονται κατὰ τὰ ἄρθρα 63—72.

95. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται, ἄνευ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου, νὰ δεχθῇ ἢ ν' ἀποποιηθῇ κληρονομίαν περιελθοῦσαν εἰς τὸν ἀνήλικον, ἡ δὲ ἀποδοχὴ δὲν γίνεται ἄλλως ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς.

96. Ἄνευ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ δεχθῇ δωρεάν, ἢ κληροδοσίαν, ἐὰν συνεπάγωνται ὑποχρεώσεις, ἢ νὰ ἀποποιηθῇ δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν, ἢ νὰ προκαλέσῃ διανομὴν περιουσίας ἀνηκούσης εἰς τὸν ἀνήλικον, ἢ νὰ συμβιβασθῇ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς τριακοσίας δραχμάς. Διὰ νὰ κινήσῃ πραγματικὴν ἀγωγὴν περὶ ἀκινήτου, ἢ προσωπικὴν περὶ ποσοῦ ἀνωτέρου τῶν τριακοσίων δραχμῶν, ἢ νὰ παραιτηθῇ τῆς περὶ τοιούτων ἀγωγῶν δίκης, ἢ νὰ συναινέσῃ εἰς ἀγωγὴν ἢ ἀπόφασιν περὶ τοιούτων ἀντικειμένων, ἀπαιτεῖται αἰτιολογημένη γνωμοδότησις δικηγόρου ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου εἰσαγγελέως.

97. Τὰ ἄρθρα 78—86 ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν φυσικῶν τέκνων, ἡ δ' ἐν τῷ ἄρθρῳ 81 ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἐπίτροπον ἐτησία λογοδοσία γίνεται ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου.

---

1) Γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 334—342.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλλὰ καὶ μητρὸς στερεῖται. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο λογικὴ ἡ λύσις, ὅτι ἐπὶ φυσικοῦ τέκνου μὴ ἀνεγνωρισμένου οὐδεὶς λόγος περὶ ἐπιτροπείας μητρός, ἐκ τελευταίας βουλήσεως καὶ ἀνιόντων, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι μόνη ἡ δοτὴ χωρεῖ ἐπιτροπεία. Ἀλλὰ κατὰ τὸ νῦν κρατοῦν δίκαιον τὸ φυσικὸν τέκνον δὲν δύναται μὲν νὰ δείξῃ πατέρα καθὸ μὴ ὑπάρχοντος γάμου, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς πρὸς μητρὸς συγγενεῖς πλήρης καὶ ἀναλλοίωτος ὑφίσταται ἡ συγγένεια καὶ πάντα τὰ ἐκ ταύτης παρεπόμενα,[2]) ἐνῷ δὲ τοιαύτη ἡ συγγένεια τοῦ φυσικοῦ τέκνου πρὸς τὴν μητρικὴν γραμμήν, ἐν τούτοις περὶ τοῦ τοιούτου τέκνου ἀποφαίνεται ὁ νόμος, ὅτι δὲν διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς μητρὸς καλουμένης αὐτοδικαίως, ἀλλὰ διορίζεται ἐπίτροπος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχοντος τοῦ νόμου δύναται ἡ μήτηρ νὰ διατηρήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτῆς, διότι ἂν πράγματι τρέφει στοργὴν πρὸς τὸ φυσικὸν αὐτῆς τέκνον, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὸ διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως,[3]) ὅτε καλεῖται αὐτοδικαίως εἰς τὴν τούτου ἐπιτροπείαν, ἐφ' ὅσον δὲ δὲν πράττει τοῦτο ἡ μήτηρ καὶ δὲν δηλοῖ ἐπισήμως, ὅτι ἀναγνωρίζει ὡς ἴδιον αὐτῆς τὸ τέκνον, ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ αὐτὴν καὶ λυσιτελέστερον ἀποβαίνει νὰ διορίσῃ τὸ δικαστήριον ἐπίτροπον. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀναγνώρισις ἐκ μέρους τῆς μητρός, τὸ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ διορίσῃ αὐτὴν ἐπίτροπον, διότι ἐκτὸς τῆς μητρός, ἡ γυνὴ ἀνίκανος πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν.

Ἐὰν ἀναγνωρισθῇ τὸ φυσικὸν τέκνον, τὰ ἐκ τῆς ἀναγνωρίσεως ἀποτελέσματα ὑπάρχουσιν ὡς πρὸς μόνον τὸν ἀναγνωρίσαντα γονέα, πατέρα ἢ μητέρα, ἢ καὶ ἀμφοτέρους, ἂν παρ' ἀμφοτέρων ἡ ἀναγνώρισις, πέραν δὲ τοῦ ἀναγνωρίσαντος γονέως οὐδεὶς τίκτεται δεσμὸς μεταξὺ ἀναγνωρισθέντος καὶ συγγενῶν τοῦ ἀναγνωρίσαντος. Ὅθεν ἂν παρὰ μόνης τῆς μητρὸς ἡ ἀναγνώρισις, αὕτη καλεῖται αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἀνιόντες, μὴ ὑπαρχούσης δὲ μητρὸς χωρεῖ ἡ δοτὴ ἐπιτροπεία. Ἂν παρὰ

---

2) L. 4 § 3, L. 5 (2, 4), L. 4 (38, 7). Κληρονομ. Δίκαιον § 291.
3) Ἄρθρ. 87. Νομ. 28 Βρίου 1856.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ πατρὸς ἡ ἀναγνώρισις, χωρεῖ ἡ ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐπιτροπεία, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ τῶν πρὸς πατρὸς ἀνιόντων, καθὸ μὴ ὑπαρχόντων τοιούτων, ἂν δὲ παρ' ἀμφοτέρων, ἡ μήτηρ ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν κωλυομένου τοῦ πατρός, ὡς ἐπίσης διορίζεται καὶ αὐτῇ καλουμένῃ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν σύμβουλος ὑπὸ τοῦ πατρός.

Τὰ ἐκ μοιχείας καὶ αἱμομιξίας τέκνα δὲν ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀναγνωρίσεως, διὸ καὶ ἐπὶ τούτων κρατεῖ, ὅ,τι καὶ περὶ τῶν μὴ ἀνεγνωρισμένων φυσικῶν τέκνων.[4])

Ὡς πρὸς τοὺς λόγους τῆς ἀπαλλαγῆς, παραιτήσεως, ἀνικανότητος καὶ παύσεως ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ γνησίων τέκνων.

Τὸ φυσικὸν τέκνον ἀνεγνωρισμένον καὶ μὴ τοιοῦτο στερεῖται συγγενῶν, διὸ καὶ ἐπὶ τῆς τούτων ἐπιτροπείας οὐδεὶς περὶ συγγενικοῦ συμβουλίου λόγος. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ νόμος μὴ ἐντελῶς περιττὴν θεωρῶν τὴν τούτου ἀναπλήρωσιν δι' ἑτέρου τρόπου ὡς γενικὸν ἀνέγραψε κανόνα, ὅτι καθ' ἃς περιπτώσεις ἐπὶ νομίμων τέκνων ἀπαιτεῖται ἡ ἀπόφασις τοῦ συμβουλίου, ἀναπληροῖ αὐτὸ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων ὁ ἁρμόδιος εἰρηνοδίκης. Ὁ δοτὸς ἐπίτροπος ἐπὶ γνησίων τέκνων δίδοται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀείποτε δὲ μετὰ γνωμοδότησιν συμβουλίου, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ παρεπίτροπος, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι καὶ ἐνταῦθα περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ παρεπιτρόπου γνωμοδοτεῖ ὁ εἰρηνοδίκης.[5])

---

[4]) Demolombe VIII. Nº 370, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντιδοξοῦντες. Laurent V. Nº 418.

[5]) Περὶ τούτων ὁρίζει τὸ ἄρθρον 90, ἂν δ' ἐν τοῖς δυσὶ προηγουμένοις ἄρθροις ὁρίζεται, ὅτι τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν διορίζει ἐπίτροπον καὶ παρεπίτροπον ἄνευ μνείας περὶ γνώμης εἰρηνοδίκου, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι περιττὴ αὕτη, διότι τὰ ἄρθρα 88 καὶ 89 ἀφορῶσιν εἰς μόνον τὸ ζήτημα παρὰ τίνος ὁ διορισμός, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς περὶ τὸν διορισμὸν τηρητέας διατυπώσεις. Πρὸς δὲ ἡ ἐν ἄρθρῳ 90 διάταξις εἶναι τοσούτῳ γενικὴ καὶ ἀπόλυτος, ὥστε ὀρθότερον φρονοῦμεν, ὅτι ἀφοῦ καὶ ἐπὶ γνησίων ἀπαιτεῖται γνώμη συμβουλίου γνωμοδοτεῖ ἐπὶ φυσικῶν ὁ εἰρηνοδίκης, ἂν δὲ ἡ ἐν ἄρθρῳ 90ῳ διάταξις ἐπιτάσσεται τοῖς ἄρθροις 88 καὶ 89, τοῦτο προέρχεται διότι ἐν ἄρθρῳ 90ῳ πραγματεύεται ὁ νόμος περὶ τῶν κοινῶς κρατούντων ἄνευ διακρίσεως γνησίων καὶ φυσικῶν τέκνων. Ἀντιδοξεῖ Παπαρρηγόπουλος 3 § 399 ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ νόμος λέγει περὶ ἀποφάσεως συμβουλίου καὶ οὐχὶ γνωμοδοτήσεως, ἀλλ' ὁ νόμος δὲν ἐτήρησε κυριολεξίαν περὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὅρων τούτων. Ὅρα § 249 σ. 499.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ τῆς εἰς νέον γάμον ἐρχομένης μητρὸς φυσικοῦ τέκνου ἀνεγνωρισμένου κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ γνησίων.

Κατὰ τὰ ἀλλαχοῦ κρατοῦντα τὰ ἔκθετα τέκνα διατελοῦσιν ὑπὸ ἐπίτροπον διοριζόμενον ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ καταστήματος, ἐν ᾧ εὑρίσκονται.[6]) Ἐλλείποντος παρ' ἡμῖν εἰδικοῦ νόμου διορίζει ἐπίτροπον τὸ δικαστήριον, δυνάμενον νὰ διορίσῃ τοιοῦτον τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος ἢ καὶ πάντα ἕτερον προσφερόμενον νὰ ἀναδεχθῇ τὴν τοιαύτην ἐπιτροπείαν, ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρῇ τοῦτον κατάλληλον.

Ἀνατροφὴ καὶ διαχείρισις περιουσίας φυσικῶν τέκνων.

§ 302. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἀνατροφῆς τῶν γνησίων τέκνων ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα, ἐνῷ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον ἀνατιθέμενον τὴν ἀνατροφὴν εἰς τὸν ἐπίτροπον ἢ καὶ εἰς ἕτερον κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ. Ὡς ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ νόμου γενικῶς ὁρίζοντος περὶ φυσικῶν τέκνων ἄνευ διακρίσεως, δῆλον ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀνεγνωρισμένων δὲν καλεῖται αὐτοδικαίως ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται.

Ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκπροσώπησιν τοῦ ἀνηλίκου, τὴν εὐθύνην αὐτοῦ, τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς καὶ τὴν δήλωσιν τῶν κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀπαιτήσεων κρατεῖ ὅ,τι καὶ ἐπὶ γνησίων. Περὶ τῆς παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου πωλήσεως τῶν κινητῶν, ὧν τὴν συντήρησιν δὲν ἐπιτρέπει τὸ συμβούλιον, ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων ἀποφαίνεται ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ δὲ προσδιορισμὸς τῆς πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν ἐτησίας δαπάνης, ἡ πώλησις, ἡ ἐκμίσθωσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν κτημάτων αὐτοῦ ἐνεργεῖται κατὰ τὰς περὶ τούτου διατάξεις τοῦ νόμου περὶ γνησίων τέκνων.[1])

Ὡς πρὸς τὰ τοῦ κύρους τῶν πράξεων, τοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ ὁ ἐπίτροπος ἀναλαμβάνει τὰ τῆς ἐπιτροπείας καὶ τῆς λογοδοσίας

6) Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν νόμον 15 pluviôse an VIII. καὶ τὸ διάταγμα τῆς 19 Ἰανουαρίου 1811.

1) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ πάντων τῶν διαταττομένων ἐν ἄρθροις 63—72, εἰς ἃ παραπέμπει τὸ ἄρθρον 94.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κρατεῖ, ὅ,τι καὶ ἐπὶ γνησίων τέκνων, τῆς ἐτησίας λογοδοσίας διδομένης ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου.

Περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως κληρονομίας περιελθούσης εἰς τὸν ἀνήλικον ὁ νόμος δὲν παραπέμπει εἰς τὰ ἐπὶ γνησίων κρατοῦντα, ἀλλ' εἰδικῶς κανονίζων τὰ κατ' αὐτὴν ὁρίζει, ὅτι διά τε τὴν ἀποδοχήν, γενομένην ἀείποτε ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀποποίησιν ἀπαιτεῖται μόνη ἀπόφασις δικαστηρίου καὶ οὐδὲν ἕτερον. Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἐξ εἰδικῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἀργεῖ ἐνταῦθα ἡ ἀναπλήρωσις τῆς γνώμης τοῦ συμβουλίου ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου.

Ἐπίσης κατὰ ῥητὴν διάταξιν μόνη ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου ἀπαιτεῖται, ὅπως ὁ ἐπίτροπος ἀποδεχθῇ δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν ἐπαγομένας ὑποχρεώσεις, ν' ἀποποιηθῇ τοιαύτας, νὰ προκαλέσῃ διανομὴν περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, ἢ νὰ συμβιβασθῇ περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς τριακοσίας δραχμάς.

Ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀλλ' ἐπὶ μόνῃ ἠτιολογημένῃ γνωμοδοτήσει δικηγόρου διοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου εἰσαγγελέως ὁ ἐπίτροπος ἐγείρει πᾶσαν πραγματικὴν ἀγωγήν, ἢ προσωπικὴν περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς τριακοσίας δραχμάς, παραιτεῖται τῆς ἐκ τοιούτων ἀγωγῶν καταρξαμένης δίκης, ἢ συναινεῖ εἰς ἀγωγὴν ἢ ἀπόφασιν ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων.

Ἐπιτροπεία θετῶν τέκνων.

§ 303. Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον διὰ τῆς υἱοθεσίας οὐ μόνον οὐδόλως ἀλλοιοῦται ἡ μεταξὺ τέκνου καὶ φυσικῶν γονέων σχέσις διατηρούντων τούτων πάντα τὰ ἐκ τῆς οἰκογενείας δίκαια, ἀλλ' ἡ υἱοθεσία χωρεῖ ἐπὶ μόνων τῶν ἐνηλίκων,[1]) οὗ ἕνεκεν οὐδεὶς λόγος περὶ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας τῶν εἰς θέσιν δοθέντων.

Ὁ ἡμέτερος νόμος παραλαβὼν τὰς περὶ ἐπιτροπείας διατάξεις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ παρεῖδεν, ὅτι ἐν αὐτῷ μόνον περὶ φυσικῶν τέκνων ὁ λόγος καὶ οὐχὶ περὶ θετῶν, τῆς υἱοθεσίας οὐδὲν ἐν τούτῳ ἐπαγομένης ἀποτέλεσμα, ἐνῷ παρ' ἡμῖν τὰ τῆς υἱοθεσίας διέπονται ὑπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ὃν ἕτεραι κρατοῦσιν ἀρχαί.

---

1) Γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 346, 348.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἐντεῦθεν ἀνωμαλία εἶναι ἄμεσος συνέπεια τῶν νεωτέρων νόμων, δι' ὧν ἀποτόμως κατακερματίζεται ἡ κρατοῦσα νομοθεσία ἀποδειλιῶντος τοῦ νομοθέτου νὰ συντελέσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἐνιαῖον νὰ καταρτίσῃ σύστημα.

Διὰ τῆς ἀτελοῦς υἱοθεσίας δὲν ῥήγνυνται οἱ πρὸς τὴν φυσικὴν οἰκογένειαν δεσμοί, ἀλλὰ τὸ εἰς θέσιν δοθὲν παραμένει ὑπεξούσιον τῷ φυσικῷ πατρί, διὸ καὶ τὰ τῆς ἐπιτροπείας αὐτοῦ κανονίζονται ὡς καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων. Ἡ πλήρης ὅμως υἱοθεσία καὶ ἡ εἰσποίησις ἐπάγεται τὴν λύσιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας τοῦ εἰς θέσιν δοθέντος ὑποβαλλομένου εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ θετοῦ πατρός, μεθ' οὗ καὶ νέοι συνάπτονται συγγενικοὶ θεσμοί. Αἱ περὶ ἐπιτροπείας διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου περὶ θετῶν βεβαίως δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι, διότι ὁ νόμος δὲν ἀνέχεται δυαδικὸν ἐπιτροπείας σύστημα, ῥητῶς δὲ κατήργησε παντα τοῦ προγενεστέρου δικαίου ὁρισμὸν ἀναγόμενον εἰς τὰ περὶ τούτου. Ἂν τοὐναντίον δεχθῶμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς τῶν θετῶν ἐπιτροπείας καλοῦνται οἱ τῆς θετῆς οἰκογενείας συγγενεῖς κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου ὁριζόμενον τρόπον, καὶ ὅτι ὁ θετὸς πατὴρ ὡς ἐνασκῶν πατρικὴν ἐξουσίαν διορίζει ἐπίτροπον ἐκ διαθήκης, περιπίπτομεν εἰς λύσιν πάντη ἀνάρμοστον πρὸς τὸ σύστημα τοῦ νόμου. Ὁ δεσμὸς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ἡ ἐντεῦθεν στοργὴ καὶ τὰ ἐχέγγυα, ἃ παρέχουσιν οἱ ἐκ τοῦ νόμου καλούμενοι ἀνιόντες, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ θετῇ οἰκογενείᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἀδύνατον ν' ἀνεύρωμεν τὰ αὐτὰ πρόσωπα, διότι ἐκ ταύτης καταρτίζεται συγγένεια μεταξὺ θετοῦ καὶ τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν τοῦ υἱοθετήσαντος, πρὸς οὓς καὶ μόνους καθίσταται καὶ ἐξ αἵματος συγγενής, οὗ ἕνεκεν ἡ σύζυγος τοῦ θετοῦ πατρὸς δὲν ἐπέχει πρὸς τὸν υἱοθετήσαντα τάξιν μητρός.[2])

Ὡς ἐκ τοῦ μωσαϊκοῦ τούτου τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας δυσχερὲς νὰ πορισθῶμεν λογικὴν λύσιν εἰς οὐδὲν προσκόπτουσαν. Ζῶντος τοῦ θετοῦ πατρὸς ὑπὸ τὴν τούτου ἐξουσίαν τελεῖ ὁ θετός, διότι τοῦτο εἶναι συνέπεια τῶν περὶ υἱοθεσίας διατάξεων τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, αἵτινες διατηροῦνται καὶ νῦν ἔτι ἀναλλοίωτοι. Ἀποβιώσαντος τοῦ θετοῦ πατρὸς ὁ εἰς θέσιν δοθεὶς δὲν ὑποστρέφει

2) Ὅρα ἀνωτέρω § 205.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὴν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς ἐξουσίαν, ἀλλ' οὗτος δύναται νὰ υἱοθετήσῃ τὸ γνήσιον αὐτοῦ τέκνον, ὅπως οὕτω καὶ αὖθις ὑποβληθῇ εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν.[3]) Μὴ ὑπάρχοντος φυσικοῦ πατρὸς ἡ ἐπιτροπεία ἐπάγεται ὡς καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τέκνων, διότι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν 118ην Νεαρὰν ἡ ἐκ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας σχέσις ἀνιόντος καὶ κατιόντος ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν υἱοθεσίαν, τῶν εἰς θέσιν δοθέντων κληρονομούντων τὸν φυσικὸν γονέα ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς τάξει, ἤτοι τῇ τῶν κατιόντων,[4]) ἀδύνατον δὲ παρορῶντες τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς νὰ καλέσωμεν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τοὺς τῆς θετῆς οἰκογενείας ἀναζητοῦντες τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας, πρὸς οὓς καθίσταται καὶ ἐξ αἵματος συγγενὴς ὁ θετός. Ἡ μεταξὺ θετοῦ τέκνου καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υἱοθετήσαντος συγγένεια ὑπάρχει ἁπλῶς κατὰ πλάσμα, οὗ ἕνεκεν ἐλλείπει ἐντελῶς τὸ αἴσθημα τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀγάπης, εἰς ὃ ἀποβλέπων ὁ νόμος καλεῖ τοὺς νομίμους εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ ὑποβλέπεται τὸ θετὸν ὡς παρείσακτον ἐπὶ βλάβῃ τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων τῶν συγγενῶν τοῦ υἱοθετήσαντος.

Ὁ θετὸς πατὴρ ἔχει μὲν ὑπεξούσιον τὸ τέκνον, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον ἐκ τελευταίας βουλήσεως, διότι τὰ περὶ τούτου ἀνάγονται εἰς τὰ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ῥωμαϊκοῦ νόμου, ἅτινα κατελύθησαν διὰ τοῦ νεωτέρου καταργήσαντος ἐν γένει πᾶσαν εἰς τὰ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγομένην διάταξιν τῶν πρότερον κρατούντων,[5]) τὸ δὲ κατὰ τὸν νεώτερον δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας βουλήσεως δίδοται μόνῳ τῷ φυσικῷ πατρί.

Τοιαύτην φρονοῦμεν ὡς τὴν μᾶλλον ἁρμόζουσαν λύσιν, ἣς τὸ ἀνώμαλον καὶ ἡμεῖς ἀνομολογοῦμεν, διότι δυσχερὴς ἀποβαίνει ἡ σύγχρονος ἐπὶ ταὐτὸ ἐφαρμογὴ διατάξεων δύο διαφόρων νομοθεσιῶν.

---

3) Ὅρα ἀνωτέρω § 224 σ. 448.

4) Κληρονομ. Δίκαιον § 284 σ. 56.

5) Ἄρθρ. 137. Ὅρα καὶ § 229.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ*)

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑ

Ἡ κατὰ τὸν νεώτερον νόμον χειραφεσία.

§ 304. Κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον διὰ τῆς χειραφεσίας σκοπεῖται ἡ λύσις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ὑφ' ἣν τελεῖ τὸ τέκνον καὶ πέραν τῆς ἐνηλικότητος, καὶ ἧς ἕνεκεν οὐδὲν δι' ἑαυτὸ κτᾶται

*) 98. Ὁ γάμος συνεπάγεται αὐτοδικαίως τὴν χειραφεσίαν.

99. Ὁ ἀνήλικος, συμπληρώσας τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, δύναται νὰ χειραφετηθῇ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἢ, ἐὰν διατελῇ ὑπὸ ἐπιτροπείαν, παρὰ τῆς μητρός, λαμβανούσης ἐπὶ τούτῳ τὴν συναίνεσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἡ χειραφεσία τελεῖται διὰ δηλώσεως τοῦ χειραφετοῦντος γινομένης παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

100. Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δύναται νὰ χειραφετήσῃ τὸν ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελοῦντα καὶ συμπληρώσαντα τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὀρφανὸν μητρὸς ἀνήλικον, ἐὰν κρίνῃ αὐτὸν χειραφεσίας ἄξιον. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἡ χειραφεσία γίνεται διὰ βουλεύματος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

101. Ὁ εἰρηνοδίκης ὀφείλει νὰ συγκαλέσῃ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπιτρόπου, ἢ τῶν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν τοῦ ἀνηλίκου, πρὸς διάσκεψιν καὶ ἀπόφασιν περὶ χειραφεσίας. Δύναται δὲ ὁ εἰρηνοδίκης καὶ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνηλίκου νὰ συγκαλέσῃ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον.

102. Ὁ χειραφετηθεὶς ἀνήλικος διατελεῖ ὑπὸ κηδεμονίαν, ἥτις πρὸ πάντων ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πατέρα· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν εἰς τὴν κηδεμονίαν αὐτοῦ καλουμένων προσώπων, τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς, τῆς παραιτήσεως, τῆς ἀνικανότητος καὶ τῆς παύσεως ἀπὸ τῆς κηδεμονίας, ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἐπιτροπείας διατάξεις, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις 17 καὶ 18 ὡρισμένων.—Ἀνήλικος δὲ γυνή, ὀρφανὴ πατρός, διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συζύγου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ὑπεξούσιν, ἀλλὰ τὰ πάντα προσπορίζει τῷ πατρί. Τὴν τοιαύτην πατρικὴν ἐξουσίαν διαπλασθεῖσαν ὑπὸ τὸ κράτος ἄλλων ἀρχῶν περὶ σχέσεως γονέων καὶ τέκνων καὶ περιστέλλουσαν καὶ αὐτὴν τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητα τοῦ ἐνήλικος ἀπεδοκίμασαν οἱ νεώτεροι νομοθέται ὡς ἐπαχθῆ ζυγόν, ὃν ἀποκρούουσιν αἱ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ περὶ οἰκογενείας ἀρχαὶ καὶ ὁ ἠθικὸς λόγος, ἐφ' οὗ αὕτη ἐρείδεται.

---

103. Ὁ τῆς ἐπιτροπείας λογαριασμὸς δίδεται πρὸς τὸν χειράφετον· ἀλλ' ἵνα ἐγκρίνῃ ὁ χειράφετος τὸν λογαριασμὸν τοῦ ἐπιτρόπου ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος. Ἐὰν δὲ οὗτος ἦτο ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου, τὸ ἁρμόδιον δικαστήριον διορίζει, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, εἰδικὸν κηδεμόνα, ἵνα ἐφορεύσῃ κατὰ τὴν λογοδοσίαν.

104. Ὁ χειράφετος δύναται νὰ ἐκμισθόνῃ τὰ μὲν ἀστικὰ αὐτοῦ ἀκίνητα ἐπὶ τριετίαν τὸ πολύ, τὰ δὲ ἀγροτικά, ἐπὶ ἑξαετίαν τὸ πολύ, ἢ νὰ δίδῃ αὐτὰ εἰς ἐπίμορτον καλλιέργειαν κατὰ τὸ ἄρθρον 71, καὶ νὰ εἰσπράττῃ ἐπὶ ἐξοφλήσει τὰ εἰσοδήματα τῆς περιουσίας αὐτοῦ κινητῆς καὶ ἀκινήτου. Ὡσαύτως δύναται νὰ ἐπιχειρῇ ὡς διαχειριστὴς πᾶσαν πρᾶξιν πρὸς συντήρησιν ἢ βελτίωσιν αὐτῆς· αἱ δὲ διὰ τῶν πράξεων τούτων συμφωνηθεῖσαι ὑποχρεώσεις περιστέλλονται, ἂν ὦσιν ὑπέρμετροι, κατ' αἴτησιν αὐτοῦ ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτῶν, τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου· ἀλλ' ὁ μετὰ τοῦ χειραφέτου συναλλαχθεὶς ἔχει τότε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν διάλυσιν τῆς συμβάσεως, ἐπανερχομένων τῶν πραγμάτων εἰς τὴν πρὸ τῆς συμβάσεως κατάστασιν, ἂν τοῦτο ᾖ ἐφικτόν.

105. Ὁ χειράφετος δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ ἐπὶ δικαστηρίου, οὔτε ὡς ἐνάγων, οὔτε ὡς ἐναγόμενος, ἐπὶ διαφορῶν μὴ ἀναγομένων εἰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας του, οὔτε νὰ δεχθῇ χρηματικὰ κεφάλαια ὀφειλόμενα αὐτῷ, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, ὅστις φροντίζει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ χειραφέτου ἀσφαλοῦς καὶ ἐπωφελοῦς διαθέσεως τῶν ληφθέντων χρημάτων.—Ἡ αὐτὴ συναίνεσις ἀπαιτεῖται καὶ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ μεινάντων χρημάτων.

106. Ὁ χειράφετος δὲν δύναται νὰ δανεισθῇ οὔτε νὰ ἐκποιήσῃ μετοχὰς ἑταιριῶν, δημόσια χρεώγραφα, ἢ ἄλλα τοιαύτης φύσεως ὁμόλογα, ἢ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ, ἢ νὰ παραχωρήσῃ ἀπόλυτα ἐπ' αὐτῶν δικαιώματα, οὔτε νὰ μεταβιβάσῃ τοιαῦτα εἰς ἄλλους ἐπ' ἀλλοτρίων κτημάτων δικαιώματα αὐτοῦ, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος, καὶ τῶν διατυπώσεων, ὅσας ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἐπὶ μὴ χειραφέτου ἀνηλίκου.

107. Ἐκτὸς τῆς ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσίας, πᾶς ἄλλος χειράφετος, οὗτινος αἱ ὑποχρεώσεις περισταλῶσι, δύναται νὰ στερηθῇ τῆς χειραφεσίας διὰ πράξεως τοῦ πατρός, ἢ τῆς μητρός, ἢ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 99 καὶ 100 διαγεγραμμένας διατυπώσεις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀσύγγνωστος ἡ ἀδράνεια τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου, ὅστις ἐγκαταλείψας ὡς ἄχρηστα τὰ τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας περὶ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας ἐκανόνισε ταῦτα κατὰ τὸ τελειότερον σύστημα τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, ἐνῷ τὰ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας διέπονται καὶ νῦν ἔτι ὑπὸ νομοθεσίας ἀπηρχαιωμένης, καὶ μόνην ἐν τούτῳ ἐχούσης ἀξίαν τὴν ἱστορικὴν καὶ συγκριτικὴν μελέτην. Ἀλλ' οὐχ ἧττον διὰ τῶν περὶ χειραφεσίας καὶ κηδεμονίας διατάξεων, πολλοὶ ἐνομοθετήθησαν λόγοι ἐπαγόμενοι τὴν παῦσιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἄλλως ἢ κατὰ τὰ πρότερον κρατοῦντα, ὧν σπουδαιότεροί εἰσιν ἡ ἐνηλικότης καὶ ὁ γάμος.

Ἡ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δικαιον χειραφεσία ἐπάγεται ἁπλῶς τὴν λύσιν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀπὸ ταύτης δ' ἄρχεται ἡ ἐπιτροπεία, ἂν ἄνηβος ὁ χειράφετος, ἐνῷ διὰ τῆς κατὰ τὸν νεώτερον νόμον χειραφεσίας ὁ ἀνήλικος ἀπαλλάσσεται οὐ μόνον τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιτροπείας, σκοπὸς δ' αὐτῆς εἶναι κυρίως, ὅπως τὸ τέκνον κατὰ λόγον τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ ἱκανότητος κτήσηται ἐν ὡρισμένῳ τὴν κατὰ τὸ

---

108. Ἅμα ἡ χειραφεσία ἀνακληθῇ, ὁ ἀνήλικος ὑποβάλλεται αὖθις ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρός, ἢ ἐπιτρόπου, παρατεινομένην μέχρι τῆς ἐνηλικότητος αὐτοῦ, ἐξαιρουμένης μόνης τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 98 περιπτώσεως.— Ἡ τῆς χειραφεσίας ἀνάκλησις σημειοῦται εἰς τὸ περιθώριον τῆς περὶ χειραφεσίας πράξεως.

109. Χειράφετος ἐμπορίαν μετερχόμενος λογίζεται ἐνῆλιξ ὡς πρὸς τὰς πράξεις, ὅσαι τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἀφορῶσιν.

110. Αἱ παρὰ τοῦ χειραφέτου συναινέσει τοῦ κηδεμόνος, κατὰ τ' ἀνωτέρω ὡρισμένα, ἐνεργούμεναι πράξεις ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ὡσανεὶ ἐγένοντο παρ' ἐνηλίκων.

111. Καθ' ἃς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος, ἐὰν οὗτος ἀποποιῆται αὐτήν, ὁ ἀνήλικος ἀναφέρεται εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν, ὅπερ δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς πράξεως.

112. Φυσικὸν τέκνον, συμπληρῶσαν τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, δύναται νὰ χειραφετηθῇ παρὰ τοῦ ἀναγνωρίσαντος αὐτὸ πατρός, ἤ, ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ, παρὰ τῆς ἀναγνωρισάσης αὐτὸ μητρός.— Ἡ χειραφεσία αὐτοῦ τελεῖται κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 99 διατύπωσιν.

113. Τὸ ὑπὸ ἐπιτροπείαν φυσικὸν τέκνον, συμπληρῶσαν τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, δύναται νὰ χειραφετήσῃ ὁ ἐπίτροπος ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Ἡ χειραφεσία νῦν χωρεῖ εἴτε αὐτοδικαίως ἐκ τοῦ γάμου, εἴτε παρὰ τῶν γονέων, εἴτε καὶ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Χειραφεσία ἐκ τοῦ γάμου.

§ 305. Ὁ ἀνήλικος, ὅστις διὰ τοῦ γάμου ἰδίαν καταρτίζει οἰκογένειαν καὶ ἀποκαθίσταται ἀρχηγὸς αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ διατελῇ ὑπὸ ἑτέρου ἐξουσίαν οὐδὲ νὰ στερῆται ἐντελῶς τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐξ οὗ καὶ τὸ δόγμα, ὅτι ὁ γάμος ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν χειραφεσίαν. Τὴν τοιαύτην χειραφεσίαν, ἥτις εἶναι ἄμεσος τοῦ γάμου συνέπεια ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως χωροῦσα, οὐδεμία ῥήτρα ἢ δήλωσις δύναται νὰ ματαιώσῃ.

Ἅπαξ ἐπελθοῦσα διὰ τοῦ γάμου ἡ χειραφεσία παραμένει ἀμετάκλητος μὴ μεταπίπτοντος αὖθις τοῦ χειραφέτου ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν οὐδ' εἰς ἐπιτροπείαν ὑποβαλλομένου λυομένου τοῦ γάμου πρὸ τῆς ἐνηλικότητος ἢ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους, ἀφ' οὗ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ δηλώσεως τῶν γονέων χειραφεσία.[1])

Ἡ τοιαύτη χειραφεσία ἐν τῷ γάμῳ ἐνυπάρχουσα προϋποτίθησιν ἔγκυρον τοιοῦτον, διότι ἀκυρουμένου τοῦ γάμου ἀναιρεῖται καὶ ἡ ἐκ τούτου χειραφεσία. Διαρκούσης τῆς περὶ τούτου δίκης ὁ ἀνήλικος σύζυγος θεωρεῖται ὡς χειράφετος καὶ ὡς τοιοῦτος παρίσταται.[2])

Χειραφεσία διὰ δηλώσεως τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός.

§ 306. Πλήρη πεποίθησιν ἔχων ὁ νόμος εἰς τὴν τοῦ πατρὸς κρίσιν περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς πείρας τοῦ τέκνου ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ χειραφετήσῃ τὸν συμπληρώσαντα τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος ἀνήλικον. Τοῦ δικαιώματος τούτου ἐν τῇ

---

1) Demolombe VIII. N⁰ 186, Aubry et Rau I. § 129.
2) Demolombe VIII. N⁰ 187.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πατρικῇ ἐνυπάρχοντος ἐξουσίᾳ ἀπολαύει ὁ πατήρ, ἐφ' ὅσον ἐνασκεῖ τοιαύτην.[1])

Ἡ τοιαύτη χειραφεσία τελεῖται δι' ἁπλῆς τοῦ πατρὸς δηλώσεως παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ δημοσίᾳ συνεδριάζοντι συνταττομένης περὶ τούτου ἐκθέσεως, ἥτις ὡς τοιαύτη φέρει σὺν τῇ ὑπογραφῇ τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ τὴν τοῦ γραμματέως.[2]) Ὁ νόμος οὐδὲν ἀποφαίνεται περὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, παρ' ᾧ γίγνεται ἡ δήλωσις, διὸ καὶ ὡς ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ νόμου ἐκφράσεως ὀρθοτέρα ἡ γνώμη, καθ' ἣν πᾶς εἰρηνοδίκης εἶναι ἁρμόδιος, ὅπως δεχθῇ τὴν τοιαύτην δήλωσιν.[3]) Ἡ δήλωσις γίγνεται εἴτε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοπροσώπως ἐμφανιζομένου, εἴτε καὶ διὰ πληρεξουσίου εἰδικὴν ἔχοντος ἐντολήν.[4]) Ἡ χειραφεσία ἐπέρχεται ἐκ μόνης τῆς τοῦ πατρὸς δηλώσεως μὴ προσαπαιτουμένης καὶ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνηλίκου, διὸ καὶ τούτου ἀγνοοῦντος καὶ μὴ συναινοῦντος χωρεῖ ἡ χειραφεσία.[5])

Ὁ νόμος τοῦτον καὶ μόνον τὸν τῆς χειραφεσίας ἀνέγραψε τύπον, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἀνίσχυρος πᾶσα χειραφεσία γενομένη καθ' ἕτερον μὴ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενον τύπον, ὡς ἐπίσης ἀνίσχυρος καὶ ἡ ἐκ τελευταίας βουλήσεως.[6])

Μὴ ἐνασκουμένης ἐπὶ τοῦ ἀνηλίκου πατρικῆς ἐξουσίας χωρεῖ ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, ἥτις τὸν συμπληρώσαντα τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος χειραφετεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον, ἀλλὰ μετὰ προηγουμένην συναίνεσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει ἡ μήτηρ καὶ μὴ οὖσα ἐπίτροπος εἴτε ὡς παραιτηθεῖσα εἴτε ὡς ἀπολέσασα τὴν πρὸς τοῦτο ἱκανότητα, διότι κατὰ τὸν νόμον ἡ μήτηρ χειραφετεῖ τὸν ἀνήλικον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι οὗτος

---

1) Demolombe VIII. Nº 193, Aubry et Rau I. § 129, Laurent V. Nº 199.

2) Κατὰ τὸ ἄρθρον 477 γαλλ. κώδ. «assisté de son greffier».

3) Ὁ Demolombe VIII. Nº 194 τοιοῦτον θεωρεῖ τὸν τῆς κατοικίας τοῦ ἀνηλίκου, διότι οὕτω καθίσταται γνωστὴ εἰς τοὺς τρίτους ἡ χειραφεσία, οἱ δὲ Aubry et Rau I. § 129 τὸν τῆς κατοικίας τῶν γονέων. Ὁ Laurent V. Nº 197 θεωρεῖ πάντα εἰρηνοδίκην ἁρμόδιον πρὸς τοῦτο.

4) Demolombe VIII. Nº 197.

5) Demolombe VIII. Nº 193.

6) Demolombe VIII. Nº 196, Aubry et Rau I. § 126 not. 11.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τελεῖ ὑπὸ ἐπίτροπον, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ἡ μήτηρ εἶναι τούτου ἐπίτροπος.[7])

Ἡ χειραφεσία τελεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον ὡς καὶ ἡ παρὰ τοῦ πατρός.

Ὁ νόμος περὶ τῶν δύο τούτων θεμάτων ὥρισεν ἐπιλαθόμενος, ὅτι κατὰ τὸ σύστημα αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ ἐνασκεῖ πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα τὸν πατέρα κωλυόμενον, εἰς ἣν ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἐξουσίας ἀπένειμε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τελευταίας βουλήσεως. Ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἐνυπάρχει κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ δικαίωμα τῆς χειραφεσίας, διὸ καὶ ἡ μήτηρ ἐν τοιαύτῃ ἰδιότητι χειραφετοῦσα τὸ τέκνον δὲν χρήζει τῆς συναινέσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, διότι κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἡμετέρου νόμου πατρικὴ ἐξουσία καὶ συγγενικὸν συμβούλιον δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι.

Χειραφεσία ἀπὸ γνώμης συμβουλίου.

§ 307. Μετὰ τοὺς γονεῖς τὸ τῆς χειραφεσίας δικαίωμα δίδοται εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, ὅπερ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ χειραφετεῖ τὸν ἀνήλικον τὸν ἔχοντα συμπεπληρωμένον τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος, τῆς χειραφεσίας τελουμένης διὰ μόνου τοῦ βουλεύματος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, οὗ προεδρεύει ὁ εἰρηνοδίκης.

Κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν τὸ συμβούλιον χειραφετεῖ τὸν ἀνήλικον, ἐὰν οὗτος εἶναι ὀρφανὸς μητρός, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ζῶντος τοῦ πατρὸς ἀλλὰ μὴ δυναμένου νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀδυνατούσης δ' ὡσαύτως καὶ τῆς βιούσης μητρὸς δὲν χωρεῖ ἡ ἐκ τοῦ συμβουλίου χειραφεσία, διότι τὸ τέκνον δὲν εἶναι ὀρφανὸν μητρός. Θανούσης τῆς μητρὸς τοῦ δὲ πατρὸς ἀδυνατοῦντος νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, τὸ τέκνον διατελεῖ ὑπὸ ἐπιτροπείαν, ὡς ὀρφανὸν δὲ μητρὸς χειραφετεῖται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου.

Ὁ γαλλικὸς νόμος ἑτέραν μεταχειρισθεὶς διατύπωσιν[1]) ἐπέ-

7) Καλλιγᾶς 4 § 364.

1) Ἄρθρ. 478 «Le mineur resté sans père ni mère». Demolombe VIII. Nº 223, Aubry et Rau I. § 125. Ἀντιδοξεῖ Laurent V. Nº 205. Κατὰ τὴν αἰτιολογικὴν ἔκθεσιν τοῦ ἡμετέρου νόμου ἐκ τοῦ συμβουλίου ἡ χειραφεσία ἐν ἐλλείψει πατρὸς καὶ μητρός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τρεψεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τὴν λύσιν, καθ' ἣν τὸ αὐτὸ κρατεῖ οὐ μόνον θανόντος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει κεκηρυγμένης ἀφανείας ἢ ἀπαγορεύσεως.

Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου τῇ αἰτήσει τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τινος τῶν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν τοῦ ἀνηλίκου.[2]) Ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀνήλικος ὑποβάλῃ αἴτησιν περὶ συγκλήσεως τοῦ συμβουλίου, ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ εἰρηνοδίκου ἤρτηται νὰ συγκαλέσῃ τὸ συμβούλιον, ἂν θεωρῇ σπουδαίαν τὴν τοιαύτην αἴτησιν ἁπλῶς ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου ὑποβαλλομένην καὶ μὴ ὑποστηριζομένην ὑπό τινος τῶν συγγενῶν.

Κατὰ τῆς περὶ χειραφεσίας γνωμοδοτήσεως τοῦ συμβουλίου ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸ δικαστήριον.[3])

Χειραφεσία φυσικῶν τέκνων.

§ 308. Περὶ τῆς χειραφεσίας τῶν φυσικῶν τέκνων εἰδικῶς ὥρισεν ὁ ἡμέτερος νόμος καταλύων οὕτω τὰς ἐκ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς συζητήσεις, ἃς προεκάλεσεν ἡ περὶ τούτου σιωπὴ τοῦ γαλλικοῦ νόμου.

Τὸ φυσικὸν τέκνον συμπληρῶσαν τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος χειραφετεῖται ὑπὸ τοῦ ἀναγνωρίσαντος αὐτὸ πατρός, ὅστις διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως κτᾶται πατρικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, ἐλλείποντος δὲ πατρὸς χειραφετεῖται ὑπὸ τῆς ἀναγνωρισάσης αὐτὸ μητρός. Κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ἡ χειραφεσία τελεῖται ὡς καὶ ἐπὶ γνησίων τέκνων διὰ δηλώσεως τοῦ χειραφετοῦντος ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου.

Ἐπὶ γνησίων τέκνων ἡ μήτηρ χειραφετεῖ συναινοῦντος πρότερον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐπὶ φυσικῶν δέ, ἐλλείποντος συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀναπληροῦται τοῦτο ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ νόμος ἐκανόνισεν ἐντελῶς τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς χειραφεσίας, ὡς πρὸς μόνην δὲ τὴν διατύπωσιν τῆς δηλώσεως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου παραπέμπει εἰς τὰ ἐπὶ γνησίων τέκνων κρατοῦντα, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι τὴν ὑπὸ εἰρηνοδίκου ἀναπλήρωσιν τοῦ συγγενικοῦ

---

2) Ἐξ αἵματος ἢ ἀγχιστέων. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 479 γαλλ. κώδ. ῥητῶς λέγεται «parents ou alliés.»

3) Ὅρα ἀνωτέρω § 253 σ. 508. Ὅρα καὶ Demolombe VIII. Nº 215 ἀντιδοξοῦντα ἐκ λόγων μὴ ἐχόντων ἐφαρμογὴν παρ' ἡμῖν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμβουλίου ἐθεώρησεν ὡς ὅλως περιττήν,[1]) καθόσον ἐν τοῖς πλείστοις ὁ παρ' ᾧ ἡ δήλωσις εἰρηνοδίκης εἶναι καὶ ὁ ἀναπληρῶν τὸ συμβούλιον.

Τὸ ἀνεγνωρισμένον φυσικὸν τέκνον ἀλλὰ στερηθὲν τῶν γονέων αὐτοῦ διατελοῦν ὑπὸ ἐπιτροπείαν χειραφετεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, δι' ἧς καὶ τελεῖται ἡ χειραφεσία μὴ ἀπαιτουμένης δηλώσεως παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ.[2]) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ χειραφεσίας μὴ ἀνεγνωρισμένου φυσικοῦ τέκνου ὑπὸ ἐπίτροπον τελοῦντος. Κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ὁ χειραφετούμενος δέον νὰ ἔχῃ συμπεπληρωμένον τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΚΗΔΕΜΟΝΙΑ

Κηδεμονία καὶ ἐπαγωγὴ αὐτῆς.

§ 309. Ὁ χειράφετος κτᾶται ἐν ὡρισμένῳ μέτρῳ τὴν ἱκανότητα, ὅπως διαχειρίζηται τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀφίεται πάντη ἐλεύθερος πρὸς ἐπιχείρησιν πάσης οἱασδήποτε πράξεως ἄνευ τῆς συναινέσεως μᾶλλον πεπειραμένου συμβούλου, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς σπουδαιοτέρας πράξεις. Τούτου ἕνεκεν ὁ χειραφετος ἀπαλλασσόμενος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἐπιτροπείας διατελεῖ ὑπὸ κηδεμόνα, ὅστις δὲν συμβάλλεται ὡς ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπῶν τὸν ἀνήλικον, ἀλλὰ συναινεῖ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ χειραφέτου πραττόμενα αὐτοῦ τούτου ἐνεργοῦντος πᾶσαν οἱανδήποτε πρᾶξιν.

Ἡ κηδεμονία ἐπάγεται αὐτοδικαίως εἰς τὸν πατέρα, ἡ δὲ ἀνήλικος γυνὴ ὀρφανὴ πατρὸς τελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συ-

---

1) Τὸ ἄρθρον 112 ἐν τέλει ὡς πρὸς μόνην τὴν διατύπωσιν τῆς δηλώσεως παραπέμπει εἰς τὸ 99, ἂν δ' ὁ νομοθέτης ἤθελε νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 99 γνώμη τοῦ εἰρηνοδίκου ὡς ἀναπληροῦντος τὸ συμβούλιον, ὤφειλε καὶ εἰς τοῦτο νὰ παραπέμψῃ καὶ οὐχὶ εἰς μόνην τὴν τῆς δηλώσεως διατύπωσιν. Οὕτως ἑρμηνεύει καὶ Καλλιγᾶς 4 § 380.

2) Εἶναι ἡ ἀντίστοιχος τῇ τοῦ ἄρθρου 100 χειραφεσία διὰ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζύγου, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι μὴ ὑπάρχοντος πατρὸς εἰς τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀγάμου τέκνου προσέρχεται αὐτοδικαίως ἡ μήτηρ, ὑφ' ἃς προϋποθέσεις καλεῖται καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν. Περὶ τούτων καὶ μόνων τῶν δύο θεμάτων εἰδικῶς διέταξεν ὁ νόμος, περὶ πάντων δὲ τῶν λοιπῶν, ἤτοι περὶ τῶν εἰς τὴν κηδεμονίαν καλουμένων προσώπων, περὶ τῆς παύσεως τῆς κηδεμονίας, περὶ τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς, παραιτήσεως, ἀνικανότητος, παύσεως τοῦ κηδεμόνος ὥρισεν, ὅτι κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ ἐπιτροπείας, ἐξαιρέσει μόνον τῶν περὶ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἐπιτροπείας κρατούντων, διότι ἐκ τούτου τοῦ λόγου δὲν ἐπάγεται κηδεμονία.[1])

Ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ νόμου διατάξεως ἕπεται, ὅτι οἱ ἀνήλικοι εἰσὶν ἀνίκανοι πρὸς κηδεμονίαν, οὗ ἕνεκεν ἀνηλίκου ὄντος τοῦ συζύγου δὲν καλοῦνται εἰς τὴν κηδεμονίαν τῆς γυναικὸς οἱ ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου προσωρινὸς κηδεμὼν μέχρις ἐνηλικιώσεως τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ ἐπὶ ἀνηλίκου μητρός.[2])

Συγκρουομένων συμφερόντων χειραφέτου καὶ πατρὸς κηδεμονεύοντος εἰδικὸς διορίζεται κηδεμὼν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπὶ πατρὸς καὶ ὑπεξουσίου τέκνου κρατούντων.[3]) Τὸν νομοθέτην διέλαθεν, ὅτι ἐπὶ κηδεμονίας δὲν ὑπάρχει παρακηδεμὼν ὡς ἐπὶ ἐπιτροπείας, καθ' ἣν ὁ παρεπίτροπος ἀναπληροῖ τὸν ἐπίτροπον συγκρουομένων τῶν τούτου συμφερόντων πρὸς τὰ τοῦ ἀνηλίκου, οὗ ἕνεκα παρεμπίπτει κενὸν μὴ ἀναπληρούμενον διὰ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς παραπλησίας διατάξεως. Μόνη λύσις ὑπολείπεται, ὅτι καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην κηδεμονίαν, ἢ τὴν τοῦ πατρός, ἐν συγκρούσει συμφερόντων εἰδικὸς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διορίζεται κηδεμὼν μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου.

Πράξεις ἐπιχειρούμεναι παρὰ μόνου τοῦ χειραφέτου.

§ 310. Ὁ χειράφετος κέκτηται τὴν ἱκανότητα πρὸς ἐπιχείρησιν ὡρισμένων πράξεων ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος,

---

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 233 σ. 466.
2) Ὅρα ἀνωτέρω § 234 σ. 470.
3) Ἄρθρ. 9, 22. Ὅρα ἀνωτέρω § 231 σ. 460. § 243.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰδίως δὲ τὰς ἀναγομένας κυρίως εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Ὁ χειράφετος ἐκμισθοῖ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ τὰ μὲν ἀστικὰ ἐπὶ χρόνον μὴ ὑπερβαίνοντα τὴν τριετίαν, τὰ δὲ ἀγροτικὰ ἐπὶ ἑξαετίαν, ἄτινα ἐπίσης ἐπὶ ἑξαετίαν τὸ πολὺ παραχωρεῖ καὶ εἰς ἐπίμορτον καλλιέργειαν.[1]) Διὰ τὴν ὑπὲρ τὸν τεταγμένον χρόνον ἐκμίσθωσιν κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ ἀχειραφέτων.

Περὶ τῆς ὑπὲρ τὴν τριετίαν ἢ ἑξαετίαν ἐκμισθώσεως τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀχειραφέτου ἀνηλίκου ὁ νόμος ὥρισεν, ὅτι ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου, ἐνῷ περὶ τῆς τοιαύτης τῶν χειραφέτων οὐδὲν ἀποφαίνεται.[2]) Ὁ νόμος ἀπηρίθμησε τὰς πράξεις, δι' ἃς ἀπαιτεῖται συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος, ὡς καὶ ἐκείνας, δι' ἃς πρὸς ταύτῃ τηροῦνται οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις, ἐν αἷς δὲν συγκαταλέγεται καὶ ἡ τοιαύτη ἐκμίσθωσις, ἀλλ' οὐχ ἧττον μᾶλλον ἁρμόζουσα ἡ λύσις, καθ' ἣν καὶ ἐνταῦθα κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπὶ τῶν ἀχειραφέτων κρατούντων ἀπαιτεῖται γνώμη τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴ ἀπόφασις.

Ὁ χειράφετος εἰσπράττει τὰ εἰσοδήματα τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ περιουσίας δίδων ἐξόφλησιν, καθὸ δὲ κεκτημένος πᾶσαν τὴν πρὸς τοιαύτας πράξεις ἱκανότητα, αὐτὸς μόνος, ὅσον εἰς ταύτας ἀφορᾷ, παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου, συμβιβάζεται καὶ συντάττει συνυποσχετικόν.[3]) Ἐπίσης πωλεῖ τοὺς καρποὺς τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ πᾶν ἕτερον προϊὸν αὐτῶν.[4])

Ἡ τῶν ἐνσωμάτων κινητῶν ἐκποίησις εἶναι κυρίως πρᾶξις διαθέσεως περιουσίας καὶ οὐχὶ διαχειρίσεως, ἀλλ' ἡ τούτων ἐκποίησις δὲν καταλέγεται οὔτε ἐν ταῖς πράξεσι, δι' ἃς ἀπαιτεῖται συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος, οὔτε ἐν ἐκείναις, δι' ἃς πρὸς ταύτῃ

---

1) Ἐπίσης συνομολογεῖ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν προκαταβολὴν τοῦ μισθώματος. § 279 σ. 556.

2) Ὡς οὐδὲ τὸ ἄρθρον 481 γαλλ. κώδ. ὁρίζει περὶ τούτου, διότι ἄλλαι κατ' αὐτὸν περὶ τούτου κρατοῦσιν ἀρχαί. Ὅρα § 279 σημ. 2.

3) Demolombe VIII. Nº 282, Aubry et Rau I. § 132. Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἄρθρου 104 πρὸς τὸ 105 ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τῶν εἰσοδημάτων κατωτέρω ἐν § 312.

4) Demolombe VIII. Nº 277.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τηροῦνται καὶ ἕτεραι διατυπώσεις, διὸ καὶ κατίσχυσεν ἡ γνώμη, καθ' ἣν ἐξ ἀντιδιαστολῆς ἡ τῶν ἐνσωμάτων κινητῶν ἐκποίησις ἐνεργεῖται παρὰ μόνου τοῦ χειραφέτου, τοῦ κηδεμόνος συναινοῦντος εἰς μόνην τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος, διότι καὶ τοῦτο κεφάλαιον λογίζεται.[5])

Πράξεις ἀφορώσας εἰς συντήρησιν καὶ βελτίωσιν τῆς περιουσίας ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ χειράφετος, τοιαῦται δ' εἰσὶν ἐγγραφαὶ ὑποθηκῶν καὶ προσημειώσεων, διακοπὴ παραγραφῆς, κατασχέσεις καὶ διαμαρτυρίαι.

Τοιαῦταί εἰσιν αἱ πράξεις, ἃς ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ χειράφετος καθυποβαλλόμενος εἰς ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐντεῦθεν ὑποχρεώσεις δὲν δύναται νὰ παραχωρήσῃ ὑποθήκην ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος καὶ τῶν διατυπώσεων τῶν ἀπαιτουμένων καὶ διὰ τὸν ἀχειράφετον.[6])

Περιστολὴ πράξεων χειραφέτου.

§ 311. Ὁ ἀνήλικος χειραφετεῖται καὶ ἐπιλαμβάνεται τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας, διότι πολλὰ συνηγόρουν περὶ τῆς δεξιότητος καὶ τῆς πείρας αὐτοῦ. Δυνατὸν ὅμως εἴτε ἐξ ἀπειρίας εἴτε εἰς κακὴν ὑπείκων συμβουλὴν νὰ προβῇ εἰς ὑπερμέτρους ὑποχρεώσεις ἐπιζήμια ἐχούσας ἀποτελέσματα. Τούτου ἕνεκεν ὁ ἡμέτερος νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ γαλλικοῦ[1]) ὥρισεν, ὅτι δίδοται ἀγωγὴ ἐπὶ περιστολῇ τῶν ὑπερμέτρων ὑποχρεώσεων, εἰς ἃς καθυπεβλήθη ὁ χειράφετος, ἣν ἔχει οὐ μόνον αὐτὸς οὗτος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνιόντες αὐτοῦ, ἐν ἐλλείψει δὲ τούτων, ἢ μὴ δυναμένων, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον.[2])

Εἰς τὴν σύνεσιν τοῦ δικαστοῦ ἐπαφῆκεν ὁ νόμος, ὅπως κατὰ λόγον τῶν ἐκ τῆς δικαιοπραξίας ὠφελημάτων τοῦ χειραφέτου,

---

5) Demolombe VIII. Nº 278, 297, 298, Aubry et Rau I. § 132 not. 3. Ἀντιδοξεῖ Laurent V. Nº 218.

6) Ἄρθρ. 106. Demolombe VIII. Nº 289. Aubry et Rau I. § 132 εἰς τὸ αὐτὸ καταληγόντων ἐξ ἄλλων λόγων.

1) Ἄρθρ. 484, ἐν ᾧ λόγος περὶ ὑποχρεώσεων ἐξ ἀγορᾶς ἢ καὶ ἄλλης αἰτίας «par voie d' achats ou autrement.»

2) Περὶ οὗ ἀμφισβήτησις παρὰ γάλλοις ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου. Demolombe VIII. Nº 347, 348.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς περιουσίας αὐτοῦ καὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς πίστεως τῶν μετ' αὐτοῦ συναλλαχθέντων χαρακτηρίσῃ ὡς ὑπέρμετρον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ χειραφέτου καὶ ἀναγάγῃ αὐτὴν εἰς τὸ προσῆκον μέτρον, ἢ καὶ ἐντελῶς διαρρήξῃ, ἂν μὴ ἕτερον μέσον θεραπείας ὑπολείπεται.

Κατ' εἰδικὴν τοῦ ἡμετέρου νόμου διάταξιν ὁ μετὰ τοῦ χειραφέτου συναλλαχθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅπως ἀντὶ τῆς περιστολῆς τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ χειραφέτου ἐπιζητήσῃ, ἐφ' ὅσον ἐφικτὸν τοῦτο, τὴν ἀνατροπὴν τῶν πεπραγμένων, ὅπως οὕτως ἐπανέλθωσι τὰ πράγματα εἰς τὴν πρὸ τῆς δικαιοπραξίας κατάστασιν.

Αἱ ὑπέρμετροι ὑποχρεώσεις, ὧν ζητεῖται ἡ περιστολὴ δὲν εἶναι πράξεις καθαρᾶς διαχειρίσεως, οὗ ἕνεκεν ὡς πρὸς ταύτας ὁ χειράφετος δὲν δύναται ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος νὰ συμβιβασθῇ ἢ συνομολογήσῃ συνυποσχετικόν, διότι ἄλλως οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ ἐξαιρετικὴ τοῦ νόμου προστασία.[3])

Ἐπὶ φυσικῶν τέκνων ἡ περιστολὴ ζητεῖται ὑπὸ τοῦ ἀναγνωρίσαντος πατρὸς ἢ μητρός, μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, καθὸ ἀναπληροῦντος τὸ συγγενικὸν συμβούλιον.

Πράξεις ἐπιχειρούμεναι συναινέσει τοῦ κηδεμόνος.

§ 312. Αἱ πράξεις, δι' ἃς ὡς ἐκ τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος, εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

α') Μετὰ τὴν χειραφεσίαν πρωτίστη πρᾶξις εἶναι ἡ τῶν λόγων ἀπόδοσις, ἥτις δίδοται μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου εἰς τὸν χειράφετον, ἀλλ' οὗτος δὲν δύναται νὰ ἐγκρίνῃ τὸν λογαριασμὸν ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος. Ἂν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου εἴτε ἐκ τοῦ δικαστηρίου κληθῇ εἰς τὴν κηδεμονίαν αὐτὸς οὗτος ὁ μέχρι τοῦδε ἐπίτροπος, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου εἰδικὸς κηδεμὼν ἐφορεύων τὰ τῆς λογοδοσίας.

Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον διὰ πᾶσαν τοῦ χειραφέτου πρᾶξιν μὴ ἀναγομένην εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας τηροῦνται οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις,[1]) ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἂν προκύψῃ διένεξις κατὰ τὴν λογοδοσίαν, ὁ χειράφετος δὲν δύναται νὰ πα-

3) Aubry et Rau I. § 132 not. 11.

1) Γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 467, 484. Demolombe VIII. Nº 55.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ραιτηθῇ δικαιωμάτων ἢ νὰ συμβιβασθῇ ἢ μετὰ γνωμοδότησιν τριῶν νομομαθῶν, γνώμην τοῦ συμβουλίου καὶ δικαστικὴν ἀπόφασιν. Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ χειραφετος χρήζει μόνης τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος παρισταμενος ἐπὶ δικαστηρίου, παρέπεται, ὅτι καὶ παραιτεῖται δικαιωμάτων καὶ συμβιβάζεται μόνῃ τῇ συναινέσει τοῦ κηδεμόνος μὴ ἀπαιτουμένης ἑτέρας διατυπώσεως,[2]) τὰ δ' οὕτω γενόμενα εἰσὶν ἰσχυρά, ὡσανεὶ παρ' ἐνήλικος ἐγένοντο. Ἡ τοιαύτη διάταξις τοῦ ἡμετέρου νόμου εἶναι πλημμελής, διότι ἐπὶ σπουδαίων πράξεων ἠρκέσθη εἰς μόνην τὴν σύνεσιν καὶ τὴν καλὴν πίστιν τοῦ κηδεμόνος οὐδὲν ἕτερον ἐπιζητήσας.[3])

β') Παράστασις τοῦ χειραφέτου ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐναγοντος ἢ ἐναγομένου ἐπὶ διαφορῶν μὴ ἀναγομένων εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἐξ οὗ κατ' ἀντιδιαστολὴν ἕπεται, ὅτι ἐπίσης ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος καὶ ἐπὶ πάσης δίκης ἀφορώσης τὴν προσωπικὴν τοῦ χειραφέτου κατάστασιν.[4])

γ') Ἀποδοχὴ χρηματικῶν κεφαλαίων ὡς καὶ ἡ ἀσφαλὴς καὶ ἐπωφελὴς διαθεσις αὐτῶν.

δ') Κατὰ τὴν ὅλως ἰδίαν τοῦ ἡμετέρου νόμου προσθήκην μὴ ὑπαρχουσαν ἐν τῷ γαλλικῷ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος ἀπαιτεῖται καὶ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων μεινάντων χρημάτων.

Ὁ χειράφετος εἰσπράττει μόνος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος τὰ εἰσοδήματα τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ περιουσίας, ὡς ἐπίσης καταναλίσκει ταῦτα πρὸς συντήρησιν καὶ βελτίωσιν, ἀλλὰ τὸ μετὰ τὰς δαπάνας ταύτας περίσσευμα ὁ νόμος θεωρεῖ κεφάλαιον, οὗ τὴν διάθεσιν δὲν ἐπιτρέπει τῷ χειραφέτῳ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος.

Ἐνταῦθα παρεισέφρησεν ἀσάφεια, διότι ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος τὴν διάθεσιν τῶν ὑπολειφθέντων εἰσοδημάτων, ἐνῷ δυσχερὴς ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἐκ τῶν

---

2) Ἄρθρ. 105, ἐξαιρουμένων ἀείποτε τῶν ἐν ἄρθρῳ 106 κατονομαζομένων πράξεων.

3) Καλλιγᾶς 4 § 367. Παπαρρηγόπουλος 3 § 405 συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης διατάξεως.

4) Demolombe VIII. Nº 312, Aubry et Rau § 133 σ. 554, Laurent V. Nº 227.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰσοδημάτων περισσεύματος μὴ ὁριζομένης τῆς δαπάνης, ἐξ ἧς καταλείπεται τοῦτο. Ἡ ἔγερσις οἰκοδομῆς προσοδοφόρου, ἡ κατασκευὴ ἀποθηκῶν, ἡ ἀνοικοδόμησις καταστραφέντος κτιρίου εἶναι πράξεις βελτιώσεως, ἂς ὡς τοιαύτας ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ χειραφετος, καὶ ἐφ' ὅσον τοιαῦται παρίστανται ἀνάγκαι καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν καταναλίσκονται τὰ ἔσοδα, οὐδέποτε ὑπάρχει διάθεσις μεινάντων εἰσοδημάτων. Πράξεις μὴ ἀναγόμεναι κυρίως εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας, ἀλλὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως καὶ χρησιμοποιήσεως τῶν μεινάντων εἰσοδημάτων, οἷον ἀγορὰ ἀκινήτων, χρεωγράφων καὶ μετοχῶν, δὲν χρήζουσι τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος.[5])

ε') Ἡ ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως κεφαλαίου, διότι καὶ αὕτη πρὸς εἴσπραξιν ἀφομοιοῦται, ἐνῷ τοὐναντίον δὲν ἀπαιτεῖται συναίνεσις διὰ τὴν ἐκχώρησιν ἀπαιτήσεως ἐξ εἰσοδημάτων.[6])

Ἀρνουμένου τοῦ κηδεμόνος νὰ συναινέσῃ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον ἐπιτρέπον ἢ ἀπαγορεῦον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς πράξεως, ἐν ἀνάγκῃ δὲ δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ γνωμοδότησιν συμβουλίου. Ὁ κηδεμὼν ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ ἐκβιάσῃ δικαστικῶς τὴν ἐπιχείρησιν πράξεως παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ χειραφέτου, διότι αὐτῷ ἀνήκει ἡ πρωτοβουλία νὰ ἐπιχειρήσῃ ἢ παραλείψῃ πᾶσαν οἱανδήποτε πρᾶξιν.[7])

Πράξεις, καθ' ἃς πρὸς τῇ συναινέσει τηροῦνται οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις.

§ 313. Ἐπὶ τῶν ἔτι σπουδαιοτέρων πράξεων δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος, ἀλλὰ πρὸς ταύτῃ τηροῦνται οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις. Τοιαῦται εἰσι.

α') Δάνειον, ᾧ ταυτόσημος καὶ ἡ ἐγγύησις.[1])

---

5) Οὕτω δύνανται ἁρμονικῶς νὰ συμβαδίσωσιν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 104 καὶ 105. Παπαρρηγόπουλος 3 § 409, Καλλιγᾶς 4 § 371. Ἐν Γαλλίᾳ συζητεῖται, ἂν ὁ χειράφετος δύναται νὰ ἀγοράσῃ μόνος ἀκίνητα. Demolombe VIII. Nº 293 ἀποδεχόμενον τοῦτο, ἂν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ἡ ἀγορά.

6) Demolombe VIII. Nº 310, Aubry et Rau I. § 133.

7) Demolombe VIII. Nº 315, Aubry et Rau I. § 133, Laurent V. Nº 228.

1) Demolombe VIII. Nº 321, Laurent V. 232.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

β') Ἐκποίησις ἀκινήτων, παραχώρησις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτων, καὶ μεταβίβασις τοιούτων εἰς ἕτερον.[2]) Τοσούτῳ ἀπόλυτος ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νόμου, ὥστε οὐδὲ διὰ τὰς πράξεις, ἃς ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ χειράφετος, παραχωρεῖ ὑποθήκην.[3])

γ') Ἐκποίησις μετοχῶν ἑταιριῶν, δημοσίων χρεωγράφων, καὶ ἑτέρων τοιαύτης φύσεως ὁμολόγων.

Περὶ πασῶν τῶν πράξεων τούτων τηροῦνται αἱ αὐταί, οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις.[4])

δ') Περὶ συστάσεως προικὸς ὑπὸ τοῦ χειραφέτου οὐδὲν ὡσαύτως ἀποφαίνεται ὁ νόμος.[5]) Εἰ μὲν τῆς προικὸς ἀντικείμενον ἐνσώματα κινητὰ ἢ χρήματα, μόνη ἡ χειράφετος συνίστησι προῖκα ὡς ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ ἐκποιήσῃ ταῦτα,[6]) εἰ δ' ἀκίνητα διατετιμημένα ἀπαιτοῦνται οἷαι καὶ περὶ ἀχειραφέτου διατυπώσεις, ὅπερ κρατεῖ καὶ ἂν ἀδιατίμητον τὸ ἀκίνητον, διότι καὶ τοῦτο ἀπαλλοτρίωσις, καθόσον συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ τῶν προικῴων κύριος.[7])

Περὶ δωρεῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ χειραφέτου οὐδὲν ἐν τῷ νόμῳ, διότι καὶ ὁ γαλλικὸς οὐδὲν περὶ τούτων ὁρίζει ἐν τῷ περὶ χειραφεσίας μέρει, διότι κατ' εἰδικὴν διάταξιν ἀπαγορεύεται ἡ δωρεὰ εἰς τὸν χειράφετον,[8]) ἐνῷ ἡμεῖς στερούμεθα τοιαύτης μὴ ψηφισθέντος καὶ τοῦ περὶ δωρεῶν μέρους. Τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ δὲν δωρεῖται ὁ χειράφετος, διότι ἡ τοιαύτη δωρεὰ δὲν ἀνάγεται εἰς οὐδεμίαν κατηγορίαν πράξεων, περὶ ὧν ὁρίζει ὁ νόμος, ὅτι ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ χειράφετος, ἢ συναινέσει τοῦ κηδεμόνος, ἢ τηρουμένων καὶ ἑτέ-

---

2) Περὶ τούτων ὅρα ἀνωτέρω § 276.

3) Demolombe VIII. N⁰ 290.

4) Demolombe VIII. N⁰ 319, 322, Laurent V. N⁰ 233. Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης διατάξεως τοῦ ἄρθρου 106 τηροῦνται πᾶσαι αἱ ἐν ἄρθρῳ 66 διατυπώσεις, ἐν ᾧ ἄρθρῳ καὶ ὁ ὅρος τῆς ἀφεύκτου ἀνάγκης ἢ προφανοῦς ὠφελείας, τῆς πρώτης βεβαιουμένης διὰ συνοπτικοῦ λογαριασμοῦ. Ὡς πρὸς τὴν ἐκποίησιν τῶν μετοχῶν τηροῦνται μόναι αἱ ἐν ἄρθρῳ 61 διατυπώσεις.

5) Ὅρα ἀνωτέρω § 280.

6) Ὅρα § 310.

7) Ἀντιδοξεῖ ὡς πρὸς τοῦτο Καλλιγᾶς 4 § 375.

8) Γαλλ. Κώδ. Ἄρθρ. 903, 904, 905. Demolombe VIII. N⁰ 326, Laurent V. N⁰ 237. Οὕτως ὁρίζει καὶ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον ἐν ἄρθρῳ 1799.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρων διατυπώσεων. Τὰ ἐνσώματα κινητὰ ἐκποιεῖ μόνος ὁ χειράφετος, ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι καὶ δωρεῖται ταῦτα, διότι ἄλλο πώλησις, ἣν ἐπιχειρεῖ ὁ χειράφετος ὡς διαχειριζόμενος τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καὶ ἄλλο δωρεά, ἥτις οὐδέποτε δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς διαχείρισις. Περὶ ἰδίας φύσεως δωρεῶν κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ ἀχειραφέτων.[9])

Κατὰ τὴν ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν περὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τῶν γενομένων συναινέσει τοῦ κηδεμόνος πρὸς ταύτῃ δὲ καὶ τῶν νομίμων διατυπώσεων κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ ἀχειραφέτων.[10]) Αἱ οὕτω γενόμεναι πράξεις εἰσὶν ἰσχυραί, διότι λογίζονται γενόμεναι παρὰ τοῦ χειραφέτου ὡς ἐνήλικος, μὴ δυναμένου νὰ προσβάλλῃ ταύτας ἢ μόνον ἐπὶ τῇ μὴ τηρήσει τῶν νομίμων διατυπώσεων, οὗ ἕνεκεν ἀργεῖ καὶ ἡ εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασις.

Ἀποδοχὴ καὶ ἀποποίησις κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς.

§ 314. Περὶ ἀποδοχῆς καὶ ἀποποιήσεως κληρονομίας ὡς καὶ περὶ κληροδοσίας ἢ δωρεᾶς πρὸς ἀχειράφετον ἀνήλικον ἐπαγομένης ὑποχρεώσεις διέλαβεν ὁ νόμος ὁρίσας τὰς πρὸς τοῦτο διατυπώσεις, ἐνῷ οὐδὲν ἀπεφήνατο περὶ χειραφέτων. Κατὰ τὴν ἐν τῷ γαλλικῷ νόμῳ ῥήτραν[1]) διὰ πᾶσαν τοῦ χειραφέτου πρᾶξιν μὴ ἀναγομένην καθαρῶς εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας τηροῦνται οἱαι καὶ περὶ ἀχειραφέτων ἀνηλίκων ὑπὸ ἐπίτροπον διατυπώσεις, οὗ ἕνεκα τὰ πάντα ἁρμονικῶς βαίνουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον παραδραμόντα τοῦτο προφανὲς ὑπάρχει χάσμα ἐπὶ σπουδαιοτάτων πράξεων. Μὴ κατονομαζομένων καὶ τούτων ἐν ταῖς πράξεσιν, ἃς ῥητῶς ἀπηρίθμησεν ὁ νόμος ὡς ὑποβαλλομένας εἰς τὰς καὶ ἐπὶ ἀχειραφέτων διατυπώσεις, μόνη ἡ αὐθαιρεσία τοῦ ἐρμηνευτοῦ δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἔλλειψιν τοῦ νόμου ὑπάγουσα ἐν αὐτῷ,[2]) ὅ,τι ὁ νομοθέτης δὲν περιέλα-

---

9) Ὅρα ἀνωτέρω § 282.

10) Ὅρα ἀνωτέρω § 289.

1) Γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 484. Demolombe VIII. Nº 324, Aubry et Rau I. § 134. Ὅρα καὶ Κληρονομικὸν Δίκαιον § 312.

2) Ἤτοι ἐν ἄρθρῳ 106 καὶ τὰ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως κληρονομίας,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δεν. Ἀντὶ ταύτης μᾶλλον ἁρμόζουσα ἡ ἑτέρα λύσις, καθ' ἣν ἡ τῆς κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς ἀποδοχὴ ἢ ἀποποίησις καθὸ μὴ ἀναγομένη εἰς διαχείρισιν τῆς περιουσίας εἶναι ἐκ τῶν πράξεων, δι' ἃς ἀπαιτεῖται συναίνεσις τοῦ κηδεμόνος.[3]) Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν λύσιν ταύτην παρέπεται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς κληρονομίας δὲν γίνεται ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς μὴ ἐπιβαλλομένης ἐκ τοῦ νόμου τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως εἰς τὸν χειραφετον.

Εὐθύνη κηδεμόνος.

§ 315. Ἄλλη ἡ εὐθύνη τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ τούτου πράττοντος καὶ διαχειριζομένου, καὶ ἑτέρα ἡ τοῦ κηδεμόνος μὴ ἔχοντος διαχείρισιν ἀλλ' ἁπλῶς συναινοῦντος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ χειραφέτου πραττόμενα. Ἐφ' ὅσον ὁ κηδεμὼν ἁπλῶς συναινεῖ, ἐπέχει μᾶλλον συμβούλου θέσιν, διὸ καὶ ἐκ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ εὐθύνεται, ἐὰν δόλῳ ἢ ἀσυγγνώστῳ ἀμελείᾳ φερόμενος συνήνεσεν εἰς πρᾶξιν ἐπενεγκοῦσαν ζημίαν εἰς τὸν χειράφετον.

Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ κηδεμὼν δὲν συναινεῖ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐπιβάλλεται αὐτῷ ἐκ τοῦ νόμου, ὅπως ἰδιαζόντως μεριμνήσῃ περὶ τοῦ συμφέροντος τοῦ χειραφέτου καὶ ἰδίαν καταβάλῃ ἐπιμέλειαν, ὡς ἡ ἐπωφελὴς καὶ ἀσφαλὴς διάθεσις τῶν ληφθέντων χρημάτων καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων ὑπολειφθέντος ποσοῦ. Ἐν τούτοις ὁ κηδεμὼν ἀφομοιοῦται πρὸς ἐπίτροπον τὴν αὐτὴν οἵαν καὶ ἐκεῖνος ὑπέχων εὐθύνην.[1])

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΑΝΑΚΛΗΣΙΣ ΧΕΙΡΑΦΕΣΙΑΣ

Διατυπώσεις καὶ λόγοι ἀνακλήσεως.

§ 316. Ἐὰν ὁ χειράφετος ἀντὶ νὰ ἐπιδείξῃ σύνεσιν καὶ δεξιό-

κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς, ὡς ἐφαρμοζομένων καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν διατυπώσεων τῶν ἄρθρων 73 καὶ 74.

3) Κατὰ τὸ ἄρθρον 105. Καλλιγᾶς 4 § 374, Παπαρρηγόπουλος 3 § 411.

1) Demolombe VIII. Nº 258, Aubry et Rau I. § 131 not. 8, 9.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τητα περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας διαψεύσῃ τὰς ἀγαθὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας εἰς παραβόλους ἐπιρριφθεὶς ἐπιχειρήσεις, ἀνάγκη νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ χειραφέτου ἡ ἐλευθερία τῆς διαχειρίσεως, ἧς ἐδείχθη ἀνάξιος. Πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ὑπάρχει μέσον ἢ ἡ ἀνάκλησις τῆς χειραφεσίας.

Ἡ τῆς χειραφεσίας ἀνάκλησις τελεῖται κατὰ τὰς αὐτὰς διατυπώσεις, καθ' ἃς καὶ ἡ περὶ χειραφεσίας δήλωσις, αἰτεῖται δὲ παρ' ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνακλήσεως ἦθελον ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς χειραφεσίας, ἂν περὶ ταύτης ἦν λόγος, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι ἀποβιώσαντος τοῦ χειραφετήσαντος πατρὸς ἢ μητρὸς δὲν ματαιοῦται ἡ ἀνάκλησις τῆς χειραφεσίας, ἣν αἰτεῖται νῦν τὸ συγγενικὸν συμβούλιον.[1]) Ἡ τῆς χειραφεσίας ἀνάκλησις προσγράφεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς περὶ χειραφεσίας πράξεως.

Ὁ ἡμέτερος νόμος καταλύων τὴν περὶ τούτου ἀμφισβήτησιν ῥητῶς διέταξεν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ γάμου χειραφεσία οὐδέποτε ἀνακαλεῖται,[2]) κἂν ἔτι λυθῇ ὁ γάμος.

Ἐὰν γενομένης πρότερον ἐκουσίας χειραφεσίας ἐπακολουθήσῃ γάμος, δὲν ἀνακαλεῖται ἡ χειραφεσία ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἐκουσία τοιαύτη πρόκειται, διότι ἀνακαλουμένης ταύτης ἀνακύπτει ἡ ἐκ τοῦ γάμου αὐτοδικαίως χωροῦσα καὶ ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ.[3])

Κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διαταξιν ἀνακαλεῖται ἡ χειραφεσία, ἐὰν αἱ ὑποχρεώσεις, ἃς ἀνέλαβεν ὁ χειράφετος, περισταλῶσιν ὡς ὑπέρμετροι, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ὅρος τῆς ἀνακλήσεως τῆς χειραφεσίας ἡ διὰ τὸ ὑπέρμετρον περιστολὴ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ οὐδὲν ἕτερον, διὸ καὶ ἀπεδοκιμασθη ὡς αὐθαίρετος ἡ θεωρία, καθ' ἣν δυνατὴ ἡ τῆς χειραφεσίας ἀνάκλησις ἐκ μόνου τοῦ λό-

---

1) Demolombe VIII, Nº 358, Laurent V. Nº 241. Περὶ ἀνακλήσεως χειραφεσίας ἐπισταμένην ἀνάλυσιν ὑπὸ Ι. Εὐκλείδου ἐν Θέμιδι (1875) σ. 60.

2) Περὶ οὗ σύμφωνοι καὶ οἱ γάλλοι ἑρμηνευταὶ Demolombe VIII. Nº 349, 350, Aubry et Rau I § 135, Laurent V. Nº 238, καίτοι ἐλλειπούσης τῆς τοιαύτης ἐν ἄρθρῳ 485 ῥήτρας, ἥτις ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἀρχικῷ σχεδίῳ «autrement que par le mariage.»

3) Demolombe VIII. Nº 350, Aubry et Rau I. § 135, Καλλιγᾶς 4 § 376, Εὐκλείδης αὐτ. § 14.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γου, ὅτι ὁ χειράφετος ἐπεδείξατο ἀξιόμεμπτον διαγωγὴν καὶ κακὰς πρὸς σπατάλην ἕξεις.[4]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον οὐδὲν κωλύει τὴν ἀνάκλησιν τῆς χειραφεσίας, ἐὰν δικαστικῶς ἐβεβαιώθη τὸ ὑπέρμετρον τῶν ὑποχρεώσεων, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον σεβόμενον τὴν καλὴν πίστιν τῶν μετὰ τοῦ χειραφέτου συναλλασσομένων δὲν περιέστειλε τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ χειραφέτου.[5])

Ἡ τῆς χειραφεσίας ἀνάκλησις εἶναι δικαίωμα τοῦ ἔχοντος τὴν πρὸς τοῦτο ἐξουσίαν, ὡς τοιοῦτο δὲ δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ δικαστοῦ μὴ δυναμένου τούτου νὰ ὑποκαταστήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνακαλοῦντος, διὸ καὶ οὐδὲν ἔνδικον μέσον δίδοται τῷ χειραφέτῳ ἐπὶ προβολῇ τῆς ἀνακλήσεως, ἐκτὸς ἂν περὶ τὴν ἀνάκλησιν δὲν ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι τοῦ νόμου, ἤτοι ἡ περὶ ἀνακλήσεως δήλωσις δὲν ἐγένετο προσηκόντως, ἢ δὲν ἐβεβαιώθη τελεσιδίκως τὸ ὑπέρμετρον τῶν ὑποχρεώσεων.[6])

Τὸ ἀνεγνωρισμένον φυσικὸν τέκνον, ἀλλ' ἐστερημένον γονέων, ὡς καὶ τὸ μὴ ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ ἐπιτροπείαν τελοῦν χειραφετεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ἐνῷ ἐκανόνισεν ὁ νόμος τὰ τῆς χειραφεσίας τῶν τοιούτων τέκνων, οὐδὲν ὥρισε περὶ τῆς ἀνακλήσεως, καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀμφιβολία, ἂν καὶ ἡ ἀνάκλησις τελεῖται ὅπως καὶ ἡ χειραφεσία, ἢ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ὡς ἀναπληροῦντος τὸ συμβούλιον. Ὁ εἰρηνοδίκης μὴ ἔχων ἐξουσίαν νὰ χειραφετήσῃ,[7]) δὲν δύναται δι' ἔτι μείζονα λόγον νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν χειραφεσίαν, διὸ ὀρθότερον εἶναι, ὅτι ἡ χειραφεσία ἀνακαλεῖται ὑπὸ μόνου τοῦ δικαστηρίου, μὴ ὑπάρχοντος δὲ ὡς ἐκ τῆς χειραφεσίας ἐπιτρόπου ὅπως προκαλέσῃ ταύτην,

---

4) Οὕτω διδάσκει Demolombe VIII. Nº 357, ἀλλ' ἀντέκρουσαν αὐτὸν Aubry et Rau I. § 135, Laurent V. Nº 239, Καλλιγᾶς 4 § 376, Εὐκλείδης § 11.

5) Demante II. Nº 256 bis II. Demolombe VIII. Nº 346, Aubry et Rau I. § 135 not. 1, Καλλιγᾶς 4 § 376, Εὐκλείδης § 2. Ὁ Laurent V. Nº 240 ἀναγνωρίζει, ὅτι λογικὴ ἡ λύσις αὕτη, ἣν ὅμως ἀποκρύει, διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἑρμηνευτὴν νὰ συμπληρώσῃ τὸ χάσμα τοῦ νόμου.

6) Demolombe VIII. Nº 359.

7) Ὅρα ἀνωτέρω § 308.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀντὶ τούτου ἐνεργεῖ ὁ εἰρηνοδίκης ὑποβάλλων τὴν αἴτησιν.[8])

Ἀποτελέσματα ἀνακλήσεως.

§ 317. Ἀνακληθείσης τῆς χειραφεσίας ὁ χειράφετος ὑποβάλλεται καὶ αὖθις ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἐὰν ζῇ ὁ πατὴρ καὶ δύναται νὰ ἐνασκήσῃ τοιαύτην, διότι ἄλλως ἐνασκεῖ ταύτην ἡ μήτηρ ἀναπληροῦσα ἐν τούτῳ τὸν κωλυόμενον πατέρα.

Μὴ ὑπάρχοντος λόγου, ἐξ οὗ ὑπὸ πατρικὴν ὑποβάλλεται ἐξουσίαν ὁ χειράφετος, χωρεῖ ἡ ἐπιτροπεία, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει χειραφετεῖται καὶ αὖθις, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου νὰ ἐπαναληφθῇ πείραμα, ἀποτυχὸν ἅπαξ. Ἐξαίρεσις ὑπάρχει ὡς ἐκ τοῦ γάμου, ὅτε αὐτοδικαίως χειραφετεῖται αὖθις ὁ ἀνήλικος.

Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ὡς ἐκ τῆς ἀσαφοῦς αὐτοῦ ἐκφράσεως ἐρίζουσιν οἱ ἑρμηνευταὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπάγεται ἡ ἐπιτροπεία, ἐὰν ὁ ἀνήλικος πρὸ τῆς χειραφεσίας ὑπὸ ἐπίτροπον ἐτέλει, ἂν τουτέστιν ὁ πρότερον καλεῖται ἐπίτροπος, ἢ νέα ἄρχεται ἐπαγωγή.[1]) Κατὰ τὸν ἡμέτερον οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι δὲν καλεῖται αὐτοδικαίως ὁ προϋπάρξας ἐπίτροπος ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι διετέλεσε τοιοῦτος πρὸ τῆς χειραφεσίας, ἀλλ' ἡ ἐπιτροπεία ἐπάγεται ὡσεὶ νῦν τὸ πρῶτον παρίστατο περίπτωσις ἐπαγωγῆς, ἤτοι εἰς τὴν μητέρα, εἰς τοὺς ἐκ τελευταίας βουλήσεως καὶ τοὺς νομίμους. Ἐπίσης ὁ πρὸ τῆς χειραφεσίας δοτὸς ἐπίτροπος δὲν καλεῖται αὐτοδικαίως καὶ αὖθις, διότι ὡς ἐκ τῆς χειραφεσίας ἔπαυσε τὸ λειτούργημα αὐτοῦ, ἀλλὰ διορίζεται καὶ πάλιν ἐπίτροπος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Χειράφετος ἐμπορίαν μετερχόμενος.

§ 318. Ἀνήλικος χειράφετος ἑκατέρου φύλου συμπληρώσας τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος κτᾶται τὴν πρὸς ἐμπορίαν ἱκανότητα τυχὼν τῆς ἀδείας τοῦ πατρός, ἢ ἐν ἐλλείψει τούτου τῆς μητρός, ἢ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἐνταῦθα σπουδαῖον ἐγείρεται ζήτημα, ἂν ἡ ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις δοθεῖσα τῷ χειραφέτῳ πρὸς ἐμπορίαν ἄδεια ἀνακαλεῖται, ἐὰν οὗτος προέβη εἰς παρακεκινδυ-

8) Καλλιγᾶς 4 § 381, Εὐκλείδης § 16, ὅστις θεωρεῖ μᾶλλον ἁρμόδιον τὸν εἰσαγγελέα πρὸς ὑποβολὴν τῆς αἰτήσεως.

1) Γαλλικὸς κῶδιξ Ἄρθρ. 486 «le mineur rentrera en tutelle.» Demolombe VIII. Nº 363—366, Laurent V. Nº 243.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νευμένας ἐπιχειρήσεις, δι' ὧν ἠλάττωσε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Δυσχερὴς ἀποβαίνει ἡ λύσις, διότι τῶν ἐξ ἐμπορικῆς αἰτίας ὑποχρεώσεων δὲν ἐπιτρέπεται περιστολή. Ἐὰν ὁ χειράφετος ὑπέρμετρον ἀναλάβῃ ὑποχρέωσιν ἐκ πράξεων μὴ ἀναγομένων εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ περισταλῶσιν αὗται, πάντες ὁμοφωνοῦσιν, ὅτι ἀνακαλουμένης τούτου ἕνεκα τῆς χειραφεσίας, ἀνακαλεῖται ἐμμέσως καὶ ἡ πρὸς ἐμπορίαν ἄδεια, διότι αἴρεται ὁ πρώτιστος αὐτῆς ὅρος καὶ οὕτως ἐπέρχεται ἐν μέρει θεραπεία τοῦ κακοῦ.

Ἀλλὰ διὰ τούτου δὲν λύεται τὸ ζήτημα οὐδὲ ῥιζικὴ ἐπέρχεται θεραπεία, διότι ἂν ἐκ τοῦ γάμου ἡ χειραφεσία, ἀδύνατος ἡ ἀνάκλησις αὐτῆς, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου αἱ ὑπέρμετροι ὑποχρεώσεις πηγάζουσι συνήθως ἐξ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, αἵτινές εἰσιν αἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι. Ἐρωτᾶται λοιπόν, ἂν ὁ νόμος ἀπαθῶς ἀνέχεται τὴν τοιαύτην καταστροφὴν τῆς περιουσίας μὴ ἐπιτρέπων εἰς οὐδένα νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν χειράφετον ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπωλείας, εἰς ἣν ἀκατασχέτως φέρεται. Τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν ὁ χειράφετος λογίζεται ἐνῆλιξ ὡς πρὸς τὰς εἰς τὴν ἐμπορίαν ἀναγομένας πράξεις,[1]) ἔχει ἄπειρον ἀξίαν, ἐφ' ὅσον ὁ χειράφετος μετέρχεται τὴν ἐμπορίαν, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι, ἂν ἡ πρὸς ἐμπορίαν ἄδεια, ἥτις ἐδόθη τῷ χειραφέτῳ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι κέκτηται τὴν πρὸς τοῦτο σύνεσιν καὶ δεξιότητα, εἶναι κεκτημένον δικαίωμα, ὅπερ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ, ἂν καὶ κατεδείχθη, ὑπόσον καταστρεπτικὴ ἀπέβη ἡ τοιαύτη ἄδεια.

Πρόσφορος ἐθεωρήθη ἡ εἰς τὸν δικαστὴν προσφυγή, οὐχὶ πρὸς περιστολὴν τῶν ἐξ ἐμπορικῆς αἰτίας ὑποχρεώσεων, ἀλλ' ἵνα ἁπλῶς βεβαιώσῃ, ὅτι ἂν μὴ ἐμπορικῆς φύσεως ἦσαν, ἤθελον περισταλῆ, ὅπως οὕτω ἀνακληθῇ ἡ χειραφεσία.[2]) Ἀλλ' οὐδ' εἰς τοῦτο ἠρκέσθησαν οἱ νεώτεροι, οἵτινες εἰς τὸ συμφέρον τοῦ χειραφέτου ἀποβλέποντες καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ἐπιζητοῦντες ὁμοφώνως διδάσκουσιν, ὅτι πάντα τὰ πλάγια ταῦτα μέσα εἶναι περιττὰ καὶ ὅτι ἀμέσως δύναται νὰ ζητηθῇ παρὰ τοῦ δικαστοῦ ἡ ἀνάκλησις τῆς πρὸς ἐμπορίαν ἀδείας.[3])

---

[1]) Καλλιγᾶς 4 § 378.

[2]) Delvincourt I. σ. 127 not. 3.

[3]) Demante II. Nº 258 bis, Demolombe VIII. Nº 355, Bravard σ. 86, Lyon—Caen et Renault, Droit Commercial I. Nº 166.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΠΤΩΡ ΑΣΩΤΟΥ *)

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

Εἴδη καὶ λόγοι ἀπαγορεύσεως.

§ 319. Ὑπὸ ἀπαγόρευσιν τελοῦσιν ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου δια-

115. Ἕνεκα παραφροσύνης, ἢ μανίας, καὶ ἂν ὑπάρχωσι διαλείμματα ἐχεφροσύνης, καὶ ἕνεκα βλακείας, δύνανται νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ ἁρμοδίου δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν τὴν ἀπαγόρευσιν οἱ συγγενεῖς, ὁ σύζυγος τοῦ νοσοῦντος, ὁ ἐπίτροπος, ἢ ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ, ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὁ εἰσαγγελεύς.

116. Ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησις γίνεται δι' ἀναφορᾶς, περιεχούσης τὰ περιστατικά, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ μανία, ἡ παραφροσύνη, ἢ ἡ βλακεία, καὶ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν μέσα.

117. Εἰς τὴν ἀναφορὰν ἐπισυνάπτεται γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως.—Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον συντίθεται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 30—33 ὡρισμένα.—Ὁ σύζυγος τοῦ ἀπαγορευτέου, καὶ ὁ αἰτῶν τὴν ἀπαγόρευσιν, δύνανται νὰ παρασταθῶσιν ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου διὰ νὰ δώσωσι τὰς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀπαγορευτέου ἀναγκαίας πληροφορίας, δὲν παρευρίσκονται ὅμως κατὰ τὴν διάσκεψιν καὶ τὴν κατάρτισιν τῆς γνωμοδοτήσεως.

118. Κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ ἀκροατηρίου συνεδρίασιν, διατάττεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπαγορευτέου, χρείας δὲ καλούσης, καὶ τῶν προβεβλημένων μαρτύρων, καὶ συγχρόνως προσδιορίζεται ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξετάσεως, ἥτις γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αἰτοῦντος, τοῦ ἀπαγορευτέου, καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, εἴτε ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, εἴτε καὶ κατ' οἶκον ὑπὸ εἰσηγητοῦ, ἐὰν ὁ ἀπαγορευτέος δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον. Ἡ δὲ δημοσίευσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως γίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.

119. Ἐὰν οἱ διάδικοι δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν, ἀρκεῖ ὅτι προσεκλήθησαν· ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς πρέπει νὰ παρευρίσκηται πάντοτε.

120. Τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν ἔχει τὸ δικαίωμα, κατὰ πᾶσαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τάξεως οἱ εἰς εἰρκτὴν ἢ πρόσκαιρα δεσμὰ καταδικασθέντες, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ποινή, καταργηθέντος δὲ τοῦ πολιτικοῦ θανάτου

στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως διαδικασίας, νὰ διορίσῃ πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευτέου προσωρινὸν διαχειριστήν, ὅστις φροντίζει συνάμα καὶ περὶ αὐτοῦ.

121. Ἐὰν ἡ πνευματικὴ νόσος δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, τὸ δικαστήριον δύναται, ἀπορρίπτον τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν, νὰ διορίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διφορουμένας τὰς φρένας ἀντιλήπτορα, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν δύναται οὗτος, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς πράξεως, νὰ διεξάγῃ δίκην ὡς ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος, νὰ συμβιβάζηται, νὰ ἐπιχειρῇ ἀπαλλοτριώσεις, νὰ δανείζηται, καὶ νὰ δέχηται κεφάλαια ἐπὶ ἐξοφλήσει.—Τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος δύνανται νὰ προκαλέσωσι καὶ οἱ συγγενεῖς, ὁσάκις δὲν κρίνωσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν. Τὰ ἔξοδα τῆς δίκης δὲν καταλογίζονται εἰς βάρος τῶν συγγενῶν, καὶ ἂν οὗτοι μὲν ἐπροκάλεσαν τὴν ἀπαγόρευσιν, τὸ δὲ δικαστήριον διώρισεν ἀντιλήπτορα.

122. Ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀπόφασις τοιχοκολλᾶται, ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπισπεύδοντος, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσίδικος, ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου διαμένει ὁ ἀπαγορευθείς, ἢ ὁ εἰς ὃν ἐδόθη ἀντιλήπτωρ, καὶ εἰς τὰ συμβολαιογραφεῖα τῆς περιφερείας τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου, δημοσιεύεται δὲ καὶ ἐν τῷ διὰ δικαστικὰς κοινοποιήσεις παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὡρισμένῳ δημοσίῳ φύλλῳ.

123. Τελεσιδίκου καταστάσης τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως, διορίζεται ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος κατὰ τὸ ἄρθρον 22.

124. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως, ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς, καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσίδικος· μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν ταύτην, πᾶσα πρᾶξις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου, ἢ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἄνευ τῆς συναινέσεως τούτου, εἶναι ἄκυρος.

125. Αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως γενόμεναι πράξεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄκυροι, ἐάν, ὅτε ἐγένοντο, ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως ὑπῆρχεν ὁμολογουμένως γνωστή.—Τὸ αὐτὸ ἰσχύει, καὶ ὅταν ὁ μετὰ τοῦ ἀπηγορευμένου συναλλαχθεὶς ἐγίνωσκε τὴν αἰτίαν τῆς ἀπαγορεύσεως.

126. Ἀποβιώσαντός τινος, αἱ παρ' αὐτοῦ γενόμεναι ἀμφοτεροβαρεῖς πράξεις τότε μόνον δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ λόγῳ φρενοβλαβείας, ὅταν ἡ ἀπαγόρευσις ἀπηγγέλθη, ἢ προεκλήθη πρὸ τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, ἢ ὅταν ὁ ἀποβιώσας ἐπεχείρησε τὰς πράξεις θεραπευόμενος ἐν φρενοκομείῳ. Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόδειξις τῆς φρενοβλαβείας προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς τῆς προσβαλλομένης πράξεως, συγχωρεῖται πάντοτε ἡ προσβολὴ αὕτη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐν νομίμῳ ἀπαγορεύσει τελοῦσι καὶ οἱ εἰς θάνατον καὶ ἰσόβια δεσμὰ καταδικασθέντες.[1])

Κατ' ἀντίθεσιν τῆς νομίμου ὑπάρχει ἡ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπαγόρευσις, ὑφ' ἣν τελοῦσιν οἱ ἕνεκεν ἀλλοιώσεως τῶν νοητικῶν δυνάμεων ἐστερημένοι τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ.

Τὴν τῶν ῥωμαίων τριχοτομίαν ἐπαναλαμβάνων καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ γαλλικοῦ ὁρίζει, ὅτι οἱ λόγοι, ἐξ ὧν δικαστικῶς χωρεῖ ἀπαγόρευσις, εἰσὶν ἡ βλακεία, ἤτοι ἡ ἀδράνεια τοῦ πνεύματος, ἧς ἕνεκεν ἀργεῖ πᾶσα ἀντίληψις, ἡ παραφροσύνη, ἧς ἕνεκα καὶ ἡ ἀντίληψις σφαλερὰ καὶ αἱ ἰδέαι συγκεχυμέναι καὶ ἡ μανία, ἤτοι ἡ ἐπίτασις τῆς παραφροσύνης, ἧς ἕνεκεν ὁ πάσχων παραφέρεται καθιστάμενος τοῖς πᾶσιν ἐπικίνδυνος. Ἡ διάκρισις αὕτη τοῦ νόμου οὔτε πλήρης οὔτε ἀκριβὴς εἶναι κατὰ τὰς νεωτέρας τῆς ἐπιστήμης ἐρεύνας, διὸ καὶ ὁ δικαστὴς ἀποφεύγων πᾶσαν φρενολογικὴν ἔρευναν θέλει ἀσχοληθῇ περὶ ἕν καὶ

---

127. Ὁ ἀνὴρ εἶναι νόμιμος ἐπίτροπος τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου του.

128. Ἡ γυνὴ δύναται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος τοῦ ἀπαγορευθέντος συζύγου αὐτῆς.

129. Οὐδεὶς πλὴν συζύγων, ἀνιόντων, καὶ κατιόντων, ὑποχρεοῦται νὰ εἶναι ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη ἐπίτροπος ἀπηγορευμένου· μετὰ δὲ τὴν λῆξιν τοῦ χρόνου τούτου, δύναται ὁ ἐπίτροπος νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαλλαγήν του.

130. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύουσι τὰ περὶ ἐπιτροπείας τῶν ἀνηλίκων ὡρισμένα.

131. Τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἀπηγορευμένου γίνεται κυρίως χρῆσις πρὸς παραμυθίαν καὶ ταχεῖαν αὐτοῦ θεραπείαν.

132. Ἐὰν πρόκειται νὰ προικισθῇ τέκνον ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμένου γονέως αὐτοῦ, ἡ προῖξ προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, καὶ ἀκουσθέντος τοῦ εἰσαγγελέως.

133. Ἡ ἀπαγόρευσις, ἅμα ἐκλείψωσι τὰ προκαλέσαντα αὐτὴν αἴτια, αἴρεται παρὰ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἄρθροις 115—120 διαδικασίαν· ὁ δὲ ἀπηγορευμένος ἀσκεῖ τὰ ἀστικὰ αὐτοῦ δικαιώματα μετὰ τὴν περὶ ἄρσεως ἀπόφασιν.

134. Οἱ ὁρισμοὶ τῶν ἄρθρων 122, 123, 127, 128, 129, 130, καὶ 132 ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ τῆς νομίμου ἀπαγορεύσεως.

---

1) Ποιν. Νομ. Ἄρθρ. 25, Ψηφ. 31 8βρίου 1862.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνον, ἤτοι τὴν βεβαίωσιν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ φῶς τῆς συνειδήσεως.

Τὸ πάθος, ἰδίως δ' ὅταν ἀναπαρίσταται ὑπὸ τὸν τύπον παραφροσύνης καὶ μανίας, δὲν εἶναι ἀείποτε συνεχές, ἀλλ' ἔχει καὶ ὥρας ὑφέσεως, καθ' ἃς ἀναλάμπει ἡ ἐνέργεια τοῦ λογικοῦ, ὅτε ἐρωτᾶται, ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ ἔχοντος διαλείμματα ἐχεφροσύνης χωρεῖ ἡ ἀπαγόρευσις. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔλυσε ῥητῶς ὁ νόμος ἀποφράξας τὴν θύραν παντοίων συζητήσεων, διότι ὁ προσδιορισμὸς τῶν τοιούτων διαλειμμάτων ἀποβαίνει πλέον ἢ δυσχερής.

Ὁ νόμος εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καὶ οὐχὶ εἰς τὰ αἴτια ἀποβλέπων ὁρίζει, ὅτι χωρεῖ ἀπαγόρευσις, ἐξ οἱουδήποτε λόγου καὶ ἂν προῆλθε τὸ πάθος, οὗ ἕνεκα καὶ ἂν ἐκ μέθης, ἐκλελυμένου βίου ἢ γήρως κατέπεσεν ἡ δύναμις τοῦ λογικοῦ καὶ ἐπῆλθε κατάστασις ἀποκλείουσα κατὰ τὴν τοῦ δικαστοῦ κρίσιν τὴν συνείδησιν τῶν πραττομένων ἀπαγορεύεται ὁ πάσχων. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ κωφαλάλων, παρ' οἷς τὸ σωματικὸν τοῦτο ἐλάττωμα παρακωλύει συνήθως καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος.[2])

Ἡ ἀπαγόρευσις προϋποτίθησι παντελῆ ἔλλειψιν λόγου, δυνατὸν ὅμως ὡς ἐκ τοῦ βίου, σωματικῆς νόσου ἢ καὶ ἐξ ἄλλων οἱωνδήποτε λόγων νὰ ἐπέλθῃ ἁπλῶς κόπωσις τῆς πνευματικῆς λειτουργίας μὴ ἀποκλείουσα ἐντελῶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ, ὅτε ὑπάρχει μέση κατάστασις, ἤτοι ἡ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου κατάστασις τῶν διφορουμένων φρενῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν χωρεῖ ἀπαγόρευσις, ἀλλ' ἠπιώτερον μέτρον, ὁ διορισμὸς τουτέστι δικαστικοῦ ἀντιλήπτορος συναινοῦντος ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων πράξεων.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀνήλικος κηρύττεται εἰς κατάστασιν ἀπαγορεύσεως, διότι ἅμα τῇ ἐνηλικότητι τὴν ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἡλικίας ἐπιτροπείαν διαδέχεται ἀμέσως ἡ ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως οὐδενὸς παρεμπίπτοντος διαλείμματος, καθ' ὃ ὁ ἐνῆλιξ ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ πράξεις ἐπιζημίους.[3])

---

[2]) Demolombe VIII. N⁰ 432, 433, 437, Aubry et Rau I. § 124, Laurent V. N⁰ 249.

[3]) Ὁμόφωνοι οἱ τοῦ γαλλ. κώδ. ἑρμηνευταὶ καὶ παρὰ τὴν ἐλλείπουσαν ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ διάταξιν τοῦ ἄρθρου 489 «Le majeur . . . doit être

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αἴτησις ἀπαγορεύσεως.

§ 320. Μετὰ πολλῆς περισκέψεως ὁ νόμος εἰς ὡρισμένα πρόσωπα ἀπένειμε τὸ δικαίωμα τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσεως, διότι καὶ ὑλικὰ συμπλέκονται συμφέροντα καὶ οἰκογενειακαὶ συναναμίγνυνται φιλοτιμίαι.

Τὴν ἀπαγόρευσιν αἰτοῦνται τὰ ἑξῆς πρόσωπα.

α') Πᾶς οἱοςδήποτε συγγενὴς τοῦ ἀπαγορευτέου ἄνευ διακρίσεως βαθμοῦ καὶ συγγενείας, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι τὸ αὐτὸ ἔχουσι δικαίωμα καὶ οἱ ἀγχιστεῖς.[1]) Ἐπίσης καὶ αὐτὸ τὸ ἀνήλικον τέκνον ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ἀπηγορευμένος διὰ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτῶν αἰτοῦνται τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἀνιόντος.[2])

β') Ὁ σύζυγος τοῦ ἀπαγορευτέου, κἂν ἔτι ἐμφιλοχωρεῖ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμός, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ διεζευγμένος, διότι διὰ τοῦ διαζυγίου αἴρεται καὶ ἡ σχέσις συζύγου.[3])

γ') Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ κηδεμὼν ἔχουσιν ὡσαύτως τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν τελοῦντος ἀνηλίκου καὶ τοῦτο ἄνευ γνώμης τοῦ συμβουλίου, μὴ ἐπιβάλλοντος τοῦ νόμου τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως.[4])

δ') Ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος, ἔχων καὶ δικαίωμα καὶ καθῆκον, ἐνῷ κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον μόνην ἐν περιπτώσει μα-

---

interdit.» Demolombe VIII. N 442, Aubry et Rau I. § 124 not. 7, Laurent V. N⁰ 251. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ δικαστικοῦ ἀντιλήπτορος ἀνηλίκου. Demolombe VIII. N⁰ 443.

1) Διότι καὶ οὗτοι περιλαμβάνονται ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν συγγενῶν, ἐνῷ κατὰ τὸν γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 490 ὡς ἐκ τοῦ ὅρου «tout parent» ἀποκλείονται οἱ ἀγχιστεῖς «alliés.» Demolombe VIII. N⁰ 468, Aubry et Rau I. § 125, Laurent V. N⁰ 256.

2) Demolombe VIII. N⁰ 449—452, Aubry et Rau I. § 125, καθ' οὓς καὶ αὐτὸς ὁ παρεπίτροπος ἄνευ γνώμης συμβουλίου αἰτεῖται ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀνηλίκου τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἐπιτρόπου.

3) Demolombe VIII. N⁰ 456—458, Aubry et Rau I. § 125 not. 6, Laurent V. N⁰ 257.

4) Παρ' ἡμῖν ῥητὴ ἡ διάταξις περὶ ἐπιτρόπου καὶ κηδεμόνος, ἐνῷ οὐδὲν περὶ τούτων ὁ γαλλικός, ἀλλ' οἱ συγγραφεῖς ἀποφαίνονται, ὅτι τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχουσι καὶ οὗτοι. Demolombe VIII. N⁰ 453, 454, Aubry et Rau I. § 125.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νίας ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο ὁ εἰσαγγελεύς, κατὰ πᾶσαν δ' ἄλλην περίπτωσιν ἐν ἐλλείψει συζύγου ἢ συγγενῶν γνωστῶν.

Ἀπαράδεκτος ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησις ὑποβαλλομένη παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀπαγορευτέου, διότι πέραν τῶν ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένων προσώπων οὐδεὶς ἕτερος ἔχει τοιοῦτο δικαίωμα, οὐδ' ἠδύνατο ὁ νόμος νὰ θεωρήσῃ σπουδαίαν τὴν τοιαύτην αἴτησιν ὑποβαλλομένην παρὰ τοῦ δηλοῦντος, ὅτι νοσεῖ τὰς φρένας.[5])

Δανεισταὶ καὶ πᾶς ἕτερος χρηματικὸν ἔχων συμφέρον δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαγόρευσιν, διότι τούτου προπορεύονται οἱ συγγενεῖς σπουδαιότερον ἔχοντες συμφέρον καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς χάριν τῆς δημοσίας τάξεως, εἰς τοῦτο δ' ἐπαναπαυόμενος ὁ νόμος δὲν θεωρεῖ σπουδαίαν τὴν αἴτησιν ἑτέρων προσώπων, οὐδ' ἀνέχεται τὴν ἀνάμιξιν αὐτῶν εἰς τοιοῦτο ζήτημα.[6])

Διατυπώσεις αἰτήσεως καὶ διαδικασία.

§ 321. Ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησις κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν γενομένη καὶ περιέχουσα τοὺς λόγους τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ τὰ ἀποδεικτικὰ μέσα φέρεται εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ἀπαγορευτέου. Εἰς τὴν ἀναφορὰν ἐπισυνάπτεται καὶ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου[1]) περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως, ἧς ἄνευ ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις, διότι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον τὸ δικαστήριον δὲν διατάσσει τὴν σύγκλησιν τοῦ συμβουλίου, ὅπως γνωμοδοτήσῃ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ τοῦτο ἵνα μὴ προπετῶς ὑποβάλληται τοιαύτη αἴτησις καθαπτομένη τῆς ὑπολήψεως καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ προσώπου.[2]) Ἐν τῷ περὶ τούτου συγκαλουμένῳ συμβουλίῳ δύνανται νὰ παρασταθῶσιν ὁ αἰτῶν τὴν ἀπαγόρευσιν καὶ ὁ σύζυγος τοῦ ἀπαγορευτέου, ἁπλῶς μόνον ὅπως δώσωσι πληροφορίας, δὲν συμπράττουσιν ὅμως κατὰ τὴν διάσκεψιν καὶ τὴν καταρτισιν τῆς γνωμοδοτήσεως. Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ὁ σύζυγος καίτοι μὴ

---

5) Demolombe VIII. Nº 474, Laurent V. Nº 259.

6) Demolombe VIII. Nº 475, 476.

1) Συγκροτουμένου κατὰ τὰ ἄρθρα 30—33. Καλοῦνται δὲ καὶ τὰ τέκνα· Aubry et Rau I. § 125. Demolombe VIII. Nº 500.

2) Ἐνῷ κατὰ τὸ ἄρθρον 494 τοῦ γαλλ. κώδ. τὸ δικαστήριον διατάσσει τὴν σύγκλησιν τοῦ συμβουλίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζητῶν τὴν ἀπαγόρευσιν δὲν εἶναι μέλος τοῦ συμβουλίου.' Ἡ τοῦ συμβουλίου γνώμη οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ, ἔχει ἁπλῶς συμβουλευτικὴν ἀξίαν, διότι τὸ δικαστήριον εἶναι κυρίαρχον ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης νὰ ἀπορρίψῃ τὴν αἴτησιν, ἐὰν τὰ ἐν τῇ αἰτήσει γεγονότα καὶ ἀληθῆ θεωρούμενα δὲν ἀποτελῶσιν ἐκ τοῦ νόμου λόγον ἀπαγορεύσεως.[3])

Ἐπὶ φυσικῶν τέκνων δὲν ἀναπληροῖ ἐνταῦθα τὸ συμβούλιον ὁ εἰρηνοδίκης, διότι τοῦτο κρατεῖ μόνον ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐπιτροπείας, ἀδιακρίτως δ' ἐπιβαλλομένης ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς γνώμης τοῦ συμβουλίου κατ' ἀνάγκην μὴ ὑπαρχόντων συγγενῶν ἐξ αἵματος τὸ συμβούλιον συγκροτεῖται ὑπὸ φίλων.[4])

Ἐὰν βάσιμος καὶ παραδεκτὴ κατὰ τύπον ἡ αἴτησις, διατάσσεται κατὰ τὴν πρώτην ἐπὶ ἀκροατηρίου συνεδρίασιν ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπαγορευτέου, εἰ δ' ἀνάγκη καὶ τῶν προταθέντων μαρτύρων, ὁριζομένου πρὸς τοῦτο χρόνου καὶ τόπου ἐξετάσεως. Ἡ ἐξέτασις γίγνεται παρόντων τοῦ αἰτοῦντος, τοῦ ἀπαγορευτέου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως ἐπὶ ἀκροατηρίου κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, εἴτε κατ' οἶκον ὑπὸ εἰσηγητοῦ, ἐὰν ἀδύνατος ἡ εἰς τὸ ἀκροατήριον μετάβασις τοῦ ἀπαγορευτέου. Κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν ἀρκεῖ μόνη ἡ πρόσκλησις τῶν διαδίκων, ἤτοι τῶν αἰτούντων τὴν ἀπαγόρευσιν, ἀδιάφορον δὲ ἂν δὲν ἐνεφανίσθησαν. Ὁ εἰσαγγελεὺς ὅμως ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἐξετάσεως νὰ παραστῇ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀπαγορευτέου, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων.[5]) Ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἀπόφασις ἀπαγγέλλεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει.[6])

---

3) Demolombe VIII. Nº 489, 502, 503, Laurent V. Nº 267. Κατὰ Aubry et Rau I. § 125 οὐχὶ πρὸ τῆς ἐξετάσεως.

4) Καλλιγᾶς 4 § 385, Παπαρρηγόπουλος 3 § 427.

5) Chauveau sur Carré, quest. 3025, Dalloz, Interd. Nº 105, Καλλιγᾶς 4 § 386.

6) Ἡ ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου 118 τοιαύτη προσθήκη ἐθεωρήθη ἀναγκαία, ὅπως μὴ ἐκληφθῇ, ὅτι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν γενομένης τῆς ἐξετάσεως οὕτως ἀπαγγέλλεται καὶ ἡ ἀπόφασις. Οὐ μόνον ἡ ὁριστικὴ αὕτη περὶ ἀπαγορεύσεως ἀπόφασις, ἀλλὰ καὶ αἱ προδικαστικαὶ καὶ προπαρασκευαστικαὶ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως δίκης δημοσίᾳ ἀπαγγέλλονται, διότι τοῦτο εἶναι θεμελιώδης ἀρχὴ ἀναγραφεῖσα καὶ ἐν ἄρθρῳ 93 τοῦ Συντάγματος. Παπαρρηγόπουλος 3 § 428.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διορισμὸς προσωρινοῦ διαχειριστοῦ.

§ 322. Ἡ τῆς ἀπαγορεύσεως διαδικασία δυνατὸν νὰ παραταθῇ, ἐνῷ ὁ ἀπαγορευτέος καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ χρήζουσιν ἀμέσου καὶ συντόνου προστασίας. Πρὸς τοῦτο δίδοται τῷ δικαστῇ ἐξουσία, ὅπως κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως διαδικασίας καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀπαγορευτέου, ὡς ὁρίζει ὁ γαλλικὸς νόμος, διορίσῃ προσωρινὸν διαχειριστὴν ἐπιμελούμενον τό τε πρόσωπον καὶ τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευτέου. Ὁ τοιοῦτος διορισμὸς εἶναι δικαίωμα τοῦ δικαστηρίου ἐξ εἰδικῆς τοῦ νόμου διατάξεως, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι πρὶν ἢ καταστῇ τελεσίδικος ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἀπόφασις, δὲν διορίζεται προσωρινὸς ἐπίτροπος ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου,[1]) διότι ἄλλο ἐπίτροπος καὶ ἕτερον προσωρινὸς διαχειριστὴς ὡς ἐκ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ ἀπαγορευτέου, περὶ οὗ μόνος ὁ δικαστὴς εἶναι ἁρμόδιος νὰ κρίνῃ.

Ὁ νόμος δὲν ὁρίζει τὰ δικαιώματα τοῦ διαχειριστοῦ, ἀλλ' ὡς προσωρινὸς τοιοῦτος ἐπιχειρεῖ μόνος τὰς πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας ἀναγκαίας πράξεις, οὗ ἕνεκα στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως καὶ αὐτῶν τῶν κινητῶν ἄνευ ἀδείας τοῦ δικαστηρίου. Γνώμη συμβουλίου δὲν ἀπαιτεῖται, διότι προσωρινὸν διαχειριστὴν διορίζει μόνον τὸ δικαστήριον, ὅπερ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ δύναται καὶ μείζονα ἐξουσίαν νὰ ἀπονείμῃ αὐτῷ. Οὐδεμίαν οὗτος ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ συντάξῃ ἀπογραφήν, ἂν μὴ τὸ δικαστήριον ἐπιβάλῃ αὐτῷ ταύτην, ὡς ἐπίσης δὲν ἐγγράφεται ὑποθήκη ἐπὶ τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ.[2])

Ὁ τοῦ διαχειριστοῦ διορισμὸς δὲν ἐπάγεται καὶ τὴν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἀνικανότητα, διὸ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὸ διαχειριστὴν τελοῦντος ἀπευθύνονται αἱ ἀγωγαί, ὁ δὲ διαχειριστὴς δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ὅπως ἐκπροσωπήσῃ αὐτόν.[3])

Τὸ ἔργον τοῦ προσωρινοῦ διαχειριστοῦ παύει ἅμα τῇ τελε-

---

1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἀστ. νόμου καὶ 649 πολ. δικ. Καλλιγᾶς 4 § 387.

2) Demolombe VIII. N⁰ 516, Aubry et Rau I. § 125, Dalloz, Interd. N⁰ 115.

3) Dalloz, Interd. N⁰ 114, Laurent V. N⁰ 272.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιδικίᾳ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως καὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου, εἰς ὃν καὶ δίδωσι λόγον τῆς διαχειρίσεως, ὡς καὶ ἀπορριπτομένης τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσεως, ὅτε ἡ λογοδοσία δίδοται εἰς αὐτὸν τοῦτον, οὗ ἡ περιουσία διεχειρίσθη. Ἐπίσης παύει ἡ προσωρινὴ διαχείρισις διὰ τῆς τελεσιδικίας τῆς περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως.

Διορισμὸς ἀντιλήπτορος.

§ 323. Ἐὰν δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀποδεδειγμένον πάθος ἀποκλεῖον τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ, ἀλλ' ὑπάρχει διφορουμένη φρενῶν κατάστασις, τὸ δικαστήριον ἀπορρίπτον τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν προσφεύγει εἰς ἠπιώτερον μέσον, ἤτοι τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος. Καταλύων τὴν ἐκ τῆς ἀτελείας τοῦ γαλλικοῦ νόμου ἀμφισβήτησιν ὁ ἡμέτερος ὥρισεν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι μόνον δικαίωμα τοῦ δικαστοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς δύνανται νὰ προκαλέσωσι τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος, ἐὰν δὲν κρίνωσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν.[1]) Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος νόμος παρεῖδεν, ὅτι κατ' αὐτὸν δὲν προκαλεῖ τὸ δικαστήριον τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου περὶ ἀπαγορεύσεως, ἀλλ' ἐπισυνάπτεται ἐν τῇ αἰτήσει ἡ γνωμοδότησις, οὐδὲν δ' ἀποφαίνεται περὶ τῆς τοιαύτης γνωμοδοτήσεως, ὅταν ὑπὸ τῶν συγγενῶν ὑποβάλληται κατ' εὐθεῖαν αἴτησις περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος. Τὴν τοῦ συμβουλίου γνώμην θεωροῦμεν καὶ ἐνταῦθα ἀπαραίτητον, διότι οἱ αὐτοὶ ὑπάρχουσι λόγοι ὡς καὶ ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσει.

Ἐὰν οἱ συγγενεῖς ζητήσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν, τὸ δὲ δικαστήριον ἀπορρίπτον τὴν περὶ τούτου αἴτησιν διορίσῃ ἀντιλήπτορα, δὲν καταδικάζονται εἰς τὰ τῆς δίκης ἔξοδα οἱ συγγενεῖς, διότι ἄλλως ἠδύναντο νὰ παραμελήσωσι πᾶσαν αἴτησιν περὶ ἀπαγορεύσεως ὡς ἐκ τῆς καταλογισθησομένης αὐτοῖς δικαστικῆς δαπάνης.

---

1) Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 499. Demolombe VIII. Nº 532, Aubry et Rau I. § 138, Laurent V. Nº 339 ἀποδεχομένους τοῦτο, διότι ἐν τῇ αἰτήσει περὶ ἀπαγορεύσεως ἐνυπάρχει καὶ ἡ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος. Εἷς καὶ μόνος διορίζεται ἀντιλήπτωρ, ἀλλὰ ἡ τούτου λειτουργία δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, διότι κατὰ τὸ δοκοῦν ἀποδέχεται ἢ ἀποποιεῖται τὸν διορισμόν, ὡς καὶ παραιτεῖται. Demolombe VIII. Nº 710, Aubry et Rau I. § 139.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἰς τὸν ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελοῦντα ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἡ ἐπιχείρησις ὡρισμένων πράξεων ἄνευ τῆς τοῦ ἀντιλήπτορος συναινέσεως. Αἱ πράξεις αὗται ῥητῶς κατονομαζόμεναι ἐν τῷ νόμῳ εἰσίν.

α') Ἡ διεξαγωγὴ δίκης ἐν ἰδιότητι ἐνάγοντος ἢ ἐναγομένου, ὡς καὶ ἡ χρῆσις παντὸς ἐνδίκου μέσου.

β') Συμβιβασμὸς καὶ περὶ αὐτῶν ἔτι τῶν κινητῶν, διότι ὁ νόμος οὐδόλως διακρίνει. Ἡ πρὸς συμβιβασμὸν ἀνικανότης ἄνευ τῆς τοῦ ἀντιλήπτορος συναινέσεως συνεπάγεται καὶ τὴν τοιαύτην πρὸς σύνταξιν συνυποσχετικοῦ.[2])

γ') Ἀπαλλοτρίωσις ἀκινήτων καὶ κινητῶν ἐνσωμάτων ἢ ἀσωμάτων, διότι ἀπόλυτος ἡ ἀπαγόρευσις.[3]) Ἐπίσης ἀπαλλοτρίωσίς ἐστι καὶ ἡ ὑποθήκη καὶ ἡ σύστασις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτων καὶ ἡ μεταβίβασις τοιούτων εἰς ἕτερον.

δ') Δάνειον καὶ ἀποδοχὴ κεφαλαίων ἐπὶ ἐξοφλήσει, τοιαύτη δ' ἐστὶ καὶ ἡ ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως ὀφειλομένου κεφαλαίου. Τὰ ἔσοδα εἰσπράττει μόνος ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελῶν, ἅτινα μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν κεφαλαίου διαχειρίζεται αὐτὸς μόνος.

Ὡς ἐκ τῆς τοῦ δανείου καὶ τῆς περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀπαγορεύσεως παρέπεται, ὅτι ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελῶν ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως δὲν ἀποδέχεται, οὐδ' ἀποποιεῖται κληρονομίαν, τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ διανομῆς κοινῆς περιουσίας ὡς ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως ἐξοφλήσεως καὶ τῆς ἐκποιήσεως κινητῶν.[4])

Ὁ γάμος, ἡ διαθήκη, ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ ἀναγνώρισις φυσικοῦ τέκνου εἰσὶν ἐκ τῶν πράξεων τῶν μὴ ἀναγομένων εἰς τὴν περιουσίαν, ἃς ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα.

Περὶ συστάσεως προικὸς ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου διίστανται τῶν ἑρμηνευτῶν αἱ γνῶμαι. Παρὰ τὴν νομολογίαν ἀποφηναμένην ὅτι ἐπὶ τῶν γαμικῶν συμβολαίων ἀργοῦσιν αἱ οἰκεῖαι τοῦ νόμου διατάξεις περὶ τοῦ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελοῦντος, οἱ ἑρμη-

---

2) Aubry et Rau I. § 140.

3) Aubry et Rau I. § 140 not. 10, παραδεχομένους ἐξαίρεσιν ἐπὶ τῶν εἰς φθορὰν ὑποκειμένων, κατὰ δὲ Demolombe VIII. Nº 729 ἐκποιεῖ μόνος ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τὰ ἐνσώματα κινητά, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκποίησις φέρει τὸν χαρακτῆρα πράξεως διαχειρίσεως.

4) Aubry et Rau I. § 140.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νευται διδάσκουσιν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἀπαλλοτρίωσις πρόκειται, δι' ἧς εὐρὺ ἀνοίγεται στάδιον εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς περιουσίας.[5]) Ἐφ' ὅσον ἡ προῖξ συνιστᾶται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων, περιττὴ ἡ συναίνεσις τοῦ ἀντιλήπτορος, διότι ταῦτα διατίθησι κατὰ τὸ δοκοῦν ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελῶν, ἐφ' ὅσον ὅμως τῆς προικὸς ἀντικείμενον κινητὰ ἢ ἀκίνητα ὑπάρχει ἀπαλλοτρίωσις, δι' ἣν ὡς ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως τοῦ νόμου ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ ἀντιλήπτορος.

Ἐνῷ διὰ τὴν ἐξόφλησιν ἀποδοχῆς κεφαλαίων ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ ἀντιλήπτορος, τοὐναντίον ἡ λογοδοσία δίδοται μόνῳ τῷ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελοῦντι, ὅστις μόνος ἀποδέχεται ταύτην, ἀμφίβολον δὲ ἂν ὀρθῇ ἡ τοιαύτη διάταξις, διότι ἡ ἀποδοχὴ τῆς λογοδοσίας εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων πράξεων.

Κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν ἄκυρα τὰ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος γενόμενα, καθ' ἃς περιπτώσεις διὰ τὸ κῦρος τῆς πράξεως ἀπαιτεῖται αὕτη, εἰσὶ δ' ἄκυρα τούτου καὶ μόνον ἕνεκεν ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, ἂν ἐντεῦθεν προσεγένετο ζημία τῷ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελοῦντι. Τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἐπικαλεῖται αὐτὸς καὶ μόνος καθὸ ὑπὲρ αὐτοῦ τεταγμένην.[6])

Τὰ πρὸ τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος γενόμενα ἔρρωνται, κἂν ἔτι ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ τοῦ ἀντιλήπτορος διορισμός, προϋπῆρχε τῆς πράξεως, ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν διαρκούσης τῆς περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος διαδικασίας γενομένων πράξεων, διότι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως τὰ πάντα λογίζονται παρ' ἱκανοῦ πραχθέντα μὴ χωρούσης ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ ἀπαγορεύσεως διατάξεως.[7])

Δήλωσις συναινέσεως ἀντιλήπτορος.

324. Ἡ τοῦ ἀντιλήπτορος συναίνεσις δέον νὰ συμβαδίζῃ

5) Περὶ τῶν διαφόρων θεωριῶν παρὰ Demolombe VIII. Nº 738, Aubry et Rau I. § 140 not. 24, Laurent V. Nº 366, Dalloz, Interd. Nº 296.

6) Demolombe VIII. Nº 769, Aubry et Rau I. § 140.

7) Ἄρθρ. 125. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ τοῦ τρίτου συμβαλλομένου γνῶσις περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἐκκρεμοῦς περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος διαδικασίας δὲν ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν δόλον. Demolombe VIII. Nº 770, 772, Aubry et Rau I. § 140 σ. 575.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετὰ τῆς πράξεως, διότι οὕτω πληροῦται ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος τὴν συναίνεσιν ὡς ὅρον τοῦ κύρους τῶν πραττομένων. Ἡ μετὰ τὴν πρᾶξιν ἐπακολουθοῦσα συναίνεσις οὐδὲν ὠφελεῖ, διότι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἄκυρον δὲν κυροῦται ἐκ τῶν ὑστέρων, ὁ δὲ ἀντιλήπτωρ τέτακται ὑπὸ τοῦ νόμου, ὅπως συναινῇ εἰς τὰ πραττόμενα, οὐχὶ δ' ὅπως ἐγκρίνῃ τὰ ἀκύρως τελεσθέντα ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ. Ἐπίσης ἡ γνῶσις τοῦ ἀντιλήπτορος περὶ τῆς ἐπιχειρουμένης πράξεως οὐδὲν προσδίδωσι κῦρος, διότι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ συναίνεσιν οὐδόλως τεκμαιρομένην ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ ἀντιλήπτορος.

Τὰ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος γενόμενα ἐγκρίνονται ἢ κυροῦνται ὑπὸ τοῦ ὑπὸ ἀντίληψιν τελοῦντος ἀλλὰ συναινοῦντος καὶ τοῦ ἀντιλήπτορος.[1])

Ὁ ἀντιλήπτωρ συναινῶν εἰς τὴν πρᾶξιν συμπράττει μετὰ τοῦ ὑπὸ ἀντίληψιν τελοῦντος, καὶ τοιαύτη ἡ θέλησις τοῦ νόμου. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀποδεκτὸν ἐγένετο, ὅτι ἐπὶ ἐξωδίκου πράξεως πληροῦται ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, ἐὰν ἡ συναίνεσις δίδωται πρὸ ταύτης καὶ εἰδικῶς δι' ἰδίου ἐγγράφου περιέχοντος ἐν λεπτομερείᾳ πάντας τοὺς ὅρους τῆς δικαιοπραξίας.[2]) Τὸ τοιοῦτο δύναται ἐν πολλοῖς νὰ ἀποβῇ ἐπιζήμιον, διότι ὁ ἀντιλήπτωρ συναινεῖ νῦν εἰς πρᾶξιν μέλλουσαν νὰ τελεσθῇ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου, ὁ δὲ ὑπὸ ἀντίληψιν τελῶν φέρων τὸ ἐφόδιον τῆς δοθείσης συναινέσεως δυνατὸν νὰ προβῇ εἰς ταύτην μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου, ὅτε ἐξέλιπον οἱ λόγοι, ὧν ἕνεκεν ὁ ἀντιλήπτωρ συνήνεσεν. Ἐπὶ δικαστικῶν πράξεων ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἀπαραίτητος ἡ ταυτόχρονος ἐνέργεια ἀμφοτέρων τοῦ μὲν πράττοντος τοῦ δὲ συναινοῦντος εἰς τὰ πραττόμενα, διὸ καὶ τὰ δικόγραφα, ἤτοι ἀγωγή, ἐπιταγή, ἀνακοπή, ἔφεσις καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπευθύνονται κατά τε τοῦ ὑπὸ ἀντίληψιν τελοῦντος καὶ τοῦ ἀντιλήπτορος αὐτοῦ, ὑπὸ τοιαύτην δὲ ἰδιότητα συντάττονται καὶ παρ' αὐτῶν.[3])

Ἀποποιουμένου τοῦ ἀντιλήπτορος νὰ συναινέσῃ δὲν ἀναπληροῦται ἡ τούτου συναίνεσις ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ὑπάρχει

---

1) Demolombe VIII. N⁰ 758, 759, Aubry et Rau I. § 139.
2) Demolombe VIII. N⁰ 757, Aubry et Rau I. § 139.
3) Demolombe VIII. N⁰ 753.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λόγος, ὅπως, ἂν ἐπιμένῃ ἀρνούμενος ὁ ἀντιλήπτωρ, ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου. Ἂν τοὐναντίον ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τελῶν ἀπειθῶν εἰς τὴν τούτου συμβουλὴν ἀρνεῖται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὠφέλιμον πρᾶξιν, ἢ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, ἢ νὰ διακόψῃ ἀρξαμένην παραγραφήν, δὲν ἐνεργεῖ ἀντ' αὐτοῦ ὁ ἀντιλήπτωρ οὐδὲν ἕτερον ἔχων δικαίωμα, ἢ νὰ συναινῇ εἰς τὰ πραττόμενα, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀκηδείας, ἣν ἐπιδείκνυσιν ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα περὶ τὴν συντήρησιν καὶ διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὑπάρχει λόγος, ὅπως τὸ δικαστήριον κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀπαγγείλῃ τὴν ἀπαγόρευσιν.[4]) Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐπὶ δικαστικῶν πράξεων ὁ ἀντιλήπτωρ, καταρξαμένης δίκης, ἐν ᾗ παρέστη αὐτός τε καὶ ὁ ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ τελῶν, δύναται, διάδικος ἅπαξ γενόμενος, αὐτὸς καὶ μόνος νὰ ἐνασκήσῃ τὸ ἔνδικον τῆς ἀνακοπῆς καὶ τῆς ἐφέσεως μέσον.[5])

Οὐδὲν ἀποφαίνεται ὁ νόμος περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν συγκρούονται τὰ συμφέροντα τοῦ ἀντιλήπτορος καὶ τοῦ ὑπὸ τοῦτον τελοῦντος, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐπὶ παραπλησίων θεμάτων κρατούντων οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται, ἢ ὁ διορισμὸς εἰδικοῦ τοιούτου ἢ ἡ ἀντικατάστασις.[6])

Ὁ ἀντιλήπτωρ μὴ ἔχων διαχείρισιν οὐδένα δίδωσι λόγον,[7]) παρέχων δὲ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ ἢ ἀρνηθεὶς ταύτην ἐνέχεται, ἐφ' ὅσον ἐν τούτῳ ἐνυπάρχει δόλος ἢ βαρεῖα ἀμέλεια.[8])

Ἀπόφασις ἀπαγορεύσεως καὶ διορισμὸς ἐπιτρόπου.

§ 325. Ἀφ' ἧς κατὰ τὰς περὶ τούτου διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας καταστῇ τελεσίδικος ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἀπόφασις,[1]) διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην

---

4) Demolombe VIII. N⁰ 762, 763, Aubry et Rau I. § 139, Dalloz Interd. N⁰ 304.

5) Demolombe VIII. N⁰ 764, 765, Aubry et Rau I. § 139.

6) Demolombe VIII. N⁰ 714, Aubry et Rau I. § 139.

7) Demolombe VIII. N⁰ 778.

8) Demolombe VIII. N⁰ 779, Aubry et Rau I. § 139, Laurent V. N⁰ 355.

1) Ἡ τε περὶ ἀπαγορεύσεως ὡς καὶ ἡ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀπόφασις ἐντὸς ἡμερῶν δέκα ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας τοιχοκολλᾶται ἐπιμελείᾳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος.[2]) Ἡ τοιαύτη ἐπιτροπεία δοτὴ ἀείποτε κατ' ἐξαίρεσιν χωρεῖ ἐκ τοῦ νόμου ἐν μόνῳ τῷ θέματι τοῦ ἀνδρός, ὅστις αὐτοδικαίως καλεῖται ὡς ἐπίτροπος τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου, ἐνῷ ἡ γυνὴ δὲν καλεῖται αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ ἀπηγορευμένου ἀνδρός, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον κατ' ἐξαίρεσιν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον καίτοι ἀνίκανον ὡς γυναῖκα. Ἀνὴρ ἀνήλικος, ἀπηγορευμένος ἢ ἐν διαστάσει ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης τελῶν δὲν καλεῖται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου.[3])

Ἐκτὸς τῶν συζύγων, ἀνιόντων καὶ κατιόντων οὐδεὶς ἕτερος ὑποχρεοῦται νὰ παραμείνῃ ὑπὲρ δεκαετίαν ἐπίτροπος ἀπηγορευμένου, πληρωθείσης δὲ ταύτης ὑπάρχει λόγος ἀπαλλαγῆς.

Περὶ πάντων τῶν λοιπῶν κρατεῖ ὡς πρὸς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀπηγορευμένων ὅ,τι καὶ περὶ ἐπιτροπείας ἀνηλίκων.

Ἀποτελέσματα ἀπαγορεύσεως.

§ 326. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας. Ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος δίκη ἀφορᾷ εἰς τὴν τοῦ

τοῦ ἐπισπεύδοντος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν τῆς διαμονῆς τοῦ ἀπαγορευθέντος ἢ ὑπὸ ἀντιλήπτορα τεθέντος καὶ εἰς τὰ συμβολαιογραφεῖα τῆς περιφερείας τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου, δημοσιεύεται δὲ καὶ διὰ τοῦ φύλλου τῆς κυβερνήσεως τοῦ διὰ δικαστικὰς κοινοποιήσεις ὡρισμένου. Ἡ μὴ τήρησις τῶν διατυπώσεων τούτων δὲν παρακωλύει τὰ ἐκ τῆς ἀποφάσεως ἀποτελέσματα ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς καὶ πρὸ τῆς τελεσιδικίας. Ἄρθρ. 124. Ἀλλ' οὐχ ἧττον οἱ ἐν καλῇ πίστει διατελοῦντες τρίτοι ζημιούμενοι ἕνεκα τῆς μὴ τηρήσεως τῶν διατυπώσεων τῆς δημοσιεύσεως δύνανται νὰ ζητήσωσιν ἀποζημίωσιν κατὰ τῶν παραλειψάντων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατυπώσεων. Demolombe VIII. Nº 550, Aubry et Rau I. § 125 not. 28.

2) Τὸ ἄρθρον 123 παραπέμπει εἰς τὸ 22 μόνον πρὸς τὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου καὶ παρεπιτρόπου, ἀλλὰ διορισθέντος ἅπαξ ἐπιτρόπου καὶ ἐκλείψαντος τούτου διορίζεται ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει προσωρινὸς ἐπίτροπος παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ τοῦ εἰσαγγελέως κατὰ τὸ ἄρθρον 649 τῆς πολ. δικονομίας. Ὅρα ἀνωτέρω § 322.

3) Demolombe VIII. Nº 568, 569, Aubry et Rau I. § 126.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προσώπου κατάστασιν, διὸ καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως δεδικασμένον ἀποτελεῖ τοιοῦτον οὐ μόνον ὡς πρὸς τοὺς διαδίκους, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας, διότι δὲν δύναται τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἱκανὸν μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς πρὸς τὰ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως γενόμενα ἀνίκανον δὲ διὰ τὰ μετὰ τὴν τελεσιδικίαν, δι' ἧς βεβαιοῦται, ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀνικανότητος προϋπῆρχε τῆς τελεσιδικίας. Τὸ συμφέρον τοῦ νοσοῦντος τὰς φρένας εἶναι ὑπέρτερον πάσης ἄλλης σκέψεως, ὡς τοιοῦτο δὲ καὶ ὅλως ἀνεξάρτητον τῆς τηρήσεως τῶν περὶ δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως διατυπώσεων.[1])

Ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἄκυρος πᾶσα μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως πρᾶξις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου.

Ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου τοσοῦτῳ αὐστηρῶς ἀπαγγελλομένη ἀκυρότης εἶναι συνέπεια τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως, ἐξ ἧς νόμιμον ἀποτελεῖται τεκμήριον, ὅτι ἡ πρᾶξις ἐγένετο παρ' ἀνικάνου λόγῳ πνευματικῆς νόσου, οὕτω δ' ἀποτέμνεται σκανδαλώδης συζήτησις μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου τὴν ἔρευναν, ἂν κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως ὁ ἀπηγορευμένος διετέλει ἐν ὑφέσει τοῦ πάθους.[2]) Τὰ οὕτως ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου γενόμενά εἰσιν ἄκυρα ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι παρ' ἀνικάνου ἐγένοντο, ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης ἂν προσεγένετο ἐντεῦθεν ζημία.[3])

Περὶ τῆς ἀκυρότητος τῶν πράξεων τῶν ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου γενομένων ἄλλαι κρατοῦσιν ἀρχαὶ κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον ὡς ἐκ τῶν εἰδικῶν αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἐπιτρεπουσῶν τὴν ὑπὸ τῶν συναλλαξαμένων τρίτων προσβολὴν τῶν τοιούτων πράξεων.[4]) Ἡ

---

1) Ὅρα ἀνωτέρω § 325 σημ. 1. Μεταρρυθμιζομένης κατ' ἔφεσιν τῆς ἀποφάσεως ἀνατρέπονται καὶ τὰ τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως ἀποτελέσματα περὶ ἀπαγορεύσεως καὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος. Dalloz, Interd. Nº 198, Καλλιγᾶς 4 § 391.

2) Demolombe VIII. Nº 627—629, Aubry et Rau I. § 127, Laurent V. Nº 304.

3) Demolombe VIII. Nº 627.

4) Γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 1125, 1304, 1338. Demolombe VIII. Nº 627, 628, Aubry et Rau I. § 127, Laurent V. 306, 307 σχετικὴν ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρθρων χαρακτηριζόντων τὴν ἀκυρότητα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετὰ τοῦ ἀπηγορευμένου δικαιοπραξία τελεῖται μετὰ προσώπου ἐστερημένου τῆς πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητος καθὸ μὴ δυναμένου νὰ ἔχῃ ἰδίαν ἐκ τοῦ νόμου βούλησιν, ὡς τοιαύτη δὲ κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν κρατοῦν δίκαιον ὡς ἐκ τῆς ἐλλειπούσης συναινέσεως εἶναι ἀφ' ἑαυτῆς ἄκυρος μὴ ἀπαιτουμένης δικαστικῆς πρὸς τοῦτο ἀποφάσεως.[5])

Σπουδαιότερον τὸ ζήτημα, περὶ οὗ καὶ μεγάλη τῶν συγγραφέων ἡ ἔρις, ἂν ἄκυροι πᾶσαι ἐν γένει αἱ πράξεις τοῦ ἀπηγορευμένου αἱ ἐν ὑφέσει τοῦ πάθους γενόμεναι. Ἡ τῶν ἀρχαιοτέρων θεωρία διδασκόντων, ὅτι μὴ διακρίνοντος τοῦ νόμου ἀνίκανος πρὸς πᾶσαν ἐν γένει πρᾶξιν ὁ ἀπηγορευμένος, διότι καὶ δυσδιάκριτα τὰ φωτεινὰ διαλείμματα, καθ' ἃ ἀναλάμπει ἡ ἐνέργεια τοῦ λογικοῦ,[6]) ἀπεδοκιμάσθη ὡς οὐδὲν ὑπὲρ ἑαυτῆς ἔχουσα νομικὸν ἐπιχείρημα. Ὁ ἀκριβέστερον ἀναλύων τὴν διάταξιν ἀνευρίσκει, ὅτι ἰδία πρόκειται κατηγορία πράξεων, ἃς ὁ νόμος κηρύττει ἀκύρους μὴ ἀνεχόμενος τὴν συζήτησιν, ἂν ἐν ὑφέσει τοῦ πάθους ἐτελέσθη ἡ δικαιοπραξία. Ὁ ἀπηγορευμένος τελεῖ ὑπὸ ἐπίτροπον τῆς τούτου ἐπιτροπείας ἐπὶ πᾶσιν ἀφομοιουμένης πρὸς τὴν τοῦ ἀχειραφέτου ἀνηλίκου, ὃν ὁ ἐπίτροπος ἐκπροσωπεῖ κατὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἢ τὴν περιουσίαν, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι ἐκτὸς τῶν πράξεων τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν προσωπικὴν κατάστασιν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἀνάγονται εἰς τὴν περιουσίαν, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐνεργοῦνται καὶ δι' ἀντιπροσώπου. Ἀλλὰ παρὰ ταύτας εἰσὶ καὶ πράξεις[7]) μὴ εἰς διοίκησιν περιουσίας ἀναγόμεναι καὶ ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν φύσεως μὴ δυνάμεναι νὰ ἐνεργηθῶσι δι' ἀντιπροσώπου, περὶ ὧν δὲν κρατεῖ ἡ ἐν τῷ περὶ ἀπαγορεύσεως νόμῳ ἀρχή,[8]) ἀλλ' οἱ εἰδικῶς τὰ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τούτων διέποντες ὁρισμοί.[9])

---

5) Ὡς φρονεῖ Καλλιγᾶς 4 § 391 ἀκολουθῶν τοὺς γάλλους ἑρμηνευτάς.

6) Οὕτω φρονοῦσι Toullier I. Nº 502, V. Nº 57, Delvincourt I. σ. 55 not. 1, Duranton II. Nº 27, 54, III. Nº 759, Marcadé I. art. 146.

7) Οἷον γάμος, υἱοθεσία, ἀναγνώρισις φυσικοῦ τέκνου, καὶ διαθήκη, περὶ ἧς εἰδικῶς Κληρονομ. Δίκαιον § 186.

8) Ἤτοι τὰ ἐν ἄρθρῳ 124.

9) Demolombe VIII. Nº 633—647, Aubry et Rau I. § 127.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ κρατοῦντος δικαίου ἀρχῆς, καθ' ἣν ἐν ὑφέσει τοῦ πάθους ἀργεῖ τὸ λειτούργημα τοῦ κηδεμόνος, ὑφ' ὃν τελεῖ ὁ πάσχων, τὰ δ' ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ γενόμενα ἔρρωνται ὡσεὶ παρὰ σωφρονοῦντος τελεσθέντα,[10]) μᾶλλον ἁρμόζουσα ἡ λύσις, καθ' ἣν αἱ τῆς τοιαύτης κατηγορίας πράξεις ἰσχυραὶ ἐν διαλείμματι ἐχεφροσύνης γενόμεναι.

Περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τῶν ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου, ἀλλὰ φερόντων χρόνον συνταξεως προγενέστερον τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως ἐδιδάχθη ἡ θεωρία.[11]) ὅτι τούτου καὶ μόνου ἕνεκεν ἄκυρον τὸ ἔγγραφον, διότι ἄλλως ματαιοῦται ἡ προστασια τοῦ νόμου. Τὴν θεωρίαν ταύτην ὡς ὅλως αὐθαίρετον ἀπεδοκίμασαν οἱ ἑρμηνευταὶ δογματίζοντες, ὅτι τὸ ἔγγραφον δὲν στερεῖται ὡς πρὸς τὸν ὑπογράψαντα βεβαίας χρονολογίας, ὅστις βαρεῖται τῇ ἀποδείξει τῆς προχρονολογήσεως.[12])

Πράξεις πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως.

§ 327. Τὰ τὴν ἀπαγόρευσιν προκαλέσαντα αἴτια προηγοῦνται ἀείποτε τῆς περὶ ταύτης ἀποφάσεως, τὸ δὲ δικαστήριον ἐπιλαμβάνεται μετὰ τὴν τούτων ἐκδήλωσιν βεβαιοῦν διὰ τῆς ἀποφασεως αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν τῆς πνευματικῆς νόσου τῆς ἐπαγομένης κατὰ νόμον τὴν ἀπαγόρευσιν. Ὡς ἐκ τούτου πολὺ ἀπησχόλησε τὸν νομοθέτην τὸ ζήτημα περὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τῶν γενομένων πρὸ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφασεως, διότι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς διὰ τῆς περὶ ταύτης ἀποφάσεως βάσιμοι ἐκ τῶν ὑστέρων ἐγείρονται ὑπόνοιαι, ὅτι καὶ τὰ πρὸ ταύτης τελεσθέντα οὐχὶ παρ' ἐχέφρονος ἐγένοντο καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν δύνανται νὰ παραμείνωσιν ἰσχυρά, ἀφ' ἑτέρου ἀνακύπτει τὸ δικαίωμα τῶν καλῇ τῇ πίστει συναλλαξαμένων τρίτων, ὅπερ ὁ νόμος ὀφείλει νὰ σεβασθῇ.

Ὅθεν ὅπως πάντα ἁρμονικῶς συμβαδίσωσιν, ἐκύρωσε καὶ ὁ

V. § 464, Laurent V. Nº 308—310, ὁμοφωνοῦντας ἐν τοῖς πλείστοις, ὅτι ἰσχυραὶ αἱ τοιαῦται πράξεις ἐν ὑφέσει τοῦ πάθους γενόμεναι.

10) § 1 Inst. (2, 12), L. 6 C. (5, 70).

11) Οὕτως ἡ γαλλικὴ νομολογία. Dalloz, Interd. Nº 220.

12) Aubry et Rau I. § 127, Laurent V. Nº 320, 321.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡμέτερος νόμος τὴν τοῦ γαλλικοῦ κώδικος ἀρχήν, καθ' ἣν αἱ πρὸ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως πράξεις δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν ἄκυροι, ἐάν, καθ' ὃν ἐγένοντο χρόνον, ἦν ὁμολογουμένως γνωστὴ ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως, ἢ ἐὰν ὁ μετὰ τοῦ ἀπαγορευθέντος συναλλαχθεὶς ἐγίνωσκε τὴν αἰτίαν τῆς ἀπαγορεύσεως.[1]) Αἱ τοιαῦται πράξεις δὲν εἶναι ἐκ τούτου καὶ μόνου ἄκυροι ἀλλ' ἀκυρώσιμοι, καθόσον, συντρέχοντος ἑνὸς τῶν ὅρων τοῦ νόμου, εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ ἀπόκειται ἐκτιμῶντος τὰ καθ' ἕκαστον γεγονότα, ἰδίως δὲ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς πράξεως κατάστασιν τοῦ ἀπηγορευμένου, ἂν τουτέστιν ἐν ἐξάψει ἢ ὑφέσει τοῦ πάθους διετέλει, νὰ κηρύξῃ ἄκυρον τὴν δικαιοπραξίαν.

Κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄκυροι αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως πράξεις, ἐὰν ἡ ταύτης αἰτία ἢ ἦν ὁμολογουμένως γνωστή, ὅτε δὲν συγγιγνώσκεται ὁ συναλλαξάμενος προβάλλων ἄγνοιαν τῶν ὁμολογουμένως γνωστῶν, ἢ ἡ μὴ οὖσα ὁμολογουμένως τοιαύτη ἦν ἐν τούτοις γνωστὴ τῷ συναλλαξαμένῳ, ὅστις τούτου ἕνεκεν ἐν κακῇ διατελῶν πίστει οὐδεμιᾶς χρῄζει προστασίας.[2])

Κατὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην διάταξιν, κρατοῦσαν ἐπὶ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος,[3]) ἡ πρᾶξις παρὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κοινοῦ δικαίου δύναται νὰ κηρυχθῇ ἄκυρος ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐκ μόνου τοῦ λόγου τῆς ὁμολογουμένης γνωστῆς αἰτίας τῆς ἀπαγορεύσεως ἢ τῆς γνωστῆς τοιαύτης τῷ συναλλαξαμένῳ ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης. Εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἀρκούμενος ὁ νόμος ἀποτέμνει πᾶσαν ἄλλην συζήτησιν μὴ ἐπιβάλλων εἰς τὸν αἰτοῦντα τὴν ἀκύρωσιν τῆς πράξεως τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι καθ' ὃν συνηλλάχθη χρόνον, διετέλει ἐν καταστάσει πάθους ἀποκλείοντος τὴν συναίνεσιν, διότι τὸ ἐκ τῶν ὑστέρων διὰ τῆς

---

1) Τὸ δεύτερον τοῦτο εἶναι προσθήκη τοῦ ἡμετέρου νόμου μὴ ὑπάρχουσα ἐν ἄρθρῳ 503 τοῦ γαλλ. κώδ., ἐλήφθη δ' ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῶν συγγραφέων.

2) Duranton III. Nº 777, Aubry et Rau I. § 127, Laurent V. Nº 315, οἵτινες ἐν ἐλλείψει ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἐρίζουσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἀρκῇ μόνη ἡ γνῶσις τῆς αἰτίας, ἢ δέον νὰ ἀποδειχθῇ παραφροσύνη κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελέσεως τῆς πράξεως.

3) Ὅρα ἀνωτέρω § 323.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως δημιουργούμενον τεκμήριον τοῦ νόμου περὶ τῆς πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἀνικανότητος τοῦ ἀπαγορευθέντος ἐνεργεῖ ἀναδρομικῶς καὶ ἐν τούτῳ τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς διατάξεως.[4])

Οὐδ' αὐτὸ τὸ δεδικασμένον διαφεύγει τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀκυρότητα, διότι καὶ τοῦτο εἶναι πρᾶξις, ἤτοι δικαστικὸν συνάλλαγμα καταρτιζόμενον διὰ τῆς ἐν τῇ δίκῃ συμπράξεως τοῦ ἀπαγορευθέντος, οὗ ἕνεκεν οὐδὲν συνηγορεῖ, ὅπως παρὰ τὸν κανόνα ὑπάρξῃ ἐξαίρεσις ὑπὲρ τοῦ δεδικασμένου.[5])

Τὸ ἄκυρον τῶν πράξεων ὡς γενομένων πρὸ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως ἐπικαλεῖται οὐ μόνον ὁ ἀπαγορευθεὶς ἀνανήψας ἢ οἱ ἐκπροσωποῦντες αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συναλλαξάμενος, διότι ὁ δικαστὴς ἀπαγγέλλει τὴν ἀκυρότητα βεβαιωθείσης πρότερον τῆς ὁμολογουμένης ἢ καὶ μόνῳ τῷ συναλλαξαμένῳ γνωστῆς αἰτίας τῆς ἀπαγορεύσεως, ἐξ ἧς τὸ τεκμήριον. ὅτι ἐν ὥρᾳ πάθους ἀποκλείοντος τὴν συναίνεσιν ἐτελέσθη ἡ πρᾶξις, οὗ ἕνεκα καὶ αὐτὸς ὁ συναλλαξάμενος δύναται νὰ αἰτήσηται παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὴν ἀκύρωσιν τῆς πράξεως ἔκ τινος τῶν λόγων τούτων, ἐὰν ἐν καλῇ διετέλει πίστει.[6])

Ἡ διαταξις τοῦ νόμου, καθ' ἣν ἕνεκα τινος τῶν ἐν αὐτῷ λογων αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως πράξεις δύνανται νὰ ἀκυρωθῶσιν, εἶναι ὅλως ἐξαιρετικὴ καὶ ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον τῆς κηρυχθείσης ἀπαγορεύσεως. Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι μὴ κηρυχθείσης τῆς ἀπαγορεύσεως ἀργεῖ ἡ διάταξις,[7]) ὁ δὲ προτείνων τὴν ἀκυρότητα τελεῖ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ κοινοῦ δικαίου ὀφείλων νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι, καθ' ὃν χρόνον ἐτελέσθη ἡ πραξις, διετέλει ὡς ἐκ τοῦ

---

4) Demolombe VIII. N⁰ 651, 652, Aubry et Rau I. § 127 σ. 523, Laurent V. N⁰ 313, 314.

5) Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ δικαστὴς ἄλλως θέλει κρίνει, ἂν τελεία ἐγένετο ὑπεράσπισις. Demolombe VIII. N⁰ 658, Dalloz, Interd. N⁰ 210, Laurent V. N⁰ 317 εἰς τὴν ἀντίθετον ἀποκλίνοντα γνώμην.

6) Demolombe VIII. N⁰ 653, Laurent V. N⁰ 319 ὁμοφωνοῦντα ἐν μόνῳ τῷ θέματι, καθ' ὃ ἀπαγορευθεὶς ὡς ἐκ τοῦ πάθους δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ συναίνεσιν.

7) Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 125 ἀκυρότης. Περὶ τῶν κληρονόμων ὁρίζει τὸ ἑπόμενον ἄρθρον 126 περὶ οὗ ἐν § 328 ὁ λόγος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παθους ἐν καταστάσει ἀποκλειούσῃ τὴν συναίνεσιν, διότι μὴ ὑπαρχούσης ἀποφάσεως περὶ ἀπαγορεύσεως βεβαιούσης τὴν ὁμολογουμένως ἢ τῷ συναλλαξαμένῳ μόνῳ γνωστὴν αἰτίαν, δὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν ὑστέρων περὶ τῶν πρότερον τεκμήριον τοῦ νόμου, ἡ δὲ διάταξις ὡς ὅλως ἐξαιρετικὴ χωρεῖ ἐπὶ μόνου τοῦ θέματος τῆς κηρυχθείσης ἀπαγορεύσεως.[8])

Πράξεις τοῦ ἀποβιώσαντος.

§ 328. Εἰδικῶς ὥρισεν ὁ νόμος περὶ τῆς τύχης τῶν πράξεων τοῦ φρενοβλαβοῦς, ὅστις ἀπεβίωσε χωρὶς νὰ προσβάλῃ ταύτας.

Τὸ δικαίωμα τῶν κληρονόμων, ὅπως προσβάλωσι τὰς πράξεις ταύτας, δὲν ἀρνεῖται ὁ νόμος, ἀλλ' ὑποβάλλει εἰς περιορισμοὺς δικαιολογουμένους ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, διότι οὔτε ὁ πασχων παρών, ὅπως χορηγήσῃ τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας, οὐχὶ δὲ καὶ συγγνωστὴ ἡ ἀμέλεια τῶν κληρονόμων μὴ προκαλεσάντων τὴν ἐν ζωῇ τοῦ πάσχοντος ἀπαγόρευσιν ἀλλὰ νῦν μετὰ θάνατον καταγγελλόντων τὰς πράξεις αὐτοῦ ὡς παρὰ νοσοῦντος γενομένας.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ νόμος τὴν ὑπὸ τῶν κληρονόμων προσβολὴν τῶν πράξεων τοῦ τελευτήσαντος ὡς ἐν καταστάσει φρενοβλαβείας γενομένων ἐπιτρέπει ἐν τοῖς ἑξῆς θέμασιν.

α') Ἐὰν ἐν ζωῇ τοῦ νοσοῦντος ἀπηγγέλθη ἡ ἀπαγόρευσις, ἢ προεκλήθη μὲν πρὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ δὲν ἀπηγγέλθη πρὸ τούτου. Ἂν ἐν ζωῇ τοῦ ἀπαγορευθέντος ἀνεκλήθη ἡ ἀπαγόρευσις, αἱ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῆς χειραφεσίας πράξεις δὲν προσβάλλονται ὑπὸ τῶν κληρονόμων, διότι καὶ ἀπρεπὲς καὶ ἐπικίνδυνον θεωρεῖ ὁ νόμος τὴν περὶ φρενοβλαβείας συζήτησιν, καθ' ἣν περίπτωσιν τὸ πρόσωπον ἀπεβίωσεν ἀρθείσης τῆς ἀπαγορεύσεως, οὗ ἕνεκα τῆς πλήρους ἀπέλαυεν ἱκανότητος. Ὡς μὴ γενομένη λογίζεται καὶ ἡ ἀπορριφθεῖσα ἢ ἐγκαταλειφθεῖσα αἴτησις περὶ ἀπαγορεύσεως.[1])

---

8) Laurent V. Nº 314. Ὁ Demolombe VIII. Nº 661 ἀποδέχεται τὴν ὀρθότητα τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ μετατρέπει τοῦτο εἰς ζήτημα ἐκτιμήσεως τοῦ δικαστοῦ. Ὅρα καὶ Aubry et Rau I. § 127.

1) Demolombe VIII. Nº 669, 671. Ὅρα καὶ Laurent V. Nº 325.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

β') Ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐγένετο, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἀποβιώσας ἐθεραπεύετο ἐν φρενοκομείῳ.[2])

γ') Ἐὰν ἡ ἀπόδειξις τῆς φρενοβλαβείας προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς τῆς προσβαλλομένης πράξεως, ἐπιτρέπεται πάντοτε ἡ προσβολὴ αὐτῆς, κἂν μὴ ἀπηγγέλθη ἢ προεκλήθη ἡ ἀπαγόρευσις. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἐκτιμῶντος τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, εἰς ἃς καθυπεβλήθη ὁ ἀποβιώσας, ἀπόκειται νὰ κρίνῃ, ἂν ἐκ τῆς πράξεως ἀποδείκνυται ἡ φρενοβλάβεια.

Ἀκριβέστερος τοῦ γαλλικοῦ ὁ ἡμέτερος ὥρισεν, ὅτι αἱ διατάξεις αὗται ἔχουσιν ἐφαρμογὴν ἐπὶ μόνων τῶν ἀμφοτεροβαρῶν πράξεων, διότι ὡς ἐκ τῶν ἀμοιβαίων παροχῶν χρῄζουσι μείζονος προστασίας τὰ δικαιώματα τῶν μετὰ τοῦ ἀποβιώσαντος συναλλαξαμένων. Ἐπὶ πράξεων ἐκ χαριστικῆς αἰτίας, οἷον δωρεῶν καὶ διαθηκῶν, ὁ καθ' οὗ ζητεῖται ἡ ἀκύρωσις, ἀγωνίζεται ἁπλῶς περὶ κέρδους, διότι εἰς οὐδεμίαν καθυπεβλήθη ὑποχρέωσιν, οὗ ἕνεκεν ἡ τῶν τοιούτων πράξεων ἀκύρωσις εἰς οὐδένα ὑποβάλλεται περιορισμόν, τοῦ κύρους τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς διαθήκης ἠρτημένου ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν φρενῶν ἐν τῇ ὥρᾳ, καθ' ἣν καταρτίζεται ἡ δωρεὰ ἢ ἡ διαθήκη.[3])

Διοίκησις περιουσίας ἀπηγορευμένου.

§ 329. Περὶ τῆς διοικήσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμένου κρατεῖ κατ' ἀρχὴν ὅ,τι καὶ περὶ ἀχειραφέτου ἀνηλίκου, ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν ἰδίους ὁ νόμος ἀνέγραψε κανόνας ὑπαγορευομένους ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς τοιαύτης ἐπιτροπείας.

Ὡς καὶ ἐπὶ ἀχειραφέτων ἀνηλίκων οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὁρίζει τὸ ποσὸν τῆς ἐτησίας δαπάνης καὶ τὸ ποσόν, ἀφ' οὗ ὁ ἐπίτροπος καθίστησι παραγωγὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀπαγορευθέντος χρήματα. Ἐπὶ ἀπηγορευμένου εἰδικῶς ὁ νόμος ὁρίζει, ὅτι τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ πρωτίστως γίγνεται χρῆσις πρὸς περίθαλψιν καὶ ταχεῖαν αὐτοῦ θεραπείαν. Εἰς τοῦτο

---

2) Τὰ τῶν φρενοκομείων ἐκανονίσθησαν δι' εἰδικοῦ νόμου τῆς 22 Μαρτίου 1862.

3) Demolombe VIII. Nº 673, 674, Aubry et Rau VII. § 648.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ μόνον ἠρκέσθη ὁ νόμος οὐδὲν ὁρίσας περὶ τοῦ τρόπου τῆς περιθάλψεως καὶ θεραπείας. Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον[1]) τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀποβλέπον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ πάσχοντος καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὁρίζει, ἂν ἡ θεραπεία γενήσεται ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἢ εἰδικῷ θεραπευτηρίῳ. Ὁ ἡμέτερος οὐδὲν ἀποφαίνεται, ἐξ οὗ δῆλον, ὅτι τὰ περὶ τούτου ἀφίενται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιτρόπου.

Ἐὰν ἀνεπαρκῆ τὰ ἔσοδα πρὸς περίθαλψιν καὶ θεραπείαν τοῦ ἀπηγορευμένου γενήσεται καὶ τῶν κεφαλαίων χρῆσις, κατὰ τὸν αὐτόν, ὡς καὶ ἐπὶ ἀχειραφέτων ἀνηλίκων τρόπον.

Ἐνῷ οὐδὲν περὶ συστάσεως προικὸς ὑπὲρ ἀχειραφέτων καὶ χειραφέτων ἀνηλίκων ὥρισεν ὁ νόμος, τοὐναντίον ῥητῶς διέταξε κατὰ μίμησιν τοῦ γαλλικοῦ,[2]) ὅτι ἡ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμένου προῖξ χάριν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τέκνου ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ γνώμην τοῦ συμβουλίου[3]) ἀκουσθέντος καὶ τοῦ εἰσαγγελέως. Κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ προκαταβολῆς κλήρου, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος περὶ προικὸς μόνον ἀποφαίνεται, οὗ ἕνεκεν οὔτε προγαμιαία δωρεά, οὔτε προκαταβολὴ κλήρου πρὸς ἀποκατάστασιν τέκνου δίδοται ἄνευ γνώμης συμβουλίου καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Τὰ ἀχειράφετα ἀνήλικα τέκνα τοῦ ἀπηγορευμένου δὲν διατελοῦσιν ὑπὸ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐπίτροπον, ἀλλ' εἰ μὲν ζῇ ἡ μήτηρ, ἐνασκεῖ αὕτη τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀναπληροῦσα τὸν κωλυόμενον πατέρα, εἰ δὲ δὲν ζῇ ἡ μήτηρ, ἢ ζῶσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐνασκήσῃ πατρικὴν ἐξουσίαν, διατελοῦσιν ὑπὸ ἐπιτροπείαν κατὰ τὰς περὶ ταύτης διατάξεις.

Ἐφ' ὅσον ὁ προσωρινὸς διαχειριστὴς διεχειρίσατο περιουσίαν,

---

1) Ἄρθρ. 510, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον 31 ἄνευ τῆς προσθήκης τοῦ γαλλικοῦ περὶ τῆς θεραπείας τοῦ ἀπηγορευμένου.

2) Γαλλ. κώδ. ἄρθρ. 511. Ὅρα ἀνωτέρω § 280.

3) Τοιοῦτον εἶναι τὸ τῆς κατοικίας τοῦ ἀπηγορευμένου. Demolombe VIII. Nº 590. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ περὶ ἐγγόνων τοῦ ἀπηγορευμένου, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ὑφίστανται πρὸς σύστασιν προικὸς ὑποχρεώσεις. Demolombe VIII. Nº 586, Aubry et Rau I. § 126 σ. 521. Ὅρα ἀνωτέρω § 101.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀφειλει λόγον ταύτης, ὃν δίδωσι τῷ ἐπιτρόπῳ, ἂν μὴ αὐτὸς ὁ διαχειριστὴς καὶ ὁ ἐπίτροπος.[4])

Ἄρσις ἀπαγορεύσεως.

§ 330. Ἅμα ἐκλείψωσι τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα τὴν ἀπαγόρευσιν, ἤτοι ἡ πνευματικὴ νόσος ἡ ἀποκλείουσα τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, οὐδεὶς πλέον ὑφίσταται λόγος ἀπαγορεύσεως, διὸ καὶ αἴρεται αὕτη. Ὡς ἡ ἀπαγόρευσις οὕτω καὶ ἡ ἄρσις αὐτῆς ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ βεβαιωθέντος πρότερον, ὅτι κατέπαυσεν ἡ νοσηρὰ κατάστασις καὶ ἀνέλαμψεν ὁ λόγος.

Οἱ συγγενεῖς, ὁ σύζυγος τοῦ νοσοῦντος, ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος, οἷς δίδοται τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι καὶ τὴν ἄρσιν αὐτῆς. Ὁ νόμος παρῆλθεν ἐν σιγῇ τὸ ζήτημα, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ ἀπηγορευμένος δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως, ἀλλ' οὐχ ἧττον οὐδὲν λογικώτερον, ἢ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἀπηγορευμένος τοῦ αὐτοῦ ἀπολαύει δικαιώματος προσερχόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ μετὰ γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου[1]) καὶ ζητῶν τὴν ἐλευθέραν ἐνάσκησιν τῶν ἀστικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων.[2]) Ἡ περὶ ἄρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως αἴτησις ἀπευθύνεται κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτου δὲν καθίσταται ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις, διότι κα~ τὴν περὶ ταύτης διαδικασίαν δὲν ὑπαρχει ἐναγόμενος.[3])

Τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ περὶ ἄρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως αἰτήσει κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἢ αἴρει τὴν ἀπαγόρευσιν καθ' ὁλοκληρίαν, ἢ διορίζει ἀντιλήπτορα, ἐὰν πεισθεται, ὅτι διφορουμένη φρενῶν κατάστασις παραμένει.[4])

---

4) Demolombe VIII. N⁰ 582.

1) Διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 133 ὡς πρὸς τὴν ἄρσιν τηροῦνται αἱ αὐταί, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν διατυπώσεις τῶν ἄρθρων 115—120.

2) Demolombe VIII. N⁰ 678. Aubry et Rau I. § 126 σ. 521. Ἀντιδοξεῖ Laurent V. N⁰ 330 διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν ἀναφέρεται ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ.

3) Οὕτως ἔλυσε τὸ ζήτημα ἡ νομολογία. Demolombe VIII. N⁰ 679, 680, Laurent V. N⁰ 331.

4) Laurent V. N⁰ 335.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς περὶ ἄρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς, ἀφ' ἧς καὶ ὁ ὑπὲρ ἀπαγόρευσιν τελῶν κτᾶται τῆς πλήρους κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἱκανότητος, μὴ ἀπαιτουμένης τοιχοκολλήσεως τῆς ἀποφάσεως, διότι ὡς πρὸς τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως περιττὴν ἐθεώρησε ὁ νόμος τὴν τοιαύτην διατύπωσιν.[5])

Νομίμως ἀπηγορευμένοι.

§ 331. Ἕτερον εἶδος ἀπαγορεύσεως εἶναι ἡ ἐκ τοῦ νόμου ἀπαγγελλομένη ὡς ἄμεσος συνέπεια τῆς καταγνωσθείσης ποινῆς. Κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ἡ τοῦ θανάτου καὶ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν ποινὴ ἐπάγεται πολιτικὸν θάνατον, ἡ δὲ εἰς πρόσκαιρα δεσμὰ ἢ εἰρκτὴν τὴν νόμιμον ἀπαγόρευσιν, διοριζομένου κηδεμόνος πρὸς διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμένου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ποινῆς.[1])

Τὸν πολιτικὸν θάνατον κατήργησε καὶ ψήφισμα τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως καὶ τὸ σύνταγμα,[2]) ἀντ' αὐτοῦ δὲ διὰ τοῦ ψηφίσματος εἰσήχθη ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις. Ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις ἄρχεται ὡς καὶ ἡ δικαστική, ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσίδικος ἡ ἀπόφασις ἡ καταγιγνώσκουσα ποινὴν ἐπαγομένην τὴν ἀπαγόρευσιν.[3]) Ἡ ἰδιαιτέρα περὶ δικαστικῆς ἀπαγορεύσεως διάταξις, καθ' ἣν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπαγορεύσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως, δὲν κρατεῖ καὶ ἐπὶ νομίμου ἀπαγορεύσεως, καθ' ἣν τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελέσματα ἄρχονται ἀπὸ τῆς τελεσιδικίας τῆς ἀποφάσεως.[4])

Κατὰ τὴν ῥητὴν περὶ τούτου διάταξιν τοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς συζύγου, νοσήσαντος τοῦ ἀνδρός, κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ δικαστικῆς ἀπαγορεύσεως, ὡς καὶ

---

5) Demolombe VIII. Nº 684, Laurent V. Nº 334.

1) Ποιν. νομ. Ἄρθρ. 7 καὶ 23.

2) Ψ. 31 Ὀκτωβρίου 1862, Συντ. Ἄρθρ. 18.

3) Οὕτως ὁρίζει καὶ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ποιν. νόμου καὶ τὸ ψήφισμα ἐν ἄρθρῳ 2 καὶ τὸ ἄρθρον 134 τοῦ ἀστικοῦ νόμου παραπέμπον εἰς τὸ ἄρθρον 123.

4) Τὸ περὶ τούτου 124ον ἄρθρον δὲν παρατίθεται ἐν ἄρθρῳ 134ῳ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περὶ τῆς μετὰ δεκαετίαν ἀπαλλαγῆς, καὶ συστάσεως προικός. Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας τοῦ νομίμως ἀπηγορευμένου καὶ τῶν πρὸς τοῦτο τηρητέων διατυπώσεων κρατεῖ ὅ,τι καὶ περὶ ἐπιτροπείας τῶν ἀχειραφέτων ἀνηλίκων.

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΑΝΤΙΛΗΠΤΩΡ ΑΣΩΤΟΥ*)

Τίνι δίδοται ἀντιλήπτωρ.

§ 332. Ὁ ἄσωτος ὁ κατασπαταλῶν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ κινδυνεύων νὰ στερηθῇ τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεως δὲν ἐγκαταλείπεται ἀπροστάτευτος. Ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον κηδεμόνος[1]) κατὰ τὸν νεώτερον νόμον, ἐντελέστερον κανονίσαντα τὰ περὶ τούτου, ὁ ἄσωτος τελεῖ ὑπὸ δικαστικὸν ἀντιλήπτορα. Οὐδεὶς περὶ τοῦ ἀσώτου ὁρισμὸς οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ ῥωμαϊκῷ νόμῳ ἀπαντᾷ, διότι τοῦτο εἶναι ζήτημα πραγματικὸν ἀποκείμενον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ὅστις κατὰ λόγον τῆς περιουσίας καὶ τῆς ὑπερμέτρου καὶ ἀσκόπου δαπάνης ἀποφαίνεται, ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις ἀσωτίας δικαιολογοῦσα τὴν τοῦ ἀντιλήπτορος ἐπιμέλειαν.[2])

---

*) 135. Εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀντιλήπτωρ, ἄνευ τῆς συναινέσεως δὲ αὐτοῦ δὲν δύναται ὁ ἄσωτος νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου, νὰ συμβιβάζηται, νὰ δανείζηται, νὰ δέχηται κεφάλαια, νὰ δίδῃ ἐξόφλησιν, καὶ νὰ ἐπιχειρῇ ἀπαλλοτριώσεις.

136. Ὁ περιορισμὸς οὗτος προκαλεῖται παρὰ τῶν ἐχόντων δικαίωμα νὰ αἰτήσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν.—Ἡ περὶ τούτου αἴτησις συζητεῖται καὶ δικάζεται ὡς καὶ ἐπὶ ἀπαγορεύσεως, ἡ δὲ ἄρσις τοῦ περιορισμοῦ γίνεται κατὰ τὰς αὐτὰς διατυπώσεις.

---

1) L. 1 C. (5, 70).

2) Διὸ καὶ ὁ Οὐλπιανὸς λέγει ἐν L. 12 § 2 (26, 5)... tamen sic tractare bona ad se pertinentia, ut, nisi subveniatur his, deducantur in egestatem.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς ἐκ τοῦ πάθους τῆς ἀσωτίας δίδοται ἀντιλήπτωρ οὐ μόνον τῷ ἐνηλίκῳ ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ χειραφέτῳ ἀνηλίκῳ, διότι ἀσφαλίζεται κατὰ τοῦ κινδύνου τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνηλικότητος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀχειράφετον ἀνήλικον τὸν ὑπὸ ἐπίτροπον τελοῦντα δίδοται ἀντιλήπτωρ.[3])

Κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν ἡ ὕπανδρος γυνὴ χρήζει τῆς τοῦ ἀνδρὸς συναινέσεως, οὗ ἕνεκα μειοῦται ὁ ἐκ τῆς ἀσωτίας κίνδυνος, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὴ κρατούσης τῆς ἀρχῆς ταύτης πρόδηλον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἔγγαμος γυνὴ τελεῖ ὑπὸ ἀντιλήπτορα, διότι οὕτω παρακωλύεται ἡ ἐλευθέρα διάθεσις τῶν ἐξωπροίκων αὐτῆς.[4])

Αἴτησις καὶ διορισμὸς ἀντιλήπτορος.

§ 333. Ἡ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος αἴτησις γίγνεται παρὰ τῶν αὐτῶν προσώπων, παρ' ὧν καὶ ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως, ἤτοι παρὰ τῶν συγγενῶν, τοῦ συζύγου τοῦ νοσοῦντος, τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος αὐτοῦ, καὶ τοῦ εἰσαγγελέως ἐξ ἐπαγγέλματος. Αὐτὸς οὗτος ὁ ἄσωτος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν μεταβολὴν τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ὑποβάλλων αἴτησιν περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος, διότι τούτου προπορεύονται πολλὰ πρόσωπα, οἷς δίδοται τὸ τοιοῦτο δικαίωμα, ἐφ' ὅσον δὲ ταῦτα καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς δὲν ὑποβάλλουσιν αἴτησιν περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος, τὴν τοῦ ἀσώτου τοιαύτην δὲν θεωρεῖ ὁ νόμος σπουδαίαν καὶ ἄδολον.[1])

Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως, καθ' ἣν κατὰ τὴν συζήτησιν καὶ ἐκδίκασιν τῆς αἰτήσεως κρατεῖ, ὅτι καὶ περὶ ἀπαγορεύσεως, ἕπεται, ὅτι ἀπαραίτητος ἡ τοῦ συμβουλίου γνώμη καὶ ἡ τοῦ ἀσώτου παρόντος καὶ τοῦ εἰσαγγελέως ἐξέτασις, ἥτις τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαία ἐνταῦθα, καθόσον οὗτος κατὰ πάντα ἐχέφρων θέλει δώσει τὰς δεούσας περὶ τῶν δικανῶν ἐξηγήσεις ἐνδεχόμενον δὲ καὶ νὰ

---

3) Demolombe VIII. N⁰ 695, 696, Laurent V. N⁰ 345.

4) Demolombe VIII. N⁰ 697, Aubry et Rau I. § 138 σ. 564, Laurent V. N⁰ 346.

1) Demolombe VIII. N⁰ 701, 702, Laurent V. N⁰ 344.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δικαιολογήσῃ ταύτας ἀποδεικνύων οὕτως, ὅτι οὐδὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς αἰτήσεως περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος.[2])

Ὁ ἀντιλήπτωρ διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ δὲ περὶ τούτου ἀπόφασις ἐντὸς ἡμερῶν δέκα, ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσίδικος, τοιχοκολλᾶται ὡς καὶ ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως. τῶν αὐτῶν καὶ ἐνταῦθα κρατούντων ὡς πρὸς τὴν παράλειψιν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως.

Ἔργον ἀντιλήπτορος.

§ 334. Ὁ τοῦ ἀσώτου ἀντιλήπτωρ δὲν ἐκπροσωπεῖ αὐτὸν ὡς ὁ ἐπίτροπος κατὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸς ὁ ἄσωτος διαχειρίζεται τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ ἐνεργεῖ, ἀλλ' ἐν ὡρισμέναις πράξεσιν ἀφορώσας εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαθεσιν τῆς περιουσίας δεῖται τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος, διότι αἱ πράξεις αὗται ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐπάγονται μείωσιν ἢ καὶ καταστροφὴν τῆς περιουσίας ἐπιχειρούμεναι παρὰ μόνου τοῦ ἀσώτου ἄνευ τοῦ ἐλέγχου ἑτέρου.

Ὁ γάμος, ἡ υἱοθεσία, ἡ ἀναγνώρισις φυσικοῦ τέκνου, ἡ ἀλλαγὴ κατοικίας εἰσὶ πράξεις εἰς τὸ πρόσωπον ἀναγόμεναι καὶ οὐχὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας, ἃς ὡς τοιαύτας ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ ἄσωτος. Ἡ διαθήκη ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς εἶναι πρᾶξις, ἧς τὸ κῦρος δὲν ἤρτηται ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου συναινέσεως, διὸ καὶ δὲν κατονομάζεται ἐν ταῖς πράξεσι, δι' ἃς ἀπαραίτητος ἡ τοῦ ἀντιλήπτορος συναίνεσις.[1])

Οὐχὶ ἐπὶ πάσης πράξεως ἐκ τῶν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαθεσιν τῆς περιουσίας ἀναγομένων ἀπαιτεῖται διὰ τὸ κῦρος αὐτῶν ἡ συναίνεσις τοῦ ἀντιλήπτορος, ἀλλ' ἐπὶ μόνων τῶν ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ κατονομαζομένων, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ περιπτώσει καὶ πέραν τούτων, διότι ἡ τοῦ νόμου ἀπαρίθμησις εἶναι περιοριστικὴ μὴ ἐπιτρέπουσα τὴν ἐπέκτασιν ἐπὶ τῶν μὴ ῥητῶς ἀναφερομένων, οὐ ἕνεκεν οὐδ' αὐτὸς ὁ δικαστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα διορίζων τὸν ἀν-

---

[2]) Demolombe VIII. N⁰ 706 Aubry et Rau I. § 138 σ. 565, Laurent V. N⁶ 347.

[1]) Ἐνῷ κατὰ τὴν τοῦ Λέοντος Νεαρὰν 39ην ἔγκυρος ἡ διαθήκη ἂν «οὐδέν τι τοῦ ἀσώτου τρόπον ὀφθεῖη ἔχουσα». Κληρονομ. Δίκαιον § 187.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τιλήπτορα ν' ἀπονείμῃ αὐτῷ μείζονα ἢ ἐλάσσονα τῆς ἐκ τοῦ νόμου ἐξουσίας.[2])

Ὁ γαλλικὸς νόμος κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος, εἴτε ἕνεκα διφορουμένων φρενῶν εἴτε ἕνεκεν ἀσωτίας, τὰς αὐτὰς ὁρίζει πράξεις, δι' ἃς ἀπαιτεῖται ἡ τοῦ ἀντιλήπτορος συναίνεσις.[3]) Κατὰ τὸν ἡμέτερον ἐπίσης αἱ αὐταὶ κατ' ἀμφότερα τὰ θέματα ὁρίζονται πράξεις, δι' ἃς ἀπαραίτητος ἡ τοῦ ἀντιλήπτορος συναίνεσις, ἡ μόνη δὲ παραλλαγὴ ὑφίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ ἀντιλήπτορος διφορουμένων φρενῶν ἀπαγορεύεται ἄνευ τῆς τούτου συναινέσεως μόνη ἡ ἀποδοχὴ κεφαλαίων ἐπὶ ἐξοφλήσει, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ἀντιλήπτορος ἀσώτου ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας φύσεως τοῦ ἐλαττώματος ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τούτου οὐ μόνον ἐπὶ ἐξοφλήσεσι κεφαλαίων, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἐν γένει ἐξόφλησιν,[4]) οὗ ἕνεκεν ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα ἄσωτος οὐδὲ τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ εἰσπράττει ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι ὡς ἐπὶ τῆς συναινέσει τοῦ ἀντιλήπτορος καταβολῆς κεφαλαίων ὀφείλει νὰ μεριμνήσῃ οὗτος περὶ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ ἐπωφελοῦς αὐτῶν διαθέσεως, διότι ἄλλως ματαία ἀποβαίνει ἡ πρόνοια τοῦ νόμου,[5]) οὕτω καὶ ἐπὶ καταβολῆς εἰσοδημάτων πρὸς ἄσωτον ὀφείλει ὁ εἰς τοῦτο συναινῶν ἀντιλήπτωρ νὰ φροντίσῃ καὶ περὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν, διότι ἄλλως ἡ διὰ μόνην τὴν καταβολὴν συναίνεσις ἀποβαίνει ἁπλοῦς τύπος ἐστερημένος πάσης σπουδαιότητος.

Ὁ νόμος ἀποτέμνων πᾶσαν συζήτησιν περὶ τοῦ κύρους τῶν πράξεων τῶν γενομένων ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος, ὑφ' ὃν τελεῖ ὁ διφορουμένας ἔχων τὰς φρένας, ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα κατὰ τῶν τοιούτων πράξεων, ἐνῷ οὐδὲν ἀποφαίνεται περὶ τῆς τύχης τῶν πράξεων τοῦ ἀσώτου τῶν γενομένων ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος. Ἐξ οἱουδήποτε λόγου καὶ ἂν παρῆλθεν ἐν σιγῇ ὁ νομοθέτης τὸ ζήτημα, οὐδεμία ἄλλη χωρεῖ

---

[2]) Demolombe VIII. N⁰ 720, Aubry et Rau I. § 140.

[3]) Γαλλ. κώδ. Ἄρθρ. 499 καὶ 513.

[4]) Ἄρθρ. 121 «νὰ δέχηται κεφάλαια ἐπὶ ἐξοφλήσει». Ἄρθρ. 135 «νὰ δέχηται κεφάλαια, νὰ δίδῃ ἐξόφλησιν». Ὅρα καὶ ἀνωτέρω § 323.

[5]) Demolombe VIII. N⁰ 726, Aubry et Rau I. § 140 not. 9.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λύσις, ἢ ὅτι ἄκυροι αἱ πράξεις αἱ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος γενόμεναι ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, ἂν προσεγένετο ἐντεῦθεν ζημία τῷ ἀσώτῳ, διότι οὐδὲν συνηγορεῖ. ὅπως ἐν τῷ περὶ δικαστικοῦ ἀντιλήπτορος θεσμῷ δυαδικὸν εἰσχωρήσῃ σύστημα ἀκυρότητος, ἀλλοῖον μὲν ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ ἔχοντος διφορουμένας τὰς φρένας καὶ ἕτερον ἐπὶ τῶν τοῦ ἀσώτου, καθόσον μάλιστα ὁ ἡμέτερος νόμος ἐκύρωσε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκυρότητος ἐκ μόνου τοῦ λόγου τῆς μὴ τηρήσεως τῶν νομίμων διατυπώσεων καὶ οὐχὶ ὡς ἐκ τῆς προσγιγνομένης ζημίας.[6])

Ἡ τῶν διφορουμένων φρενῶν κατάστασις ὡς καὶ ἡ τῆς ἀσωτίας δὲν εἶναι ἐξωτερικῶς κατάδηλος κατὰ τρόπον οὐδένα λανθάνοντα, ἰδίως δ' ἡ τῆς ἀσωτίας μὴ ἐνυπάρχουσα ἐν ἑκάστῃ μεμονωμένῃ πράξει, ἀλλ' ἐν τῷ ἐλαττώματι τῆς σπατάλης ἐκδηλουμένῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δι' ἀλλεπαλλήλων πράξεων, οὐ ἕνεκα τὰ περὶ ἀπαγορεύσεως κρατοῦντα περὶ τῶν πρὸ ταύτης πράξεων ἀργοῦσιν ἐπὶ τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος.[7])

Περὶ τῶν ἑτέρων πράξεων, καθ' ἃς ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, περὶ τοῦ τρόπου τῆς δηλώσεως ταύτης, ὡς καὶ περὶ πάντων τῶν λοιπῶν κρατεῖ, ὅ,τι καὶ περὶ τοῦ τελοῦντος ὑπὸ ἀντιλήπτορα ὡς ἐκ τῶν διφορουμένων φρενῶν.

Ἄρσις ἀντιλήψεως.

§ 335. Ἡ ἄρσις τῆς δικαστικῆς ἀντιλήψεως χωρεῖ, καθ' ὃν καὶ ἐπάγεται τρόπον καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν διαδικασίαν, ἤτοι ἐπὶ ἀναφορᾷ, ἐν ᾗ ἐπισυνάπτεται γνώμη τοῦ συμβουλίου καὶ μετὰ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐκδιδομένην μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν.

Δι' ὃν ὁ ἀπηγορευμένος διὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἔτι μείζονα λόγον ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτὸς οὗτος να ζητήσῃ τὴν ἄρσιν τοῦ ἐκ τῆς δικαστικῆς ἀντιλήψεως περιορισμοῦ, τὰ δ' ἐκ τῆς ἄρσεως ἀποτελέσματα ἄρχονται ἀπὸ τῆς περὶ ταύτης ἀποφάσεως.[1])

---

6) Ὅρα ἀνωτέρω § 288, 289.

7) Μὴ ἔχοντος ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 125. Ὅρα § 327. Demolombe VIII. Nº 662, 720, Aubry et Rau I. § 140 σ. 575.

1) Demolombe VIII. Nº 774, 686, Aubry et Rau I. § 139 σ. 569.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι διὰ μόνης τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως αἴρεται ἡ ἐκ τοῦ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀνικανότης, δῆλον ὅτι θανόντος τούτου, ἀνακληθέντος, ἢ παραιτηθέντος, δὲν αἴρεται ἡ δικαστικὴ ἀντίληψις, ἀλλ' ἁπλῶς ἀργεῖ ἡ λειτουργία τοῦ ἀντιλήπτορος ἀντικαθισταμένου δι' ἑτέρου ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν αὐτῶν προσώπων. Τὸν διορισμὸν νέου ἀντιλήπτορος αἰτεῖται καὶ αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοιοῦτον τελέσας, διότι ἡ αἴτησις ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὴν βεβαίωσιν καταστάσεως ἀπαιτούσης ἀντίληψιν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκλιπόντος, ὅπως μὴ διακοπῇ ἡ διαχείρισις καὶ παρακωλύηται ἡ ἐπιχείρησις τῶν πράξεων, καθ' ἃς ἀπαραίτητος ἡ τοῦ ἀντιλήπτορος συναίνεσις.[2])

[2]) Demolombe VIII. N⁰ 777. Aubry et Rau I. § 139 σ. 569

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ· — Σελ. 2 στίχ. 32 ἀντὶ «§ 39» § 41. – Σελ. 4 σημ. 1 ἀντὶ «Στρώματ» Στρωματ. – Σελ. 117 ἐν σημειώσει ἀντὶ «Gütterrecht» Güterrecht. – Σελ. 288 στ. 18 ἀντὶ «ἰσχυρὸν,» ἰσχυρὸν – Σελ. 455 σημ. 10 ἀντὶ «Obervormundtschaft» Obervormundschaft. – Σελ. 640. Σημ. 2 ἀντὶ «μόνον πρὸς» μόνον ὡς πρὸς·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΙΝΑΞ ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ

Α

Ἀγορά ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 283, σελ. 560.

Ἀγορασίας ἀρχαὶ ἐπὶ διατετιμημένης προικὸς § 110, σελ. 178.

Ἀγχιστεία § 19, σελ. 28.

Ἀγχιστείας κώλυμα γάμου ἐπ' ἄπειρον ἐν τῇ κατ' εὐθεῖαν γραμμῇ § 20, σελ. 30.

Ἀγχιστείας κώλυμα γάμου ἐκ πλαγίου § 21, σελ. 30.

Ἀγχιστείας κώλυμα γάμου μετὰ τὸν Ἰουστιν. § 22, σελ. 31.

Ἀγχιστείας κώλ. γ. ἐν 5ῳ βαθμῷ § 23, σελ. 32.

Ἀγχιστείας κώλ. γ. ἐν 6ῳ βαθμῷ § 24 σελ. 33.

Ἀγχιστείας κώλ. γ. ἐν 7ῳ βαθμ. § 25, σελ. 36.

Ἀγχιστείας κώλ. γ. ἐκ τριγενείας § 26, 37.

Ἀγωγή. Περὶ προικὸς § 84, σελ. 122 καὶ § 85, σ. 125 καὶ § 86. σελ. 127. Περὶ ὁμολογήσεως προικὸς § 93, σελ. 143. Ἐξ ἐπερωτήσεως περὶ καταβολῆς τῆς προικὸς § 134, σελ. 246. Ἐξ ἐπερωτήσεως περὶ τῆς προικὸς διὰ τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον § 135, σελ. 248. Ἐκδικητικὴ καὶ ὑποθηκικὴ πρὸς ἀνάληψιν τῶν προικῴων § 138, σελ. 260. Περὶ διαζεύξεως § 177, σελ. 344. Τέκνου περὶ ἐπιγνώσεως § 187, σελ. 367. Ἐπιτεχθησομένου § 195, σελ. 389. Ἐκ τοῦ προσπορίσματος § 219, σελ. 437. Τὸ κέρδος διαιροῦσα § 220, σελ. 439. Περὶ τῶν δαπανηθέντων § 221, σελ. 440. Κατὰ κέλευσιν § 222, σελ. 442. Περὶ τῶν ὑπερμέτρων ὑποχρεώσεων τοῦ χειραφέτου § 311 σελ. 616. Ἐκ τῆς διαχειρίσεως § 299. σελ. 592. Μετακινηθέντων § 168, σ. 328.

Ἀγωγῆς ἔγερσις παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 285, σελ. 563.

Ἄδεια ἐπισκόπου πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου § 82, σελ. 57.

Ἀθέμιτος γάμος § 59, σελ. 86.

Ἀθεμίτου γάμου συνέπειαι § 63, σελ. 92.

Ἀθέτησις τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἐπιβαλλομένων τῇ μητρὶ ὡς ἐπιτρόπῳ § 239, σελ. 479.

Αἵματος συγγένεια κώλ. γάμου § 14, σελ. 20.

Αἵρεσις τῶν παραδοθέντων προικῴων εἶναι ὁ γάμος § 113, σ. 185.

Αἱρετικῶν καὶ ὀρθοδόξων γάμος § 42. σελ. 61.

Αἰχμαλωσία λύσις γάμου § 169, σελ. 330.

Ἄκυρα τὰ μεταξὺ ἐπιτρόπου καὶ ἀνηλίκου πρὸ τῆς λογοδοσίας § 298. σελ. 589.

Ἀκύρου γάμου προσβολὴ § 66, σελ. 96.

Ἀκυρότης γάμου § 59. σελ. 86. Ἕνεκα κεκωλυμένου γάμου § 60, σελ. 87. Ὡς ἐκ τῶν περὶ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου § 62, σελ. 90. Ἕνεκα μοιχείας, ἀπαγωγῆς, διαδοχικῆς πολυγαμίας, διαφορᾶς θρησκεύματος § 34, σελ. 48. Ἐλλείψει τῆς συναινέσεως § 62, σελ. 90.

Ἀκυρότης πράξεων συγγενικοῦ συμβουλίου § 253, σελ. 566.

Ἀμοιβαίως ὀφειλόμενον σέβας καὶ πίστις συζύγων § 77, σελ. 111.

Ἀναργυρίας ἔνστασις § 149. σελ. 290.

Ἀναγκαῖα δαπανήματα ἐπὶ ἀποδοτέας προικὸς § 145, σελ. 279.

Ἀνασύστασις λυθέντος γάμου § 178, σ. 346.

Ἀνασυσταθέντος γάμου συνέπειαι § 179, σ. 347.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀνατροφὴ φυσικῶν τέκνων § 302, σελ. 602.

Ἀναπλήρωσις τῆς πατρικῆς προστασίας διὰ τῆς ἐπιτροπείας § 225. σελ. 449.

Ἀνάκλησις χειραφεσίας § 316, σελ. 612.

Ἀνακλήσεως χειραφεσίας ἀποτελέσματα § 317, σελ. 625.

Ἀνατροφὴ ἀνηλίκου § 263, σ. 525.

Ἀνήλικοι κατὰ τὸν νεώτ. νόμ. § 230, σ. 458.

Ἀνίκανοι πρὸς γάμον § 12, σ. 18.

Ἀνικανότης πρὸς γάμον § 60. σελ. 87.

Ἀνικανότης καὶ παῦσις ἐπιτρόπου § 256, σελ. 511.

Ἀνιόντων ἐπιτροπεία § 242, σελ. 485.

Ἀντιδόσει σύστασις προικὸς § 114, σελ. 187.

Ἀντιλήπτωρ. Εἷς διορίζεται § 323, σημ. 1, σελ. 635.

Ἀντιλήπτορος διορισμὸς § 323, σελ. 635.

Ἀντιλήπτορος δήλωσις συναινέσεως § 324, σ. 637.

Ἀντιμισθία ἐπιτρόπου § 300, σελ. 597.

Ἀπαγόρευσις ἀπαλλοτριώσεως προικῴων ἀκινήτων § 120, σελ. 204.

Ἀπαγόρευσις. Εἴδη καὶ λόγοι § 319, σελ. 627.

Ἀπαγορεύσεως αἴτησις § 320. σελ. 631.

Ἀπαγορεύσεως διατυπώσεις καὶ διαδικασία § 321, σελ. 632. Ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὸ κῦρος τῶν πράξεων § 326, σ. 640. Κῦρος πράξεων πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως § 327, σ. 643 Πράξεις ἀποβιώσαντος § 328, σ. 646. Διοίκησις περιουσίας § 329, σ. 647. Ἄρσις ἀπαγορεύσεως § 330, σελ. 649. Ἀπαγόρευσις νόμιμος § 331, σ. 650.

Ἀπαγωγὴ § 34, σελ. 48.

Ἀπαγωγὴ κώλ. γάμου § 35, σ. 51.

Ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἃς κατὰ τὴν ἐπιτροπείαν ἀπέκτησεν οὐχὶ ἐκ τῆς διαχειρήσεως § 296, σ. 585.

Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ἐπιτρόπου § 258, σελ. 516. Ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος § 259, σελ. 518. Ἐξ ἑτέρων λόγων § 260, σ. 519.

Ἀπαλλοτρίωσις τῶν γαμικῶν κερδῶν § 183, σελ. 360.

Ἀπογραφῆς σύνταξις ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου § 267, σελ. 532.

Ἀπόδειξις καταβολῆς τῆς προικὸς § 149, σελ. 290.

Ἀπόδοσις προικὸς § 141, σελ. 261. Προικῴων καρπῶν § 142, σελ. 271. Προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου § 126, σ. 226.

Ἀποδόσεως προικὸς σύμφωνον § 147, σ. 287.

Ἀποδοτέας προικὸς ἀναγκαῖα δαπανήματα § 145, σ. 279.

Ἀποδοτέων προικῴων εὐθύνη τοῦ ἀνδρὸς § 144, σ. 277.

Ἀποδοχὴ καὶ ἀποποίησις κληρονομίας, κληροδοσίας καὶ δωρεᾶς. Παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 281, σ. 557. Παρὰ τοῦ χειραφέτου § 314, σ. 621.

Ἀποζημίωσις τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὰ ὑπὲρ τῆς προικὸς δαπανήματα § 142, σελ. 271.

Ἀπόντος συναίνεσις πρὸς γάμον § 49, σ. 71.

Ἀποποίησις ἐπαχθείσης κληρονομίας σύστασις προικὸς § 97, σελ. 158.

Ἀποτελέσματα § 326, σ. 640.

Ἀπόφασις καὶ διορισμὸς ἐπιτρόπου § 325, σελ. 639.

Ἀπροσπόριστον χρημάτιον § 313, σελ. 419.

Ἀπροσπόριστος προῖξ § 108, σελ. 175.

Ἀρραβὼν § 71. σ. 101.

Ἀστικοῦ Κώδ. νομοσχέδιον. Περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου § 25, σημ. 5, σελ. 37.

Ἀσώτου ἀντιλήπτωρ § 332, σ. 651. Διορισμὸς § 333, σ. 652. Ἔργον αὐτοῦ § 332, σ. 653. Ἄρσις § 335, σ. 655.

Ἀτελὴς υἱοθεσία § 205, σ. 406.

Ἄτυπος τέλεσις γάμου κατὰ Μοδεστῖνον § 79, σελ. 55.

Αὐστηρὸς γάμος § 7, σ. 9.

Αὐστηροῦ γάμου προῖξ § 82· σελ. 117.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

Ἄφεσει σύστασις προικὸς § 96, σελ. 153.

Ἄφεσις κωλύματος γάμου § 65, σελ. 95.

Β

Βάπτισμα κώλυμα γάμου § 30, σελ. 42.

Βία συναίνεσις πρὸς γάμον § 51, σελ. 74.

Γ

Γάμος αὐστηρὸς § 7, σελ. 9. Ἐλεύθερος § 8, σελ. 11. Δεύτερος, τρίτος, τέταρτος § 40, σελ. 57. Μεθ' ἑτεροδόξων § 42, σελ. 61. Βίᾳ, πλάνῃ, δόλῳ τελεσθεὶς § 47, σελ. 69. Ἀθέμιτος § σελ. 86.— Ἄκυρος § 59, σ. 86.

Γάμος δεύτερος. Κοινὰ ἀποτελέσματα δι' ἑκάτερον τῶν συζύγων. § 183, σελ. 360. Παράβασις πενθίμου ἐνιαυτοῦ § 185, σελ. 364. Ἀποτελέσματα ὡς πρὸς μόνην τὴν γυναῖκα § 184 σ. 363.

Γάμου. Ὁρισμὸς § 2, σελ. 3. Σκοπὸς § 3, σελ. 4. Ἔννοια § 4, σελ. 6. Δυαδικὴ φύσις § 6, σελ. 8. Ἐπίδρασις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ γάμου § 9, σελ. 13. Δικαιοδοσία τῆς πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ γάμου § 60, σελ. 17.

Γάμου κωλύματα § 14, σελ. 20 Κατ' εὐθεῖαν § 15, σελ. 22. Ἐκ πλαγίου ἐν τῇ ἀνισοσκελεῖ γραμμῇ. § 16, σελ. 22. Ἐν τῇ ἰσοσκελεῖ γραμμῇ § 17, σελ. 24. Μετὰ τὸν Ἰουστινιανόν § 18, σελ. 35. Ἐξ ἀγχιστείας κατ' εὐθεῖαν γραμμήν § 20, σελ. 30. Ἐκ πλαγίου § 21, σελ. 30. Ἐξ ἀγχιστείας μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν § 22, σελ. 31. Ἐν τῷ 5ῳ βαθμῷ § 23, σελ. 32. Ἐν τῷ 6ῳ βαθμῷ § 24, σελ. 33. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἀστικοῦ κώδικος § 25, σημ. 5, σελ. 37. Ἐξ ἀγχιστείας ἐκ τριγενείας § 26, σελ. 37. Νέα κωλύματα § 27, σελ. 39. Ἐκ μνηστείας § 28, σελ. 40. Ἐκ διαζυγίου § 29, σελ. 41. Ἐκ πνευματικῆς συγγενείας. § 30, σελ. 42. Ἐξ υἱοθεσίας § 31, σελ. 44. Ἐξ εἰσποιήσεως § 32, σελ. 45. Ὡς ἐκ τοῦ προϋπάρχοντος γάμου § 33, σελ. 47. Ἐκ μοιχείας § 34, σ. 48. Ἐξ ἐπαγωγῆς § 35, σελ. 51. Πενθίμου ἐνιαυτοῦ § 36, σελ. 51. Ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας § 37, σελ. 52. Ἐκ χειροτονίας § 38, σελ. 55. Ὁμολογία τῆς παρθενίας § 39, σελ. 56. Ἐκ τῆς διαδοχικῆς πολυγαμίας § 40, σελ. 57. Μεθ' ἑτεροδόξων § 42, σελ. 61. καὶ § 43 σελ. 65. Ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς κοινωνικῆς τάξεως § 44, σελ. 67. Διοικητικόν § 45, σελ. 68. Τῶν στρατιωτικῶν § 46, σελ. 68. Ἄφεσις κωλύματος γάμου § 65. σ. 95.

Γάμου. Ἱκανότης, § 11, σελ. 17. Σωματικὴ ἱκανότης § 12, σ. 18.

Γάμου λύσις § 169, σελ. 330.

Γάμου ἀκυρότης Λόγοι ἀκυρότητος § 59, σελ. 86. Ἕνεκα κεκωλυμένου γάμου § 60, σελ 87. Ἕνεκα μοιχείας, ἀπαγωγῆς, διαδοχικῆς πολυγαμίας, διαφορᾶς θρησκεύματος § 34, σελ. 48. Ὡς ἐκ τῶν περὶ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου § 47, σελ. 69. Ἐλλείψει τῆς συναινέσεως § 60, σελ. 90.

Γάμου ἀκύρου προσβολὴ § 66, σελ. 96.

Γάμου ἀθεμίτου συνέπειαι § 63, σελ. 92 Νομιζομένου συνέπειαι § 64, σελ. 94. Κωλύματος ἄφεσις § 65, σελ. 95.

Γάμου λυθέντος ἀνασύστασις § 178, σελ. 346. Ἀνασυσταθέντος συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν προῖκα § 179, σελ. 347.

Γάμου ἱερολογία § 56, σελ. 81.

Γέννησις. Ὅρα πατρικὴ ἐξουσία § 190, σελ. 376.

Γνησιότης τέκνου Ὅρα πατρ. ἐξ § 190, σελ. 376.

Δ

Δάνειον διὰ τὸν ἀνήλικον § 278. σελ. 554.

Δαπάναι ἐπὶ ἀποδοτέας προικὸς § 145, σελ. 279.

Δεύτερος γάμος. Κοινὰ ἀποτελέσματα δι' ἑκάτερον τῶν συζύγων § 183, σελ. 360. Παράβασις πεν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θίμου ἐνιαυτοῦ § 185, σελ. 364.

Δευτέρου γάμου ἀποτελέσματα ὡς πρὸς μόνην τὴν γυναῖκα § 184, σελ. 363.

Δήλωσις συναινέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος § 324, 637.

Διαδικασία παύσεως ἐπιτρόπου § 257, σελ. 515. Ἀπαλλαγῆς καὶ παραιτήσεως § 261, σ. 522.

Διαδοχικὴ πολυγαμία § 40 σ. 57.

Διαζεύξεως ἀγωγὴ § 177 σ. 344.

Διαζύγιον. Κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον § 170, σελ. 331. Κατὰ τοὺς δυτικοὺς χωρισμὸς ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης § 176, σ. 343.

Διαζυγίου λόγοι. Κατὰ Κωνστ. καὶ Θεοδόσ. τὸν Β' § 171, σελ 334. Κατὰ Ἰουστ. § 172, σελ. 336 Κατὰ τὴν Νεαρὰν 117 § 173, σελ. 338. Κατὰ Λέοντα καὶ ἐν Ἀρμενοπ. § 174, σ. 340.

Διαζυγίου ποιναὶ § 181, σελ. 351. Παρ' ἡμῖν § 182, σελ. 355.

Διάκρισις ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας § 227, σ. 453.

Διανομὴ § 286, σ. 565.

Διάσκεψις συγγενικοῦ συμβουλίου § 251, σ. 503.

Διατετιμημένης προικὸς ἀπόδοσις § 141, σ. 269.

Διατίμησις προικώων § 109, σελ. 177. Οὐχὶ πωλήσεως ἕνεκα § 111, σελ. 182. Τεκμαίρεται γενομένη πωλήσεως ἕνεκα § 112, σελ. 184.

Διατιμήσεως συνέπειαι § 110, σελ 178.

Διατροφὴ συζύγου § 80, σελ. 115. Υἱοθετηθέντων, νόθων, αἱμομικτικῶν, ἐκ διγαμίας καὶ μοιχείας § 189, σ. 369.

Διατροφῆς ἀποστέρησις § 79, σελ. 113.

Διατυπώσεις πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 285, σελ. 563.

Διαφορὰ τῆς κοινωνικῆς τάξεως κώλυμα γάμου § 44, σ. 67. Θρησκεύματος § 42, σ 61.

Διαχείρισις ἐπιτρόπου καὶ λογοδοσία Κατὰ τίνα νόμον κρίνεται § 232, σελ. 463. Διαχείρισις τῆς περιουσίας κατὰ τὸν νεώτερον νόμον τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπιτροπείαν διατελούντων § 215, σελ. 424. Διαχείρισις τῆς περιουσίας τῶν φυσικῶν τέκνων § 302, σ 602. Διαχείρ. τῶν κληρονόμων τοῦ ἐπιτρόπου § 294, σ. 580.

Διαχειρίσεις προγάμου δωρεᾶς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ § 155, σελ. 304.

Διαχειριστοῦ προσωρινοῦ διορισμὸς § 322, σ. 634.

Διεκδίκησις προικώων ὑπὸ τοῦ συζύγου § 138, σ. 260.

Διεκδικήσεως πενταετὴς παραγραφὴ § 291, σ. 575.

Δικαιώματα συμβούλου § 236, σελ. 473.

Δικαστικὴ ἐπιτροπεία § 228, σελ. 454.

Δικαστικὴ ἀπόφασις περὶ ἀκυρότητος τοῦ γάμου § 63, σελ. 92.

Δικαστηρίων ἁρμοδιότης ἐπὶ τῶν διαζυγίων § 175, σ. 342.

Διοικητικὸν κώλυμα γάμου § 45, σελ. 68.

Διορισμὸς ἐπιτρόπου εἰς τὸν ὑπὸ ἀπαγόρευσιν διατελοῦντα § 325, σελ 639.

Δόλῳ συναίνεσις πρὸς γάμον § 53, σελ. 77.

Δόσει σύστασις προικὸς § 93 σελ. 143.

Δυτὴ ἐπιτροπεία § 243, σ. 488.

Δωρεὰ πρόγαμος § 153, σ 298.

Δωρεὰ πρὸς πρόσωπ. ὑπαγόμενον ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσ. τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων § 164, σ. 320.

Δωρεὰ ἀνδρὸς καὶ παλλακῆς § 164, σελ. 320.

Δωρεὰ ἐν νομιζομένῳ γάμῳ § 164 σ 320.

Δωρεὰ εἰς τὴν γυναῖκα πρὸς σύστασιν προικὸς § 91, σ. 139.

Δωρεὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου § 282, σελ 559.

Δωρεαὶ συζύγων πρὸς ἀλλήλους § 160, σελ. 314. Πότε εἶναι ἄκυροι § 161, σελ 316. Δωρεὰ διὰ παραλείψεως § 162, 318. Δωρεαὶ κατ' ἄλλον τρόπον γινόμεναι § 163,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σελ. 318. Τίνος εἰδους δωρεαὶ ἀπαγορεύονται § 164, σ. 320.

Δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων συνέπειαι § 165, σ. 322. Δωρεᾶς ἀκύρου κύρωσις § 166, σ. 324.

Ε

Ἔγερσις ἀγωγῆς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 286. σ. 563.

Ἐγκύκλιος Ἱ. Συνόδου ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου § 82, σ 57.

Εἴδη προικὸς § 108, σελ. 175. Ἐπιμελείας περὶ ἕτερα πρόσωπα § 226, σελ. 450. Υἱοθεσίας § 201, σελ. 400.

Εἰδικὸς ἐπίτροπος § 231, σ. 459.

Εἰσποίησις § 201, σελ. 400. Κώλυμα γάμου § 32, σ. 45.

Εἰσποιήσεως καὶ υἱοθεσίας κοιναὶ ἀρχαὶ § 202, σελ. 401. Εἰσποιήσεως ἴδιοι κανόνες § 203, σελ 403 Εἰσποιήσεως καὶ υἱοθ. τέλεσις § 204, σ 404.

Εἴσπραξις ὀφειλομένων τῷ ἀνηλίκῳ § 273, σ. 545.

Ἐκμίσθωσις ἀκινήτ. τοῦ ἀνηλ. § 279, σ. 554

Ἐκνίκησις προικῴων § 125, σελ. 224.

Ἐκποίησις κινητῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου § 268, σελ. 536 Ἀκινήτων τοῦ ἀνηλ. § 277, σ. 553

Ἐκπροσώπησις τοῦ ἀνηλίκου § 264, σελ. 527. Φυσικῶν τέκνων § 302, σ. 602.

Ἐκτομίαι § 12, σ. 18.

Ἔκτακτον ἀπροσπόρ. χρημάτ. § 214, σ. 422.

Ἐκχώρησις εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀπαιτήσεων κατὰ τοῦ ἀνηλίκου § 284, σ. 561.

Ἐκχώρησις ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνηλίκου εἰς τρίτους § 274, σ. 548.

Ἔλεγχος πράξεων ἐπιτρόπου § 231, σ. 459, καὶ § 246, σ. 494.

Ἐλευθέρου γάμου προῖξ § 83, σελ. 120.

Ἐμβρυωρὸς § 196, σελ. 341.

Ἐμπορικὸν ἢ βιομηχανικὸν κατάστημα τοῦ ἀνηλίκου § 268, σ. 536.

Ἐναλλαγὴ προικῴων § 123, σελ 214.

Ἐναγόμενος διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς § 132, σ. 243.

Ἐνάγων διὰ τῆς ἐξ ἐπερωτ. ἀγ. λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς ἢ διαζυγίῳ § 136, σελ. 251. Θανάτῳ τῆς γυναικὸς § 137, σ 252.

Ἔναρξις ἐπιτροπείας § 265, σελ. 530.

Ἐνάσκησις τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῆς μητρὸς § 224. σ. 467.

Ἔνδικα μέσα προστατεύοντα τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν § 208, σ. 411.

Ἐνήλικες κατὰ τὸν νεώτ. νόμον § 230, σ. 458.

Ἐξουσία τοῦ παρεπιτρόπου § 246, σ. 494

Ἐξωνήσεως σύμφωνον § 276, σελ 550

Ἐξώπροικα § 152, σελ. 297.

Ἐπαγγελία σύστασις προικὸς § 95, σελ. 150.

Ἐπαγωγὴ Ἐπιτροπείας. Φυσικῶν τέκνων § 301, σελ. 598. Ἐπιτροπείας καὶ Κηδεμονίας § 233, σελ. 465. καὶ § 231. σελ. 459.

Ἐπαύξησις τῆς προγάμου δωρεᾶς συνεστῶτος τοῦ γάμου § 154, σ. 300

Ἐπερωτήσεως ἀγωγὴ περὶ τῆς προικὸς διὰ τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον § 134. σ. 246. Κατὰ τὸν Ἰουστ. § 135, σελ. 248.

Ἐπερώτησις περὶ τῆς προικὸς § 87, σελ. 127.

Ἐπερώτησις περὶ ἀποδόσεως τῆς προικὸς § 84, σελ. 122.

Ἐπικύρωσις τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου § 252, σελ. 505.

Ἐπιμέλεια ὀφειλομένη ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου § 266, σελ. 531.

Ἐπιμέλεια καὶ προστασία τῶν μὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν διατελούντων § 225, σελ. 449.

Ἐπιμελείας εἴδη περὶ ἕτερα πρόσωπα § 226, σελ. 450.

Ἐπίσχεσις προικῴων § 133, σ. 245.

Ἐπίτροπος εἷς διορίζεται § 231, σελ 460.

Ἐπιτροπεία δικαστικὴ καὶ συγγ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμβούλιον § 228, σελ. 454. Νόμιμος § 229, σελ. 456. Ἐπιτροπεία καὶ Κηδεμονία κατὰ τὸν νεώτερον νόμον § 229, σελ. 456.

Ἐπιτροπεία μητρός. Ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις ἐπάγεται § 234, σελ. 467.

Ἐπιτροπεία ἐκ τελευταίας βουλήσεως § 241, σελ. 482.

Ἐπιτροπεία ἀνιόντων ἢ νόμιμος, § 242, σ. 485. Δοτὴ § 243. σελ. 488

Ἐπιτροπεία φυσικῶν καὶ θετῶν τέκνων. Ἐπιτροπεία θετῶν τέκνων § 303, σελ. 603. Ἐπιτροπεία φυσικῶν τέκνων § 301, σ. 598. Ἐπιτρ. τῶν ἀτελῶς καὶ τῶν πλήρως υἱοθετηθέντων § 303, σελ. 603.

Ἐπιτροπείας καὶ κηδ. κώλυμα γάμου § 37, σελ 52. Διάκρισις § 227, σελ. 453. Ὀργάνωσις § 231, σελ. 459.

Ἐπιτροπείας παῦσις § 292, σελ 576. Παυσάσης παύει καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ παρεπιτρόπου § 293, σελ. 577.

Ἐπίτροπος § 227, σελ. 453.

Ἐπίτροπος προσωρινός § 234, σελ. 467. Εἰδικὸς § 231, σελ. 459.

Ἐπιτρόπου συναίνεσις πρὸς γάμον § 50, σελ. 37. Διορισμὸς ὑπὸ αἱρέσιν ἢ προθεσμίαν § 231, σελ. 459. Διαχείρισις καὶ Λογοδοσία § 232, σελ. 463 Λειτούργημα § 229, σελ. 456. Ὑποχρεώσεις ἀναλαμβάνοντος τὰ ἔργα αὐτοῦ. § 267, σ. 532. —Ἀνικανότης καὶ παῦσις § 256, σ. 511. Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις § 258, σελ. 516. Ἀπαλλαγὴ καὶ παραίτησις ὡς ἐκ τοῦ ἀξιώματος § 259, σελ. 518. Ἐξ ἑτέρων λόγων § 260, σελ. 519. Θάνατος § 294, σελ. 580. Ἀντιμισθία § 300, σ. 597.

Ἐπίτροποι πλείονες § 231, σελ. 459.

Ἐπιχείρησις δικαστ. πράξεων παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 285, σελ. 563.

Ἐπόπται § 195, σελ. 389.

Ἐπωφελεῖς δαπάναι ὑπὲρ τῆς προικὸς § 146, σελ. 285.

Ἔργον τοῦ παρεπιτρόπου § 244, σελ. 490.

Ἐτησίας δαπάνης τοῦ ἀνηλίκου προσδιορισμὸς § 269, σελ. 539.

Εὐθύνη τοῦ ἀνηλ. ἐξ ἀθεμίτων πράξεων § 287, σελ. 567. Ἐκ θεμιτῶν πράξεων § 288, σελ. 569

Εὐθύνη Ἐπιτρόπου § 266, σ.531. Κηδεμόνος § 315, σελ. 612. Τῶν μελῶν τοῦ συγγ. Συμβουλίου § 255, σελ. 510. Τοῦ συστήσαντος προῖκα ἕνεκεν ἐκνικήσεως § 125, σελ. 224. Παρεπιτρόπου § 248, σελ. 496. Ἀντιλήπτορος § 324, σελ. 639.

Εὐεργέτημα εὐπορίας τοῦ εἰς ἀπόδοσιν τῆς προικὸς ὑποχρέου § 148, σελ. 289.

Εὐνοῦχοι § 12, σελ. 18.

Θ

Θάνατος ἐπιτρόπου καὶ συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν καὶ τὸ λειτούργημα § 294, σελ. 580.

Θανάτῳ φυσικῷ ἢ πολιτικῷ λύσις τοῦ γάμου § 169. σελ. 330.

Θέματα καθ' ἃ κυροῦται ἡ τῆς προικὸς ἄκυρος ἀπαλλοτρίωσις § 122, σελ. 212.

Θέματα καθ' ἃ ἀργεῖ τὸ τεκμήριον τῆς γνησιότητος § 192, σ. 380.

Θεώρητρον § 158, σελ. 311.

Θετῶν τέκνων Ἐπιτροπεία § 303, σελ. 603.

Θλιβεῖαι § 12, σελ. 18.

Θρησκεύματος διαφορὰ κώλυμα γάμου § 42, σελ 61.

Ι

Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκύκλιος περὶ τελέσεως τοῦ γάμου § 82, σελ. 57.

Ἱερολογία τοῦ γάμου § 56, σ. 81. Δὲν εἶνε ἐξωτερικὴ διατύπωσις § 82, σελ. 57. Μνηστείας § 28, σ. 40. Εἰσποιήσεως § 32, σελ. 45.

Ἱκανότης πρὸς γάμον § 11, σ. 17. Σωματικὴ πρὸς γάμον § 12, σ. 18. Πρὸς βούλησιν § 13, σελ 20. Πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι κατὰ τὸν νεώτερον νόμον τῶν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπιτροπείαν διατελούντων § 216, σελ. 429.

Κ

Καταβολὴ καὶ εἴσπραξις τῶν ὁ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φειλομένων εἰς τὸν ἀνήλικον § 273, σελ. 545.

Καταστάσεως ἐναλλαγῆ λύσις τοῦ γάμου § 169, σελ. 330.

Κατάταξις τῶν ποινῶν τοῦ διαζυγίου § 181, σελ. 351.

Κηδεμονία καὶ ἐπαγωγὴ αὐτῆς § 309, σελ. 613.

Κηδεμόνος εὐθύνη § 315, σ. 612.

Κληροδοσία σύστασις προικὸς § 98, σελ. 158.

Κοινοκτημοσύνη καὶ προικῷος θεσμὸς § 82, σελ. 117.

Κύρωσις ἀκύρου ἀπαλλοτριώσεως προικῴου ἀκινήτου § 122, σ. 212. Ἀκύρου δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων § 166, σελ. 324.

Λ

Λειτούργημα ἐπιτρόπου § 229, σελ. 456

Λειτουργήματος ἐπιτρόπου παῦσις § 292, σ. 576.

Ληξιαρχικὴ πρᾶξις ἐν τῷ γάμῳ § 58, σ 84.

Λογοδοσία § 295, σ. 583.

Λογοδοσία πρὸς χειράφετον § 298, σ. 589.

Λογοδοσίας στοιχεῖα § 296, σελ 585. Συνέπειαι § 297, σ. 587.

Λόγοι ἀκυρότητος τοῦ γάμου § 59, σ. 86.

Λυθέντος γάμου ἀνασύστασις § 178, σ. 346.

Λύσις μνηστείας § 73, σ. 104, καὶ § 76, σ. 108 Τοῦ γάμου ἄλλως ἢ διὰ διαζυγίου § 169, σ. 330. Διὰ διαζυγίου § 170, σ. 331.

Λύσις πατρικῆς ἐξουσίας θανάτῳ, υἱοθεσίᾳ, εἰσποιήσει, ποινῇ, ἀξιώματι, νομίμῳ ἀπαγορεύσει, καταδίκῃ § 223, σελ 444. Χειραφεσίᾳ § 224, σ. 446.

Μ

Μαινομένου συναίνεσις πρὸς γάμον § 49, σ. 71.

Μείωσις τῶν ἀσφαλειῶν καὶ ἐγγυήσεων τοῦ ἀνηλίκου § 298, σελ 589.

Μέλλουσα αἰτία τῆς προικὸς § 113, σ. 185.

Μεταρρυθμίσεις Βασιλ. τοῦ Μακεδόνος περὶ προγάμου δωρεᾶς § 158, σ. 311.

Μητρὸς ἐπιτροπεία σ. 467.— Ὑπὸ ποίας προϋποθέσεις ἐπάγεται § 234, σ. 467.

Μητρὸς ὑποχρεώσεις δεύτερον γάμον συναπτούσης § 238, σελ. 477. Μητρὸς ὑποχρεώσεις ἀσκούσης πατρικὴν ἐξουσίαν ὅτε ἀναπληροῖ τὸν πατέρα κωλυόμενον § 49, σ. 71.

Μικτὸν σύστημα προγάμου δωρεᾶς τοῦ Λέοντος § 158, σ. 311.

Μνηστεία § 67, σελ 96. Μνηστείαν κωλύει πᾶν ὅ,τι κωλύει τὸν γάμον. Ἐξαίρεσις § 86 σ. 98.

Μνηστείας σύστασις § 69, σελ. 99. Κωλύματα § 28, σ. 40, καὶ § 68, σελ. 98. Δὲν τίκτεται ἀγωγὴ ἐπὶ τελέσει τοῦ γάμου § 70,σ. 100.

Μοιχεία κώλυμα γάμου § 34, σελ. 48.

Μουκιανὸν τεκμήριον § 167, σελ. 326.

N

Νομιζομένου γάμου συνέπειαι § 64, σελ. 94. Νμ. γάμου συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν προῖκα § 89, σ. 134.

Νόμιμος ἀπαγόρευσις § 331, σ. 650.

Νόμιμος ἐπιτροπεία ἢ τῶν ἀνιόντων § 242, σ. 485.

Νομιμοποίησις § 198, σελ. 394. Διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς § 199, σ. 398. Διὰ τῆς εἰς τὴν βουλὴν ἐπιδόσεως § 200, σ. 399.

Νόμοι 10 Αὐγ. 1861 καὶ 15 8βρίου 1861 περὶ γάμου μεθ' ἑτεροδόξων § 43, σ. 65.

Νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδηκος περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου § 25, σημ. 5, σ. 37.

Νόμῳ ὑπόχρεως πρὸς σύστασιν προικὸς § 101, σ. 165.

Ο

Οἰκογένεια ἐν τῷ συστήματι τοῦ δικαίου § 1, σ. 1.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἰκογενειακοῦ δικαίου ἀντικείμενον § 1, σ. 1.

Οἰκογενειακῶν καὶ ἐνοχικῶν σχέσεων διαφορὰ § 1, σ. 1.

Οἴονεὶ στρατιωτικὸν χρημάτιον § 212, σ. 418.

Ὁμολογία παρθενίας κώλυμα γάμου § 39, σ. 56.

Π

Παλλακῆς σχέσις § 5, σ. 6

Παράβασις πενθίμου ἐνιαυτοῦ § 61, σ. 89.

Παραγραφὴ Πενταετὴς διεκδικήσεως § 291, σ. 575. Τῆς ἐκ τῆς διαχειρ. ἀγωγ. καὶ τῆς ἀντιθ. ἐκ τῆς ἐπιτροπείας καὶ ἐπὶ διορθώσει λογαριασμοῦ § 299, σ. 592.

Παράφερνα § 152, σ. 297.

Παραίτησις ἐπιτρόπου. § 259, σελ. 518.

Παρεπιτρόπου λειτούργημα. § 244, σ. 490. Διορισμὸς § 245, σελ. 493. Ἐξουσία § 246, σ. 491. Εὐθύνη § 248, σ. 496.

Παρεπιτροπείας τέλος § 247, σελ. 496.

Παρθενίας ὁμολογία. Κώλυμα γάμου. § 39, σ. 56

Πατρικὴ προῖξ § 108, σ. 175.

Πατρικὴ ἐξουσία. Κατὰ τὸ ἀρχαιότ. δίκ. § 206, σ. 407. Κατὰ τὸν νεώτ. νόμον. § 207, 410

Πατρικῆς ἐξουσίας. Προστασία δι' ἐνδίκων μέσων § 208, σ. 411. Λύσις § 223, σ 444. Λύσις διὰ χειραφεσίας § 223, σ. 444. Κτῆσις διὰ νομιμοποιήσεως § 198, σ. 394. Διὰ υἱοθεσίας § 201, σ. 400. Περιστολὴ § 207, σ. 410.

Πατρικῆς ἐξουσίας ἐνάσκησις ὑπὸ τῆς μητρὸς § 234, σ. 467.

Πατρικὸν χρημάτιον § 210, σελ. 413.

Πατρὸς καὶ τέκνου σχέσεις ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν § 217, σ. 433

Πατρότης § 198, σ. 394.

Πατρότητος ἀναζήτησις § 190, σελ. 376.

Παῦσις ἐπιτροπείας § 292, σελ 576. Ἐπιτρόπου § 256, σελ. 511. Ἐξουσία τοῦ παρεπιτρόπου § 293, σελ. 577.

Πένθιμος ἐνιαυτὸς κώλ γάμου § 36, σ 51

Περιστολὴ πατρικῆς ἐξουσίας § 207, σ. 410. Πράξεων τοῦ χειραφέτου § 311, σ. 616.

Πλάνη συναίνεσις πρὸς γάμον § 52, σ. 75.

Πλήρης υἱοθεσία § 205, σ. 406.

Πλήρωσις τῆς αἱρέσεως ἢ μελλούσης αἰτίας τῆς προικὸς § 116, σελ. 190

Πνευματικῆς συγγενείας κώλ γάμου § 30, σ. 42.

Ποιναὶ διαζυγίου § 180, σ. 350. Ποιναὶ διαζυγίου παρ' ἡμῖν § 182, σελ 355.

Ποιναὶ παραβάσεως πενθίμου ἐνιαυτοῦ § 185, σ 364.

Πολυγαμία διαδοχικὴ κώλυμα γάμου § 40, σ 57.

Ποσόν, ἀφ' οὗ παραγωγὰ τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου § 270, σ. 541.

Πράξεις διαχειρίσεως, ἃς ἐνεργεῖ μόνος ὁ ἐπίτροπος § 271, σ. 543. Πράξεις συντηρήσεως § 272, σελ. 544. Πράξεις ἃς δὲν ἐπιχειρεῖ μόνος ὁ ἐπίτροπος § 275, σ. 549. Πράξεις ἃς δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἐπίτροπος § 282, σ. 559.

Πράξεις ἐπιχειρούμεναι παρὰ μόνου τοῦ χειραφέτου § 310, σ. 614. Συναινέσει τοῦ κηδεμόνος § 312, σ. 612. Καθ' ἃς ἀπαιτοῦνται καὶ ἕτεραι διατυπώσεις § 313, σ. 619.

Πράξεων ἐπιτρόπου ἔλεγχος § 231, σ. 459

Πρόγαμος δωρεά. Ἱστορικὴ ἀνάπτυξις § 153, σ. 298. Συνεστῶτος ἢ λυθέντος τοῦ γάμου § 155 σ. 304. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἰσαύρων § 156, σ. 306

Προγάμου δωρεᾶς. Σύστασις § 154, σ. 300. Μικτὸν σύστημα § 158, σ. 311. Τύπος συστάσεως § 159, σελ. 313.

Προικός. Ἀγωγὴ § 84, σ. 122. Ἐπερωτήσεις § 87, σ. 128. Ὁρισμὸς § 88, σ. 129. Προϋπόθεσις § 89, σ. 134 Τρόπος συστάσεως § 92, σ. 142 Τρόπος καὶ τύπος συστάσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα § 99, σελ. 161. Συστάσεως εἶναι ὑποχρέωσις ἐκ τοῦ νόμου § 101, σ. 165. Μέτρον § 103, σ. 168. Ἀνασύστασις § 104, σ. 169. Ἀντικείμενον § 106, σ 170. Ὅροι συστάσεως αἵρεσις προθεσμία § 107, σ. 172. Εἴδη § 108, σ. 175. Μέλλουσα αἰτία, ἡ αἵρεσις τῶν παραδοθέντων § 113, σελ. 185 Διατυπώσεις ἐπὶ ἀποποιηθείσης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας § 115, σ. 189. Ἐξασφάλισις δι' ὑποθήκης § 138, σ 260 Ἀπόδοσις ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ § 126, σ. 226. Προικὸς ἀγ πρὸς ἀνάληψιν τῆς διαχειρίσεως παρὰ τῆς γυναικὸς § 127, σ. 230. Προικὸς ἀγωγὴ τῆς ὑπεξουσίας θυγατρὸς ἣν ἄσκει ὁ πατὴρ § 130, σ. 236 Προικὸς ἀγωγὴ· ἐναγόμενος διὰ ταύτης §132 σ 243. Προικὸς ἀγωγὴ ἐκ τῆς ἐπερωτήσεως § 134, σ 246. Πρωτοπραξία, διεκδίκησις καὶ ὑποθήκη § 138, σ. 260 Διατίμησις § 109, σ. 177 Συνέπειαι § 110, σ. 178 Διατίμησις οὐχὶ πωλήσεως ἕνεκα § 111 σ. 182 Ἐκνίκησις § 125, σ 224. Ἀπόδοσις § 141, σελ. 269 Μείωσις § 145, σ 279. Ἐπωφελεῖς καὶ πολυτελεῖς δαπάναι § 146, σ. 285 Χρόνος ἀποδόσεως § 147, σ. 287. Ἀπόδειξις καταβολῆς § 149, σελ. 290.

Προικὸς σύστασις παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 280, σ. 556.

Προικοϋπόβολον § 156, σ. 306

Προικῷα σύμφωνα Σύμφωνα συζύγων § 150, σ. 293 Μετὰ τρίτων § 151, σ. 295.

Προικῷα ἐνοχὴ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ § 128, σ. 232

Προικῷος θεσμὸς § 82, σ 117.

Προικῴων Ἐπίσχεσις παρὰ τοῦ ἐναγομένου § 133, σ. 245. Διατίμησις § 109, σ. 177. Κύριος § 119. σ. 197. Ἀπαγόρευσις ἀπαλλοτριώσεως § 120, σ. 204 Ἀπαλλοτρίωσις παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν § 121, σ. 209. Ἐναλλαγὴ § 123, σ. 214. Καρπῶν ἀπόδοσις § 142, σ. 271. Καρπῶν φυσικῶν καὶ πολιτικῶν σύμπτωσις § 143 σ 274.

Προῖξ § 82 σ. 117. Κατὰ τὸν αὐστηρὸν γάμον § 82, σ. 119. Κατὰ τὸν ἐλεύθερον γ. § 83, σελ. 120. Λυθέντος τοῦ γάμου § 84, σ. 122. Δὲν εἶναι δωρεὰ πρὸς τὸν ἄνδρα § 90, σ. 135. Δόσει § 93, σελ. 143. Ὑποσχέσει § 94, σ. 145. Ἐπαγγελίᾳ § 95, σ. 150. Ἀφέσει § 96, 1. 158 Ἀποποιήσει ἐπαχθείσης κληρονομίας § 97, σ. 158. Κληροδοσίᾳ § 98, σ. 158 Δὲν συνιστᾶται σιωπηρῶς, ἀπαιτεῖται σύμφωνον § 100, σ. 163. Λυθέντος τοῦ γάμου καὶ ἀνασυσταθέντος πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προικῴων § 100, σελ. 163. Δίδοται τῷ ἀνδρὶ § 105, σελ. 169. Πατρικὴ ἀπροσπόριστος § 108, σ. 175 Ἀντιδόσει. Ἀφέσει χρέους § 114, σ. 187 Λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς ἢ διαζυγίῳ § 129, σ. 234. Ἐπιστραφεῖσα τῷ πατρὶ § 130, σ. 236. Λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς § 131, σ. 240. Ὡς ὁμὰς § 140, σ. 267.

Προνόμιον τῆς γυναικὸς ὡς πρὸς τὴν προῖκα § 139, σ 263.

Προσβολὴ τοῦ γάμου ὡς ἀκύρου § 66, σ. 96 Προσβολὴ γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου § 254, σελ. 509.

Προσδιορισμὸς χρόνου συλλήψεως § 191, σ. 378.

Πρύστιμα ἐπὶ τῇ μὴ τελέσει τοῦ γάμου § 54, σ. 78.

Προσωρινὸς ἐπίτροπος § 234. σελ. 467.

Προϋπάρχων γάμος κώλυμα γάμου § 33, σ 47.

Προϋποθέσεις ὑφ' ἃς καλεῖται ἡ μήτηρ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν § 234, σελ. 467.

Πρωτοπραξία, διεκδίκησις καὶ ὑποθήκη ὑπὲρ τῆς προικὸς § 138, σελ. 260.

Σ

Σπάδωνες § 12, σ. 18.

Στρατιωτικὸν χρημάτιον § 211, σελ. 416.

Συγγένεια ἐξ αἵματος κώλυμα γάμου § 14, σ. 20.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Συγγένεια ἐξ ἀγχιττείας κώλυμα γάμου § 20, σ. 30.

Συγγενικὸν συμβούλιον κατὰ τὸν ρωμαϊκὸν καὶ κατὰ τὸν νεώτ. νόμ. § 228, σ. 404. Σκοπὸς § 249, σ. 497. Σύνθεσις § 250, σ. 500 Σύγκλησις καὶ διάσκεψις § 251 σ. 503. Ἀκυρότης πράξεων § 253, σ. 566.

Σύγκρουσις βουλήσεως πατρὸς καὶ τέκνου ὡς πρὸς τὸν γάμον § 48, σελ. 70.

Σύγχυσις ὀνομάτων § 24, σ. 33.

Συζύγου. Οἰκογενειακὸν ὄνομα, ἐθνικότης, κατοικία, δικαιοδοσία καὶ δικαστικὴ παράστασις § 78, σ. 112. Διατροφὴ καὶ περιθαλψις § 80, σελ. 115.

Συζύγων σχέσεις προσωπικαί. Ἀμοιβαῖον σέβας καὶ πίστις § 77, σελ. 111. Συνοίκησις § 79, σ. 113.

Σύμβουλος § 235, σ. 470.

Συμβούλου παῦσις § 237, σ. 476.

Συμβιβασμὸς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου § 286, σ. 565.

Σύμφωνον ἀποδόσεως τῆς προικὸς § 147, σ. 287.

Σύμφωνον συστάσεως προικὸς § 99, σ. 161.

Σύμφωνα συζύγων. Ὡς πρὸς τὴν προῖκα § 150, σ. 292. Μετὰ τρίτων § 151, σ. 295.

Συναίνεσις πρὸς μνηστείαν § 69, σ. 99. Πρὸς γάμον § 47, σ. 69. Ἐπερχομένη μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου § 62, σ. 90. Ἡ συναίνεσις τοῦ πατρὸς πότε εἶναι περιττὴ § 49, σ. 71. Βίᾳ φόβῳ § 51, σ. 74. Πλάνῃ § 52, σ. 75. Δόλῳ § 53, σ. 77. Ἐπιτρόπου πρὸς ἀγωγὴν § 286, σ. 565.

Συνέπειαι. Ἀθεμίτου γάμου § 63, σ. 92. Νομιζομένου γάμου § 64, σ. 94. Ἀκύρου δωρεᾶς μεταξὺ συζύγων § 165, σ. 322. Ἀνασυσταθέντος γάμου § 179, σ. 347. Ἀθετήσεως τῶν τῇ μητρὶ ὡς ἐπιτρόπῳ ἐπιβαλλομένων ὑποχρεώσεων § 239, σ. 479. Διατιμήσεως προικὸς § 109, σελ. 177.

Συνεπιτροπεία § 235. σ. 477.

Συνεπιτροπείας παῦσις § 240, σ. 480.

Συνεστῶτος τοῦ γάμου οὐδεμία προικῴα ἐνοχὴ § 128, σ. 232. Ἀπόδοσις τῆς προικὸς § 126, σ. 226.

Συνοδικὸς Τόμος § 27, σ. 39.

Συνοίκησις συζύγων § 79, σ. 113.

Σύστασις μνηστείας § 67, σ. 97.

Σύστασις προικὸς § 92, σ. 142. Σύστασις προικὸς διὰ δωρεᾶς πρὸς τὴν γυναῖκα § 91, σ. 139 Δόσει § 93, σ 143. Ὑποστέσει § 94, σ. 145. Ἐπαγγελίᾳ § 95, σ. 150. Ἀφέσει § 96, σ 153. Ἀποποιήτει ἐπαχθείσης κληρονομίας καὶ ἐκχωρήσει § 97, σ. 158. Κληροδοσίᾳ § 98, σ. 158. Κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα § 99, σ. 161. Ὑπὸ αἵρεσιν, προθεσμίαν § 107, σ. 172.

Σύστασις προγάμου δωρεᾶς, § 154, σ. 300.

Σχέσεις πατρὸς καὶ τέκνου ὡς πρὸς τὴν περιουσίαν § 217, σ. 433.

Τ

Τέκνα μὴ ἔχοντα τὸ τεκμήριον τῆς γνησιότητος § 193, σ. 385.

Τεκμήριον περὶ γνησιότητος § 190, σ. 376

Τέλεσις γάμου § 47, σ. 69. Κατὰ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας § 58, σ 84.

Τέλος ἐπιτροπείας § 292, σ. 576.

Τελευταίας βουλήσεως ἐπιτροπεία § 241, σ. 482.

Τόμος. Ἑνώτεως § 40, σ. 57. Σισιννίου § 23, σ. 32 καὶ § 24, σ. 33. Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' περὶ συνοικεσίων § 27, σ. 37.

Τριγενείας κώλυμα γάμου § 26, σελ. 37.

Τρόποι συστάσεως προικὸς § 92, σελ. 142.

Τρόπος καὶ τύποι συστάσεως προικὸς κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα § 99, σ. 161.

Τύπος τελέσεως γάμου § 79, σελ. 55.

Τύπος συστάσεως προγάμου δωρεᾶς § 159, σ. 313.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Υ

Υἱοθεσίας εἴδη § 201, σ. 400 Τέλεσις § 204, σ. 404. Τὰ ἐκ τῆς υἱοθεσίας δίκαια § 205, σ. 406.

Υἱοθεσίας καὶ εἰσποιήσεως κοιναὶ ἀρχαὶ § 202, σ. 401.

Υἱοθετηθέντων ἐπιτροπεία § 303. σ. 603.

Ὑπόβολον § 158, σ. 311.

Ὑποθήκη ὑπὲρ τῆς προικὸς § 138, σελ. 260.

Ὑποσχεθείσης προικὸς ἀποτελεῖ αἵρεσιν ὁ γάμος § 114, σ. 187.

Ὑποσχέσει σύστασις προικὸς § 94, σελ. 145.

Ὑποχρέωσις πρὸς λογοδοσίαν § 295, σ. 583. Ἐκ τοῦ νόμου πρὸς σύστασιν προικὸς § 101, σ. 165. Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς σύστασιν προικὸς εἶναι προσωπικὴ § 102, σ. 168.

Ὑποχρεώσεις. Ἐκ τῆς συστάσεως προικὸς § 117, σ. 191. Γονέων καὶ τέκνων πρὸς ἀμοιβαίαν διατροφὴν § 189, σ. 369.

Ὑφαίρεσις § 168, σ. 328.

Φ

Φυσικὰ τέκνα § 197, σ. 393.

Φυσικοῦ πατρὸς ἀναζήτησις § 197, σ. 393.

Φυσικῶν τέκνων ἐπιτροπεία § 300, σ. 598. Ἀνατροφὴ καὶ διαχείρισις τῆς περιουσίας § 302, σ. 602. Ἐκπροσώπησις § 302, σ. 602.

Χ

Χειραφεσία § 304, σ. 606. Ἐκ τοῦ γάμου § 305, σ. 609. Διὰ δηλώσεως τοῦ πατρὸς § 306, σ. 609. Ἀπὸ γνώμης τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου § 307 σ. 611. Φυσικῶν τέκνων § 308, σ. 612.

Χειραφεσίας ἀνάκλησις § 316, σ. 612. Ἀνακλήσεως ἀποτελέσματα § 317, σ. 625

Χειράφετος ἐμπορίαν μετερχόμενος § 318, σ. 625.

Χειροτονίας κώλυμα γάμου § 38, σ. 55.

Χρηματία. Πατρικὸν § 210 σ. 413. Στρατιωτικὸν § 211, σ. 416. Οἰονεὶ στρατιωτικὸν § 212, σ. 418. Ἀπροσπόριστον § 313, σ. 419. Ἔκτακτον ἀπροσπόριστον § 214, σ. 422.

Χριστιανισμοῦ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ γάμου § 9, σ. 13.

Χρόνος ἀποδόσεως τῆς προικὸς § 147. σ. 287. Χρόνος ἐνάρξεως τῆς ἐπιτροπείας § 265, σ. 530. Ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὀφείλει ὁ ἐπίτροπος νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα § 270, σ. 514.

Χωρισμὸς ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης § 176, σ. 343.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1891 — 1386

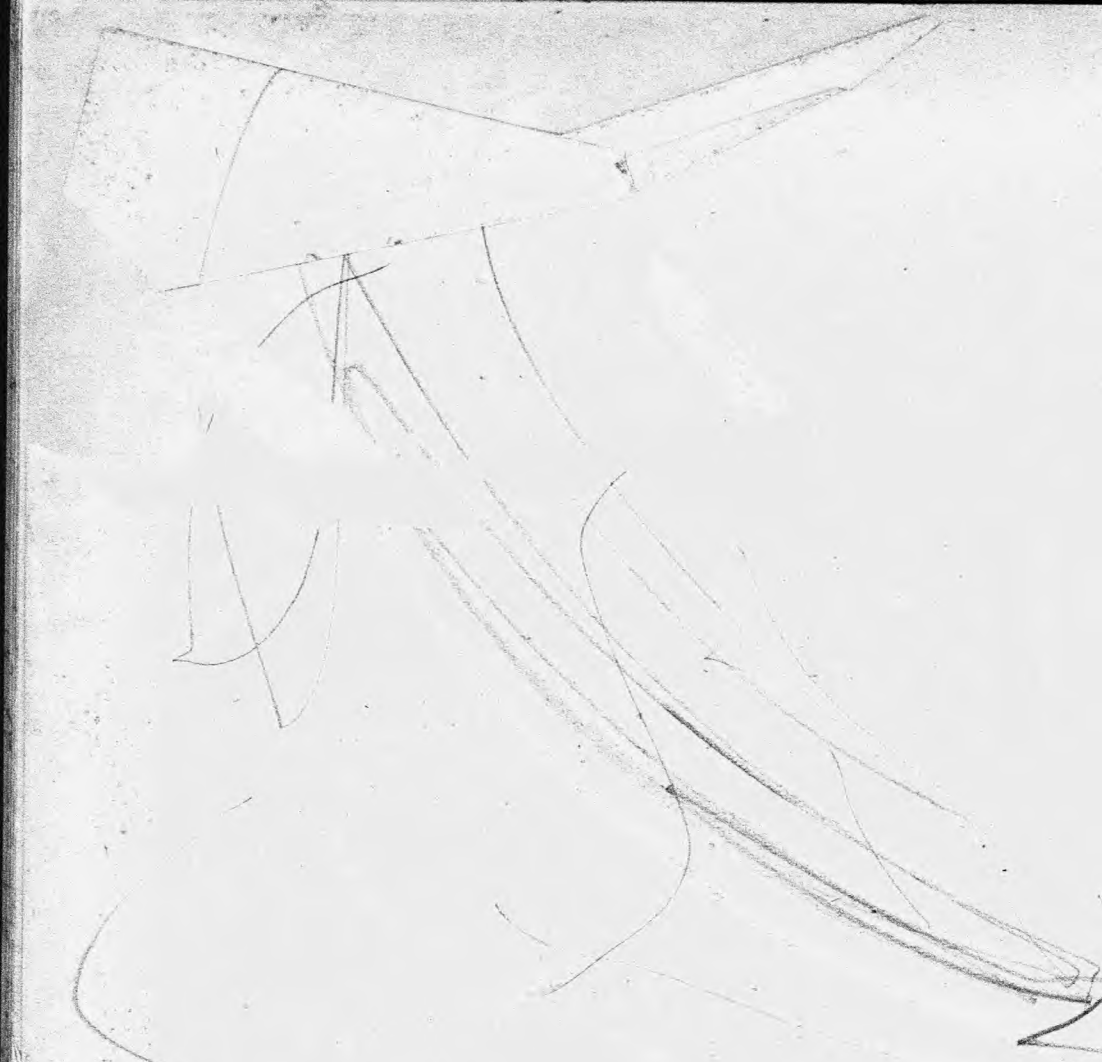
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

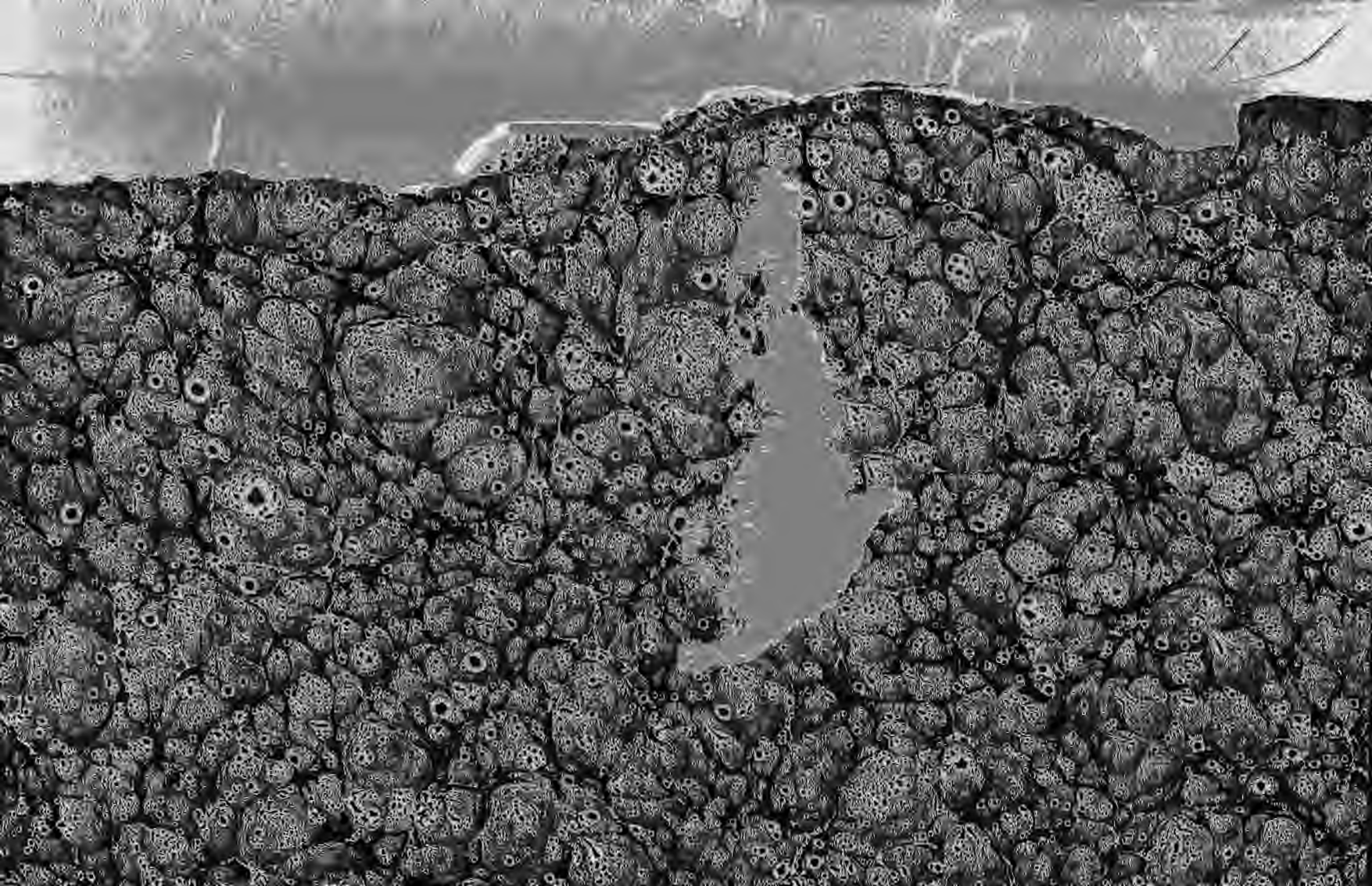
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας